TÜRK-İSLÂM BİLİM KÜLTÜR MİRASI DİZİSİ: 2

TÜBA

Türkiye Bilimler Akademisi

Levâmi‘u’n-Nûr Fî Zulmet-i Atlas Minor

İNCELEME - TIPKIBASIM

KÂTİB ÇELEBİ

HAZIRLAYANLAR: AHMET ÜSTÜNER - H. AHMET ARSLANTÜRK

Levâmi‘u’n-Nûr
Fî Zulmet-i Atlas Minor

Kâtib Çelebi

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Levâmi'u'n-Nûr Fî Zulmet-i Atlas Minor
Kâtib Çelebi

Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Dizisi: 2

Hazırlayanlar
Ahmet Üstüner (Dr.)
H. Ahmet Arslantürk (Doç. Dr.)

Editör
Zekai Mete (Doç. Dr.)

ISBN: 978-9944-252-69-0
Ankara, 2017

Yayın Sürecinde Emeği Geçenler
Mine Bilgili

Tasarım ve Uygulama
Murat Acar

Fotoğraflar
Hadiye Cangökçe

Proje Sorumlusu (TÜBA Başkanı)
Ahmet Cevat Acar (Prof. Dr.)

Proje Yayın Kurulu
Atilla Bir (Prof. Dr.)
Derya Örs (Prof. Dr.)
Erhan Afyoncu (Prof. Dr.)
Hüseyin Gazi Topdemir (Prof. Dr.)
Hüseyin Sarıoğlu (Prof. Dr.)
M. Fatih Andı (Prof. Dr., Proje Yürütücüsü)
Muhittin Macit (Prof. Dr.)
Mustafa Çiçekler (Prof. Dr., Proje Yürütücüsü)
Mustafa Kaçar (Prof. Dr.)

Proje Yayın Koordinatörleri ve Danışmanları
H. Ahmet Arslantürk (Doç. Dr.)
Cahid Şenel (Yrd. Doç. Dr.)

Proje İdari İşler Sorumlusu
Duygu Erol

Baskı
Ses Reklam Paz. Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mebusevleri Ayten Sk. 28/7 Çankaya - ANKARA

© Türkiye Bilimler Akademisi 2017
Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Yayıncının izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Kullanılan görsellerin yayın izinleri ile ilgili
maddi-manevi sorumluluklar eseri hazırlayanlara aittir.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
Piyade Sokak - No: 27 Çankaya - ANKARA
bilimklasikleri@tuba.gov.tr
0 312 442 29 03
www.tuba.gov.tr

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Levâmi‘u’n-Nûr
Fî Zulmet-i Atlas Minor

İNCELEME - TIPKIBASIM

Kâtib Çelebi

Hazırlayanlar
Ahmet Üstüner
H. Ahmet Arslantürk

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Büyük gelecekler, büyük geçmişlerin bilgi ve birikimi üzerine inşa edilir.

Türkiye, ihtişamlı bir medeniyetin ve zengin bir tarihin meydana getirmiş olduğu büyük bir birikimin varisidir. Kökleri bilime, bilgiye, hikmete ve irfana dayanan bu birikim, ülkemizin geleceğinin inşası gayretlerinde de en önemli referansımız olmalıdır. Bu büyük birikimden yararlanmadığımız takdirde, geçmişimizi "müzelik bir emtia"ya dönüştürürüz, sağlıklı bir gelecek inşa edemeyiz.

Zira tarih, sadece geçmişte olup biten değil, aynı zamanda bugüne kalan, yarına da aktarılacak olandır. Milletler tarihte yalnızca geçmişlerini değil, geleceklerini de ararlar. Geçmişiyle barışamayan, tarihini yorumlayamayan, ecdadına yabancılaşan milletler, sağlıklı bir gelecek inşa edemezler.

Çağımıza ve geleceğe yapacağımız etki bakımından, sahip olduğumuz zengin mirası yeniden ve daha güçlü biçimde harekete geçirmemiz gerekiyor. Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yürütülen "Türk-İslâm Bilim ve Kültür Mirası Projesi"ni, işte bu amaca yönelik bir çalışma olarak değerlendiriyorum.

Proje kapsamında, sosyal bilimler, İslâmî ilimler, Türkiyat, sağlık ve tabiat bilimleri ve teknik bilimler alanlarında hazırlanan eserlerin, bilim ve kültür hayatımıza kazandırılmasını takdirle karşılıyorum.

Bu vesileyle, eserlerin müelliflerini rahmet ve şükrânla yâd ediyor, projenin hayata geçirilmesinde görev alan bilim adamlarımız ile TÜBA mensuplarını kutluyorum.

Recep Tayyip Erdoğan

T.C. Cumhurbaşkanı

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Takdim

Toplumların gelişme ve kalkınmasında bilimsel ve teknolojik çalışmalar, belirleyici bir role sahip bulunmaktadır. Yeni bilim ve teknoloji yatırımlarının gerçekleştirilmesi yanında sahip olunan bilimsel ve kültürel birikim ve mirastan yararlanılması, bunun için de söz konusu mirasın gün ışığına çıkarılması büyük önem taşımaktadır.

Mensubu olduğumuz Türk-İslâm medeniyetinin insanlığın bilimsel, teknik ve kültürel birikim ve gelişimine önemli katkıları bulunmaktadır. Bununla birlikte, medeniyetimizin bilim ve kültür tarihindeki önemli başarıları ve katkılarının, egemen Batı merkezli bakış açısının da etkisiyle, yeterince görünür ve bilinir olmadığı bir gerçektir. Bu durum, tarihimizle övünmenin ötesinde hepimize bu zengin mirasın değerlendirilmesi konusunda yeni görevler yüklemektedir.

Türk-İslâm medeniyetine ait eserlerin gün ışığına çıkarılarak bilim ve kültür dünyası ile gelecek kuşakların istifadesine sunulması; bilim, ar-ge ve yenilikçilik konusundaki amaçlarımızın gerçekleştirilmesi için gerekli birikim, özgüven ve motivasyona değerli katkılar sağlamayı içeren önemli bir millî görevin yerine getirilmesini ifade etmektedir. Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) tarafından başlatılan "Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi", bu konuda atılmış önemli bir adımı oluşturmaktadır.

Matematik, astronomi, tarih, coğrafya, edebiyat, felsefe gibi alanlardan seçilmiş birçok ünlü İslâm âlimi/düşünürü/yazarı tarafından hazırlanan eserleri bilim ve kültür dünyasına kazandırmayı amaçlayan bu proje, Türk-İslâm medeniyetinin bilim ve kültür literatürüne katkısını daha görünür ve yararlanılır hale getirecektir.

TÜBA mensuplarını bu değerli proje için tebrik ediyorum. Eserlerin yazarlarını hayırla yâd ediyor, eserlerin hazırlanması ve yayımlanmasına katkı sağlayan herkese teşekkür ediyorum. Projenin bilim ve kültür hayatımıza yararlı olmasını temenni ediyorum.

Dr. Faruk Özlü
T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Sunuş

Günümüzde bilim ve yenilikçilik, ulusal kalkınma ile uluslararası rekabette göreli üstünlük sağlamada belirleyici stratejik faktörler haline gelmiştir. Toplumların bilim ve yenilikçilik performansı açısından, toplumda bilimin, bilimsel düşünce ve yaklaşımların önemsenmesi, teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılması ile gençlerin bilim ve araştırma alanına yönlendirilmesi, özel bir öneme sahiptir. Bu hususlar, dünyadaki muadilleri gibi Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) bakımından da öncelikli amaç ve görevler arasında yer alır.

Bilim ve yenilikçilik performansı, güncel imkan ve kaynaklar yanında tarihsel birikim ve mirasın değerlendirilmesini de gerektirir. Millet olarak, önemli bir bölümü gün ışığına çıkarılmayı ve değerlendirilmeyi bekleyen zengin bir bilim ve kültür mirasına sahip bulunuyoruz. Bu mirasın daha görünür ve yararlanılır kılınması, bugünkü ve gelecekteki performansımız ve ulusal hedeflerimize ulaşmamız açısından büyük önem taşımaktadır.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Tarihsel birikim ve mirasın ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi, diğer yararları yanında, başarılı bir performans için gerekli özgüven ve motivasyona yapacağı katkı bakımından da büyük önem taşır. Uluslararası yarışta son iki yüzyıldır ve günümüzdeki göreli konumumuz ile geleceğe yönelik yüksek amaçlarımız dikkate alındığında, bireysel ve toplumsal düzeyde sağlıklı bir benlik/kimlik ve özgüven inşası ile güçlü bir motivasyon ikliminin oluşturulmasına gerek olduğu ve bu konuda her Türk vatandaşı ve kurumunun katkı ve destek sağlamasının ulusal bir görev olduğu açıktır.

TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi, Akademimiz tarafından bu düşünceler doğrultusunda, Kalkınma Bakanlığı'nın mali desteğiyle 2014 yılında başlatılmıştır. Proje ile, Türk-İslâm medeniyeti havzasında, fen, mühendislik, Türkiyat, sosyal bilimler, dinî ilimler gibi alanlarda eski-farklı Türk lehçeleri ile diğer dillerde üretilmiş, uzman bilim insanlarımızca seçilen 100 eserin, imkân ve ihtiyaca göre transliterasyonu, tıpkıbasımı ve/veya tercümesi yapılarak yayımlanması yoluyla bilim ve kültür âleminin ve gelecek kuşakların istifadesine sunulması hedeflenmiştir.

TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi, çok sayıda paydaşın doğrudan ve dolaylı katkı ve desteklerinin eseridir.

Öncelikle, bilime ve projeye verdikleri çok değerli destek için Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a kalbî şükranlarımızı arz ediyorum.

Bugüne kıyasla oldukça kısıtlı koşullarda bu eserleri kaleme alan bilim ve kültür tarihimizin kahramanlarını rahmet ve şükranla yad ediyorum. Bu eserlerin çoğaltılması, saklanması ve bugüne ulaşmasında rol alan isimsiz kahramanları da saygıyla anıyorum. Eserlerin transliterasyonu, tıpkıbasımı ve/veya tercümesi ve tahlilini yaparak günümüzün ve geleceğin okuyucu ve araştırmacılarına ulaşmasını sağlayan bilim insanlarımıza müteşekkiriz. Yayına hazırlık ve basım sürecinde rol alan üyelerimiz, bilim insanlarımız ve çalışanlarımız ile projeye katkı sağlayan tüm paydaşlarımıza da teşekkür ediyorum.

TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi'nde yayımlanan eserlerin medeniyet ihyası/inşası süreci ile milletimizin bilim alanında ve topyekün gelişimi bakımından yararlı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar
TÜBA Başkanı

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

İçindekiler

Takdimler ve Sunuş

Önsöz 13

Kısaltmalar 15

İnceleme 17

Kâtib Çelebi ve Eserleri 19

Kâtib Çelebi 19

Kâtib Çelebi Kronolojisi 22

Kâtib Çelebi'nin Eserleri 26

Levâmi'u'n-Nûr ve Atlas Minor 47

Levâmi'u'n-Nûr fî Zulmet-i Atlas Minor 47

Gerardus Mercator ve Atlas Minor 49

Levâmi'u'n-Nûr fî Zulmet-i Atlas Minor'ün Nüshaları 58

Tıpkıbasımı Yapılan Müellif Nüshası: Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 2998 65

Karşılaştırmalı Harita Listesi 67

Tıpkıbasımın Amacı ve İncelemeye Dair 71

Eserin Karşılaştırmalı Fihristi 73

Eserin İçeriği ve İç Başlıkları 83

Seçme Kaynaklar 97

Dizin 105

Harita Fihristi 129

Tıpkıbasım 183

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Önsöz

Bu çalışma, Osmanlı ilim ve düşünce dünyasının müstesna şahsiyetlerinden biri olan Kâtib Çelebi'nin *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor* adlı tercüme eseri üzerine yapılan inceleme ile birlikte tıpkıbasımının yayınlanmasından oluşmaktadır. Tıpkıbasımı gerçekleştirilen *Levâmi'u'n-Nûr,* Kâtib Çelebi'nin bizzat kendi eliyle kaleme aldığı Nuruosmaniye Kütüphanesi 2998 envanter numarası ile kayıtlı müellif nüshasıdır. Bu nüshada çok sayıda harita bulunmaktadır. Eserin bu nüshası ile ilgili yapılan çalışma İnceleme kısmı ve Tıpkıbasım kısmı olarak iki bölüme ayrılmıştır.

İnceleme kısmının başlarında Kâtib Çelebi ve eserleri hakkında bilgiler verilmiş ve daha önce yapılan araştırmalar ve diğer kaynaklar çerçevesinde hazırlanan Kâtib Çelebi Kronolojisi bir yenilik olarak sunulmuştur. Akabindeki alt başlıklarda *Levâmi'u'n-Nûr* ve *Atlas Minor* hakkında verilen bilgiler eşliğinde bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmaya karşılaştırmalı haritalar listesi, fihrist ve iç başlıklar listesi gibi eserin daha iyi anlaşılması ve tıpkıbasımın kullanımının kolaylaştırılması için bazı kısımlar eklenmiştir. Varak numaralarına göre hazırlanan kapsamlı bir dizinin de eklendiği İnceleme kısmının en sonuna eserin haritalarının ayrıntılı bir şekilde tanıtıldığı Harita Fihristi de eklenmiştir. Bu fihristte harita tanıtımlarının eşliğinde *Levâmi'u'n-Nûr*'un metin içeriğinden yapılan alıntılarla Kâtib Çelebi'nin üslubu ve yöntemi konusunda bazı örneklerin de gösterilmesi amaçlanmıştır. İncelemenin sonrasındaki kısım ise nüshanın tıpkıbasımından oluşmaktadır.

Oldukça uzun soluklu bir düşünce ve emek süreciyle hazırlanan bu çalışmanın yeni çalışmalara katkılar sağlamasını temenni ediyoruz. Daha sonra transliterasyonu da ayrı bir cilt halinde yayınlanması planlanan bu eserin coğrafya tarihi bakımından taşıdığı öneme binaen öncelikle tıpkıbasımı müstakil ve ayrı bir çalışma olarak yayına konu edilmiştir.

Bu kitabın yayınlanmasında katkıları bulunan TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'a, Prof. Dr. Mahmut Ak'a, Prof. Dr. Mustafa Çiçekler'e, kitabın editörü olan Doç. Dr. Zekai Mete'ye, Prof. Dr. Bilgin Aydın, Doç. Dr. Sadık Yazar ve Okan Büyüktapu'ya şükran ve teşekkürlerimizi sunarız. Bununla birlikte kitabın

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

yayınlanmasına karar veren TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi yayın kuruluna ve TÜBA'da bu işlerden sorumlu bütün güzide personele (Duygu Erol ve Ertaş Akkoyun'u bilhassa anmalıyız), kitabın tasarımını maharetle yapan Murat Acar'a ve kitabın fotoğraflarını titizlikle çeken Hadiye Cangökçe'ye teşekkür ve minnet borçluyuz. Ayrıca Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit ve Doç. Dr. Ferruh Özpilavcı'ya ve diğer bütün kurum çalışanlarına da teşekkür ederiz.

H. Ahmet Arslantürk - Ahmet Üstüner
Üsküdar - İstanbul

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Kısaltmalar

Atlas / Atlas Minor	Atlas Minor Gerardi Mercatoris à I. Hondio Plurimis æneis Tabulis Auctus Et Illustratus
bkz.	Bakınız.
c.	Cilt
çev.	Çeviren
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
edt.	Editör
H.	Hicrî
haz.	Hazırlayan
İA	Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi
İBB	İstanbul Büyük Şehir Belediyesi
İÜEF	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
İÜTY	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar
M.	Milâdî
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
nr.	Numara
Nuruosmaniye 2998	Levâmi'u'n-Nûr fî Zulmet-i Atlas Minor, Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde 2998 envanter numarası ile kayıtlı nüsha
S.	Sayı
s.	Sayfa
trc.	Tercüme
TSMK	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
TTK	Türk Tarih Kurumu
TÜBA	Türkiye Bilimler Akademisi
Üniv.	Üniversitesi
vd.	Ve devamı
vol.	Volume
vr.	Varak
Yay.	Yayınları

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

İnceleme

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Kâtib Çelebi ve Eserleri

Kâtib Çelebi

17. Yüzyıl Osmanlı bilim dünyasının önemli şahsiyetlerinden biri olan Kâtib Çelebi annesinin kendisine aktardığına göre Şubat 1609 (H. Zilkade 1017) tarihinde İstanbul'un Fatih semtinde dünyaya gelmiştir. Esas adı Mustafa'dır. Âlimler arasında Kâtib Çelebi, dönemin Osmanlı bürokratları arasında ise ifa etmiş olduğu kalfalık görevi dolayısıyla Hacı Halîfe olarak tanınmıştır. Babası Enderun'da yetişmiş, silahdarlık zümresine mensub, ilme düşkün salih bir zat olan Abdullah Efendi'dir.[1]

Beş-altı yaşlarında babasının tutmuş olduğu özel hocalarla tahsil hayatına başlamış olan Kâtib Çelebi düzenli bir medrese eğitimi görmemiştir. İlk olarak Kırımlı İsa Halife'den Kur'an ve tecvid okumuş, Kur'an'ı yarısına kadar hıfz etmiştir. Daha sonra İlyas Hoca'dan tasrif ve avamil ve Böğri Ahmed Çelebi'den[2] hat öğrenmiştir. Özel hocaların desteği ve kendi yeteneği ile beceriler kazanmıştır. 14 yaşında iken 1622-23 (H. 1032) babası Abdullah Efendi bizzat kendi ulufesinden günde on dirhem maaş tahsis ederek Anadolu Muhasabesi'nde göreve başlamasına vesile olmuştur. Bu görevde yaşadığı tecrübeler aracılığıyla bürokrasiyi ve katiplik mesleğiyle birlikte siyakat yazısı ve hesap kurallarını öğrenme fırsatı bulmuştur.[3]

1623-24 (H. 1033) yılında Osmanlı ordusu Tercan'a sefere çıkınca o da babasının yanında sefere katılmıştır. Kayseri civarında savaşın nasıl cereyan ettiğini yüksek bir yerden izleme fırsatı bulmuştur. Daha sonra bu izlenim ve tecrübelerini *Fezleke* adlı meşhur eserinde ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır.[4] 1626'da (H. 1035) yine babasıyla birlikte Bağdad seferine katıldığı zaman dokuz ay boyunca ordu ile birlikte çekmiş olduğu her türlü zorluğu "el ile gelen düğün bayramdır, bu da herşeyi bilen Aziz Allah'ın takdiri idi"[5] diyerek teselli bulmuştur. Sefer dönüşü sırasında Musul'a

1 Fikret Sarıcaoğlu, *Kitâb-ı Cihânnümâ li-Kâtib Çelebi*, c. II, TTK, Ankara 2013, s. 6 (Bundan sonra; Sarıcaoğlu *Cihânnümâ*); Gottfried Hagen, *Bir Osmanlı Coğrafyacısı İşbaşında: Kâtib Çelebi'nin Cihânnümâsı ve Düşünce Dünyası*, (çev. Hilal Görgün), Küre Yay., İstanbul 2015, s. 26-27. (Bundan sonra; Hagen, *Osmanlı Coğrafyacısı*).

2 Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi, "Ahmed-i Ahdeb", *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 98, Türk Tarih Encümeni, Ankara 1928.

3 Kâtib Çelebi, *Cihânnümâ*, Avusturya Milli Kütüphanesi (Viyana), Doğu Elyazmaları Bölümü, Mixt 389, vr. 8a. (Bundan sonra; *Cihânnümâ* Viyana).

4 *Kâtip Çelebi, Fezleke (Osmanlı Tarihi 1000-165 / 1591-1655) I-II*, (haz. Zeynep Aycibin), İstanbul 2017, c. II, s. 603 vd. (Bundan sonra; Aycibin, *Fezleke*).

5 Fikret Sarıcaoğlu, "Katib Çelebi'nin Otobiyografileri" *İÜEF Tarih Dergisi*, (Prof. Dr. İsmet Miroğlu Hatıra Sayısı), S. 37, 2002. s. 303 (Bundan sonra; Sarıcaoğlu, "Otobiyografiler"), Kâtib Çelebi, *Sullemül-Vusûl İlâ Tabakâti'l-Fuhûl*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa Koleksiyonu nr. 1877, vr. 271.

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

geldiklerinde henüz 60 yaşlarında olan babasını ve bir ay sonra yine seferde iken Nusaybin civarında Cerrahlu menzilinde amcasını kaybetmiştir. Buradan akrabalarıyla birlikte Diyarbakır'a gelerek bir süre burada kalmış ve akabinde babasının arkadaşlarından Mehmed Halife adlı bir zat tarafından Süvari Mukabelesi Kalemi'ne tayini sağlanmıştır. 1627-28 (H. 1036-1037) yıllarında Erzurum kuşatmasına katılmış ve bu muhasara ve sonrasındaki serencam *Fezleke*'de konu edilen otobiyografik detaylar arasında yer almıştır.[6]

1629 (H. 1038) yılında ordu ile birlikte İstanbul'a döndükten sonra, kendi ifadesiyle "Sâbıku'z-zikr Kadızâde Efendi'nin iştihârı zamânı olmağla bir gün geçerken Sultân Mehemmed Hân Câmii'nde va'zına uğradı. Merhûm muntazamü'l-kelâm olup mü'essir sözler söyler ve işiden elbetde va'zını dinler idi. Ekser sözi halkı ilm-i şerîfe tergîbe müte'allik ve cehlden necâta sa'y içün tahrîs olup ol hînde gûyâ ki zimâm-ı hâtırı ele alup ve şugl ve tahsîl semtine cezb idüp götürdi gitdi."[7] şeklinde bahsetmiş olduğu Kadızâde'nin derslerine devam etti. Babasının vasiyetinin de ilim tahsili yönünde olmuş olması Kâtib Çelebi'nin ilmî konulara meylini artırdı. 1630 (H. 1039) yılında derslere ara vererek Hüsrev Paşa'nın Bağdat ve Hemedan seferlerine katıldı. Bu sefer esnasında ordunun uğradığı menzillerden olan Gülanber Kalesi, Hasan-abad, Hemedan, Bistun gibi şehir ve mahalleri *Cihânnümâ* ve *Fezleke*'de anlatmaktadır.[8]

1631-32 (H. 1041) yıllarında İstanbul'a dönerek kaldığı yerden Kadızâde'nin derslerine devam etti. Burada tefsir, *İhyâ-yı Ulûm*, *Şerh-i Mevakıf*, *Dürer* ve *Tarikat-ı Muhammediye* okudu. Daha sonra ilim tahsilinde büyük etkisini açıkça zikrettiği Kadızâde'nin bu derslerini "ekser dersi kışrîce ve basit idi, zîrâ ma'kûlât semti ile âşinâlık eylemeyüp tefsîrde ol fenlere müte'allik mahal geldükde Kadı burada felsefîlik ider idi."[9] şeklinde eleştirmiştir.

1633'de (H. 1043) Veziriazam Mehmed Paşa'nın serdarlığında sefere çıkan orduya da katılan Kâtib Çelebi, ordu Halep'te kışladığı zaman hac farizasını yerine getirmiştir. Hac dönüşü Diyarbakır'a intikal eden orduya dahil olmuştur. Burada geçirdiği zamanı alimlerle sohbet ve münakaşalarla değerlendirmiştir. 1634'te (H. 1044) IV. Murad'ın Revan Seferi'ne katıldı. Bu seferin akabinde "kırk beşde dönüp derûn-ı sıdkla niyyet bu vechle tashîh-i teveccüh ü azîmet olundı ki on yıl kadar zamân evkât sefer ü hareketle geçüp nice cengler ve vak'alar görilüp hacc ve gazâ maslahatı tamâm oldı. *Race'nâ mine'l-cihâdi'l-asgar ilâ cihâdi'l-ekber* üzre min-ba'd râh-ı talebde ta'abe-i nefs-i nefîs tavtîn ve ilm-i şerîf tahsîline bakıyye-i ömr-i azîz ta'yîn olınup rızk-ı mukadder esbâbı ilme harc u sarf olunmak mukarrer kılındı"[10] şeklindeki ifadelerinden anlaşıldığı üzere kendini ilme vakfetmiştir.

İstanbul'da annesinden kalan mirası kitaplara ayırdı. Halep'te iken görüp kaydetmiş olduğu kitapların adlarını yazmaya başladı. 1637-38 (H. 1047) yıllarında akrabasından zengin bir tüccardan kalan mirasın üç yük akça (300.000) kadarını yine kitaplara tahsis eden Kâtib Çelebi geri kalan kısmı ile de Fatih Camii'nin kuzeyinde bulunan evini tamir ettirdi. Aynı yıl evlendi. Sultan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'ne ilmî çalışmaları sebebiyle katılmadı. Padişah, durumu mazur görüp kendisine ikinci halifelik görevini vererek İstanbul'da kalmasına müsaade etti.[11]

6 Aycibin, *Fezleke*, c. II, s. 655-666.

7 Sarıcaoğlu, "Otobiyografiler", s. 306.

8 Ayrıntı için bkz. Aycibin, *Fezleke*, c. II, s. 688-695. *Cihânnümâ Kâtip Çelebi*, (Sadeleştirilmiş metin), (haz. Bekir Karlığa - Said Öztürk), Mahya Yay., İstanbul 2013., s. 685-686. (Bundan sonra; Karlığa, *Cihânnümâ*).

9 Sarıcaoğlu, "Otobiyografiler", s. 307.

10 Kâtib Çelebi, *Cihânnümâ* (II. Tertip), TSMK Revan 1624/I, vr. 1a. (Bundan sonra; *Cihânnümâ* Revan).

11 *Cihânnümâ* Viyana, vr. 8a; Sarıcaoğlu, *Cihânnümâ*, s. 8.

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

Bundan sonra ömrünün kalanını tamamıyla ilme adayan Kâtib Çelebi 1639'da (H. 1049) Ayasofya Dersiâmı Kürd Abdullah Efendi[12] ve Süleymaniye Dersiâmı Mehmed Efendi'nin[13] derslerine devam etti. 1640-41 (H. 1050) yıllarında Ermenekli Veli Efendi'den mantık, meanî ve beyan dersleri aldı. 1642-43 (H. 1052) yıllarında Şeyh İbrahim Likanî'nin öğrencisi Vaiz Veli Efendi'nin hadis usulü derslerini iki yılda ikmal etti. Bu silsile ile Şeyh İbrahim Likanî'yi şeyhi kabul etmektedir.[14] İlmî liyakatı ile önceki tanıdığı bütün hocalardan daha üstün bulduğu A'rec Mustafa Efendi'den üç yıl boyunca *Tefsîr-i Şerîf, Tavzîh, Kadı Mîr, Isfahanî, Âdâb-ı Bahs, Fenârî, Şerh-i Tehzîb, Şemsiyye, Şerh-i Adûd, Şerh-i Eşkâl-i Te'sîs, Şerh-i Çağminî-i Kadızâde, Arûz, Hidâyetü'l-Hikme, Şerh-i Mülahhas fi'l-Hey'e* ve *Zîc-i Uluğ Bey* derslerini gördü. On yıl kadar zaman zarfında gece gündüz bıkmadan yorulmadan ilmî çalışmalarını sürdürdü. Bu esnada talebelere çeşitli dersler okuttu.[15]

1645'te (H. 1055) Sultan İbrahim'in Girit seferi münasebetiyle, istidadında var olan meyli onu coğrafya ve haritacılıkla ilgili araştırma ve çalışmalara yöneltti. Bu vesileyle harita yapımını öğrenerek coğrafî eserlere ilgi duymaya ve bu eserleri incelemeye başladı. Bu esnada Mukabele Başhalifesi ile arası açıldı. 20 yıllık görev geçmişine istinaden halifeliğe terfisinin hakkı olduğunu ifade etmesi üzerine Mukabele Başhalifesi'nin bunun ömrü boyunca mümkün olmayacağını beyan etmiş olması[16] Kâtib Çelebi'nin memuriyetten istifa ederek yaklaşık 3 yıl süreyle uzlet ve ilim hayatına çekilmesine sebep olmuştur. Bu esnada ilmî çalışmalara devam ederek dersler vermiştir.[17] Bir ara hastalıkla da boğuşan Kâtib Çelebi, şifa ve tedavi yollarını aramak için tıbba, esma ve havass kitaplarına merak sardı. Halktan uzaklaşarak samimi bir dille edilen duaların ve yazılan muskaların tesirine inandı ve inandığı gibi şifaya da erişti. 1647-48 (H. 1057) yıllarında Ahmed oğlu Mevlana Mehmed ile kendi oğluna *Riyaziyât*, *Şerh-i Eşkal*, *Muhammediyye* okuttu ve *Zîc*'ten takvim istihracını gösterdi. Fakat kendi oğluyla birlikte talebesinin de aşırı zekadan vefat etmeleri sebebiyle o vakit yazmaya devam ettiği *Muhammediye Şerhi* de yarıda kalmıştır.[18]

Takvimü't-Tevârih'i 1649'da (H. 1058 sonları) tamamlayınca Şeyhülislam Abdurrahim Efendi'nin Veziriazam Koca Mehmed Paşa'ya eser ve müellifinden bahsetmesi üzerine, kendi tabiriyle "eşkıyâ"nın[19] aleyhdeki tüm olumsuz çalışmalarına ve gayretlerine rağmen ikinci halifelik göreviyle memuriyet hayatına geri döndü. Bundan sonra eser telifi ile meşgul oldu. Haftada bir iki gün gittiği bu görevine ömrünün sonuna kadar devam etti. Buradan gelen maaşıyla yetindi. Önemli eserlerini bu dönemde meydana getirdi.[20] 6 Ekim 1657 (H. 27 Zilhicce 1067) tarihi Cumartesi günü sabah kahvesini içerken fenalaşmış ve aniden vefat etmiştir.[21] Mezarı İstanbul Fatih'te Zeyrek Şeb Sefa Hatun Camii civarındadır. 1953'te mezarının yeri değiştirilmiştir.[22]

12 Ayrıntı için bkz. Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'u'l-Fudalâ I*, haz. Abdülkadir Özcan, s. 218, İstanbul 1989. (Bundan sonra; Şeyhî, *Vekâyi'u'l-Fudalâ*).

13 Ayrıntı için bkz. Şeyhî, *Vekâyi'u'l-Fudalâ*, s. 54 ve 146.

14 Orhan Şaik Gökyay, "Kâtip Çelebi; Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri" *Kâtip Çelebi Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler*, TTK. Ankara 1991, s. 7. (Bundan sonra; Gökyay, "Kâtip Çelebi").

15 *Cihânnümâ* Viyana, vr. 8a; Sarıcaoğlu, "Otobiyografiler", s. 304.

16 *Cihânnümâ* Viyana, vr. 8a.; ayrıntılı bilgi için bkz. Sarıcaoğlu, "Otobiyografiler", s. 305.

17 Hagen, *Osmanlı Coğrafyacısı*, s. 63.

18 Sarıcaoğlu, "Otobiyografiler", s. 313, 314.

19 *Cihânnümâ* Revan, vr. 1a.

20 *Cihânnümâ* Viyana, vr. 8; Sarıcaoğlu, *Cihânnümâ*, s. 11.

21 Bu konuda ayrıntılı bilgi vefatından kısa bir süre sonra kitaplarının çoğunu satın almış olan, Mehmet İzzetî isimli bir şahsın ikinci tertib *Cihânnümâ*'nın baş tarafına yazmış olduğu yazıda yer almaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Cihânnümâ* Revan, vr. 1a.

22 Mezarının restore ve taşınma süreci ile ilgili gelişmeler ve yorumlar için bkz. Halil Çal, "Kâtip Çelebi'nin Mezarı", *Sanat Tarihi Dergisi* (Selçuk Mülayim'e Armağan), c. XXII, S. 1, Nisan 2013, s. 89-105.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

Kâtib Çelebi Kronolojisi

Bir Osmanlı Aydınının Kişisel ve Entellektüel Serüveni

Şubat 1609 (Zilkade 1017)	Doğumu
1614 -15 / 1022-23	Kırımlı İsa Halife'den Kur'ân-ı Kerîm ve Tecvîd öğrenmesi
1622-23 / 1032	Anadolu Muhasebesi Kalemi'nde şakird olarak görev alması
1624 / 1033	Babasının yanında Abaza Mehmed Paşa serdarlığında Tercan seferine katılması
1626 / 1035	Vezir-i Azam Hafız Ahmed Paşa'nın Bağdat seferine katılması
Temmuz - Ağustos 1626 / Zilkade 1035	Bağdat seferi dönüş yolunda ordu ile Musul'da iken babasının vefatı
Eylül 1626 / Zilhicce 1035	Bağdat seferi dönüş yolunda Cerrahlu menziline gelince amcasını da kaybetmesi
1626 / 1035	Mehmed Halife vasıtasıyla Süvari Mukabelesi Kalemi'nde şakird olarak göreve başlaması
1627-28 / 1036-37	Vezir-i Azam Hüsrev Paşa'nın Erzurum kuşatmasına katılması
1629 / 1038	İstanbul'a dönüşünde Kadızâde Mehmed Efendi'nin derslerine devam etmesi
1630 / 1039	Hüsrev Paşa'nın Bağdat ve Hemedan seferlerine katılması
1631-32 / 1041	İstanbul'a dönerek Kadızâde Mehmed Efendi'nin derslerine tekrar katılması
1633 / 1043	Vezir-i Azam Mehmed Paşa serdarlığındaki ordu ile İran seferine katılması
1633 / 1043	*Keşfü'z-Zünûn* adlı eseri için kitaplarla ilgili bibliyografik bilgileri kaydetmeye başlaması
1634 / 1044	Hac ibadetini yerine getirmesi
1635 / 1044	Sultan IV. Murad'ın Revan seferine katılması
1635 / 1045	Revan seferi dönüşünde kendi ifadesi ile "derûn-ı sıdk" ile ilmî çalışmalara tamamıyla yönelmesi
1635 / 1045	Annesinin vefatı ve annesinden kalan mirasla kitap satın alması
1637-38 / 1047	Akrabasından zengin bir tüccardan kalan mirasın üç yük kadarını (300.000 akçe) kitaplara ayırması
1637-38 / 1047	Evini tamir ettirip evlenmesi
1638 / 1048	İlmî çalışmaları nedeniyle Sultan IV. Murad'ın Bağdad seferine katılmaması ve bu durumun padişahça mazur görülmesi
1638-39 / 1048	Ayasofya Dersiâmı Kürd Abdullah Efendi ve Süleymaniye Dersiâmı Mehmed Efendi ve A'rec Mustafa Efendi'nin derslerine devam etmesi
1640-41 / 1050	Ermenekli Veli Efendi'den mantık, meanî ve beyan dersleri alması
1641-42 / 1051	*Keşfü'z-Zünûn*'un genel hatları ile tamamlanması
1641-42 / 1051	Arapça *Fezleke*'yi tamamlaması
1642-43 / 1052	Vaiz Veli Efendi'den hadis usulü dersleri alması
1643 / 1053	*Süllemü'l-Vüsûl*'ün müsveddelerinin tamamlanması
1642-43 / 1052	*Tefsîr-i Kadı Beyzâvî* şerhini yazmaya başlaması
1642-46 / 1052-55	Tefsir, Tavzih, Kadı Mir, Isfahanî, Adab-ı Bahs, Şemsiyye, Şerh-i Adud, Zîc-i Uluğ Bey gibi dersler alması

Bu kronoloji, Kâtib Çelebi'nin otobiyografilerindeki ve daha önce yapılan çalışmalardaki bilgiler ışığında hazırlanmıştır.
Ortaya çıkabilecek yeni bilgiler bu kronolojinin de yenilenmesi ve geliştirilmesine vesile olacaktır.

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

1645 / 1055	Sultan İbrahim'in Girit seferi dolayısıyla coğrafya ve haritacılığa yönelmesi
1645-46 / 1055	*Müntehab-ı Bahriyye*'yi tamamlaması
1646 / 1055	Memuriyetten istifa ederek 3 yıl boyunca inzivaya çekilmesi ve ilmî çalışmalar yaparak dersler vermesi
1646 / 1055 sonrasında	Hastalığı nedeniyle esma ve havass kitaplarına yönelmesi ve şifa bulması
1647-48 / 1057	Oğlu ile birlikte talebelere riyaziyat, şerh-i eşkal, Muhammediye, Zîc'ten takvim istihracını öğretmesi
1647-48 / 1057	*Hüsnü'l-Hidâye*'nin kaleme alınması
1648 / 1058	Hem oğlunun hem de öğrencisinin vefat etmesi nedeniyle derslerin yarıda kalması
1648 / 1058	İkinci halifelik görevi ile Süvâri Mukabelesi Kalemi'nde memuriyet hayatına geri dönmesi
1648-49 / 1058	*Takvîmü't-Tevârîh*'in tamamlanması
1648-49 / 1058	Birinci telif *Cihânnümâ*'nın yazımına başlaması
1649-50 / 1059-60	Ulûm-ı garîbe kitablarını mütalaa etmesi ve ders vermeye devam etmesi
1650-53 / 1061-63	*Tuhfetü'l-Ahyâr*'ın bazı yeni kısımlarının temize çekilmesi
1651-53 / 1061-63	*Süllemü'l-Vüsûl*, *Tuhfetü'l-Ahyâr* ve *Keşfü'z-Zünûn*'un bazı kısımlarının temize çekilmesi
1651-53 / 1061-63	*Târîh-i Kostantıniyye ve Kayasıre*'nin kaleme alınması
1653 / 1063	Birinci telif *Cihânnümâ*'nın yarıda kalması
1653 / 1063	*Düstûru'l-Amel*'in kaleme alınması
1653 / 1063	İlhamü'l-*Mukaddes*'in kaleme alınması
Kasım-Aralık 1653 / Muharrem 1064	*Levâmi'u'n-Nûr*'u tercümeye başlaması
1653-55 / 1064-65	*Dürer-i Müntesire*'nin tamamlanması
1654 / 1064	*Câmi'ü'l-Mütûn*'un tamamlanması
1654 / 1064	İrşâdü'l-Hıyârâ'nın kaleme alınması
1654 / 1065	İkinci telif *Cihânnümâ*'nın yazımına başlaması
1654-55 / 1065	*Târîh-i Frengî*'nin tercümesinin tamamlanması
1654-55 /1064-65	*Kânunnâme* ve *Recmü'r-Racîm* adlı eserlerinin kaleme alınması
1654-55 / 1065	Türkçe *Fezleke*'yi tamamlaması
29 Temmuz 1655 / 25 Ramazan 1065	*Levâmi'u'n-Nûr*'u tamamlaması
1655-56 / 1066	*Tuhfetü'l-Kibâr*'ı kaleme alması
Kasım-Aralık 1656 / Safer 1067	*Mizânü'l-Hakk*'ın tamamlanması
6 Ekim 1657 / 27 Zilhicce 1067	Vefatı

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Kâtib Çelebi'nin Günümüzde Unkapanı'nda Bulunan Kabri.

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

Vefatından iki yıl sonra eserleri ve müsveddelerinin çoğunu satın alan Mehmet İzzetî'nin[23] *Cihânnümâ*'nın ikinci telifinin *1a* varağına yazmış olduğu ifadesine göre Kâtib Çelebi iyi huylu, hilm sahibi, vakûr tabiatlı, ince ruhlu bir kişi idi. Uşşakîzâde, Kâtib Çelebi hakkındaki izlenimlerini şu şekilde nakletmektedir:

"Rind ü zâhidle hem-dem ü hem-reng
Her usûle tutardı bir âheng
Saldı bu tâk-ı turfa-pervâze
Nây-veş hüsn-i savtı âvâze
Sagâr u kâseye değildi tünük
Küçüğiyle küçük büyükle büyük"[24]

Zamanının bilginleri ile yakın ilişkiler içerisinde bulunmuş olan Kâtib Çelebi, kendisinin hanefi mezhebinden, işrakî[25] meşrebine mensub olduğunu, işrakîliğin ise İslamî ilimler içerisinde tasavvuf yolunda felsefe ilimlerinden olduğunu ifade etmektedir. Kâtib Çelebi, farklı fikirlere hoşgörü ile yaklaşan kişiliğiyle, olaylara tarafsız bir pencereden bakma yolunu tutmuş, kendince kabul etmiş olduğu haki-

23 Mehmed İzzetî hakkında geniş bilgi için bkz. Murad Özmen, "Vişne-zâde Mehmed İzzetî, Hayatı Eserleri ve Edebî Şahsiyeti", İÜEF, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezuniyet Tezi (1960-1961), İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi, nr. 549, s. 6-18 (Sarıcaoğlu, *Cihânnümâ*, s. 4, 7. dipnot).

24 Gökyay, "Kâtip Çelebi", s. 1.

25 İşrakîlikle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mahmut Kaya, "İşrakiyye" *DİA*, c. XXIII, s. 435-438; Süleyman Uludağ "İşrâkiyye" *DİA* c. XXIII, s. 438-439.

katı söylemekten geri durmamıştır. Taassuba karşı çıkmıştır. Zamanında zuhur eden medrese-tekke çekişmelerinden uzak kalınmasını ve müsamahakâr davranılmasını öğütlemiştir. Çocukluğundan beri kitaplara ve ilme karşı büyük bir ilgisi bulunan Kâtib Çelebi, bulduğu her fırsatta bu iştiyakını fiile dökmüş, katıldığı seferlerde zamanının büyük kısmını sahaf dükkanlarını dolaşıp eserler derleyerek geçirmiştir. Fırsat buldukça her beldede karşılaşmış olduğu ilim erbabıyla sohbet ve müzakereden geri kalmamıştır.

Kâtib Çelebi yenilik ve başkalık peşinde olmaktan ziyade realist bir yaklaşımla bulunduğu toplumun ihtiyaçlarına göre şekil alan bir ilim uğraşısı içerisinde olmuştur. Onun asıl gayesi, benimsemiş ve önemsemiş olduğu kendi toplumunu içinde bulunduğu sıkıntılardan kurtarmaktır. Bilginlerin düşmüş olduğu yanlışları görmüş kendince vakûr bir tavırla sosyal ve ilmî meselelere çözümler aramaktan geri durmamıştır. Bu çözüm arayışı içerisinde çağını aşan tutum ve bilgi anlayışı ile, toplumun taassubundan uzak, akıl/mantık ekseninde ulaşabildiği bütün kaynakları kullanarak irdelemek ve nakletmekten çekinmemiştir.

Osmanlı toplumunda batı kaynaklarına başvuran müelliflerin ilklerinden olarak bilinen Kâtib Çelebi tarih, coğrafya, tabakât, vefeyât kitaplarına fazlasıyla ilgi duymuş, fırsat buldukça bu kitapları okuyup değerlendirmiştir. Aklî ilimlerin önemini bulduğu her fırsatta vurgulayarak tarihî süreçte uğranılan yenilgilerin temel sebebinin tarih bilgisinden yoksun olunmasından kaynaklandığını vurgulamıştır. Onun tarihçilik anlayışı kendisinden sonraki yıllarda hayat süren tarihçi Naima'nın da belirtmiş olduğu gibi "gösterişten uzak, akıcı ve ayrıntılı bir üslup ile nakletmek" şeklinde olmuştur.[26]

Kâtib Çelebi, eserlerine almış olduğu olayları daha çok tetkik eder mahiyette, en doğru olanı bulma çabasıyla hiçbir tarafgirlik ve menfaat gütmeden, olduğu gibi sadelik içerisinde nakletmiştir. Kullanmış olduğu kaynakların isimlerini zikretmek suretiyle nakillerini güçlendirmiş olduğu gibi bizzat kendi gözlemlediği olayları en ince ayrıntısına kadar tasvir etmiştir. Osmanlı toplumunun düşmüş olduğu yanılgıları daima eleştirmiş, inanmış olduğu doğruları tarihten örnek olaylarla insanlara sunmuştur.

"Göklerin ve yerin yüceliğini düşünüp araştırmazlar mı?"[27] âyetinin kendisini astronomi ve coğrafyaya yönelttiğini söyleyen Kâtib Çelebi'nin coğrafyaya olan merakını, Osmanlı'nın Akdeniz'deki başarısızlıkları filizlendirmiştir. Hayatta yaşanılan bütün başarısızlıkların sebebini aklî ilimlerdeki yetersizliklere bağlamış; Avrupa'nın Macellan, Colomb ve Vasco de Gama gibi seyyahlar vasıtasıyla coğrafya alanında Batlamyus kuramının ötesinde yeni bilgilere ulaşmış olmasına karşılık İslam aleminin özellikle Osmanlı ulemasının hâlâ geleneğe bağlı kalarak riyazî coğrafyadan ve küresel anlayıştan uzak olduğunu farketmiş olması Kâtib Çelebi'yi bu alandaki boşluğu doldurmaya yöneltmiştir.[28]

İlk olarak coğrafya alanında, sonradan "kaba saba gemici lisanı"[29] olarak nitelendirdiği Pirî Reis'in *Kitâb-ı Bahriyye*'sinden mülhem *Müntehab-ı Bahriyye* adlı çalışmasını kaleme almıştır. Diğer bilim dallarında olduğu gibi coğrafya alanında da farklı bir ekol oluşturma veya şöhret olabilme gayesinden uzak, ulaşabildiği en doğru bilgiyi iki kapak arasında toplama niyetiyle "beşikten mezara ilim tahsil ediniz" hadis-i şerifi rehberliğinde çalışmalarını yürütmüştür. Onun coğrafya çalışmalarındaki başlıca amacı, "bu kitâb-ı celîlü'l-kadr ve nevâdir-i dehr ki eyyâm-ı İslâm'da henüz karîn-i vücûd olmayup

26 Ayrıntı ve daha fazla bilgi için bkz. Prof. Dr. Ziya Kazıcı, "Katib Çelebi Dönemi ve Tarihçiliği", *Vefatının 350. Yılında Katip Çelebi*, İstanbul 2007, s. 25-42; Ayrıca bkz. Aycibin, *Fezleke*, c. I, s. CCXCVIII-CCCX.

27 Kur'an-ı Kerim, Araf Suresi, 185. Ayet; Kâtib Çelebi, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, Nuruosmaniye 2998, vr. 3b. (Bundan sonra, *Levâmi'u'n-Nûr*).

28 Kâtib Çelebi'nin coğrafyacılığı hakkında mülâhaza ve değerlendirmeler için ayrıca bkz. Hagen, *Osmanlı Coğrafyacısı*, s. 163-169; Adnan Adıvar, *Osmanlı Türklerinde İlim*, İstanbul 1943, s. 105, 138. (Bundan sonra; Adıvar, *İlim*).

29 Fikret Sarıcaoğlu, "Katip Çelebi'nin Cihânnümâsı ve Kaynakları", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1990 , s. 106. (Bundan sonra; Sarıcaoğlu, "Kaynaklar").

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

düvel-i sâlife âsârında bir cihândârın hazînesine girmemiş ve bunun nazîrini kimse görmemişdür"[30] diye beyan ettiği gibi, her ne kadar tamamlayamamış olsa da, evrensel bir kozmografya eseri vücuda getirmek idi. Yazmaya giriştiği *Cihânnümâ*'nın ilk telifinde Avrupa'da var olan gelişmelere tam manasıyla o vakitler henüz vakıf olamamış olsa da bu durumun farkında olarak yeni bir arayışa giriştiği *Atlas Minor* (*Levâmi'u'n-Nûr*) çevirisiyle bu açığı büyük ölçüde kapatmış ve yeniden yazmaya başladığı ikinci telif *Cihânnümâsı*'nda, İslam coğrafyacılığına doğu ile batının sentezi mahiyetinde yeni bir bakış açısı getirmiştir. Kâtib Çelebi bu bağlamda coğrafya ile kartoğrafyanın önemini vurgulamış, İslam âleminde öteden beri var olan portolan ve menzilname merkezli haritacılığın yerine yerküreye bütünsel bakışı sağlayan, Merkator projeksiyonunun etkisiyle enlem ve boylam daireleriyle çizilmiş haritaları doğu bilginlerine aktaran şahsiyet olmuştur.

Eski eserlerde coğrafi tasnif dört unsur üzere tertib esas alınmakta iken Kâtib Çelebi yeryüzünü kıtalara ayırarak bugünkü anlayışa yakın bir yol izlemiştir. Yine yerküre düz bir zemin üzerinde farzedilmekte iken her ne kadar Avrupa'da henüz yeterince kabul görmemiş olan Kopernik görüşüne değinilmemiş olsa da dünyanın yuvarlak oluşuna dair kayda değer bilgiler yine *Cihânnümâ* ile nakledilmiştir.[31]

Kâtib Çelebi'nin coğrafya alanında başka bir yeniliği de riyazî coğrafya ile ülkeler coğrafyasını eserlerinde birlikte aktarmış olmasıdır. Eserlerinde tarih ile coğrafyayı bütün olarak algılamış daha önceki coğrafyacıların beldeler coğrafyası ile fizikî coğrafyayı farklı ele almış olmalarına rağmen o ele almış olduğu beldenin ismini, konumunu enlem ve boylamlarını ifade ettikten sonra, beldeye dair idarî, ahlakî, tarihî hülasa beşerî bilgileri belirli bir tertib üzere nakletmiştir.

Netice olarak Kâtib Çelebi, yaşadığı asırda birçok alanda kendisini gösteren, tebarüz etmiş mümtaz şahsiyetlerdendir. Hem çağında hem de daha sonra hemen herkes tarafından kabul görmüş, açmış olduğu ilmî yol kendisinden sonrakilerce takip edilmiş bir düşünce ve bilim insanıdır. Eserleri defalarca istinsah edilmiş ve vefatından kısa bir süre sonra batı dillerine tercüme edilerek hak etmiş olduğu ilgiyi görmüştür. Yaşadığı asra ve Osmanlı bilim dünyasına damgasını vuran ender şahsiyetlerden birisi olmuştur.

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

Kâtib Çelebi'nin Eserleri

1) Fezleketü't-Tevârîh

Arapça *Fezleke* olarak maruf olan eserin tam adı *Fezleketü Akvâli'l-Ahyâr fî ilmi't-Târîh ve'l-Ahbâr*'dır. Kâtib Çelebi'nin eserlerinden *Mîzânü'l-Hakk*'ta yeralan otobiyografisinde 1641-42 (H. 1051) yılında yazdığını belirtmiş olduğu bu eser, kâinâtın yaratılışından, yazıldığı tarihe kadar olan olay ve gelişmeleri Arapça olarak anlatan, genel bir İslam tarihi hüviyetindedir. Medhal (girizgah), üç bölüm ve bir hatimeden oluşan eserin, birinci kısmında yaratılıştan sonra peygamberler ve Hulefâ-yı Râşidîn'den bahsedilmektedir. İkinci kısımda, İslamiyet'ten önceki ve sonraki hükümdarlar ile yalancı peygamberler ve zalim yöneticilerden bahsedilmiştir. Devamında, iklimler, fersah, mil gibi kavramlar ile çeşitli kavimler, kabileler konu edilmiştir. Üçüncü kısma dehr, karn, asr, ay, hafta, gün, saat gibi kavramlar açıklanarak başlanılmış, sonra Türkî, Rumî, Kıptî ve Celalî gibi takvimler anlatılmıştır. Kâtib Çelebi Hicret'ten kendi yaşamış olduğu döneme kadar olan olaylardan kronolojik olarak bahsetmekte ve Osmanlı dönemi şeyhülislam, veziriazam gibi önemli devlet adamlarının isimlerini zikretmektedir. Kullanmış olduğu kaynakların isimlerini eserinde zikreden Kâtib Çelebi, Osmanlı Dönemini an-

30 *Cihânnümâ* Revan, vr. 1b derkenar.

31 Osmanlı'da coğrafya çalışmaları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mahmut Ak, "Coğrafya" (Osmanlılar Dönemi), *DİA*, c. VIII, s. 62-66; aynı yazar, "Osmanlı Coğrafya Çalışmaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, II/4 (Türk Bilim Tarihi), İstanbul 2004, s. 163-211; Sarıcaoğlu, *Cihânnümâ*, s. 1.

Kâtib Çelebi *Fezleke*si'nden Bir Sayfa, (Atıf Efendi Kütüphanesi nr. 1914, vr. 1b-2a).

latan kısımlarda zaman zaman Türkçe derkenar ve açıklamalarla eserini zenginleştirmiştir. Eserin, müellifin kendi hattı ile yazdığı bir nüshası Beyazıt Devlet Kütüphanesi yazma koleksiyonu 10318 numarada kayıtlıdır. Bu nüshanın bazı kısımları eksiktir.[32] Eser, 2009 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından Arapça olarak neşredilmiştir.[33]

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

2) Fezleke

Yukarıda tanıtılan Arapça olarak yazmış olduğu *Fezleke*'nin zeyli mahiyetinde olan eser 1591-92 (H. 1000) yılından 1654-55 (H. 1065) tarihine kadar olan olayları içeren bir vekayinâme niteliğindedir. Türkçe olarak yazılmış olan eser, yıl tertibine göre kaleme alınmış, her yılın sonunda o yıl vefat eden mümtaz şahsiyetlerin biyografileri kısaca verilmiştir. Eserde Kâtib Çelebi kullanmış olduğu kaynakların birçoğunun adlarını zikretmiş olmakla birlikte, katılmış olduğu seferlerde gözlemlerine dayalı bilgiler de geniş yer tutmaktadır. Fındıklılı Mehmed Ağa, Naima ve Nişancı Abdi Paşa gibi sonraki dönem tarihçilerine kaynaklık etmiş olan eserin müellif hattı olan müsvedde nüshası Atıf Efendi Kütüphanesi nr. 1914'te mahfuzdur. Bunun dışında bugüne kadar tespit edilmiş 30'u yurtiçi ve 21'i yurtdışı kütüphanelerinde bulunan toplam 51 nüshasının daha mevcudiyeti bilinmektedir.[34] 1869-70 (H. 1286-87) yıllarında iki cilt olarak basılmış olan matbu nüshası eksiklikler ve hatalar barındırmaktadır.[35]

32 Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdülkadir Özcan, "Fezleketü't-Tevârih", *DİA,* c. XII, s. 542-544.

33 Eser için bkz. Kâtib Çelebi, *Fezleketü Akvâli'l-Ahyâr fi İlmi't-Târih ve'l-Ahbâr (Fezleketü't-Tevârih)*, Takdim-İnceleme: Seyyid Muhammed es-Seyyid, TTK, Ankara 2009.

34 Nüshalarının ayrıntıları için bkz. Mehmet Yılmaz, *Kâtip Çelebi Bibliyografyası*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş., İstanbul 2011, s. 45-49. (Bundan sonra; Yılmaz, *Bibliyografya*).

35 Ayrıntılı bilgi için bkz. Bekir Kütükoğlu, "Fezleke", *DİA*, c. XII, s. 541-542, Ayrıca eser Zeynep Aycibin tarafından doktora tezi olarak çalışılmış ve yayınlanmıştır: *Kâtip Çelebi, Fezleke (Osmanlı Tarihi 1000-165 / 1591-1655) I-II*, (haz. Zeynep Aycibin), İstanbul 2017.

Tuhfetü'l-Kibâr'ın Giriş Sayfası. (Süleymaniye Kütüphanesi, Damad İbrahim Paşa Koleksiyonu, nr. 908, vr. 1b-2a).

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

3) Tuhfetü'l-Kibâr fî Esfâri'l-Bihâr

Osmanlı denizciliği ve denizcilik tarihi üzerine yazılmış oldukça önemli bir eserdir. 1645 (H.1055) yılında başlamış ve uzun yıllar devam etmiş olan Girit seferleri dolayısıyla, Osmanlı denizcilerinin durumları hakkındaki şahsî gözlem ve tespitlerini ve çözüm önerilerini ifade etmek amacıyla kaleme almıştır. Coğrafyacılığa ve coğrafyanın önemine dair bilgilerle başlayan eserde önce Fatih döneminden itibaren deniz seferleri, ardından kapudan-ı deryaların tercüme-i halleri kaleme alınmıştır. Eserde tersane ve gemicilik üzerine verilmiş bilgiler ile birlikte gemi adamlarına yapılan öğütler dikkat çekmektedir. Ayrıca eser Akdeniz coğrafyasına dair önemli bilgiler ihtiva etmektedir. Eser iki kez Müteferrika matbaasında basılmış ve 1831'de Londra'da bir tercümesi yayınlanmıştır. Orhan Şaik Gökyay tarafından sadeleştirilerek yayınlanan[36] eser İdris Bostan tarafından tıpkıbasımı ve çeviriyazı metni ile birlikte neşredilmiştir.[37]

36 Hacı Halife Mustafa b. Abdullah Kâtib Çelebi, *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr: (Deniz Savaşları Hakkında Büyüklere Armağan)*, 1067/1657; (haz. Orhan Şaik Gökyay), Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, İstanbul 1973.

37 Kâtib Çelebi, *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâril Bihâr*, (haz. İdris Bostan), Ankara 2008, s. 50, (Bundan sonra Bostan, *Tuhfetü'l-Kibâr*).

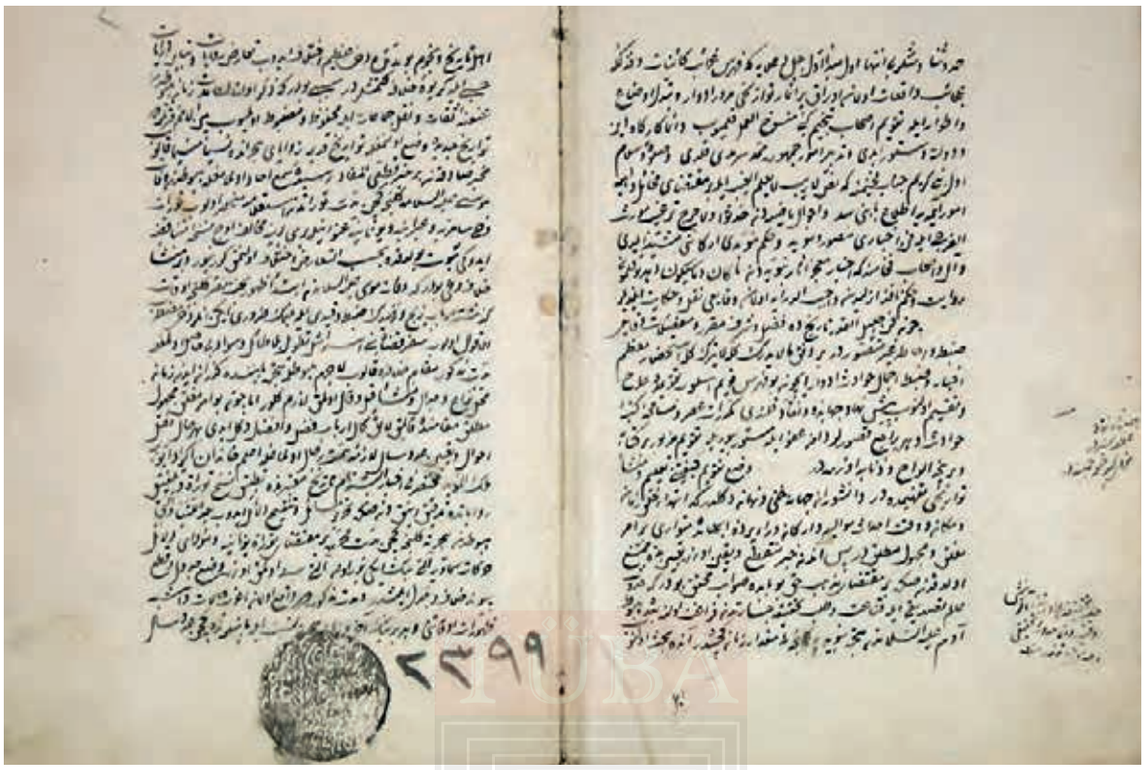

Takvîmü't-Tevârîh'in Giriş Sayfası. (Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu nr. 2399, vr. 1b-2a).

4) Takvîmü't-Tevârih

Kâtib Çelebi'nin Hz. Adem'den 1648 (H. 1058) tarihine kadar vuku bulan hadiseleri kronolojik bir çizelge (cetvel) şeklinde aktarmış olduğu ve Arapça *Fezleke*'sine fihrist olarak hazırladığını ifade ettiği eseridir. Eserine sene, ay, gün, saat gibi kavramlarla başlayan müellif, güneş ve ay yılı hesaplarına değinerek tarih boyunca kullanılan takvimlerden bahsetmiştir. İlk kısımda bölümler halinde yaratılıştan Hicret'e kadar olan dönemi, ikinci kısımda ise Hicret'ten 1648 (H. 1058) yılına kadar olan olayları sıralamıştır. Ayrıca eserde hükümdarlar ve önemli devlet adamlarının isimlerinin sıralandığı bölümler de yer almıştır. Tıpkıbasımı[38] da yapılan bu eserin çok sayıda yurtiçi ve yurtdışı nüshaları tespit edilmiştir.[39] Orhan Şaik Gökyay'ın tespitine göre Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu nr. 2399'daki nüsha müellif nüshasıdır.[40] İbrahim Müteferrika tarafından basımı gerçekleştirilen eser Arapça, Latince, İtalyanca ve Fransızca gibi lisanlara tercüme edilmiştir.[41]

5) Düstûrü'l-Amel li-Islâhi'l-Halel

Kâtib Çelebi'nin, devlet işleyişi ve düzenine dair görüş ve önerilerini içeren eseridir. 1652-53 (H. 1063) yılında bütçe açığı sebebiyle toplanmış olan divana katılmış ve burada tespit etmiş olduğu eksikler ve alınması gereken tedbirler bu eserinde kaleme alınmıştır. Kitabın girişinde İbn Haldun'un görüşlerine paralel olarak devlet ve toplumun insan hayatı gibi dönemler ihtiva etmesinin doğal olduğunu, duraklama döneminde olan Osmanlı devleti için iş başındakilerin tedbirler alması ge-

38 Kâtib Çelebi, Hacı Halife Mustafa b. Abdullah, *Takvîmü't-Tevârîh: İndeksli Tıpkıbasım* (İndeksi haz. Semiha Nurdan), TTK, Ankara, 2009.

39 Yılmaz, *Bibliyografya*, s. 72-78.

40 Gökyay, "Kâtip Çelebi", s. 51.

41 Aycibin, *Fezleke*, c. I, s. LVIII-LXIV.

rektiğini vurgulamıştır. Eserin devamında reaya, ordu ve maliye konularına değinen müellif, eseri "tenbih ve tebşir" bölümüyle bitirir.[42]

6) Tarih-i Kostantıniyye ve Kayâsıre (Revnaku's-Saltana)

Eser, orijinali Latince olan, Ioannes Zonaras, Niketas Acominatus Khoniates, Nikephoros Gregoras ve Laonikos Khalkokondyles'in yazmış oldukları, *Historia rerum in Oriente gestarum ab exordio mundi et orbe condito ad nostra haec usque tempora* adlı büyük eserin, İstanbul ve Osmanlı'ya dair olan bölümlerinin tercümesidir. Eserde Bizans ve Osmanlı döneminde İstanbul'da meydana gelen tarihî olaylar anlatılmış, su yolları, çukur bostanlarından bahsedilmiş, yangın ve deprem gibi hadiseler nakledilmiştir. Eserin bilinen tek nüshası Konya Belediyesi İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi 14032/2 numaralı yazmanın 272-374. varakları arasında bulunmaktadır.[43]

7) Tarih-i Frengî Tercümesi

Bilinen tek nüshası Konya Belediyesi İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi nr. 14032/1, 1-271 varakları arasında bulunan eserin aslı Johan Karion'un *Kronik* kısa adıyla bilinen Latince eseridir. Kâtib Çelebi bu eseri, gerekli gördüğü kısımları, kendi eserinde kaynak olarak kullanmak amacıyla, 1654-55 (H. 1065) yılında Şeyh Mehmed İhlâsî[44] yardımıyla tercüme etmiştir. Eserin bazı bölümleri *Tasvir-i Efkâr* gazetesinde yayınlanmıştır. 1572 senesinde Wittenberg'de Latince olarak basılan eserin esas ve tam adı, '*Chronicon Carionis Expositum et Auctum Multis et Veteribus et Recentibus Historiis, in descriptionibus regnorum et gentium Antiquarum, & narrationibus rerum Ecclesiasticarum, & Politicarum, Graecarum, Romanarum, Germanicarum & aliarum, ab exordio Mundiusque ad Carolum Quintum Imperatorem. A Philippo Melanthone et Casparo Peucero*' şeklindedir.[45]

8) Keşfü'z-Zünûn an-Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn

Kâtib Çelebi'nin yirmi yıla yakın bir zamanda sahaflarda gördüğü veya bizzat okuduğu kitapları kaydederek hazırlamış olduğu eseridir. Eserin içinde15.000'e yakın kitap ve risâle, 10.000 kadar müellif adı ve 300'den fazla ilim hakkında bilgi içeren, İslam âleminin ilk büyük ansiklopedik bibliyografya-sözlük kitabı olarak kabul görmüştür. Alfabetik olarak düzenlenmiş olan eserin dili Arapça'dır. 20. yüzyılın başlarına kadar zeylleri yapılarak tamamlanmaya çalışılan eserin çok sayıda yurtiçi ve yurtdışı nüshaları vardır ve 10 adet zeyli bulunduğu kaydedilmektedir. Avrupa'da da hak ettiği ilgiyi görmüş olan eser, ilk defa 1835-1858 yılları arasında Latince'ye tercüme edilerek Arapçası ile birlikte basılmıştır. Süleymaniye Kütüphanesi Carullah Efendi Koleksiyonu nr. 1619'da bir kısmı müellif hattıyla yazılmış olan müsvedde bir nüsha bulunmaktadır. Yine Topkapı Sarayı Kütüphanesi yazmaları arasında bir müsvedde nüsha da vardır. Eserin ilk baskısında Arapça ile Latince metinler birlikte verilmiştir.[46] Ayrıca eser Türkçe'ye tercüme edilerek yayınlanmıştır.[47]

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

42 Özet bilgi için bkz. Orhan Şayik Gökyay, "Düstûru'l-Amel", *DİA*, c. X, s. 50-51. Eserin muhtelif neşirleri bulunmaktadır.

43 Eser neşredilmiştir, bkz. Kâtib Çelebi, *Târîh-i Kostantıniyye ve Kayâsıre*, (haz. İbrahim Solak), Konya 2009.

44 Ayrıntılı bilgi için bkz. Adıvar, *İlim*, s. 122-123 dipnot; Fikret Sarıcaoğlu, "İhlâsî Şeyh Mehmed", *DİA*, c. XXI, s. 538-539. (Bundan sonra; Sarıcaoğlu, "İhlâsî").

45 Mülûk-ı Küffâr Tarihi olarak da ifade edilen eser için bkz. Aycibin, *Fezleke*, c. I s. LXXVII- LXXXI.

46 Ayrıntılı bilgi için bkz. İlhan Kutluer, "Keşfü'z-Zünûn", *DİA*, c. XXV, s. 321-322.

47 Katib Çelebi, Hacı Halife Mustafa b. Abdullah, *Keşfü'z-Zunûn an Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn*, (terc. Rüştü Balcı), Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2007.

9) Sullemü'l-Vüsûl ilâ Tabakâti'l-Fuhûl

Bu eser çoğunlukla Keşfü'z-Zünûn'da adı geçen eserlerin müellif adlarının yer aldığı alfabetik bir dizin şeklinde tertip edilmiş olan Arapça tabakât kitabıdır. İki bölüme ayrılmış olan eserin ilk bölümünde kendi isimleriyle meşhur olmuş kişiler, ikinci bölümde ise lakap ve ünvanlarıyla bilinen şahıslar sıralanmıştır. Kâtib Çelebi'nin kendi hayat hikayesini de kaleme almış olduğu eserde ayrıca, peygamberler, halifeler, sultanlar, vezirler gibi önemli zâtların isimleri de yer almaktadır. Ana kaynağını Suyûtî'nin *Tahrîru'l-Lübâb*'ının oluşturmuş olduğu eserde müellif ayrıca yararlanmış olduğu 100'den fazla kaynağın isimlerini de zikretmektedir. Eserin mevcut tek nüshası, müellif hattı olan Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Koleksiyonu nr. 1887'de bulunmaktadır. Ayrıca Müstakimzâde esere bir de zeyl yazmıştır. Eser, doktora tezi olarak hazırlanmış ve IRCICA tarafından yayınlanmıştır.[48]

10) Câmi'ü'l-Mütûn min Cülli'l-Fünûn

Kâtib Çelebi'nin çeşitli konularda okuduğu veya okuttuğu 27 eserin özet ve açıklamalarını ihtiva eden eseridir. Sonradan çeşitli eklemeler yapmış olduğu bu eserin baş tarafında ilimlerin şeceresini sıralamıştır. Yetenek ve aklı olan bir kimsenin çeşitli ilim dallarında imkanı dahilinde derinlemesine bilgisi olması gerektiğini vurgulamıştır. Daha sonradan Ali Kuşçu'nun *Mahbûb el-Hamâyil*'ine bir nazire olmak üzere kendi eserinin bazı bölümlerinden özet on iki metin seçerek, küçük bir ciltte toplamış ve adına *Muhtasar-ı Câmi'ü'l-Mütûn* şeklinde adlandırmıştır. *Câmi'ü'l-Mütûn*'un kıymetli yazma nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Emanet Hazinesi Bölümü nr. 1763'tedir. [49]

11) Kanunnâme

Kâtib Çelebi, *Mizânü'l Hakk*'ta bulunan otobiyografisinde 1654-55 (H. 1064-65) yıllarında bir kanunnâme yazmış olduğunu beyan etmektedir. Bursalı Mehmed Tahir Bey bu eseri *Kanunnâme-i Teşrifât* şeklinde adlandırmakta ve eski merasimleri konu edinen iki ana bölümden oluştuğunu ifade etmekte ise de günümüzde bu eserin herhangi bir nüshasına rastlanamamıştır.[50]

12) Cihânnümâ

İslam coğrafyacılığında bir dönüm noktası mahiyetinde olan eser, klasik doğu coğrafya anlayışının yerine batı tarzı modern ve kapsamlı bir anlayışa geçiş sürecinin oldukça önemli bir ürünüdür. *Cihânnümâ*'nın telif sebebini, kendi zamanına kadar Arapça, Farsça ve Türkçe yazılmış olan kaynaklarda görmüş olduğu eksikliklere bağlayan Kâtib Çelebi, bu anlamda tespit ettiği eksikleri gidermek için incelediği doğu kaynaklı eserler ile batı kaynaklı eski coğrafya eserlerini sentezleyerek, geniş kapsamlı ve evrensel bir kozmografya kitabı hazırlamak istemiştir. Ancak *Cihânnümâ*'yı yazmaya iki kez (birinci ve ikinci telifler) baştan başlamış olmasına rağmen iki girişiminde de eserin tam manasıyla ikmaline muvaffak olamamıştır.

Birinci telif *Cihânnümâ*'ya 1648 (H. 1058) yılında başlayan Kâtib Çelebi, eserini Ortaçağ İslam coğrafya çalışmalarının planına göre anâsır-ı erba'a (dört unsur) hava, ateş, su, toprak tertibince

48 Kâtib Çelebi, *Süllemü'l Vüsûl ilâ Takakâti'l-Fuhûl*, (edt. Ekmeleddin İhsanoğlu), c. I-V, İstanbul 2010, Doktora tezi için bkz. Houria Yekhlef, "Katip Çelebi ve Süllemü'l-Vusul'ü", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara 1996.

49 Gökyay, "Kâtip Çelebi", s. 85-86.

50 Gökyay, "Kâtip Çelebi", s. 54.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

كتاب جهان نما الكاتب چلبى

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين

فاتحهٔ خرايد عالم آرا وسرلوحهٔ جرايد جهان نما زيور افروز حمد وثنا ذات اقدس
واعلى ايله مزين ومجلى ورونق بخش صلات وسلام سلطان انبيا ايله موشح ومحلى
قلند قدن صكره ضمير ارباب عرفانه خفى ونهان دكلدركه فروع علم هيئتدن فن جغرافيا
يعنى خريطه لرده تصوير اولنان صورت بسيط غبرا برفن خوب وهنر مرغوبدركه اندن
ذوقى اولان دقيقه شناس كاشانهٔ امن واستيناسده مسند نشين چار بالش حضور ايكن
دوراد ور سياحتده كزن سياحان جهان كبى رآنده عالمى سير ودور ايدر واول سير وسلوك
معنوى برمرتبه علم اجمالى حصولنه سبب اولوركه مدت العمر سياحت ايدنلر اولقدر
استحضار واحاطه يه قادر اولمازلر برانى درپى كابلره رجوع وممارسه ايله افطار ارض كوشه
يكوشه لوح درونده بالجمله منتقش اولوب برطرفى استحضار وقتنده مرآت ذهنه
توجه اولنسه فى الحال اول طرفك اجمال حالى صور حس وخياله مشاهده ومحسوس
كبى اولور ومعلوم درك فنوندن برفن ذاتنده علم اولدوغى جهتدن مذموم اولميوب المرء
عدو لما جهله مقتضاسندن قطع نظر كما هى بحسب العوارض ذم اولنورسه ده دائما
وراء ظهر استغناده مهجور اولوب قلمازلكه احتياج زمانده الزم لوازم اولور بناء على
ذلك بوواديده دخى براز تكوپو اولنوب مسالك الممالك وجغرافيا كابلرى كوريلوب شكل
بحر وبرد فعاتله مرسوم ومصور قلندقده عزيمت تدقيقه نوعافتور كلش ايدى سابقا بعض
جزاير دريايه سفر تحريك اوتارقانون هنر ايتكله ميل سابقه شوق جديد لاحق اولوب داعيه
ظهور ايتمشدى كه اول رسملر صفحهٔ بيانه كسيدى اوله لكن اوروپا ممالكنده كتب اسلاميه نك
كلى قصورى ظاهر وزبان افلام اسلاميان اكثر اقاليم ولدان بياننده قاصر اولغله لاتن
دلنده يازيلن جغرافيا لردن متأخر كتاب اطلس مختصرنى ترجمه وسائر كتب اسلاميه

Matbu *Cihânnümâ*'nın Giriş Sayfası, (Kâtib Çelebi, *Cihânnümâ* Müteferrika Baskısı).

Matbu *Cihânnümâ*'da Yer Alan Anadolu Haritası, (Kâtib Çelebi, Cihânnümâ Müteferrika Baskısı).

yazmak üzere planlamıştır. Üçüncü unsurla başlanan eserde, Ortaçağ coğrafyacılarınca kaydedilmiş olan nehir, göl ve denizler anlatılmıştır. Dördüncü unsur olan arz tertibinde memleket ve şehirlerin anlatılması planlanmış fakat yalnızca giriş mahiyetinde bilgiler aktarılmıştır. Batlamyus'un yedi iklimi "ekâlim-i hakîkiyye" ve İslam coğrafyacılarının yirmi altı iklimi "ekâlim-i örfiyye" üzerine bilgiler de bu telifte yer almaktadır. İspanya, Kuzey Afrika ve Osmanlı İmparatorluğu kısmında İstanbul, Edirne, Bursa ve imparatorluğun Rumeli'de olan bölgelerinden bahsedilmektedir. Eserde son yer olarak Eğri'ye bağlı Hatvan konu edilmiştir.[51] Konu İngiltere ve İzlanda kısmına gelince kendi ifadesiyle "İngiltere ve Hiberniya ve İslandiya nâm cezâyir-i azîme niçe memâlik ü mülûkı müştemile iken ahbâr u evsâfınun binde biri yazılmağa mecâl olmayup adem-i zaferden nâşî kusûr-ı kitâb-ı mezbûrun itmâmı azmine fütûr virmiş ve me'haza nâ'il olmamakdan külli kesel gelmişidi."[52] şeklinde söylediği gibi kaynak bulamamış olması bu ilk telif *Cihânnümâ*'nın yarıda kalmasına sebep olmuştur. Bu sırada Ortelius'un coğrafya eserine ulaşıp onu kaynak olarak kullanmayı planlarken Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi'nin muhallefâtından Gerardus Mercator'un yazmaya başladığı daha sonra Jodocus Hondius'un tamamladığı *Atlas Minor*'ün Kâtib Çelebi'ye ulaşmış olması onun için büyük bir fırsat olmuştur. *Atlas Minor*'u, henüz müslüman olmuş ve aslen Fransız Mehmed İhlâsî ile birlikte tercüme ederek, eserde bugün Almanya sınırları içerisinde bulunan Bavyera'nın tercümesine geldiği, yani eserin üçte ikisininin tercümesinin tamamlandığı vakit 1654 (H. 1065) yılında daha önceden planlamış olduğu büyük coğrafya eseri *Cihânnümâ*'yı ikinci kez telife koyulmuştur.[53]

51 Eserle ilgili ayrıntı için ayrıca bkz. Aycibin, *Fezleke*, c. I, s. LXVII-LXXI.

52 *Levâmi'u'n-Nûr*, vr. 4a.

53 Gökyay, "Kâtip Çelebi", s. 64.

Cihânnümâ'nın Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki Yazma Bir Nüshasında Bulunan Dünya Haritası (Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Koleksiyonu nr. 988, vr. 24a).

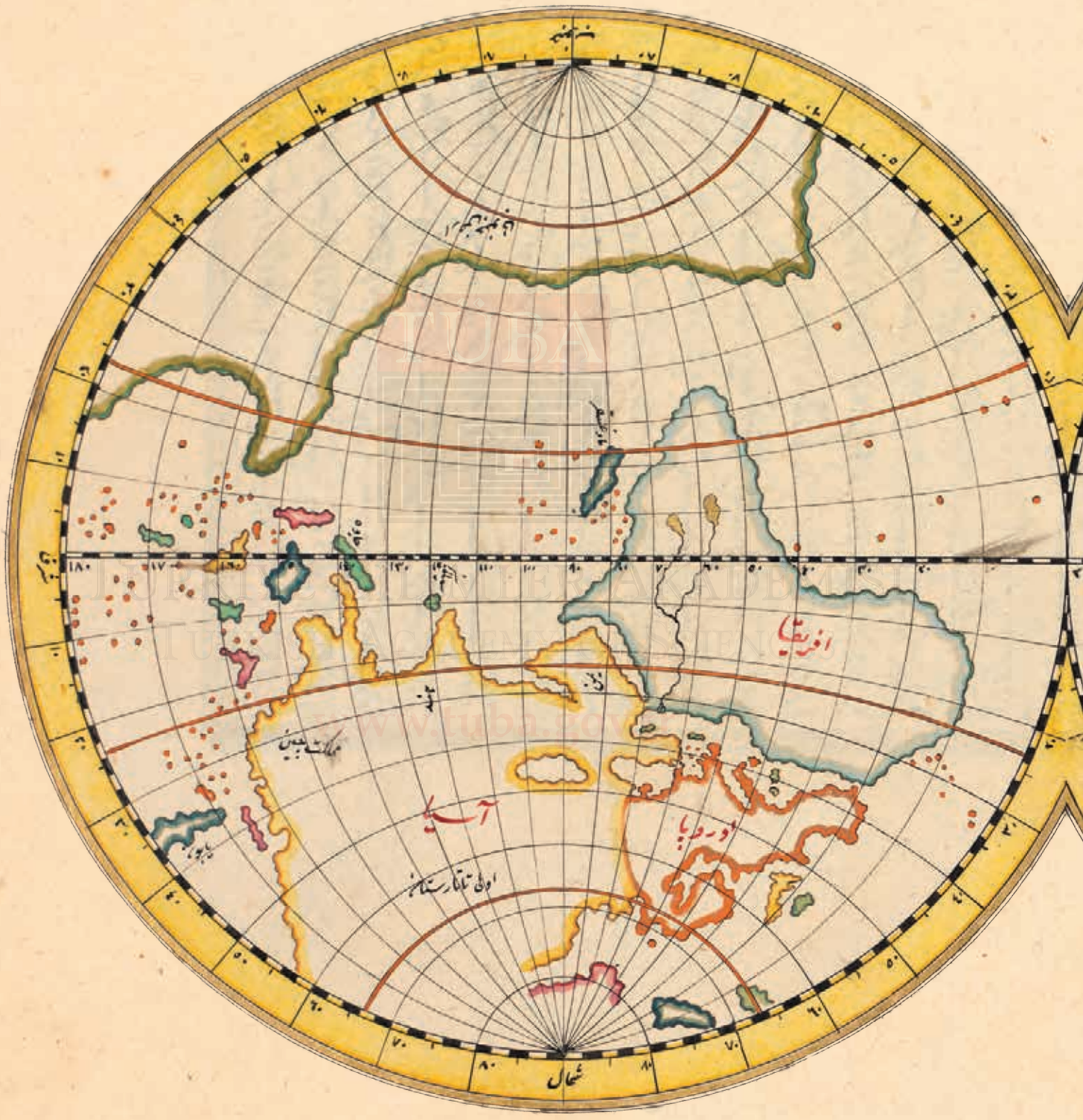

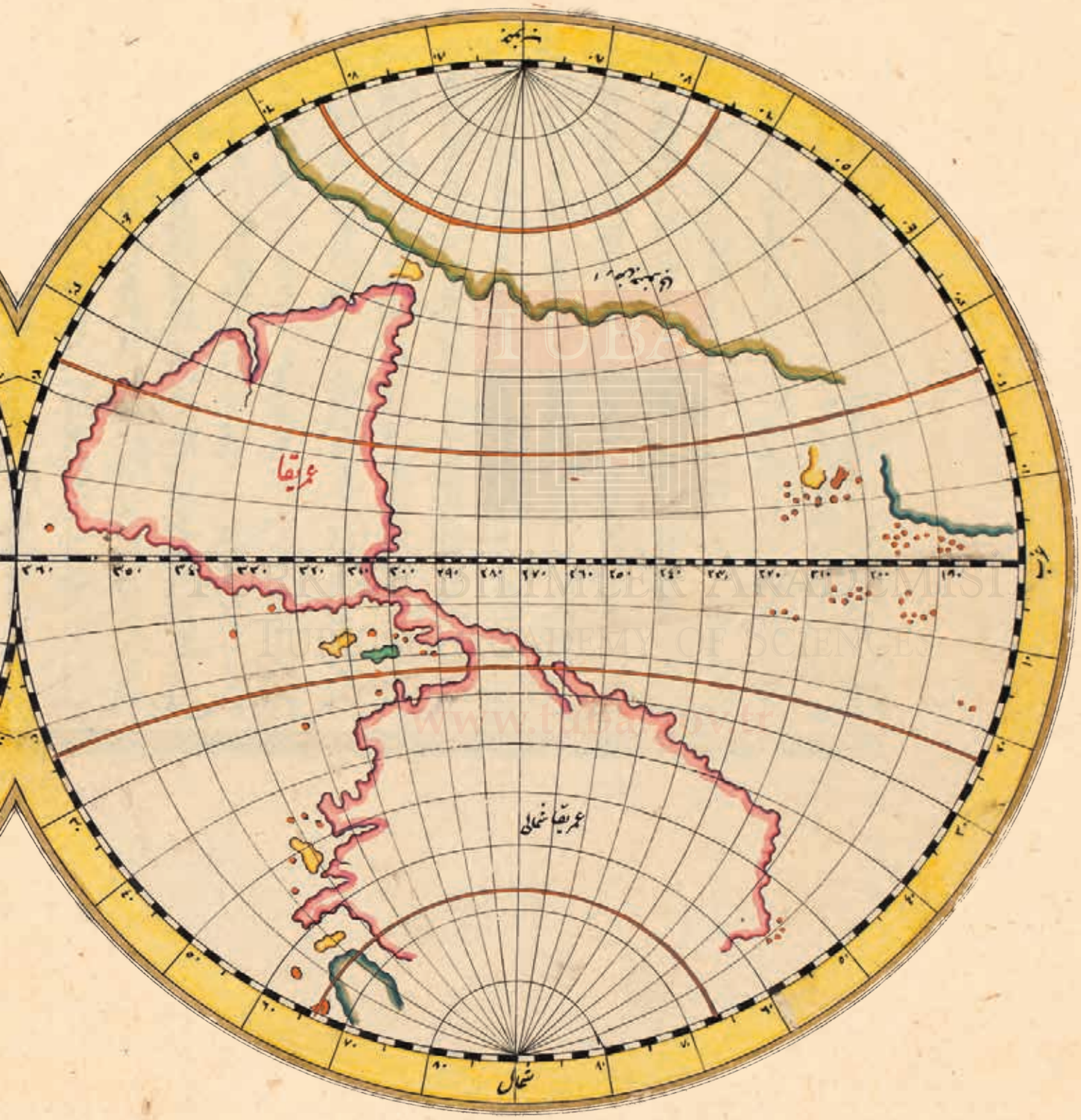

عمریقا
عمریقا شمالی
شمال

قطب جنوبی
عمل احمد الفرعی

Matbu *Cihânnümâ*'da Yer Alan Dünya Haritası, (Kâtib Çelebi, Cihânnümâ Müteferrika Baskısı).

Kâtib Çelebi, *Müntehab-ı Bahriyye*, Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Koleksiyonu nr. 227, vr. 66a.

Atlas Minor'den başka Ortelius, Ph. Cluverius ve Giovanni Lorenz gibi pek çok batılı yazarın yanısıra Aşık Mehmed, Seydî Ali Reis, Pirî Reis, Râzî gibi doğulu müelliflerin eserlerinden de istifade etmiş olduğu bu eser birinci telif *Cihânnümâ*'ya göre farklı bir tertib üzere planlanmıştır.[54] Dünya üzerindeki ülke ve şehirleri günümüzde kullanılan kıta taksimine göre incelemeye çalışan eser, daha önceki kaynaklarda takip edilen usulden farklı olarak kendine has bir düzen içerisinde doğudan batıya doğru olmak üzere Asya kıtasından başlanarak Afrika, Avrupa ve Amerika kıtalarının tanıtılmasını amaç edinmişti. İslam dünyasında kıta sistemi üzerine tertip edilmiş eserlerin ilki olma özelliği taşıyan eserde, geniş bir fizikî coğrafya bahsiyle birlikte Colombus ve Macellan'ın seyahatlarına değinilerek, Japonya ile Asya kıtası ülke ve şehirleri anlatılmıştır. Bu memleketler anlatılırken, resmedilen coğrafî şekiller ve *Atlas Minor*'den nakledilmiş haritalarla birlikte, beldeler arası mesafeler, yönetim şekilleri, dinî, ilmî, ahlakî, iklim, yapı ve coğrafî özellikleri gibi konular sıralanmıştır. Kâtib Çelebi'nin aniden vefat etmesi üzerine eser yarıda kalmış, eserde zikredilen son yer ise Van'a bağlı Sökmen-âbâd olmuştur.

Eserin birinci telifinin müellif hattı müsvedde nüshası Viyana'da Avusturya Milli Kütüphanesi Doğu Yazmaları Bölümü'nde Mixt 389 numarada bulunmaktadır. İkinci telifin müellif hattı nüshası ise Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Bölümü 1624 numarada kayıtlıdır. Bunların dışında sayısı 50'yi bulan istinsah nüshası, 10'u bulan zeyli, basma nüshaları ve gerek birinci ve ikinci telif yazma nüshaların gerekse İbrahim Müteferrika tarafından genişletilerek basılmış nüshanın başka dillere yapılmış tercümeleriyle[55] başta İslam coğrafyası olmak üzere Avrupa'da da adından çokça söz ettiren, sonraki coğrafyacılar tarafından kullanılan ve kendisinden istifade edilen önemli bir eser olmuştur.

Cihânnümâ daha sonra İbrahim Müteferrika'nın tab ettiği eserlerin on birincisi olarak 1732 yılında bizzat Müteferrika'nın ve Ebubekir Dımeşkî'nin yapmış olduğu eklemelerle basılmıştır.[56] Ayrıca eser son zamanlarda tıpkıbasım ve sadeleştirilmiş metin olarak da neşredilmiştir.[57]

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

14) Müntehab-ı Bahriyye

Asıl adı *Müntehab-ı Bahriyye-i Pîrî Re'îs bin el-Hâc Mehemmed Re'îs hemşîrezâde-i Kemâl Re'îs* olan eseri, *Cihânnümâ*'ya hazırlık olması amacıyla henüz başlamış olan Girit Seferi münasebetiyle, adından da anlaşılacağı üzere Pirî Reis'in *Kitab-ı Bahriyye*'sinin etkisiyle kaleme almıştır. Eser, *Kitab-ı Bahriyye*'den alınmış pasaj ve haritaların yanısıra farklı kaynaklardan aktarılmış bilgi ve haritalar da ihtiva etmektedir. Akdeniz coğrafyası kıyı ve adalarının tasvir edilmiş olduğu eserde yüze yakın harita mevcuttur. Müellif hattı nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Koleksiyonu nr. 227'de bulunan eserin haritasız ikinci bir nüshası da Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Bölümü nr. 1640/1'de bulunmaktadır.[58]

54 *Cihânnümâ*'nın Doğu ve Batı menşe'li kaynakları için bkz. Sarıcaoğlu, "Kaynaklar", s. 79-105.

55 *Cihânnümâ*'nın tercümeleriyle ilgili ayrıntı için bkz. Sarıcaoğlu, "Kaynaklar", s. 130; Adıvar, *İlim* s. 126.

56 *Cihânnümâ*'ya yapılmış zeyller ve eklemeli neşirler hakkında bkz. Fikret Sarıcaoğlu, "Cihânnümâ ve Ebûbekir b. Behrâm ed-Dımeşkî-İbrahim Müteferrika", *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, İstanbul 1991, s. 121-142.

57 *Kitâb-ı Cihânnümâ*, İBB Kültür AŞ. Yay., (Müteferrika Tıpkıbasım), İstanbul 2008; *Kitâb-ı Cihânnümâ*, Kâtib Çelebi, Boyut Yay. (Müteferrika Tıpkıbasım), İstanbul 2015; *Kitâb-ı Cihânnümâ li-Kâtib Çelebi*, (Müteferrika Tıpkıbasım), TTK, Ankara 2009, (Bundan sonra; Müteferrika, *Cihânnümâ*); *Kitâb-ı Cihânnümâ*, (haz. Bekir Karlığa - Said Öztürk), İBB Kültür AŞ. Yay., İstanbul 2010, (Sadeleştirilmiş metin); (Bundan sonra Karlığa, *Cihânnümâ*).

58 Eser hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Fikret Sarıcaoğlu, "Piri Reis'in Kitab-ı Bahriyye'sinin İzinde Kâtib Çelebi'nin Yeni Bulunan Eseri: Müntehab-ı Bahriyye", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 15, Bahar 2004, s. 9-58.

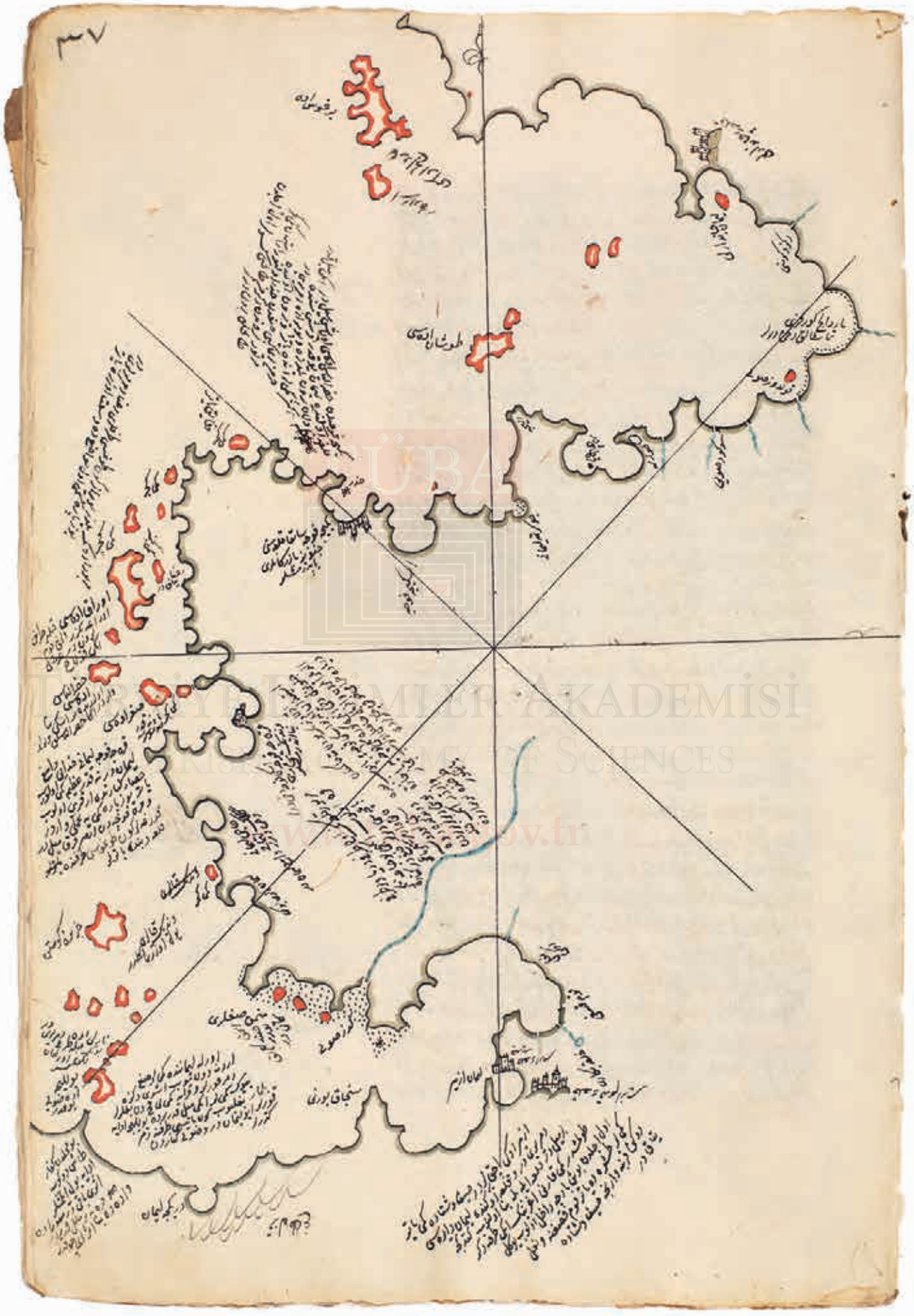

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İSTANBUL AKADEMİSİ
ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY ISTANBUL ACADEMY OF SCIENCES
www.iubad.gov.tr

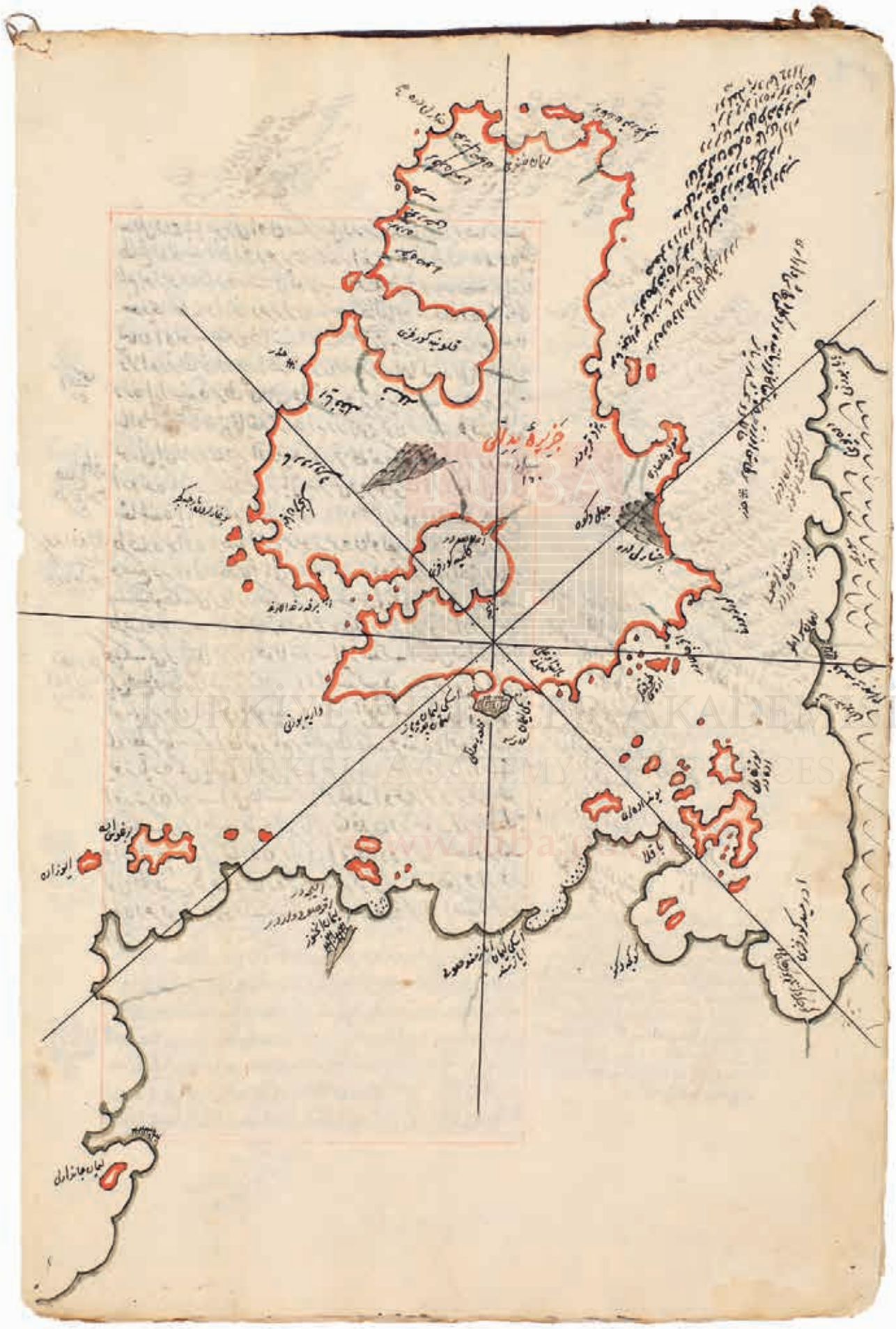

İzmir ve Midilli Çevrelerini Gösteren Harita. Kâtib Çelebi, *Müntehab-ı Bahriyye*, Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Koleksiyonu nr. 227, vr. 36b-37a.

15) Mizânü'l-Hakk fî İhtiyâri'l-Ehakk

1656 Kasım-Aralık (H. 1067 Safer) tarihlerinde tamamlanmış olan eser, Kâtib Çelebi'nin en son yazmış olduğu eser olarak tanınmaktadır. Bugüne değin tespit edilmiş, 115'i yurtiçinde 17'si yurtdışında bulunan yazma nüshaları ve pek çok sayıda baskısıyla en çok ilgi gören telifidir. Eser mukaddime, 21 bölüm ve hatimeden oluşmaktadır.

Döneminde Kadızâdeliler ile Sivasîler arasında dinî konularda meydana gelen fikir ayrılığı sebebiyle kaleme almış olduğu eser, insanlara orta yolu tutmayı ve tefrikaya düşmemeyi öğütler niteliktedir. İslam'ın yüzeysel konularında ihtilafın normal karşılanması gerektiğini vurgulamış, halkı bu gibi konularda taassuba sürüklemenin yanlış olduğunu hatırlatarak aklî ilimlerin İslam'ı anlamada insana farklı bir ufuk kazandıracağını belirterek, hendese, coğrafya ve astronomi gibi bilimlerin bu hususta önemini açıklamıştır. Padişah, vaizler, halk ve talebeler olmak üzere, Kâtib Çelebi'nin dört zümreye vasiyetiyle son bulan esere Şeyhülislam Abdurrahim Efendi tarafından faydalı bir eser olduğuna dair fetva verilmiştir.[59] Ayrıca eserin Geoffrey L. Lewis tarafından yapılan İngilizce tercümesi *The Balance Of Truth* adıyla 1957 yılında Londra'da yayınlanmıştır.[60]

16) İlhâmü'l-Mukaddes min Feyzi'l-Akdes

Astronomi ile uğraştığı zamanlarda, gece ve gündüz zaman dilimlerinin farklı olduğu kuzey memleketlerinde namaz ve oruç vakitlerinin nasıl tayin edilmesi gerektiği; güneşin battığı noktadan aynen tekrar doğmasının mümkün olduğu bir yerin var olup olmadığı ve yeryüzünde Mekke haricinde her ne yöne dönülürse dönülsün kıble olabilecek başka bir mekanın bulunup bulunmadığı konularında, başta Şeyhülislam Bahayî Efendi ve bazı âlimlere fikir danışarak fetvalar araması ve istediği cevabı bulamamış olması üzerine yazdığı bir risaledir. Astronomi, matematik ve coğrafya bilgisinin önemi üzerinde duran Kâtib Çelebi eserinde aslında fâzıl kabul edilen şahısların bu ilimlerden uzak olmaları sonucu İslamî konularda gerekli vukufiyete sahip olmadıklarını göstermek istemiştir.[61]

17) Tuhfetü'l-Ahyâr fi'l-Hikem ve'l-Emsâl ve'l-Eş'âr

Edebî bilgiler, menkıbeler, fıkralar, hikayeler, şiirler, atasözleri gibi çeşitli konuları bir araya getiren, Kâtib Çelebi'nin kendisinin faydalı bir eser olarak ifade ettiği, alfabetik olarak hazırlanmış, ansiklopedik bir sözlüktür. Büyük çoğunluğu Arapça olarak yazılmış olan eserde Türkçe ve Farsça kısımlara da rastlamak mümkündür. Eserin Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu nr. 2539'da kayıtlı nüshası Yazıcızâde Muhammed Kâtib tarafından 1672-73 (H. 1083) tarihinde istinsah edilmiştir. Diğer bir nüshası da Kahire'deki Hidiviyye Koleksiyonu nr. 721'de bulunmaktadır.

18) Dürer-i Müntesire ve Gurer-i Münteşire

Niyet, kıble, yemek âdâbı, ibadet, satranç, kelam ilmi, keramet, inkar, iftar, gibi birbirinden farklı ve bağımsız konuları merakının bir sonucu olarak; Gazzalî, Haris el-Muhasibî, Şafiî, İstahrî, Kuşeyrî gibi meşhur İslam âlimlerinin eserlerine istinaden yazmış olduğu faydalı bilgiler içeren bir derlemedir.

59 Ayrıntı için bkz. Gökyay, "Kâtip Çelebi", s. 88.

60 Ayrıntılı bilgi için bkz. İlhan Kutluer, "Mizanül Hakk", *DİA*, c. XXX, s. 216-218.

61 Aycibin, *Fezleke*, c. I, s. C-CIV; Bedi N. Şehsuvaroğlu, "İlham-al Mukaddes Min-al Feyz-al Akdes Risâlesi ve Kâtip Çelebi'nin İlmî Zihniyeti Hakkında Birkaç Söz", *Kâtib Çelebi, Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler*, TTK, Ankara 1991, s. 151-176.

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences

Dürer-i Müntesire ve Gurer-i Münteşire Adlı Eserin Giriş Sayfası.
(Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 4949, vr. 1b-2a).

Mizanü'l-Hakk adlı eserinde "...ve bir kıt'ada tevârîh ve tabakât nevâdiri... cem' olunup" diye bahsetmiş olduğu *Dürer-i Müntesire*'nin dili Arapça'dır. Kâtib Çelebi'nin kendi kaleminden çıkan tek yazma nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 4949'da kayıtlıdır.

19) İrşâdü'l-Hıyârâ ilâ Târîhi'l-Yunan ve'r-Rûm ve'n-Nasârâ

Avrupa ülkelerini, dinlerini, kültür ve siyasetlerini İslam âlemine tanıtmak amacıyla yazılmış küçük ama ehemmiyeti büyük bir risaledir. Eser içerik olarak *Atlas Minor* başta olmak üzere daha çok Kâtib Çelebi'nin gördüğü veya Avrupa dillerinden tercüme etmiş olduğu eserlere dayanmaktadır. 1654 yılında yazmaya başlamış olduğu eseri mukaddime ve müteakip on fasıldan oluşmaktadır. Mukaddime'de Hristiyanlığa dair kavramlar açıklandıktan sonra Hristiyan milletlerinin idarî yapıları hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra gelen fasıllarda sırasıyla; Papalık, Roma İmparatorluğu, Fransa, İspanya, Portekiz, Danimarka, Erdel, Macaristan, Venedik ve Boğdan memleketleri hakkında malumat verilmiş olan eserin 3'ü yurtiçi 2'si de yurtdışı kütüphanelerinde olmak üzere toplam 5 nüshası tespit edilmiştir.[62]

20) Tefsîr-i Kadı Beyzâvî Şerhi

Mizanü'l-Hakk'ta yer alan otobiyografisinde, Hocası A'rec Mustafa Efendi'den gördüğü Beyzâvî tefsirini 1642-43 (H. 1052) yılında günde bir sayfa olmak üzere yazmaya başladığını zikretmiş olmasına karşın günümüze intikal etmiş bir nüshası henüz tespit edilmemiştir.

21) Hüsnü'l-Hidâye (Muhammediyye Şerhi)

Otobiyografilerinde zikredildiğine göre derslerine devam eden bir talebesi için Ali Kuşçu'nun *Muhammediyye*'sine yazmış olduğu şerhtir. Yine kendi ifadesiyle öğrencisinin ve kendi oğlunun aniden vefat etmeleri sebebiyle yarıda kalmış olan eserin nüshasının günümüze ulaşıp ulaşmadığı henüz tespit edilememiştir.

22) Recmü'r-Racîm bi's-Sîn ve'l-Cîm

"Müftîler hattından mesâ'il-i garîbeyi mufassal fetvâları nakl ve cem'ini mutazammın *Recmü'r-Racîm bi's-Sîn ve'l-Cîm* yazılup..." diye otobiyografisinde bahsetmiş olduğu eser, ifadesinden de anlaşılacağı üzere, alışılmışın dışında meseleler hakkında fetvaların toplanmış olduğu bir çalışmadır. Tespit edilebilmiş bir nüshası yoktur.

23) Tütün Risâlesi

Mizânü'l-Hakk'ta vaktiyle tütün hakkında bir risale yazmış olduğunu ifade etmiştir. Ancak eserin günümüzde tespit edilebilmiş bir nüshası mevcut değildir.

62 Aycibin, *Fezleke*, c. I., s. CIV-CIX. Eser yayınlanmıştır: *Kâtip Çelebi'nin Yunan Roma ve Hristiyan Tarihi Hakkındaki Risâlesi (İrşadü'l-hayârâ ilâ târîhi'l- Yunan ve'r-Rum ve'n-Nasârâ)*, (haz. Bilal Yurtoğlu), Ankara 2012.

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

24) Millet Bahsine Dâir Risâle

Başka bir eserin parçası gibi görünen bu çalışma nübüvvet ve millet konularını işlemektedir. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Koleksiyonu 2285 numarada kayıtlı olan (vr. 6-7) çalışma güncel kaynakların bazılarında müstakil eser olarak zikredilmektedir.

25) Levâmi'u'n-Nûr fî Zulmet-i Atlas Minor

Kâtib Çelebi'nin meşhûr eseri *Cihânnümâ*'yı telif ederken özellikle Avrupa ve bazı uzak coğrafyalar hakkında bilgi edineceği kaynakların yetersizliklerini aşmak için, Gerardus Mercator'un yazmaya başlayıp Jodocus Hondius'un tamamlamış olduğu; ilk baskısı 1606 yılında Hollanda'nın Arnheim kentinte yapılmış olan *Atlas Minor Gerardi Mercatoris à I. Hondio plurimis æneis Tabulis auctus et illustratus* adlı eserin aslen Fransız olan mühtedî Şeyh Mehmed İhlâsî'nin yardım ve desteğiyle yapmış olduğu çevirisidir. Esası Latince olan eser, genel dünya coğrafyası ve haritacılık bilgilerinin yanısıra kıtalar hakkında detaylı malumat vererek, ülke ve şehirlere dair de ayrıntılı bilgiler nakletmektedir. Ülke ve şehirlerin sadece coğrafî özelliklerini aktarmaktan ziyade tarih, kültür, dinî ve siyasî yapılar gibi bilgileri de kaydetmektedir. Bu kıymetli tercümenin müellif hattı nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 2998'de bulunmaktadır. Eserin yurtiçinde ve yurtdışında 10'dan fazla istinsah nüshaları tespit edilebilmiştir.

Levâmi'u'n-Nûr hakkında burada verilen özet bilgilere ek olarak bu incelemenin esas konusunu teşkil ettiği için aşağıdaki müstakil bölümlerde eser ve içeriği hakkında daha teferruatlı malumat verilecektir.

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Levâmi'u'n-Nûr ve Atlas Minor

Levâmi'u'n-Nûr fî Zulmet-i Atlas Minor

Kâtib Çelebi kendi çağının coğrafyaya dair bilgilerini aşarak İslam dünyasına yeni bir pencere açmayı amaçlamıştır. Bu nedenle İslam coğrafyacılığının müktesebatından kaynaklanan önceki birikimin üzerine Avrupa'da meydana gelen yeni bilgileri de ekleyerek, zamanının en gözde coğrafya eserini yazmak amacıyla meşhur *Cihânnümâ*'nın yazımına başlamıştır. *Cihânnümâ*'nın Endülüs, Magrib ve Rum (Anadolu) kısımlarının yazımını tamamladıktan sonra, sıra Avrupa kıtası ve ülkelerini anlatmaya gelince kaynak bulmakta zorlanmış, bu nedenle *Atlas Major*'ü[63] veya daha önce rastlamış olduğu Abraham Ortelius'un *Theatrum Orbis Terrarum*[64] adlı eserini temin etmek istemiştir. Fakat bu eserlere ulaşmayı planlarken, tesadüfen Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi'nin muhallefatından Gerardus Mercator ve Jodocus Hondius'un *Atlas Minor*'ünü elde edebilmiştir. Öncelikle kendisinin de ifade etmiş olduğu gibi *Atlas Minor*'ü isminden mülhem *Atlas Major*'ün hülasası zannederek tercümeye koyulmuştur. Kasım-Aralık 1653 (H. 1064 Muharrem) tarihinde başladığı tercümeyi 29 Temmuz 1655 (H. 25 Ramazan 1065) tarihinde yaklaşık bir buçuk yıl gibi kısa bir zamanda tamamlamıştır. Zamanının İslam dünyasına karanlık gözüken gayrimüslim coğrafyasından bulmuş olduğu bilgi ışığını daha sonra *Cihânnümâ*'ya yansıtmıştır.

Atlas Minor'ün tercümesinde, talihin yardımı olsa gerek, karşısına çıkan aslen Fransız bir mühtedî olan Mehmed İhlâsî'nin Latince bilgisinden faydalanmıştır.[65] Eserin tercümesi genel olarak harfiyen tercümeden ziyade, eseri anlamak için yapılan bir çeşit meal hüviyetindedir. Bu nedenle tercümede, atlanan kısımlara, telaffuz nedeniyle yanlış anlaşılan kelimelere rastlamak kaçınılmazdır. Zamanla Kâtib Çelebi'nin coğrafya bilgisini artırması ve Latince bilgisini geliştirmesi dolayısıyla bu hatalar eserin son kısımlarında azalmıştır. Kendi ifadesinde de açıkça belirtmiş olduğu gibi aslına mutabık kalarak asla değiştirme yapmadan, yeri geldikçe kenarlara açıklayıcı, doğrulayıcı veya eleştirel notlar düşerek eserini yazmıştır. Yine eserin kendi hattıyla yazdığı nüshasına zaman zaman daha sonra düzeltilmesi gereken hatırlatıcı notlar eklemiştir.

63 Eser, Almaar-Noord'lı (Hollanda) coğrafyacı Joan Blaeu (1596-1673) tarafından ilk kez *Atlas Major* olarak 1662 yılında Amsterdam'da basılmıştır. Tamamı 11 cilt olan eser o güne kadar basılmış en hacimli ve en kapsamlı atlas olma özelliği taşımaktadır.

64 Antwerp-Brabant'lı (Belçika) meşhur coğrafyacı Abraham Ortelius (1527-1598) tarafından, 1570 yılında basılan eser, ilk modern atlas olarak kabul görmektedir.

65 Sarıcaoğlu, "İhlâsî", s. 538-539.

Klasik anlamda bir coğrafya eseri olan bu tercüme çalışmasında Kâtib Çelebi öncelikle, eseri telif-tercüme etme sebebini açıkladıktan sonra, harita yapımı ve kullanılan mesafe ölçüm usulleri hakkında bilgi vermiş, daha sonra *Atlas Minor*'ün Latince aslında yer alan fihriste mutabık kalarak harf tertibine göre nakletmiştir. Sonra *Atlas*'ta yer alan antik figürlerin de bulunduğu sayfayı, batıdan ve antik felsefeden bîhaber olarak gördüğü kendi toplumuna, açıklama gereği hissetmiştir. Müteakiben yerküre hakkında ve coğrafyaya dair genel bilgiler vererek Avrupa, Asya, Afrika, Amerika ve Kuzey Kutup bölgelerini ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Bu anlatıma, kıtanın isminin kaynağına ilişkin açıklamayı hikayeleriyle birlikte anlatarak başladıktan sonra "hudûd" başlığı altında kıta sınırlarını belirlemiş ve öne çıkan ülkeleri, şehir ve yerleşim merkezlerini teker teker anlatmıştır. Daha sonra "nebât u hayvânât, enhâr, cibâl, âsâr, akademiya" gibi başlıklar altında kıta, bölge, şehir veya beldenin iklimi, coğrafyası, nüfusu, yaşayan canlı türleri, siyasî yapısı, akademik ve dinî yapısı gibi konularda ayrıntılı bilgiler vermiştir. Ayrıca eserinde ilginç hikaye, efsane ve tarihî bilgilere de yer vermiştir.

Yukarıda zikredilen beş ana kara parçasının (kıtaların) genel olarak bahsinden sonra, 13. fasıldan itibaren, Avrupa'nın kuzeyinden, İzlanda'dan, başlayarak ilk olarak İngiltere olmak üzere, Almanya, İtalya, Fransa, İspanya gibi büyük-küçük bütün Avrupa ülkeleri, krallıkları, dükalıkları hatta şehir ve kasabaları tafsilatlı bir şekilde anlatmıştır. Aynı zamanda bahsi geçen yerlerin *Mercator Atlası*'nda yer alan ayrıntılı haritalarının tamamını da *Levâmi'u'n-Nûr*'a koymayı amaçlamış fakat bir kısmını aynen aktarabilmiş olduğu halde ömrünün kifayet etmemesi sebebiyle olsa gerek bazılarını sadece basit birkaç çizim olarak gösterebilmiştir.

Levâmi'u'n-Nûr'da Avrupa kısmının ayrıntılı olarak incelenmiş olması dikkat çekerken bu titizlik diğer kısımlar için söz konusu değildir. Zira diğer kıtalar için anlatım daha geneldir. Her ülke için konu edilen birkaç şehir söz konusudur.

Eserde 132. fasılda Kuzey Afrika ülkeleri; 139. fasılda, Tursikum İmperiyum ve 141. fasılda, Asya Minor başlıklarıyla Osmanlı coğrafyası; 143. fasılda, Persikum Regnum veya Soforum İmperiyum başlığıyla dönemindeki Safevî coğrafyası anlatılmaktadır.[66] Rusya, Kırım, Tataristan, Japonya, Çin, yine zikredilen diğer coğrafyalardan bazılarıdır. Eserde dikkat çeken diğer bir husus zikredilen yerlerin kaşifler ve tüccarlar tarafından bilinen yerler olmasıdır. Bu nedenle özellikle Akdeniz ve Hind Denizi coğrafyalarında adaların ayrıntılı olarak anlatılmış olması söz konusudur. 150. fasıldan 154. fasıla kadar olan bölümlerde Kuzey ve Güney Amerika ile Macellan Boğazı anlatılmıştır. Eserde ilginç olan başka bir konu da 140. fasılda "Terra Santa yani Arz-ı Mukaddese" başlığıyla Kudüs ve civarı anlatılmışken 156. fasılda "Der-beyân-ı Sefer-i Benî İsrâ'îl" başlığı altında Yahudilerin göçünün Tevrat'a istinaden anlatılmış olmasıdır.

Yine ilginç konulardan, Latince *Atlas Minor*'de, Arab coğrafyası merkezinde resmedilmiş olan temsili cennet tasviri *Levâmi'u'n-Nûr*'un 155. faslında "Der-beyân-ı Topografya-yı Paradizus ya'nî Cennet Resmi" başlığıyla aktarılmıştır.[67] Ancak *Levâmi'u'n-Nûr*'un çizimleri arasında bu tasvir yer almamaktadır.

Eser, Roma İmparatorluğu, Büyük İskender'in seferi konularına da yer verdikten sonra hatimeyi oluşturan;

> "Bu kitâb Latin dilinden Türkî lisâna terceme olunub sahîfelerin şerhi bin altmış beş Ramazân'ının yigirmi beşinci güni yevmü'l-Cum'a'da ki târîh-i Mîlâd'ın bin altı yüz elli beş Temmuz'unun yigirminci günidir [25 Ramazan 1065 / 20 Temmuz 1655] temâm olub sahâyif-i eşkâlinde vâki' bilâdın isimleri ve sâir şürûhı tahrîrine mübâşeret olundı inâyet-i İlâhiyye ve lutf-i Rabbâniyye'den istid'â olunur ki anın dahi itmâmı müyesser ola."[68]

66 Ayrıntı için bkz. *Levâmi'u'n-Nûr*, vr; 371b, 385b, 389b, 393b.

67 *Levâmi'u'n-Nûr*, vr; 418a.

68 *Levâmi'u'n-Nûr*, vr; 423b.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

ifadeleriyle tamamlanmıştır.

Son olarak *Levâmi'u'n-Nûr*'da Abraham Ortelius'un eserinden nakille coğrafyacı ve haritacıların isimlerinin de zikredilmiş olması, 17. yüzyıla kadar olan coğrafyacı ve haritacıların yer aldığı bibliyografik bir çalışma olması açısından özellikle İslam ve Osmanlı dünyası için önemli bir adımdır.

Kâtib Çelebi, tercüme çalışmasında *Atlas Minor*'ün 1621 Arnheim baskısını kullanmış olduğunu açıkça ifade etmektedir.[69] *Atlas Minor*'ün muasır başka edisyonlarına bakılacak olursa eserin Latince'sinde 150 harita olduğu ifade edilmektedir.[70] Kâtib Çelebi'nin çalışmasında 148 harita yer almaktadır. Dönem şartlarına nazaran 1-2 farkın normal olduğu düşünülebilir. Kâtib Çelebi haritaların çizimine eserin telif-tercümesini tamamladıktan sonra başlamıştır. Birkaç haritanın dışında bütün haritaları nakletmiştir. Haritaların çizimini tamamladıktan sonra, harita üzerinde isimlendirme yapmıştır. Eserin müellif hattında 288. varağa kadar olan kısmında haritalarda yer adları yazılmamıştır. 288'den sonraki haritalarda isimlendirme oldukça ayrıntılıdır.

Levâmi'u'n-Nûr'un şüphesiz dikkat çeken başka bir özelliği de zikri geçen haritalarıdır. Haritaları nakil haritalar olmasına rağmen zamanının haritacılığı açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Çünkü Gerardus Mercator'un geliştirmiş olduğu bugün dahi kullanılan Mercator izdüşümü yöntemi sadece Avrupa için değil, İslam âlemi için de önemli bir gelişmedir. Mercator'un haritaları günümüz çizimlerine en yakın çizimlerdir. Dolayısıyla Kâtib Çelebi *Atlas Minor*'ün haritalarının mükemmelliğinin farkında olarak eksiksiz nakletmeyi amaçlamıştır. *Atlas Minor*'den nakletmiş olduğu kadarıyla bu haritalar gerek çizimler gerekse yer konumlandırma açısından İslam dünyasında o günkü yapılan haritalardan kat kat daha üstündür. Yine Kâtib Çelebi'nin ilk kez ayrıntılı olarak harita için ölçeklendirmeden bahsetmiş olması da bir başka önemli husustur. Bu ölçeklendirmeyi haritalarında nakletmemiş olmasına rağmen alıntı yapmış olduğu *Atlas* haritaları ölçekli haritalardır. Daha sonra bu haritaları tekrar telifine koyulduğu *Cihânnümâ*'nın ikinci tertibine aktarmıştır. Hatta bu haritalardan bazıları *Cihânnümâ*'nın Müteferrika baskısında yer alan haritalardır.[71]

Levâmi'u'n-Nûr'un *Atlas Minor*'ün tercümesi olması hasebiyle *Atlas Minor* ve Mercator hakkında özet bilgiler sunmak Kâtib Çelebi'nin yaptığı ilmî katkının daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu kapsamda aşağıdaki bölümde bu hususta daha kapsamlı bilgi verilecektir.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Gerardus Mercator ve Atlas Minor

Haritacı, coğrafyacı, hattat, hakkak, bilimsel aletler mucidi ve yayımcı olmasının yanısıra; matematik, astronomi, kozmografya, tarih, felsefe ve teoloji gibi alanlarda da geniş bilgi birikimine sahip olan Gerardus Mercator, 5 Mart 1512'de Belçika yakınlarındaki küçük bir liman kenti olan Rupelmonde'da altı kardeşin sonuncusu olarak dünyaya gelmiştir. Babası Hubert Kremer bir ayakabı tamircisi ve küçük bir çiftçiydi. Ailesi Alman kökenli olmasına rağmen Gerardus'un Hollanda sınırlarında doğmuş olması ve ailesinin de Hollanda'da yaşıyor olması nedeniyle milliyeti hakkında tartışmalar olmuştur. [72]

69 *Levâmi'u'n-Nûr*, vr. 4b.

70 J. Keuning, "The history of an atlas-Mercator-Hondius", *Imago Mundi: The International Journal for the History of Cartography*, 4:1, s. 37-62, 1947.

71 Örnek olarak bkz. Müteferrika, *Cihânnümâ*, s. 71, Dünya, s. 99; Avrupa, s. 114; Afrika, s. 133; Çin ve Hind Adaları vb. haritaları.

72 Mark Monmonier, "Rhumb Lines and Map Wars: A Social History of the Mercator Projection", London 2004, (http://www.press.uchicago.edu/Misc/Chicago/534316.html; erişim tarihi: 21 Mayıs 2015); (Bundan sonra, Monmonier, "Mercator Projektion").

Gerardus Mercator ve Jodocus Hondius (Mercator-Hondius, *Atlas Minor*, 1619 Edisyonu).

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Mercator 13-14 yaşlarında iken babasını, birkaç sene sonra da annesini kaybetmiştir. Babası ölünce Katolik bir papaz olan, babasının amcası Gisbert Mercator'un vesayeti altına girmiştir. Üç buçuk yıl kolejde eğitim aldıktan sonra 18 yaşında Avrupa'nın önde gelen eğitim merkezlerinden biri olan Louvain Üniversitesi'ne amcasının bağlantıları sayesinde muhtaç kontenjanından girmiştir. İki yıl boyunca o dönem felsefî bir çerçevede eğitim veren sanat kürsüsünde okuduktan sonra "sanat uzmanı" payesiyle mezun olmuş ve Louvain'a yerleşmiştir. Mezun olduktan sonra dinî öğretiler ile felsefecilerin pek çok görüşlerinin tezat teşkil ettiğini görerek evreni ve doğanın sırlarını araştırmaya koyulmuştur. Bir süre doğa, köken, evren, bilim ve yaratılış hakkında araştırmalar yapmış fakat fikirleri beklediği ilgiyi görmeyince Louvain'i terk etmiştir. Geçim sıkıntısına düşmesi neticesinde, üzerine yoğunlaştığı bu konuları zorunlu olarak bırakarak iaşesini temin etmek maksadıyla matematik ve astronomi ile ilgili araç gereçler yapımı, çizimler, gravürler, harita ve tablo renklendirme gibi işlerle meşgul olmuştur.

1534'te İmparator V. Charles'ın desteğini kazanmış önde gelen bilim adamlarından ve Louvain profesörlerinden olan Gemma Frisius'tan özel olarak matematik, astronomi ve coğrafya eğitimi görmüştür. Ayrıca oymabaskı ustası ve küre yapımcısı olan Gaspar Van der Heyden'den dersler almıştır. Kısa zaman içerisinde büyük bir ilerleme kaydederek kendi atölyesini kurmuştur. Bu atölyede usturlab, astronomik daireler, küreler gibi materyaller üretmiş, ürünlerinin kalitesi, şekil ve hesaplamalarda gösterdiği doğruluk oranları sayesinde kısa zamanda önemli bir şöhret ve gelir elde etmiştir.

Mercator'un haritacılık kariyeri 1537 yılında Filistin ve civarı üzerine yaptığı haritasıyla başlamıştır.[73] Günümüze ulaşmadığı belirtilen bu harita oldukça büyük bir ilgiyle karşılanmış ve çağdaşları tarafından büyük övgüler almıştır. Daha sonra Mercator, Flaman tüccarların istekleri üzerine Flander'in haritasını çıkarmıştır. Araştırmalar, bölge keşifleri, uzaklık ve yükseklik ölçümleri ve verilerin değerlendirilmesi gibi üç yıl süren bir çalışmanın ardından 1540 yılında harita tamamlanabilmiştir. Benzerleri içerisinde o güne kadar yapılanların çok ötesinde bir kesinlik ve isabet payına sahip bu haritanın da günümüze ulaşmadığı ifade edilmektedir. Mercator 1536'da Barbara Schellekens ile evlenmiştir. Bu evlilikten üç kız ve üç erkek çocuğu olmuştur. Erkek çocukların en küçüğü Rumold babasının yolundan giderek haritacı olmuş ve *Mercator Atlası*'nın ilk ve tam baskısını yaptırmıştır.[74]

V. Charles'ın başbakanı olan Granvelle'e ithaf ettiği karasal (terrestrial) küre ile hükümet çevresine dahil olmayı başaran Mercator, Granvelle tarafından cömertçe ödüllendirilmiştir. Ayrıca Granvelle'in tavsiyesi ile İmparator V. Charles, Mercator'a matematik araç gereçleri seti sipariş etmiştir. V. Charles bu setten oldukça memnun kalmış ve 1546'da Bavyera'da çıkan yangında kaybedene kadar bütün çalışma ve keşiflerinde bu aletleri kullanmıştır.

Mercator her ne kadar politik çalkantılar ve mezhep tartışmalarından uzak kalmaya çalışdıysa da 1544'te Rupelmonde'a yaptığı bir ziyaret esnasında, kafir suçlamasıyla hapse atılmaktan kurtulamamıştır. Ne var ki, eşinin gayretleri ve nüfuzlu dostları sayesinde yaklaşık yedi ay süren tutukluluktan ve tüm mal varlığına el konulduktan sonra serbest bırakılmıştır. Serbest bırakıldıktan sonra yaklaşık yedi yıl kadar daha Louvain'da yaşamını sürdüren Mercator bu dönem içerisinde imparator için daha önce yangında kaybettiği matematik ve astronomi araç-gereçlerinin benzerlerini yeniden imal etmiş, Liege Piskopos'una ithafen daha önce Granvelle'e hediye ettiği karasal kürenin eşi olan göksel (celestial) küreyi tamamlamıştır.

Mercator, 1552 yılında insanların dinî açıdan daha hoşgörülü olduğu Almanya'nın Duisburg kentine taşınmıştır. İmparatora astronomik aletler yapmayı sürdürmüş ve kendisine "Imperatoris Domesticus" (kraliyet sarayı mensubu) ünvanı bahşedilmiştir. 1554'te büyük bir dünya haritası ve 1564'te İngiltere haritası bastıran Mercator, ayrıca aynı yıl Lorraine Dükü'nün isteği üzerine Lorraine haritası hazırlamıştır. Harita keşifleri sırasında yaşamış olduğu sıkıntı ve zorluklar sağlığını bozmuş ve neredeyse ölümüne sebep olacak kadar rahatsızlanmıştır.[75]

Çalışmalarını coğrafya, kozmografya ve kronoloji olmak üzere üç esas unsur üzerine planlamış olduğu çalışmalarından ilki olan *Chronologia*'da (Kronoloji) 1569 yılında insanlığın yaratılışından itibaren meydana gelen önemli tarihî olayların listesini yayınlamıştır. Dünya tarihinin güvenilir ve doğru bir çerçevesini çıkarmaya çalışmış olduğu bu eserinde, ay ve güneş tutulmaları tabloları, büyük bir titizlikle araştırılarak hazırlanmış politik, kültürel, bilimsel ve İncil'le ilgili hususları konu edinmiştir. Ancak eser, Martin Luther'in 1517 yılında endüljansı protesto edişini de içerdiği için Katolik kilisesinin yasak kitaplar listesine girmiştir.

Mercator'un büyük projesinin ikinci kısmını oluşturan Ptolemaius (Batlamyus)'un coğrafyasının özgün bir versiyonu olan *Atlas* 1578 yılında basılmıştır. Bu eser, Batlamyus'un yeniden titizlikle düzenlenerek, profesyonelce işlenmiş ve yer isimleri indeksiyle desteklenmiş yirmi yedi haritasını içermekteydi.

73 Bu konuda geniş bilgi için bkz. Nicholas Crane, "Terrae Sanctae", *Mercator, The Man Who Mapped The Planet*, London 2002, s. 94-106.

74 Monmonier, "Mercator Projektion".

75 Elial F. Hall, J. Carson Brevoort, "Gerard Mercator: His Life and Works", *Journal of the American Geographical Society of New York* vol. 10, 1878, 163-196.

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

ORBIS TERRAE COMPEN

Quam ex Magna Vniuersali Gerardi Mercatoris Domino Richardo Gartho, Geographiæ ac cæterarum bonarum artium amatori ac

DE MVNDI CREATIONE *ac constitutione breuis institutio.*

Studiosus Geographiæ ante omnia cognoscat mundi creationem, hoc modo. Deus constituto puncto, quod vocat mundi centrum, ab eo sede et quiete grauium, massam liquidam informem creauit, quã chaos uocant, illi tem inieci't, excitatoq; uehementi spiritu eam agitauit, agitando eã assidua gyratione, deforauit, quæ contra se ad æquilibrium applicantia, terram ac mare in vnã corpus figura sphærica dederunt, cuius centrũ punctum illi quã sedes fit grauium exactis, supra hoc corpus ut leuiora et subtiliora quæq; ita superiorem locum obtinuerunt, humidæ, materiam globosam istimi collectã humorem salem stellasq; reddidit, quæ ratione primi mobilis, supremi in quem cæli super polis æquinoctialis sui mundi ab ortu in occasum agitantur, noctem diemq; diuidentes, at super alios polos ecliptica uidelicet, proprio motu ab occasum versum, alias citius, alias tardius circumuoluuntur. Vt autem terra habitationi animalium accommoda fieret, sperasse ille quo placuit Deo undas in altum attolleret, alibi montes & alcium terræ ærum conspicua erigeret, alibi cauaret & sinus efficeret, in quos fluxilis aqua descenderet, & qua in æquilibrio penderet tota machina, asserit Cosmus: qui Asiam, Africam et Europam comprehendit alterum quam Americam sua vocauit Indiam uocant ex opposito obiecit, & quia hæ duæ continentes pro maxima parte supra æquinoctialem versus polũ arcticum sunt sitæ, ideo his sub polo antarctico tertium continentem opposuit, maribus undiq; inter se communicantibus, ut res terræ marisq; machinæ undiq; æquilibrio esset & constitueret amotis, portenta quæ ex quauis regione alioquin illi solent reddere tur. Hæc obiter ex Patris mei in suam Cosmographiam locubrationibus assumpta uoluimus, ut naturalis orbis speculatione imbueretur Lector, & ad altiora eius condita mysteria aditum nanciscatur.

habitabilem sphæricique conuexam superficiem contemplaturus Geographiæ studiosus, affabre illa subiecta propriorum motuum uarias ipsius accidentia considerare observauit, quæ ratione circulorum, quibus astrorum motus absoluitur & tempora determinantur, illi obtinuimus. Sunt autẽ circuli ad Geographiam cognoscendam necessarij, Æquinoctialis, Parallelus siue æquidistantes, & Meridiani. Porro quia hi circuli in plano non eadem modo quo in sphæra rerum possunt, quod sphæræ superficiem in planum ferendo euenit partium ad inuicem habitudines deprauari, quæ ibi rectum complectuntur angulum sphæra rationem sectus esse, quã Gemma Frisius in suo planisphærio admonuit, quo enim longe optima fit, ex centro oculus circumferentiam crescant, uti in gradibus æquinoctialis videmus latitudini longitudinis, gradus in eadem distantia eadem ad inuicem proportionem seruat, quam in sphæra, et quæ de angulis inter duas proximas parallelos duas, meridianos rectangulum figuram habere, quod modum in sphæra sit aut regiones undiquaq; omnes natiuum figurã obtineant, sine omni tortura & distractione: ceste tamen uersus extremitatem magnitudine propter gradum longitudinis latitudinis, incrementum, quod his in sphæra quæ etiam sit ut parallelæ, qui in sphæra æquatoris sunt æquidistantes, hic circulares appareant, ab æquatore sensim longa, per medium hemisphærij, media inter utrumq; polum distantia ducta, quæ diuidatur in 180. gradus, quibus hemisphærij diem tantum æquinoctialis in suo circulo dimidium alterum in altero continetur, quia dimidium totius sphæræ superficies tantum in uno circulo comprehendi potest, neque quã tota, ita uno circulo totum terrarum orbem circumcingere comprehendimus, nimirum Europam, Asiam & Africam. Nouum autem orbem sua Indiam nouam duo circuli. Continentes interim australis in utrumq; circulum incidente. Dicitur autem æquinoctialis circulus ab æquinoctio, quod solem cum peruenimus efficit, quod bis in anno contingit, circa 11. diem Martij & 14. Septembris, bi

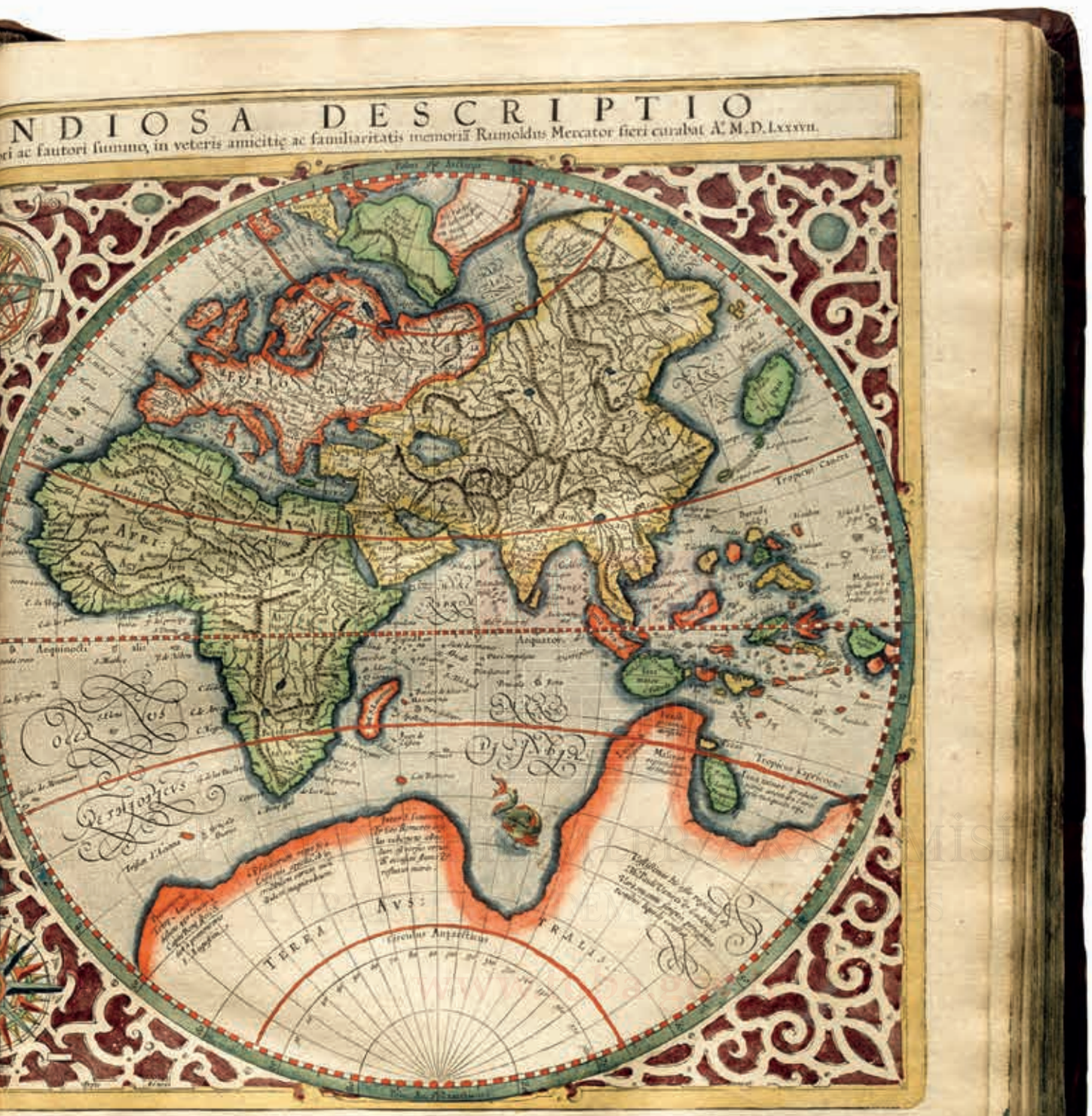

Atlas Minor'ün İlk Tam Edisyonunda Yer Alan Dünya Haritası.
(Mercator, Atlas sive Cosmographi Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura, 1595).

Atlas Minor'ün Muahhar Latince Baskılarının Kapak Sayfası (Mercator-Hondius, Atlas Minor)

Mercator, Batlamyus'un coğrafyası üzerinde çalışırken aynı zamanda meşhur eseri *Atlas*'ta kullanacağı haritaları derlemeye başlamıştır. Nihayet 1585 yılında *Atlas*'ın "*Atlas sive Cosmographi Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura*" (Atlas ya da Yer'in Yapısı ve Yüzey Biçimleri Üstüne Kozmografik Düşünceler) adıyla ilk baskısı yapılabilmiştir. Bu gecikmede 70 yaşındaki Mercator'un kaynakları titizlikle irdeleyerek, kaynaklar arasındaki uyumsuzlukları gidermiş olması ve çizimleri baskı tabakalarına bizzat hakketmiş olması gibi sebeplerin payı büyük olmuştur. İlk edisyon Fransa ve Almanya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda'yı kapsayan 51 haritayı, 1589 edisyonu İtalya ve Yunanistan'ı kapsayan 23 haritayı, üçüncü ve son olan 1595 baskısı daha önce basılan 74 haritaya ek olarak Avrupa'nın kalan bölgelerini içeren 28 yeni haritayı da ihtiva etmektedir. Mercator her ne kadar Avrupa'nın tamamının haritasını çıkarmak istediyse de İspanya ve Portekiz'in *Atlas*'ta yer almaması nedeniyle eser eksik kalmıştır.[76]

1568'den 1590'a kadar çalışmalarını aralıksız sürdüren Mercator 1590 yılında geçirdiği beyin kanaması sonucunda konuşma yetisini kaybetti ve sol tarafı felç oldu. 1590-1593 yıllarında iki defa kalp krizi geçirmiş olması ve kısmen felçli de olmasına rağmen 2 Kasım 1594 tarihinde 82 yaşında ölene kadar çalışmalarına devam etmişti.[77] Ölümünden sonra en küçük oğlu Rumold ve torunları Gerard, Johann ve Michael Mercator'un eksik bıraktığı kısımları tamamlayarak tam bir dünya haritası meydana getirmişlerdi.[78] 1595 yılında yayınlanan bu çalışma bilinen *Mercator Atlası*'nın tüm kolleksiyonlarını içermekteydi.

76 Monmonier, "Mercator Projektion".

77 William Cartwright, Georg Gartner, *Cartography and Art*, edt. Antje Lehn, Berlin, 2009, s. 170.

78 Monmonier, "Mercator Projektion".

Atlas Minor'de Yer Alan Anadolu Haritası, (Mercator - Hondius, Atlas Minor).

Mercator'un ölümünden sonra, onun 1578 yılında 28 harita ile birlikte basmış olduğu Batlamyus Coğrafyası'nın ve 1595'te tam haliyle oğlu Rumold tarafından basılmış olan Mercator atlasının bakır kalıplarını satın alan Jodocus Hondius[79] birkaç ay içerisinde Mercator'un basmış olduğu *Batlamyus Atlası*'nın yeni baskısını yayınladı. Daha sonra 1606'da 1595 *Mercator Atlası*'na katkıda bulunarak var olan haritalarına 36 harita daha ekledi ve eksiksiz bir şekilde yayınladı. Amsterdam'da yayınlanan bu nüsha; bilinen kıtalar, bölgeler, şehirler, okyanus ve denizler bakımından eksiksiz olarak konu edinen çalışma olarak *Mercator-Hondius Atlas'ı* namıyla kabul gördü.[80]

Atlas Minor Gerardi Mercatoris à I. Hondio plurimis æneis Tabulis auctus et illustratus olarak adlandırılan eser sadece bilim dünyasının değil, aynı zamanda tüccarların ve siyasî otoritelerin de dikkatini çekmeyi başarmıştır. *Atlas Minor*, 1606 yılındaki baskısının ardından daha da popüler hale gelmiştir. Aslı Latince olan eserin, 1606'dan itibaren ilerleyen yıllarda defalarca baskısı yapılmıştır. Zikredilen baskılar içerisinde Latince ile birlikte, Almanca, Felemenkçe, Fransızca ve İngilizce'ye tercüme edilmiş baskıları da bulunmaktadır. 1595 yılında 107 haritayla basılmış olan ilk tam telifine ilave olarak daha sonra birçok haritacı-coğrafyacı tarafından sayıları onları hatta yüzleri bulan harita ve şekil eklemeleri yapılmıştır.[81] Eser ilk baskısı ve sonraki edisyonlarıyla birlikte onlarca yıl astronom ve coğrafyacılara

79 Jodocus Hondius 17 Ekim 1563 tarihinde bugün Belçika sınırlarında bulanan Wakken'de dünyaya gelmiş, 12 Şubat 1612'de Amsterdam'da hayatını kaybetmiş, ünlü coğrafyacı, haritacı ve yer bilimcidir. Şahsî çalışmalarından ziyade Mercator'un *Atlası*'nın ortak yayıncısı olarak ün kazanmıştır. Genç sayılabilecek yaşta ölümünün ardından çalışmalarını eşi, oğulları Jodocus II ve Henricus ile damadı Johannes Janssonius sürdürmüşlerdir. *Atlas*'a yapılmış olan sonraki eklemelerde onların katkısı söz konusudur.

80 "Jodocus Hondius", *New Dictionary of Scientific Biography*, edt. Noretta Koertge, vol. III, 2008, s. 354-356.

81 J. Keuning, "The history of an atlas-Mercator-Hondius," *Imago Mundi: The International Journal for the History of Cartography*, 4:1, s. 37-62, 1947.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Exquisita & magno
aliquot mensium pe
riculo lustrata et
iam retecta Freti
Magellanici Facies
Eygentlicke afbeeldinghe der Magella-
nischer Strate die nu met veel gevaers
eitelijcke Maenden doorsien, van
nieus ondeckt is.
MAR
DEL
NO
RT
AME
RI
Dese Eylanden die in gheene Pascaerten aengeteeckent bevon-
den en worden, Liggen van d'incomste der Strate Magellani
O.N.O verscheyden 50 mylen op de hoochde van 51 graden.

Atlas Minor'de Yer Alan Macellan Boğazı Haritası, (Mercator-Hondius, Atlas Minor).

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

ilham kaynağı olmuş, Mercator'un başlatmış olduğu harita çizimlerinin sayısı eserin 1637 baskısında yapılan eklemelerle birlikte dört yüzlere ulaşmıştır.

Modern coğrafya ve haritacılığın babası[82] olarak kabul görmüş olan Mercator'un coğrafya, astronomi ve haritacılık bilimlerine süphesiz sayısız katkıları olmuştur. Özellikle harita yapımında modern haritalara yakın çizimler yapmayı başarmıştır. Önceki haritacılar, harita üzerinde daha az yer adı yazabilmişken, Mercator, kullanmış olduğu italik yazı ile kat kat daha fazla yer ismini aynı harita üzerine sığdırmayı başarmıştır. Avrupa coğrafyasına dair çizimlerindeki ayrıntı ve neredeyse sıfır hataya yakın konumlandırma yapmış olması onun çalışmalarındaki titizliğinin göstergesidir. Eskiden beri dünya haritasını düz bir zemin üzerine aktarmak haritacılar için büyük problemler teşkil etmiş iken, Mercator geliştirmiş ve kullanmış olduğu kendi adıyla anılan "Mercator Projeksiyonu" sistemi ile haritalarda hata payını en aza indirgemeyi başarmıştır. Bugün bile hâlâ GPS sistemlerinde kullanılan izdüşümü sayesinde ilk defa yanlışsız konum ve rota belirlemeye imkan vererek keşifler çağına ortam hazırlamıştır.

Levâmi'u'n-Nûr fî Zulmet-i Atlas Minor'ün Nüshaları

Bugüne kadar kütüphane kayıtlarında ve *Levâmi'u'n-Nûr*'dan bahseden çalışmalarda esere ait toplam 18 nüshanın var olduğu zikredilmektedir. Kaynaklara göre bunların 15'i yurtiçinde 3'ü yurtdışında çeşitli kütüphane ve müzelerde yer almaktadır. Ancak bu katalog kayıtlarında ve literatür bilgilerinde yanlışlıklar ve eksiklikler bulunmaktadır. Bu nüshalardan 10 kadarı *Levâmi'u'n-Nûr*'a aittir. Bunun dışında kalanlar katalog kayıtlarına yanlışlıkla geçmiş olan başka eserlerdir. Ayrıca söz konusu *Levâmi'u'n-Nûr* nüshalarının bir çoğu da eksik ve/veya hatalı yazımları olan nüshalardır.

Nüshalar, içerik ve tertip bakımından önem sırasına göre tasnif edilmeye çalışılmış; neticede, aşağıdaki şekilde bir gruplandırma yapılmıştır.

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Metni Tam Olan Nüshalar

1. Nuruosmaniye Kütüphanesi, nr. 2998, (Müellif Hattı)
2. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, nr. 2350
3. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, nr. 6610
5. Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, nr. 2042
4. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, nr. 123
6. Köprülü Kütüphanesi, Hacı Ahmed Paşa Koleksiyonu, nr. 178
7. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat Bölümü, nr. 336

Metni Eksik Olan Nüshalar

1. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü, nr. 1637
2. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü, nr. 1632
3. Mısır Milli Kütüphanesi, nr. S5995
4. Fransa Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar nr. 1361

Bu çerçevede "Tam Olan Nüshalar", metin bakımından eksiksiz olan veya çok az eksiği bulunan nüshalardır. "Eksik Olan Nüshalar", metin bakımından eksikleri olan nüshalardır. Bunun dışında kalan ve yukarıda sayılarla zikredilen eserler ise aslında başka bir eser iken yanlışlıkla *Levâmi'u'n-Nûr*

82 Ann Hainrichs, *Gerardus Mercator: Father of Modern Mapmaking (Signature Lives: Scientific Revolution)*, Minneapolis, 2008.

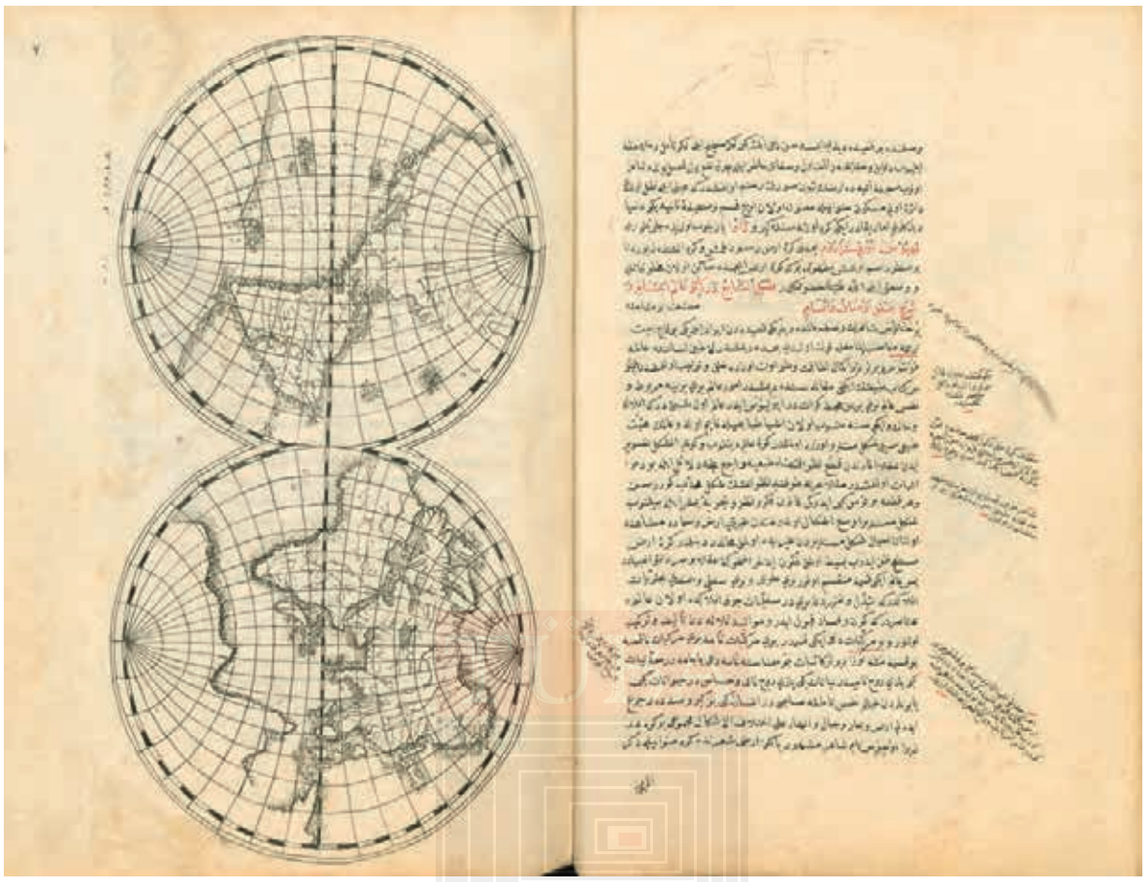

Levâmi'u'n-Nûr'un İstanbul Üniversitesi'nde Bulunan Nüshasında Yer Alan Dünya Haritası, (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, nr. 2350, vr. 6b-7a).

Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences

Levâmi'u'n-Nûr'un İstanbul Üniversitesi'nde Bulunan Nüshasında Yer Alan Afrika Haritası, (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, nr. 2350, vr. 10b-11a).

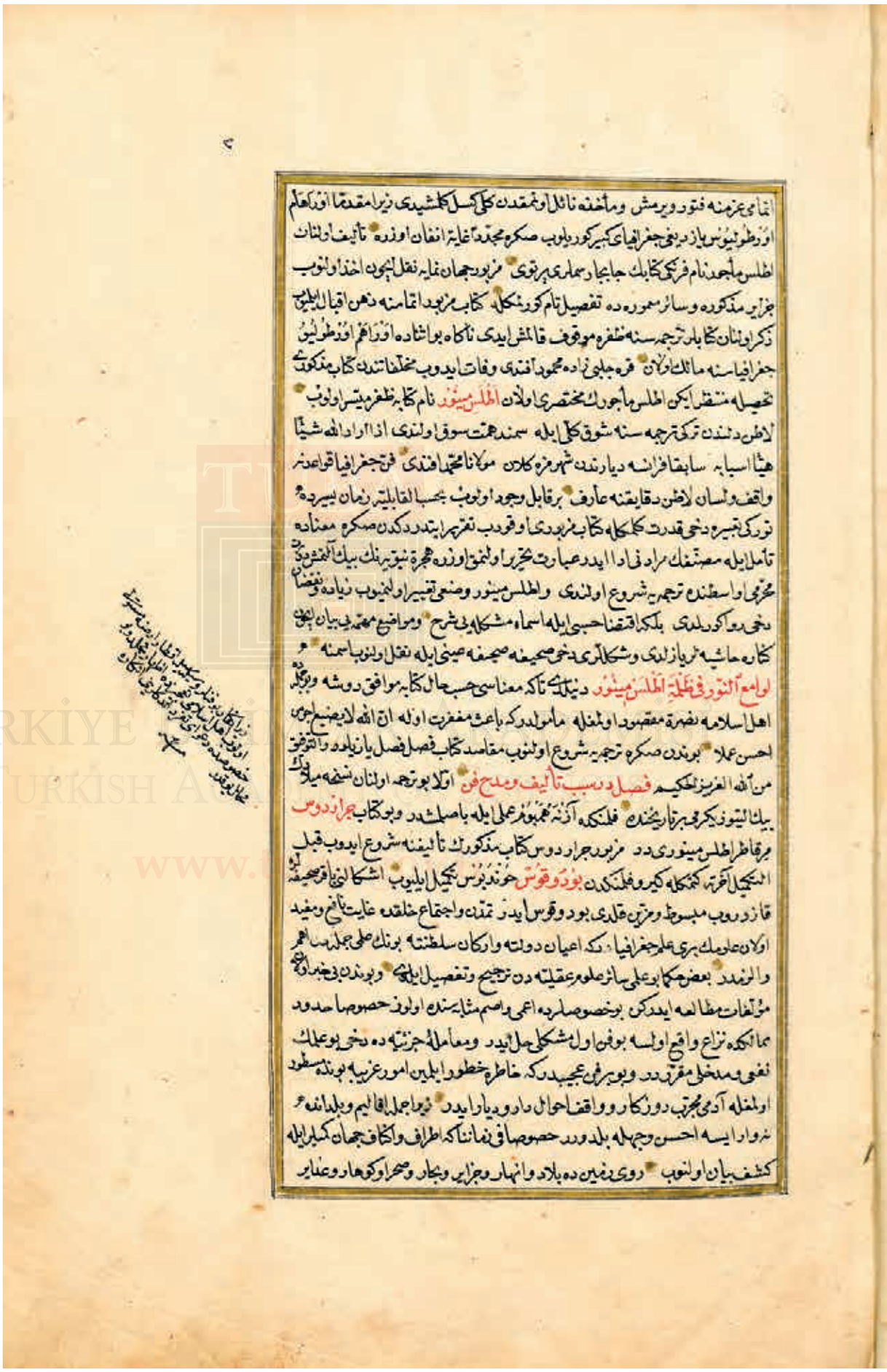

Levâmi'u'n-Nûr'un İstanbul Üniversitesi'nde Bulunan Bir Nüshasının Giriş Sayfası,
(İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü nr. 6610, vr. 1b-2a).

Levâmi'u'n-Nûr'un Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki Başka Bir Nüshasının Giriş Sayfası
(Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu nr. 2042, vr. 1b-2a).

Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences

olarak kayda geçmiş olan farklı eserlerdir. Yurtiçinde olan nüshaların tamamı bizzat incelenmiştir. Yurtdışında olan nüshalar hakkındaki bilgiler ise kataloglardan yararlanılarak tespit edilmiştir.

Burada *Levâmi'u'n-Nûr* olduğu kesinlik kazanan yazmalardan yurtiçinde ve yurtdışında bulunanların ayrı ayrı başlıklar halinde ele alınarak tanıtılması ve sıhhat açısından müellif hattı olan Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 2998'de kayıtlı nüsha ile karşılaştırılarak incelenmesi uygun görülmüştür. Nüshalar hakkında genel bilgiler aşağıda verilmiştir.

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü nr. 2350

Nüsha 330 (3b-332b) varaktır. 330x215 mm boyutlarında miklepli ve şemseli koyu kahverengi meşin cilt ile ciltlenmiştir. Baştan ve sondan ikişer varağı boştur. Cildi yıpranmıştır ve özellikle son sayfalara doğru rutubet sebebiyle yazılarda bozulmalar meydana gelmiştir. Nesih hat ile 31 satır olarak 220x106 mm yazı boyutunda yazılmıştır. Cetvelsizdir. Nüshanın serlevha yeri boş bırakılmıştır. Farklı filigranlar içeren sayfalar olmakla birlikte çoğunlukla suyolu filigranlı ve aharlı kağıt kullanılmıştır. Söz başları ve önemli görülen kelimeler kırmızı ile yazılmış veya üzerleri çizilmiştir. Müellif hattında yer alan noktalama işaretlerini çağrıştıran türde işaretler kullanılmıştır.

İçinde 29 adet harita bulunan bu nüshanın harita bulunmayan kısımlarının sayfa kenarlarında uygun yerlerde "mahall-i sûret" ifâdeleri kullanılmıştır. Yazmanın istinsah nüsha olduğu aşikardır. Nüshada birkaç kez kalem değişikliği olduğunu veya yazı tarzının, tertibinin değiştiğini, yazının kimi zaman açık kimi zaman girift bir hal aldığını söylemek yerinde olacaktır.

Levâmi'u'n-Nûr'un Süleymaniye Kütüphanesi'nde Bulunan Bir Nüshasının Giriş Sayfası
(Köprülü Kütüphanesi Hacı Ahmed Paşa Koleksiyonu nr. 178, vr. 1b-2a).

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü nr. 6610

319 (1b-319b) varak olan nüsha 310x200 mm ölçülerinde, açık kahverengi müzehheb deri cildi miklepli ve şemselidir. Cildin iç kısmında kaplama için ebrulî kağıt kullanılmıştır. Nüshanın kapağında ve temellük varağında Sultan II. Abdülhamid'e ait Kütübhâne-i Hümâyûn kaydı bulunmaktadır.

Nüshada değişik filigranlar içeren aharlı kağıtlar kullanılmıştır. Gösterişli bir serlevha ile başlayan nüshanın serlevhalı sayfası 22, sonraki sayfaları 31 satır olarak düzgün bir nesih hat ile istinsah edilmiş olduğu görülmektedir. İlk sayfa 230x115 mm boyutlarında altın yaldız çerçeveli, sonraki sayfalar 225x114 mm ve 226x112 mm şeklinde değişken ölçülerde iki çizgi halinde kırmızı mürekkeple cetvellenmiştir.

Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu nr. 2042

Ahmed b. Muhammed el-İstanbulî tarafından, 1716-1717 (H. 1129) yıllarında istinsah edilmiş olan nüsha 305x205 mm boyutlarındadır. 338 (1b-338b) varaktır. Aharlı kağıda talik hat ile 29 satır olarak yazılmıştır. İki tarafı ebru süslemeli karton kenarlarına deri kaplama olarak ciltlenmiştir. Muntazam bir serlevhanın bulunduğu ilk sayfa müzehheb cetvellidir. Nüsha haritasızdır. Yazım yanlışlarının var olduğu nüsha konular bakımından eksiksizdir. Derkenarlıdır ve müellif hattında yer alan derkenarlar metinde yerlerine konulmuştur. Ayrıca müellif hattında satır aralarında bulunan bilgilerin zaman zaman derkenarlara çıkarılmış olduğu görülmektedir. Latince kelimelerin yazımı, çoğunlukla harekeli ve daha özenlidir.

Köprülü Kütüphanesi, Hacı Ahmed Paşa Koleksiyonu nr. 178

Aharlı kağıda düzgün ve temiz nesih hatla istinsah edilmiştir. 318x200 mm ölçülerindedir. Varak içleri ise 222x118 mm boyutunda kırmızı çizgi ile cetvellenmiştir. Serlevhanın bulunduğu varak 26 satır diğer varaklar ise 27 satır olarak yazılmıştır. Cildi miklepli ve şemselidir. Kahverengi deri ile ciltlenmiştir. Muntazam bir serlevhanın bulunduğu varak müzehhebtir. Tamamı 502 (1b-502b) varak olan eserin ilk iki ve son dört varağı boş bırakılmıştır.

Müellif hattı nüshaya nazaran konu tertibi ve içeriği bakımından herhangi bir eksiklik bulunmayan nüshada; başlıklar ve önemli görülen ifadeler için kırmızı mürekkeb kullanılmış veya kelimelerin üzerleri kırmızı mürekkeb ile çizilmiştir. Yine müellif hattında kullanılan noktalamaya benzeyen işaretler ilgili yerlerde kullanılmıştır. Nüshada düzeltme ve karalamalara rastlanmamaktadır.

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü nr. 123

Nüsha, 290x210 mm ölçülerindedir. 302 (2b-304b) varak olan eser 27 satır 210x120 mm iç yazı ölçülerinde cetvelsiz bir yazıyla, farklı sembol ve motiflerden oluşan filigranlı aharlı kağıda nesih hat ile istinsah edilmiştir. Eser bordo kahverengi, şemseli müzehheb meşin ebrulî cilt ile ciltlenmiş olup serlevhasızdır. Temellük varağında "Edebiyat Kütüphanesi 123" ve *"Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor"* yazıları yer almaktadır. Söz başları ve önemli ifadeler kırmızı ile yazılmış veya üzerleri çizilmiştir. Önemli görülen yerlerde müellif hattına benzer nitelikte işaretler kullanılmıştır.

Nüsha yazı ve tertip olarak ilk bakışta düzgün şekilde istinsah edildiği izlenimini bırakmaktadır. Ancak, derkenarlardan yoksundur, yazım yanlışlarıyla doludur ve eksiklikleri vardır. Konu başlığı olarak eksiği görülmeyen nüshanın tertip ve düzen açısından hataları vardır.

Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Bağdat Bölümü nr. 336

Aharlı krem rengi kağıda, 305x200 mm ölçülerinde, 330 (1b-331b) varak olarak nesih hat ile istinsah edilmiştir. Miklepli ve şemseli kahverengi ciltlitir. Temellük varağında Sultan I. Mahmud vakfına ait mühür bulunmaktadır. Aynı sayfada Kapudan-ı Deryâ Mustafa ismiyle Cemaziyelevvel 1134 (Şubat-Mart 1722) tarihli bir temellük kaydına rastlanmaktadır. Giriş varağı serlevhasızdır, müzehheb cetvelli olan ilk varak 23 sonrakiler 27 satır olarak yazılmıştır. Sonraki sayfalarda cetvel bulunmayan nüshada karalama ve derkenarlara rastlanmamaktadır. Söz başları ve önemli kelimeler kırmızı ile yazılmıştır. Haritasız olan nüshada konu itibariyle eksiklik gözükmemekte, müellif hattı ile fasıl fasıl başlıklar birebir aynı olarak devam etmektedir.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Bölümü nr. 1637

Nüsha 1757 (H. 1171) tarihinde istinsah edilmiş olup eksiktir. 200x133 mm boyutlarında, sayfada 80 mm uzunluğunda 29 satır olarak nesih hat ile istinsah edilmiştir. 130 (2b-132b) varaktır. Miklepli, şemseli nohûdî deri ciltlidir. Temellük varağında bulunan Sultan I. Mahmud vakfına ait mührün altında "*Levâmi'u'n-Nûr Tercüme-i Atlas Minor* bi-hatti'n-nesih satır 29" ibaresi yer almaktadır. Cetvelsizdir. Söz başları ve önemli ifadeler kırmızı ile yazılmış olup cümle ve kelime aralarında müellif hattında kullanılan noktalara benzer işaretler kullanılmıştır.

Bu nüshanın metni muntazam değildir. Metinde satır atlamaları, kelime eksiklikleri, kelime değişiklikleri ve yanlış istinsahların bulunmasına karşılık müellif hattına ilaveten zaman zaman açıklayıcı birkaç kelimelik bilgilerin de var olduğu görülmektedir.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Bölümü nr. 1632

Aharlı kağıda 305x205 mm ölçülerinde, 51 varak (1b-50a), sayfalarda nesih hatla 110 mm uzunluğunda 39 satır olarak tahminî XVII. yüzyılda istinsah edilmiştir. İçerisinde 13 harita vardır. Vişne çürüğü deri ciltli olup iç sayfaları serlevhasız ve cetvelsizdir. Çok sayıda derkenara rastlanan nüshada söz başları ve önemli görülen ifadeler için kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

Nüsha'da 21. fasıla kadar olan konular, müellif nüshası olan Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 2998 ile paralel olarak devam etmektedir. Yazmada zaman zaman özel isimlerin yazımında müellif hattına kıyasla yanlışlara rastlamak mümkündür.

Mısır Milli Kütüphanesi nr. S5995

350x200 mm boyutlarında, 29 satır, 50 varak olarak nesih hat ile istinsah edilmiş olan nüsha eksiktir. İstinsah tarihi belirsizdir. "Kavâfil-i hamd ü senâ ve revâhil-i şükr-i hulûs-intima" ifâdeleriyle başlamaktadır. Haritalıdır.[83]

Fransa Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 1361

XVIII. yüzyılın ikinci yarısında istinsah edilmiştir. Eksik nüshadır. Nüsha nestalik hat ile istinsah edilmiştir. Katalog bilgilerine göre 200x150 mm boyutlarında olup 36 varaktır.[84]

Tıpkıbasımı Yapılan Müellif Nüshası: Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 2998

Nuruosmaniye Kütüphanesi 2998 numarada kayıtlı olan nüsha Kâtib Çelebi'nin karalama ve düzenlemelerinin bulunduğu müellif hattıdır. Bu konuda herhangi bir ihtilaf bulunmamakla birlikte diğer araştırmalarda da bu nüshanın müellif hattı olduğu teyit edilmektedir.[85] Ancak nüshanın içerisinde hattın Kâtib Çelebi'ye ait olduğuna dair bir ifade bulunmamaktadır. Nitekim Kâtib Çelebi'nin diğer eserlerinden müellif hattı olan *Fezleke*, Atıf Efendi Kütüphanesi nr. 1914; *Cihânnümâ* Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Bölümü nr. 1624; *Cihânnümâ* Avusturya Milli Kütüphanesi (Viyana) Türkçe Yazmaları nr. Mixt 389; *Süllemü'l-Vusûl* Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Koleksiyonu nr. 1887; *Müntehab-ı Bahriyye* Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Koleksiyonu nr. 227 gibi eserlerle bu nüshanın hattı karşılaştırıldığında aynı kanıya ulaşılmaktadır. Yazı özentisiz ve girift; karalamalar, "sahh" ve "minhu"larla doludur.

Nüsha 429 (1b- 429b) varaktır. 295x200 mm boyutlarındadır. Miklebli, şemseli ve şirâzelidir. Kahverengi meşin cilt içi bez kaplamadır. Cildi yıpranmıştır. Serlevha yeri boş olan ilk varak cetvelsizdir. İlk kısımlara ait sayfalar 24 satır olarak talik hat ile yazılmıştır. Ancak kalemin değişmiş olduğu sonraki sayfalarda yazı nesihe dönmüştür. Sonraki varaklar 29 satır olarak 193x91 mm ile 202x135 mm arasında değişen kırmızı tek çizgi ile cetvellenmiştir. Satır sayısının 26 veya 27'ye düştüğü sayfalar da bulunmaktadır. Farklı türlerde aharlı kağıt kullanılmıştır. Sayfaların çoğu suyolu filigranlıdır.

Eserin temellük varağında "*Atlas Minor*", "*Levâmi'u'n-Nûr fî Zulmet-i Atlas Minor* te'lîf Mustafa Halîfe eş-şehîr Kâtib Çelebi el-müteveffâ <1083>/1067" (tarihin doğrusu 1067 olmalıdır) yazıları ve farklı bir hat ile daha sonradan eklenildiği anlaşılan "429-428 ma'a harîta 2 numaradan başlamış olmağla

83 İ'dâd Nasrullah Mübeşşir et-Tırazi, *Fihrisü'l-Mahtûtâti't-Türkiyyete'l-Osmâniyyete: elleti iktinetha Darü'l-Kütübi'l-Kavmiyye munzu am 1870 hatta nihaye 1980,* Kahire 1987-1990, c. IV, s. 15.

84 E. Blochet, *Catalogue des Manuscrits Turcs*, c. II, Paris 1983, s. 244-245.

85 Gökyay, "Kâtib Çelebi", s. 75; Bostan, *Tuhfetü'l-Kibâr*, s. 28.

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

1 ve 2 numaralar yazılmamıştır. Haritası 148" ifadeleri yer almaktadır. 1b, 2b ve 121b varakları boş olan nüshada daha sonra vr. 2a'da "*Kitâb-ı Levâmi'u'n-Nûr Tercüme-i Atlas Minor*. Bu kitâb Latin Dili'nden tercüme olundı rekîk elfâz ve perişân ibâret zikrinden tehâşî olunmadı zîrâ bunı tercüme maksûd-ı bi'z-zât değül belki Cihânnümâ kitâbına madde ve me'haz kılınmak mülâhazasıyla tercüme olunmışdur" ifadesi yer almaktadır.

Aynı sayfanın sol kısmında daha ince bir hat ile Kâtib Çelebi'nin eserlerini satın alan Mehmed İzzetî tarafından yazılmış satın alma kaydı ve zahriye sayfasında Sultan III. Osman'a ait vakıf mührü bulunmaktadır.

Tamamında çok sayıda harita bulunan bu nüshada, baştan 12b varağında bulunan dünya haritası ve 17b varağında bulunan Avrupa haritası dışında 290b varağına kadar olan haritalarda isimlendirme yoktur. Haritaların bazıları da kısmen renklendirilmiştir. Sözbaşları, fasıl başlıkları, alt başlıklar ve önemli kelimeler kırmızı mürekkeb ile yazılmış veya üzerleri çizilmiştir.

Nüsha üzerinde derkenarlar, karalama ve düzeltmeler, satır aralarına sıkıştırılmış açıklamalar bulunmaktadır. Ayrıca nüshada 33a-109b, 285a-285b, 290a-290b varaklarında kalem farklılığı dikkat çekmektedir. Kalem değişikliği olan sayfalarda derkenarlarda ve kırmızı mürekkep kullanımında azalma olduğu gözlemlenmektedir. Söz konusu değişikliklerin bulunduğu sayfalarda yazım yanlışlarının fazlalaşmış olduğu ve Latince kelimelerde istinsah nüshalarına benzer nitelikte hataların varlığı dikkat çekmektedir. Dahası bu yanlışlardan bazılarının istinsah nüshalarında giderilmiş olduğu görülmektedir.

Nuruosmaniye 2998 Haritaları

Levâmi'u'n-Nûr'un müellif hattında tamamlanmış veya taslak halinde kalmış toplam 148 adet harita çizimi bulunmaktadır. Bu çizimlerin *Mercator Atlası*'nda bulunan haritaların bizzat Kâtib Çelebi tarafından aktarılmış kopyaları olduğu söylenebilir.

Levâmi'u'n-Nûr haritalarından başlarda yer alan Dünya, Avrupa ve Afrika haritalarında isimlendirme ve işaretlendirmeler ile birlikte Mercator Projeksiyonu'na uygun olarak enlem-boylam çizgileri ve değerleri gösterilmektedir. Bunun dışında Bavariya Haritası'na (vr. 282b) kadar çizimlerin hemen hepsinde ne bir harita başlığı ne de bir işaret veya isim görülmektedir. Çalışmalar taslak halinde yarım kalmıştır. Bavariya Haritası'ndan itibaren harita ismi ile birlikte renklendirme ve fizikî işaretlerin yerlerine konulmaya başlandığı görülür. Bu noktada Ruciya Haritası'ndan (vr. 292b) sonra bütün haritalar tamamlanmıştır. Söz konusu haritalardan Tartariya Haritası'nda (vr. 397a) paralel ve meridyenlerin başta bulunan Dünya, Avrupa ve Afrika haritalarında olduğu gibi çizgisel olarak gösterildiği; bunun dışında tamamlanan çalışmaların çoğunda harita çerçevesinde rakamsal olarak belirtildiği gözlemlenmektedir. Haritalarda kimi zaman "Taliyan Milleri", "Cermaniya Milleri" şeklinde ifadelerle sayısal değerler veya çizgisel ölçekler konulmuştur.

Kâtib Çelebi'nin harita isimlendirmelerinde Mercator'u takip ettiği görülmektedir. Bavariya Haritası'ndan sonraki haritalarda bu nakil işi büyük ölçüde tamamlanmıştır. Ayrıca haritalarda Kâtib Çelebi'nin nadir de olsa Türkçe açıklama ve isimler eklediği de görülmektedir. Haritalardaki yazı karakteri, yorum ve çizimler dikkate alındığında çizimlerin bizzat Kâtib Çelebi'ye ait olduğu söylenebilir.

Eserdeki haritaların bir listesi *Atlas*'taki Latince adları eşliğinde ve *Levâmi'u'n-Nûr*'daki varak numaralarıyla birlikte aşağıda sunulmuştur.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Karşılaştırmalı Harita Listesi

Levâmi'u'n-Nûr	Atlas Minor (Latince)	Varak
Dünya Haritası	Typus Orbis Terrarum	12b
Avrupa Haritası	Europa	17b
Afrika Haritası	Africae	21b
Asya Haritası	Asia	24a
Amerika Haritası	Americae	27a
Kuzey Kutup Haritası	Polus Arcticus	29b
İzlanda Haritası	Island	31b
Biritaniya Haritası	Anglia, Scotia, Hibernia	35a
İrlanda Haritası	Irlandia	37a
Udrone Haritası	Udrone	39b
Ultonya, Konnasiya, Mediya Haritaları	Ultonia,Connacia, Media	42a
Ultonya Oriental Haritası	Ultonia Oriental	44a
Hiberniya Haritası	Hibernie Tabula	47a
İskoçya Haritası I	Scotiae	49a
İskoçya Haritası II	Scotiae Tabula II	52a
İskoçya Haritası III	Scotiae Tabula III	54a
Angliya Haritası	Anglia	57a
Angliya Haritası II	Anglia II Tabula- Norhhumbr. Cumberladia	59a
Angliya Haritası III	Anglia III Tabula - West Morland, Castria, Cestria	62a
Angliya Haritası IV	Cambria sive Wallia	65a
Angliya Haritası V	Anglia IV Tabula[1] - Cornub. Devoniva, Somerfet	67a
Angliya Haritası VI	Anglia V Tabula - Eboracum, Lincolnia, Statford	70a
Angliya Haritası VII	Anglia VI Tabula - Warwicum, Northampton, Huntingdon	72a
Angliya Haritası VIII	Anglia VII Tabula - Anglesey, Wight, Jarsey	75a
Norvecya Haritası	Svecia, Norwegia	78a
Daniya Haritası	Daniae Regnum	81a
Daniya Haritası II	Dania III Tabula - Holsatia	84a
Daniya Haritası III	Dania II Tabula - Iutia Septentrionalis	86a
Daniya Haritası IV	Dania IV Tabula - Fionia	89a
Prusiya Haritası	Prussia	92a
Livoniya Haritası	Livonia	95a
Rusiya veya Moskoviya Haritası	Rvsia sive Mosco	97a
Moskoviya Haritası II	Moscovia	100a
Litvaniya Haritası	Lithuania	102a
Transilvanya	Transsylvania	105a
Tavrika Kersonezus	Taurica Chersonesvs	108a
İspanya Haritası	Hispania	121a
Portugalya Haritası	Portvgallia olim Lusitania	124b
Biskaya Haritası	Biscaia et Legio	127a
Kastilya Haritası	Castilia vetus et Nova	129b
Endülüziya Haritası	Andaluzia	132a
Valensiya Haritası	Regni Valentiae Typus	134b
Aragonya ve Katalonya Haritaları	Aragonia et Catalonia	136b

1 *Atlas Minor*, Türkçe'ye tercüme edilirken haritaların sıralamalarında buna benzer bazı hatalar yapılmıştır

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Galliya Haritası	Gallia	153b
Biritaniya ve Normaniya Haritaları	Britannia et Normannia	156a
Akutaniya Haritası	Aqvitania	157b
Provensiya Haritası	Provincia	161a
Pikardiya Haritası	Picardia	163b
Fıranciya Haritası	Francia	166a
Boloniya Haritası	Bolonia	168a
Andigavensis Haritası	Andegavensis Ducatvs - Aniou	170a
Biturisensus Dukatus	Bituricensis Ducatus - Berri	173a
Piktavensis Komitatus Haritası	Pictaviensis Comitatus - Poictou	175a
Lotarinciya Haritası	Lotaringia	177b
Lotarinciya-i Cenûbî Haritası	Lotaringia Meridiona	180a
Burgundiya Dukatus	Burgundia Ducatus	182b
Burgundiya Komitatus	Burgundia Comitatus	185a
Leyon Haritası	Lyonnois	187a
Helvesiya Haritası	Helvetia	189b
Zürikgov ve Baziliyensis Haritası	Zurichou	192a
Viflispurgergav Haritası	Das Wiflispurgergou	194a
Lakus Lemanus	Lacus Lemanus	196a
Argaviya Haritası	Argou	198b
Der-i Belciyum veya Cermanya-yı Tahtânî	Inferior Germania	209a
Filandiriya	Flandria	211a
Bırabansiya	Brabantia	214a
Hollandiya	Hollandia	216b
Zelandiya	Zeelandia	218b
Celdirya yahud Zeldirya Dukatusı	Geldria et Transisulana	220a
Arteziya	Artesia	222a
Hannoniya	Hannonia	224a
Lutzenburg	Trier et Lutzeborg	227a
Cermanya yani Nemçe	Germania	238b
Firizya-yı Garbî	Frisia Occidentalis	241a
Emden ve Oldenburg	Emden et Oldenborch	243b
Uvvestfaliya[2]	Westphalia	246a
Uvvestfaliya II	Westphaliae Tabula II	249a
Uvvestfaliya III	Westphaliae Tabula Tertia	251a
Muers, Cüvelires	Cleve et Murs	253b
Leyodiyensis Diyesezis	Leodiensis Dioecesis	256a
Uvvaldek	Waldek	258a
Palatinatus Reni	Palatinatus Rheni	260b
Uvvitenberg	Wirtenberg	262a
Alsasiya-yı Tahtânî	Alsatia Inferior	264b
Alsasiya-yı Fevkânî	Alsatia Superior	267a
Saksoniya-yı Tahtânî	Saxonia Inferior et Mekleburg	269a
Burunsuvik Dukatusı	Brauswik et Meydburg	272a
Hassiya	Hassia Landgraviatus	274b
Sevrinciya	Thuringia	277a
Fırankoniya Dukatusı	Franckenland	279b

2 Söz konusu çizim bir önceki ile aynıdır. *Atlas Minor*'de burada Westfalya haritası vardır. Bu harita *Levâmi'u'n-Nûr*'da yoktur.

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

Bavariya Dukatusı	Bavaria	282b
Palatinatus Bavariya	Palatinat Bavariae	285a
Saksoniya-yı Superiyor	Saxoniae Superioris	288a
Brandenburg Markiyonatusı	Brandenburg et Pomerania	290b
Ruciya	Rugia	292b
Boheymiya Haritası	Bohemia	295a
Moraviya Haritası	Moravia	297a
Avusturya Arkidukatusı	Austria Archiducatus	299a
Saltzburg ve Karintiya	Saltzburg Carinthia	302a
Poloniya ve Sileziya	Polonia et Silesia	304b
Hungariya	Hungaria	307a
İtaliya	Italia	318a
Lonbardiya	Lombardiae	320b
Tirol Komitatusı ve Marka Tarvizina	Tarvisina Marchia et Tirolis Comitatus	323a
Pedemontiyum ve Monferrat ve Ceneviz Hükûmeti	Pedemontana Regio cum Genuensium Territorio et Montiferrati Machionatus	326b
Parma Dukatusı ve Romandiyola	Romandiola cum D. Parmensis	329a
Birensiya Episkopatusı ve Medyolanum yani Milan Dukatusı	Brescia Episcopatus Mediolanu Ducatus	332a
Verona ve Vinsinya ve Pataviya Hükûmâtı	Verona Vicentiae et Pataviae	334a
Forum Culi ve Tarsitya ve Karniyola Histiriya	Forum Iulium, Karstia, Carniola, Histria	336a
Tuskiya	Tuscia	338b
İspoltum Dukatusı ve Marka Ankonitana	Marcha Anconitana cum Spoletano Ducatu	341a
Lasiyum ve Kampanya di Roma	Latium nunc Campagna di Roma	344a
Abruzzo ve Terra di Lavoro	Abruzzo et Terra di Lavoro	346a
Pulya Piyana Terra di Barri, Otranto ve Kalabiriya	Puglia Piana, Terra di Barri Otranto	349a
Sardiniya ve Korsika	Corsica & Sardinia	352a
Sisilya	Sicilliae Regnum	354a
İstiriya	Stiria	356a
Iskalavoniya, Kuruvasiya, Bosniya, Dalmasiya	Sclovonia, Croatia, Bosnia, cum Dalmatiae Parte	359a
Vvalakiya, Serviya, Bulgariya, Romaniya	Walachia, Servia, Bulgaria et Romania	361a
Gırasiya	Graecia	364a
Makedoniya	Macedonia Epirus et Achaia	366a
Mora	Morea olim Peloponensis	369a
Kandiya, Iskarponto, Niksiya, Milo, Zant, Korfu	Candia, Corfu, Zante, Milo, Nicsia, Santorini, Scarponto	371a
Barbariya	Barbaria	373b
İciptus yani Mısır	Egyptus	376a
Marok Saltanatı	Marocchi Regnum	378a
Fas Regnum yani Saltanatı	Fessae Regnum	380a
Abissiniler Saltanatı yani Habeş Saltanatı	Abissinorum sive Pretiosi Ioannis Imperium	382a
Gunci Regnum yani Gunci Saltanatı	Congi Regnum	383a
Gineya	Gvinea	385a
Tursikum İmperiyum yani Türk Saltanatı	Turcicum Imperium	387a
Terra Santa	Terra Sancta - Tabula Cananae	389a
Asya Minor, Natoliya	Natolia	391a
Siprus İnsula yani Kıbrıs Adası, Rodos, Çerigo, Negroponte, Mitileni, Hayus, İstalimini	Cyprus, Stalimini, Chius, Mitilene, Negroponte, Cerigo, Rhodus	393a
Persikum Regnum yani Fars Saltanatı	Persicum Regnum	395a
Tartarya yani Tataristan	Tartaria	397a

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Regnum Çina yani Çina saltanatı	China	399a
İndiya Oriyentalis yani Hind-i Şarkî	India Orientalis	401a
Hind-i Şarkî Adaları	Insulae Indiae Orientalis	403a
Yaponiye yani Yapan Adaları	Iapan	405a
Seylan	Ceilan Insula	407a
Hispanya Nova yani Yeni İspanya	Hispania Nova	409a
Virciniya ve Filoride	Virginia et Florida	412a
Küba, Hispanyola, Havana İskelesi, Yamayika, Sen Coan Adası, Margarita Adası	Cuba, Hispaniola, Iamaica, S. Ioannis, I. Margareta, Havana Portus	414a
Amerika Meridyonalis yani Cenûbî	America Meridionalis	416a
Firetum Macellanikum yani Macelyan Boğazı	Fretum Magellanicum	418a
Peregrinasiyo İsrailitarum in Dezerto	Peregrinatio Israelitaru in Deserto	420a
Dezignasiyo Orbis Kıristiyani ve Pagani	Designatio Orbis Christiani	421a

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Tıpkıbasımın Amacı ve İncelemeye Dair

Yapılan çalışmada izlenen yöntem aşağıda başlıklar halinde izah edilmiştir.

- Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 2998'de kayıtlı olan nüshanın müellifin bizzat elinden çıkma nüsha olması dolayısıyla tıpkıbasımı gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede esere dair yaptığımız inceleme ve yorumların esasının bu nüshadan hareketle yapıldığı vurgulanmalıdır.
- Bu nüsha gerek bizzat Kâtib Çelebi'nin elinden çıkmış olması gerekse Kâtib Çelebi'nin çalışma usulleri konusunda ipuçları ve bilgiler barındırması dolayısıyla büyük öneme sahiptir.
- Çalışmada değerlendirilen eserin yazarının yani Kâtib Çelebi'nin hayatı ve ilmî müktesebatı yanında tıpkıbasımı yapılan eser ve nüshaları hakkında da bilgiler verilmiştir.
- Eserin nüshaları hakkında bilgiler verilirken nüshalar arasındaki bazı farklardan da bahsedilmiştir.
- *Levâmi'u'n-Nûr*'un tercüme bir eser olması dolayısıyla tercümeye esas teşkil eden *Atlas Minor* adlı kitap ve yazarı hakkında da malumat verilmiştir.
- Eserin ve içeriğin daha iyi anlaşılması ve yapılan tıpkıbasımın kullanışlı bir ürün olması için eserdeki haritaların listesi, bu haritaların ayrıntılı anlatımları ve eserden pasajların yer aldığı bir harita fihristi, eserin başlıklar listesi, *Atlas Minor*'ün kendi fihristi ve varak numaralarına mutabık şekilde hazırlanmış olan dizin de dahil olmak üzere bazı öğeler elinizdeki çalışmaya eklenmiştir.
- Çalışmanın İnceleme kısmına konuyla ilgili bazı görseller eklenmiştir.
- Çalışmaya eklenen Kâtib Çelebi Kronolojisi ile Kâtib Çelebi'nin entellektüel ve kişisel serüveninin özet halinde verilmesi amaçlanmıştır.

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Eserin Karşılaştırmalı Fihristi

Bu kısımda *Levâmi'u'n-Nûr* ve *Atlas Minor*'ün içeriklerinde yeralan fihristler karşılıklı olarak verilmiştir.

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

[6a] Der-Fihris-i Memâlik-i Mezkûre Der-Kitâb-ı Atlas

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences

Harfü'l-Elif

Abissinorum Recyo ya'nî Vilâyet-i Habeş **[6b]**

Akaya ya'nî Cezîre-i Mora

Abruzzo

İcibtus ya'nî Mısır

Afrika, meşhûr

El-Cerbiya

Albiyon

Albaniya ya'nî Arnavud Vilâyeti

Alsasiya İnferiyor ya'nî tahtânî Fıransa semtine düşer

Alsasiya Superiyor ya'nî fevkânî şimâl tarafına düşer

Amerika,Yeni Dünya'dır

Amerika Meridyonalis ya'nî cenûbî

Ankonitana Markiya ya'nî Ankona Sancağı

Endelüsiya ya'nî Endülüs

Angliya Kumpartibus ya'nî İngilis vilâyeti ülkeleri aksâmiyle

Argavv Ancu der-i Fıransa

Akutaniya Fıransa'da büyük ülkedir

Arilatense Regnum Fıransa'dadır

Artezya Fıransa'da bir memleketdir

Arragonya İspanya'dadır

Avusturya Nemçe'de bir memleketdir (Gâh kral oturur)

Asya meşhûr

Asya Minor ya'nî Küçük Asya Anadolu'dur

Harfü'l-Bâ

Barbariya ya'nî Magrib

Baziliyensis Provinsiya

Bavariya Dukatus Nemçe'de yedi kıralın birinin memleketidir

Belciyum Felemenk Vilâyeti

Berri Dukatus Fıransa memleketi **[7a]**

Biskaya İspanya'dadır

Bohemiya Çeh Vilâyeti'dir

Borusiya

Bosniya Bosna'dır

Boloniya Komitatus ya'nî beğlik

Bırabansiya Felemenk'dedir

Bırandenburg Nemçe'dedir

Bırasilya Yeni Dünyada'dır

Biremensis Episkopatus Cermanya kenârında Daniye'den bir ülkedir

Biresya Komitatus

Birizgoya

Biritanniya İnsulay

Biritanniya Fıransa'da bir iklîm-i kebîrdir

Bırunsuvvik Nemçe'de ülkedir

Bulgariya

Burgundiya Dukatus Fıransa'dadır

Burgundiya Komitatus Fıransa kenârında İspanya'nındır

Harfü'l-Kāf

Kampaniya Fıransa'dadır

Kampaniya di Roma Roma Ovası demekdir

Atlas Minor Fihristi (1621 Çeviriye Esas Nüshadan)

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

A

Abiffinorü Regio
Achaia
Abbruzzo
Aegyptus
Africa
Algerbia
Albion
Albania
Alfatia inferior
Alfatia fuperior
America
America Meridional
Anconitana Marchia
Andaluzia
Anglia cü Partibus
Argow
Anjou
Aquitania
Arelatenfe Regnum
Artefia
Arragonia
Auftria
Afia
Afia Minor

B

Barbaria
Bafilienfis Provincia
Bavaria Ducatus
Belgium
Berry Ducatus
Bifcaia
Bohemia
Boruffia
Bofnia
Boulongne Comitatus
Brabantia
Bradenburg
Brafilia
Bremenfis Epifcopatus
Brefcia Comitatus
Brifgoia
Britannicae Infula
Britannia
Brunfwick
Bulgaria
Burgundia Ducatus
Burgundia Comitatus

C

Campania
Campagna di Roma
Candia
Carniola
Caftilia
Catalonia
Cerigo
Ceilon Infula
Chios

Kandiya
Karniyola
Kastiliya İspanya tahtıdır
Katalonya der-İspanya
Çerigo
Seylon İnsula Seylan Adası
Hayuz Sakız Adası
Hıyli Renyum, Şiliyedir
Çiyna Memleket-i Çin
Kılava Cermanya'dadır
Kolotiensis Divasezis Nemçe kenârındadır
Konci Regnum ya'nî Memleket-i Habeş
Korfu İnsula, Körfez
Korsika
Kıritya, Girit [7b]
Kuruvasiya, Hırvat Memleketi
Küba İnsula, Yeni Dünyadadır
Kıprus, Siprus dahi denir

Harfü'd-Dâl

Daniya Regnum Kumpartibus, Nemçe şimâlinde Danimarka dedikleri memleketdir
Dalmasiya Zadreşebe'nin vilâyetleri

Harfü'l-Elifi'l-Meftûha

Eborakum Fıransa'dadır
Emdensis Komitatus Cermanya'dadır
Epirus İnsula
Avrupa; meşhûr olan rub'-ı erbâ'-i meskûne

Harfü'l- Fâ

Fes (**Fas**)
Fiyoniya
Filandiriya Komitatus, Felemenk Memleketi
Fıransiya
Forum Culyum, Talye'de bir ülkedir
Fırankoniya Nemçe'de eski Fıransa'dır
Fıratum Macellanikum ya'nî Magelyan Boğazı
Firizya Oksidentalis, Felemenk'dedir
Firislandiya, Kutb-ı Şimâlî semtindedir
Firiyuli, Nemçe ile Talye arasındadır
Filoride, Yeni Dünya'dadır

Harfü'l-Gayn

Galliya Fıransa Diyârı
Garnisiy Cermanya'dadır [8a]
Çeldriya Dukatus Nemçe kenârındadır
Cenvensiyum Dukatus, Ceneviz'dir
Cermaniya İnferiyor ya'nî aşağı Nemçe
Cermaniya Superiyor ya'nî yukarı Nemçe
Gırasiya Rumili (Vatan-ı Yunan)
Gıroenlandiya Şimâlde bir vilâyetdir
Givniya Sudan'da bir memleketdir
Guvinansis Komitatus Fıransa'dadır
Gupiskova

Harfü'l-Hâ

Hannoniya, Macar Vilâyeti'dir
Hasya Nemçe Diyârı
Hebridas İnsulay Şimâlde adalar
Helvesiya, Fıransa ile İtaliya arasında dağlar
Hiberniya, İngilis yanında cezîredir
Hispanya, İspanya'dır
Hispanya Nova, Yeni Dünya'dadır
Hispanyola, Yeni Dünya'da cezîredir
Hollandiya Komitatus, âsî Felemenk'dir
Holsasiya, Nemçe'dedir
Hungariya; Macar Vilâyeti Engürüs dedikleridir

Harfü'l-Yâ

Yamayika
Yaponya, Bahr-i Çin'de büyük cezîredir
Yarsi
Yindiya Oryentalis ya'nî Hind-i Şarkî
İslandiya, büyük cezîredür
İstiriya
İtaliya, meşhûr
Yulyasensiz Dukatus
Yurya
İnsula Annus Boni [8b]
İnsula Santi Yoannis
İnsula Margarita, Fıransa kenârındadır
İnsula Pirinsipis, Sultân Adası
İnsula Santi Toma ya'nî TomaVelî Adası

Harfü'l-Lâm

Lasyum, Vilâyet-i Latin
Lecyum
Lemanus Lakus, Nemçe'de bir büyük göldür
Liodiyensis Diyeseziz, Nemçe'dedir
Liyonas, Fıransa'da bir ülkedir

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Chili Regnum
China
Cleve
Colonienfis Dicecefis
Congi Regnum
Corfu Infula
Corfica
Creta
Croatia
Cuba Infula
Cyprus

D

Dania R. Cum Partibus
Dalmatia

E

Eboracum
Embdenfis Comitatus
Epyrus Infula
Europa

F

Fez
Fionia
Flandria Comitatus
Francia
Forum Iulium
Franconia
Fretum Magellanicum
Friflandia
Friuli
Florida

G

Gallia
Garnefey
Geldria Ducatus
Genuenfium Ducatus
Germania inferior
Germania fuperior
Graecia
Groenlandia
Guinea
Guinenfis Comitatus
Guipifcoa

H

Hannonia
Haffia
Hebrides Infula
Helvetia
Hibernia
Hifpania
Hifpania Nova
Hifpaniola
Hollandia Comitatus
Holfatia
Hungaria

I

Iamaica
Iaponia
Iarfey
India Orientalis
Iflandia
Iftria
Italia
Iuliacenfis Ducatus
Iutia
Infula Anniboni
Infula S. Ioannis
Infula Margarita
Infula Principis
Infula S. Thomae

L

Latium
Legio
Lemanus Lacus
Leodienfis Diececefis
Lionnois
Lithuania
Livonia
Lotharingia
Lombardia
Lunenenburg
Lufatia
Lutzenburg

M

Macedonia
Mantua Ducatus

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Litvaniya, Leh Vilâyeti’nde bir ülkedir
Livonya, Leh’de bir ülkedir
Lotarinciya, Fıransa’da bir ülkedir
Lonbardiya, İtaliya’da bir ülkedir
Luninenburg, Nemçe’dedir
Luzasiya
Lutzenburg, Felemenk’dedir

Harfü’l-Mîm

Masedoniya, Makedoniya’dır
Mantuva Dukatus, İtaliyada’dır
Maroki Regnum, Marakuş Vilâyeti
Mark[a] Tarvizina, İtaliyada’dır
Marsiya, İtaliyada’dır
Medyolanum Dukatus, Milan Vilâyeti’dir
Mekelenburg, Nemçe’dedir
Milo İnsula, bir adadır
Misma
Mitilene İnsula, Midilli Adası
Molukekke İnsula, Yeni Dünya’da adalardır
Momoniya
Montis Ferrati Markiya, İtaliya’da Monferrat’dır
Moraviya
Moreya
Moskoviya
Mursensis Komitatus [9a]

Harfü’n-Nûn

Namursensis Komitatus, Felemenk’de me’mûr vilâyeti
Natoliya Anadolu
Niyapolitanum Regnum İtaliya İnapolisi
Nigroponti Ağrıboz Adası
Normandiya Fıransa’dadır
Norverciya şimâldedir
Nova Zembila şimâlde bir cezîredir

Harfü’l-Vâv

Oldenburcensis Komitatus, Nemçe’dedir
Orbis Terra, Küre-i Arz
Overisel Dominiyum
Oksoniyum

Harfü'l-Bâ-i Sağîra

Palatinatus Reni, Nemçe'de Ren Irmağı üzerinde memleketdir, yedi kıralın birinindir
Palatinatus Superiyor Nemçe’de yukarı Palatinatus
Parmensis Dukatus İtaliya’dadır
Pataviya Diyisiyu İtaliya’da eyâletdir
Pedemonsiyum, Fıransa ile İtaliya mâbeyninde dağlar eteğinde olan vilâyet
Peloponnezuz, Mora Adası
Persikum Regnum, Fürs Memleketi
Peruviya, Hind-i Cedîd
Piykardiya, Fıransa’dadır
Pekto, Fıransa’da memleketdir
Poloniya Regnum, Leh Memleketi
Poluz Artikus, Kutb-ı Şimâlî
Pomeraniya, Nemçe’dedir
Portugalliya, Portakal
Provensiya, Fıransa’da eyâletdir
Pulya Piyana, İtaliya’dadır [9b]

Harfü’r-Râ

Rodos
Romania, Rumili
Romandiyola
Rusiya

Harfü’s-Sîn

Salzburcensis Artiyapiskopatus Nemçe’de
Samocisiya
Santorini, cezîredir
Sardiniya, cezîre
Saksoniya İnferiyor, Nemçe’dedir
Saksoniya Superiyor, Nemçe’dedir
İskarpanto
İskılavonya, Bosna Vilâyeti
Sıkosiya kum Partibus, İngilis’dedir
Sicilya, Misine Adası
Silaziya, Nemçe’dedir
Soforum İmperiyor, ya‘nî Sûfîler Memleketi, Kızılbaş murâddır
Spolekanuz Dukatus, İtaliya’da bir vilâyetdir
İstiriya
Suntgoviya
Süvetsiya

Harfü’t-Tâ

Tartariya, Tataristan
Tavrika Kersonezuz, Kefe Adası
Terra Avusteralis, Arz-ı Cenûbî

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Marocci Regnum
Marca Tarvifina
Marcia
Mediolanum Ducatus
Mekelenburg
Milo Infula
Mifma
Mitylene Infula
Moluccae Infula
Momonia
Montis ferrati Marchia
Moravia
Morea
Mofcovia
Murcenfis Comitatus

N

Namurcenfis Comitatus
Natolia
Neapolianum Regnum
Negroponte
Normandia
Norvvegia
Nova Zembla

O

Oldenburgenfis Comitatus
Orbis terra
Overiffel Dominium
Oxonium

P

Palatinatus Rheni
Palatinatus fuperior
Parmenfis Ducatus
Pata via ditio
Pedemontium
Peloponnefus
Perficum Regnum
Peruvia
Picardia
Poictou
Polonia Regnum
Polus Articus
Pomerania
Portugallia
Provincia
Puglia Piana

R

Rhodus
Romania
Romandiola
Rufsia

S

Salzburgefis Arch.
Samogitia
Santorini
Sardinia
Saxonia Inferior
Saxonia Superior
Scarpanto
Sclavonia
Scotia cum partibus
Sicilia
Silefia
Sophorum Imperium
Spoletanus Ducatus
Stiria
Suntgovia
Svvetia

T

Tartaria
Taurica Cherfonefus
Terra Auftralis
Terra di Barri
Terra di Lavoro
Terra di Otrante
Terra Sancta
Tufcia
Tirolenfis Comitatus
Tranfsilvania
Trevirenfis Provincia
Turingia
Tunetanum Regnum
Turcicum Imperium

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Terra di Barri
Terra di Lavoro
Terra di Yoteranta, Talye’dedir
Terra Sankta, Arz-ı Kudüs
Tussiya, İtaliya’dadır
Tirolensis Komitatus
Tıransilvanya, Erdel Vilâyeti [10a]
Tıravilansis Provensiya, Nemçe’de yedi kraldan birinin memleketi
Turinciya, Nemçe’dedir
Tunetanum Regnum, Tunus’dur
Tursikum İmperiyum, Memleket-i Âl-i Osmân

Harfü’l-Vâv

Valensiya, İspanya’dadır
Valeziya, Fıransa’dadır
Verona Pirinsipatus, İtaliya’da Venedik’indir
Vinsensiya Disiyo, İtaliya’dadır
Virciniya, Yeni Dünya’dadır
Vonhiyniya
Vultoniya
Vvaveldek Komitatus
Vvalakiya, Eflak Memleketi
Vvestfaliya
Vvicit; bir adadır
Vviflis Purcergav
Vvindorum Martiya
Vvitemberg, Nemçe’dedir

Harfü’z-Zâ

Zasintus
Zeylandiya Komitatus, Felemenk’dedir.
Zeylan
Zelandiya
Jevrihgo [Zürikgov]
Züdfaniya

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

V

Valentia
Valefia
Verona Principatus
Vicentiae Ditio
Virginia
Volhinia
Vltonia and c.

W

Waldec Comitatus
Walachia
Weftphalia
Wight Infula
Wiflifpurgergovv
Windorum Marchia
Wirtenberg

Z

Zacynthus
Zeelandia Comitatus
Zeilan
Zelandia
Zurichgovv
Zutphania Comitatus

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Eserin İçeriği ve İç Başlıkları

Levâmi'u'n-Nûr fî Zulmet-i Atlas Minor'ün Fasılları

Bu kısımda *Levâmi'u'n-Nûr*'un müellif nüshasının iç başlıkları verilmiştir. Böylece eserin içeriğinin yanısıra başlıklandırma ve inceleme şekli gösterilmeye çalışılmıştır.

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

[Medhal] (3b)

Fasıl [1]

- Der-Sebeb-i Te'lîf ve Medh-i Fenn (4b)

Fasıl 2

- Der-Beyân-ı İsti'mâl-i Tabula (5a)
- Tûl-i Beled
- Arz-ı Beled

Fasıl 3 (6a)

- Der-Zikr-i Emyâl-i Ekâlîm
- Cermaniya
- Galliya
- İtaliya
- Angliya
- İspanya
- Suveydiya
- İskandiya

Fasıl 4 (6a)

- Der-fihris-i Memâlik-i Mezkûre der-Kitâb-ı Atlas
- Harfü'l-Elif
- Harfü'l-Bâ
- Harfü'l-Kāf
- Harfü'd-Dâl
- Harfü'l-Elif-i Meftûha
- Harfü'l-Fâ
- Harfü'l-Gayn
- Harfü'l-Hâ
- Harfü'l-Yâ
- Harfü'l-Lâm
- Harfü'l-Mîm
- Harfü'n-Nûn
- Harfü'l-Vâv
- Harfü'l-Bâ-i Sağīre
- Harfü'r-Râ
- Harfü's-Sîn
- Harfü't-Tâ
- Harfü'l-Vâv
- Harfü'z-Zâ

Fasıl 5 (10a)

- Der-beyân-ı Rumûz-ı Sahîfeteyn
- Sahîfe-i Evvel
- Atlas
- Sahîfe-i Sâniye
- Hikâye

Fasıl 6 (11b)

- Der-icmâl-i Ahvâl-i Küre-i Arz
- Tipus Orbis Terrarum

Fasıl 7 (13a)

- Der-zikr-i Âlem-i Ecsâm ve Şerh-i Ba'z-ı Evsâf u Aksâm

Fasıl 8 (14a)

- Der-beyân-ı Kısm-ı Avrupa ez-Aksâm-ı Hamse-i Arz
- Hudûd-ı Avrupa
- Teşbîh
- Tavsîf
- Medh
- Taksîm
- Enhâr u Cibâl
- Âsâr
- Zemm

Fasıl 9 (18a)

- Der-Beyân-ı Afrika
- Libya
- Hudûd
- Nebât u Hayvânât
- Taksîm
- Hudûd-ı Memâlik
- Berberya
- Enhâr u Gadâyir
- Cibâl
- Cezâyir

Fasıl 10 (22a)

- Der-Şerh-i Asya
- Hudûd
- Vasf
- Hayvânât
- Medh
- Taksîm
- Gadîr ü Enhâr
- Cibâl
- Âsâr-ı Kadîme
- Sûr-ı Bâbil
- Diyana
- Kabr-i Morolis

Fasıl 11 (25a)

- Der-beyân-ı Amerika
- İndiya
- Amerika
- Hudûd
- Nebâtât u Hayvânât
- Bilâd-ı Amerika
- Kosko
- Meksiko
- Enhâr
- Cibâl
- Âsâr

Fasıl 12 (27b)

- Der-beyân-ı Polus Artikus
- Gıroenlandiya
- Alba
- Firislandiya
- Nova Zenbila

Fasıl 13 (30a)

- Der-beyân-ı İslandiya
- Taksîm
- Cibâl

Fasıl 14 (32a)

- Der-beyân-ı Cezâyir-i Biritaniya ve Angliya ve İskosiya ve Hiberniya
- Biritaniya

Fasıl 15 (34b)

- Der-beyân-ı Hiberniya
- Hudûd

Fasıl 16 (36b)

- Ultoniya ve Konasiya ve Mediya ve Laçiniya'nın kısmın ihâta eden Hiberniya'nın ikinci tabulası beyânındadır

Fasıl 17 (39a)

- Der-şerh-i Resm-i Sâlis-i Hiberniya
- Mediya

Fasıl 18 (41b)

- Der-beyân-ı Laçina
- Momoniya

Fasıl 19 (46b)

- Der-beyân-ı Sıkosiya

Fasıl 20 (49a)

- Der-şerh-i Resm-i Sânî-i Sıkosiya

Fasıl 21 (51b)

- Der-beyân-ı Resm-i Sâlis-i Sıkosiya

Fasıl 22 (54b)

- Der-beyân-ı Angliya

Fasıl 23 (56b)

- Der-resm-i Sânî-i İngilis

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Fasıl 24 (59a)

- Der-resm-i Sâlis-i Angliya

Fasıl 25 (61b)

- Der-resm-i Râbi‘-i Angliya

Fasıl 26 (64b)

- Der-resm-i Hâmis-i Angliya

Fasıl 27 (67a)

- Der-resm-i Sâdis-i Angliya

Fasıl 28 (69b)

- Der-resm-i Sâbi‘-i Angliya

Fasıl 29 (72b)

- Der-resm-i Sâmin-i Angliya

Fasıl 30 (74b)

- Der-beyân-ı Resm-i Norverciya
- Norveciya
- Suvesiya

Fasıl 31 (77b)

- Der-beyân-ı Daniya
- Tertîb-i Saltanat
- Evvel Mertebe
- İkinci Mertebe
- Üçüncü Mertebe
- Dördüncü Mertebe
- Beşinci Mertebe

Fasıl 32 (81a)

- Der-beyân-ı Resm-i Evvel-i Daniya
- Zelandiya
- Cusiya
- İskaniya

Fasıl 33 (83b)

- Der-resm-i Sânî-i Daniya

Fasıl 34 (86a)

- Der-resm-i Sâlis-i Daniya

Fasıl 35 (88b)

- Der-resm-i Râbi‘-i Daniya
- Fioniya

Fasıl 36 (91a)

- Der-resm-i Rusiya

Fasıl 37 (94a)

- Der-resm-i Liyoveniya

Fasıl 38 (97a)

- Der-resm-i Rusiya yâhûd Moskoviya

Fasıl 39(1) (99b)

- Der-resm-i Sânî-i Moskoviya

Fasıl 40 [39(2)][1] (102a)

- Der-resm-i Litvanya

Fasıl 41 (104b)

- Der-beyân-ı Kıransilivaniya [Transilvanya]
- Erdel

Fasıl 42(1) (107b)

- Der-resm-i Tavrika Kersonezuz

Fasıl 42(2)[2] (110a)

- Der-tafsîl-i İspanya
- Hudûd
- Mesâfe
- Evsâf-ı Âb u Hevâ
- Me‘âdin
- Hayvânât
- Ahvâl-i Saltanat-ı Kadîme-i İspanya
- Taksîm-i İspanya
- İç İspanya
- Dış İspanya
- Esmâ-i Bilâd-ı Meşhûre
- Gadîr
- Zikr-i Enhâr
- Zikr-i Bihâr
- İskele ve Liman
- Zikr-i Cibâl
- Âsâr-ı Âmme vü Hâssa-i İspanya
- Zikr-i Ahvâl-i Saltanat-ı İspanya
- Zikr-i Dükahâ-i İspanya
- Zikr-i Markiyo
- Komisler
- Beyân-ı Riyâset-i Dîniyye-i İspanya

1 Kâtib Çelebi 39'u iki defa yazmıştır.
2 Kâtib Çelebi 42'yi iki defa yazmıştır

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

- Porto
- Tetimme
- Akademiya
- Evsâf u Ahlâk
- Ahlâk u Tabâyi‘
- Mahsûl

Fasıl 43 (122a)

- Der-beyân-ı Portakal
- Portugalliya
- Hudûd-ı Mesâfe
- Âb u Hevâ
- Mahsûl
- Hayvânât
- Saltanat Ahvâli
- Bilâd
- Enhâr
- Bahr
- Cibâl
- Ebniye vü Âsâr
- Akademiya
- Vasf-ı Portakal
- Algarbiya

Fasıl 44 (125a)

- Der-beyân-ı Biskaya ve Kuyipiskova ve Leciyo
- Biskaya
- Bilâd
- Ahlâk
- Kuyipiskova
- Bilâd
- Nehr
- Ahlâk
- Leciyo

Fasıl 45 (127b)

- Der-zikr-i Kastilya-yı Cedîd ü Atîk
- Bilâd
- Enhâr
- Âsâr-ı kadîme ve ebniye-i azîme
- Akademiya

Fasıl 46 (130a)

- Der-İklîm-i Endülüs
- Hayvânât
- Hükûmet
- Bilâd
- Âsâr ve Ebniye

Fasıl 47 (132b)

- Der-beyân-ı Memleket-i Valensiya
- Bilâd
- Enhâr
- Cibâl
- Âsâr
- Akademiya

Fasıl 48 (135a)

- Der-beyân-ı Vilâyet-i Aragoniya ve Kataloniya
- Hudûd
- Evsâf
- Bilâd

Fasıl 49 (137a)

- Der-beyân-ı Galliya
- Tenbîh
- Ahvâl-i Saltanat ve Gayrı
- Mertebe-i ulâ
- Ahvâl-i Merâtib-i Ashâb-ı Rütbe-i ulyâ
- Pâdişâh
- Zikr-i Siyâset ü Hükûmet-i Memleket-i Galliya
- Eklizya
- Parlementum
- Tenbîh
- Fihris-i Sahâyif-i Galliya

Fasıl 50 (145b)

- Der-şerh-i resm-i âmm-i Galliya
- Hudûd
- Zikr-i Kıralân-ı Fıransiya
- Bilâd
- Gadîr
- Enhâr
- Sevâhil
- İskeleler
- Cibâl
- Pîşezâr
- Âsâr-ı Âmme vü Evsâf
- Dîvân
- Eklizya
- Akademiya
- Kitâb
- Ahlâk u Evsâf

Fasıl 51 (154a)

- Der-beyân-ı Biritaniya ve Normanniya ve Belsiya
- Hudûd
- Enhâr
- Eklizya

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

- Ahlâk
- Hudûd
- Hükûmet
- Bilâd
- Eklizya
- Ahlâk

Fasıl 52 (156b)

- Der-beyân-ı Akutaniya
- Hudûd
- Dukatuslar
- Komitatuslar
- Eklizya

Fasıl 53 (157b)

- Der-saltanat-ı Arles
- Sabodiya
- Hudûd
- Delfinatus
- Hudûd
- Ahvâl-i Eklizya
- Provensiya
- Hudûd
- Emâret
- Sükkân
- Bilâd
- Marsilya
- Dîn

Fasıl 54 (161b)

- Der-beyân-ı Pikardiya ve Kampaniya
- Pikardiya
- Hudûd
- Evsâf
- Aksâm
- Kampaniya
- Hudûd

Fasıl 55 (164a)

- Der-beyân-ı Fıranciya
- Paris Komitatusu
- Leyon
- İnsula Fıransiya
- Normanniya

Fasıl 56 (166b)

- Der-beyân-ı Boloniya Komitatus
- Boloniya

Fasıl 57 (168b)

- Der-beyân-ı Andigavensis Dukatus
- Ancu
- Ahvâl-i Şerî'at
- Ahvâl-i Eklizya
- Dukatus
- Hudûd
- Bilâd
- Andegavum
- Gadâyir ve Enhâr
- Âsâr

Fasıl 58 (171a)

- Der-beyân-ı Biturisensis Dukatus
- Hudûd
- Evsâf
- Bilâd
- Enhâr
- Âsâr

Fasıl 59 (173a)

- Der-beyân-ı Piktavensis Komitatus
- Hudûd
- Mahsûl
- Hükkâm
- Evsâf
- Piktaviya
- Hükûmât
- Enhâr
- Âsâr
- Ahvâl-i Eklizya
- Ahlâk [ve] Evsâf

Fasıl 60 (175b)

- Der-beyân-ı Lotarinciya
- Hudûd
- Vasf
- Hayvânât
- Komitatus

Fasıl 61 (178a)

- Der-beyân-ı Lotarinciya-i Cenûbî
- Gadîr
- Enhâr
- Cibâl
- Orman
- Âsâr

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Fasıl 62 (180a)

- Der-ahvâl-i Burgundiya Dukatus
- Hudûd
- Vasf
- Hâkimler
- Bilâd

Fasıl 63 (182b)

- Der-beyân-ı Burgundiya Komitatus
- Hudûd
- Hükkâm
- Taksîm
- Gadâyir ü Enhâr
- Siyâset

Fasıl 64 (185a)

- Der-beyân-ı Leyon
- Hudûd
- Lugdunum

Fasıl 65 (187b)

- Der-beyân-ı Helvesiya
- Hudûd
- Taksîm
- Kısm-ı Evvel
- Kısm-ı Sânî
- Kısm-ı Sâlis
- Gadâyir
- Enhâr
- Cibâl
- Devlet

Fasıl 66 (190a)

- Der-beyân-ı Zürikgov ve Baziliyensis Provensiya
- Baziliyensis
- Enhâr
- Siyâset

Fasıl 67 (192a)

- Der-beyân-ı Viflis Purgergav
- Ahvâl-i Hükûmât
- Siyâset

Fasıl 68 (194a)

- Der-beyân-ı Lakus Lemanus
- Cibâl
- Ormanlar
- Âsâr-ı Âmme

Fasıl 69 (196b)

- Der-beyân-ı Argavv
- Luserna
- Süvis
- Gılarona
- Hamburg
- Gadâyir

Fasıl 70 (198b)

- Der-beyân-ı Belcikum ya'nî Felemenk
- Ahvâl-i Asker
- Tertîb-i Dîvân
- Fihris-i Sahâyif-i Belciyum

Fasıl 71 (202a)

- Der-i Belciyum yâhûd Cermaniya-yı Tahtânî
- Hudûd
- Vasf
- Zikr-i Hükkâm-ı Belciya
- Evsâf
- Aksâm-ı Belciyo
- Gadâyir ve Enhâr
- Dağlar
- Âsâr
- Akademiya
- Ahlâk-ı Ricâl

Fasıl 72 (209b)

- Der-beyân-ı Filandiriya Komitatus
- Hudûd
- Mesâfe
- Evsâf
- Bilâd
- Enhâr u Cibâl
- Hükûmet
- Mertebe-i Ûlâ
- Mertebe-i Sâniye
- Mertebe-i Sâlise
- Umûr-ı Hükm

Fasıl 73 (212b)

- Der-beyân-ı Bırabansiya Dukatus
- Mesâfe
- Hudûd
- Evsâf
- Bilâd
- Bürüksella
- Gadâyir ü Enhâr
- Âsâr
- Tedbîr-i Hükûmet

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

- Evvel Mertebe
- İkinci Mertebe
- Üçüncü Mertebe
- Akademiya

Fasıl 74 (214b)

- Der-beyân-ı Hollandiya Komitatus
- Hudûd
- Hükûmet
- Bilâd
- Tedbîr

Fasıl 75 (216b)

- Der-beyân-ı Zelandiya Komitatus
- Hudûd
- Evsâf
- Hükûmet

Fasıl 76 (218b)

- Der-resm-i Celdirya yâhûd Jeldirya Dukatus
- Hudûd
- Bilâd
- Enhâr
- Hükûmet
- Arnehemyum
- Ahlâk
- Hudûd
- Enhâr
- Hükûmet

Fasıl 77 (220b)

- Der-beyân-ı Arteziya Komitatus
- Hudûd
- Bilâd
- Göl
- Enhâr
- Hükûmet
- Beğler Ocağı

Fasıl 78 (222b)

- Der-resm-i Hannoniya Komitatus
- Hudûd
- Bilâd
- Evsâf
- Hükûmet
- Evvel [Mertebe]
- İkinci Mertebe
- Üçüncü Mertebe
- Dördüncü Mertebe
- Beşinci Mertebe

Fasıl 79 (225a)

- Der-beyân-ı Lutzenburg Dukatus
- Hudûd
- Mesâfe
- Hükûmet
- Şehirler
- Enhâr
- Hükûmet
- Vilayet-i Tirevs
- Hudûd
- Hükûmet
- Enhâr
- Âsâr

Fasıl 80 (227a)

- Der-ahvâl-i Memâlik-i Cermaniya ya‘nî Nemçe
- İmparator
- Evvel [Mertebe]
- İkinci Mertebe
- Üçüncü [Mertebe]
- Beğler Mertebesi
- Arkiya Episkoposlar
- Avâm Beğleri
- Fıransız Beğleri
- Hurda Beğler
- Komisler ve Barolar ve Beğler
- Bâkî Beğler
- İkinci Mertebe
- Üçüncü Mertebe
- Temme'l-Fihris
- Dâ’ire
- Fihris-i Sahâyif-i Cermaniya

Fasıl 81 (229b)

- Der-beyân-ı Umûr-ı Külliye-i Resm-i Cermaniya
- Vech-i Tesmiye
- Alemanniya
- Vaz‘ u Mikdâr
- Keyfiyyet-i Cermaniya
- Hükûmet
- Zikr-i Mütekaddimîn
- Evsâf-ı Cermaniya
- Enhâr
- Bahr-i Cermaniya
- Medd ü Cezr
- Cibâl
- Âsâr-ı Âmme ve Hâssa
- Akademiya
- Ahlâk

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Fasıl 82 (239a)

- Der-ahvâl-i Firizya-yı Garbî
- Hudûd
- Hevâ
- Hükûmet
- Bilâd
- Cezâyir
- Enhâr
- Siyâset

Fasıl 83 (241a)

- Der-beyân-ı Emden ve Oldenburg Komitatusları
- Hükûmet
- Enhâr
- Oldenburg Komitatus

Fasıl 84 (243b)

- Der-beyân-ı Resm-i Evvel-i Uvvestfaliya
- Hudûd
- Hevâ
- Hükûmet
- Evvel Mertebe
- İkinci Mertebe
- Üçüncü Mertebe
- Biremen
- Enhâr

Fasıl 85 (246b)

- Der-beyân-ı Resm-i Sânî-i Uvvestfaliya
- Manastır
- Oldenburg
- Enhâr ve Miyâh
- Cibâl
- Âsâr-ı Amme
- Ahvâl-i Siyâset
- Ahlâk

Fasıl 86 (249a)

- Der-resm-i Sâlis-i Uvvestfaliya
- Hükûmât
- Siyâset

Fasıl 87 (251b)

- Der-resm-i Muvers Komitatus
- Hudûd
- Kıliviya Dukatus
- Hudûd
- Hükûmet
- Enhâr

Fasıl 88 (254a)

- Der-beyân-ı Leyodiyensis Diyesezis
- Hudûd
- Enhâr

Fasıl 89 (256b)

- Der-beyân-ı Uvvaldek Komitatus
- Hudûd
- Enhâr

Fasıl 90 (258a)

- Der-beyân-ı Palatinatus Reni
- Hudûd
- Hükûmet
- Enhâr
- Âsâr

Fasıl 91 (260b)

- Der-resm-i Uvvitemberg Dukatus
- Hudûd
- Hükûmet
- Ahvâl-i Hükûmet
- [Evvel Mertebe]
- İkinci Mertebe
- Üçüncü Mertebe
- Cibâl
- Ahlâk

Fasıl 92 (262b)

- Der-beyân-ı Alsasiya-i Tahtânî
- Hudûd
- Hükûmet
- Bilâd
- Enhâr
- Ahlâk
- Merâtib-i Hükûmet
- Evvelki Mertebe
- İkinci Mertebe
- Üçüncü Mertebe

Fasıl 93 (265a)

- Der-resm-i Alsasiya-i Fevkânî
- Hudûd

Fasıl 94 (267a)

- Der-beyân-ı Saksoniya-i Tahtânî
- Âb u Hevâ
- Hudûd
- Dâ'ire-i Roma Emâreti

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

- Evvelki Mertebe
- İkinci Mertebe
- Üçüncü Mertebe

Fasıl 95 (269b)

- Der-beyân-ı Bırunsvik Dukatus
- Enhâr

Fasıl 96 (272a)

- Der-resm-i Hassiya
- Hudûd
- Bilâd
- Enhâr
- Cibâl

Fasıl 97 (274b)

- Der-resm-i Surinciya
- Hükûmet
- Sükkân
- Enhâr
- Cibâl
- Ahlâk

Fasıl 98 (277a)

- Der-beyân-ı Fırankoniya Dukatus yâhûd Fıransiya-yı Şarkî
- Hudûd
- Hükûmet
- Bilâd
- Da'ire
- Enhâr
- Cibâl
- Ahlâk

Fasıl 99 (279b)

- Der-beyân-ı Bavariya Dukatus
- Hudûd
- Sükkân
- Bilâd
- Enhâr
- Cibâl
- Ahlâk
- İkinci Dâ'ire

Fasıl 100 (282b)

- Der-beyân-ı Palatinatus Bavariya yâhûd Palatinatus-ı Fevkânî
- Bilâd
- Enhâr
- Cibâl

Fasıl 101 (285a)

- Der-beyân-ı Misniya ve Luzasiya ma'a Dukatus-ı Saksoniya-i Fevkânî
- Hudûd
- Misniya
- Hudûd
- Bilâd
- Enhâr
- Ahlâk
- Luzasiya
- Hudûd
- Enhâr
- Hükûmet Ahvâli
- Evvelki Mertebe
- İkinci Mertebe
- Üçüncü Mertebe

Fasıl 102 (288a)

- Der-beyân-ı Bırandenburg Markiyonatus
- Hudûd
- Hükûmet
- Bırandenburg
- Fırankofurt
- Taksîm-i Âhar
- Enhâr

Fasıl 103 (290b)

- Der-beyân-ı Ruciya Baltikum
- Pıraga

Fasıl 104 (292b)

- Der-beyân-ı Boheymiya
- Hudûd
- Âb u Hevâ
- Ahvâl-i Hükûmet
- Çeh
- Enhâr
- Cibâl
- Merâtib-i Hükûmet
- Ahlâk

Fasıl 105 (295a)

- Der-beyân-ı Moraviya
- Hudûd
- Âb u Hevâ
- Ahvâl-i Hükûmet

Fasıl 106 (297a)

- Der-beyân-ı Avusturya

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

- Hudûd
- Hükûmet
- Taksîm
- Viyana
- Enhâr
- Cibâl
- Ahvâl-i Hükûmet
- Dâ’ire
- Evvelki Mertebe
- İkinci Mertebe

Fasıl 107 (299b)

- Der-beyân-ı Salisburg Episkopatus
- Salisburgum
- Enhâr
- Cibâl
- Santo Vikus
- Enhâr
- Cibâl

Fasıl 108 (302b)

- Der-beyân-ı Poloniya Saltanatı
- Hudûd
- Taksîm
- Enhâr
- Cibâl
- Hükûmet
- Evvelki Mertebe
- İkinci Mertebede
- Silezya
- Hudûd

Fasıl 109 (305a)

- Der-beyân-ı Hungariya Saltanatı ya‘nî Macar
- Hudûd
- Ahâlî
- Bilâd
- Enhâr
- Erdel

Fasıl 110 (307b)

- Der-beyân-ı İtaliya
- Evsâf
- Me‘âdin ve Nebâtât
- Hayvânât
- Hükûmet-i Mütekaddimîn
- Bilâd
- Roma
- Venedik
- Cenova
- Enhâr
- Bihâr u Merâsî
- Cibâl
- Âsâr
- Nizâm u Tedbîr-i İtaliya
- Dîvân
- Akademiya

Fasıl 111 (318a)

- Der-beyân-ı Lonbardiya Alpesteris
- Valeziya
- Hudûd
- Hükûmet

Fasıl 112 (320b)

- Der-beyân-ı Tiroli Komitatus ve Marka Tarvizina
- Hudûd
- Marka Tarvizina
- Venesiya
- Enhâr

Fasıl 113 (323b)

- Der-beyân-ı Pedemonsiyum
- Hudûd
- Cenova
- Hudûd
- Enhâr

Fasıl 114 (326a)

- Der-beyân-ı Romandiyola
- Hudûd
- Bilâd
- Parma Dukatus
- Mantuva Dukatus

Fasıl 115 (328b)

- Der-beyân-ı Biriksiya Komitatus ve Milan Dukatus
- Biriksiya Komitatus
- Milan Dukatus
- Medyolanum

Fasıl 116 (331a)

- Der-beyân-ı Verona ve Vinsensiya ve Patavyum
- Verona Hükûmeti
- Vinsensiya Hükûmeti
- Patavyum Hükûmeti

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Fasıl 117 (334a)

- Der-beyân-ı Forum Culi ve Karsitya ve Karniyola ve Histiriya
- Hudûd
- İstiriya
- Karniyola

Fasıl 118 (336b)

- Der-beyân-ı Tuskiya
- Hudûd
- Biza
- Filorensiya
- Enhâr

Fasıl 119 (339a)

- Der-beyân-ı Ankonitana Markiya ve İspoleta Dukatus
- Ankona
- İspoletum

Fasıl 120 (341b)

- Der-beyân-ı Lasiyum ya'nî Latin yâhûd Kampaniya di Roma
- Hudûd
- Enhâr u Gadîr
- Ahlâk

Fasıl 121 (344a)

- Der-beyân-ı Abruzzo ve Terra di Lavoro
- Hudûd
- Enhâr
- Cibâl
- Terra di Lavoro
- Gadâyir

Fasıl 122 (346b)

- Der-resm-i Pulya Piyana
- Hudûd
- Enhâr
- Kalabiriya
- Hudûd

Fasıl 123 (349a)

- Der-resm-i Korsika ve Sardiniya
- Hudûd
- Hükûmet
- Enhâr
- Sardiniya
- Hudûd
- Enhâr
- Hükûmet

Fasıl 124 (351b)

- Der-beyân-ı Sikıliya
- Hudûd
- Bilâd
- Sirakuza
- Mesena

Fasıl 125 (354b)

- Der-beyân-ı İstiriya
- Hudûd

Fasıl 126 (356b)

- Der-beyân-ı İskılavoniya ve Kuruvasiya ve Bosniya ve Dalmasiya
- İskılavoniya
- Kuruvasiya
- Bosniya
- Dalmasiya

Fasıl 127 (358b)

- Vvalakiya ve Serviya ve Bulgariya ve Romaniya
- Hudûd
- Serviya
- Bulgariya
- Romaniya
- Saltanat
- Ahvâl
- Tezyîl

Fasıl 128 (361b)

- Der-beyân-ı Gırasiya ya'nî Yunan
- Hudûd
- Atina

Fasıl 129 (363b)

- Der-beyân-ı Makedoniya
- Hudûd
- Tesalya
- Enhâr
- Ahaya

Fasıl 130 (366b)

- Der-resm-i Moreya
- Korintiya
- Arciya
- Olimpiya

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Fasıl 131 (369a)

- Der-beyân-ı Kandiya yâhûd Kıreta
- Enhâr
- Âsâr
- Ahlâk
- Korfu
- Santorini
- İskarpanto

Fasıl 132 (371b)

- Der-iklîm-i Afrika ve Barbariya
- Kartago
- Tiripolis
- Enhâr
- Atlas Dağı

Fasıl 133 (373b)

- Der-beyân-ı İjibtus ya‘nî Mısır
- Hükûmet
- Babilon
- Aleksandiriya
- Nilus

Fasıl 134 (375b)

- Der-beyân-ı Marokkum ya‘nî Marankuş
- Enhâr
- Âsâr

Fasıl 135 (377b)

- Der-saltanat-ı Fesa
- Enhâr u Cibâl

Fasıl 136 (379b)

- Der-beyân-ı Abissini ya‘nî Habeş
- Bilâd
- Ahlâk

Fasıl 137 (381b)

- Der-beyân-ı Kongo Saltanatı

Fasıl 138 (383b)

- Der-resm-i Gineya ve Santoma ve Pirinsipis ve Anniboni Adaları
- Gineya Saltanatı
- Santoma Adası
- Pirinsipis Adası
- Annobon Adası

Fasıl 139 (385b)

- Der-beyân-ı Tursikum İmperiyum ya‘nî Türk Saltanatı
- Konstantinopolis
- Âsâr

Fasıl 140 (387b)

- Der-zikr-i Terra Santa ya‘nî Arz-ı Mukaddese
- Yehudaya
- Kudüs
- Samariya
- Galileya

Fasıl 141 (389b)

- Der-beyân-ı Asya Minor
- Hükûmet
- Bursiya
- Hâss-ı Asya
- Ankara
- Sinope
- Kapadokiya
- Tırabzuz (Trabzon)
- İkoniyum

Fasıl 142 (391b)

- Der-beyân-ı Kıbrus ve İstalimene ve Kıyo ve Mitilene ve Negroponte ve Çerigo ve Rodos Adaları
- Siprus
- İstalimene
- Hayus
- Mitilene
- Negroponte
- Çerigo
- Rodos

Fasıl 143 (393b)

- Der-beyân-ı Persikum Regnum sive Soforum İmperiyum
- Mediya
- Asuriya
- Mesopotamiya
- Ariya

Fasıl 144 (395b)

- Der-beyân-ı Tartariya
- Hudûd

Fasıl 145 (397b)

- Der-beyân-ı Çina

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Fasıl 146 (399a)

- Der-resm-i İndiya Oriyentalis ya‘nî Hind-i Şarkî

Fasıl 147 (401b)

- Der-cezâyir-i Molukka ve Gayri
- Cilolo
- Selebes
- Anbon
- Banden
- Timor
- Borneyo

Fasıl 148 (403b)

- Der-cezîre-i Yaponiya yâhûd Yapan
- Âsâr

Fasıl 149 (405b)

- Der-cezîre-i Zeylan yâhûd Seylan Adası

Fasıl 150 (407b)

- Der-beyân-ı Amerika
- Hispanya Nova
- Ahvâl-i Hükûmet

Fasıl 151 (409b)

- Der-resm-i Virciniya ve Filoride
- Virciniya
- Filoride

Fasıl 152 (411b)

- Der-beyân-ı Küba ve Hispanyola ve Yamayika ve Sancovan ve Margarita Adaları
- Küba
- Hispanyola
- Yamayika
- Sancovan
- Margarita

Fasıl 153 (414a)

- Der-beyân-ı Amerika-i Cenûbî

Fasıl 154 (416a)

- Der-resm-i Fıratum Macellanikum ya‘nî Magelyan Boğazı

Fasıl 155 (418a)

- Der-beyân-ı Topografya-yı Paradizus ya‘nî Cennet Resmi

Fasıl 156(1) (418b)

- Der-beyân-ı Sefer-i Benî İsrâ’îl

Fasıl 156(2)[3] (419b)

- Der-ihtilâf-ı edyân

Fasıl (420b)

- Azîz Pavlus Seyâhati

Fasıl (422a)

- Bu fasıl da Roma emâretini ve ülkesini beyân ider

Fasıl (422b)

- Bu fasıl da Aleksender’in seferi

Hatime (423b)

- Avraham Ortel kitâbında zikr olunan kartıların musannifleridir ki bu makâmda tercüme olundu. **(424a)**

3 Kâtib Çelebi 156’yı iki defa yazmıştır.

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Seçme Kaynaklar

ADIVAR, Adnan, *Osmanlı Türkleri'nde İlim*, İstanbul 1982.

AFYONCU, Erhan, "İbrahim Müteferrika" *DİA*, c. XXI, s. 324-327.

Ahmed Refik, *Kâtib Çelebi*, İstanbul 1932.

Ahmet Rifat Efendi Yağlıkçızâde, "Katip Çelebi". *Lugat-ı Tarihiyye ve Coğrafiyye,* c. VI, s. 66, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul 1300.

AK, Mahmut, "Coğrafya (Osmanlılar Dönemi)", *DİA,* c. VIII, s. 62-66.

----------, "Osmanlı Coğrafya Çalışmaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c. II, S. 4, İstanbul 2004, s. 163-211.

----------, "Osmanlı Coğrafya Eserlerinde Şehirlerin Tasnifi: Menâzırü'l-Avâlim ve Cihânnümâ Örneği" *Doğumunun 400. yıl dönümünde Kâtip Çelebi*. edt. Bekir Karlığa, Mustafa Kaçar, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009, s. 151-157.

----------, "Katip Çelebi", *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi,* Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, c. II, İstanbul 1999, s. 20-22.

AKBULUT, Gürbüz, *Osmanlı Medreseleri (1453-1656)'nin Ders Programları ve Katip Çelebi'nin Bu Konudaki Düşünceleri,* Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2002.

ALTAŞ, Eşref, *Katip Çelebi'de Islahat Düşüncesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002.

ARMAĞAN, Bekir, *Katip Çelebi ve Tarihçiliği*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1999.

Âşık Mehmed, *Menâzırü'l-Avâlim*, (haz. Mahmut Ak), c. I-III, TTK, Ankara 2007.

AYCİBİN, Zeynep, *Kâtip Çelebi Fezleke: Tahlil ve Metin*, Mimar Sinan G. S. Üniv. Sos. Bil. Ens. Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2007.

Batlamyus, *Tercüme-i Kitâb-ı Batlamyus bi'l-'Arabiyye fi't-Tafsîli'l-Ekâlîmi'l- Ma'rûf bi-'İlmi'l-Coğrafiyya*, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu nr. 2596.

----------, *Tercüme-i Kitâb-ı Batlamyus bi'l-'Arabiyye fi't-Tafsîli'l-Ekâlîmi'l- Ma'rûf bi-'İlmi'l-Coğrafiyya*, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu nr. 2610.

BACQUE, Jean-GRAMMONT, Louis, "Kâtib Çelebi Cihânnümâsı'nın Bazı Batı Kaynakları Hakkında" *Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim Milletlerarası Kongresi* (12-15 Nisan 1999). İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi [Research Centre for Islamic History Art & Culture] (IRCICA), 2001. s. 185-188.

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

BİLGE, Mustafa L., "İbnü'l-Verdî, Sirâceddin", *DİA*, c. XXI, s. 238-239.

BLAEU, Joan, *Atlas Maior, sive Cosmographia Blaviana, qua solum, salum, coelum, accuratissime describuntur,* vol. I-XII, Amsterdam 1664-1665.

BLOCHET, E., *Catalogue des Manuscrits Turcs,* c. II, Paris 1983.

BOSTAN, İdris, "Tuhfetü'l-kibâr'ın Başına Gelenler", *Toplumsal Tarih,* s. 92-94, İstanbul 2012.

BROCKHELMAN, C., "Kâtib Çelebi", *İA*, c. VI, İstanbul 1987, s. 432-438.

BULUT, Emrullah, *Katip Çelebi'nin Düşüncesinde Aklî İlimlerin Yeri ve Önemi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri,* c. III, İstanbul 1975, s. 84.

----------, *Kâtib Çelebi*, İstanbul 1331.

CARTWRIGHT, William, GEORG Gartner, *Cartography and Art,* (edt. Antje Lehn), Berlin 2009.

CRANE, Nicholas, *Mercator, the Man Who Mapped the Planet*, London 2002.

ÇAL, Halil, "Kâtip Çelebi'nin Mezarı", *Sanat Tarihi Dergisi* (Selçuk Mülayim'e Armağan), c. XXII, S. 1, İstanbul Nisan 2013, s. 89-105.

ÇETİN, Mustafa Sami, *Katip Çelebi'nin Bilim ve Eğitim Anlayışı*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 1996.

Doğumunun 400. yıl dönümünde Kâtip Çelebi. edt. Bekir Karlığa - Mustafa Kaçar. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 2009,

ERHAT, Azra, *Mitoloji Sözlüğü,* İstanbul 1996.

ESİNER ÖZEN, Mine, "Piri Reis ve Müntehab-ı Kitâb-ı Bahriyye", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları,* VII / 2, İstanbul 2006, s. 120-130.

FAZLIOĞLU, İhsan, "Ali Kuşçu'nun el-Risâlet el-Muhammediyye fi el-Hisâb Adlı Eserine Kâtip Çelebi'nin Yazdığı Şerh", *Türk Dilleri Araştırmaları*, Festschrift in Honor of Andras J.E.Bodrogligeti, (edt. K. Öztopçu), S. 17, İstanbul 2007, s. 113-125.

GEMİ, Abdullah Fatih, *Kâtip Çelebi'nin İrşâdü'l Hayârâ ile Ali Ufki Bey'in Turcarum Liturgia Eserlerinin Tahlili ve Metni*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih. Anabilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.

GOODRICH, Thomas, "Osmanlı Haritacılığı", *Doğumunun 400. yıl dönümünde Kâtib Çelebi,* edt. Bekir Karlığa, Mustafa Kaçar, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2009, s. 127-141.

GÖKYAY, Orhan Şaik, "Cihânnümâ", *DİA*, c. VII, s. 541-542.

----------, "Düstûru'l-Amel", *DİA,* c. X, s. 50-51.

----------, "Kâtip Çelebi. Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri*", Kâtip Çelebi, Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler,* TTK, Ankara 1991, s. 3-90.

----------, "Kâtip Çelebi'nin Kişiliği", *Doğumunun 400. yıl dönümünde Kâtip Çelebi,* edt. Bekir Karlığa, Mustafa Kaçar, Ankara 2009, s. 39-41.

----------, *Katip Çelebi: Hayatı, kişiliği ve eserlerinden seçmeler,* Türkiye İş Bankası Yay., Ankara 1982.

----------, "Katip Çelebi", *Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi,* c. VI, 1955, s. 432-438.

----------, *Katip* Çelebi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 1986,

GÜLEÇ, İsmail, *Bir Bibliyografik Biyografi Denemesi Kâtip Çelebi Hayatı, Kişiliği, Eserleri ve Keşfü'z-Zünûn'u,* İstanbul 1998.

HAGEN, Gottfried, "Kâtib Çelebi and Sipâhizâde", *Essays in Honour of Ekmeleddin İhsanoğlu,* vol. 1, İstanbul 2006, s. 525-542.

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

----------, *Bir Osmanlı Coğrafyacısı İşbaşında: Kâtib Çelebi'nin Cihânnümâsı ve Düşünce Dünyası,* (çev. Hilal Görgün), Küre Yay., İstanbul 2015.

----------, "Katip Çelebi's Maps and the Visualization of Space in Ottoman Culture / Kâtip Çelebi'nin Haritaları ve Osmanlı Kültürü'nde Mekanın Görselleştirilmesi", *Osmanlı Araştırmaları*, S. 40, İstanbul 2012, s. 283-293.

HAINRICS, Ann, *Gerardus Mercator: Father of Modern Mapmaking (Signature Lives: Scientific Revolution)*, Minneapolis, 2008.

HALL, Elial F. - BREVOORT, J. Carson, "Gerard Mercator: His Life and Works", *Journal of the American Geographical Society of New York,* vol. 10, 1878, s. 163-196.

HONDIUS, Henry, *Gerardi Mercatoris, Jodocus Hondius, the Newe Atlas, Atlas or a Geographicke Description of the Regions, Countries and Kingdomes of the World, through Europe, Asia, Africa, and America, Repsented by New Exact Maps*, Amsterdam 1638. (İngilizce Edisyon)

İHSANOĞLU, Ekmeleddin, Ramazan Şeşen, M. Serdar BEKAR- Gülcan GÜNDÜZ- A. Hamdi FURAT, (haz.), *Osmanlı Coğrafya Literatürü Tarihi,* c. I-II, İstanbul 2000.

İ'dâd Nasrullah Mübeşşir et-Tırazi, *Fihrisü'l-Mahtûtâti't-Türkiyyete'l-Osmâniyyete: elleti iktinetha Darü'l-Kütübi'l-Kavmiyye munzu am 1870 hatta nihaye 1980,* c. IV, Kahire 1987-1990.

İZBIRAK, Reşat, *Coğrafya Terimleri Sözlüğü,* Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1992.

İZGİ, Cevat, "Katip Çelebi'nin Mizanü'l-hak fi İhtiyari'l-ahakk'ındaki otobiyografisine göre Osmanlı medreseleri müfredat programı". *Osmanlı Medreselerinde İlim,* İstanbul 1997, c. I, s. 100-101.

KAÇAR, Mustafa - BİR, Atilla, "Cihânnümâ'da Haritacılık", *Doğumunun 400. yıl dönümünde Kâtib Çelebi,* edt. Bekir Karlığa, Mustafa Kaçar, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 2009, s. 119-124.

KALAYCIOĞULLARI, İnan, *Kâtib Çelebi'nin Cihânnümâ adlı eserine İbrahim Müteferrika'nın yaptığı ekler doğrultusunda çağdaş bilimlerin Türkiye'ye girişi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2003.

KARATEKE, Hakan -AYNUR, Hatice, *Evliya Çelebi Seyahatnamesinin Yazılı Kaynakları,* TTK, Ankara 2012.

KARLIĞA, Bekir, "Cihâna Tutulan Ayna ya da Kâtip Çelebi'nin Kâinat Tasarımı", *Doğumunun 400. yıldönümünde Kâtib Çelebi,* edt. Bekir Karlığa, Mustafa Kaçar, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2009, s. 57-86.

----------, *The Horizon of Katip Çelebi's Tought,* Bahçeşehir Üniv. Civilization Studies Center, İstanbul 2009.

Kâtib Çelebi, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, Nuruosmaniye Kütüphanesi, nr. 2998.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu, nr. 2042.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, Köprülü Kütüphanesi Hacı Ahmet Paşa Koleksiyonu, nr. 178.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, nr. 123.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, nr. 2350.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, nr. 6610.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat Bölümü, nr. 336.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü, nr. 1632.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü, nr. 1637.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor,* Fransa Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmalar, nr. 1361.

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor,* Mısır Millî Kütüphanesi, nr. S5995.

----------, *Levâmi'u'n-Nûr fi Zulmet-i Atlas Minor,* Macar Bilimler Akademisi, Türkçe Yazmalar Koleksiyonu, Török, nr. F19.

----------, *Cihânnümâ*, Avusturya Milli Kütüphanesi (Viyana), Doğu Yazmaları Koleksiyonu, Mixt 389.

----------, *Cihânnümâ*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü, nr. 1624.

----------, *Cihânnümâ*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü, nr. 1632.

----------, *Cihânnümâ*, Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Koleksiyonu, nr. 988.

----------, *Cihânnümâ*, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, nr. 4572.

----------, *Cihânnümâ*, Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Koleksiyonu, Coğrafya, nr. 0002.

----------, *Müntehab-ı Bahriyye*, Süleymaniye Kütüphanesi, Aşir Efendi Koleksiyonu, nr. 227.

----------, *İrşâdü'l- Hıyârâ ilâ Târîhi'l-Yunan ve'r-Rûm ve'n-Nasârâ,* Konya Belediyesi İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi, nr. 14029.

----------, *Târih-i Frengî Tercümesi,* (haz. İbrahim Solak), Konya 2010.

----------, *Tarih-i Kostantiniyye ve Kayasıre,* (haz. İbrahim Solak), Konya 2009.

----------, *Fezleketü Akvâli'l-Ahyâr fi İlmi't-Târih ve'l-Ahbâr (Fezleketü't-Tevârîh),* Takdim-İnceleme: Seyyid Muhammed es-Seyyid, TTK, Ankara 2009.

----------, *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr,* (haz. Prof. Dr. İdris Bostan), Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı, Ankara 2008.

----------, *Süllemü'l Vüsûl ilâ Takakâti'l-Fuhûl,* Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 1887.

----------, *Kitâb-ı Cihânnümâ,* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ., (Müteferrika Tıpkıbasım), İstanbul 2008.

----------, *Kitâb-ı Cihânnümâ Kâtib Çelebi,* Boyut Yay. (Müteferrika Tıpkıbasım), İstanbul 2015.

----------, *Kitâb-ı Cihânnümâ li-Kâtib Çelebi,* (Müteferrika Tıpkıbasım), TTK, Ankara 2009.

----------, *Keşfü'z-Zunûn an-Kütüb ve'l-Fünûn* (haz. Şerefettin Yalkaya-Rifat Bilge), I-II, İstanbul 2014.

----------, *"Gihan Numa", Geographia Orientalis ex Turcico in Latinum Versa,* (Translated by Matthias Norberg), c. I-II, London 1818.

----------, *Süllemü'l Vüsûl ilâ Takakâti'l-Fuhûl,* (edt. Ekmeleddin İhsanoğlu), c. I-V, İstanbul 2010.

----------, *Fezleke, Osmanlı Tarihi 1000-1065 / 1591-1655 I-II,* (haz. Zeynep Aycibin, Çamlıca Yay., İstanbul 2017.

----------, *Hacı Halife Mustafa b. Abdullah, Takvîmü't-Tevârîh: İndeksli Tıpkıbasım* (İndeksi haz. Semiha Nurdan), TTK, Ankara, 2009.

----------, *Kitâb-ı Cihânnümâ,* (haz. Bekir Karlığa- Said Öztürk), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ., İstanbul 2010. (Sadeleştirilmiş metin).

----------, *Cihânnümâ Kâtip Çelebi,* (haz. Bekir Karlığa - Said Öztürk), Mahya Yay., İstanbul 2013.(Sadeleştirilmiş metin).

----------, *Keşfü'z-zunûn an Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn / Hacı Halife Mustafa b. Abdullah Katib* Çelebi ; terc. Rüştü Balcı, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2007.

----------, *Kâtip Çelebi, Mîzânü'l-Hakk fi İhtiyâri'l-Ehakk,* (haz. Orhan Şaik Gökyay- Süleyman Uludağ), Kabalcı Yay., İstanbul 2008.

----------, *Katip Çelebi'nin Yunan Roma ve Hristiyan Tarihi Hakkındaki Risalesi (İrşadü'l-hayara ila Tarihi'l-Yunan ve'r-Rum ve'n-Nasara),* (haz. Bilal Yurtoğlu), Ankara 2012.

----------, *Hacı Halife Mustafa b. Abdullah Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr: (Deniz Savaşları Hakkında Büyüklere Armağan), 1067/1657*; (haz. Orhan Şaik Gökyay), Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, İstanbul 1973.

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

----------, *Lexicon Bibliographicum Et Encyclopaedicum a Mustafa Ben Abdallah Katib Jelabi, Dicto Et Nomine Haji Khalfa, Celebrato Compositum:* Ad Codicum Vinlobon, BiblioBazaar, 2010.

----------, *Lexicon Bibliographicum Et Encyclopaedicum a Mustafa Ben Abdallah Katib Jelabi, Dicto Et Nomine Haji Khalfa, Celebrato Compositum*: Ad Codicum ... Indicibusque Instru (German Edition), Nabu Press (March 29, 2010).

----------, *Mizanu'l-Hak fî İhtiyâri'l-Ehak,* Tasvir-i Efkar Gazetehanesi, İstanbul 1281.

----------, *Cronologia Historica Scritta in Lingua Turca,* Persiana e Araba da Hazi Halife Mustafa. Translated by Gian Rinaldo Carli. Venetia, A. Poletti, 1697.

----------, *Takvimü't-Tevarih,* Haşiyeler ilavesiyle neşreden Ali Suavi, Paris 1291.

----------, *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr,* İstanbul 1141 (M. 1729).

KAYA, Mahmut, "İşrâkiyye", *DİA*, c. XXIII, s. 435-438.

KAZICI, Ziya, "Katib Çelebi Dönemi ve Tarihçiliği", *Vefatının 350. Yılında Katip Çelebi*, İstanbul 2007, s. 25-42.

KELTIE, J. Scott - HOWARTH, Osbert John Radcliffe, *History of Geography*, London 1913.

KEUNING, Johannes, "The History of an Atlas: Mercator-Hondius." *Imago Mundi*, 4 (1947), s. 37-62.

----------, "The History of Geographical Map Projections until 1600" *Imago Mundi*, 12 (1955), s. 1-24.

KOMAN, Mesut, "Katip Çelebi'nin şimdiye kadar üzerinde durulmamış çok mühim bir eseri: İrşadü'l- Hıyara ila Tarihi'l-Yunan ve'n-Nasara", *Konya Halkevi Dergisi,* nr. 79, Konya 1945, s. 20-23.

KOYUNOĞLU, H. Hüsnü, "Kâtip Çelebi'nin Cihânnümâ'sı ve Bu Kitaba İbrahim Müteferrika'nın Yaptığı Eklemeler", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* c. IX, S. 2, Diyarbakır 2007. s. 147-166.

KRAMERS, Johannes Hendrik, "Coğrafya" (tevsî eden İ. Hakkı Akyol), *İA*, c. III. s. 202-220, İstanbul 1987.

KUTLUER, İlhan, "Keşfü'z-Zünûn", *DİA*, c. XXV, s. 321-322.

----------, "Mîzânül Hakk", *DİA*, c. XXX, s. 216-218.

KÜTÜKOĞLU, Bekir, "Fezleke", *DİA*, c. XII, s. 541-542.

MENAGE, V. L, "Three Ottoman Treatises on Europe" *in Iran and Islam, in Memory of the Late Vladimir Minorsky.* edt. c. E. Bosworth, Edinburgh University, Edinburgh 1971, s. 421-433.

MERCATOR, Gerardus, *Atlas sive Cosmographi Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura*, Duisburg 1595,

----------, *Choronologia, Hoc Est, Temporvm Demonstratio Exactissima, Ab Initio Mvndi, Vsqve Ad Annvm Domini M.D. LXVIII. Ex Eclipsibvs Et Odservationibvs Astronomicis Omnium Temporum, Sacris Quoq; Biblijs, Optimus Quibusq; Scriptoribus Summa Side Concinnata,* Cologne 1569.

MERCATOR, Gerardus - HONDIUS, Jodocus, *Atlas Minor Gerardi Mercatoris A. S. Hondio plurimis aenis Tabulis acutus et illustratus*, Arnheim 1621.

----------, *Atlas Minor Gerardi Mercatoris A. S. Hondio plurimis aenis Tabulis acutus et illustratus: denua recognit additisque novis delineationibus emendatus*, Amsterdam 1628, (Fransızca Edisyon).

----------, *Atlas Minor Gerardi Mercatoris A. S. Hondio plurimis aenis Tabulis acutus et illustratus: denua recognit additisque novis delineationibus emendatus*, Amsterdam 1634.

Nev'izâde Atâî, *Şakaik-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri*, (haz. Abdülkadir Özcan), Çağrı Yay., İstanbul 1989.

Mustafa Sâfî Efendi, *Mustafa Sâfî'nin Zübdetü't-Tevârîh'i,* (haz. İbrahim Hakkı Çuhadar), TTK, c. II, 2003.

Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi, "Ahmed-i Ahdeb", *Tuhfe-i Hattâtîn,* İstanbul 1928, s. 98.

OSBORNE, Peter, *The Mercator Projections, the Normal and Transverse Mercator Projections on the Sphere and the Ellipsoid With Full Derivations of All Formulae,* Edinburgh 2013.

ORTELİUS, Abraham, *Theatrum Orbis Terrarum*, Antwerp 1579.

ÖNGÖR, Sami, *Coğrafya Sözlüğü,* Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1961.

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

ÖZCAN, Abdülkadir, Kâtip Çelebi'nin Eğitimi ve Ders Aldığı Hocalar" *Doğumunun 400. yıl dönümünde Kâtib Çelebi,* edt. Bekir Karlığa, Mustafa Kaçar, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 2009, s. 381-385.

----------, "Fezleketü't-Tevârih", *DİA,* c. XII, s. 542-544.

ÖZCAN, Almıla Gökçe, *Kâtip Çelebi'nin Düstûrü'l-Amel li-Islâhi'l-Halel ve Defterdar Sarı Mehmed Paşa'nın "Nesâyihü'l-Vüzerâ Ve'l-Ümerâ adlı Eserlerine göre Osmanlı yönetim Anlayışı ve Toplum Düzeni*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008.

ÖZMEN, Murad, "Vişne-zâde Mehmed İzzetî, Hayatı Eserleri ve Edebî Şahsiyeti", *İÜEF, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezuniyet Tezi* (1960-1961), İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi., nr. 549.

ÖZTÜRK, Said, "Kâtip Çelebi Bibliyografyası" *Doğumunun 400. yıl dönümünde Kâtib Çelebi,* edt. Bekir Karlığa, Mustafa Kaçar, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 2009, s. 388-399.

ÖZÜKAN, Bülent, *Kâtip Çelebi, the Book of Cihânnümâ, (A 365 Years Old Story),* Boyut Yay., İstanbul 2013.

PARLATIR, İsmail- HAZAI, György, *Macar Bilimler Akademisindeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu,* TÜBA Yay., Ankara 2007, s. 423-424.

Pîrî Reis, *Kitab-ı Bahriyye,* edt. Fikret Sarıcaoğlu, Kültür Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara 2014.

SARICAOĞLU, Fikret, *Pirî Reis'ten Örfî Paşa'ya Osmanlı Tarihî Haritaları ve Tarihî Coğrafya Eserleri,* Çamlıca Yay., İstanbul 2015.

----------, *Pîrî Reîs'in Dünya Haritası 1513-The World Map of Pîrî Reîs,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 2014.

----------, "Cihânnümâ ve Ebûbekir b. Behrâm ed-Dimeşkî-İbrahim Müteferrika", *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan,* İstanbul 1991, s. 121-142.

----------, "Harita (Osmanlılar Dönemi)", *DİA,* c. XVI, 210-216.

----------, "İhlâsî Şeyh Mehmed", *DİA*, c. XXI, *s. 538-539.*

----------, "Katib Çelebi'nin Otobiyografileri" *İÜEF Tarih Dergisi, (Prof. Dr. İsmet Miroğlu Hatıra Sayısı),* S. 37, 2002, s. 297-319.

----------, *Kâtib Çelebi Cihânnümâ'sı ve Kaynakları,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1990, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Genel Kitaplığı, nr. YLT E 44.

----------, "Piri Reis'in Kitab-ı Bahriyye'sinin İzinde Katib Çelebi'nin Yeni Bulunan Eseri:Müntehab-ı Bahriyye", *Türklük Araştırmaları Dergisi,* S. 15, İstanbul Bahar 2004, s. 9-58.

----------, *Kitâb-ı Cihânnümâ li-Kâtib Çelebi,* c. II, TTK, Ankara 2013.

SELEN, Hamit Sadi, "Cihânnümâ", *Kâtib Çelebi, Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler,* TTK, Ankara 1991, s. 121-137.

SEZGİN, Fuat (Giriş ve Önsöz), *Kâtip Çelebi'nin Esas Cihânnümâsı ve Coğrafya Tarihindeki Yeri,* Boyut Yay., İstanbul 2013.

----------, *İslamda Bilim ve Teknik,* c. I-V, TÜBA - Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2007.

SÖNMEZ, Süleyman, *Katip Çelebi'de Tarih Felsefesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.

ŞEHSUVAROĞLU, Bedi N., "İlham-al Mukaddes Min-al Feyz-al Akdes Risâlesi ve Kâtip Çelebi'nin İlmî Zihniyeti Hakkında Birkaç Söz", *Kâtib Çelebi, Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler,* TTK, Ankara 1991, s. 151-176.

Şeyhi Mehmed Efendi, *Vekâyiü'l-Fudalâ I*, (haz. Abdülkadir Özcan), İstanbul 1989.

TAESCHNER, Franz, "Osmanlılarda Coğrafya", (trc. Hâmid Sadî), *Türkiyat Mecmuası, II (1928),* s. 147-156.

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

----------, "Das hauptwerk den geographischen literatur der Osmanen Katib Çelebi's Cihânnümâ". *Katip Çelebi (Haggi Halifa) (d. 1067/1657) and the Gihan-nüma: Text and studies II.* Collected and reprinted by Fuat Sezgin, Frankfurt Institute for the History Arabic-Islamic Science at the Johann Wolfgang Goethe University, Frankfurt 2008, s. 80-84.

TÜRKAY, Cevdet, *Osmanlı Türklerinde Coğrafya*, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1999.

ULUDAĞ, Süleyman, "İşrâkiyye", *DİA*, c. XXIII, s. 438-439.

ÜNVER, A. Süheyl, "Kâtip Çelebi'nin Cihânnümâsında Çin ve Hatay hakkında verilen malumat kaynağı üzerine", *Katib Çelebi (Haggi Halifa) (d. 1067/1657) and the Gihan-nüma: Text and Studies II.* Collected and reprinted by Fuat Sezgin, Frankfurt Institute for the History Arabic-Islamic Science at the Johann Wolfgang Goethe University, Frankfurt 2008. s. 229-232.

Vefatının 30. yılında Katip Çelebi, (edt. Sait Öztürk), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ., İstanbul 2007.

YEKHLEF, Houria, *Katip Çelebi ve Süllemü'l-Vusul'ü*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1996.

YILMAZ, Mehmet, *Kâtip Çelebi Bibliyografyası*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ., İstanbul 2011,

YURTOĞLU, Bilal, *Kâtip Çelebi*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 2009.

----------, "Jodocus Hondius", *New Dictionary of Scientific Biography*, (edt. Noretta Koertge), vol. III, 2008, s. 354-356.

----------, "Mercator, Gerardus", *Encyclopaedia Britannica* (publisher, William Benton), vol. 15, USA 1957, s. 176-177.

Elektronik Kaynaklar

AĞAOGLU, Bülent, *Kâtip Çelebi Kaynakçası*, İstanbul 2013, (http://www.mikrobeta.com.tr/dosyalar/234_298.pdf (Erişim Tarihi: 6 Kasım 2016).

An Introduction to The Mercator Globes at Harvard Map Collection"; http://hcl.harvard.edu/libraries/maps/exhibits/mercator/main.html (Erişim Tarihi: 6 Kasım 2016).

Gerard Mercator, Atlas Title Page, 1585; (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Atlas_Cosmographicae_(Mercator) - /media/File:Atlas_Cosmographicae_(Mercator)_b_005.jpg (Erişim Tarihi: 24 Aralık 2016).

(http://www.raremaps.com/gallery/detail/33659bp/Title_Page_Atlas_Sive_Cosmographicae_Meditationes_De_Fabrica_Mundi_et/Mercator.html (Erişim Tarihi: 24 Aralık 2016).

Jodocus Hondius, Portrait of Gerard Mercator and Jodocus Hondius" (http://www.swaen.com/item.php?id=2614 (Erişim Tarihi: 14 Ekim 2015).

MONMONİER, Mark, *Rhumb Lines and Map Wars: A Social History of the Mercator Projection*, London 2004, (http://www.press.uchicago.edu/Misc/Chicago/534316.html).

"500th Anniversary of Gerardus Mercator Atlas", (http://expositions.nlr.ru/eng/map_merkator/4.php (Erişim Tarihi: 24 Aralık 2016).

http://bildsuche.digitale-sammlungen.de/index.html?c=viewer&l=en&bandnummer=bsb00026193&pimage=00040&v=100&nav= (Erişim Tarihi: 13 Ekim 2015).

http://bildsuche.digitale-sammlungen.de/index.html?c=viewer&lv=1&bandnummer=bsb00001232&pimage=00001232&suchbegriff=&l=en (Erişim Tarihi: 13 Ekim 2015).

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Atlas_Cosmographicae_(Mercator) (Erişim Tarihi: 15 Ekim 2015).

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Dizin

A

AA ırmağı, 205b, 221b

Abduva, 311b, 313b, 330b

Abissini, 19b, 379b

Abrahamus Orteliyus, 5a, 110a, 131b, 144b

Abruzzo, 6b, 344a, 346a

Acilla ırmağı, 340a

Açores, 210b

Adolfus, 113a, 219a, 249a, 249b, 250a, 252a, 253a, 273b

Adriyanus, 110b, 233a

Adriyatikum, 305a, 312a, 322a, 323a, 335b, 340a, 356b, 364b

Afrates, 389b, 418a

Afrika, 6b, 10b, 11b, 14a, 15b, 16a, 18a, 18b, 19a, 20a, 20b, 21a, 21b, 22a, 22b, 111a, 112a, 113b, 114a, 116b, 118a, 122b, 130a, 131b, 208b, 325b, 350b, 351a, 351b, 369a, 371b, 372b, 373a, 377b, 380b, 385a, 385a, 385b, 402a, 411a, 417a, 420a, 420b, 425b, 427a

Agripinyas, 249b, 250b

Agustodinum, 361

Ağrıboz Adası, 9a

Akademiya, 31b, 119b, 123b, 129b, 134b, 151a, 208a, 234b, 316a.

Akaya, 6b, 363b, 365b, 366a, 366b, 367a, 367b, 368a, 370b, 421b, 422b

Akdeniz, 15a, 15b, 19b, 22a, 23a, 23b, 115b, 145a, 161a, 205a, 242a

Akula, 195a, 344b

Akuleya, 334a, 334b

Akutanika, 156b, 198b

Akutanîler, 148a

Akutaniya, 6b, 32a, 74b, 115b, 145a, 145b, 147a, 151a, 156b, 157a, 157b, 160a, 170b, 171a, 173a, 173b, 174a, 175b, 217a

Akvizgıranum, 253b

Alba, 105a, 306b, 307a, 315a, 324b, 326a, 342b, 343a, 343b, 351b, 423b

Albaniya, 6b, 33a, 46b, 363b, 364b

Albanus Göli, 343a

Albertus, 87b, 91b, 93b, 197a, 211a, 240a, 243a, 257b, 261b, 265a, 265b, 269a, 275a, 278b, 281b, 283b, 289b, 298b, 300a, 312a, 321a, 355b, 426b

Albertus Arkiduka, 211a, 298b

Albinga, 235a

Albis, 86b, 87a, 87b, 100b, 106b, 107a, 225b, 232b, 234a, 234b, 245a, 245b, 246a, 269b, 271b, 272a, 275a, 285a, 286a, 286b, 287a, 288a, 288b, 289a, 290a, 294a, 295b, 301a

Albis ırmağı, 87b, 286a, 288b

Albiyon, 6b, 32b, 33b, 54b

Albona, 194b, 196b

Alderberkus Sorakerus, 424a

Aldolfus, 249a

Aleksender, 23a, 49a, 328a, 363b, 364a, 374b, 375a, 390a, 394a, 399b, 400a, 402a, 422b, 423a, 423b, 428b, 429a

Aleksenderiya, 374b, 375a, 386b, 423a

Alektor, 226a, 227b, 229b, 259a, 271b, 286b

Alektoratus, 231a

Alfırıdus, 249b

Alfonsus, 120a, 122a, 122b, 124a, 126b, 127a, 127b, 347b, 375a

Algarbiya, 114a, 116a, 123b, 124a, 130a

Alkantara, 114b, 115a, 118a, 129a

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Almanî, 193b
Alostum, 209b, 211b
Alpes, 16b, 82b, 138b, 145b, 147a, 149b, 150a, 157b, 158a, 159a, 160a, 160b, 179a, 187b, 189a, 190a, 194a, 196b, 197b, 198a, 208b, 231a, 233b, 260b, 261a, 262b, 279b, 280a, 280b, 281b, 282a, 300b, 301a, 301b, 302a, 308b, 312a, 313a, 314a, 314b, 318a, 318b, 319a, 319b, 320b, 321a, 321b, 323a, 324b, 325a, 329b, 330b, 333b, 334a, 336a, 339a, 341b, 354b, 355a, 356a, 358b
Alpes dağları, 189a, 197b, 233b, 302a, 308b, 318a, 318b
Alsasiya, 6b, 149b, 176a, 229b, 231a, 258b, 262b, 263a, 263b, 264a, 264b, 265a, 265b, 266a, 266b, 267a, 280a, 424b
Alsasiya İnferiyor, 6b
Alsasiya Superiyor, 6b
Alses, 91b, 94b, 231b
Altaf Sancağı, 95b
Altamerus, 94b, 233a, 274a, 281a, 306b
Altena, 216a, 250a
Amalikıyum, 235b
Amasiya, 273a, 360b, 390b
Amerika, 6b, 10b, 11b, 12a, 14a, 16a, 24b, 25a, 25b, 26a, 26b, 27a, 28b, 118a, 122b, 407b, 408a, 408b, 409a, 410b, 416a, 417b, 425a, 425b
Amfitiyatrum, 129a
Amiral, 200b
Amistelodanum, 215a, 215b
Amisterdam, 211a, 215b
Amizis, 84a, 204b, 239a, 240b, 241b, 242a, 242b, 244a, 248a
Amiziya, 234a, 242a, 243a
Ammiyanus, 52a, 148b, 162b, 171b, 174a, 181b, 182a, 189a, 233a, 251a, 258a, 260a, 263b, 375a
Amurat, 386b, 387a
Anadolı, 6b, 9a, 160b
Anatoliya, 22a, 360a, 360b, 365a, 389b, 390a
Anatolus, 389b
Anbon, 402b
Anboren, 158a
Ancelbert, 250a
Ancelbertus, 249b
Ancu, 6b, 145a, 149a, 150a, 151a, 157a, 159a, 168b, 169a, 170b, 173a, 176a, 426b, 427b
Andagavenses, 154a
Andagavensis, 155b, 156a
Andeluziya, 128b, 130a, 130b
Andernakum, 251a
Andigavensis Dukatus, 168b
Andreyas Pograbiyus, 424a
Andriyas Tevetus, 424a
Andriyas Velleleyus, 424a
Anfitiyatrum, 175a, 332a, 342a
Angliya, 6a, 6b, 16b, 31b, 32a, 32b, 33a, 34b, 36b, 37b, 40a, 42b, 44b, 46a, 46b, 49b, 54b, 55a, 55b, 56a, 56b, 57a, 57b, 58a, 58b, 59a, 59b, 60a, 61b, 62a, 62b, 63a, 63b, 64a, 64b, 65a, 67a, 67b, 68b, 69a, 69b, 70a, 70b, 71b, 72a, 72b, 73b, 74b, 75a, 78b, 145b, 154b, 169a, 170b, 171b, 173b, 174a, 202b, 205a, 206b, 245a, 263a, 270a, 311a, 424b, 425b
Angulam, 156b
Anholt, 200a, 219b, 231a, 244b, 287b
Ankara, 252b, 254a, 390b
Ankona, 6b, 147a, 309b, 311a, 314a, 335b, 339a
Ankonitana Markiya, 6b, 339a
Anniboni, 383b
Annobon Adası, 384b
Annus Boni, 8a
Antakya, 22b, 174b, 267b, 344a, 353a, 372a
Antennakum, 251a
Antoninus, 65b, 69a, 116a, 117a, 122b, 123a, 124a, 126b, 128a, 128b, 129a, 131a, 133b, 135b, 148b, 154b, 158a, 160b, 161b, 162a, 162b, 163a, 168a, 174a, 175a, 176b, 177b, 178a, 181b, 185b, 225a, 263b, 281a, 295a, 300a, 306b, 319a, 323b, 325b, 332b, 335a, 338a, 341a, 342b, 344b, 428b
Antoniyus, 34a, 42b, 59b, 66a, 74a, 107b, 120a, 122b, 131a, 132b, 135a, 146b, 148b, 158a, 161a, 167a, 171a, 171b, 179b, 182a, 186a, 196a, 196b, 203b, 243b, 253a, 266b, 271a, 296b, 342b, 365a, 399a, 404a, 424a, 426a, 428b
Antoverpen, 212b
Antverpiya, 201b, 203a, 204b, 205a, 210a, 212b, 213a, 213b
Anvers, 26a, 201a, 203a, 209b, 210b, 211a, 212b, 221a, 424a, 424b, 425a, 426a, 426b, 427b
Apenninus, 313a, 314a, 314b, 318b, 325a, 326a, 327a, 328a, 336b, 337a, 337b, 338a, 339a, 340a, 340b, 341b, 344b, 345a, 346b, 348a
Apenninus dağı, 327a, 340a
Apiyanus, 107b, 110b, 131a, 212b, 232b, 237a, 238a, 245b, 261b, 278b, 303a, 306b, 312a, 318b, 346b, 348a, 373a, 375a, 427b, 429a
Apolo, 152a, 215a
Arabî, 4a, 19b, 209a
Arablar, 15a, 18a, 115b, 125a, 132b, 197a, 289a, 350a, 371b, 372a, 373b, 374b, 378b, 405b, 406a
Aragoniya, 113b, 114a, 118a, 122a, 127b, 132b, 135a, 135b, 136b, 204a, 342b, 352b
Araris ırmağı, 181a, 181b, 182a, 184a
Arcentina, 232b, 247a, 263a, 263b, 264a, 265b, 266a, 424b, 426a
Arcenturatum, 236b
Ardenburg, 210b

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

Ardova, 258b
Arduvenna, 176a, 225a, 225b, 254a, 255a, 256a
Arelati, 159b, 160a
Arenakum, 219a
Argavv, 6b
Argov, 188a, 196b
Arilatense Regnum, 6b
Aristatalis, 13b, 15b, 34b, 140a, 151a, 233a, 259b
Aristo, 32a, 233a, 363b, 370b
Aristokrasiya, 139b, 189b, 388a
Aristotalis, 308a, 374b, 392b, 422b
Arles, 157b, 159a, 160a, 160b, 227b
Arnavud, 6b, 16b, 17a, 22a, 24a, 110a, 151b, 210a, 214b, 322b, 344b, 363b
Arnehemyun, 219a, 219b
Arnispergum, 247a
Arnod, 210a, 211a
Arragonya, 6b
Arriyanus, 23a, 233a, 295a, 385a, 422b
Arteziya, 6b, 145a, 161b, 166b, 202a, 202b, 203a, 203b, 204a, 205b, 207b, 209b, 210a, 220b, 221a, 221b, 222a, 223a, 426a
Arverniya, 147a, 156b
Arz-ı Mukaddese, 176a, 255b
Asgara, 378b
Asya, 6b, 10b,11b, 14a, 15a, 15b, 16a, 18a, 19a, 22a, 22b, 23a, 23b, 24a, 24b, 77b, 84b, 105b, 107b, 108b, 109a, 110a, 112a, 118a, 122b, 147a, 160b, 208b, 215a, 230a, 235b, 256b, 257b, 267b, 308b, 325b, 339b, 344b, 362a, 363b, 366b, 367a, 370b, 372a, 385a, 385b, 386a, 386b, 387a, 389b, 390a, 391a, 393b, 394a, 396a, 399a, 402a, 420a, 420b, 422b, 423a, 425b
Asya Minor, 22a
Astırolociya, 237a
Astornomiler, 237a
Asturiya, 111b, 113b, 114a, 117b
Ateneus, 152b, 153a, 238a, 312b, 365b
Atezis ırmağı, 312a, 321a, 332a, 333a
Atilla, 154a, 254b, 305b, 306b, 329a, 332b, 333a, 334b
Atina, 23a, 223b, 309b, 361b, 362a, 362b, 365b
Atlantikum denizi, 371b, 377b
Atlantikus Okyanus, 110b, 123a
Atlanus Okyanus, 235b
Atlas dağı, 19a, 19b, 371b, 373a, 377b
Atlas Minor, 1a, 2a, 4a, 4b, 10a, 62a, 246a, 361a, 424a
Atribatensis, 208a
Attika, 164b, 365b, 371b
Avares, 279b
Avarikum, 171a, 171b
Avekatus, 200a
Avens, 222b, 223a
Aventikus, 192a
Aventinus, 227b, 280a, 281b, 292b, 293b, 300a, 343b, 426a, 428b
Avraham Ortel, 424a
Avreliyanus, 146b, 195a
Avrikum, 242a, 242b
Avrupa, 7b, 10b, 11b, 12a, 14a, 14b, 15a, 15b, 16a, 16b, 17a, 17b, 18a, 18b, 22a, 23a, 38b, 45a, 66b, 78a, 80b, 81b, 82a, 83b, 84b, 90a, 99b, 107b, 109a, 110a, 110b, 112a, 128a, 145b, 146a, 156b, 159a, 176a, 202a, 202b, 205b, 206b, 208b, 210b, 218a, 219a, 226a, 229b, 230a, 230b, 234b, 242a, 267b, 280a, 281b, 283b, 290a, 302a, 308a, 311b, 330b, 331a, 335b, 339b, 349b, 358a, 361b, 362a, 368b, 369a, 371b, 373a, 381b, 385b, 386a, 395b, 396b, 398a, 398b, 407a, 407b, 415a, 415b, 420a, 424b, 425b, 426a, 426b, 427a, 427b
Avurkades, 206b
Avusturya (Avustiriya), 6b, 106b, 154b, 175b, 177a, 183a, 190b, 197a, 199a, 203b, 223a, 227b, 229b, 231a, 265b, 266a, 266b, 279b, 280a, 295b, 296b, 297a, 297b, 298a, 298b, 299a, 299b, 301a, 305a, 307b, 335a, 354b, 355a, 355b, 356a, 356b, 387a, 426a, 427b, 428a
Avusturya Beğleri, 190b
Ayasofiya, 98a, 200b, 387a

B

Babilon, 375a
Badensis, 260b, 355a
Bahr-i Çin, 8a
Bahr-i muhît, 235a
Bakus, 32a, 54b, 151b, 180b
Balces, 202a, 202b
Balsa, 124a
Baltikum, 77a, 81a, 82b, 83a, 86b, 87b, 90b, 91b, 93a, 94b, 95b, 96a, 101b, 104a, 236a, 244b, 268b, 269a, 269b, 290a, 290b
Baltikum denizi, 77a, 81a, 82b, 86b, 87b, 90b, 93a, 94b, 95b, 290a
Banden, 402b
Bandordiz, 200b
Barbariya, 6b, 371b, 373a, 373b
Barbaros, 256b
Barbasturum, 135b
Barikiyum, 252a
Barnabas, 421a
Barselone, 119a, 119b, 136a

TÜBA TÜRK BİLİMLER AKADEMİSİ
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Bartolomevus Kultetus, 424a
Batavîler, 252a, 252b, 272b
Bataviya, 251b, 252a, 252b, 272b, 274a, 281b
Batavum Vilâyeti, 233b
Batlamyus, 5a, 15a, 15b, 19a, 20a, 21a, 23b, 33a, 33b, 34a, 34b, 38a, 38b, 39a, 39b, 40b, 41a, 41b, 42a, 42b, 43a, 43b, 44a, 44b, 45a, 46a, 46b, 47a, 47b, 49b, 50a, 53b, 58a, 59a, 60a, 61a, 62a, 64b, 65b, 66a, 66b, 67b, 72a, 82b, 83b, 90b, 91a, 94b, 96a, 98b, 99a, 109a, 110a, 111a, 114b, 115b, 116a, 116b, 117a, 122b, 123a, 124a, 126a, 126b, 127b, 128a, 128b, 129a, 130b, 131a, 131b, 133a, 134a, 135a, 135b, 136a, 136b, 144a, 147a, 147b, 148a, 148b, 149a, 149b, 154b, 155b, 156b, 158a, 159b, 160a, 160b, 161a, 161b, 162a, 163a, 163b, 164a, 167a, 168a, 169b, 170a, 171a, 174a, 175a, 176a, 176b, 177b, 178a, 183a, 183b, 185b, 191a, 205a, 212b, 215b, 220b, 222b, 223b, 225a, 229b, 230b, 231a, 232b, 233b, 234a, 234b, 237b, 241b, 244a, 244b, 245b, 246b, 250b, 251a, 253b, 259a, 259b, 263b, 270a, 271b, 273a, 278b, 281b, 282b, 293b, 294a, 296b, 298a, 300a, 304b, 305b, 306b, 312a, 313a, 323b, 325b, 326b, 328a, 328b, 331b, 332b, 333a, 335a, 337b, 338a, 339a, 340b, 343a, 345a, 345b, 347b, 348a, 350a, 356a, 357a, 362a, 365a, 369a, 371b, 372b, 375b, 376b, 378a, 379a, 379b, 381a, 388b, 393a, 396b, 397b, 403a, 405b, 424a, 427b, 428b
Batriyarka, 100b
Batta, 382b
Bavarîler, 218a, 284b
Bavariya, 6b, 223a, 227b, 229b, 231a, 244b, 263a, 277b, 279b, 280a, 280b, 281a, 281b, 282a, 282b, 283a, 284b, 285a, 288b, 297b, 299b, 300a, 300b, 301a, 320b, 425a
Bayazitis, 386a
Bâyezid, 386b
Baziliya, 149b, 150a, 188a, 191a, 191b, 195a, 233b, 265a, 265b, 266b, 424a, 428a
Baziliyensis, 6b, 185a, 190a, 190b, 192a
Belciyum, 6b
Belcida, 134a
Belcika, 147a, 149b, 150b, 155a, 161b, 167a, 168a, 176a, 176b, 198b, 202a, 204a, 209b, 210b, 212b, 235a, 240a, 252a, 252b, 424a, 425a
Belcikum, 198b
Belcîler, 27b, 202a, 208b, 398b
Belciya, 147a, 171a, 198b, 201a, 202b, 203a, 204a, 208a, 292b, 328a, 424a
Belciyum, 185a, 198b, 199a, 199b, 200a, 202a, 202b, 203a, 204a, 204b, 207a, 208a, 209a, 211a, 213b, 214a, 223b, 226b, 232a
Belciyum-ı Tahtânî, 198b
Belgırad, 359a, 386b
Belgıradum, 305a, 306b, 359b
Belifort, 187a
Belinardus, 187a
Bellemberga, 197a
Belsiya, 154a, 155b
Beltiza, 289b
Benediktus, 110b, 130b, 241a, 300b, 424a
Benî İsrâyil, 110b, 388a, 417b, 418b, 419b, 424a, 428a
Benyamin, 147b
Berc, 231a, 249a, 249b, 250a, 251b, 253a
Berc dukatusı, 249a, 249b, 251b
Bercen, 185a, 211b, 212a, 213b, 229a, 245a
Bercens, 257a
Berga, 75b, 227b, 291b
Bergamus, 214b
Bergoma, 316a, 331a
Berktoldus, 192a, 192b, 193a, 193b
Bern, 192b, 296a
Berna, 188a, 188b, 189b, 192a, 192b, 193a, 193b, 194b, 428a
Bernardinus Bıronyolus, 424a
Bernardinus Siluanus, 424a
Berri Dukatus, 6b, 157a
Beruksel, 201a
Berumen, 242b
Betika, 110a, 111b, 113a, 114a, 125a, 130a, 131a
Betleem, 123a, 246
Beyatrikis, 261b
Beyatus Renanus, 135b, 258a, 265b
Beyda, 34a, 35a, 38a, 40b, 47a, 162b, 245a
Beytu'l-lah, 188a
Bırabantinî, 201a, 201b
Bırabansiya, 7a, 145a, 187b, 200a, 200b, 201a, 202a, 202b, 203a, 203b, 204a, 205a, 205b, 207b, 208a, 209a, 209b, 212b, 213a, 213b, 214a, 216b, 217b, 218a, 218b, 221a, 223a, 224a, 254a, 255b, 424b, 426a
Bırandeburg, 227b, 229b, 236b, 261b, 271b, 295b
Bırandeburg Markiyosı, 261b
Bırandenburg, 7a, 91b, 93b, 227b, 231a, 268a, 277b, 279a, 286a, 287b, 288a, 288b, 289a, 289b, 290a, 290b, 294a, 425a
Bırasiliya, 7a
Bıruce, 209b
Bırunsuvvik, 7a
Bırunsvik, 229b, 269b, 272a
Bilibaldus, 234b, 283b
Bilsen, 255b
Birasiliya, 25a, 414a
Biraziliya, 415b, 416a

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Birema, 232b, 243a, 245b
Biremen, 88b, 94b, 95b, 227b, 234b, 236b, 241b, 242b, 245a, 245b, 246a, 269b
Biremensis, 7a
Birenna, 207b
Birensiyus, 262b
Biresya Komitatus, 7a
Birigansiyum, 189a
Birigantiya, 189b
Biriksiya, 147a, 300a, 310b, 313b, 321a, 328b, 329b, 331a
Biritanikus Okyanus, 32b, 111a
Biritaniya (Biritanniya), 7a, 32a, 32b, 33a, 33b, 34b, 35a, 36a, 39a, 41b, 46a, 46b, 47a, 53b, 54a, 55a, 56b, 57b, 61a, 61b, 62a, 63b, 64a, 68b, 71b, 72b, 73a, 73b, 74b, 83b, 102b, 111a, 139b, 145a, 149a, 154a, 154b, 155a, 156a, 167b, 168b, 169a, 173a, 202a, 205b, 206b, 214b, 215a, 216b, 217b, 236a, 245a, 261b, 271a, 425b
Birizgoya, 7a, 193a, 265a, 266b
Birretta, 259b
Biskaya, 7a, 114a, 122a, 125a, 125b, 126a, 127a, 127b
Bitolmeus, 42a, 171a, 263b, 267b, 272b, 273a, 278a, 278b, 279a, 292b, 296b, 308b, 312b, 329b, 330b, 340b, 348a, 359b, 365b, 370b, 378a, 387b
Biturisensis Dukatus, 171a
Biyel Göli, 192a
Bizansiyum, 359b, 360a, 387a
Bizurcis ırmağı, 242b
Bohemî, 63a, 234b
Bohemîler, 101b, 287a
Bohemiya, 7a, 47a, 225b, 227b, 277b, 283a, 287a, 288a, 288b, 380b
Boheymiya, 229b, 231a, 234a, 286a, 292a, 292b, 293a, 293b, 294a, 294b, 295a, 295b, 296a, 296b, 297a, 297b, 304a, 305a, 355a, 355b, 410a, 426a
Boloniya, 7a,166b, 167a, 168a, 168b, 302b, 303b, 327a, 333a, 426a
Bolzanum, 321a, 321b
Bomeliyana Adası, 204b
Bomesaniya, 92a
Bona, 251a, 372b
Boneventura Bırokardo, 424a
Boneventura Kastiliyo, 424a
Bonifasiyus, 113b, 273b, 275b, 276b, 278a, 328b
Borisiya, 91a, 92a, 93a
Boristenas, 108b
Borneyo, 23a, 403a, 403b
Borussiya, 7a, 91a, 91b, 93a, 93b, 289a, 302b
Bosna, 7a, 9b, 16b, 17a, 232b, 274a, 344b, 349b, 358a, 363a
Bosnaniya, 302b
Bosniya, 7a, 356b, 357b, 358a, 359a, 360a
Boyemiya, 257b
Buciya, 19b, 372b
Bulgariya, 7a, 97b, 233a, 358b, 359a, 359b, 361a, 386a, 386b
Burdigala, 147a, 148a, 156b, 171a, 349
Burgundiya, 7a, 138b, 145a, 146b, 147b, 149a, 149b, 150b, 151a, 157b, 160a, 162b, 163b, 165b, 168a, 176a, 179a, 179b, 180a, 180b, 182a, 182b, 183a, 183b, 184a, 184b, 185a, 186a, 187b, 192b, 194a, 198b, 199a, 203a, 203b, 221a, 223a, 224a, 227b, 229b, 231a, 255a, 263a, 266b, 424a, 425a, 425b, 427b, 428a
Burgundiya dukatusı, 203b
Burgundiya-yı Fevkânî, 180b, 182b, 229b
Burgundiya-yı Tahtânî, 180a, 180b
Bursa, 210b
Bursiya, 390a
Buruc, 71b, 198a, 210b, 212a, 213a, 214a
Buruce, 210b, 212a, 355b
Buruksel, 206a
Buruksella, 200a, 203a, 203b, 204a, 204b, 207b, 210a, 212b, 213a, 213b, 214a, 260a
Burunnena, 296a
Burussel, 212b
Buvadiliyum, 207b
Büruccec, 210b

C

Cakoba, 203b
Cakobus Golarsiyus, 194a
Ceciliye, 15a, 27b, 268a
Celdirya, 145a, 200a, 202a, 202b, 204a, 207b, 212b, 218b, 219a, 219b, 220a, 220b, 233b, 249b, 251b, 252b, 424b, 426a
Cemaniya-yı Tahtânî, 202a
Cenave Göli, 145a, 195a
Ceneral, 199b, 200a
Ceneralis, 200a
Cenev, 148a, 158a
Ceneva, 195a, 195b, 196a, 196b, 314a, 315b, 316a, 317b, 323b, 325a, 326a
Ceneve, 16b, 158a, 194b, 195a, 195b, 196a, 196b, 307b, 309a, 325a, 424a
Ceneviz, 8a, 108b, 326b, 386a, 386b
Cenoa, 188b, 325a, 325b, 350a
Cenova, 188b, 325a
Cenvensiyum, 8a

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Cerardus, 4b, 5a, 10a, 86b, 219a, 220a, 249b, 253a, 424b, 425a, 425b, 427b

Cerardus Mirkator, 4b, 10a

Cermanikus, 32b, 54b, 58b, 67b, 133a, 252b

Cermanîler, 54b, 93a, 98a, 102b, 106b, 147a, 158a, 195a, 230b, 231b, 232a, 234b, 237b, 239a, 243b, 252a, 255a, 259a, 263b, 280a, 283a, 285b, 286b, 300a, 331b, 334a, 398b

Cermaniya, 6a, 7a, 7b, 8a, 13b, 15b, 16b, 17a, 30a, 32a, 32b, 42b, 46b, 47b, 53a, 53b, 54a, 54b, 55a, 57a, 57b, 58a, 74b, 77b, 79a, 82b, 83b, 85a, 86b, 87b, 89a, 89b, 90a, 91a, 91b, 93b, 94b, 95b, 96a, 96b, 101a, 102b, 104a, 104b, 106a, 122a, 123b, 126a, 130a, 135b, 140a, 145a, 145b, 147a, 149b, 150b, 154b, 155a 159b, 167a, 175b, 177a, 178a, 180a, 182b, 185b, 186b, 188a, 189a, 191a, 192b, 193a, 193b, 194b, 195a, 197a, 197b, 198a, 202a, 202b, 204a, 204b, 206b, 208a, 208b, 209a, 209b, 212b, 214b, 216b, 218b, 220a, 222b, 224a, 225a, 226a, 226b, 227a, 227b, 229a, 229b, 230a, 230b, 231a, 231b, 232a, 232b, 233a, 234a, 234b, 235a, 235b, 236a, 236b, 237a, 238b, 239a, 240b, 241b, 242a, 242b, 245a, 250b, 251a, 252b, 253b, 254b, 255a, 255b, 256b, 258a, 258b, 259a, 259b, 260a, 260b, 261b, 263a, 265a, 266b, 267b, 268b, 271a, 271b, 272b, 273a, 274b, 275b, 276a, 276b, 277b, 279a, 280b, 281b, 282b, 283b, 284a, 285a, 288b, 290b, 292b, 293a, 294a, 295a, 295b, 296a, 296b, 297a, 297b, 298a, 301a, 302b, 303b, 305a, 305b, 306b, 307b, 308a, 312a, 314a, 314b, 318a, 319a, 319b, 320a, 321b, 326b, 330a, 330b, 334a, 334b, 335a, 354b, 355b, 356b, 357b, 375a, 420b, 424b, 426a, 427a, 427b, 428a

Cermaniya-yı Fevkânî, 202b, 229b, 234a, 272b

Ceromena, 148a

Cesoriyakum, 167a, 167b

Ceyorciyus, 31a, 240a, 284a, 288a, 336a, 424b, 425a

Cihânnümâ, 2a, 4a

Cilbertus, 40a, 40b, 41a, 63a, 293a

Cilole, 402b

Cilolo, 23a, 401b

Ciyorciyus, 131b, 261a, 286a, 426a, 427a, 428b

Coanna, 41a, 159a, 411b

Codokus, 256b, 288b, 425b

Corciyus, 94a, 115a, 188b, 199a, 233a, 262a, 274b, 288b, 386b, 425a, 425b, 428b

Cornandes, 154a, 298a

Covannes, 167a, 169a, 169b, 170b, 171a, 171b, 173b, 174b, 178a, 180b, 183a, 186a, 196a, 196b, 203a, 203b, 208a, 208b, 210a, 214b, 217b, 219a, 223b, 225b, 227b, 230a, 246b, 252a, 253a, 259a, 259b, 260a, 261b, 269a, 269b, 271b, 273a, 276a, 276b, 279a, 284b, 287a, 288b, 289b, 294b, 298b

Cozefus Kalicer, 157a

Coziya, 192a, 257a

Cubiter, 107b, 186b

Cudokus Badiyus, 210a

Culiyanus, 130a, 151b, 164a, 180b, 191a, 219a, 237a, 251a, 263b, 388b

Culiyers, 206a, 214a, 219a, 249b, 251b, 252a, 252b, 253a, 253b

Culiyus, 28b, 29a, 32a, 33a, 33b, 72b, 73a, 120a, 130b, 140a, 150a, 151b, 181a, 186a, 192a, 194b, 195a, 197a, 198b, 207a, 208b, 210a, 212b, 213a, 214b, 220a, 233b, 247a, 252a, 256a, 276b, 283a, 293b, 298b, 300a, 314a, 315a, 329a, 334a, 337b, 354b, 428b

Culiyus Sezar, 194b

Culyers, 204a, 206a

Cuniyus, 85a, 216a, 230a, 239a, 250a, 272b, 274a, 310b, 375b

Cupiter, 24a, 117a, 268b, 314b, 343b, 353b, 363b, 365a, 367b, 368a, 369b, 423a

Cura dağı, 149b, 150a, 187b

Curassus dağı, 195a

Curiskonsoltus, 221b

Custinus, 110a, 111a, 112a, 120a, 126a, 148b, 160b, 170b, 335b, 374a, 422b

Cuvanis, 77b, 87a, 89b, 90a, 110b

Cuvenalis, 34b, 186a, 374b

Ç

Çeh, 7a, 17a, 231a, 232b, 277b, 292b, 293a

Çeldriya, 8a

Çerigo, 7a, 391b, 393a

Çerigo, 388b, 393a

Çina, 395b, 397b, 398a, 399a, 404a, 427a

Çiyna, 7a

D

Dalmasiya, 7b, 356b, 358a, 359a, 361b, 363b, 386b, 422a, 422b

Danîler, 47a, 57b, 78a, 86b, 167b, 216b, 243a

Danimarka, 7b

Daniya, 7a, 7b, 15b, 16b, 30b, 31b, 34a, 43b, 50b, 74b, 75a, 75b, 76b, 77b, 78b, 79a, 80b, 81a, 81b, 82a, 82b, 83a, 83b, 84a, 86a, 86b, 87a, 87b, 88b, 89a, 89b, 90a, 97b, 132b, 155a, 214b, 216b, 218a, 218b, 269b, 289a, 290a, 290b, 291b, 424b, 425b

Daniyal İspekel, 424b

Danubiyum, 231a

Danubiyus, 230b, 232b, 233a, 234a, 280a, 281b, 282b, 299a, 306b, 307b, 359b

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Dartoza, 132b
Dâvûd, 117a, 379b, 380b, 389b
Dekume, 188b
Dela ırmağı, 205a, 205b, 212b
Delfi, 22a, 215a, 216a, 362a, 365b
Delfinatus, 149a, 157b, 158a, 159a, 194b
Demera, 206a, 256a
Demiyat, 215a
Demokrasiya, 141b, 189b
Deniya, 118a, 134a
Dıruzuz, 234b, 242a
Didakus Mendisiyus, 424b
Dimyat, 166a, 375a
Dineper, 98b
Dinester, 98b
Direzdena, 286b
Ditmariya, 87a, 291a
Ditmarsiya, 87b
Diyana, 24a, 133b, 152a, 206b, 314b, 315a, 343b, 353b, 368b, 370a, 391b, 422b
Diyodorus, 32b, 34b, 112a, 116b, 145b, 148b, 151b, 152b, 153a, 349b, 362b, 374b, 385a, 392a, 399b, 428b
Diyoniziyus, 232b, 233a, 310a, 314a, 356b, 364b, 428b
Diza ırmağı, 206a
Dobriniya, 303a
Dobrovenedik, 188a
Dofin, 154b, 203b
Dokum, 240a
Dola, 183a, 183b, 184a, 368
Domakrasiya, 139b
Donum, 154b
Dortmund, 229a, 245a, 247b
Dubraviyus, 287a, 294b, 296b
Dubrovenedik, 357b, 358b
Dunkarka, 209b, 211a
Dura, 206a
Duskodokum, 213a
Duvakum, 209b, 211b, 212a
Duvasensis, 208a
Duvderektum, 215a
Duvelandiya, 217a
Duvisburgum, 245a, 252b
Duvisburg, 12a, 213b, 214b, 229a, 251b, 254a, 425b, 426a, 427b

E

Eberhardus, 249a, 261a, 263a
Eborakum, 7b, 55a, 67a, 67b, 68a, 68b
Eceyum denizi, 361b, 362a, 365b
Ecidiyus Buliyonus, 424a
Ecidiyus Eskudus, 424a
Edera ırmağı, 257a, 257b
Edvardus, 38a, 40a, 40b, 43b, 45a, 219a, 310b
Edvartus, 167b, 173b, 429b
Edyân, 208b, 419b
Eflak, 10a, 106a, 314a
Eflatun, 133b, 140a, 259b
Eklizya, 31b, 55a, 55b, 56a, 118b, 129a, 137a, 140b, 141b, 151a, 155a, 155b, 157a, 158b, 162a, 168b, 175b, 185a, 201a, 208a, 211b, 212a, 213b, 214a, 219b, 302a, 304a, 307a, 315b, 326a, 360b, 364a, 410a
El-Cerbiya, 6b
Elektoratus, 199a
Elizebed, 37b, 38b, 45a, 203b, 355a
Elizebeda, 257a
El-Kal'a, 128b
Emden, 229b, 241a, 241b, 242a, 242b, 243b, 245a, 246a
Emdensis, 7b
Endelus, 130a
Endeluziya, 112b, 122a, 130a
Endelüsiya, 6b
Endülüs, 6b, 120a
Eneyas, 193a, 226a, 248a, 271b, 277a, 277b, 312a, 342b, 354a, 364b, 385a, 417b, 423b
Eneyas Silviyus, 226a, 271b, 277b, 364b
Erdel, 9b, 16b, 305a, 307b, 417b
Errifa, 377b, 378b
Eşeya, 131a
Eşşovvega, 273b
Etiyopiya, 375b, 379b, 380b, 381b, 382b, 383b, 385a, 399b, 416b, 417a
Etruriya, 312b, 314b, 326a, 337a, 337b, 338a, 338b, 342a, 349a
Eyidera, 87a

F

Fabrisiyus, 233a,234b, 283b, 424b, 427b
Fabriyanum, 339b
Fars, 165a, 261b, 392a, 394a, 395a, 395b, 415b, 418a, 418b, 420a, 423a, 423b
Fas Regnum, 380a
Felemenk, 4b, 5a, 6a, 6b, 7a, 7b, 8a, 8b, 9a, 10a, 12a, 17a, 27b, 29a, 89b, 101a, 104a, 125a, 125b, 137b, 138a, 147a, 148a, 151a, 161b, 163a, 168a, 185a, 188a, 196a, 196b, 198b, 199a, 200b, 201a,

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

205a, 209a, 210b, 211a, 212b, 213a, 214b, 215b, 217b, 221a, 226b, 254a, 328a, 423b

Fenises, 112a, 353a, 372a, 372b, 421b

Ferdinand, 298b, 352b

Ferdinandus, 110b, 113b, 122b, 126b, 127b, 130b, 135b, 204a, 253a, 276a, 342b, 372a, 402a, 408a, 411a, 425a

Ferrariya, 310b, 315b, 316a, 327a, 331a, 337a

Fes, 7b, 19a, 19b, 377a, 378b, 379a

Fesa, 372a, 377b, 378a, 378b

Fessa, 372a, 375b, 377b, 378a

Festus, 18a, 32b, 120a, 160a, 232b, 308a, 312b, 314a, 314b, 362a

Fılaviyus, 160a, 250b, 310b

Fıranciya, 164a, 166a

Fıranikum, 240b

Fırankamberga, 273a

Fırankamont, 255b

Fırankfort, 213a, 229a, 265a, 278b

Fırankofordiya, 234b, 259b, 278b

Fırankofurt, 237a, 289a, 290a

Fırankonatus, 212a

Fırankoniya, 7b, 17a, 229b, 231a, 232a, 258b, 259a, 272b, 273b, 276b, 277a, 277b, 279a, 279b, 280a, 283a, 283b, 294a, 424b

Fıransa, 6a, 6b, 7a, 7b, 8a, 8b, 9a, 10a, 15b, 16b, 17a, 26a, 34b, 72b, 78b, 79a, 125a, 139a, 141b, 142b, 143a, 143b, 145b, 147a, 148a, 148b, 149b, 150a, 151a, 151b, 152b, 154b, 155a, 155b, 159a, 159b, 161b, 162a, 163a, 164a, 165a, 165b, 166a, 166b, 167b, 168a, 169a, 169b, 170b, 171a, 171b, 172a, 173b, 174a, 175b, 177a, 177b, 179b, 180a, 180b, 181b, 182a, 182b, 183a, 185a, 186b, 187b, 188b, 196a, 198b, 199a, 203b, 205a, 206b, 209b, 210b, 211a, 215a, 218a, 221a, 221b, 223b, 224b, 227b, 228a, 233a, 234a, 239a, 243a, 263a, 263b, 264a, 271a, 275a, 277a, 277b, 278a, 317a, 323b, 326a, 375a, 410b, 411a, 424a, 426b, 427b, 428a, 429b

Fıransız, 61b, 74b, 89b, 113b, 125b, 135b, 136b, 137b, 138a, 140a, 142a, 143b, 149a, 149b, 150a, 150b, 154a, 154b, 155a, 155b, 156b, 157a, 158a, 158b, 159a, 160a, 160b, 161a, 161b, 162a, 162b, 163a, 163b, 164a, 164b, 165a, 165b, 166a, 166b, 167a, 167b, 168a, 168b, 169a, 169b, 170a, 170b, 171a, 171b, 173a, 173b, 174a, 175a, 175b, 176a, 176b, 177a, 178a, 180b, 181a, 181b, 182a, 182b, 183a, 183b, 184a, 185a, 185b, 191a, 194a, 194b, 195a, 195b, 196b, 197b, 200b, 202b, 205a, 207b, 209a, 210a, 210b, 212b, 213a, 215a, 215b, 220a, 220b, 221a, 222b, 223b, 224b, 225a, 226a, 228a, 232a, 236a, 243a, 250b, 252a, 253b, 254a, 258b, 277b, 311b, 320a, 322b, 325b, 349a, 352b, 376a

Fıransiskus, 64b, 120a, 126b, 146b, 167b, 169b, 171a, 171b, 179b, 225b, 299b, 300a, 323b, 340b, 385a, 409b, 424b, 425a, 425b, 427b, 428b, 429a

Fıransiskus Tarafa, 126b

Fıransiya, 7b, 142b, 143a, 145b, 146a, 146b, 164a, 165a, 165b, 231a, 277b, 428a

Fıransizkus Rafelinciyus, 211b

Fıratum Macellanikum, 7b, 416a

Filandberk, 209b

Filandira, 202b, 209b, 210a, 252b, 425b

Filandiri, 201a, 201b

Filandirika, 210b

Filandiriya, 7b, 145a, 167b, 200a, 202a, 202b, 203a, 203b, 204a, 205a, 207b, 208b, 209b, 210a, 210b, 211a, 211b, 212a, 216b, 217b, 218a, 220b, 221a, 221b, 223a, 224a, 281b, 369b

Filandiriya Gallikana, 212a

Filessinga, 217b

Filibbus, 113b, 122b, 128a, 129a, 133b, 143a, 146b, 148a, 150b, 165a, 166a, 167b, 168a, 169a, 169b, 172a, 173b, 180b, 182a, 183a, 186b, 199a, 200a, 203a, 203b, 204a, 210a, 211b, 217a, 218a, 221a, 223b, 224a, 257a, 259b, 274a, 284a, 300b, 359b, 380b, 422b, 423a, 425a

Filibbus Avustiriyakus, 221a

Filipka, 133b, 333a

Filippolis, 207b

Filistin, 109b, 388a, 424a

Filorensa, 337b, 428a, 428b

Filorensiya, 25a, 310b, 313a, 316a, 317a, 337a, 337b, 338b

Filorensiyus, 264a

Filorentinus, 339a

Filoride, 7b, 26a, 409b, 410b, 412a

Filoriyanus, 116b, 128a, 134a, 136b, 425a, 426a

Filorus, 84a, 133b, 313a, 348a

Finans, 200a

Firanikum, 239a

Firenk, 15a, 146a, 173a, 240b, 273a, 275b, 277a, 277b, 297b, 300a, 330b, 333a, 405a

Firiburg, 188a, 188b, 192a, 193a, 193b, 237a, 266b, 267a

Firidberc, 229a, 265a, 266a

Firiderikus, 80b, 176a, 242a, 244b, 249b, 250a, 257a, 261a, 261b, 264a, 265b, 269b, 270a, 271b, 275a, 276a, 276b, 285b, 288b, 293b, 297b, 298a, 298b, 300a, 327a, 327b, 332b, 333a, 333b, 342b, 344b, 345b, 353a, 355a

Firislandiya, 7b, 16b, 27b, 28a, 30b

Firislariya, 257a, 257b, 273b

Firizya, 7b, 78b, 138b, 202a, 202b, 203a, 203b, 204a, 205a, 206b, 207a, 208a, 214b, 217b, 218b,

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

220b, 229b 239a, 239b, 240a, 240b, 241a, 243a, 244a, 245a, 273b, 424b, 425b, 426a, 426b, 428a
Firmiyum, 339b
Firyenhacen, 257b
Fiyoniya, 7b, 81b, 82a, 88b, 89b, 90a
Fort, 187a
Foru Culiyum, 336a
Foruliviyum, 327a
Forum, 7b, 65b, 135b, 160b, 309b, 320b, 326a, 327a, 333b, 334a, 334b, 335b, 336a, 339a, 340a
Forum Culi, 320b, 334a, 335b, 336a
Forum Culyum, 7b, 160b, 333b
Funtarabi, 116a
Furs, 9a, 23a, 228b, 280b, 322b, 357a, 361b, 364a, 387a, 388b, 390a, 393b, 394a, 394b, 395b, 397b

G

Gades, 115b, 116a, 122a, 130a
Galata, 19b, 152a, 359b
Galatîler, 421a
Galeyasîler, 327b, 331b, 332b
Galileya, 388b, 389a
Galipolis, 347b
Gallîler, 116a, 123a, 139a, 140a, 146a, 146b, 147a, 150b, 151b, 152a, 152b, 153a, 185b, 186a, 186b, 204a, 205b, 289a, 314a, 318b, 321a, 328a, 329b, 330b, 331b, 332b, 334a, 352b, 354b, 386a, 390b, 411a
Galliya, 6a, 7b, 16b, 17a, 32b, 33a, 46b, 54b, 55a, 64b, 71b, 73b, 85a, 111a, 113a, 113b, 114b, 119a, 122a, 123b, 125b, 134b, 136b, 137a, 137b, 139a, 139b, 140a, 140b, 141a, 141b, 144a, 145a, 145b, 146a, 147a, 147b, 148b, 149a, 149b, 150a, 150b, 151a, 151b, 152a, 152b, 153a, 153b, 154a, 155a, 155b, 156a, 156b, 157a, 158b, 159a, 159b, 160a, 160b, 161a, 161b, 164a, 164b, 166a, 167a, 170a, 171a, 171b, 172a, 174a, 175b, 179b, 180b, 181a, 186a, 186b, 187a, 187b, 192b, 193a, 194b, 195a, 196a, 198a, 198b, 199a, 202a, 202b, 204a, 205b, 206b, 207a, 207b, 208b, 209b, 210a, 216b, 219a, 220a, 221b, 225b, 231a, 232b, 236a, 236b, 244b, 252a, 254a, 255a, 263b, 265b, 266b, 275a, 279b, 281b, 312b, 314a, 315a, 317b, 318a, 318b, 323b, 325a, 325b, 326a, 330b, 336b, 354b, 420b, 422a, 422b, 424a, 424b, 425a, 425b, 426a, 427a, 427b
Gandahum, 205b
Gandavum, 204b, 205a, 209b, 210a, 211b, 212a, 213a, 281b
Garnisiy, 7b
Gılamorganiya, 63a, 66a, 66b
Gılarona, 188a, 196b, 197b, 198a
Gıramatikus, 43b, 323b
Gırasiya, 8a, 16b, 108b, 158a, 158b, 160b, 307b, 344b, 347b, 359b, 360b, 361b, 362a, 362b, 363b, 364a, 364b, 365a, 365b, 366b, 367a, 367b, 425a
Gıregoriyus, 163a, 180b, 182a, 227b, 232a, 342a
Gırek, 99a, 107b, 363a, 365a, 370b, 371b, 372a, 386b
Gırnata, 113b, 114a, 116b, 117b, 130b, 407b
Gıroeninga, 240b
Gıroenlandiya, 8a, 27b, 28b
Gırubenhacen, 271a
Gilderikus, 250b
Gineya, 383b, 385a
Girid, 14b, 35a, 352b, 366b, 369b, 370a, 370b, 391b
Girit, 7a, 16b
Givniya, 8a
Godefiridus, 425b
Gomer, 84a, 84b, 230a
Gorisiya, 334b, 335a, 336a, 424a
Goropiyus Bekanus, 220a, 230a
Goslariya, 268a, 270a
Got, 34a, 54a, 126b, 214b, 223b, 269a, 275a, 277a, 331b
Gote Firidus, 169a
Gotefridus Barbatus, 212b
Gotîler, 113a, 113b, 118b, 126b, 130a, 138b, 160a, 173a, 215b, 276a, 305a, 318b, 328a, 329a, 330a, 332b, 337a, 352b, 361b, 373a, 378b, 379b
Governor, 199b
Guçerdinus, 214b, 225a, 254b
Gudelinburga, 270b
Gulilmus, 57b, 62b, 63b, 162a, 176a, 193a, 324b
Guliyelmus, 40a, 56b, 148a, 149a, 169a, 219a, 223a, 250a, 253a, 259b, 270b, 275a, 276a, 276b, 288b, 425b
Gupiskova, 8a
Guvaska, 218a
Guveykka, 204b
Guvinansis, 8a

H

Habat, 378b
Habeş, 6a, 7a, 18a, 19a, 19b, 21a, 379b, 381a, 382a, 420b
Haceneva, 264a
Hadriyanus, 188b, 202a, 239a, 330a
Hadriyatikum, 308b, 318b, 321b, 326a, 335a, 344a, 346b, 348a, 351b, 357b, 366b, 369a, 385b
Halber İstadiyum, 270b
Halik, 85b
Halikarneseus, 308a, 308b, 312b

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Hamburg, 32a, 88a, 245b, 427a

Hannoniya, 8a, 20b, 145a, 161b, 202a, 202b, 203b, 204a, 205a, 205b, 207a, 207b, 209b, 210a, 212b, 222b, 223a, 223b, 224a, 426a

Hannovera, 270b

Harikus, 36a, 40a, 41b, 45b, 62b, 88a, 120a, 122a, 122b, 123b, 134a, 146b, 167b, 169a, 169b, 170b, 171a, 171b, 173b, 176a, 177a, 177b, 179b, 180a, 180b, 196a, 197b, 219a, 220b, 223b, 224b, 225a, 225b, 232a, 244b, 247a, 249a, 249b, 257a, 259a, 261b, 263b, 265b, 266a, 267a, 269b, 270a, 270b, 271b, 273a, 273b, 275a, 275b, 278b, 280b, 281a, 286a, 288a, 293a, 297b, 329a, 333b, 342b, 355a, 425b

Harikus-ı evvel, 122b, 171a, 270a

Harlemun, 204b, 215a , 216a

Harlinga, 239a, 240b

Haseliya, 193a

Hasla, 264a

Hassiya, 8a, 226a, 229b, 234b, 244a, 256b, 257a, 257b, 267b, 272a, 273a, 273b, 274a, 274b, 275a, 277b, 284a, 285a, 426a, 426b

Hatt-ı İstivâ, 22a, 26a, 381a, 381b, 384a, 384b, 401b, 415a, 415b

Havana, 412a, 414a

Havus, 379a

Hayoz, 7a

Hayus, 392a

Hazret-i Îsâ, 11a, 11b, 81b, 82a, 118a, 125a, 147a, 160b, 165a, 196b, 224b, 340b

Hebridas, 8a

Hebspurg, 263b

Hella, 203b, 268a

Helles Pontus, 386a, 390b, 391a, 423a

Helm İstadiyum, 270b

Helsina, 231b

Helsinburg, 91a

Helvesiya, 8a, 138b, 145a, 149b, 157b, 182b, 187b, 188a, 189a, 189b, 190a, 190b, 193b, 194a, 195a, 197a, 197b, 198a, 233b, 262a, 262b, 263a, 265b, 280a, 320b, 383b, 424a, 426b

Helvesîler, 150a, 152a, 182b, 319a

Hemburg, 87b, 88b, 149b, 197b, 236b, 245b, 268b, 269b, 297b

Heraldus, 30b, 43b, 89b

Herefordiya, 63a, 64b, 66b, 67a

Herkulles Boğazı, 130a

Herkules, 15a, 18a, 110b, 116b, 117a, 130b, 132a, 133b, 135a, 145b, 152a, 160b, 174a, 194b, 230b, 237b, 255b, 308a, 310a, 314a, 330a, 331a, 349a, 350a, 364a, 367b, 399b

Herkules Boğazı, 18a, 110b

Hermonsiyum, 212b

Herodotus, 101b, 233a, 237b, 306b, 353b, 361b, 374b, 375b, 385a, 387b, 389b, 390b, 403a

Heroldus, 259a, 259b, 261b

Hersiniya, 96a, 97b, 104b, 189b, 233a, 234b, 236a, 260a, 260b, 262b, 269b, 274a, 274b, 276b, 279b, 282a, 284b, 286b, 287a, 292b, 293a, 293b, 299a, 302a, 303b, 304a, 320b

Hersiniyum, 84b, 234b

Hervordiya, 244b, 245a, 247b

Hesborus, 110a, 110b

Hesperiya, 110b, 308a

Hırvat, 7b, 293a

Hıyli Renyum, 7a

Hıyos, 393a

Hiberniya, 4a, 8a, 16b, 28a, 30a, 32a, 32b, 34b, 35b, 36b, 37a, 39a, 39b, 40b, 41b, 42b, 44b, 46b, 93, 54b, 58a, 61b, 63a

Hidelberga, 259a, 259b

Hildelberc, 259b

Hildesheymiyum, 270b

Hind, 8a, 9a, 14a, 22a, 23a, 23b, 117b, 399a, 399b, 400a, 400b, 401a, 403a, 406a, 423a

Hindistan, 120b, 203a, 384a, 393b, 394b, 400b, 410a

Hispanya Nova, 407b, 409a

Hispanyola, 8a, 411b, 412b, 414a

Hispanya, 8a

Histiriya, 311b, 336a, 428a

Holandîler, 201b

Hollandî, 201a

Hollandîler, 101a

Hollandiya, 8a, 145a, 200a, 202a, 203a, 203b, 204a, 205a, 206b, 207a, 208b, 212b, 214b, 215a , 215b, 216a, 216b, 217a, 218a, 218b, 219b, 223a, 239a, 240a, 244a, 426a, 427a

Holsasiya, 8a, 86a, 86b, 87a, 87b, 89b, 291a

Homerus, 361b, 366a, 367b, 371b, 392b

Honduyus, 4b

Horasiyus, 110a, 110b, 209b, 280a, 280b, 310b, 347a

Hornensis, 200b

Hosîler, 241b, 243a, 243b, 245b

Hospisiyum, 248b

Hubertus, 133a, 159b, 254a, 254b, 255a

Hugo, 72b, 142b, 143a, 146b, 169a, 171a, 180b, 406b, 425b

Hugo Magnus, 169a

Hungarî, 105b, 296a, 305a, 305b

Hungariya, 8a, 16b, 105b, 106a, 107b, 229b, 231a, 273b, 280a, 280b, 295b, 297b, 298b, 302b, 303b, 305a, 305b, 306b, 307a, 307b, 354b,

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

355a, 355b, 357b, 358b, 385b, 386b, 396a, 425a, 425b, 426a, 426b, 427a, 428a

Hunibaldus, 239a

I - İ

Istırabo, 15b, 22b, 23a, 107b, 109a, 110a, 111a, 113a, 114b, 115b, 116b, 128a, 131a, 131b, 133a, 133b, 134a, 135a, 136a, 136b, 146a, 146b, 147b, 148a, 148b, 149b, 151b, 152a, 152b, 153a, 158a, 160a, 160b, 163a, 171a, 174a, 176a, 181b, 185b, 186a, 186b, 190b, 230a, 230b, 232b, 233a, 233b, 234a, 234b, 236a, 250a, 250b, 267b, 268a, 280a, 291a, 292b, 293b, 294a, 298a, 301b, 308b, 311b, 312a, 312b, 313a, 313b, 314a, 315a, 318a, 318b, 319a, 321a, 323b, 326b, 327a, 328a, 328b, 329a, 329b, 330b, 331b, 334a, 337a, 337b, 340a, 340b, 341a, 342b, 343a, 344b, 345a, 345b, 347b, 348a, 349a, 350a, 350b, 352a, 357a, 362a, 364b, 365a, 366a, 366b, 368b, 369a, 371b, 374b, 375a, 390b, 391a, 392a, 393a, 399b, 428b

İberiya, 110a, 133a, 363b

İberus, 34b, 110a, 112a, 114a, 114b, 116b, 133a, 135a, 135b, 136a, 204b, 364b

İberus ırmağı, 114a

İbrânî, 11a, 190a, 196b, 209a, 221a

İcibtus, 6b, 19a, 374a, 376a

İdelberga, 258b

İdumeya, 388b

İjibtus, 371b, 373b, 374a, 374b, 387b, 391b

İmperiyum Markiyonatusı, 203b

İndiya, 25a, 364a, 398a, 399a, 399b, 400a, 400b, 401a, 405b, 407a, 408b, 411b

İngilis, 6a, 6b, 8a, 9b, 14a, 16b, 28a, 28b, 32a, 32b, 33a, 34b, 35b, 36a, 36b, 37a, 38a, 38b, 39a, 40a, 40b, 41a, 42b, 43a, 43b, 45a, 45b, 46b, 49b, 52b, 54b, 55b, 56b, 60a, 60b, 61a, 61b, 62a, 62b, 63b, 64a, 64b, 66a, 66b, 67a, 67b, 68a, 68b, 69a, 69b, 70a, 70b, 71a, 71b, 72b, 73a, 73b, 74a, 74b, 78b, 125a, 125b, 154a, 164b, 167a, 167b, 168a, 169a, 170b, 171b, 188a, 196a, 203b, 213a, 245a, 317a

İngiltere, 4a

İnsula, 7a, 7b, 8a, 8b, 20b, 21a, 164a, 165a, 204b, 209b, 211a, 212a, 335b, 393a

İpra, 209b, 210b, 211b, 212a, 219a

İrenikus, 270a, 270b, 281b, 299b, 300a, 306b

Îsâ, 134b, 158b, 220a, 224b, 243b, 332b, 408a

İshâk, 387b

İskadta, 211b

İskaldis, 138b, 204b, 205a, 205b, 209b, 210a, 211b, 212a, 212b, 213a, 213b, 216b, 217a, 217b, 218a, 223a, 223b, 256a

İskaldiya, 205b, 217a

İskalicer, 73a, 149a, 160a, 162b, 165b, 167a, 171a, 174a, 325b, 329b, 337b, 372b

İskandiya, 6a, 74b, 77b, 82a, 84b, 358a

İskarpa ırmağı, 205a, 211b, 221a

İskarpanto, 9b, 371a, 371b

İskellingana, 240b

İskenderiya, 344a

İskılavoniya, 9b, 356b, 357b, 424a

İskosiya, 16b, 32a, 32b, 33a, 33b, 34a, 38b, 47b, 48b, 49b, 50a, 53b, 57a, 57b, 206b, 217b

İslandiya, 4a, 8a, 16b, 30a, 31a, 31b, 32a, 34b, 80b

İspanya, 5a, 6a, 6b, 7a, 8a, 10a, 15a, 15b, 16a, 16b, 17a, 25a, 26a, 26b, 32a, 34b, 43a, 44b, 45a, 75b, 78b, 109b, 110a, 110b, 111a, 111b, 112a, 112b, 113a, 113b, 114a, 114b, 115b, 116a, 116b, 117a, 117b, 118a, 118b, 119b, 120a, 120b, 121a, 122a, 122b, 123a, 123b, 125a, 125b, 126a, 126b, 127a, 127b, 128a, 128b, 129a, 130a, 131a, 131b, 132b, 134b, 135a, 135b, 136a, 136b, 139b, 142a, 144a, 145b, 150a, 156b, 170b, 181b, 183a, 198b, 199a, 199b, 202b, 206b, 208b, 209a, 210b, 211a, 211b, 217a, 218a, 222b, 223b, 232b, 233a, 257b, 289a, 297b, 308a, 317a, 317b, 330b, 331a, 337a, 347b, 351b, 352b, 372a, 377a, 378b, 384b 402a, 402b, 403b, 407a, 407b, 408a, 409a, 409b, 411a, 412a, 412b, 414a, 415b, 416b, 420b, 422b, 424b, 425b, 427b, 428a, 429b

İspanyola, 384b, 411b, 413a, 413b

İspanus, 110a

İspanyol, 20b, 25a, 26b, 34b, 44b, 111b, 115a, 115b, 116a, 118a, 119a, 119b, 120b, 126a, 128a, 128b, 130b, 131b, 132b, 136b, 210b, 215b, 322b, 351a, 352b, 391a, 408a, 408b, 412b, 413a, 415a, 416a, 428b

İspoleta Dukatusı, 339a

İspoletum, 311a, 340b, 341a

İstada, 246a

İstalimene, 391b, 392a, 393a

İstanbul, 15b, 101b, 250b, 266a, 325b, 351a, 360a

İstefanis, 314b

İstefanus, 62b, 63a, 106a, 116a, 125b, 136a, 136b, 147b, 160b, 163a, 173b, 179b, 185b, 278b, 305b, 312b, 313a, 314a, 323b, 325a, 342b, 347b, 356b, 363b, 365b, 366b, 368b, 392b, 420b, 428a, 428b

İstiriya, 8a, 9b, 297b, 298b, 301b, 305a, 307b, 308b, 334a, 335a, 335b, 354b, 355a, 355b, 356a, 356b, 357b, 422b, 424a, 427b, 428a

İtaliya, 6a, 8a, 8b, 9a, 9b, 10a, 13b, 15b, 16a, 16b, 17a, 23b, 32b, 56b, 64b, 73a, 78a, 83b, 85a, 102a, 105a, 110b, 130a, 138b, 145b, 147a, 150a, 153a, 159b, 160a, 170b, 175b, 178b, 179a, 186a, 186b, 187b, 189a, 196b, 202b, 206b, 209a, 210a, 212b, 226b, 227b, 230b, 232a, 232b, 236b, 242a, 243a, 280a, 280b, 283a, 288a, 291a, 305a, 307b, 308a, 308b, 309a,

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

309b, 310a, 310b, 311a, 312a, 312b, 313b, 314a, 314b, 315b, 316a, 316b, 317a, 317b, 318a, 318b, 319a, 321a, 321b, 323a, 323b, 324a, 325a, 326a, 327a, 327b, 329b, 330b, 331a, 332b, 333a, 333b, 334b, 335a, 337b, 338a, 339b, 341a, 341b, 347a, 350a, 351b, 353a, 357b, 367a, 368a, 370a, 372b, 373a, 420b, 422b, 423b, 424a, 425b, 426a, 426b

İzabella, 43a, 63b, 122b, 170b, 203b, 221a

İzala, 219b, 220a, 220b, 427a

J

Jevrihgo, 10a

Jüpiter, 225b

K

Kaballinum, 181a

Kalabiriya, 159a, 347a, 347b, 348a, 349a, 427b

Kalde’î, 209a

Kaldeya, 394b, 418a

Kales, 145b, 147a, 167b, 168a, 204a, 345b

Kalkariya, 214b, 252b

Kambere, 162a, 205a

Kamerasensiz, 208a

Kampaniya, 7a, 145a, 156a, 161b, 162a, 162b, 163a, 163b, 176a, 180b, 198b, 223a, 307b, 309a, 315a, 341b, 343b, 344a, 345a, 345b, 428a

Kanada, 410b

Kandemus, 154a, 167b

Kandiya, 7a, 362a, 363b, 366b, 368b, 369a, 369b, 370a, 370b, 371a

Kandiyanus, 185b

Kanselyer, 143a, 225b, 227b

Kantabiri, 45a, 125a, 126a

Kantabirikus Okyanus, 110b

Kantabiriler, 113a

Kantabiriya, 111a, 113b, 114b, 126a, 126b

Kapadokıya, 389b, 390a, 390b

Kapadosiya, 360b, 385b, 386a, 423a

Kapakıya, 348b

Kapellasiyum, 259a, 259b

Kapuva, 345b, 346b

Kara Deniz, 99b, 101b, 103b, 105b, 107b, 109a, 147a, 233a, 314a, 325b, 344b, 364b, 385b, 389b, 390a, 390b, 391a, 402b

Karamaniya, 360b, 390b, 391a, 391b

Kare Deniz, 101a

Karintiya, 297b, 298b, 301a, 302a, 335b, 354b, 355a, 356a, 424a, 428a

Karniyola, 7a, 301b, 334a, 335b, 336a, 355a, 355b

Karniyoli, 301a

Karnutum, 155b

Karolus, 80a, 87b, 106a, 113b, 140a, 143a, 143b, 146a, 146b, 147a, 151a, 154b, 155a, 159a, 162a, 165a, 168a, 169a, 169b, 170b, 171a, 171b, 173a, 173b, 174a, 174b, 175b, 176a, 179a, 179b, 180b, 183a, 187a, 187b, 192b, 195b, 197a, 199a, 200b, 202a, 203a, 204a, 210a, 215a, 217a, 218a, 219a, 220b, 221a, 221b, 223a, 223b, 224b, 225a, 225b, 227b, 232a, 240a, 243a, 244a, 244b, 247a, 247b, 248a, 249b, 252a, 253a, 253b, 255a, 256b, 258a, 260a, 263a, 268b, 270b, 271a, 272a, 273b, 275a, 277b, 283b, 284a, 288a, 288b, 289a, 293b, 294a, 298a, 304b, 305b, 319b, 321a, 321b, 323a, 323b, 326a, 327b, 329a, 330a, 331b, 333a, 333b, 334b, 342b, 344b, 345a, 372a, 402a, 408a, 411a, 416b, 424b, 427a, 429b

Karpatiyum denizi, 371b

Karpatus dağı, 305a

Karsitya, 334a, 336a

Kartacenses, 112b

Kartago, 16a, 18b, 120a, 134a, 136a, 353b, 372b, 373a

Kasella, 257b

Kasparus Hanebercerus, 424b

Kasperus Bıruskıyus, 424b

Kasperus Vopellinus, 424b

Kaspiyum denizi, 393b, 395b, 413a

Kassula, 273a

Kastela pâdişâhı, 113b

Kastellum, 127b, 177a, 195a, 325b

Kastileriyum, 335b

Kastiliya, 7a, 114a, 117b, 118a, 122a, 125b, 127b, 129b, 132b, 135a, 414a, 416b

Kastilla, 25a, 26a, 114a, 117b, 118b, 120a, 122a, 126b, 127b, 128b, 129a, 129b, 130a

Katalonensis, 163a

Kataloniya, 7a, 114a, 122a, 135a, 135b, 136b

Katarina, 171b, 203b, 380b

Katolik, 199a

Kayser, 19a, 32a, 33b, 113a, 114a, 125a, 136b, 148a, 150a, 152a, 152b, 181a, 186b, 190a, 192a, 198b, 204a, 208b, 210a, 212b, 220b, 221b, 226a, 231b, 236a, 237b, 238a, 252a, 256a, 261b, 263b, 276b, 293a, 296b, 300a, 366b, 373a

Kefe, 9b, 108b, 386b

Ken‘ân, 387b, 419a, 419b, 424a

Kıbrıs, 14b, 386b, 391b, 393a, 421a

Kılarmont, 147b, 156b, 165b, 166a, 171a, 173a

Kılava, 7a

Kılev, 231a, 251b, 253a, 424b

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Kılıviya, 202a, 202b, 214a, 214b, 218b, 219a, 227b, 233b, 245a, 246b, 247a, 250a, 251b, 252a, 252b, 253a
Kılivina, 202b, 256b
Kılodiyo, 209b, 239a
Kılodiyus, 73b, 146a, 185b, 186b, 221b, 250b, 281a, 283b
Kılodoveus, 146a, 275b
Kınayus Pompeyus, 329a
Kıprus, 7b
Kırakoviya, 100b, 235a, 303a, 303b, 425a
Kıremona, 310b, 313b, 328a, 331a, 424a
Kıreta, 361b, 362a, 369a, 370a, 371b, 372b
Kırım Tatarı, 108b
Kırıstoforus Zelilliyus, 424b
Kırispinus, 248a
Kıristiyanus, 80a, 80b, 89b, 144a, 257a, 424b, 427b
Kıristoforus Sakso, 424b
Kıristofurus, 261a
Kıritya, 7a
Kıroniyum, 103a, 235b, 362a
Kısantum, 252a
Kıyo, 390b, 391b, 392a
Kili, 414b, 415b
Kiliya, 356a
Kolmarya, 265a, 265b
Koloniya, 38b, 119a, 128b, 129a, 131a, 132b, 159b, 160a, 160b, 168a, 183b, 184b, 186a, 208a, 213a, 219b, 226a, 227b, 231a, 232b, 233b, 244a, 245a, 246b, 247a, 249a, 250a, 250b, 251a, 251b, 252a, 281a, 289a, 294a, 331b, 333a, 355b, 424b, 425b, 427a
Kolotiensis, 7a
Kompostella, 119a, 408a
Konci Regnum, 7a, 383a
Konde, 178b, 223a
Kongo, 7a, 222b, 379b, 381b, 382b, 383a, 420b, 425a
Konradus, 190a, 193a, 225a, 232a, 236b, 259a, 267a, 271b, 278a, 290a, 301a, 304a, 334b
Konsensiya, 348a
Konstansiya, 74a, 169a, 173b, 231a, 233b, 252a, 262a, 288b, 392a
Konstantiniya, 98a, 344a, 361b, 364b, 385b, 386b
Konstantinopolis, 359b, 387a
Konstantinus, 330a, 333a, 359b, 360a
Korbakiya, 257a, 257b
Korfu, 7a, 370b, 371a
Korintiya, 366b, 367a, 368a, 421b
Korneliyus, 112a, 112b, 149b, 178b, 196b, 231b, 315a, 332b, 424b
Kornelyus, 206a
Korsenezuz, 15b, 84b, 109b
Korsika, 7a, 16b, 339a, 349a, 349b, 350a, 350b, 352a, 424a, 425b, 426b
Korsira, 16b, 98b, 361b
Kudüs, 9b, 20a, 23b, 24a, 24b, 107b, 167a, 169a, 173b, 176a, 183b, 194b, 196b, 209b, 243b, 253a, 255b, 265b, 283b, 344a, 379b, 380b, 388b, 389a, 389b, 421a, 421b, 422a
Kulantoniyus İsticiyula, 424b
Kurtuba, 113a, 114a, 115b, 118a, 119a, 119b, 127b, 130a, 130b, 131a, 132b
Kuruvasiya, 7b, 293a, 305a, 356b, 357a, 357b, 359a, 386b
Kuşerdinus, 205a
Kuyipiskova, 125a, 125b
Küba, 7b, 410b, 411b, 413a, 413b, 414a, 425b
Küre-i Arz, 9a, 11b, 12a, 13a, 14a, 144a

L

Labirentus, 223a
Ladeburg, 259b
Lahe, 216a, 216b
Lahen, 215b
Lakobiriga, 124a
Laktansiyus, 152a, 339b, 366a, 422b
Lakus Lemanus, 194a, 195a, 196a
Langıraviyatus, 263a, 272b, 273a, 274a, 275a, 284a
Langıres, 158b, 163a, 182a
Larissa, 378b
Lasiyum, 8b, 259b, 307b, 308a, 309b, 311a, 312b, 314b, 341b, 342a, 342b, 343a, 343b, 344a, 345a
Latin, 2a, 4a, 5a, 8b, 12a, 13a, 18a, 27b, 38a, 41b, 48b, 60a, 60b, 61a, 67a, 68a, 69a, 72a, 84b, 91b, 110a, 115a, 119b, 128b, 131a, 133a, 135a, 138a, 145b, 147a, 147b, 152b, 159b, 160b, 161a, 162b, 163b, 164a, 165b, 168a, 168b, 172a, 174a, 175b, 177a, 178a, 185b, 186a, 189b, 190a, 190b, 203a, 207a, 208a, 209a, 210a, 214b, 229a, 230a, 230b, 234b, 235b, 236a, 240b, 246b, 247a, 248a, 248b, 252a, 258a, 259b, 261b, 267a, 273b, 281b, 284a, 285b, 287a, 296a, 304a, 307b, 308a, 310a, 310b, 311a, 311b, 319a, 320a, 324a, 325a, 330a, 330b, 332b, 335a, 337b, 339b, 341a, 341b, 342b, 343b, 345b, 351a, 352b, 377a, 405b, 406a, 423b, 428b, 429b
Lavensiya, 338b
Lavrensiyus, 135a, 196b, 428b
Lecyo, 66a, 122a, 124a, 125a, 125b, 126a, 126b, 127b, 159b, 160a, 162a, 162b, 181b, 182a, 202a, 216a, 232a, 250b, 256a, 263b, 298a
Lecyum, 8b

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

Legatus, 202a, 306a
Leh, 8b, 9a, 16b, 17a, 91b, 93a, 96a, 97b, 103b, 169b, 215b, 229b, 231a, 235a, 268b, 302b
Lemans, 156a, 171a
Lemanus Göli, 147a, 150a, 157b, 158a, 187b, 189a, 319b
Lemanus Lakus, 8b
Leon, 19a, 162a
Leponsiye, 196b, 233b, 314a, 319a
Levâmi'u'n-Nûr, 246a
Leviniyus Birektus, 210a
Leviniyus Lemniyus, 217a
Leviniyus Torrensiyus, 210a
Leyander, 120a, 312a, 314b, 321b, 324a, 326a, 330b, 334b, 339a, 342b, 364b, 424a, 425b, 426b
Leymanus, 190a
Leyo Afrikanus, 19a, 374b
Leyodiyensis, 254a, 256a
Leyodiyum, 206a, 207a, 214a, 219b, 223a, 224a, 224b, 225a, 229b, 236b, 245a, 251b, 254a, 254b, 255b, 256a, 256b
Leyon, 114a, 149a, 151a, 159b, 173a, 180b, 182a, 185a, 185b, 186b, 187a, 187b, 213a, 261b, 270a, 410b, 425a, 426a
Liceris, 147b, 155a, 156b, 170a, 172b, 182a, 411b
Liderikus, 209b, 210b
Lidiya, 390a, 390b, 391b, 421b
Liguriya, 307b, 309b, 325a, 326a, 336b
Limakus ırmağı, 197b, 198a
Linburg, 122a, 203a, 203b, 204a, 213b, 228b, 250a, 254a, 256a
Lingonensis, 151a, 163a
Lingones, 225a, 358a
Liodiyensis Diyeseziz, 8b
Lipiya, 244a, 246b, 248a, 250a
Lipiya ırmağı, 246b
Litvaniya, 8b, 16b, 95a, 96a, 96b, 101a, 101b, 102a, 102b, 302b, 304a, 427a
Liviya, 210a, 211b
Liviyus, 113a, 115b, 116a, 129a, 131b, 133b, 134a, 135a, 136b, 148b, 151b, 152a, 152b, 159b, 170a, 186a, 230a, 310a, 311b, 313a, 314b, 321b, 323b, 325a, 327b, 329b, 330a, 330b, 333a, 338a, 338b, 339a, 339b, 343a, 348a, 365a, 385a, 393a, 427a
Livonikus Körfezi, 94b
Livoniya, 8b, 94b, 95a, 97b, 101b, 102b, 231a, 236b, 291a, 303b, 426b, 427a
Liyec, 254a, 254b, 255a
Liyodiyum, 198b, 207a, 212b
Liyodiyum Sancâğı, 207a
Liyonas, 8b
Liyoniya, 87b, 290a
Liza, 122a, 204b, 205a, 207b, 210a, 211b, 220b, 221b
Lizbona, 119b, 122b, 123a
Lodos, 27b, 91a, 130b, 135a, 366b
Lonbardiya, 8b, 147a, 187b, 307b, 318a, 318b, 320b, 323b, 326a, 328b, 334b, 376b, 424a
Londıra, 210b, 424b
Longobardi, 244b, 318a, 340a
Longobardîler, 138b, 193b, 305a, 318b, 323b, 329a, 330b, 331b, 332b, 333a, 334a, 334b, 337a, 344b
Longobardiya, 182a, 311b, 312a
Lorensiyus Mikayilis, 243a
Lotarincî, 264b
Lotarinciya, 8b, 41a, 138b, 139a, 145a, 149b, 150b, 159a, 161b, 167a, 175b, 176a, 176b, 177a, 177b, 178a, 179a, 179b, 180a, 182b, 198b, 202b, 203a, 204b, 225a, 225b, 254b, 263a, 264b, 265b
Lotariyus, 193a, 271b
Lotaryus, 138b, 146b
Loterinciya, 236b, 263a
Lovaniyensis, 208a
Lovaniyum, 204a, 207b, 212b, 213a, 213b, 214a
Loven, 205b, 212b, 256a
Lubken, 252b
Ludovikus, 138b, 143a, 143b, 146b, 154b, 159a, 159b, 161a, 165b, 167b, 169b, 170b, 171a, 171b, 173a, 173b, 174b, 175b, 179b, 180b, 181a, 183a, 203a, 219a, 221a, 253a, 256a, 257a, 261a, 273a, 275a, 277b, 281a, 281b, 283a, 283b, 288b, 292a, 296a, 385a, 406b, 427a
Ludovikus Malanus, 221a
Lugdunensis, 155a, 156b, 185a, 186a, 186b, 208a
Lugdunum, 185b, 186a, 187a, 204b, 208a, 215a , 215b, 216a
Lukaniya, 307b, 310a, 345a, 348a
Lukanus, 99b, 101b, 120a, 148b, 149a, 152a, 230a, 312a, 314a, 339a, 350b, 366a, 374b
Lukrasiya, 310b
Luksenburcî, 201a
Luksenburg, 176a, 179b, 200a, 202a, 203b, 207a, 223b, 225b, 226a, 254a, 424b, 426b
Lukzenburg, 203b, 204a
Luninenburg, 8b
Lupiya, 254a, 274a
Lupoldus, 203b, 218b, 297b, 355a
Luseburg, 225a
Luserna, 188a, 188b, 189b, 196b, 197a, 198a, 324a
Luşerna, 324a
Lutaryus, 175b, 176a, 181a
Lutenberc, 286b

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Luter, 196a, 259b, 260a, 321b
Lutesiya, 147a, 155a, 164a, 213a, 375a
Lutzen, 225a
Lutzenburg, 8b, 225a, 227a, 426a, 428a
Luvenburg, 268a, 269b
Luzasiya, 8b, 267b, 271b, 285a, 286a, 287a, 288b, 289b, 302b, 304a
Luzennena, 192b, 194b, 195b
Luzitanika, 113a
Luzitanîler, 133a

M

Macar, 8a, 16b, 17a, 104b, 179b, 199a, 223b, 231a, 233a, 305a, 306b, 322b
Macar Vilâyeti, 8a
Macellanus, 402a, 402b, 416b, 417a
Macinus, 233a, 349a, 353a, 403b, 426a
Madritum, 128b
Maet, 39a, 216b
Magdeburg, 270b, 271b
Magdeburg, 227b, 269b, 270b, 271a, 271b, 288b, 290b
Magelyan Boğazı, 7b, 416a, 417b
Magrib, 6b
Makedoniya, 8b, 16a, 117a, 267a, 356b, 357a, 358b, 359b, 361b, 362a, 363b, 364a, 364b, 365a, 366a, 386a, 386b, 392a, 420b, 421b, 422b, 423a
Makon, 158b, 182a, 187a
Maksimilyan, 183a, 199a
Maksimilyanus, 154b, 188b, 204a, 221a, 261a, 261b, 276a, 308a, 324b, 330a, 332b, 356b, 387a, 417b
Maksimilyanus Avusturyakus, 204a
Maktildis, 169a
Malta, 16b, 118a, 228a, 354a, 358a, 404b, 422a, 428b
Manastır, 244a, 245a, 246b, 248a, 425b
Manastiriyum, 253a
Mantuva, 8b, 315b, 323b, 324b, 326a, 328a, 328b
Mantuva Dukatus, 8b
Mantuvanîler, 317b
Margarita, 8b, 41a, 86b, 171b, 183a, 199a, 203a, 203b, 355a, 411b, 413b, 414a
Mariyus Nicer, 115b, 220b, 389b
Mark, 8b, 249b, 250a, 275a, 295a
Marka Tarvizina, 8b, 320b, 321b, 331b
Markiya, 6b, 8b, 49b, 244b, 245a, 249a, 249b, 250a, 251b, 267b, 288b, 289a, 289b, 299a, 307b, 320a, 322a, 339a, 355b
Markiyanus, 249b
Markiyonatus, 158a, 213a, 253a, 288a, 323b, 346a, 347a, 348b
Markodurum, 245a, 253a
Markus, 120a, 122a, 122b, 133b, 134b, 151b, 152a, 159b, 160b, 250a, 280a, 295a, 296b, 309b, 310b, 330a, 333a, 342b, 352a, 365a, 403b, 421a, 421b, 422a, 427a
Markus Tulliyus, 157a
Marleyn, 207b
Maroki Regnum, 8b
Marokkum, 372a, 375b, 376a, 376b, 377a, 377b, 378a
Marostika, 332b
Marpurgum, 273a
Marsellinus, 259a, 260a, 263b, 354b
Marsiliya, 147a, 153a, 158b, 325b
Marsillinus, 189a, 191a, 258a
Marsilya, 148b, 158b, 159b, 160b, 161a, 323b
Marsiya, 8b, 87b, 131a
Martellus, 146a, 252a, 263a
Martinus, 120a, 143b, 186b, 194b, 208a, 218b, 261b, 427a, 429a
Martiyonatus, 255b
Masedoniya, 8b
Maserata, 311a, 339a
Maseratum, 316a
Massilya, 147a
Matildis, 41a, 62b, 328b
Matrikes, 159a
Matrikola, 227a
Mayesteric, 213b
Medina Sidona, 117b, 131b
Mediterraniyum, 13b, 14a, 372a, 373b, 387b
Mediterraniyya, 318b
Mediya, 36b, 37a, 37b, 40b, 41a, 41b, 42a, 42b, 394a, 394b, 423b
Medyolanum, 8b, 147a, 246b, 319a, 330b, 332a
Mehemmed, 306b, 386b, 387a, 387b
Mekelenburg, 228a, 268a, 268b, 269a, 269b, 290b
Mekliniya, 200b, 203a, 203b, 204b, 205b, 206a, 210a, 212a, 213a, 213b, 216b, 217b, 221a, 222b, 224b, 226a
Meksikana, 408b
Meksiko, 16a, 26a, 26b, 407b, 408a, 408b, 409a, 409b, 410b
Mela, 81b, 99a, 101b, 115a, 116a, 120a, 122b, 124a, 126a, 128a, 133a, 133b, 136a, 147b, 148b, 149a, 154b, 160b, 174a, 206b, 230b, 236a, 238a, 244b, 312a, 329b, 344b, 347b, 348a, 351a, 354a, 356b, 368b, 385b, 428b
Melankto, 259b

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tubaarsiv.com

Melissus, 259b
Mella, 19b, 151b, 255a, 389b
Memleket-i Âl-i Osman, 10a
Menus ırmağı, 258b
Menus, 234a, 260a, 278a, 278b, 279a, 284b
Merankuş, 375b
Merdin, 394b
Merkator (bkz. Mirkator), 62b, 156b, 158b, 176a, 193a, 265b, 297a, 334a, 339a, 343b, 372b, 399a, 403b, 424b, 425a, 425b, 426a, 427b
Merkuliyus, 210b, 237b, 362a
Merovonîler, 234a
Mersalkabir, 372b
Merula, 5a, 149a, 161a, 165b, 167a, 169b, 324a, 326a, 428b
Meryem, 77b, 83a, 83b, 123b, 131b, 150b, 170b, 181a, 183a, 199a, 204a, 208a, 210b, 213b, 221a, 223b, 265b, 275b, 276b, 299a, 345a, 379b, 381b, 408a, 419b
Mes, 176a, 176b, 177a, 177b, 178b, 179a, 179b, 180a, 222b, 253a, 259a
Mesâlik, 167a, 175a, 177a, 313a, 340b, 341a
Mesâlikü'l-memâlik, 4a, 159b, 160a, 160b, 161a, 168a, 182a, 233a, 253a, 266b, 298a, 300a, 338a, 406b, 428b
Mesana, 353b
Mesîh, 16a, 22b, 30b, 47b, 78a, 102b, 160b, 254b, 255b, 268a, 278a, 281a, 284b, 296a, 298a, 299b, 300a, 329b, 330b, 381b, 388a, 388b, 420b, 422a, 429b
Mesko, 95b, 96a, 98a, 98b, 99a, 100b, 108b
Moskoviya, 97a, 97b, 98a, 98b, 99a, 99b, 100a, 101b, 102b, 425a
Mesopotamiya, 360b, 394a, 394b
Messa, 228a, 376a
Metrepolita, 100b
Metropolis, 243a, 271a, 271b
Meyakum, 404a, 404b
Meydburg, 236b, 271a
Mezopotamiya, 324b, 394a, 394b, 422b
Mısır, 6b, 19a, 19b, 20b, 24a, 129a, 215a, 237b, 271a, 360b, 365a, 369a, 372a, 373b, 374a, 374b, 375b, 376a, 379b, 382b, 383b, 387b, 390a, 418b, 419a, 428a
Middelburg, 210a, 217b, 218b
Milan, 8b, 16b, 147a, 182a, 188b, 231a, 293b, 315b, 316a, 317a, 326a, 328b, 329a, 330b, 331a, 332a, 337a, 417b, 424b, 426a
Milano, 330b
Milo, 8b, 63a, 371a
Minerva, 330b, 353b
Mirkator (bkz. Merkator), 5a, 14a, 22a, 28b, 37b, 41b, 56b, 136b, 164a, 187b, 190a, 197a, 204b, 211b, 214a, 232a, 237a, 239a, 256b, 257b, 318a, 323a, 326a, 351b, 358b, 363b, 368b, 369a, 397b, 400a, 403a, 405b
Misine Adası, 9b, 308b
Misiya, 286a, 386a, 390a, 390b
Misma, 8b
Misniya, 275a, 285a, 286a, 286b, 287a, 287b, 288a, 288b, 293a, 294a, 424a, 426a
Mitilene, 8b, 391b, 392b, 393a
Mogonsiya, 227b, 257a, 260a, 273b, 275a
Molukka, 401b
Molukki, 401b
Momoniya, 8b, 36b, 37a, 39a, 40a, 41b, 44b
Monakıyum, 280b
Monbeligart, 266a
Monferrat, 8b, 156b, 315b, 323b, 324a, 324b, 326b, 369b
Monford komitatus, 154b
Mons, 117a, 131a, 162b, 185b, 204b, 223a, 226a, 236a, 246b, 249a, 249b, 250a, 252a, 279a, 294a, 319a, 324a, 335a, 340b, 346a, 359b, 389b, 392b
Montis Ferrati, 8b, 324a
Mora, 6b, 9a, 15a, 15b, 269a, 355b, 356a, 363a, 365b, 367a, 368a, 368b, 369a, 370b, 404a, 422b
Moralis, 116a, 122b, 126b, 129a, 131a, 134a
Moraviya, 8b, 53a, 229b, 231a, 288a, 288b, 294a, 294b, 295a, 295b, 296a, 296b, 297a, 297b, 299a, 302b, 304a, 305a, 307b, 427b
Moreya, 363b, 366b, 367a
Morikum, 300b
Morîler, 113b, 114a, 126b, 127b, 132b, 215b, 379b
Moritaniya Tincitana, 130a
Moreya, 8b, 389b
Mormav, 207a
Moskoviya, 8b, 97a, 100a, 395b, 410a, 424a, 428a
Moza, 149b, 162b, 175b, 176a, 176b, 177a, 178a, 202b, 204b, 205a, 206a, 207a, 207b, 212b, 213a, 213b, 215b, 216b, 218b, 219b, 224b, 225a, 225b, 234a, 252b, 254a, 254b, 255a, 255b, 256a
Moza ırmağı, 204b, 212b, 213b, 219b, 225a, 234a, 252b, 254a
Mozella, 147b, 149b, 176b, 177b, 178a, 178b, 179a, 179b, 204b, 225a, 225b, 226a, 266a
Mozella ırmağı, 147b, 177b, 225a, 266a
Mozolella, 226a
Mugunsiya, 278a
Muhammed, 22b, 109b, 397b, 420b
Mulnhozen, 264a, 266a
Munda, 131b, 247a

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Munster, 158a, 226b, 228a, 229a, 245a, 246b, 262a, 264b, 265a, 265b, 282a, 428a, 428b
Munsterus, 82a, 149b, 215a, 233a, 246b, 247a, 249a, 259a, 259b, 260a, 263b, 268b, 270a, 273a, 278b, 281a, 284a, 286b, 289b, 300a, 302a, 319a
Mursensis Komitatus, 8b
Mûsâ, 130a, 230a, 386b, 387b, 389b, 418a, 418b, 419a, 419b
Musterus, 226a
Muvers, 245a, 251b, 253b, 426a, 426b
Müneccim, 5a, 207a, 217b, 261b, 265b, 425a

N

Nagolta ırmağı, 262a
Naksus, 371a
Namur, 145a, 203b, 204a, 205b, 207a, 207b, 212b, 222b, 223a, 224a, 224b, 225a, 254a, 256b, 426b
Namurkum, 202a, 204b
Namursensis, 9a, 166b
Naso, 29a, 226a
Natoliya, 9a, 389b, 391a
Navaciyerus, 126a
Navarra, 372b
Navarre, 146b
Naziyanzenus, 248b
Nebtuniyum, 342b
Nederlant, 202b
Negroponte, 391b, 392b, 393a
Nehr-i Araris, 182a
Nehr-i Sekuana, 155a, 165a, 166b, 167a
Nekarus, 234a, 260a, 261a, 261b
Nekkarus, 232b, 260a, 260b, 261a
Nekkarus ırmağı, 260b
Nemçe, 6a, 6b, 7a, 7b, 8a, 8b, 9a, 9b, 10a, 16b, 17a, 106a, 118a, 137b, 142b, 146b, 155a, 167b, 184b, 190b, 200b, 213a, 226a, 227a, 232a, 232b, 236a, 238b, 239a, 242b, 246b, 262b, 263a, 278b, 279b, 283b, 291a, 322b, 413b, 428b, 429b
Neomagum, 234a
Nerviyum Vilâyeti, 204a
Nevarra, 146a, 171a, 171b, 211a
Nevarrara, 125a, 125b, 127b, 135a, 171a, 342
Nevburga, 257b
Neyoportus, 73b, 211a, 336a
Nigroponti, 9a
Nikiya, 325b
Nikolaus Naviyus, 225b
Nikus ırmağı, 260b
Nilus, 233a, 312a, 373b, 374a, 375a, 375b, 379b, 381b, 383b, 385a, 400a
Niyapolitanum, 9a
Niyepa, 207b
Noklarus, 193a
Norman, 79b, 154a
Normandiya, 9a, 145a, 169a, 198b
Normanniya, 62b, 73b, 74a, 74b, 78b, 151a, 154a, 155a, 155b, 156a, 161b, 162a, 165a, 165b, 170b, 346
Northozen, 229a, 269b, 271a
Norvercîler, 33b, 43b, 78a, 215b
Norverciya, 9a, 16b, 28a, 30a, 30b, 45b, 74b, 75b, 76a, 78b, 81a, 81b, 82a, 83b, 85b, 89b, 155a, 235b
Nova Zembila, 9a
Noveziyum, 251a
Noviyomagum, 162a, 219a
Nûh, 14b, 22a, 195a, 230b, 373b
Nurenberga, 283a
Nussiya, 251a
Nuvaziyum Maliyanus, 251a
Nuvenburg, 194a, 228a

O

Odakıs, 170b, 203b, 221a
Odennas, 224b
Odera ırmağı, 237a, 289b, 296b
Oganei, 321b, 323a, 334a
Oganeni dağları, 333a
Ogusta, 62b, 114a, 115a, 123a, 135a, 135b, 158a, 158b, 159b, 162a, 225a, 229a, 231a, 232b, 254b, 259a, 280b, 281a, 323b, 353b, 355a, 427a
Ogustinus, 120a, 133b, 362b, 422a, 424a
Ogustus, 30a, 113a, 125a, 128b, 133b, 135b, 146b, 150a, 150b, 160b, 167b, 169a, 172a, 173b, 179b, 181a, 186a, 186b, 219a, 220a, 232a, 250b, 261b, 280a, 314a, 318a, 364b, 365a, 428b
Ogustus Kayser, 30a, 113a
Oksoniyum, 9a, 69b
Okyanus-ı Akutanikus, 148a
Okyanus-ı Biritanikus, 82b, 145b, 148b, 161b, 209b
Okyanus-ı Cermanikus, 46b, 53a, 69a, 70b, 236a
Olavus Magnus, 96b
Oldenburcensis, 9a
Oldenburg, 89b, 210b, 231a, 241a, 241b, 243a, 243b, 245a, 246a, 247a, 426b
Oligarhiya, 139b
Olimpiya, 361b, 367b
Olimpiyades, 160b
Orbis Terra, 9a
Orkiyanum, 210a, 211b

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Orteliyus, 15b, 81b, 82a, 115a, 131b, 132b, 149b, 156b, 167a, 176b, 202a, 225a, 243a, 263b, 275a, 283a, 298a, 356b, 367a, 372b, 397b, 405b, 424a

Oryentalis, 8a

Oska, 57a, 135a

Oskirkıya, 253a

Osnaburg, 245a, 247a, 247b, 248a, 425b

Ossakaya, 404a

Ostenda, 211a

Ostureya, 193b

Otmarsen, 266a

Otropiyus, 120a, 133b, 187b, 190b, 338a

Otto, 138b, 139a, 180b, 219a, 220a, 232a, 236a, 244b, 250b, 259a, 261b, 263a, 265b, 266b, 268a, 269b, 270a, 271b, 272a, 275a, 279a, 280b, 283a, 286b, 293b, 297b, 298b, 302b, 303a, 315a, 328b, 329a, 331b, 333a, 334b

Ottom, 260b

Ottomanîler, 387a

Ottonika, 258b, 260a

Overisel Dominiyum, 9a

Ovidiyus, 203a, 223a, 314a, 344b, 349a, 365a, 367b

P

Padenborn, 244a

Paderborn, 227b, 236b, 245a, 256b

Paderborna, 234a, 244a

Padus, 311b, 313a, 313b, 315a, 318a, 318b, 323b, 324a, 324b, 326a, 327a, 328a, 329a, 330a, 333a, 422b

Padus ırmağı, 311b, 318b, 323b, 324a, 324b

Palasiyum, 130b

Palatinatus, 9a, 45b, 60a, 103a, 227b, 229b, 258a, 258b, 259a, 259b, 260a, 260b, 261a, 282b, 285a, 425a

Palatinatus Rehni, 9a, 258a, 260b

Palatinatus Superiyor, 9a

Palestina, 387b, 425b, 426a, 427a, 428a

Palma, 335a, 384b

Panacirikus, 167a

Panfiliya, 386a, 389b, 391a, 391b, 421b

Pannoniya, 230b, 233a, 283a, 295a, 296b, 297a, 297b, 298a, 301a, 301b, 305a, 306b, 356b, 357a, 420b, 422b

Panormus, 353a

Papa, 22b, 44b, 45b, 80a, 99a, 100b, 146b, 155b, 159a, 179b, 201b, 268a, 268b, 281a, 315a, 315b, 321b, 324b, 326b, 327b, 331a, 342a, 343b, 354b, 364a, 402a, 404b

Paradizus, 418a

Paris, 142b, 143a, 143b, 146b, 147a, 147b, 149a, 150b, 151a, 151b, 155a, 161b, 164a, 164b, 165a, 166a, 166b, 169a, 174a, 174b, 184b, 195a, 213a, 221a, 255b, 259b, 290a, 424a, 425b, 426a, 426b, 427a

Parlemento, 200a

Parlementum, 48b, 73b, 142a, 181a

Parma, 199a, 215a , 311a, 315b, 316a, 326a, 327a, 327b, 328a, 329a

Parmensis Dukatus, 9a

Patavî, 215b

Pataviya, 9a, 217a, 217b, 219b, 223a, 281b, 300a, 334a

Pataviya Diyisiyu, 9a

Pataviyum, 221b, 281b, 300b, 316a, 322a, 323a, 326a, 331b, 332b, 333a, 333b

Pavlus, 107b, 110a, 120a, 133b, 154b, 160a, 169a, 169b, 182a, 186a, 217b, 283b, 312b, 313a, 319a, 321b, 325a, 327b, 330a, 361b, 364a, 379b, 391a, 396a, 396b, 403b, 404b, 417b, 419b, 420b, 421a, 421b, 422a, 425b, 427b, 428b

Pedemonsiyum, 9a, 323b, 326b

Pegto, 9a

Peloponnezuz, 9a, 15b, 365b

Peninsula, 77a, 77b, 82a, 83b, 107b, 108b, 154a, 192b, 281b, 308b, 392a

Pepinus, 146a, 223a

Perekop Tatarı, 108b

Persikum Regnum, 9a, 393b, 395a

Persiya, 394b, 399b

Peruviya, 9a, 414b, 415a, 415b, 420b

Peruziya, 311a, 338a, 338b, 340b, 425a

Petrus Afiritema, 240a

Petrus Arvernus, 185b

Petrus Diveus, 177b, 225a

Peygamber, 298b, 394a, 418a

Pılasensiya, 215a, 316a, 326a, 328a, 331a

Pıraga, 232b, 286b, 293b, 294b, 426a

Propersiyus, 209b

Provinsiya, 6b, 9a, 10a, 37a, 56b, 112b, 138b, 149a, 156b, 157b, 158a, 158b, 159a, 159b, 160a, 170b, 172a, 190a, 202a, 226a, 326a, 414a, 424b

Pikardiya, 145a, 150b, 161b, 163b, 165a, 165b, 198b, 202b, 209b, 221a, 222b, 223a, 223b, 231a, 426b

Piktavensis Komitatus, 173a, 375a

Piktaviya, 173b, 174a

Pilasensiya, 126a, 128a, 199a, 311a

Pilato, 133b, 362b, 365a

Pilatus Göli, 198a

Piliniyus, 34a, 62a, 73a, 74a, 74b, 76a, 82a, 83b, 93a, 99a, 99b, 100b, 105b, 107b, 113a, 114b,

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

115a, 116a, 117a, 122a, 122b, 123a, 124a, 126a, 128a, 128b, 129a, 130a, 130b, 131a, 131b, 133a, 133b, 134a, 135a, 135b, 136a, 136b, 147a, 147b, 148a, 148b, 149a, 149b, 153a, 158b, 160b, 161a, 168b, 171a, 174a, 176a, 176b, 185b, 186a, 189a, 214b, 221b, 230b, 231b, 232b, 233a, 234a, 236a, 237a, 238a, 239a, 240a, 241b, 245b, 250b, 273b, 274b, 280a, 300b, 301a, 305b, 308a, 308b, 309a, 309b, 311b, 312a, 312b, 313a, 313b, 314b, 315a, 318a, 318b, 319a, 321a, 323b, 324b, 328a, 328b, 329b, 332b, 334b, 335a, 337a, 338b, 339a, 341b, 342b, 343a, 344b, 345a, 347a, 348a, 349a, 349b, 350a, 350b, 351a, 352a, 353a, 354a, 354b, 356b, 357a, 361b, 362a, 363b, 364b, 365a, 365b, 366a, 366b, 367a, 368b, 369a, 369b, 370a, 370b, 371a, 373b, 374a, 374b, 375a, 375b, 385b, 388a, 389b, 390a, 390b, 391b, 393a, 393b, 394b, 399b, 400b, 418b, 428a

Pilulus Emiliyus, 167b

Pilutarkus, 159b, 160b, 237b, 313a, 318b, 367b, 373a, 422b

Pipinus, 142a, 142b, 146a, 173a, 175b, 179b, 223b, 224b, 252a, 260a, 277b, 323a

Piramiyus, 252a, 259b, 271a, 281b, 424b

Pireney dağları, 110b, 114a, 116b, 145b, 147a, 170b, 233a

Pirepozitus, 222a, 228a

Pireveze, 365a

Pirezez, 200a, 315b

Pirinsipatus, 173b, 211b, 346a, 347a

Pirinsipis, 8b, 21a, 222a, 383b, 384b

Pistoriyum, 311a, 337a, 337b

Pitolmeus, 241b, 270b, 280a, 280b, 300a, 303a, 314b, 323b, 329b, 334b, 339b, 340b, 344b, 346b, 347a, 348a, 364b, 367a, 368a, 368b, 381a, 399a, 428a

Piyemont, 157b, 158a

Piykardiya, 9a

Piyus papa, 191a, 302a

Podoliya, 102b, 304a

Polikunum, 183a

Poloniya, 9a, 16b, 91b, 92a, 93b, 94b, 95a, 96a, 97a, 100b, 102b, 103a, 103b, 104b, 229b, 231a, 235a, 288a, 295b, 296a, 302b, 303a, 303b, 304a, 304b, 305a, 395b, 396a, 424a, 425a, 428a

Poltugalliya, 122b

Poluz Artikus, 9a

Pomeraniya, 9a, 54b, 79b, 93b, 268b, 287b, 288a, 289a, 290a, 290b, 291a, 291b, 292a, 302b, 303a, 303b, 304a

Pomerya, 212b

Ponponiyus, 111b, 115a, 116a, 120a, 126a, 133a, 133b, 134a, 147b, 174a, 206b, 234a, 236a, 332b, 365b, 399a, 428b

Pontus Oksiyus, 230b

Poodiberciya, 207b

Portokiz, 123b, 383a, 383b, 402a, 405a, 406b, 416b, 426a, 427a

Portugal, 199a, 203b

Portugalliya, 9a, 114b, 119a, 122a, 122b, 123a, 123b, 124a, 124b, 126b, 127b, 128b

Portus Vetus, 415a

Postellus, 110b, 385b, 425b, 428b

Potiyer, 175b

Pozanyas, 115b

Pulitarkus, 84b, 85a, 315a

Pulitaryus, 85a

Pulya Piyana, 9a, 346b, 349a

Purusiya, 91b

R

Rabato, 378a

Radolfus, 193a, 271b

Rafizîler, 188b

Ransav, 88a, 88b, 89b, 90b

Ratibonnensis, 305a

Ratisbona, 232b, 257a, 281a, 282a, 283a, 284a, 300b

Ravena, 311a, 314a, 327a, 329b

Rehnoldus, 253a

Rekanatum, 339b

Ren, 9a, 158b, 178a, 178b, 204a, 207a, 214b, 215b, 216a, 226a, 226b, 229b

Renaldus, 219a

Renatus, 159a, 159b, 169b, 170b, 178a, 179b, 191a, 207a, 258a, 266a, 272b, 427b

Renos, 138b, 145b, 148a, 187b, 189a, 190a, 191a, 196b, 198a, 202b, 204b, 218b, 219b, 230a, 230b, 231a, 232b, 233b, 234a, 239a, 244a, 246b, 247a, 248b, 249a, 250a, 250b, 251a, 251b, 252a, 252b, 253b, 255b, 257b, 258a, 258b, 259a, 260a, 260b, 262b, 263a, 263b, 264a, 264b, 265a, 265b, 266b, 267b, 272b, 274a, 277b, 279a, 280a, 282b, 284a, 297a, 300a, 327a, 422b, 424b

Renos ırmağı, 187b, 189a, 191a, 231a, 233b, 244a, 248b, 252b, 258a, 262b, 266b, 277b, 327a

Rens, 154b, 155a, 176a, 184b, 187b, 204b, 207a, 207b, 208a, 213b, 216b, 222b

Renum ırmağı, 147a

Repuplika, 191b

Retika, 197b, 308b, 321a

Riga, 95b, 96a, 98b, 101b, 128a, 236b, 291a, 303b

Rinfeld, 191a

Ritimerus, 206a, 274a

Riva Kasabası, 331b

Roberturs, 159a

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Robertus Balduinus, 252a
Robertus Gavakinus, 211b
Robertus Senalis, 161b, 167a
Rodanus, 147b, 148a, 150a, 180b, 186a, 186b, 189a, 194b, 195a, 205a, 319b, 320a, 354b
Roderikus, 35b, 130a
Rodolfus, 180b, 240b, 259b, 321a
Rodolfus Agrikola, 240b, 259b
Rodos, 9b, 23b, 24a, 118a, 148a, 159b, 175b, 370b, 371b, 386b, 391a, 391b, 393a, 393b, 421b
Roma, 7a, 13b, 15a, 16a, 16b, 18b, 72b, 80a, 83b, 84a, 87a, 88b, 98b, 112a, 112b, 113a, 113b, 114a, 119b, 120a, 120b, 123a, 132b, 133a, 133b, 134a, 134b, 147a, 148b, 152a, 154b, 158b, 159b, 160a, 160b, 162a, 162b, 164b, 165a, 167a, 174a, 175a, 178b, 181b, 186a, 186b, 188b, 195a, 196b, 204a, 213a, 215a , 216a, 220a, 225a, 225b, 226a, 227a, 227b, 229b, 230b, 231a, 232a, 234b, 242a, 243a, 246b, 247b, 248a, 249a, 250b, 251b, 252a, 253a, 258a, 259b, 265a, 266a, 268a, 268b, 269b, 271a, 276a, 278b, 279a, 282a, 283a, 283b, 285a, 291a, 293b, 295a, 296a, 299b, 300a, 302b, 306b, 307b, 308a, 308b, 310a, 310b, 312b, 313a, 315a, 315b, 316a, 316b, 317a, 318b, 322b, 326a, 327b, 328a, 328b, 329a, 330a, 330b, 331b, 332b, 333a, 334b, 336b, 337a, 337b, 338a, 339a, 341b, 342a, 342b, 343a, 343b, 344a, 345a, 346a, 350a, 352a, 355b, 357a, 358b, 359b, 360a, 360b, 363a, 366a, 367a, 368b, 370b, 372b, 373a, 374a, 377a, 387a, 392b, 417b, 422a, 422b, 423b, 425a, 425b, 426b, 427a, 427b
Romandiyola, 9b, 307b, 326a, 327b, 329a
Romaniya, 9b, 102a, 134a, 358b, 359b, 361a, 363a, 365a, 367a, 367b
Ron ırmağı, 157b, 158a, 159a
Rostokıyum, 269a
Rotenburg, 197a, 262a
Rotlinga, 261a, 261b
Rotomagum, 147a, 147b, 155a, 156a
Rotrodamun, 204b
Rubeyakum, 265a
Ruciya, 229b, 290b, 291a, 291b, 292b
Rum-ili, 8a, 9b
Rupela, 205a, 211b
Rupela ırmağı, 211b
Rupelmonda, 205b
Rupermunda, 211b
Rura ırmağı, 247a, 249b, 250a, 253a
Ruramunda, 204b, 206a, 219a, 219b
Rusiya, 9b, 53b, 89b, 91a, 94a, 96a, 97a, 97b, 101a, 102a, 102b, 302b, 304a, 305a, 396a, 420b, 424a

S - Ş

Sabodiya, 138b, 149a, 157b, 158a, 158b, 169b, 180b, 185a, 187b, 192a, 192b, 193b, 194a, 194b, 195a, 196a, 196b, 199a, 203b, 228a, 230b, 264b, 320a, 323b, 324a, 325b
Saguntum, 133b
Sakız Adası, 7a
Saksones, 55a, 142a, 234b, 243a, 244a, 267a, 267b, 268a, 297b
Saksoniya, 9b, 17a, 54a, 73b, 187b, 199a, 227b, 229b, 231a, 243a, 243b, 244a, 244b, 246a, 247a, 247b, 267a, 267b, 268a, 269a, 269b, 270a, 270b, 271a, 271b, 272a, 275a, 275b, 276a, 276b, 278a, 278b, 285a, 286a, 286b, 287a, 287b, 288a, 302b
Saksoniya İnferiyor, 9b
Saksoniya Superiyor, 9b
Salisburg, 75b, 299b, 300a, 301a, 302a
Salmantika, 128a
Salmo, 178b, 207a, 246a
Saltezburg, 227b, 236b
Saltzburg, 300a
Salzburcensis Artiyapiskopatus, 9b
Samariya, 388b, 389a, 421b
Samocisiya, 9b, 102a, 102b
San Cakomo, 415b
Sanbira, 204b, 205b, 223b
Sancoan, 118a, 333b, 335b, 343b, 411b, 413b, 428b
Sandomiriya, 303a, 303b, 304a
Sante Kırusa, 110b, 416b
Santi Toma, 8b, 21a
Santoma, 27b, 383b, 384a
Santorini, 9b, 371b
Sarasinîler, 352b, 388b, 394a
Sardiniya, 9b, 349a, 349b, 350a, 350b, 351a, 351b, 352a
Sarmasiya, 231a, 234b, 235a, 235b, 236a, 261b, 303b, 305b, 395b, 424a, 425a
Sarmatîler, 215b
Saturnus, 308a, 321a, 341b
Sebastiyanus, 122b, 150a, 195a, 289b, 300b, 427b, 428a, 428b
Sebta, 378b
Sebte Boğazı, 15a, 19a, 114a, 131b, 373a, 377b, 378b
Secimundus, 250b
Sedunum, 188a, 188b, 319b, 320a
Segobiya, 128b
Segonsiya, 129a
Segorbiya, 117b, 119a, 132b, 134a
Sekuana, 147b, 155b, 162b, 163b, 164b, 165a, 166a, 166b, 204b, 411b

TÜBA TÜRK BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Sekuana ırmağı, 155b, 162b, 164b
Selebes, 402b, 403a
Selebres, 401b
Selestadiyum, 264a, 265b
Seltiberi, 133a
Semerkanda, 396b
Semiguntus, 250b
Sena, 41b, 205b, 337a, 338a, 338b, 339b
Senaka, 232b
Senator, 141b, 190b, 196b
Seneka, 25a, 120a, 185b, 186b, 231b, 237b
Sent Andiryans, 211b
Sent Vinok, 211b
Serasenîler, 113b, 119b, 122b, 126b, 127b, 130a, 361b, 373a
Seres, 32a, 54b, 104b, 105b, 172a, 180b, 215a, 353b, 365b, 368b
Serviya, 305a, 326b, 358b, 359a, 359b, 361a, 386a, 386b
Serviziya, 104a, 215a, 239b, 248b, 267b
Sevena ırmağı, 245b
Severinus, 298a, 298b
Seviliya, 118b, 120a, 122a, 130a, 130b, 131b, 425b
Seylan Adası, 7a, 407a
Seyn Baefs, 211b
Seyn Bernart, 211a, 213b, 315b, 413a
Seyn Bunvat, 211b
Seyn Corciyo, 327b
Seyn Peter, 211b, 228a
Seynmartin, 205a
Seynservasiyus, 254b
Seyntomer, 205b, 221a, 221b, 222a, 266a
Sezar, 19a, 61a, 74a, 113a, 119a, 129a, 130b, 133a, 134a, 135a, 135b, 146a, 147a, 147b, 149a, 149b, 150b, 152a, 152b, 159b, 160a, 163a, 164a, 166a, 168b, 171b, 174a, 175a, 176a, 176b, 178b, 181a, 181b, 182a, 183b, 185b, 187b, 191a, 194b, 196a, 219a, 237a, 252b, 254a, 255a, 293b, 309a
Sezar Ogusta, 74a, 129a, 135a, 135b
Sezarodunum Turonum, 157a
Sıkosiya Kumpartibus, 9b
Sıpolekanuz, 9b
Sırakuzza, 353a
Sırf, 99b, 101b, 151b, 297b, 298a
Sicebertus, 187b, 217a, 223a
Sicilya, 9b, 16b, 32b, 34b, 135a, 159a, 314b, 344b, 348a, 351b, 352a, 352b, 426b
Sicismundus, 92a, 94b, 103b, 286b, 296b, 424a
Siçenum, 206a
Siçero, 134a, 140a, 152a, 342b, 350b, 352a, 353a, 362b, 390a
Sidon, 388a
Sidoniyus, 158b, 185b, 234b, 237a
Sıkıliya, 351b
Sileziya, 9b, 286a, 288b, 295b, 296a, 297b, 302b, 304a, 304b, 305a, 427a
Silviyus, 189a, 193a, 312b, 320b, 373a
Simber, 15a
Simbirika, 81b, 83b, 84b, 85b, 268a
Sinaka, 240a
Siprus, 7b, 391b, 393a
Siriya, 176a, 209b, 363b, 387a, 387b, 390a, 391b, 392a, 395b
Sisero, 118a, 133b, 160b, 315a, 340b, 365b, 375a
Sitiya, 29a, 235a, 267b, 305a, 305b, 306b, 308b, 370b, 395b, 396b, 400a
Siyene, 374b, 375b
Siynserc dağı, 195b
Sofiya, 220a, 359b, 360a
Sofiyanus, 368a, 371a, 427b
Soforum İmperiyum, 9b, 393b
Sokrates, 362b
Solinus, 30a, 33b, 34a, 35a, 36a, 93a, 111b, 115a, 151b, 159b, 160b, 189a, 233a, 301b, 308b, 312a, 349b, 351b, 352a, 354a, 362a, 363b, 373a, 400b, 418b, 428b
Sudan, 8a,19a
Sukronensis Körfezi, 116a
Sultân Adası, 8b, 384b
Sultân Mehemmed, 108a, 324b
Sultân Süleymân, 147a
Suluza, 210b
Sumatra, 417a
Suntgoviya, 9b, 190b, 263a, 264a, 265a, 265b, 266a
Surinciya, 274b, 277a
Suvensiya, 251a
Suvetoniyus, 114b, 135b, 186a, 215a , 250b, 346b
Suveviya, 229b, 231a, 233a, 260b, 261a, 262a, 263a, 265b, 268a, 271a, 277b, 283a, 290b, 292a, 424b
Suvevus, 234b, 236a, 289a
Suvisiya, 187b, 188a, 188b, 190b, 197a, 197b
Suza, 158a, 246b, 324a, 375b, 395a, 423a, 423b
Suzatum, 244a, 246b, 250a
Süleymân, 132b, 204a, 240a, 305b, 315a, 379b, 380b, 388b, 389b, 429b
Süleymanus, 306b, 374b, 386a
Süvetsiya, 9b
Süvisiya, 197a
Şam, 209b, 387b
Şarlemont, 224b
Şiliye, 7a
Şimey, 223a

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

T

Tagus ırmağı, 122a, 128b

Tagus nehri, 129a, 129b

Taliya, 7b, 9b, 25a, 68b, 102a, 181b, 203a, 258b, 259b, 307b, 309a, 310a, 310b, 311a, 314a, 315a, 317a, 317b, 318b, 323b, 324a, 327b, 328b, 329a, 330b, 331a, 331b, 332b, 339a, 340a, 341b, 342b, 343a, 344b, 345a, 346a, 347b, 351b, 352b, 362a, 377a, 424a

Taliyan, 96a, 138a, 188b, 210a, 210b, 227a, 255a, 255b, 307b, 311b, 312a, 313a, 319a, 325a, 330a, 335a, 341b, 344a, 346b, 347a, 347b, 348a, 351b, 357a, 362a, 362b, 396b, 408b, 428b, 429a

Tanayis ırmağı, 109a, 230b, 396b

Tarako, 136a

Tarakonensis, 113a, 115b, 128b, 133a

Tarodantum, 376a

Tarsus, 391a, 421a, 423a

Tartariya, 9b, 394b, 395b, 396b, 397a, 425a

Tasitus, 46b, 64a, 83a, 90b, 139b, 149b, 153a, 161a, 163a, 176a, 177b, 178b, 180b, 185b, 186a, 186b, 206a, 216a, 216b, 218b, 219a, 219b, 230a, 230b, 231b, 232a, 233b, 234a, 237a, 237b, 238a, 239a, 242a, 243b, 244b, 245a, 250a, 250b, 251a, 252b, 254a, 271a, 272b, 273a, 274a, 286a, 292b, 313b, 318b, 323b, 332b, 339b

Tatar, 14a, 17a, 22a, 23a, 29a, 44b, 97b, 98b, 101a, 104a, 105b, 106a, 107b, 108a, 108b, 109a, 109b, 147a, 179a, 235a, 305a, 370a, 385b, 395b, 396a, 396b, 397b, 420b

Tataristan, 9b, 397a

Tavrika Kersonesuz, 9b, 108a

Tebe, 365b, 366a, 374b

Temesna, 19b, 377b

Tenarus ırmağı, 324b

Tenayis, 15a, 15b, 84b, 91a, 97b, 98b, 99a, 101b, 103b, 108b, 109a, 308b

Tenera, 205a, 211b, 223b

Tentira, 374b, 375a

Terensiyus, 209b, 309b

Terra Avusteralis, 9b

Terra di Barri, 9b

Terra di Lavoro, 9b, 307b, 344a, 345a, 346a

Terra di Yoteranta, 9b

Terra Santa, 9b, 387b, 389a

Tesalya, 215a, 364a, 365b, 402b

Tevrât, 11a, 22b, 23b, 84a, 110a, 120a, 150b, 221a, 381a, 381b, 387b, 419b, 421b

Teyodorikus, 176a, 215a , 217a, 223b, 252a, 273b, 275a, 279a, 310b, 321a

Teyodorus, 196b, 215a , 224a, 270a, 410b

Teyolociya, 298b, 324a

Tıracektum, 213b, 216a, 219b, 241a, 254b, 256a

Tıransilvaniya, 9b, 16b, 104b, 105a, 106a, 358b, 426b

Tırabzon, 386b

Tıravilansis, 10a

Tıraviz, 225a

Tıroya, 22a, 133b, 151a, 214b, 237a, 250b, 312a, 333b, 346b, 351b, 352b, 364b, 365b, 375a, 390b, 393a, 423a, 423b, 425a

Tiberis, 205a, 309a, 311b, 312b, 313a, 315a, 336b, 341b, 342a, 343a

Tigurinus, 188b

Tigurum, 188a, 189b, 190a, 191a, 191b, 193b, 196b, 197a, 198a, 426a

Timor, 403a

Timurlanes, 386a, 386b

Tiracektum, 204b

Tiranzi Zelaniya, 220b

Tiranzizalana, 239a, 244a

Tiranzizalani, 208a

Tiremoniya, 245a, 247b, 250a

Tirev, 202b, 225a, 226a, 226b, 426b

Tirevs, 178a, 178b, 207a, 225a, 226a, 226b, 227b, 258a, 293a

Tiridentum, 147a, 231a, 312a, 321a, 321b, 323b

Tirisensiyum, 162b

Tiriyer, 145a, 228a, 236b, 260a

Tirolensis Komitatus, 9b

Tiroli Komitatusı, 320b

Tisinus ırmağı, 198a

Toledo, 128b

Tolen, 217a, 217b

Toleytum, 128b

Topaziyus, 231b

Torbiya, 325b

Torinum, 323b

Tornakum, 205a, 209b, 211b, 222b

Tornasensis, 208a

Toskana, 315b, 336b

Totones, 204a, 244b, 255a, 288b

Totonika, 202b, 210a, 211a, 212a

Tuberus ırmağı, 260a

Tubinga, 232b, 261a, 261b

Tucinus Göli, 190b

Tuleytula, 5a, 118b, 120a, 123a, 126b, 127b, 128b, 129b

Tuloze, 126a

Tuna, 148a, 230b, 232b, 260b, 262b, 280a, 280b, 281a, 281b, 282b, 283a, 284a, 292b, 294a, 296b, 297b, 298a, 298b, 299a, 301b, 305a, 305b, 306a, 306b, 307a, 307b, 311b, 312a, 354b, 356a, 356b, 357b, 358b, 359a, 359b, 422b, 424b

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Tunetanum Regnum, 10a
Tunetum, 372a, 372b
Tungırı, 212b, 254b, 255b, 256a
Tunus, 10a, 16a, 18b, 19a, 19b, 120a, 133b, 194b, 328b, 353b, 357a, 371b, 372a, 372b, 373a, 387a, 404b
Turinciya, 10a, 17a, 229b, 267b, 272b, 273a, 273b, 274b, 275a, 275b, 276b, 277b, 286a, 286b, 426a
Tursikum İmperiyum, 10a, 385b, 387a
Tuskiya, 336b, 338b
Tussi, 332b, 336b
Tussiya, 9b, 307b, 336b, 337a, 339a
Türk, 18a, 23a, 108a, 108b, 109a, 109b, 176a, 298a, 298b, 306b, 307a, 322b, 336a, 357b, 358a, 359a, 360a, 360b, 361b, 362a, 363a, 363b, 364a, 365a, 366b, 367a, 367b, 371b, 372a, 372b, 374b, 381a, 385b, 386b, 387a, 390a, 391b, 393b, 394b, 395b, 396a, 420b, 426a
Türkler, 15a, 22a, 97b, 108a, 108b, 230b, 298a, 303b, 306b, 307a, 357a, 357b, 359a, 359b, 361b, 362b, 364b, 366b, 367a, 368a, 370a, 371b, 373b, 374b, 379b, 385b, 387a, 387b, 388b, 389b, 390a, 392a, 393b, 395b

U

Ulma, 261a, 424b
Ulturacektum, 216a, 220b
Undelvadiya, 197b
Uranum, 335b
Uratislaviya, 304b, 305a
Ustofri, 201b
Uşlandiya, 193a
Utârid, 152a, 210b, 237b
Uvvaburgum, 247b
Uvvaldek, 250a, 256b, 257a, 257b, 258a, 265a
Uvvaldekiya, 257a
Uvverdena, 250a
Uvvestfaliya, 145a, 226b, 229b, 234a, 243b, 241a, 244a, 244b, 246b, 247b, 248a, 248b, 249a, 250a, 251a, 251b, 252b, 267b, 272b, 274a, 424b
Uvvik Mannus, 250a
Uvvildunga, 257a
Uvvirtenberc, 231a, 261a, 261b
Uvvismariya, 268b, 269b

V

Vahalis, 204b, 218b, 219b, 234a
Vvalakıriya, 217b
Vvalakiya, 107a, 218a, 358b, 360a, 386b, 425a
Valdek, 226b, 228b, 256b, 257a, 271b
Valenkort, 224b
Valensen, 223a
Valensiya, 10a, 33a, 45a, 114a, 114b, 115b, 120a, 122a, 128b, 132b, 133a, 134a, 134b, 135a, 135b, 158a, 223a, 324b, 348a, 412b
Valenzey, 189a
Valeziya, 10a, 146b, 157b, 179b, 188a, 188b, 194a, 195a, 318a, 319a, 319b, 320a, 320b, 343b
Valliya, 43b, 51a, 54b, 56a, 56b, 60a, 61a, 62a, 62b, 64a, 65b, 72b, 113a
Vanda, 174b, 210a
Vandal, 75b, 292a
Vandalî, 84b, 112a, 113b, 194b
Vandalikum, 236a
Vandalîler, 85a, 113b, 130a, 138b, 180a, 210a, 243a, 261b, 268b, 269b, 289a, 290a, 372a
Varro, 22a, 110b, 122a, 309a, 312b, 325b, 362b
Vatikanum, 312b, 315a
Vazeus, 110b, 114a, 118b, 119b, 123b, 124a, 128a, 128b, 133a, 134a, 135a
Veceliyum, 131b
Veceryus, 206b
Velî Harikus, 259a
Velî Petrus, 248a, 337a
Venedik, 10a, 16b, 76b, 94b, 95b, 141b, 154b, 188a, 213a, 227a, 235a, 291a, 305a, 308b, 310b, 316a, 317a, 318b, 322a, 322b, 323a, 329b, 331b, 332b, 333a, 333b, 334a, 334b, 335a, 335b, 339a, 361b, 366b, 370b, 371a, 371b, 386b, 387a, 403b, 424a, 426a, 426b, 427b, 428a
Venedik Körfezi, 94b, 95b, 235a, 305a, 333a, 334a, 339a
Venediklüler, 333a, 334a, 334b, 335a, 335b, 336a, 363a
Veneris Portus, 116a
Venesiya, 154b, 307b, 316a, 322a, 333a
Venissa, 158a, 287a
Venüs, 107b, 151b, 271b, 367a, 392a
Verdenberk, 188b
Verona, 10a, 147a, 294a, 310b, 312a, 315b, 316a, 322a, 329a, 331a, 331b, 334a, 424a
Verona Pirinsipatus, 10a
Veste, 13b, 244a
Vestfaliya, 54b, 220b, 229b, 244a, 244b, 245a, 245b, 246b, 247a, 292a
Vetera, 252a, 253b
Vezuliyum, 183a
Vezuz dağı, 311b
Vianna, 232b, 298a
Viflisburg, 192a, 193a
Viflispurcergav, 190a
Villakum, 301b
Villamanta, 128b

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

Vindelsiya, 282b, 427a
Vinsensiya, 10a, 147a, 311a, 322a, 323b, 331a, 331b, 332a, 332b, 333a, 334a
Vinsensiya Disiyo, 10a
Virciliyus, 30a, 42b, 150a, 203a, 214b, 221b, 258b, 260a, 311b, 312a, 312b, 313a, 314b, 317a, 319a, 328a, 331a, 338b, 345b, 348a, 349b, 351b, 354a, 364b, 365a, 373a, 390b, 423b
Virciniya, 10a, 409b, 410b, 412a
Vircitanus, 116a
Virtenberc dukatusı, 263a
Vise komitatus, 211b
Visenburg, 228a, 264a
Vistula, 92b, 93a, 230b, 231a, 232b, 234b, 268b, 302b, 303a, 303b
Vitenberk, 234a
Viyadrus, 234b, 289a, 290a, 296b, 303b, 305a
Viyenna, 106b, 109a, 227b, 233b, 276b, 298a, 298b, 299b, 300a, 301a, 355b, 356b, 426b, 427b, 428a
Vizenburg, 95b, 284b
Vizurcis, 234b, 241b, 242b, 243a, 244a, 244b, 245a, 245b, 246a, 247a, 248a, 257b, 270a, 273b, 274a, 287a
Vizurcis ırmağı, 234b, 243a, 244a, 244b, 245a, 245b, 247a, 273b
Volaterra, 337a, 338a
Volaterranus, 157b, 336a, 356a, 359a, 369b
Volga, 99a, 359b
Vonhiyniya, 10a
Vozegus dağı, 263a
Vultoniya, 10a
Vvalakiya, 10a, 361a
Vvaveldek Komitatus, 10a
Vvestfaliya, 10a
Vvicit, 10a
Vviflis Purcergav, 10a, 188a
Vvindorum Martiya, 10a
Vvitemberg, 10a

Y

Ya‘kûb, 118a, 278b, 387b
Yâfes, 14b, 22a, 84a, 84b, 230a, 325a
Yamayika, 8a, 411b, 413a, 414a
Yapan, 403b, 405a, 427a
Yaponiya, 8a, 23a, 403b, 404a, 405a
Yarsi, 8a
Yehûdeya, 388b
Yeni Dünyâ, 6b, 7a, 7b, 8a, 8b, 10a, 14a, 25a, 29a
Yeni Kartago, 111a
Yerenikus, 243a
Yeronimus, 33b, 101b, 112a, 128b, 129a, 134a, 221a, 284a, 375a, 385a, 394a, 425b, 428b
Yeruşelim, 169a, 185b, 344a, 363a, 389b
Yindiya Oryentalis, 8a
Yodokus Kıliptoveus, 211a
Yoniyum denizi, 308b, 347b, 362a, 363b
Yulyasensiz, 8a
Yunan, 8a, 13a, 13b, 15a, 18a, 18b, 22a, 23a, 29a, 30a, 32a, 68a, 84b, 87b, 91b, 105b, 108b, 110a, 110b, 115a, 116b, 125b, 129a, 145b, 146b, 148a, 151b, 160a, 160b, 164a, 183a, 185b, 191a, 196b, 208a, 209a, 230b, 236a, 237a, 240b, 247a, 248a, 248b, 254a, 259b, 268a, 268b, 271b, 274b, 277b, 281b, 284a, 285b, 292b, 296a, 307b, 308b, 309b, 310a, 311b, 316b, 317a, 318b, 330a, 333b, 335a, 337b, 342b, 343b, 344b, 346b, 347b, 348a, 351b, 353a, 353b, 359a, 359b, 361b, 362b, 363b, 364b, 365b, 367a, 367b, 368a, 368b, 369a, 370b, 371a, 375a, 385a, 389b, 390b, 391a, 392a, 402b, 405b, 421b, 422b, 423a, 425a, 429b
Yunaniyyân, 3b, 84b
Yurya, 8a
Yusuf Iskalicer, 154b, 158b, 161a, 167a

Z

Zakentus, 370b
Zant, 370b, 371a
Zasintus, 10a, 133b, 361b
Zekeriyya, 146a, 259b
Zekeriyya Papa, 146a
Zelandiya, 10a, 34a, 81b, 82a, 83a, 88b, 90a, 90b, 91a, 145a, 175a, 202a, 202b, 203b, 204a, 205a, 206a, 206b, 207a, 208b, 209a, 209b, 214b, 216b, 217a, 217b, 218a, 218b, 223a, 239b, 426a
Zeldirya, 220a
Zerinciya, 192a, 192b, 193a
Zeylan, 10a, 405b
Zeylandiya, 10a
Zutfaniya, 204a, 219a, 219b, 220a, 220b
Zuvikenum, 240a
Züdfaniya, 10a
Zürik sancâğı, 190b
Zürikgo, 188a
Züvitbevalandiya, 218a

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

Harita Fihristi

Bu kısımda *Levâmi'u'n-Nûr*'daki haritaların tamamının tanıtılması ve haritalarla ilgili metin içinden alıntılar verilmesi amaçlanmıştır. Haritaların varak bilgileri ile metinlerin varak bilgileri ayrı ayrı verilmiştir. Bununla birlikte haritaların *Atlas Minor*'deki Latince adları da sırası geldikçe tek tek gösterilmiştir.

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

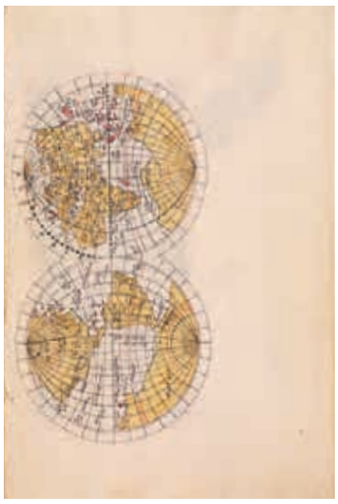

12b

Dünya Haritası

Typus Orbis Terrarum

Levâmi'u'n-Nûr'un ilk çizimi olan bu harita Gerardus Mercator'un *Atlas Minor*'ünde yer alan dünya haritasının bir kopyasını teşkil eder. Günümüzde kullanılan şekline en yakın biçimde çizilmiş olan haritada enlem ve boylamlar da gösterilmiştir. Osmanlı coğrafyacılığında bir ilk niteliği taşıyan çalışma daha sonra başta yazma ve sonra matbu Cihânnümâ'lar olmak üzere bir çok eserde kullanılmıştır.

[13a] *Küre-i Âlem dinilüp değri'ş-şekl tasvîr iden ukalâ âsârından kat'-ı nazar iktizâ-yı tabî'ate râci' niçe delâ'il ile bu da'vâ isbât olunmışdur. Musannif Küre-i Âlem zikr eylemekle mevzû'-ı fenn olan arz mebâhisini koyup umûr-ı tabî'iyye zikrine gitmiş iken girü asla rücû' itdi.*

17b

Avrupa Haritası

Europa

Büyük kara parçalarından biri olan Avrupa Kıtası'nın haritasıdır. Derinlemesine ayrıntı bulunmayan çizimde kuzey kutup dairesinden itibaren kuzey Afrika kıyılarına ve Hazar Denizi'ne kadar olan kısımda belli başlı ülkelerle birlikte adalar, denizler ve okyanuslar gösterilmiştir.

[14b] *Menkûldür ki Hazret-i Nûh oğlu Yâfes evlâdı bu kısmı mesken idüp mürûr-ı eyyâm ile çoğalup bâkî aksâmda Hâm ü Sâm evlâdı sükkânına müstevlî oldılar ve tegallüb ile güzîde yerler ellerinden aldılar ve bu kısım Avrupa lafzı ile tesmiye olundığın beyânında niçe akvâl vardur.*

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

21b

Afrika Haritası

Africae

Yedi kıtadan biri olan Afrika'nın resm edilmiş olduğu haritadır. Kıbrıs'tan itibaren Arap Yarımadası ile birlikte güneye doğru bütünüyle Afrika Kıtası, Hint Okyanusu'nda bulunan Madagaskar Adası ve küçük adacıklar gösterilmiştir. Enlemler ve boylamlar eşliğinde Ekvator çizgisinin gösterilmiş olduğu çizimde yer adları yazılmamıştır.

[18b] *Bundan mâ'adâ Avrupa'nun ekser kenârına yer yer deryâ girüp gedikler peydâ itmişdür. Ammâ Afrika etrâfı ekserî hem-vârdur. Lâkin Avrupa gibi cümle yeri ma'mûr olmayup ekseri beyâbândur ve Avrupa kadar ma'lûm u meşhûr olmamışdur. Ammâ ma'mûr yerleri gâyet mahsûldârdur.*

24a

Asya Haritası

Asia

Anadolu ve Arap Yarımadası'ndan Çin ve Moğolistan'a kadar Dünya'nın en büyük kara parçası olan Asya Kıtası bu çizimde gösterilmiştir. Çizimin sol tarafında İtalya ve Afrika Kıtası'nın doğu kısımları da gösterilmek istenmiştir.

[23a] *Bu Asya birkaç kısımdur: Kısm-ı evveline Muhammedîler hükm iderler. İkinci kısmı Moskov beyi hükmündedür. Bunun memleketi Mari Galasiyali ya'nî Donmış Deniz ve Nehr-i Obi ve Kataya Göli'nden Mari Kaspiyum ya'nî Bahr-i Hazar'a çekilen hat ve bahr-i mezbûr ile Karadeniz arasında olan Dağıstan ile muhîtdür.*

27a

Amerika Haritası

Americae

Dünyanın ikinci büyük kara parçası olan Kuzey Kutup Bölgesi'nden Güney Kutup Bölgesi'ne uzanan Amerika Kıtası'nın gösterilmiş olduğu çalışmadır.

[25a] *Küre-i Arzun dördüncü kısmı kudemâya ma'lûm olmayup müteahhirînden Kristofolis Kolonbis nâm şahs bulup itdükde İndiya tesmiye eyledi gayriler ana Novis Orbis ya'nî Yeni Dünya didiler.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

29b

Kuzey Kutup Haritası

Polus Arcticus

Eserin bu haritası 90 derece enleminden itibaren kuzey kutup dairesindeki kara ve suları göstermektedir. Muntazam olmayan çizimde ortadaki büyük dairede Grönland, Amerika, Asya ve Avrupa'nın kuzey kutup dairesinde kalan kısımları ve kenardakilerden sol altta bulunan dairede İskoçya Adaları, sol üstte bulunan dairede Faroe Adaları, sağ üstte bulunan dairede ise Frizya resmedilmiştir. Haritada isimlendirme yapılmamıştır.

[27b] *Ya'nî kutb-ı şimâlî ki murâd arz-ı tis'îndür ve etrâfında olan nevâhî hafî olmaya ki aksâm-ı erba'a-i külliyye resimlerinden sonra sultân-ı mühendisîn olan Pitolemeus coğrafyasına uyup kutb-ı şimâlî tahtında ve etrâfında olan nevâhîden başladuk tâ ki a'lâdan esfele inüp soldan sağa yürimekle cenûb u şimâl ve şark u garbı ale't-tedrîc devr ü ihâta eyleyevüz.*

31b

İzlanda Haritası

Island

Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde, Grönland'ın güneybatısında yer alan ve günümüzde bir ada ülkesi olan İzlanda bu çizimde gösterilmektedir.

[30a] *Muhît-i garbî cezâyirden Norveciya melikinün hükminde olan cezâyirün a'zamı İslandiya'dur. Bu cezîrenün ekser yeri donmış olmağla buzdan İslandiya dinildi ve kesret-i selcden Sinelandiya dimekle ma'rûf oldı.*

35a

Biritaniya Haritası

Anglia, Scotia, Hibernia

Harita taslağında Britanya Adalarının en büyüğü olan Büyük Britanya ile İrlanda gösterilmektedir. Haritanın sağ kenarlarında Avrupa'nın batı kıyıları gösterilmiştir.

[34b] *Hiberniya cezîresi Orfus ve Aristatalis ve Kılodyanes katında Yerna dimekle ma'rûfdur ve Cüvenalis ve Meyla katında Cüverina dimekle ma'rûfdur ve Diyodorus Sikılus katında İris dimekle ma'rûfdur.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

37a

İrlanda Haritası

Irlandia

Kuzeybatı Avrupa'da Büyük Britanya Adası'nın batısında yer alan İrlanda Adası bu çalışmada gösterilmektedir.

[34b] *Bu cezîrenün halkı Erin'dürler Biritanîler katında Yuverdohon İngilis katında İreland dimekle ma'rûfdur. Bu isimlerün kesreti cezîre-i mezbûrenün hâlî ve sânî bir emr-i mechûl gibi olduğına delâlet ider.*

39b

Udrone Haritası

Udrone

Bu çizimde İrlanda'nın güney kıyılarına doğru yer alan bugün bu adı taşımayan Udrone bölgesi gösterilmiştir.

[34b] *Hevâsı gâyet latîf ü sağdur ve enzâr-ı felekiyyesi latîf ü mülâyimdür. Zîrâ yazda harâret-i sayfda gölgelere ve örtülü mekânlara sığınmağa muhtâc değüllerdür kışda dahi şiddet-i berdden âteşe ihtiyâcları yokdur.*

42a

Ultonya, Konnasiya, Mediya Haritaları

Ultonia, Connacia, Media

İrlanda Adası'nın bölgelerinden olan kuzeyde Ultonya, batıda Konnasiya ve Mediya bu çalışma ile gösterilmiştir.

[36b] *Ma‘lûm ola ki Hiberniya beş kısma münkasımdur. Laçiniya ya‘nî şark tarafında Angliya'ya karîb olan vilâyetdür ve Konnasiya yâhûd Konahsiya ki garba mâ’ildür şimâl tarafında Ultoniya cenûb semtinde Momoniya'dur. Beşinci kısmı Mediya dimekle ma‘rûfdur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

44a

Ultonya Oriental Haritası

Ultonia Oriental

Bu tamamlanamamış çizimde İrlanda Adası'nın kuzeydoğu kesimleri yani Ultonya bölgesinin doğu kıyıları gösterilmektedir.

[41b] *Hiberniya'nun dördünci sahîfesidür ki Ultoniya'nun kısm-ı şarkîsidür. Bu nâhiyeleri ihâtayândur: Kılandeboy, Tirone, Arde ve Lekale ve Evuc ve Artul ve Nevri ve Muvern ve Fuz ve Uriyel ve gayri nâhiyeler.*

47a

Hiberniya Haritası

Hibernie Tabula

Eserde İrlanda Adası'nın beşinci bölgesi olarak zikredilen Momoniya kabaca gösterilmiştir. Bölge adanın güney kısmında bulunmaktadır.

[44b] *Momoniya: Hiberniya'nun beşinci kısmı olan Momoniya ki âhar resmdür. Hibernîler dilinde Movn, Angliya dilinde Mavuster dimekle ma'rûfdur. Cenûb tarafıdur.*

49a

İskoçya Haritası I

Scotia

Bu çalışmada Britanya Adası'nın kuzeyinde bulunan ve bugün Birleşik Krallık'a bağlı bir yönetim birimi olan İskoçya ve etrafındaki adalar gösterilmiştir.

[46b] *Biritaniya Adası'nun taraf-ı şimâlîsine Sıkosiya dirler. Selefde Albaniya dirlerdi. Hâlâ eski dil ile tekellüm iden halkı Alben dirler ve Hibernîler Allabani dirler ve dahi Baredi'den Banno dimekle ma'rûf olan Hiberina böyle tesmiye olundı.*

52a

İskoçya Haritası II

Scotiae Tabula II

Yukarıdaki çizimde İskoçya'nın tamamı gösterilmişken, bu çizimde ikinci bölge olarak güney kısmı gösterilmek istenmiştir.

[49b] *Sıkosiya resm-i âmmı beyân olundukdan sonra anun cüz'iyyâtını beyân idelüm. Ma'lûm ola ki Gıranpius Dağı bu İskosiya'yı tansîf idüp biri cenûbî biri şimâlî vâki' oldı.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

54a

İskoçya Haritası III

Scotiae Tabula III

İskoçya'yı gösteren haritaların tamamlayıcısı olarak bu çizimde de Britanya Adası'nın en kuzeyinde kalan kara parçaları ve etrafındaki adalar gösterilmektedir.

[51b] *Oselli Dağları Tikiya vilâyetini ihâta iderler. Bu dağlar eteğinde olan nevâhî Yerna sancağından add olınur. Lâkin nâhiyenün bâkî kalanı Forte'ye varınca muhtelif sancaklara taksîm olunmışdur.*

57a

Angliya Haritası

Anglia

Bugün, Britanya Adası'nın güneyinde kalan, içerisinde Londra'nın da bulunduğu coğrafya bu harita taslağında gösterilmek istenmiştir.

[54b] *Taraf-ı cenûbda olan Albiyon Adası'nun en büyük kısmına Latinîler Angliya dirler. Vestfaliya'nun vilâyeti olan Angriye'den yâhûd cumhûr dilinde Encren'den tesmiye olunmışdur diyü ba'zılar tahrîr iderler. Dünyânun zâviyesi olduğıçün Angilus'dan Angliya tesmiye olundugın zann iderler.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

59a

Angliya Haritası II

Anglia II Tabula- Norhhumbr Cumberladia

Bugün Birleşik Krallık topraklarından kuzeyde İskoçya sınırına kadar olan coğrafya bu çizimde gösterilmek istenmiştir.

[56b] *Romanîler feth eyledükleri Biritaniya'nun bir kısmına Provensiya tarzına koyup zikr-i sebkat itdüği üzre mutasarrıf oldılar. Lâkin Saksonîler, Romanîlerün Pentarkiyası'nı tagyîr idüp Heptarhiya eylediler.*

62a

Angliya Haritası III

Anglia III Tabula - West Morland, Castria, Cestria

Günümüz İngiltere'sinin Liverpool şehri ile birlikte Man Adası'nın olduğu coğrafya bu haritada gösterilmiştir.

[59b] *Garb ü şimâl tarafında Kumberlondiya ile mahdûd olup şark tarafında Eborasensis ve Dunelmisis nâhiyesi ile mahdûddur. Bunun ekseri ma'mûr olmadığından bu isimle müsemmâdur. Taraf-ı cenûbîsi Baroniya ve Kendel dimekle ma'rûfdur.*

65a

Angliya Haritası IV: Cambriya veya Vvalliya

Cambria sive Wallia

Britanya Adası'nda bugün Birleşik Krallık'a bağlı olan Galler ülkesi bu çalışmada gösterilmek istenmiştir.

[61b] *Vavalliya yâhûd Valles dimekle ma'rûf olan Kabriya vilâyeti kadîmî Biritanîler meskeni olup Kambris nâm Burıtus'un üçünci oğlı olduğını ba'zılar rivâyet ider. Lâkin bunun aslı olmadığını Kandenus zann ile tahrîr ider.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

67a

Angliya Haritası V

Anglia IV Tabula - Cornub. Devoniva, Somerfet

Büyük Britanya Adası'nın güneybatı tarafında Cardiff ve Plymouth şehrinin bulunduğu coğrafyaları gösteren çizimdir.

[64b] *Bu vilâyetün türâbı münbit ve ma'denleri çokdur. Yemiş dahi terbiye olursa çok olur. Bu vilâyetde husûsan sevâhil-i bahrde kasabalar vâfirdür. Anlardan Helston nâm kasabada kalay tamgalanur. Bundan gayrı yerde kalay tamgalanmaz.*

70a

Angliya Haritası VI

Anglia V Tabula - Eboracum, Lincolnia, Statford

İngiltere'nin güneydoğu tarafında günümüz Statford, Lincoln şehirlerinin bulunduğu coğrafya bu çizimde gösterilmek istenmiştir.

[67b] *Bunun ucuzluğı vasatdur. Zîrâ ba‘zı yerleri dağlı ve kumlı ve ba‘zı yerleri latîf ü münbit tarlalar ve otlaklardur. Bir nice yerleri açık ve nice ormanludur. Ve bu vilâyet zikr olunduğı üzre ihtilâf-ı ahvâl ile muhtelif iken gâyet latîf ü mu‘tedildür.*

72a

Angliya Haritası VII

Anglia VI Tabula - Warwicum, Northampton, Huntingdon

Bu çizimde İngiltere'nin orta kısımlarında bulunan Warwick, Northampton, Huntingdon şehirlerinin bulunduğu coğrafya gösterilmektedir.

[70a] *Kısm-ı cenûbîsi ziyâdece ma‘mûrdur ve biraz düz yerleri vardur. Serâpâ tarlalardur. Zağferân bunda vâfir olur ve arpası a‘lâ ve çokdur. Kısm-ı şimâlîsi sebzezâr ve otlaklı müferrahdur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

75a

Angliya Haritası VIII

Anglia VII Tabula - Anglesey, Wight, Jarsey

Bu harita taslağı grubunda, soldan üst kısımda bulunan çizim Anglesey Adası'nı; sağ üst kısımda bulunan çizim Büyük Britanya'nın güneyinde bulunan Wight Adası'nı; sol alttaki çizim Birleşik Krallık'a bağlı Guernesey Adası'nı, sağ alttaki çizim ise Fransa'nın kuzeyinde yer alan yine Birleşik Krallık'a bağlı Jersey Adası'nı göstermektedir.

[72b] *Bu ada gâyet şerîf ü latîfdür. Zîrâ Durvizis nâm tâyife-i hükemânun meskeni idi. Bunun tûli takrîben yiğirmi İngilis milidür. Enniliği on yedi mil ve cevresi altmış mildür. Bu ada gerçi selefde Ciraldus tahrîri üzre kurı ve kapalu ve kabîh idi. Lâkin el-ân müferrah ve ma‘mûr olup buğday ile mahsûldârdur.*

78a

Norvecya Haritası

Svecia, Norwegia

Bu harita taslağında Norveç, İsveç ve Finlandiya ülkeleri gösterilmek istenmiştir.

[74b] *Mütekaddimîn ol diyârlara İskandiya ve İskandiyiya didiler. Ve Piliniyus ana tavâyif-i kârhânesi ve bî-hadd akvâmun tarafı ve kıymeti tesmiye eyledi. Bu vilâyet Cermaniya'nun şimâlinde âhar sevâhili olup ma-tekaddemden üç memlekete taksîm olundı.*

81a

Daniya Haritası

Daniae Regnum

Norveç'in güneyinde Avrupa anakarasına bağlı Danimarka'nın bulunduğu coğrafya bu taslakta gösterilmek istenmiştir.

[77b] *Bu Daniya gâyet vâsi‘ ve mu‘teberdür. Cumhûr lisânında Dan Markiya dimekle ma‘rûfdur. Gûyâ ki Dânîler'ün vilâyeti ola. Danîlerün aslı ne idüğini kendiler bile bilmezler. Meğer ki Vanus nâm kadîm şâhları ismiyle tesmiye olunalar.*

84a

Daniya Haritası II

Dania III Tabula - Holsatia

Bu taslakta Hamburg şehrinin kuzeyi ile Danimarka'nın güney kısımları gösterilmek istenmiştir.

[81b] *Bunun vâfir adaları vardur, bunun hevâsı hûb ve enzâr-ı felekiyyesi sa‘îd ve türâbı münbitdür. Tuyûr-ı hoş-elhân bunda çok olur. Ormanlu yerleri vâfir içinde hanâzîr-i bî-hadd ve envâ‘ canevarlar vardur. Çiçeklü, çayır u çimeni boldur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

86a

Daniya Haritası III

Dania II Tabula- Iutia Septentrionalis

Danimarka'nın Jutland şehrinin bulunduğu coğrafyanın güney kısımlarını gösteren taslaktır.

[83b] *Bu sahîfe Cusiya-yı şimâlî kısmını beyân ider. Daniya'nun kısm-ı garbîsinün eşheri Cusiya'dur. Cumhûr dilinde Cutland dimekle ma'rûfdur. Batlamyus yanında Simbirika Korsenozuz dimekle ma'rûfdur.*

89a

Daniya Haritası IV

Dania IV Tabula - Fionia

Bu çizimde Danimarka'da Odense şehrinin bulunduğu ada ve etrafındaki kara parçaları gösterilmek istenmiştir.

[86b] *Bu vilâyeti Daniya pâdişâhı Herikus pâdişâhdan bin iki yüz seksen târîhinde emânet tarîkıyla aldı. Sonra pâdişâhlarun evlâdı ve dükalarun evlâdı zükûrı münkariz olup Selosivisensis Dukatus girü saltanata ilhâk olundı.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

92a

Prusiya Haritası

Prussia

Bugünkü Almanya'nın kuzeydoğusu, Polonya'nın kuzeyinden Litvanya'ya kadar olan bölge ve Baltık Denizi'nin güney sahilleri bu taslakta gösterilmek istenmiştir.

[91a] *Âhar Cermaniya'nun haddi olan Borusiya Porus kavminden tesmiye olundı. Ganierasmus İstela tahrîr ider. Tenayis ırmağının menba'ı olduğı yerde Rife nâm dağlarun kenârlarında şimâl tarafında sâkin oldukların Batlamyus tahrîr ider. Bunlar kendi meskenlerin beğenmeyüp vâfir leşker ile bu iklîme geldiler.*

95a

Livoniya Haritası

Livonia

Litvanya'nın kuzeyinde, Letonya'nın kuzeyi ve Estonya'nın güneydoğu kısımlarının gösterilmek istendiği çalışmadır.

[94a] *Cumhûr dilinde Liefland dimekle ma'rûfdur. Vech-i tesmiyesinde cür'et idüp bir emr-i muhakkak kelimâta kâdir değilüm diyü Altamerus tahrîr ider. Câ'izdür ki Livones Lemoviler'den sudûr ideler. Zîrâ anlar Cermaniya'nun âhar tâyifesindendür.*

97a

Rusiya veya Moskoviya Haritası

Rvsia sive Mosco

Harita taslağının kuzeybatı yönünde Norveç İsveç'le birlikte bugünkü Rusya coğrafyası gösterilmek istenmiştir.

[97b] *Roksoloniya dimekle ma'rûf olan Rusiya ikidür. Biri Ak Rusiya biri Kara Rusiya, Poloniya'ya muttasıldur. Ak Rusiya Moskov'un bir kısmıdur. Moskoviya ise Mosko dimekle ma'rûf ırmak ismiyle tesmiye olundı.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

100a

Moskoviya Haritası II

Moscovia

Bu harita taslağında Moskova ve çevresi gösterilmek istenmiştir.

[99b] *Bu vilâyetün ekseri sahrâdur ve hakîkatde otlak ile mahsûldârdur. Lâkin ekser emâkini gâyet sazludur. Şol kadar bal çokdur ki gâhî büyük ormanlarda ve mağâralarda ve mücevvef ağaçlarda dağ-mânend kovan depeleri bulınur.*

102a

Litvaniya Haritası

Lithuania

Çalışmada taslağın sol üst köşesinde gözüken boşlukta Baltık Denizi ile birlikte doğuda kalan Litvanya coğrafyası gösterilmek istenmiştir.

[102a] *Romaniya'nun fitnelerinden ba‘zı İtalîler Taliya vilâyetin terk idüp Litvaniya vilâyetine gelmekle evvelâ Litvaniya İtaliya dimekle ma‘rûf oldı. Bunda sâkin olan kavme İtalî dirlerdi. Ba‘dehû çobânlar el harfini takdîm idüp vilâyete Litaliya ve kavme Litalî didiler.*

105a

Transilvanya

Transsylvania

Tarihî bir ifade olarak Erdel veya Transilvanya harita taslağı ile bugünkü Romanya'nın ortabatı kısımları gösterilmek istenmiştir.

[104b] *Ammâ Tıransilivaniya eski Vasiya'nun kısm-ı dahlîdür. Romanîler ana Birensis didiler. Bu asırda ormanlarun ve dağlarun ihâtasından Tıransilivaniya dimekle tesmiye olundı. Orman ise Hersiniya ormanıdur. Dağ ise Karpatus dağıdur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

108a

Tavrika Kersonezus

Taurica Chersonesvs

Bu harita taslağında bugünkü Tataristan ve havalisi gösterilmek istenmiştir.

[107b] *Tatar vilâyetidür. Istırabo katında Sitika dimekle ma‘rûfdur. Piliniyus ikinci kitâbınun doksân altı bâbında ana Kaverurum Peninsula didi. Ve dahi Apiyanus Mitrandates hurûfunun beyânında ana Kersonezuz Potika didi.*

121a

İspanya Haritası

Hispania

Bu harita taslağıyla bugünkü İspanya gösterilmek istenmiştir. Haritanın doğu yönünde İbiza ve diğer adalar görülmektedir.

[110a] *Avrupa kısmının şerîf vilâyeti olan İspanya ve arâzî-i muttasılanun kısm-ı evveli ki Custinus nâm musannif tahrîri üzre İspanus nâm pâdişâh ismiyle tesmiye olına yâhûd gayrılar kavlince hâlâ Serviliye didükleri İspalis nâm meşhûr şehr ismiyle tesmiye olına.*

124b

Portugalya Haritası

Portvgallia olim Lusitania

Çizimde Portekiz coğrafyası gösterilmek istenmiştir. Normalde İspanya'nın batısında olan Portekiz kıyıları bu çizimde kuzeyde gibi gösterilmiştir.

[122a] *Pes imdi Hondiyus cümle İspanya'yı altı sûretde derc ider. Evvelki sûretde Portugalliya ikincide Biskaya ve Kupiskova ve Leciyo üçünci de eski ve yeni Kastiliya dördünci de Endeluziya ki buna Seviliya ve Gades ilhâk olunmışdur. Beşinci de Valensiya, altıncı da Aragoniya ve Kataloniya vilâyetlerini yazdı.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

127a

Biskaya Haritası

Biscaia et Legio

İspanya'nın kuzeyinde bulunan Biskay şehri ve Körfezi bu taslakta gösterilmek istenmiştir. Taslakta önceki çizimlere ek olarak fizikî coğrafyayı gösterir işaretler göze çarpmaktadır.

[125a] *Bunlar Libiya ya'nî diyâr-ı Magrib'den İspanya'nun Betika memleketine rıhlet idüp gelmişler idi. Arablar müstevlî oldukda bunları tard eyleyüp anlar dahi Galesiya Dağları'na varup penâh idindiler.*

129b

Kastilya Haritası

Castilia vetus et Nova

Bugünkü İspanya'nın Kastilya ve Leon şehirlerinin bulunduğu coğrafya bu çizimde gösterilmektedir.

[127b] *İspanya'nun eski musavvirleri Kastiliya iki kısm iderler. Biri eski ve biri yeni. Eskisi şimâl tarafında Avusturya ve Biskaya ile garbda Portugalliya cenûbda Yeni Kastilla ile ve İspanya ortasında şarkdan garba mümtedd olan dağlar ile ve şarkda Aragoniya ve Nevarrara ile mahdûddur.*

132a

Endülüziya Haritası

Andaluzia

Harita taslağında tarihî isme mutabık olarak Endülüs, İspanya'nın güney kısımları Cebel-i Tarık'a kadar olan coğrafya gösterilmiştir.

[130a] *Bu memleketün İspanya Betika'nun bir kısmı olup selefde Vandaliya dimekle ma‘rûf idi. Zîrâ Cermaniya tavâyifinden olan Vandalîler bu vilâyete müstevlî olduğın ekser musannifîn tahrîr iderler. El-ân Andeluziya dimekle ma‘rûfdur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

134b

Valensiya Haritası

Regni Valentiae Typus

Bugün İspanya'da özerk bölge ve şehir olan Valensiya coğrafyası bu çizimde gösterilmiştir. Gerçekte denizin batısında olan kara parçası bu çizimde güneyde denizin kuzeyinde olarak gösterilmiştir.

[132b] *Bunun sâ’ir İspanya vilâyetlerinden ziyâde hevâsı hûb ve enzâr-ı felekiyyesi sa‘îddür. Rivâyet olındığı üzre hevâsı bir mertebe latîf ü mu‘tedildür ki Mîlâd vaktinde bile ya‘nî zemherirde ve Kânûn-ı Sânî'de Nisan ve Ayar gibi envâ‘-ı şükûfe ve bahâr deste deste satılur.*

136b

Aragonya ve Katalonya Haritaları

Aragonia et Catalonia

İspanya'nın kuzeydoğu kesiminde, Valensiya'nın kuzeyi ve Balear Denizi'nin batısında bulunan İspanya'nın özerk bölgelerinden Aragonya ve Katalonya bu taslakta gösterilmek istenmiştir.

[135a] *Bu vilâyetün karayel cânibi Nevarrara diyârına muttasıldur ve foyraz cânibi Kataloniya ve Lodos cânibi Kastiliya ve yıldız cânibi Pireney Dağları'dur. Bu vilâyetün türâbı serd ü yâbisdür.*

153b

Galliya Haritası

Gallia

Galliya Haritası'nda bugün Fransa topraklarında olan coğrafya resmedilmiştir. Haritada Britanya Adası'nın güneyi ve İspanya'nın bir kısmı ile birlikte Pirene Dağları gösterilmiştir. Bir de arma bulunan haritada isimlendirmeler yapılmamıştır.

[145b] *İspanya vilâyetleri zikr olundukdan sonra Pireney Dağları'nı geçüp Galliya'ya gelelüm ve mümkin olduğı kadar sahtı üzre beyân idelüm. Selefde çok kimseler tahrîr itdiler ki bu asırda Fıransiya dimekle ma'rûf olan Avrupa kısmı Gallatiya dimekle ma'rûf idi. Ol ecilden dağlar Güneş harâretin def' itmekle ol yerün halkı beyâz olurlar. Galla ise Yunan dilinde sevedler dimekdür.*

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

156a

Biritaniya ve Normaniya Haritaları

Britannia et Normannia

Bugünkü Britanya Adası'nın güneyi, Manş Denizi ve Fransa'nın kuzeyinde bulunan Normandiya bölgesi bu taslakta gösterilmek istenmiştir.

[154a] *Zîrâ Saksonîler kendi vilâyetinden matrûd olduklarında ol zamân bu iklîmün pâdişâhı Vorticarnus nâm kimse anları da'vet itdi. Ve bu yerlerde sâkin olmağa icâzet virüp anlar ile İngilis kavmi üzerine muzâheret itdi. Ve ihtimâldür ki mukaddemâ Galliya'nun bu tarafında Biritaniya'nun koloniyaları var idi.*

157b

Akutaniya Haritası

Aqvitania

Bugün Fransa'nın bir bölgesi olan Akutaniya bu haritada gösterilmiştir. İspanya sınırı ile birlikte Pireneler resm edilmiş olan çizimde yer adlandırmaları yapılmamıştır.

[156b] *Bu sahîfede resm olunan Galliya Akutanika ya‘nî anun kısm-ı cenûbîsi ba‘zılar kavlince anda vâki‘ olan vâfir sulardan tesmiye olundı. Zîrâ; akuva su, taniya vilâyet, su vilâyeti dimek olur.*

161a

Provensiya Haritası

Provincia

Fransa'nın güneyinde Akdeniz kıyıları coğrafyası, Alp Dağları ve güneyde bulunan adalar ile birlikte bu çalışmada gösterilmiştir.

[157b] *Sâbıkan İmparator hükminde olup Alpes Dağları ve Ron Irmağı arasında olan vilâyetleri müştemildür. Ve bu mesâfede olan vilâyetler Sabodiya ve Delfînatus ve Provinsiya memleketleridür.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

163b

Picardiya Haritası

Picardia

Fransa'nın kuzeyinde, Manş Denizi ile bugünkü Belçika'nın güneybatı yönü coğrafyası bu çalışmada gösterilmek istenmiştir.

[161b] *Ammâ Pikardiya gerçi kadîm ism değüldür. Lâkin anun aslı ma‘lûm olmışdur. Ve musannifler anda ihtilâf itdiler. Robertus Senalis Pikardîler Râfizî Begardîlerden midür değül midür bilmem didi. Lâkin anlar bu Râfizîler'den kadîm olduğı ma‘lûmdur.*

166a

Fıranciya Haritası

Francia

Bu çalışmada, Fransa'nın merkezi Paris ve etrafındaki bölge gösterilmek istenmiştir.

[164a] *Bu mahalde Fıransiya ismi mahsûsı teng mekân-ı mahdûdun ismidür. Gerçi cümle memlekete dahi ıtlâk olınur. Lâkin bu makâmda ol ism âmmun medlûli olan iklîm-i vâsi‘ murâd değüldür.*

168a

Boloniya Haritası

Bolonia

Çalışmada günümüz Fransası'nın Guines şehri ve etrafındaki bölge gösterilmektedir. Mezkur coğrafya Britanya Adası'nın güneydoğu yönünde yer alan Avrupa kara parçasıdır.

[166b] *Ammâ Boloniya yâhûd ba‘zılar kavlince Bononiya ve Fıransız dilinde Konte de Boloni dirler. Fi'l-cümle vâsi‘ komitatusdur. Ve cümle nevâhîsi kumsal yerler ve kumı bir cins muhrikdür. Üzerine basılmaz ol ecilden ba‘zılar Boloniya lafzını ‘bolir’den müştakdur dirler.*

170a

Andigavensis Haritası

Andegavensis Ducatvs - Aniou

Harita taslağı Fransa'nın kuzeybatı yönüne doğru olan Angers şehri ve etrafındaki coğrafyayı göstermektedir.

[168b] *Fıransız dilinde Ancu dimekle ma‘rûf bir vilâyetdür. Ancu dukatusın komitatusları, baroniyaları ve hükûmetleri vardur. Gıraon gibi ki anları tafsîl üzre beyâna imkân olmadı.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

173a

Biturisensus Dukatus

Bituricensis Ducatus - Berri

Fransa ortalarında günümüz Berri şehrinin olduğu bölge bu taslakta gösterilmek istenmiştir.

[171a] *Bu vilâyet gâyet münbit olup gallâtı vâfirdür. Şarâbı ve ekl ü libâsa lâzım olan şeyleri çokdur. Husûsan mevâşîsinün kesreti vasfa gelmez hattâ ahâlî-i vilâyet süri süri Galliya vilâyetlerine ilâ giderler.*

175a

Piktavensis Komitatus Haritası

Pictaviensis Comitatus - Poictou

Bu çizimde Fransa'nın batı kıyılarında Biskay Körfezi ve iç bölgeleri gösterilmek istenmiştir.

[173a] *Tevârîhde mastûrdur ki Gotîler bu vilâyeti saltanat pâyesi kıldılar. Lâkin Firenk pâdişâhı olan Kılodeveus anları bu diyârdan ve sâ'ir Akutaniya'dan tard itdi.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

177b

Lotarinciya Haritası

Lotaringia

Fransa'nın doğusunda yer alan Lorraine şehrinin bulunduğu coğrafya bu çizimde gösterilmek istenmiştir.

[175b] *Bu dukatusun kısm-ı şimâlîsi bu sahîfede resm olınur. Ba'zı Latin musannifleri yazarlar ki Fıransa pâdişâhı ve imparator olan Ludovikus oğlı Lutaryus isminden Lotarinciya ismiyle tesmiye olundı. Lâkin bu Lutaryus Ludovikus'un oğlı mıdur? oğlınun oğlı mıdur? ihtilâf olundı.*

180a

Lotarinciya-i Cenûbî Haritası

Lotaringia Meridiona

Bu harita taslağında da Lorraine'nin güneyinde bulunan bölge gösterilmiştir.

[178a] *Musannif bunlarun tabulaların ayırup iki sahîfede resm eyledi. Ve birine şimâlî ve birine cenûbî diyüp şerhinde fasl eylemedi ve fasl mahallinde dimişdür, hâlâ tertîb muktezâsınca Lotarinciya'nun enhârını zikr lâzım geldi.*

182b

Burgundiya Dukatus

Burgundia Ducatus

Bugünkü Fransa'nın Burgonya şehrinin bulunduğu bölge bu çizimde gösterilmiştir.

[180b] *Burci lafzı ki muhâfaza yeri ma'nâsınadur, andan müştak oldı. Bu kavm Almanîler vilâyetine girüp Palatiniyus komisi hükûmeti mahallinde ve nevâhîsinde güçle yerleşdiler.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

185a

Burgundiya Komitatus

Burgundia Comitatus

Almanya'nın güneyinde Lorraine ile Burgonya arasında kalan Fransa toprakları gösterilmiştir.

[182b] *Tûli doksan mil arzı altmış mildür ve bu vilâyet gâyet münbit ve ma'îşete lâzım eşyâ ile ganîdür. Ve türâbı ekinlere ve gars-ı eşcâra ve fâhir üzüm bâğları itmeğe ve mevâşî beslemeğe ziyâde muvâfık u münâsibdür.*

187a

Leyon Haritası

Lyonnois

Fransa'da Lyon şehrinin bulunduğu coğrafya bu harita taslağında gösterilmek istenmiştir.

[185b] *Ol ecilden ki dağ üzerinde binâ olunmağla gûyâ ki minâre depesinde olan alem gibi güneşden ışılar. Lusere ise ışıldamakdur. Ve ba‘zılar Lukdus nâm Seltîler pâdişâhı isminden tesmiye olundı, dirler.*

189b

Helvesiya Haritası

Helvetia

Orta Avrupa'da İsviçre ve Cenevre Gölü ve civarında bulunan bölge bu harita taslağında gösterilmiştir.

[187b] *Helvesiya ve anunla müttefik ü müttehid olan sınurdaş vilâyetler Leyon'dan sonradur. Mirkator katında ve Romanîler tahrîri üzre Helvesiya'dur. Bu vilâyet yâhûd ekseri el-ân Suvisiya tesmiye olınur. Suvitiya dahi yazılur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

192a

Zürikgov ve Baziliyensis Haritası

Zurichou

Bu harita taslağında İsviçre'nin Zürih Kenti ve civarı gösterilmek istenmiştir.

[190a] *Bu vilâyetün baş şehri sâbıkan Latin dilinde Tigurum dimekle ma‘rûf idi. Ba‘dehû Turegum dimekle meşhûr oldı. Ahâlîsi dilinde ana Zürik dirler. Gâyetle eski şehrdür.*

194a

Viflispurgergav Haritası

Das Wiflispurgergou

İsviçre'nin Bern şehri ve Cenevre Gölü'nün kuzeyinde bulunan coğrafya bu çizimde gösterilmek istenmiştir.

[192a] *Bu şehrün sâlleri hisâb olınursa çokluk eski değil lâkin vaz'ı ve ma'mûrlığı ve halkınun ahlâk u evsâ' ve âdâbı ve diyâneti ve kânûnları ve kudreti ve fazlı mülâhaza olınursa hiçbir şehirden kalmaz.*

196a

Lakus Lemanus

Lacus Lemanus

Orta Avrupa'nın ikinci büyük gölü olan ve Leman Gölü olarak da bilinen Cenevre Gölü ve etrafı bu taslakta gösterilmiştir.

[194a] *Leman Göli bu sahîfededür. Gölün etrâfında olan vilâyetlerün ve hükûmetlerün ve baronatuslarun ve hurde beğliklerün ve yollarun ve enhârun ve dağlarun ve şehirlerün ve kasabalarun ve palankalarun ve karyelerün esâmîsi yazılmışdur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

198b

Argaviya Haritası

Argou

İsviçre'nin kuzeyinde Aargau Kantonu'nun bulunduğu bölge bu çizimde gösterilmiştir.

[196b] *Ruza Irmağı bir vâsi' gölden çıkduğı yerde gâyetle yüksek palatus dağ dimekle ma'rûf dağun dibinde binâ olunmışdur. Ve ol göl şehre gâyetle nâfi'dür. Zîrâ anun ile Monsengodar dimekle ma'rûf olan Alpes Leponsiye'den İtaliya vilâyetine gidilür.*

209a

Der-i Belciyum veya Cermanya-i Tahtanî

Inferyor Germania

Günümüz Belçika coğrafyası bu harita taslağında gösterilmiştir. Haritanın batısında Britanya Adası'nın güneydoğu kısmı gözükmektedir.

[202a] *Cermanya-i tahtânî dimekle ma‘rûf olan Avrupa'nun bir kısmı ba‘zılar kavlince kayser katında Belciyum dimekle ma‘rûfdur ki anda üç lecyo ta‘yîn itdiğini tahrîr ider. Ve Hersiyus nâm serasker dahi üç lecyo ya‘nî bölük ta‘yîn itmiş idi.*

211a

Filandiriya

Flandria

Belçika'nın Flandre Kenti ile Manş Denizi kıyıları bu çizimde gösterilmiştir.

[209b] *Filandiriya ismi gerçi o kadar kadîm değüldür. Lâkin yakîn üzre vech-i tesmiye ma‘lûm değüldür. Ve ba‘zılar Anderburg binâ olunduğı yerde selefde bir eski şehrün ismiyle tesmiye olundı dirler.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

214a

Bırabansiya

Brabantia

Günümüz Belçika topraklarında bulunan Brabant ve etrafındaki bölgeler bu harita taslağında gösterilmiştir.

[212b] *Ba‘zılar Bırenus nâm kimesne ismiyle tesmiye olundı dirler. Ve ba‘zılar Bırabansiya nâm şehr ismiyle tesmiye olunduğın yazarlar. Lâkin bu makûle şehrün eseri hâricde ve haberi tevârîhde görülmiş değüldür.*

216b

Hollandiya

Hollandia

Günümüz Hollandası Manş Denizi kıyıları ile birlikte bu harita taslağında gösterilmiştir. Gerçekte kuzeybatı yönünde olan kıyılar, çizimde kuzeydoğu yönlü olarak gösterilmiştir.

[214b] *Hollanda ve ormanlu vilâyet dimekdür. Zîrâ sâbıkan Hollandiya'nun cümle vilâyeti ağaçluk idi diyü nakl olınup ve ba'zılar bu diyârun yer yer ekser altı boş mücevvef olmağla bu isimle tesmiye olundı, dirler.*

218b

Zelandiya

Zeelandia

Hollanda'nın güneybatısından bir il ve bölge olan Zelanda ve etrafında bulunan ada ve deniz coğrafyası bu çizimde gösterilmek istenmiştir.

[216b] *Zelandiya lafzı denizli yer ma'nâsınadur. Yer ile deryâdan me'hûz bir isimdür. Ze deryâ andiya vilâyet dimekdür. Zîrâ bu vilâyetün her tarafını deryâ ihâta itmişdür. Lemniyus nâm müverrih bu yer mütekaddimînün ma'lûmı olduğına Tasitus'dan nakl u istidlâl ider.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

220a

Celdirya yahud Zeldirya Dukatusı

Geldria et Transisulana

Hollanda'nın en büyük vilayeti olan Gelderland coğrafyası bu çalışmada gösterilmek istenmiştir.

[218b] *Bu vilâyetün hevâsı pâk u selîmdür. Tarlaları her cins hubûbâta muvâfık ve gâyet münbitdür. Husûsan buğday ile ziyâde mahsûldârdur. Otlakları eyü olmağla hadden efzûn mevâşî sürileri beslerler. Belki Daniya'nun nihâyetinden süriler bunda gelüp otladurlar.*

222a

Arteziya

Artesia

Bugünkü Fransa'nın Arras şehrinin bulunduğu bölge bu harita taslağında gösterilmiştir.

[220b] *Artezya ismi beher-hâl müte'ahhir isimdür. Kadîm değüldür. Baş şehri olan Arras şehrinden tesmiye olunmuşdur. Ve Fıransız dilinde Artoez dimekle ma'rûfdur.*

224a

Hannoniya

Hannonia

Bu taslakta Belçika'nın Flandre Kenti'nin doğusunda kalan bölge gösterilmek istenmiştir.

[223a] *Bu vilâyetün haddi şimâlde Bırabansiya ve Filandiriya cenûbda Kampaniya ve Pikardiya şarkda Namur ile Leyodiyum ve Bırabansiya ve garbda Filandiriya ile Arteziya'dur. Bu vilâyetün tûli yiğirmi mil ve arzı on altı mildür. Hevâsı serîn ü latîf mu'tedildür.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

227a

Lutzenburg

Trier et Lutzeborg

Günümüzde küçük özerk bir yönetim olan Lüksemburg coğrafyası bu çizimde gösterilmek istenmiştir.

[225a] *Lutzenburg lafzı bu vilâyetün baş şehri isminden me'hûzdur. Ve şehrün ismi Antoninus kitâbında Eliza nâm ırmakdan ve burgdan me'hûz idüği mastûrdur. Lâkin Petrus Diveus nâm müverrih bir gayrı vech yazar.*

238b

Cermanya yani Nemçe

Germania

Almanya, Kuzey Denizi'ne kadar olan toprakları ve kıyıları ile birlikte bu çizimde gösterilmek istenmiştir.

[227a] *Çün Roma emâreti hâlâ Cermanyalular elindedür. Ve gâyet muntazam merâtibe hükûmetleri taksîm olunmışdur. Bu devletün nizâmını ve tertîbini Matrikula İmperi dimekle ma'rûf olan kitâbda mastûr olduğı üzre nakl ü beyân idelüm.*

241a

Firizya-yı Garbî

Frisia Occidentalis

Almanya'nın Kuzey Denizi kıyıları genel Almanya haritasına göre daha ayrıntılı düşünülerek bu çizim ile gösterilmek istenmiştir.

[239b] *Pes ol aksâmun evveli Firizya'dur. Vatan-ı aslîsi olan Firiciya kavmi gelüp anlar sebebi ile tesmiye olunduğun ba'zılar tahrîr iderler. Ve âharlar ol vilâyetde olan buz kesretinden tesmiye olundı, dirler. Zîrâ şedîdü'l-berd vilâyetdür.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

243b

Emden ve Oldenburg

Emden et Oldenborch

Bu harita taslağında Almanya'nın bugün hâlâ aynı Emden ve Oldenburg isimleri taşıyan şehirlerinin bulunduğu coğrafya gösterilmiştir.

[241a] *Bu iki komitatus Uvvestfaliya'nun yedinci dâ'iresi olup emâretün erkânından i'tibâr olunmışdur. Emden Komitatusı kendi baş şehri ismiyle tesmiye olundı. Ve dahi ana el-ân Firizya-yı şarkî dirler.*

246a

Uvvestfaliya I

Westphaliae Tabula I

Bu çizimde, yanlışlıkla bir önceki çizimi tekrarlanmıştır. Aslında Westfalya haritası olmalıdır. İlgili metin aşağıda verilmiştir.

[243b] *Bu memleketün vech-i tesmiye[sinde] ihtilâf çokdur. Ba‘zılar zann iderler ki selefde bu vilâyetde ma‘bûd olan Veste nâm sanem ismiyle tesmiye olundı. Gûyâ ki Uvvestfaliya Vestaliya'dan me’hûz ola.*

249a

Uvvestfaliya II

Westphaliae Tabula II

Bu harita taslağında Almanya'nın batısındaki Kuzey Ren-Westfalya Eyaleti'nin ikinci bölgesi olarak adlandırılan Münster şehri ve havalisi gösterilmek istenmiştir.

[246b] *Uvvestfaliya şehirleri evvelâ cümlesinün baş şehri Manastır'dur. Pirhaymeus nâm musannif zannı üzre Batlamyus kitâbında bu şehr Medyolaniyum dimekle ma‘rûfdur. Ahâlî katında Munster dirler.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

251a

Uvvestfaliya III

Westphaliae Tabula Tertia

Almanya'da Kuzey Ren-Westfalya bölgesinin üçüncü kısmı olarak bugünkü Hessen Eyaleti'nin batısında Wiesbaden şehrinin bulunduğu coğrafya gösterilmek istenmiştir.

[249a] *Bu dukatusun evâ’ili ahvâli husûsında Munsterus böyle yazar Roma pâdişâhı Harikus Uvespes asrında ya‘nî bin yüz yiğirmi dört târîh-i mîlâdında iki karındaş var idi ki hizmetlerinden ötüri pâdişâh anlara ri‘âyet idüp Uvvestfaliya'da anlara bir ülke virdi.*

253b

Muvers, Cüvelires

Cleve et Murs

Almanya'da hâlâ yerleşim yeri olan Kleve (Cleves) bölgesi bu taslakta gösterilmek istenmiştir.

[251b] *Bu komitatusun baş kasabası Muvers'dür. Renos Irmağı'nun sol kenârına karîb ve Duvisburg karşusında binâ olunmışdur. Cümle vilâyet ismini bundan aldı. Kılivya Dukatusı dağ eteği ma'nâsına Kılivi lafzından tesmiye olunduğı zann olınur.*

256a

Leyodiyensis Diyesezis

Leodiensis Dioecesis

Belçika'da Valon bölgesinin en büyük şehri olan Liege ve çevresi bu taslakta gösterilmek istenmiştir.

[254a] *Burhânı budur ki ahâlîsi ana Liyec dirler. Gûyâ ki lecyodan muharref bir lugat ola. Ba'zılar zann iderler ki bir gayri meşhûr Lecya nâm bir küçük ırmakdan tesmiye olunmışdur. Bu küçük ırmak şehirden üç mil ba'îd bir mahalden çıkup şehr içinde Moza Irmağı'na karışur.*

258a

Uvvaldek

Waldek

Günümüz Almanyasında Hessen Eyaleti'nin batısı ile Paderborn şehrinin güneyinde kalan ve Waldeck şehrinin bulunduğu bölge bu çizimde gösterilmiştir.

[256b] *Terekesi ve şarâbı bol u vâfir ve envâ'-ı me'âdin mütekâsirdür. Altun u gümüş ve demir u kurşun ve zibak u şâb u tuz gibi zîrâ Valdek şehrinün ve Eyzenburg Kal'ası'nun etrâfında mezbûr ma'denlerün ekseri mevcûd olup toprağından çok nef' hâsıldur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

260b

Palatinatus Reni

Palatinatus Rheni

Almanya'nın batısında yer alan Renanya-Palatina Eyaleti'nin bulunduğu coğrafya bu çalışmada gösterilmek istenmiştir.

[258a] *Ba‘zılar zann iderler ki Cermanya'nun bu kısmı Renos Irmağı üzerinde olan sarây ismiyle tesmiye olına ve ba‘zılar dirler ki Karolus Magnus bu vilâyete bu ismi vaz‘ eyledi.*

262a

Uvvitenberg

Wirtenberg

Almanya'nın Baden-Württemberg Eyaleti'nde bir şehr olan Wertheim şehri ve civarı bu çizimle gösterilmek istenmiştir.

[260b] *Bu diyârun hevâsı gâyet sağ u latîf kış u yaz mu‘tedildür. Ve vilâyet gâyetle mahsûldâr olup Cermanya vilâyetlerine bu husûsda râcihdür. Tereke vü hubûbât ve şarâb u meyve envâ‘ı gâyet çok olur.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

264b

Alsasiya-i Tahtânî

Alsatia Inferior

Günümüz Fransa topraklarında bulunan Alsas bölgesi ile Almanya'nın Wertheim şehri arasında kalan bölge gösterilmek istenmiştir.

[263a] *Bu vilâyetün ucuzluğı ve yeri mahsûldâr olması şol mertebedür. Cümle gallâtun husûsan şarâb ve tereke kesreti o yer halkına kemâl-i vefretleri ile kifâyet itdüğinden mâ‘adâ sınurdaşlara ve Cermanya'nun ba‘îd yerlerine kifâyet mikdârı gider.*

267a

Alsasiya-i Fevkânî

Alsatia Superior

Fransa'nın Alsas bölgesi ve güneyde Bresgau şehirleri arası bu harita taslağı ile gösterilmiştir.

[265a] *Selefde bu şehr mu'azzam binâlar ve iki mükellef varoşlar ile müzeyyen olup nice zamân Roma beğlerinün misâfirhânesi oldı. Zîrâ oranun türâbı münbit olmağla insânun ma'îşetine lâzım olan şeyler anda çok bulınup anda tereddüd iderlerdi.*

269a

Saksoniya-i Tahtânî

Saxonia Inferior et Mekleburg

Almanya'nın doğusunda yer alan Saksonya Eyaleti'nin bulunduğu bölgeyi Baltık Denizi'ne kadar gösteren çalışmadır.

[267a] *Bu vilâyet Saksones nâm tavâyifden tesmiye olundı. Ahvâl-i kadîmeye câhil olan ruhbânlardan mâ'adâ ba'zı zekî müte'ahhirîn kimseler sâ'ir tavâyifün aslını ve tesmiyesinün vechini ba'zı mesellere nisbet iderler.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

272a

Burunsuvvik Dukatusı

Brauswik et Meydburg

Almanya Saksonya Eyaleti'nde Braunschweig ve Magdeburg şehirleri bu harita taslağı ile gösterilmek istenmiştir.

[269b] *Bu vilâyet Bırunsvik nâm baş şehrinden tesmiye olundı. Ve şehir kendi Saksoniya Dükası Ludolfus'un oğlı Bıruna'dan ism ahz eyledi. Zîrâ binâsına mübâşeret itdüği karyede mezbûrun ismi kalmış idi.*

274b

Hassiya

Hassia Landgraviatus

Almanya'da bulunan günümüz Hessen Eyaleti ve coğrafyası bu taslak ile gösterilmek istenmiştir.

[272b] *Bu vilâyetün hevâsı sahîh ü latîf olup tereke vü hubûbât u meyve ile mahsûldârdur. Nihâyet şarâbı olmaz ancak Renos kenârlarında bâğlar vardur. Ve devâbb mevâşî kesretine münâsib eyü otlakları vâfirdür.*

277a

Sevrinciya

Thuringia

Orta Almanya'da yer alan Turingia Eyaleti bu harita taslağı ile gösterilmek istenmiştir.

[274b] *Bu vilâyetün tûli ve arzı berâber on ikişer mildür. Bu vilâyet cümle gallât u hubûbât envâ‘ı ile gâyet mahsûldârdur. Husûsan buğday ile Cermaniya'nun sâ’ir vilâyetlerinden râcihdür.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

279b

Fırankoniya Dukatusı

Franckenland

Almanya'nın bugünkü Frankfurt şehrinin bulunduğu coğrafya bu harita taslağı ile gösterilmek istenmiştir.

[277a] *Bu vilâyet Fırankîler'den ya‘nî Fıransîlerden tesmiye olunmışdur. Ba‘zılar bu ismün aslını Fırankos yâhûd Fırankiyo dimekle ma‘rûf olan Ektor oğlına ve ol tâyifenün pederine isnâd iderler.*

282b

Bavariya Dukatusı

Bavaria

Bavariya Dukatus Haritası bugünkü Almanya sınırlarında olan Bavyera ve civarını göstermektedir. Kısmen fizikî harita özelliği gösteren çizimde yalnızca haritanın ismi yazılabilmiştir. Yer adlandırılmaları tamamlanamamıştır.

[279b] *Bu vilâyet Hunnîler'ün bakıyyesinden olan Avares nâm tâyifeden tesmiye olundı. Zîrâ bunlar memleketün sükkânı olan Norisi tâyifesini tard idüp anda sâkin oldılar. Ve Avares ismine bir bâ ziyâde idüp Bavares didiler.*

285a

Palatinatus Bavariya

Palatinat Bavariae

Bugünkü Almanya sınırlarında olan Bavyera'nın kuzeyinde kalan Renanya Palatina diye adlandırılan kısmı göstermektedir. Kırmızı yazı ile haritanın ismi yazılmıştır. Fizîkî şekiller gösterilmeye çalışılmış olan çalışmada yer adlandırmaları eksiktir.

[282b] *Ve dahi bu vilâyete Palatinatus-ı Fevkânî dirler ki tâ ki Renos Palatinatusı'ndan fark olına, ana tahtânî dirler. Bu Bavariya selefde Norikum dimekle ma'rûf idi. Batlamyus anı Enos Irmağı ve Enos'dan Sesyus Dağı'na dek mevcûd olan Danubiyus ya'nî Tuna'nun [bir] kısmı ve Fıranka Dağı ile tahdîd ider.*

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

288a

Saksoniya Süperiyor

Saxoniae Superioris

Günümüz Almanya sınırları içerisinde bulunan coğrafyayı resmeden Saksoniya Süperiyor haritasıdır. Fizikî şekiller kısmen gösterilmiş olan haritada yer adları konulmamıştır. Sağ üst köşede Saksoniya Süperiyor ifadesi yer almaktadır.

[285a] *Roma Emâreti'nün sekizinci dâ'iresi Saksoniya-yı Fevkânî'dür. Zîrâ Saksoniya iki kısımdur. Biri fevkânî ve biri tahtânî kısm-ı fevkânîsi bu mahaldedür. Tahtânîsi Cermanya'nun on dördünci sahîfesinde beyân olunmışdur.*

290b

Brandenburg Markiyonatusı

Brandenburg et Pomerania

Baltık Denizi'nün güneyinde kalan bugünkü Almanya sınırları içerisinde Berlin ve civarını resmeden haritadır. Haritada yer adlandırmaları kısmen yapılmıştır. Haritaların pekçoğunda olduğu gibi bu haritada da enlem ve boylam dereceleri haritanın dış çerçevesinde verilmiştir.

[288b] *Bırandenburg Markiyosı imparatorun elektorıdur. Ve Cermanya beğlerinün arasında en kuvvetlü ve mâldârlarından add olınur. Zîrâ Markiya'nun arasında Luzasiya komitatusında ve Sileziya'da vâfir şehirlere mâlikdür.*

292b

Ruciya

Rugia

Baltık Denizi'nde bulunan ve Almanya'nın hükmündeki en büyük ada olan Ruciya (Rügen) Adası'nın gösterildiği haritadır. İsimlendirmelerin daha muntazam yapılmış olduğu haritada denizin karaya girdiği yerler karalama ile gösterilmiştir.

[290b] *Cermanya dilince Ostrea dimekle ma'rûfdur. Ol ecilden ki okyanusun taraf-ı şimâlîsindedür. Karayel cânibinde Daniya'ya karşı düşer ve Hidensera'dan bu adanun sevâdı görinür. Garb u cenûb semtinde Pomeraniya şehirlerinden Bardom ve İstiralezudiyum ve Giritfizuvvaldum ve Olgastum karşısındadur.*

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

295a

Boheymiya Haritası

Bohemia

Günümüzde Çek Cumhuriyeti sınırlarında bir bölge olan Bohemya coğrafyasının gösterildiği haritadır. Çizimde fizikî şekillerle birlikte yer adlandırmalarındaki ayrıntı dikkat çekicidir.

[292b] *Boheymiya'nun saltanatı ve elektoratusı pes Boheymiya yâhûd Boemiya ve ba'zılar kavlince Boyenmiya Hersiniya Ormanı'ndan ism ahz eylemişdür. Zîrâ Cermaniya dilince Baum ve Belciya dilince Boom ağaç ma'nâsınadur. Yunan dilince bu vilâyete Baeymia ve ahâlîsi Bayemî dirler.*

297a

Moraviya Haritası

Moravia

Çek Cumhuriyeti'nin bir vilayeti olan Moraviya bu haritada resm edilmiştir. Macaristan'ın kuzeybatı tarafına düşen bölge ismini kuzeybatıdan doğan nehirden almıştır. Harita oldukça ayrıntılıdır.

[295a] *Moraviya Boheymiya'nun şarkîsinde ana muttasıldur. Ol vilâyetden mürûr iden nehr-i Morava'dan tesmiye olunmışdur. Mütekaddimîn ana Markomanniya dirlerdi.*

299a

Avusturya Arkidukatusı

Austria Archiducatus

Orta Avrupa'da bulunan günümüz Avusturya Cumhuriyeti'nin 16-17. yüzyıllardaki coğrafyasını gösterir haritadır. Sol alt köşede Avusturya Arkidukatusı yazılmış olan haritada fizikî coğrafya ile birlikte yer adlarındaki ayrıntı dikkat çekicidir.

[297a] *Bu vilâyetde çok esen Avuster ya'nî cenûb rûzgârından tesmiye olunmışdur. Yâhûd Cermaniya lügati olan Oosterik lafzından tesmiye olunmışdur. Zîrâ eski Firenkler cenûb tarafında olan kendi memâlikinün sınurına bu ismi vaz' itdiler.*

302a

Saltzburg ve Karintiya

Saltzburg Carinthia

Bu haritada Avusturya'nın orta bölgesinde bir eyalet olan Salzburg ile birlikte yine Avusturya'da bir eyalet olan Karintiya gösterilmiştir. Enlem ve boylam değerleri gösterilmemiş olan haritada fizikî coğrafyaya ait çizimler ve yer adlandırmaları ayrıntılıdır.

[299b] *Bu vilâyet Salisburg nâm baş şehri ismiyle tesmiye olunmışdur. Fıransiskus İrenikus nâm musannif Bavariya'nun beş episkopatuslarınun evveli budur diyü tahrîr ider.*

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

304b

Polaniya ve Sileziya

Polonia et Silesia

Bu haritada Almanya'nın doğusunda bulunan Silezya ile birlikte Polonya resm edilmiştir. Haritada isimlendirmeler gayet muntazam yapılmış olmakla birlikte haritanın ortasında farklı bir usullü kırmızı renk mürekkeb ile harf aralığı açık bir şekilde çapraz olarak Poloniya ve Sileziya yazmış olduğu görülmektedir.

[302b] *Polonya dilince Polden ya‘nî yerün düzlüğinden tesmiye olunmışdur. Gâyetle vâsi‘ vilâyetdür. Şimâlde Borussiya ve Pomeraniya şarkda Massoviya ve Litvaniya cenûbda Russiya ve Hungariya dağları garbda Luzasiya ve Sileziya ve Moraviya ile mahdûddur.*

307a

Hungariya

Hungaria

Günümüz Macaristan coğrafyasının 16.-17. yüzyıllardaki durumunu gösteren haritadır. Sol alt köşesinde kırmızı renk yazı ile "Hungariya" yazılmış olan haritada isimlendirmeler ayrıntılıdır. Fizikî şekiller belirtilmiş olmakla birlikte enlem-boylam dereceleri yazılmıştır.

[305a] *Cumhûr dilince Honceren dimekle ma‘rûf olup Sitiya'dan gelen Hunnî yâhûd Hungarî tâyifesinden tesmiye olunduğı sâbitdür. Pannoniyalar ile Tuna verâsında olan Yazices verâsı tavâyifinün vilâyâtını cümleye karîb ihâta ider.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

318a

İtaliya

Italia

Eserin bu haritasında İtalya'nın tamamı ile birlikte Sicilya'nın kuzeyi Sardunya ve Korsika Adaları gösterilmiştir. Ayrıca Adriyatik denizi ile birlikte Bosna, Hırvatistan ve Arnavudluk kıyıları da isimlendirilmiştir.

[308a] *Selefde esâmî-i muhtelife ile meşhûr u müsemmâ olmış idi. Diyoniziyuz Halikarneseus Roma'nun umûr-ı kadîmesine müte‘allik evvelki kitâbında yazar ki bu gâyetle mu‘teber vilâyetün ahâlîsi bu vilâyete Saturniya dirlerdi. Ve Yunanîler Hesperiya ve Avzoniya ve Enoteriya dirlerdi. Âhir Herkules asrında İtaliya dimekle meşhûr olmağa başladı.*

320b

Lonbardiya

Lombardiae

İtalya'nın kuzeybatısında yer alan Lonbardiya bölgesi ile birlikte Milano şehri ve Valeziya coğrafyası bu haritada gösterilmiştir. Fizikî coğrafyaya dair çizimlerin bulunduğu harita isimlendirme açısından ayrıntılı olmakla birlikte enlem-boylam değerlerini içermemektedir.

[318a] *Lonbardiya ismi Langıbardiya'dan tahfîf olunmışdur. Ve Longobardi nâm tavâyifden tesmiye olundı. Zîrâ ol tâyife Custinyanus'un emâretinde Cermaniya'dan gelüp Padus'un iki tarafında olan vilâyâta hükm idüp nice sene anda sâkin oldılar.*

323a

Tirol Komitatusı ve Marka Tarvizina

Tarvisina Marchia et Tirolis Comitatus

Bu sayfada İtalya'nın kuzeyinde, Venedik Körfezi'nin kuzeybatı yönüne doğru olan topraklar gösterilmiştir. Günümüzde bu coğrafya Trentino-Güney Tirol olarak zikredilmektedir. Haritada fizikî yapı ve yer isimlendirmeleri son derece ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

[320b] *Lonbardiya'nun ikinci sahîfesi Tirol Komitatusı ile Marka Tarvizina'yı müştemildür. Pes Tirol Komitatusı selefde meşhûr şehr olan Tirol nâm kasabadan tesmiye olunmışdur. Atezis ile Enus Irmağı'nun arasında ve Alpes kullelerinün ortasında mevcûddur.*

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

326b

Pedemontiyum ve Monferrat ve Ceneviz Hükûmeti

Pedemontana Regio cum Genuensium Territorio et Montiferrati Machionatus

İtalya'nın bölgelerinden olan Piyemonte, Montferrat ve Ceneviz Hükümeti bu haritada gösterilmiştir. Çalışmada Ceneviz Denizi ve kuzeyinde kalan coğrafya fizikî şekilleri ile birlikte ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

[323b] *Pes evvelâ Pedemonsiyum zikr olınur. Dağlar eteğinde olmağla böyle tesmiye olunmışdur. Zîrâ Galliya ve Sabodiya'yı İtaliya'dan fasl iden dağlarun eteğinde olan vilâyetlere müştemildür. Cumhûr dilince ana Piyemonte dirler.*

329a

Parma Dukatusı ve Romandiyola

Romandiola cum D. Parmensis

Parma Dukatusı ve Romandiyola Haritası'nda bugünkü Venedik Körfezi ile Ceneviz Denizi'nin arasında kalan topraklar gösterilmektedir. İtalya'nın kuzeyinde Alp Dağları coğrafyasını ihtiva eden çalışmada fizikî coğrafyayı gösteren işaretlerin yoğunluğu dikkat çekicidir.

[326a] *Romandiyola yâhûd Romanula ya‘nî küçük Roma vilâyeti ma‘nâsınadur. Karolus Magnus imparator ve Roma papasının uğurına bu ism ile tesmiye olundı.*

332a

Brensiya Episkopatusı ve Medyolanum yani Milan Dukatusı

Brescia Episcopatus Mediolanu Ducatus

Kuzey İtalya'da Alp Dağları eteklerinde bulunan Brescia ve Milan şehirlerinin gösterildiği haritadır. Yeradlarının yoğun bir şekilde gösterilmesiyle dikkat çeken çalışmada haritanın kuzeydoğu yönünde İtalya'nın en büyük gölü olan Garda Gölü ve kuzeybatı yönüne doğru ise Como Gölü görülmektedir.

[328b] *Biriksiya Komitatusı baş şehri ismiyle tesmiye olundı. Senomanîler selefde zabt eyledükleri ülkenün bir kısmını ihâta ider ve Biriksiya Komitatusı'nun tûli Benakus Göli'nün kasabası olan Limone nâm kasabadan Urseyanum şehrine dek yüz mil kadardur.*

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

334a

Verona ve Vinsinya ve Pataviya Hükûmâtı

Verona Vicentiae et Pataviae

Çalışma İtalya'nın kuzeydoğusunda bulunan, bugünkü Verona, Vicenza ve Padua şehirlerinin bulunduğu toprakları gösteren haritadır. Venedik Körfezi'nin batısında kalan bölgede fizikî şekiller ve yerleşim yerleri ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

[331b] *Verona hükûmetinün uzunluğı Burkelyum nâm kasabadan Benakus'un âhar bucağında binâ olunan Riva Kasabası'na varınca altmış beş mildür. Enniliği hudûdun kullesinden Rivoltella'ya dek kırk mildür.*

336a

Forum Culi ve Tarsitya ve Karniyola Histiriya

Forum Iulium, Karstia, Carniola, Histria

Haritada Adriyatik Denizi'nde Venedik Körfezi'nin kuzeyinde kalan coğrafyada bulunan bugünkü adlarıyla Friuli, İstriya ve Carniola şehirleri gösterilmiştir. Çizimde oldukça ayrıntıya yer verilmiş olmasının yanı sıra haritanın alt kısmında İtalyan miline göre ölçek verilmiştir.

[334a] *Forum Culi vilâyetün baş şehrinden tesmiye olunmışdur. Yâhûd ba'zılar kavli üzre Culiyus kaysere nisbetle tesmiye olına. Forum Culi ya'nî Culiyus'un bâzârı dimekdür.*

338b

Tuskiya

Tuscia

Bugünkü İtalya'nın merkez özerk bölgelerinden biri olan Toskana bölgesi bu çalışmada gösterilmektedir. Oldukça ayrıntılı olan bu haritada ayrıca Tiren Denizi'nde bulunan Elba Adası ve adacıklar da gösterilmektedir.

[336b] *Eski musannifler katında bu vilâyet üç isimle meşhûrdur. Biri Tirreniya ve biri Etruriyya ve biri Tussiya ve bu üç esâmînün âhiri hâlâ müsta'meldür. Zîrâ cumhûr dilince Toskana dinilür.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

341a

İspoltum Dukatusı ve Marka Ankonitana

Marcha Anconitana cum Spoletano Ducatu

Bu haritada Venedik Körfezi'nin güneyinde kalan bugünkü İtalya topraklarından olan Spoleto ve Ancona şehirleri gösterilmektedir. İtalya millerine göre bir ölçek cetvelinin bulunduğu haritada ayrıca enlem ve boylam değerleri de kaydedilmiştir.

[340a] *İspoleto Dukatusı ahâlî dilince Dukato Despolto dimekle ma'rûf olup selefde Longobardi dükalarının tahtgâhı olan İspoleto nâm şehrden tesmiye olundı. Kadîm zamânda bu vilâyet Unbirya dimekle ma'rûf idi.*

344a

Lasiyum ve Kampanya Di Roma

Latium nunc Campagna di Roma

Tiren Denizi'nin kuzeyinde kalan İtalya topraklarından bugünkü Latino ve Campania illeri coğrafyası bu haritada gösterilmiştir. Ayrıntılı olarak çizilmiş ve adlandırılmış olan haritanın alt kısmında "Taliyan milleri beşer mildür" ifadesinden sonra noktalar ile mil cetveli (ölçek) konulmuştur.

[341b] *İtaliya'nun bu bir vilâyetidür ki cümle musannifâtdan yazılmışdur. Saturnüs'den ya'nî zühalden tesmiye olundığı zann olınur. Zîrâ ki Saturnüs kendi vilâyetinden kaçup buralarda ihtifâ itdiğini rivâyet iderler. Varo zann ider ki bu vilâyet anun içün Lasiyum dimekle ma'rûf oldı.*

346a

Abruzzo ve Terra di Lavoro

Abruzzo et Terra di Lavoro

Harita bugünkü İtalya'nın güney kısmına doğru, siyasî özerk birimlerinden olan Abruzzo ve Lazio bölgelerinin bulunduğu coğrafyayı göstermektedir. Haritada fizikî şekiller ve adlandırmalarla birlikte enlem boylam dereceleri verilmektedir.

[345a] *Terra di Lavoro selefde Kampaniya dimekle ma'rûf idi. Hâlâ Terra di Lavoro ya'nî emek toprağı dimekle ma'rûfdur. Bunun hudûdı Istırabo ve Batlamyus ve gayrılar kavlince garbda Liris nehri ki bununla Lasiyum arasını fasl ider.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

349a

Pulya Piyana Terra di Bari, Otranto ve Kalabiriya

Puglia Piana, Terra di Barri Otranto

Bu haritada İtalya'nın güney coğrafyasında bulunan Puglia, Otranto, Kalabiriya bölgeleri, İyon Denizi, Sicilya Adası'nın bir kısmı ve Tiren Denizi'nde bulunan adacıklardan birkaçı görünmektedir. Haritada isimlendirme oldukça yoğun olmakla birlikte alt kısımda İtalya mil hesabına göre ölçek verilmiştir.

[346b] *Neyapoli saltanatının bir kısmı dahi bu sahîfedür. Ve ibtidâ zikr olunan vilâyete Taliyan dilinde Pulya Piyana dirler. Gâyetle vâsi' ovalarından ötüri böyle tesmiye olunmışdur. Ve selefde ana Apulya Davniya dirlerdi.*

352a

Sardiniya ve Korsika (iki farklı harita)

Corsica & Sardinia

Solda bulunan harita Akdeniz'deki Korsika Adası'nı göstermektedir. Çalışmada çizim ve yer belirleme oldukça başarılı gözükmektedir. Haritanın güney yönünde Sardunya Adası'nın kuzey kıyısı gösterilmiştir.

[349a] *Ammâ Korsika ol yerün hâkimi olan Korsis nâm kimesne ismiyle tesmiye olunmışdur. Ve ba'zılar dirler ki bir dağun depesinün keyfiyyetinden bu isimle tesmiye olundı.*

Sağdaki çalışma Akdeniz adalarından olan Sardunya Adası'nın gösterildiği haritadır. İsimlendirmeler muntazamdır. Haritanın kuzeyinde Korsika Adası'nın güney kıyısı gösterilmiştir.

[350a] *Ammâ Sardiniya Herkules oğlı Serdus ismiyle tesmiye olunmışdur. Timeus nâm musannif na'l şeklinden andallotis ya'nî pâbûc tabânlı tesmiye olundı, dimişdür. Mirsillus ve Kırizippus iz şeklinden ana İncusa didiler.*

354a

Sisilya

Sicilliae Regnum

Bu haritada İtalya'nın güneyinde bulunan, Akdeniz'in en büyük adası olan Sicilya Adası gösterilmiştir. Harita'nın fizikî coğrafyayı gösteren işaretleri ve isimlendirmeleri gayet muntazamdır. Ayrıca haritanın sol alt köşesinde İtalyan mili hesabı üzere bir cetvel bulunmaktadır.

[351b] *Sicilya iç denizün cümle adalarınun en mu'teberidür. Tussidides nâm eski Yunan şâ'iri ve müverrihi katında Sikaniya dimekle ma'rûfdur. Sikanus nâm kimesneden tesmiye olunmışdur. Zîrâ ki Solinus ve Kapella yazdukları üzre Tıroya cenglerinden evvel mezbûr oraya İberîlerün bir askeri ile gelüp ol vilâyeti kendi ismiyle tesmiye eyledi.*

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

356a

İstiriya

Stiria

Çalışma, Avusturya'nın güney ve orta kesimlerinde bulunan Steiermark Eyaleti'nin bulunduğu coğrafyanın 16.-17. yüzyıllardaki durumunu gösteren haritadır. Haritada fizikî coğrafyaya dair işaretler, isimlendirmelerin yanısıra siyasî yapıyı gösterir kesintisiz bir çizginin varlığı da dikkat çekmektedir.

[354b] *Halk dilinde İstirmark dimekle ma'rûfdur. Torus ya'nî öküzden tesmiye olunduğına zann-ı gâlib sâbitdür. Ve dahi Ecidiyus Uskudus nâm musannif bu re'ye tâbi'dür. Ve Piliniyus'dan nakl ider ki Kato le Ponsi ve Salassi nâm tavâyif Tavurus cinsinden olduklarını tahkîk eyledi.*

359a

Iskalavoniya, Kuruvasiya, Bosniya, Dalmasiya

Sclovonia, Croatia, Bosnia, cum Dalmatiae Parte

Haritanın kuzeybatı köşesine doğru olan çizimler bugünkü Slovenya'nın olduğu coğrafyayı göstermektedir. Çalışmada bahsedilen kısımda kırmızı yazı ile "Iskalavoniya" yazılmıştır.

[356b] *İskılavo nâm tavâyifden tesmiye olunmışdur. Zîrâ bu tavâyif selefde Meyotis sazlığı yanından kalkup bu vilâyete gelüp sâkin oldılar.*

Haritada Slovenya'nın güneydoğu yönüne düşen coğrafya bugünkü Hırvatistan topraklarını göstermektedir. İlgili kısımda kırmızı yazıyla "Kuruvasiya" yazılmıştır.

[357b] *Kuruvasiya sahîfe-i evvelinde resm eylediğimüz İllerikus'un Hungariya semtine düşen bir kısmıdur. Rufus ve Volatteranus katında Valeriya ve âharlarun katında Liburniya dimekle ma‘rûfdur.*

Haritanın orta kısmında olan coğrafya bugünkü Bosna-Hersek'e aittir. Yine ilgili kısımda kırmızı yazıyla "Bosniya" yazılıdır.

[358a] *Bosniya Liburniya'nun taraf-ı şarkîsine Mesya-yı Tahtânî tavâyifinden Bessi nâm tâ’ife ismiyle hâlâ Bosniya dimekle ma‘rûfdur. Bulgarîler anları vilâyetinden tard idüp buralara geldiler.*

Haritanın güneybatı köşesi günümüz Hırvatistan ve Karadağ'ın Adriyatik Denizi kıyılarında olan bölgesi olan Dalmaçya'yı göstermektedir. Bölge irili ufaklı adalarla birlikte gösterilmiştir.

[358a] *Ammâ Dalmasiya'nun bir kısmı bu sahîfede resm olunmışdur. Bu vilâyetün baş şehri olan Delminiyum şehrinden tesmiye olunduğı zann olınur. Selefde Dalmasiya bir gâyetle tüvânger vilâyet idi. Ve Dalmate nâm ahâlîsi selefde silâh u mâl husûsında ve yerün su‘ûbetinde meşhûr u kavî idiler.*

361a

Vvalakiya, Serviya, Bulgariya, Romaniya

Walachia, Servia, Bulgaria et Romania

Çalışmanın orta kısmında Valakiya ifadesi olarak kırmızı yazıyla gösterilmiş olan bölge bugünkü Romanya sınırlarında olan Eflak-Boğdan bölgesidir.

[358b] *Ve ammâ Falakiya Kuvirites cinsinden olan Fılaksi nâm kabîleden tesmiye olunmışdur. Zîrâ Romanîler çetelere gâlib olup bozdukdan sonra Felakkus nâm kimesnenün delâleti ile anda bir koloniya irsâl eylediler.*

Çalışmanın günümüz Bulgaristan sınırlarını gösteren kısmı haritanın doğu yönünde kalmaktadır, ayrıca Karadeniz'in batı kesimleri de haritada gösterilmiştir.

[359b] *Bulgariya lafzı Vvolgariya lafzından tahrîf olunmışdur ki zîrâ ki Bulgarî tavâyifi takrîben beş yüz altmış altı târîhinde Vvolga'dan çıkup bu vilâyeti tutdılar.*

Haritanın batısında olan kısım Rasya ve Serviya olarak yazılmış olup bugünkü Sırbistan sınırlarını ihtiva etmektedir.

[359a] *Serviya Laziyus kavli üzre Mesya-yı Fevkânî Serviya'dur Bosniya ile Bulgariya mâbeyninde bir vilâyetdür. Bu diyâr Tiriballiler meskeni olduğını niceler zann iderler.*

Günümüz Bulgaristan ve Yunanistan sınırlarında kalan, Trakya, Rumeli'ye hatta İstanbul'a kadar uzanan coğrafya haritada Romanya olarak gösterilmiştir. Doğu Roma'dan mülhem bu isimle zikredilmiş olsa gerektir.

[359b] *Romaniya Bulgariya ile hem-sınurdur. Anun baş şehri olan Konstantinopolis'den böyle tesmiye olunmışdur. Zîrâ ki binâ olunduğı zamânda yeni Roma dimekle ma‘rûf idi.*

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

364a

Gırasiya

Graecia

Bu haritada günümüz Yunanistan'ın bulunduğu coğrafya gösterilmektedir. Zamanına göre gayet muntazam olan haritada, Batı Anadolu kıyıları, İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile irili ufaklı Ege Adaları ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

[361b] *Avrupa'nun şerîf vilâyeti ve cümle ulûmun menba'ı ve perveri olan Gırasiya ki hâlâ anda sâkin olan Mesîhîler ana Romeka ve Türkler Rumili dirler. Ve Leon Kılaviyus kitâbında Rumeliya dimekle mastûrdur. Yetmiş mütercim katında ve Fobel ve Yavam dimekle ma'rûfdur.*

366a

Makedoniya

Macedonia Epirus et Achaia

Bu haritada günümüz Makedonya coğrafyası ile birlikte Mora Yarımadası'na kadar Yunanistan'ın orta kısımları gösterilmiştir. Ege Denizi'nde bulunan birkaç adanın da gösterilmiş olduğu haritada şehirler siyah yazı ile gösterilirken, daha büyük birimler kırmızı yazıyla gösterilmiştir.

[363b] *Bir gâyetle vâsi' vilâyet ü ülkedür. Ve Oziris oğlı yâhûd âharlar kavli üzre Cupiter ve Siya'nun oğlı Makado nâm pâdişâhdan tesmiye olunmışdur. Yâhûd Solinus kavli üzre Devkaliyo'nun karındaşı oğlından tesmiye olunmışdur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

369a

Mora

Morea olim Peloponensis

Bu çalışmada yine günümüz Yunanistan topraklarından olan Mora Yarımadası gösterilmiştir. Enlem ve boylam değerlerinin verilmiş olduğu harita isimlendirmeler ayrıntılı olarak yapılmıştır. Ayrıca haritanın kuzeybatı kısmına doğru adacıklar gösterilmiştir.

[366b] *Ammâ Moreya Pitolemeus ve Istırabo ve İstefanus ve Pirokopiyus ve âharlarun katında Peloponezuz dimekle ma'rûfdur. Bir peninsuladur ya'nî karaya bir yerden muttasıl adadur. Hâlâ Moreya dimekle ma'rûfdur.*

371a

Kandiya, Iskarponto, Niksiya, Milo, Zant, Korfu

Candia, Corfu, Zante, Milo, Nicsia, Scarponto

Çalışmada en altta büyük boyutta gösterilmiş olan ada Girit Adası'dır. Avrupa haritalarına göre fizikî işaretlerden yoksundur.

[369a] *Ammâ Kıreta Batlamyus kitâbında iç denizün bir adası olmak üzre zikr olunmışdur. Şimdi cumhûr dilinde Kandiya dimekle ma‘rûfdur. Şimâl semtinde Ejeus Denizi'nün talasları anı döğer.*

Yunanistanın Batısında İyon Denizi'nde bulunan Korfu Adası soldan birinci haritada gösterilmektedir. Çizim basittir.

[370b] *Evvelâ Korfo Pitolemeus kitâbında Korkira ismiyle mastûrdur. Selefde bir mu‘teber ü şerîf ada olup ceng ve husûsan gemiler ile tüvânger idi. Boğaz dar olduğı yerde Epirus'dan iki mil ba‘îddür. En vâsi‘ olduğı yerde yiğirmi mil ba‘îddür.*

Soldan ikinci harita İyon Denizi'nde Mora Yarımadası'nın batısında kalan Zakinthos Adası'nı göstermektedir. Haritanın üst kısmında Kefalonya Adası'nın güneyi gözükmektedir.

[370b] *Zakentus Halk dilinde Zant dimekle ma‘rûfdur. Piliniyus anı Kefaliniya ile Akaya ortasında vaz‘ ider. Çevresi otuz altı mildür. Adanun tarlalarında vâfir tereke hâsıl olur. Husûsan zebîb ü şarâb u zeytûn ile mahsûldârdur.*

Girit'in kuzeyinde bulunan Ege Adalarından Milos Adası soldan üçüncü haritada gösterilmiştir. Ayrıca çizimde etrafındaki adacıklar da gözükmektedir.

[371a] *Milo Adası kadîmü’l-eyyâmdan Melus dimekle ma‘rûf idi. Kıretikum Denizi'ndedür. Çevresi seksen mildür. Tarlaları buğday ü zeytûn ile gâyet mahsûldârdur. Lâkin bâğlara çokluk münâsib değildür.*

Sağdan ikinci Niksiya olarak ifade edilmiş olan harita Ege Adalarından olup İyon Denizi'nde bulunan Nakşa (Naxos) Adası'nı gösteren haritadır.

[371a] *Naksus Sofiyanus ve âharlarun nakli üzre şimdi Niksiya dimekle ma‘rûfdur. Çevresi seksen mildür. Münbit adalardan add olınur.*

Ege Adalarından olan Kerpe (Karpatros) Adası sağdan birinci haritada gösterilmiş. Girit ile Rodos arasında yer almaktadır.

[371b] *İskarpato selefde Karpatus yâhûd Homerus kavli üzre Kırepatus dimekle ma‘rûf idi. Karpatiyum Denizi andan tesmiye olundı. Kıreta ile Rodos'un mâbeyninde olup az kalup ikisinden berâber ba‘îddür.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

373b

Barbariya

Barbaria

Bu harita grubunda Akdeniz ile birlikte Kuzey Afrika kıyıları Tunus ve Mısır gösterilmiştir. Üstteki haritada Kuzey Afrika kıyıları genel olarak resmedilmiş olup alttaki haritalarda daha özel olarak Mısır (sağda) Tunus, Kartaca (solda) gösterilmiştir.

[371b] *Bu Barbariya sahîfesidür ki bunda Tunus ve İjibtus zikr olınur. Pitolemeusa iktidâ idüp cihânun ikinci kısmı eylediğimüz Afrika'nun en mu'teber ü şerîf vilâyeti olan Barbariya evvelâ zikr olınur. Arablar katında 'berber' dimekle ma'rûf olan ahâlîsinün Namuzden savtından tesmiye olunmışdur.*

376a

İciptus yani Mısır

Egyptus

Bu çalışmada Mısır ve Nil coğrafyası gösterilmektedir. Harita'nın kuzey yönünde Akdeniz, doğu yönünde ise Kızıldeniz'in bir kısmı gözükmektedir. Ayrıca haritanın alt kısmında "Cermanya Milleri" ifadesiyle ölçek verilmiştir.

[373b] *İjibtus bir kadîm ü şerîf vilâyetdür. İbtidâ Mısrayim İbn-i Havs bin Hâm bin Nûh anı ma'mûr kıldı. Ol ecilden Hâm'dan Hamiya tesmiye olınup Oziris nâm ma'bûd iktaslarında ya'nî ibâdetine müte'allik kitâblarında bu isimle anılmışdur. Ve Mısrayim'den dahi Mısrayim dimekle ma'rûf oldı. Ve hâlâ Arablar bu ismi gözedüp ana Mısır dirler.*

378a

Marok Saltanatı

Marocchi Regnum

Bugün Fas'ın başkenti olan Marakeş şehri ve çevresi ile birlikte Cebelitarık Boğazı'nın güneyinde kalan coğrafya ve Afrika Kıtası'nın Atlas Okyanusu kıyıları bu haritada gösterilmiştir. Enlem-boylam değerlerinin verilmiş olduğu haritada Cermanya miline göre ölçek bulunmaktadır.

[375b] *Aslı Merakeş'dür. Selefde Mavritaniya Tincitana dimekle ma'rûf olan Barbariya'nun kısmı hâlâ iki saltanatı ihâta ider. Biri Marokkum biri Fessa anları tertîb üzre beyân iderüz. Ammâ Marokkum saltanatı Marokko dimekle ma'rûf olan baş şehrinden tesmiye olunmışdur.*

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

380a

Fas Regnum yani Saltanatı

Fessae Regnum

Bu haritada Cebelitarık Boğazı'yla birlikte Fas ülkesi ve şehirleri gösterilmektedir. Fas'ın Akdeniz ve Atlas Okyanusu kıyıları da ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Ayrıca haritanın en kuzeyinde İspanya'nın Cebelitarık kıyısı gözükmektedir.

[377b] *Selefde bâğlar kesretinden Anpeluziya dimekle ma'rûf idi. Hâlâ kendi ismiyle tesmiye olunan şehir ismiyle Fessa dimekle ma'rûfdur. Ve bu memleket gâyetle mâldâr u tüvânger saltanatdur. Bunun hudûdı garbda Atlantikum Denizi şimâlde Sebte Boğazı şarkda Mulviya Irmağı cenûbda Marokkum memleketi ile mahdûddur.*

382a

Abissiniler Saltanatı yani Habeş Saltanatı

Abissinorum sive Pretiosi Ioannis Imperium

Bu haritada günümüz Etiyopya, Somali, Kenya, Uganda, Eritre ve Güney Sudan ülkelerinin bulunduğu coğrafya gösterilmiştir. Ayrıca haritada Kızıldeniz, Aden Körfezi ve Yemen kıyıları ile birlikte adacıklar gözükmektedir.

[379b] *Abissiniler'ün saltanatı Batlamyus katında Mısır altında ki Etyopeya dimekle ma'rûfdur. Morîler bunun beğine Asiklebassi dirler. Ve Etiyopiya dilince Coannesbelul dirler. Ya'nî âlî yâhûd girân-mâye dimek olur. Keşîş ma'nâsına değil neteki ba'zı kimseler öyle zann eylediler. Ve bu Dâvûd'un neslindenüm diyü iftihâr ider.*

383a

Gunci Regnum yani Gunci Saltanatı

Congi Regnum

Bu haritada Afrika Kıtası'nın Güney Atlas Okyanusu kıyılarında bulunan günümüz Kongo ve Angola ülkelerinin coğrafyası verilmiştir. Cermanya miline göre ölçek verilmiş olan haritada fizikî şekiller ve kıyıdaki girinti-çıkıntılılar ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

[381b] *Bu saltanat âharlar katında Manikongo dimekle ma'rûfdur. Bir vâsi' tüvânger ü mâldâr salatanatdur. Hatt-ı İstivâ'nun ikinci derecesinde olan Santa Katarina nâm burundan cenûb semtinde Ledo dimekle ma'rûf burna dek mümteddür.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

385a

Gineya

Gvinea

Bugün demokratik bir cumhuriyet olan Gine, St. Thoma ve Principe Adaları bu haritada gösterilmiştir. Afrika Kıtası'nın batı yönünde Etiyopya Denizi'nde bulunan adalar Ekvator çizgisi üzerindedir.

[383b] *Ammâ Gineya saltanatı Etiyopiya karasına muttasıldur. Ahâlî katında Giniyi dimekle ma'rûfdur. Nigritelerün ya'nî karalarun ülkesidür. Nice Irmağı kenârlarında sâkin olanlara Nigrite dirler.*

[384a] *Santoma Adası: Portokizler anı Santoma Bayramı'nda keşf ve anun içün Santoma ismiyle tesmiye itdiler. Hatt-ı İstivâ altında müdevvirü'ş-şekl bir cezîredür.*

[384b] *Pirinsipis Adası: Ya'nî Sultân Adası bu adanun kurbında Hatt-ı İstivâ'nun bir yanında üç derece kadar Sultân Adası vâki' olur. Anun içün böyle tesmiye olundı.*

Ekvator Ginesi hükmünde ve ülkenin güneybatı kısmında olan Annobon Adası bu haritada gösterilmiştir.

[384b] *Annobon Adası ya'nî eyü sâlün adası, anun içün böyle tesmiye olundı ki yeni sâlün evâ'ilinde keşf olunmışdur.*

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

387a

Tursikum İmperiyum yani Türk Saltanatı

Turcicum Imperium

Bu haritada Arap Yarımadası'ndan İtalya ve Karadeniz kıyılarına, Hazar Denizi coğrafyasından Kuzey Afrika kıyılarına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun 16. ve 17. yüzyıllardaki coğrafyası gösterilmiştir. Haritada isimlendirmelerin ve fizikî coğrafyaya dair işaretlendirmelerin daha az olduğu dikkat çekmektedir.

[385b] *Hâlâ Asya'da evvel memâlik-i Türk saltanatıdur. Mela evvelki kitâbında Türkleri yâd ider. Ve Piliniyus altıncı kitâbınun yedinci bâbında anları zikr ider.*

389a

Terra Santa

Terra Sancta - Tabula Cananae

Çalışmada Kudüs, Samara ve Gazze şehirleri, bugünkü İsrail ve Filistin devletleri coğrafyası gösterilmektedir. Gerçekte batıda olan Akdeniz haritanın kuzey yönünde verilmiştir.

[387b] *Ya'nî arz-ı mukaddese bu ülke Siriya ülkelerinün en meşhûrıdur. Selefde Terra Ken'ân dimekle ma'rûf idi. Hâm oğlı Ken'ân'dan tesmiye olunmışdur. Zîrâ ki babasından ayrıldukdan sonra anda sâkin oldı. Ve Terra Piromisiyonis dahi dinildi.*

391a

Asya Minor, Natoliya

Natolia

Çalışmada Trakya, Ege Adaları ve Kıbrıs'la birlikte Anadolu coğrafyası gösterilmiştir. Haritanın alt kısmında Cermanya Milleri ifadesiyle bir de mil cetveli (ölçek) bulunmaktadır. Haritada belli başlı bölgeler kırmızı yazı ile gösterilirken diğer yerler siyah yazı ile ifade edilmiştir. Eserin Avrupa coğrafyasına ait haritalarına nazaran ayrıntılar daha yüzeyseldir.

[389b] *Ya'nî Küçük Asya ki hâlâ Natoliya'dur. Büyük Asya'dan fark içün buna küçük Asya didiler. Zîrâ Romanîler bunı feth idüp vilâyet tarzına koduklarında muttasıl karanun ismiyle tesmiye eylediler. Şimdi Türkler katında Natoliya yâhûd Natoli dimekle meşhûrdur.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Turkish Academy of Sciences www.tuba.gov.tr

393a

Siprus İnsula yani Kıbrıs Adası, Rodos, Çerigo, Negroponte, Mitileni, Hayus, İstalimini

Cyprus, Stalimini, Chius, Mitilene, Negroponte, Cerigo, Rhodus

Harita grubunda en üstte diğerlerine nazaran daha büyük olarak gösterilmiş olan harita Kıbrıs Adası'nın haritasıdır. İsimlendirme yapılmış ve fizîkî işaretler konulmuştur.

[391b] *Ammâ Siprus iç denizinün en büyük adalarından sayılur. Sinika Kıbrus'dan tesmiye olunmışdur yâhûd bu adaya mahsûs siprus nâm ağaçdan tesmiye olunmışdur.*

Soldan birinci harita Bozcaada'nın karşısında bulunan Limni Adası haritasıdır. Çizim daha basitdir.

[392a] *İstalimene Ejeyum Denizi'nün adası olan Lemnos şimdi Türkler ve İtalîler katında İstalimene dimekle ma'rûfdur.*

Soldan ikinci haritada Sakız Adası gösterilmektedir. Haritada adacıklarla birlikte İzmir/Çeşme'nin ada karşısında bulunan kıyıları da çizilmiştir.

[392a] *Ya'nî Sakız kardan yâhûd Kıyo nâm ninfadan tesmiye olunmışdur. Mukaddemâ Etoliya dimekle ma'rûf idi.*

Soldan üçüncü harita Midilli Adası'nı gösteren haritadır. Ada Balıkesir / Ayvalık'tan 7,69 mil uzaklıktadır.

[392b] *Lesbus yâhûd Mitilene şimdi baş şehrinden Metelin dimekle ma'rûfdur. Firiciya'ya mukâbil olup yedi buçuk mil anun karasından ba'îddür.*

Bugünkü Yunanistan'ın Eğriboz Adası bu haritada gösterilmiştir. Sağdan üçüncü çizimde yer alan haritada etrafındaki adacıklar ve Yunanistan kara parçasının bir kısmı da görünmektedir.

[392b] *Evbeya Adası şimdi Negroponte dimekle ma'rûfdur. Cenûbında Ceresto Burnı ve Kafaryum Burnı olur. Şimâlinde Geniyum Burnı'nı çıkarur. Bir dar adadur.*

Sağdan ikinci çizimde yer alan haritada Yunanistan'ın güneyinde yer alan Kithira (Cytera) Adası resmedilmiştir.

[393a] *Batlamyus katında Kıtera ve Piliniyus katında Porfiris ve Ostadiyus katında Porfiriza dimekle ma'rûfdur. Anda hâsıl olan erguvânî mermerün kesretinden tesmiye olunmışdur.*

Rodos Adası sağdan birinci çizimde yer almaktadır. Çalışmada Rodos etrafındaki adacıklar da gösterilmiştir.

[393b] *Meyvezâr ağaçları çokdur. Anlarun çoğı medâm sebzedür. Hâlâ anun ancak metîn şehri vardur. Ana Rodus dirler. Adanun taraf-ı şimâlîsindedür. Bir kısmı bir dağun inişinde ve bir kısmı deryâ kenârındadur.*

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

395a

Persikum Regnum yani Fars Saltanatı

Persicum Regnum

Bu haritada Hazar Denizi coğrafyası ile Kızıldeniz arasında kalan bir İran toprakları gösterilmiştir. Haritanın kuzeybatı yönünde Ermeniya gösterilmiştir. Enlem-boylam (tul-arz) derecelerinin gösterilmiş olduğu haritada gösterilen ölçek Cermanya mili hesabı üzeredir.

[393b] *Ya'nî Fars memleketi yâhûd Sofilerün Saltanatı, bu saltanat selefde nice meşhûr idi ise hâlâ şimdi dahi iştihârdadur. Bunun ahâlîsi Perse (Fürs) dimekle ma'rûflardur. Dahi anlara Ayamî (Acem) yâhûd Acamî dirler.*

397a

Tartarya yani Tataristan

Tartaria

Bu haritada Hazar Denizi'nden itibaren kuzeyde ve doğuda kalan coğrafya Çin'e kadar gösterilmiştir. Haritada kuzey kutup dairesi ile birlikte enlem-boylam değerleri paralel ve meridyenlerle birlikte gösterilmiştir.

[395b] *Tatariya yâhûd Coannes Levin (Leon) Kılaviyus zannı üzre Tatariya bir gâyetle vâsi' saltanatdur. Zîrâ Avrupa'nun bir kısmından gayrı Sarmasiya-yı Asiyatika'nun cümlesini ve Sitiya ve hâlâ Katayo dimekle ma'rûf olan Serika'yı ihâta ider. Tartarus nâm ırmakdan tesmiye olunmışdur.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

399a

Regnum Çina yani Çina saltanatı

China

Haritada oldukça geniş bir coğrafyaya hükm eden bugünkü Çin Halk Cumhuriyeti coğrafyası gösterilmektedir. Gerçekte doğuda olan yön bu çizimde haritanın alt kısmında gösterilmiştir.

[397b] *Bu bir gâyetle vâsi' ve tüvânger saltanatdur. Ahâlîsi Tame tavâyifî ve anlar kendilerine Tancis dirler. Orteliyus ve ana tâbi' olanlarun kavli üzre Batlamyus anlara Sine dir. Lâkin Mirkator bu Sineler hem-sınur olan Hıtâyîlerdür diyü zann ider.*

401a

İndiya Oriyentalis yani Hind-i Şarkî

India Orientalis

Bu haritada, bugünkü Hindistan, Sri Lanka, Tayland, Vietnam, Malezya, Singapur, Filipinler ve Maldivlerin bulunduğu geniş coğrafya gösterilmektedir. Çalışmada çizimin yoğunluğunun yanısıra enlem-boylam değerleri ve Cermanya mili hesabına göre ölçek dikkat çekmektedir.

[399a] *Asya'nun en büyük ve şerîf vilâyeti olan İndiya, İndus Irmağı'ndan tesmiye olunmışdur. Pitolemeus iki kısım üzre anı taksîm ider. Ya'nî Gances Irmağı'nun biri yanındaki İndiya öte yanında ki İndiya ve bu mâverâsında ki kütüb-i kudsiyyede Hevila yâhûd âharlarun imlâsı üzre Havilat ve Avilat dimekle ma'rûf olduğı zann olınur.*

403a

Hind-i Şarkî Adaları

Moluccae, Insulae Indiae Orientalis

Bu haritada Avustralya'nın kuzeyinde Sumatra Adası'ndan itibaren Papua Yeni Gine'nin batı kıyılarına kadar olan deniz ve adalar gösterilmektedir. Haritada enlem derecesinin her iki yarımküre içinde sıfır olduğu gösterilmekle birlikte haritanın ortasından geçen Ekvator çizgisi kırmızı olarak dikkat çekmektedir.

[401b] *Bu isim hâssaten beş adaya ıtlâk olınur. Ternata yâhûd Tarante Tidor yâhûd Teyodori Motir yâhûd Mutil Mahiyan yâhûd Mare Bahiyan yâhûd Bahiyanum ki Hatt-ı İstivâ altında olup Selebres ve Cilolo adaları arasındadur.*

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

405a

Yaponiye yani Yapan Adaları

Iapan

Bu çizimde Japonya ve etrafındaki adalar gösterilmiştir. Çok fazla ayrıntı olmayan haritada enlem-boylam değerleri ve Cermanya miline göre ölçek kaydedilmiştir.

[403b] *Bu cezîre Pavlus Markus katında ve Zipangıı ve Macinus katında selefde Hirise ve Merkator katında Avreya Harsozus dimekle ma'rûfdur. Cumhûr ana Yaponiya yâhûd Yapan Petrus Mafeyus nakli üzre cem' olunmış bir kaç adalar cem'iyyetidür.*

407a

Seylan

Ceilan Insula

Hindistan'ın güneyinde bulunan bugün Sri Lanka olarak bilinen ada ülkesi coğrafyasını gösteren haritadır. Haritada enlem boylam değerleri, fizikî özellikler gösterilmiştir.

[405b] *İmdi Zeylan Adası gâyetle mükellef adadur. Arzun onuncı derecesinde olup Komorin Burnı'ndan çokluk ba‘îd değildür. Çevresi iki yüz kırk fersahdur.*

409a

Hispanya Nova yani Yeni İspanya

Hispania Nova

Bu haritada Kuzey Amerika'da bugünkü Meksika'nın Pasifik Okyanusu kıyıları gösterilmiştir. Çizimde fizikî işaretlerle birlikte Chapala Gölü ve etrafındaki küçük göller resmedilmiştir. Enlem-boylam değerlerinin kaydedildiği haritada Cermanya miline göre ölçek bulunmaktadır.

[407b] *Ya‘nî yeni İspanya'dur. Bu kısım Amerika'nun en büyük ülkesidür. Sâ’irlerden mahsûldâr ve türâbı münbit ü revnaklu ve ma‘mûr vilâyetdür. Tavaskus yâhûd Gıryalvus nâm ırmakdan mağrib semtine mümtedd olup Seyn Mişel (Mikâ’îl dimekdür) nâm ülke ve Guliyaka nâm ülkeler anun nihâyetidür.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

412a

Virciniya ve Filoride

Virginia et Florida

Bugün Amerika Birleşik Devletleri'nin Atlantik Okyanus'u kıyılarında olan Virciniya ve Florida Eyaletlerinin gösterilmiş olduğu haritadır. Haritada Virciniya günümüzdeki coğrafyasında gösterilmiş olmasına karşılık, Florida olarak gösterilen coğrafya bugün Karolina ve Georgia Eyaletlerinin bulunduğu topraklardır. Florida Eyaleti ise daha güneydedir.

[409b] *Virciniya ba‘zılar kavlince Vikuniyus nâm hâkim ismiyle tesmiye olunmışdur. Lâkin Fıransiskus Dırakus'un bin beş yüz seksen dört târîhinde Hindiya-yı Garbî’ye vâki‘ olan seferini günden güne tahrîr iden kimesne Angliya melikesi Elizabed ismi ile bu vilâyet tesmiye olunmışdur.*

[410b] *Vech-i tesmiye-i memleket budur ki hurmâ bayramında keşf olunmışdur. Ve İspanyollar kendi dillerince ol bayrama Paskuva de Filores dirler, çiçeklü ma‘nâsına. Zîrâ ol bayramda papaslar ellerine çiçek alup gezerler. Filoride ise andan müştakdur.*

414a

Küba, Hispanyola, Havana İskelesi, Yamayika, Sen Covan Adası, Margarita Adası,

Cuba, Hispaniola, Iamaica, S. Ioannis, I. Margareta, Havana Portus

Bu harita grubunda üstte büyük boy olarak çizilmiş olan bugün Karayipler'de bir ada ülkesi olan Küba'nın gösterilmiş olduğu haritadır. Haritanın sağında kalan kara parçası ise halen Haiti'ye aittir. Harita grubunda sol en üstte bulunan çizim ise Küba'nın kuzeyinde yer alan Havana İskelesi'ni göstermektedir.

[411b] *Ammâ Küba Adası ahâlî katında bu isimle müsemmâdur. İspanyollar ana Fernandina ve Coanna dirler.*

Büyük boyda çizilmiş olup altta bulunan harita bugün Haiti olarak bilinen adadır. Ada Küba'nın güneydoğu tarafına düşer.

[412b] *Hispanyola: Küçük İspanya ma'nâsınadur. Ahâlî katında selefde Hayiti ve Kuviskuveya dimekle ma'rûf idi. Ve sonra Sipanci dimekle ma'rûf oldı. İspanyollar kendilerün ismiyle tesmiye idüp ana İspanyola didiler.*

Küba'nın güneyi ve Haiti'nin batısına düşen Jamaika Adası harita grubunda soldan ikinci çizimde gösterilmiştir.

[413a] *Yamayika Adası: Ana şimdi San Yakobo Adası dirler. İspanyola'nun semt-i şarkîsindedür. Yiğirmi beş fersah andan munfasıldur. On altı derece Hatt-ı İstivâ'dan bu'dı vardur, şimâlde Küba'ya karîbdür.*

Bugün Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı özerk bir yönetim olan Porto Riko Adası soldan üçüncü çizimde gösterilmiştir. Ada Virgin Adaları grubunda ve Dominik Cumhuriyeti'nin doğusunda yer alır.

[413b] *Sancovan Adası: Cumhûr dilince Potus Diyus (Latinî lakabıdur) ya'nî ganî iskele dimekle ma'rûfdur. Mukaddemâ Borikena yâhûd Borika dimekle ma'rûf idi. Cânib-i şarkîsinde Santa Kırose ya'nî mübârek salîb adası ile nice küçük adalar olur.*

Güney Amerika'nın kuzeyinde yer alıp ana karaya fazla uzaklığı olmayan Margarita Adası soldan en alt haritada gösterilmiştir.

[413b] *Margarita Adası: Kübaguva dimekle ma'rûfdur. Çevresi on mildür. On buçuk derece arzında olup cümlesi düz yerler lâkin çorakdur. Ağaçları yok suyı dahi yokdur.*

416a

Amerika Meridyonalis yani Cenûbî

America Meridionalis

Bu haritada Panama'dan güney kutbuna kadar Güney Amerika coğrafyası gösterilmiştir. Haritanın kuzeydoğu yönünde Afrika'nın batı kıyıları çizilmiştir. Enlem-boylam değerleri verilmiş ve siyah renk bir çizgi ile Ekvator gösterilmiştir.

[414a] *Ve dahi ol vilâyete Provinsiya Darriyana, Daryene nâm büyük ırmak ismiyle tesmiye olunmışdur. Pes cümle Amerika-i cenûbî bir şekl-i mahrûtîdedür ki kâ'idesi şimâl semtinde İstemus ya'nî dil kurbındadur. Verâsı tedrîc ile incelüp Kutb-ı Cenûbî semtinde Magalyan (Macelyan) Boğazı'na müntehî olur.*

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

418a

Firetum Macellanikum yani Macelyan Boğazı

Fretum Magellanicum

Güney Amerika'nın güneyinde bulunan Macellan Boğazı bu çizimde resmedilmiştir. Haritada Cermanya mili hesabına göre bir ölçekle birlikte enlem-boylam değerleri gösterilmektedir.

[416a] *Amerika-i cenûbî beyânından sonra İspanyol dilince Estireko de Macellanes beyânı zikr olınur. Bu boğazı keşf iden Macellanus'un ismi ile tesmiye olunmışdur.*

420a

Peregrinasiyo İsrailitarum in Dezerto

Peregrinatio Israelitaru ın Deserto

Hz. Musa ile İsrailoğulları'nın Mısır'dan Kenan'a olan yolculukları Tevrat'ta anlatıldığı şekliyle bu haritada gösterilmektedir. Mezkur yolculuk haritada günlerine göre belirtilmiştir. Haritanın sağ alt kısmında ise Kudüs'te bulunan Kubbetü's-sahrâ resmedilmiştir.

[419a] *Pes Mısır'dan Ken'ân arzına gitmek çok mesâfe değül idi. Eğer İstimus ve Kasiyus dağı ve Seda ülkesinden gidelerdi. Neteki bunlarun ecdâdı bu yoldan Mısır'a gelmiş idiler. Lâkin hurûcun on üçünci bâbından böyle tahrîr olunmışdur.*

TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

421a

Dezignasiyo Orbis Kıristiyani ve Pagani

Designatio Orbis Christiani

Bu harita bütün dünya coğrafyasını göstermekle birlikte, çizimden maksat Hristiyanların bulunduğu ülkeleri göstermektedir. Hristiyanlığın cihan-şumul bir din olduğu bu harita ile vurgulanmak istenmiştir.

[420b] *Pes Kıristiyanîler cümle cihânun aksâmında mevcûdlardur. Biritanîlerde İspanya'da Galliya'da Cermaniya'da Resiya'da Panoniya'da Norviceya'da Suvesiya'da Rusiya'da İtaliya'da ve etrâfda olan adalarda dahi Makedoniya'da Tırasiya'da ve Eceus Denizi'nün adalarında vâfir Afrikıya'nun dahi Kıristiyanîleri ve Habeş ülkesinde Kongo saltanatında ve Asya'da Türk ve Mosko ve Tatar hükminde Kıristiyanîler saçılmışdur.*

Tıpkıbasım

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

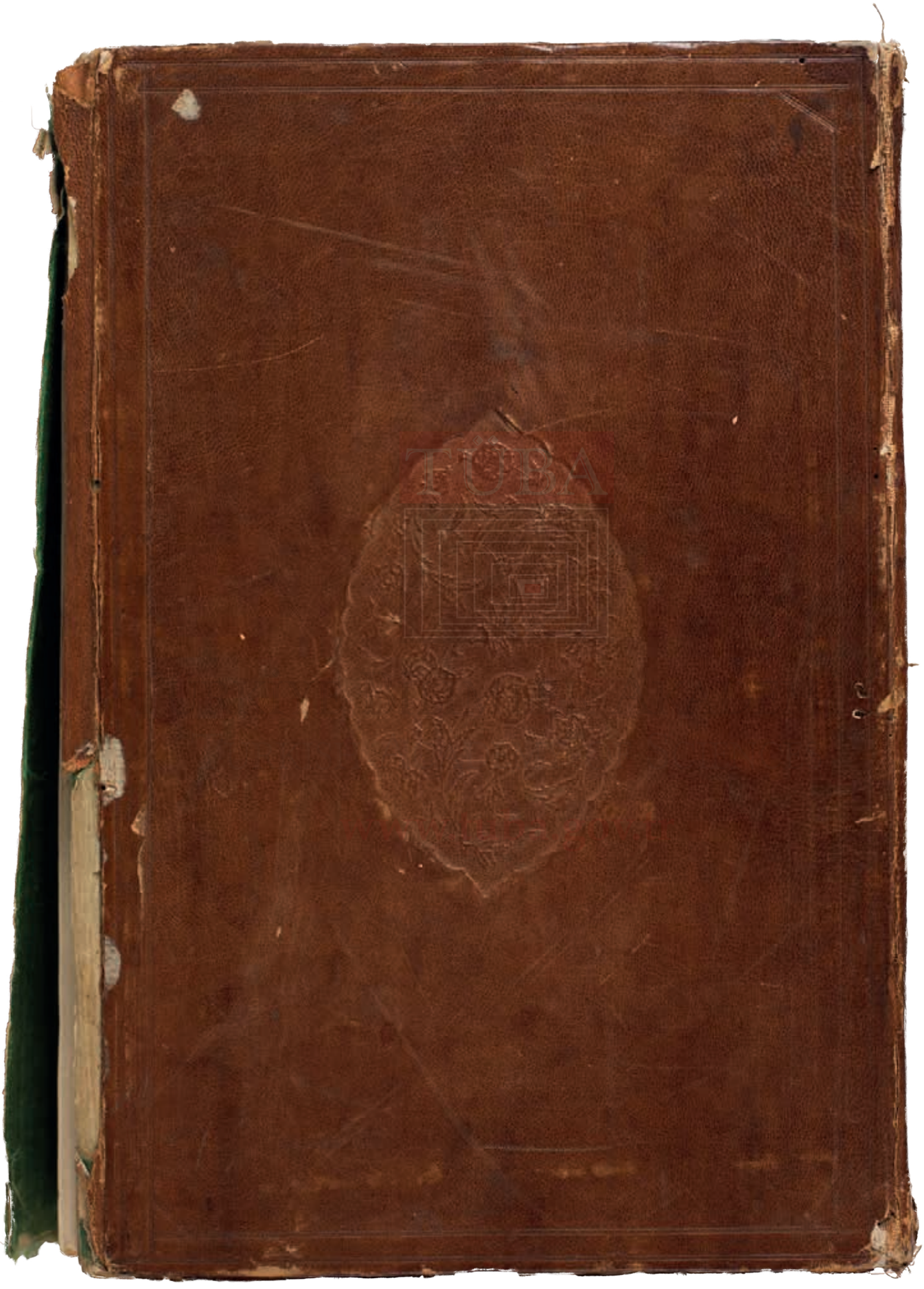

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

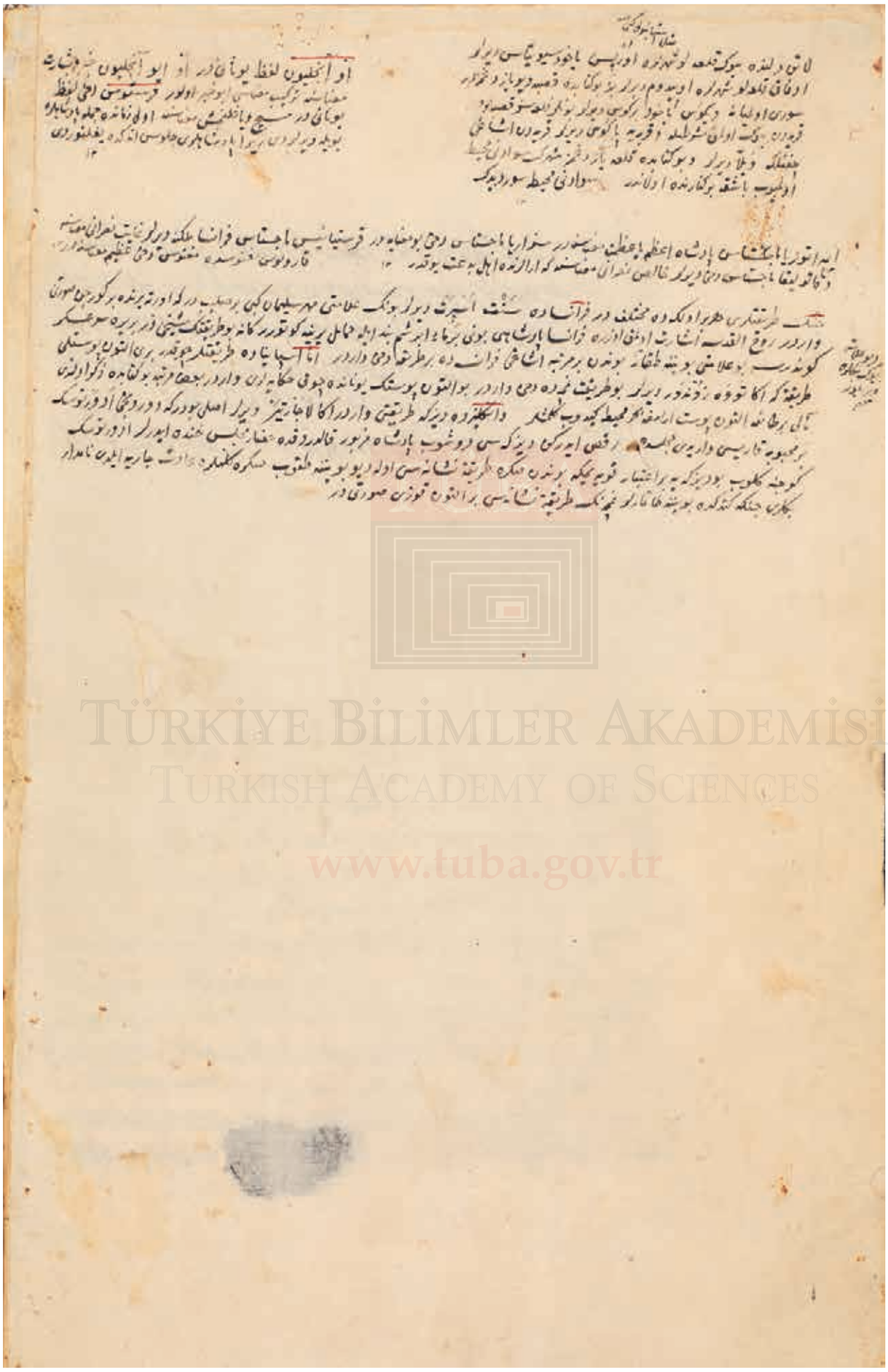

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

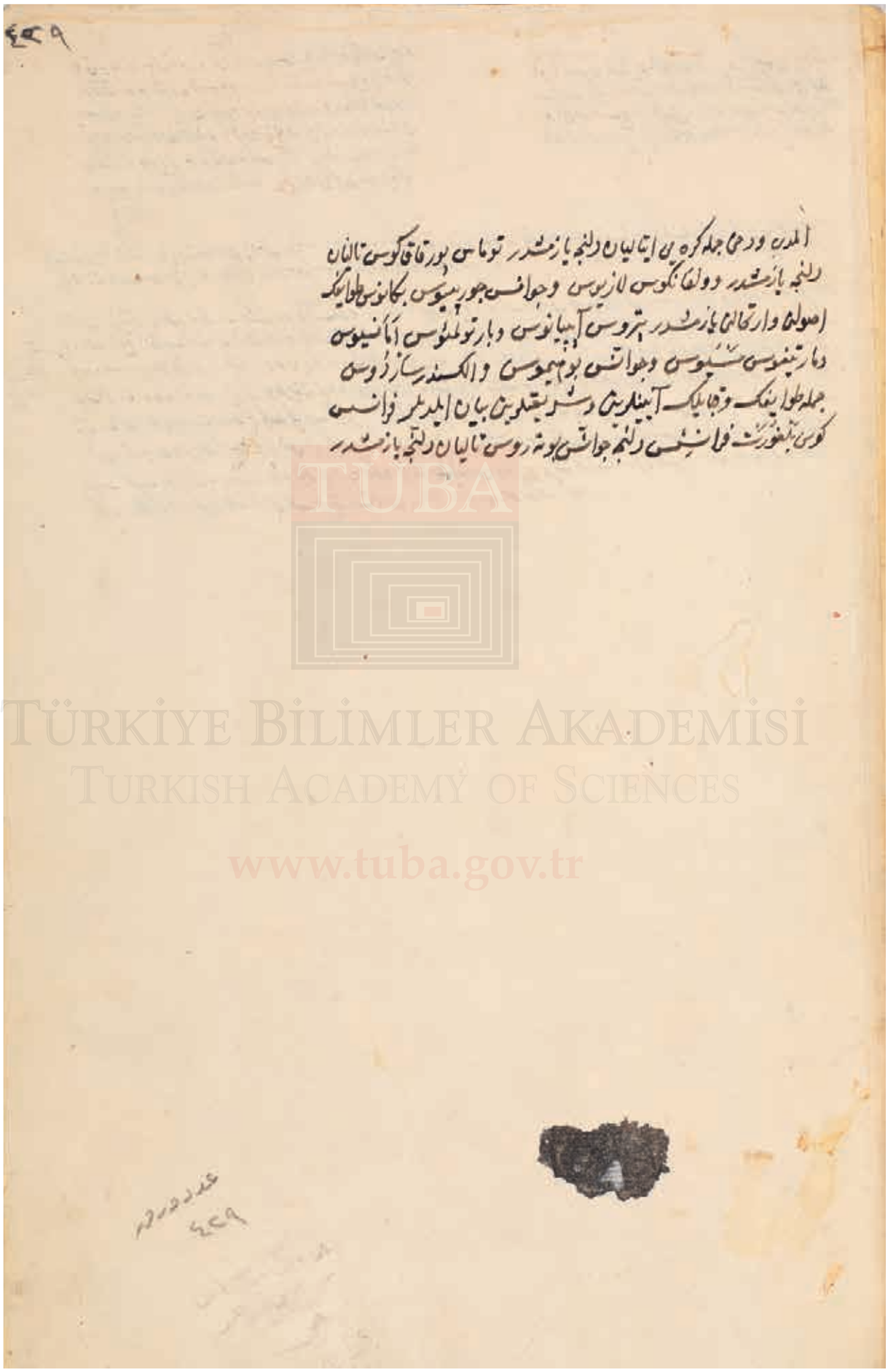

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

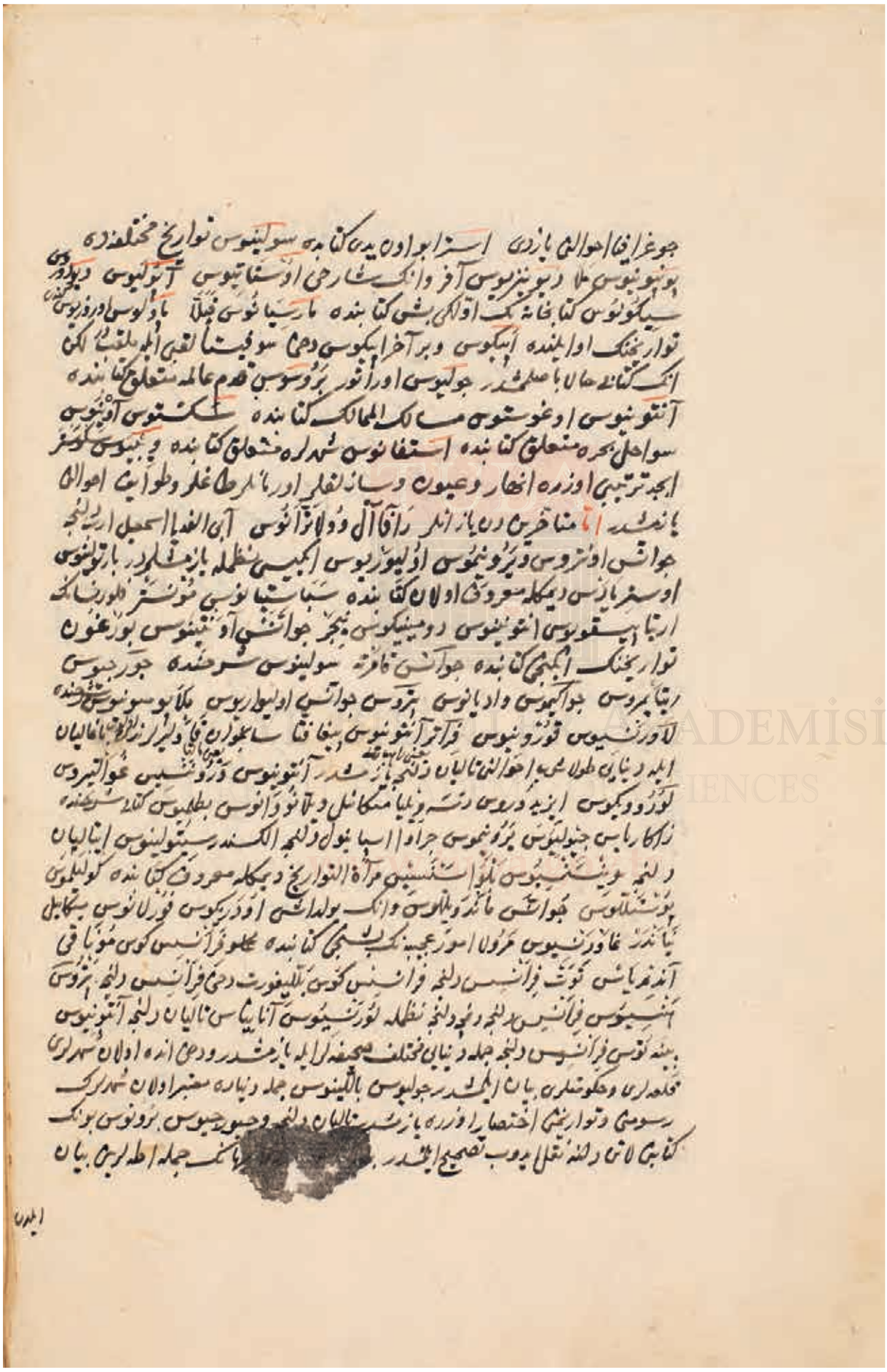

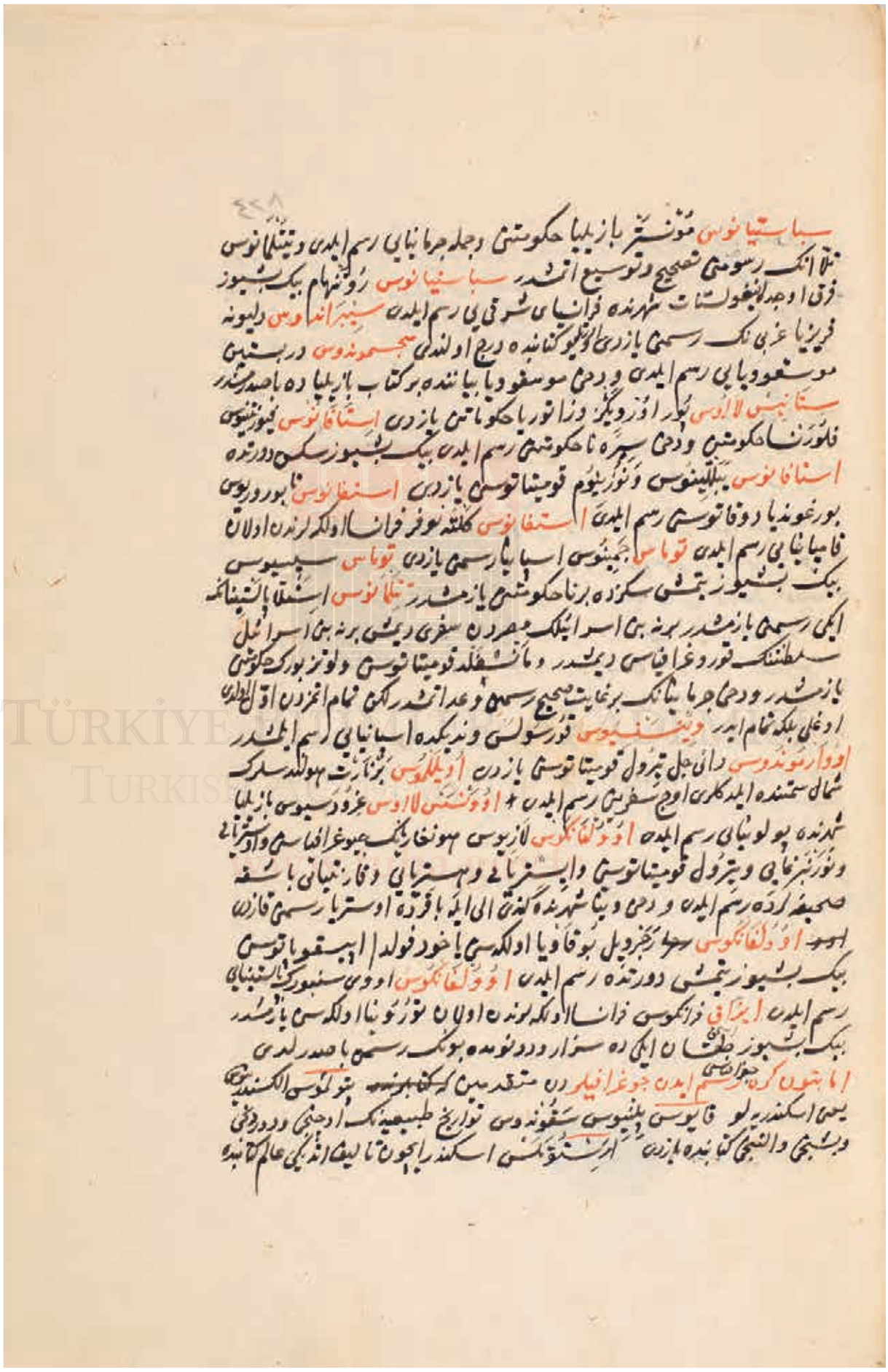

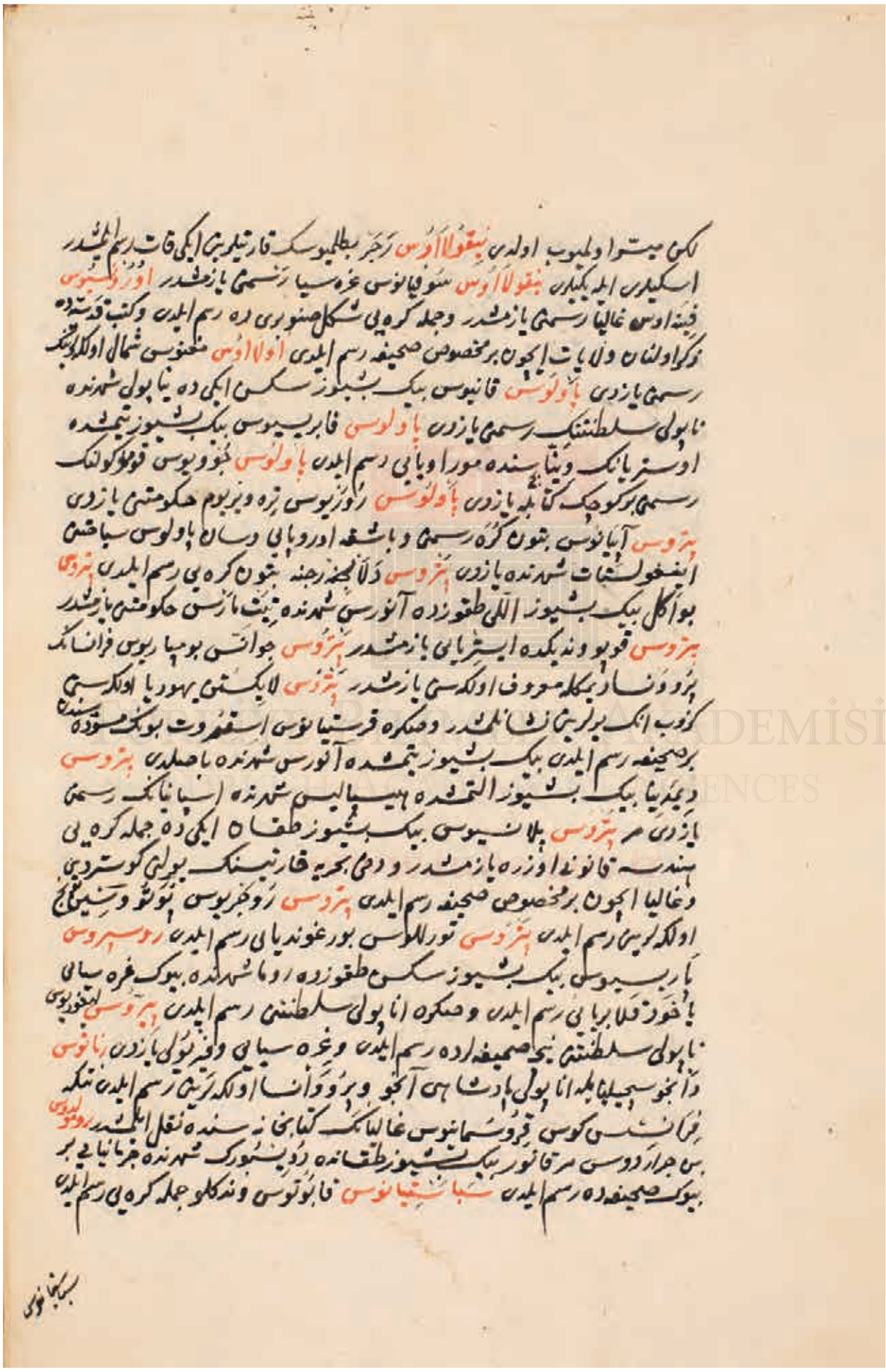

٤٢٧

لیویوس صانوتوس افریقیایه متعلق کتابنده افریقانک برقاج رسمنی یازدی
لوقاس آوریغاریوس اسپکولوم ناویغاندی یعنی دریا یوللری صحیفه سنی واوقیانوس
غربی سواحلنی و دریا سواحلنه متعلق کتابنده وافرقارتیلر یازب بیک بشیوز سکسن
دورت تاریخنده هولاندیادن لیون شهرنده باصلدی وآمستردام شهرنده اوقیانوس
شرقیی رسم ایلدی و بیک بشیوز سکسن طقوزده اوروپا صحیفه سنی یازدی
وانده دریانک جمله سواحلنی واسکله لرینی دقت اوزره بیان ایلدی لودوویکوس
جیورجیوس چینا ولایتنک رسمنی یازدی واورتلیو کتابنده مندرجدر لودوویکوس
تیسارا پورتوکز آزوره اطه لری ایله یاپان اطه سنی رسم ایلدی اورتلیو کتابنده مندرجدر
مارکوس آنبروزیوس لیوونیایی واطرافنی یازدی . مارکوس جوردانوس اولسا
مهندسی داینا مملکتنی بیک بشیوز اللی ایکیده رسم ایلدی واولسا سیانک
وسلغویک اولکه لرینی رسم ایلدی و بیک بشیوز اللی طقوزده همبورک شهرنده
سان پولوس ورئیس الآبا حضرت ابراهیمک سیاحتنی یازمشدر وجوسیا اطه سنک
رسمنی یازدی مصنف خطی ایله اورتلیوده موجود ایدی مارکوس سکسنا جل سالسبورک
حکومتنی یازدی مارکوس ولسه روس اوغوستا طوایفنده اسکی ویندلسیانک
رسومنی بیک بشیوز طقسان دورتده یازدی مارتینوس دبریون پالستینیایی
رسم ایلیوب پارش شهرنده باصلدی مارتینوس قارولوس قرسفلد زنوس ارماغی
ایله ایزالا ارماغی اغزلرینی رسم ایلدی مارتینوس هلویغ بیک بشیوز التمش برده ینا
شهرنده سیلزیا شهرنی باصدرمشدر مارتینوس ایداقومولوس اوروپایی رسم ایلدی
مارتینوس اووالدسه اومولر بتون کره یی رسم ایلدی ماته اوس اوجریوس بیک
بشیوز اوتوز طقوزده ماین اولکه سنی رسم ایلدی ماتیاس سینتیوس بیک
بشیوز التمش بشده مؤذن برج شهرنده هونغاریایی رسم ایلدی ماتیاس
اوستوربیت لیتوانیایله لیوونیایی رسم ایلدی قرومروسک قولونیاده باصلنی
قرونیقاسنده موجوددر ناتالیس بونی فاسیوس بیک بشیوز یتمش
یدیده روما شهرنده ابروزوم مملکتنی یازمشدر نیقولا اوس دکوزا جرمانیا
صحیفه سنی یازدی نیقولا اوس جنوس ممالک شمالیه رسمنی یازدی نیقولا اوس
جرمانوس غالیایی رسم ایلدی نیقولا اوس نیقولا ای اوروپا سواحلنی یازدی
ودخی قالیس وبونونیا رسومنی یازدی وکتابنده غالیا رسمنی وعد ایدر

TÜRKİYE
TURKISH

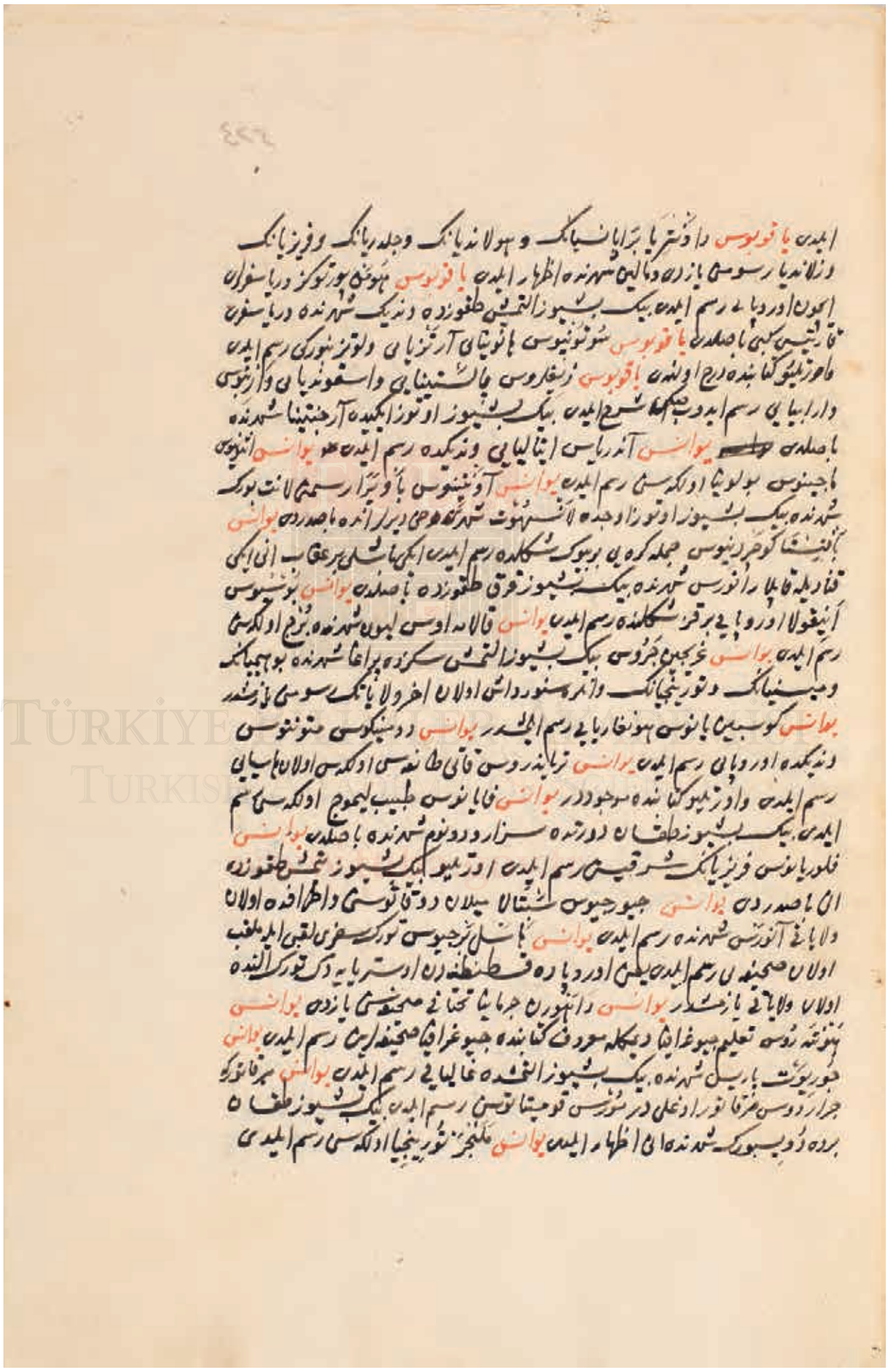

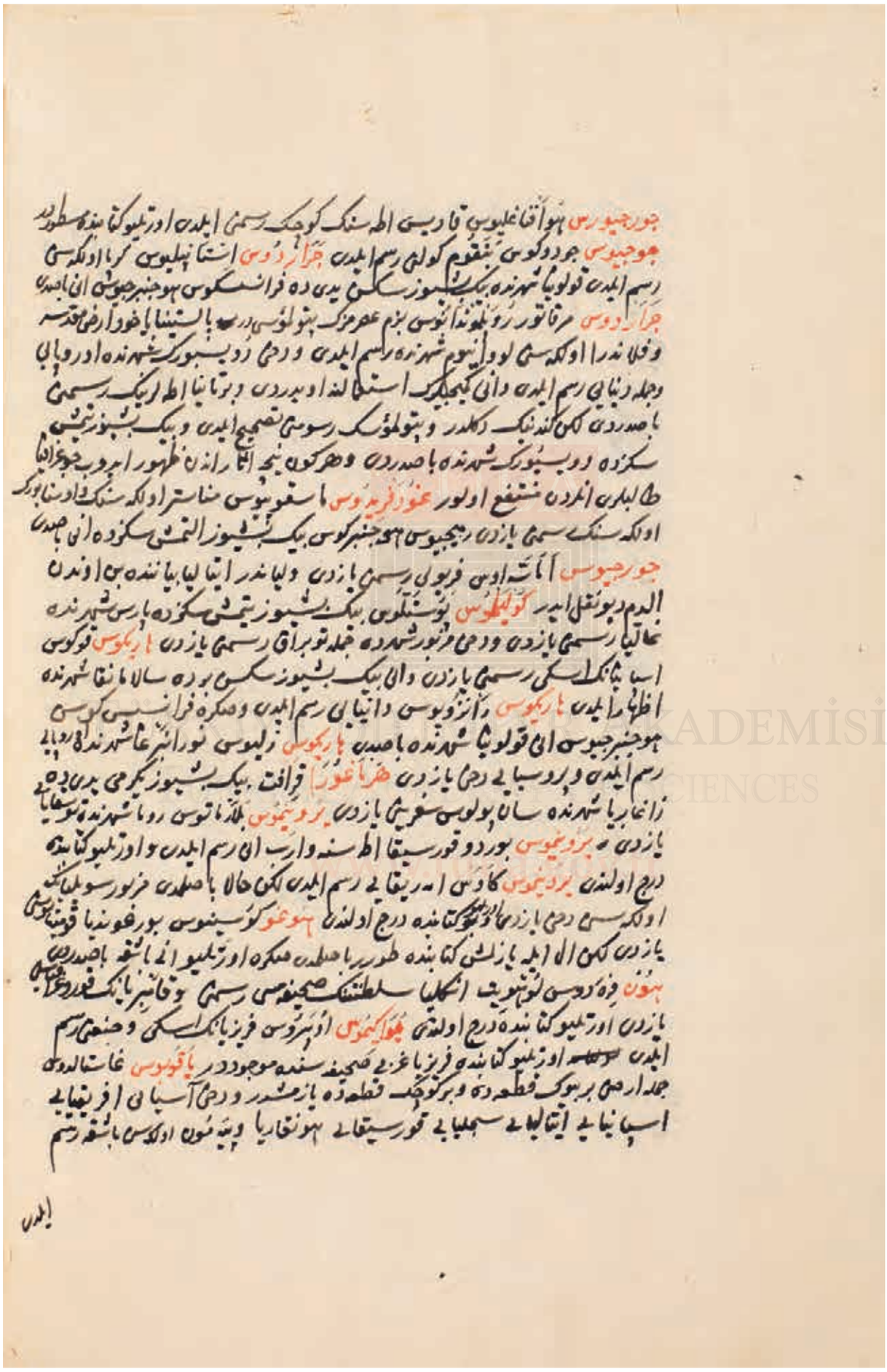

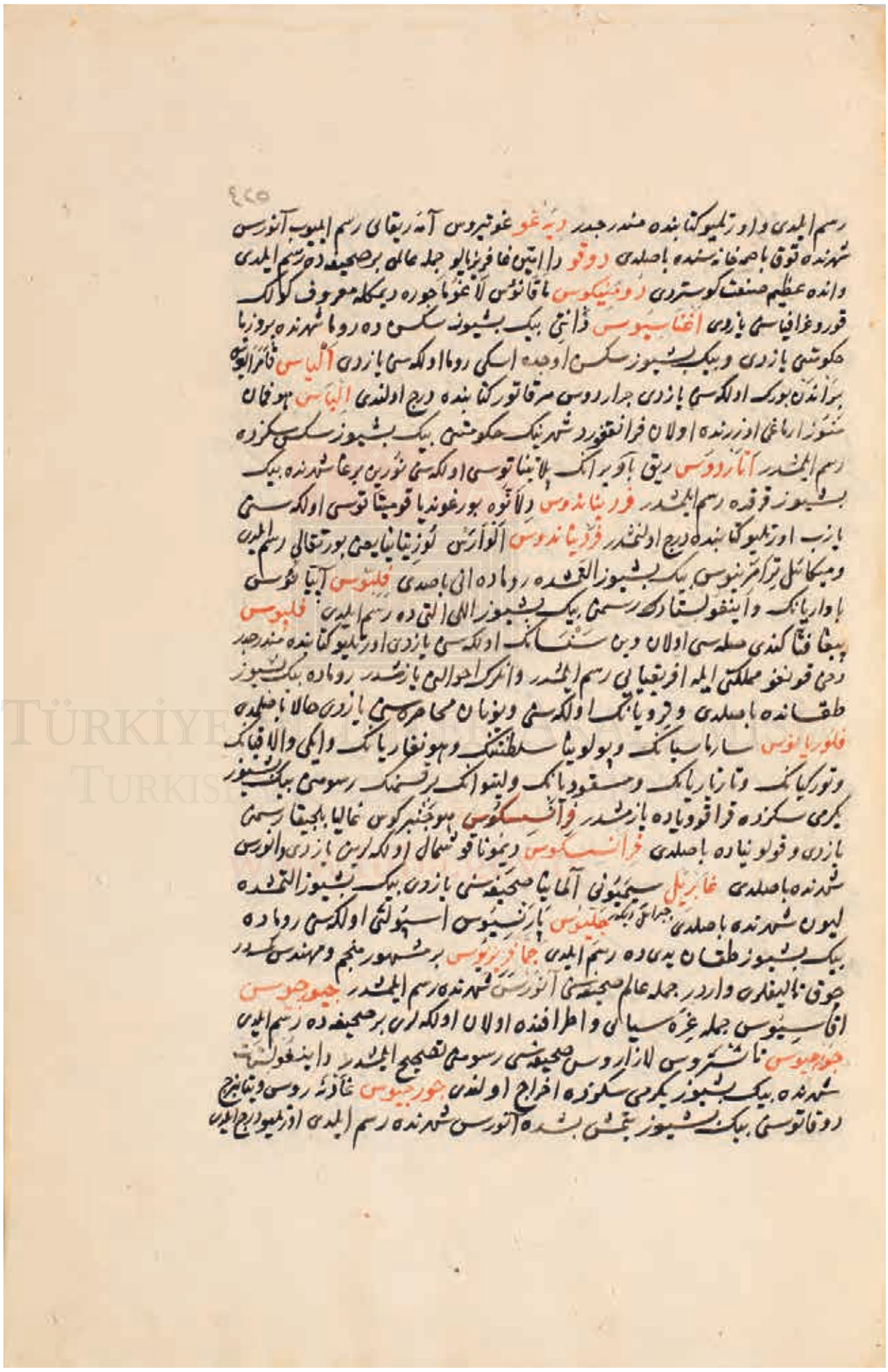

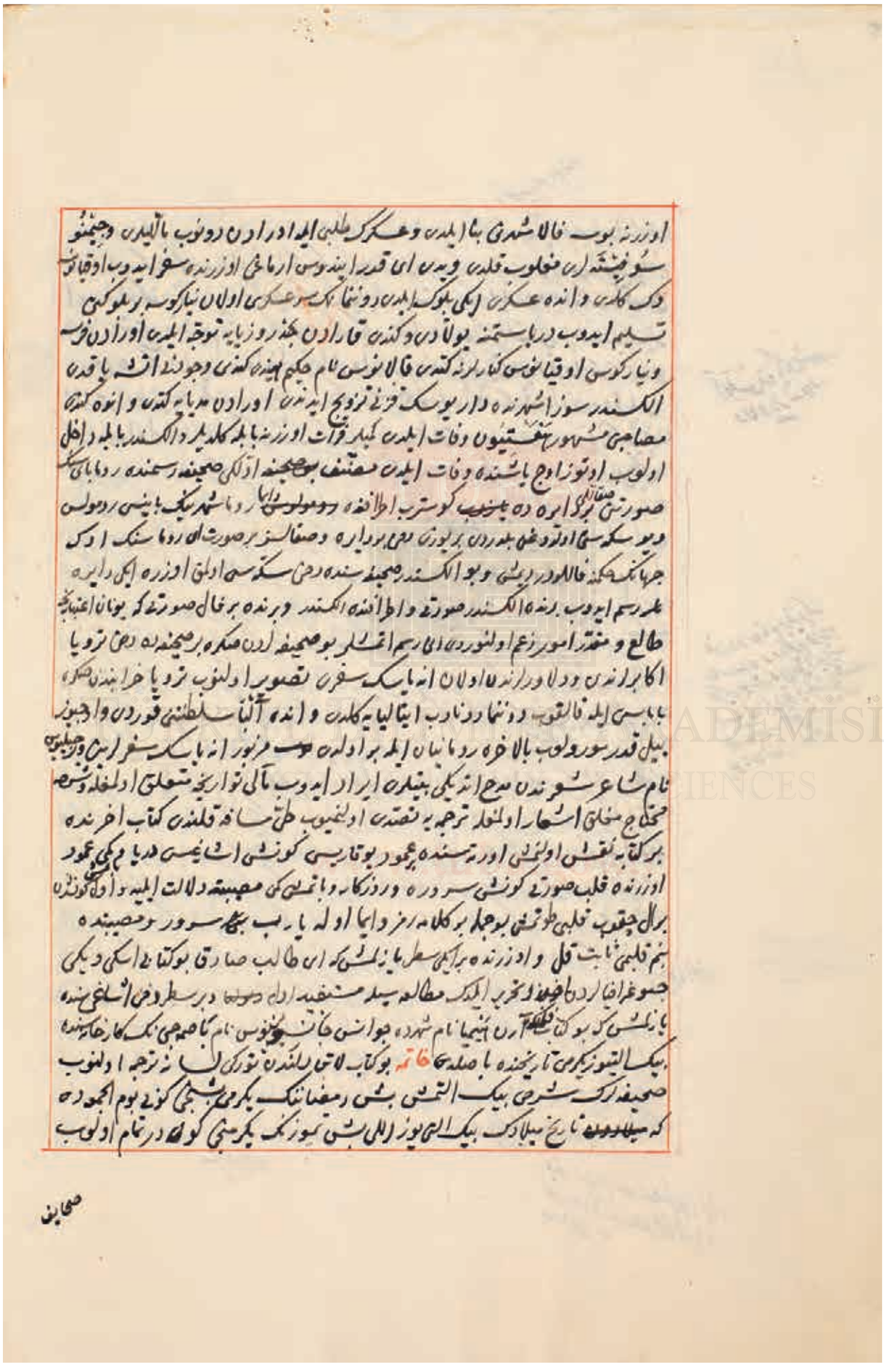

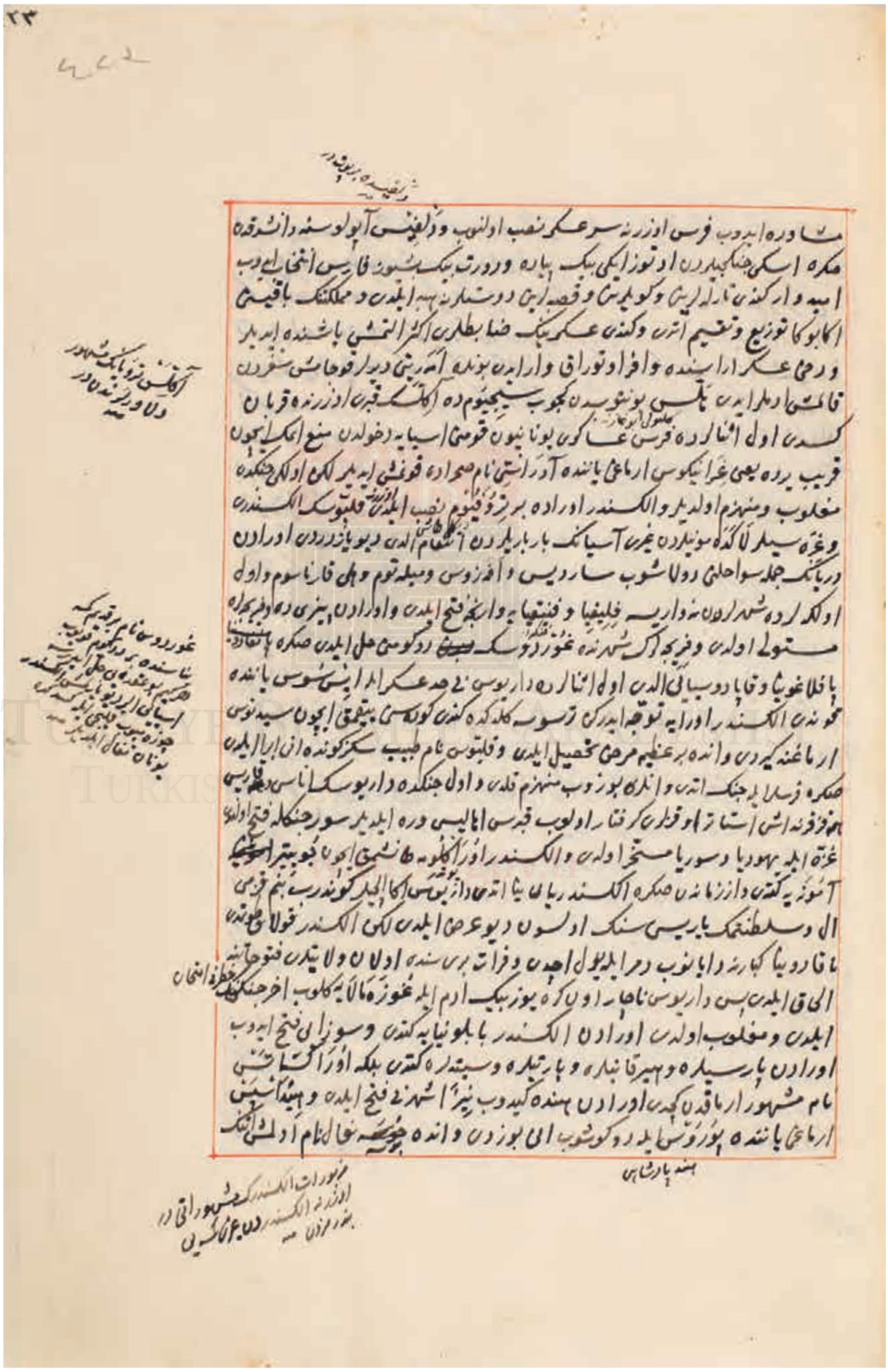

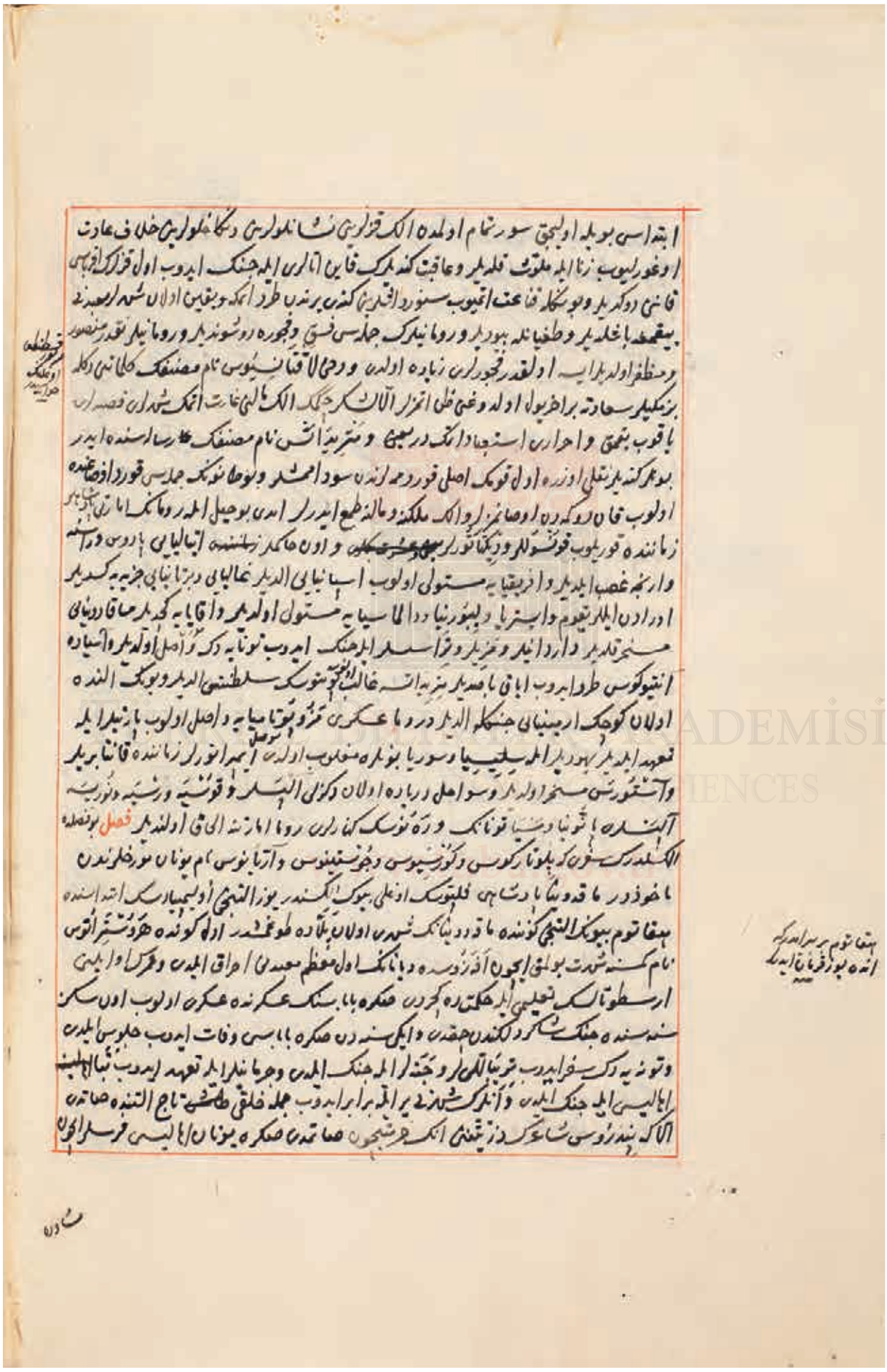

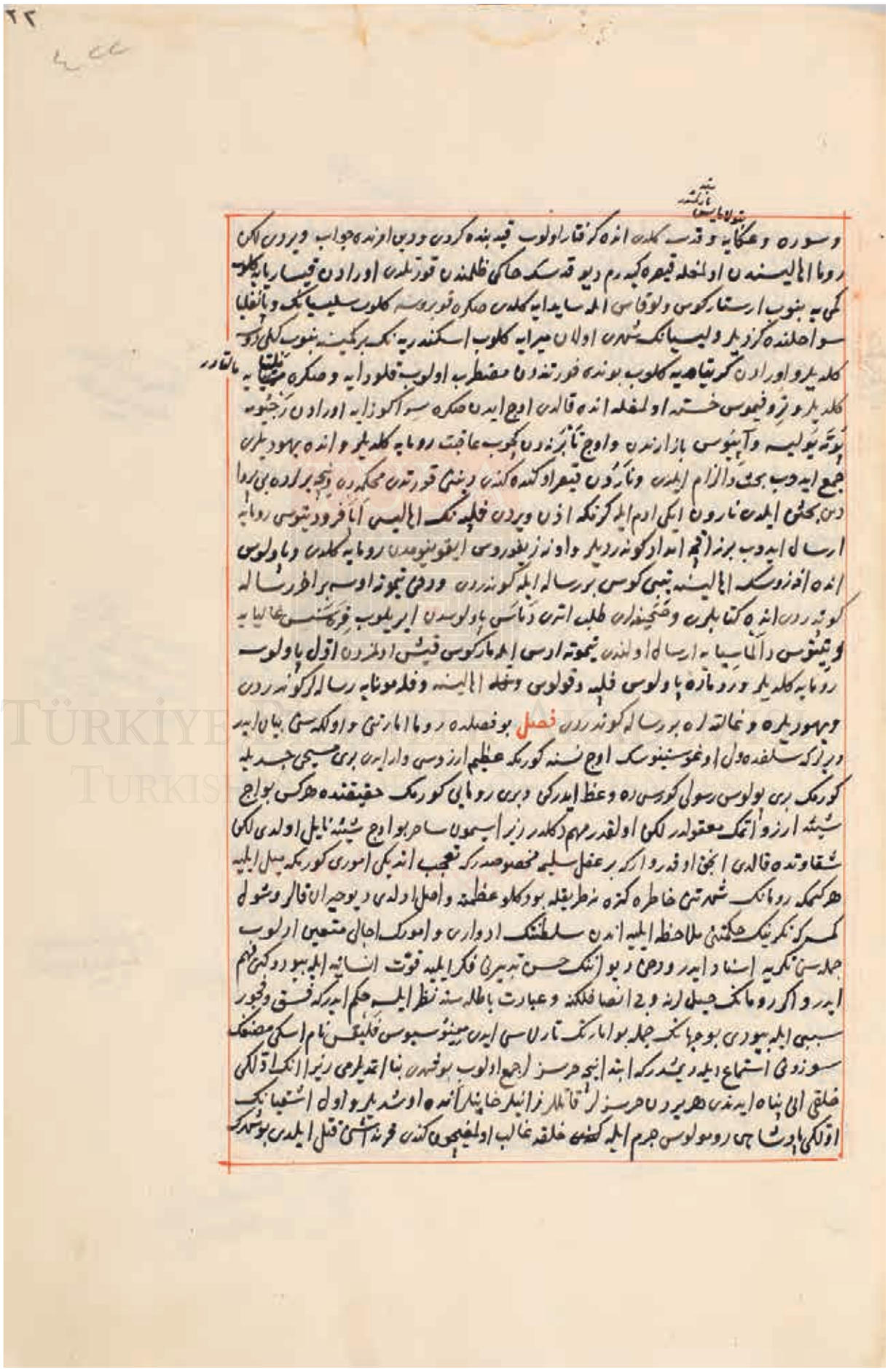

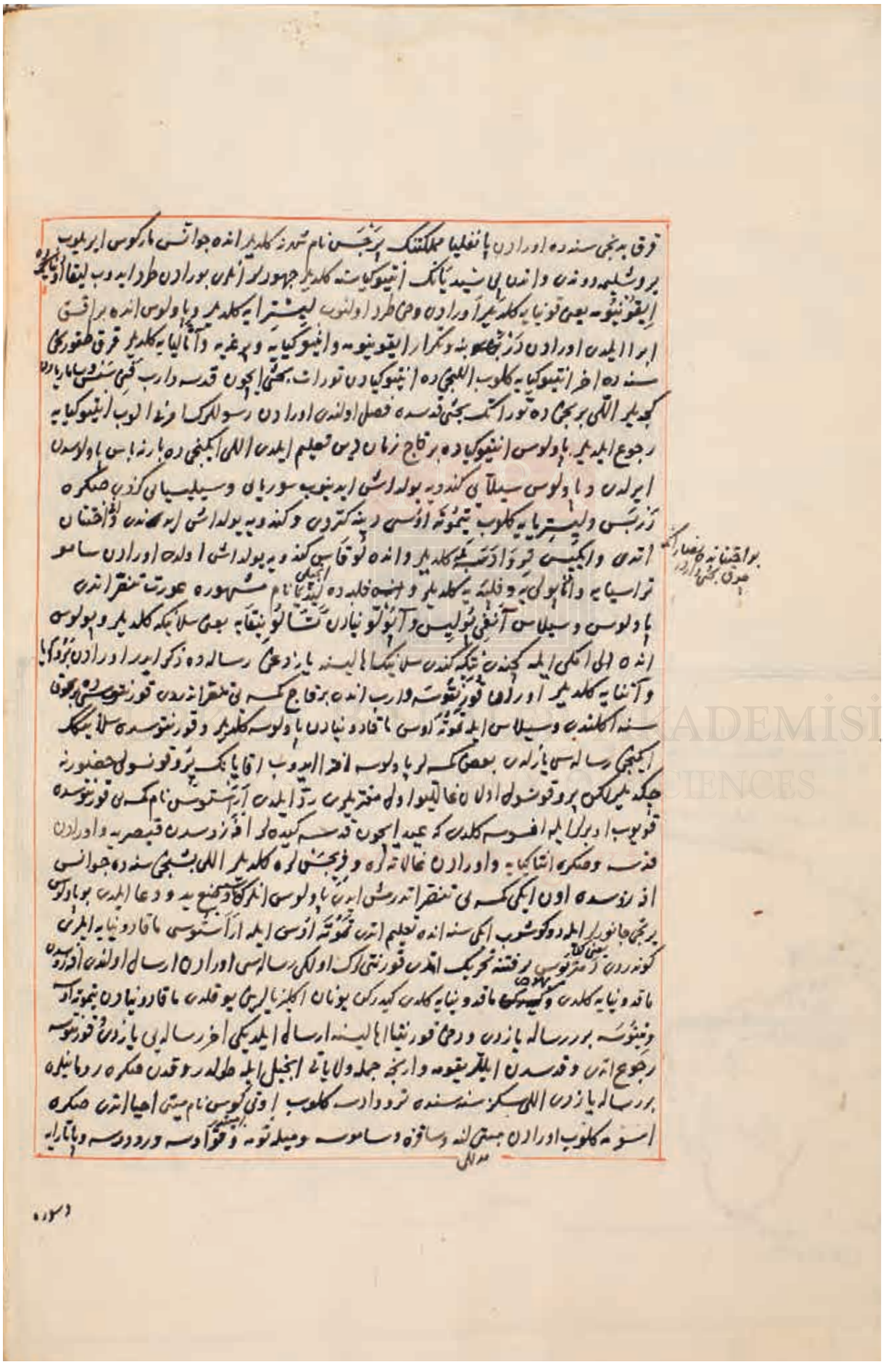

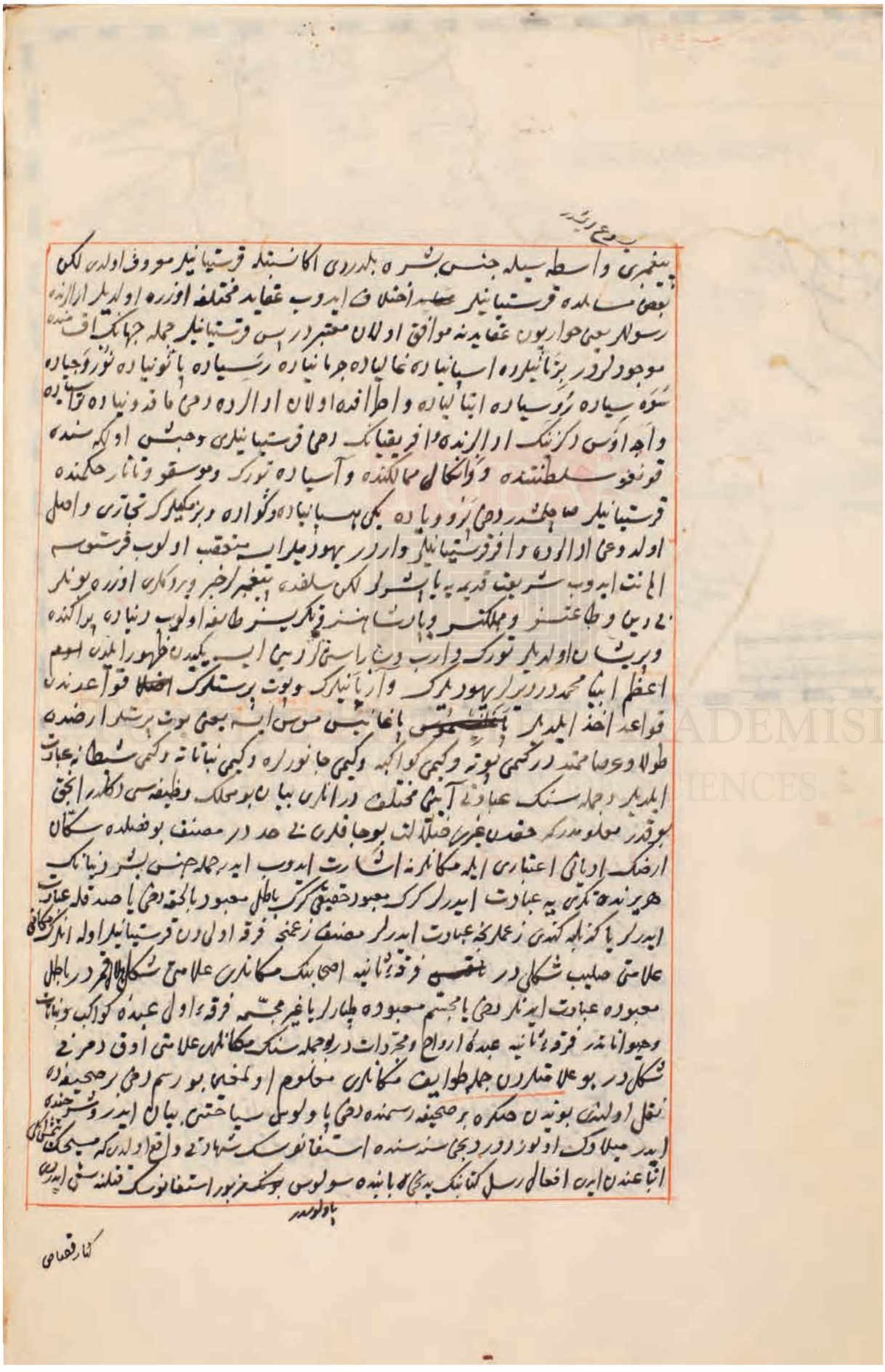

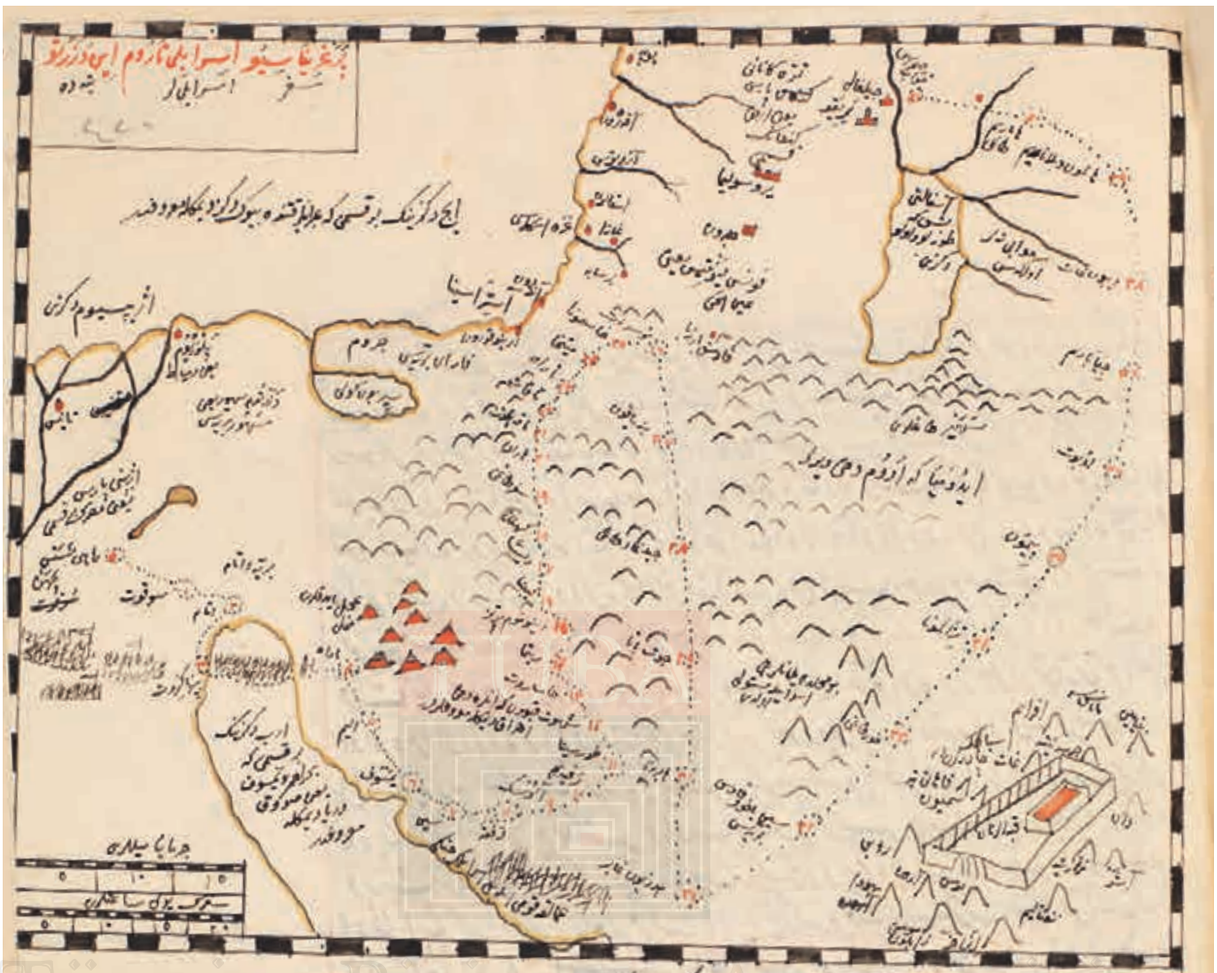

حقنده بو سوزی سویلدی ای قوم مبارک سزک باغچه لریکزده تکریلر تبر دیدی فرس قومی اتشه
طاپ کورنشه دخی میترا دیرلر و عبادت ایدرلردی اما یونانیلر و رومانیلر بو بابده
جنونک فنقی سمتنه سالک اولمدیلر جنس بشره نافع نه واریسه کرک کملک و کرک
ایلکده نقدر افعال اولورسه و صنایعده و طبایع آثارنده نه کورسه لر فی الحال معبود ایدینلردی
اندن صکره مبادا بر تکری ترک اولنمیه دیو عموم اوزره جمله مجهول معبودلره بر معبد یاپ باشقه
انده دخی عبادت اتدیلر و اوزرنه بو عبارتی یازدیلر آسیانک و اروپانک و لیبیانک یعنی
افریقانک تکریلری نیتنه و سایر نامعلوم یرلرک بیکانه تکریلری نیتنه لکن تکری بر اولدوغی کبی
عبارتنک دخی طریقی بردر و بو طریق عقلله بلنمز تکرینک ارادتنه کوره اولور زیرا
کندی ذاتنی و نه کیفیتله معبود اولاجغنی کندی بلوب کندی تعلیم ایدر پس حقیقی معبود
ارض و سمانک خالقیدر که ذاتنده واحددر نصارا قتنده اب و ابن و روح القدس
دیمکله معروف اقانیم ثلثه ایله قائمدر اول تکری درکه ادمه و اعقابنه کندوی بلدردی
و بزی کناه ایله اندن رجوع اتمش ایکن رحمتیله کندنه دوندرب تکرار جنتنه قوربونک
عبادت حقیقیسی اولدرکه سلفده پیغمبرلر واسطه سیله اجدادمزه و اخر زمان

TÜRKİYE BİLİMLER
TURKISH

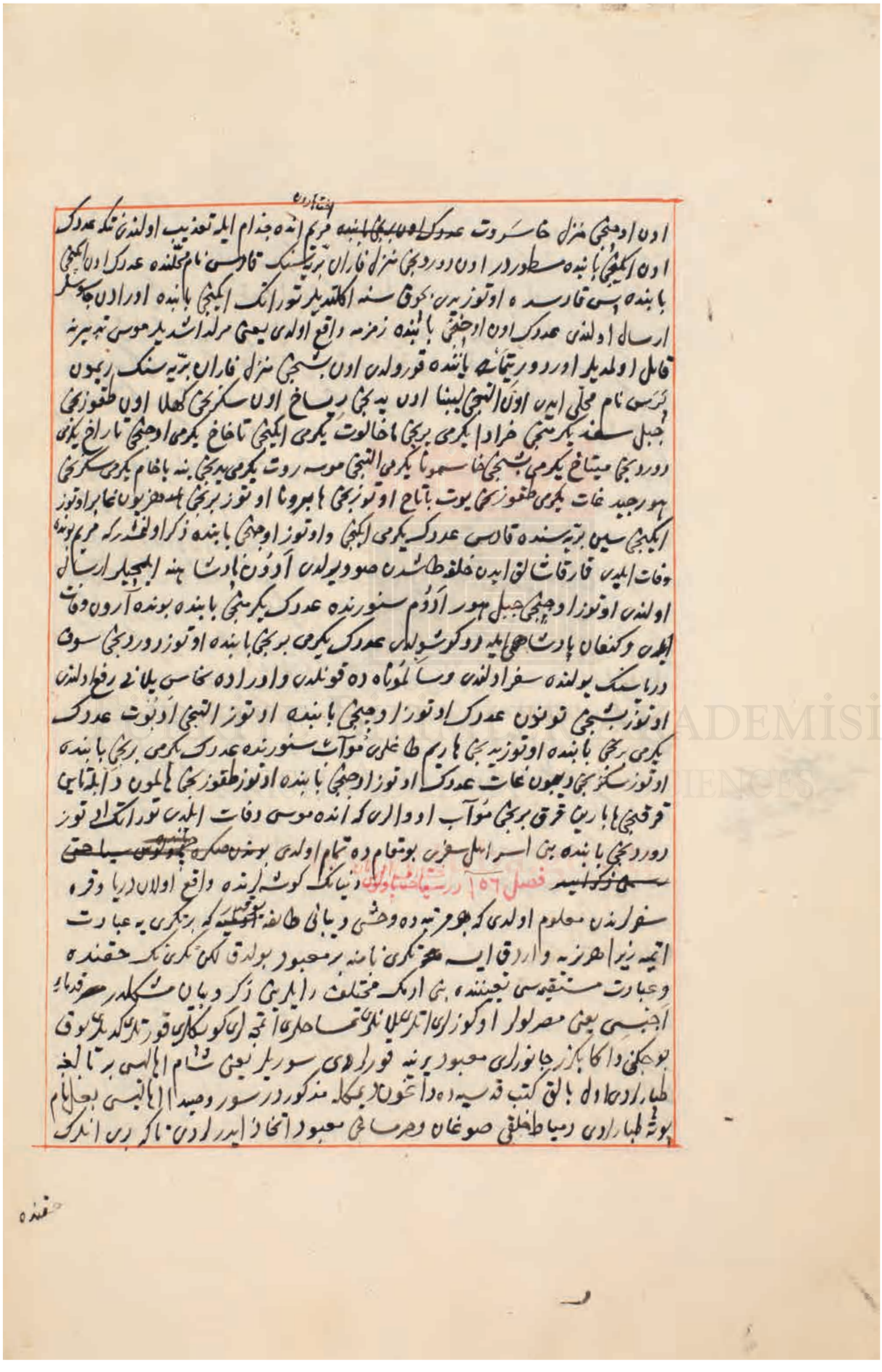

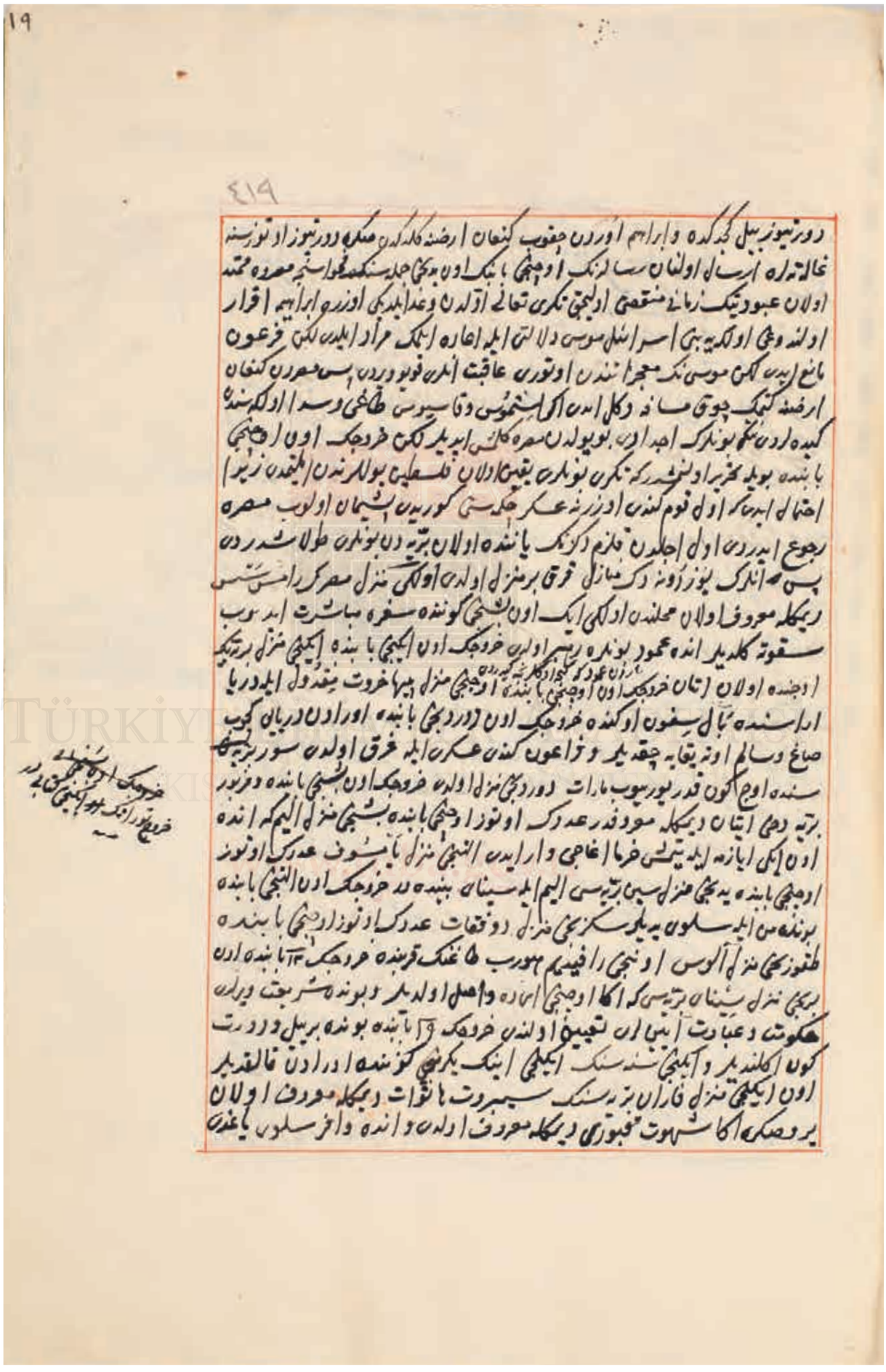

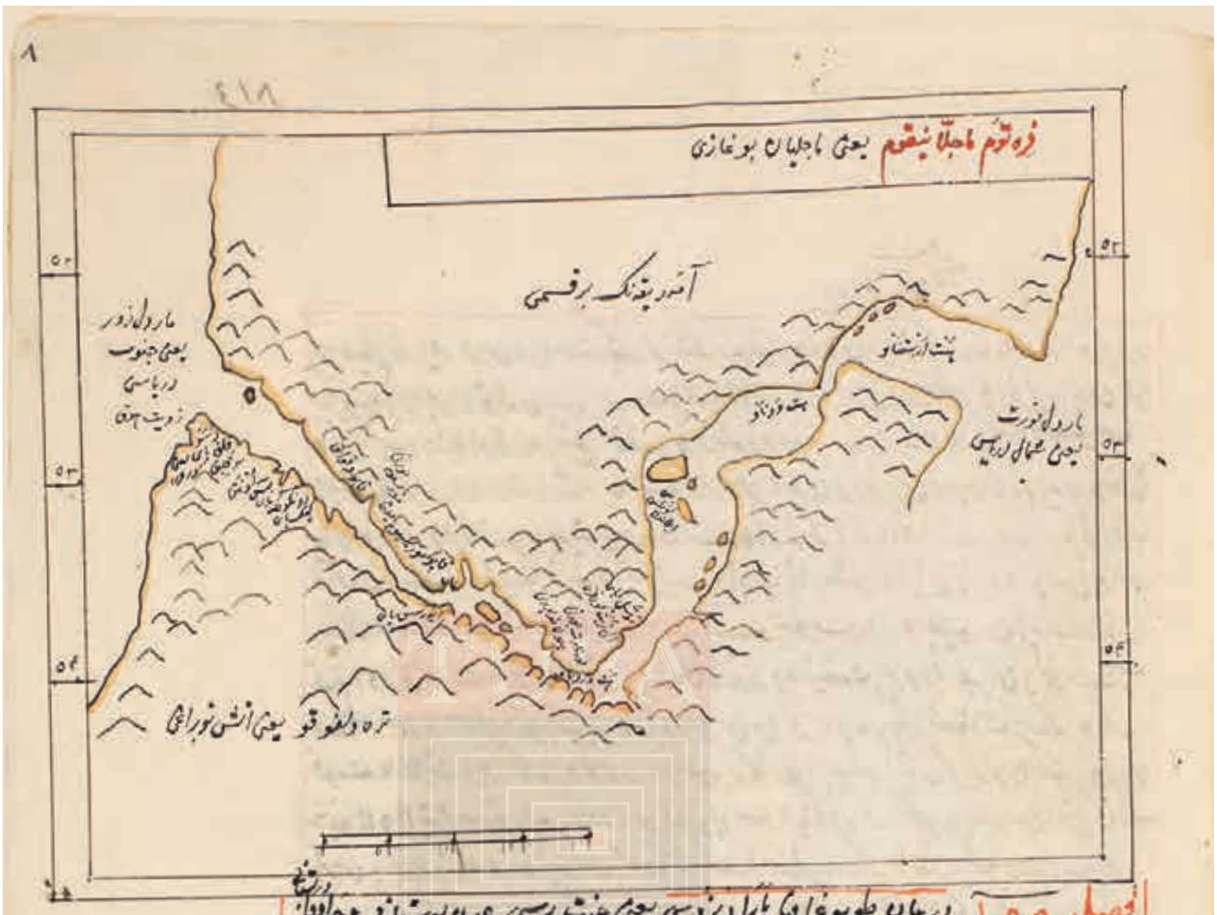

فصل ۱۰۰ دریای طوبوغرافیا یا دربردس یعنی جنت رسمی عدن بوستانی وجه اولدر
یعنی نکر بنک بستای دیمکله معروف اولان جنت نرستمده ایدیکی چوق زمانلر نفیس
اولدی اولا آدموس پیغمبر که آدملکی کتابنده بیت عدن دیمکله معروف اولان بانجه رن
بونی فرق انمک کرکدر زیرا اول سلوسور یازده ایدی امدی چونکه موسی نکر بنک جنتی
عدنک طرف شرقیسنده ایدیکنه شهادت ایدر هرجا که اشارت ایدر که عدنک برطرفی
جنت ایدی پس عدن دورت شعبه یه منشعب اولان بر ارماق ایدی رسم اولنور
بو شعبه لرغیرون جیحون تیغریس یعنی دجله و آفراتس پس معلوم اولیکه
جنت بابلونیادن بری یرده اولیکه لکن بابلونیا نک اچ قسمی واردر اولرای تیس
فرات یانده فالده یا دیمکله معروف اولان قاله یا خال بابلونیا نک یانده وبابلونیا نک
که آرمنورا جیا وبعضلر قتنده مرو دانیا دیمکله معروف اولوب ذس کور قرنک یانده
وبو دورت ارماقلر بزه دلالت ایدر که اڈن اورای تیس بابلونیادن بری یرده
دکل ایدی زیرا که اورای تیس ابتدا اوڈای تیس کوپاکه اڈه نی تیس دیمکله معروف
اولده وعی ظن اولنور امدی بو ارماقلری کوره لم موسی قاتنده جنیده کل دیمکله معروف
اولان تیغریس ودجی فرات دیمکله معروف اولان افراتس خصوصنده برنزاع
یوقدر زیرا هرکس بلور که بونلر آپا یاستنده بری برنه قاریشر لر اورادن ایکیسی

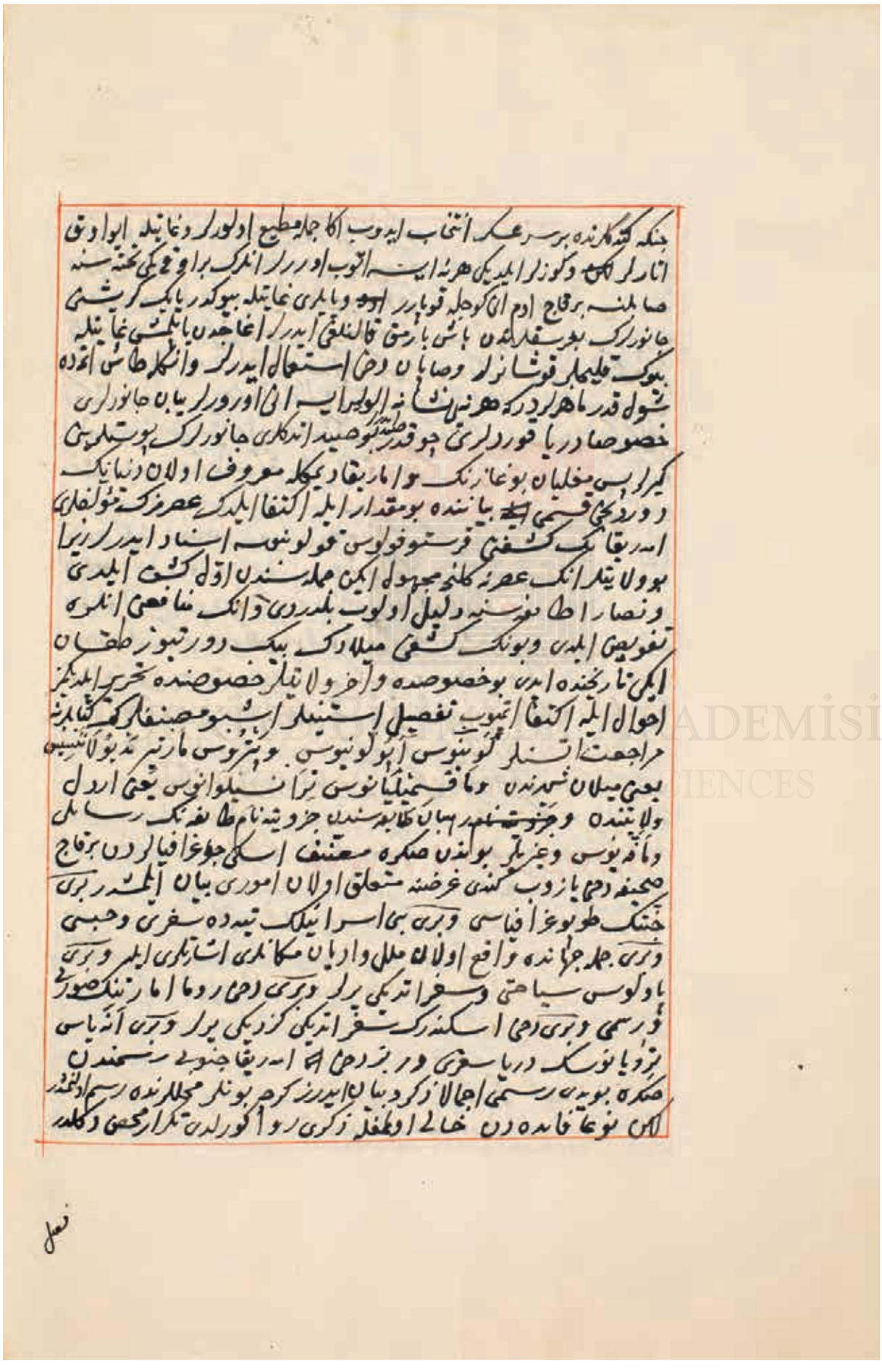

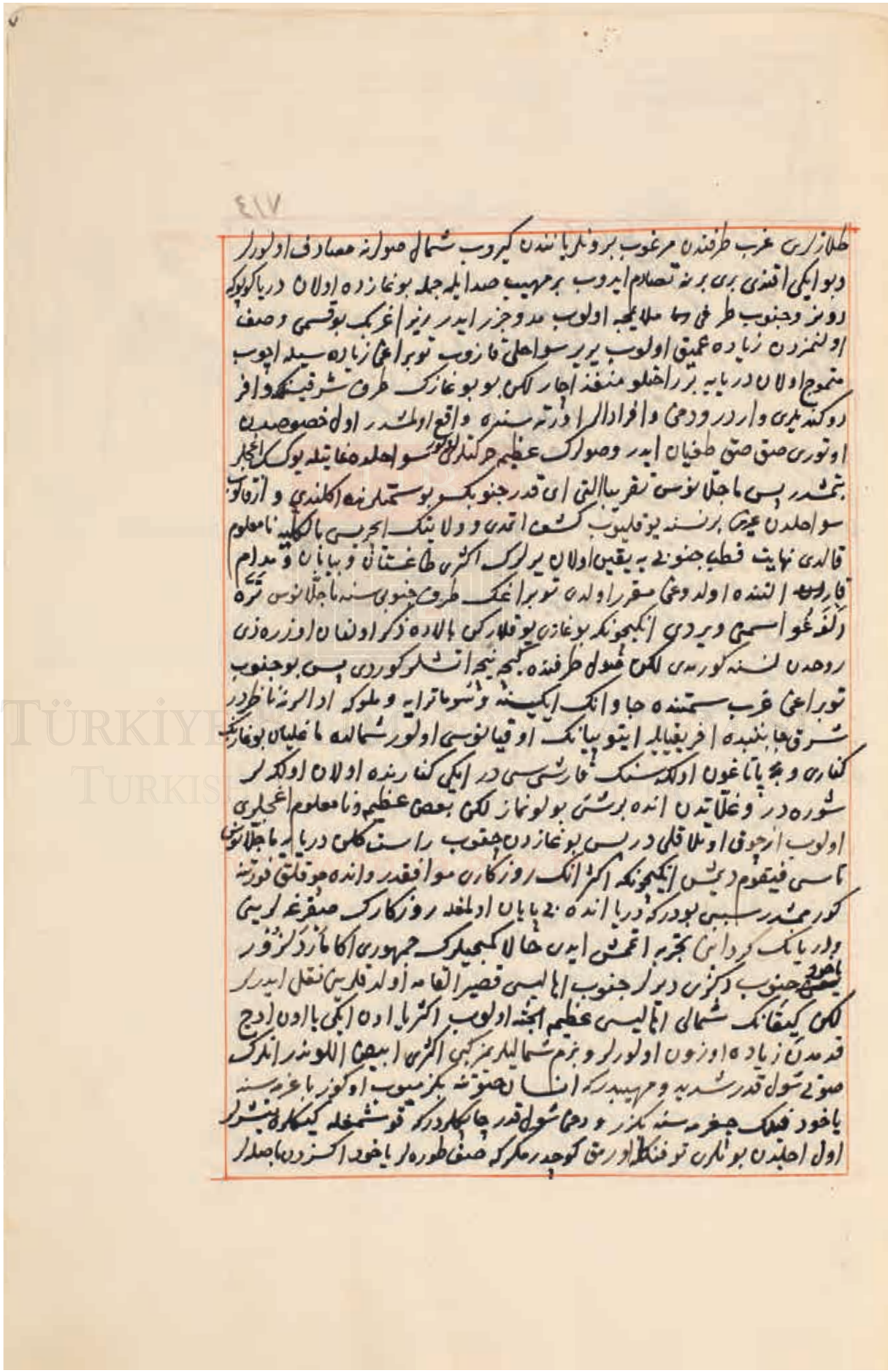

کشف ایدن ماجلانوسک اسمیله تسمیه اولنمش رقاستیلیان ایله پورتوگزاراسنده
واقع اولان فتنه لردن اوتوری مزبور ماجلان برقاج زمان سنن جولیان کورفزنده
یاتمه قدن صکره دوریانک فوزنه لری ساکن اولدوغی زمان کمالله دغوستوسک یکرمی دوردنجی
کونی مزبور کورفزدن قالقوب برقاج کون جنوب جنوب سمتنه سفر اندکدن صکره سانتا
غروژه بورنه واصل اولدی واندن برکیسی سواحلده پارالندی نهایت ادملری
ایله مشاعی فورتلوب برنسه ضایع اولدی واورادن سواحل جنوبدن شرقه
دوغری یکمی میل اندکدن صکره ملاحظه ایدوب بوغازی بولمق امیدنده اولدی امدی شرقی
تمامی نک یکرمی التنجی کونده بعض بوغازلر بولوب کشف ایدیلر وماجلان دورت
کمی ایله اول بوغازلره کیروب برکورفزده برقاج زمان اکلنمک مرادایدی فوج کمی ایله
کوندردی که یولی بوقلیه بولنمک بریسنده ماجلان قرنداشی آلوارروس مکتا
ایدی وبوکمی ایرتیوب اوقیانوسه رجوع ایلدی وشمال ستمنه طوغری کیدوب
اتیوپیایه بعض جزیره کلدی اورادن اسپانیایه توجه ایلدی یولده اشدن بندن برادری
صکره سکزنجی ایده آلوارروس مزبور قاستیلیا پادشاهی قارولوس ایمپراتورحضورنه
کلدی اول کمیلرک بری دونوب اینده بردوکندولی کورفزه وارمدن دیونقل ایلدی
اوچنجی کمی دریانک تدی وجزری کوزتمکله خبر ویردی که اینده بربوغازه واردی ایکنجه
قرمن تاریخده اورانک کبیسی بشی ساعت انجی دارایدن وسواحلک
صانغنده وصولنده خالی برلرتنها بی ادم بوغدی اتاکه صول طرفنده عظیم واغر
یانار اتشلر کورونمدن اول اجلدن بوولایته ترة دلغه غو یعنی اتشلر
برسی دیدیلر وطن ایدیلرکه اورانک یالینی بولنمکله کوره ماجلان حرب وجدل
اوزره اینکی کمی ضایع ایدوب مقتضای حال اوزره اوج قالان کمیدن طوناتدن
وصحت اوزره ادرانک احوالنی یوقلیوب بوغازه کردیکی یکرمی کونک یکرمی اینکنجی
کونده براخردریایه واصل اولدی وغایت سلامتلندن اوتوری اکامارة دل شور
دیدیلر پس بوبوغاز هرطرفدن غایت یوکسک تپه لرایله محاطه طولی یوزیکرمی میل
ایمش بعضلر قولنجه یتمش التی میل در اینکی هموار دکلدر بعض یرلرده اینجی اینکی
اوچ میل واردر اک زیاده اینکی بشی اون میلدن زیاده دکلدر واک طار اولدوغی
یرلر اینجی برمیلدر وبوبوغاز شمال روزکار پوبراز شرقی جانبندن اکی توراتک
مضیقی ادا سنده یتمش میلدن زیاده یورویوب جنوب طالازلرنه قاریشر وجنوب

مزبور بوغازلرکه
اینکی کونده کچیلمش

جنوب

قلار بودیار یرینک بعضیسی دوز وبعضی بایرلردر غایتله سمز توبراق اولوب مدام
رطب وچمنزاردر وحبوباتی اضعاف مضاعف ویرر خصوصا شکر ایله محصولداردر
چارپا قسمنک اکثری بیانلردر کیمی معلوم کیمی غیر معلوم در قوشلرک غایتله کوزل رنکی
واردر بورتوکزلرک انده قولونیاسی چوقدر شکر پشلرمک ایچون انده وافر کارخانه‌لر
یاپمشلردر ادل قولونیا شهرلری برنان بیقوم قاپوت سان تیو اوغوستین یعنی سانتو
اوغوستین نام ولی بورنی تورتوس اومنیوم سانتوروم یعنی جمله اولیالر اسکله‌سی که
انده ایپسقوپوسک وجمله اولکه والیسنک تختی واردر بو اولکه‌نک
وافر ایازمه‌لری واورمانلری ومشهور ارماقلری واردر وسایرلری اکیوب
آرجنته اوس یعنی کوموشلی ارماق دیمکله معروف نهر کبیر غایتله مشهوردر قرق فرسخ
قدر انلی اغزدن اوقیانوسه دوکلور برمرتبه سرعتله که کمیجیلر قره‌یی کورمزدن
اول انک طتلو صوین ایچرلر برازیلیا اهالیسی هیچ برمعبوده عبادت ایتمزلر انجق
مشرق شمسه حین طلوعنده تعظیم واعتبار ایدرلر وارواحک بقاسنه مقرلردر
فصل ۱۵ در رسم فره توم ماجلانیقوم یعنی مغلیان بوغازی اماریقا
جنوبی بیانندن صکره اسپانیول دلنجه استره قود ماجلانس بیانی ذکر اولنور بو بوغازی

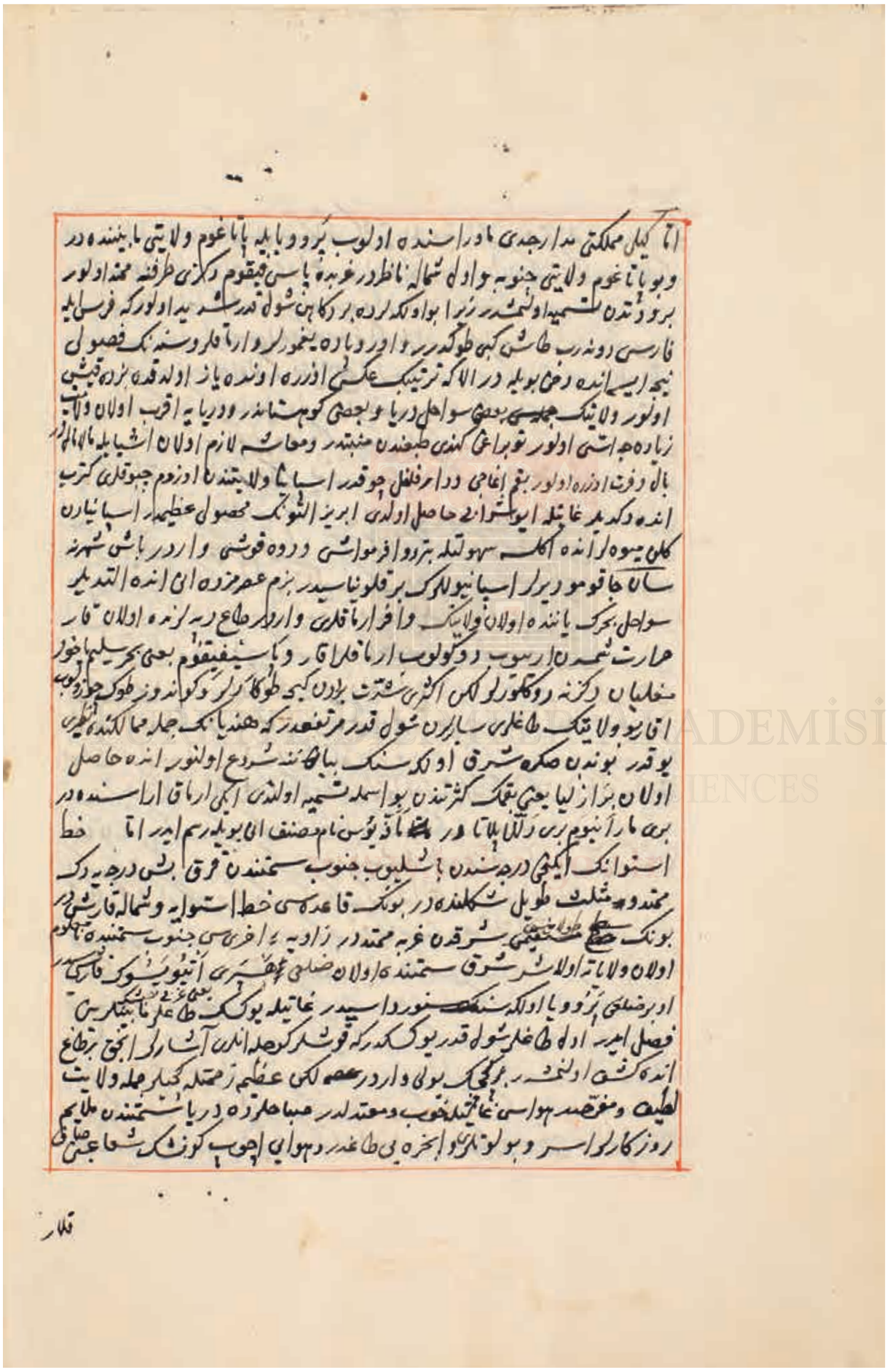

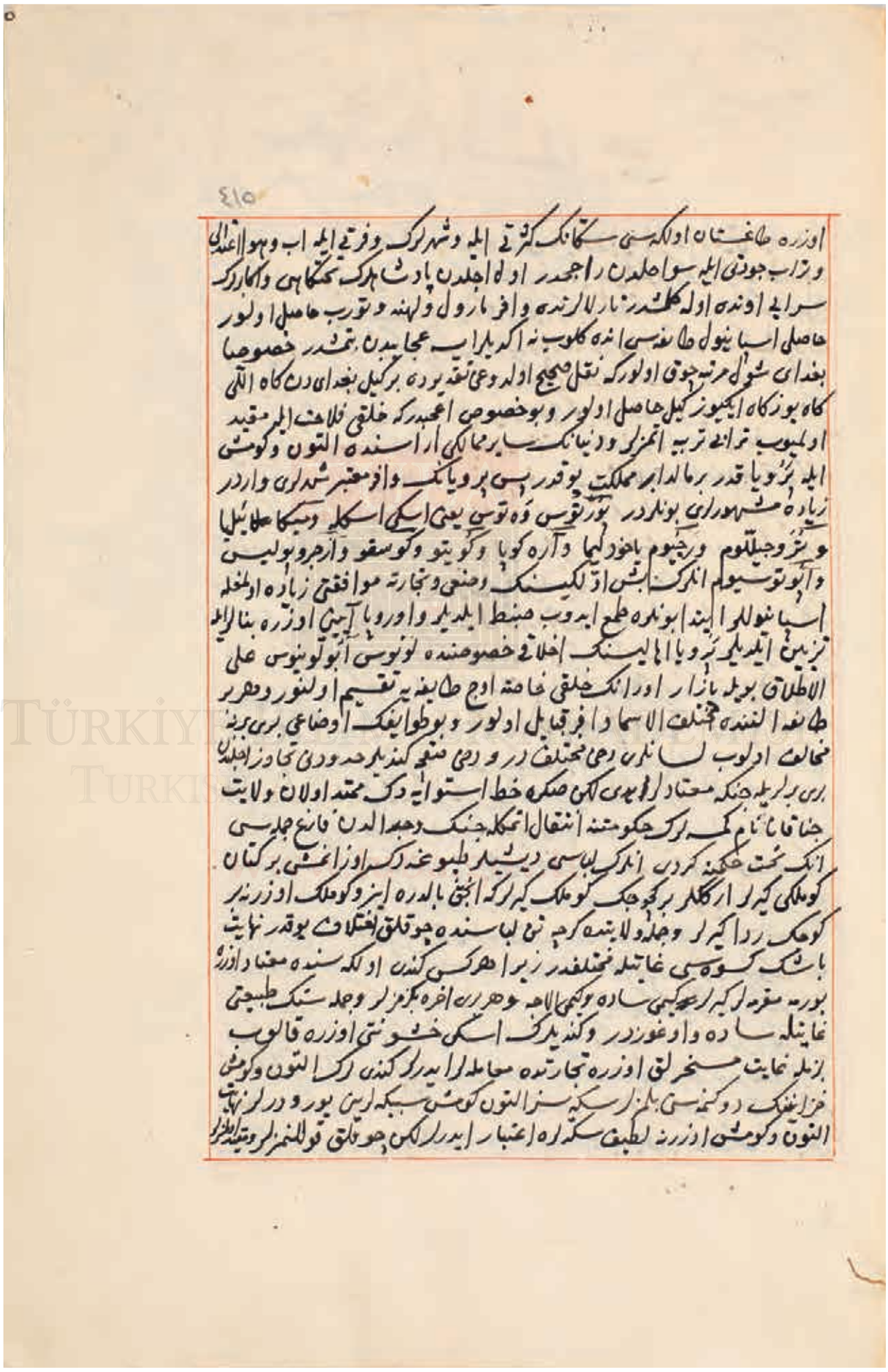

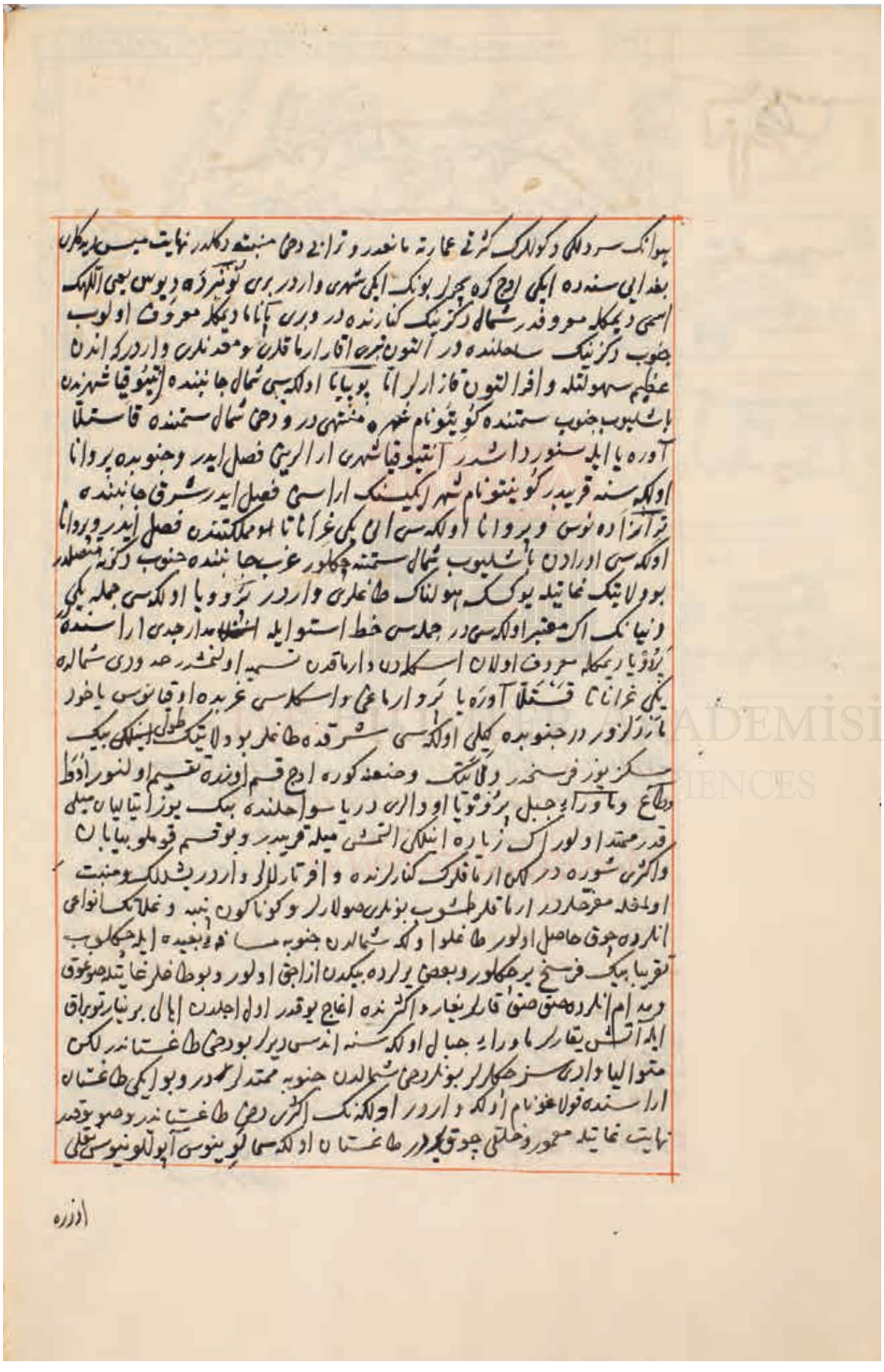

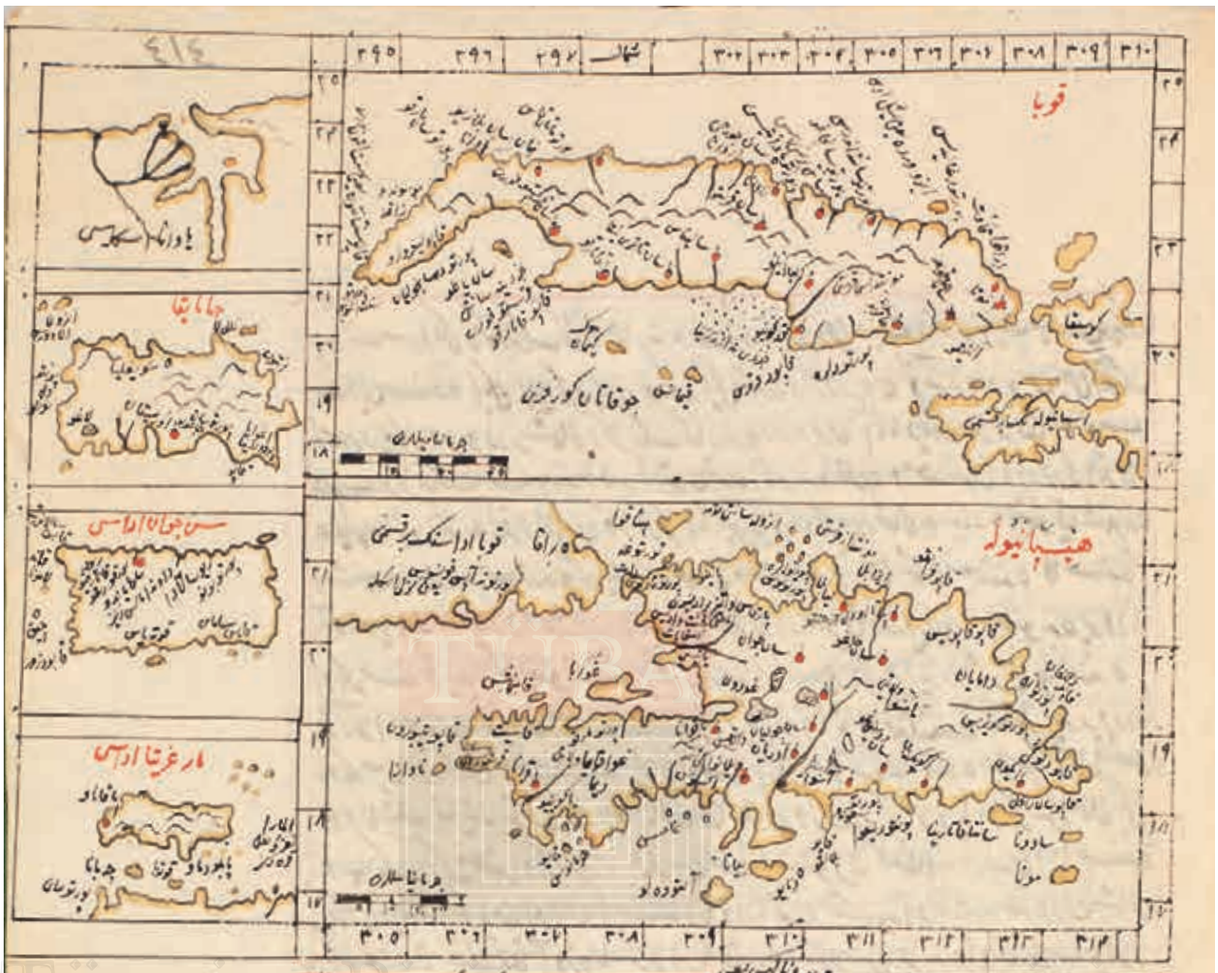

فصل ۱۵۳ در بیان اماریقا جنوبه یا خود برّ وانا ولایتی بو نکله بکی اسپانیا یا بنده اون سکز میل عرضله بر دیل وار در اول دلدن اوتوری اوا دکلدر و دی اول ولایته برّ و ونیا دیرلر بنا و آرایه نه نام بیوک ارماق اسمیله تسمیه اولنمشدر بس جمله اماریقا جنوبه برشکل مخروطی ده در کز قاعده سی شمالی سمنده ایستموس یعنی دیل قرینده در بو راسی ندیجه تدریجه انجلوب قطب جنوبی سمنده ماغالیان بوغازنه منتهی اولور محل مزبور الی ادج درجه خط استوادن بعیددر ملغه قریب شرقده دلنورت دیمکله معروف اولان دکز اولور غربده درّ سور یا خود سلامت دکزی در شمالدن جنوبه طاغلر جکلوب بو ولایتی قطع ایدر کر چوره سی اون الی بیک میلدر بو اولکه نک اقامی چوقدر لکن معتبرلری بش در قتلا آذوره یا پوبه یا نا پرّ و ویا خیله یا خود چیله برا سیلیا اما قتلا اوره یا اسپانیا دیکی قاستیلیا دیه لور و دیمکله معروف اولوب آنده بولنان النون کثرتندن تسمیه اولنمشدر ایستموسی قرینده در یعنی طرف جنوبی شمالی ملاصق اولدوغی یرده دار لغوضه ایسموسک عرضی نیف ایکی میلدر بس بو ولایتک بو طرفی چوقلق معمورلری والیسی ازدر

طوی اولق اخمالی وار در

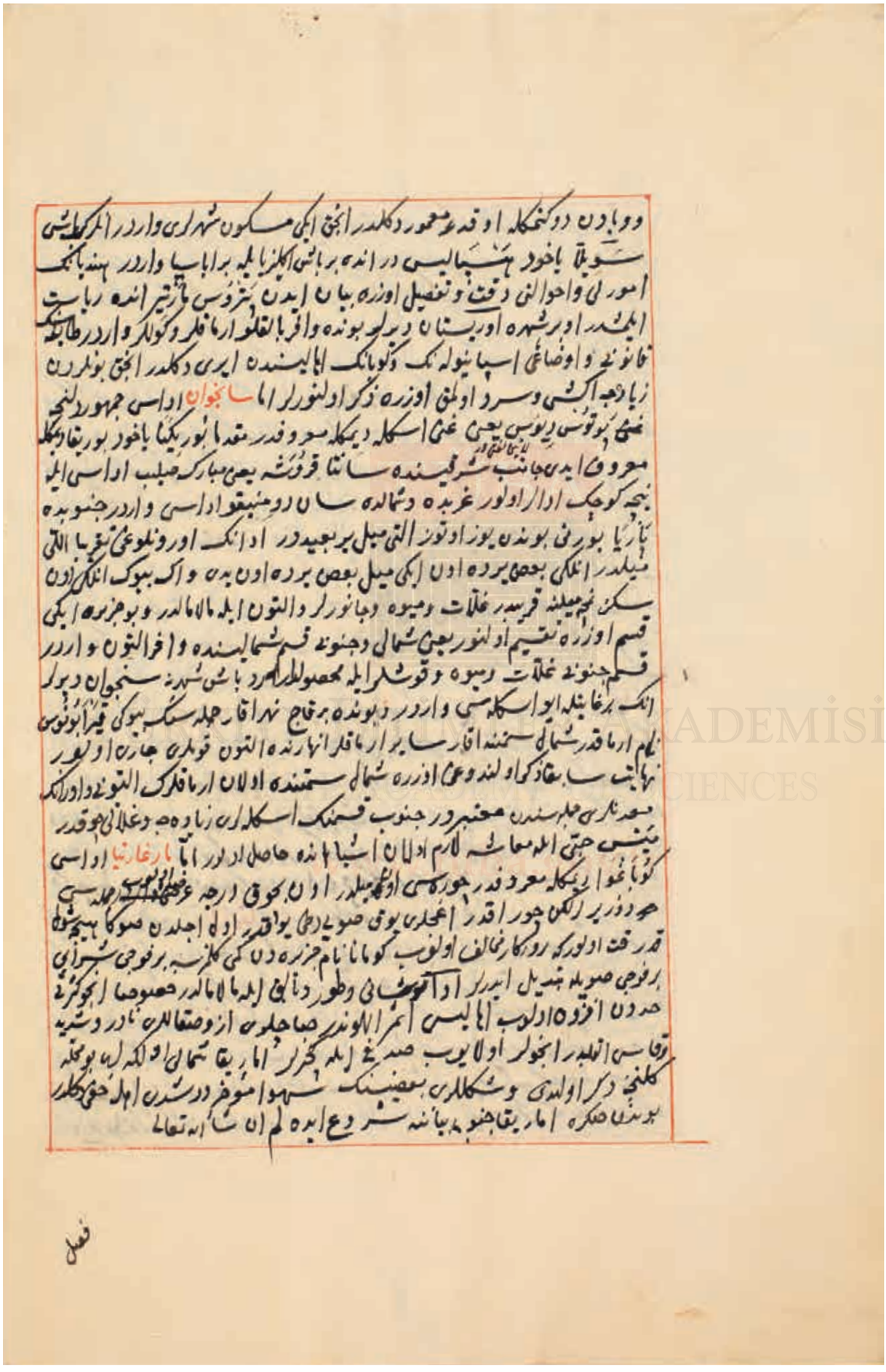

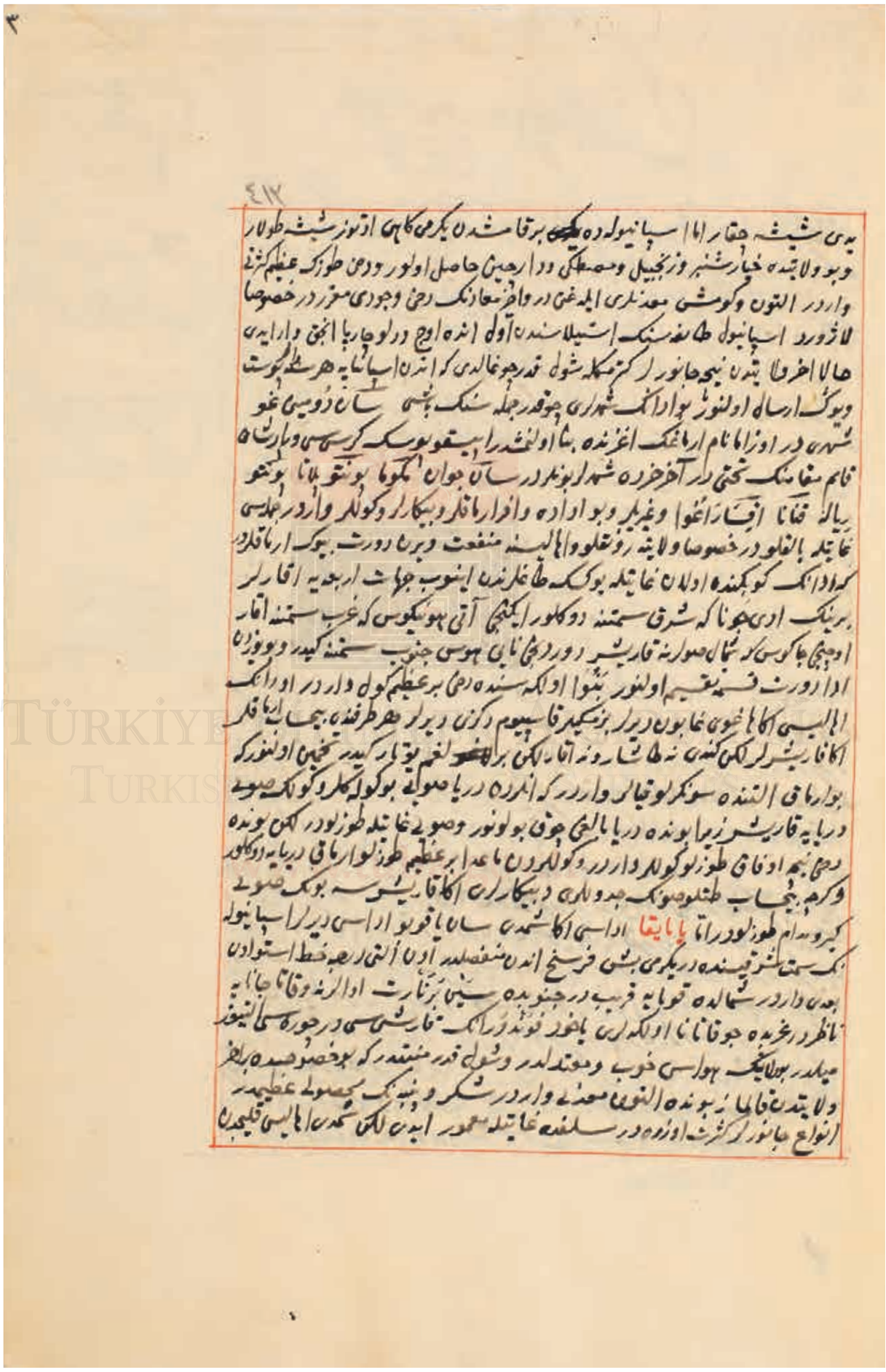

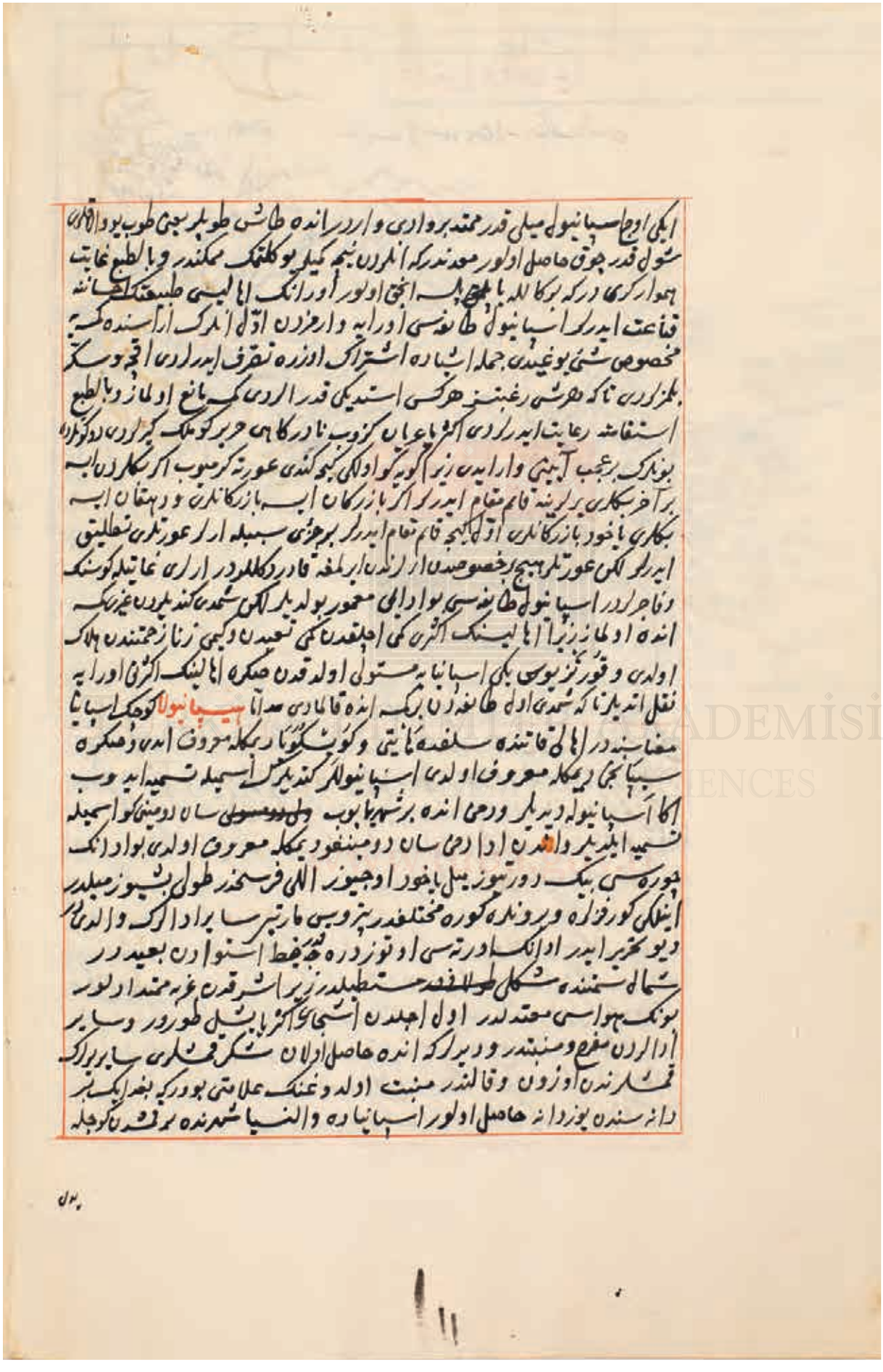

سم صباغین انده چوقدر وشکر محصولی وفرت اوزره در بغدای وسایر غلات وانواع
میوه واوتلر بی حد در خیار شنبر وزنجبیل ومصطکی وعود ودارچین اولور یلانلر
انده کثرت اوزره اهالی بلاد انلری بیرلر نفیس طعاملری در اورمانلرده طوکوز وصغر
چوقدر بو ولایتک التی معمور ومسکون شهری واردر باش شهری صان جاقومو وکاوانا
در جاقوبوس ولاسکوس نام کمسنه سان جاقومو شهری بنا ایلدی اپیسقوبوسک
کرسیسی انده اولور وهاوانا شهری جمله ادانک بندری واسکله سیدر دونمای
سلطانی بو اسکله ده اکلنر کلمشدر اسپانیایه کیده جک موافق موسم کلنجه حالا انده
برقاچ چکدرر کمیلر واردر جمله کنارلری دشمندن حفظ ایدرلر وبو ادانک وافر التون
اقار ارماقلری واردر که انلرک صولری طتلودر ایچیلور طتلو وطوزلو کوللری چوقدر
اول اجلدن بونده دخی وافر طوز یاپلور ولایت سرد ومرتفع وطاغلودر طاغلرده
وافر ایوالتون بولونور ودریا قربنده بر طاغ واردر که کمیلر ایچون وافر زفت چقار
غونزالوس اوده تانوس نام کمسنه بو ادانک بر غریب حالنی یازار ایکی طاغ اراسنده

TÜRKİYE DİYANET VAKFI TÜRKİYE İSLAM ANSİKLOPEDİ

وجنکده مشغله تحمل ایدرلر لهو و قماری یوندره قربان ایدوب بیرلر کوزله کورمک
ایچون سقالدیسی بولارلر بروملرین و قولقلرین دلرلر و توق باشنه وارمیجه اولمزلر
ضکره کی اولکه آوانارسی اولکدسی والبارداولوسیا ولایتی بونک اهالیسی
غایتله حیله کارلردر و اخلاقی سایر اینديا خلقی اخلاقنه مغایردر جوکوزیا اولکدسی
بونک اهالیسی شول قدر سکرنده ماهرلردرکه کیکلره بتشوب طوتارلر و بتوکون
یکدوب بورو لمزلر فلوریدا مملکتنک دخی بچ اولکدرینه ولارتلری واردر آباجیا
و اوتیا و سوسو و یا وغیرلری ولایتک جلدسی بچ ارمافلر وجود ولرایله سقی اولنور
و بعض زیاده جه رطبدر آلپاقاطاغلرندن بیوک صولر جقارافارانک مجراسنده
التون تبرلی و کومشلی قوملری بلداقار اهالیسی ارماقی کنارنده خنه قلرباپوب التون
دوشورلر و صکره ارماق اوزرنده دریاکنارنه صانمق کوتورر لر معتبر ارمافارک بری
بوئن تورپال یعنی سلطان اسکدسی دیکله معروفدر ارماغک اغزی ایچ میل قدر
طوتار و انک ایکی بورنی واردر بری غرب سمتنده بری شمال سمتنده بری دخی ریو
سقو و ریو ورآند و غارونا و غارونا و بلیجرینی و آقسونا و سنکوانا و آی
دسوزه داهی و مایوس و آخرلر بوولایت روزکاطاغلری ازدر طاغلرک معتبری
آلپاقاطاغلری در بوئنتورپال ارماغنک المرافنده میشه و آرمج سوندروس
اعجارینک و افراورمانلری واردر اندیکلر و بابان جانورلری چوق اولور دخی
وافرطاوسلر بولونور اهالیسی باجمله تلبیس و حیله کار و جنک و انتقامه مایلدر

فصل ۵۲ در بیان کوبا و هیسپانیولا و یامایقا و سانجوان و مارغاریتا اداسی

ترتیب کتاب مقتضا سنجه ذکر اولنان جزیره لر بیان اولنور اما کوبا اداسی اهالی قشنده
بو اسملره مستعمل در اسپانیولرلر اکا فرناندینا و جوانا دیرلر پترو سی مارتیر نام محرر دیرکه
آلفا و اومیکله دخی معروفدر غربده دریا بوی یوقاتانادن فصل ایدرسکره
بربوغاز ایله اسپانیولادن منفصلدر جنوبنده جامایقا اداسی در اورتولوغی
غربدن شرقه اوجیوز میلدر و اصح روایتده اوجیوز فرسخ اسپانیولی درانکی
اون بش و بعضی یرلرده یکرمی میلدر سرطان مداری ای اورته سندن ایکی یوز
ایدر کوبا اداسنک یکلی کوزلرای سکوتسه یراغنه تشبیه ایدرلر ایکیوزنکه طولی
عرضندن چوقدر بو جزیره غایتله معتدلدر نهایت بعض زمانلرده صوغوق چوق
اولور التون اندن حاصل اولور لکن خالص دکلدر و غایت ایو نحاس ایله مخلوط اولور

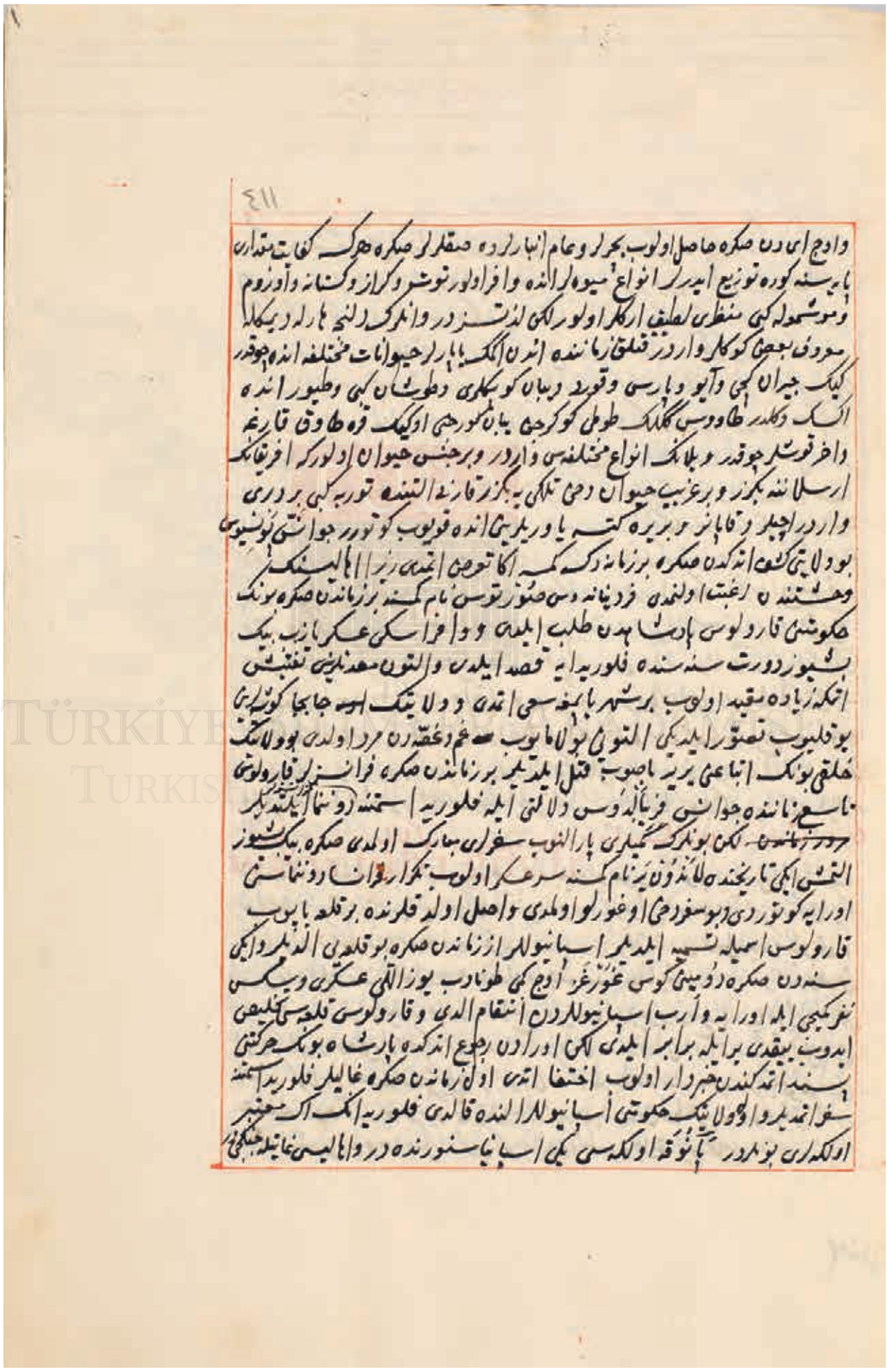

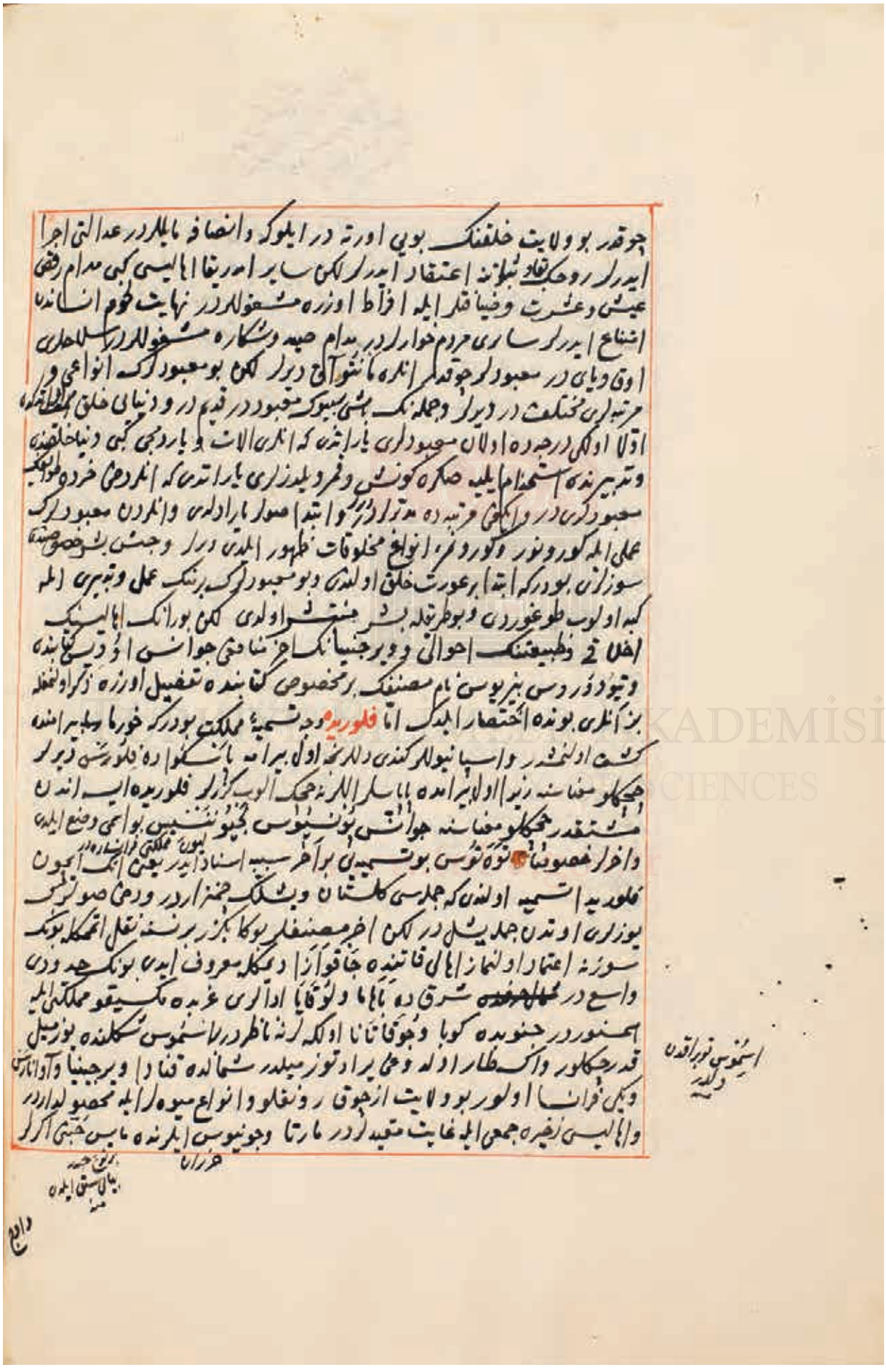

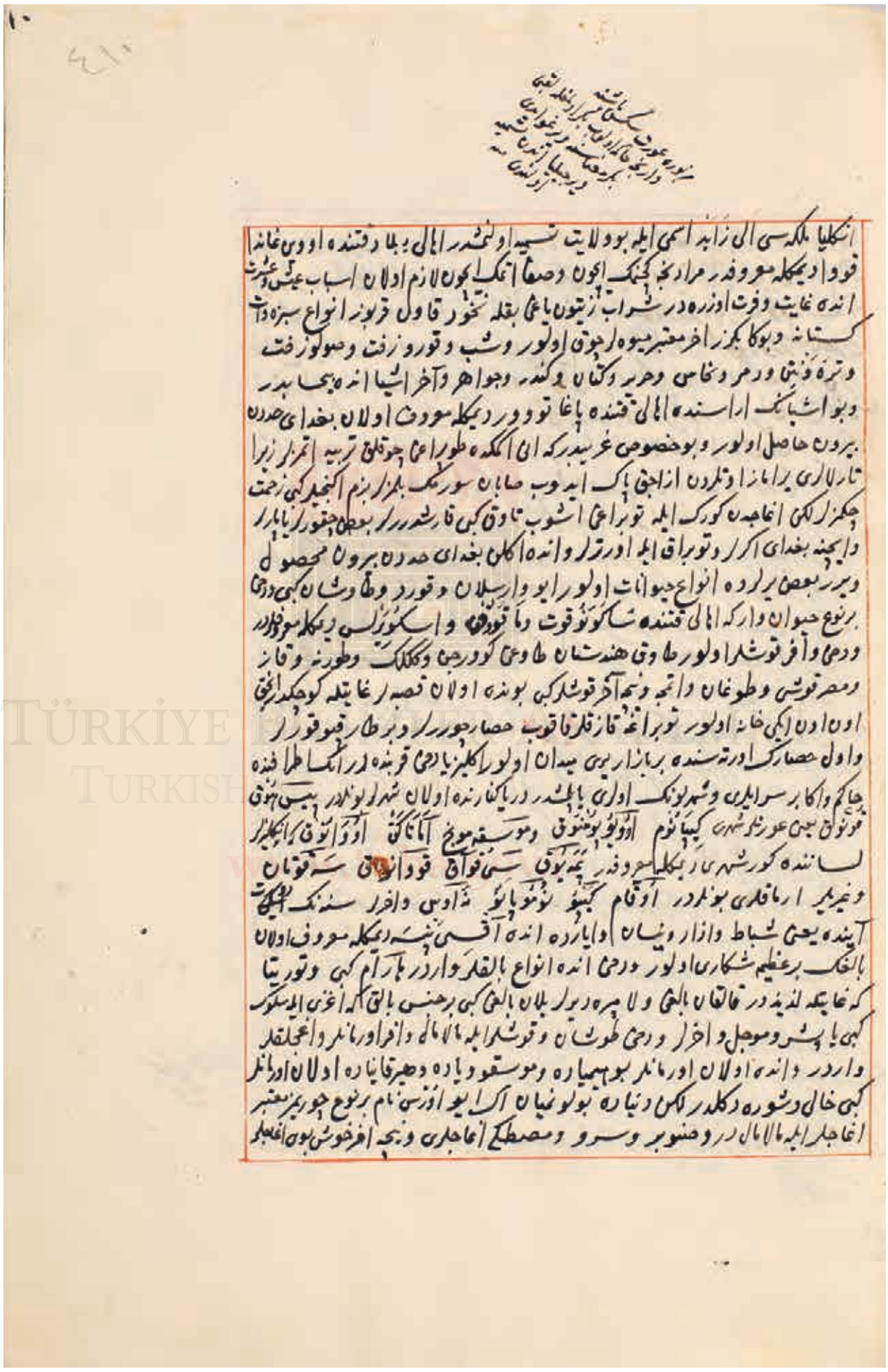

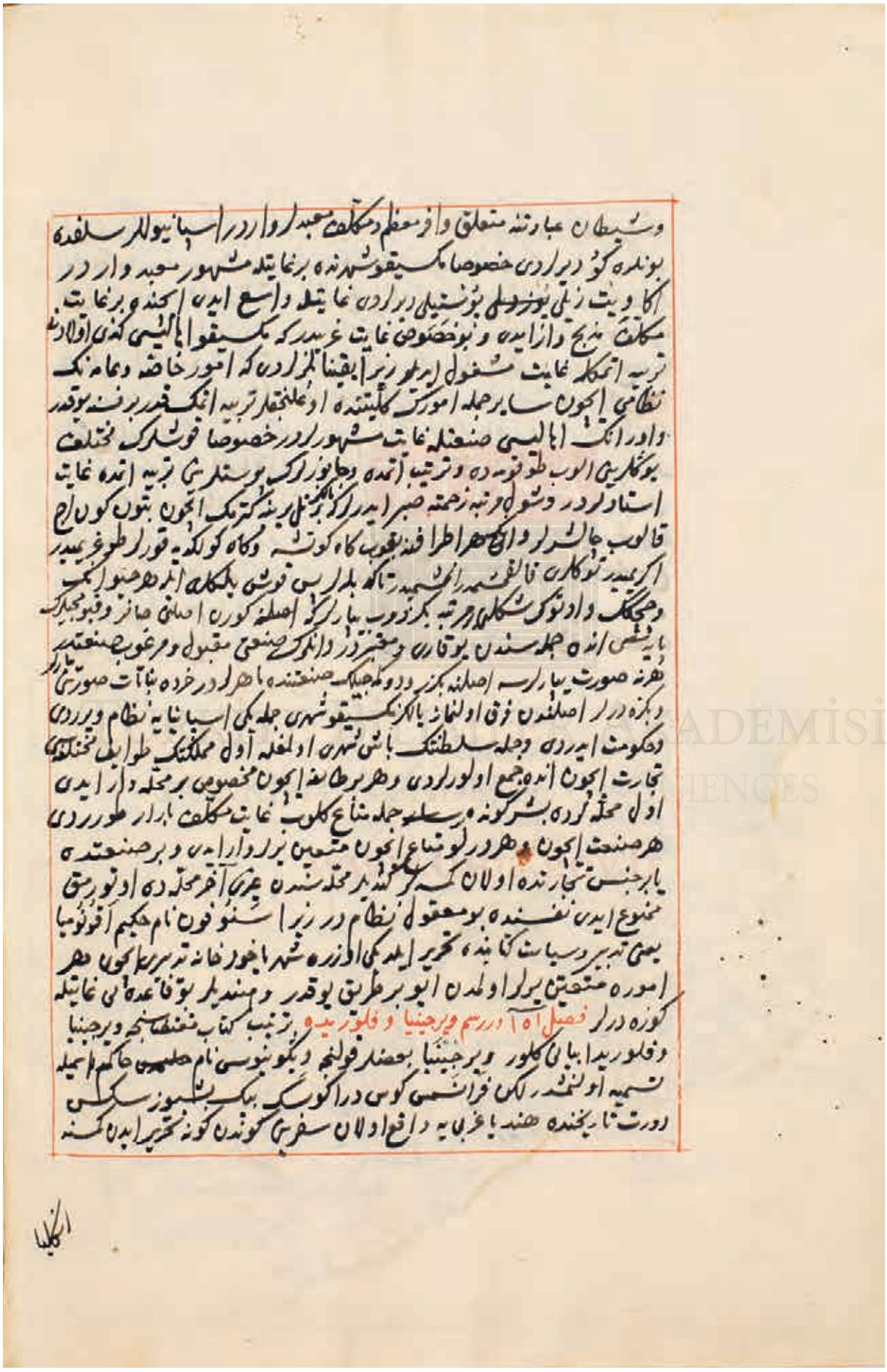

هیسپانیا نووا یعنی یکی اب یانی

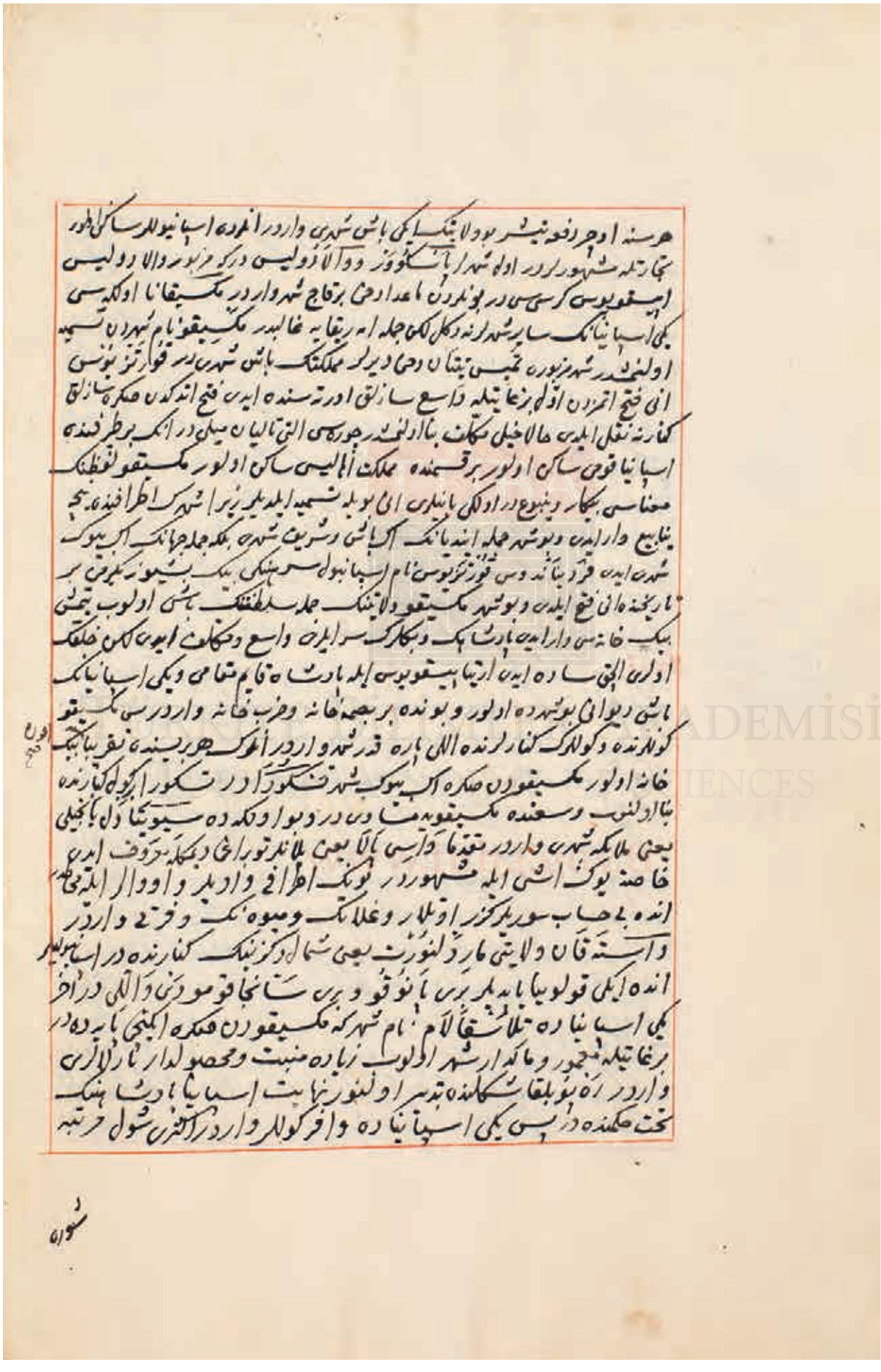

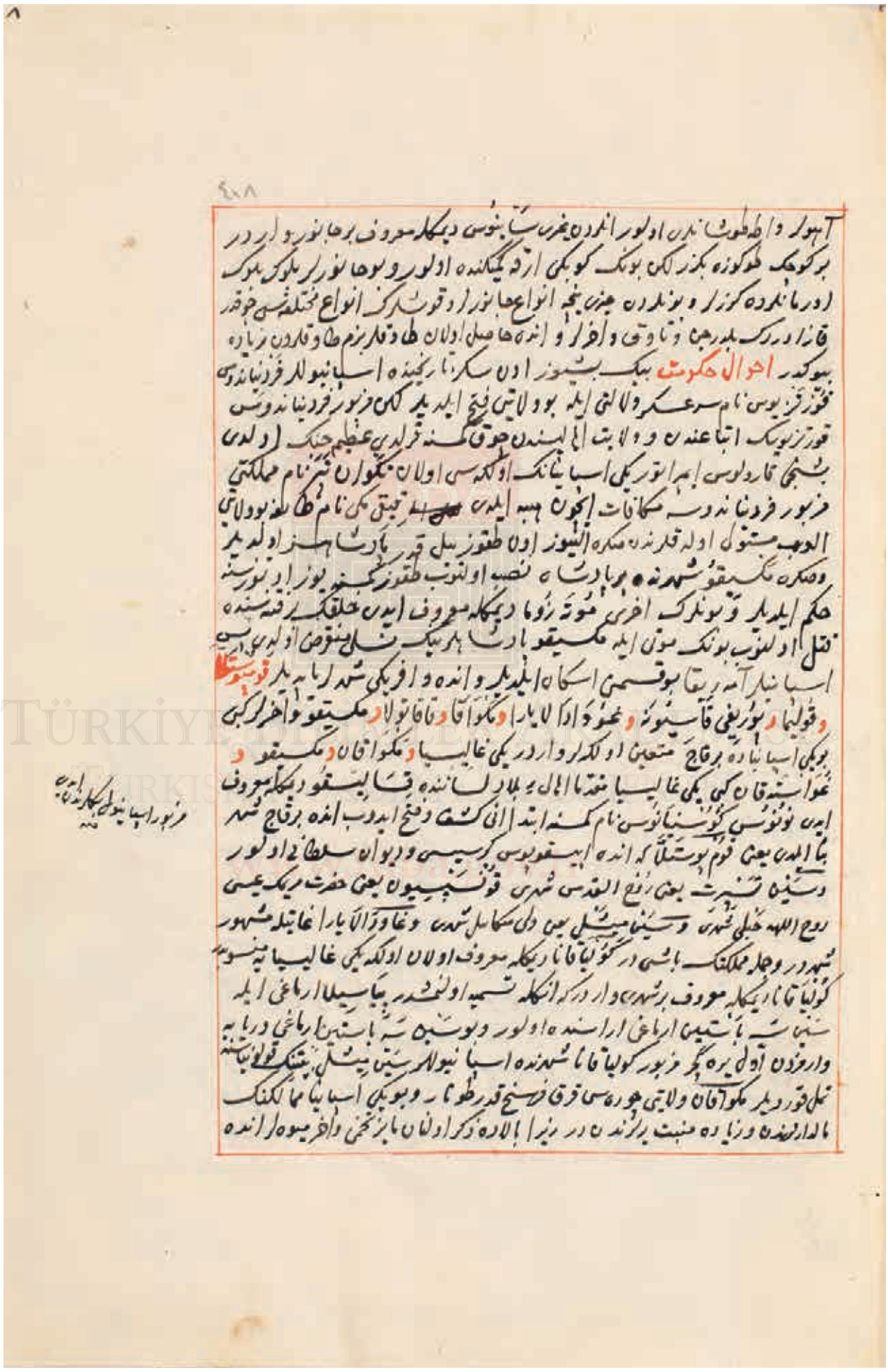

فصل ۵۰ | در بیان اماریقا

جهانگ دوردیجی قسمی اولان اماریقا + دنیانگ
اکب بوگ قسمی درکه بر دیل اله جنوبنه ایله شمالی اراسندن وصل ایدر بودخی برقاچ قسمدر

برقسمی هیسپانیانوو

یعنی یکی اسپانیا در بو قسم اماریقانگ اکب بوگ
اولکه سیدر سایرلرندن محصولدار و نزاهتلو و معمور و ولایتدر نادرنکوین
بانوو نیز یاکوسن نام ارمغدن منوب سمتنده ممتد اولوب سنیوبیل نام اولکه و کولیاقا
نام اولکه ریطه انگ نهایتی در شمالی سمتنده غرناطا نووا یعنی یکی غرناطا وحالا مکسیقو اسمیله
مشهور اولان اخر ولایات ایله محدود در جنوب سمتنده بحر سلیم رخط استوا ایله محدود اسوطالا
اراسنده منحصر در اول اجلدن کونز دیکی تفاوتی اندک اولدیغندن بهار اولغه قریب سر
تموز و حزیران واب و ایلول ایلرنده مدام بغمورلو بغوب ایکی درمیان ملایم روزکارلر اسر
حرارت صیف اعتدال اوزره کچر اول اجلدن بو انقلاب صیفی التنده ساکن اولمق ممکندر
حکما متقدمین قولی بونگ خلافنه در زیرا انلر بو مواضع شدت حرارتدن قابل سکنی دیکلر
ربیع اعتدال بولایت کرچه منطقه حاره تحته ایسه ده کیرو هواسی اعتدال اوزره در
التون و کومش و درمر و نحاس معدنلری ایله غایت محصولدار در وخیار شنبر الداما لی
لسانده قاقا اودیکله معروف برجنس میوه حاصل اولور و بو قاقا و بادمه بکزر
اندن نمایشنه انلر اول میوه دن بانکرنده غایتله مقبول و معتبر شراب ایدرلر پنبه سی
چوق اولور و اوز و پاده اولان جله غلات و میوه انواعی انده و فرت اوزره در بغدای
ارپه و سایر حبوبات و سبزه وات اقسامی صوغان و شالغم و باذنجان و بیز دم دیرلر خود
کبی رکری برجنس حبوبه و بقله در جمک و تورنج دلیمون و اناناس قاوونی و شفتالو و قایسی
غایتله چوقدر وحشی بوندہ امرود و الما اولور لکن آرزو راک ایسه نادر در لکن انجیر
چوق اولور ایوانک غرب و فرت اوزره محصولدار و اردر انار ایسه و الجمله بو اولور
کراس شمدیه دک چوقلق اولمدن و باغلری دار درکه اوزم اولور لکن انلردن شراب
یاپلمز زیرا بهار و ورن کبی برصلقه قوری و جکدر بشمش اوزم مخلوط در و توت چوق اولور
انلردن ماعدا بزم معلومز اولیان انواع غلات و میوه لرا اولور خصوصا برجنس حب
حسکه اکا مکیز دیرلر اکثره بکزر عظیم کرث اوزره در اندن اتمک بهارلر حیوانات مختلفه
وحشیه قدر قیون صغر کچی طوکون ات اتمک کوبک کدن دیونده بکزر بنجه حیوانات
زیرا بو مقوله حیوانات جمله سی هندیا غرناطه اولونوب وحشی اسلانلر و قپلانلر
وایولر و بیلان طوکونلری تلکی لر و بوکا بکزر وحشی و دیکر جانورلر چوق اولور وحشی

مار و کرکودیل بحر سلیم سبک کوکلر چوقلق اولور سس کوکلر

قصار حکما و بیدیلر اکی منطقه یه یاریسی تحتی و بر منطقه حاره تحتی قابل سکنی و بالجمله منطقتین تحتی مسکون در زیدیلر اکی والکی حطاب کلمدن

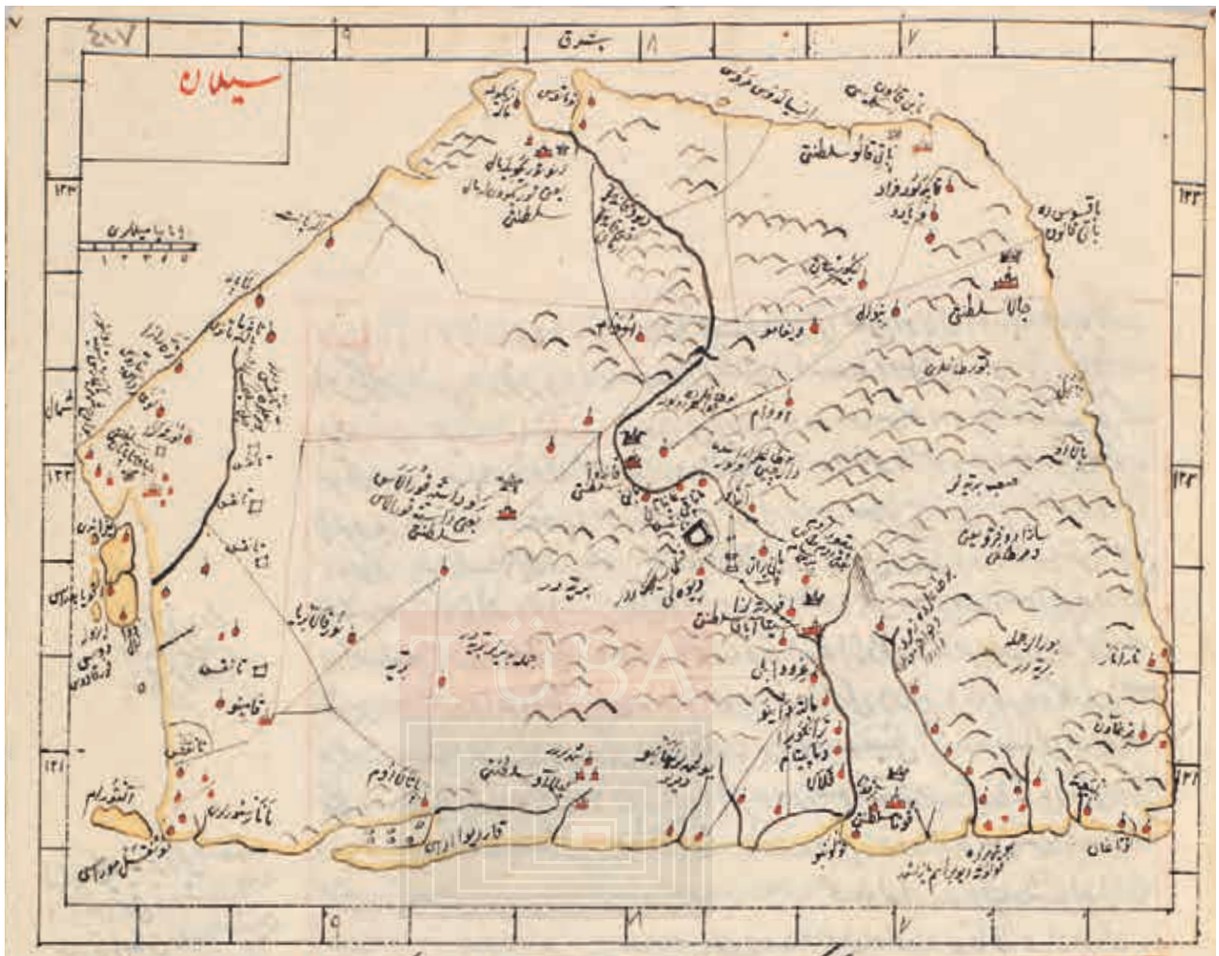

غایتله پاک اشلر ایشلرلر توفکلرک خزینه‌سنی دمردن عجب صنعتله یپارلر بالاده ذکر اولنان
لینس قوتانوسن نقل ایدرکه سیلان خلقنک بر رنجبری بر مصلوبک تصویرنی ایدوب اول
صورت ارتیا اپیسقوپوسه هبه اولندی اوزونلوغی بر قولاج ایدی وشول دکلو مصنع ایدی که
صاج وصقال ویوزی دیری ادمک حالنی حکایت ایدردی واوروپاده بوکا میشابه بر نسنه
دخی یاپلمش ایدی وارتیا پیسقوپوسی اول صورتی برصندوقه یه قویوب اسپانیا
پادشاهنه ارسال ایلدی غایتله مقبوله کچوب پادشاه خزینه‌سنه وضع اولندی وبو طائفه
دخی لعب صنعتی ایله مشهورلردر وجمله ایندیایی کزوب غریب اویونلر ایله خلقه ملعبه‌لر
سیر اتدررلر وانلرک طعامی سود وساده یاغ وپنیر وبرنج در مشروبی خرما اغاجلرندن
دوکلن صو عصاره‌سی در لباسلری انجق کوبکندن اشاغی در یوقاریسی اورتمزلر الا که
باشلرینی برانجه بز ایله اورترلر اکثر ایپک وپنبه قماشلرینی استعمال ایدوب
قولقلرینی التون وجواهر ایله تزیین ایدرلر جواهر ایله مرصع قوشاقلر استعمال ایدرلر
اطه‌نک اسکله‌لری چوق ومتاعی وافر اولمغله تجارته غایت موافقدر سیلان اداسی
خصوصنده بو مقدار ایله اکتفا اولندی بوندن صکره ارضنک دوردنجی قسمنه انتقال ایده‌لم

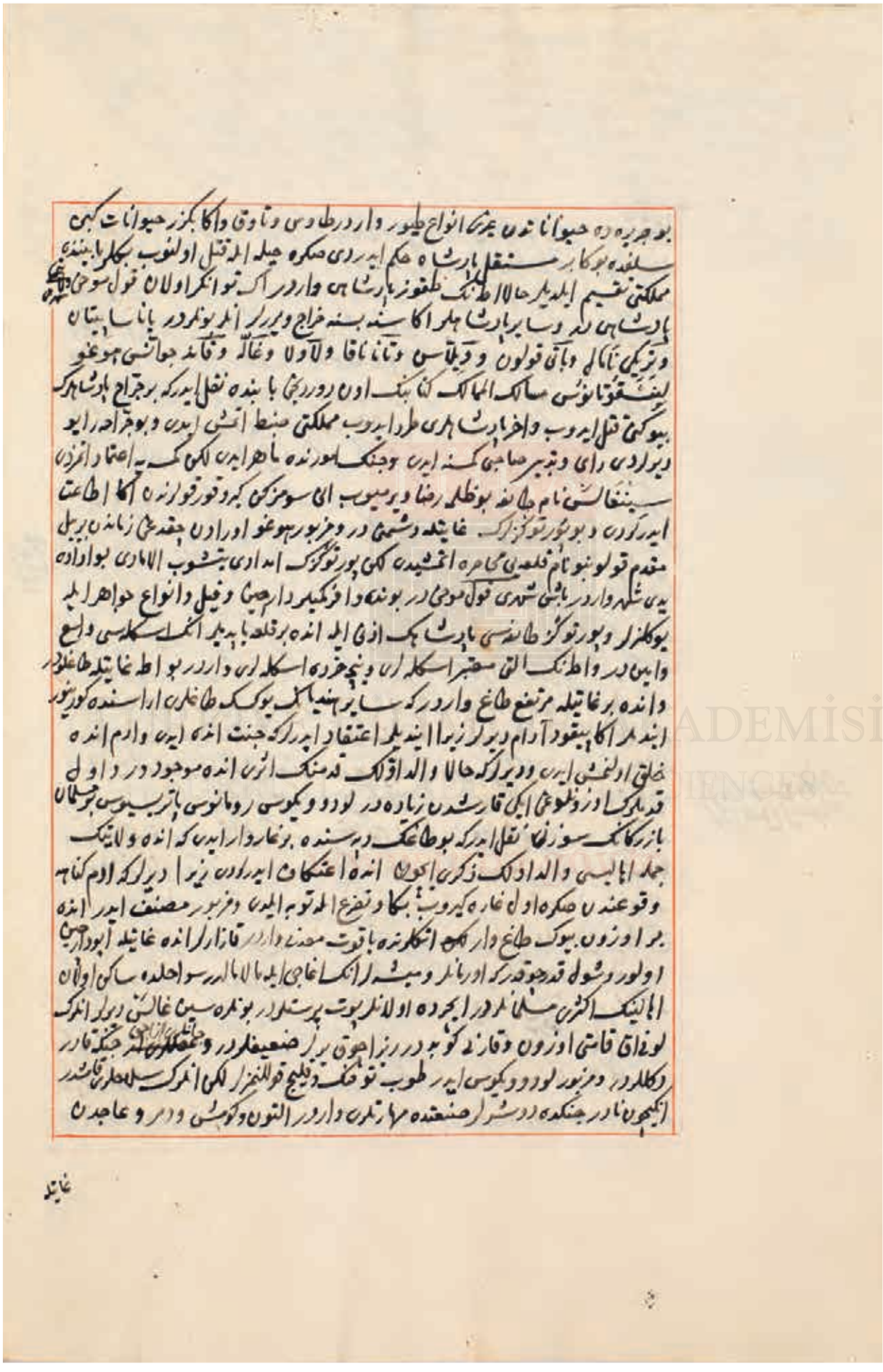

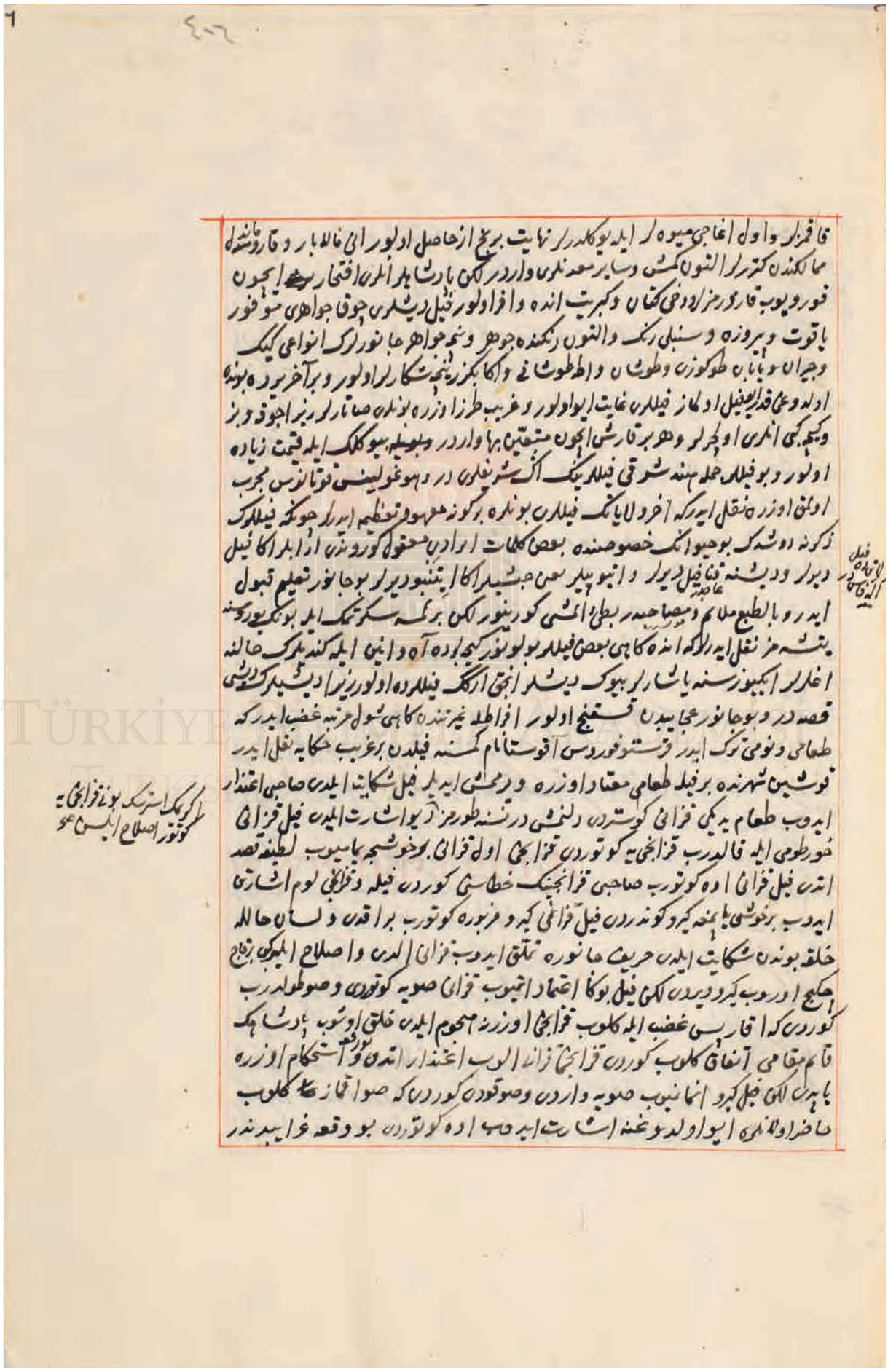

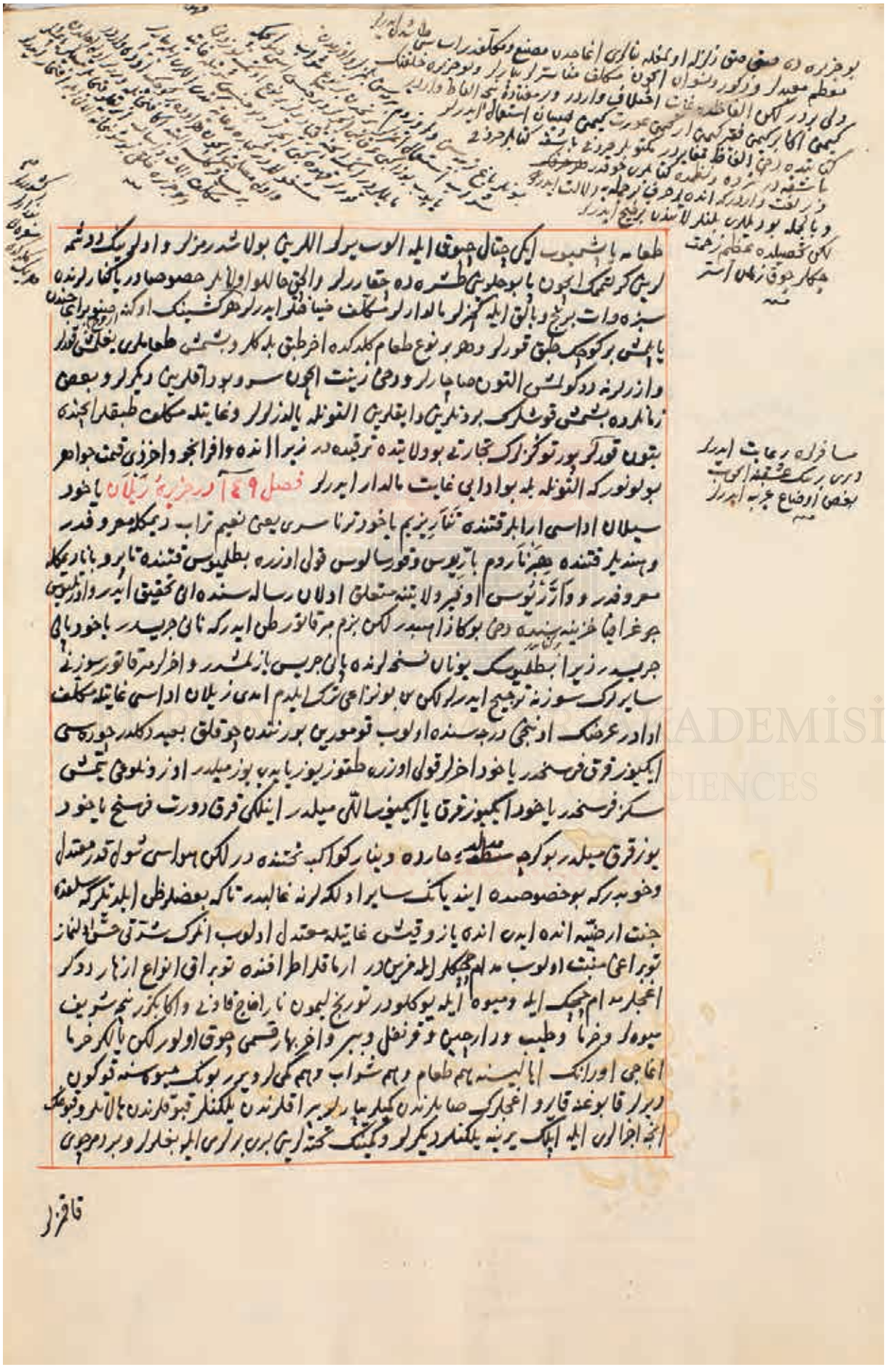

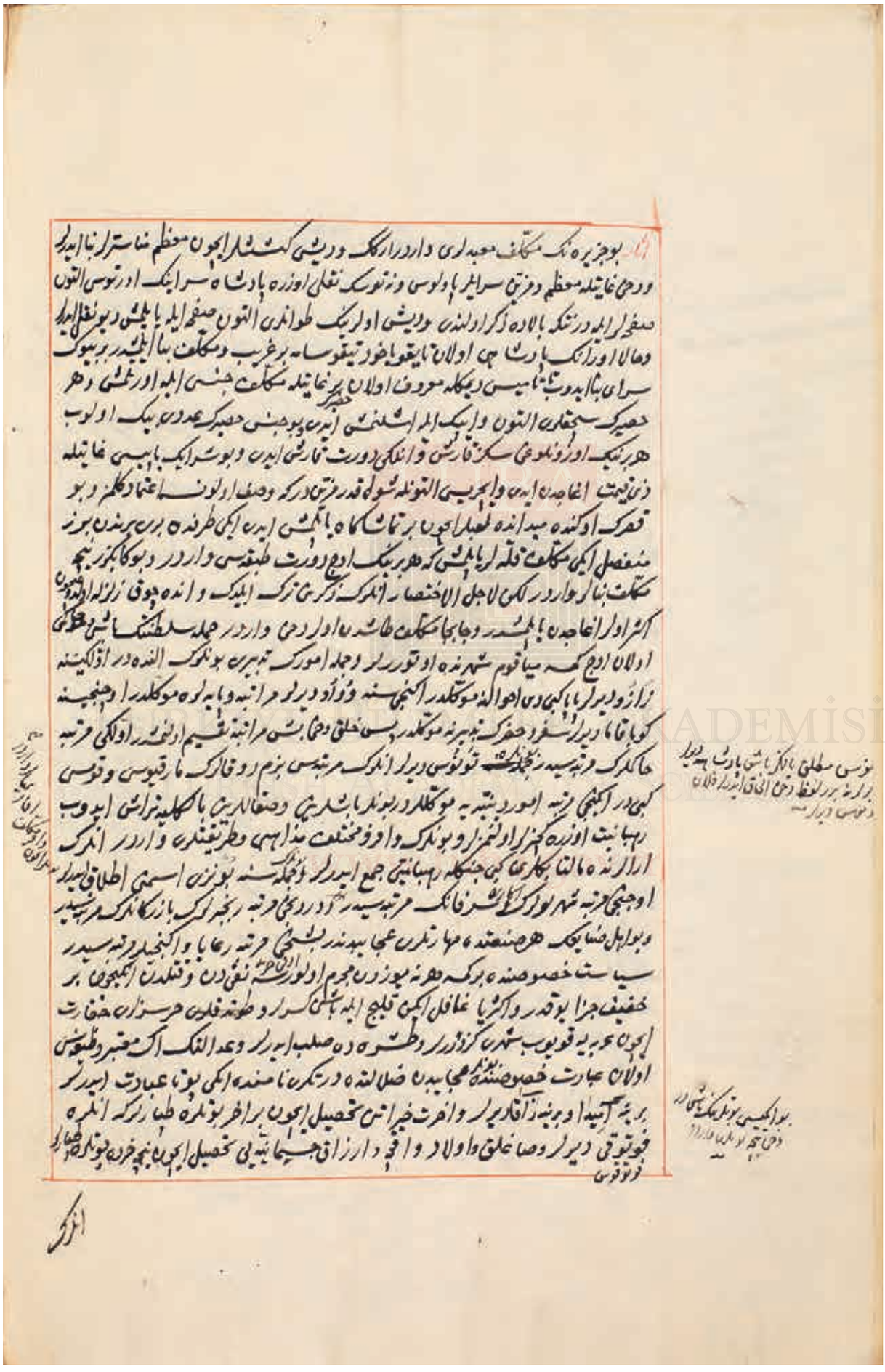

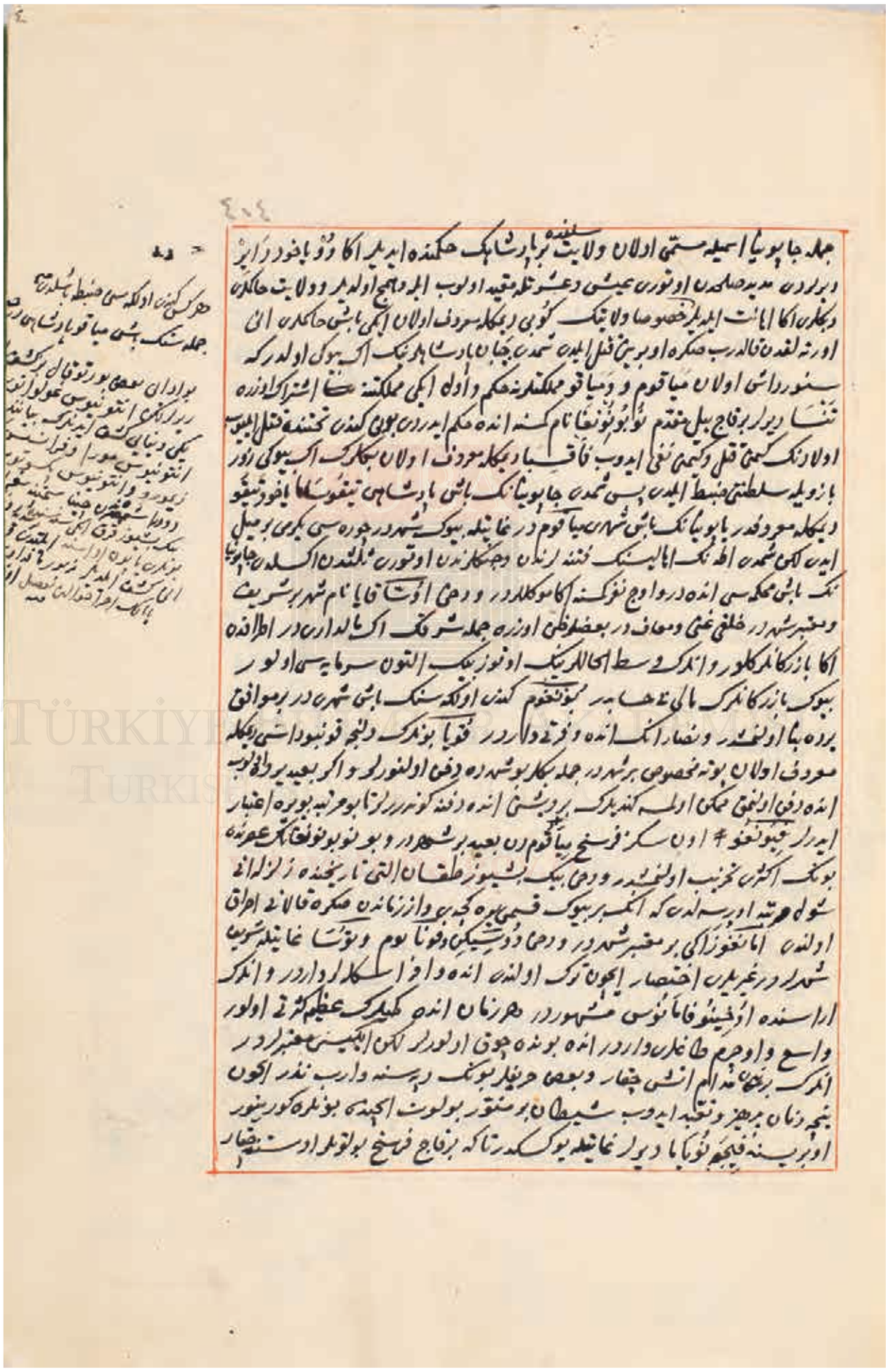

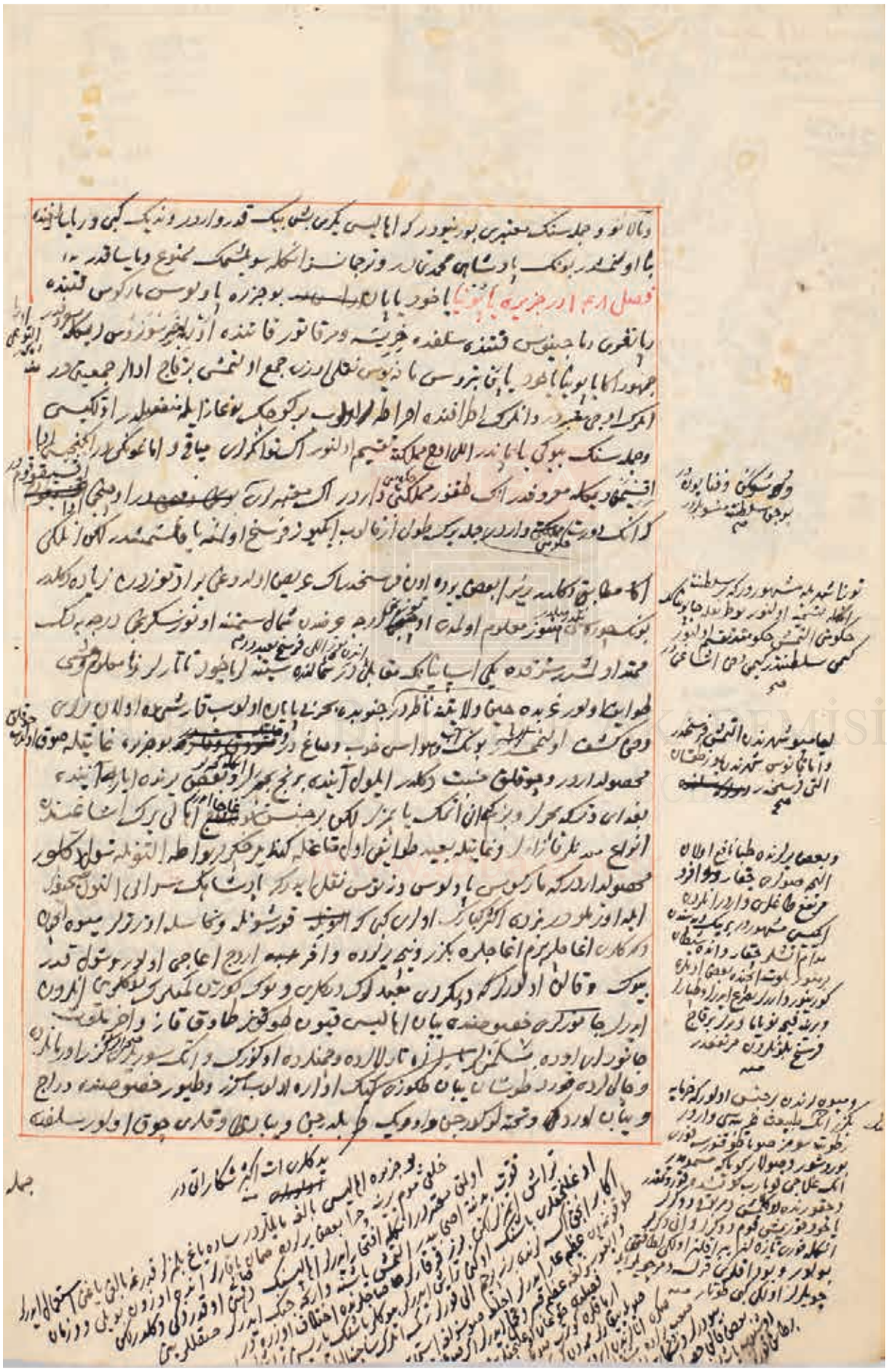

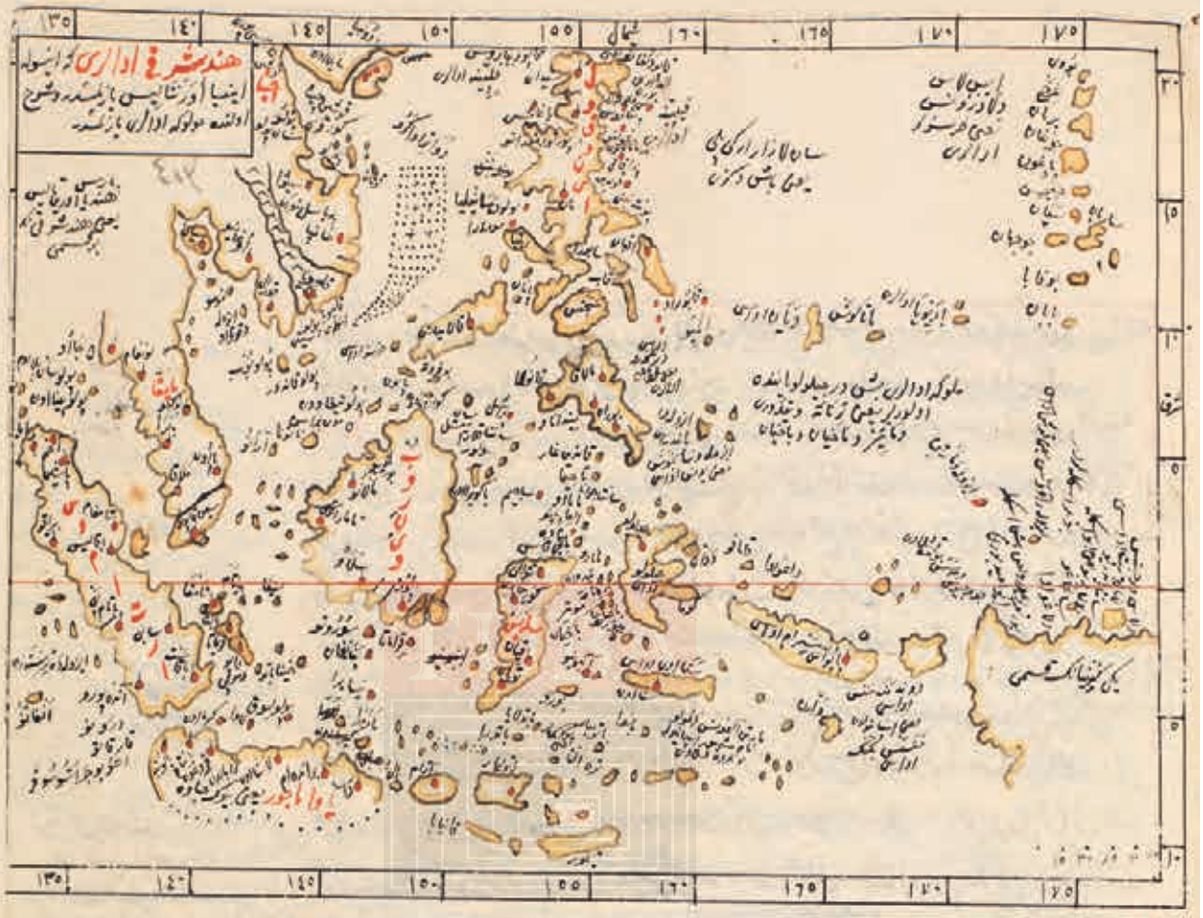

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
TÜRKISH RELIGIOUS FOUNDATION

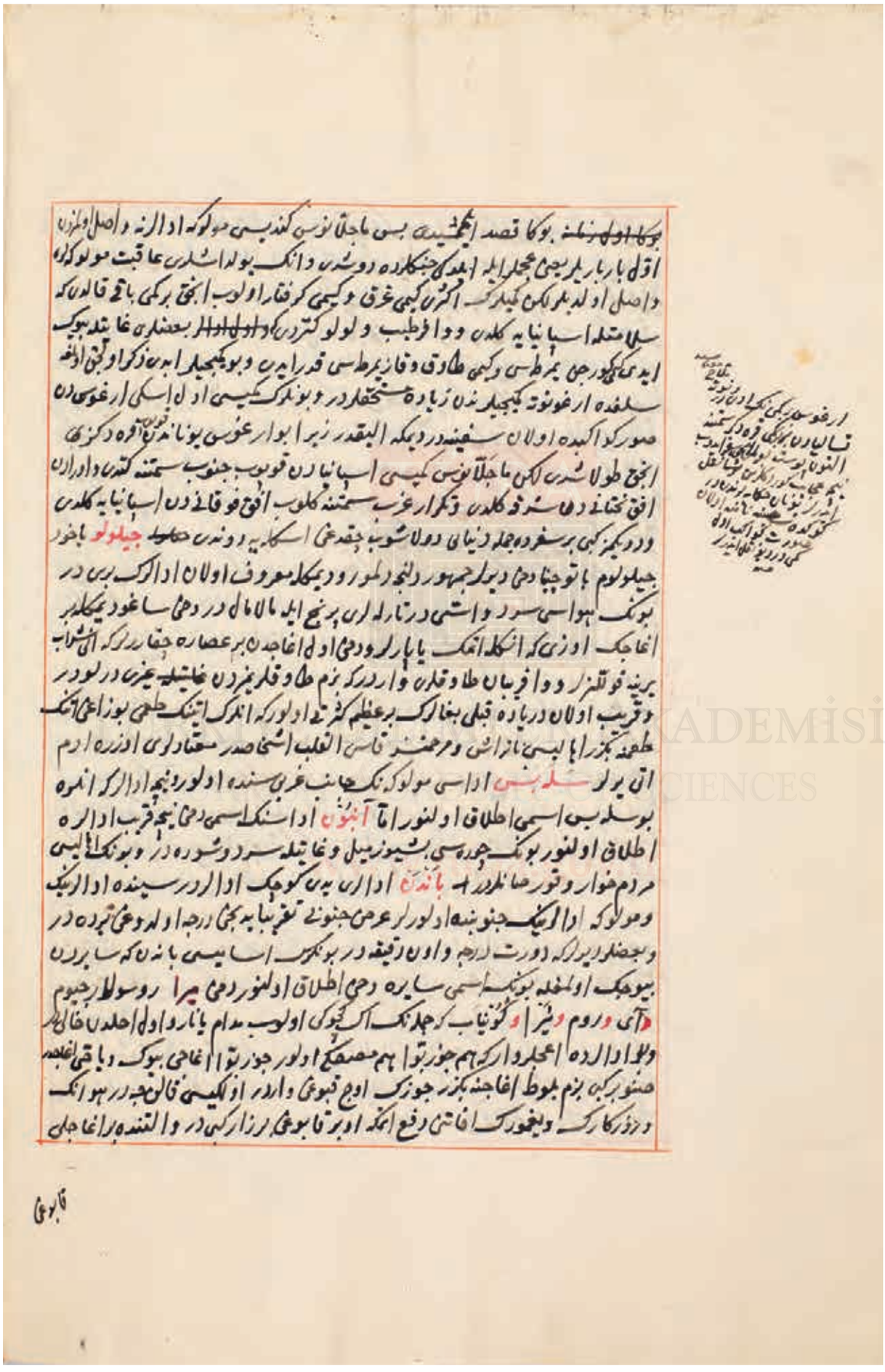

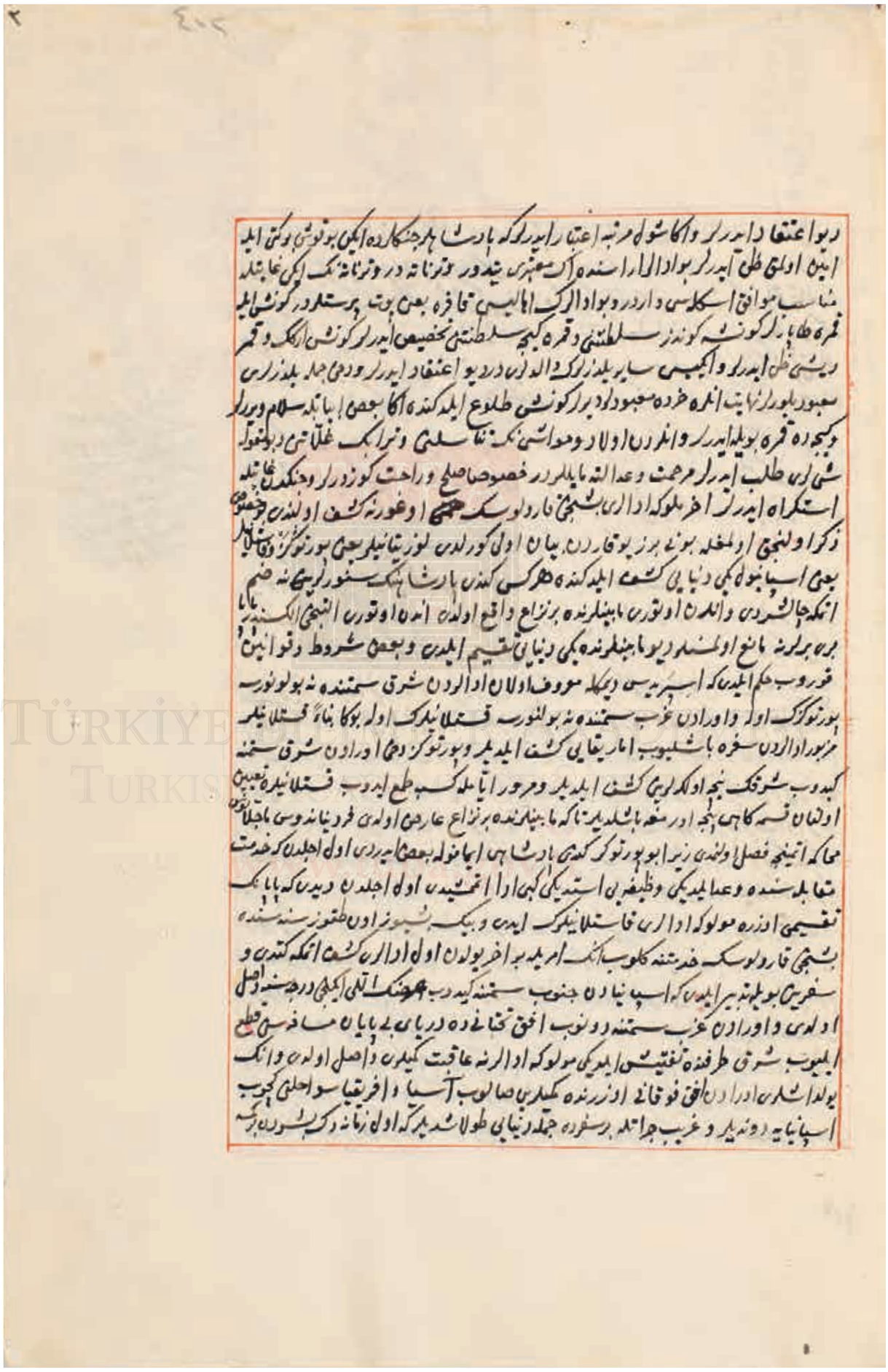

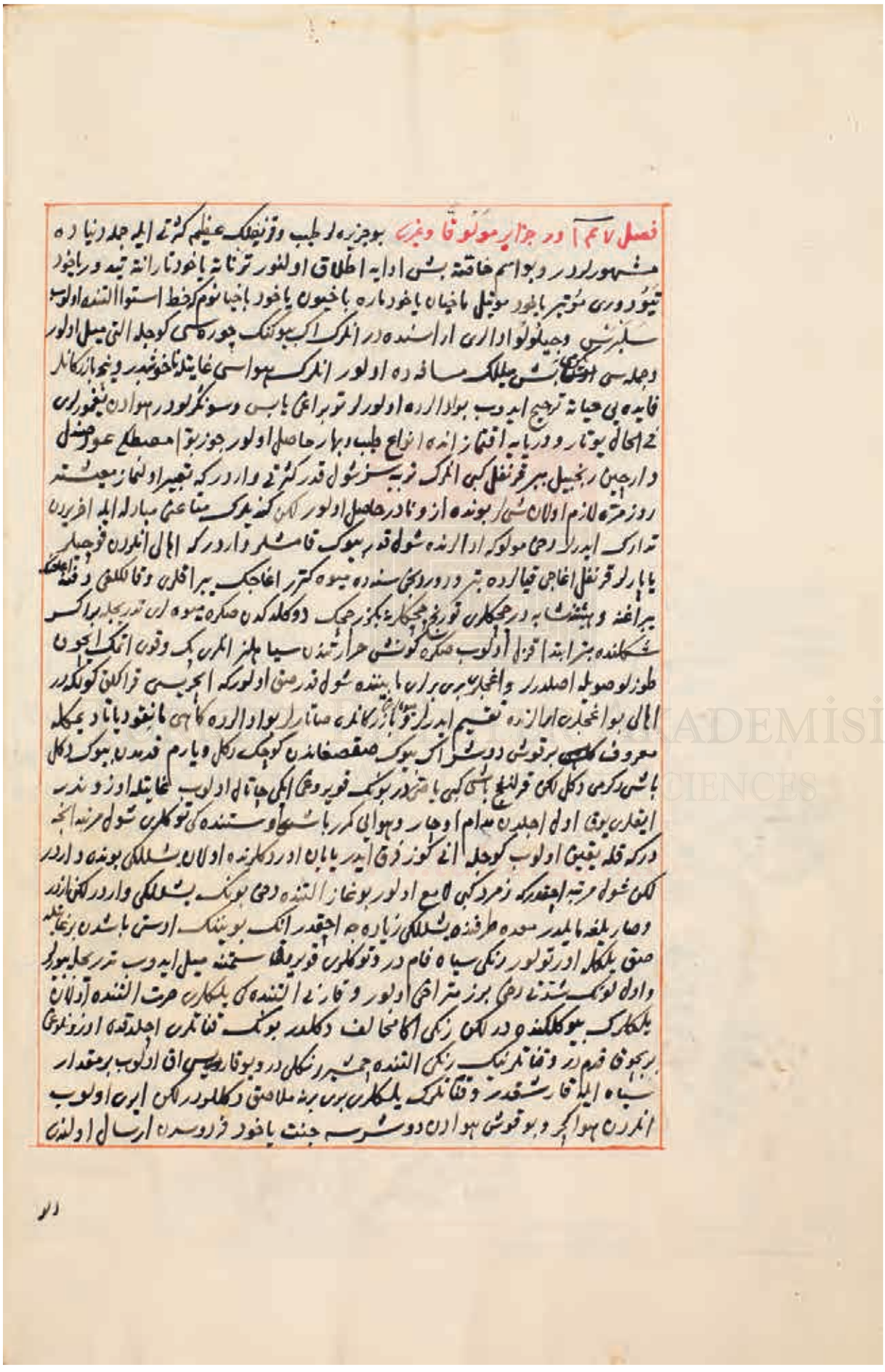

40Ia

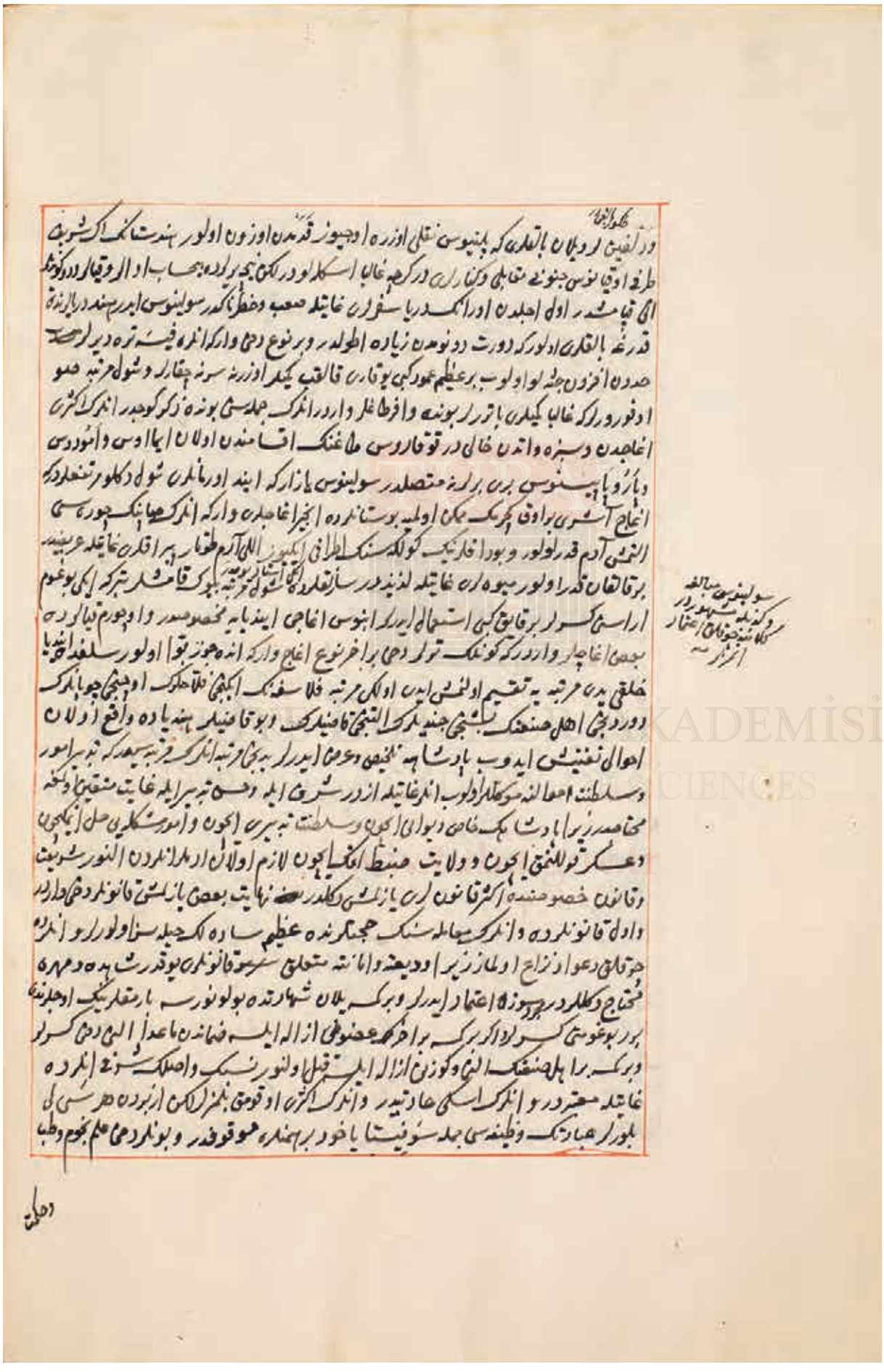

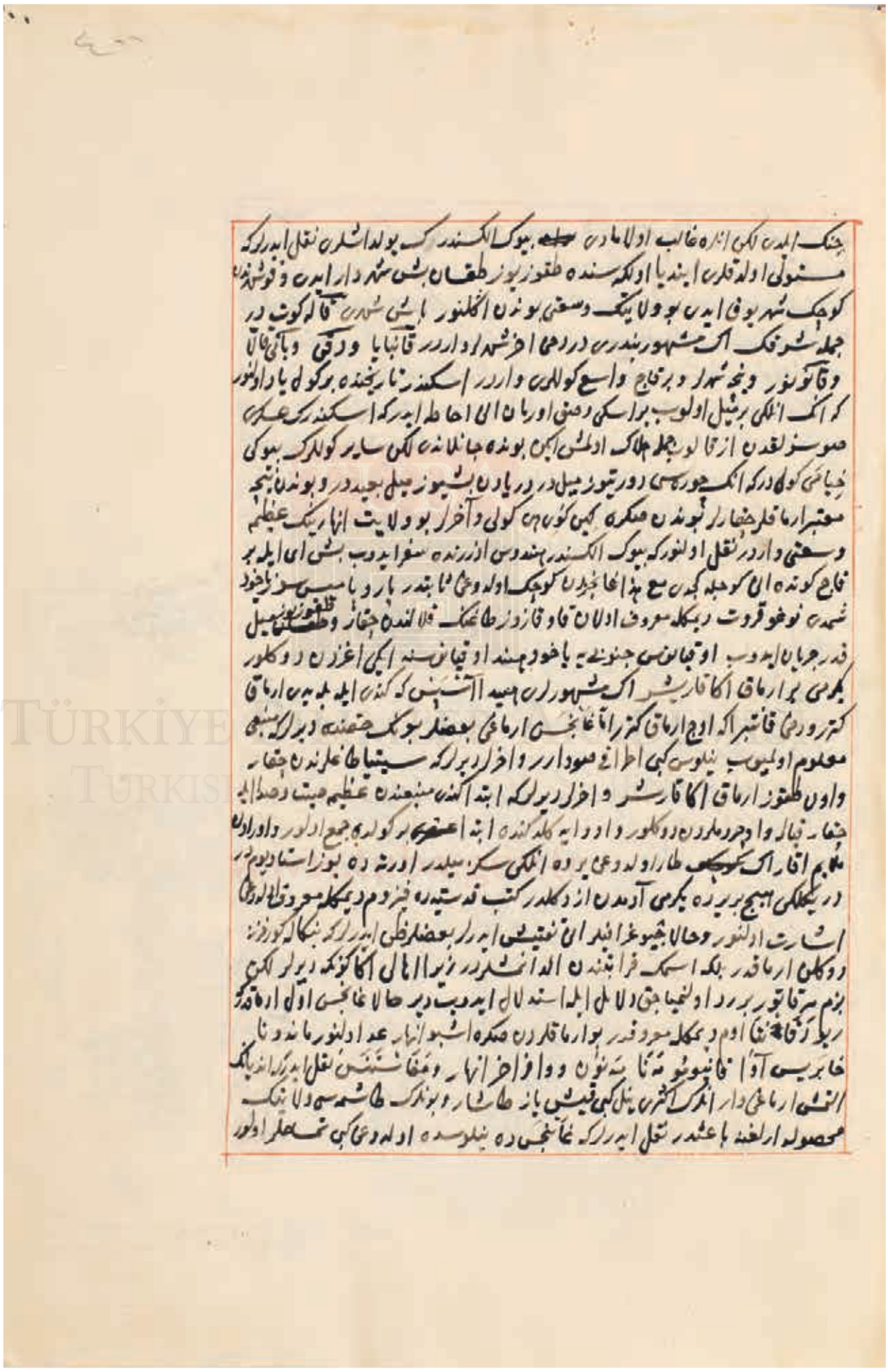

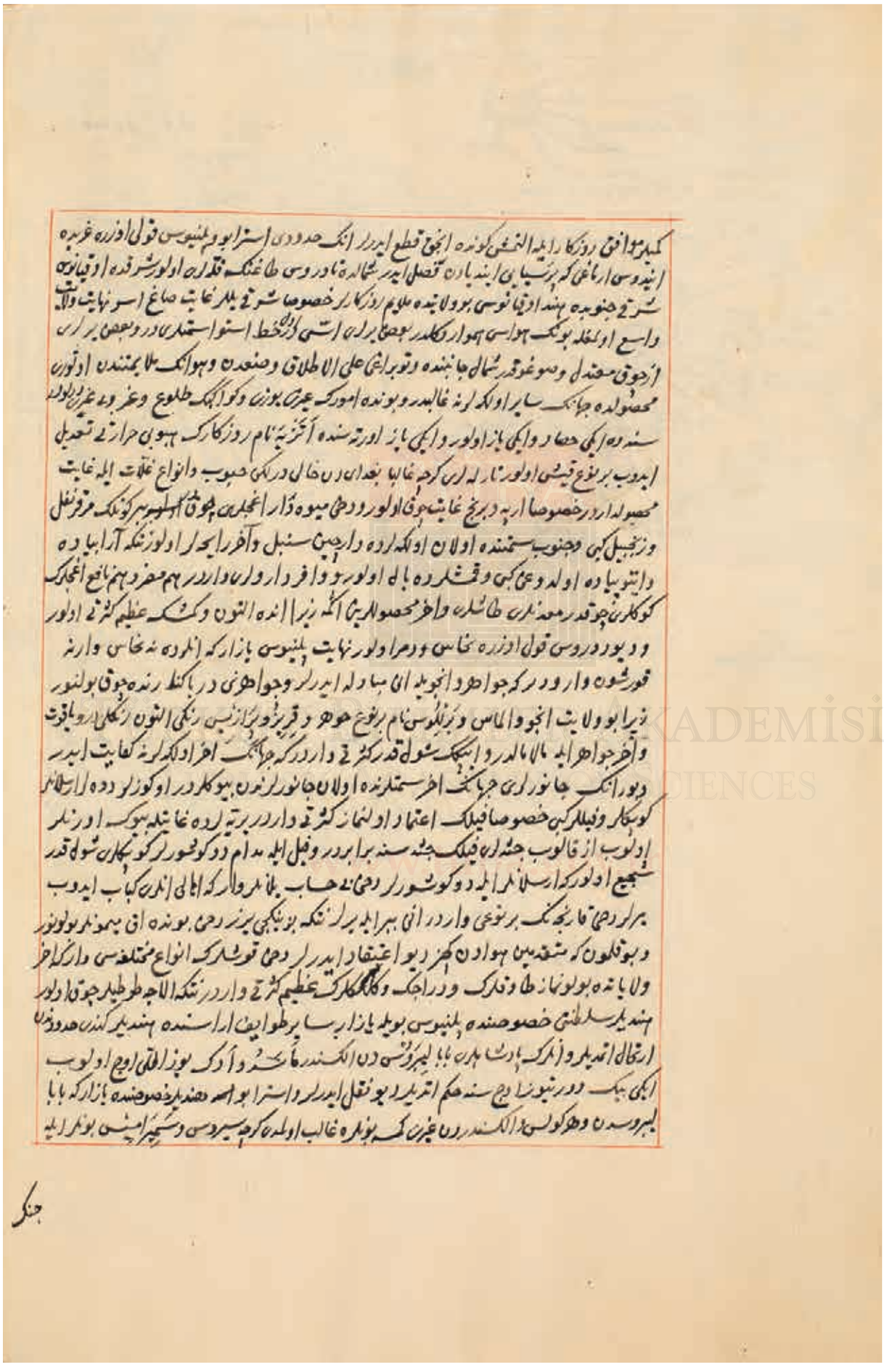

جنگ

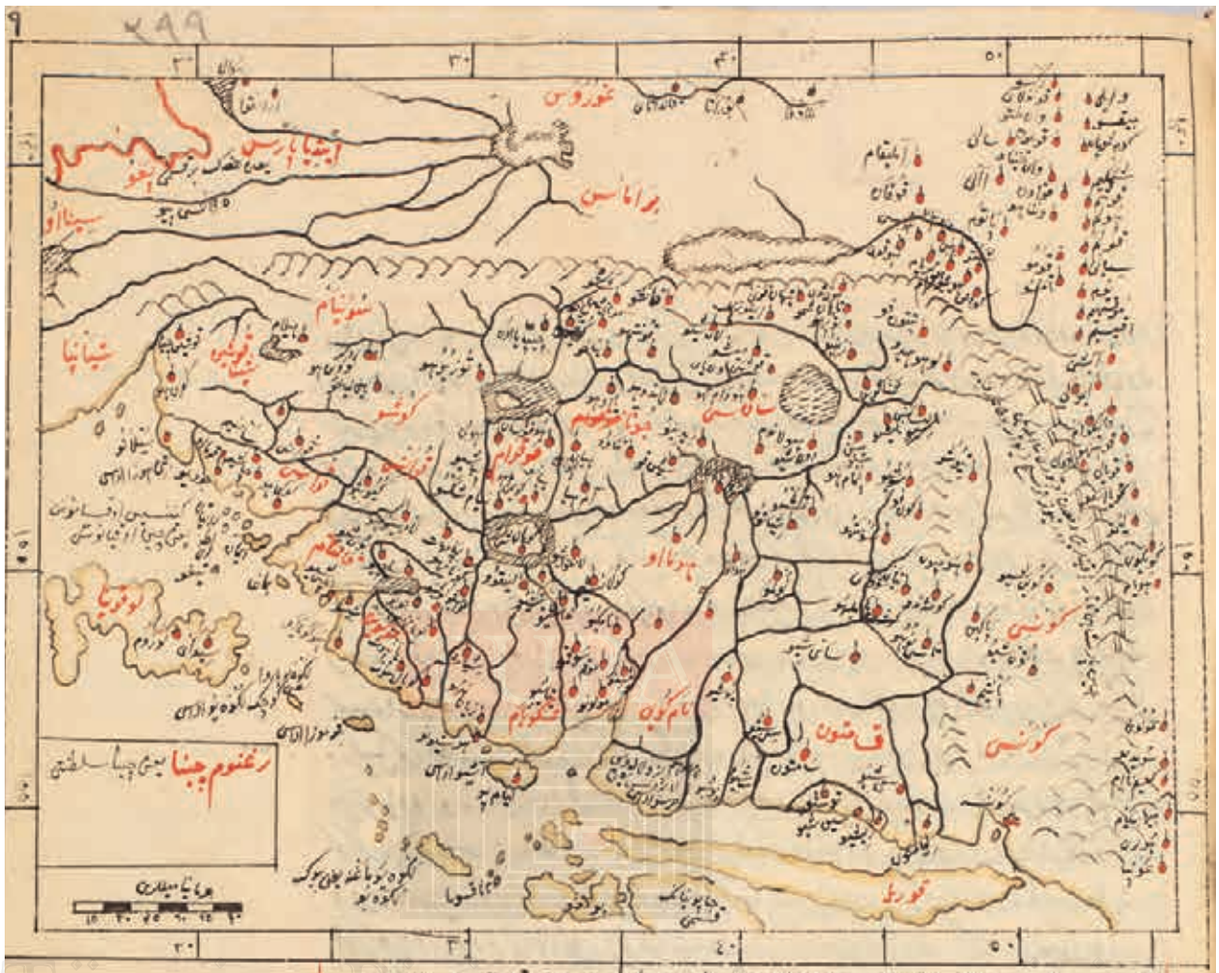

تجارت بوریارده غایله اشتهارده واعتباردده درخصوصا طیب وحریر تجارتله ربیر امالافه دن و بنگاله دن واخراولکه لرده بیر زعفران جوزبوا واکا بکزر رایحه لرداوبار اره چینلیه کوتوب عظیم فایده ایدرلر لکن چینانک اک معتبر متاعی ایپک قماشی درزیر اجواشی باریوس آسیا احوالنه متعلق کتابنده یازارکه بعض بوزنوکزار کورتدیرکه بنیبو یانور آخرلرک قول اوزره کیاپیو شهرنده اوچ ایی یشنده بوزالتمش التی بیک بنمان ایپک کیدره یوکلندیر دیو انتونیوس بابیچا قضا دیرکه اورادن مک جانک اطراف مختلفه سنه سوریلور وآندرباس قورسالیس ایدررادوندکه وانجونک ایوسی اندهنولونور

فصل ٤٦ | در رسم اینديا شرقي أوري بنتاليس يعني هند شرقي آسيانک اک بوک وشریف ولایتی اولان اینديا اینديوس ارماغندن تسمیه اولنمدر بتولمیوس اینکی قسم اوزره ای تقسیم ایدر یعنی غانجس ارماغنک بری یانده کی اینديا اوته یاندکی اینديا وبوما وراسنده کی کنت قدستیده ره هولا یانور آخرلرک املاسی اوزره باولات واولات دیمکله معروف اولدوغی ملی اولنور اوربیس سترابو دیمکله معروف درایالی قتنده ماکن یانور ماجی دریریوس تحریر ایدرلکن سرقاتوره تابع اولان اخرلرجینایه دخی ماجی دیرلر وجواشی باریوس یازارکه اولکی اینديا ایالی قاتنده اندستان دیمکله معروف درواولکه سایراولکه لرکه کسواسعی درپونیوس یازارکه بونک سواحلنک مساقتی

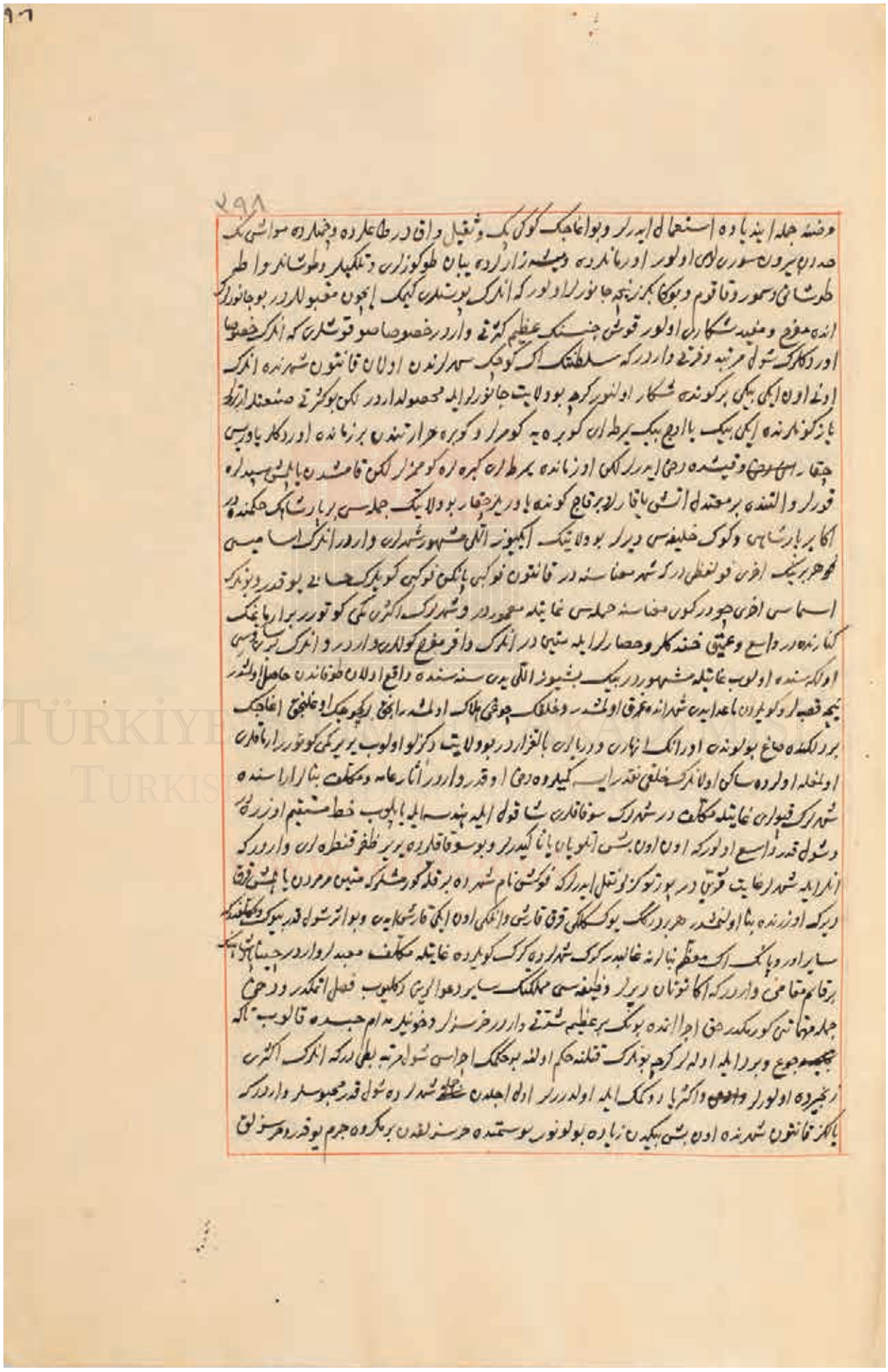

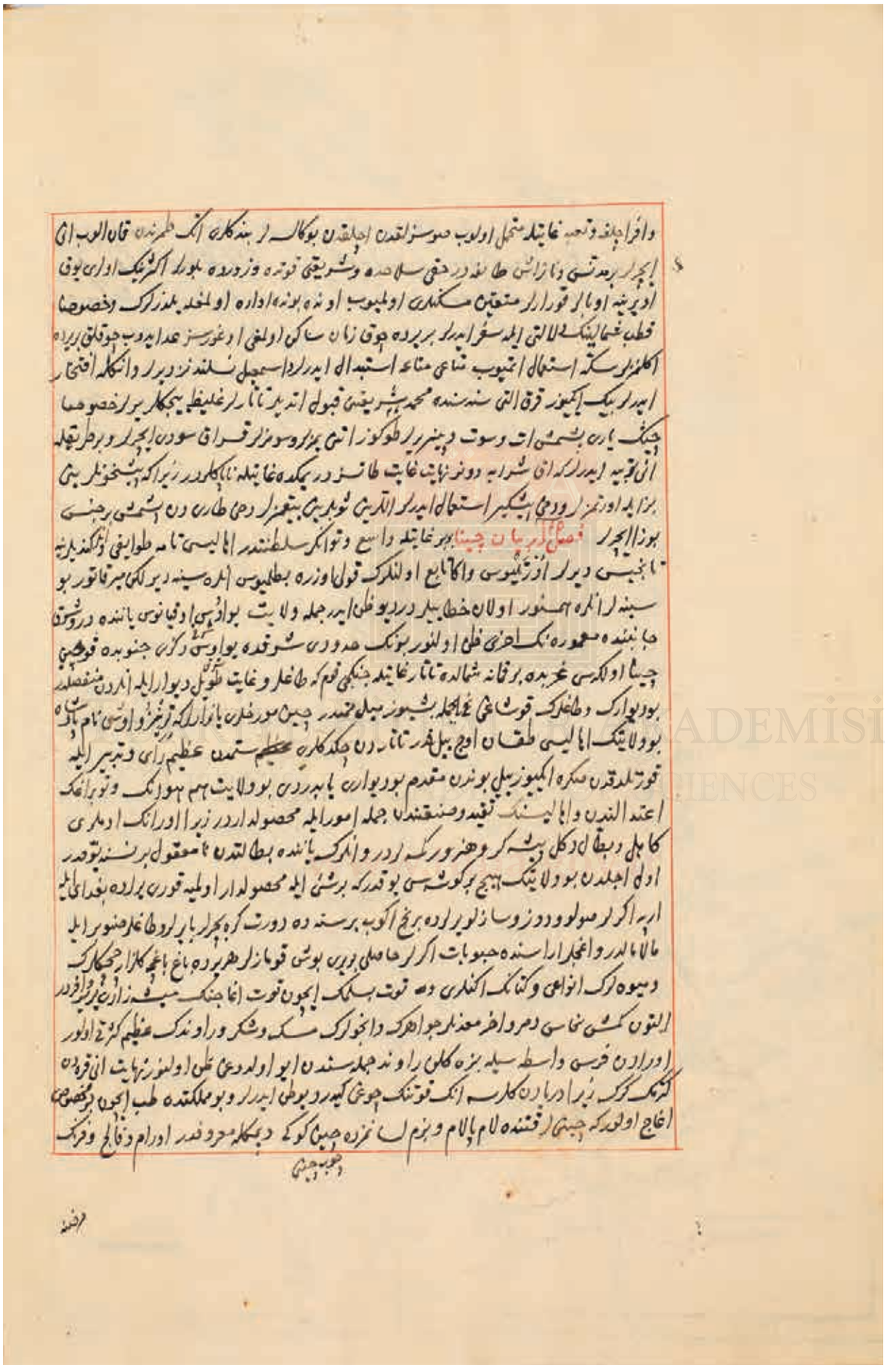

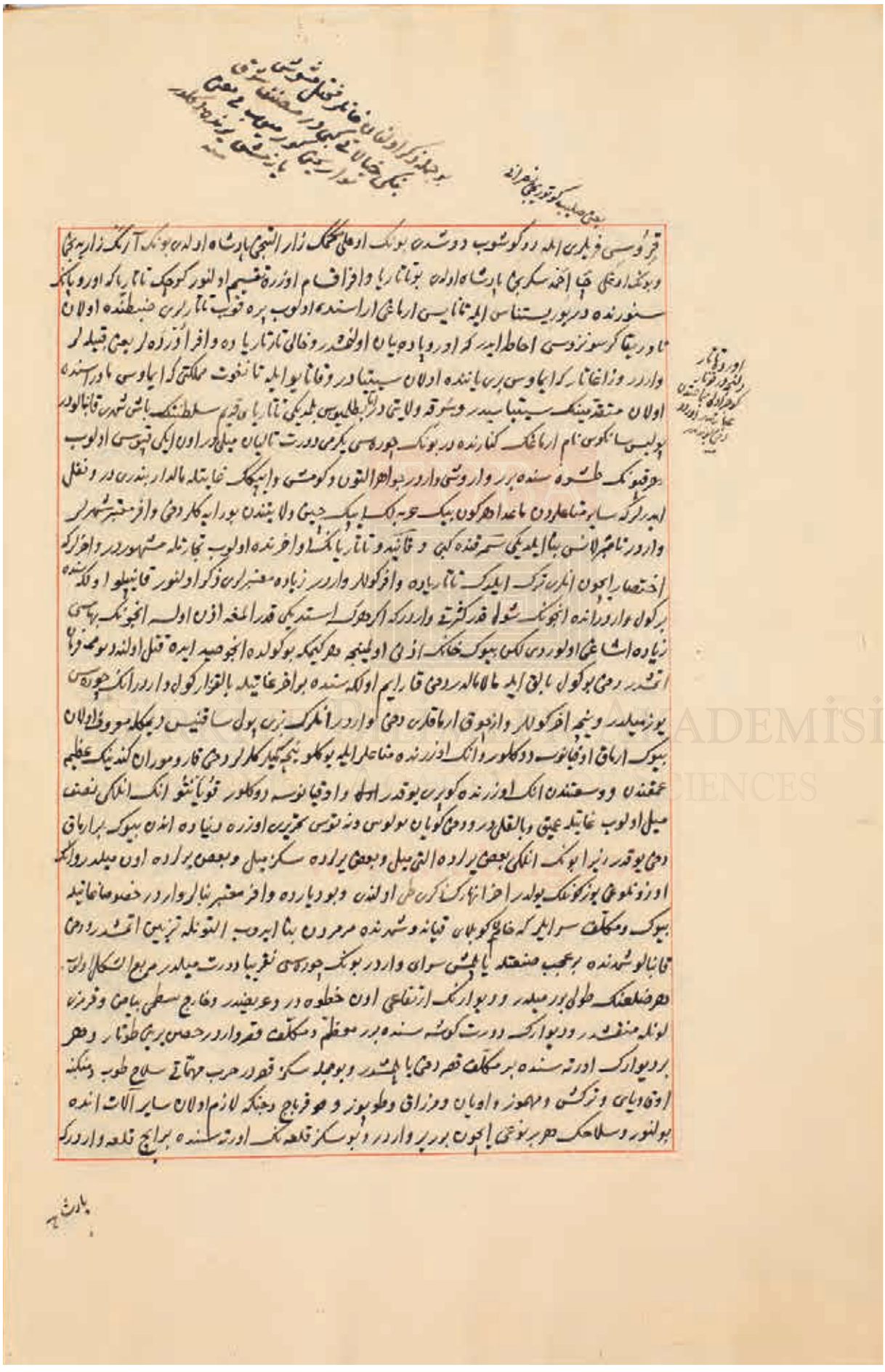

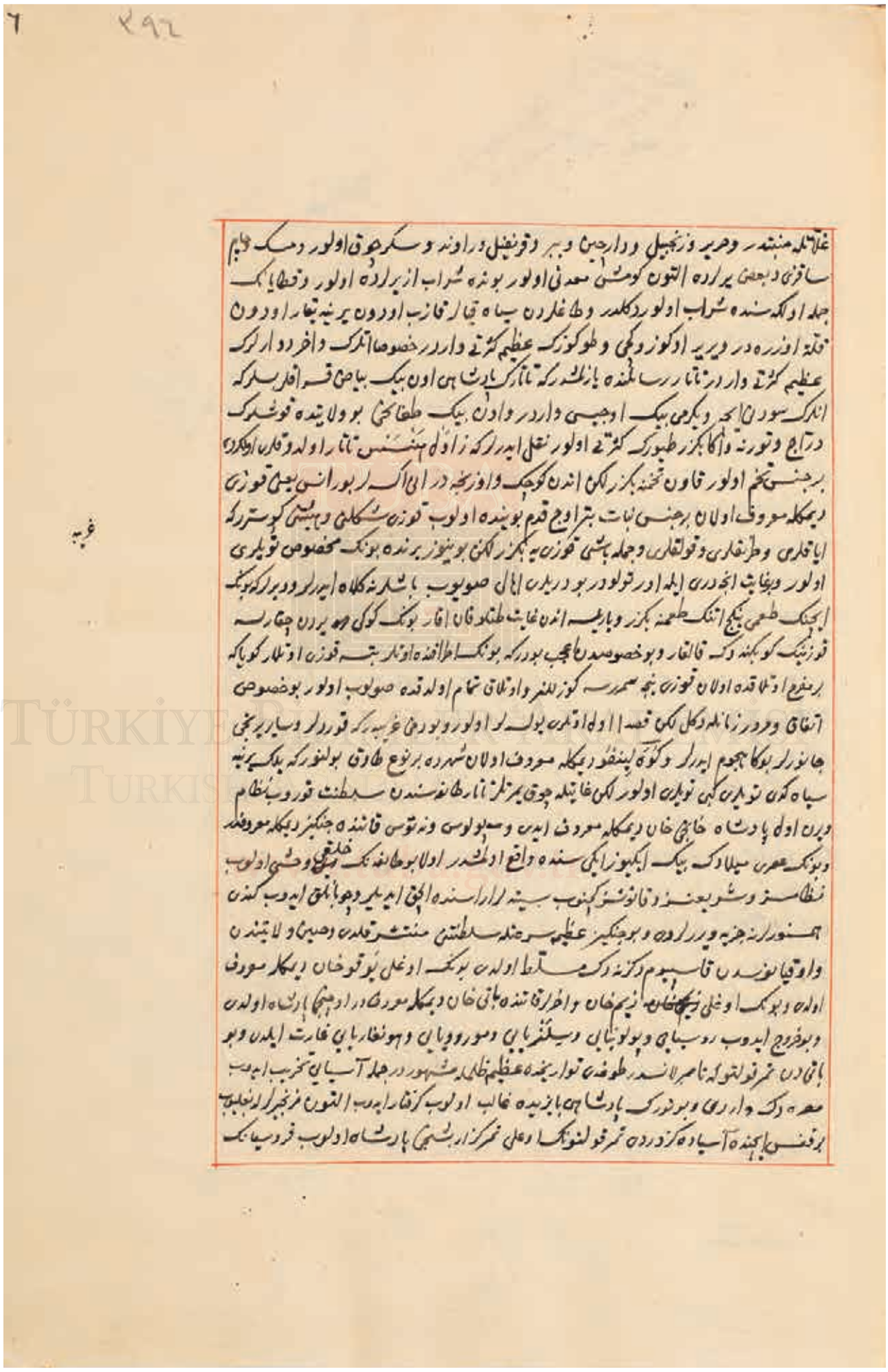

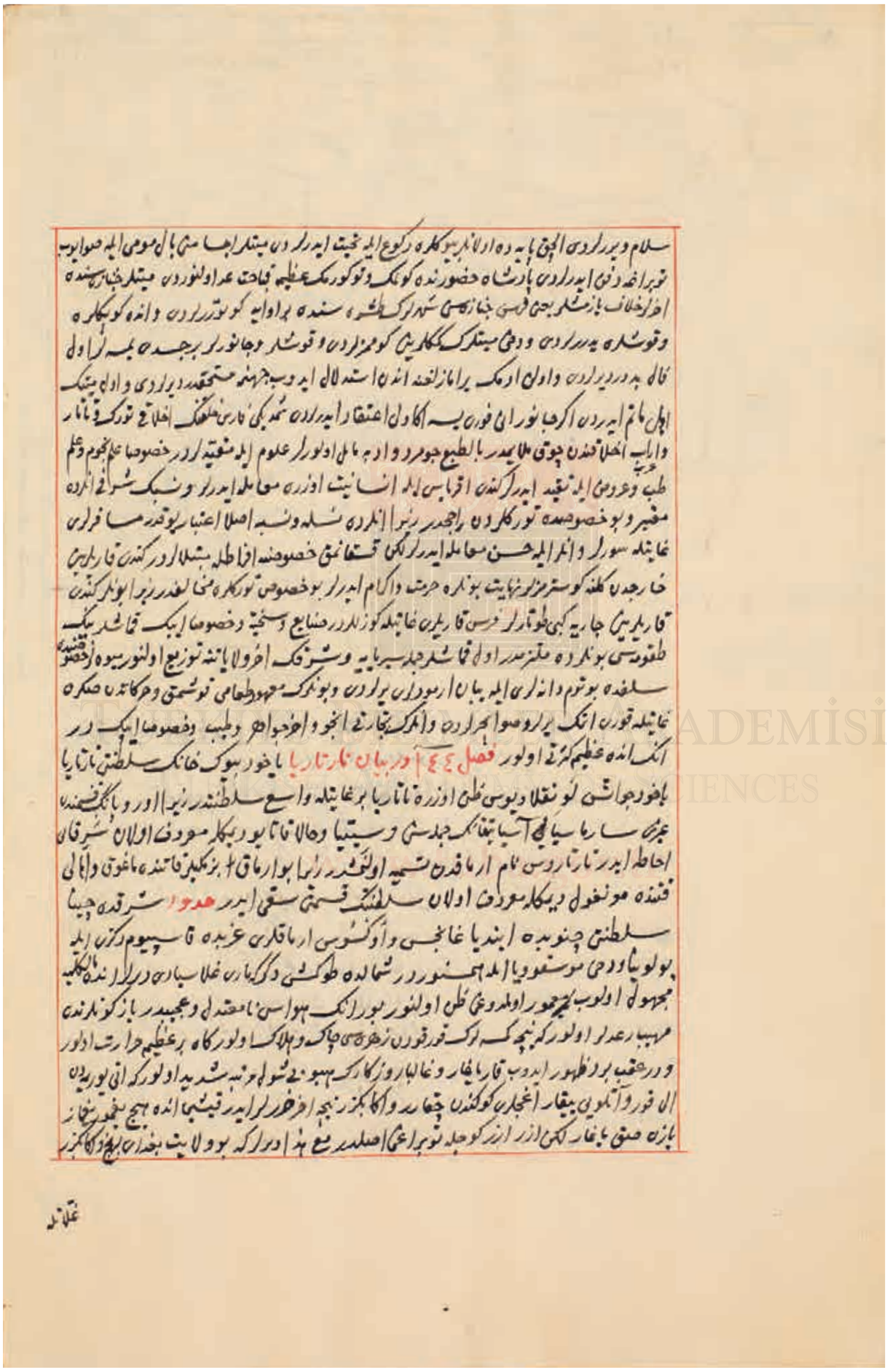

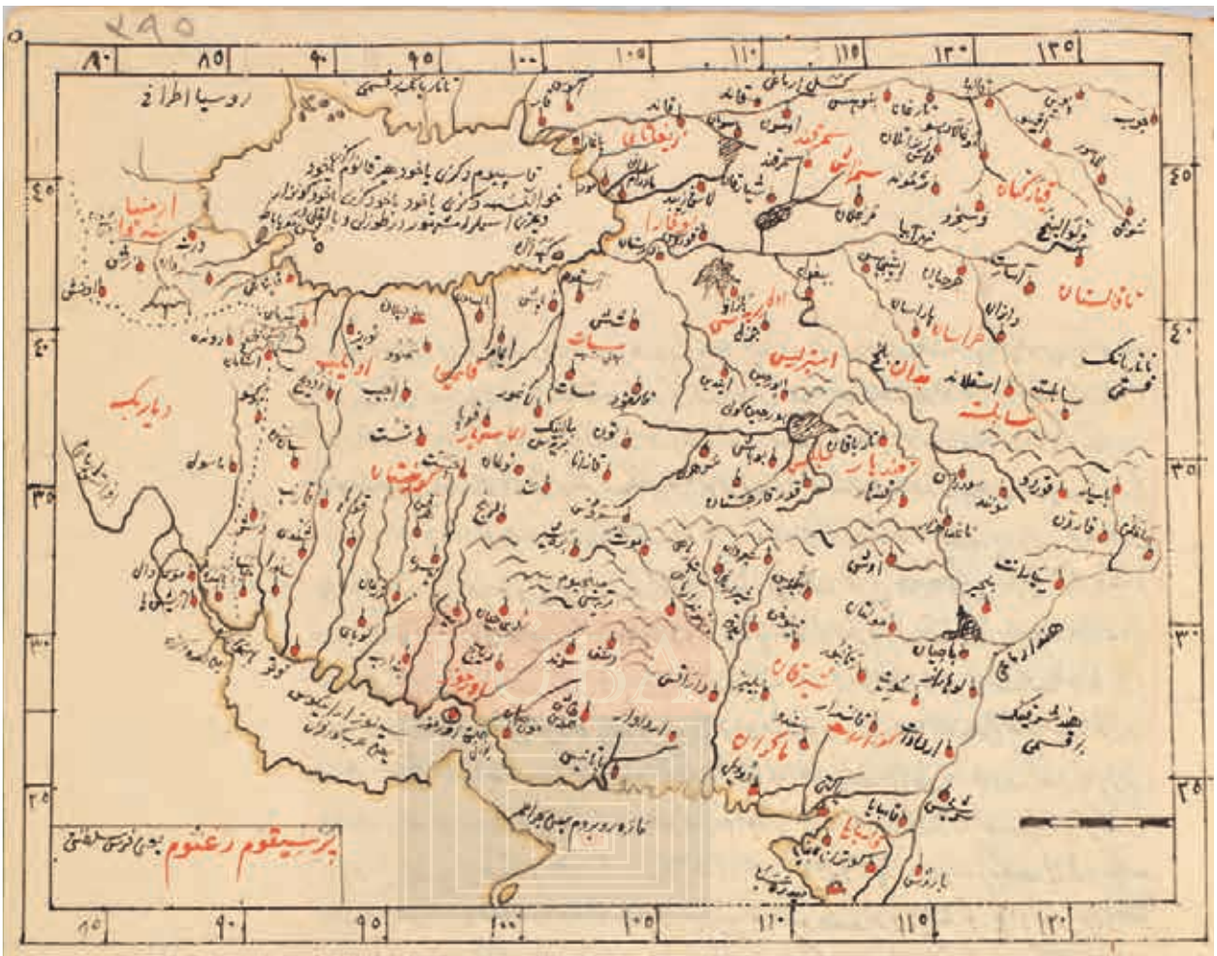

اسما و مختلف ایدر سیمیه اولنور و دخی و اقوام و مانکدن دار در خصوصا یارنیا غایتله اودر مانلی در هیچ فانیا نک قسم
شمالیسنک بی پایان اورمانلری دار در اوله اورمانلر پلید و منفور و چام اغاجی ایله دار در اغاجی ایله مالامال اولد
ودخی یرنجی جانورلری چوقدر قیلان و ببر و پارس کبچوق آریسی طاغلر و اورمانلرله محصور در زنکه جمله پرسیس
بولیدر اثار عامه خصوصنده بو سلطنته بیچ مکافات و معظم بالدار ایدر خصوصا بلونیاده و انکرک
برین اقوات اوزرنده بنا اولنان معظم کوپری که سیمیرامیس نام ملکه بنا ایلمش ایدر بو خصوصی مونتروسی
بشنجی کتابنده تفصیل ایدر رومی سیمیرامیس بابه سی سولق بوستان مزبور کتابده تفصیل اوزره بیان
اولنمشدر سوزینا اولکسنده سوزا شهرنده برقصر وار ایدی مدیرک پادشاهنک سرای ایدی قاسیو
دوروس نقل اوزره ممنون نام کمسنه عجب صنعتله طاشلرین القوله برین برینه بغلیوب بنا ایلمشدر و فرنور
مونتروسی بو بنای عجیبانک بر عجایبات ندن صایار امالی نک اخلاقی خصوصنده پادشاهلری برادیگادن
دیگرلرینه قولک که پادشاهه اطاعت انمزدی باشی و قولاری یی کسوب دفندن محروم ایدرلردی و هر
برینه و اقرعورتلرینه و دخی اولاد و تناسل ایچون بیچ سرای بلدرلردی امور عظیمه خصوصنده
شراب ارسنده مشاوره ایدرلردی و شول ایکی نشاطنده اولان مشاوره پرهیزکار
ایتلرک مشاوره سندن ایودر صانرلردی خصمارینه و رتبه ده برابر اولانلر بوسه ایله برین برینه

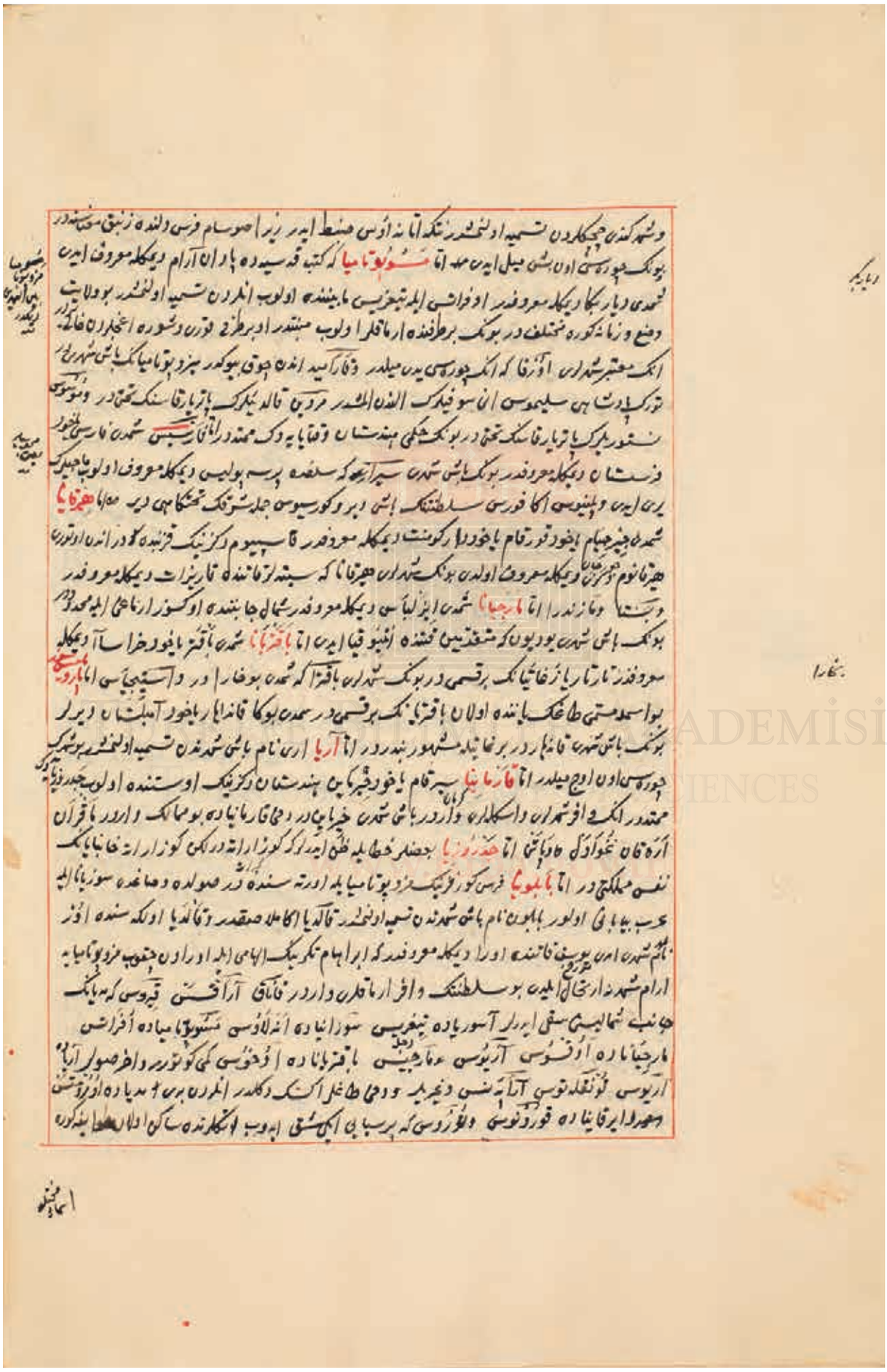

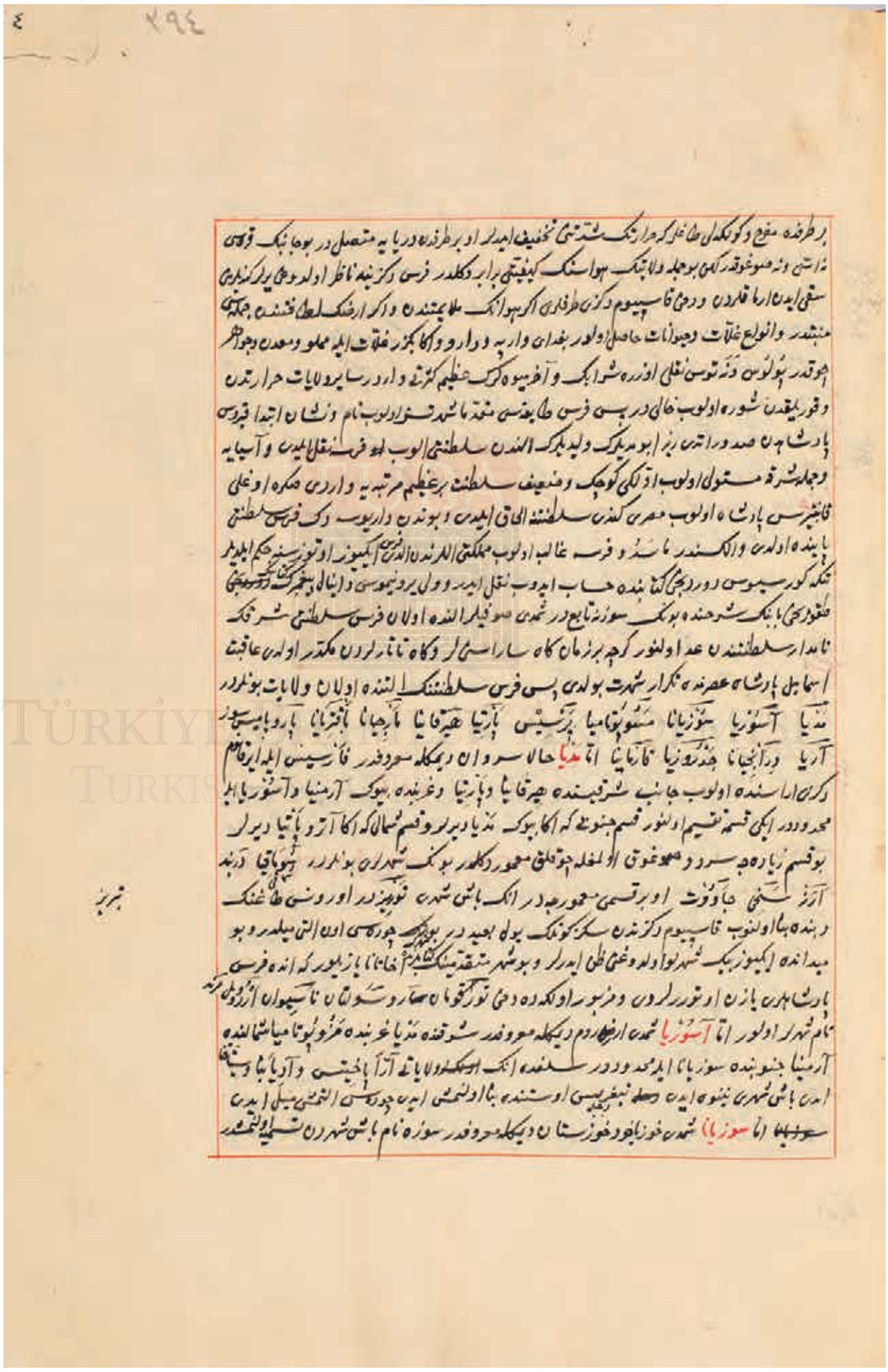

رودس پلینوس قول سلفده اوفیوزه و استریا و آنزه یا و ترینا قیا و قورنیمیا و آتانزیا
و مانقاریا اسملری ایله معروف ایدی آسیانک قره سندن یکرمی میل بعده اولوب چوره سی بیور
قوق میلدر هواسی غایتله ملایم و معتدلدر سلفده کوشک مخصوص ایدی انجیون که انده هر کون نشی
کورینوب کون کورو ندی کون یوغیدی تاره لری غایتله منبسط خصوصا اوتلقدن هجایه ندر وفی بیوکلار
اغجلری چوقدر انکله هوای مدام سبزدر حالا انک اثری برمنین شهری وار در اکا رودوسی دیرلر
او انک طرفی تماشنده در برقسمی برطاغ انشنده و برقسمی دریا کنارنده در بونک غایتله ایو
و امین اسکله سی وار در ایکی حصاری وایکی سوری اون اوچ بوک قلعه لری وار و دخی قلعه لری
وار در و اخر تا بیار ایله متین و مرتبا در سلفده غایتله مشهور آفاریمیا و اراید و دخی کوشک
نحاس قوتوس سوزی ایله مشهور ایدی بوک بوک کلکی زلزله ایله یقیلوب تورانی اوزرنده ایکی
غریب مهیب کورو ندی براورته بویلو ادم بوک بر باش باغنی کوجله قوجاقلاردی بونک
بارماقلری بیچه اخر صورتلرینا بوک ایدی و قرنلری اعضالرندن واسع غارلر اچیلر ایدی اون ایکی
سنده ره یاپلمشدر و اوجیوز تالنتوم اکا خرج اولنمشدر و ایکی سنده استحکام ایچون غایت
بوک قیالر ترتیب اولنمشدی ایدی که انرک وزیری ایله محکم سنکلیلی اوله سلطان بوایزایی الدقده
بوصورتک قاسی طلسان دوه یه یوکلنده فصل ۱۴۳ دریانک پرسیقوم رکنوم
سیوه سوفوردم ایپریوم یعنی فرس مملکتی یاخود صوفیلرک سلطنتی بوسلطنت
سلفده بیچ مشهور ایدی ایسه حالا اثری دخی اشتهار ده در بونک ایالیسی پرشه دیکله
معروفدار دخی انده ریامی یاخود اجامی دیرلر عجبا ازایا مملکتندن تسمیه اولنمشدر
و یوازایا سلفده جغرافک قول اوزره آسوریا ایدی و پرشیه سندن پرسیانک دیکله معروفی
اولدیلر و کندیلرک یاشنده کیدکلری قول بورکن خزل یاسی دیکله معروفی اولدیلر و سوفوس نام
بکدن سوفیانی تسمیه اولندیلر پس فرس سلطنتی تورک سلطنتی ایله زاغانوس تاتارلر
قاجیاسلطنتی ایرقانوم یاخود فاسیوم دکزی و فرس کورفزلک اراسنده درامدی
بونک شرقنده هندیلر اما قاجیاسلطنتی اولورطا غلر و بیابانلر اراسی فصل ایدر شمالنده
تاتارلر اولورلر یعنی اریانوس یاخود اوقسوس ارماغی یانده و ماعدا اشبو فاسیوم دکزی
قیاریغنده تورکلر اولورلر تیغریس و جیحون کولی یانده و جنوبده فرس کورفزی ایله هندستان
دکزی اولور و حقیقتده بوممالک غایتله واسع در زیرا تیغریس باشقدن غربه اوتوروکزدوه
طونار جنوبه شماله یکرمی ر رجه در فرس ولایتک هواسنک اعتدالی خصوصده کوتوسی
کورسیوس بشی کتابنده بویله یازار جله آسیا ده اندن صانع ولایت یوقدر هواسی معتدل

اوفوزه

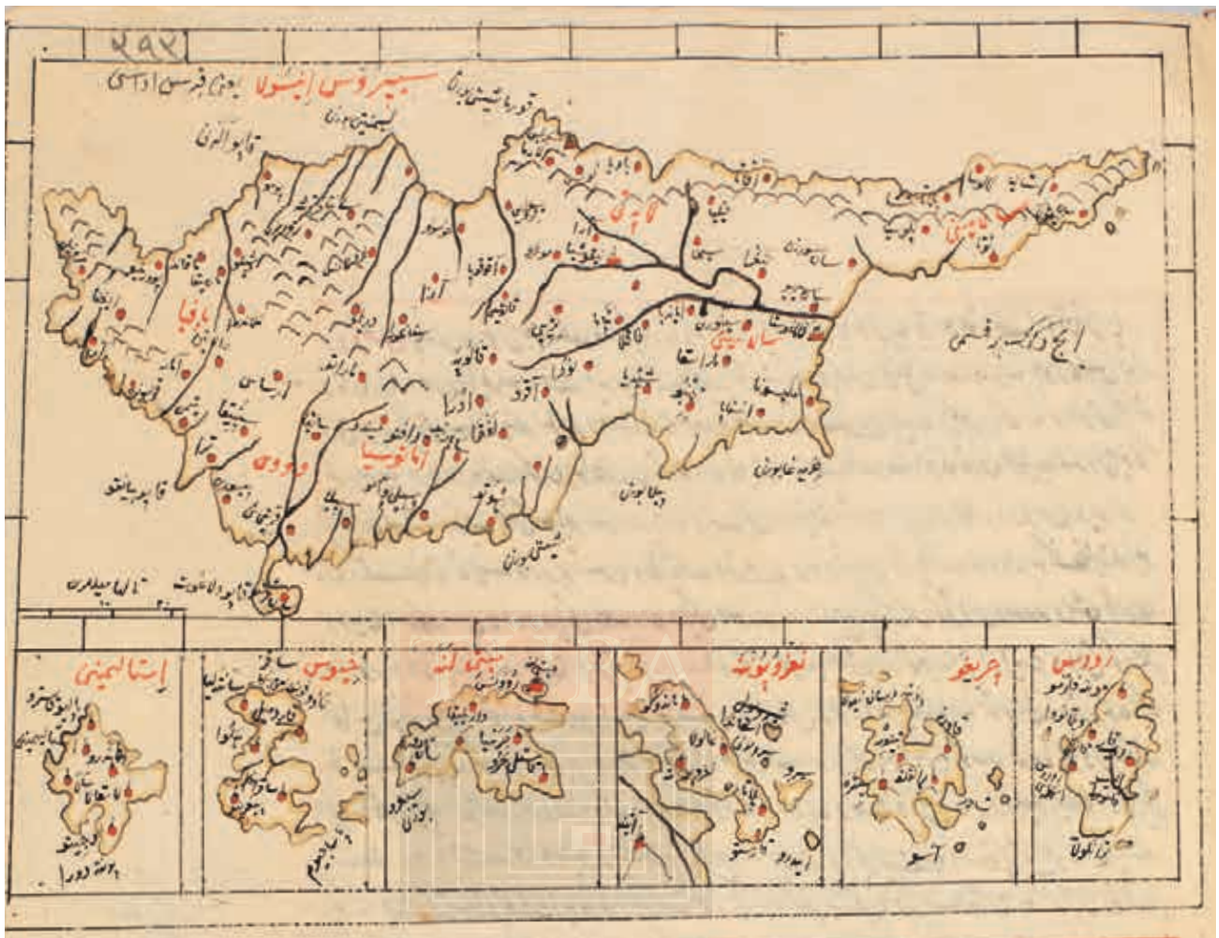

شمدی قارستو دیرلر سلفده مرمر ایله مشهور ایدی دخی هلی یه آوبیرا و نه سوس و آقالیا استرابو
یازار که بو اداده ایکی ارماق وار بری کروس و بری نه لاوس طبعی بری برینه مخالفدر زیرا حیوانات
انلرک برندن ایچرسه پوستلری اق اولور اوبرینک صوینی ایچرلرسه سیاه اولور و دخی
لیویوس قاتنده اوبویکوس سینوس دیمکله معروف اولان اوریپوس انده اولور بر سریع
الحرکه دریادر کیجه ده یدی کره و کوندزده یدی کره کاه اشاغدن کاه یوقاردن سرعتله اقوب
روزکار ایله پوپه کیدن کمیلری بله منع ایدر مشهور طاغلرندن قافاقوس ره اوس طاغی که
ایلیوم دن رجوع ایدن یونانیون قتلی ایله مشهوردر زیرا بو ادانک پادشاهنک اوغلی
پالامدسی ترویاده قتل اتمش ایدیلر و ترویادن کلوب بو ادایه اوغرارکن بو طاغک یاننده
انلردن انتقام الندی چریکو بطلمیوس قاتنده قیترا و پلینیوس قاتنده پورفریس و اوستاتیوس
قاتنده پورفریزا دیمکله معروفدر انده حاصل اولان ارغوانی مرمرک کثرتندن تسمیه اولنمشدر
شمدی چریغو دیمکله معروفدر اجه یوم دکزینک اولکی اداسیدر عربده لاقونیقوم کورفزینک
یاننده در پلوپونزوسک ساحلندن بش میل بعید اولوب چوره سی التمش میلدر کندی
اسمیله مسمی بر قصبه سی واردر و افراسکله لری واردر لکن چوقلق امین دکلدر و ادانک اطرافی

قیالقدر

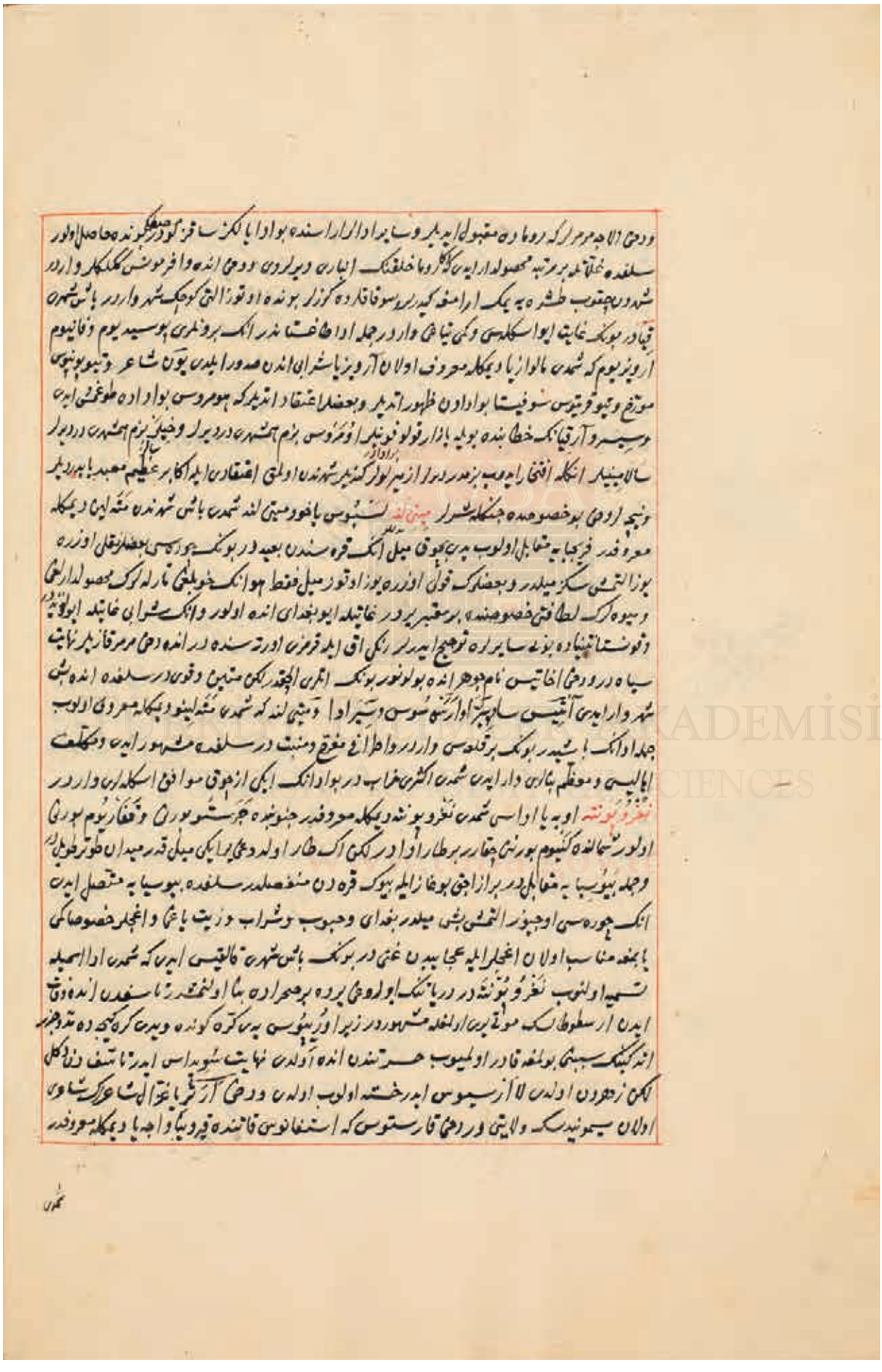

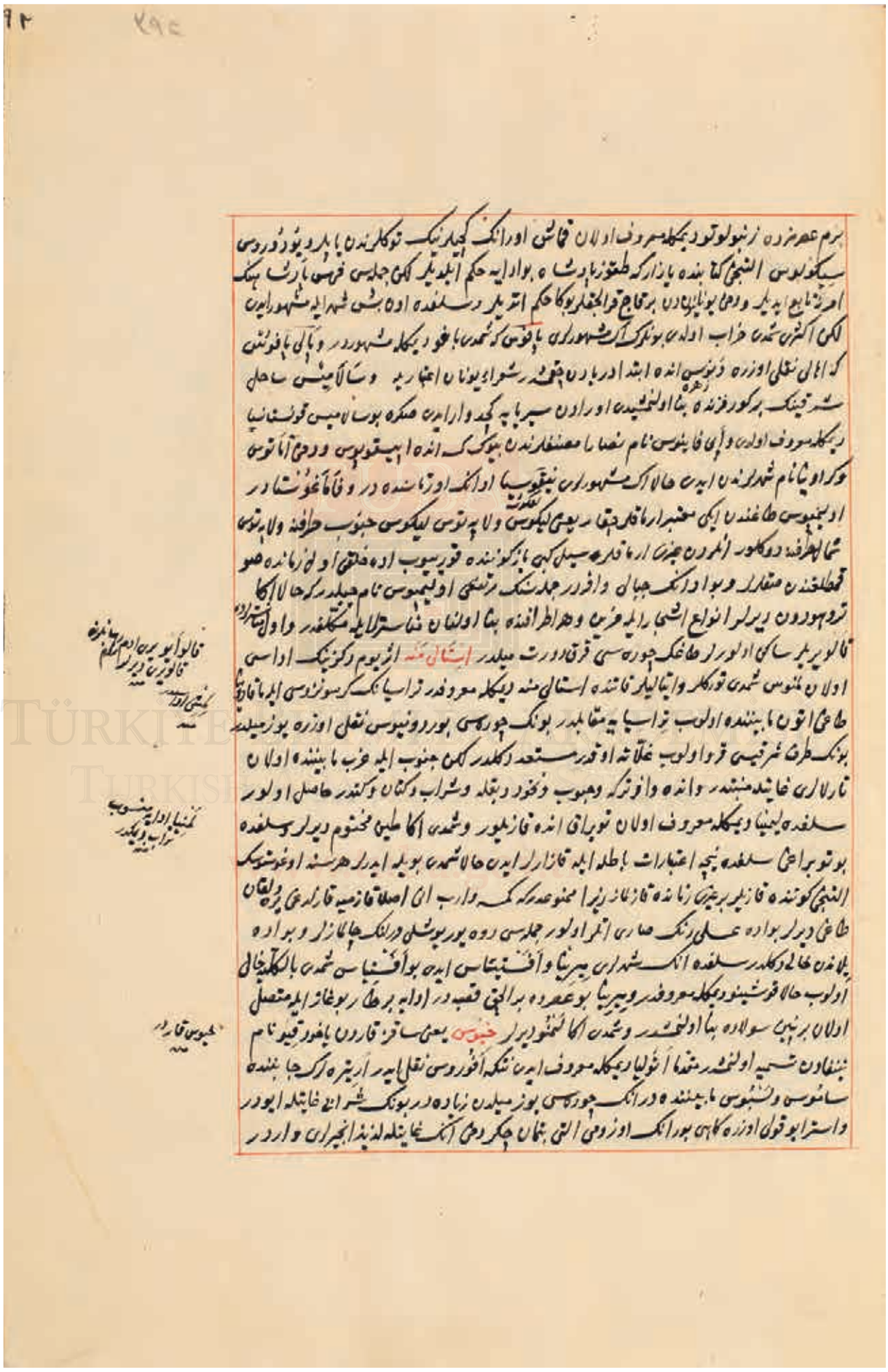

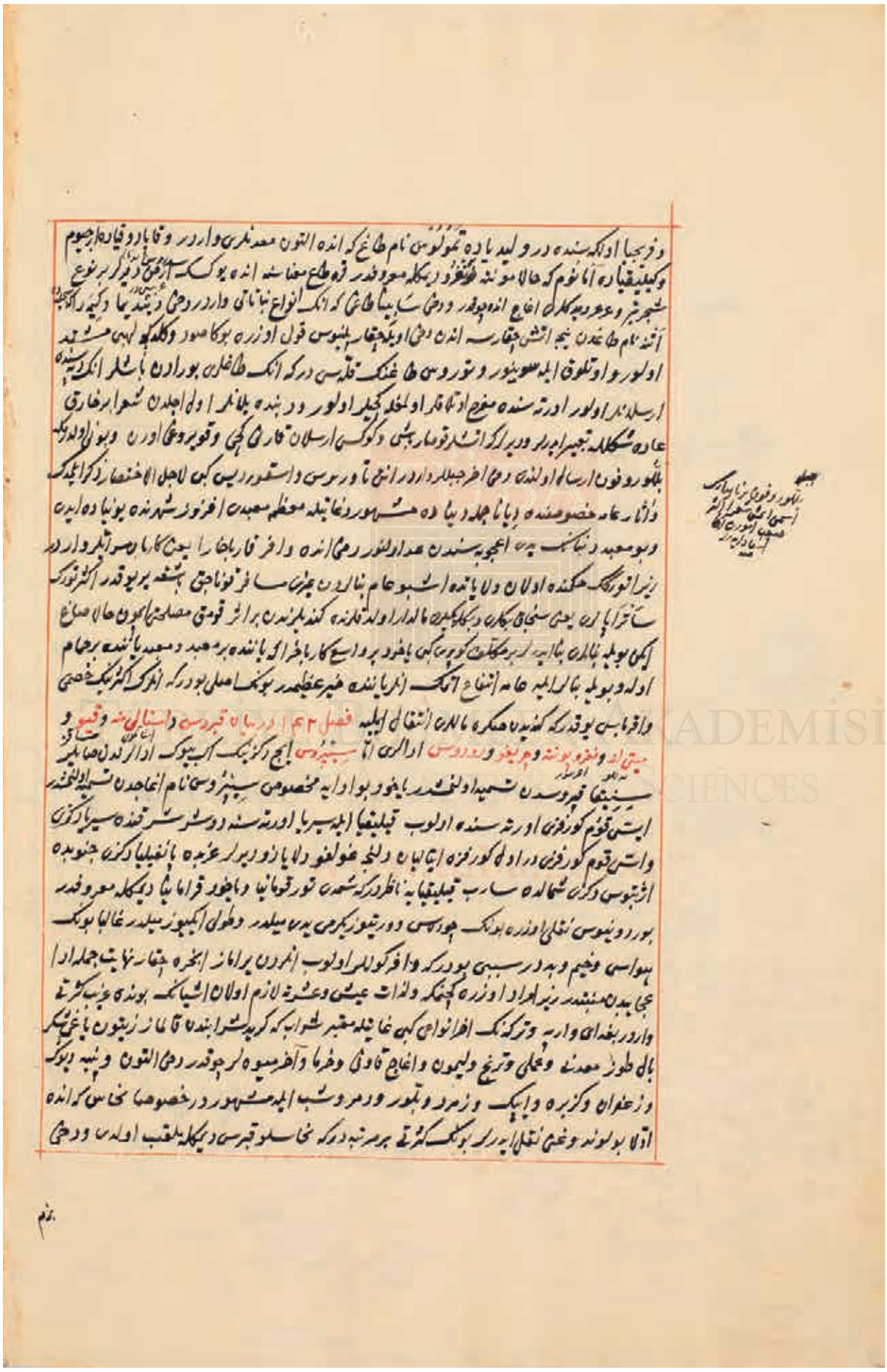

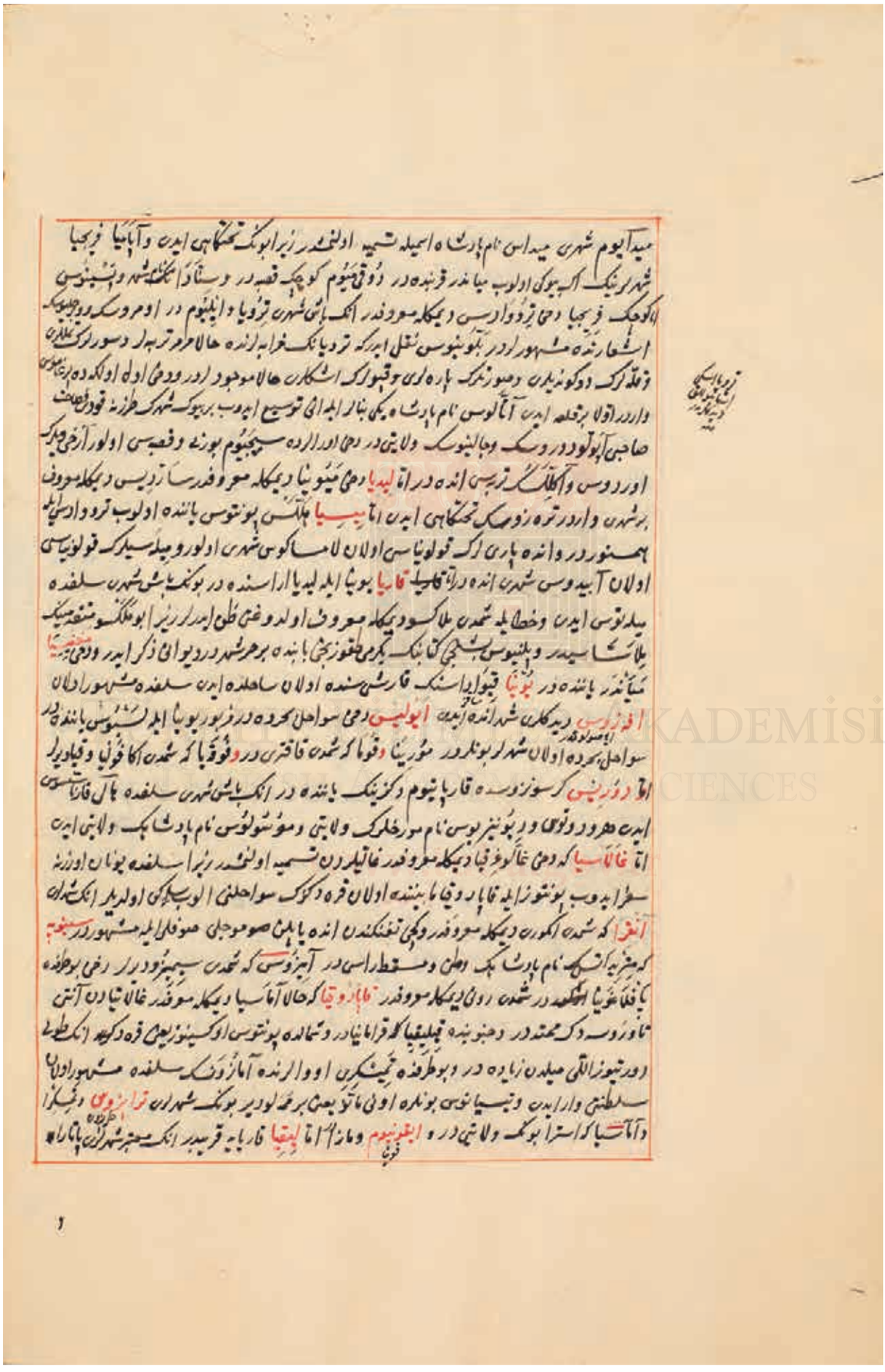

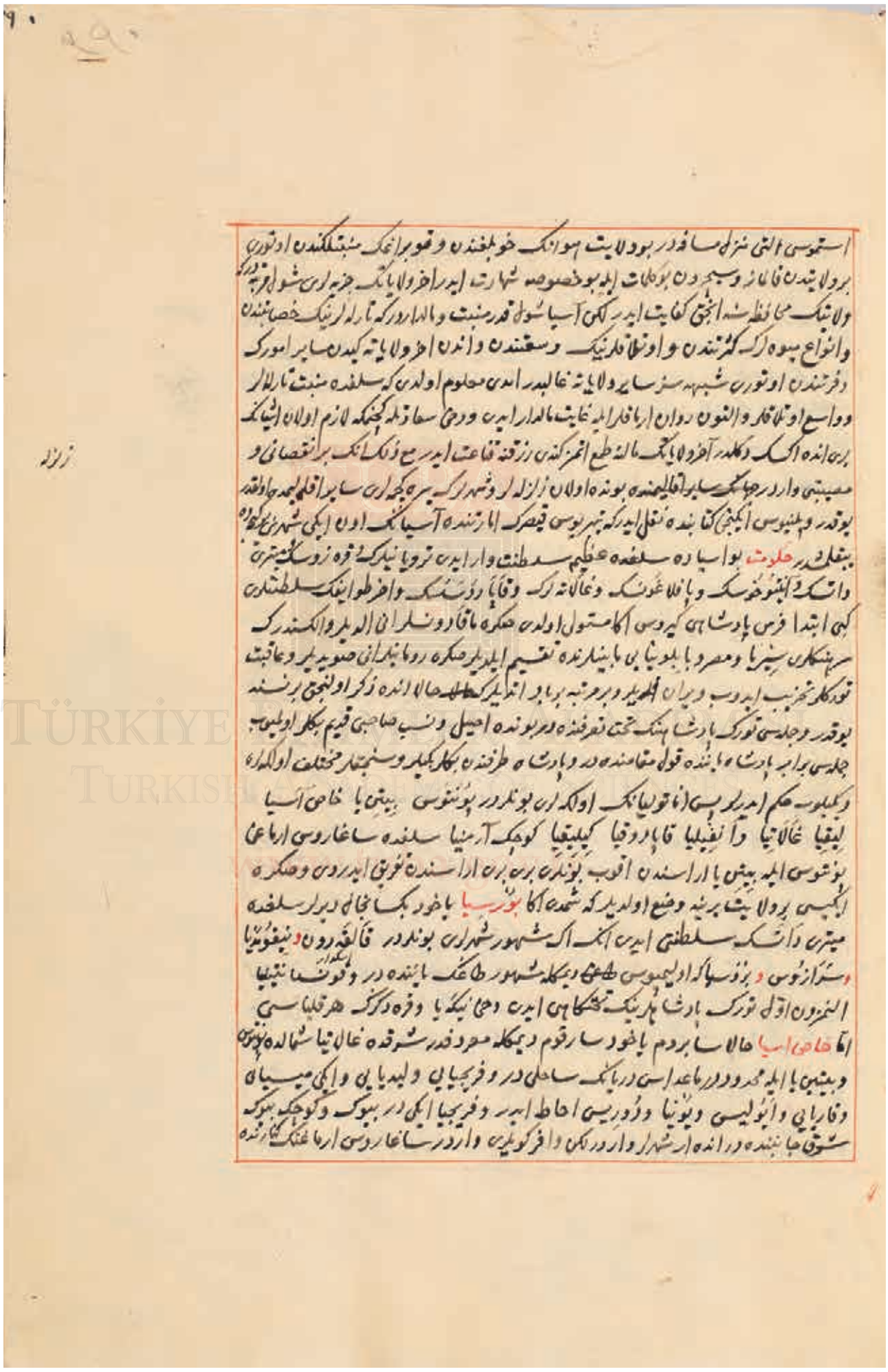

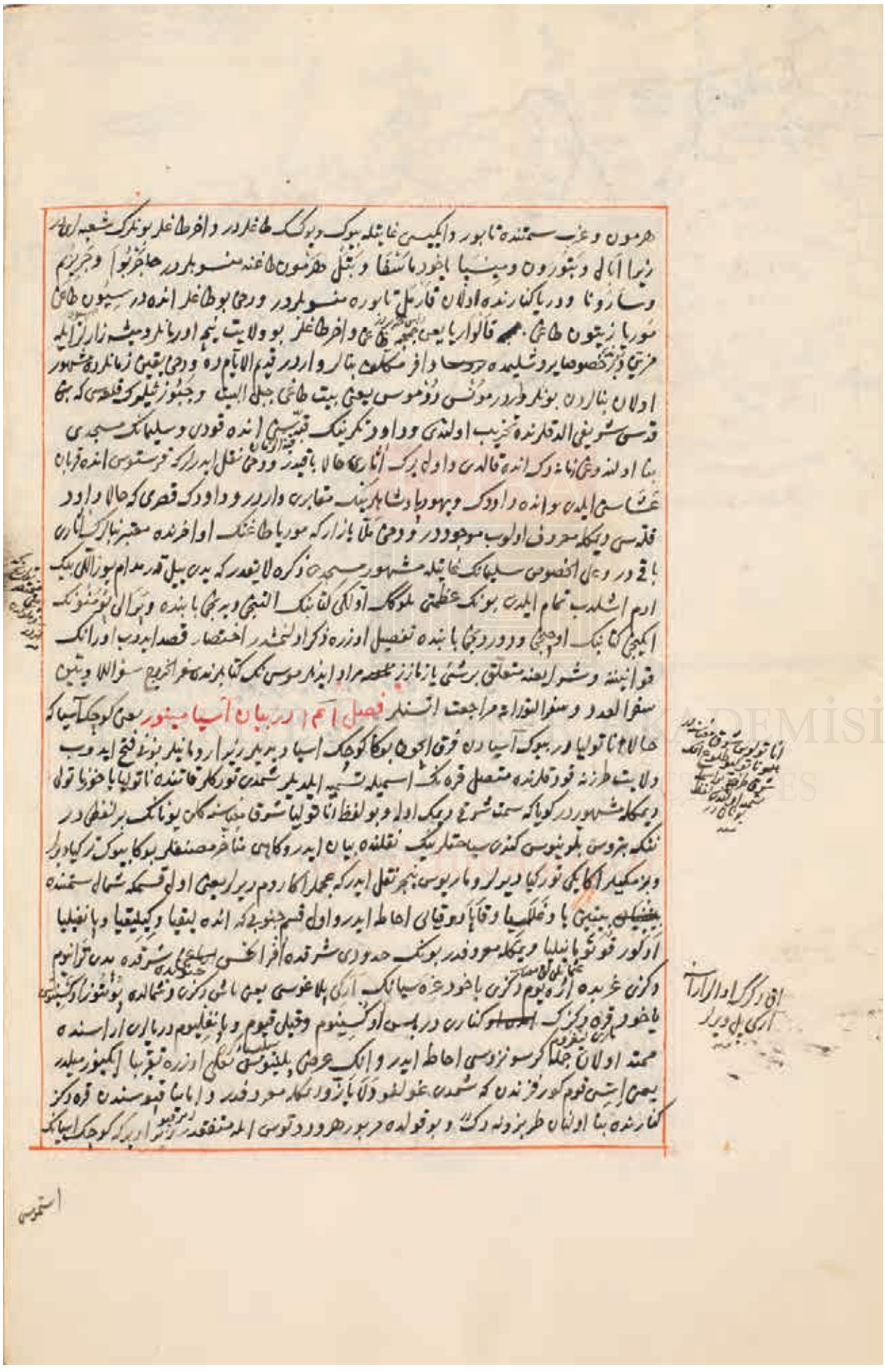

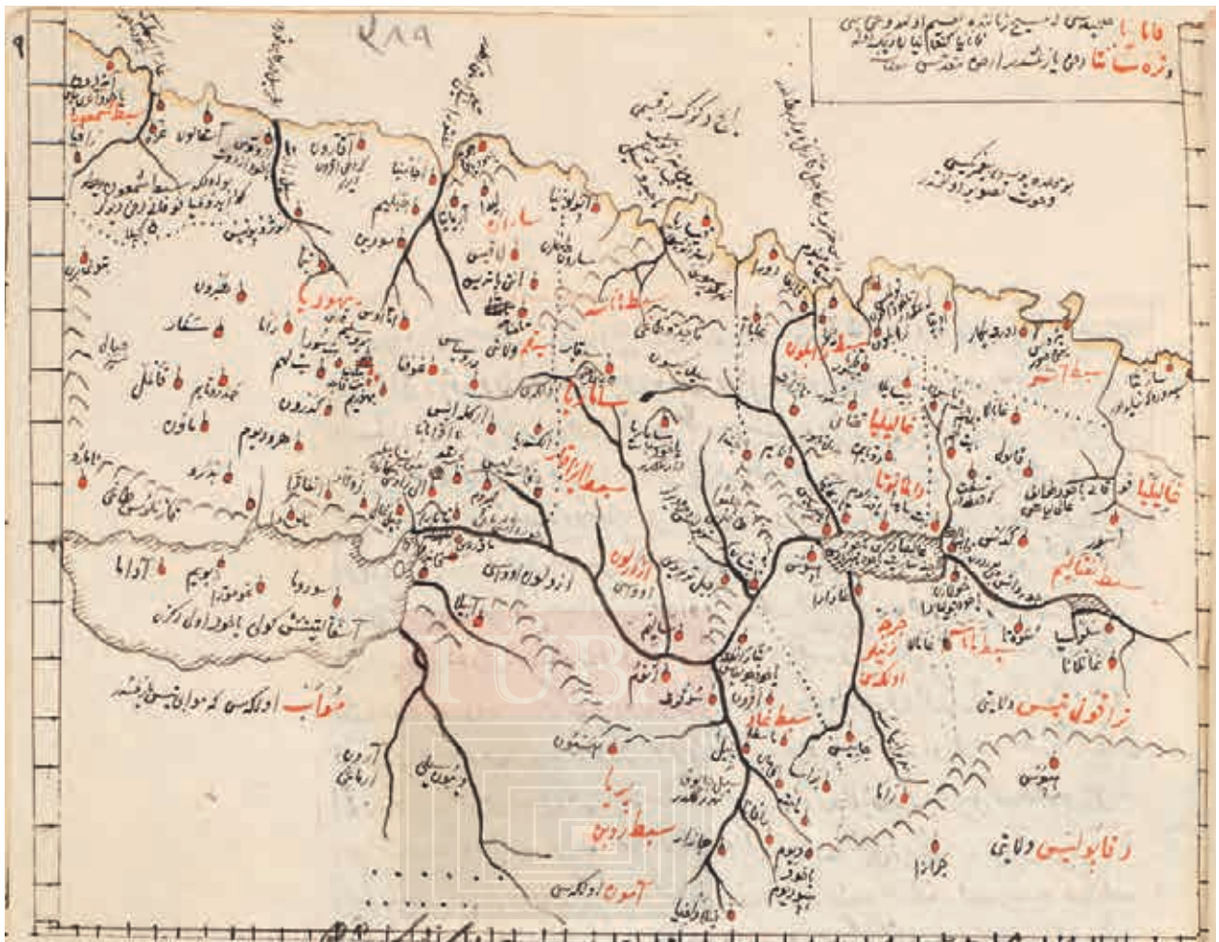

باخود هبرون که اولا اربه دیمکله معروف ایدی و ماتره و قاریاتاربه یعنی دورت اولمک شهرک جوردانی
ارماغی وراسنده ماخه روسی برشهرجک ایله برغایت متین قلعه در و دخی بونده سودوما و
غوموراشهرلری بونده ایدی اهالیسنک فحشلرندن اوتوری بالکلیه تخریب اولندی التی اوستنه
کلدی اما سامارا یهودیا ایله غالیلیا اورته سنده در سامارا دیمکله معروف باش شهردن
تسمیه اولندی و اسرائیل پادشاهی آمری انی بنا ایلمشدر حالا سه باشنه دیمکله معروفدر بو اولکه ده
اولان قصبه لر بونلردر سیخم که صکره نیاپولیس دیمکله معروف اولدی و قاپرنا ادم و بت صایدا
و خورازین اما غالیلیا لبنان طاغی و سامارا اورته سنده در و بو مملکت فوقانیه و تحتانیه یه تقسیم
اولنور فوقانیسنه طوایفک غالیلیاسی دیرلر و سور ایله همسنوردر و تحتانیسی
تیبریادس یاخود جنه زارت و کزینک کولینک یاننده در بو قسمده اولان شهرلر بونلردر
و نایم و قانا و نازارت و غادارا بو جمله ولایت ایکی دریا ایله جوردونس ارماغی اراسنده
انک وافر کوللری واردر بعضلری کمی کوتورر و وافر ایچو بالقلری اولور عبرانیلر یاردن دیمکله
معروف اولان جوردانس ارماغی بو ولایتک اوزونلغنی ایکی شق ایدر جرونیموس مازارکه
بو ارماق بری برنه بقین ایکی بیکاردن چقار برنه جور و برنه دان دیرلر و بو ایکی لفظی جمع ایدوب
بیکارلردن صو صو بری برنه قارشدقده جوردان دیرلر بونک معتبر طاغلری شرق جانبنده

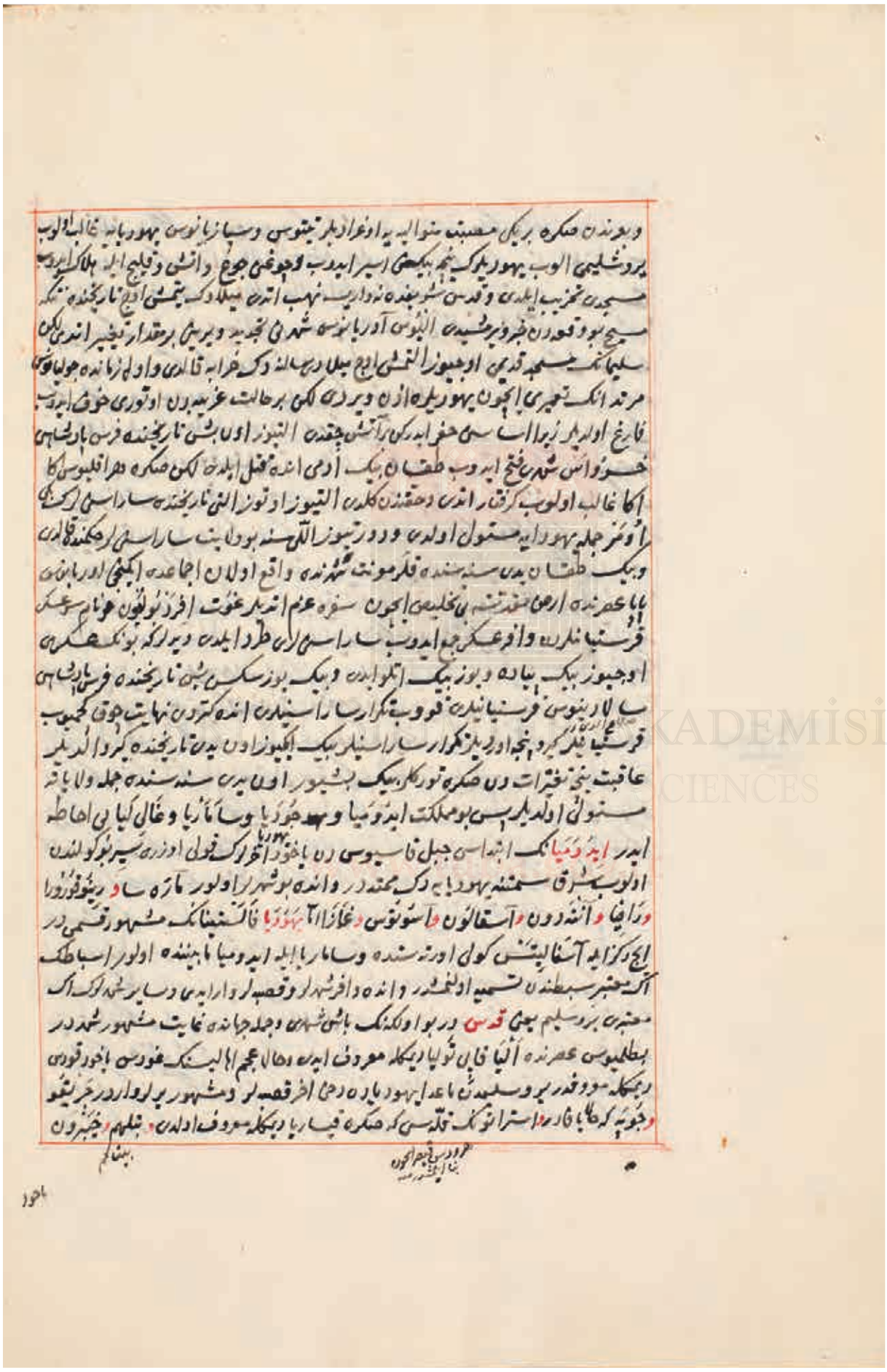

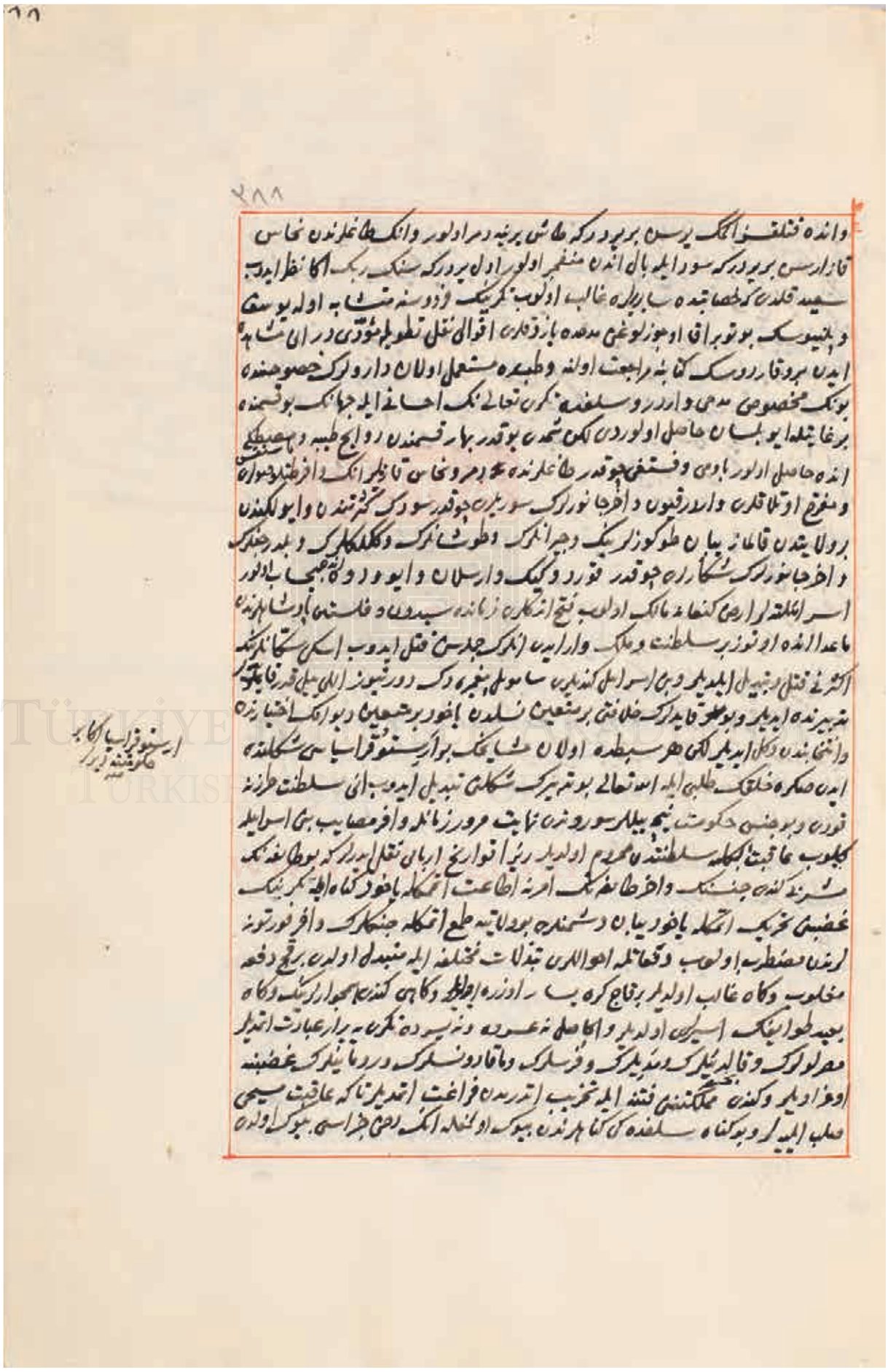

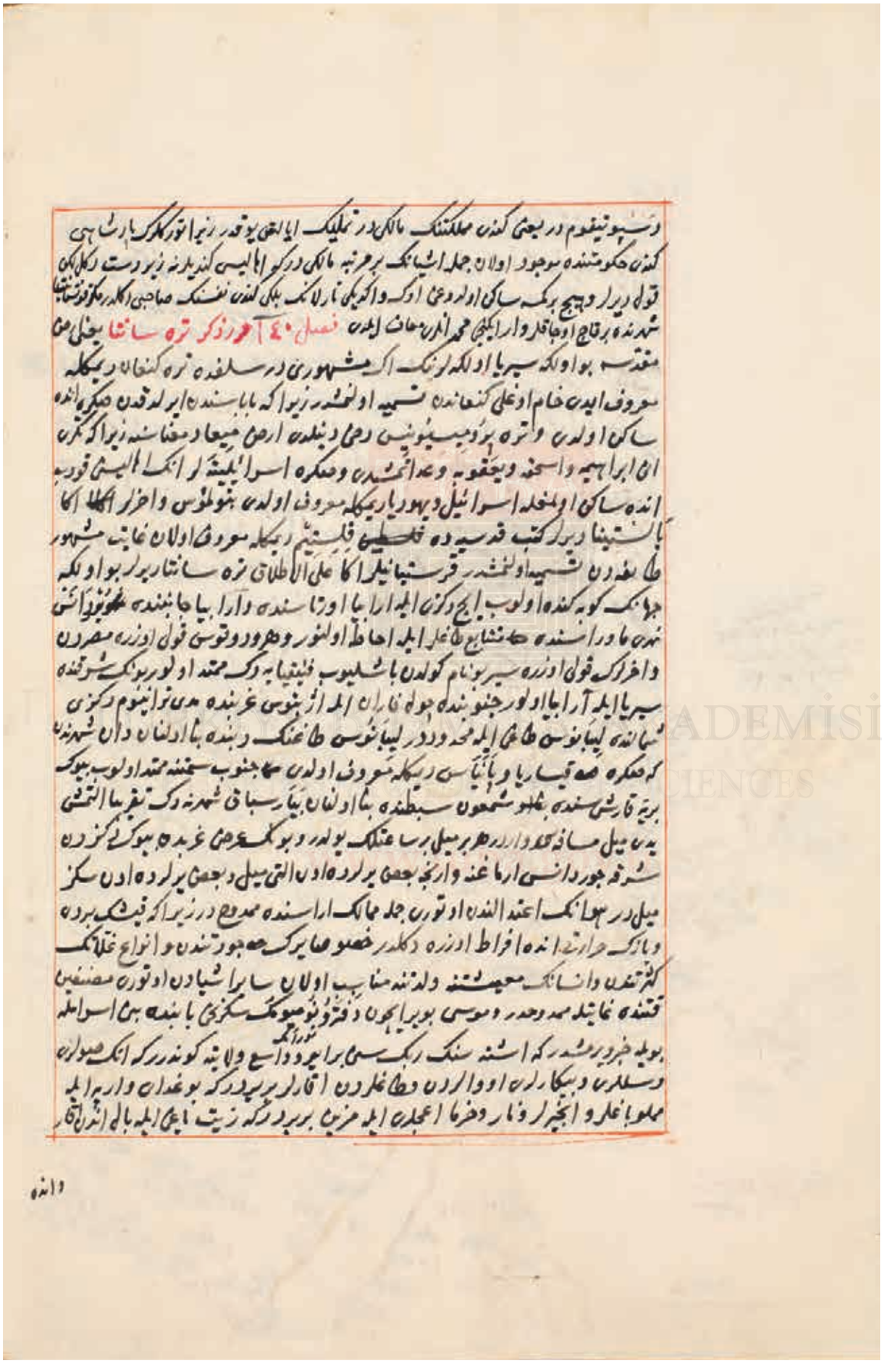

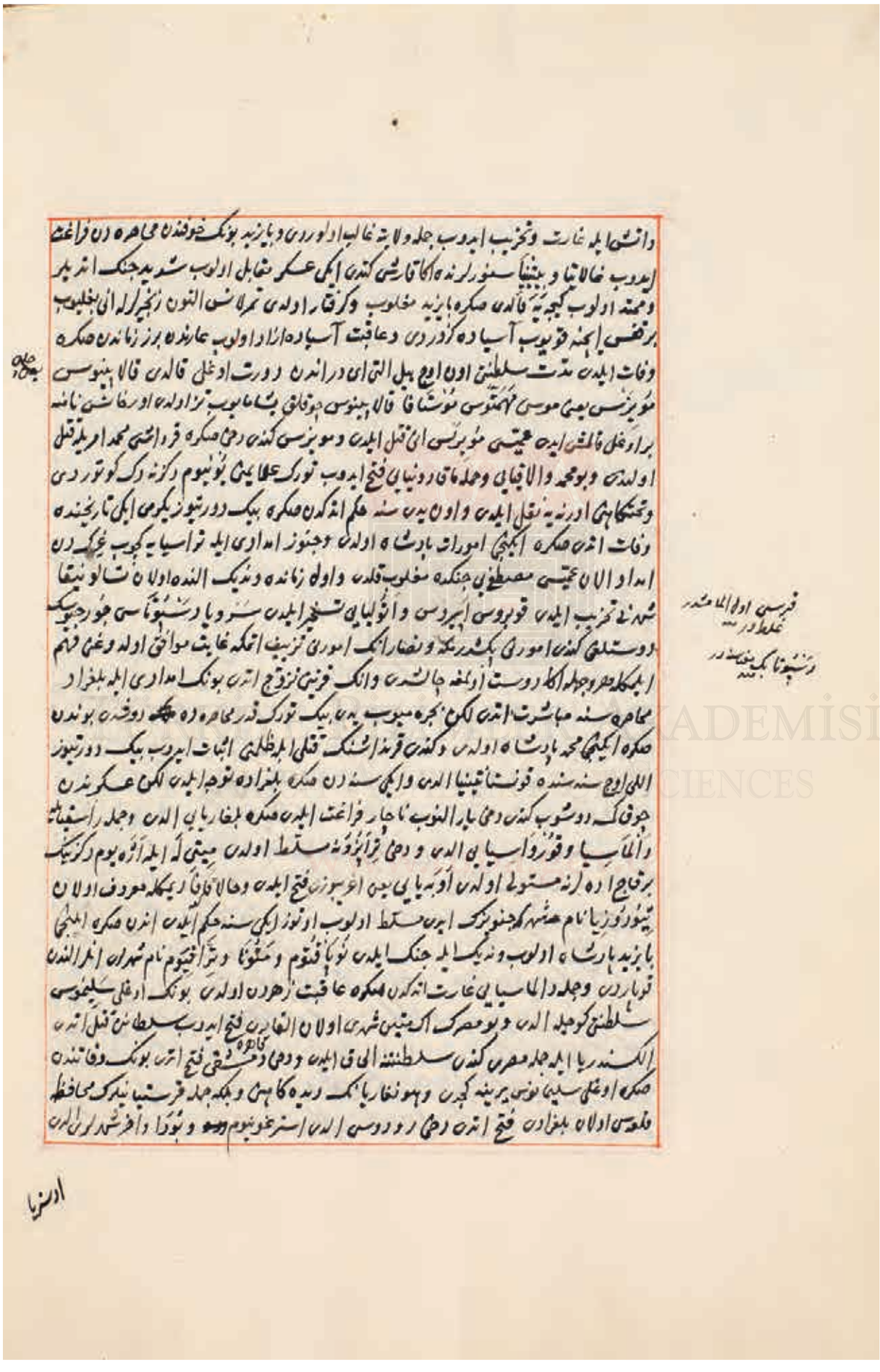

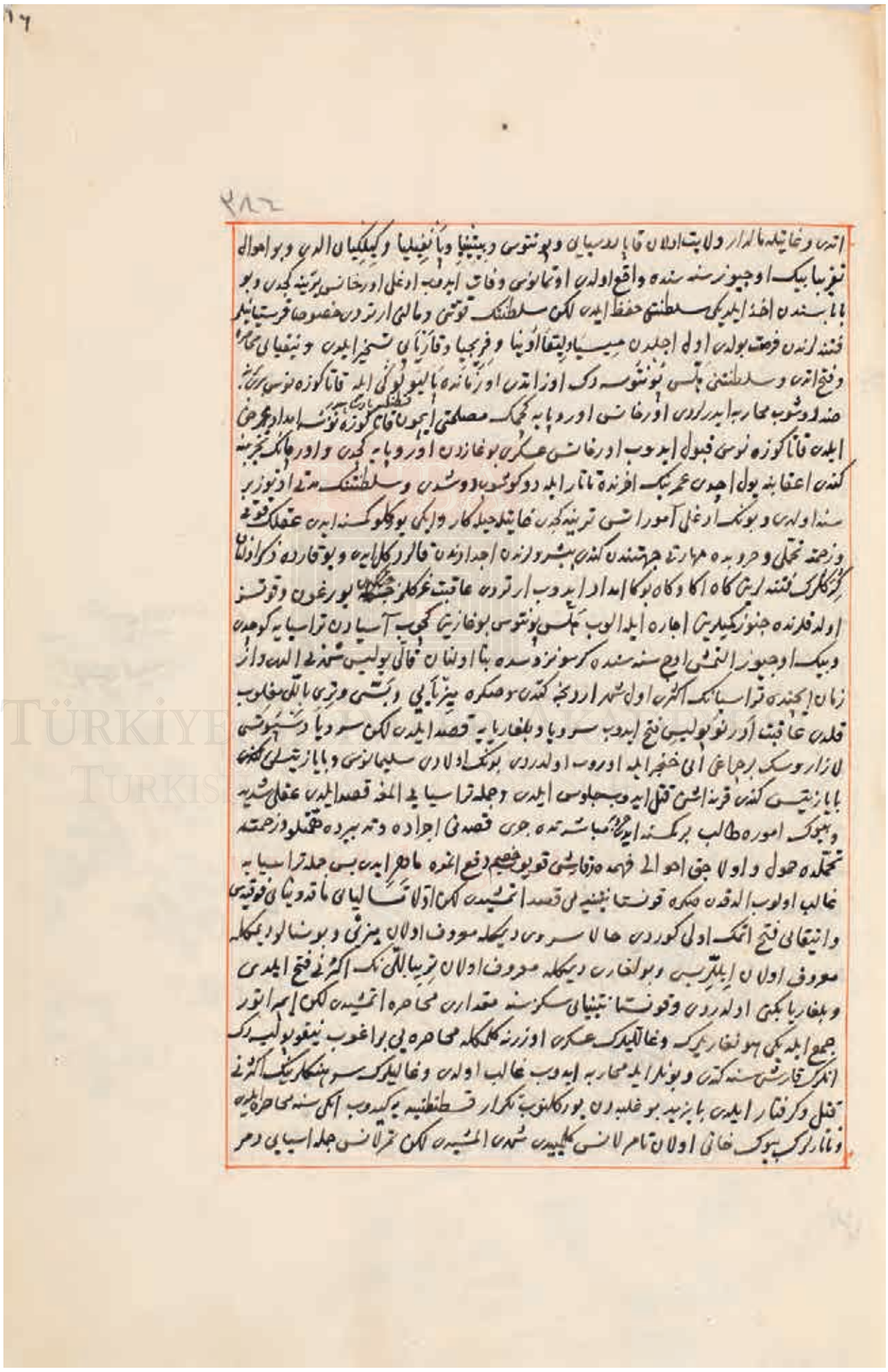

محامد الهیه بی اوقودیلر ورینه دعوت ایلدیلر فصل ۱۳۹ ربیان حالک تورک قوم ایکیرمیوم یعنی
تورک سلطنتی حالا اسیاده اول ممالک تورک سلطنتی در ملا اوللکی کتابنده تورکلری یاد ایدر ویلیوس
التینی کن بنک بدیجی یابنده انلری ذکر ایدر وحالا بزمکیلرک اغتلا فندن وتلاشی سندن بالطبع
وبالعرض دنیایه مسلط اولان شمدیکی تورکلر اول تورکلرک نسلندن اولدوغنده شبهه
یوقدر پوستللوس ظن ایدرکه عرانلر قتنده نوغارما دیکله معروفلردن وبن بیما تودلنیس
دخی بورایه ذاهب اولمشدر کندیلرینه سلمانی دیولر یعنی مختفین یاخود اخرلرک زمرسی اولدرکه
طوغزی مؤمنلر وتورکر اسمنده حفظ اتمزلر وکندیلرک قاتنده بواسم مذمومدر ریبا عبرانیده
تورکسورکون مغاسنه یاخود اخرلر قولی اولدرکه خوب ایدیجی مغاسنده در اخر اوتومان اوجاغنک
سلطنتی حقیقتده واسع وغایتله توانکر اولوب اوروپانک وافریقانک واسیانک واغرولایات
واولکه لرینی احاطه ایدر واوروپاده یادریانیقوم کورفزینک ساحلنک باننده ایدی وروم یعنی
راکوزی سنورلرندن باشلیوب اول سواحلده محمد اولور وجملهٔ بحر اژه یوم دکزینی وبره توپنیس
وپونتوز اکسینوز یعنی قره دکزک اکثر قسمی طولاشوب حالا شمدی قافاریکله معروف اولان تبودرلر
شهرلرک محمددر وبو مسافه مکرر بیک میل طوتار وقره ده هونغاریا قصبه سی اولان جاوارینی
واهالیسی قتنده رابنام قصبه دن اوروپا سوحدنده بنا اولنان قونتا تینیایه دک محمددر واوراده
یکلیسی ده عومرانام قصبه دن غرب کورفزینه یاخود فلزم دکزینه دک جمله سواحلی کره حکم ایدر وآسیاده
بوتک حکی غایتله واسع در ولا یتلرک اکثری بغدای وارپه وبولاف وجاودار وبقله دوارد
وآغاجسو باتلقلرده منبتدر برنج وکتان وپنبه واوا اولور دخی باغلری واردر وقاون قارپوز وخیار
وجوز والما واردر وشفتالو وقایسی وانار وتوریج وکستانه وانجیر وکرز واخرسیوه لرک
وفرقی واردر لکن سلطنت اولکه لرینک جملسنده رکلدر زیرا بعض برلرده اورمک قاپوردسیاه
وکوچک ارمیناکبی که اورانک بردن شدت اوزره اولوب بومقوله میوه لر انده اولماز النوب
کومشی دمرینجاسی شب معدنلری واردر ودخی حیوانلرک انواع مختلفه سی انده موجوددر خصوصا
دوه لرک وقاترلرک ومولیشلرک کثرتی واردر تورک اتلری وغایتله کسکن کوپکلری خاصتله
مقبول ومعتبردر پس تورک سلطنتنک ابتدا اسی بویله اولدوغنی یازارلر اندرک اولکی
پادشاهی اوتومانوس بیوک خانک عسکرندن برتاتار بکدی جنغیز جری وقوی شجاع برکمسنه
ایدی بو بعض مطالعی بهانه ایدوب تاتاردن چکلدی وقاپاروسیاده بعض طاغلری وکچک برلری
اسکان ایلدی ابتدا انکله برقرق اتلو دارایدی عسکره طویوملق ایدردی ایچون وحاکم خوفندن قچوب
بنیچه لراکا الحاق اولندیلر وبونلرک امدادی ایله اولدن خفیه ایلدیکی قصده اشکاره مباشرت

جنوب سمتنده در معمور دكلدر لكن بونك كنارلرنده ايو بالق شكارگاهلرى واردر واورالرده
قاتلو اوچار بالقلر كورينور تمساح واخر زهرناك جانورلرك انده عظيم كثرتى واردر كوينيانك
ومزبور ادالرك بلكه سائر افريقيا خصوصنده بو مقدار ايله اكتفا اولندى بوركه بوكا قناعت
ايتميوب زياده استرسه متقدمين دن سالوستيوسك جوكورتا جنكنه متعلق كتابنه
مراجعت ايليه وآريانوس كتابنده تحرير اولنان هانونك افريقيايى طولاشماسنه وديودوروس
سيكولوسده ذكر اولنان يانبولوس سفرنه وهرودوتوسده ملپومنس سياحتنه مراجعت
ايليه متاخرين دن آلوايزيوس قاده موستوس وواسكوس دغاما واتيوپيايى يوقلين
فرانسس كوس آلوارس وجمله سندن اى اول ولايتى وقت اوزره بيان ايدن جوانس ليوو
لودوويكوس مارموليوس وليويوس سانيتوس وآخرلرك كتابلرنه مراجعت ايليه لاينلوس
كه جهانك اكى بيوك ارماغى در انك خصوصنده جوانس بافتسا راموزوس وبرونيموس فراقاستوريوس
نام مصنفلرك رساله لرى واردر بز جهانك اوچنجى قسمى اولان آسيايه انتقال
ايده لم وخاتمه ايچون اشبو حكايه يى نقل ايدرز بونان مصنفلرندن انه ياس غازه اوس
ارواح بقاسنه واموانك حشرنه متعلق اولان كتابنده يازار كه بيوك ليبيانك پادشاهى
بنجه نصارانك وكشيشلرك ديللرينى كسدى وبونلرك دلى كسلدكدن صكره صوت اعلايله سويليوب

TÜBA
TÜRKİYE
TURKISH

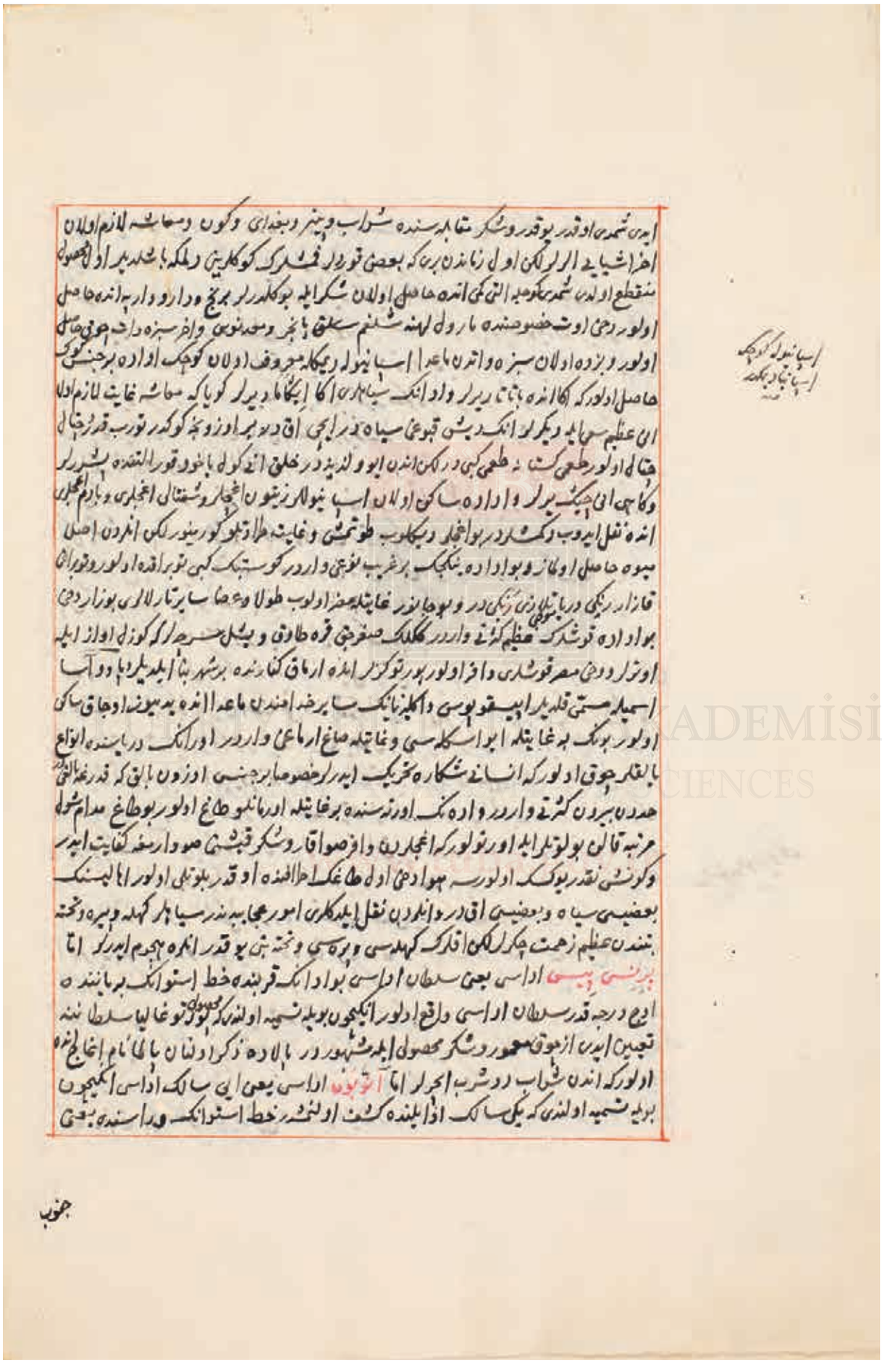

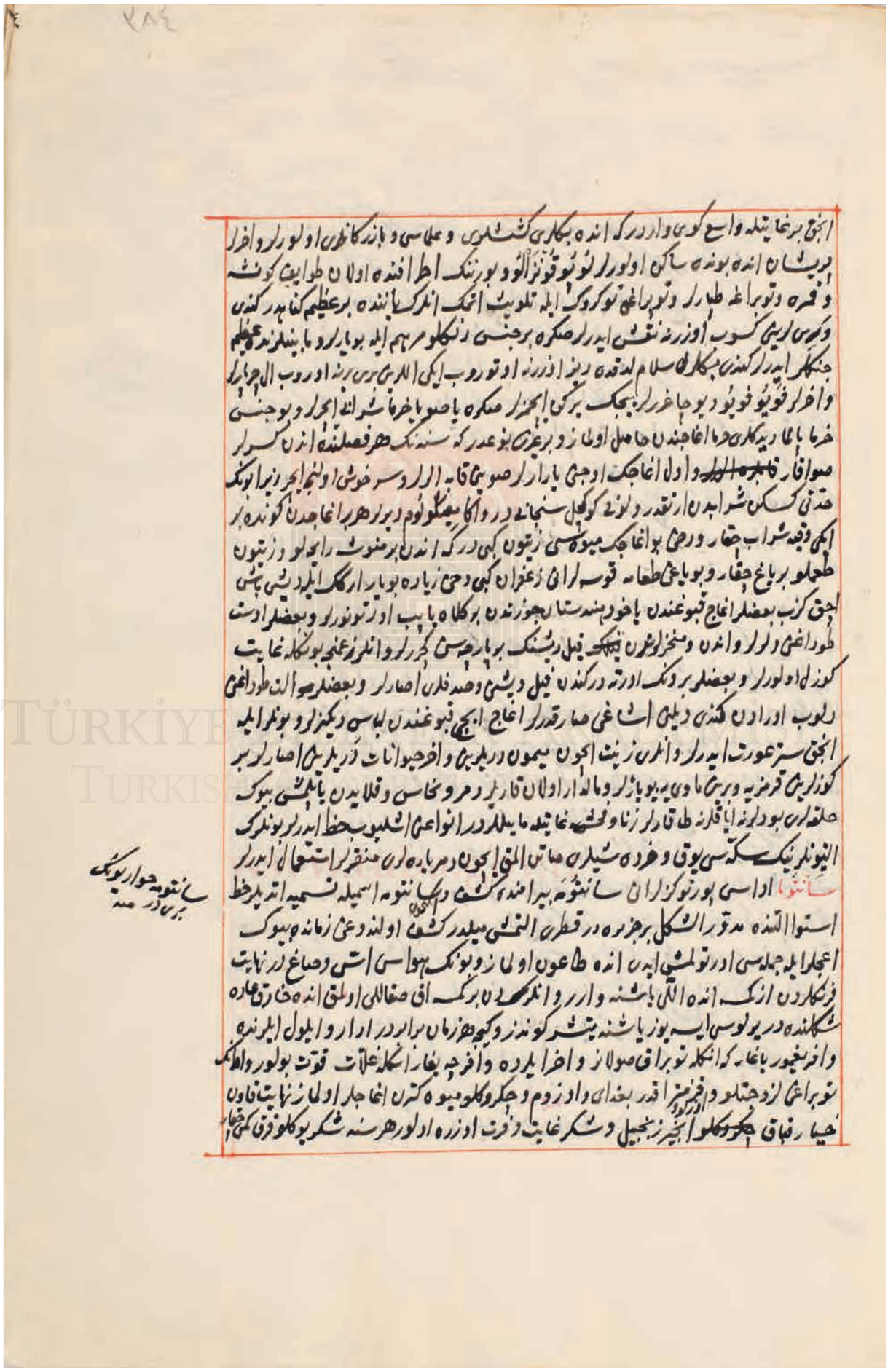

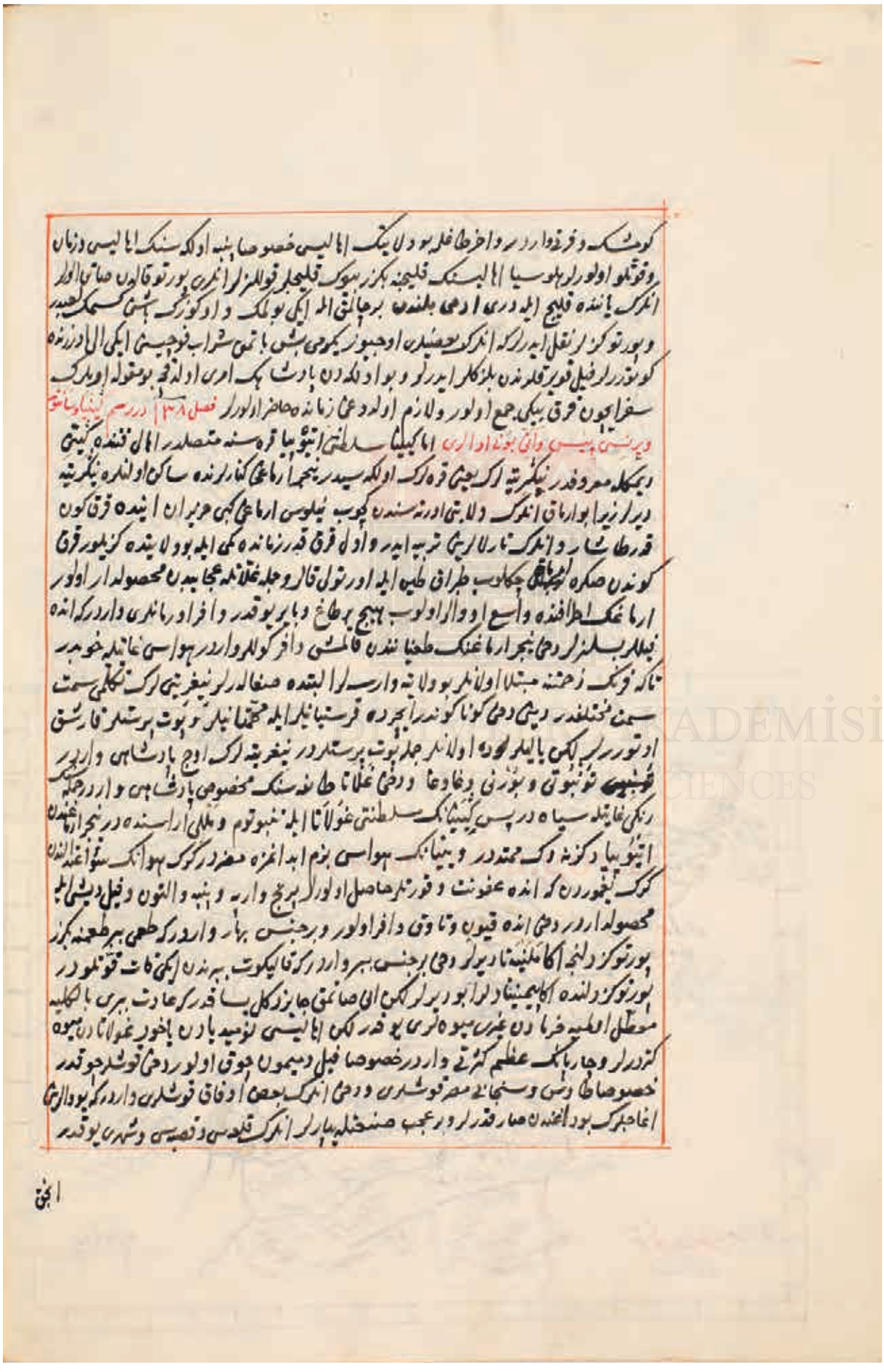

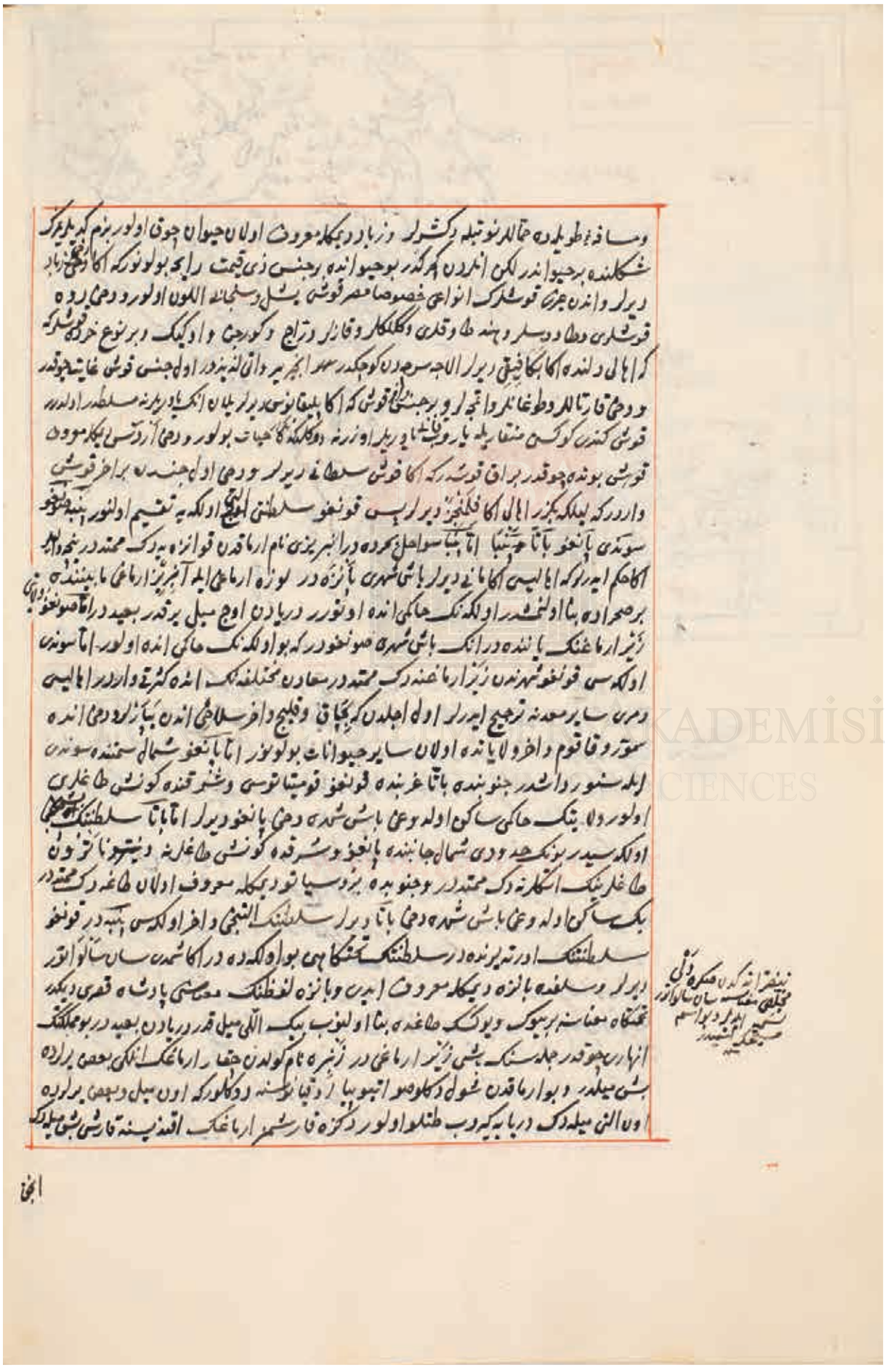

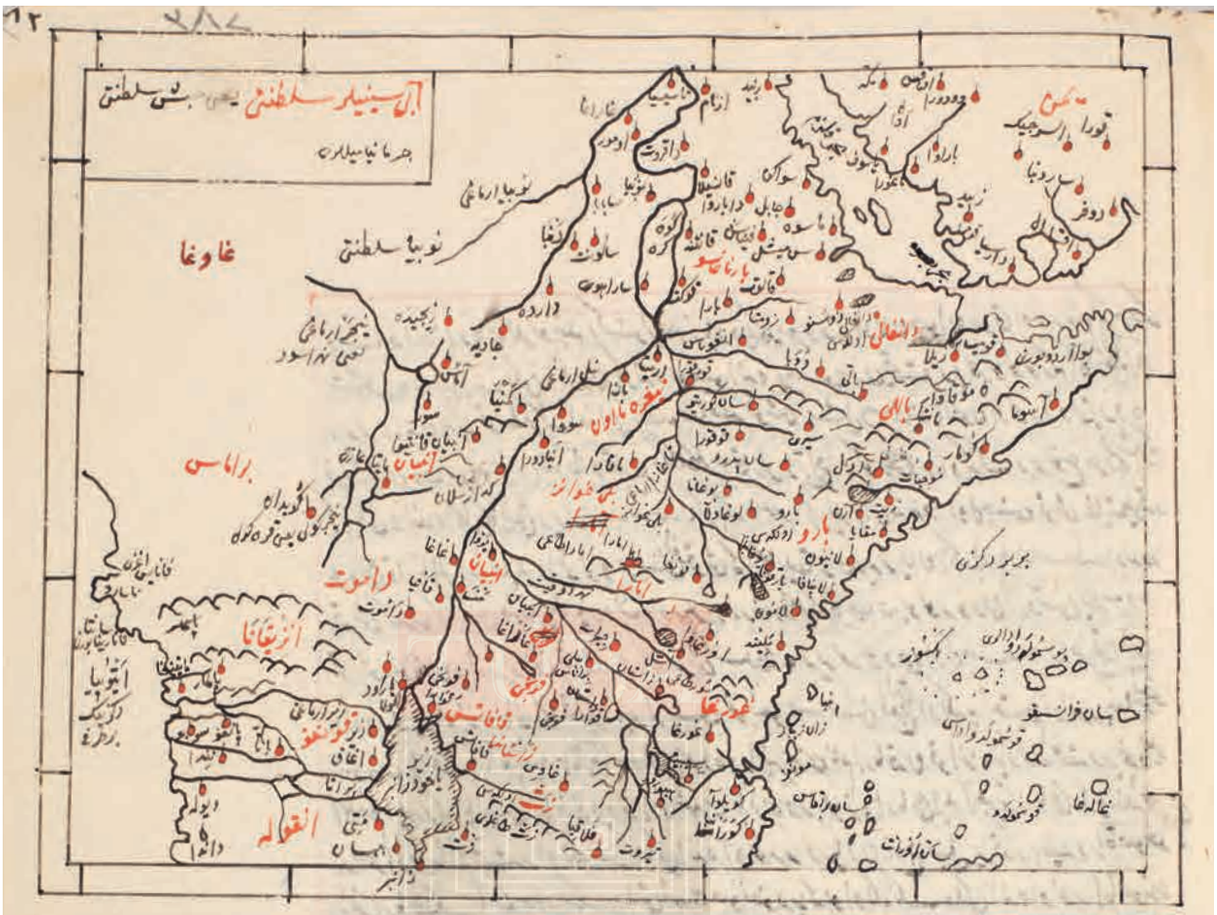
غاوغا
براماس
داموت
انقوله
نوبیا سلطنتی
غوغا
باروا
انغوبان
ناوون
ماراطی
اوغاندا
اوسوکوما
اوسوگا
اوسوگا
اوسوگا

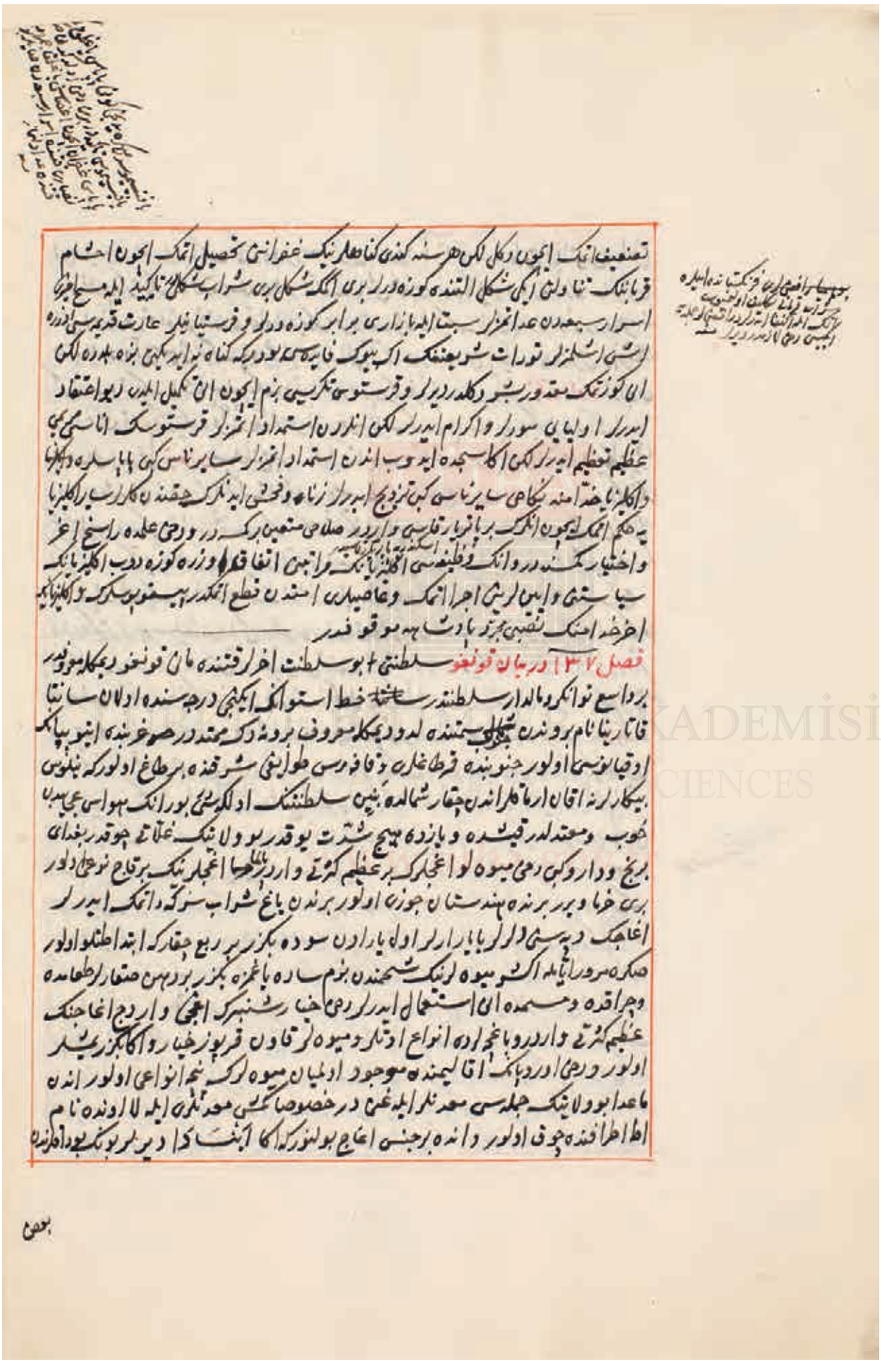

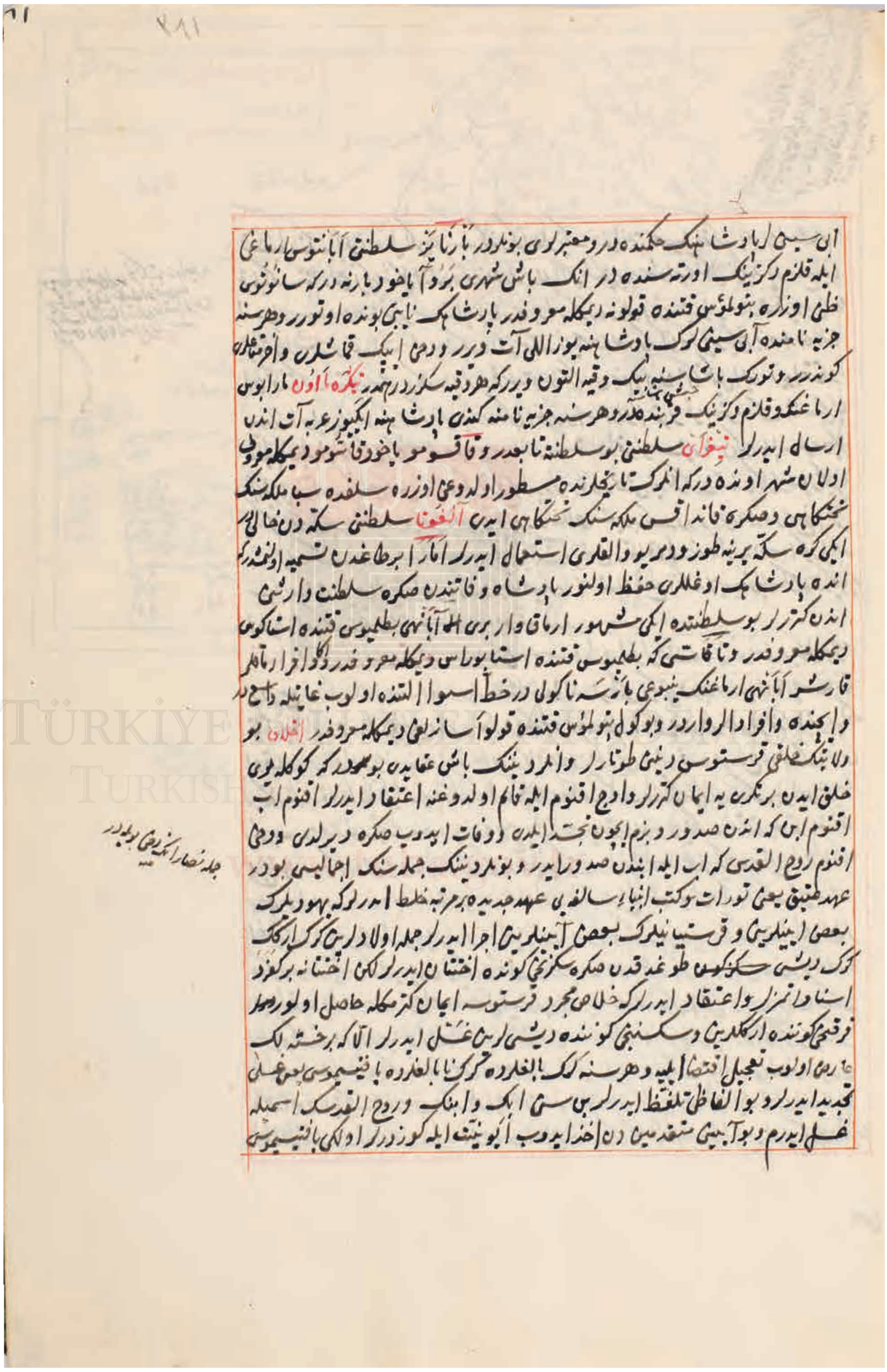

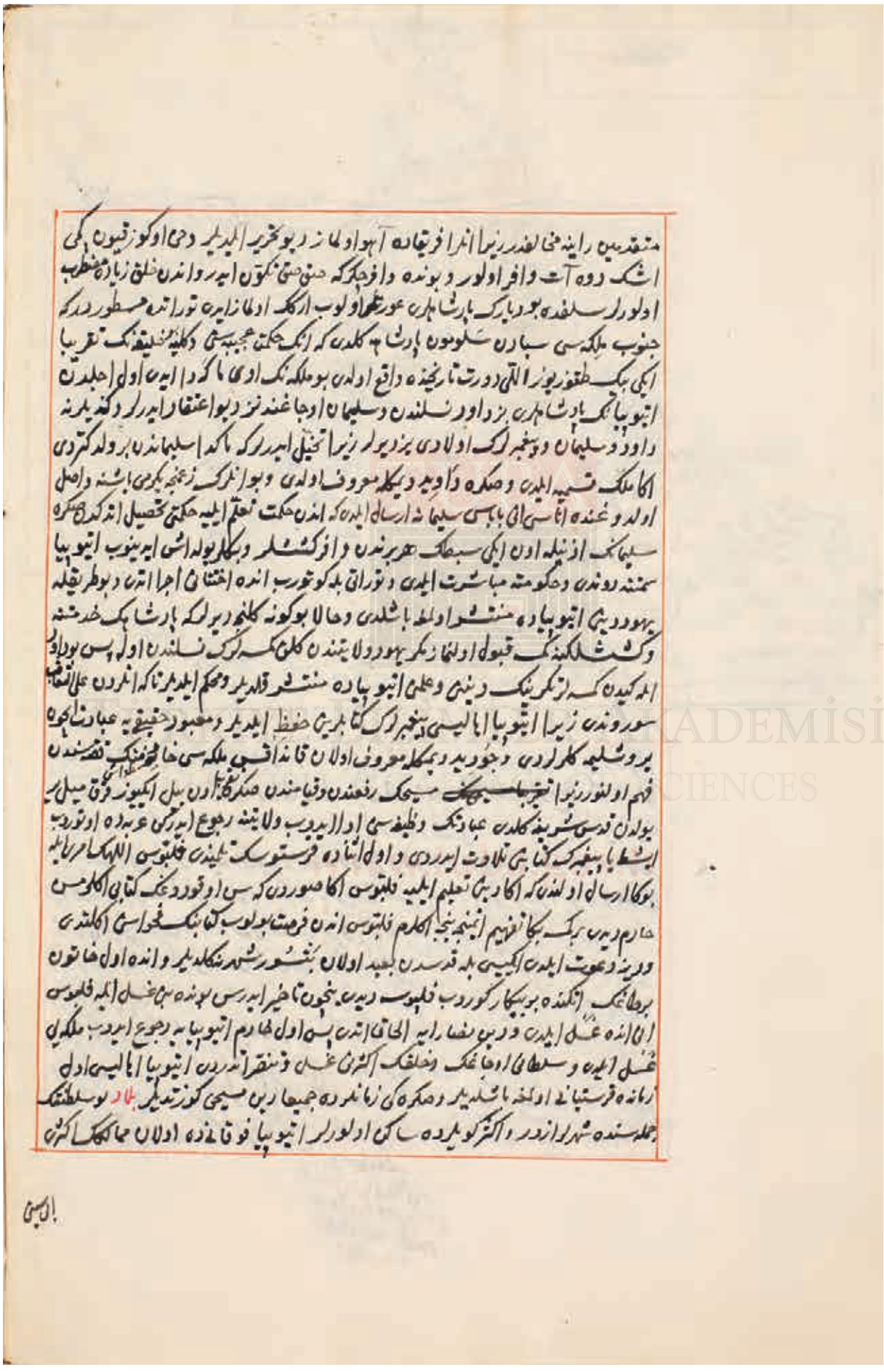

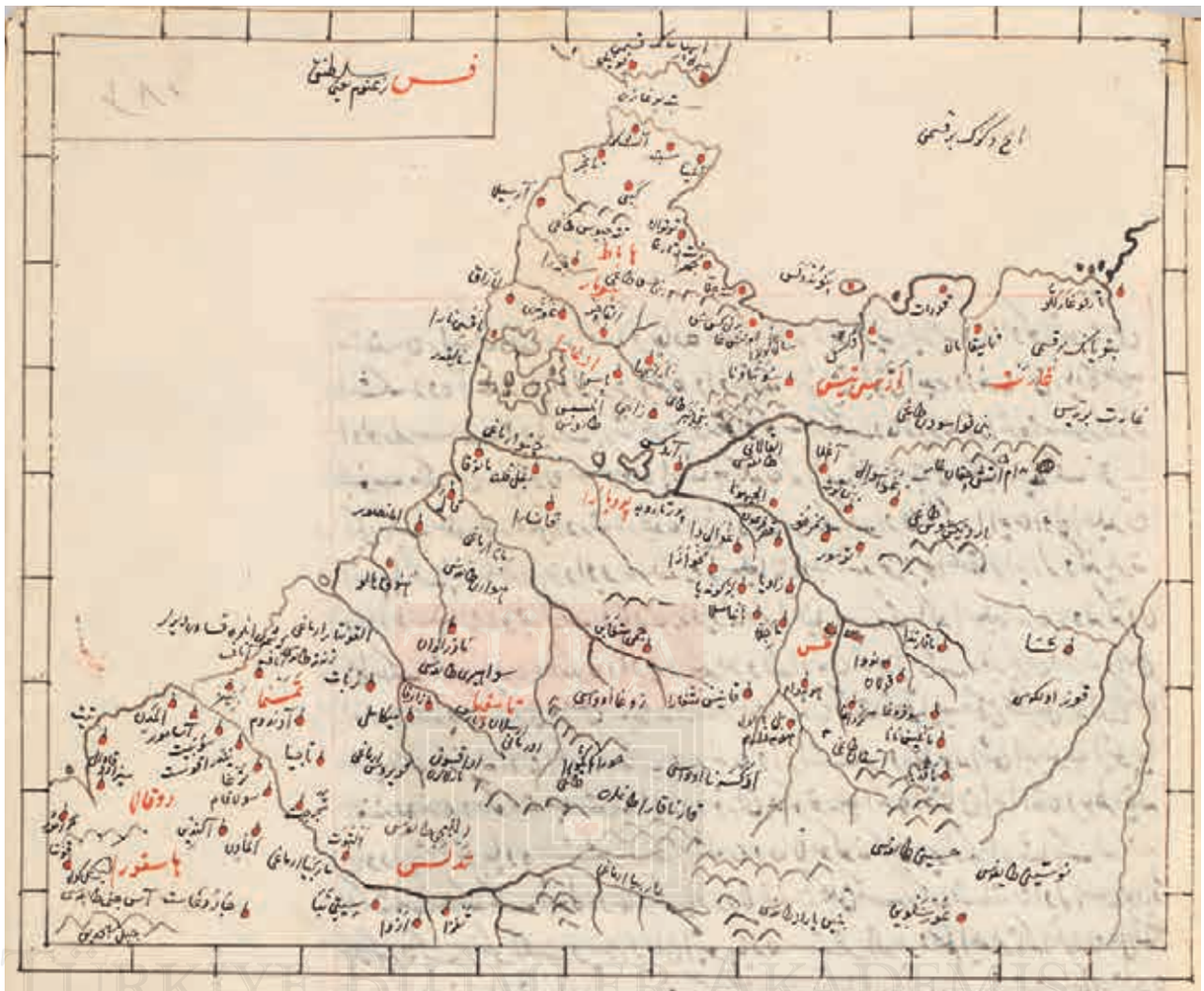

لکن اربه داری نحو ربقله واخر حبوبات غایتله چوق اولور انده بعض حبوبات واردر که
بزده مجهولدر و دخی ابنوس اغاجی و سیلی قاستروم دیمکله معروف بر نوع اوت و دخی
و دارچین و زنجبیل بهارلری بونده دوشریلور شکر قمشی انده فتی چوقدر لکن ولایت
اهالیسی انی طبخ و تنقیه اتمک بلمزلر و انده وافر باغلر واردر نهایت شراب استعمالی
یوقدر مگر پادشاه قپوسنده و بیوک پاتریارقا سرایینده ایچیلر تورنج و لیمون و طوغاج
قاونی عظیم و فرت اوزره کندی کندندن بتر و بال غایت چوقدر زیرا بال اروالری ادملرک
اولرنده بله بسلمزلر و اندن شول قدر چوق بال مومی تحصیل ایدرلر که جمله مملکتده ایچ
یاغی ایله یاپلن مومه حاجت یوقدر بو ولایتده وافر کتان حاصل اولور لکن اهالیسی اندن
بز یاپمق بلمزلر اکثر یاپرلرینی پنبه دن یاپارلر که انک نیت محصولی بونده چوقدر التون و کومش
و نحاس معدنی وار لکن انلری استخراج و تنقیه بلمکله اندن منتفع اولمازلر و بو ولایتده
جمله انواع حیوانات اولور فیل کبی ارسلان قبلان پارس و لینکس دیرلر بر نوع
حدید البصر حیوان و کرکدان و ملیج دیرلر بر نوع حیوان و میمون و آهو و بو اهونک خصوصی

وصفی سبق اتمشدر
ملیس دیرلر بال عاشقی در
مغاره لرده اولور سرد و اچرجی
تلکی قدر جانوردر رنکی کدی
لونی در منه

TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLÂM ARAŞTIRMA MERKEZİ

فیوس وار در وهر کیجه طقوز یوز قندیل یاندیروب لرکه بوجامعک ایرادی کونده ایکیوز
التوندر انده وار فرمدرسه لر وار در طابلر طب وشریعت علمی انده تحصیل ایدر لر وجاره
بری ایوبیون پادشاه بنا ایلدیکی مدرسه در بیر لرکه بنانسه سکسن بیک التون فرج انمکدر
اما پنجون دوه لسی اولکه سی ملوق ایله اختصار اونوره بیان اولندی کبی اچ دکزی کنارنده
بنا اولنمش بر غایتله قدیم شهر در اسپانیولار بوکا ولنسی دیه کوتورلار اودخی پنجون دوه لسی
دیرلر ایکی غایتله مرتفع طاغ اورته سنده در بعضلر افرنجیلر ای بنا ایلدیلر دیرلر وبعضلر غوتیلر
ای بنا اتدیلر دیرلر شهر ارک نمایان اولنده بو شهر تفصیل اونده بیان اولنمشدر مصنف شهور
شهر لرذکر ندیه برکتابنی وار در بو شهرک بیانی اکا حواله ایلدی

فصل ۱۳۶ در بیان آبی سینی یعنی حبش قطعه مملکتی ابی سینی ارک سلطنتی بطلیوس قتنده
مصر النده کی انیوپیا دیمکله معروف در قطور یلر بوبک بکنه آسینقه باشی دیولر وانیوپیا
دلنجه خواشی بلول دیرلر یعنی عالی یاخود کرانه یه دیک اولور کشتی مناسبه دکل تنک
بعض کمه راویله قلی ایدیلر وبو راوه ک سلطنت ایله اشغال افتخار ایدر دکندن منشور ازده
اکثریا بوکلمات یازیلر ملوک اعظمی ذکر یبک سوکلی قرینک عمودن یهود انسلنک
فرعی داود اوغلی سلمان اوغلی سیئون عمودینک اوغلی یاقوب نخنک عفیی مریم النک
اوغلی جسم جیشیله ناهو اوغلی ونعتی جیشیله بنزوس دیولوس اولیانک اوغلی انیوپیا
قوفانی ونخانی نک پادشاهی تئوا فافارس فاتیجر آنغولا باربو بلیغرا آده یا وانغا
عمو یاما بنل بنبوعنک اولکه سی ونیه اخر واسع علا ولایات وحکومانک شهنشاهی حفیفنده
انیوپیا پادشاهی بزم عصرمزک اک بیوک پادشاهلرندن معدود در زیراکه ایکی انقلاب
اراسنده وقایع اولان اولکه یه قلزم دکزندن تا دیبا یونسه قریب اولنجه حکم ایدر ومملکنک
حدودی شمالده نوبه کلر حکمنده اولان ارتیوپس یعنی مصر شرقیه برطرفه قلزم دکزنه وبار بانوم
کورفزنه متصلدر جنوبده قرطاغلری ای احاطه ایدر لر غربده قونغو سلطنتی ونیجر
ارماغی ونوبیا سلطنتی ونیلوس ارماغی ای تحدید ایدر وبوحدود والیه متقدمین
قتنده مصر النده کی انیوپیا دیمکله معروف اولان مملکتی وترو غلودینی فا وسینا موصیوا
دیمکله معروف اولان اولکه دراج لیبیا نک برقسمی احاطه ایدیکی کوستریلر بو ولایات علی
الاطلاق ای بوقلایان متاخرین قولی اوزره قاتله منسلنده درسنده ده ایکی کتاب انده یازاولور
وازقالوب مدام یازدرناکه بر زمانده بعضی نارلانوده اکیلر وبعضی نارلانوده آکن بچیلر
وبعضی یرلرده طرانوده یکی غلات خصوصا حبوبات اکیلر وبچیلر خاصی بغدای انخاصل اولور

سیئون صهیون دیرلر
تورسه دیرطاغدر
نده

لکن

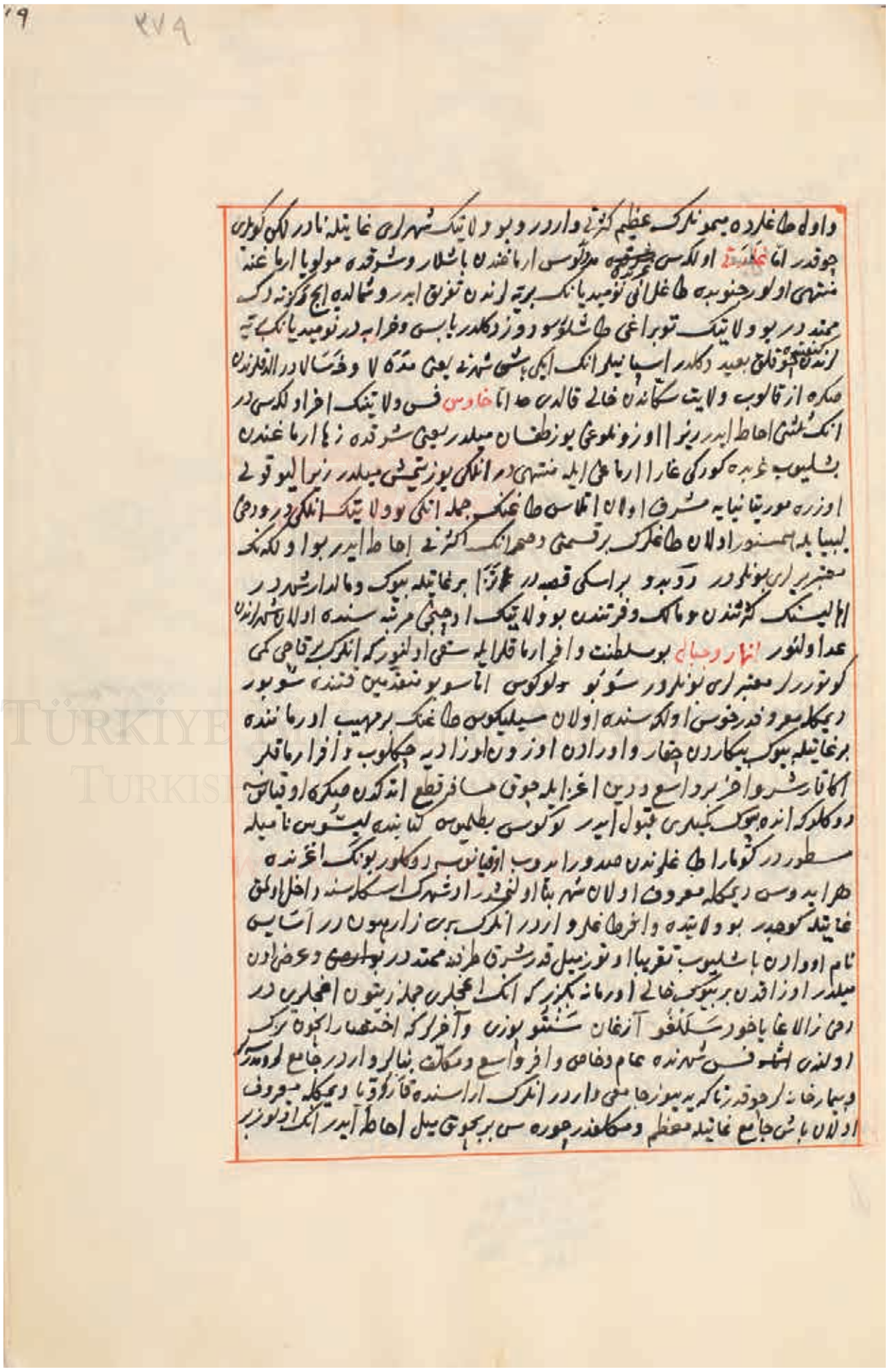

انده براتون یعنی بولونمش ع براکا قصبی دیرلر و اخرلر دیرلر که شهرک اورته سندن کچی
قس ارماغی اسمیله تسمیه اولندی بو ارماق شهره کردکده بعضی صوبولری ایله بیچ یره
توزیع اولنور و انرقلوب هوا اولرده و معبد لرده و مدرسه لرده و حمامرلرده و بیمارخانه لرده
آفار وصکره کرز لرده اقوب جمله شهرک بخاسانی کوتورر و بو شهره اسکی ف دیرلر
زیرا براخر شهرده ی وار در که اکا یکی ف دیرلر ایکی قات غایتله یوکسک و متین سور ایله
احاطه اولنمشدر اما اسفار اولکه سی شمال طرفنده اوقیانوس کنارنده عد بوراوزره
ارماغندک ممتد در شرقده کومارده و زاروني طاغلری و زالاغاطاغنک ربی اولور
جنوبده بونا زارماغی ایی تحدید ایدر بو ولایت روز و هوا سی غایتله معتدلدر آلری
و مواشیسی کثرت اوزره در فس شهرنه کفایت ایتر کدن صکره کومارانک جمله طاغلرنده
دخی کفایت ایدر بونده اورمانلر نادر در لکن بیان کچیلر یوک و طوغرانک عظیم کثرتی
اولور سلفده بونده واقع شهرلر و قلعه لر و ارایده لکن مصائب حروبدن اکثری تخریب
اولندی معتبر شهرلری بونلر در لاریا وقاب زا التغیر یعنی بارش هرک قصری و غیری
اما باباط یاخود آلاباط اولکه سی شمالده ایچ دکزی غ بده انقراس زلقلری جنوبده
سور غارماغی ایله شرقده شتبه بوغازنه قریب اولان طاغلر ایله محدود در بو ولایت
غایتله منبت صه و سایر غلاتک و فرقه ایله غنی در لکن سلفده رومانیلر
و غوتیلر بنا ایلدیکی قدیم شهرلرده اوتورر زیاده جه مشهور و معمور ایدی و اینده
اولان مشهور شهرلر آرزیلا یاخود آزالا نهایه اجله واسع شهرر شتبه بوغازندن تقریبا
یتمش میل بعیدر و حی تنجیسی یاخود تمانجر بر واسع و قدیم شهرر او قیانوسک
کنارنده بنا اولنوب بوغازدن اوتوز میل بعیدر سینا یاخود سونا برغایتله یوکسک
شهرر بوغازک اغزنده بنا اولنمشدر سلفده جمله مورتیا یاباش شهری و اسپانیا
نک رشک اندازی ایدی و بو اوج شهر پورتغال یاریا هنک حکمنده در اما الربقا
اولکه سی شتبه بوغازنک قربنده باشلیوب شرقی شتبه نوقو یاخود هوقوره
اما غندک ممتد در شمالده لیوقولی اوزره اولکه سی ایچ دکزه ایله محدود در
جنوب شتبه میل ایدوب ف اولکه سنه مشرف اولان طاغلر کومتد اولور بو ولایت
جمله سی معدب و غایتله صوغوق طاغلی ایله مالامالدر اول طاغلرده غایتله یوکسک
و طوغری اغجلر و اردر انده بغدای حاصل اولماز لکن بانع انجیر و زیتون و بادمک
عظیم کثرتی وار در اوکوز سوروسی انده از اولور لکن کچیر و اشکار چوق اولور

اول

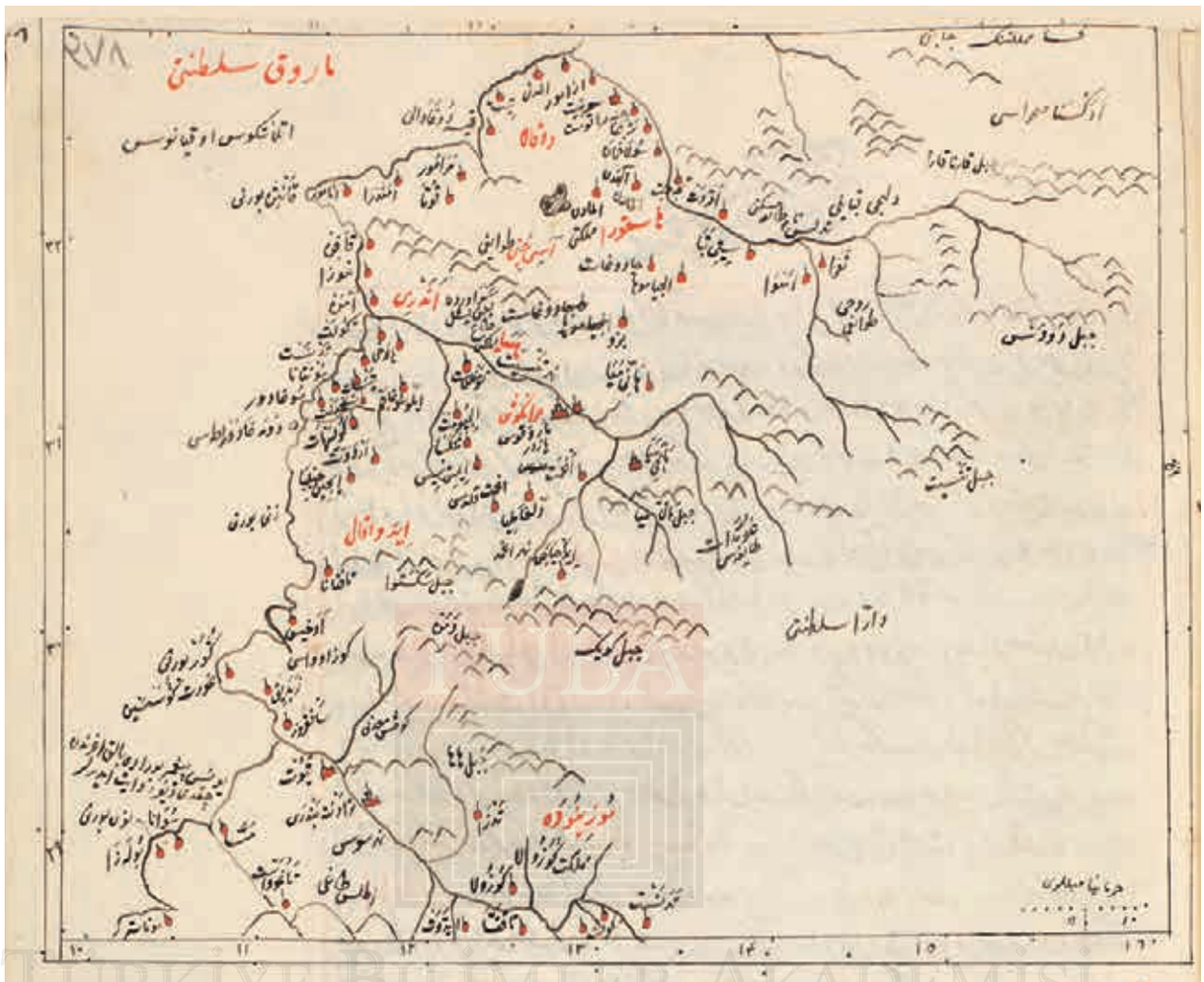

بوزمانلرده انجق ایکیوز قدر قصبه‌سی واردر انلرک بری رباتو اوقیانوس کنارنده بنا اولنمش
بر بیوک شهردر انک بناسی و سوری ماروقوم کبی‌در لکن احاطه‌سی انک کبی دکلدر و دخی
تاجیا و سالا داخلر اما فسا اولکه‌سی بوراغراغوس ارماغندن اینا ویس ارماغنه دک ممتددر
شمالده سوبا ارماغی و جنوبده اتلاس طاغنک اتکلری انی احاطه ایدر بونک توبراغی
غلات و میوه و سوزلر ایله شول قدر مالامالدر که اکر راجح ولایتلره معادلدر باغلر و زیتون
اغجلری و اکنلر غایتله ایوبنر فسا اولکه‌سنده بر قاچ شهر عد اولنور لکن فسا شهری
جمله‌سنک باشی‌در بنجر ظن ایدرکه بتولموس فتنده تا موریغا دیمکله معروف اولان
شهر بو شهردر لکن خطا ایدر بن پوسرؤوس و اخر مصنفلر ایله ظن ایدرم که بطلمیوسک
دولوئیوم اسمیله ذکر اتدیکی شهردر بو مملکتک اورته یرنده بنا اولنمشدر و نقل ایدرلرکه
میلادک یدیوز سکسن التی تاریخنده بنا اولنمشدر و دیرلرکه بو شهر جمله موریتانیانک
باش شهری‌در و مارمولیوس قولی اوزره اول دیارک جمهوری اکا جمله غربک قصری
دیرلر و بعضلر ظن ایدرلرکه التوندن تسمیه اولنمشدر زیرا که بونک اساسنی قازدقلرنده

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH

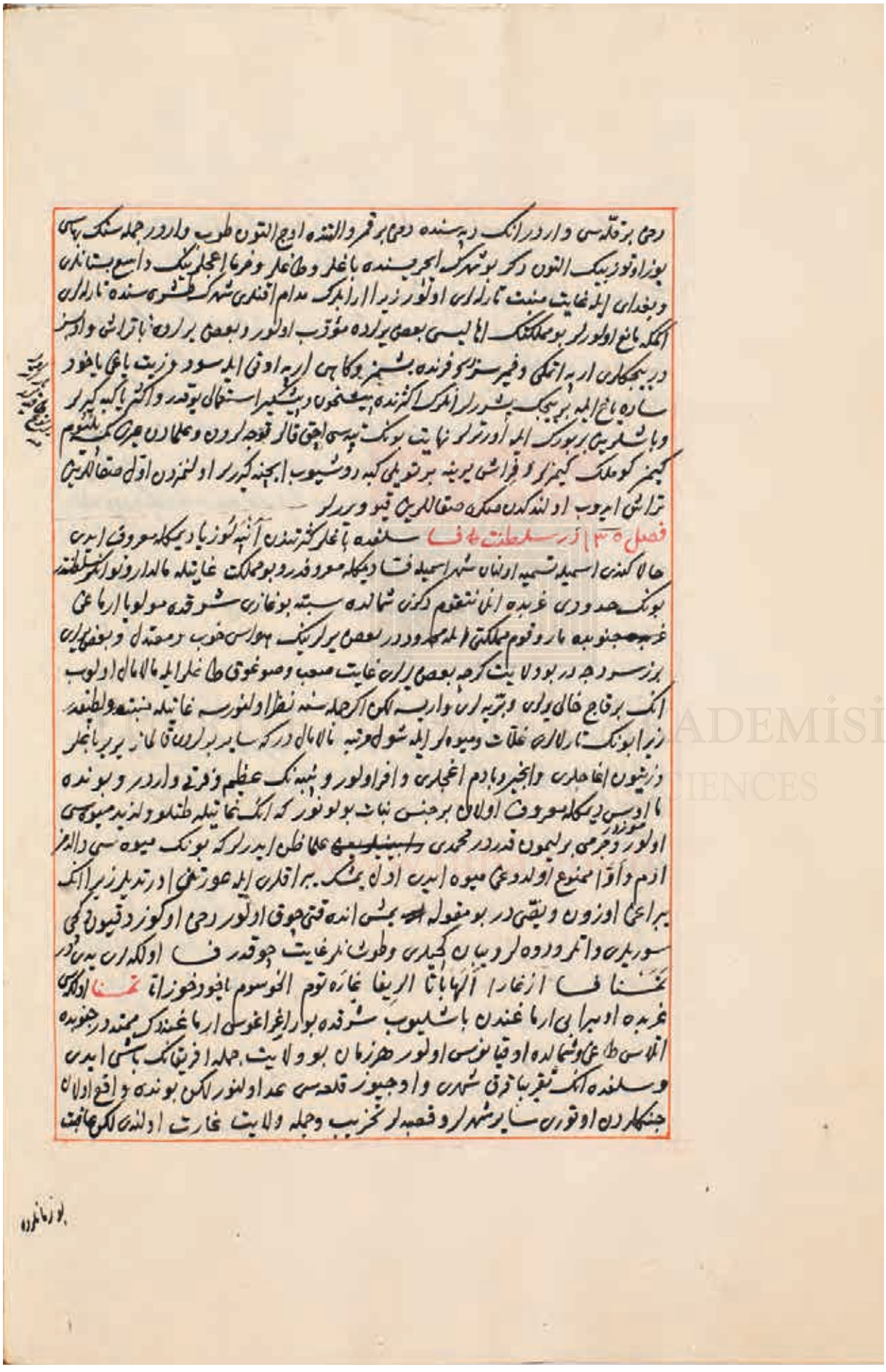

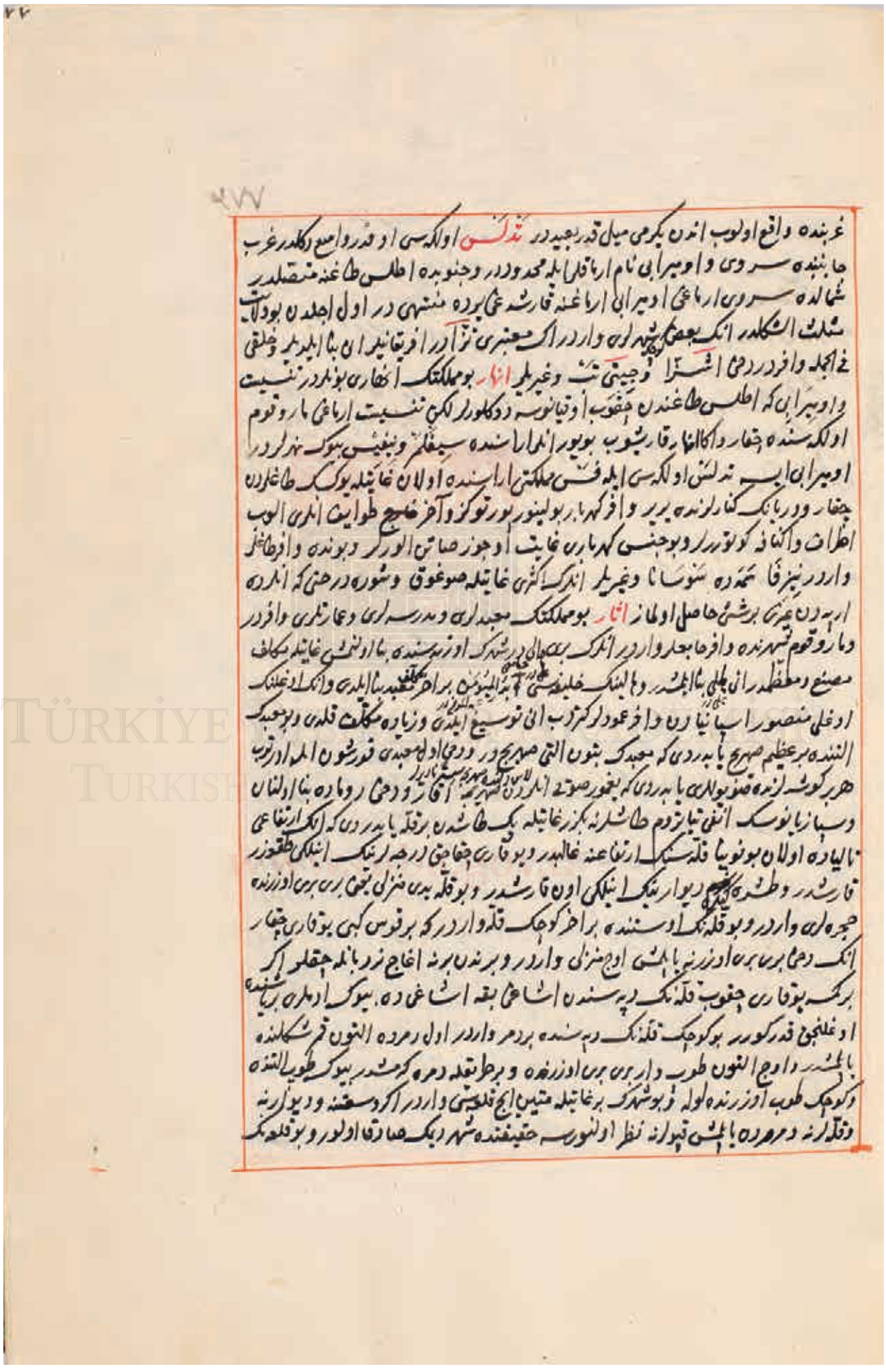

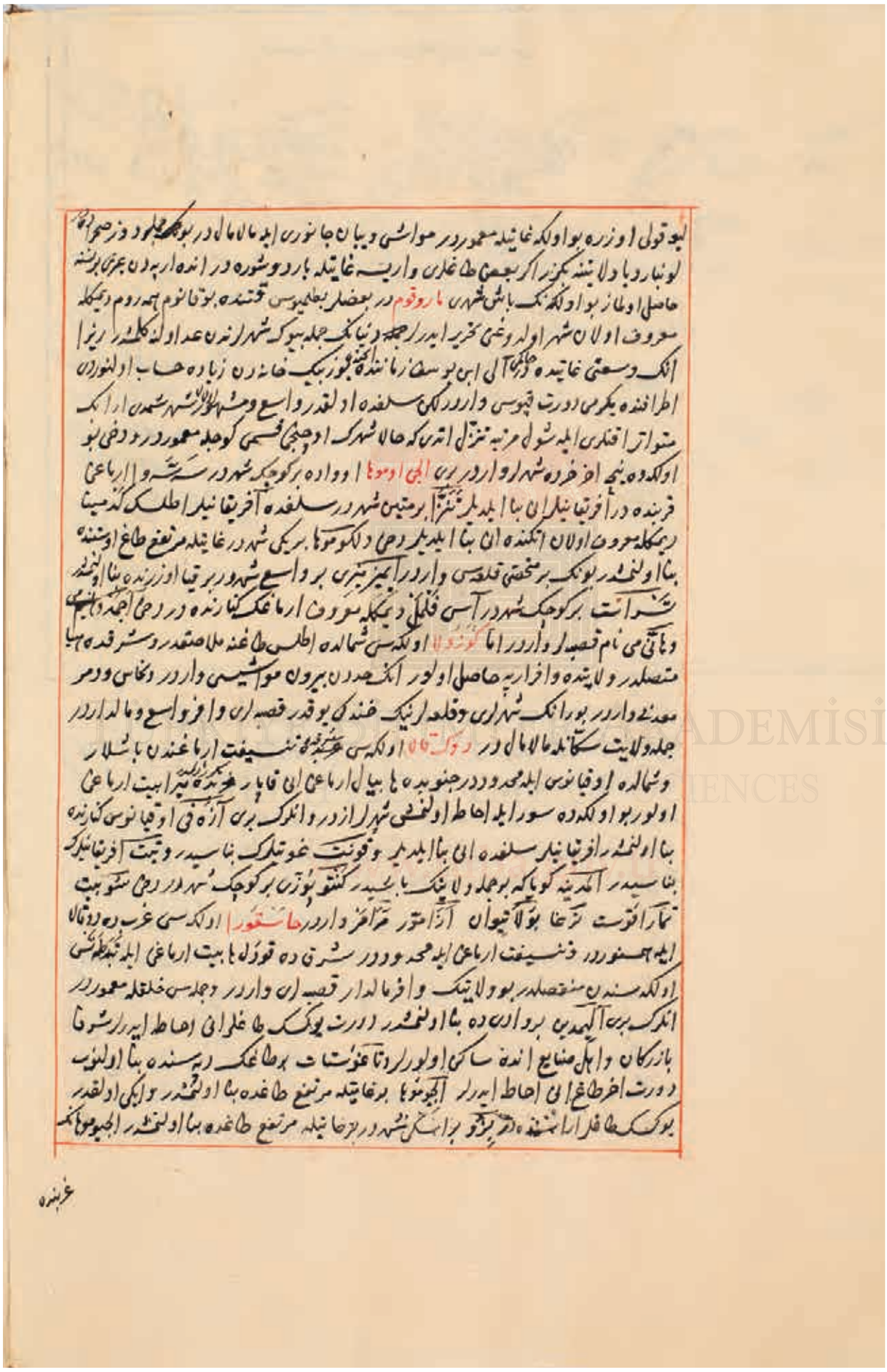

انده وافردر بعض یرده وافر شکر حاصل اولور لکن اهالیسی انی پشرب اصلاح اتمک بلمزلر
و بعض یرلرنده میوه لر حاصل اولور انجیر اوزوم شفتالو خرماکبی زیتون یاغی یوقدر لکن آخر یردن
کتردرلر ایلالمو دیمکله معروف اولان طاغده التون معدنی واردر بو ولایتک باش شهری تاروردانتوم
موریلر قتنده تاورنت دیمکله معروف و فی الجمله واسع شهردر متقدمین افریقانیلر انی بنا ایلدیلر
انده تقریبا اوچ بیک خانه واردر اهالیسی مؤدبدر انکلیلر و فرانسز بازرکانلری انده
چوق تردد ایدرلر دمر و قلای و قورشونی شکر ایله مبادله ایدرلر و دخی مسا نامی ایله اوچ کوچک
شهره اطلاق اولنورکه بری برندن بر میل قدر بعیددر متقدمین افریقانیلر اوقیانوس کنارنده
انلری بنا ایلدیلر و دخی تیوت افریقانیلر بنا ایلدیکی شهردر بر مفرح اوواده اولوب سوکار ماغی انک
برکناری بالار و بو اوچ قسمه منقسمدر و تقریبا هر بری برندن بر میل قدر منفصللردر و اقامی
جمع اولونسه بر شکل مثلثده اولور دخی تتسی بر بیوک شهردر سلفده افریقانیلر انی
بر مفرح اوواده انی بنا ایلدیلر و دخی تاغاروست بو ولایتک شهرلرینک اک بیوکیدر اما ماروقوم
اولکه سی بر شکل مثلثده در انک حدودی غرب جانبنده نتیز طاغی شرقده هاوس طاغی
طاغی شمالده تنسیفت و آسی فینوان مشهور ارماقلر بری برنه قارشدغی یره ممتددر پس

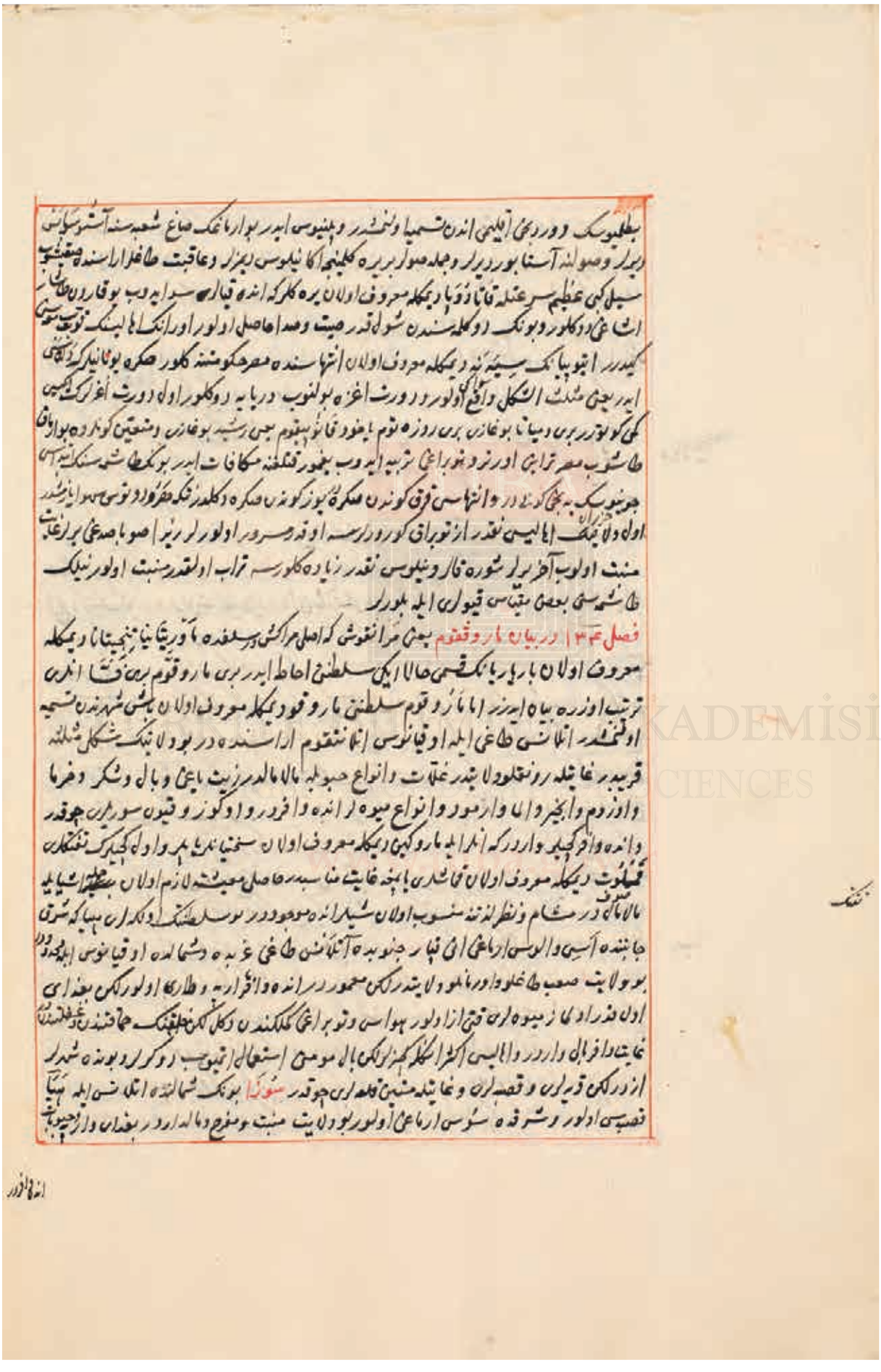

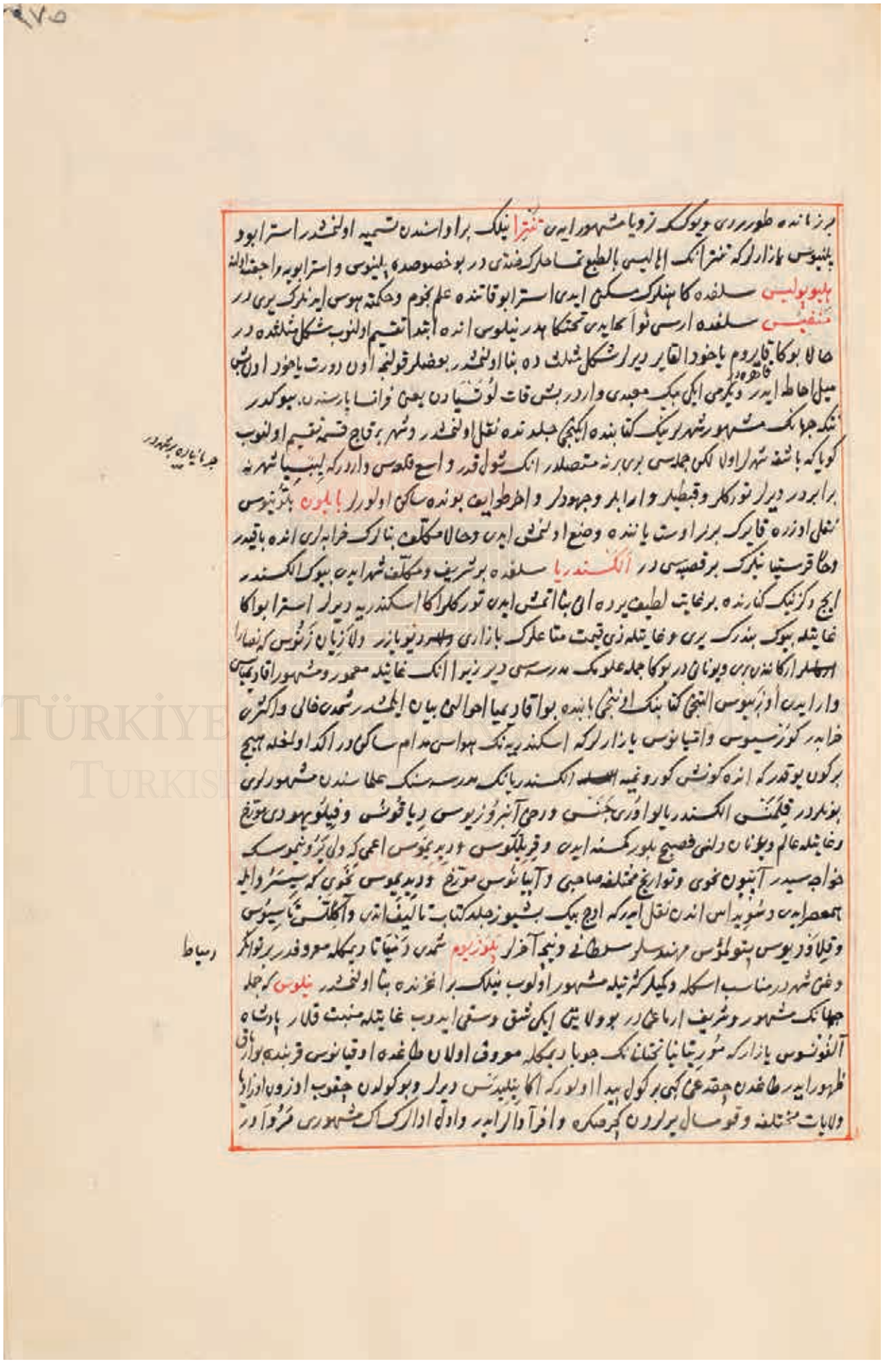

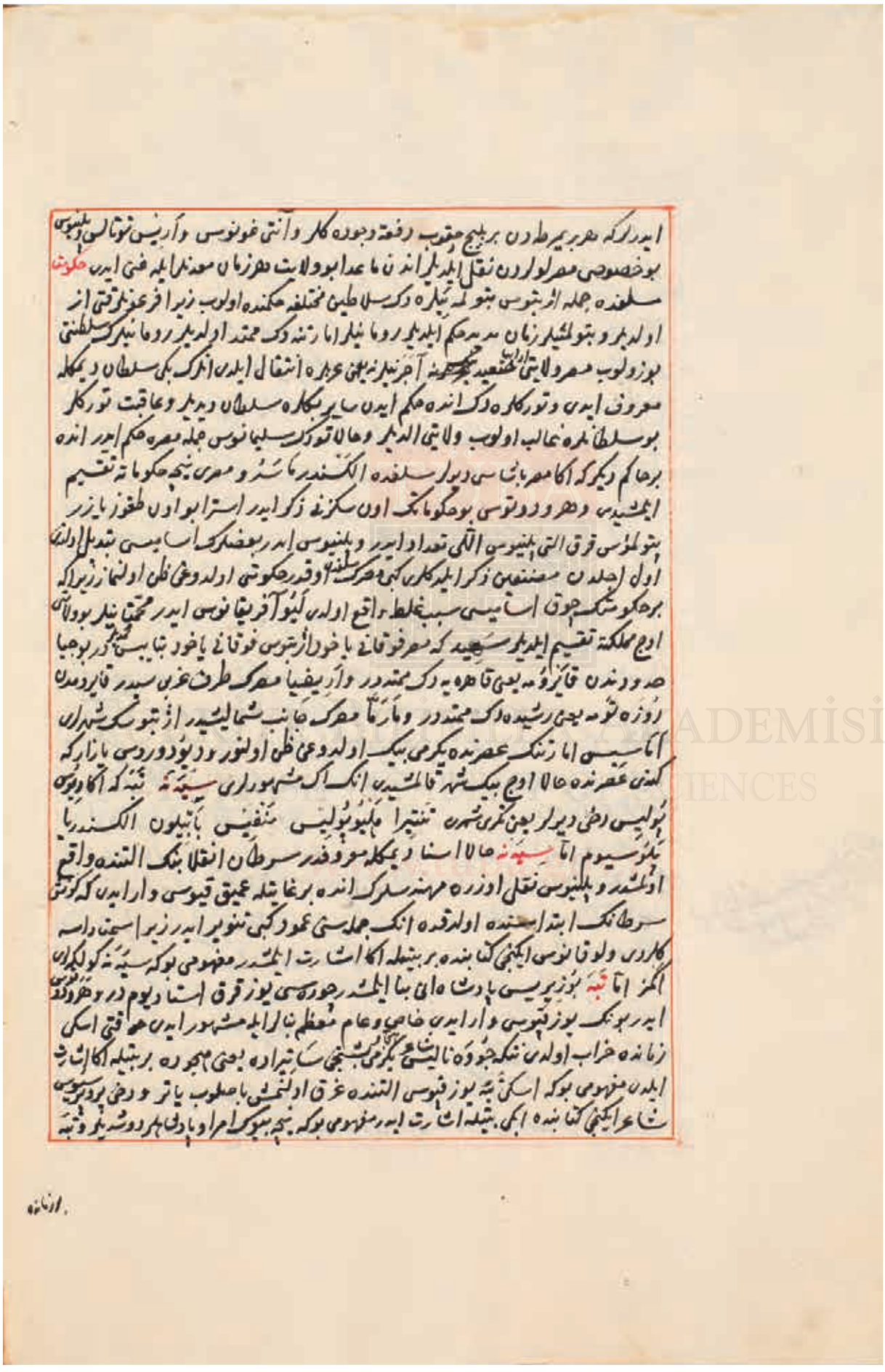

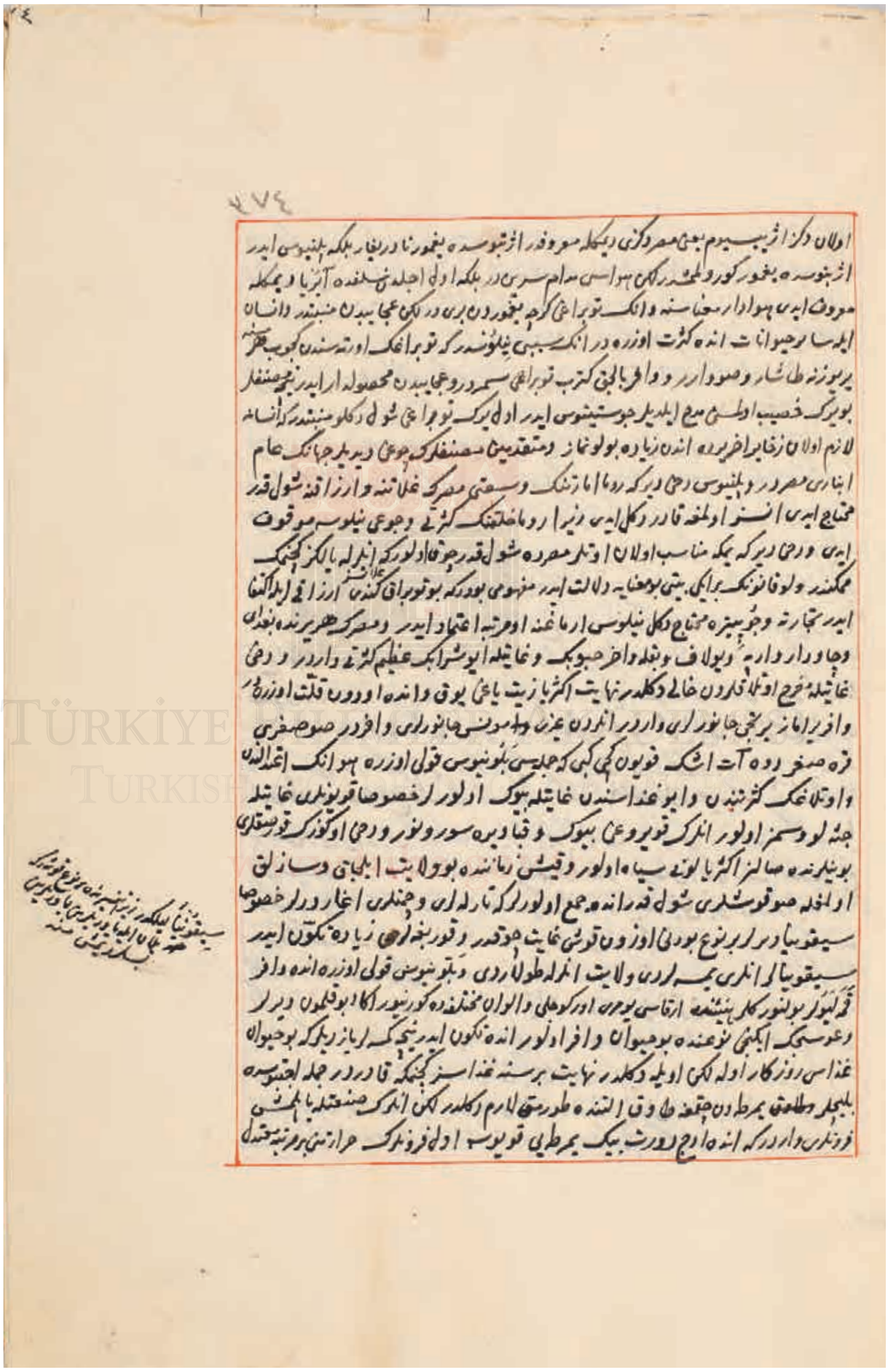

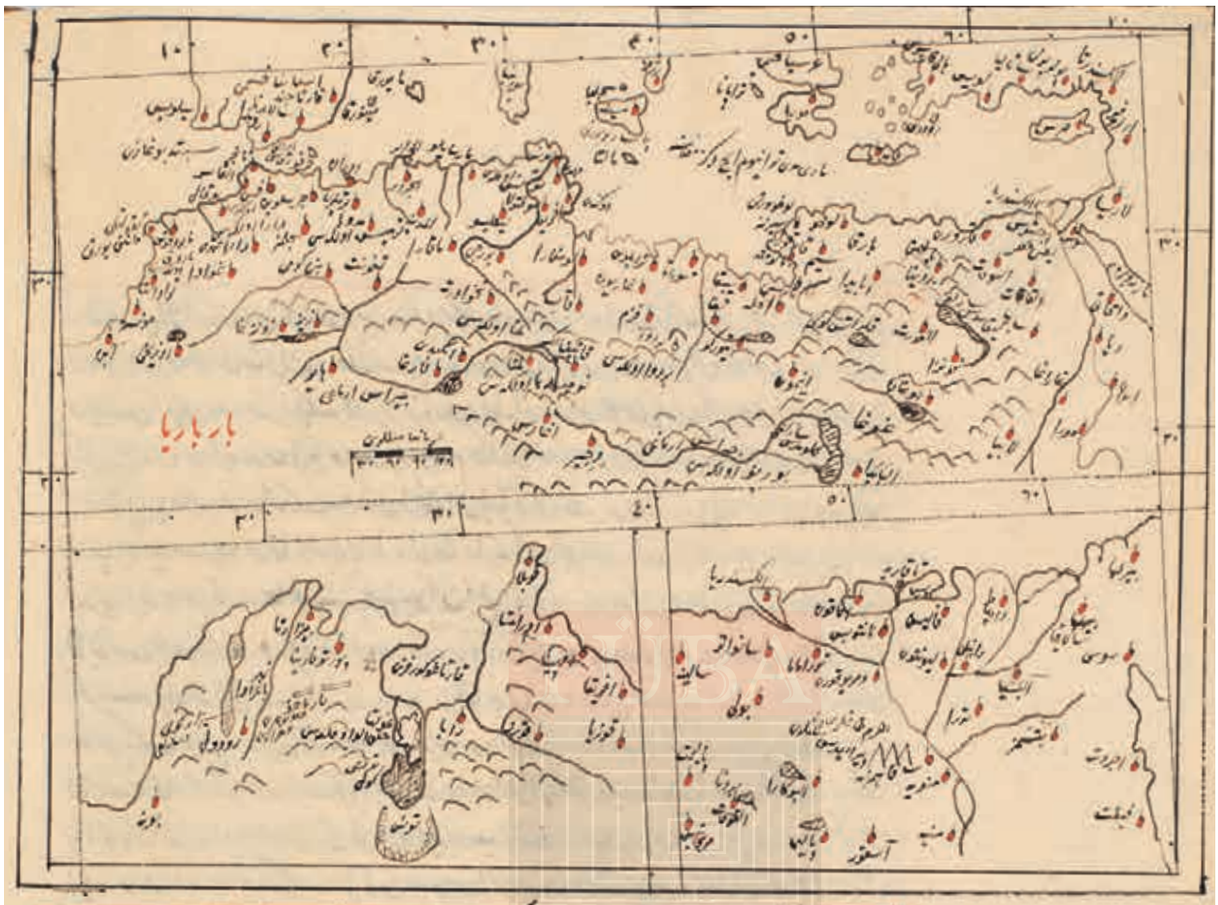

وساتیرلرک یعنی بلندن اشاغیسی کچی یوقاریسی ادم برنوع مخلوقک هایدهوی وحیت
وصداسی ودریا کنار طرفنه مشرف یرنده طبل وسورنا اوازلری اشیدیلور وافریقارلر بو
طاغدن چقوب اقار واوزرینی اورمانلق بوریمشدر انک توبراغی چبلاقدر ادت بتمر وعظیم
قحطلقدر ماکولات بولونمازلیوقولی اوزره بو طاغک اهالیسی استقامت ایتمیه مشهور بر قومدر
حیله بلمزلر ساده دل وخلق تابع اولدقلرندن ماعدا انی اجرایه سعی ایدرلر وغایتله قوتلو وشجیعلر
درخصوصا انلرکه طاغلرده ساکن اولورلر فصل ۱۳۳ دربیان اژبتوس یعنی مصر اژبتوس
برقدیم وشریف ولایتدر ابتدا مصرایم ابن حوس بن حام بن نوح انی معمور قلدی اول اجلدن حام
خمیا تسمیه اولنوب اوزیریس نام معبود اکتاسلرنده یعنی عبادتنه متعلق کتابلرنده بو اسمله
اکلمشدر ومصرایمدن دخی مصرایم دیمکله معروف اولدی وحالا عربلر بو اسمی کوزدوب اکا مصر
دیرلر وتورکلر قتنده الکوبت یاخود الخبت دیمکله معروفدر بونک حدودی نیلوس ارماغنک
ماوراسنده بارقا ونبیالیبیا ونومیدیا صحرالری ایله نوبیا مملکتی جنوبده اوژیا اولکه سی ایله
نیلوس ارماغی انی احاطه ایدر اول یرده نیلوس غربدن شرقه برزمیل ایدر وپلنیوس
حالا آسنا دیمکله معروف اولان سیه نا شهری ایله انی تحدید ایدر شرقده مصر ایله قلزم دکزی
مابیننده اولان ارابیا چوللری اولور وشمالده مدی ترانیوم دکزی انی قپار اول سمتده

اولان

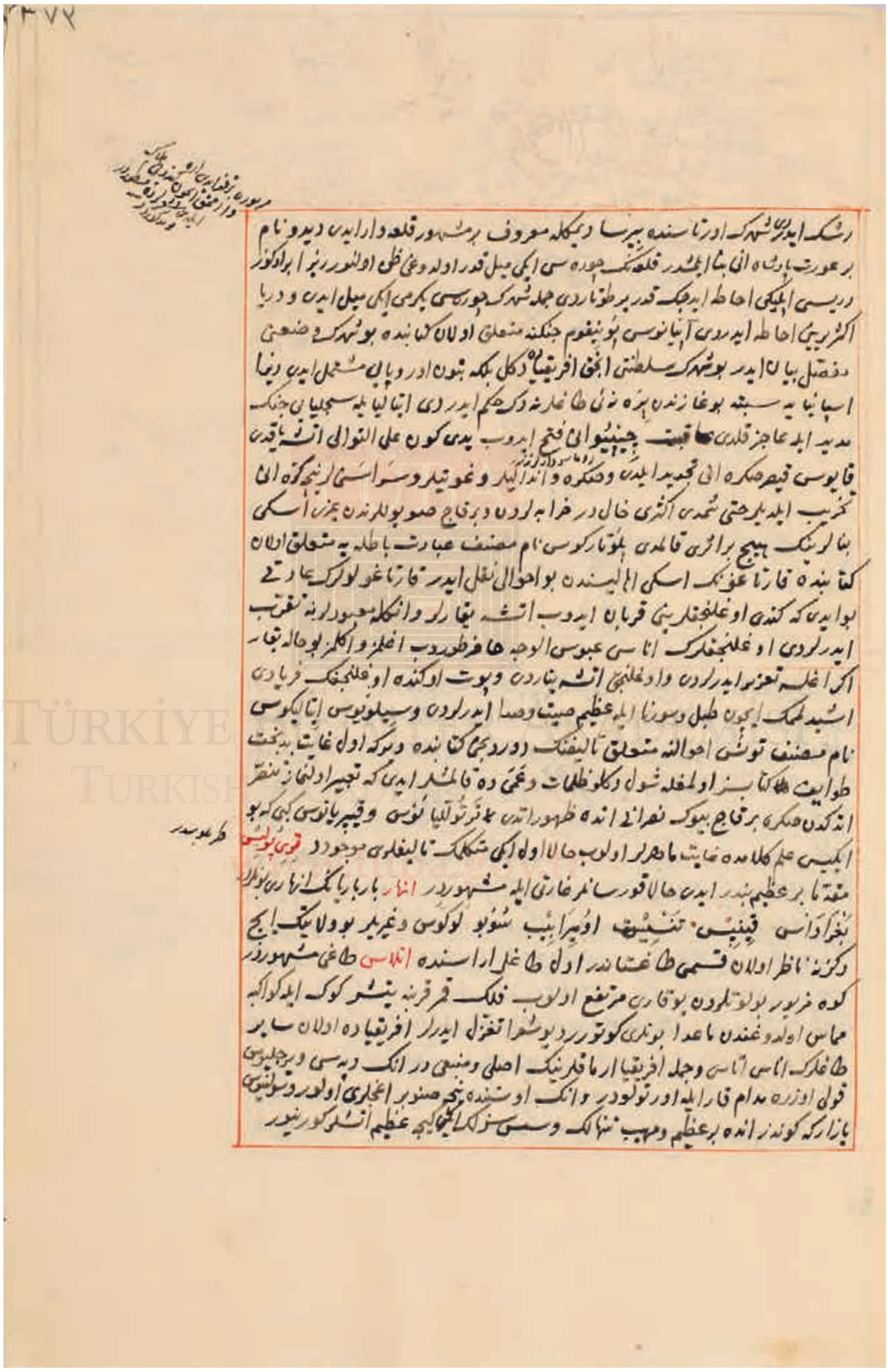

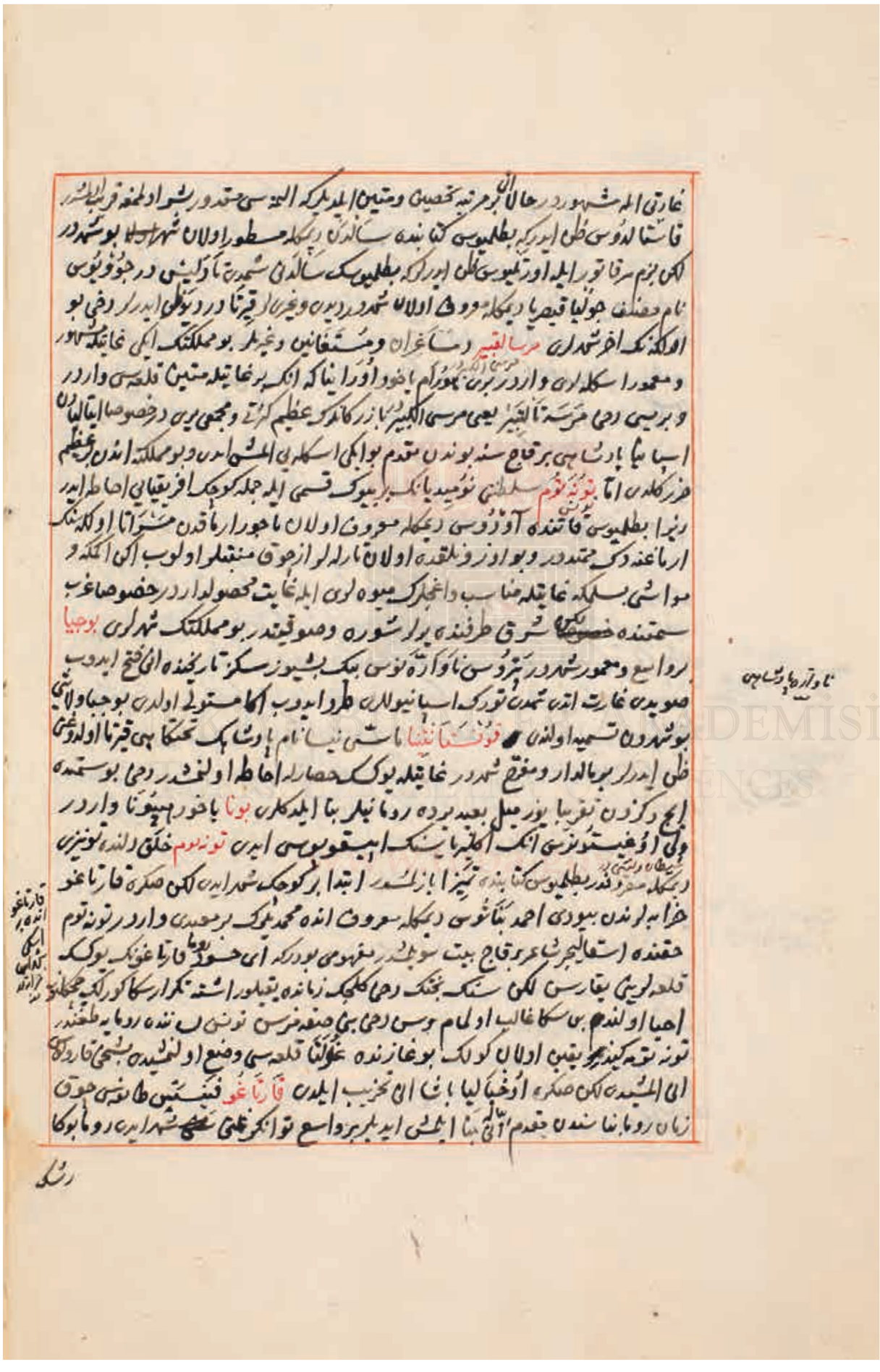

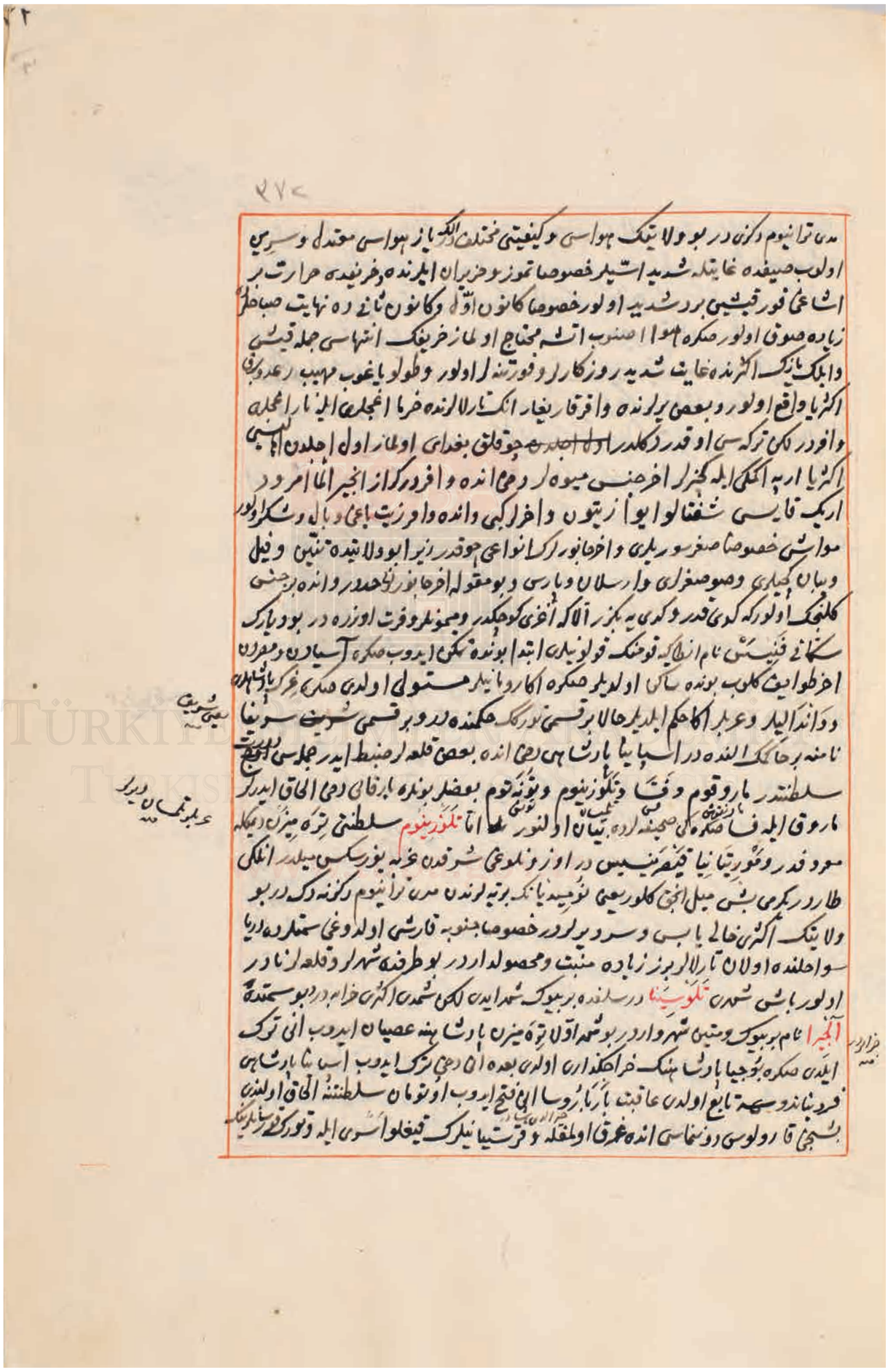

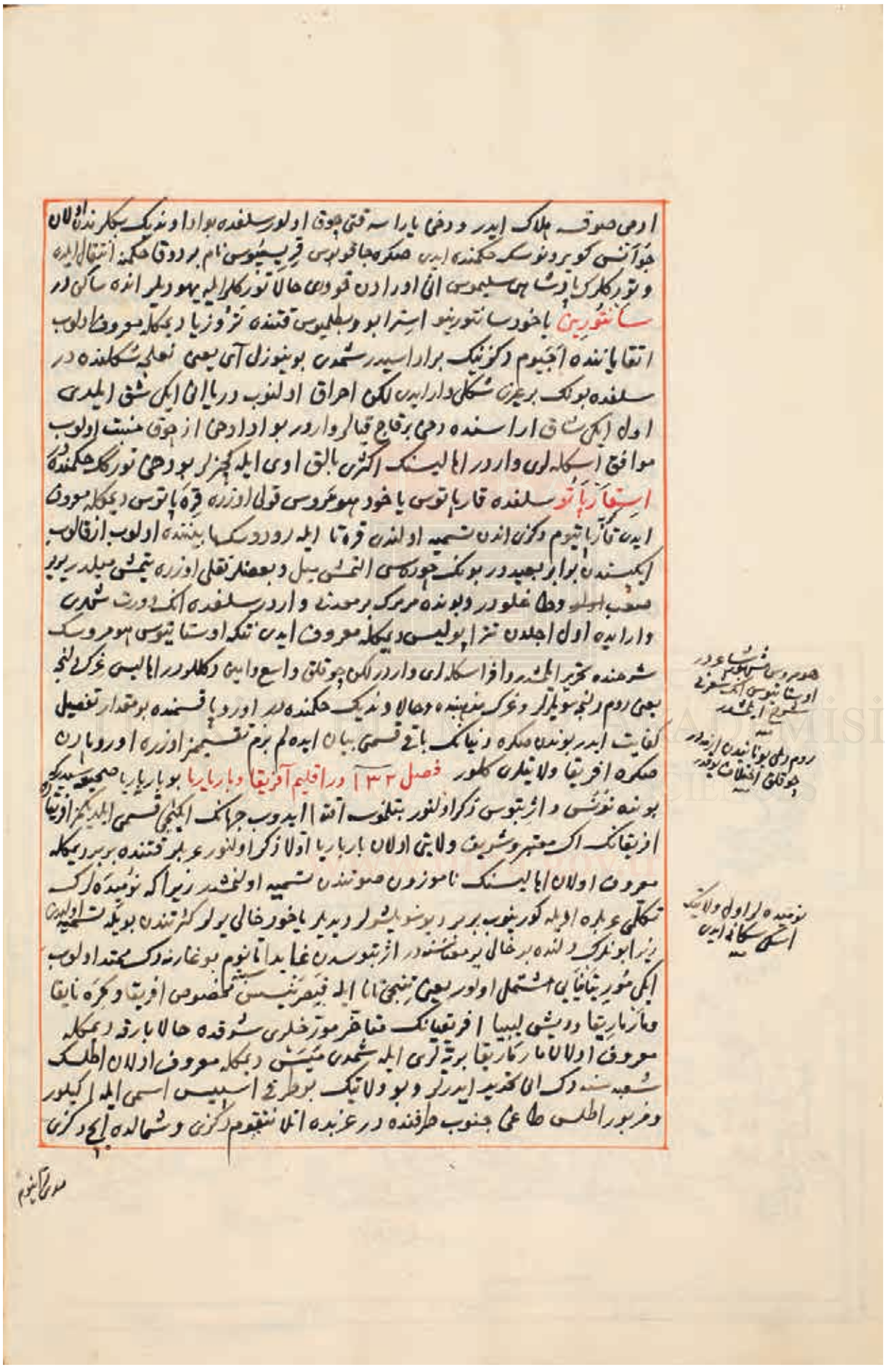

اسقارپانتو
نیقسیا
میلو
زانت
قورفو
قاندیا
ایچ دکزک قسمی

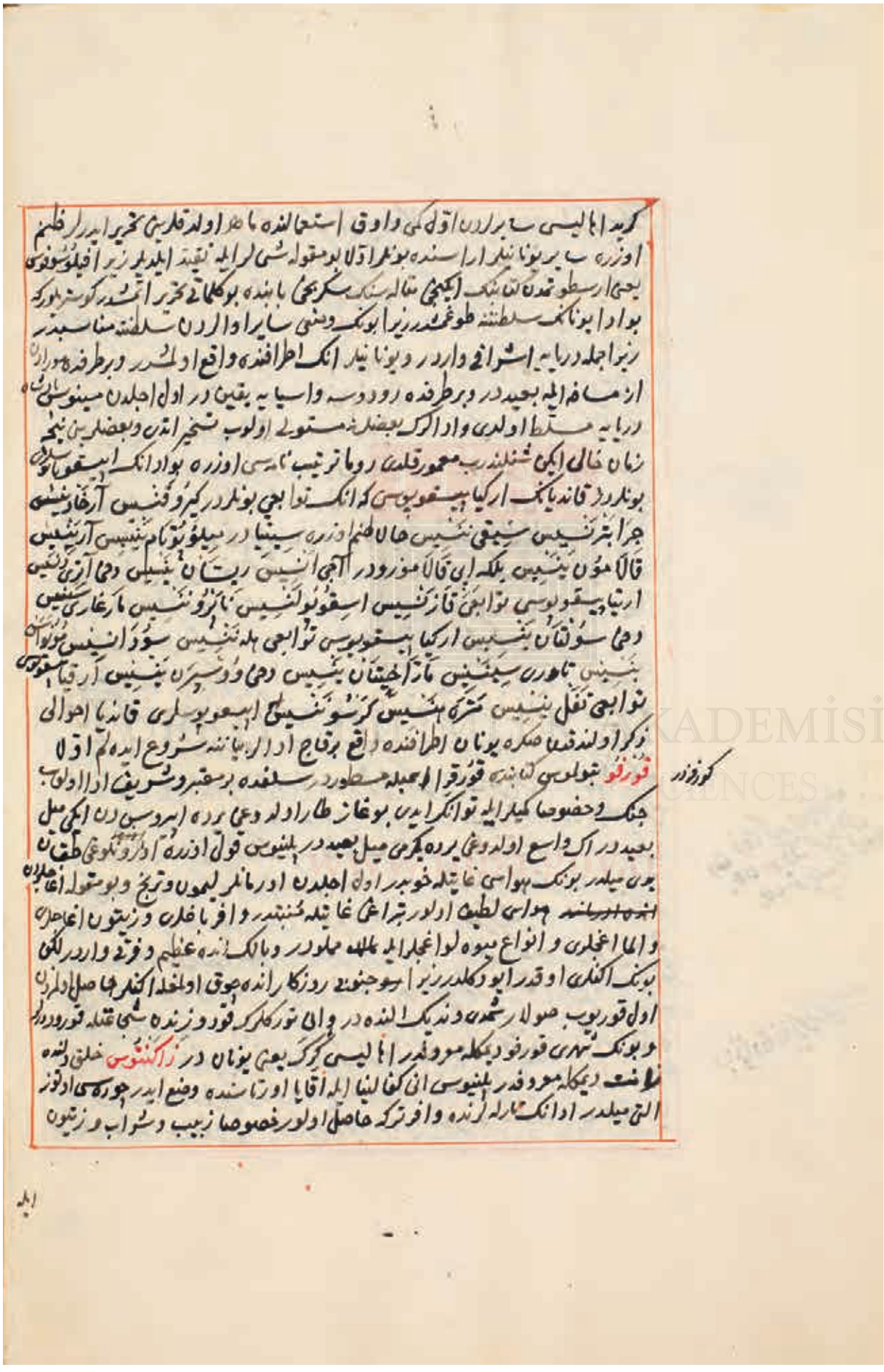

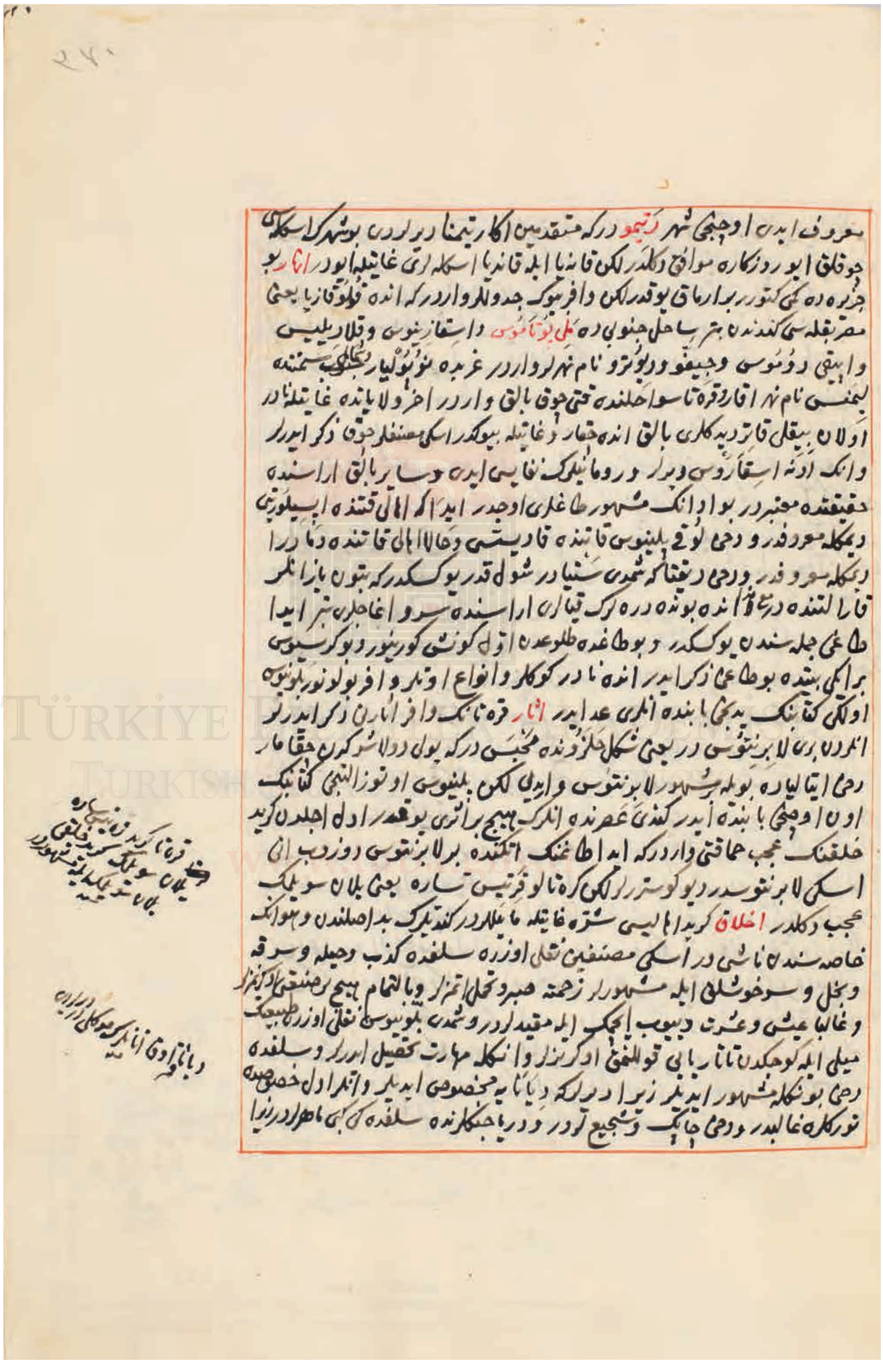

شراب کہ برنوع معقول دہ عشر شراب ابجق بوادارہ حاصل اولور واندن اطراف کوتوبلور
بلوتیوس نقل اوزرہ منقدمین بو شراب پرامنیوم دیرلردی لکن وولاتراتوس
نقل ایدرکہ آرو بزیا دیمکلہ معروف ایدی عسکرہ براطرف زیادہ قلنوب مالوازیا دیمکلہ
معروف اولدی ودیرکہ بوجنس باغ سافرنک آرو بزیوم دیمکلہ معروف اولان دہ
بورنندن کریدہ نقل اولندی اول اجلدن اول شراب آرو بزیا دیرلردی ودحی بوادارہ
بال وبال مومی وہینز وزعفران ولادانوم یعنی لادن واغراولور ودیکتامون دیمکلہ
معروف اولان اوت کہ مشکطا دیرلر بوادایہ مخصوصدر جملہ ادارہ قورت وتلکن
ویلان اولمق وقلا یخیومدن غیری براخر مضرجانور اولمازاول اجلدن قیون سوریلری وسایر
حیوانات کیجہ اوتمافلرہ امن اوزرہ باتورلر واخرجانورلرکہ انواعی اندہ موجوددر
مصنفلر بوخصوصی دحی نقل ایدرلرکہ اندہ بایقوشی اولمازواخرلردن ادرابہ
کیتورسہ لرفورن اولور ابتدا جوپیتر نام پادشاہ بوادان حکم ایدردی عسکرہ رادا
مانتوس نام پادشاہ وعسکرہ مینوس نام پادشاہ وعسکرہ بومانیلر حکم ایدن رومانیلرک
سرعسکری منلیوس ای رومانیلرک حکمنہ محکوم قلدی انکیچون قوہ تیکوس دیمکلہ
معروف اولدی عسکرہ قونستانتینیالولر الکاحکم ایلدیلر وعسکرہ فلاندرلرنک قوسی
وقونستانتینیالرک پادشاہی بالدوینوس ای قونفرات مارقیوسنہ باغشلدی وبو
بیک یوزطقسان دورت تاریخندہ ای وندیکلولرہ صاحب اولدرن وافرالتون
الدی وحالا شمدیہ دک املاک شکندہ در متقدمین دن مصنفلر یازارلرکہ سلفدہ
بوادا یوزشہر ایلہ مشہور ایدی پلینیوس عصرندہ دحی قرق شہری وار ایدی
شمدلرکہ مشہورلری غنوس سنوس ایدی بر تاریخدہ مینوس ایکی نام پادشاہ
تحکماہی ایدی اندہ فاخر اوقلوبایلر یاپیلور ایدی عسکرہ قورنتیاکہ اندہ برجنس
بزوبرجنس لباس یاپلوردی قلوبانیس شعرلرندہ واوویدیوسک شعرلرندہ
مشہوردرلر نکہ الجوایکی بیتدہ یازلمشدر مفہومی بودرکہ قورنتیا لباسی ایکی
قوشی اکھ ایلہ قوراق لرحی قیدوہ کہ اندہ اعلا یاپلر اسلنور قیدوہ یاپی وقیدوہ
بوریسی مشہوردر وزیغتنا وماکہ نوزا ولیقانتوس ولیقتوس وشولوپنتوس
واخرلر حالا بلوتیوسک قول اوزرہ ازجملہ مشہور اوچ شہر وار دررلر قاندیا
سلفدہ مایتوم دیمکلہ معروف ایدی جملہ ادانک باشی شہری وجملہ ادانکہ سمیلہ
تسمیہ اولنمشدر قاندیا دن عسکرہ اک بیوک شہر قاندیا در سلفدہ قیدوہ دیمکلہ

فلا یخیوم برزہرناک
اورمجلدرلاکہ بورلر
بیلہ

قرنتیا عسکر

معروف

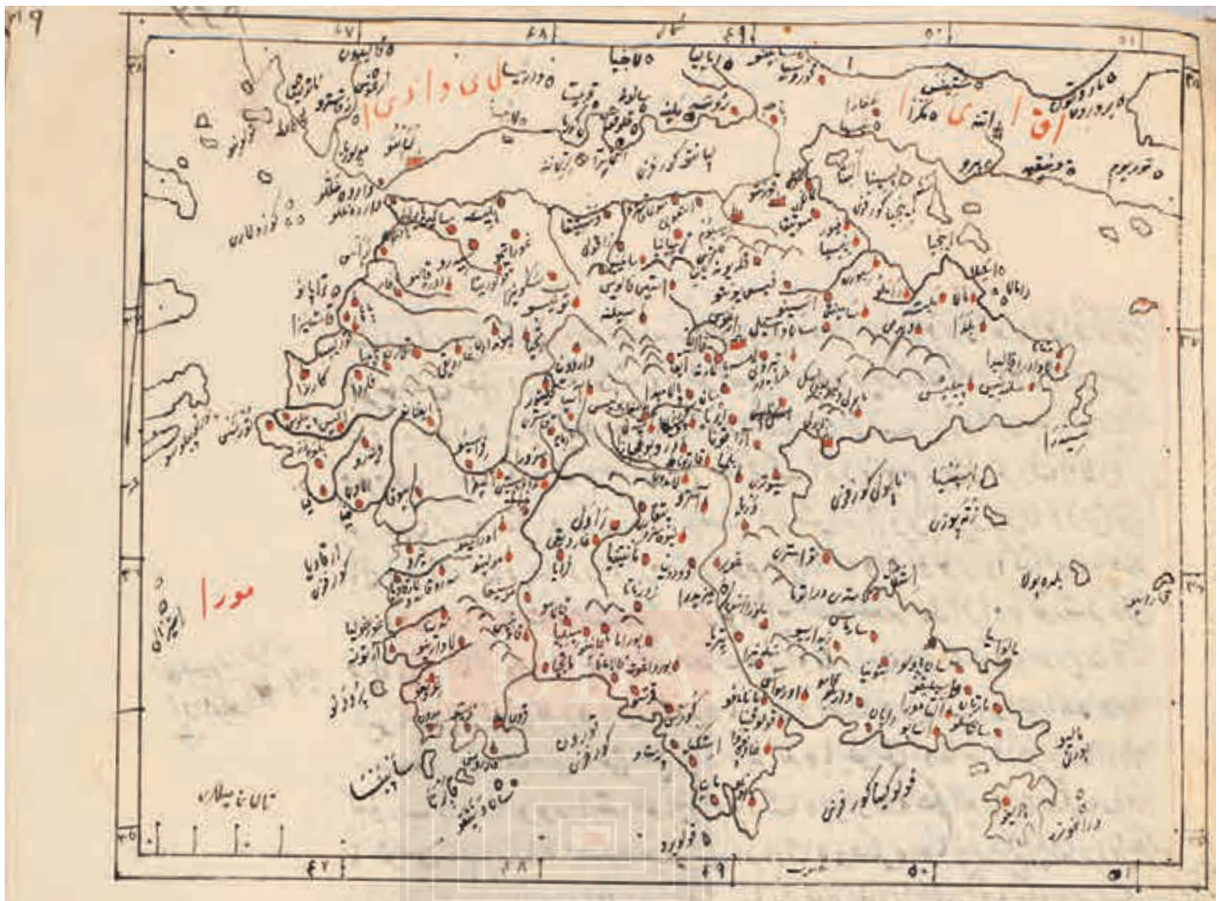

فصل ۱۳ در بیان قاندیا یاخود قره تا و یونان اطرافنده اولان برقاچ ادالرکه
بونکله اوروپا صحیفه لری اخر اولورکه انده میرقاتور قاندیا ایله یونان اطرافنده برقاچ
ادالری بزه تصویر ایلدی اما قره تا بطلمیوس کتابنده ایچ دکزک بر اداسی اولمق
اوزره ذکر اولنمشدر شمدی جمهور دلنده قاندیا دیمکله معروفدر شمال سمتنده اژه
اوس دکزینک طلاسلری انی دوکر و جنوب جانبنده لیبی قوم یعنی افریقیا و اژیبیوم
یعنی مصر دکزی انی اوروور غربده هادریاتیقوم دکزی و شرقده قارپاتیوم دکزی
ایله محدود اولوب شکل مستطیل در شرق سمتنده سامونیوم بورنی
اوزانر غربده قرتومته یوم بورنی سیره نس قارشی سنده در شمالده اوچنجی بورنی
واردر استرابو اونجی کتابنده اکا قیما روم دیر حالا قاپوکزین دیمکله معروفدر
ادانک اوزونلوغی ایکیوز یتمش میلدر انلکی اللی میلدر چوره سی بشیوز سکسن
سکز میلدر بو ادانک جمله سی صعب و طاغلو اولوب لکن بغدای ایله محصولدار
یری منبت و اوتلاقلودر ترابی عجایبدن محصول ویرر میوه لری چوقدر بلنیوس
ایدر قره تا اداسنده نه حاصل اولورسه اخر ولایتده حاصل اولان جنسک
زی قیمتی در باغلر زیتون اغجلری انار و انجیر و ترنج و لیمون نی حسابدر مالواتیقوم

TÜRKİYE TÜRKİYE

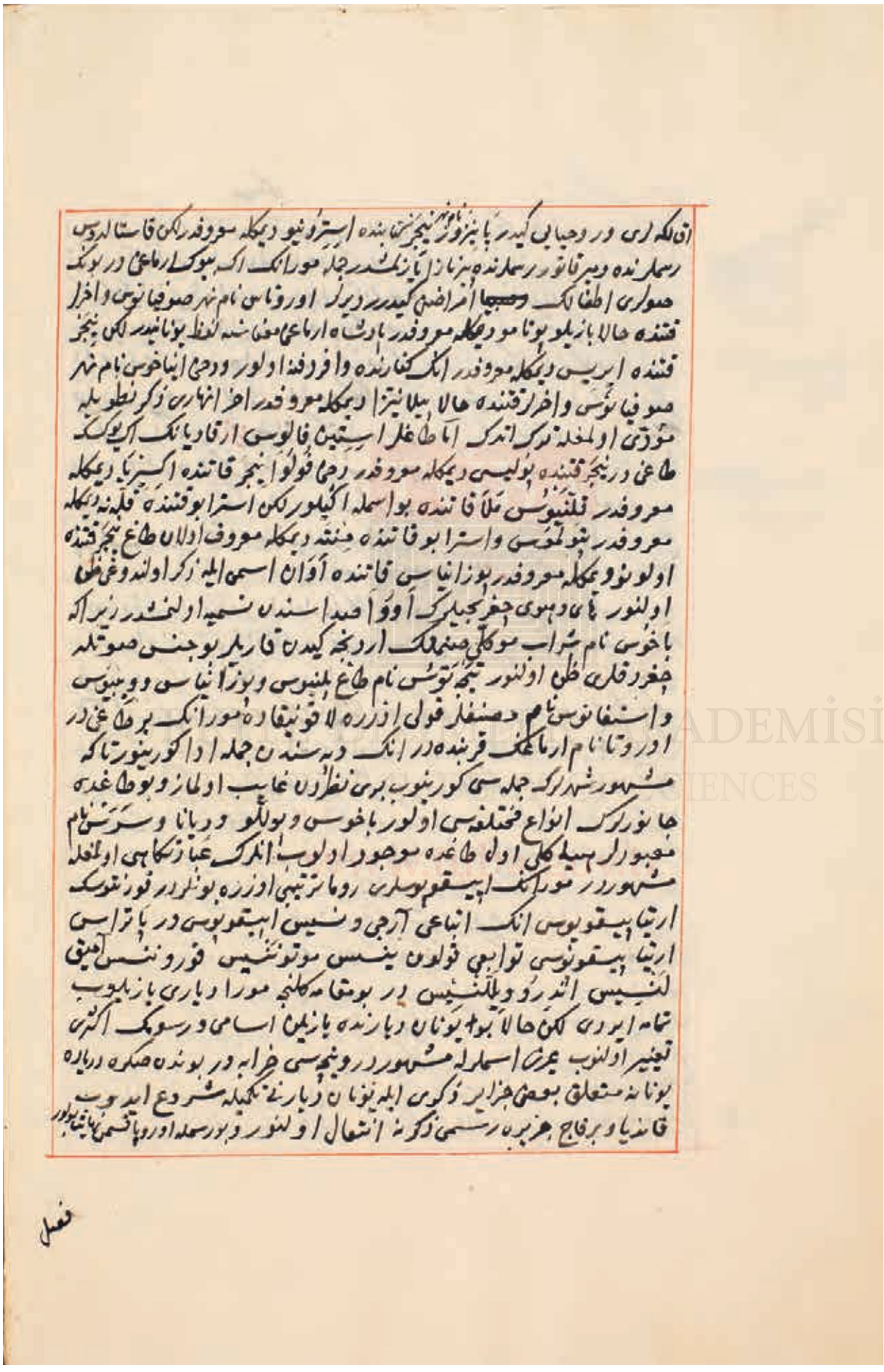

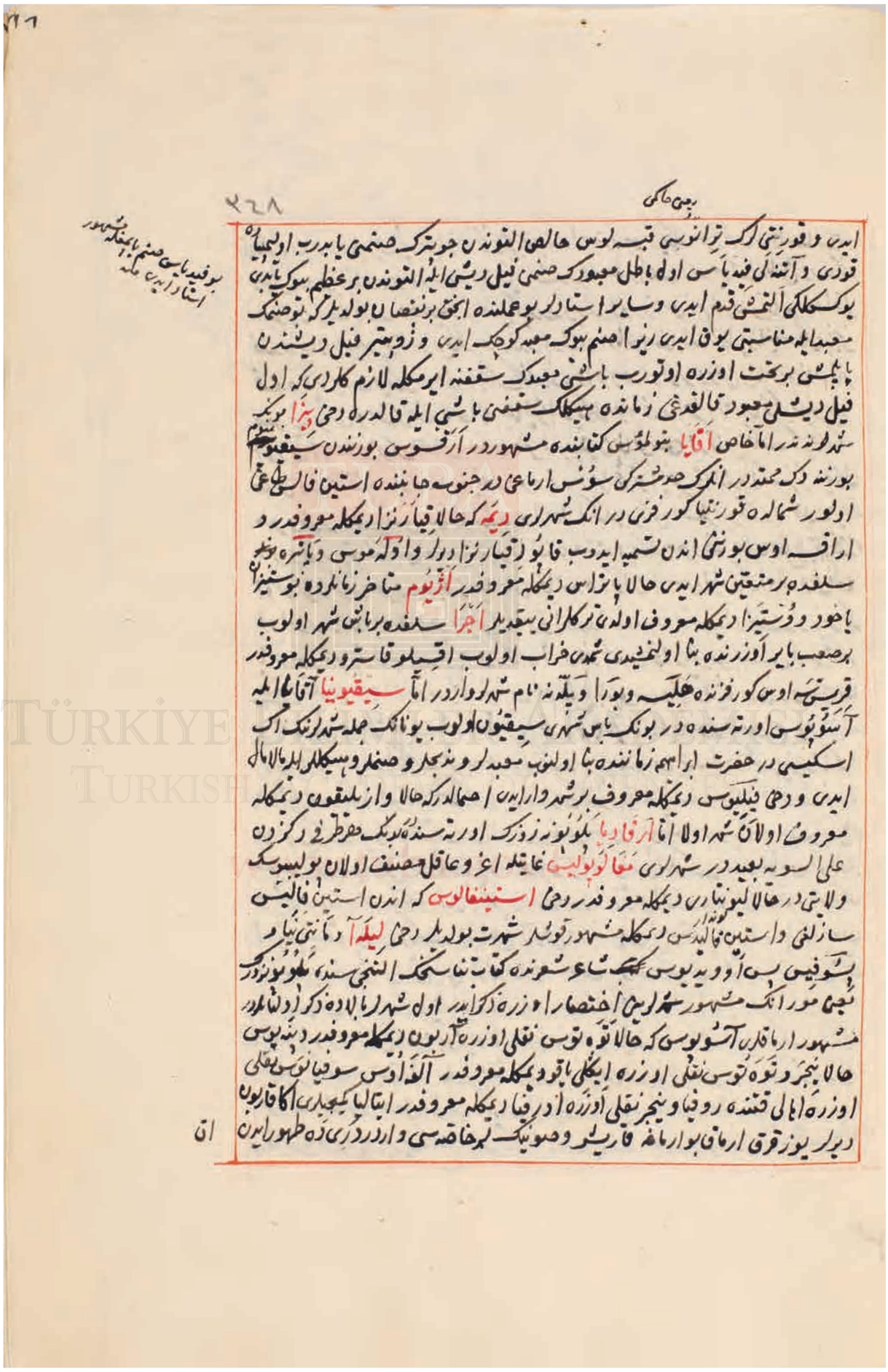

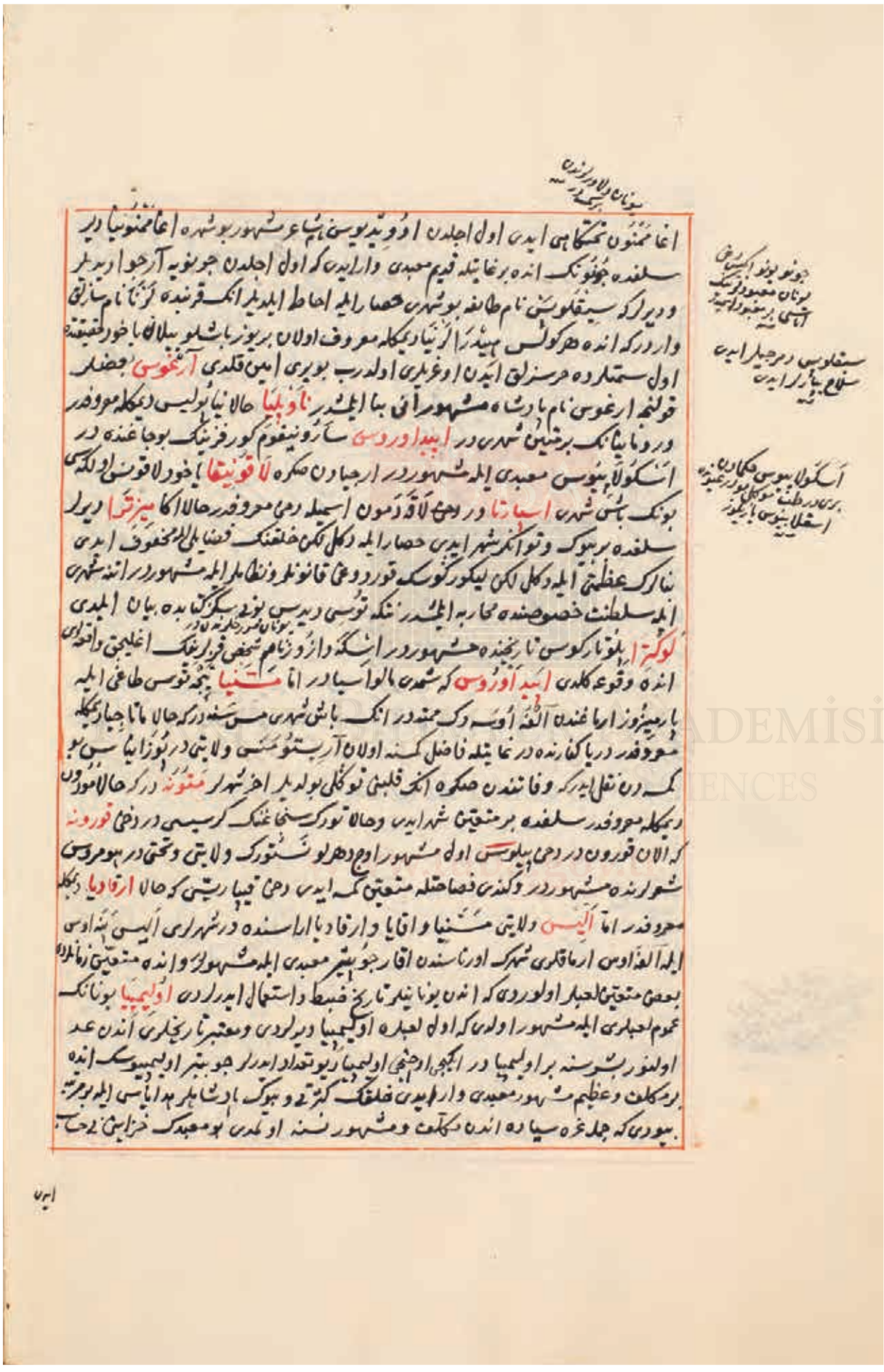

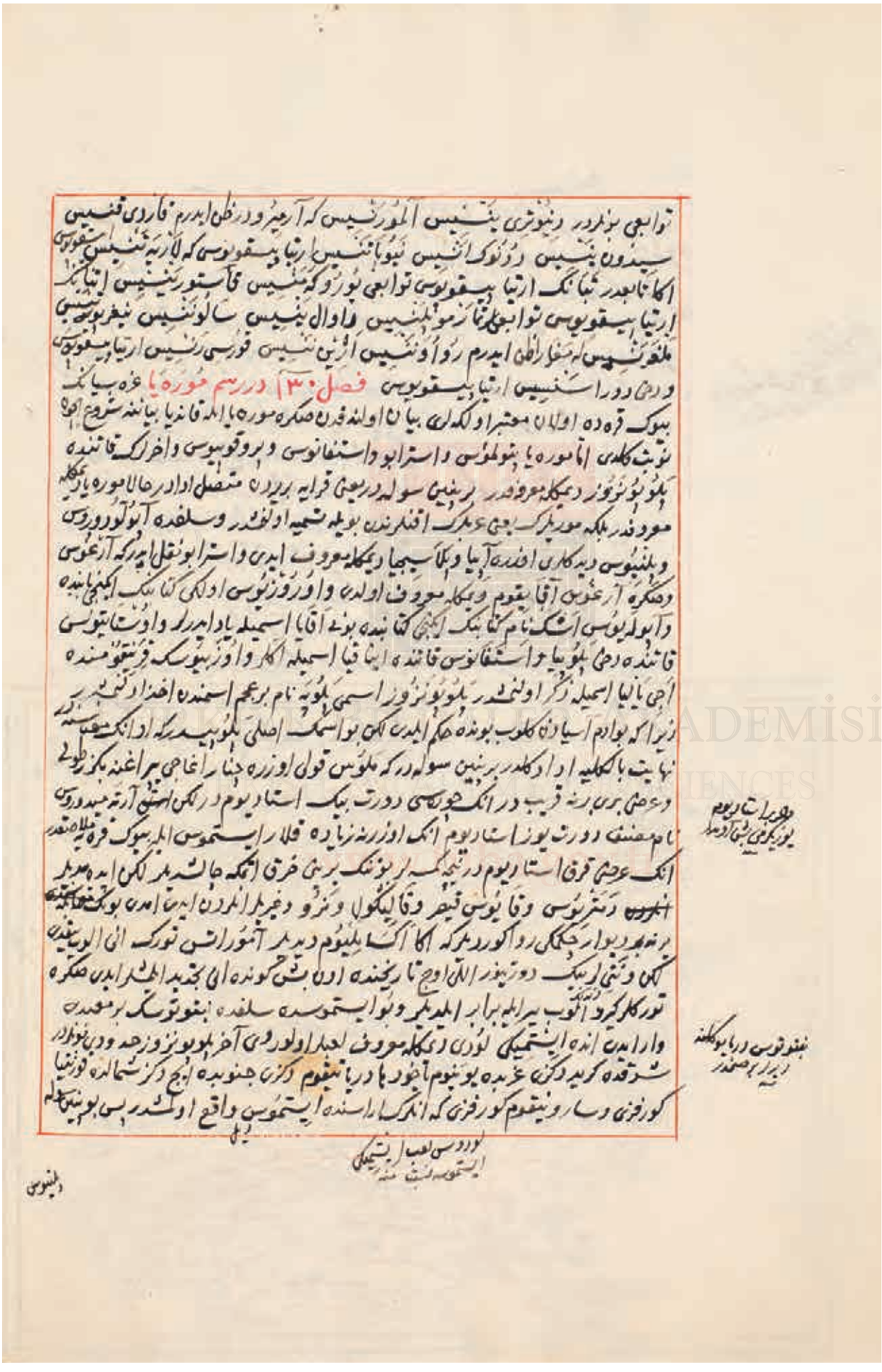

یونان ولین اکثر بلدرا آخایا یونان ولایتدن بر ولایتدر بتولموس قتنده هلاس دیمکله معروفدر
و پلینیوس اکا خالص غره سیا دیر رسه سیلیوتس عرب یلنده انک حدودی بوله تعیین ایدر
شمالده تسالیا اولور اسپر قیوس ارماغی مالی یا قوم کورفزی و آتا طاغی و غریده آقولادس
ارماغنک دراسنده ایپروسک اولکه سی یا شرقده شمال سمتنه بزر میله اجه یوم دکزی
و بر تو اوم دکزی قاپو دلله فولونه دیمکله معروف اولان عمود بورنه وارنجه ممتد اولور جنوبده
بلوپونز قاریسی سنده اولور و تو براق دل ایله اکا متصلدر مصنفین قتنده بونک طنبور
اولکه سی تحریرا اولنمشدر یعنی دوریس اولکه سی یا زکا سوس نام طاغ یانده در و انولیا
کراوه نوس ارماغی یانده در بو اولکه ستمخوه دوز و منبت یرده در و جنوب سمتی صعب
و شوره یردر و اقواسکی شهرلری دار و زر اولکه اک معتبری فالیدون اولدی که حالا ساپرلرایله
بله خرابدر غایتله صاف ارماق اولان اوه نوس بو دلایتک اورتاسندن اقوب دریایه دوکلور
لوقری و اوپونتی لرک اولکه سی صعب درکه انلرک اک بیوکی و مشهور شهری انقایدی
و نوپاکتوس شهری دخی بونده در کهف مصنفلرانی انولیاده یعنیلیدر لر قوریس نام
شهر یا رناشوس طاغنک یانده در انک شهری دلفی ایدی که انده آپولونک غایتله مکلف
معبدی و خبر ویره جکی یری وار ایدی به اوپیا طاغلرا راسنده اولوب یری رطب و سار اولور
لکن یاغلو و غلاته مستعد شهرلری آسقرا عو ملیتوس طاغنک انکارنده در بو ایکی
ازمیر روس نام شاهک ولایتی در اورقومنوس بوتسیا خبر یری ایله مشهور در بتوبه
که پلینیوس نقل ایلدیکی اوزره شرفده و شهرتده اتنه دن قالمازدی و بنه نامدار اولکه
دلفی در حالا خراب در دخی خرونیا لوسا یونارکوس نام یونان مورخلرندن بر تبک ولایتی در
پلاتیا یا ردوینوس اوزره بوزانیاس دلالتی ایله یونانیون ایلدکلری غلبه ایله مشهور در
دخی ناماوا عبارت باطله مشهور شهر در دخی اولیس که یونانیلر تروایه جنگ
کده جکلری زمانده انده جمع اولدیلر براولکه دخی آتیقا بر شوره و اورمانلو یردر انک
باشی شهری آتنه در بو نیوس ایدر اتنه نک شهرتی بیاندن معین در داوری پیدیاس
آتنه اوسک کتابنده اتنه نی غره سیانک غراقیاسی یعنی یونانک مختصری در و سیسرو
لکتیوس فلاکوس یاخود ایلدیکی خطابه و شرایکه ایلدیکی کتابنده و تقسیمک ایکنجی
مکالمه سنده بو شهری غایتله مدح ایدر مارا تونوم میلتیادس مشهور نصرتی ایله
غایتله معروفدر آلوزیس الوسینیا دیمکله معروف اولان سوسک عبادتی ایله
مشهور در مغاریس اولکه سی استفانوس قولی اوزره بر سرد ولایتدر

الک

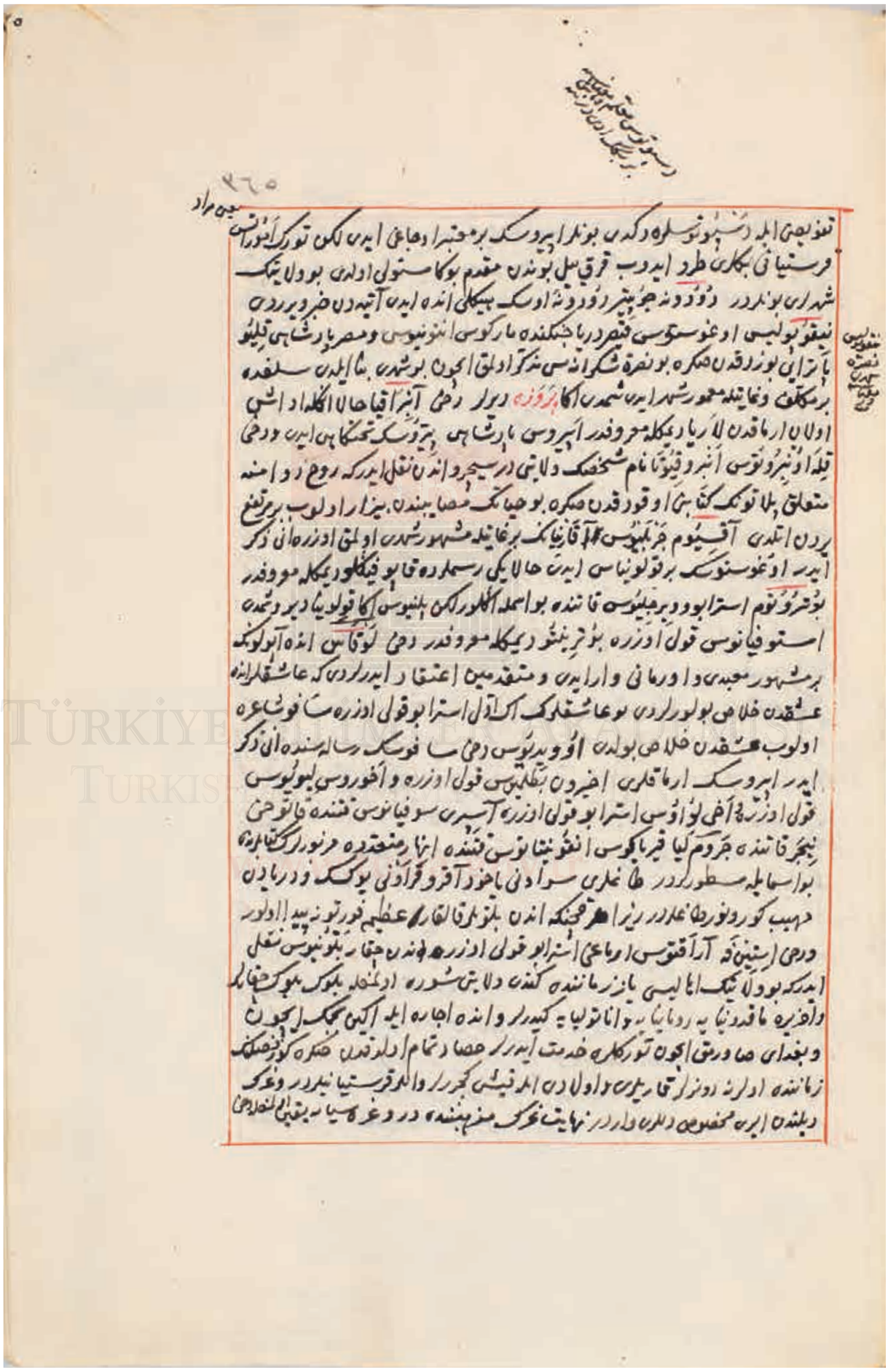

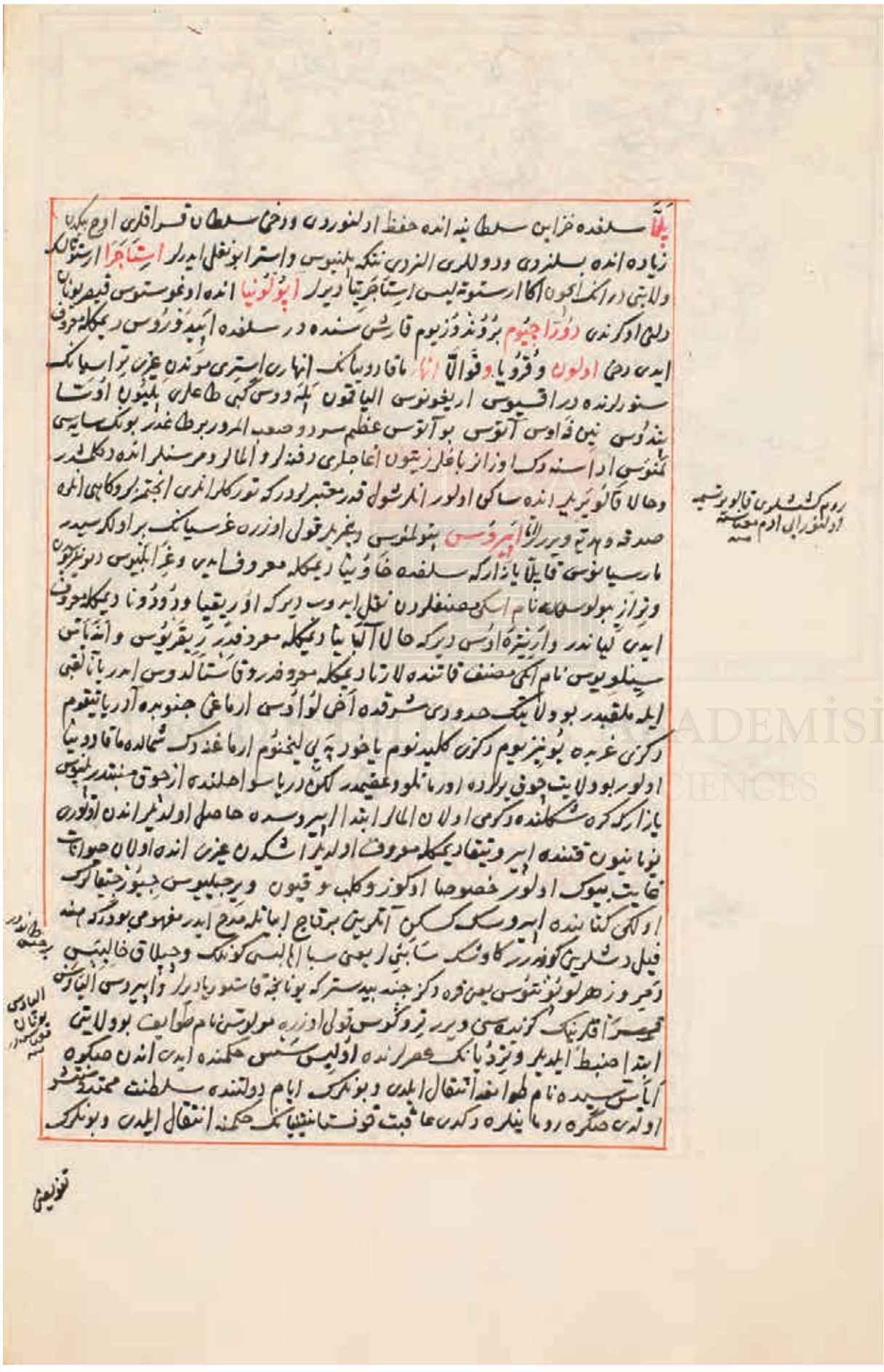

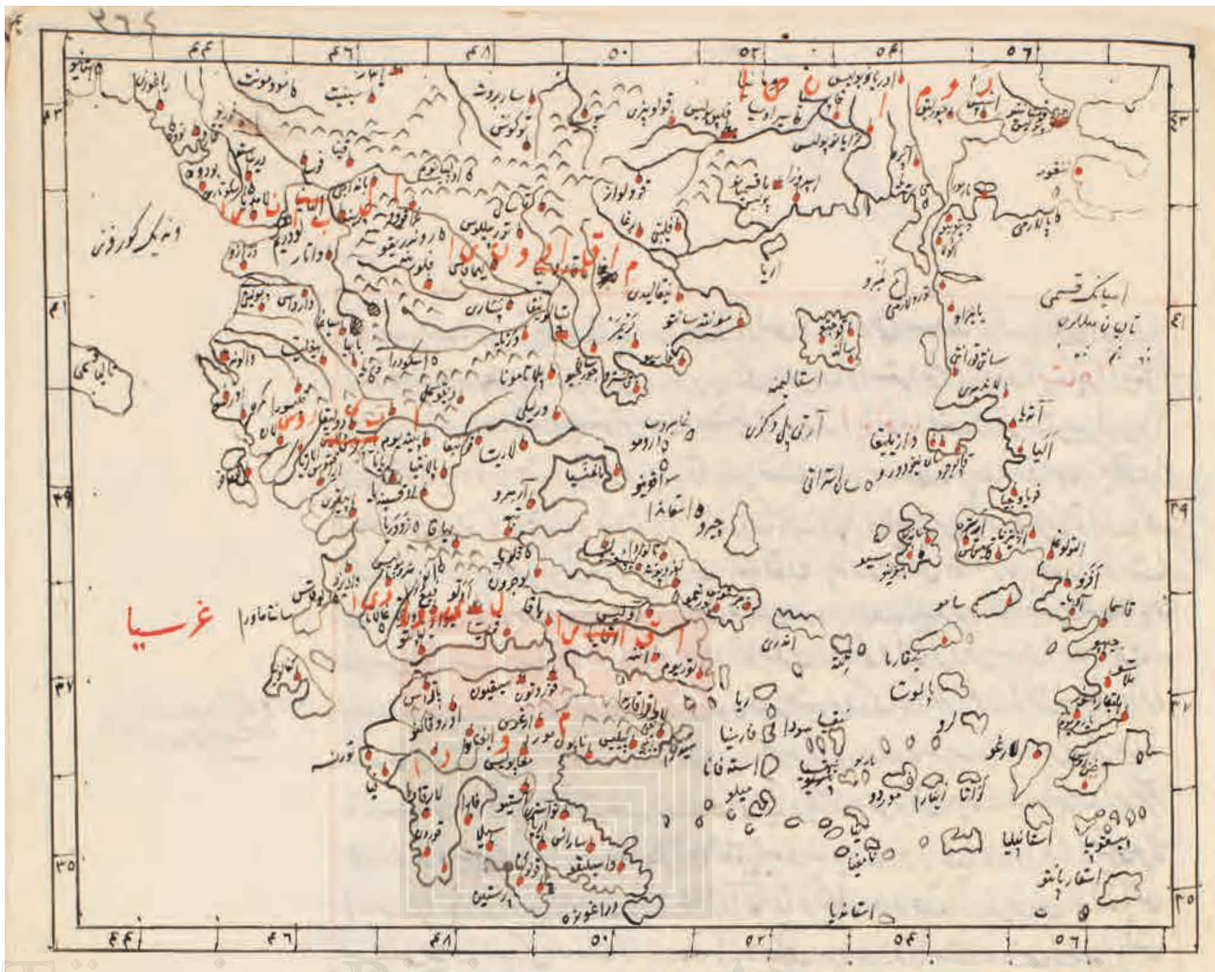

فتح ايدوب باقتريلره مديلره فرنسه حاصلى جمله شرقه مستولى اولدى و ايندياية
غالب كلوب ليبروس بابانك وهركولسك آثارلرينى طولاشدى وبو ماسدونيا اولدركه
سرعسكريمز پاولوس اميليوس يتمش ايكى شهرى تخريب ايدوب بركونده صاتدى
وايكى آدم بو ولايتك بختنى افراط وتفريط اوزره مختلف قلدى برى الكندر برى مرور
سرعسكر اول ندكلو غلبه واستيلاده اعتلا اتدى ايسه بو دخى اول قدر دناءة و
نكبت واديسنه تسفل اتدى ماقادونيا وافر ولاياتى احاطه ايدر وانلرك اراسنده
حالا قاستالدوس قولى اوزره قومنوليتادى ديمكله معروف اولان تساليا
غايتله معتبردر سلفده ماقادونيانك وافر شريف شهرلرى وار ايدى حالا باشى
شهرلرى تسالونيقا كه حالا كچمش زمان طرزى اوزره نصارينك طوايف مختلفه سى ايله
يهوديلر انده ساكن اولورلر نقل ايدرلر كه يهوديلرك انده سكسن سيناغوغاسى
واردر اكليزيا معناسنه حالا ماقادونياسنى غنك تختى در وجه تورك برسفر اندكجه بشيوز
يرار اتلو بكلر بكينك امرى اوله قجه تدارك ايدركه انلرك يوزينى سنورك محافظه سى
ايچون مدام يانتده الى قور التون معدنى ايله مشهور اولان سيدروقاپسا انك قربنده

ليبروس سراب مديلردر

سلانيكدر

TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLÂM ANSİKLOPEDİ

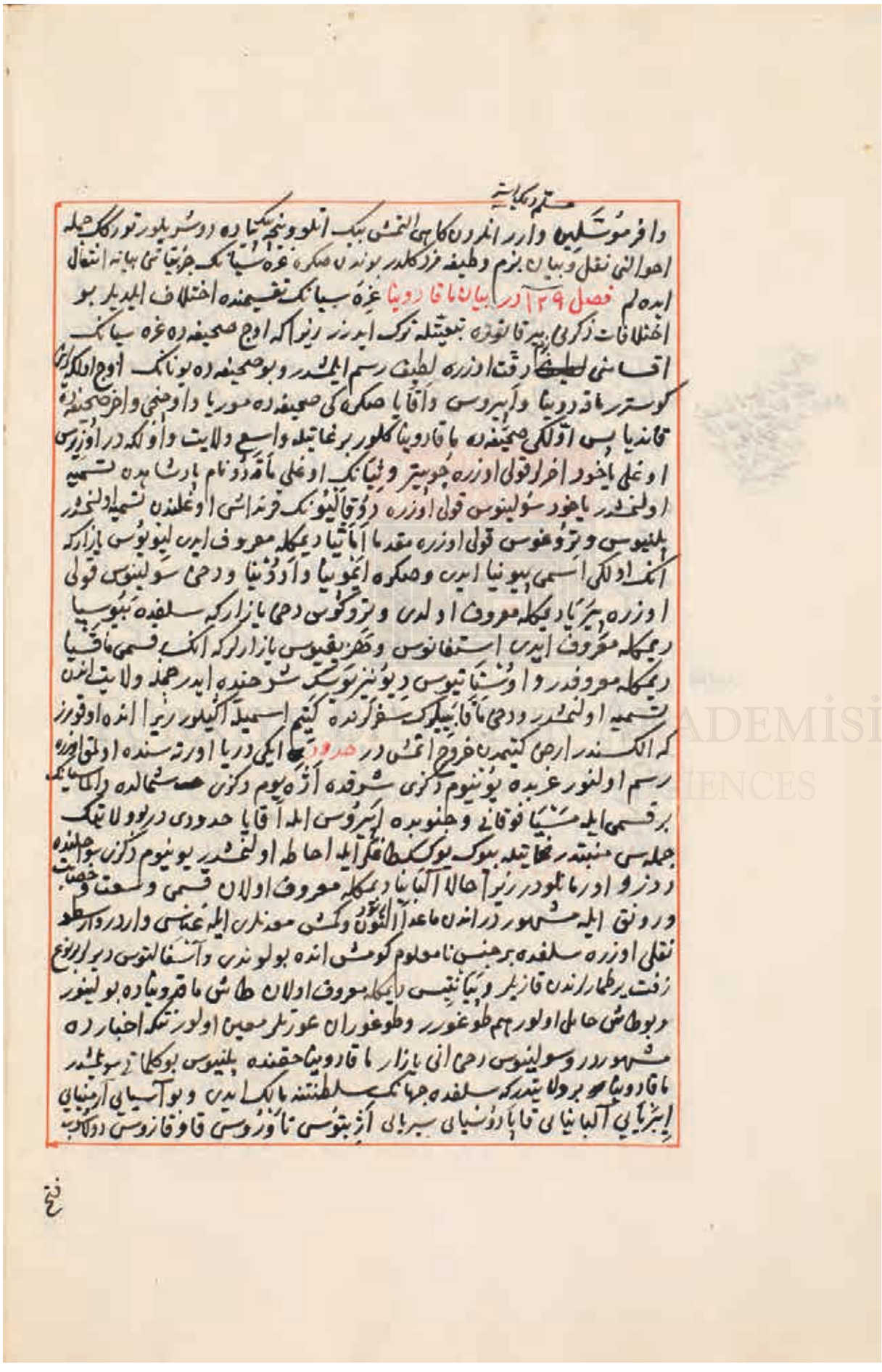

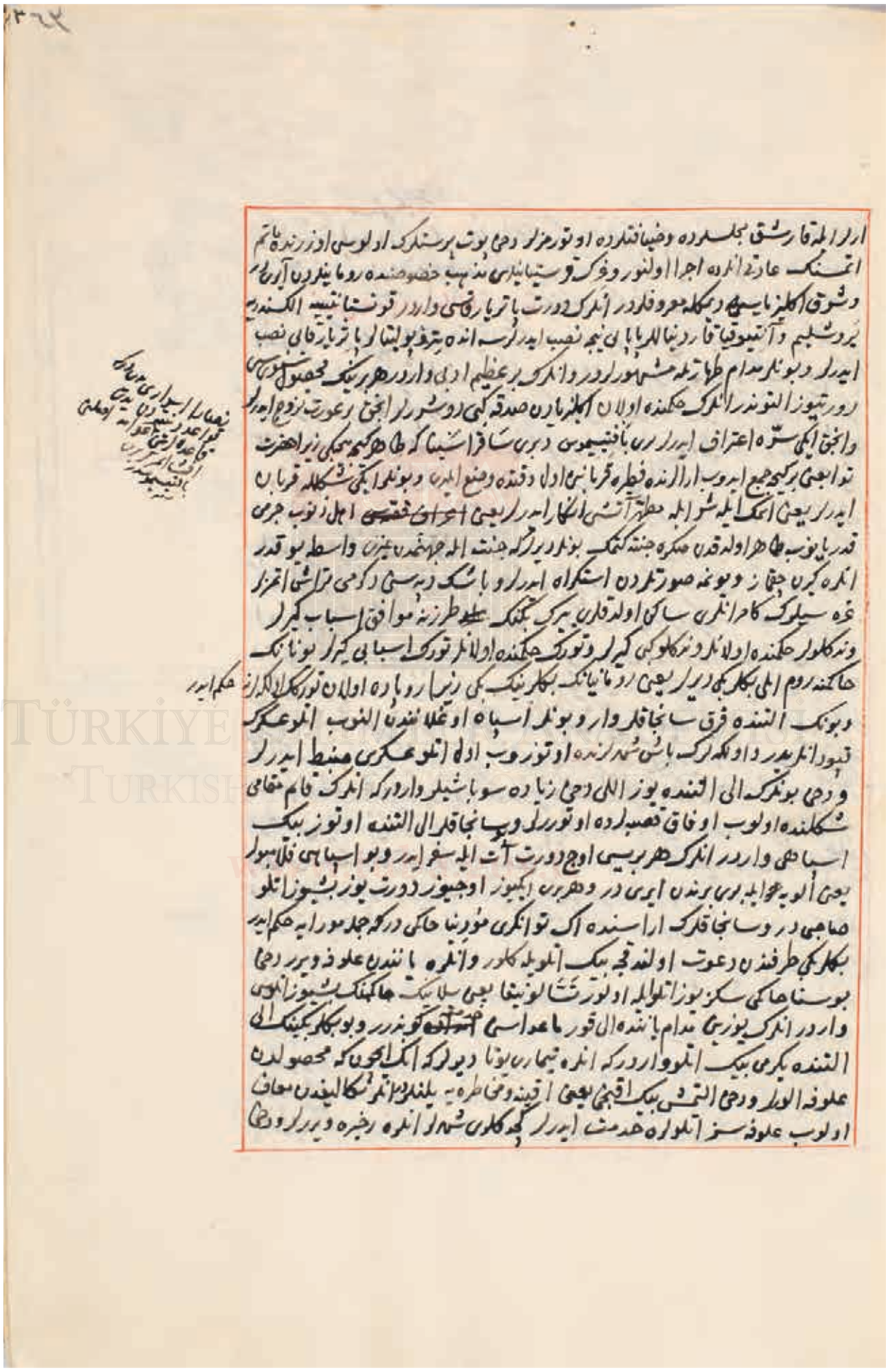

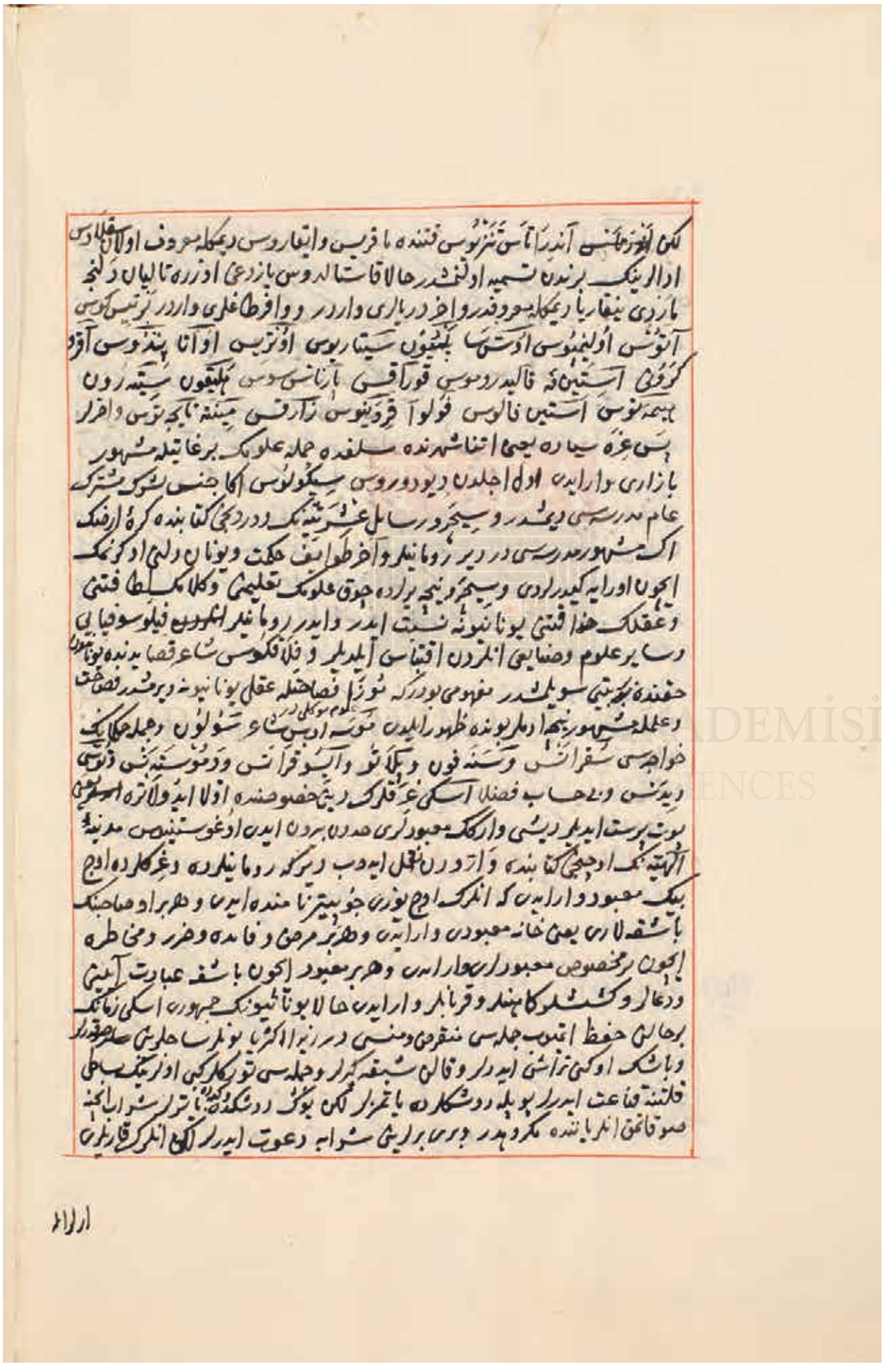

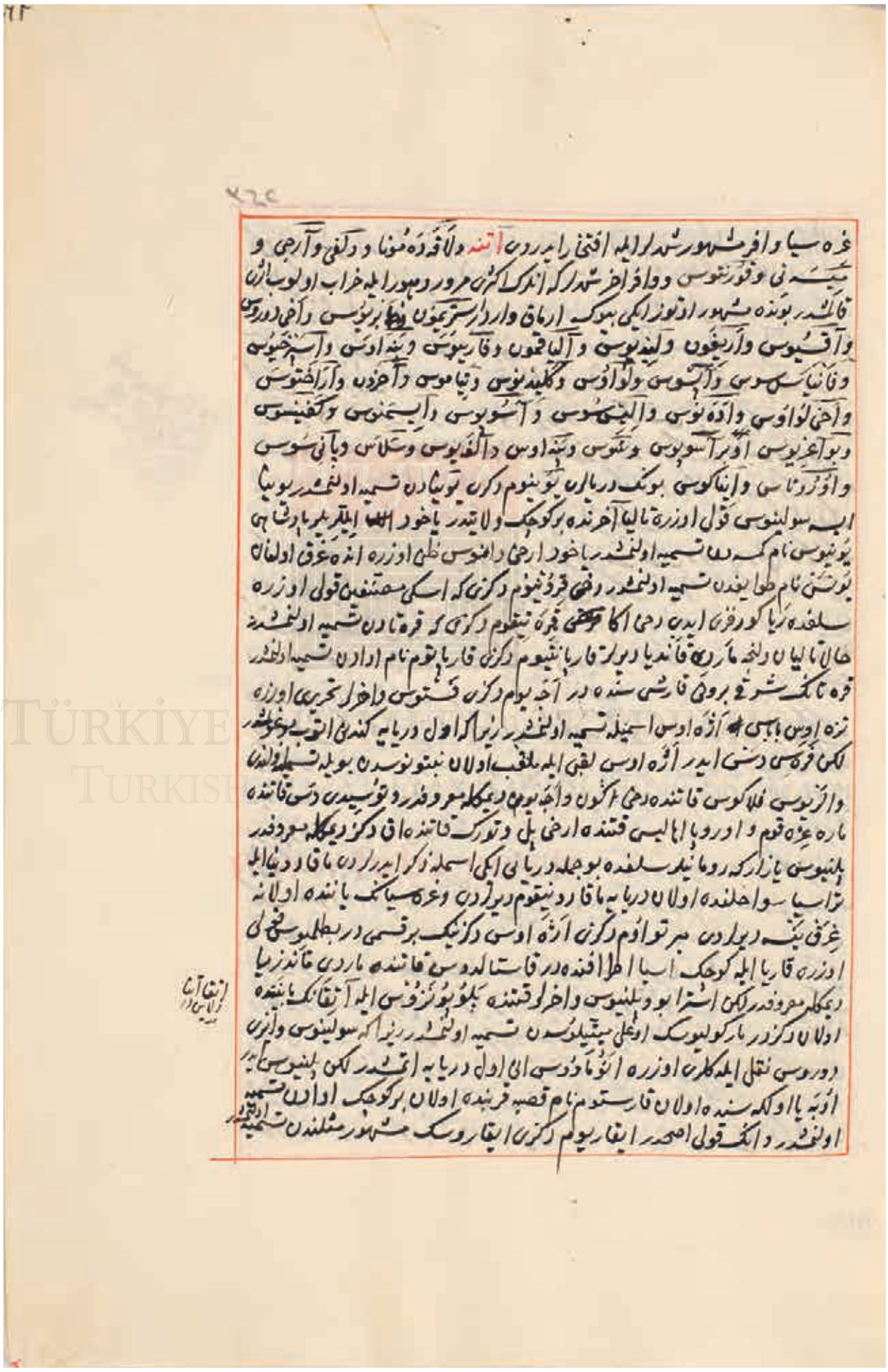

فصل ۲۸ در بیان غرسیا یعنی یونان اورو بانک شریف ولایتی وجمله علوملک منبع
و پرورش اولان غرسیا که حالا انده ساکن اولان مسیحیلر اکار رومانی و تورکلر رومللی دیرلر
و کلاوون قلاودیوس کتابنده رومللیا دیمکله مسطور در بعضی مترجم فتنده قوبلی دیا وام
دیمکله معروفدر حدود بونک حدودی هرزمان برقرار دکلدر واول حدودی تعیین اولنمیوب
اختلاف البدیر احقن حدودون استمودن یعنی اولنک قرایه متصل بوغازندن شمالیه
ممتدر دارقه لاودنس ارناعی ایله آیریلدن فصل ایدر شرقده اجه یوم دکزی اولور
وبو حدود ایله محدود اولان ولایت مخصوص هلاس در وبلینوس بیچه کره بوکا اشارت
ایدر قدیمدن دیرکه هلاس ایسمودسک دار برندن باشلار ودخی هلاس برطاربوغازایله
کلیبولی یه قدر وشه پتسکدر وکاهی بلوپونز دیکلیا غرسیا ضمننده مندرج اولور
کلیبوس ایلیوس باولوس نام سرعسکر غرسیایی طولاشدقدن صکره اولدیغی یره
دلغوسه کلدی داورادن لیبادیا یه وفالیس صکره اولنس صکره اتنه یه کلدی
وارتیس کون فورنتوس وسیقیونه وارغوسه ایسه اوروسه لاقدیمون مغالوپولیس
اولیمپیایه کلدی وبو یوزدن غرسیایی یونانستان دیمکله دونمش هومروس
بالکز فتیوتیونه ایله تسالی هلاسی ایسمیله ذکر ایدر وهرودوتوس هلاسه ایله بلاسجیلر
ارا سنی فرق ایدر لکن بوعصرده غرسیا ایسمیله بوجمله اولکه یی یاد ایدرز کونه غرب
سمتنده یونیوم یعنی یونان دکزینک ساحل وجنوب سمتنده لیبی قوم دکزینک کنارن
وشرق سمتنده اجیوم دکزینک کنارن درشمالده تراسیادن وبلقانیادن و
دانماسیادن حاصل ایلدیکی منفصل در بو ولایت سلفده اعتدال هوا ولطافت خصوصیله
اوروبانک سایر اولکه لرینه غالب ایدی مغلیه میوه لری کثرتیله وانواع حیوانات
سوریلرینک وفرقه ایلدیکی مشهوردر بو ولایتک شاعر وشوکتلی وعلی وجنکاوری بیچه
زمان مشهور اولمشدر اولا کمه یه محکوم دکل ایدی لکن اخره حاکم اولنق مرادانکده
محکوم اولدی ابتدا قیروس صکره قمبوسس وفرسک اخرباریک هلاسی ایغاث
وتخریب ایتدیلر صکره ماقادونس یعنی ماقادونیالیلر اکا مستولی اولدیلر دریوس
فرسه غلبه ایدوب بوکا حکم ایدیلر رومانیلر سلطنتی متفرق اولوب سفوتسانتیپا
پاریس هلرنه دکدن لکن انلر عصرنده غوتیلر بلغارلر وسراسنی لرایله غارت
ایتدیلر عاقبت تورک جمله غرسیایی اسیر ایلدی الا بعض اداالوکه حالا وندیک البنده در
یعنی قورسیرا وسفالنیا وزاسینتوس وقره تا واخر کوچک اداالسلفده

غرسیا

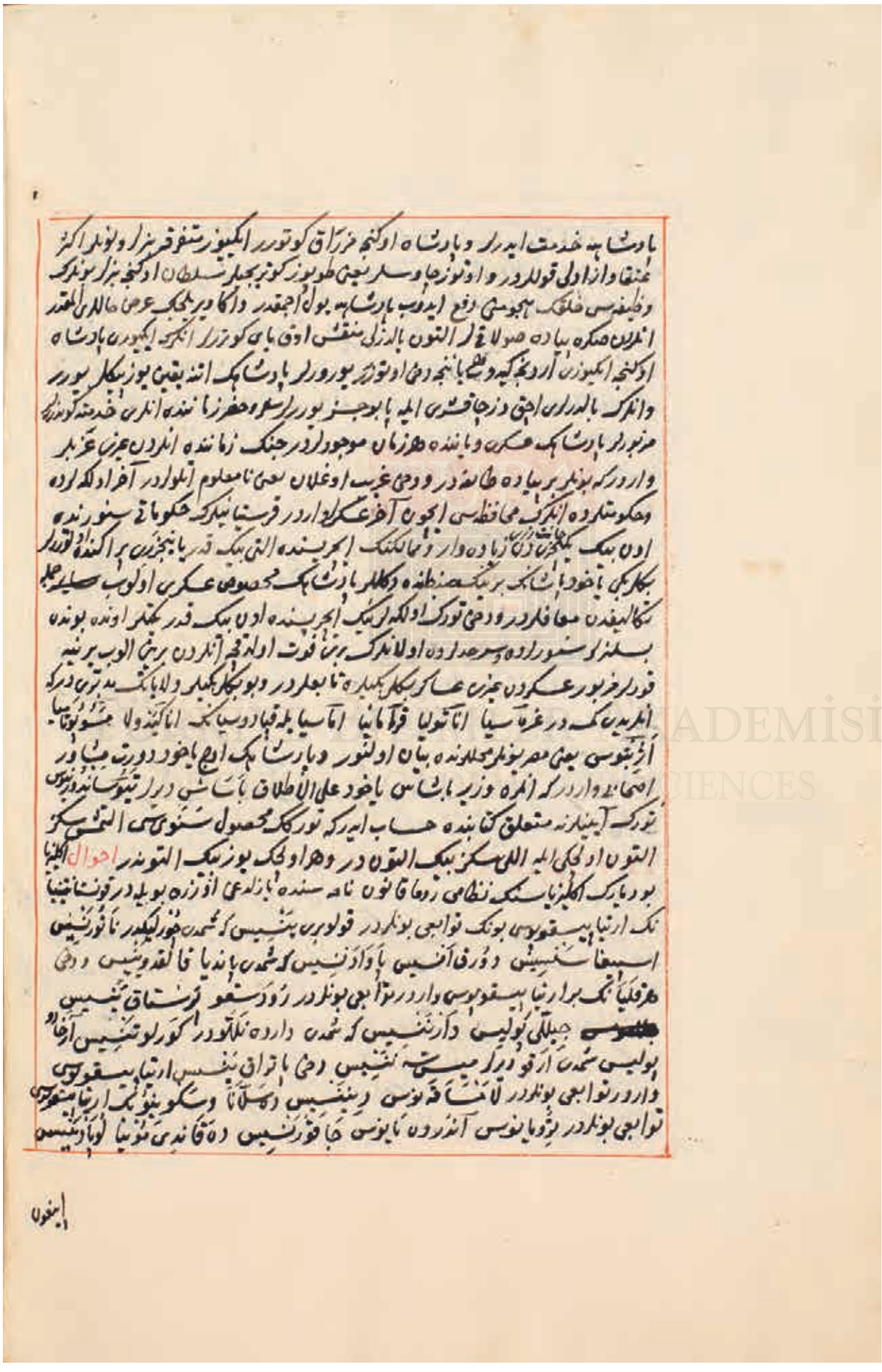

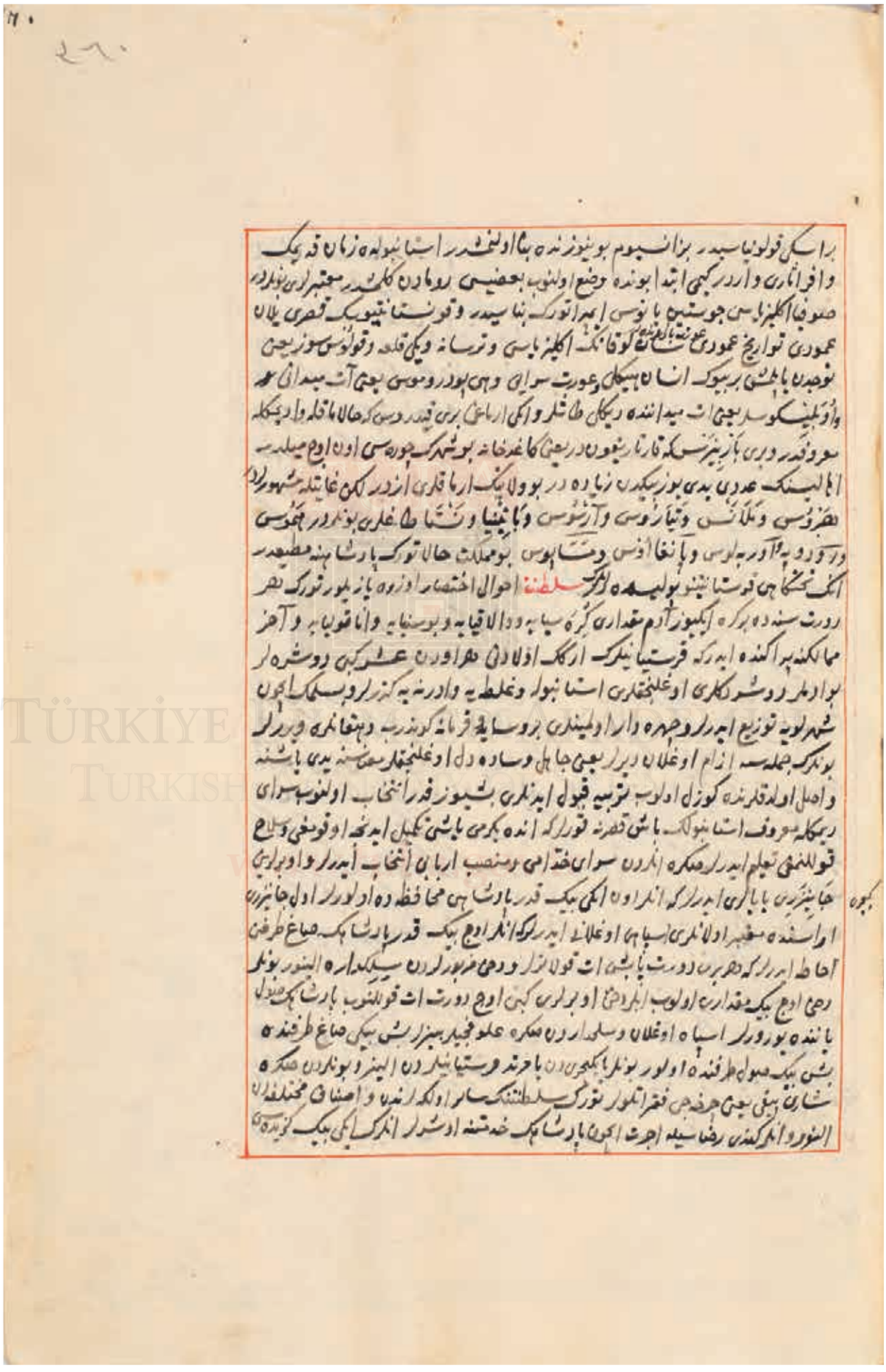

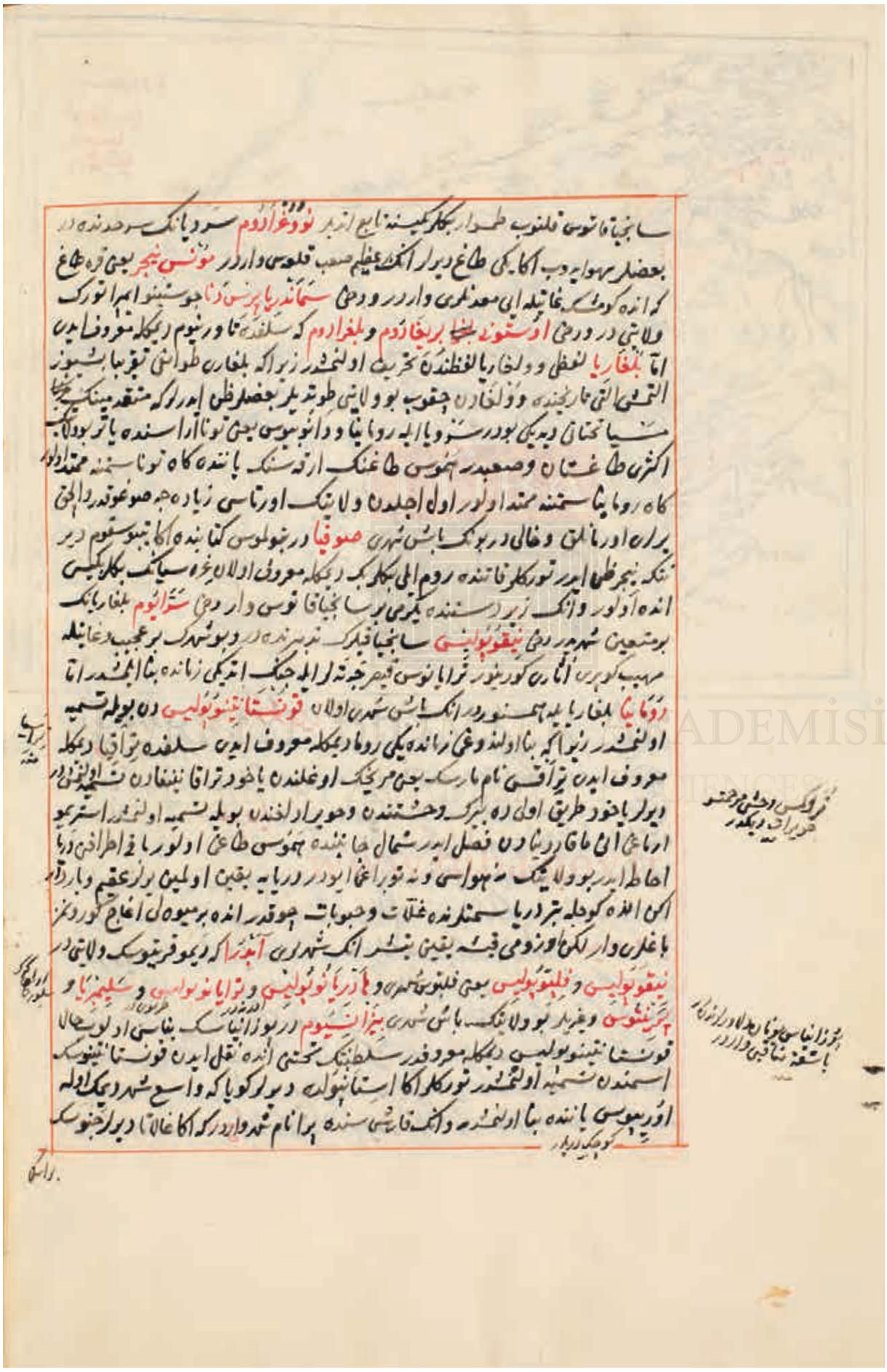

وایو یوزغه لر اولور و بونده ترتوویزا بو ولایت ویوده سنک پای تختی در باقی قلان شهرلری
برایل و ترستورتوم که انک قرنده برجنس زفت چقارکه انکله بال مومی کبی مومل یاپارلر بو ولایتک
باقی یرلری قصبه لو و کوینک در انلاری یراسوز اهالی قتنده پروت دیمکله معروفدر و هوین
و تونا و آخرلردر اما سرویا لازیوس قولی اوزره مسیا فوقانی سرویادر بوسنیا
ایله بلغاریا مابینده بر ولایتدر بو دیار تریباللی لر مسکن اولدوغی نیجه لر ظن ایدرلر حقیقتده
بو طوایف شمالدن جنوب روم و یونان سلطنتنک قوتنی ضعیف قلوب انده ارتحال
ایلدیلر کوسپین یانوس و وولاترانوس نام مصنفلر یازارلرکه داردانی طائفه سی
سرویا و راسقیا دیارنده ساکن اولدیلر سرویانک باش شهری سین درو ویا
ایدی بعضلر اکا اسپندروین دیرلر و بعضلر سیماندریا یاخود سمندریا و تورکلر سمندر
و هونغاریلر زندرو دیرلر تونا کنارنده اولوب بلغرادن چوقلق بعید دکلدر تورک پادشاهی
اموراتس یعنی مراد بیک دورتیوز اوتوز سکز تاریخنده انی المشدر و بودا بکلربکوسک
معنی بودین بکلربکیسک التنده سانجیاقاتوس یعنی سنجق شکلنه قومشدر و دخی بو ولایتک
معتبر شهرلری بونلردر ودینا تورکلر قراتووم دیرلر ارجنتاتوس طاغی یاننده بنا اولنمشدر

TÜRKİYE TÜRKİYE

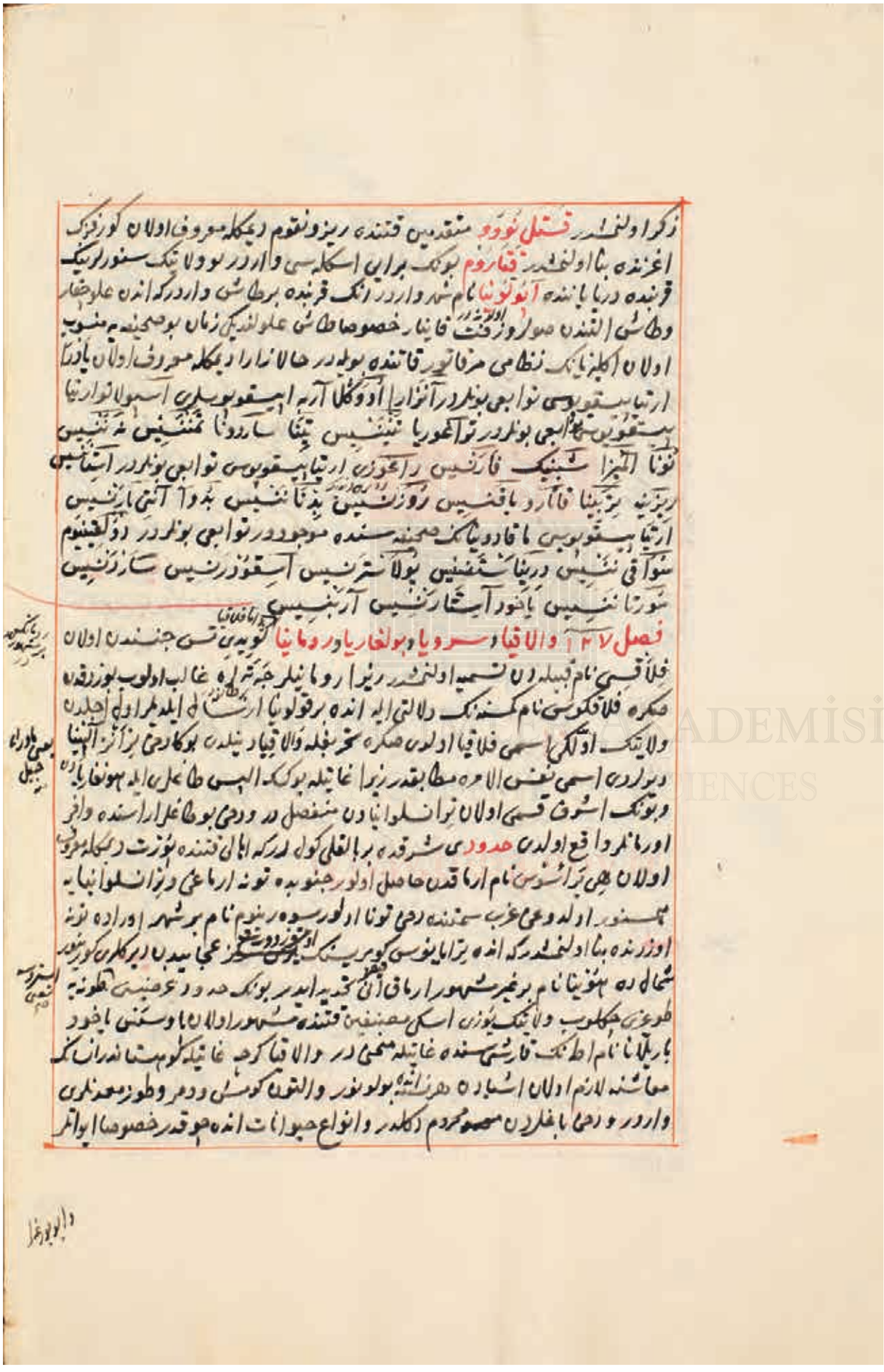

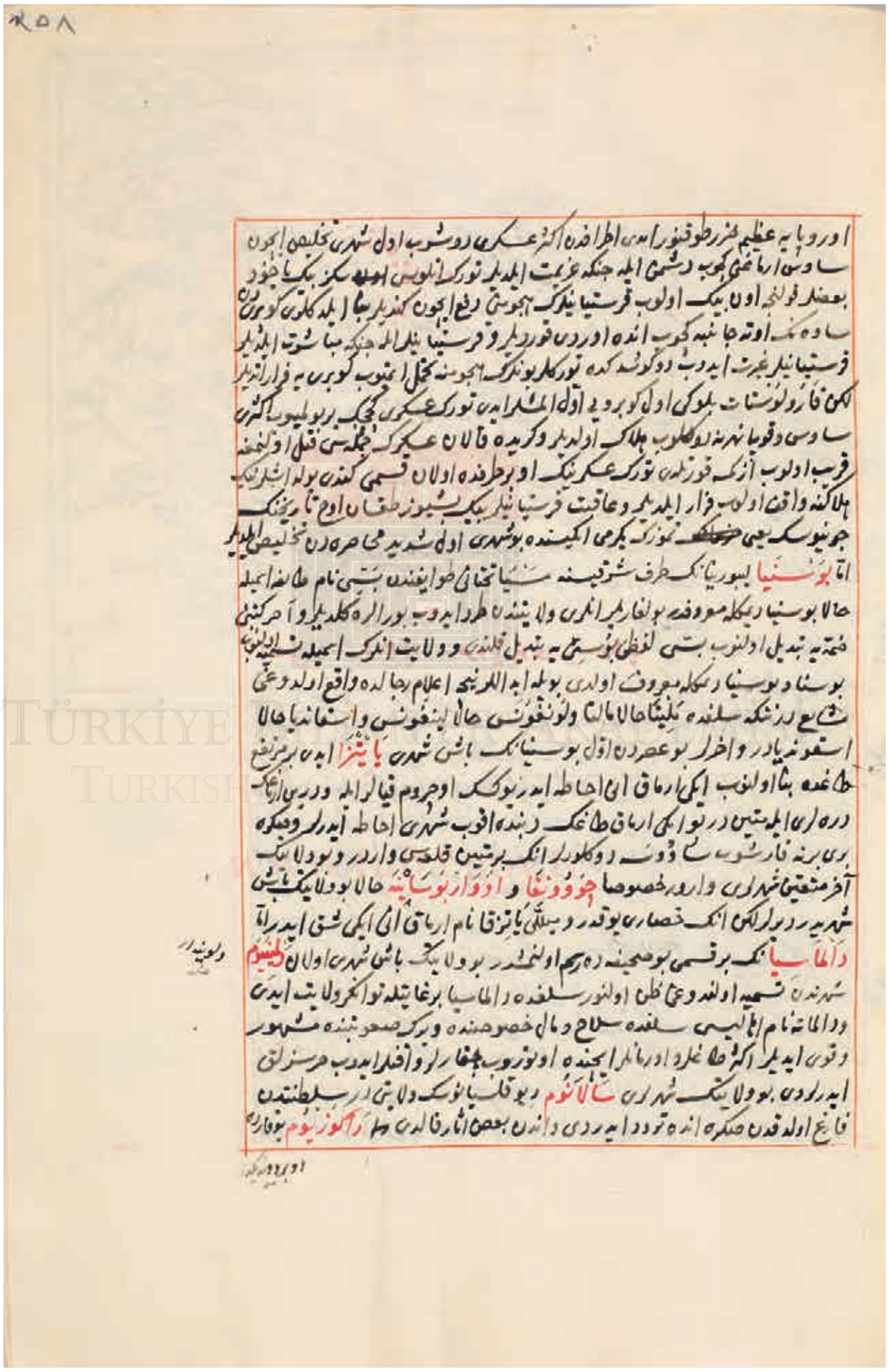

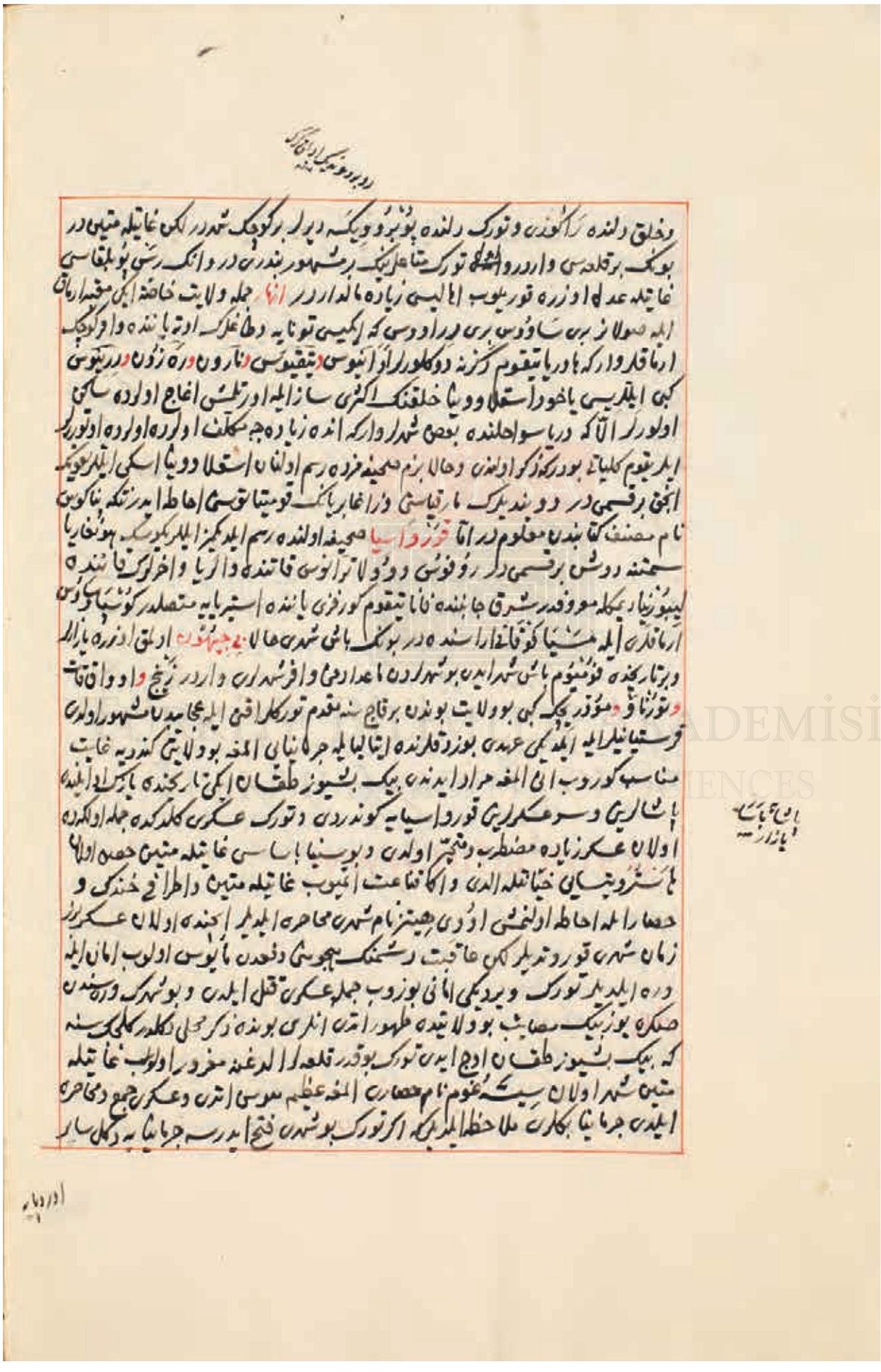

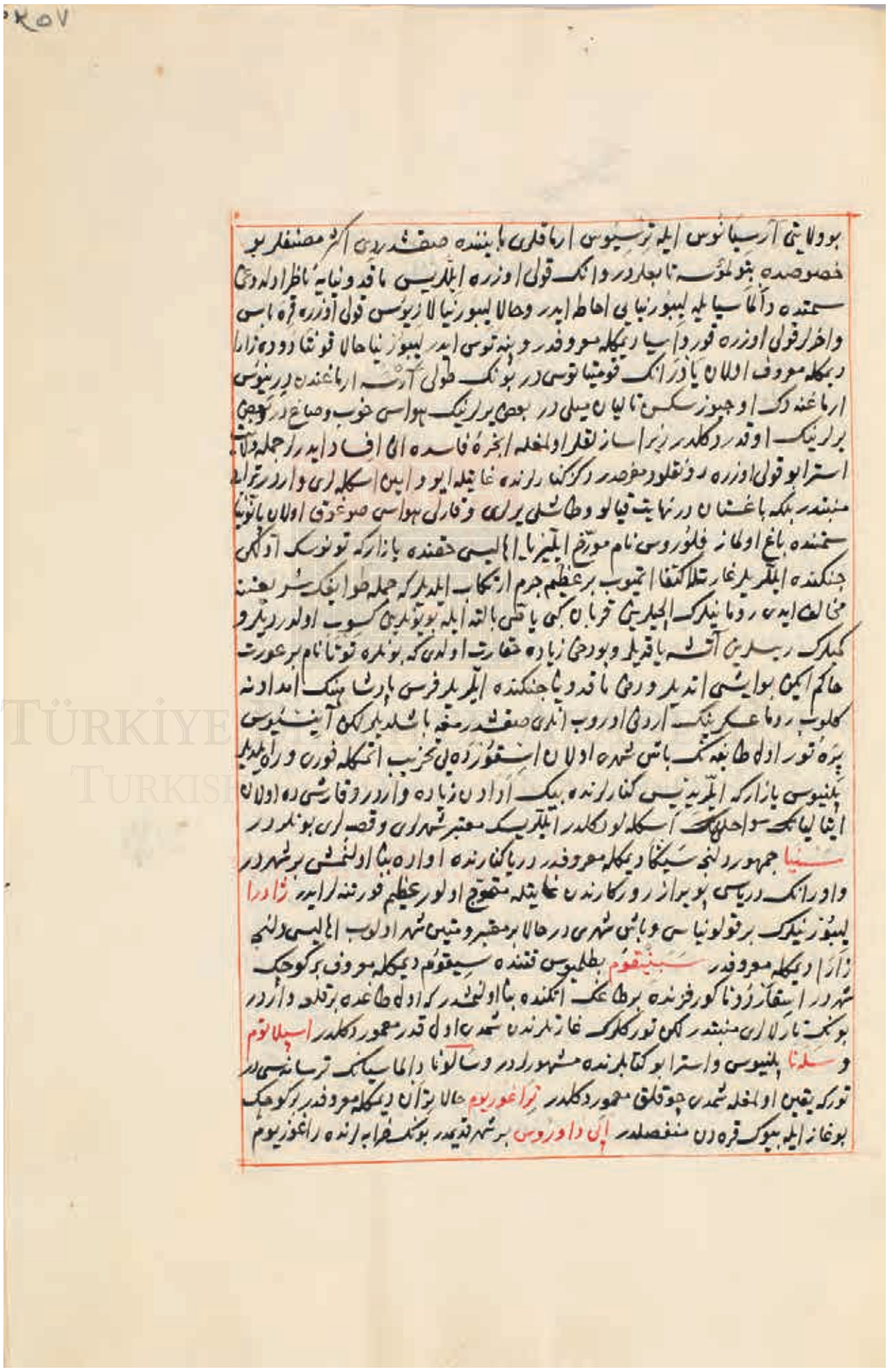

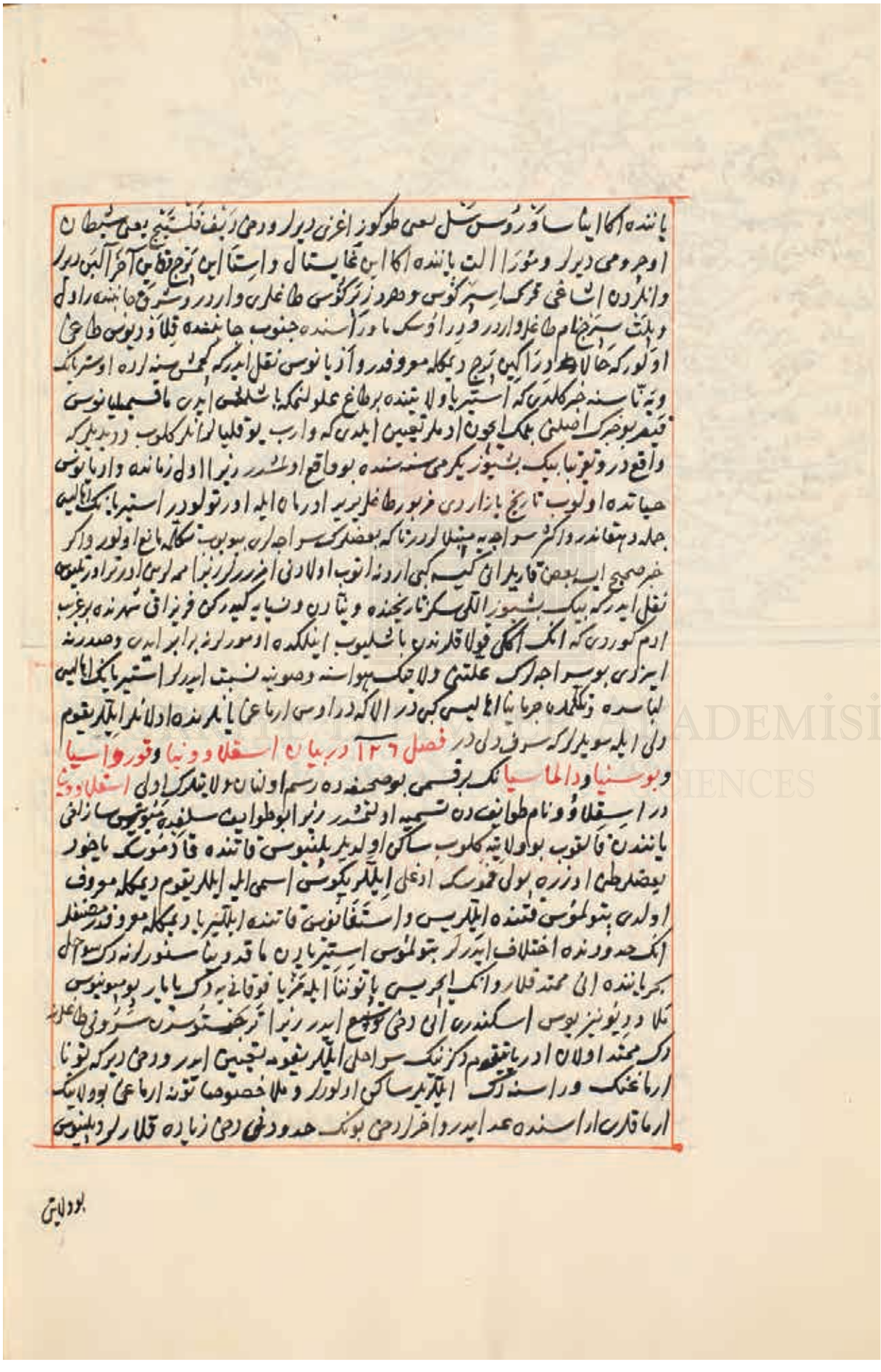

اووارازینوم که اکا دخی واروس اوردوس دیرلر وراقلس بورغوم مورا ارماغنک
صول کنارنده درکه انده ساواریا ولایتنک ابتداسی انده اولور ودخی بو ولایتده کیلیا
نام شهرت وس کنارنده در بر شهر قدیم ایدیکی آثارندن بلودر زیرا انده رومانیوم اسامیلرینک
نیجه مکتوباتی حالا باقیدر شهرلو ایدر سولاانی بنا ایلمشدر وانک اسمی سولاقس ایدی لکن دولا
ترانوس ایدر اکا دلالت ایدر بر دلیل معلوم دکلدر زیرا بطلمیوس بو سمتلرده تعیین ایدیکی
سیلیانک یا عینی دریاخود انک خرابه لرندن بنا اولنمشدر استیریانک دوقاتوسنده واقع
قومپیاتوسلر واردر انلرک بری اووارازدین که دراوس ارماغی یاننده در ودخی
لبناو که مورا ارماغی اوزرنده انهار دراوس لاواندا ساقان سولموس زینه خوس مورا
مارتزا ارابو وستریتزا لاوسی سیوس وبی حساب جدوللر وسیللر که جمله تونایه
قارشرلر بو ولایتک طاغلرینک حسابی یوقدر انلرک اسامیسی بر بر یازمق اولماز
انلرک جمله سنه نورقه آلپس اطلاق اولنور اول اجلدن بر طاغک اسمنه آلپس اسمی
الی ق ایدرلر روق آلبن وسوب آلبن وساو آلبن وشوون برخر آلبن کبی اوستوریانک
وقارنتیانک واستیریانک سیزلرنده تاوروس طاغی واردر جزاکوس طاغی مورا ارماغنه
مشرفدر اهالی دلنجه اکا دردچوکل دیرلر وساتلی مانسن برج واوینس برج وسالسیس ارماغی

TÜRKİYE TÜRKİYE

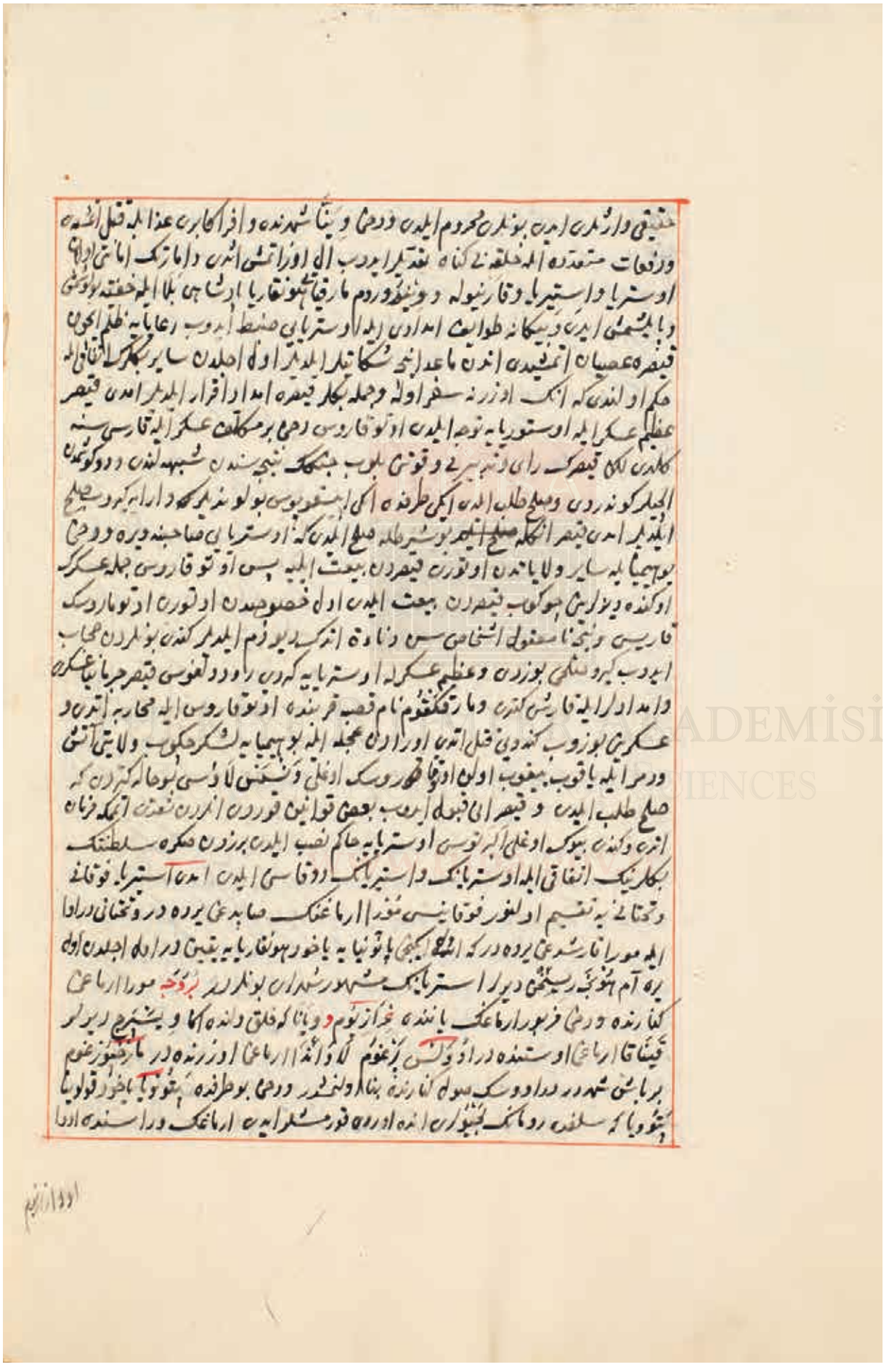

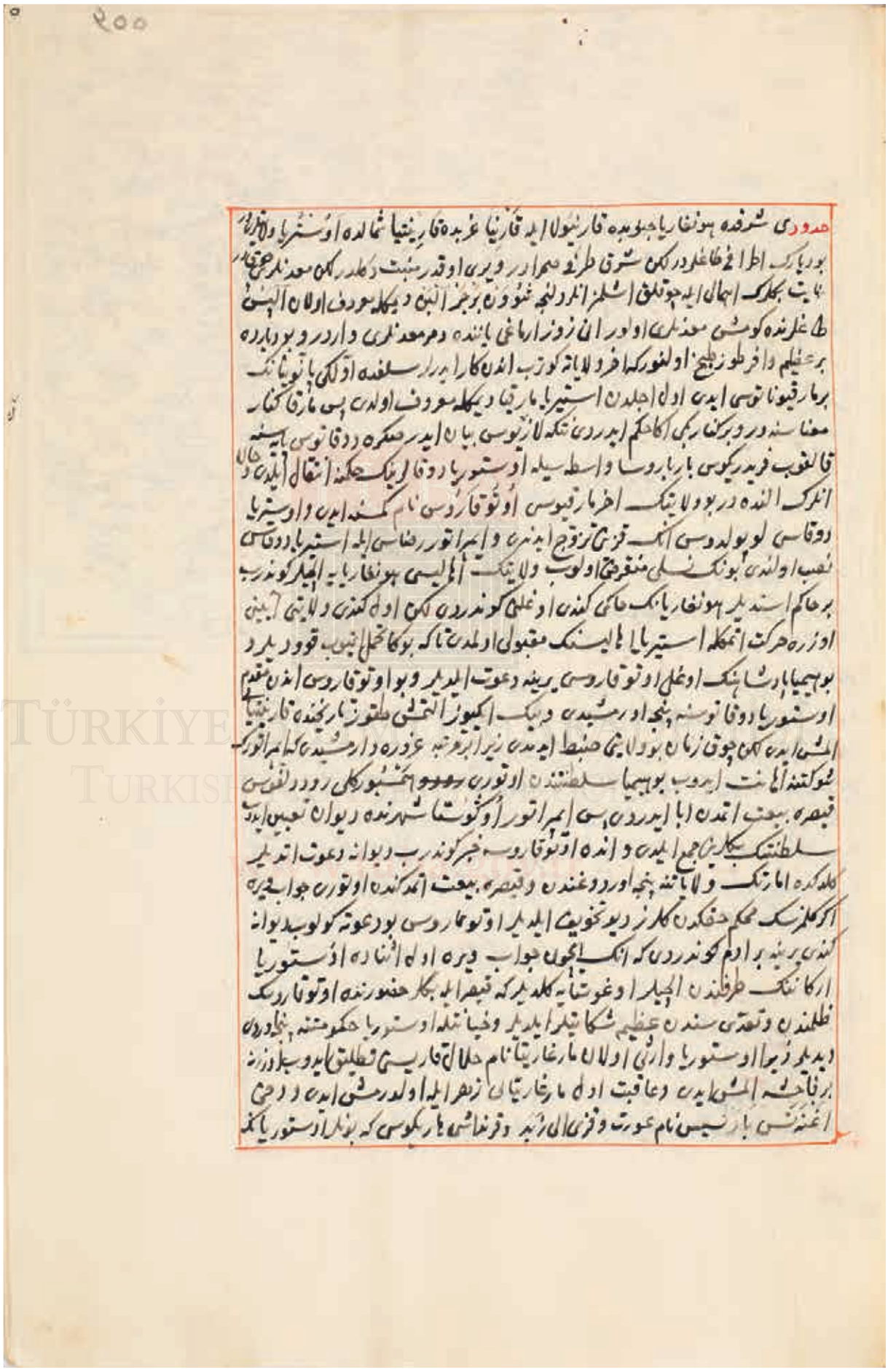

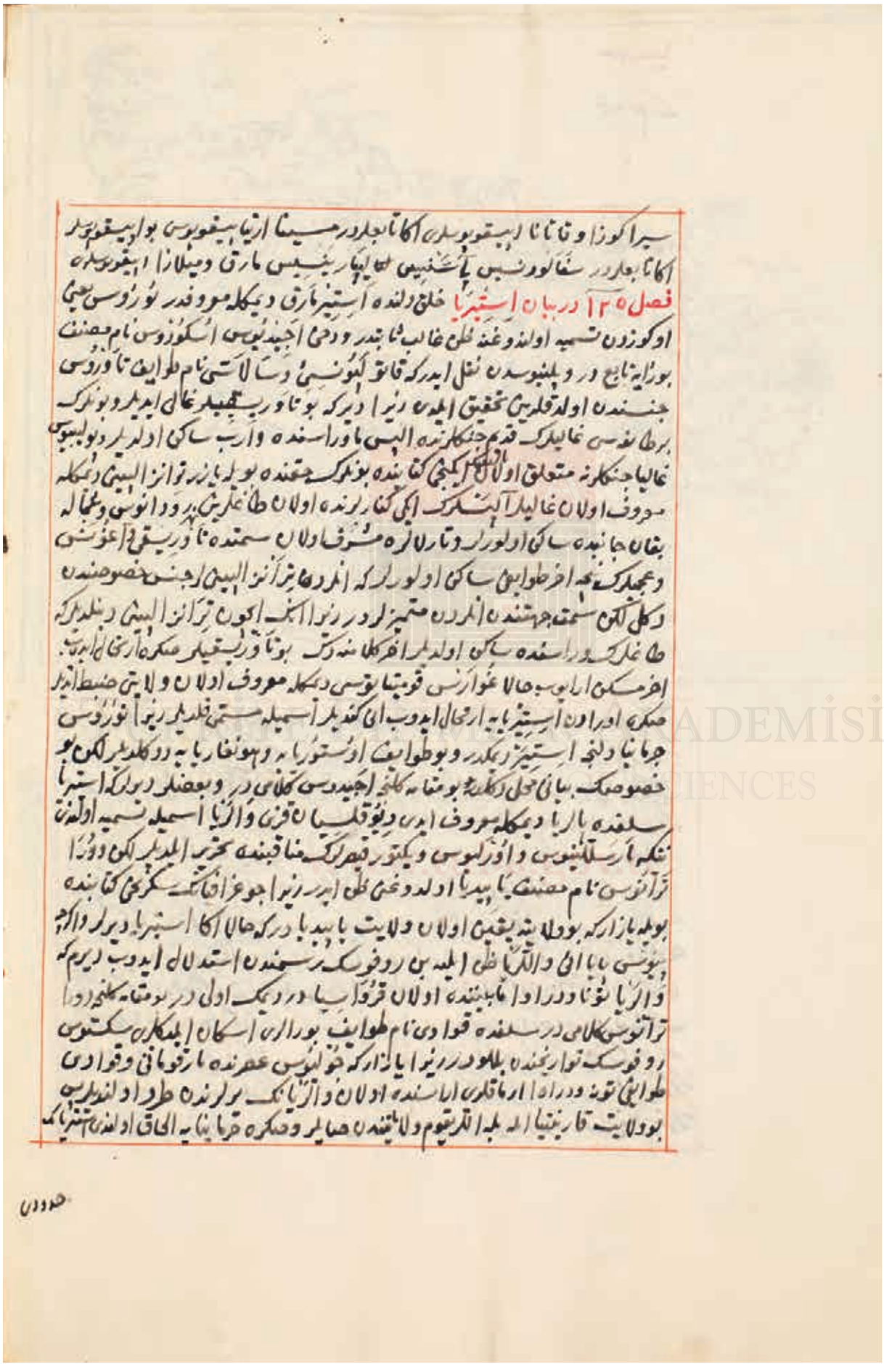

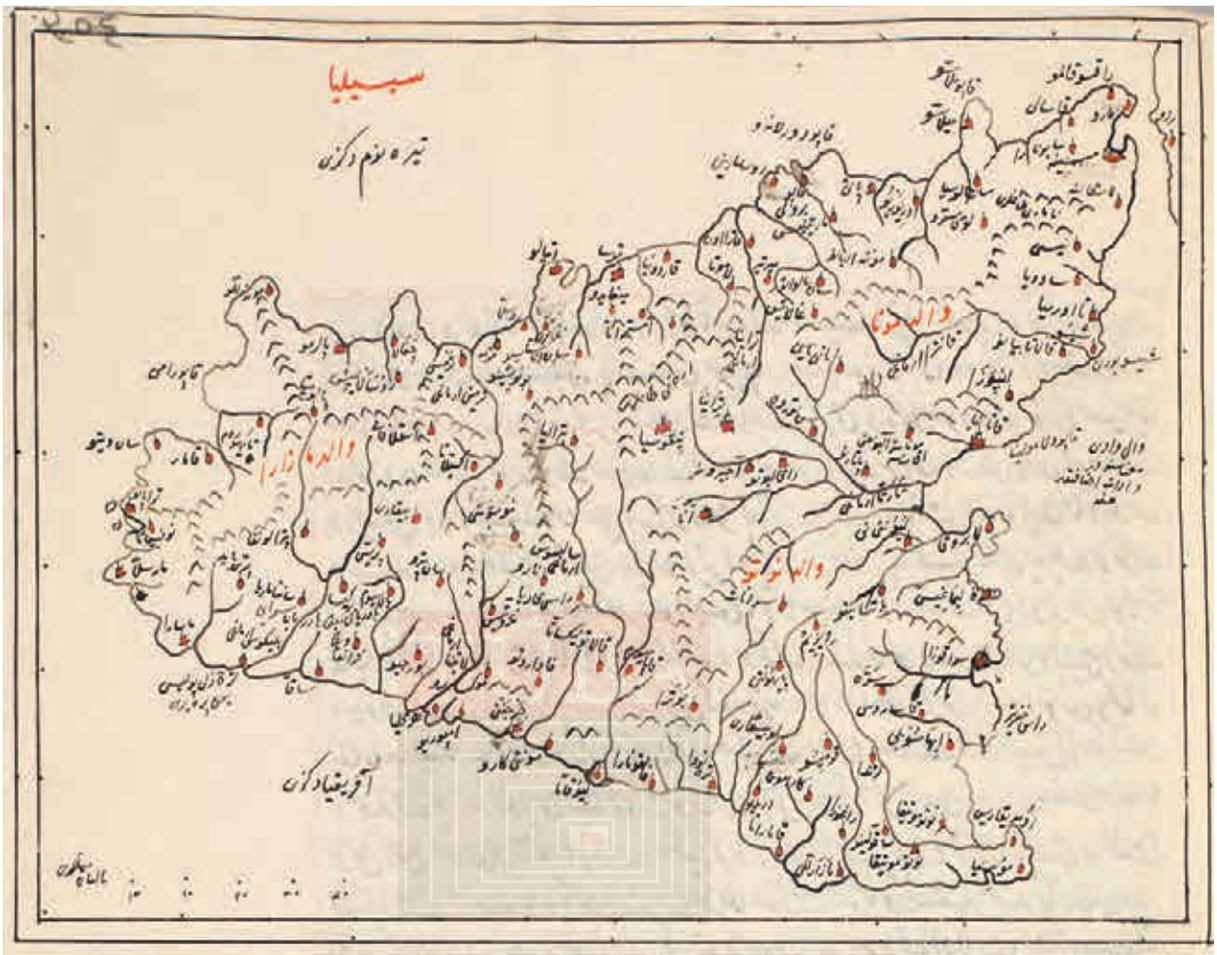

شهرلر بو اوانک وافر ارماقلری واردر که انلرده وکوللرده انواع بالقلر صید اولنور دریا
تینوس دیمکله معروف بر نوع بیوک بالق چقار غایتله معتبردر خصوصا پاکینوم و پالرمو
و تیره پانوم و تیره نوم دکزینک سواحلنده و مسینا بوغازنده دخی سیفی دیرلر بر نوع
بالق الرلر حاصلی بو اوانک دکزنده انواع بالق وافرادر سیسیلیا بوغازی طار و خطرناک
و مشکلدر سیلا و قاریبدیس اسامیلری ایله مشهوردر بونلر ایکی کرداب و محل تهلکه
در چوق کمیلر انده هلاک اولور معتبر طاغلری اتنا و اریکس طاغلری اتنا پندروس
قاتنده کوک دیرکی دیمکله معروفدر و سیلیوس ایتالیکوس اکاتیفوایوم دیر حالا مونته
جی بللو یاخود مون جبللو دیمکله اهالی لسانده مذکوردر مدام اتشلر ایله یانار و یرجلیوس
انیدسک اوچنجی کتابنده و پلنیوس امور طبیعیه یه متعلق اولان کتابک اوضنجی کتابک
سکزنجی بابنده و ملا ایکنجی کتابنک یدنجی بابنده و سولینوس و آخر مصنفلر بو طاغک
احوالنی بیان ایلدیلر اریکس طاغی ایسه انه یاسک انده بنا ایلدیکی و نوسک معبدیله
غایت مشهوردر سیسیلیانک ارتیا ایسقوپوسلری پالرمو ایسقوپوسی بو ایسقوپوسلر
اکاتابعلور آغریجنتینوس ماسارنسیس مالتا دخی مونته رغاله نک ارتیا ایسقوپوسی

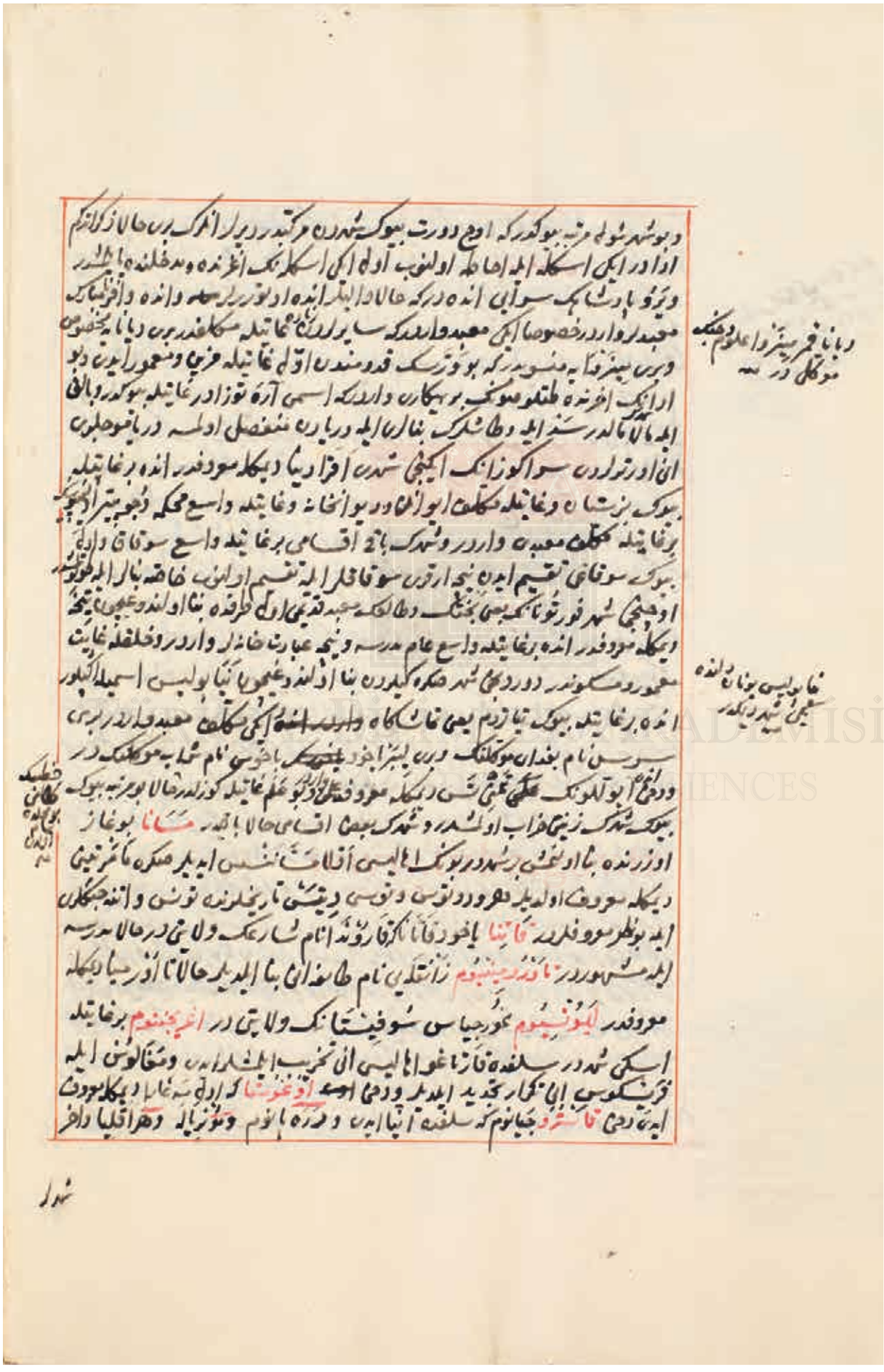

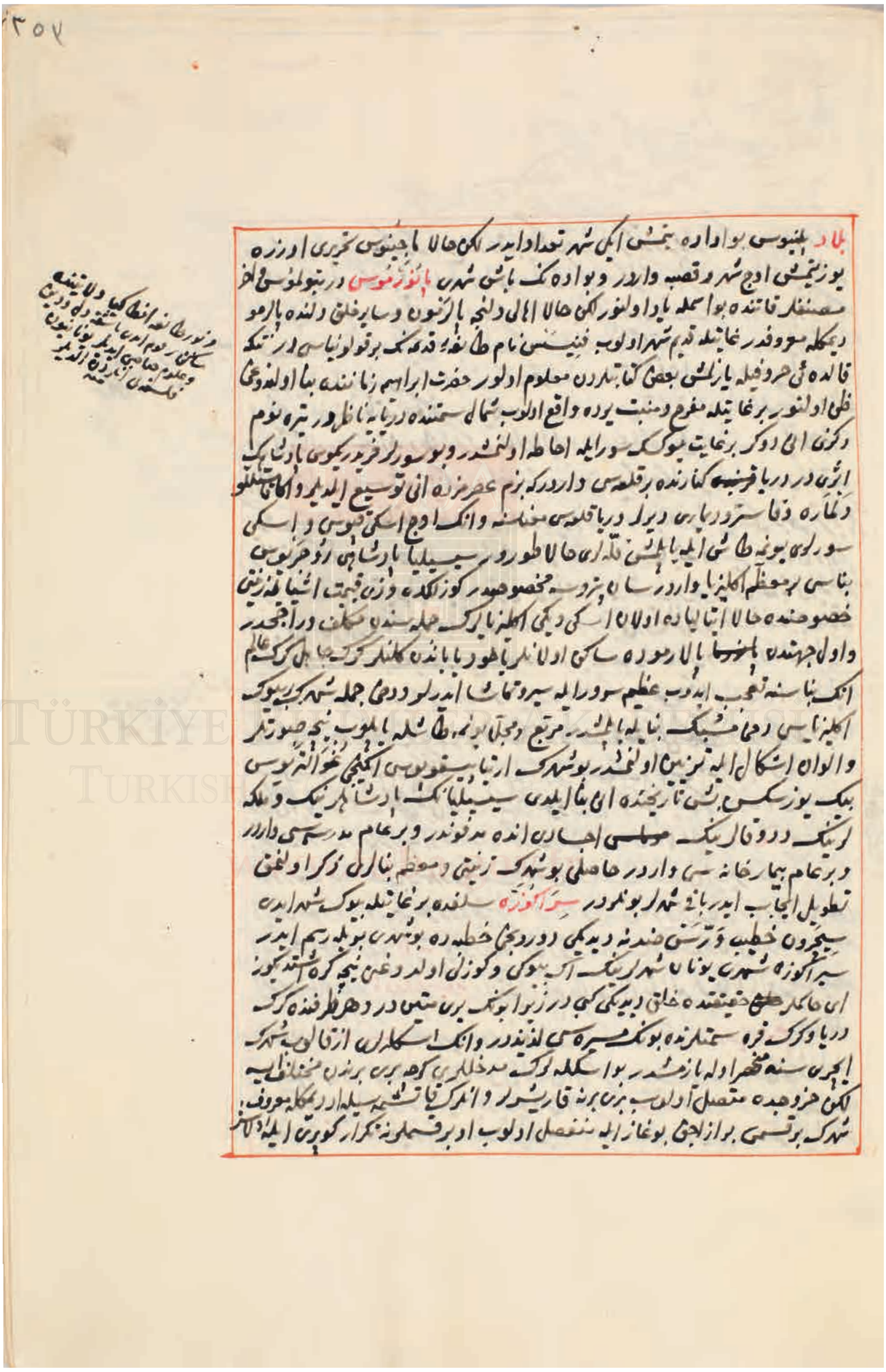

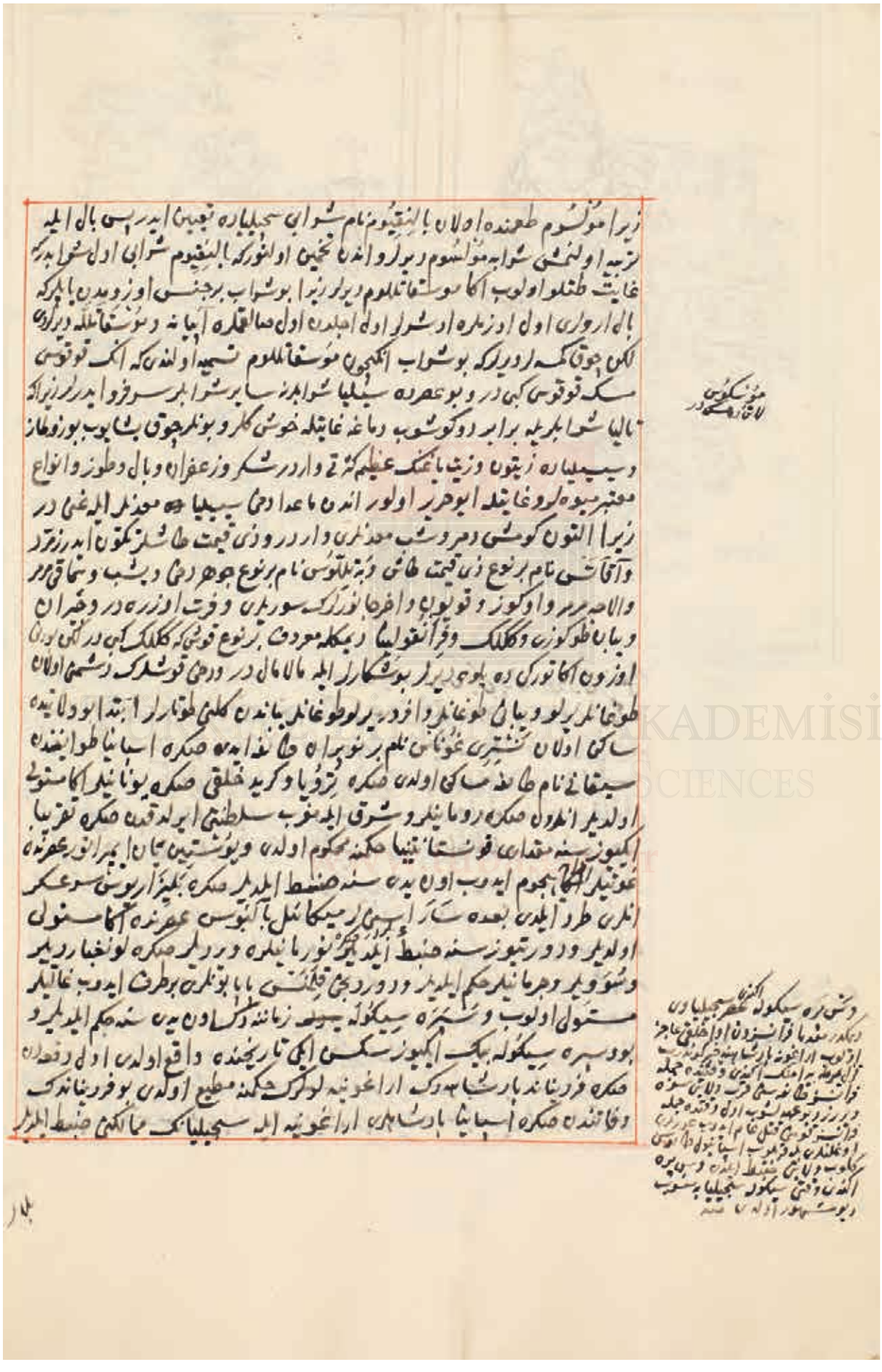

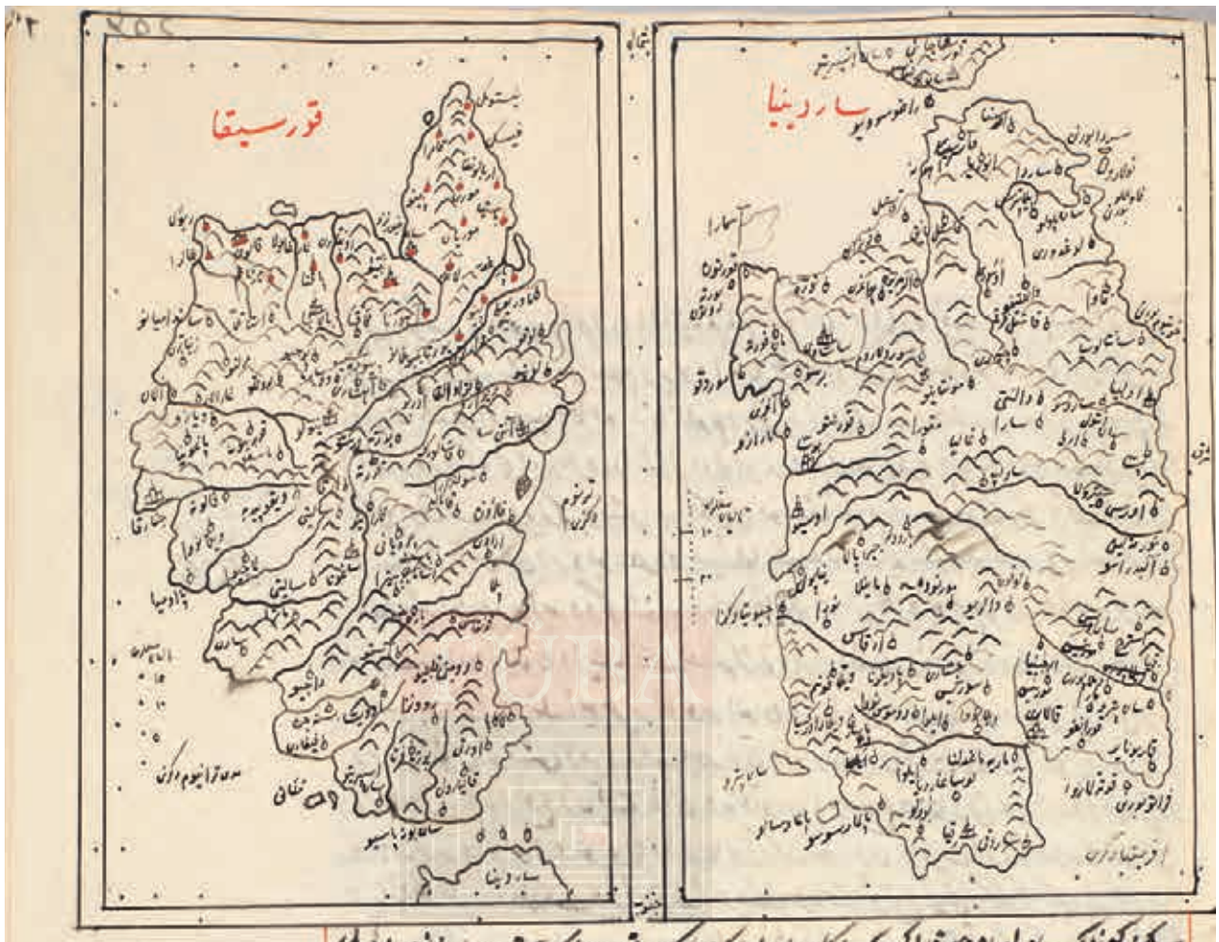
قورسیقا
سار دینیا

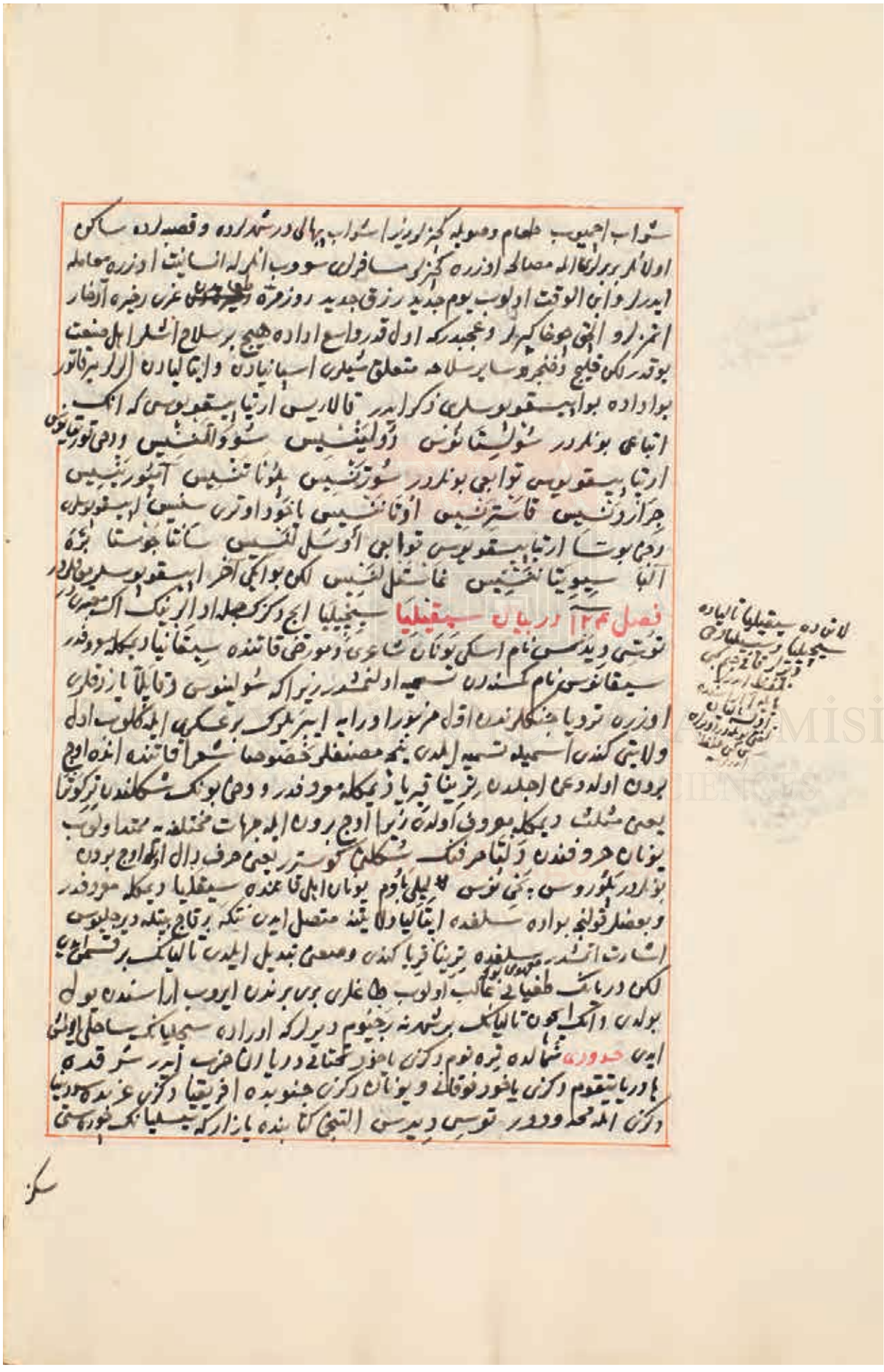

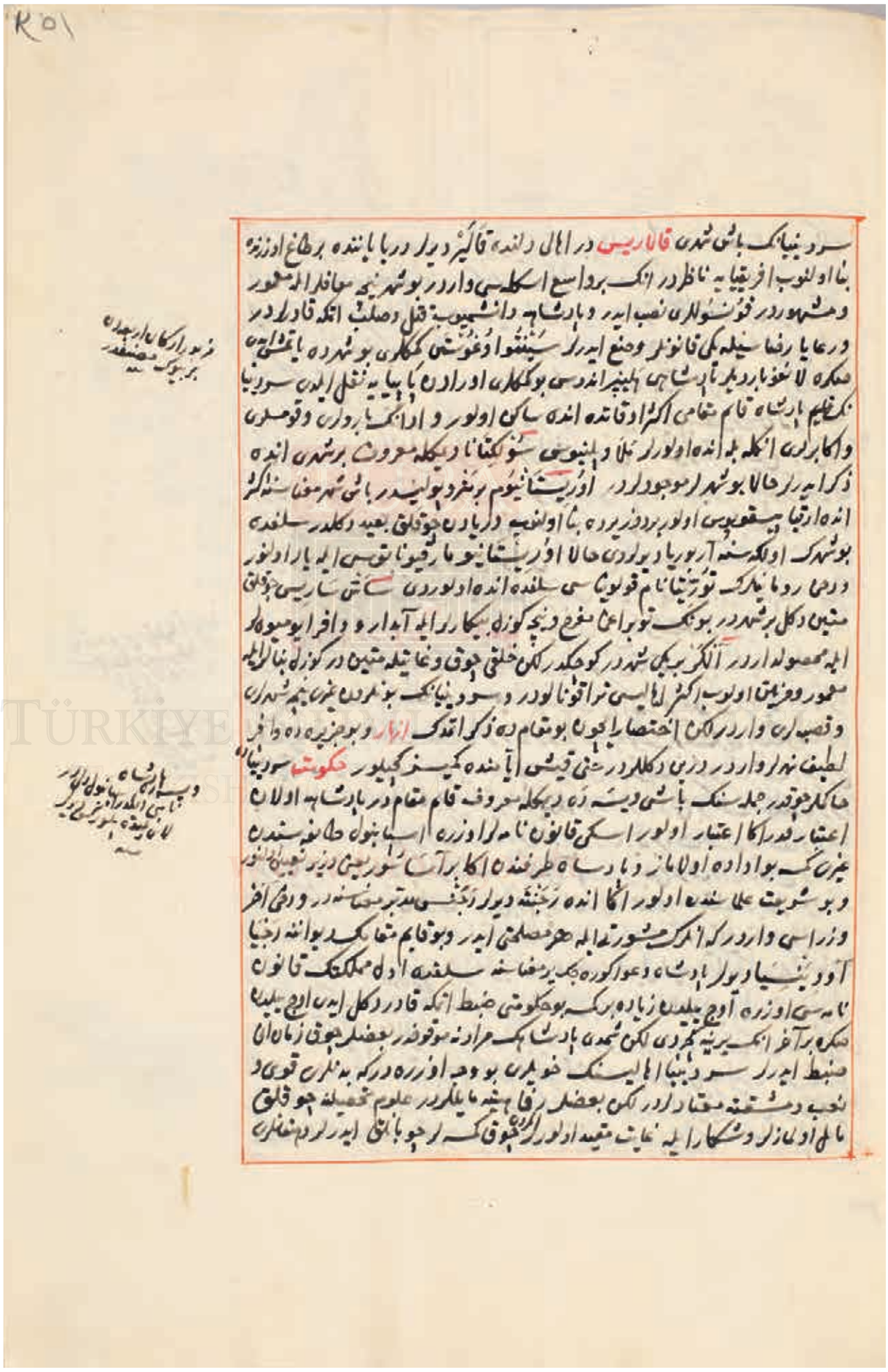

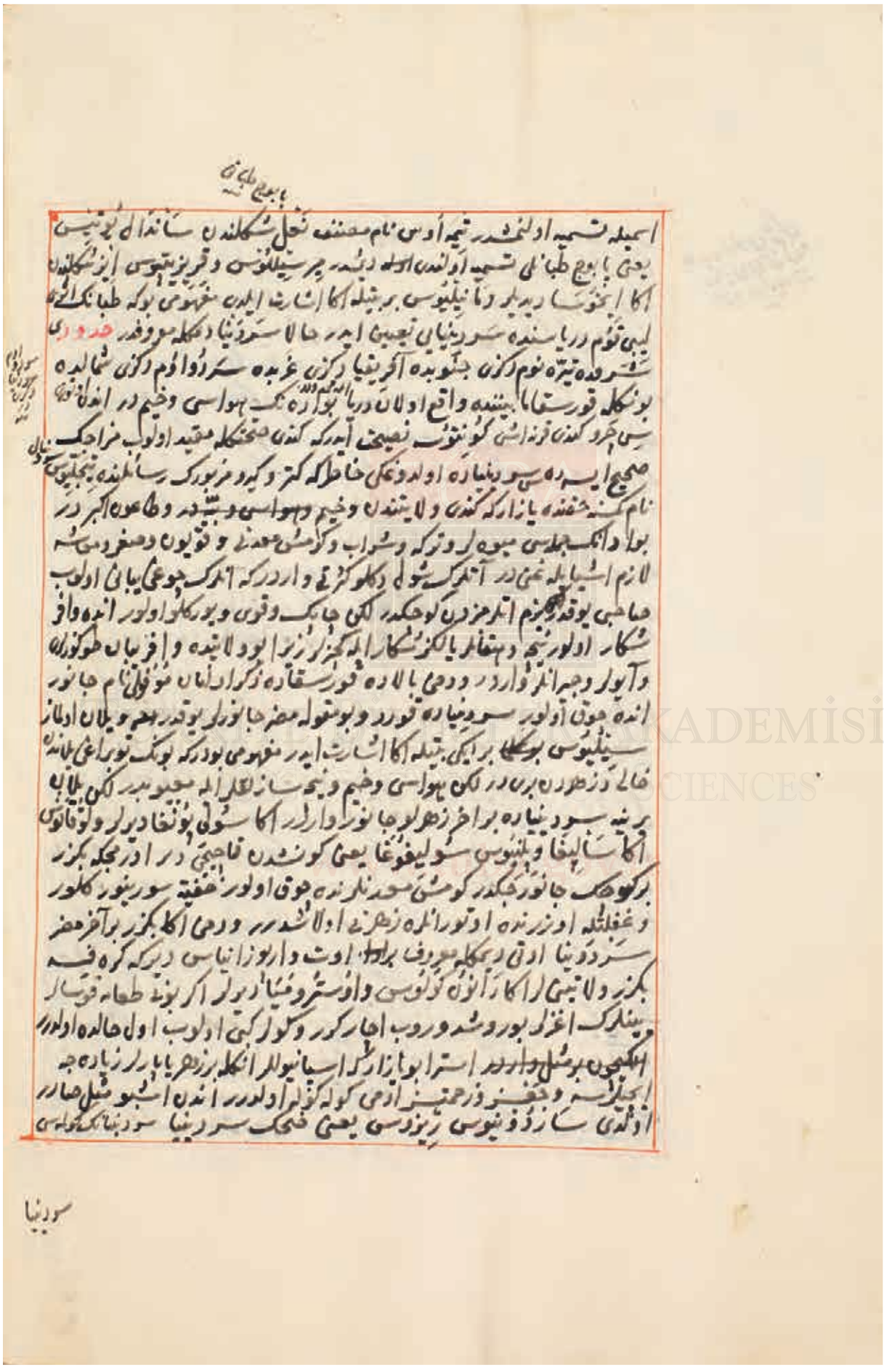

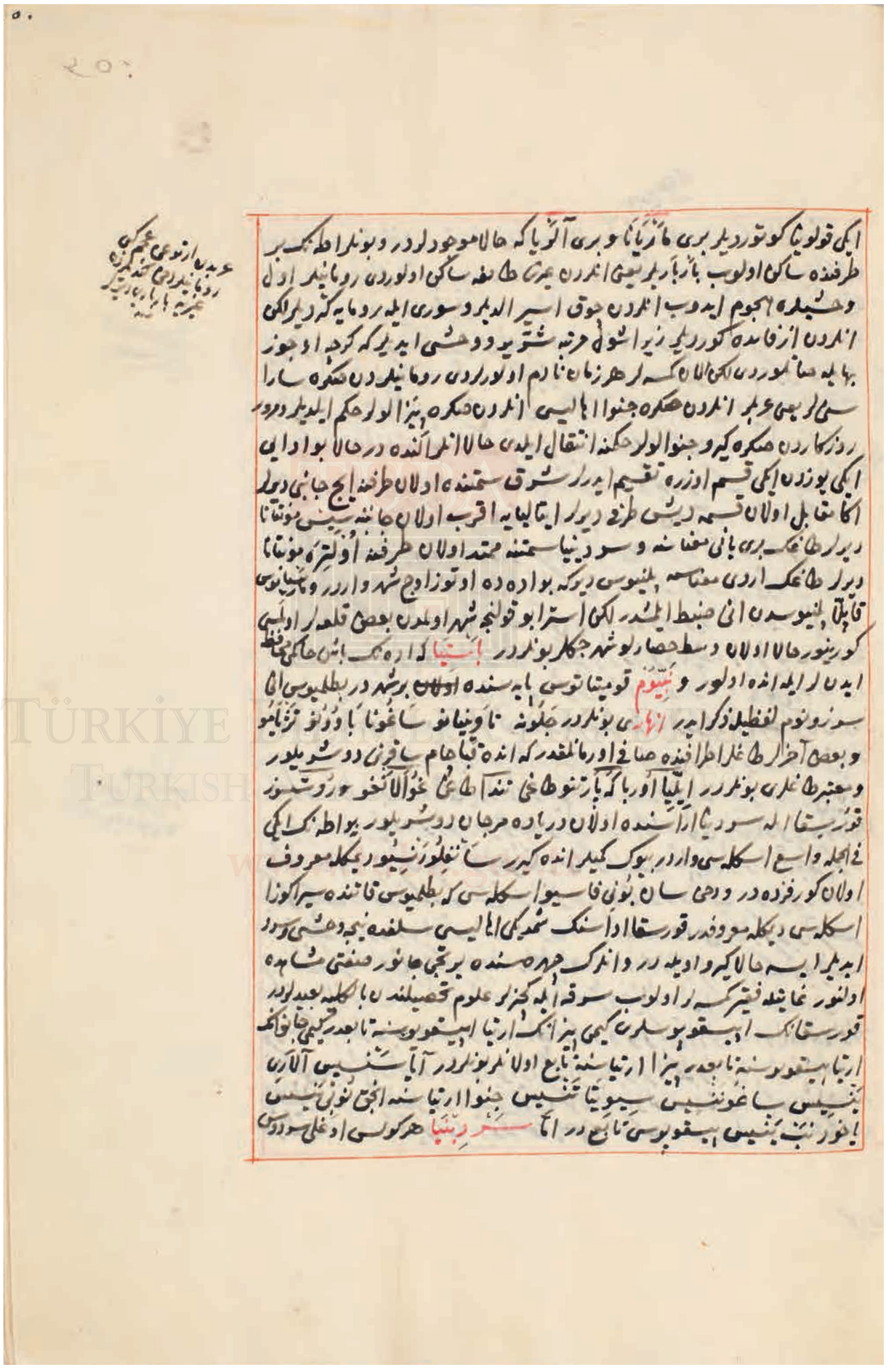

فصل ۲۳ آ در رسم قورسقا و سردینیا اما قورسقا اول یرک حاکمی اولان
قورسیس نام کمسنه اسمیله تسمیه اولنمشدر و بعضلر دیولرکه بر طاغک دیه سنک
کیفیتندن بو اسمله تسمیه اولندی یونانیون هرکولس اوغلی کیرنوس اسمیله انی تسمیه
ایدوب اکا کورنوم دیرلر و دیلانوداوس نام فرانسز مصنف یازارکه اوویدیوس
نام شاعرک شعرنده قرافنه اسمیله مسطوردر حدود غرب و شمالی لیفوستیقوم دکزی
شرقده تره نوم دکزی جنوبده سردینیانک قارشیسی ایله محدوددر استرابو
ایدرانک اوزونلوغی یوز التمش میلدر پلنیوس یوز اللی دیمشدر لکن یوز یکرمی
میلدن زیاده دکلدر بونک عرضی پلنیوس و استرابو فتنده التمش میلدر برکالله اولچیلور
بویله کلور بونک چوره سی پلنیوس قولنجه اوچیوز یکرمی میل و اخرلر قولنجه اوچیوز
دورت و اوچیوز بش در و ماجینوس قولنجه اوچیوز یکرمی بش میلدر مزبور ایدر
کندم انی وقت ایله اولچوب بویله بولدم بو اطه نک هر اطرافی قرق دا و جرولی قیالر ایله
احاطه اولندوغی ایچون اکا دخول هر یردن ممکن دکل صعبدر و انک ایچریسنک اکثری
طاغلی اولمغله بغدای و حبوبات چوقلق بتمز بونک ازیرلری اچق و انهار ایله مسقی در
لکن انده چوق بغدای حاصل اولور اتروریایه ناظر اولان طرفی ازچوق دوزدر و طوپراغی

مزبور کندی کوردیکی
ولایتلری بر کوچک کتاب
انشدیلر اکا اتروریا
بازار

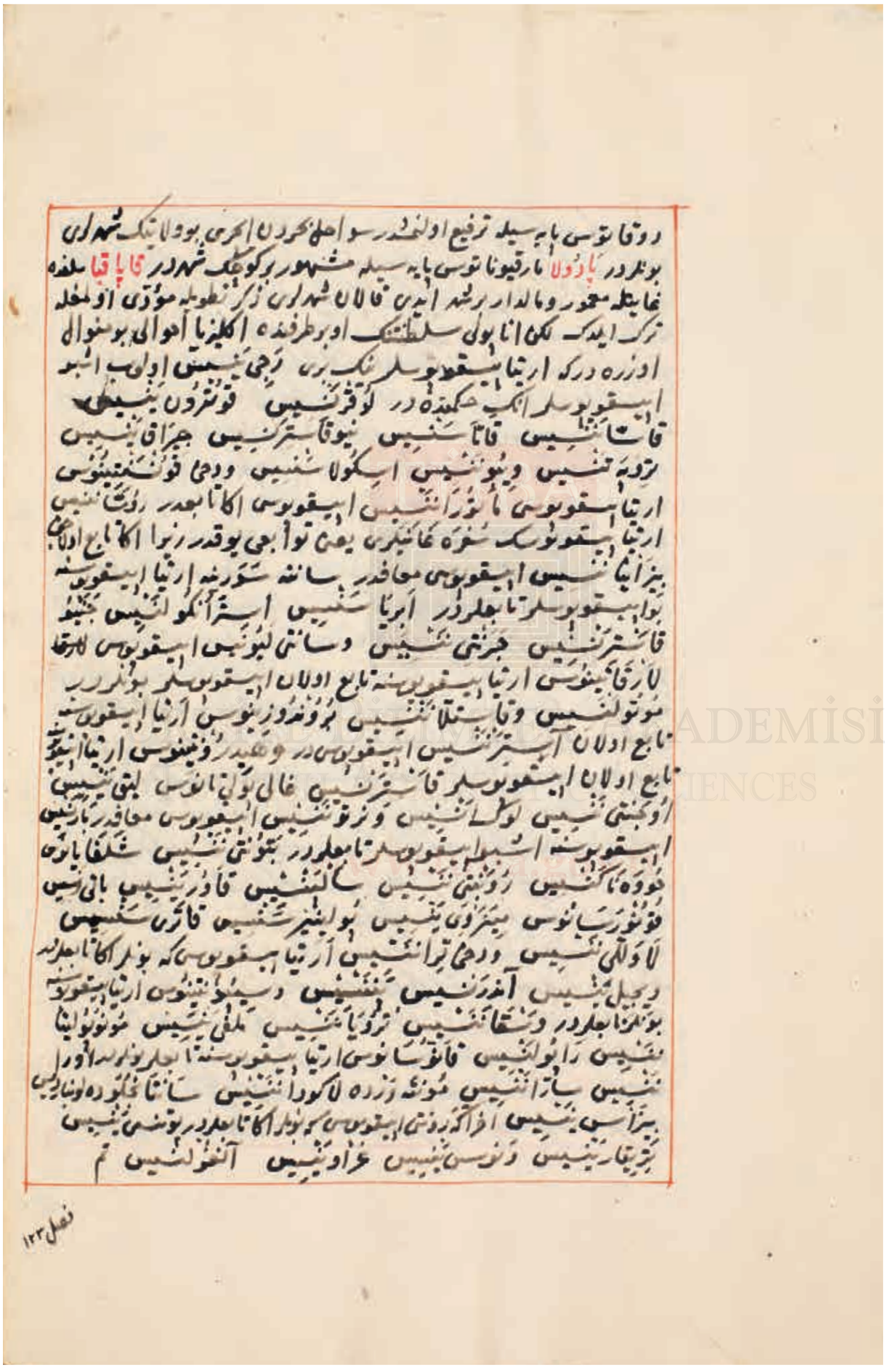

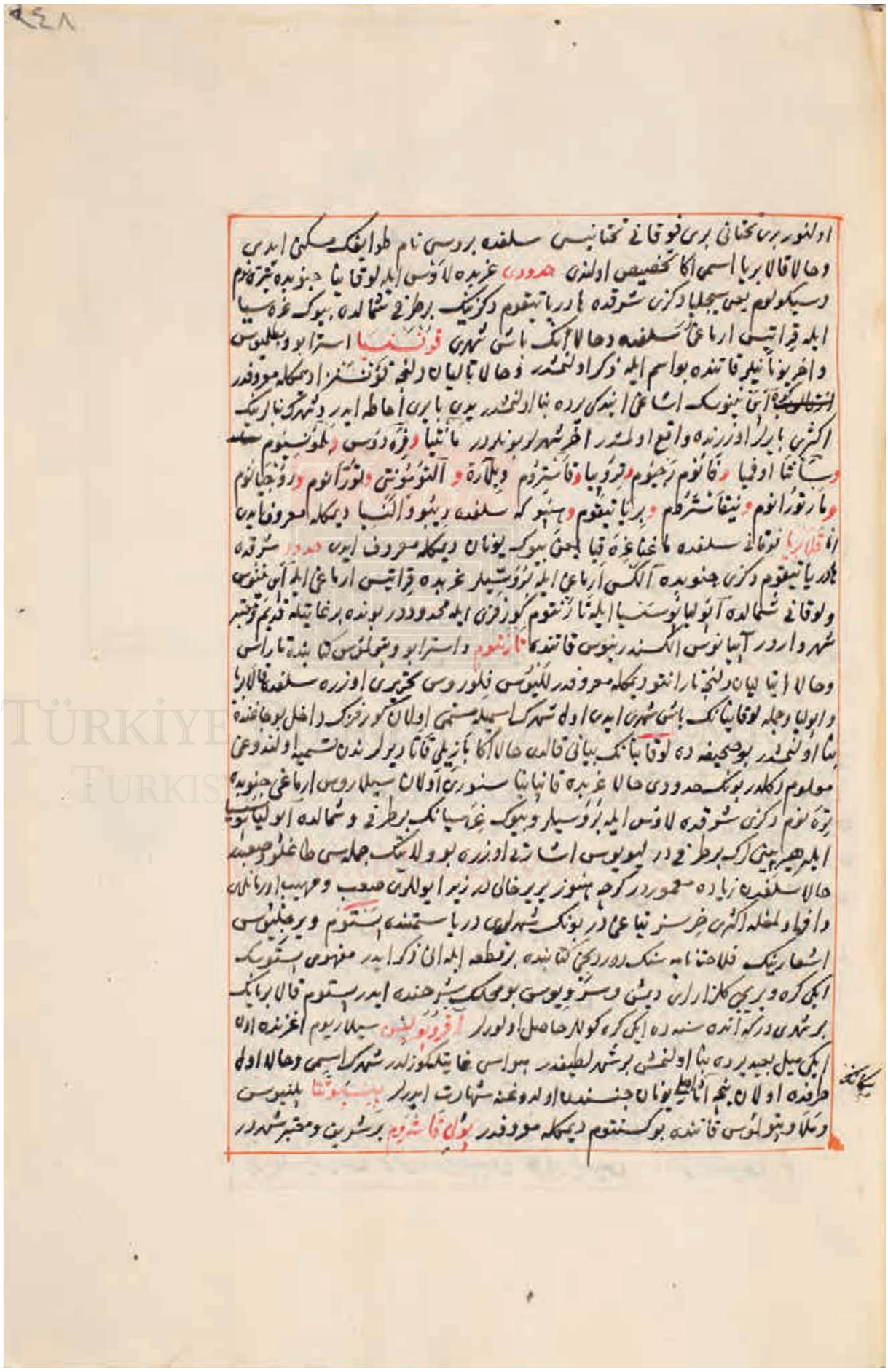

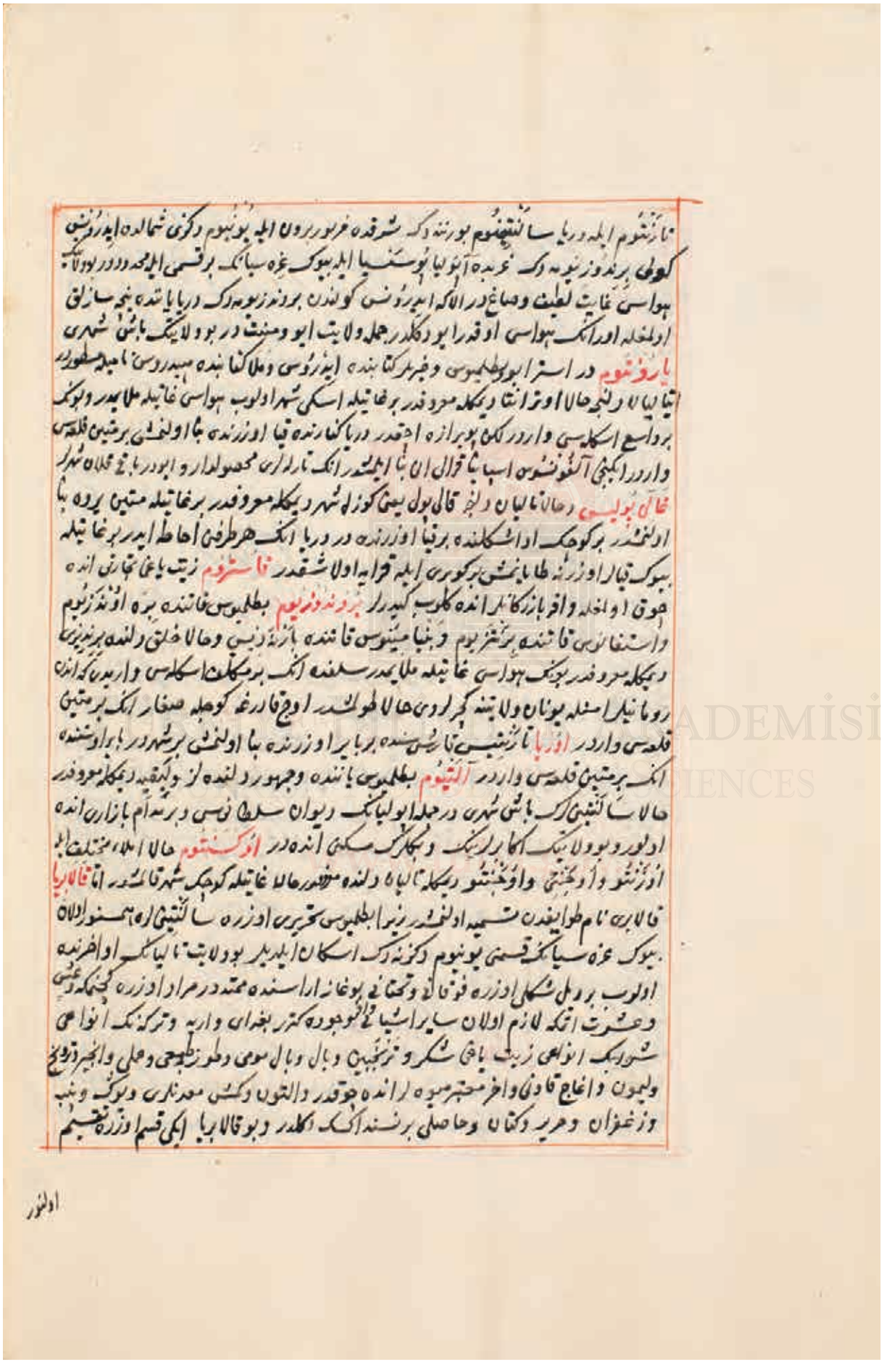

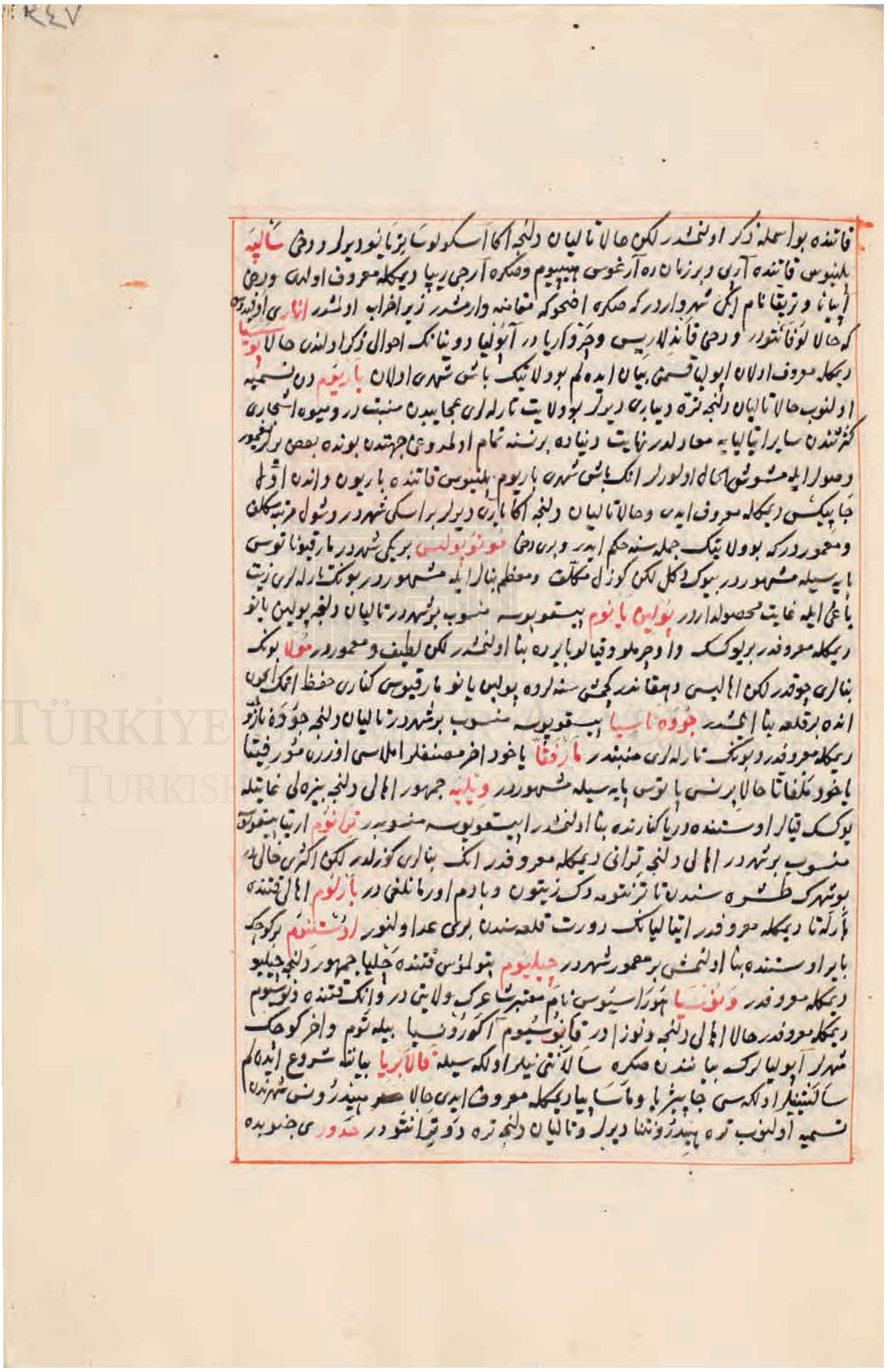

فاتنده بو اسمله ذکر اولنمشدر لکن حالا تالیان دلنجه اکا اسکودوسا بزیانو دیرلر ودخی سالیه
بلنیوس فاتنده آرین دیرزمان ره آرغوسی هیپیوم وصکره آرجی ریپا دیکله معروف اولمش ودخی
اپیانا و تریقا نام ایکی شهر وارمش دیرکه صکره اضحوکه متعاقبه وارمشدر زیرا خراب اولمشدر انایری اولدیغی
که حالا لوقانتودر ودخی فاندلاریسی وجزو کاریا در آپولیا دونانک احوال ذکر اولندی حالا پولیا
دیکله معروف اولان اپولیا قسمی بیان اولنمغه شروع اولنمشدر باریم دن نصفه
اولنوب حالا تالیان دلنجه نزه دیارلری دیرلر بو ولایت تارلاری عجایبدن منبت زروصیوه اشجاری
کثرتلرندن سایر ایالیه معادلدر نهایت درجه برسنه تمام اولمدوغی جهتدن بونده بعض برلرنجه
وصول ایله مشوش اولمغله اولورلر انک باشی شهری باریوم بلنیوس فاتنده باریون واندن اوتله
جانبکسی دیکله معروف ایدی وحالا تالیان دلنجه اکا باری دیرلر براسکی شهردر وشول مرتبه کلن
ومعمور درکه بوولایتک جمله سنه حکم ایدر وبرزمان دخی مونوپولیس بریکی شهردر مارقیونا توسی
یاپسیله مشهوردر بیوک دکل لکن کوزل مکانات ومعظم بنالر ایله مشهوردر بونک تارلاری زیت
یاغی ایله غایت محصولدار در پولیم یانوم بیستوپوسه منسوب برشهردر تالیان دلنجه پولین یانو
دیکله معروفدر بریوکسک واوجرملو وقیالو یاپره بنا اولنمشدر لکن لطیف ومعمور در مولا بونک
بنالری چوقدر لکن اهالیسی دهقاندر کچن سنه لرده پولیم یانو مارقیوسی کنارن حفظ اتمک ایچون
انده برقلعه بنا اتمشدر جووه ناسیا بیستوپوسه منسوب برشهردر تالیان دلنجه جوودنا مازتو
دیکله معروفدر وبونک تارلاری منبتدر مارفا یاخود اخر مصنفلر املاسی اوزره مورفیتا
یاخود ملفاتا حالا برنس یاتوس یایه سیله مشهوردر ویلیه جمهور اهالی دلنجه بیزه لی غایتله
بوکسک قیالر اوستنده وریاکنارنده بنا اولنمشدر ابیستوپوسه منسوب برتراتوم ارتیا بیستوپوسه
منسوب برشهردر اهالی دلنجه تراتی دیکله معروفدر انک بنالری کوزلدر لکن اکثری خالی در
بوشهرک طشره سندن تا ترنتوم دک زیتون وبادم اورمانلغی در بارلوم اهالی قتنده
بارلتا دیکله معروفدر ایتالیانک روورت قلعه سندن برسی عداولنور اوستنوم برکوچک
بایر اوستنده بنا اولنمش برمعمور شهردر چیلیوم بتولوس قتنده چلیا جمهور دلنجه چیلیو
دیکله معروفدر ونوسیا هوراسیوس نام معتبر شاعرک ولادتی در وانک قتنده دنوسوم
دیکله معروفدر حالا اهالی دلنجه ونوزا در فانوسیوم اکوروسیا بیله ثوم واخر کوچک
شهرلر اپولیا یرکه بنا اتمکدن مکره سالاتنی نیدر اولکه سیله فالاریا بیاتله شروع اولنمشدر
سالنتینیا اولکه سی جابیژیا ومانا پیا دیکله معروف ایدی حالا صرحیندر وسی شهرلرنصفه
اولنوب ترحیندر وتنا دیرلر وتالیان دلنجه ترده دوتراتنو در حدود ی جنوبده

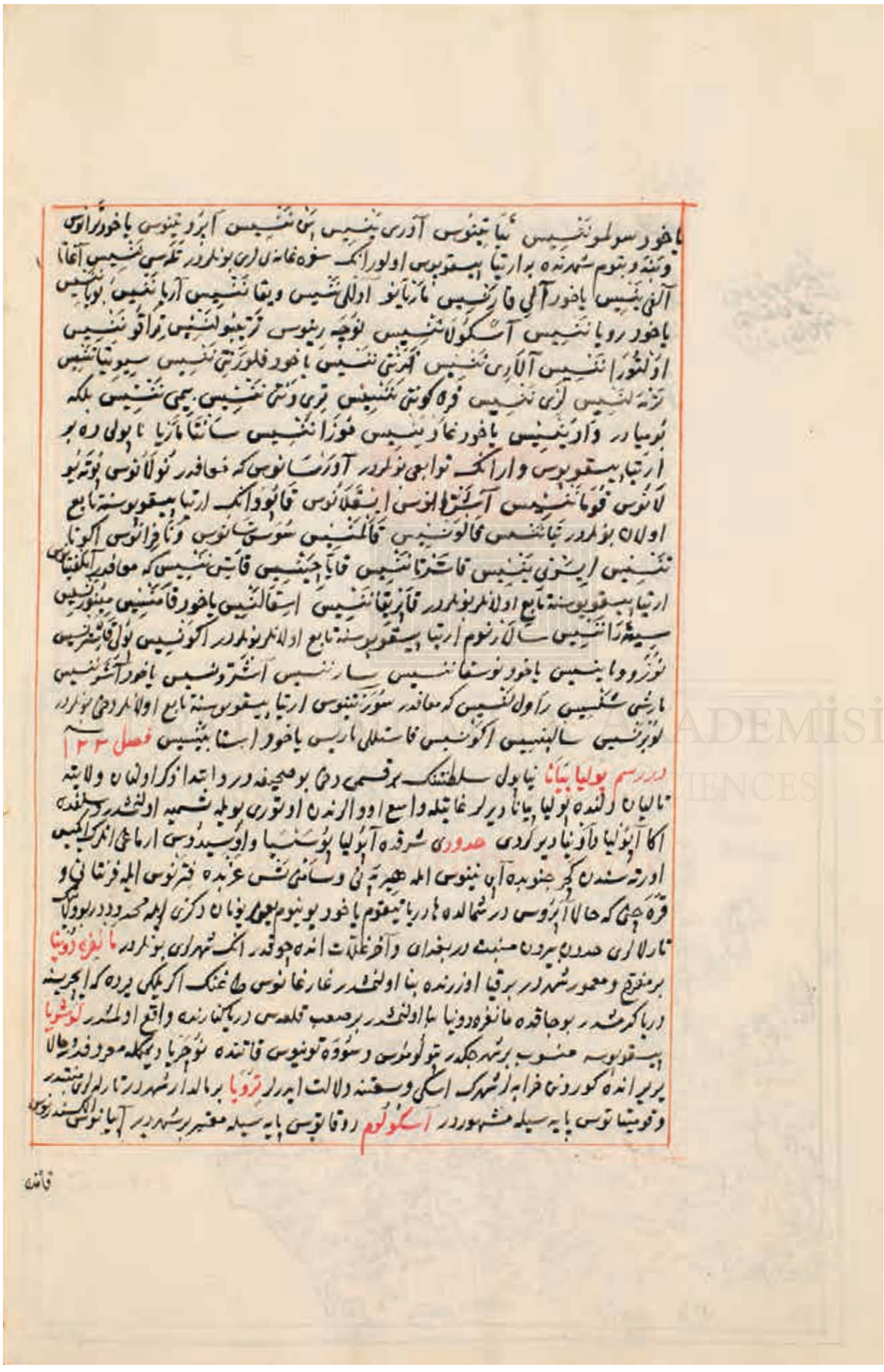

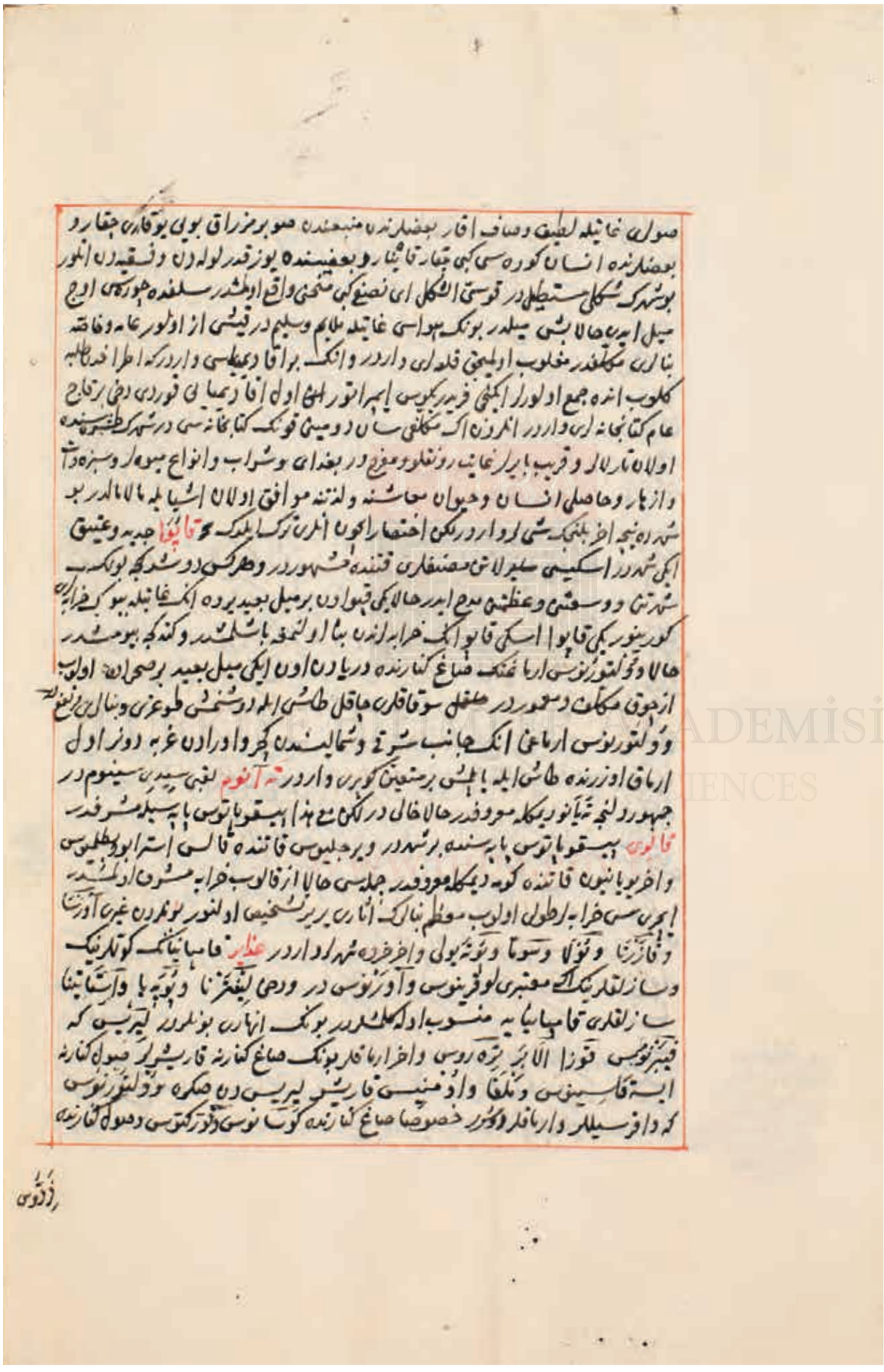

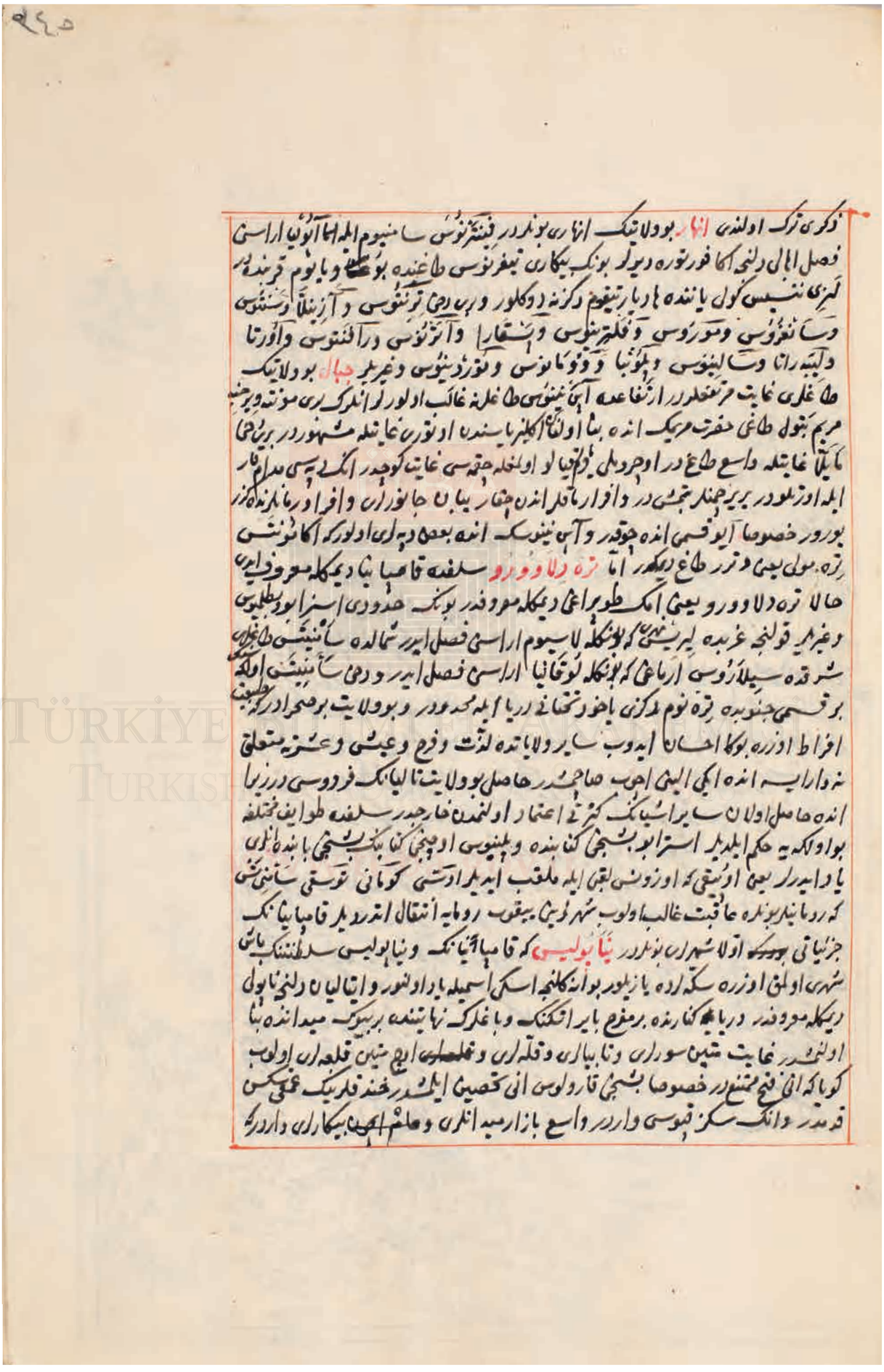

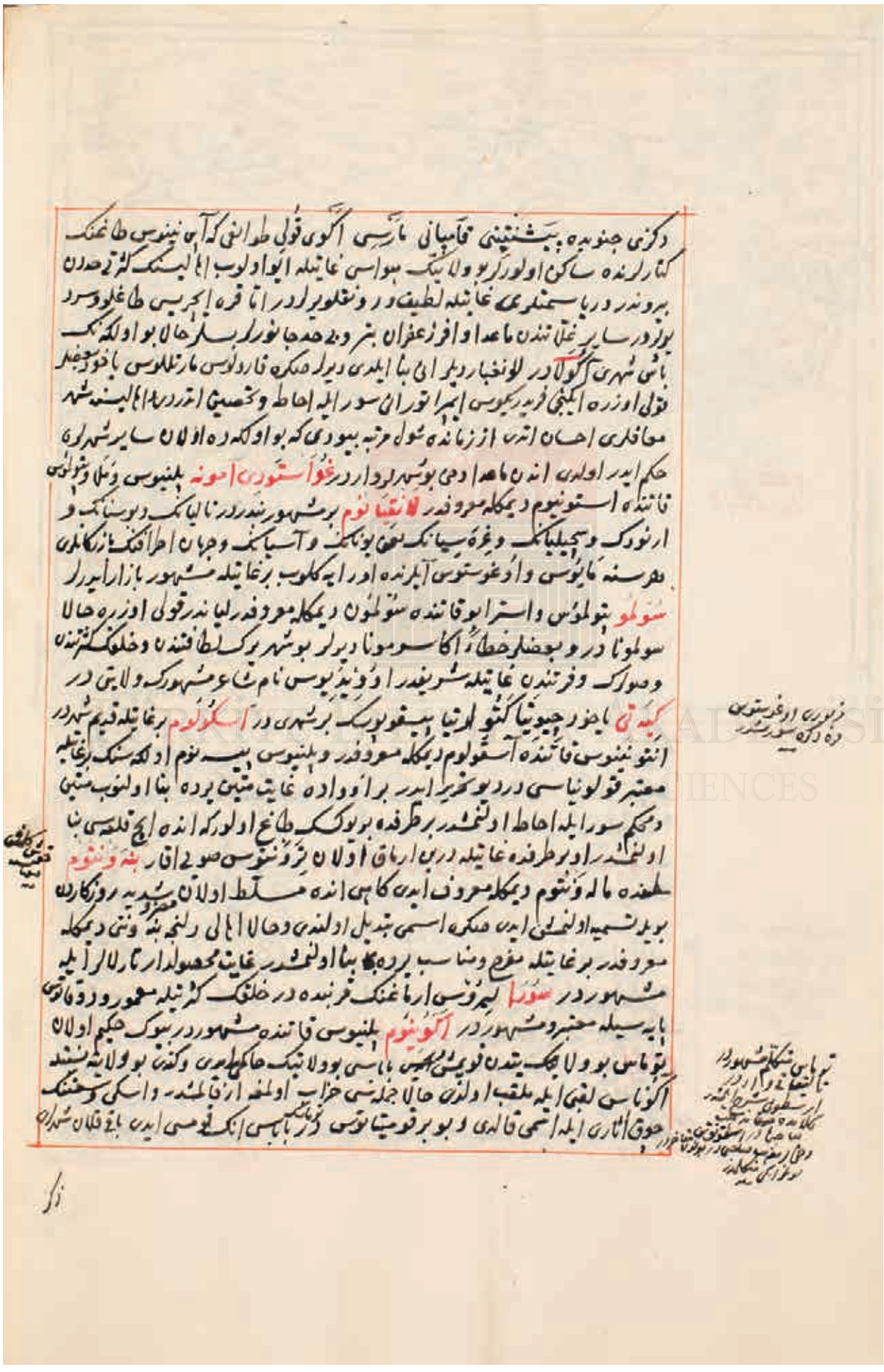

سانتی نری و آقیلیی پایه‌سی سان سکستو پایه‌سی سان اوزبیو پایه‌سی سان ویتاله
پایه‌سی واون ایکی رسولک اکلیزیاسی پایه‌سی وسان لورنسیو ایندامزی پایه‌سی سانتا سیجیلیا
پایه‌سی وبونلره اون سکز قاردینال دیاقونی یعنی خادم الحاق اولنور شهرک طشره‌سنده
سواحل بحرده یوایسقوپوسلر اولور آغنانینوس آلاتری ننسیس فوندانوس
تیبورتینوس سانینوس ترة سیننسیس ورولانوس فره‌تینوس سورانوس
آقوینوس ودخی جهانک آخر ولایاتنده پاپانک الی التنده پاتریارقانک
دورت اکلیزیاسی واردر که اول سمتلرده اولان اکلیزیالر پاپادن بعید اولمغله
بونلر تدبیرنده اولورلر قونستانتینیا اسکندریا انطاکیا یروشلیم یعنی قدس
فصل [۲] دربیان آبروزو و تره دلاوورو بو صحیفه‌ده نیاپولیس مملکتنک
ایکی اولکه‌سی بیان اولنور یعنی آبروسیوم و تره لابوراتوریس اما ابروسیوم
تالیان دلنجه حالا ابروزو دیمکله معروفدر حدودی شرقده فیترنوس ارماغی ایله آپولی
داونی نام ولایتی غربده تروونتوس ارماغی ایله سابینی و پیسنتس شمالده اولدیانیقوم

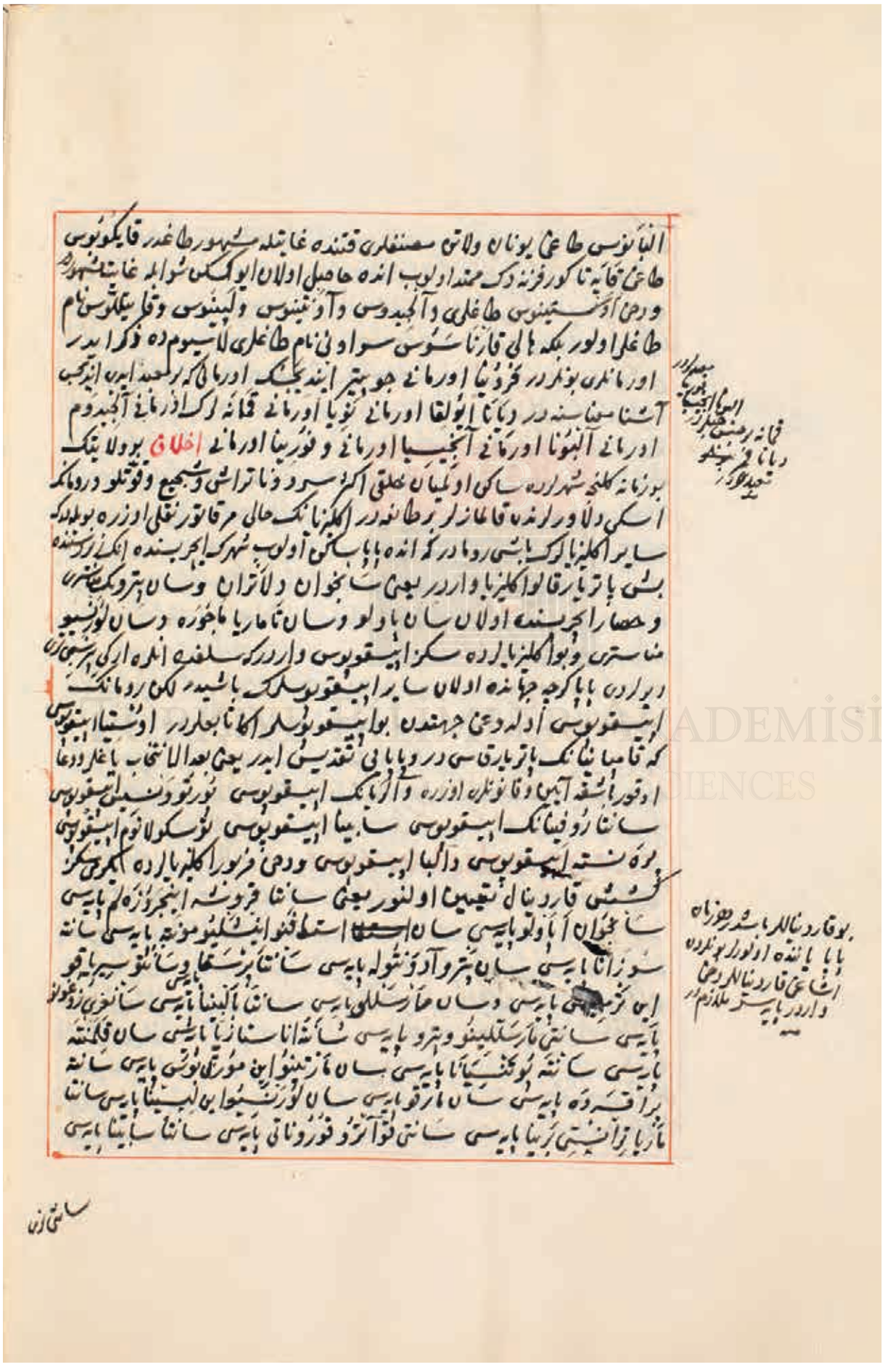

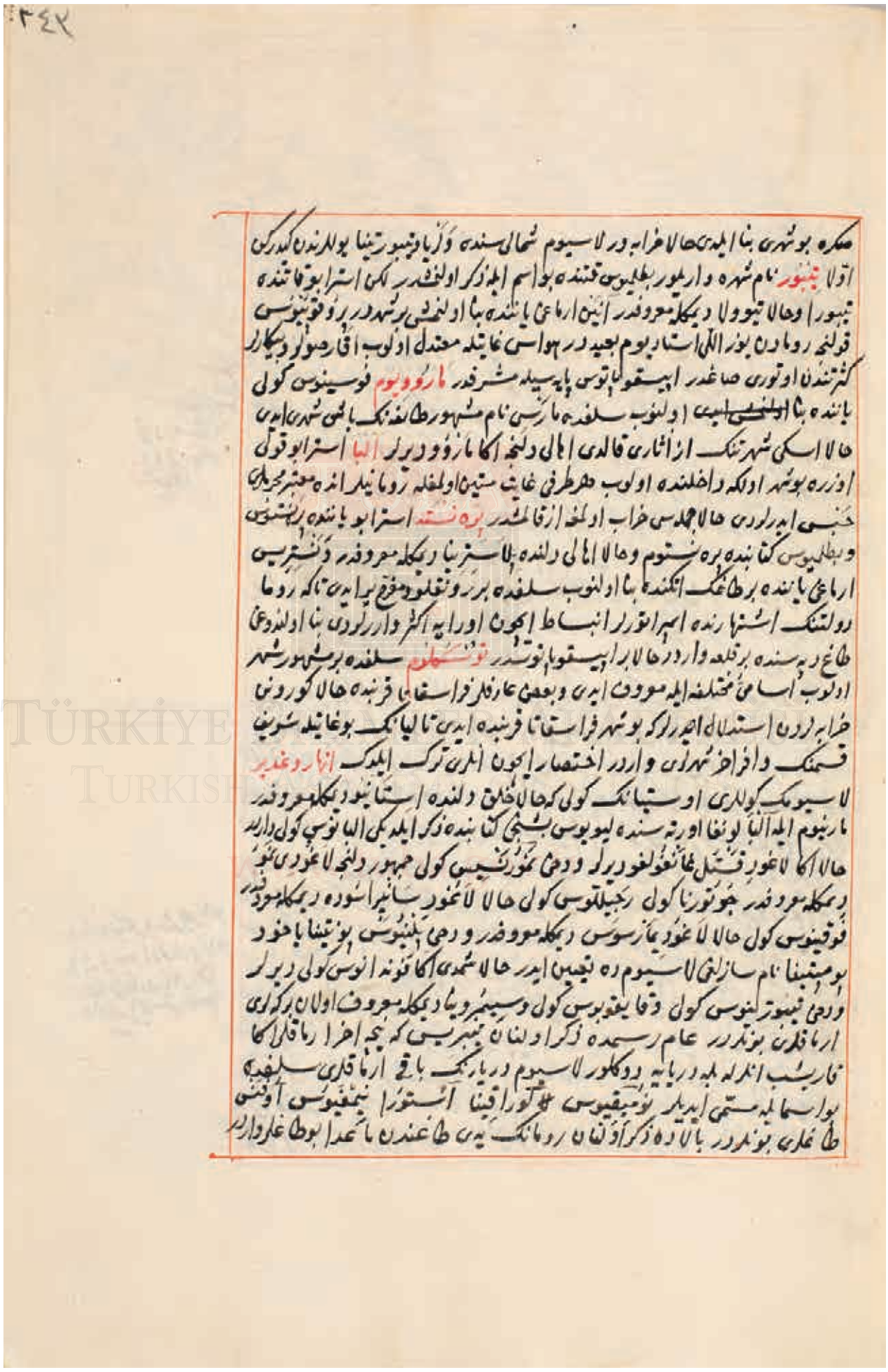

بو آثاری کوروب آنلری اسکی رومایه تطبیق ایدرسه حق اوذره ایکی بیت اوقورمغه‌دی بورک
اسکی رومانک آثاری کورن کمسه جهتندن اولدیغی رعایت ایلمکسزین دیر رومادن جنوبه کیدرکن
لاتن ویونان دلنده اوستیا دیکله معروف اولان شهره واریلور هواسی اغر ووخیم در
بونک واطرابو قاوونلری اولور اوستیادن صکره لاسیومک اکثر شهرلری دریاکنارندهدر
وبونلردن بنتوبنوم برمحصولدار یرده بنا اولنمشدر اما لیسی قوشی وبالق شکاری ایله مشغولدر
حالا قولونا دیکله دیک الله در استورا پلینیوس قائنده براراق ایله براوده کدن
لکن مالک صحیفه سنده بوشهردن بلکه اراق کنارنده یاخود اداده بنا اولنمشدی ایدی
نه ایسه بومشهور یردر مارکوس تولیوس سیچرو آنتونیوسدن قاچارکن اندهناحق یره
قتل اولندی وجثه سی فوکولینوس ایکنجی فریدریکوس امپراتورک اوغلنک اوغلی بارکوک
اوغلی فوکوس اندهقتل اولندی قارولوس انکولیس ماردوقاس جنکده اسیر کرفتار
ایلدی ترا چینا یاخود تراچینا نوللیدولنجه انکلیزدیکله معروف ایدی برکوچک
شهردر لکن معمور وباکدر بونک سوکرلری یونه طاشدن کوجک یاپلمشدر انک ثمارلاری
غایتله مشهیت در باغلری نارنج ولیمون وحلوا اغاجی قاوونی واکا بکزر اغاجلر ایله
مالامالدر صکه فابراتا یاخود استرابو قائنده فایتاها لاخلق دلنجه غایتا دیکله معروفدر
برغایتله متین شهردر بریوکسک طاغ اوستنده بر ممتنع الوصول قلعه ایله برغایت یوکسک
قلعه سی واردر اراغونیا وناپولیک پادشاهی فردیناندوس مقدما غالیلری اوراده
طردانتکدن صکره اول طاغی حصار ایله قوشاتدن شهرک قارشوسنده دریاکنارنده برجیبی
وار در استرابو اکا فایتا جیبی دیر واسپارسیا نوس نقل ایدرکه سلفنه اندهبو
غایتله مشهور اسکله واردر انتونیوس پیوس امپراتور اونی تجدید اتمشدی ایدی
لکن شمدی هیچ بوقدر قاراکی ایچرسنده اولان لاسیومک اکثر شهرلری بونلردن
ولبترا استرابو باننده بلیترا استفانوس باننده اما لی دلنجه بلیتره یاخود بعضلر
تحریرن اوزره بلتری دیکله معروفدر دولسی طاغنه سنک برغایتله اسکی شهری در
واسع وازهوتی معمور وهوادا پیسقوپوس کرسیسی در برمرتفع ورونقلو یرده بنا
اولنوب طرافنده حصار ایله چورلمشدر البا لاتن ویونان مصنفلری بوشهره
البا لونغا دیرلر زیرا که اوزونجه ایدی لونغا اوزون معناسنه در حالا البانو دیرلر قولی
اوزره ساولتو واخرلرک قولنجه غاندولفی یاخود ساتو دولفو ساتو دولفو
درانبا سکه اوغلی استفانیوس اوتوزسنه متوم لاوینیوم نام شهری بنا ایلدکدن

قولونا تا الوده
بر پیوس اوقاندر
شنه

بنتوبنوم
موو

صکره

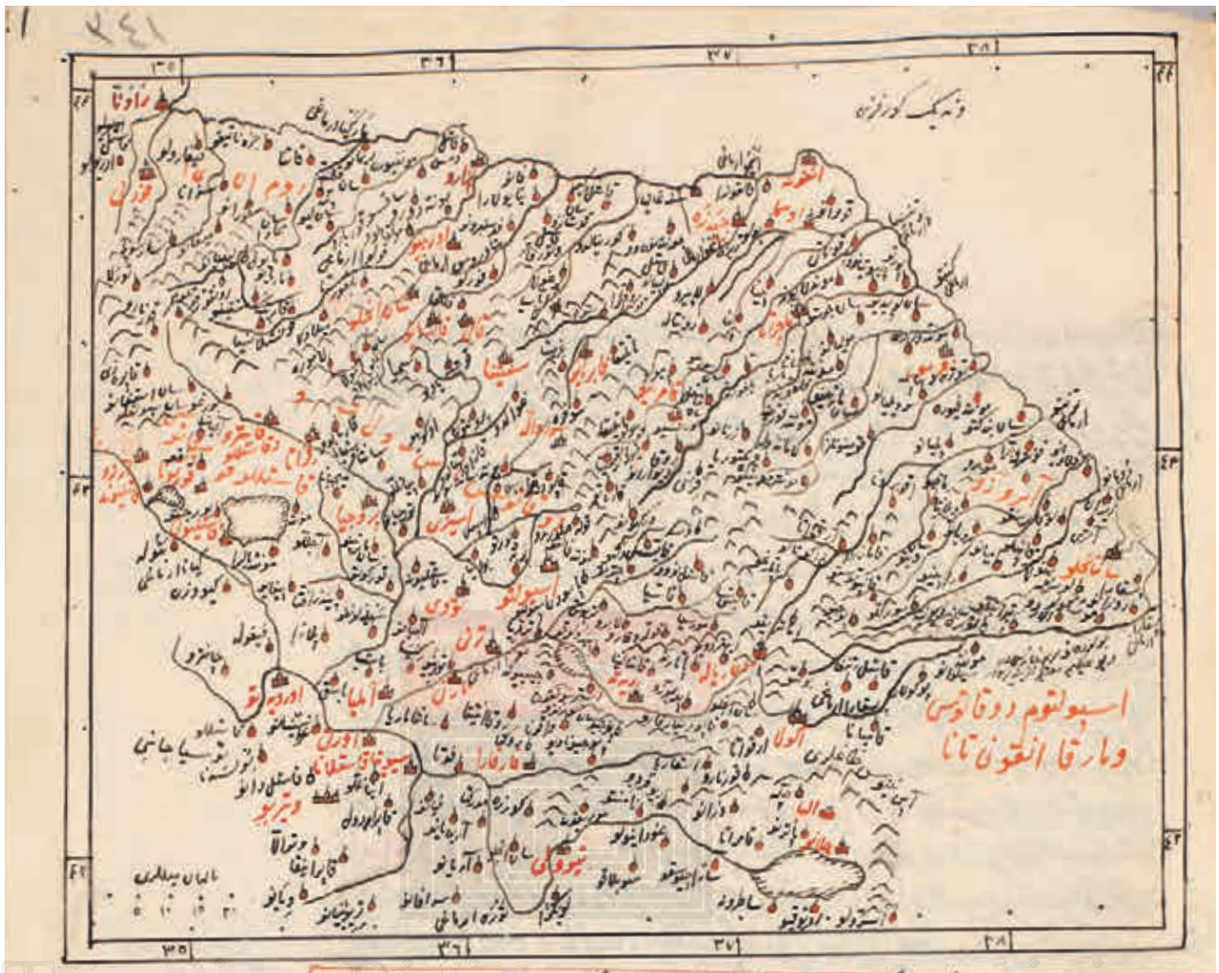

طوغله المه یاپلمشدر چره توم یکی دن بنا اولنمش بر شهر صغیردر لکن معموردر بر جنس سیاحلر
اندن چره تانی دیمکله معروف اولدیلر که حالا جمله ایتالیاده اواره اولوب عبادت وولایت
بهانه سیله خلقدن اقچه دوشره کلمشلردر پونس فستلانوس ایتالیان دلنجه پونته
فستللو دینلور چره تانیلر انی بنا ایلدیلر عظیم الشان وانواع علومله مشهور اولان
جوانس پونتانوس انده طوغمشدر قونسا بر جدید کوچک شهردر بر طاغلو یرده
بنا اولنمش غایتله معموردر اینترآمنا استرابو کتابنده و اینترآمنیا انتونیوس
قاتنده و اینترآمنیوم مسالک صحیفه سنده وخلق دلنده ترنی یاخود ترانی دیمکله
معروفدر معاشه لازم اولان اشیا انده وافر واهالیسی متکاثردر اندن بر ارماق
کچرکه جمله تارله لرین سقی ایدر و اول اجلدن غایت منبتدر انک بر مشهور ومعتبر شرابی
واردر اکا ورناقیا دیرلر تودر بر اسکی شهردر بر مفرح بایر اوزرنده بنا اولنمشدر
انجیر وزیتون وباغ وسایر میوه دار اغجلر ایله مزین در کوللری فلوریدوس ولینوس
وکوتیلینسس کوللریدر طاغلری استرابو ذکر ایلدیکی انجینیوم طاغندن ماعدا اوکینیوس
فلوریدوس واخرلر واردر جمهور دلنجه قورنی آلی دیمکله معروف اولان طاغ جایرکه لاتن

TÜRKİYE
TÜRKİYE

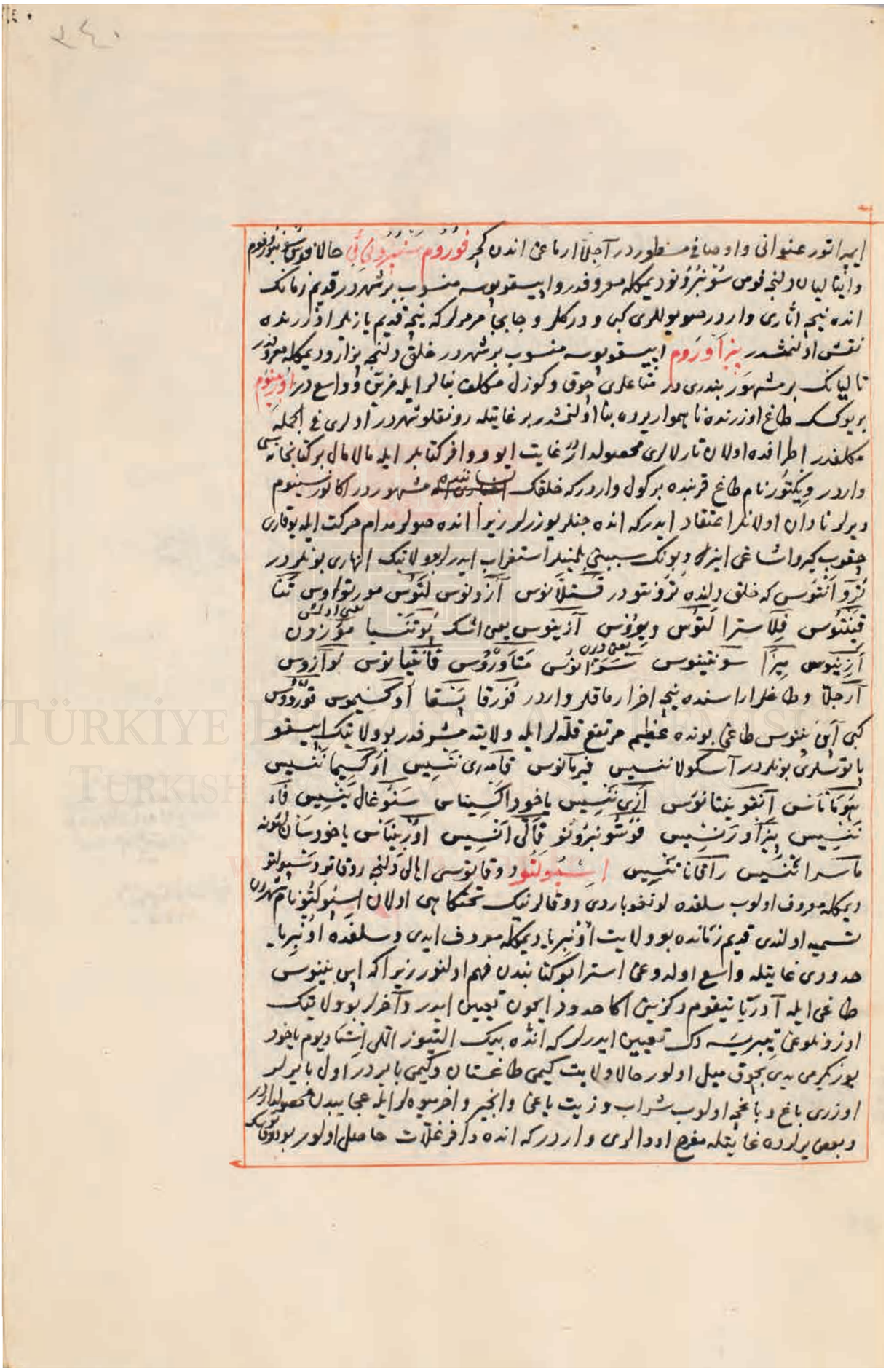

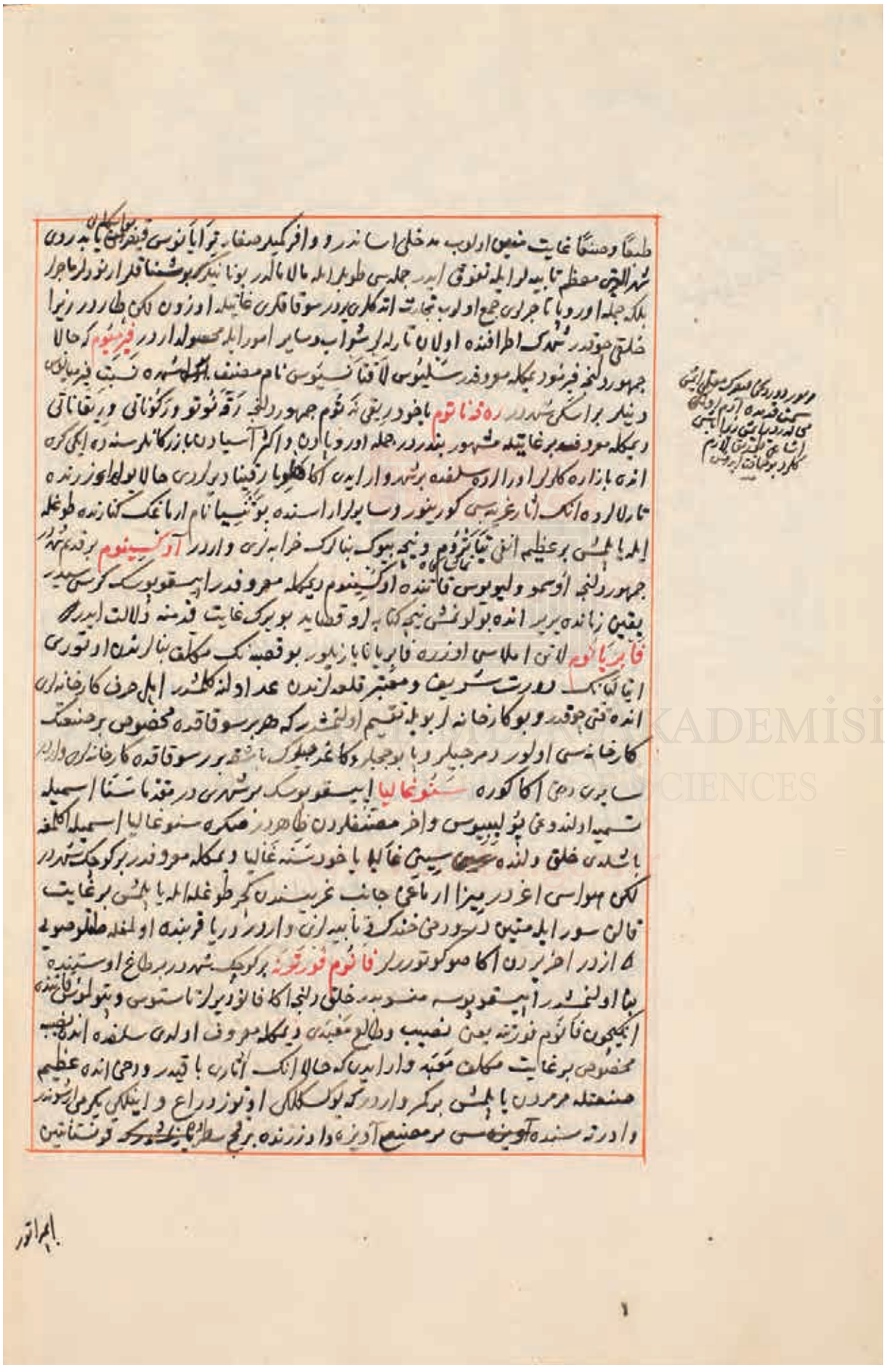

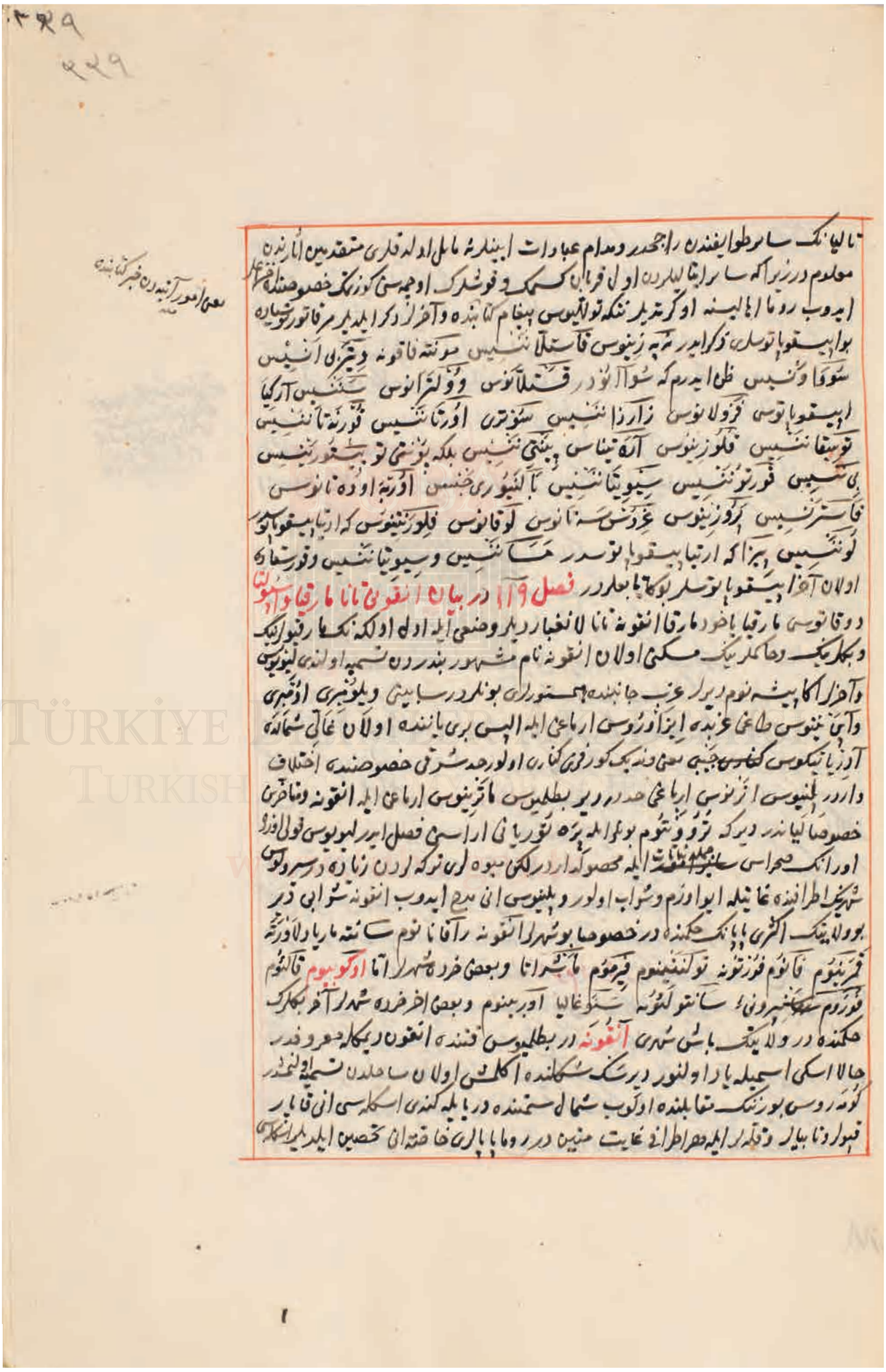

معروفدر انلردن ماعدا بو کوللر واردر واریمونیس کولی و قیمنیوس و ولسینی انسیس
ساباتوس بینتینا الوس و قیانا و غایتله بالقلوبا لامال کوللری چوقدر انلر بونلردر لاکنیا
غزیزیدوس آنسر آریوس سسنا قورینا آلما برونوس آوبنرو اوزا
آلبن جیا فلوریس مارتا بینیو آریس و آسنا سانکوماریا آرون و بعض
آخرلر و غایتله نافع و صاغ حماملری و الیجه صولری و خاصه دار صولری چوقدر و بو ولایتده
نیجه طاغلر واردر انلردن بری لیویوس و ویبیوس و ویرجلیوس قاتنده مشهور اولان
قیمنیوس و پلینیوس قتنده سوراقتس دیمکله معروف اولان طاغ که حالا اکا مونته دسان
سیلوستر و یعنی ولی سیلوستر و طاغی درلر و اوروزیوس نام مصنف قسولانی طاغلری اتروریانده
تحریر و تعیین ایدر و قورتون طاغلری ارجی انده ترازومنیوس کولنک جانب شمالیسنده
اورمانلری بونلردر و ولسینیوم اورمانی قیمینیا اورمانی و مزیا اورمانی و بو ولایتک
ارح اقادیمیاسی واردر بری پیزاده و بری سناده و بری پروزیاده و وافر عام کتابخانه‌لری
واردر پیزاده دومنی قانی نام رهبانده و لوفاده فرانسیس قانی نام رهبانلرده
و فلورنسیاده التی کتابخانه واردر سناده بر کتابخانه و پروزیاده بر کتابخانه واردر
لیویوس ایله دره دوروس یازارلر که اتروسیا اهالیسی سلاح و شریعت و خزینه خصوصنده

تالیانک

KADEMİSİ
CIENCES

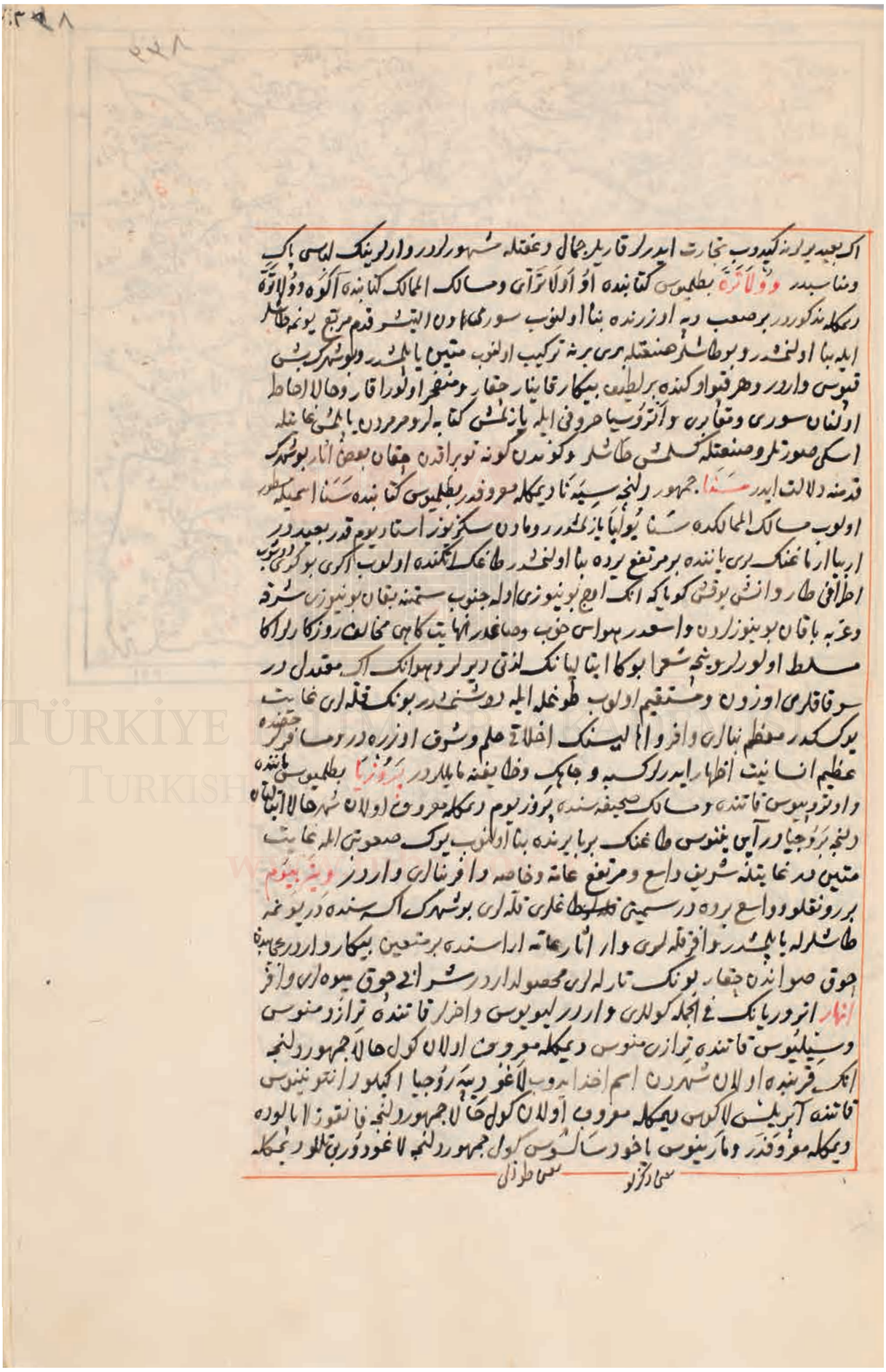

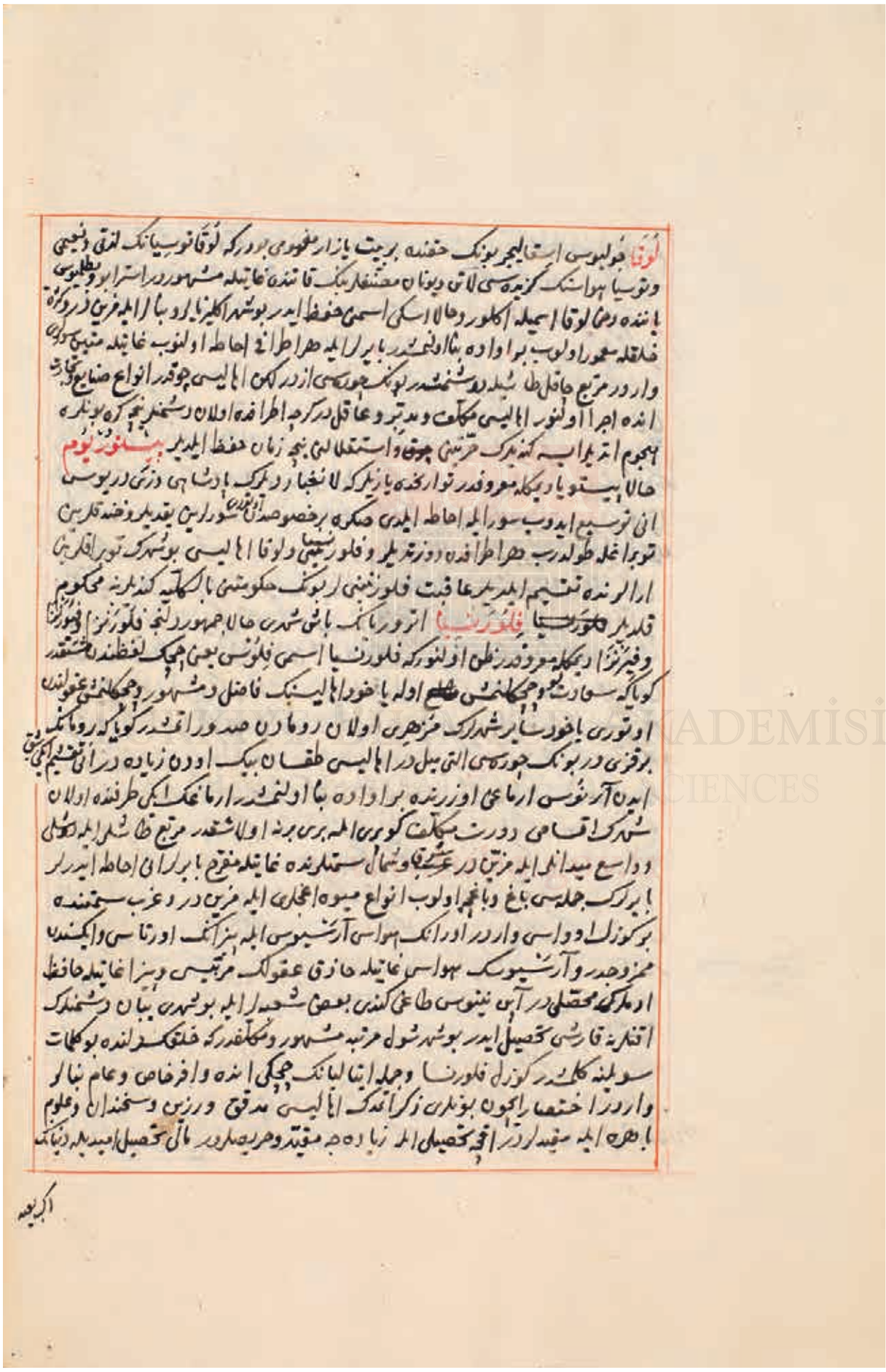

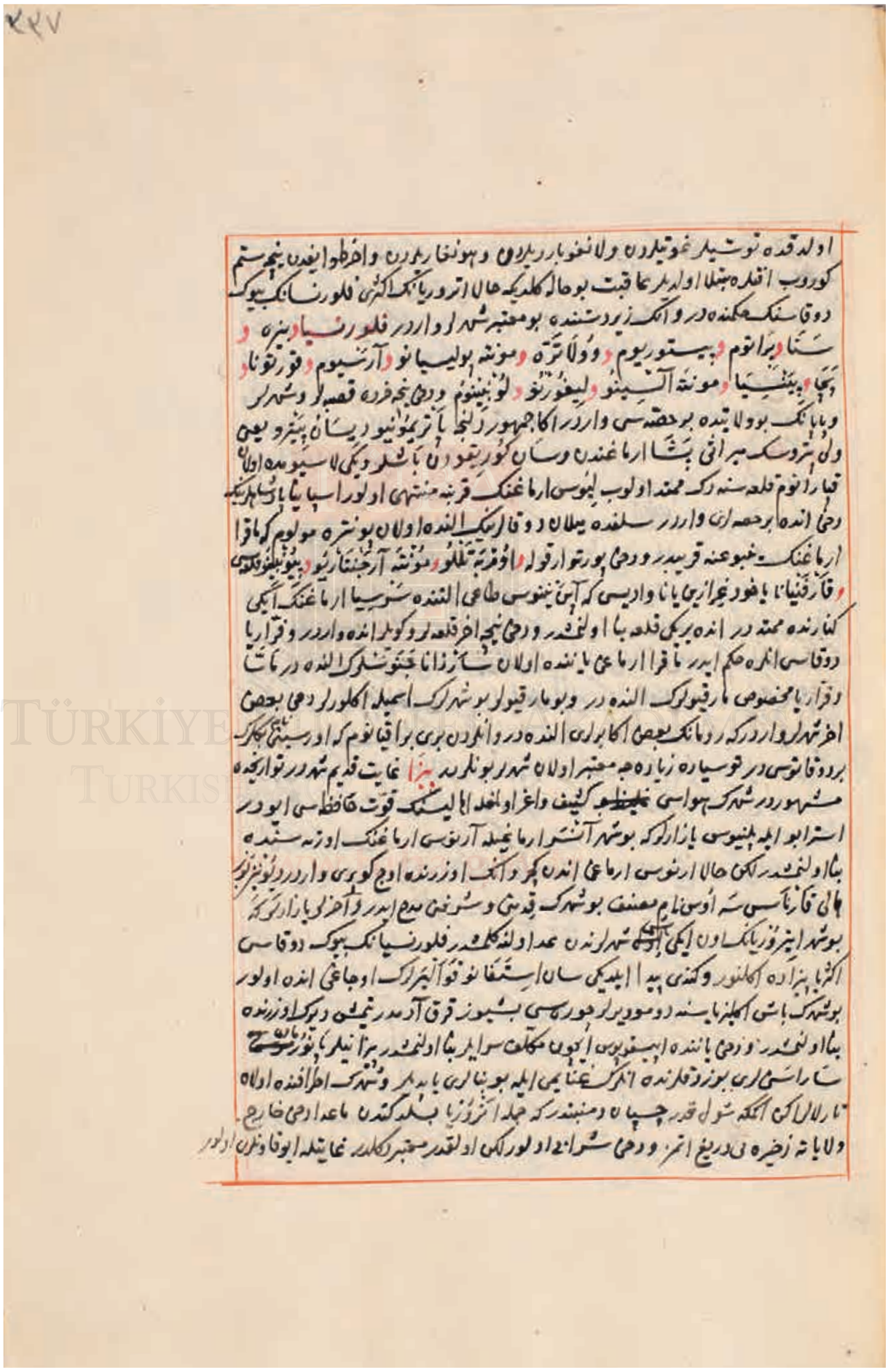

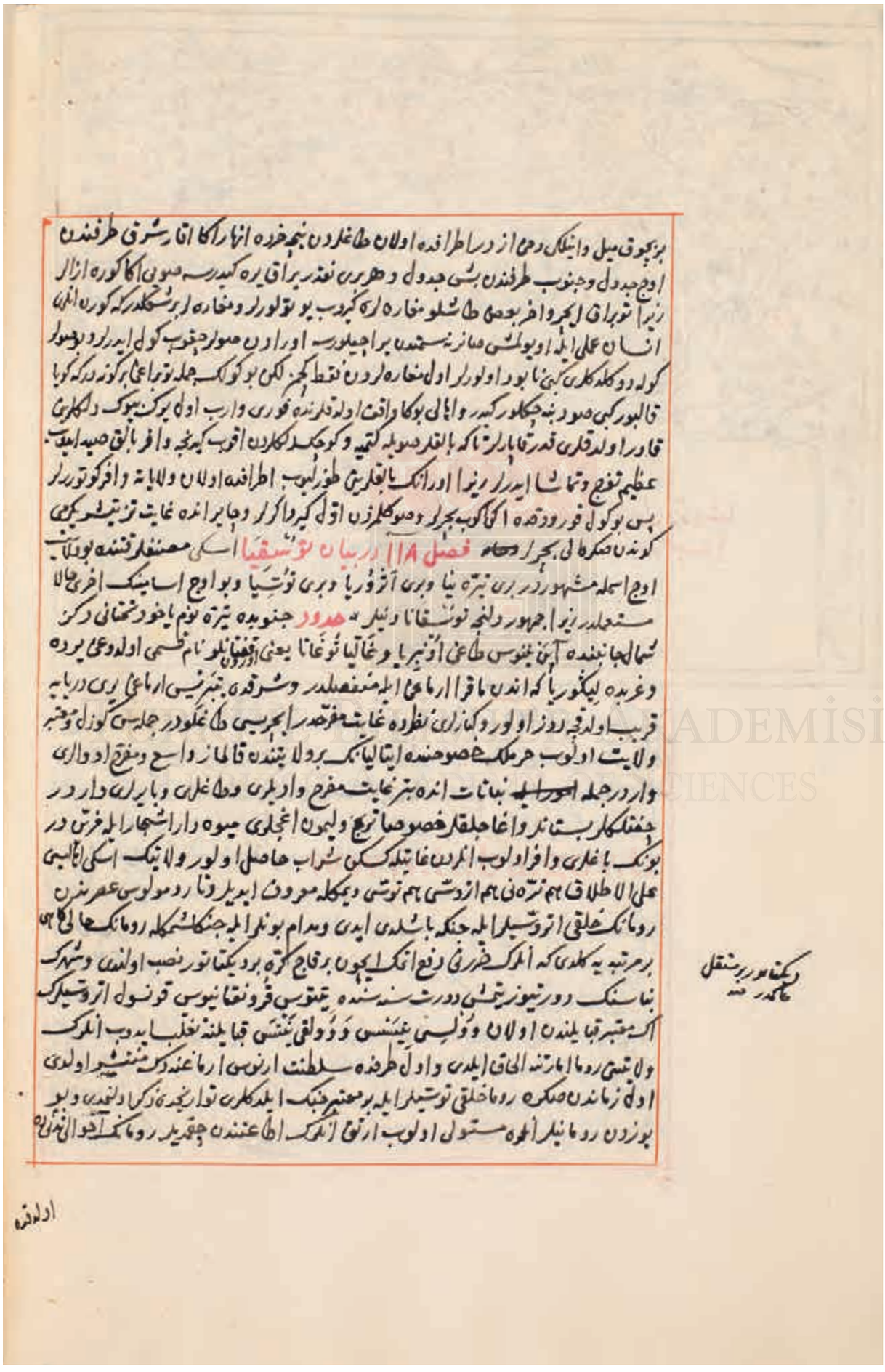

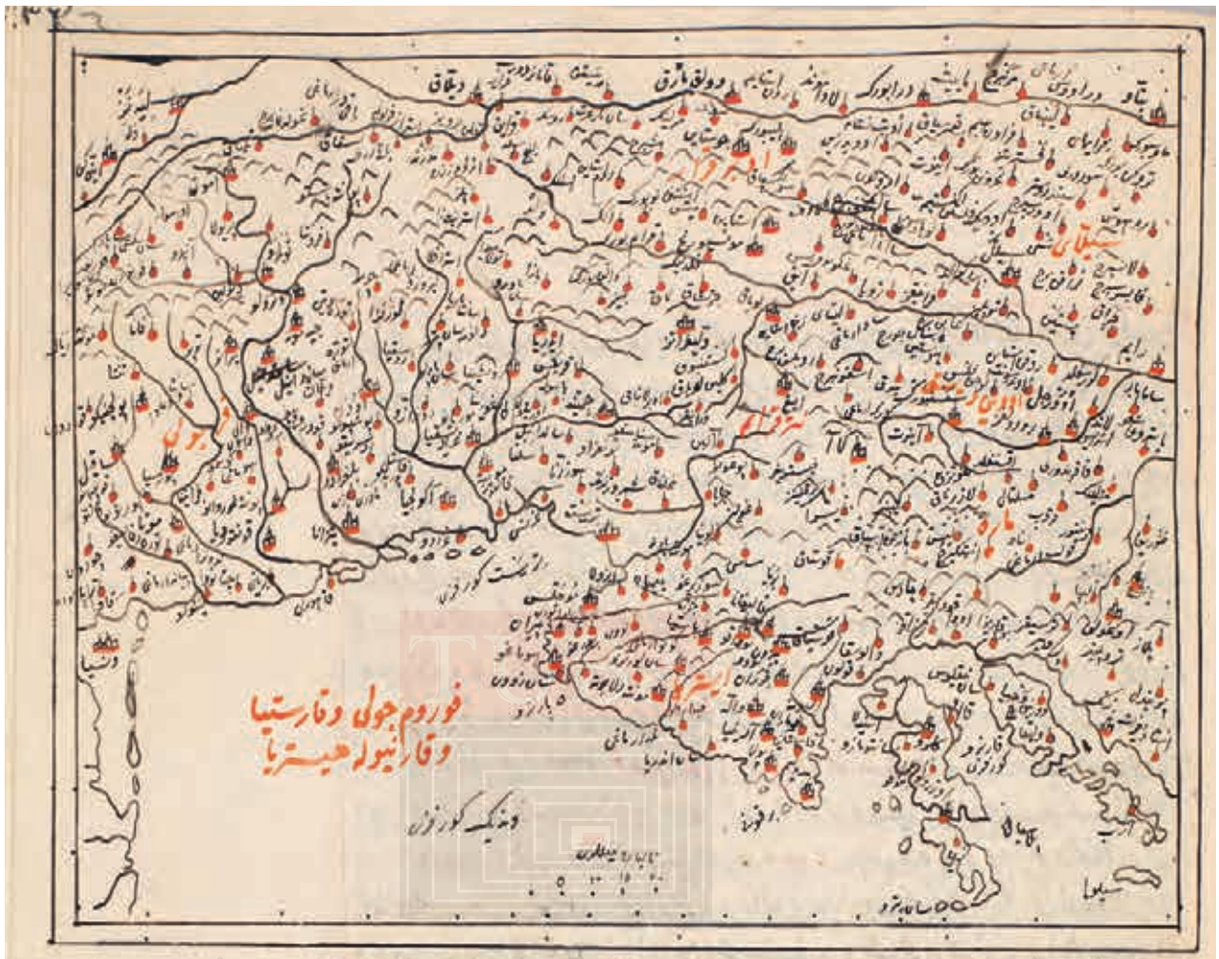

دخی انلردن اسم اخذ ایلدی وولاترانوس نام مصنف جوغرافیانک اوچنجی کتابنده بونلرک
حقنده بویله دیر ایستریلر اوست یاننده قارنیلر اولورلر بونلرک ولایتی واسع در فوروجولیوم دن
باشلار طاغلره دک ممتد اولور وقارنیولانک ولایتی طاغلو والپس یاننده درتکه بوسمنک
سایر ولایاتی دخی کوهستاندر نهایت شراب وزیت یاغی ذرکه ومیوه لر ایله یریر محصولداردر
پس قارنیولایی ایکی قسم اوزره تقسیم ایدرلر یعنی سیقا که یابس معناسنه صولری ازیردر دیری
ازی کوا یعنی صولو که انده ساووس ارماغی ونیوبورتوس یاخود لاباتوس واخر وافرانهار
اندن چقارلر دوقاتوس پایه سیله ترفیع اولنمشدر بونک باشی شهرنه لاباقوم دیرلر وبعضلر غوریسیا
شهرنی قارنیولاده وضع ایدرلر وبز بو قارده انی فوروجولیوم ده ذکر ایلدک سوتسیوس
ارماغنک صول کنارنده ایکی حصار واردر سلفده وندیکلولر تورک اقنلرینی دفع ایتمک
ایچون انلری بنا ایلمش ایدیلر بو ولایتک اخر شهرلرینی فوروجولیومده ذکر اولندی پس بو ولایتده
برکول واردرکه هرسنه هم حصاد وهم بالق وهم اخر جانورلر ایله محصولداردر اهالی انکا
زیرخنیت زرزه دیرلر سلفده انک کنارنده بنا اولنان زیرقنتس نام قصبه دن تسمیه اولنمشدر
جیورجیوس اوورنه هروس انی بویله رسم ایدر طاغلر بونک هر طرفنی احاطه ایلدیلر اوزونلوغی

انتونینوس وبطلیوس فتنده جولیوم قارنیقوم دیمکله معروف اولان شهر در لکن اخر جولیوم قارنیقوم
خصوصنده اختلاف ایدیلر وآمازه اوسی وقتی ارک صدور نه متعلق کتابنده سلفده نوره یا
اولدوغی پرده غوریسیان تعبیر ایدر وقاندیدوسی نوریسیان تعبیر ایدر غوریسیانک
مخصوص بکارت واردر که اوشتوریانک روقاسنه تابعدر مال وشوکتی ایله مشهور بر قصبه در
بورغوسی غوروار یوسی پلینیوسی فاتنده پورتوسی روماتینوسی وتالیان دلنجه بورتوغوریا رود
دیمکله معروفدر اسپیلم گرنه صنعا وطبعا غایت متین شهر در مارانوم خلقک کثرتی ومال ایله مشهور در
سوتس فالقونیسی وجمهور دلنجه موتة فالقونه برمعتبر ومالدار شهر در وبالمه برشهر وبرقلعه سی
واردر مدور دنه بکلور بیک بشیوز طقسان اوچ تاریخنده انی بنا ایدیلر وتحل الله النونجی شوبلر
کراول النونجی برطرفنده بویله بازلمش ایدی ماشقالیسیقونیا نام دنیک دوقاسنه بیک بشیوز
طقسان اوچ ایدوکه اوبرطرفده فوری جولیتی اینا لیانک وربن مسیحی نک کهیانه باغ قلان
خرده شهر لرک اولدی بوولایته منسوب اولان ارماقلر بونلر در روماتینوم زیلا ونتوم وصون
سبوسی وفریجی روسی وناتیسو وآلسا وتردسی وآخر لر بوولانک اهالیسی تجارته وادبیاته
علومنه واخر معقول کارلره مائل وغایتله مستعد در اما ایسترپا ولایتی لاتی ویونان
مصنفلرینک معلومی درحالا اسکی اسمی حفظ ایدرجرمانیا دلنجه هیسترریش یعنی
ایسترپا نک مملکتی دیمکله معروفدر وپلینیوسی اشارت ایدرکه سلفده ژاپیدیا دیمکله
معروف ایدی برسنه پتین سولانک کوسترر تر جنتیوم وقارنا ریوم نام ایکی
کورفزاراسنده اولوب بادریاتیقوم دکزی ایله احاطه اولنمشدر شمال طرفنده قارنه
ونوریسه آلپلری عزبده دریایه ممتد اولمزدن اول فورنیو ارماغی سرقده آرسیا
ارماغی اولور بونک عرضی قرق میل وچورکسی بوزیکرمی ایکی میل درروذکر اولنان فورنیو
ارماغندن فانا تیقوم بورننه دک یاخود قارنا ریوم کورفزینک داخل زاویه سنه دک ممتددر
جمله ولایت سرحدلرینک واقع طاغلرکبی بارلرله واردر انلرده باغلر سواب وزیتون واخر میوه
ایله محصولدار اولوب بغدای واخر حبوبات اولور بزبرکلدر مگر پیسنو وهوما جیونام
سمتلرنده ایله محصولدار اولوردر واندہ بوطاغ واردر جمهور دلنجه اکا یاجور دیرلر انجو اخر
مفردات اودیه بزوطبیبلر انلرایچون یراق یرلردن اکا حمله کارلر استیریا یه واقوطوز
حاصل اولور ونافع طاشلقلر واردر ورڤو بنیا سمندره برجنس زی قیمت مرمر کیدرکه
اکا ایسترپا مرمری دیرلر وسایر ایتالیا یه زیاده بهالو صاتلر ایسترپانک بعضی دنیک
الله وبعضی اوشتریا یکلری الله در شهرلری بونلردر جوشتینوپولیس لب دریاده

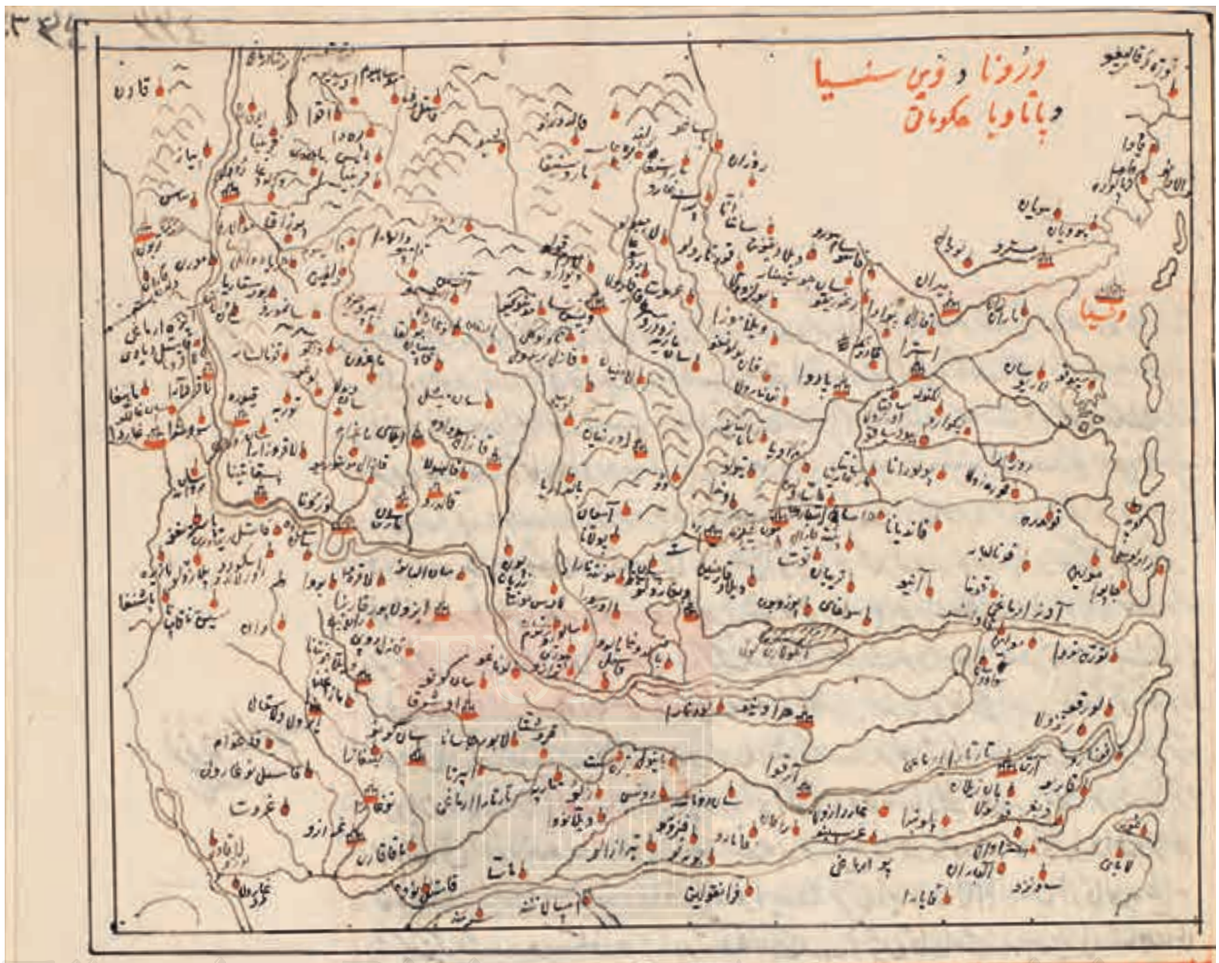

فصل ۱۷ در بیان فوروم جولی و قارستیا و قانونیوله و هیستریا مرقاتور کتابنده
فوروم جولی و استریا و اخر ولایتک بیانی ذکر اولنور اما فوروم جولیی ولایتک باشی
شهرندن تسمیه اولنمشدر یاخود بعضلر قولی اوزره جولیوس قیصره نسبتله تسمیه اولنه
فوروم جولی یعنی جولیوسک بازاری دیمکدر زیرا که انده عسکرک برقاچ بلوکنی جرمانیلر اوزرینه
چکمشدر حالا ایتالیان دلنجه فری اولی جرمانیا دلنجه فری آول دیمکله معروفدر و ندیکلولر ایله غیریلر
اکا پاتریا دیرلر و دخی سلفده اکوله یا دیمکله معروف اولدوغی تواریخده مسطوردر بو اولکه
نک حدودی شرقی سمتنده ایستریا و شمالده مونتس لاپی ده ئی یعنی طاشلی طاغلر
غربده آلپس وینده لیسه و نوریسه جنوبده و ندیک کورفزیدر بو ولایتک هواسی
خوب و معتدل و صاغدر اووالری واسع صولی و انواع میوه لر ایله محصولدار در چمنزارلری
رونقلو و اوتلاقلری حیواناته موافق اولوب باغلرنده غایت کسکن شراب صقیلر اورمانلری
کراسته کسمکه و شکار اتمکه مناسبدر طاغلری معدنلو و انواع مرمر و ذی قیمت طاشلر
ایله محصولدار در اوغانه ئی نام طوائف ابتدا بو ولایتی اسکان ایلدیلر انلردن صکره
ونتی لر صکره غالیلر صکره رومانیلر حکم ایلدیلر رومانیلر تنزلده ایکن لونغوباردیلر اکا

TÜRKİYE TURKISH

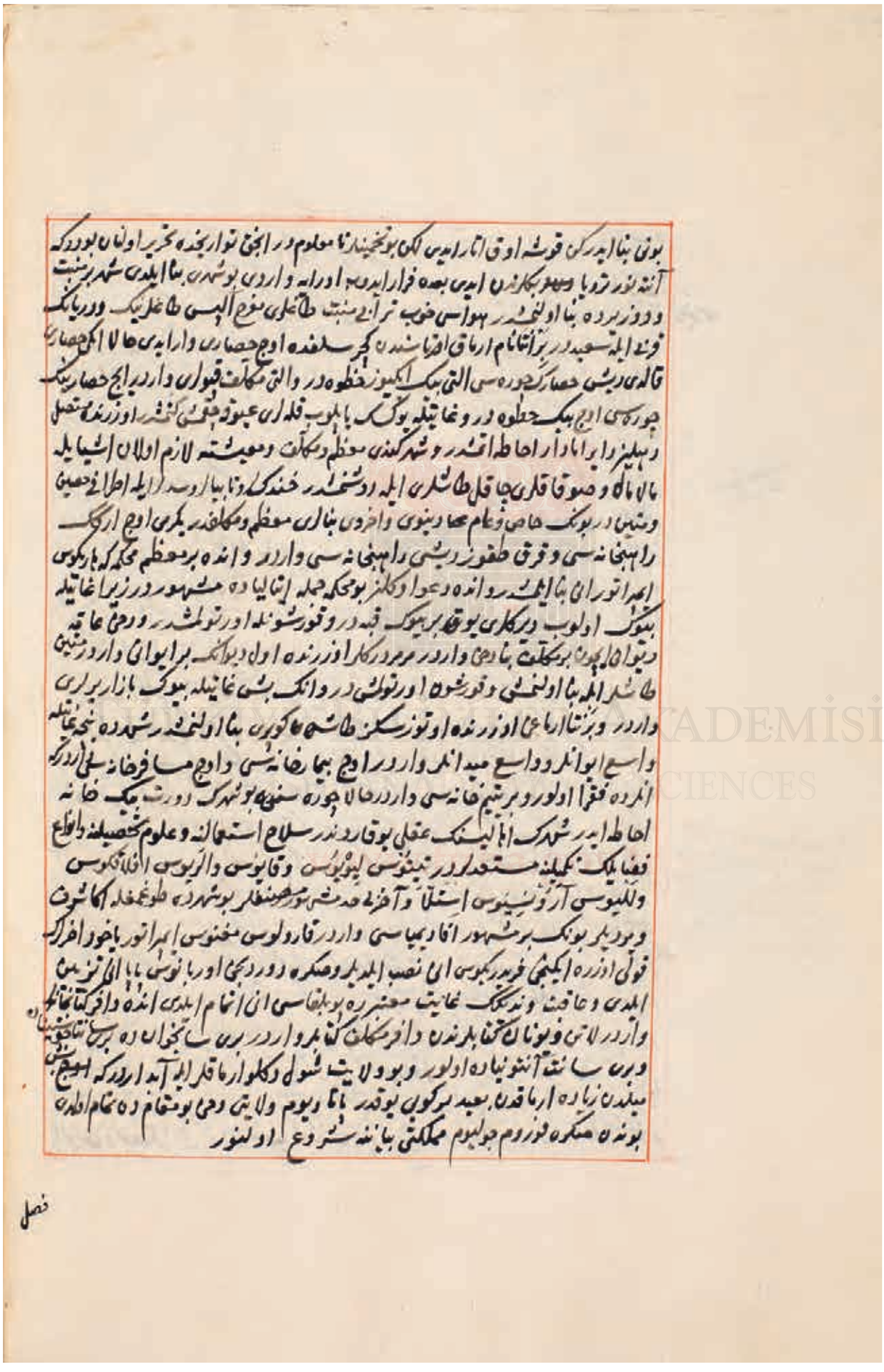

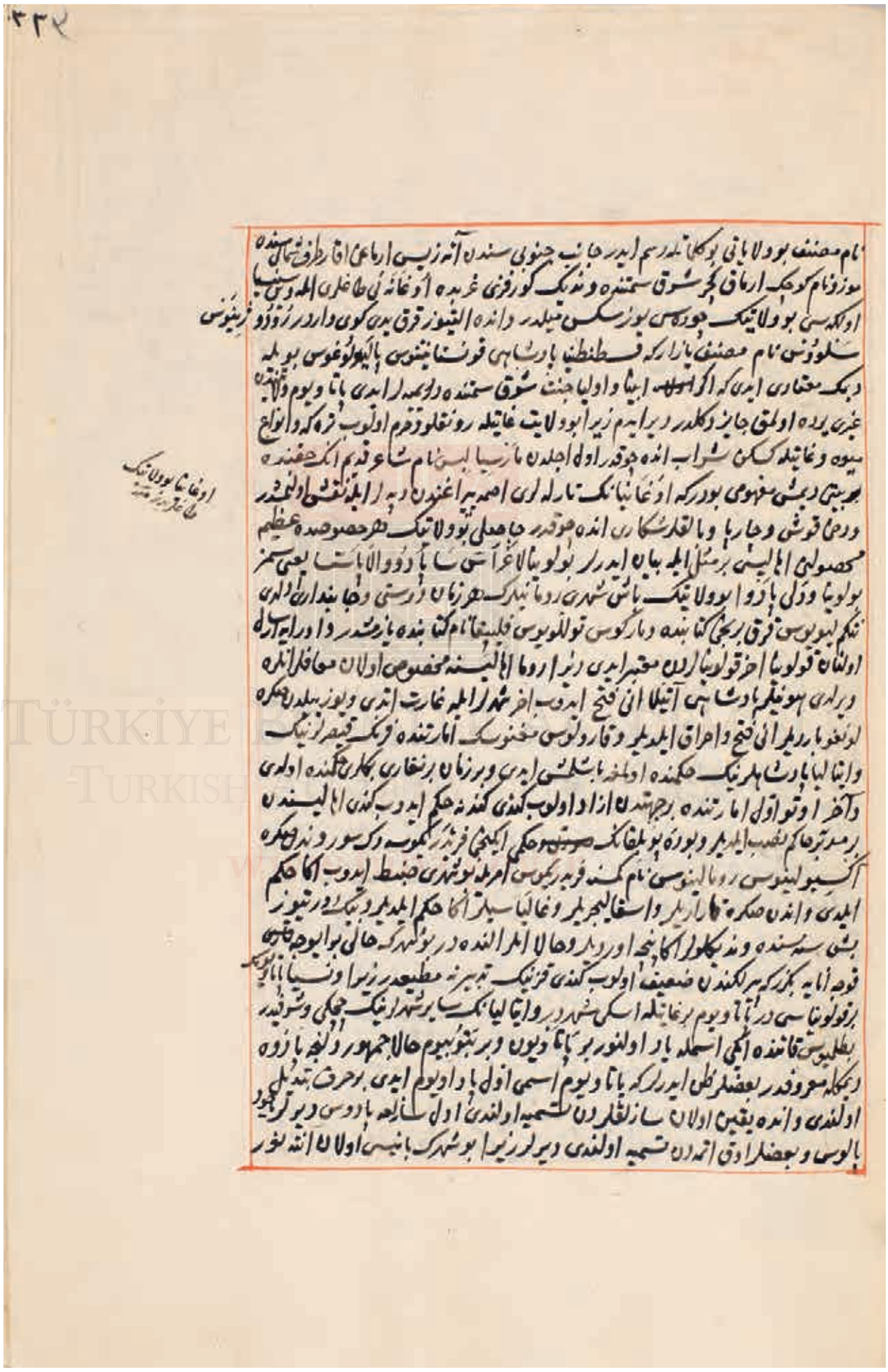

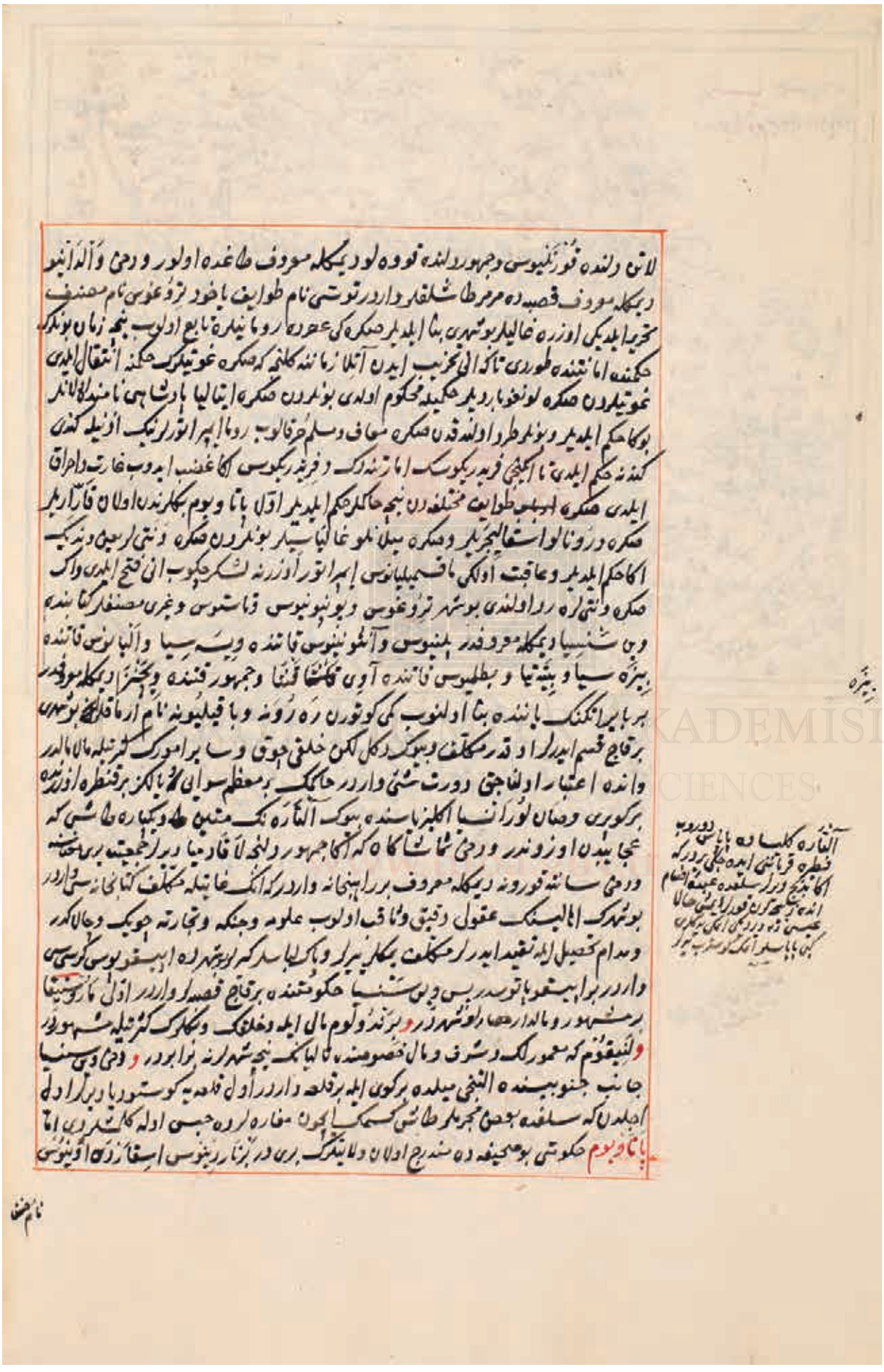

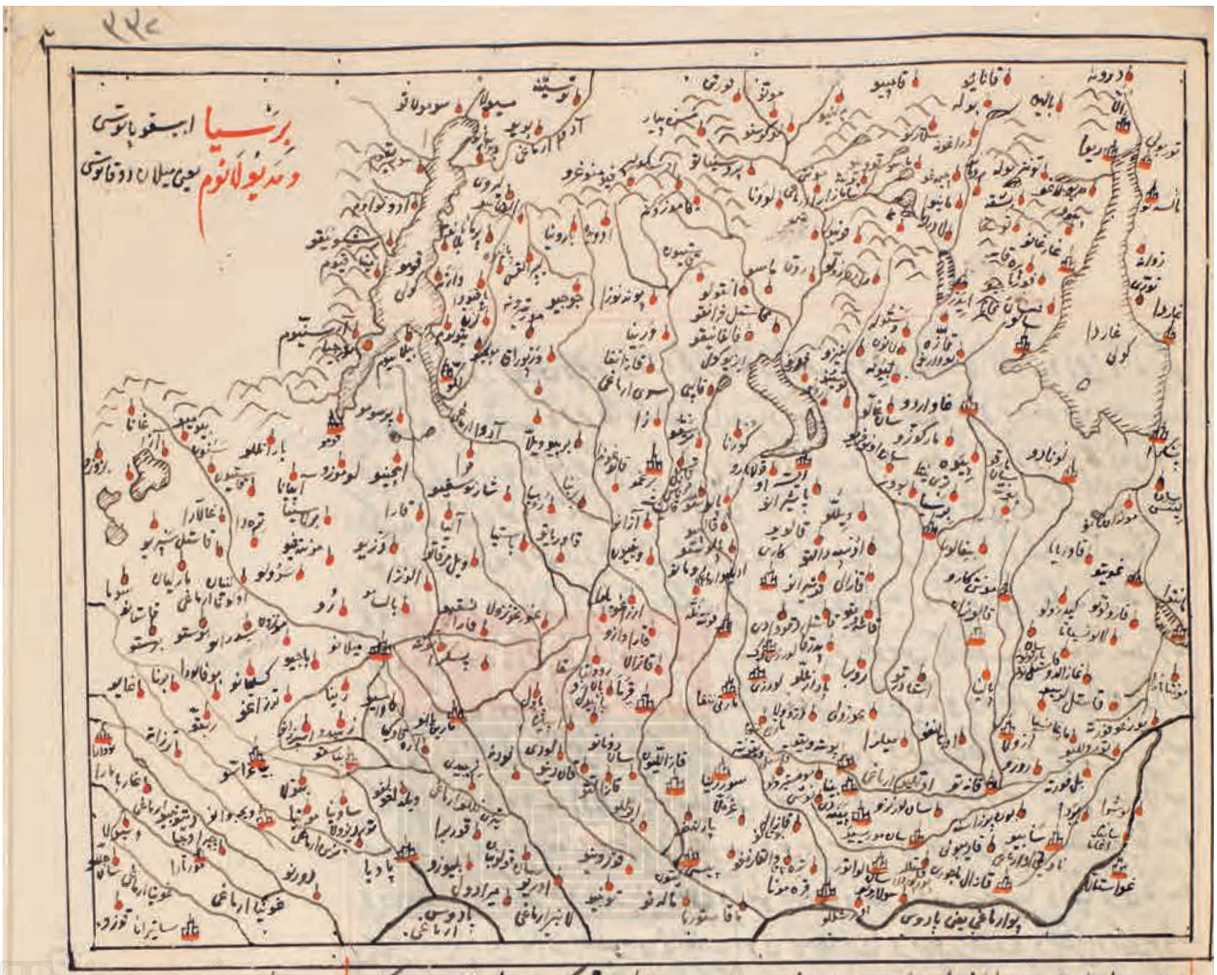

اته زیس ارماغی هر طرفنی احاطه و تحصین ایدر و بونده زمان قدیمک هزار آثاری بونک
سلفده عظمتنه و کامرانلغنه دلالت ایدر انک زوقاقلری طوغری و واسع اولوب طوغله
ایله دوشلی در تقریبا اوتوزبشی اکلیزیاسی واردر انلرک اک معتبری ابیسقوپوسک برغایتله
قدیم اکلیزیاسی در و دخی سان آستازیو دیمکله معروف اولان کلیسا اول معتبرلردن در و اون
عدد راهبخانه سی واردر بایرک دپه سنده ایکی معتبر متین قلعه سی واردر بری سان پیه تو
و بری سان فلیچه و دخی اسکی ایچ قلعه که اکا جمهور دلنجه ستادللا دیرلر انده برغایتله بیوک اونفی
تیاتروم واردر غایتله بیوکدر و اسکی زمانلردن قلان سایر انفی تیاتروم دن بتون و شهرک اورته سنده
موجوددر و بو شهر ابیسقوپاتوس پایه سیله ترفیع اولنمشدر انک اهالیسی مکلف و معظم و بشوش
و عقل سلیم اصحابی تحصیل علومه مستعد کمسه لردر و بو محلده سکوت اولنجق دکلدر که وندیکلولر
بو شهری تحصین ایلدکلرنده نفس خندکده حواره طاشندن قازلمش مغاره لر بولوندی و طاغ
التنده قازارکن طاش کرپیلر و صدفلر و مدیالر و استردیالر و قوشلرک برونلری و یلدزبالقلری
بولوندی جمله سی طاشدن تکون ایلمش اوله وین سنسیا حکومتی بو حکومتک صحرالری
غایتله رونقلو و لطیفدر شراب و غلات و میوه و سایر نباتاتله غایت منبتدر خصوصا توت
اغاجلری که انکله ایپک قوردی بسلرلر و شهرک قربنده ایکی معتبر طاشلقلر واردر

انفی تیاتروم بانلر ایله برچقور میسره در

حواره بیاض یومشاق طاشدر منه

TÜRKİYE TURKISH

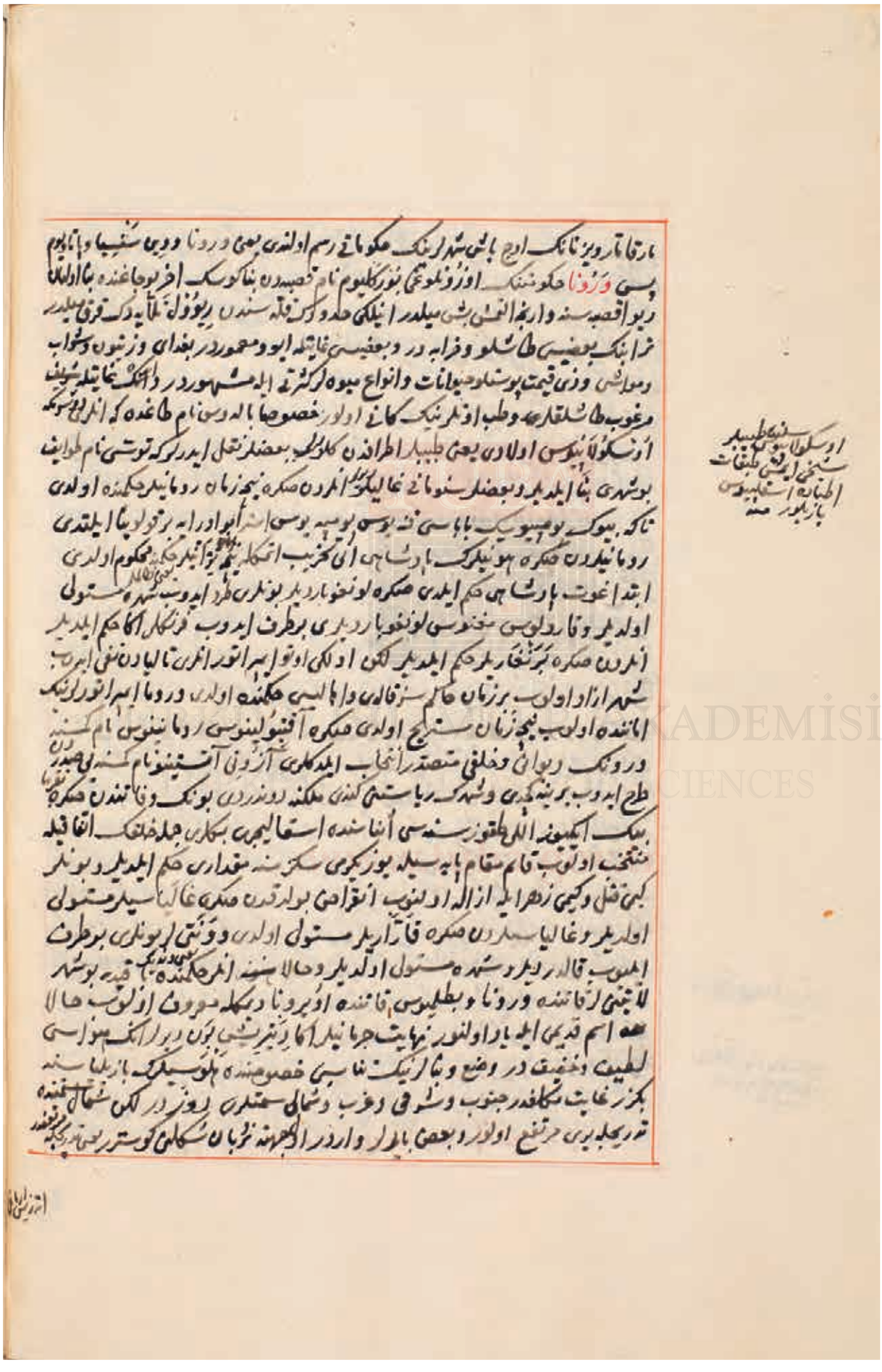

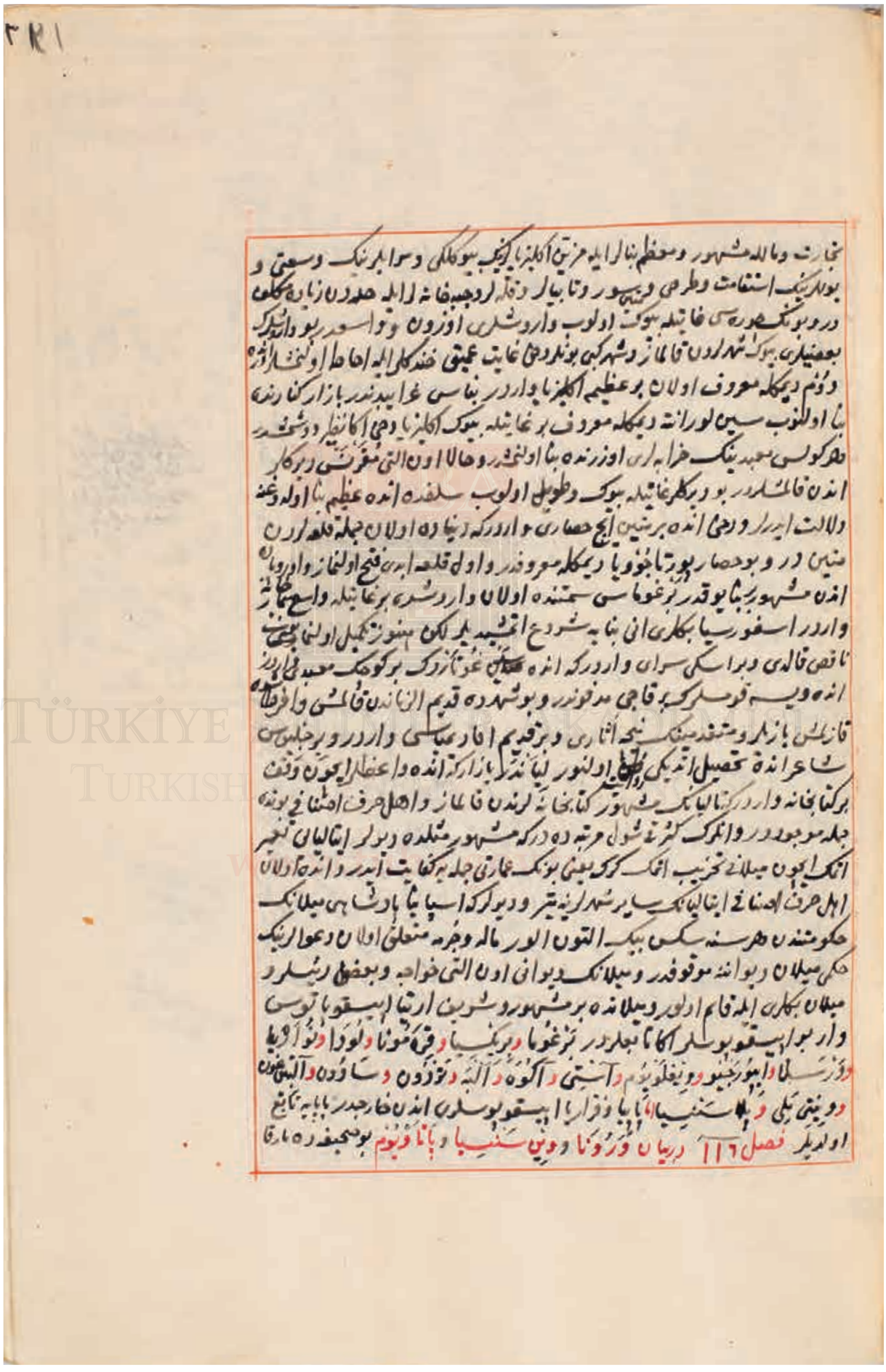

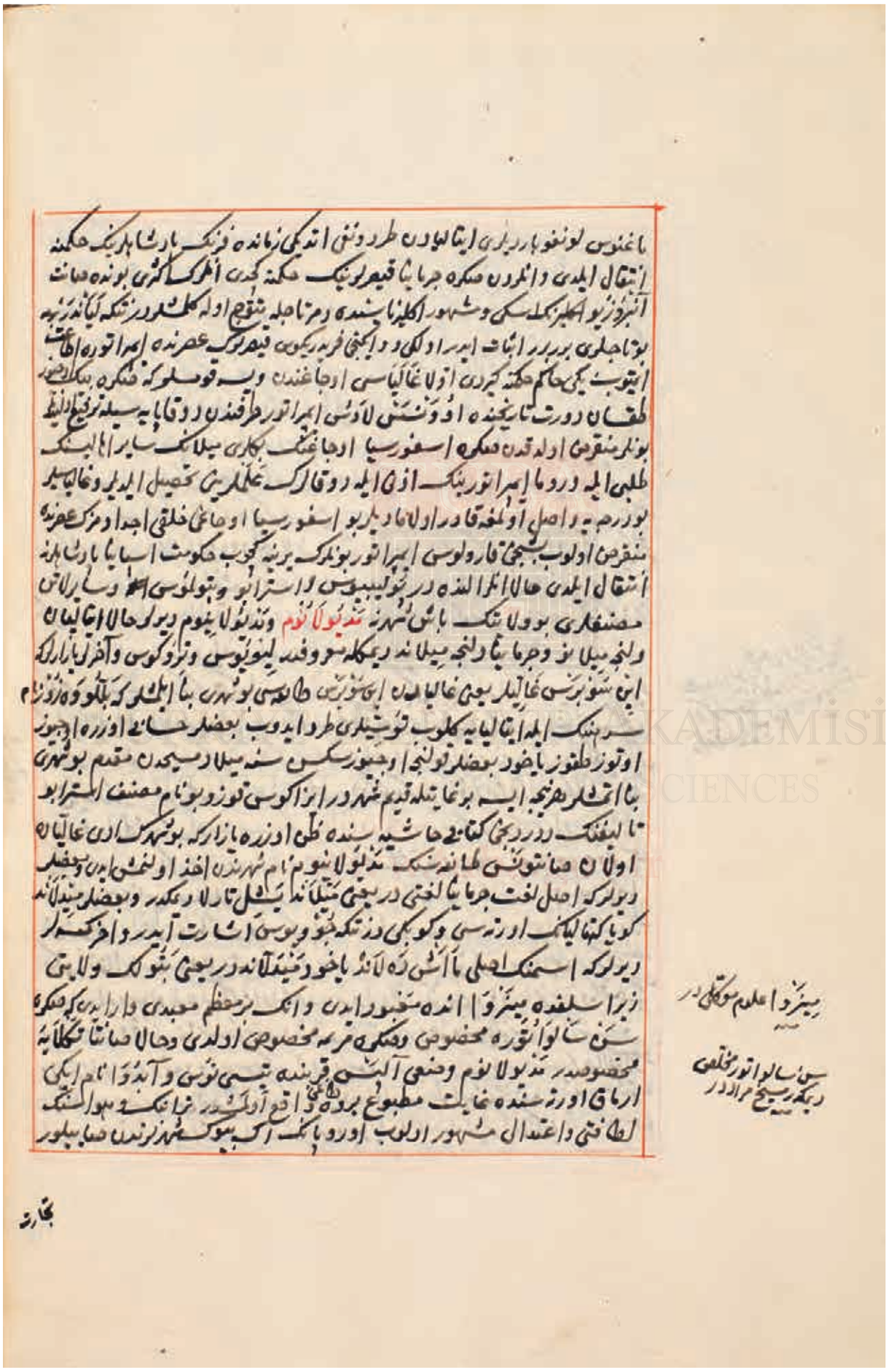

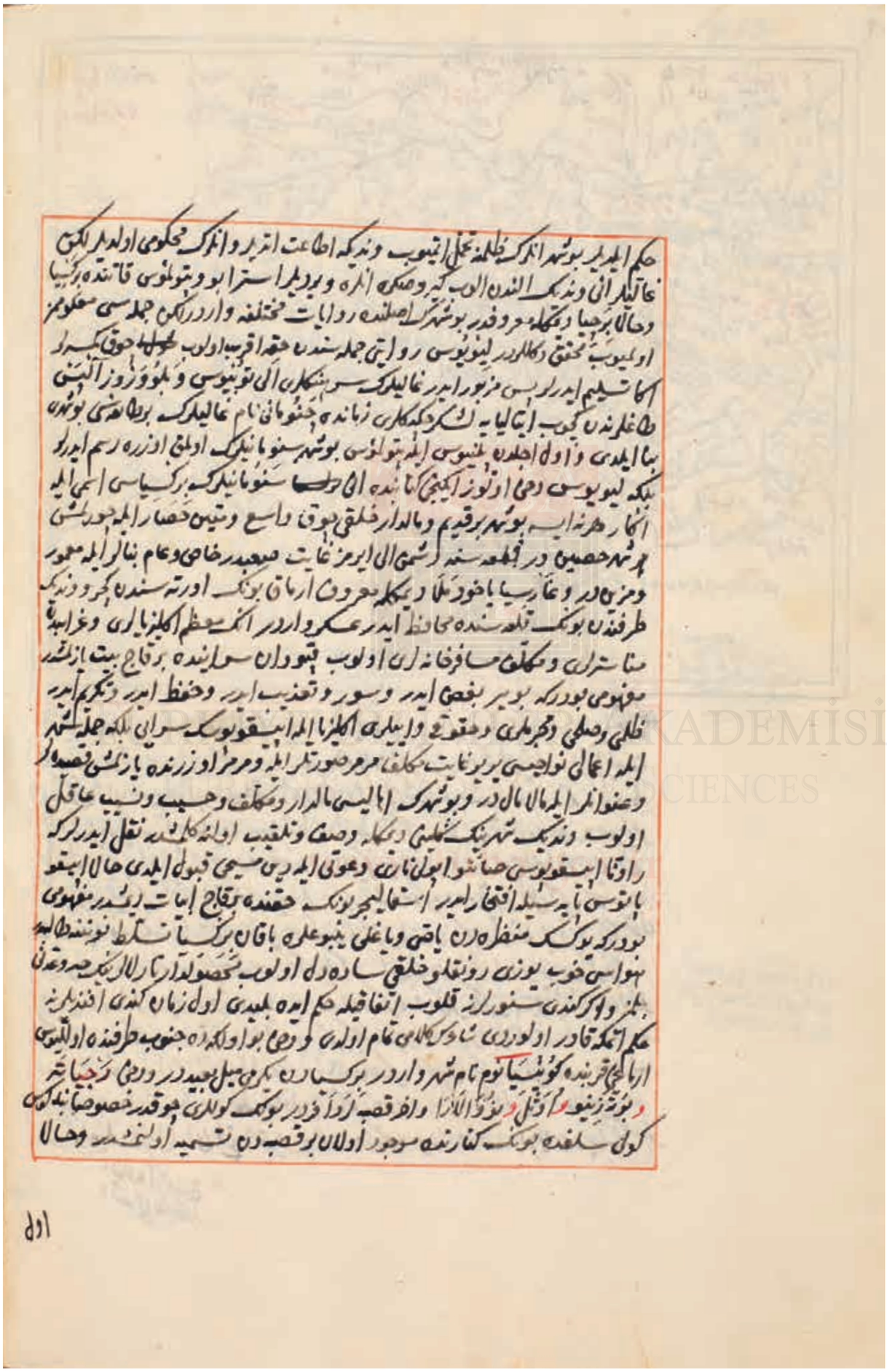

قنیوس پومپه یوس استرابو که روما قونسوللرندن بری در روما بناسنک التینو التمشی
تاریخنده بو شهره و پاپوسک وراسنده اولان آخر شهرلره برقولونیا ارسال ایلدی
وصکره قایوس جولیوس قیصر آخر شهرلر ایله انی شهر پایه سنده قلدی صکره روما
پادشاهلرینک اعتباری ساقط اولوبخه انلرک حکمنده قالدی بعده غوتیلر
پادشاهی رادا ژیجوس دورتیوز اون ایکی میلاد تاریخنده انی احراق ایلدی
صکره هونیلر بکی آتلا انی تکرار یر ایله برابر ایلدی لکن دورتیوز اللی ایکی سنه سنده
مارسیانوسک امارتنده تجدید اولندی و از زماندن صکره لونغوباردیلر اکا مستولی
اولوب قارولوس مغنوس کندیلرک پادشاهی دژی دریوس گرفتار
ایدنجه ضبط ایلدیلر و دژی دریوسدن صکره فرنکلر حکمنه انتقال ایلدی فرنکلر
حکومتندن صکره اوتوسا قسو قیصر بیک یوز اوتوز التی تاریخنده روما امارتنک
معاف شهرلرینه انی الحاق ایلدی و بر زماندن صکره التنجی هاریکوس انی نهب و غارت
ایدوب حصارنی ییقوب جمله معافلرینی قالدردی و رونادوقالری اسقالیجری نام
بکلر کولفیلر عملی ایله انی فتح ایتدیلر بونلردن صکره میلان بکلری اولان ویسه قومسلر

مالیاده بر اوجاق
و قتندجی طایفه در

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
TURKISH ...

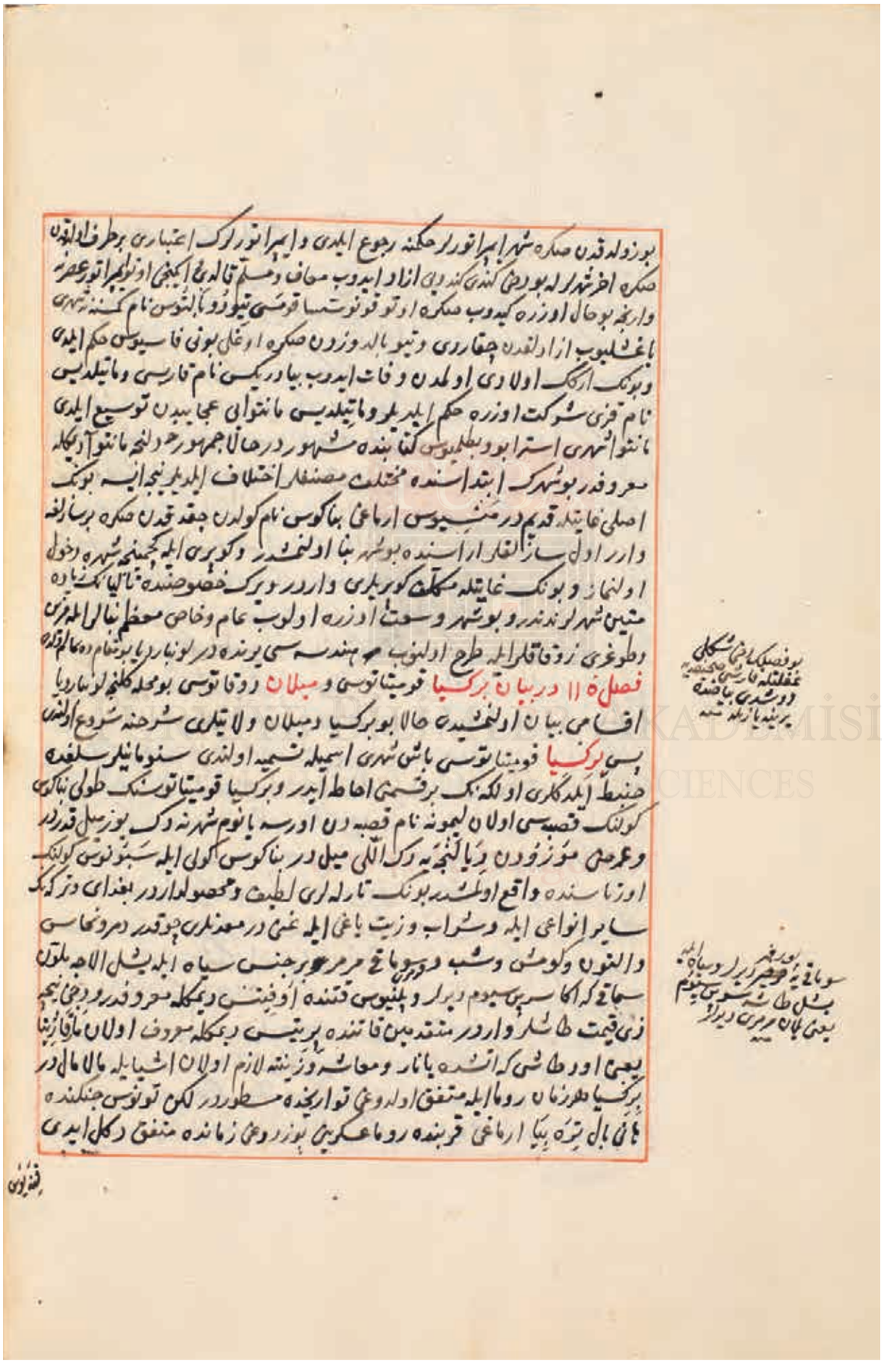

بوزولدقدن صکره شهر ایمپراتورلر حکمنه رجوع ایلدی و ایمپراتورلرک اعتباری بر طرف اولدقدن
صکره اخر شهرلرله بو دخی کندی کندوی ازاد ایدوب معاف و مسلم قالدی ایکنجی اوتو ایمپراتور عصرنه
وارنجه بو حال اوزره کیدوب صکره اوتو قونوستسا قومسی تیودوبالتوس نام کمسنه شهری
یاغشلیوب ازادلقدن چقاردی و تیوبالدوزدن صکره اوغلی بونی فاسیوس حکم ایلدی
و بونک ارکک اولادی اولمدن وفات ایدوب بیادریکس نام قاریسی و ماتیلدیس
نام قزی شرکت اوزره حکم ایلدیلر و ماتیلدیس مانتوایی عجایبدن توسیع ایلدی
مانتوا شهری استرابو و بطلمیوس کتابنده مشهوردر حالا جمهور دخی مانتوا دیمکله
معروفدر بو شهرک ابتداسنده مختلف مصنفلر اختلاف ایلدیلر نیجه ایسه بونک
اصلی غایتله قدیمدر منسیوس ارماغی بناکوس نام کولدن چقدقدن صکره بر سازلغه
وارر اول سازلقلر اراسنده بو شهر بنا اولنمشدر و کوپری ایله کچمینجه شهره دخول
اولنماز و بونک غایتله مکلف کوپریلری واردر و یرک خصوصنده تالیانک زیاده
متین شهرلرندندر و بو شهر وسعت اوزره اولوب عام و خاص معظم بنالر ایله مزین
و طوغری زوقاقلر ایله طرح اولنوب هندسه سی یرنده در لونباردیا بو مقامده عالم اولدی

فصل ۱۱ در بیان برکسیا قومیتاتوسی و میلان دوقاتوسی بو محله کلنجه لونباردیا
اقسامی بیان اولنمشیدی حالا بو برکسیا و میلان ولایتلری شرحنه شروع اولندی
پس **برکسیا** قومیتاتوسی باش شهری اسمیله تسمیه اولندی سنومانیلر سلفده
ضبط ایلدکلری اولکه نک بر قسمنی احاطه ایدر و برکسیا قومیتاتوسنک طولی بناکوس
کولنک قصبه سی اولان لیمونه نام قصبه دن اورسه یانوم شهرنه دک یوز میل قدردر
و عرضی موزودن دیالنجه یه دک اللی میل در بناکوس کولی ایله سبونوس کولنک
اورتاسنده واقع اولمشدر بونک تارله لری لطیف و محصولداردر بغدای و ترکه نک
سایر انواعی ایله و شراب و زیت یاغی ایله غنی در معدنلری چوقدر دمر و نحاس
و التون و کومش و شب و سوماقی مرمر و بر جنس سیاه ایله بشل الاجه ملون
سماقی که اکا سرپن سیوم دیرلر و پلنیوس قتنده اوفیتس دیمکله معروفدر و دخی نیجه
ذی قیمت طاشلر واردر متقدمین قاتنده پریتس دیمکله معروف اولان ماقاریتا
یعنی اود طاشی که اتشده یانار و معاشه و زینته لازم اولان اشیا ایله مالامالدر
برکسیا هر زمان روما ایله متفق اولدوغی تواریخده مسطوردر لکن تونوس جنکنده
هانی بال تره بیا ارماغی قربنده روما عسکرینی بوزدوغی زمانده متفق دکل ایدی

بو فصلک دخی شکلی
غفلتله قارشی صحیفه یه
دوشدی بیاضنه
یرینه یازیلدی

سوماقی یه بورغر دیرلر و سیاه ایله
بشل طاشه سرپن سیوم
یعنی یلان مرمری دیرلر

قنه یوس

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

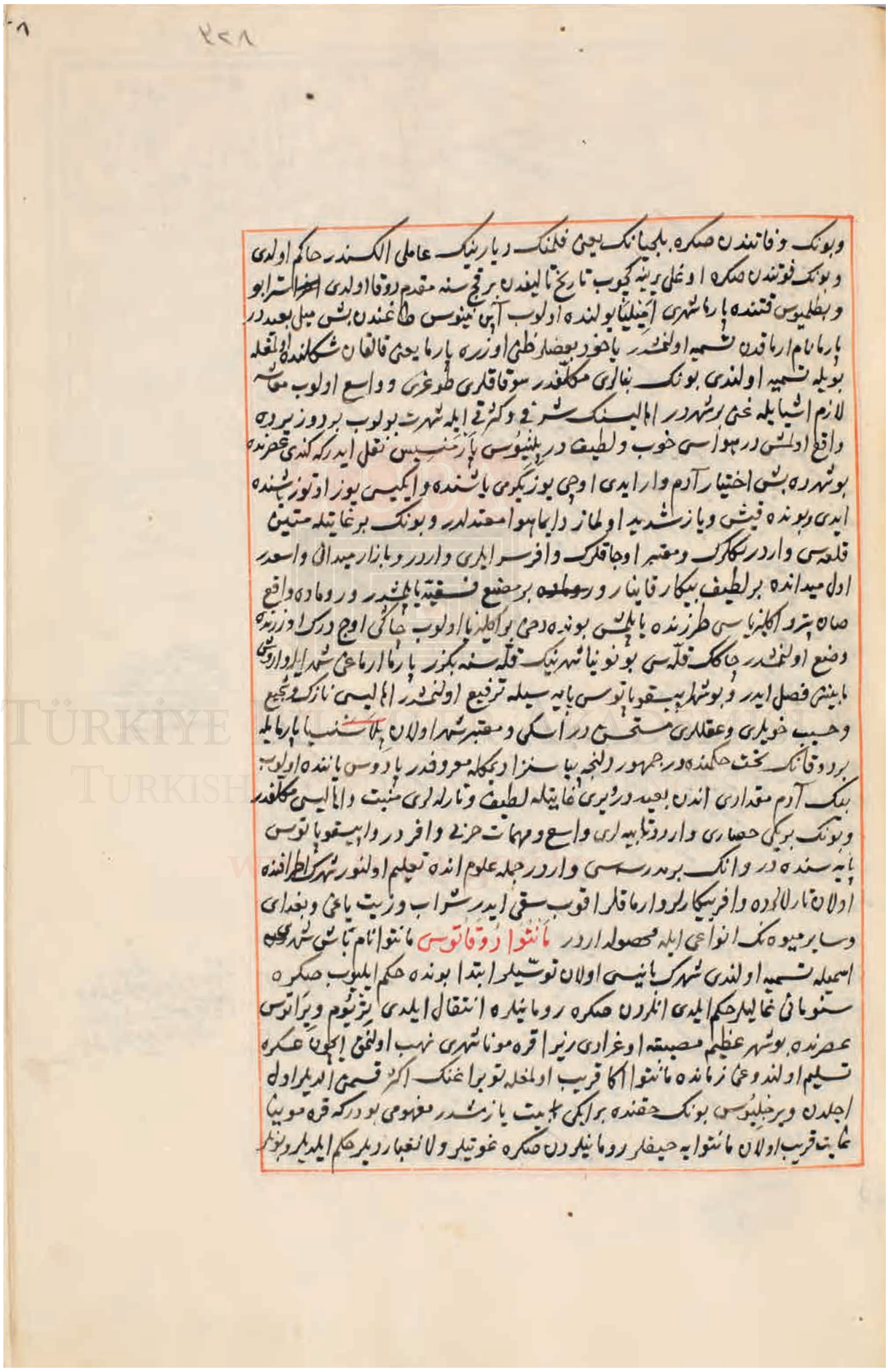

وبونك وفاتندن صكره بلجيانك يعنى فلمنك ديارينك عاملى الكسندر حاكم اولدى
وبونك فوتندن صكره اوغلى يرينه كچوب تاريخ تاليفدن برقچ سنه مقدم دوقا اولدى استرابو
وبطلميوس قتنده پارما شهرى اميليا يولنده اولوب آپن نينوس طاغندن بش ميل بعيددر
پارما نام ارماقدن تسميه اولنمشدر ياخود بعضلر ظنى اوزره پارما يعنى قالقان شكلنده اولمغله
بويله تسميه اولندى بونك بنالرى مكلفدر سوقاقلرى طوغرى وواسع اولوب معاشه
لازم اشيايله غنى بر شهردر اهاليسنك شرفى وكثرتى ايله شهرت بولوب بر دوز يرده
واقع اولمش در هواسى خوب ولطيف در پلينيوس پارمنسيس نقل ايدركه كندى عصرنده
بو شهرده بش اختيار آدم وار ايدى اوچى يوز يكرمى ياشنده وايكيسى يوز اوتوز ياشنده
ايدى وبونده قيش ويازشديد اولماز دايما هوا معتدلدر وبونك برغايتله متين
قلعه سى واردر بكلرك ومعتبر اوجاقلرك وافر سرايلرى واردر وبازار ميدانى واسعدر
اول ميدانده برلطيف بيكار قاينار ورومانده برمصنع فسقيه يابلمشدر ورومادە واقع
صان پترو اكليزياسى طرزنده يابلمش بونده دخى بر اكليزيا اولوب چاكى اوچ درك اوزرنده
وضع اولنمشدر چاكك قلعه سى بونونيا شهرينك قلعه سنه بكزر پارما ارماغى شهر ايله واروشى
مابينى فصل ايدر وبو شهر اپيسقوپاتوس پايه سيله ترفيع اولنمشدر اهاليسى نازك وشجيع
وحسيب خويلرى وعقللرى مستحسن در اسكى ومعتبر شهر اولان پلاسنسيا پارما ايله
بر دوقانك تحت حكمنده در جمهور دلنجه پياسنزا ديمكله معروفدر پادوس ياننده اولوب
بيك آدم مقدارى اندن بعيد در ويرى غايتله لطيف وتارله لرى منبت واهاليسى مكلفدر
وبونك بريكى حصارى واردر تابيه لرى واسع ومهمات حربى وافردر واپيسقوپاتوس
پايه سنده در وانك بر مدرسه سى واردر جمله علوم انده تعليم اولنور شهرك اطرافنده
اولان تارلالرده وافر بيكارلر وارماقلر اقوب سقى ايدر شراب وزيت ياغى وبغداى
وساير ميوه نك انواعى ايله محصولدر اردر مانتوا دوقاتوسى مانتوا نام باشى شهرى
اسميله تسميه اولندى شهرك بانيسى اولان توسيلر ابتدا بونده حكم ايليوب صكره
سنومانى غاليلر حكم ايلدى انلردن صكره رومانيلره انتقال ايلدى تريوم ويراتوس
عصرنده بو شهر عظيم مصيبته اوغرادى زيرا قره مونا شهرى نهب اولنمق ايچون عسكره
تسليم اولندوغى زمانده مانتوا اكا قريب اولمغله توبراغنك اكثر قسمنى الديلر اول
اجلدن ويرجيليوس بونك حقنده بر ايكى بيت يازمشدر مفهومى بودركه قره مونيا
غايت قريب اولان مانتوايه حيفلر رومانيلردن صكره غوتيلر ولانغباردلر حكم ايلديلر وبونلر

TÜRKİYE
TURKISH

اولغله هواسی بد در بو شهرک جید انهری واسع و یطاسی صوفا قاری طوغری اوزون و بول در
لیونملوس مارقیو اول بولدرک اکثر بی قالین طوغله ایله دوشمش در اصل اصول شهرک بنا اولی اول
قدر بیوک دکلدر لکن غایتله فرحناک در و شهرک باشی اکلیز باسی غایتله بیوک در انک ایکی
حصاری وار در فی الجمله متین در برجلر ارماعک کنارنده و برج سین جوار جیوا اکلیز باسی باشنده
درکه انده دوقانک سرای وار در و بو شهرک خلقی چوق و معاشه لازم امورجی وافر و نفسنده
برمنوع و لطیف شهر اولوب ایتالیانک بیوک شهرلرندن معدود و درو عجایبدن اسکی و شریف
اوجاق اولان آنشتینا اوجاغنک دوقاتوسی و دار ملکی در ایکنجی فریدریکوس
امپراتور بونو بنا اقاریماسنه رغم ایچون بو نده براقاریما جید ایلدی شهرک
اطرافی واسع صحرا در لکن شوره اولمغله منبت دکلدر رومانیولانک باقی شهرلرین
دخی ده قصبه لرین ترک ایلدک پارما دوقاتوسی پارما نام شهردن تسمیه اولندی
بونک شهرلری یری لطیف و منبت اولوب ایو باغلری و ارلار معالجه صولری ایله وافر
یعنی ایلیجه و غایتله ایو اخلاق و چوق در انده کون جیوانلک پوستلری و بوکی غایتله
مقبول و معتبر اولور تورتیلر بورو قاتوسک باشی شهرنه یعنی پارمای بنا ایلدیلر
صکره بو بنیادی ضبط ایلیوب مرور ایامله رومانیلر حکمنه انتقال ایلدی بشیوز
یتمش تاریخنده لیتویوس یکرمی طقوز جلدی کتابنده نقل ایلدیکی اوزره رومانیلو بو شهره
برقولونیا کوندردیلر و اسکان ایلدیلر اخر بو شهر رومانیلر حکمنده ایکن سایر شهرلرکبی سواق
اولغه باشلیوب کاه قیصرلره دکاه پاپالره تابع اولوب همیشه بونو بنا شهری خلقی ایله
دوستلق و اتفاق اوزره اولدیلر انکچون فریدریکوس امپراتور تغلبیاپ ایکیوز
قرق سکز تاریخنده بو شهری ایکی سنه محاصره ایدوب انکا چوق زحمت ویردی انک
ایچون که پاپا طرفنده ایدی لکن عاقبت انی بوروب شهری تخلیص ایلدیلر دخی تخلص
حاکمی اکا حکم ایلدیلر قورزه جیلر واستالیجیلر و آلمانیلر و دیه قومسلر
و غالیاسیلر دخی سیلر و عاقبت فرانسز حکمنده اولدی نهایت رومانیاپاسی
هر زمان انلر ایله بو شهرک حکومتنده اولدوری منازعه ده اولدی و بشنجی قارولوس
امپراتور قوتنی و امدادی ایله فرنکلرک جمله ایتالیادن طرد ایلیوب اولنوب پاپالر
زماندن بری بو شهرک دخی حکومتنده مستقل اولدی حالا مخصوص دوقاتی و اراضی
پاپا اندن نصب ایدر و اولکی دوقا اوصیجی پولوس پاپانک اوغلی پتروس آلویزی یوس
قارنه زیوس ایدی لکن اکی سنه دن صکره قتل اولنوب اوغلی اوکتاویوس برینه کچدی

اوجاق اولدیلر
مالیاده بیوک اولدیلر

دوقلک

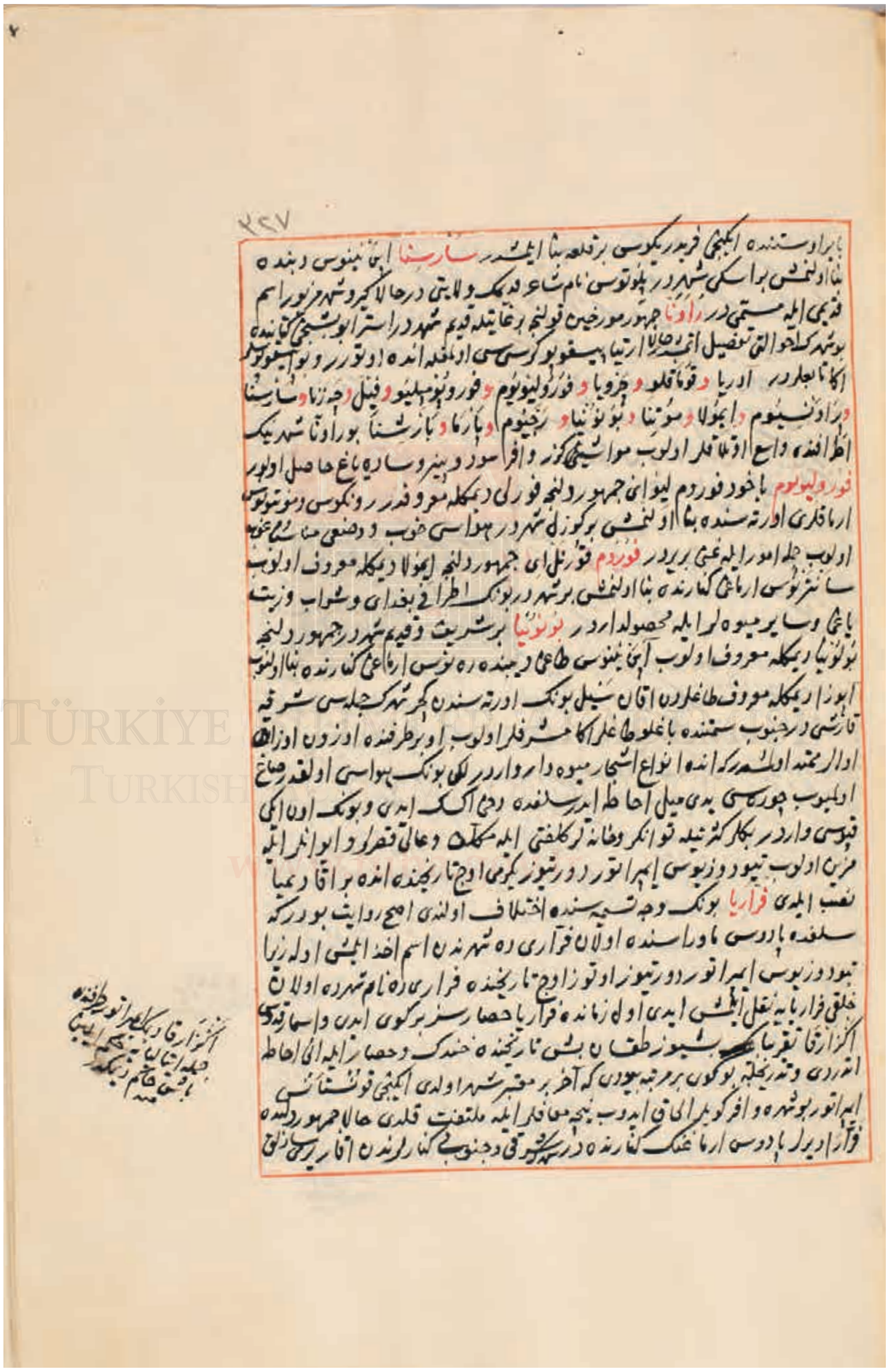

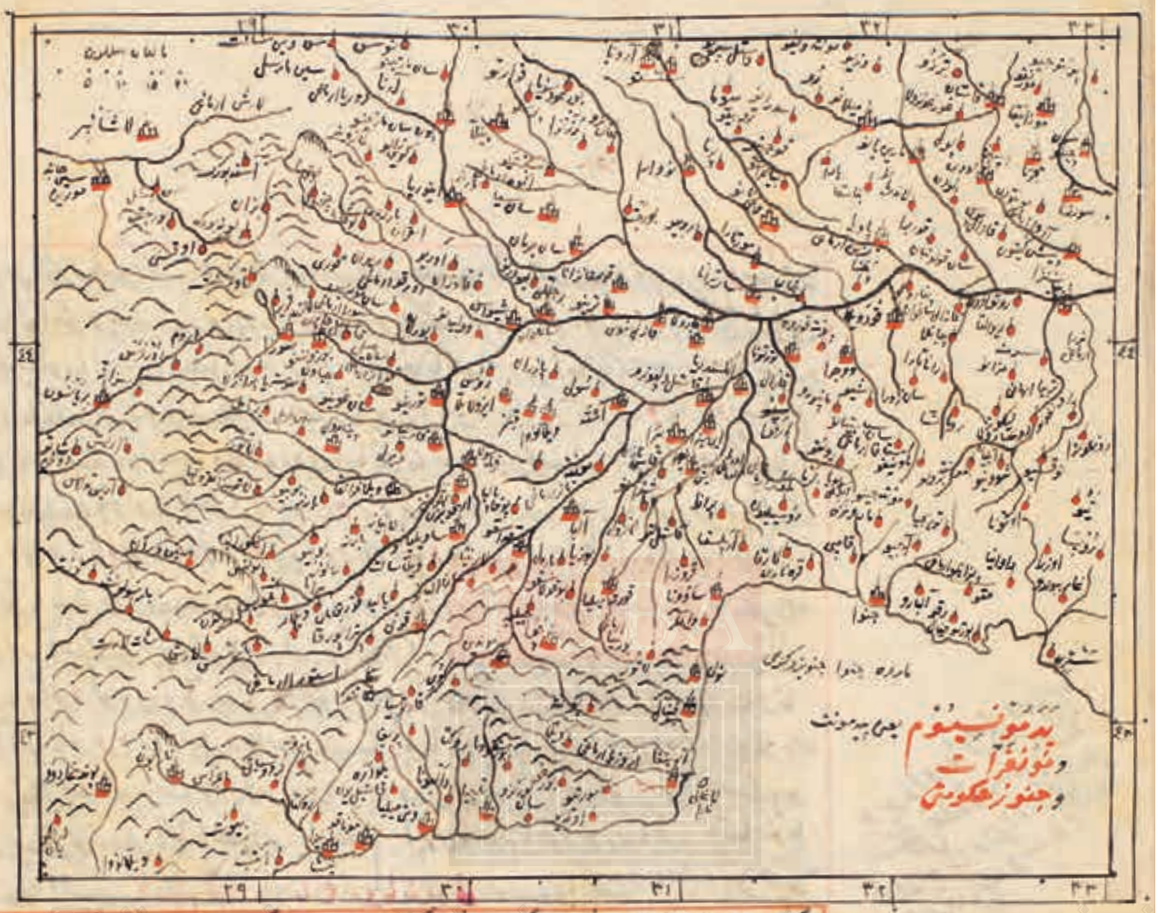

بونک بابرلری باغلق دزیتونلک و انجیرلک مفرح یرلردر کوزل اورمانلری و چمنزارلری
و شکارکاهلری چوقدر یرلرایچه صولری قاینار سواحل بحرده وافر طوزلهلر واردر معدنلر
و باقی طبیعت خواصی حددن بیروندر جملهسی تطویل مفید دکلدر بلاد بو ولایتده وافر
مشهور شهرلر و قصبهلر واردر باش شهرلری بونلردر آری مینوم بعلمیوس واخرلر
کتابنده بو اسم ایله مسطور اولوب حالا اهالی دلنجه ریمینی و جرمانیا دلنجه رومهلن دیمکله
معروفدر اندن کچن ارماغک اسمیله تسمیه اولنمشدر نهایت بعضلر اختلاف ایدرلر
حددن زیاده جمله امورک بو شهرده و فرنی واردر سلفده انک بر مکلف و واسع
اسکلهسی وار ایدی لکن شمدی قوم ایله طولوب انجق وسط الحال کمیلری قبول ایدر
چرویا دریا یالیلرنده بر شهردر سلفده فیقولس دیمکله معروف ایدی سروپا
خلقنک اکثری طوز زنجیرلری اولوب انکله شول قدر تجارت و فایده ایدرلر که بابانک
محصولی پالکز اول شهردن هر سنه التمش بیک التوندر شزنا یاخود بطلمیوس
و استرابو کتابنده قیزنا بر غایتله معمور شهردر کچن سنهلرده برنار دینوس روبریوس
پارمنسیس انک طرف غرب و شمالندن انی توسیع ایلمشدر و جنوب طرفنده

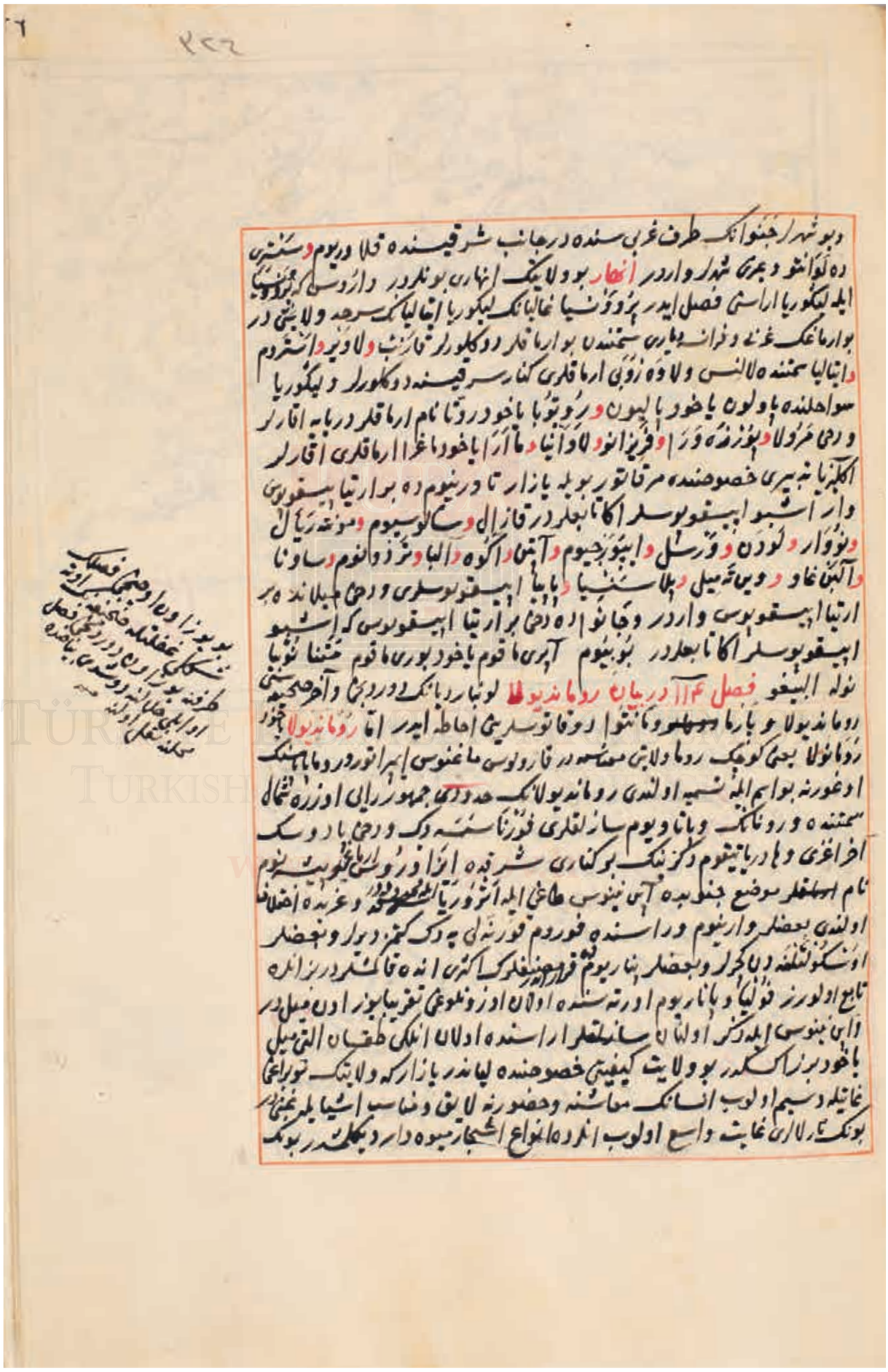

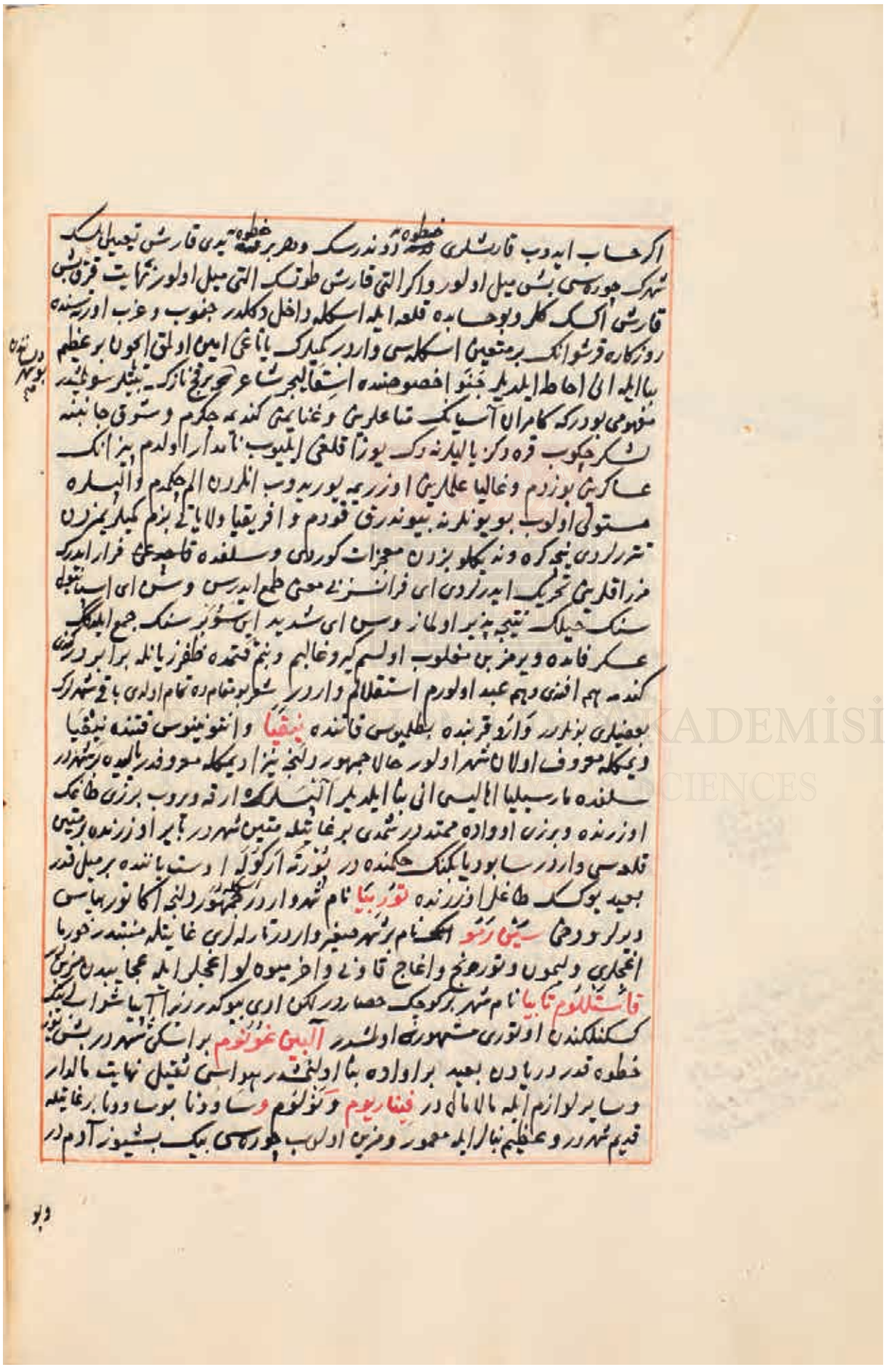

اگر حساب ایدوب فارسلری خطوه ۲۰ درسک و دیگر برخطوه تیدی فارسی تعبیل ایدرسک
شهرک چوره سی بشی میل اولور واگر التی فارسی طونسک التی میل اولور نهایت قرق بش
فارسی اکسک کلر دیوحسابده قلعه ایله اسکله داخل دکلدر جنوب و غرب اوزرینده
روزگاره قوشوانک برمتعین اسکله سی واردر کیدرک باغی امین اولق ایچون برعظم
بنا ایله ای احاطه ایلدیلر جنوا خصوصنده استعالیجر شاعر حوریرچ نازک بیتلر سویلیدر
مشهوری بودرکه کامران آسیانک شاعرلری و غنایی کندیه چکرم و شوق جانبنه
لشکر چکوب قره دکز یالیلرنه دک یورتا قلغی ایلیوب نامدار اولدم بیزانک
عاکرینی بوزدم و غالیا علمارینی اوزریه یوریدوب انلرون الم چکدم و ایلیره
مستولی اولوب بویولرنه بیوندرق قودم و افریقیا ولایاتی بزم کیلر یمزدن
تترارلردن بیچکره وندیکلو بزدن معجزات کوردی و سلفده قاچدغی فرار ایدرک
مزاقلرینی تحریک ایدرلردی ای فرانسز نے معنی طمع ایدرسن و سن ای اسپانیول
سنک حیلک نتیجه پذیر اولمازسن ای شدید ای سویلر سنک جمع ایدنلک
عسکر فاده و یرمزین مغلوب اولسم کیروغالبم دینم قتمده ظفر یانله برابر درکنی
کندیه هم افندی دیم عبد اولورم استقلالم واردر شعر بوتمام ره تمام اولدی باقی شهرک
بعضیلری بولرده وارد قرنبده بطلیوسی فاتنده بنیقیا وانتونینوس قتنده نیقیا
دیمکله معروف اولان شهر اولور حالا جمهور دلنجه بزا دیمکله معروفدر بالیده برشهردر
سلفده مارسیلیا الیسی انی بنا ایلدیلر آلیلدکده ارقه وروب برزی طاغک
اوزرنده و برزی اووادهٔ ممتد در شمدی برغایتله متین شهر در بابر اوزرنده برمتین
قلعه سی واردر سابودیا کنک حکمنده در بونرته ارکوله اوستنده برمیل قدر
بعید بوکسک طاغل اوزرنده تورینیا نام شهر وار در جمهور دلنجه انکا تورینا سن
دیرلر ودخی سیتی رنو انکنام برشهر صغیر وار در تارله ری غایتله منبسط رخورما
انجاری و لیمون و تورونج و اغاج قاوزی و اخر میوه لر اعجل ایله عجایبدن مرتبی
قاستللوم تابیا نام شهر برکوچک حصار در لکن اری بوکه رزرا آیاشوالی کنک
کسنلکندن اوتوری مشهور در اولشدر آلپین غوتوم برانکی شهر در بش یوز
خطوه قدر دریادن بعید براوده بنا اولنمشدر هوالسی نقیل نهایت مالدار
و سایر لوازم ایله مالامال در فینار یوم و تولوم و ساودنا بوسا و دنا برغایتله
قدیم شهرلر و عظیم بنالر ایله معمور و مزین اولوب چوره سی بیک بشیوز آدم در

دیو

الپس مابیننده براووا واردر ادرانک توبراغی غایت ایو اولمغله هیچ برخالی یری یوقدر
وبونک صولی کنارنده تناروس ارماغی اقار وصولندن پاروس ارماغی کچر بو ولایت بو ایکی
ارماق اراسنده محصوردر بایرلری بزر ارماقلردن بعید اولوقجه بیوک ومحصولدار تارلهلر
کتدکجه تزاید اوزره اولور وبو ولایته مزوپوتامیا دیمک جایزدر یعنی دجله ایله فرات اراسنده
اولان ولایت زیرا که انک کبی ایکی ارماغک اورته سنده درمون فراتونک مارقیوناتوسی
اولا پالیولوجی اوجاغنک النده ایدی وبیک بشیوز اوتوز دورت تاریخنه دک
انی ضبط ایلدیلر اول زمان پالیولوجیلرک آخری اولان صان جورجیو وفات ایتمکله نسلی
منقرض اولوب بشنجی قارولوس ایمپراتور مانتوا دوقاسی مونته فراتو وارثی اولدوغنه
حکم ایلدی وبیک بشیوز یتمش بش تاریخنده ماقسیمیلیانوس ایمپراتور بو مارقیوناتوسی
دوقاتوس پایه سنه چقارمش ایدی ومانتوا بکی اوچنجی کولیلموس مونفرات دوقاسی
دیمکله معروف اولانلرک اولیدر ومانتوا دوقاسنک بوراده اوچ متعین شهرلری
واردر برینه قازال دیرلر سبکستوس رابع پاپا بیک دورتیوز یتمش دورت تاریخنده
بوکا شهرک معافلرینی یازب شهر پایه سنه قودی اپیسقوپاتوس پایه سیله ترفیع اولنمشدر
ومونفرات مارقیولرینک تختیدر انده ایکی قلعه واردر بری اسکی که سلفده
مارقیولرک سرایی ایدی وبری یکی که مانتوا ومونفراتو دوقاسی اولان دین سنیوس
غونزاغا انی بنا ایلدی جمهور قاتنده لاسیتادللا دیمکله معروفدر ایکنجی شهر آلبا
پلنیوس قاتنده پونپیا دیمکله معروفدر اول اجلدن اهالیسنه آلبنسس پونپیانی
دیرلردی وسعت جهتندن قازاله غالبدر لکن خوب هواده انک کبی دکلدر سلفده
مونفرات دوقالرینک حکمنده ایدی حالا مانتوا دوقالرینک حکمنده در بونک تارلهلری
غایتله محصولدار در وانک ناحیه سنه جمهور دلنجه لانکوویلا دیرلر اوچنجی شهر جمهور
دلنجه آقوی دیمکله معروفدر پلنیوس اوچنجی کتابنک بشنجی بابنده انی لیکورس ولایتنده
تعیین ایدوب آکوه ساتیللو روم اسمیله یاد ایدر ساتیللیلرک صولری معناسنه
وانتونینوس مطلقا آکوه دیر انده اولان حار وشافی الیجه لردن تسمیه اولنمشدر
زیرا بو شهرده خدای حمامل واردر طاشدن پیشخونلر ودره جه لر ایله مکلف یاپلمشدر
ومزبور شهرلردن ماعدا دخی بو شهرلر واردر باسین باسی نیانا و والنسیا وسان
سالواتوره ومونقالوو والکسندریا ونیسیا پالیا لقبی ایله ملقبدر یعنی صمانلو شهر دیمکدر
واستا وپوللنسیا وچه وا وغیریلر وافردر بو مقامده مونفرات اولکه سی تمام اولدی

پالیولوجی فاتح سلطان محمد زماننده
استانبولده اولان قیصرلر اوجاغیدر
منه

اما جنوه

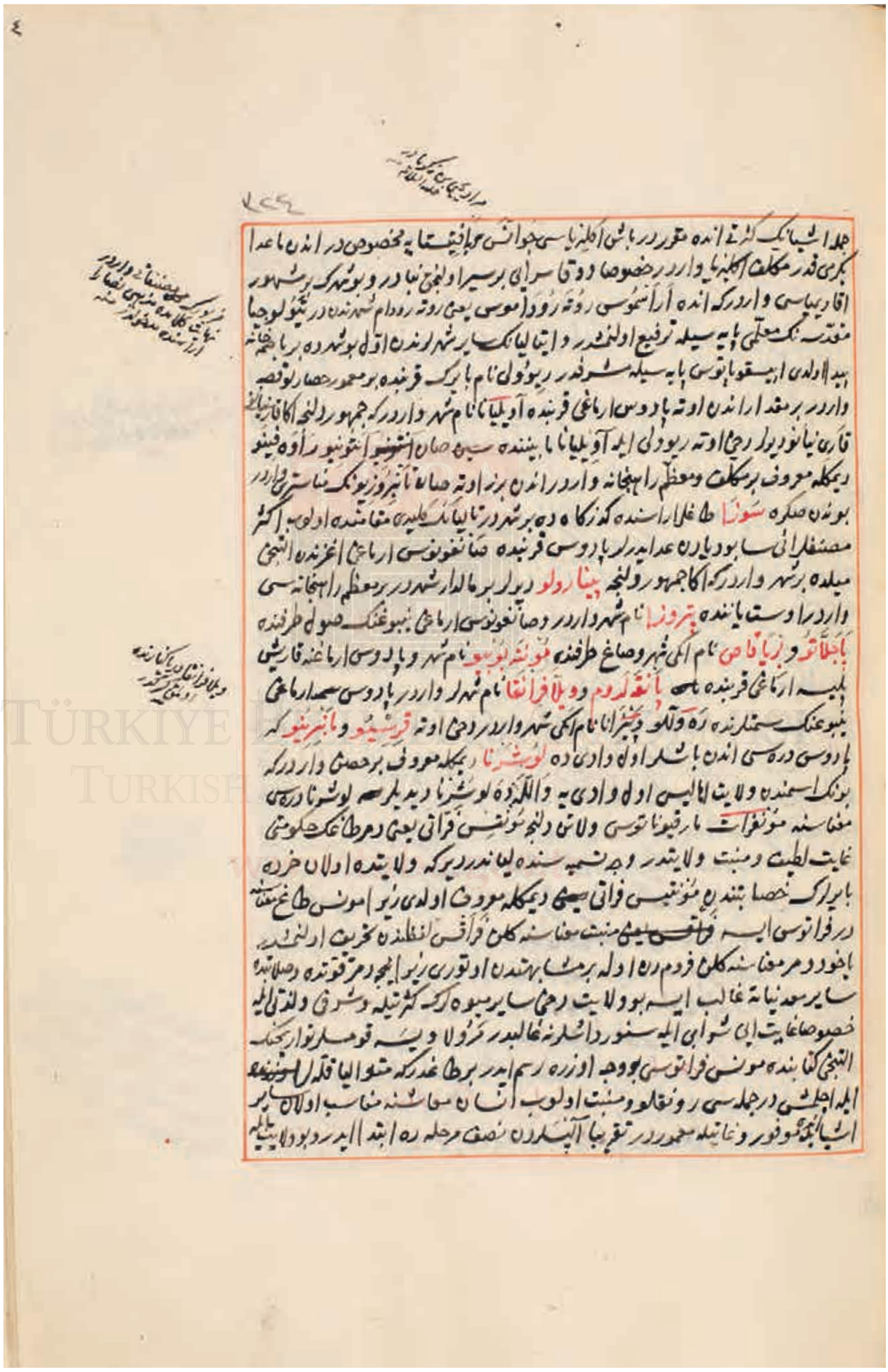

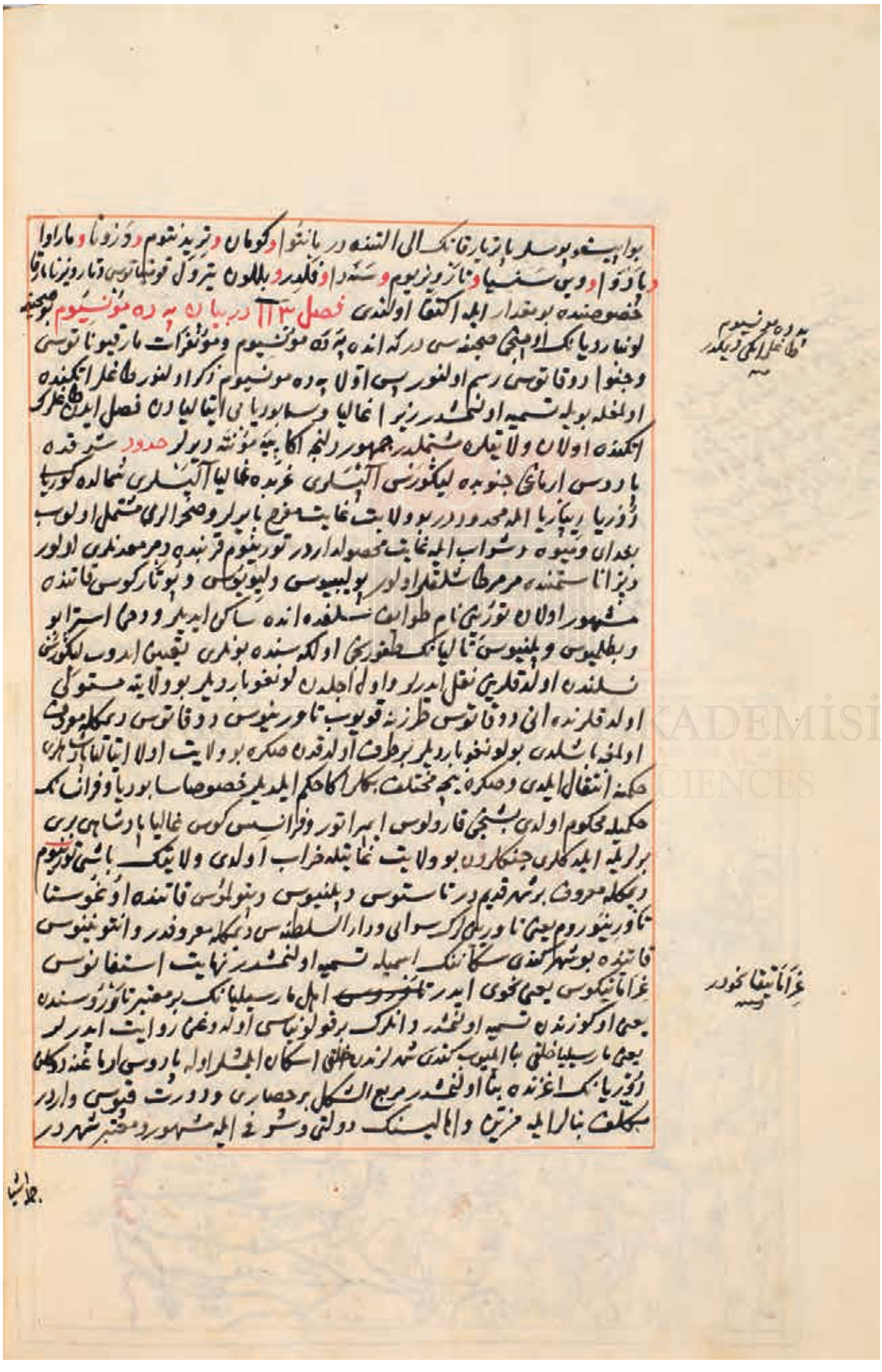

بوایشنو بوسدیا پزیارقانک الی التنده در یانتوا وکومان وتریدنتوم ودوزونا وماراوا
دیاذوا ودیی سنیا وناژویزیوم وسندوا وفلدر وبللون بتروکل قونیاتوس دنارویزناماوقا
خصوصنده بومقدار ایله اکتفا اولندی فصل ۱۲۳ دربیان یه ده مونتسیوم بوصحیفه
لونغاردیا نک اوچنجی صحفه سی درکه اندیه ده مونتسیوم ومونتفرات مارقیونا توس
وجنوا دوقاتوس رسم اولنور پس اول یه ده مونتسیوم ذکراولنور طاغلر انکینده
اولغله بوایله تسمیه اولنمشدر بزبر اغالیا وسابوریای ایتالیادن فصل ایدن طاغلرک
انکنده اولان ولایتلره شاملدر جمهور لنجه اکابیه مونته دیرلر حدود ستر قده
پاردوسی ارمانی جنوبه لیگوریسی آلپلری غربده غالیا آلپلری شمالده کوریا
رئوریا ریپاریا ایله محدود در بو ولایت غایت موزع باير لر وصحرالری مشتمل اولوب
بعدان ومیوه وشراب ایله غایت محصولدار در تورینوم قرنیده دمرمعدنلری اولور
ویزانا ستمنده مرمرطاشلری اولور پولیبیوس ولیویوس وپوتارکوس قاتنده
مشهور اولان توریني نام طوایف سلفده اندیه ساکن ایدیلر ودمی استرابو
وبطلیوس وپلنیوس تالیانک طغوریني اولکه سنده بونلرک یقینی اندوب لیگوریني
سلندیه اولدقلرینی نقل ایدرلر واول اجلدن لونغوباردیلر بولایته مستولی
اولدقلرنده انی دوقاتوس طرزنه قویوب تاورینوس دوقاتوس دیمکله معروف
اولمغله شلدی بولونغوباردیلر برطرف اولدقدن صکره بو ولایت اولا اینتاماوقا هرن
حکمنه انتقال ایلدی وصکره بیچ مختلف بکلرکاحکم ایلدیلر خصوصا سابوریا وفرانسکه
حکمیله محکوم اولدی بشنجی قارولوس ایمپراتور وفرانسیس کوس غالیا پادشاهی برن
برلریله ایلدکلری جنکلردن بو ولایت غایتله خراب اولدی ولایتک باشی تورینوم
دیمکله معروف برشهر قدیم در ناستوس وپلنیوس وپتولموس قاتنده اوغوستا
تاورینورم یعنی تاوریني اوکی سوای ودارالسلطنه سی دیمکله معروفدر وانتونینوس
قاتنده بوشهرکندی سکاتنک اسمیله تسمیه اولنمشدر نهایت استفانوس
غراماتیکوس یعنی نحوی ایدر تاوروسی اهل مارسیلیانک برمعتبر تاوروسندن
یعنی اوکوزندن تسمیه اولنمشدر دیمکدر برقولونیاسی اولدیغی روایت ایدرلر
یعنی مارسیلیاخلقی بنا ایلیوب کندی شهرلرندن غالی اسکان ایلدکلرایچون پاردوسی اوماغنه دیمکله
رئوریانک اغزنده بنا اولنمشدر مربع الشکل برحصاری ودورت قپوسی واردر
بکلف بنالرایله مزین واما لیسنک دولتی وشوکتیله مشهور ومعتبر شهردر

غراماتیقا نحودر

به ده مونتسیوم طاغلرکی دیکدر

تیرول قومیتانوشی
ومارقاتا رویزینا

انواع الات حربیه مکمل اعده و بالجمله در لشکر کبی و طویل و بحر و بر و منکله لر و حالات
و یاکلنر کبی و بونده تورکدن و غیر صنائعدن و اخر اعدادن الدقلری هر اقلیمی حفظ
ایدرلر و کوستررلر و خصوصا بیک یشیوز یدنجی برنجی تاریخنده نوبا قوم سمنده
الناں اول غنایم موفوره و اعده متینه مادونه لر خصوصا بوسنی ناکورسی دیکله
موصوف اولان اکی که هر سنه باشی بک و دیوان و شهرک اکابری اکا بنوب دریا بک
استوار یوم سد لری بنا اولنه دعی دریا مدخلنه وارب اینسقو نوسی انده دعا
اتدکدن صکره وندیک بکی دریایه برالتون یوزک براغوب اکا نکاح ایدرودعی
انده برمکلف عالم مدرسه وارر که انسه باشاریون قاردینال که بیقاوی یعنی اینقلی
ایدن کتابخانه سی انسه انده در وکندی حین وفاتنده ای وندیک جمعیتنه وقف ایلدی
خلقک کرتنک خصوصنده وندیک عجایبندن و تقریبا اندیه اوچیوز بیک ادم
صیغار ایالیسی اوچ مرتبه اوزره در اولکی مرتبه سنه خلقنه باتریسی دی زبر کرتیک
معناسنه حکومت و مرتبه ثانیه بیقانک تدبیرن انکره مفوض در ایکنجی مرتبه شهر لویایه
کرکتابت و اخر وظایفی اجرا ایدرلر اوچنجی مرتبه اهل حرف که انواع صنایع قوللنرلر و انلردن
ماعدا بیحساب بازرگان و بیکانه لر وارر که مختلف زی اوزره دیانک دورت کوشه سنده
تجارت ایچون انده اوشرلر تورک و زنکی حبشی و اسقلاوی یعنی ارنود و عرب بوسنی
یعنی شاملو و فرنسی و کریدلو و قبرصلو و بوشناق و مجر و ماجر و اسپانیول و فرانسز
و اخر کبی وندیک مرتبه ثانیه سنک اولکی تدبیرن قونسول حکومتی اولدوغی
روایت اولنور ایکنجی حکومتی تربیونوس یعنی قبیله باشی ایکیوز الی ایکی سنه سورولدی
بعده بیوز یدی تاریخنده روقا حکمنده اولغه باشلدی جمهور دلنجه اکا روح ویرلر
مرتبه ثالثه بیقانک باشی دیوانک بکی در نهایت سناتوسی یاخود دیوان دن اذن
اولمیجه کرک سفر و کرک حضر ده برایشه قادر دکلدر کندی دیوانه و انشر و دیوان حکم
ایدر نهایت اوامر و قاراسمی ایله بازیلور و بیت المال لکا بعض وظایف تعیین
اولنمشدر انک وفاتندن صکره رجال دیوان ایدرلر و اولنک مرتبه اهل دیوانلردن
برینی انتخاب و تعیین اولنور دیوان جمهور دلنجه غرانتوشیلیو یعنی بیوک شوره
دیکله معروف اولوب جله وندیک حکومتنک تمامی در و انک ایالیسی بکرمی بشی
یاشندن بیوک اولان بکلر در آتا غیسی وارامز و سویلک ایچون انلرکه عظیم خفت
جرئتی واردر بن نکاح هرین سویلر و مشورتده عظیم استقامت ایدرلر و معتوا عظیم

صنعتی روشنا
مراد در

شهر بوردن مراد برکروه در
مجرد شهردن طشکن اولانلر
وشکلی و اکثری اسماء رنیور یرلر

قونسول اوزرینه
روما یه کدرجه کبی

سناتوس یاخود دیوانی
جمعیتی و دیوانی در

اعتبار

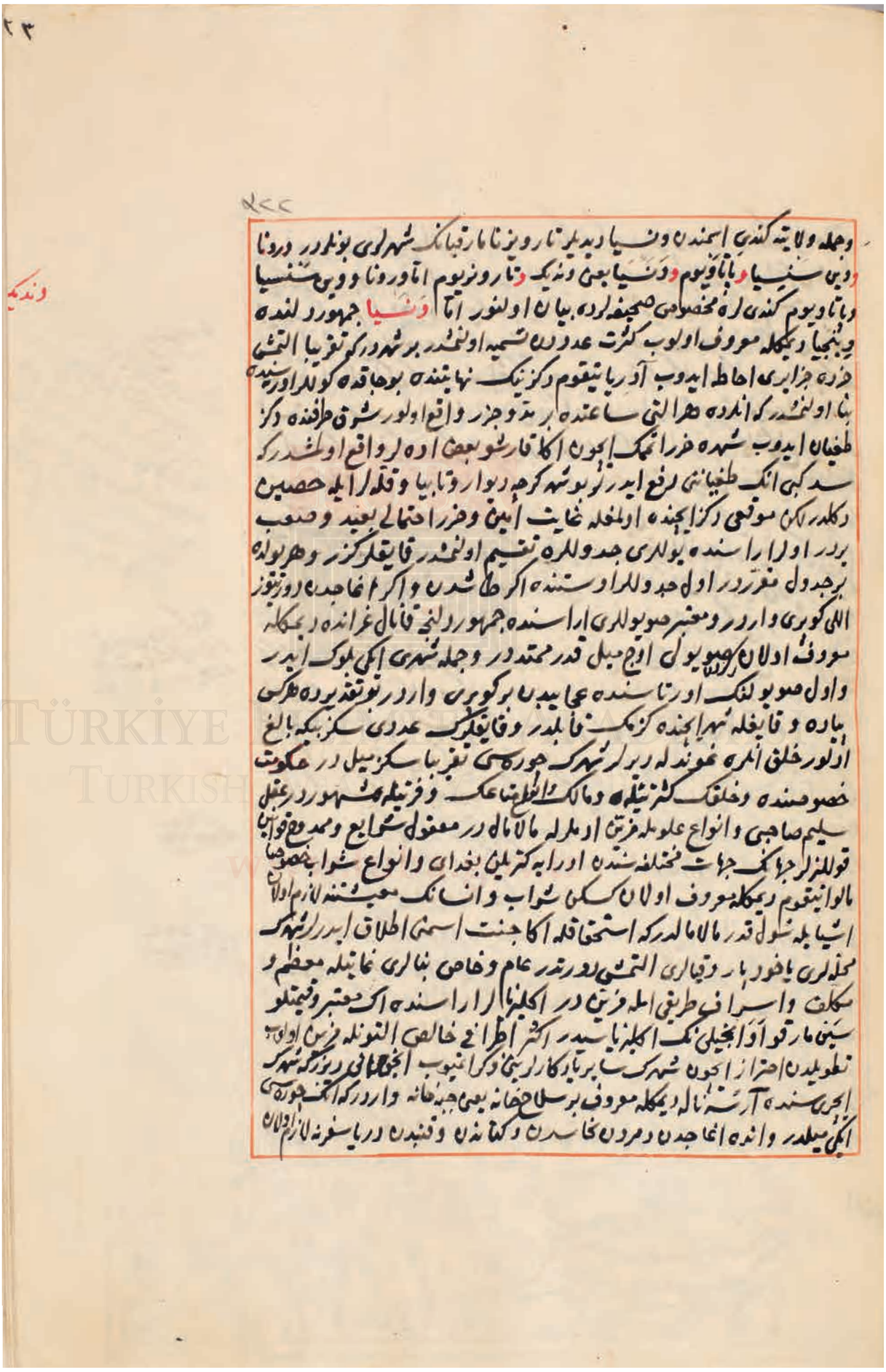

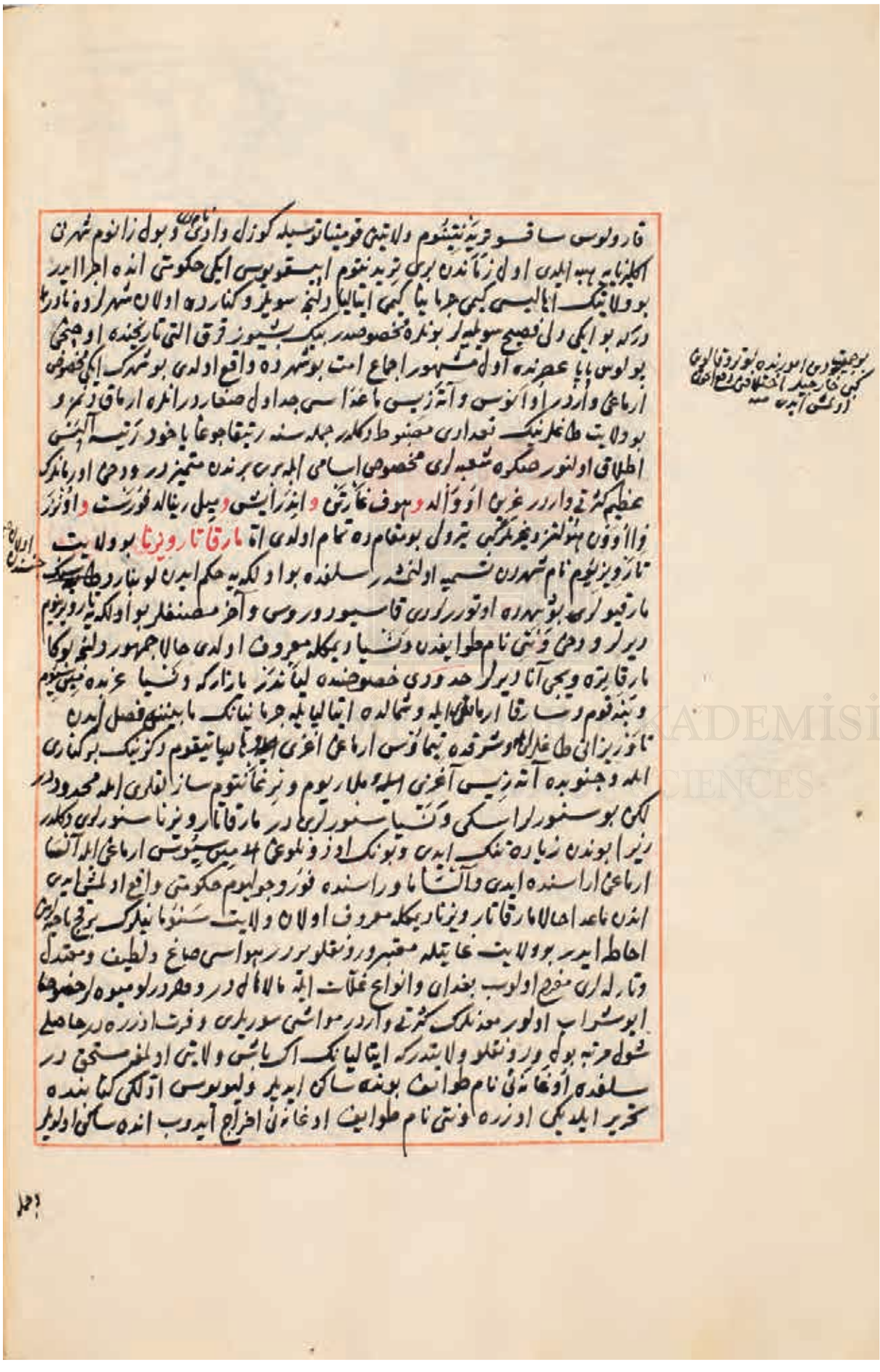

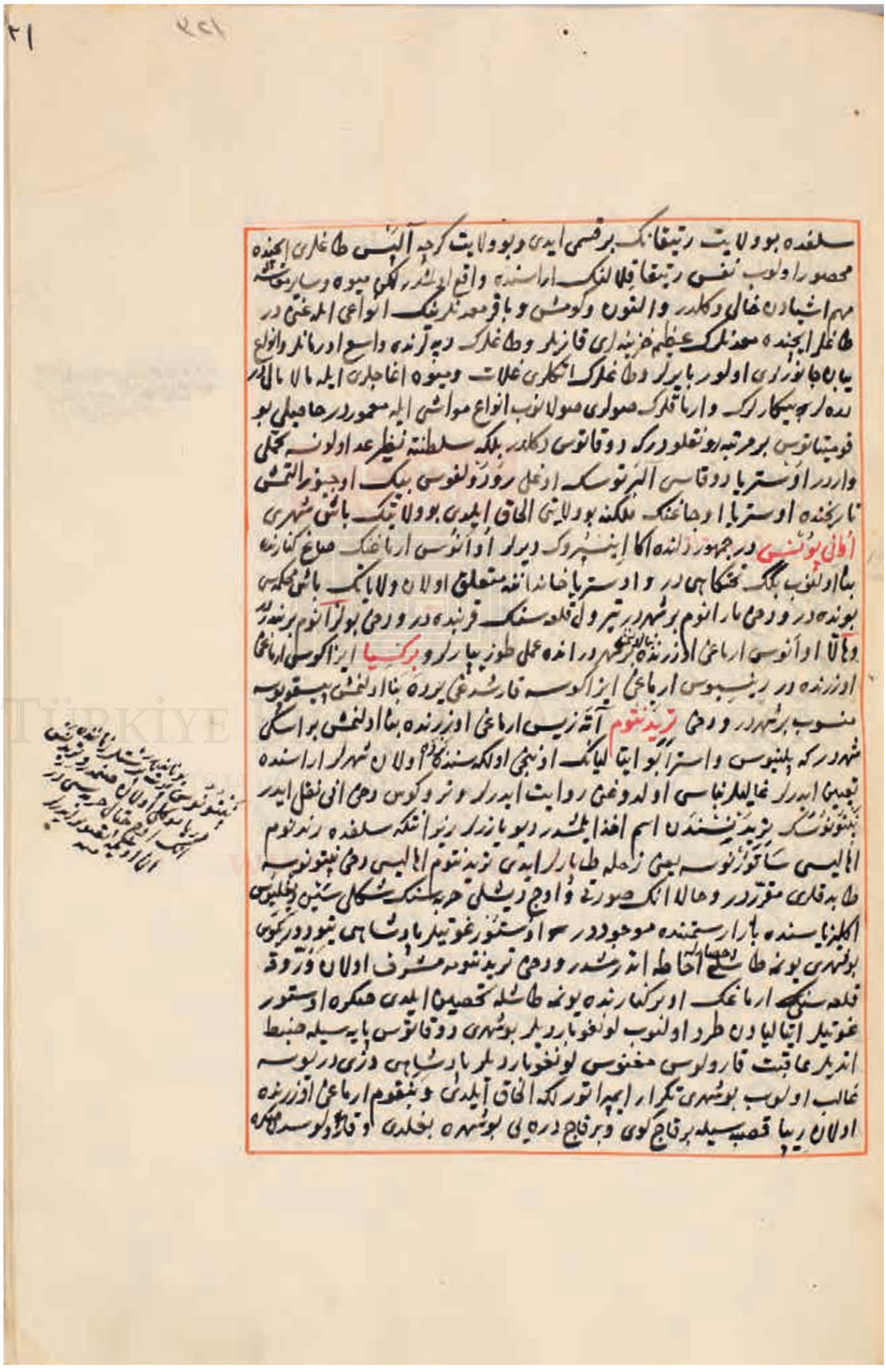

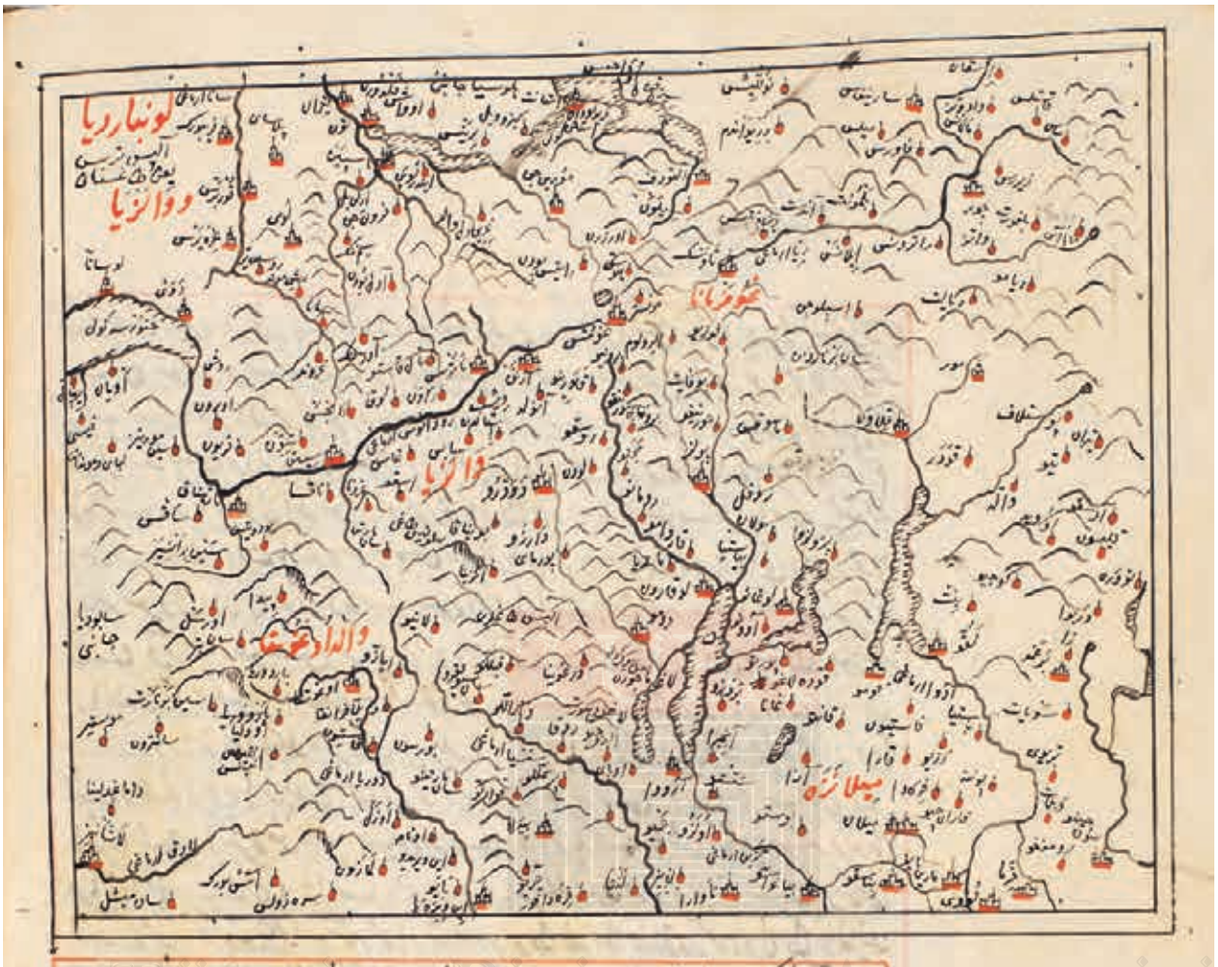

بر بوز لوطوکش طاغ واردر سیدر قارشی سنده شمالی سمتنده سیلویوس
دیمکله معروف طاغ که حالا اکا اوستال برج دیرلر و اسیدرک ایکی جانبنده سین
برنهارد طاغی واردر و هر سینا طاغنک شعبه لری بر یرانده موجوددر که
اسامی مختلفه ایله متعین لردر زیرا آرنیس قرنده اکا میله باق اورمانی
دیرلر و پریغراد یاننده اکا پرسیم اووالد دیرلر اخر یرلرده عیری اسامی ایله
یاد اولنور والزیانک خلقی شمدیکی عصرده مسافرلره زیاده محب و محسن
و حلیم و انسانیتلودر نهایت ما بینلرنده زیاده جه الفت و مودت یوقدر لایق اولان
ارتق سردلک ایدرلر

فصل ۱۱۲ دربیان تیرولی قومیتاتوسی و مارقا تارویزینا

لونباردیانک ایکنجی صحیفه سی تیرول قومیتاتوسی ایله مارقا
تارویزینالی مشتملدر پس تیرول قومیتاتوسی سلفده مشهور شهر اولان
تیرول نام قصبه دن تسمیه اولنمشدر اتزیس ایله انوس ارماغنک اراسنده
والسپس قله لرینک اورته سنده موجوددر حدود شمالده باواریا و جنوبده خاص
لونباردیا شرقده مارقا تارویزینا ایله فوروم جولی و غربده هلوسیا ایله محدوددر

سلفده

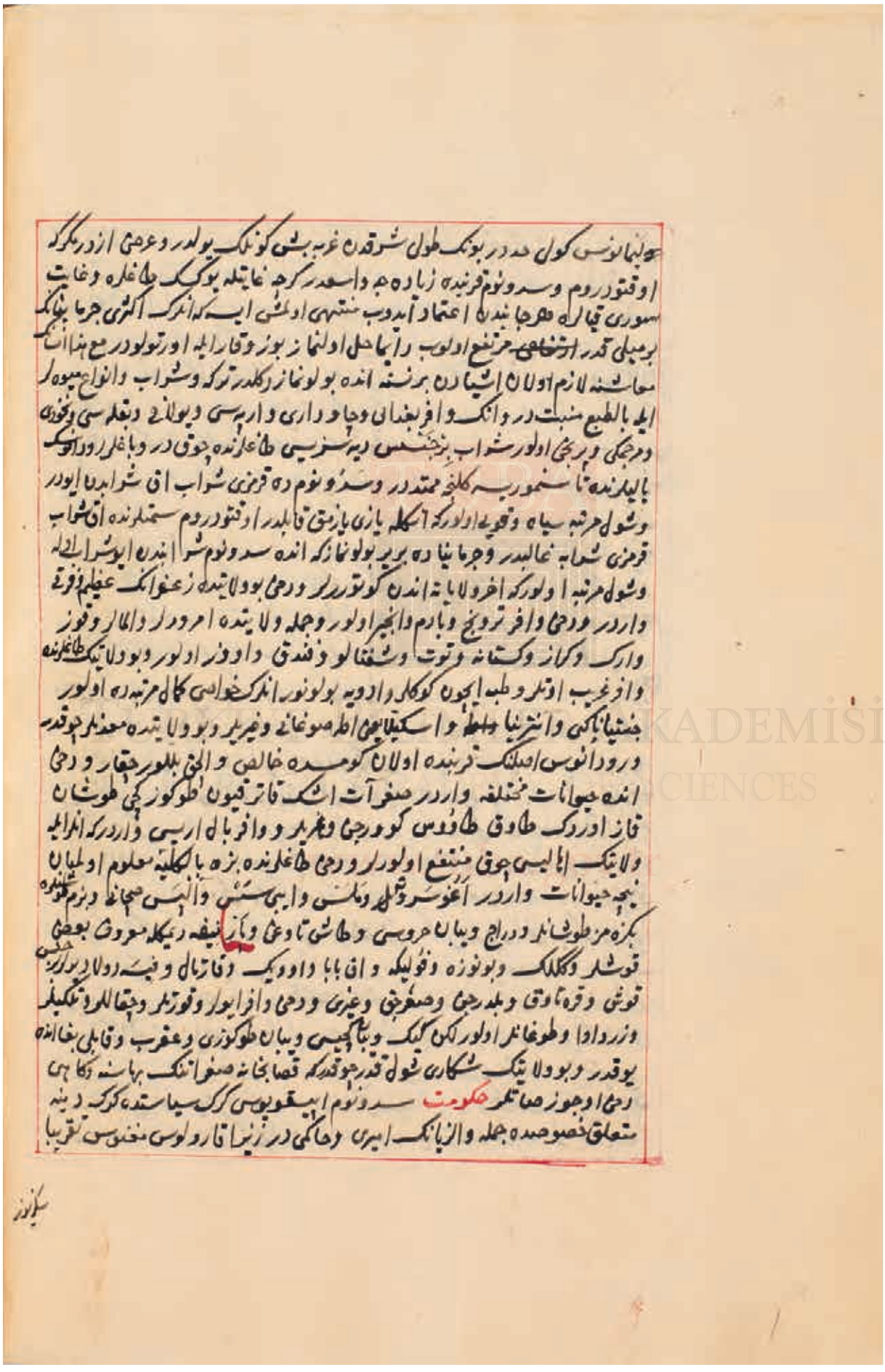

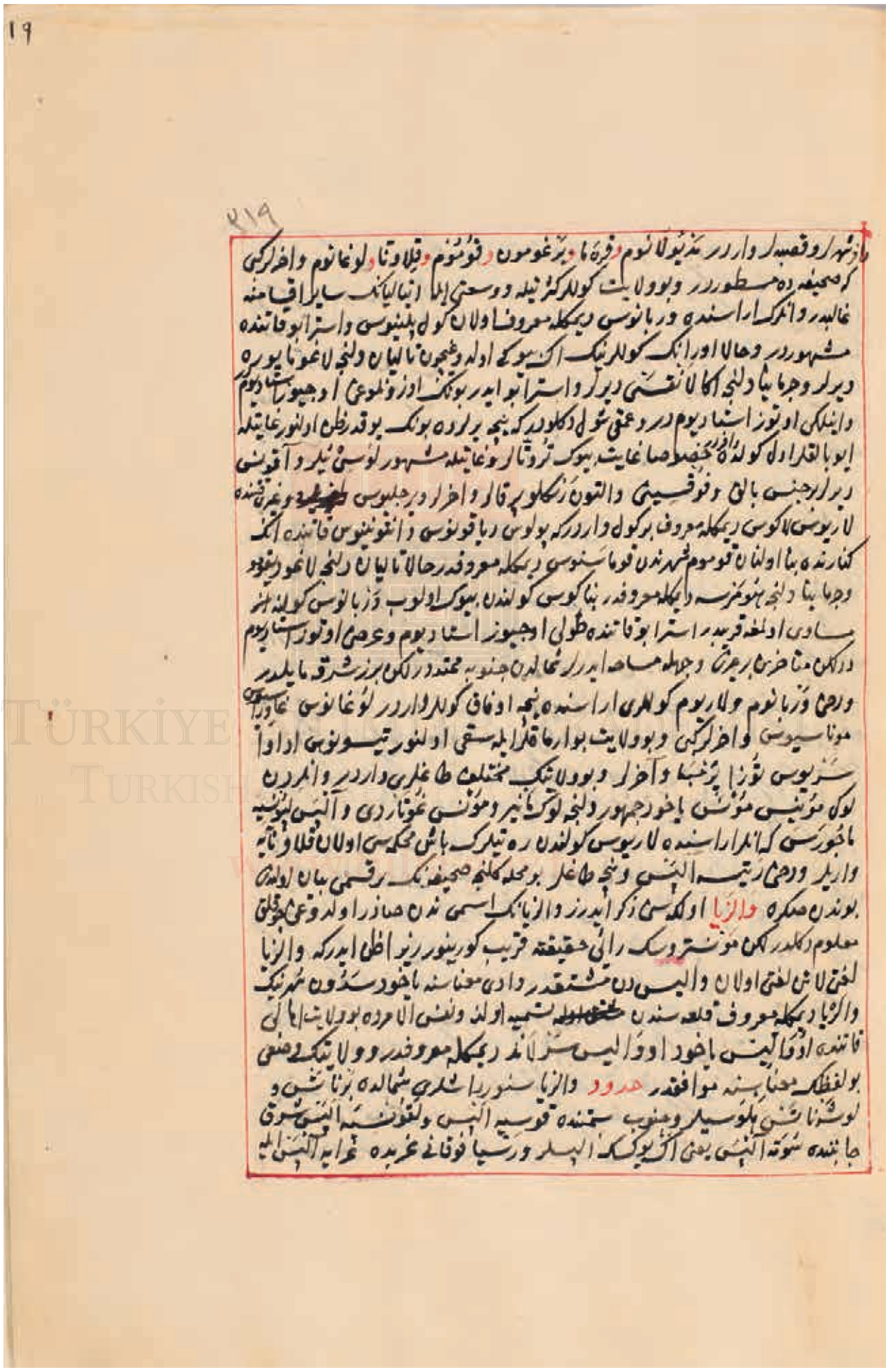

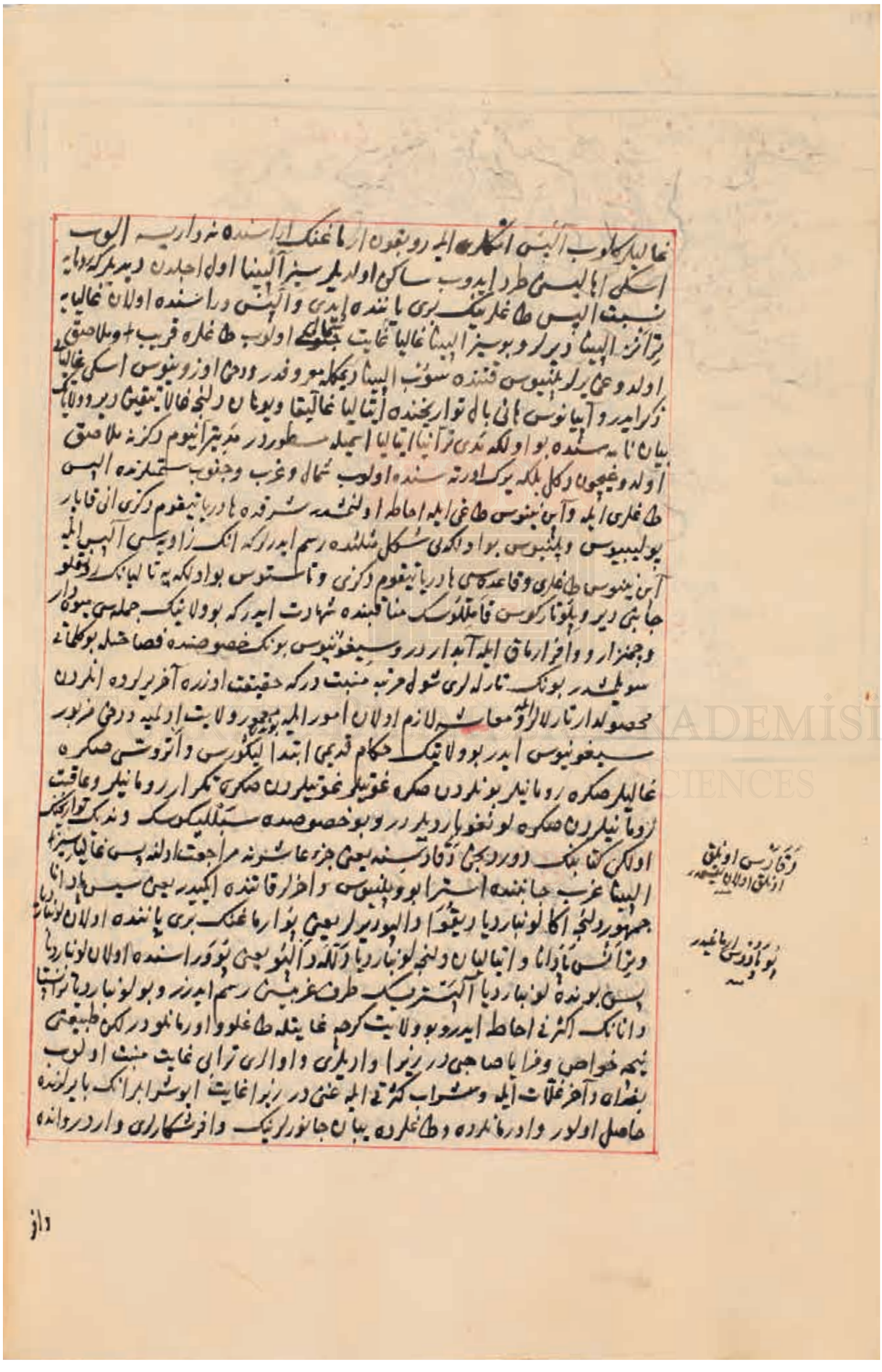

فصل ۱۱۱ در بیان لونبردیا آلپس تریس یعنی آلپس طاغلرنه منسوب لونبردیا دوالزیا اولا
ایتالیا مختلف اقسامه تقسیم اولنمشدر پلینیوس قول اوزره اوغوستوس بتون ایتالیایی
اون برقسمه تقسیم اتمشیدی استرابو ان سکز بلوک قلار وغیریلر دخی نیجه تقسیملر ایراد
ایدرلر بونلرک جملهسی ترک اولنوب میرقاتور بزه عرض ایلدیکی تقسیم وترتیبه اعتبار
ایدرز میرقاتور ترتیبنده اول محلده واقع اولان صحیفه لونباردیانک اولکی صحیفهسیدر
که انده لونباردیا آلپس طاغلری اراسنده اولان لونباردیانک قسم غربیسی ایله دوالزیا
رسم اولندی امدی لونباردیا اسمی لانقباردیادن تخفیف اولنمشدر ولونغوباردی
نام طوایفدن تسمیه اولندی زیرا اول طائفه جوستین یانوسک امارتنده جرمانیادن
کلوب پادوسک ایکی طرفنده اولان ولایاته حکم ایدوب نیجه سنه انده ساکن اولدیلر
وسلفده بو ولایته سیز آلپینا غالیا دیرلردی یعنی آلپسک بری طرفنده اولان غالیا زیرا

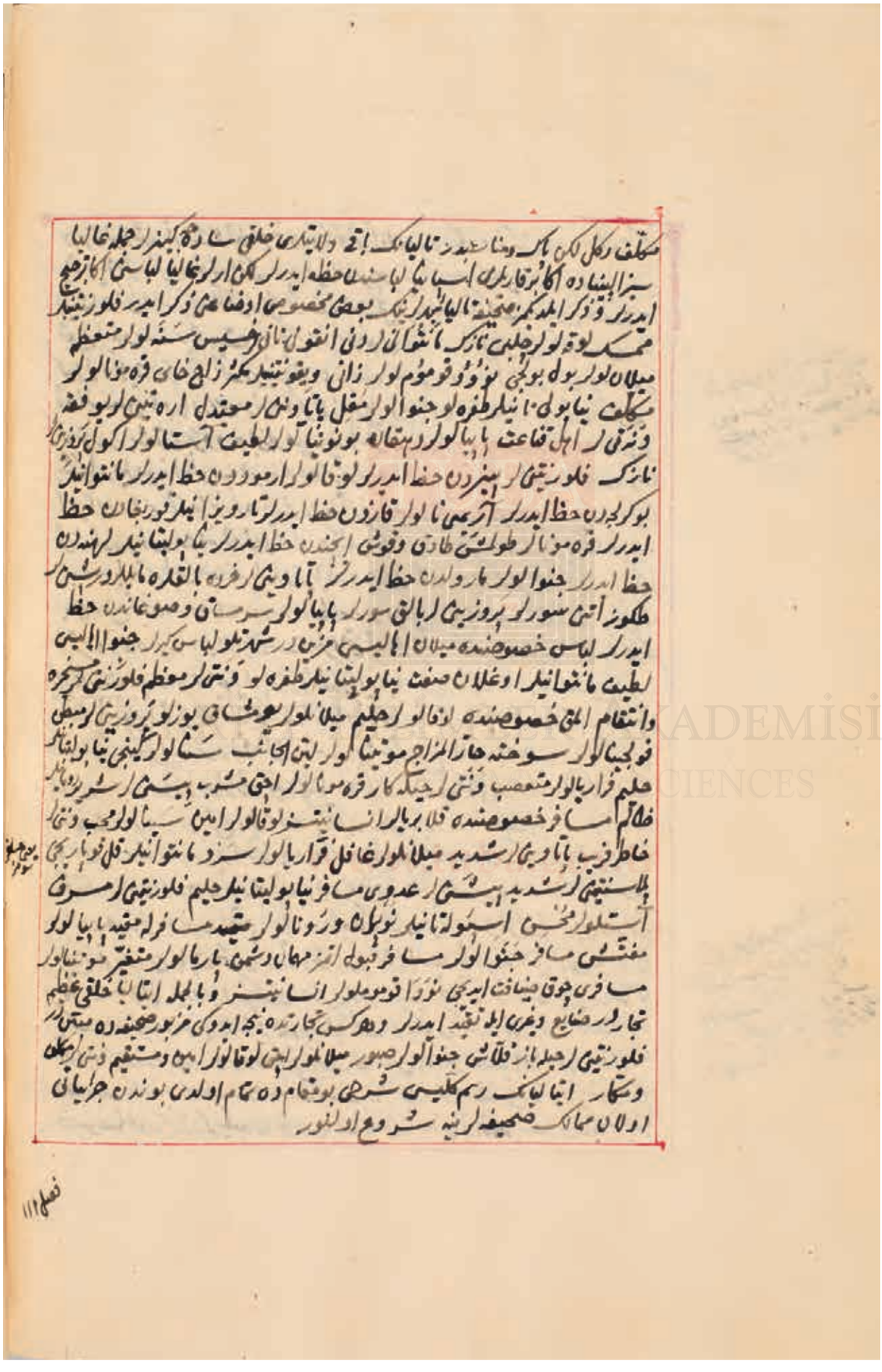

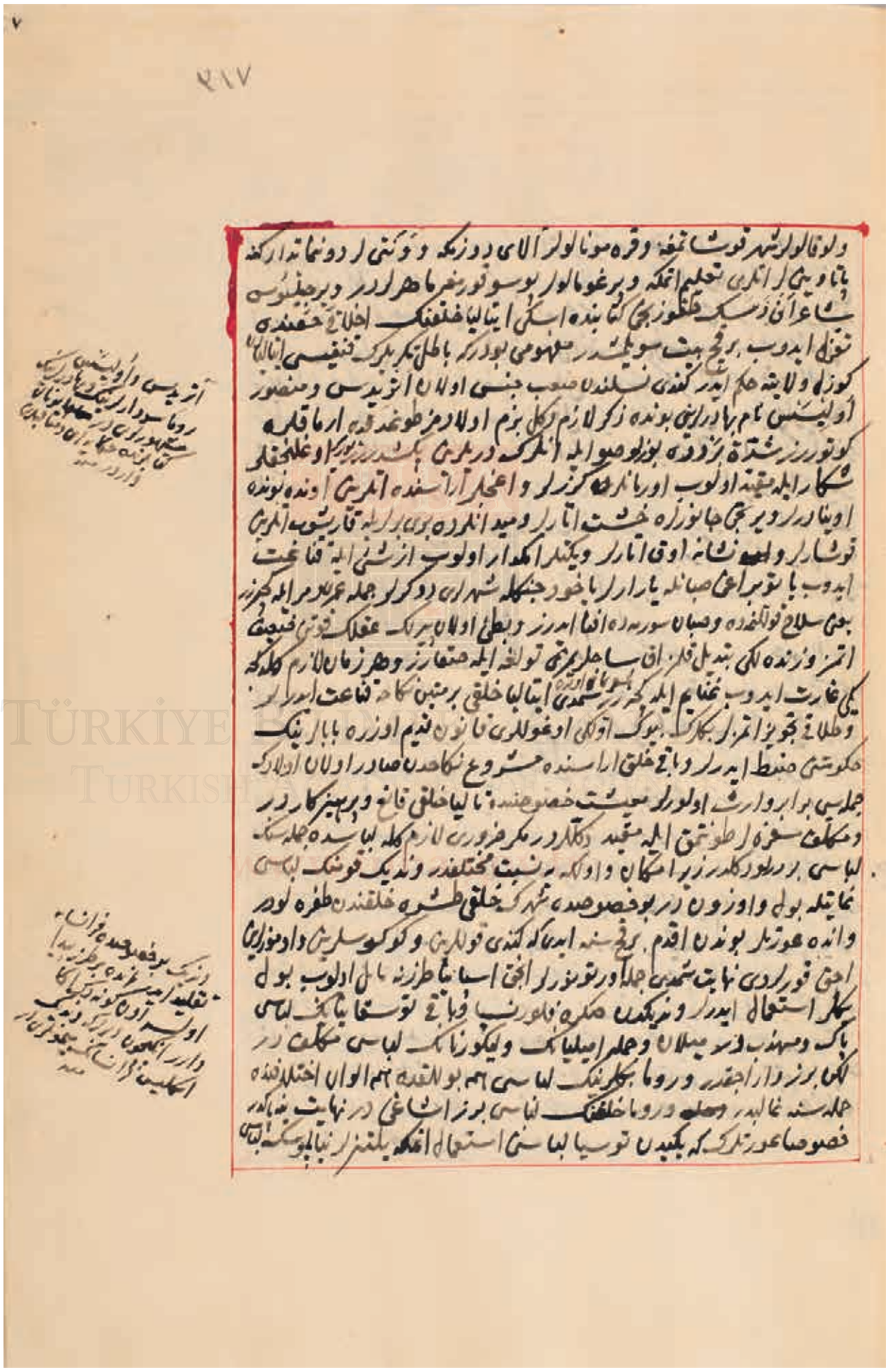

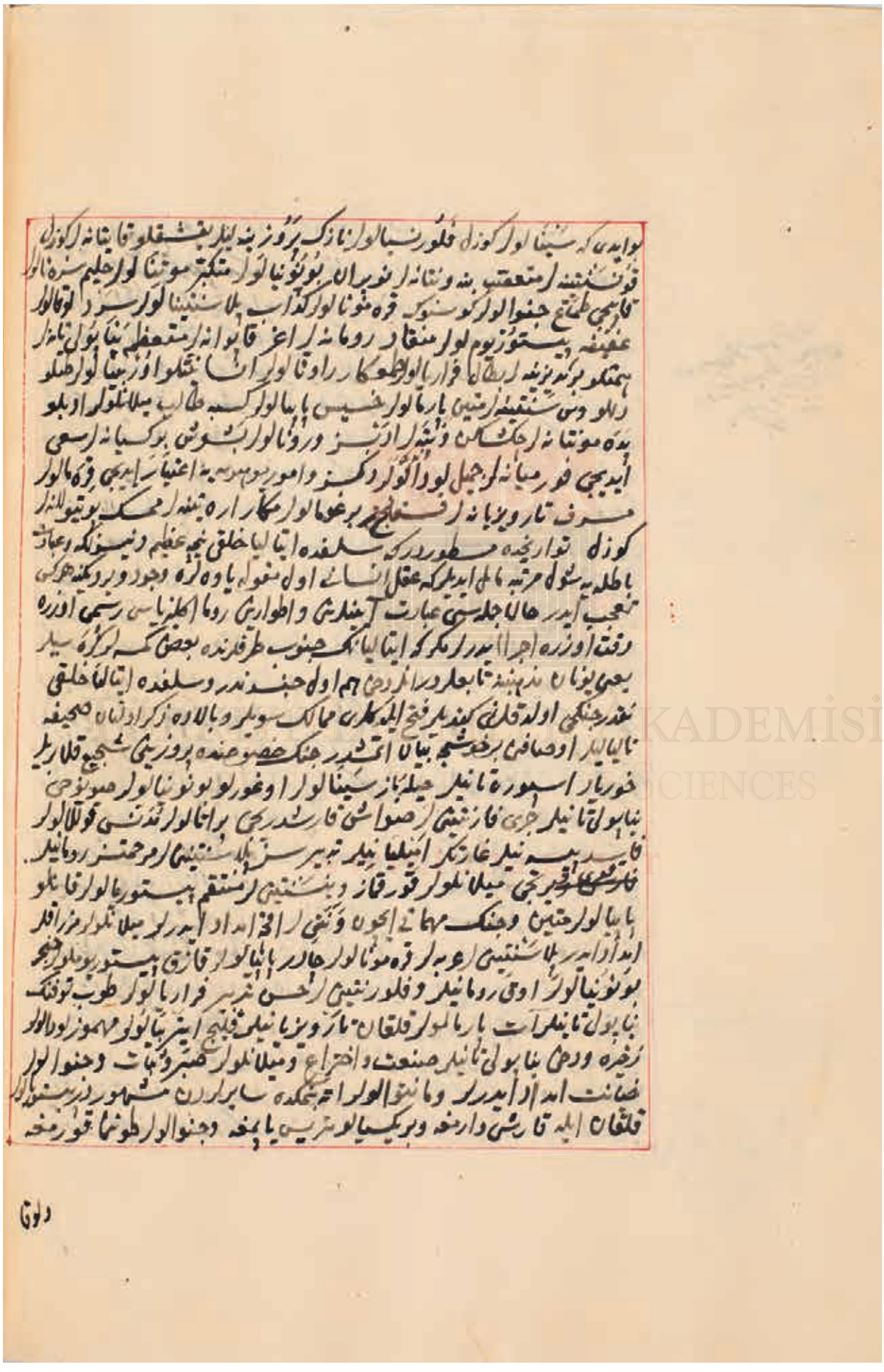

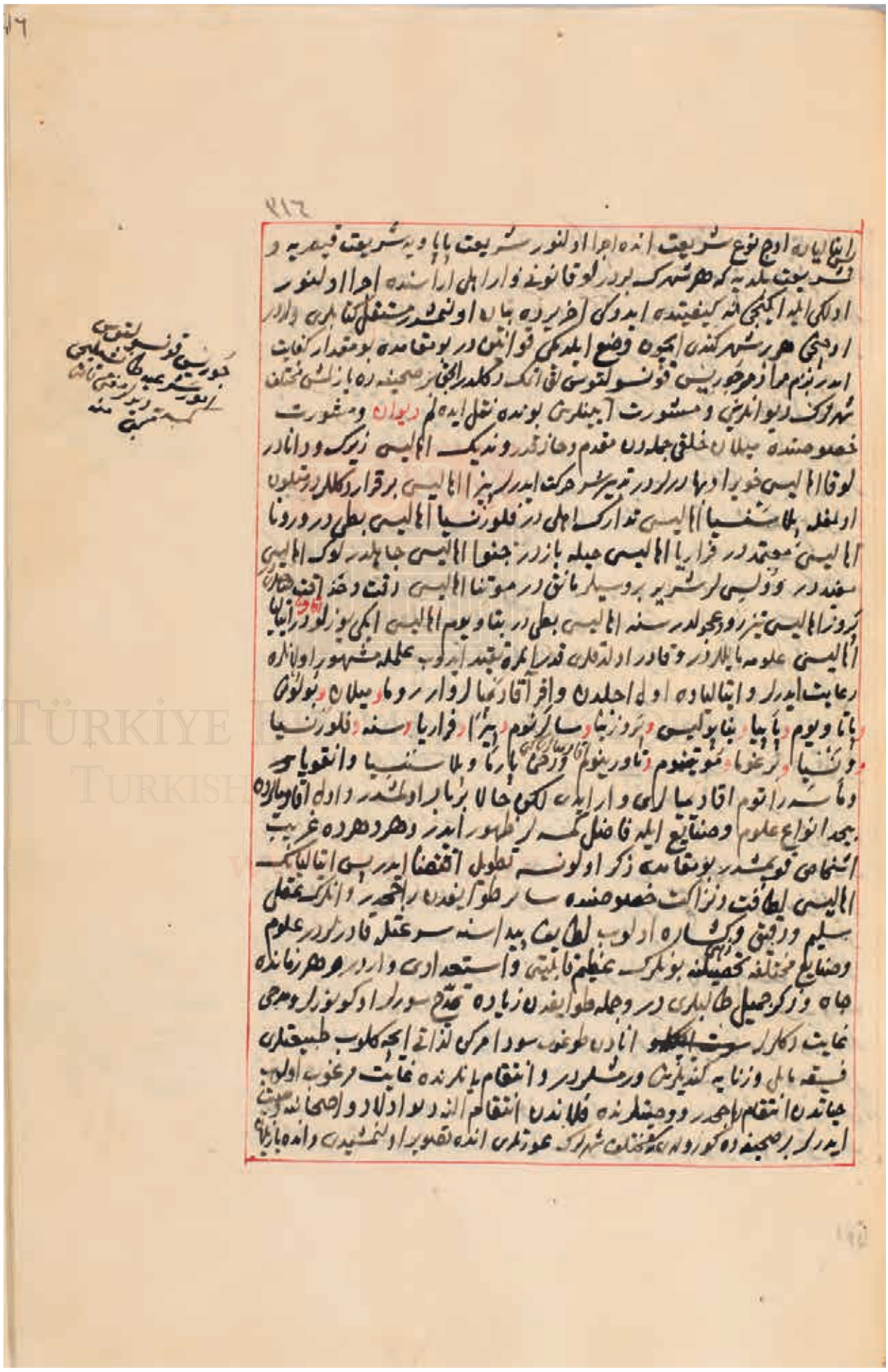

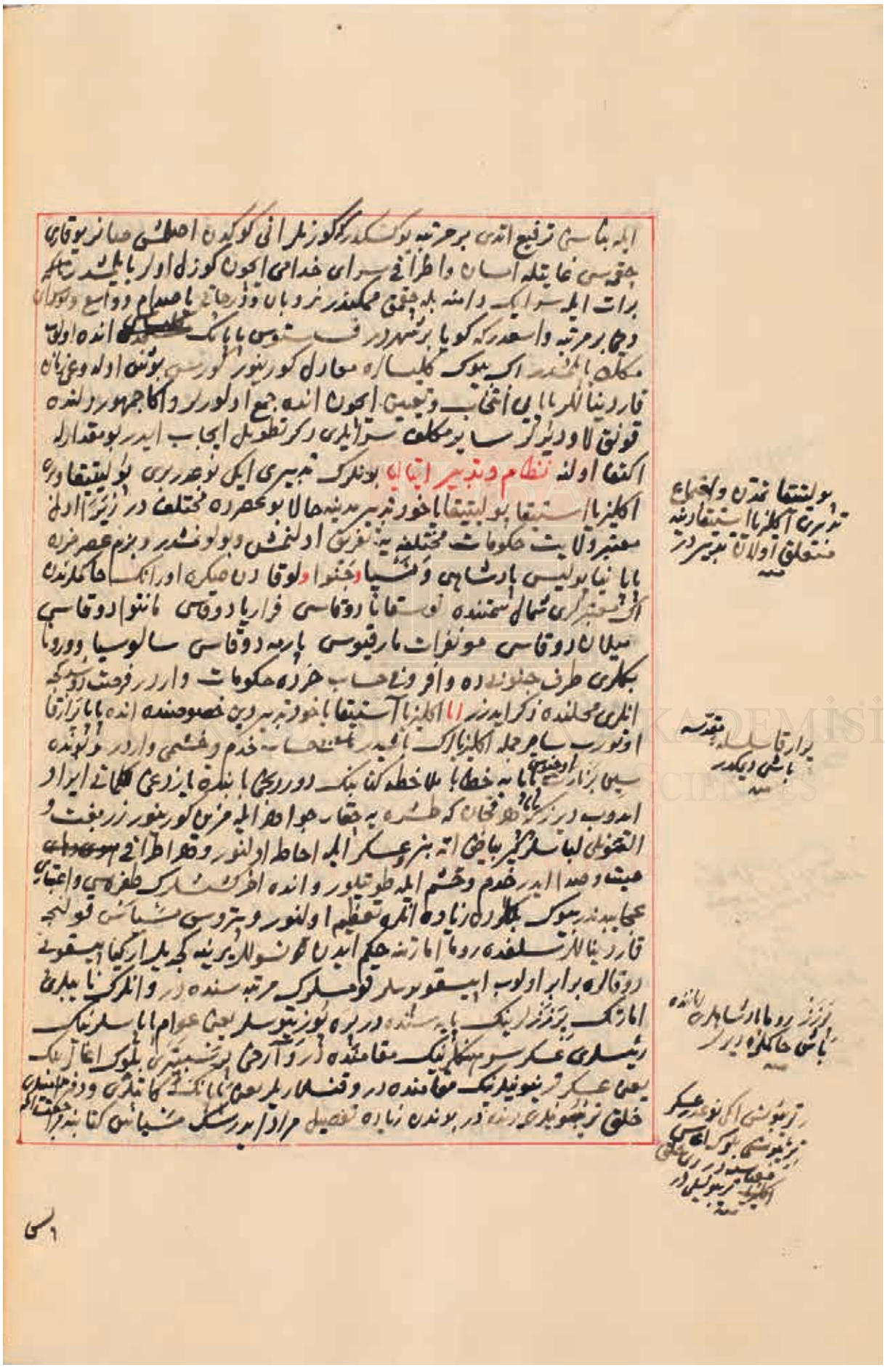

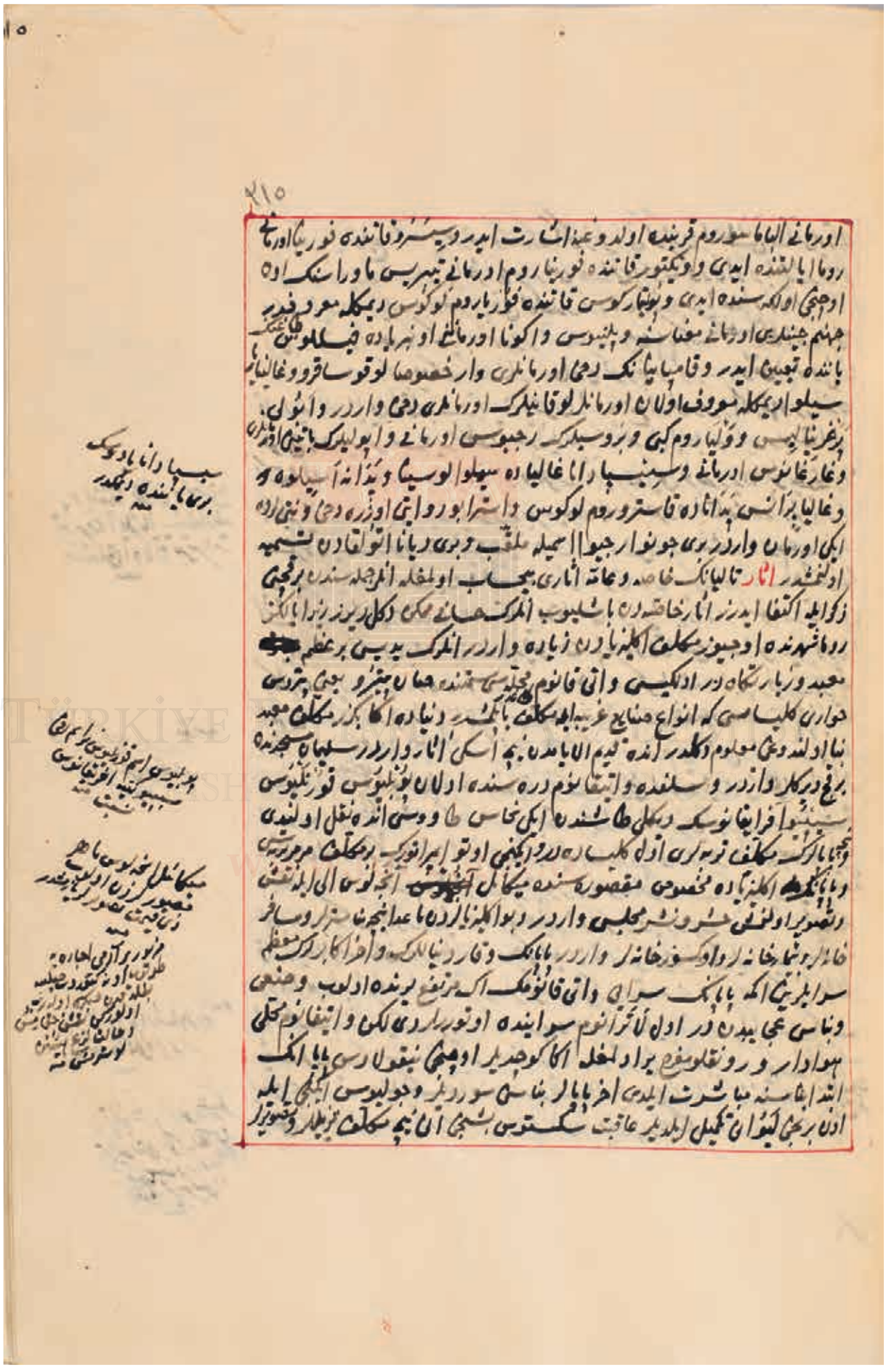

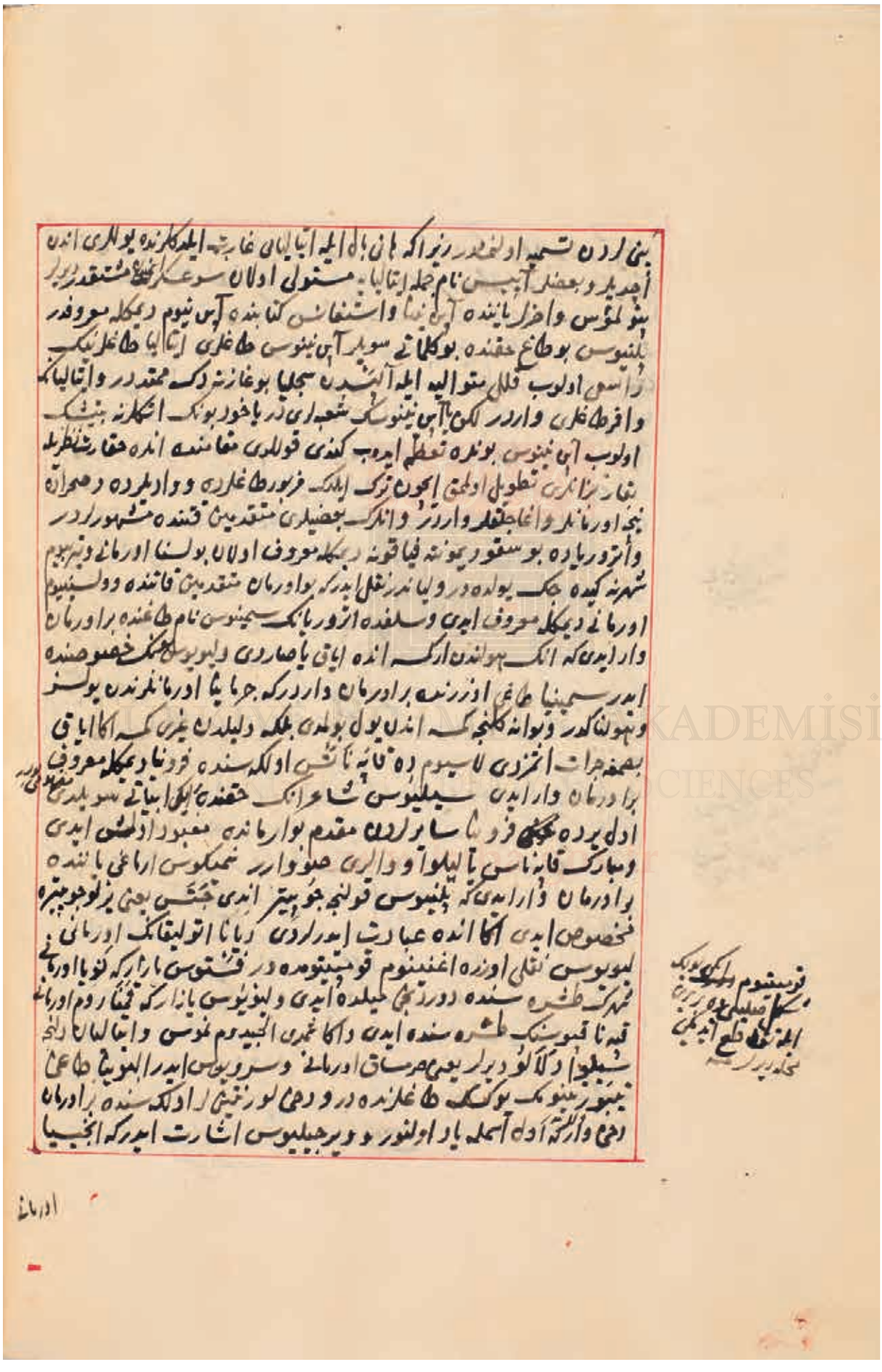

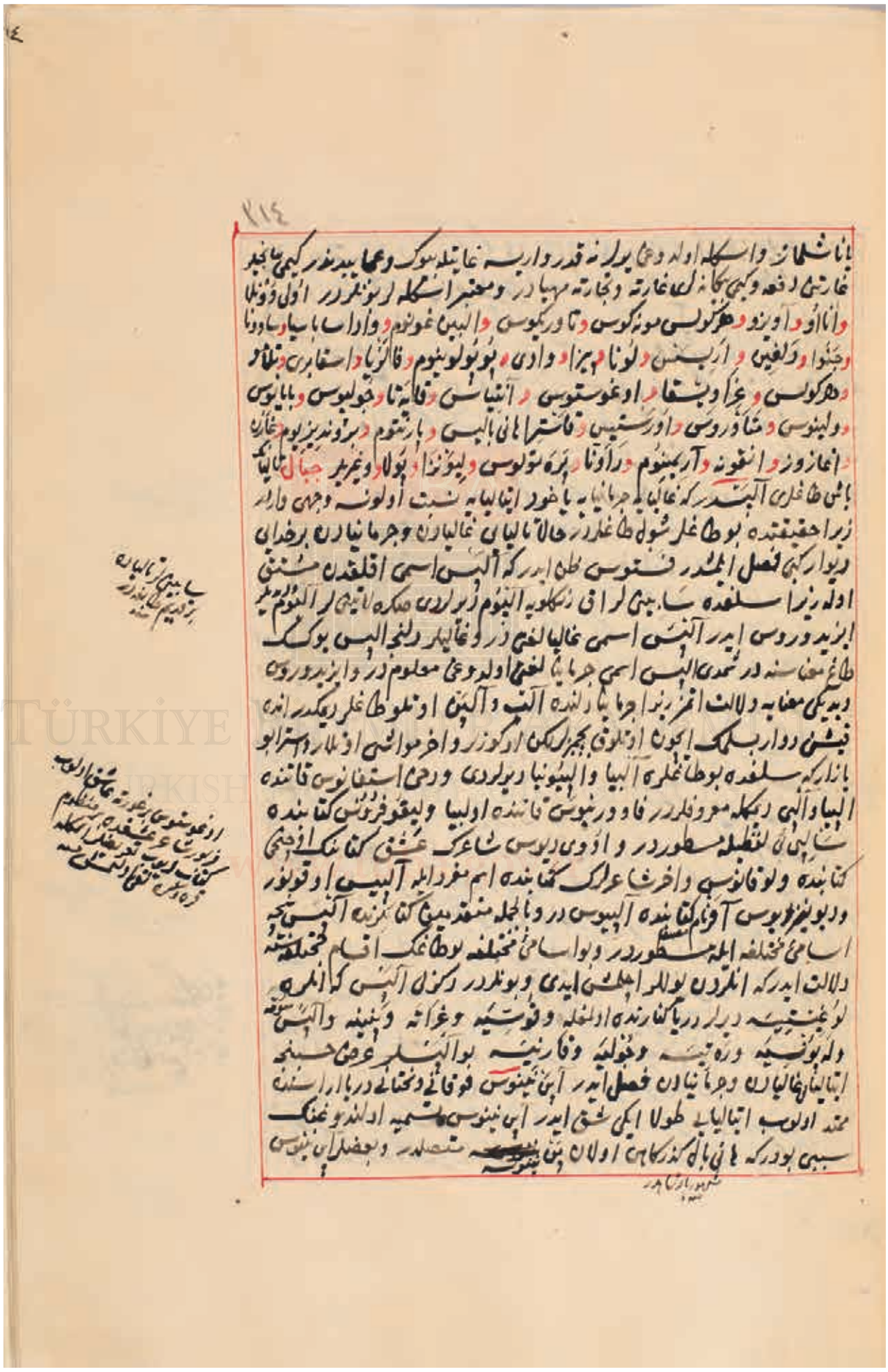

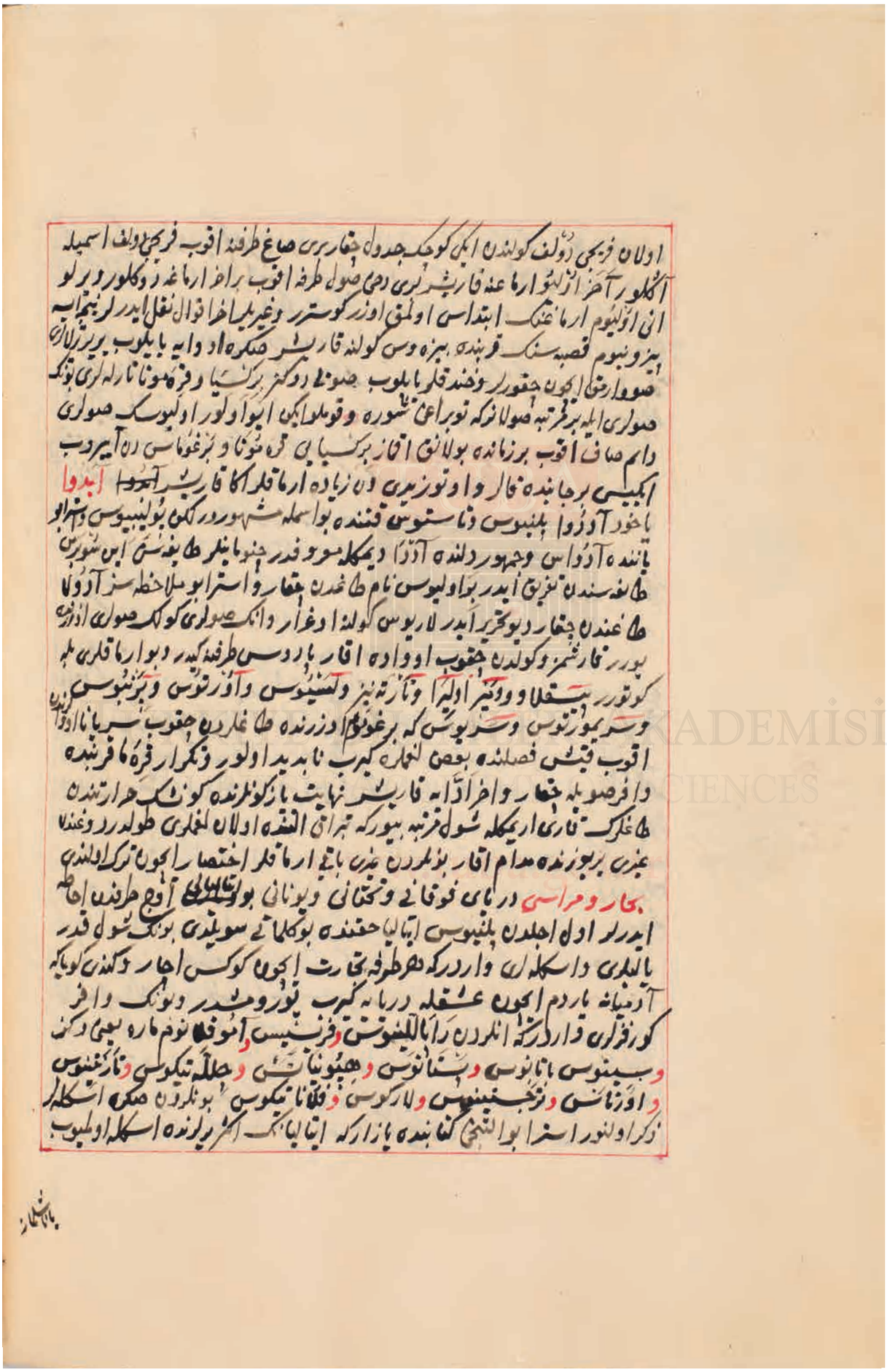

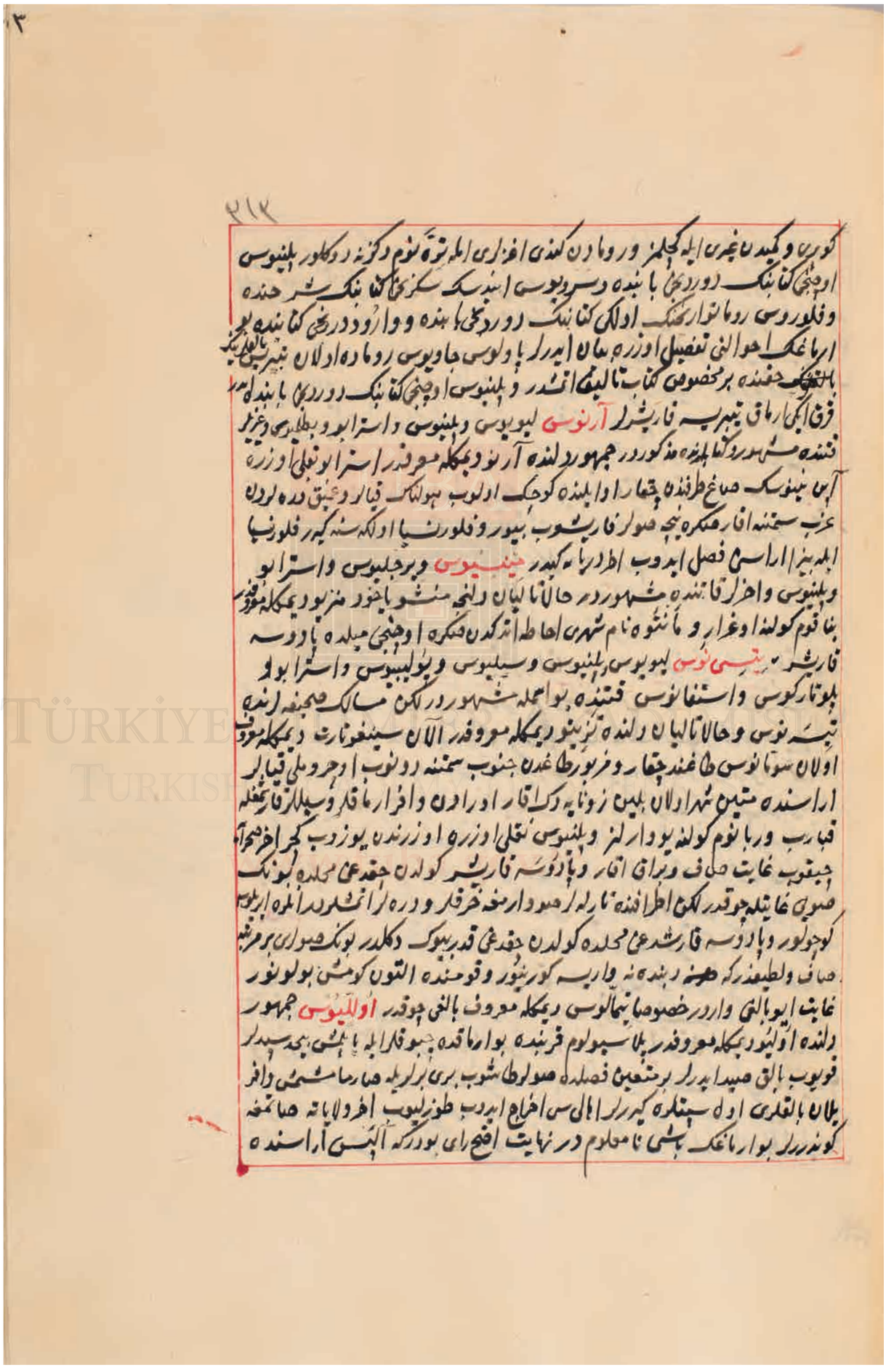

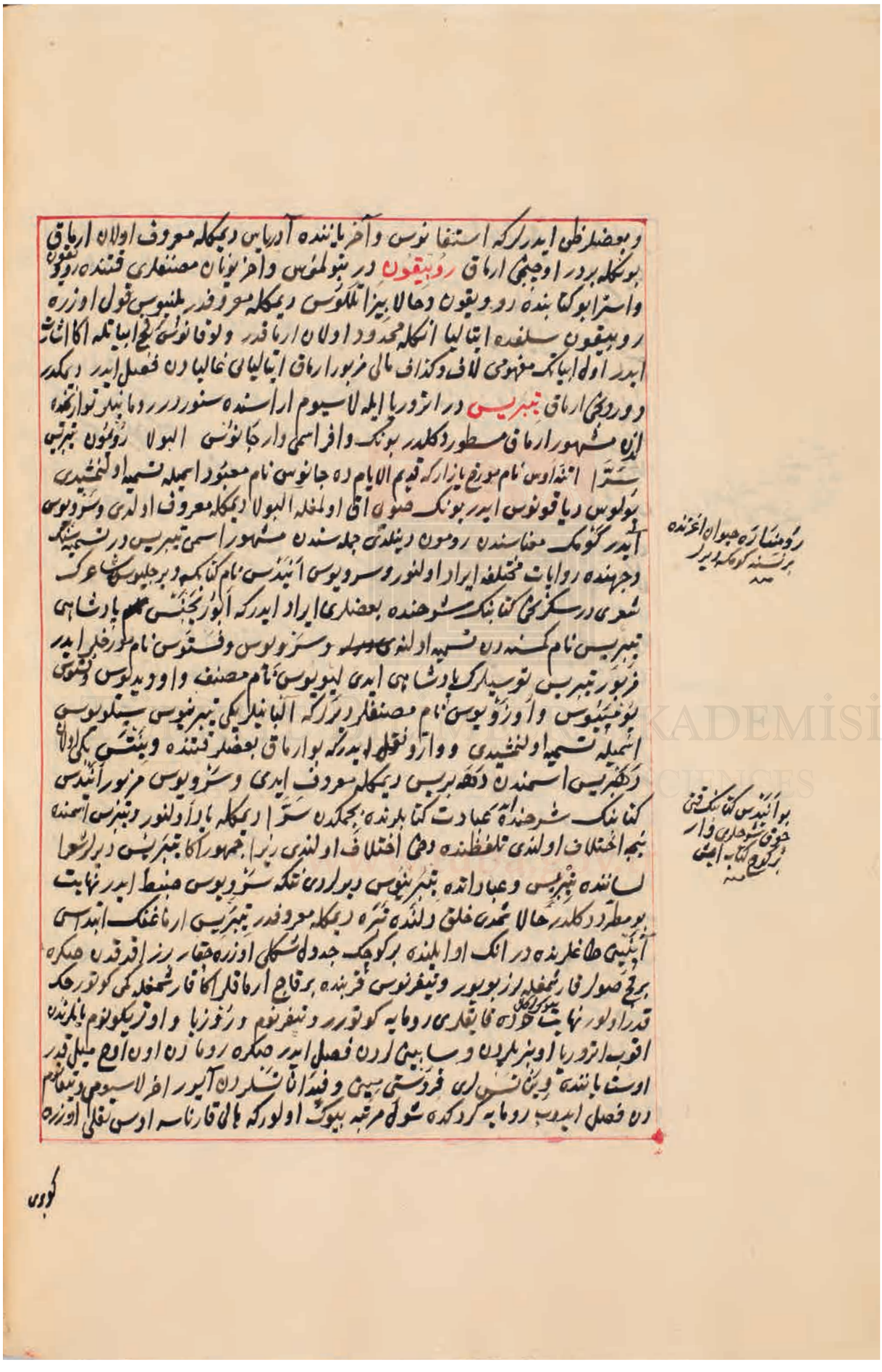

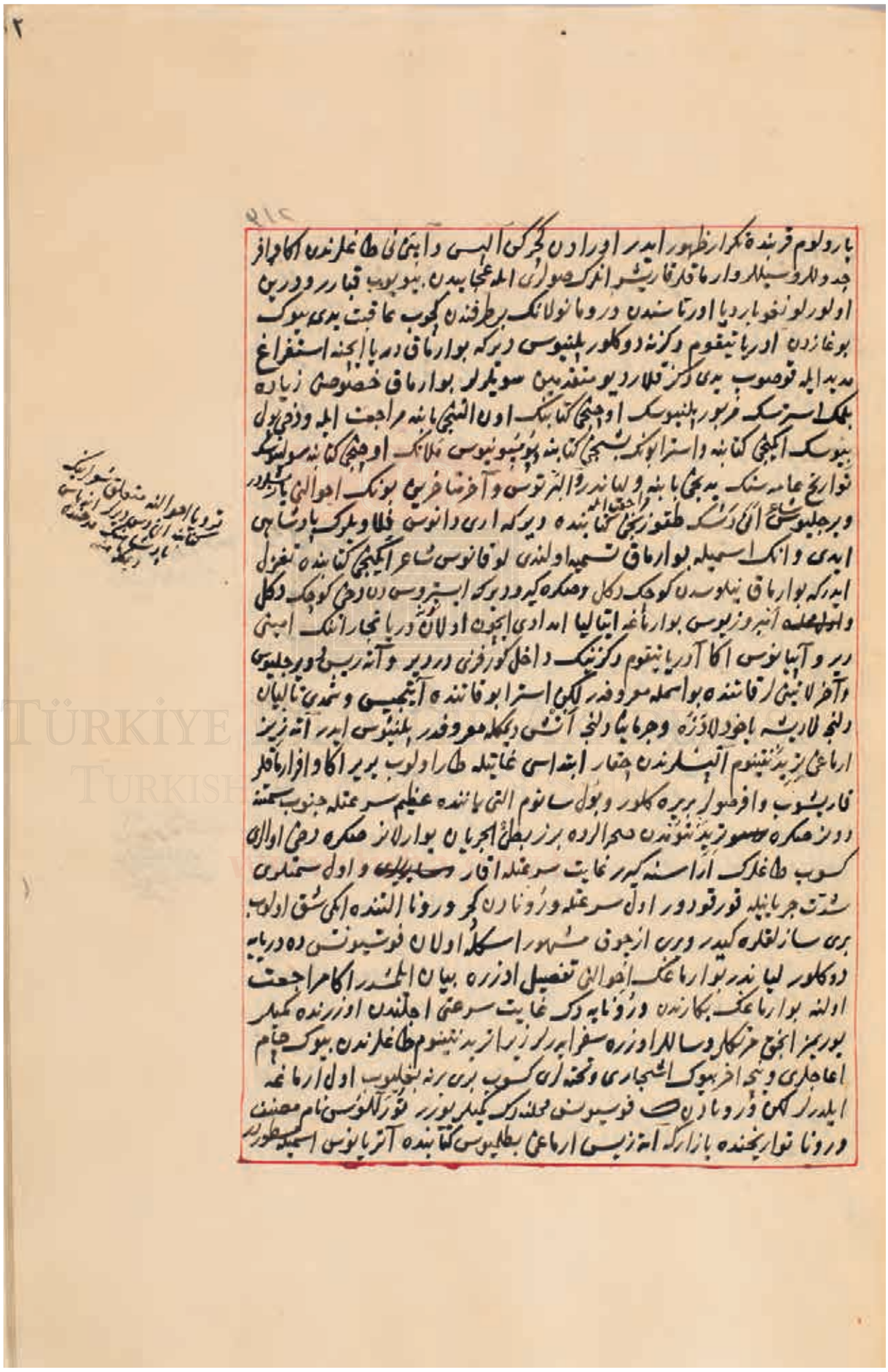

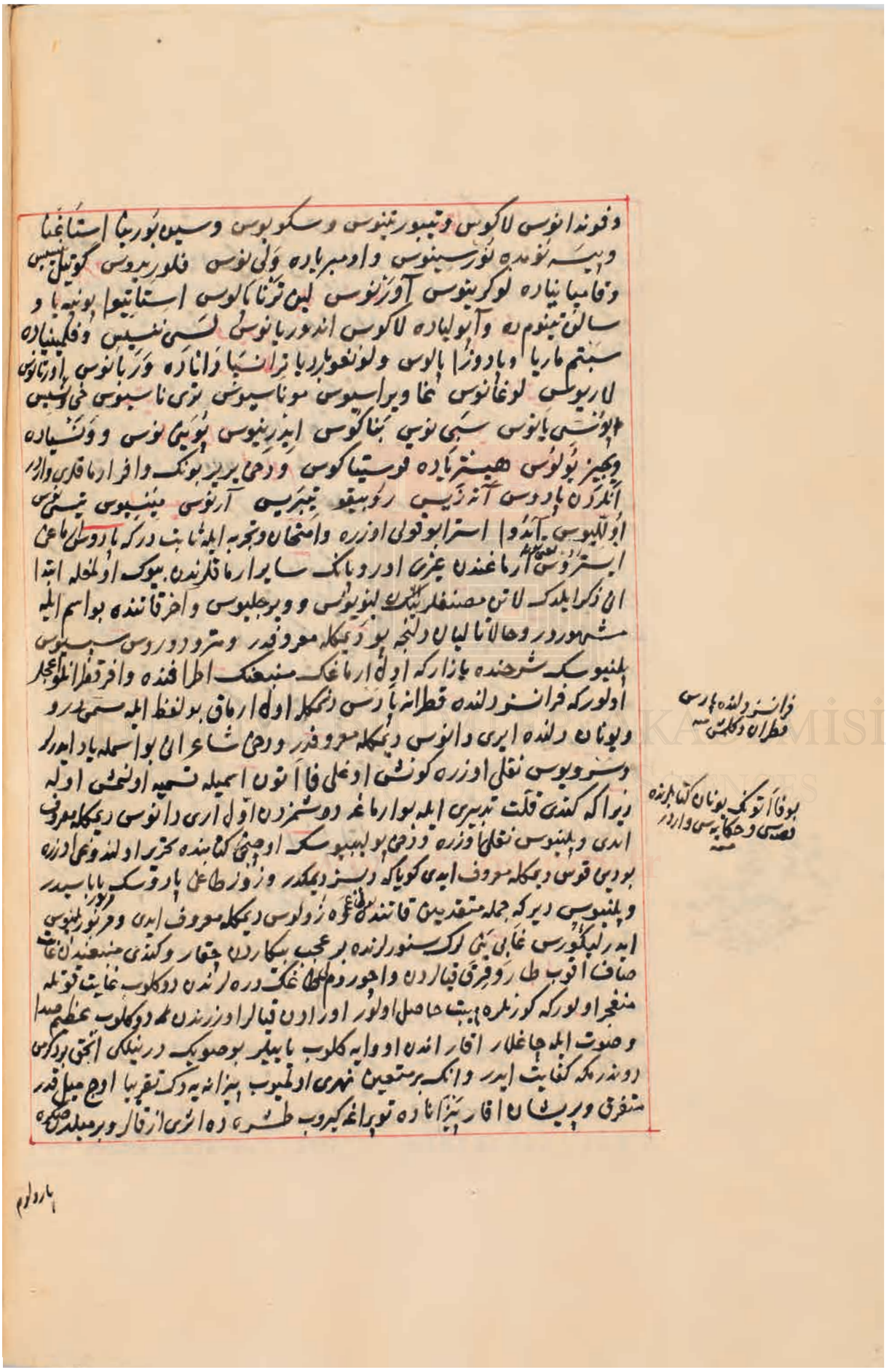

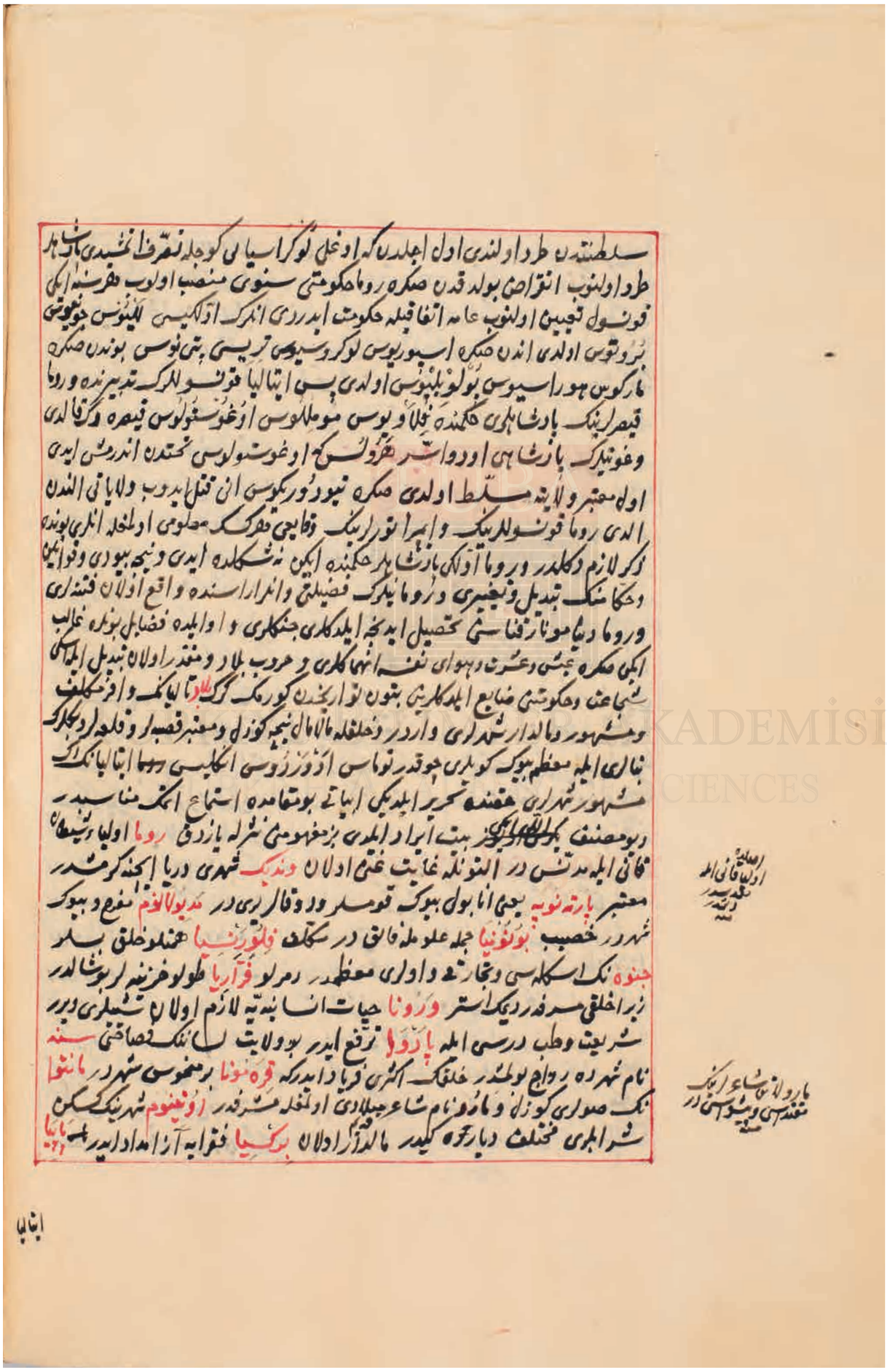

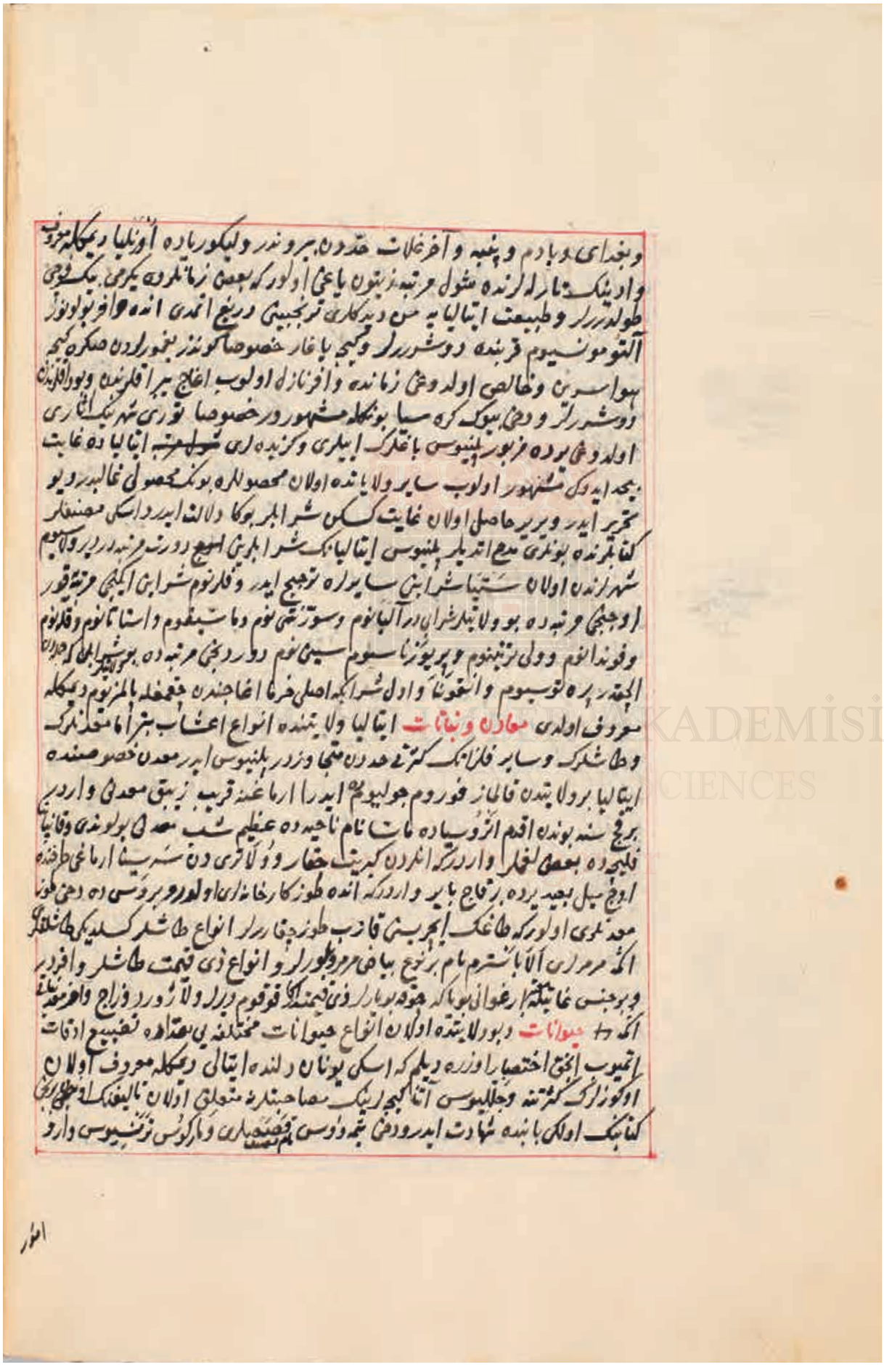

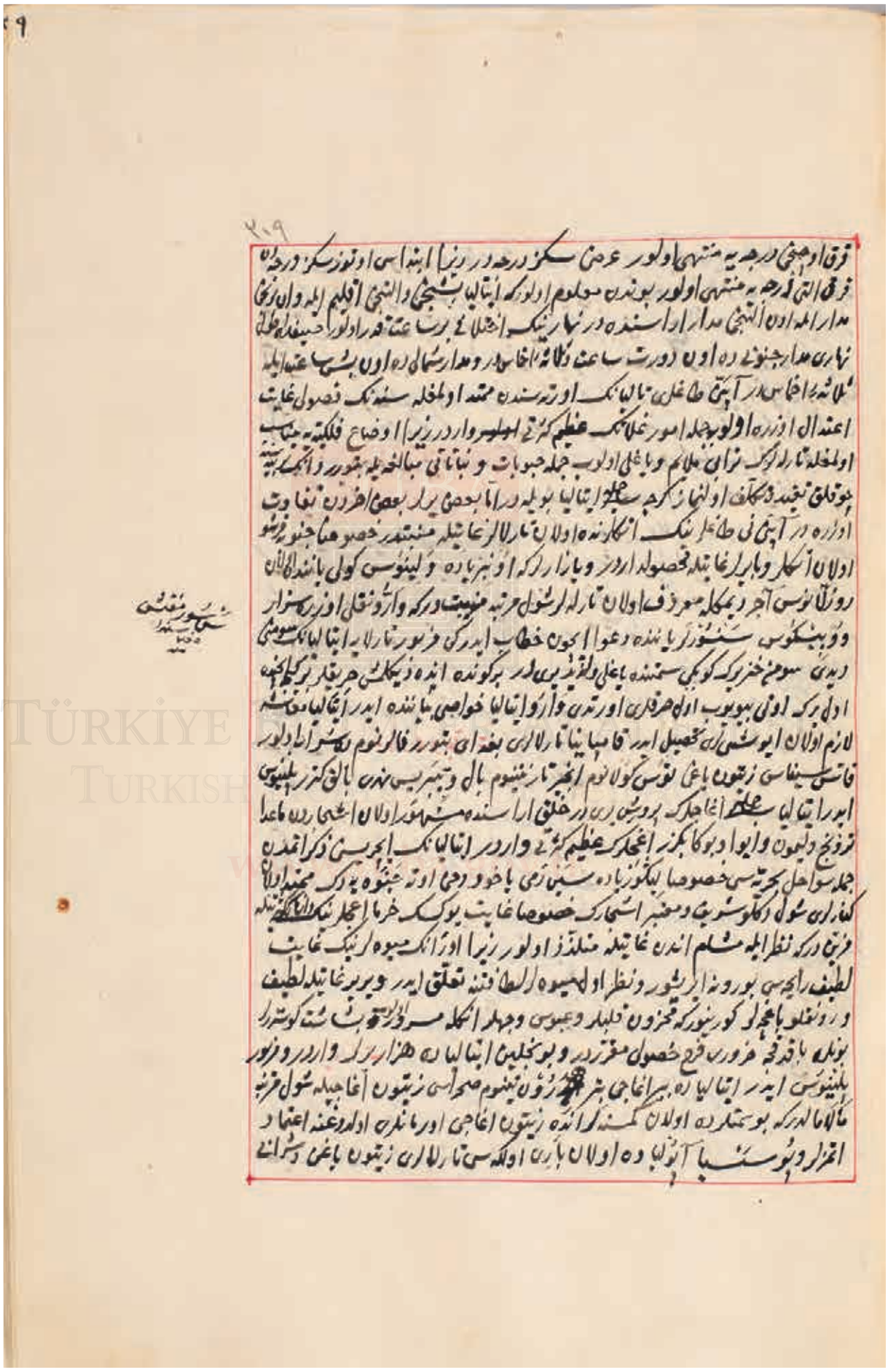

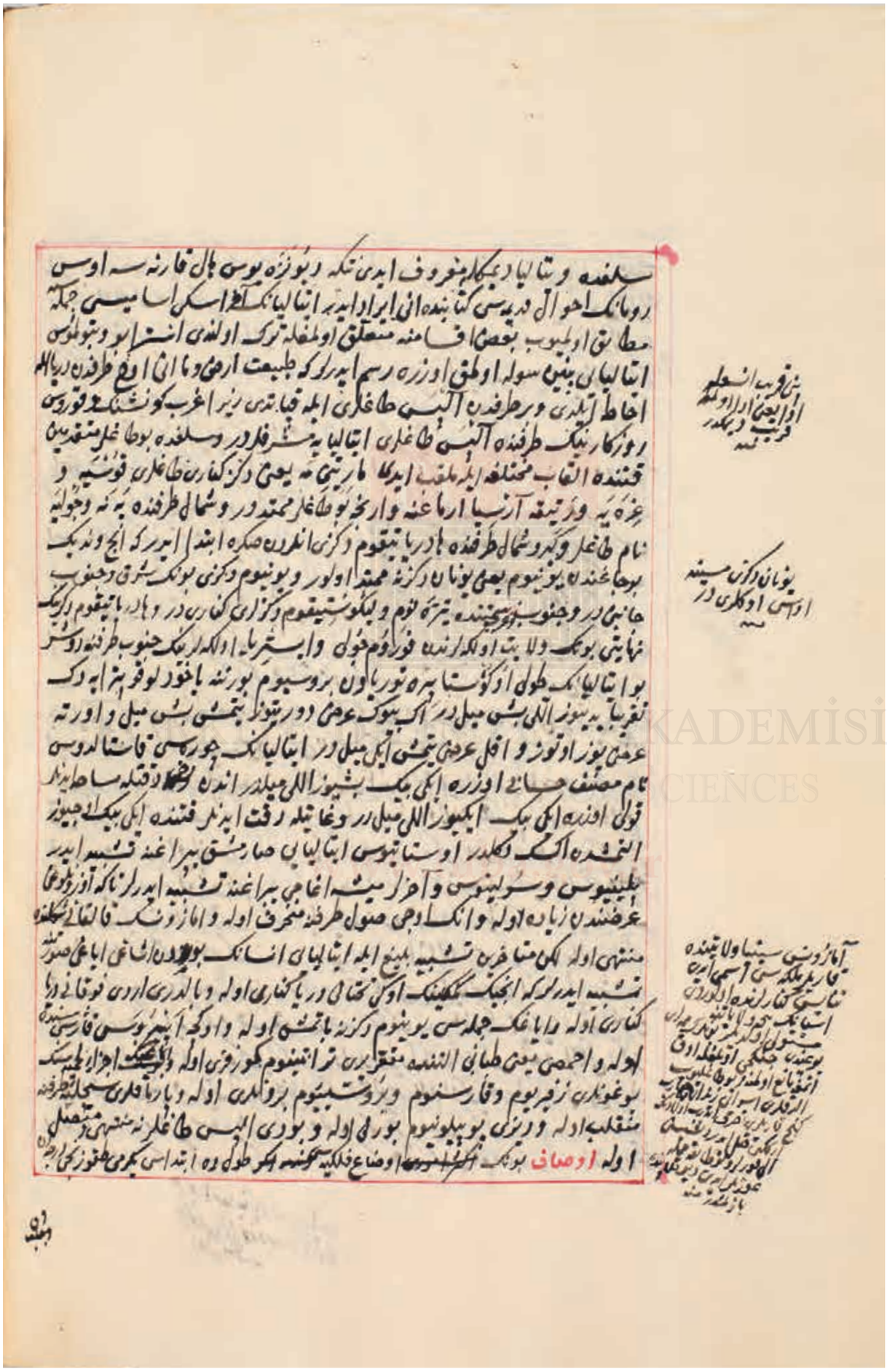

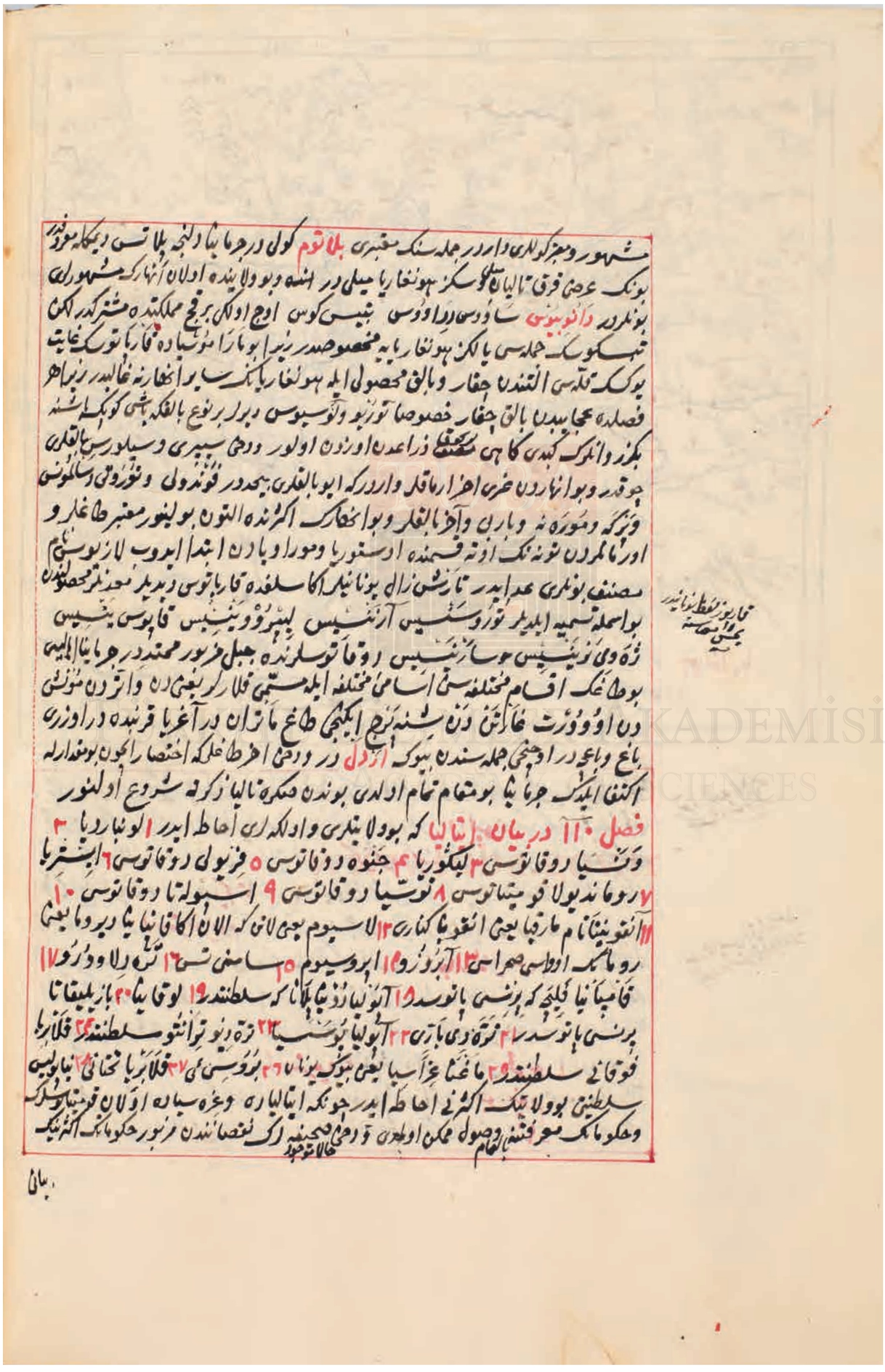

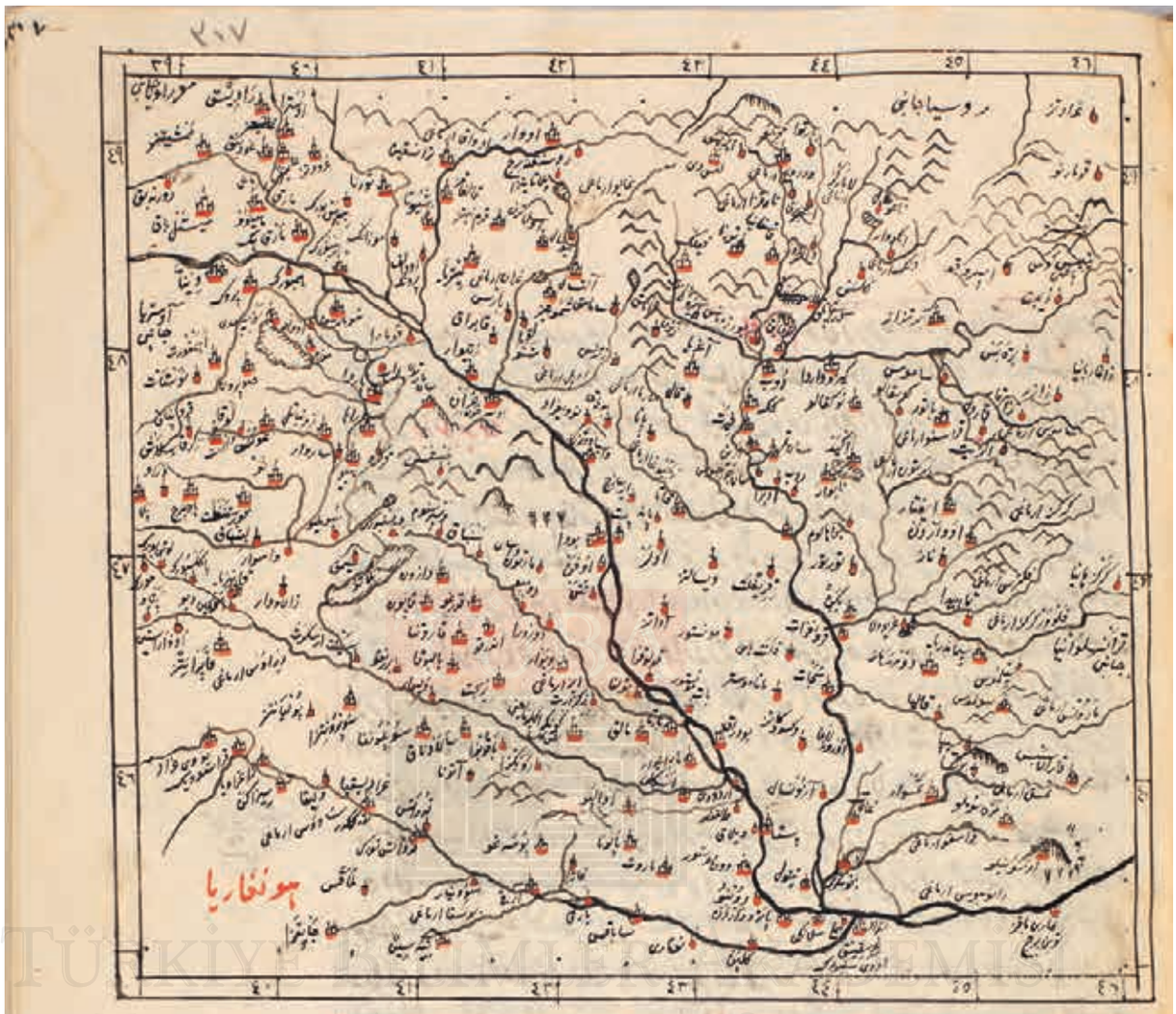

بیک دور نبور انکی التی سنه سنده مزبور جنگ واقع اولدی توانک افندیسنه بوقاری کیدوب
قرستیا نبرک آغاتیله دانهذا میله مشهور بیچ رلره وارر والپو نام شهر بیک بشیوز فرق
اوج تاریخنده الذی دراوسی ارماغی اوزرنده گونکوه البزیا یعنی بش گلیا بیک بشیوز
فرق اوج تاریخنده الذی و زیجه تا بیک بشیوز التمش التی تاریخنده الذی و بالاده ذکر
اولنان بورا و استرغونیوم تونا اوزرنده درجمهور رلنجه غزان دیکله موفد رسلفیده
ارتیا پسقوپوسک کرسی ایدی حالا تورک الده در البار غالیسی جمهور رلنی اوتنول
اووی زنبورک دیکله موفد رپادشاه ترک تاجی وتره سی بری اولمله مشهور رشهر در
بیک بشیوز فرق اوج تاریخنده التمش در ارقالوب اول اولکه قرنه سینن جرد نبوس نام سلطان
دن سنک سقطراسی اولان استریدون نام شهر واردر ورحی قونورا اده ده بنا
اولنمش برمتین شهر در تورکلر اکا بزنج کره جهوره قصد اتمیلر و جوزینوم جمهور رلنجه آ
نونه اوزرنده بنا اولنمش برالمانیا شهر در باقی قلان شهر لرک اولنی انبار بوولا تیک بلجه

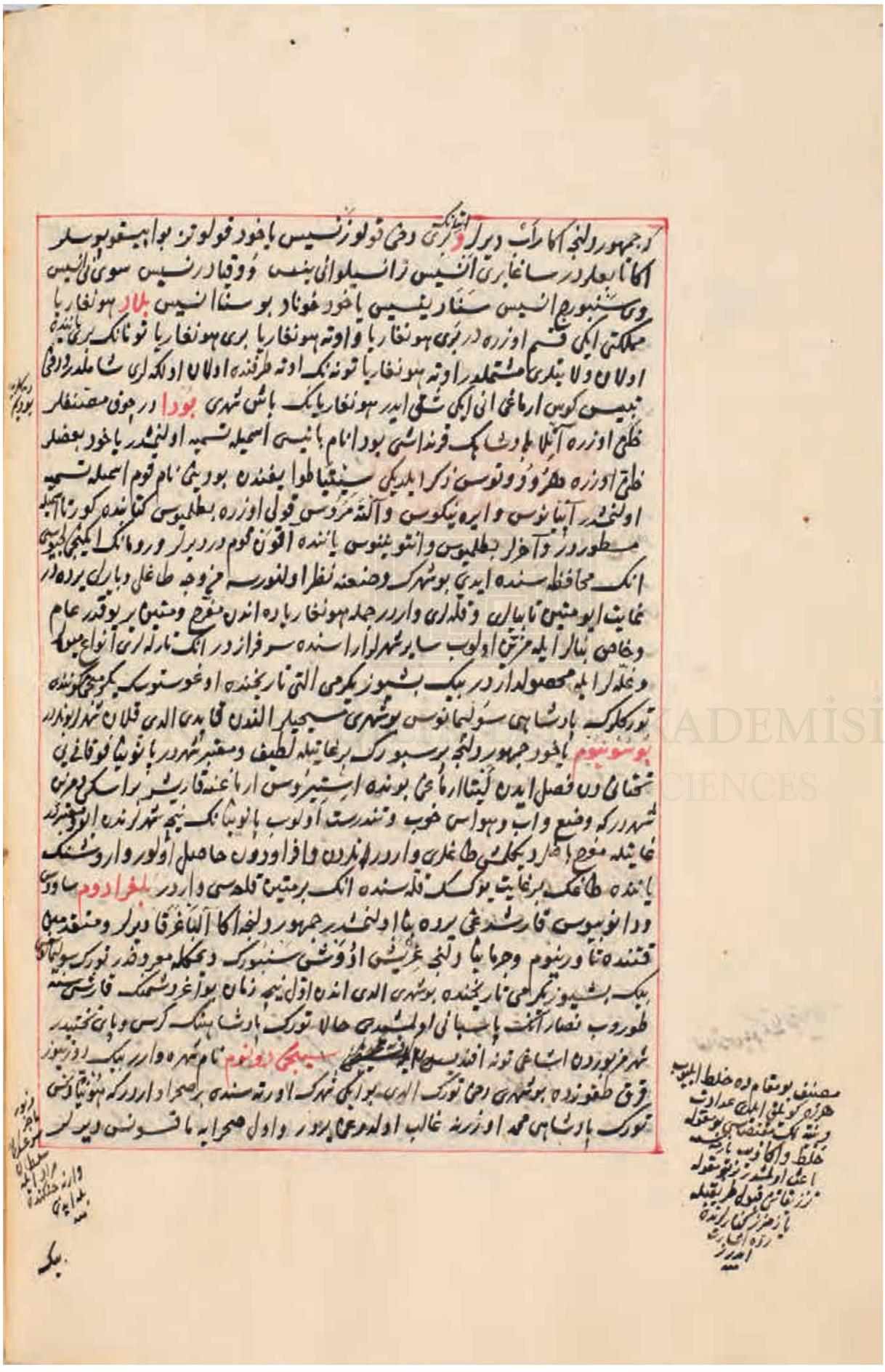

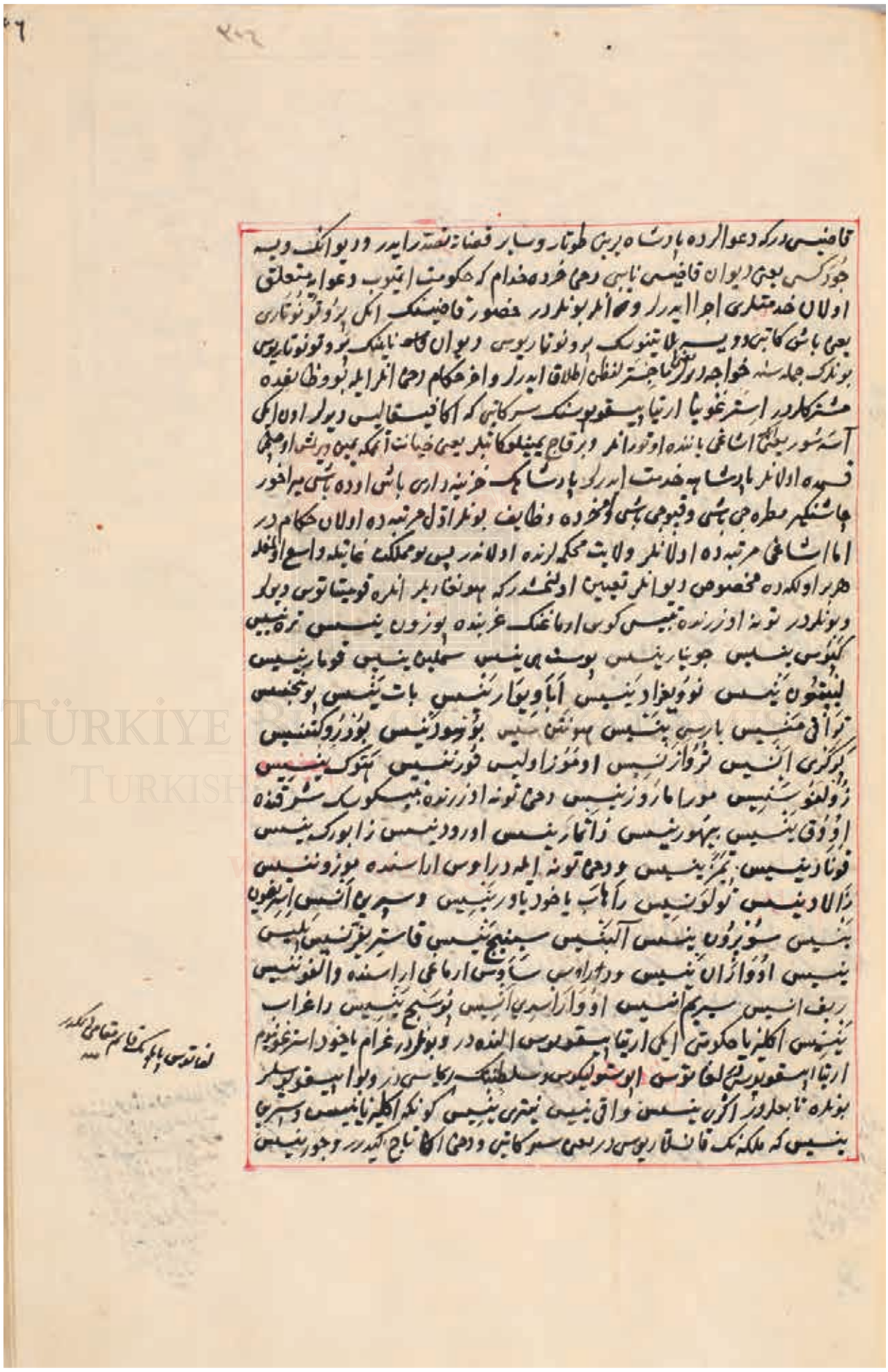

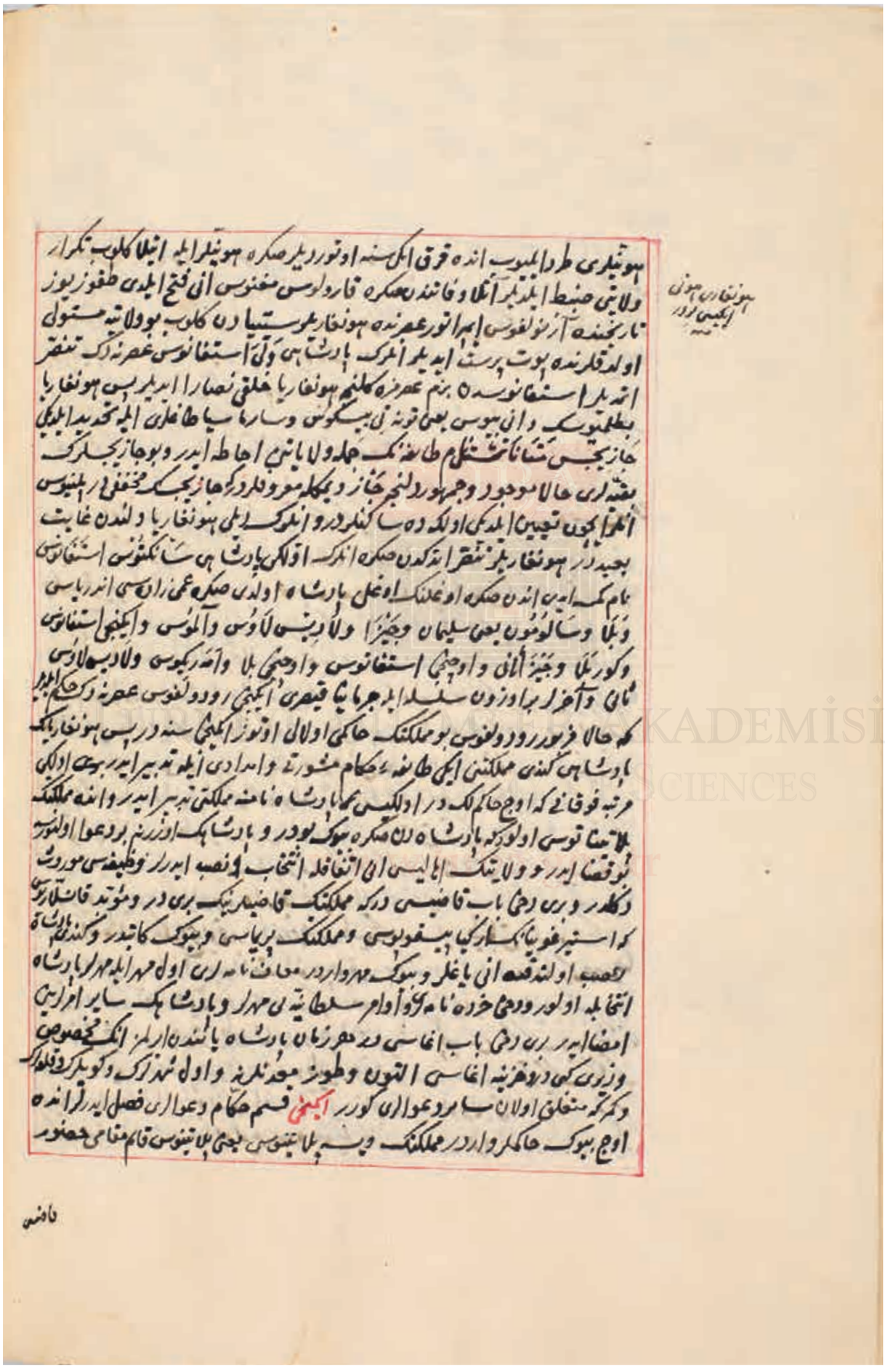

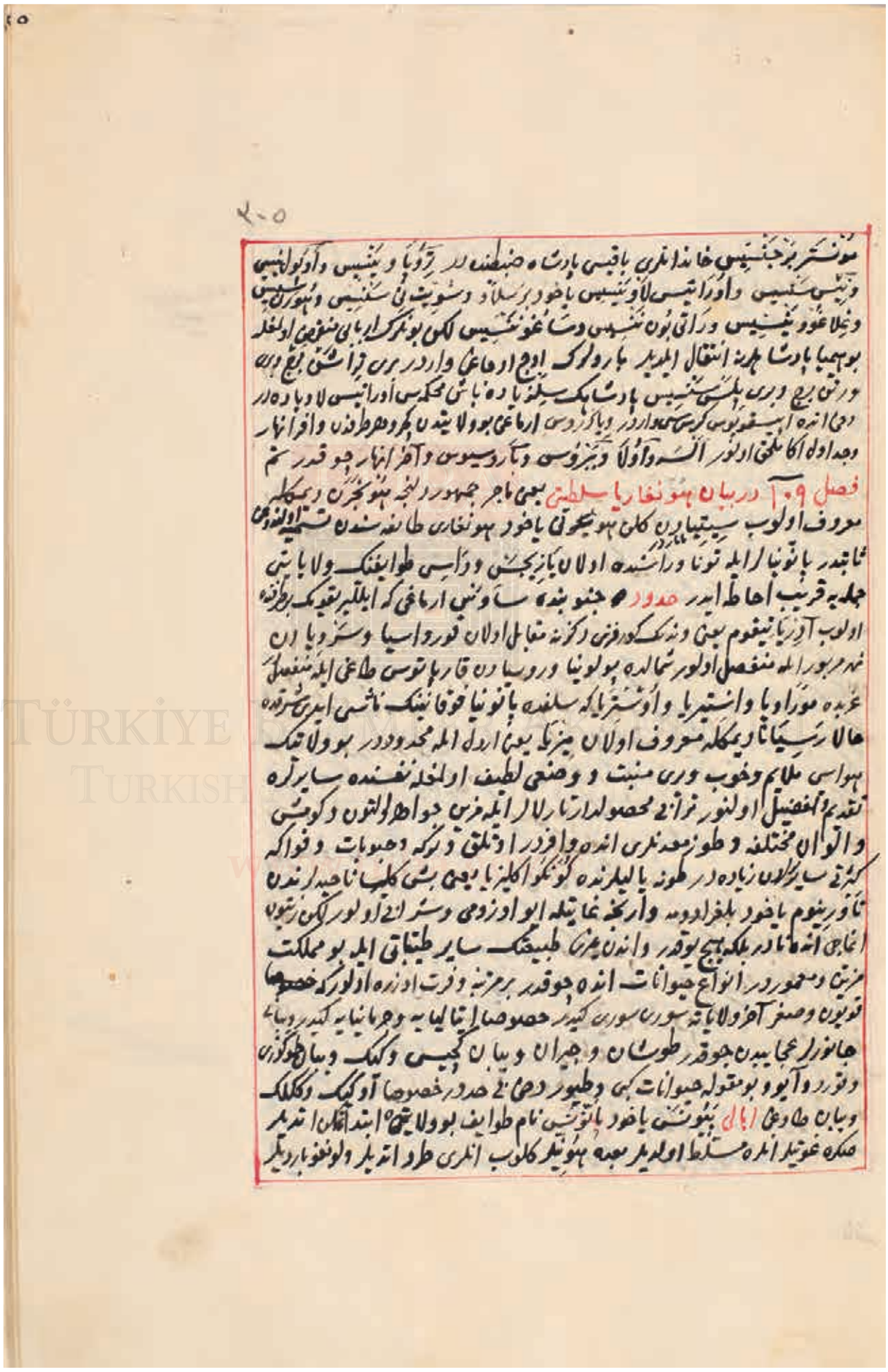

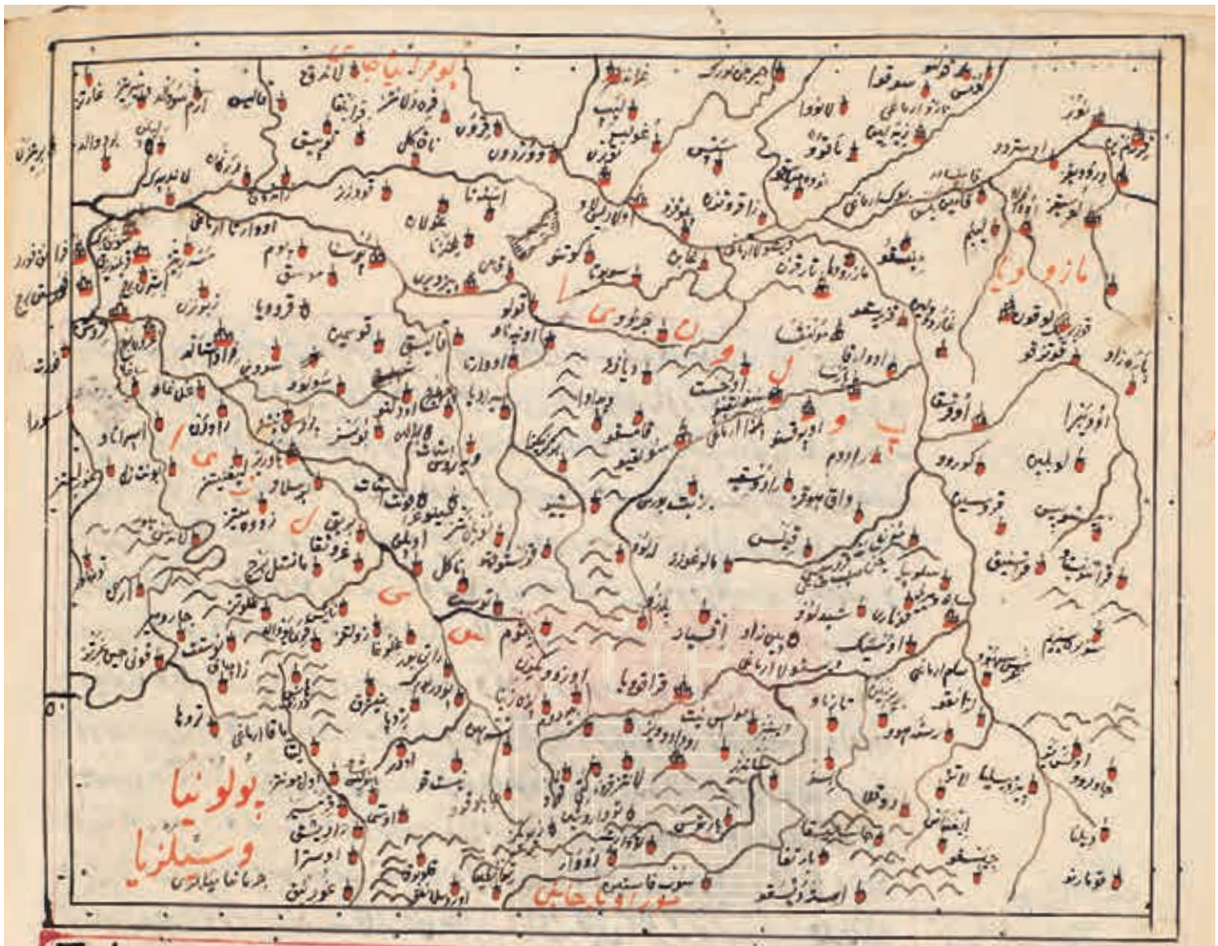

TÜRK TARİH KURUMU AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF HISTORY

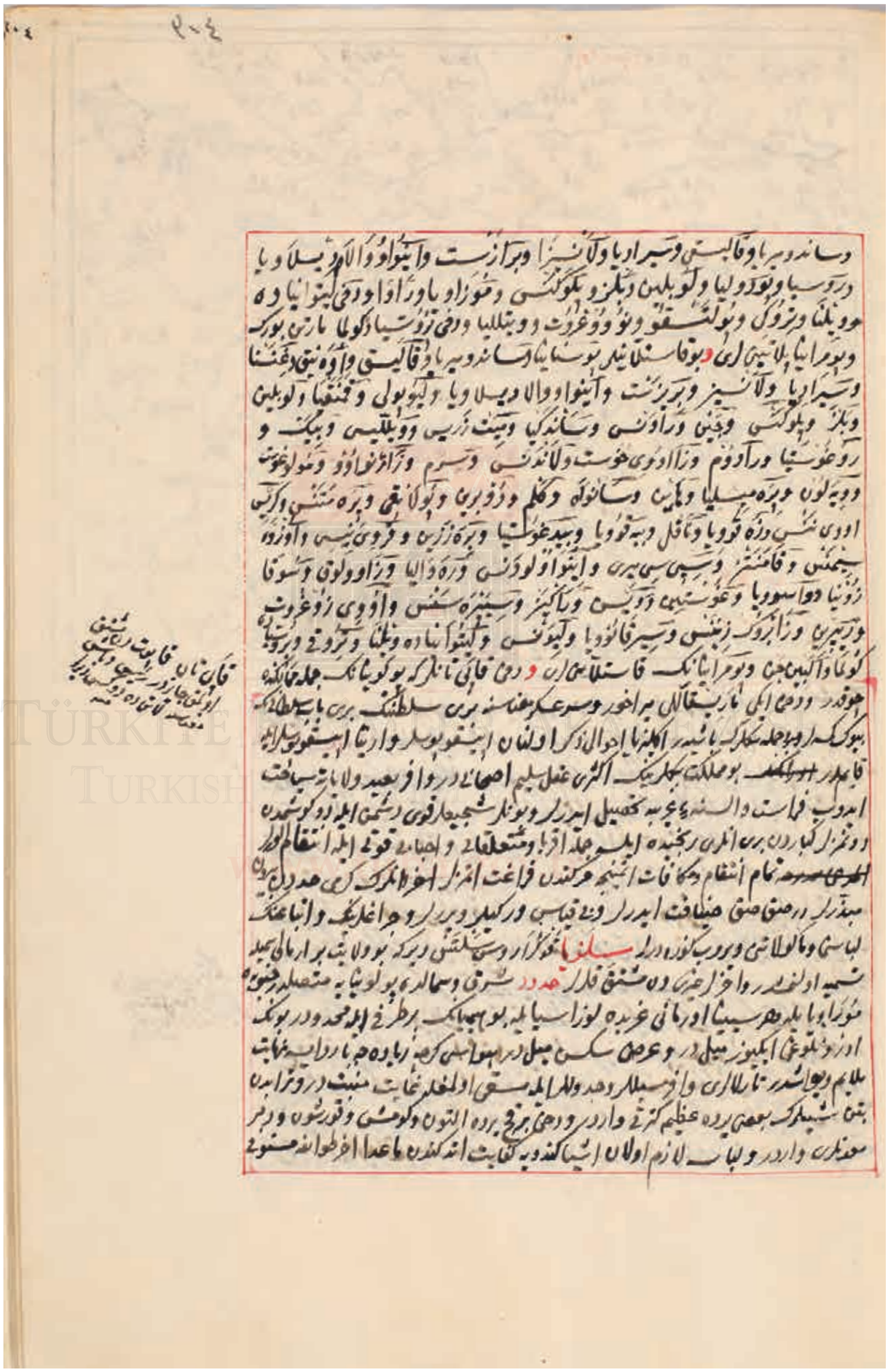

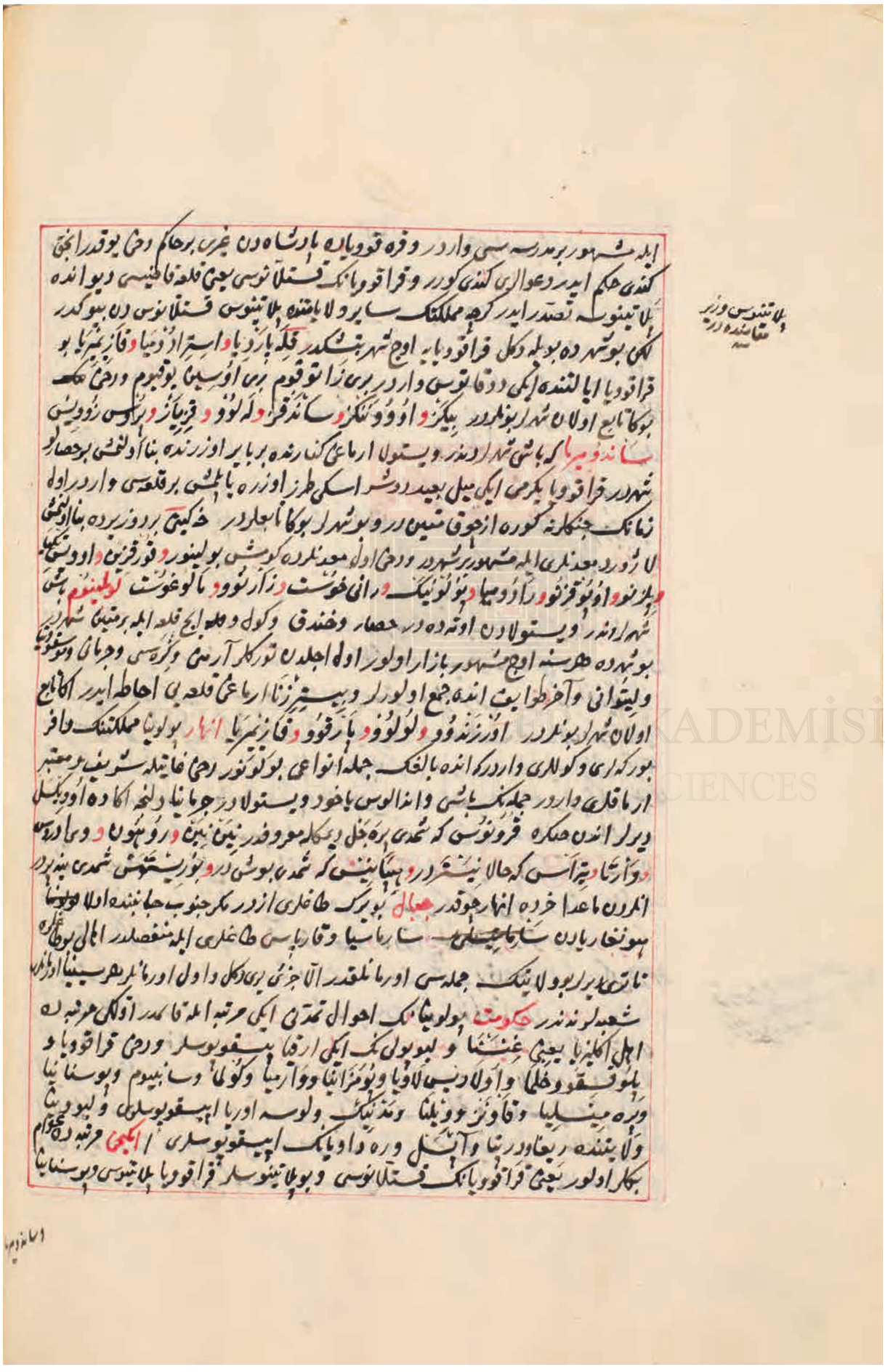

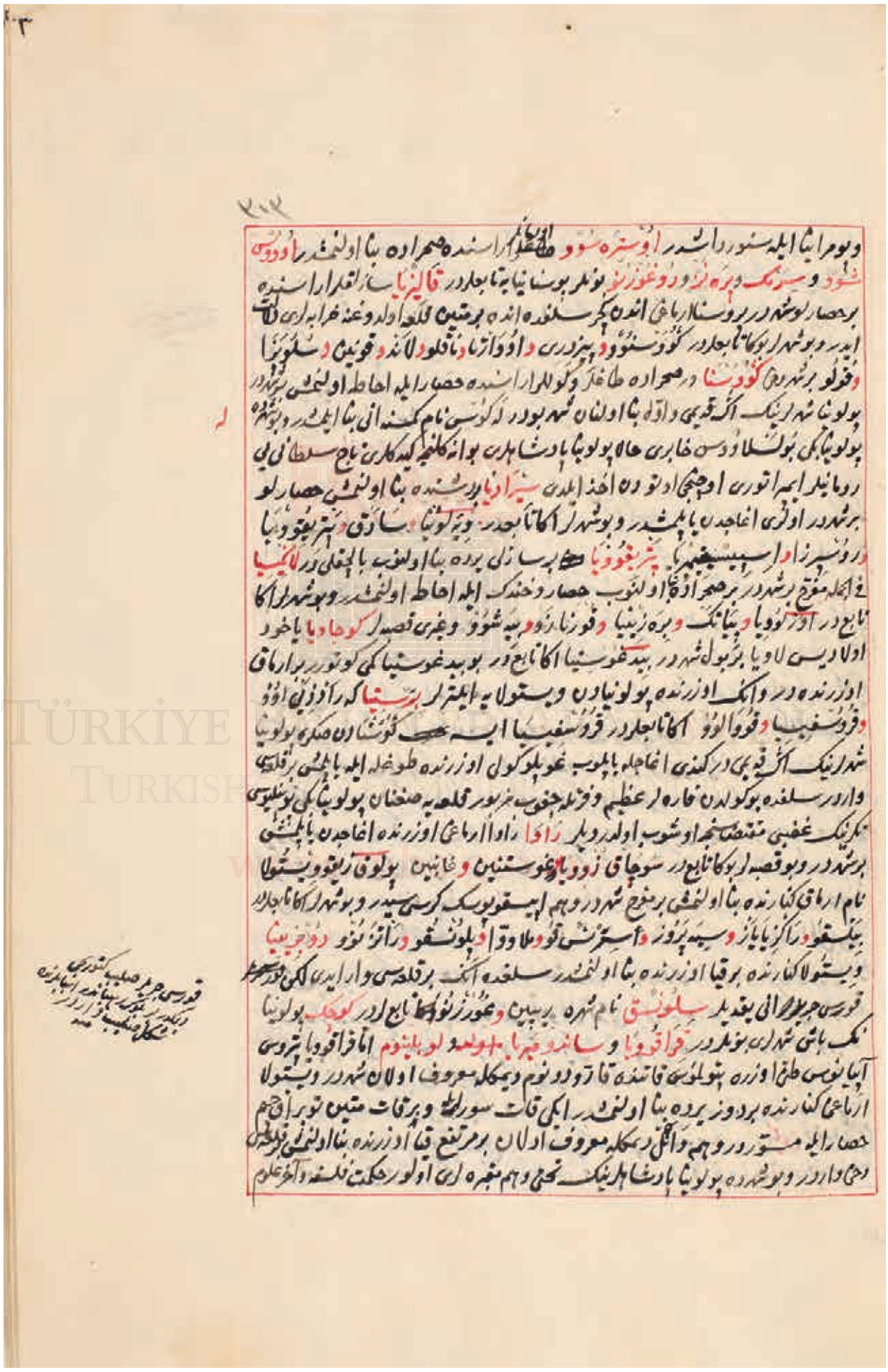

فصل ۱۰۰ در بیان بولونیا سلطنتی بولونیا دلنجه پول ایطالیه یک روز لکدن تسمیه
اولنمشدر غایتله واسع ولایتدر حدود شمالده بورغوستیا و بومرانیا شرقده ماسکوبیا
ماشوبیا و لیتوانیا جنوبده روسیا و هونغاریا طاغلری غربده لوزاسیا و سیلزیا
و مورا و بایله محدوددر طول دوریوز سکسن میل و عرضی اوجیوز میل دربو
ولا بتک هواسی صاف دخالی لکن شدید البرد دراز و شتا غایت شدتلی اوزره
اولور بو ولایت جله دوزاولوب اربه و بغداى و سائر حبوبات ایله محصولدار در
و میوه لر انواعی و عسل و باغ و فرت اوزره در دونوبرا قدن قازمه طوزک عظیم کرتی
وار در اهالی گنده تاتری ریکله معروف اولان طاغلرک دیبلرنده نحاس و کبریت معدنلری
چوقدر و مواشیسی وافر اولور ساقسونیا و جرمانیانک تعداد لکسی بولونیا صنعرلری
ایله گزر لر انواع حیوانات بونده چوقدر وحوشی وطیورک کرتی حسابه گلمز اورمی ریکله موصوف
برنوع حیوان وحیشونتس ریکله معروفی برنوع دخی ویبان اوکوزلری وانکلری وارکلری
وبونلر بگزر حیوانات غریبه اندن چوق اولور وانواع طیورک کرتی عکسارهٔ کورنمز
تحریک ایدر بولونیا بولنسی لاتوسی قاریی عمرنده بیک برنار یخنده سلطنت پایه سنه
چقمش ایدی و بولنسی لاتوسی قاریی رومانیلر ایمپراتوری اوجنجی اوتودن تاج سلطانی
المشایدی. حتمی بدی یلدن صکره بولنسی لاتوسی اودالسی امارتنده رومایاپاسی
بو ولایتی سلطنتدن تنزیل اتدی اول اجلدن که مزبور بولنسی لاتوسی قرافوا ایستفوسی
اولان اسقان اسلاتوسی قتل اتمشیدی لکن بیک ایکیوز طقسان بشی تاریخنده
تکرار بو ولایتی اسکی پایه سنه قالدرب بیوک بولونیانک و بومرانیانک دوقالغی پرمیسلاوسی
سلطنته انتخاب و تعیین اولندی اندن صکره بولیه باقه قالدی تقسیم
بو ولایت ایکی قسم اوزره تقسیم اولنور برنجی بیوک بولونیا برنجی کوچک بولونیا بیوک بولونیا
زیاده جه شمالی در و وارتا ارماغی ای اورته سندن ایکی شعبه ایدر کوچک بولونیا جنوبی
و ویستول ارماغی اندهٔ اقار بیوک بولونیانک معتبر شهرلری بونلردر بوسنانیا واردهٔ
و بوسنا ارماغلری اوزرنده بابزلر اراسنده بنا اولنمشدر ایکی قات حصاری وارد طوغله
اوزرنده بنا اولنمش وسلفوه واسع خانه لری چوقدر وارتهٔ نک اوتهٔ کنارنده برعظیم کول وسازلق
ایله احاطه اولنمش واسع واروسی وارد هر سنه ایکی کره اندهٔ غایتله مشهور بازارلر اولور
و ایستفوسی کرسی سیدر بولنک اعمالنده اشتوفصه لو واردر قوشکین بالخلوص زلقدر
اراسنده سکز میل اندن بعیدر و مرتبهٔ زیرزگز بونک اولی جله اغاجدن بالکمدر سیلزیا

بوهمیا

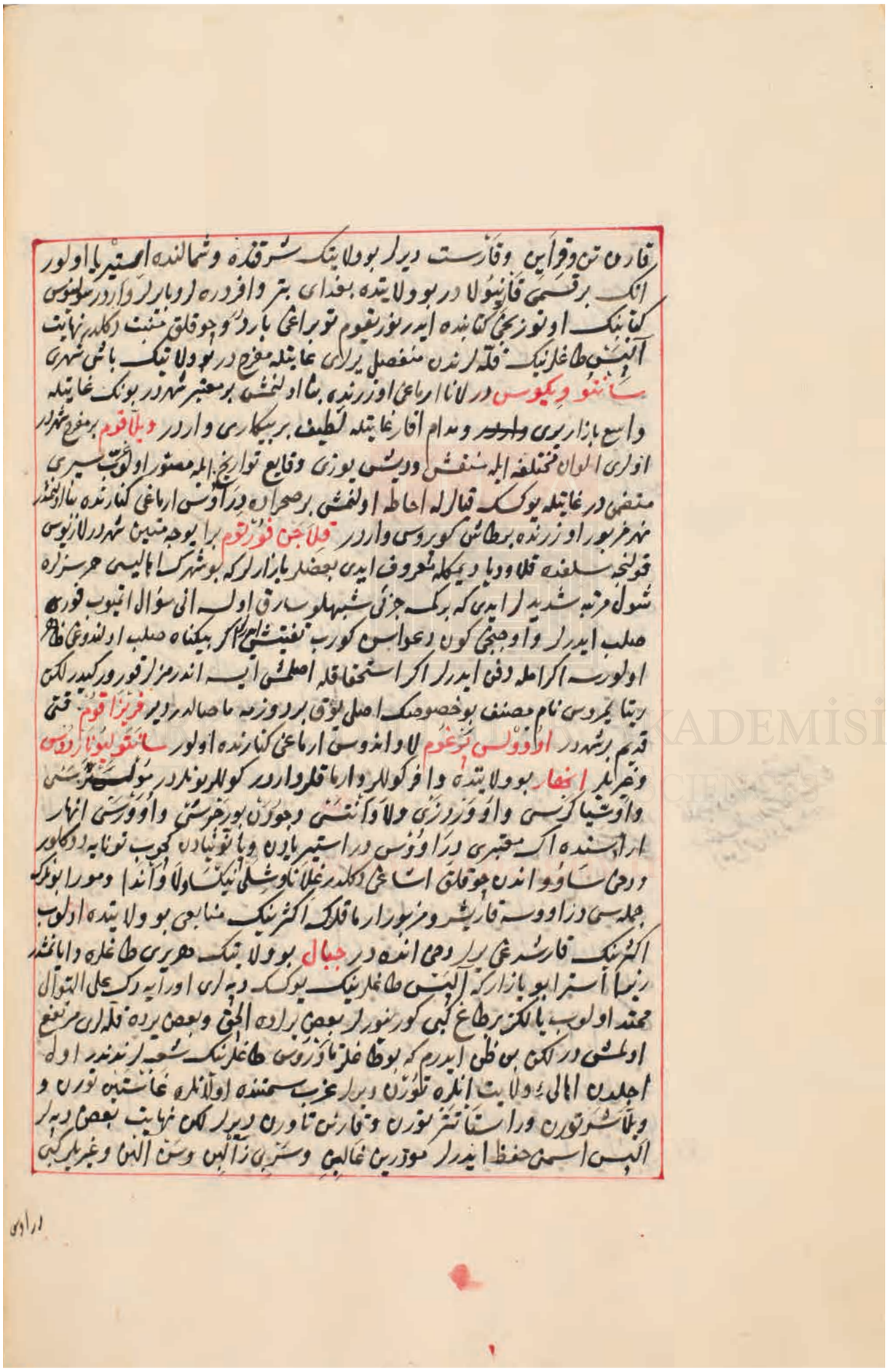

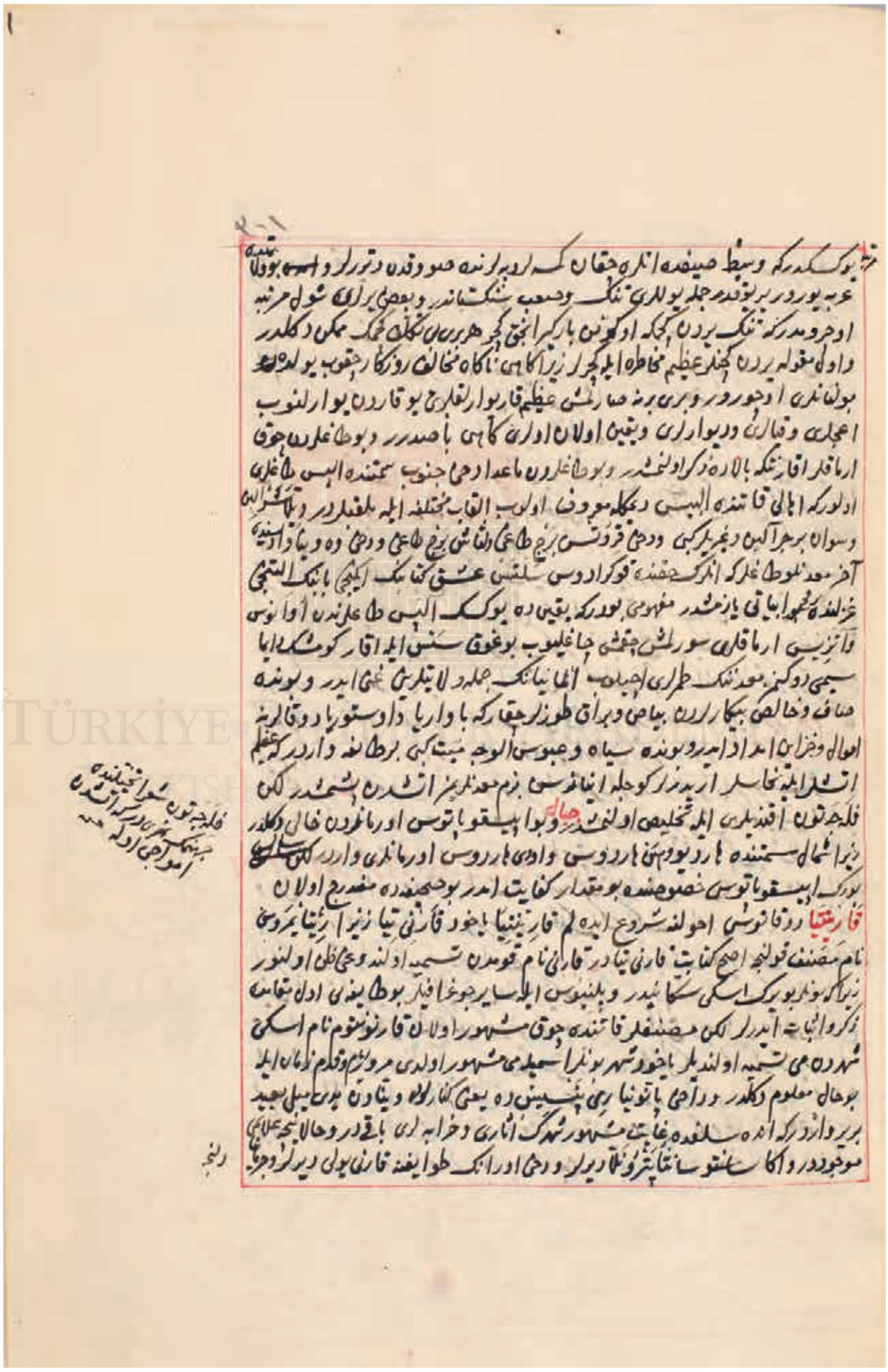

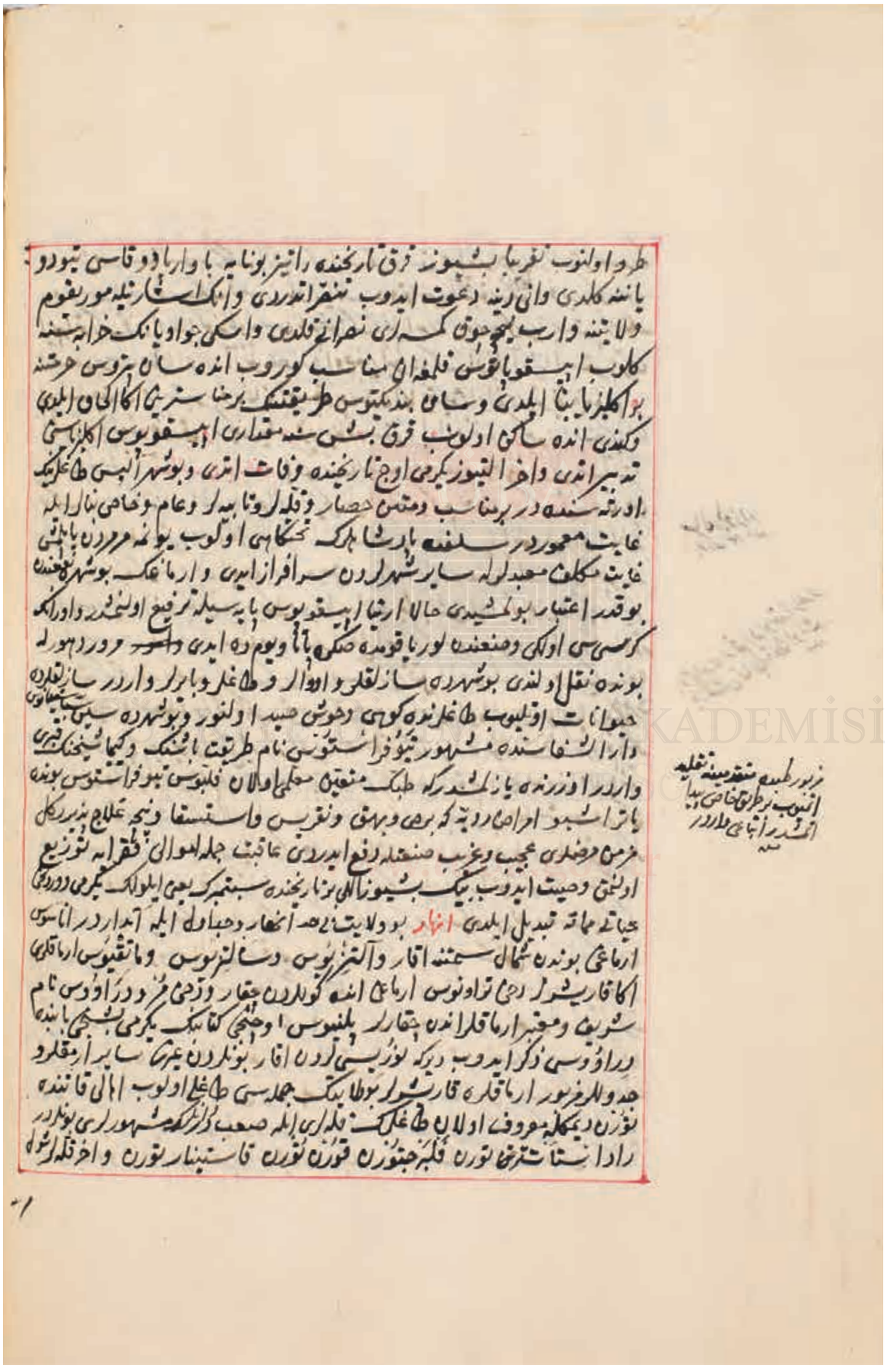

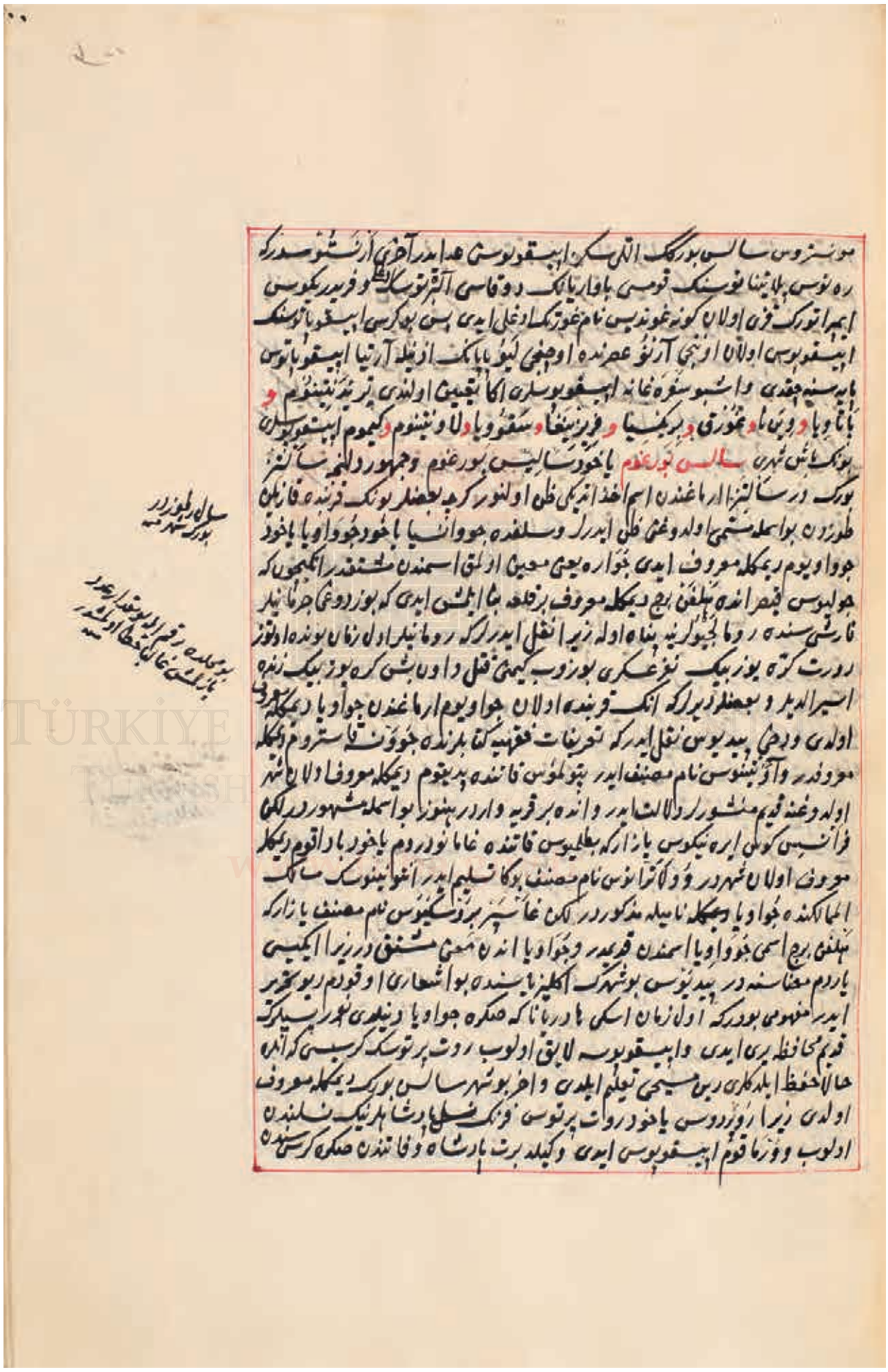

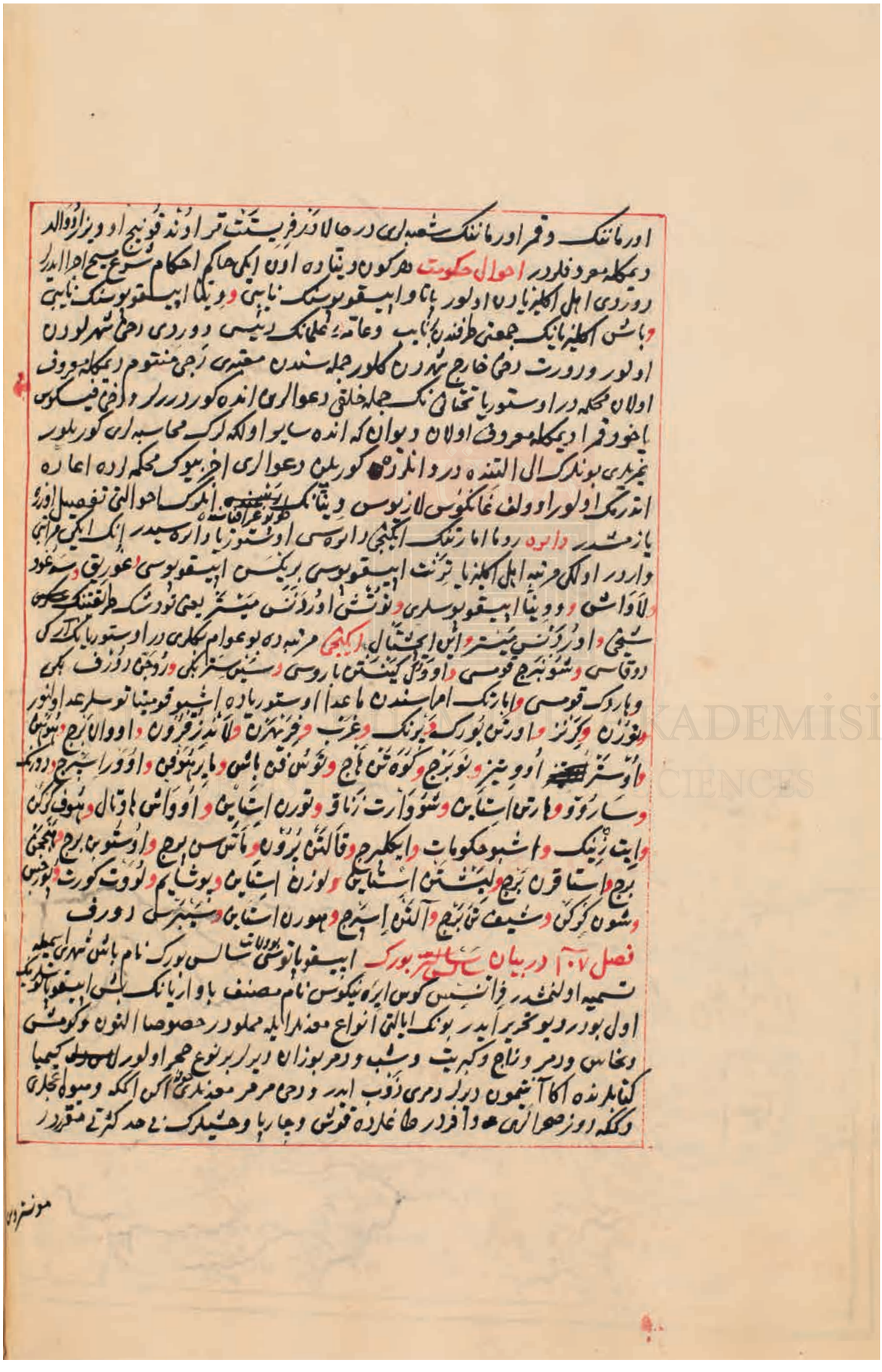

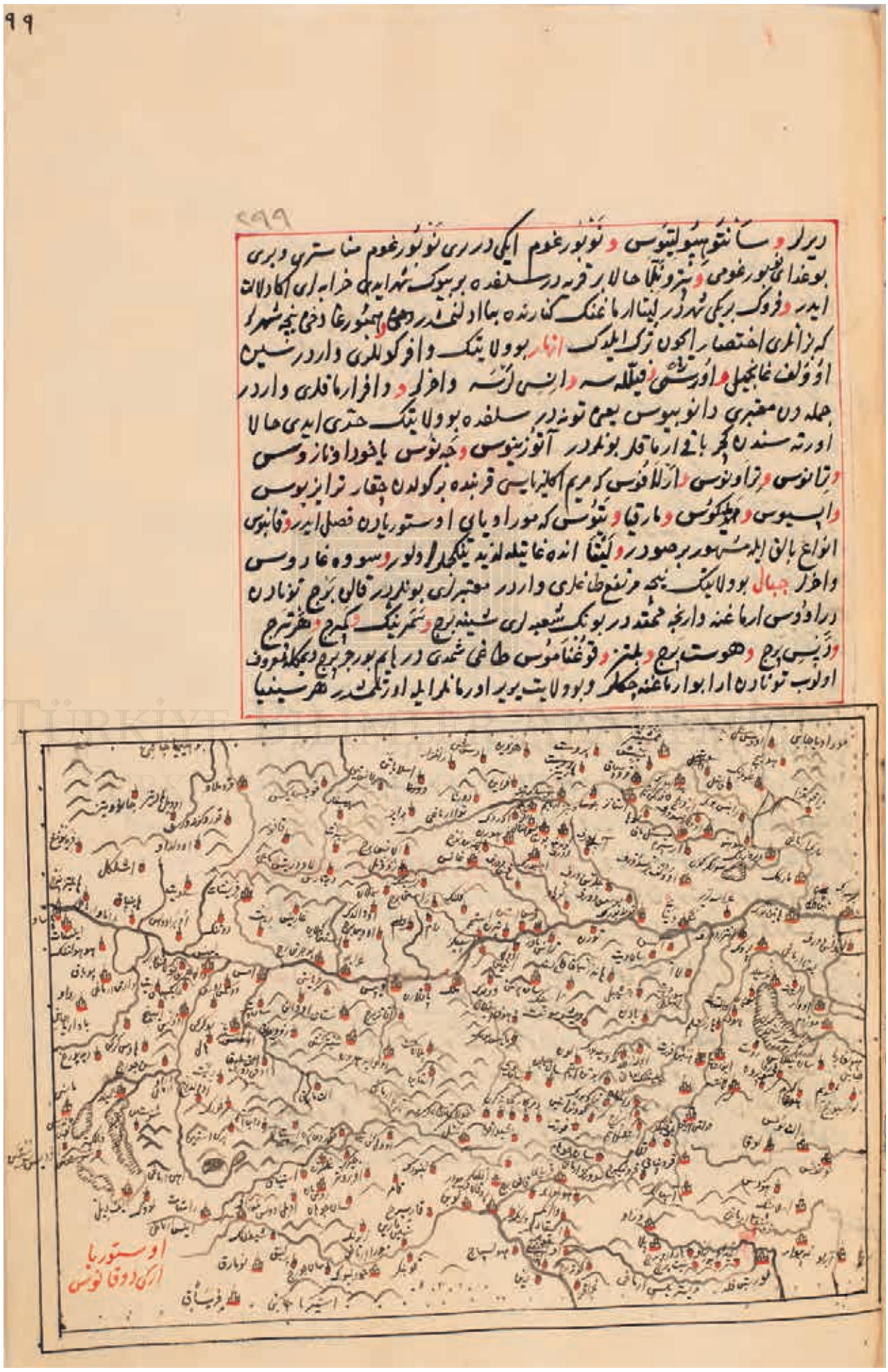

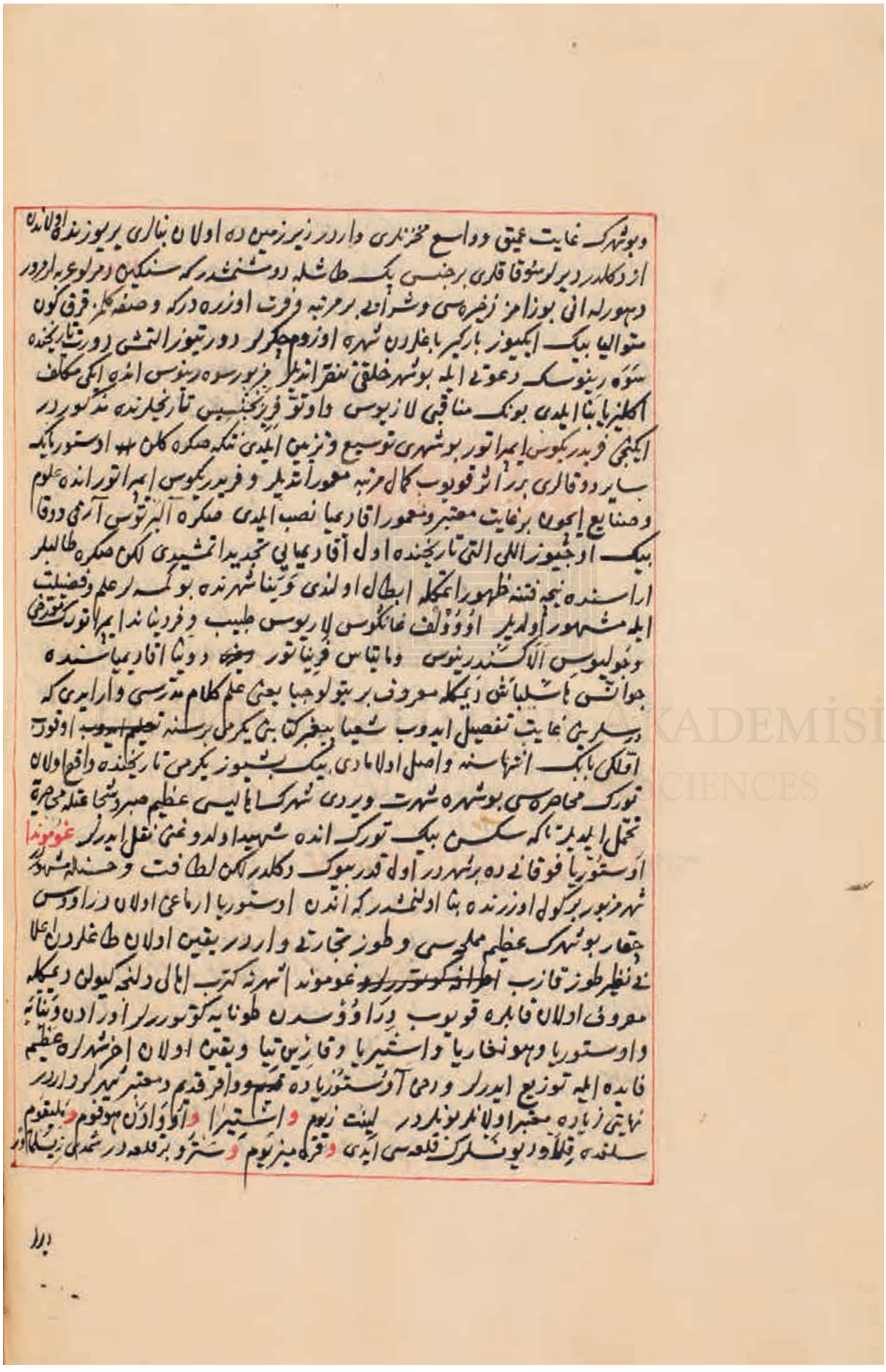

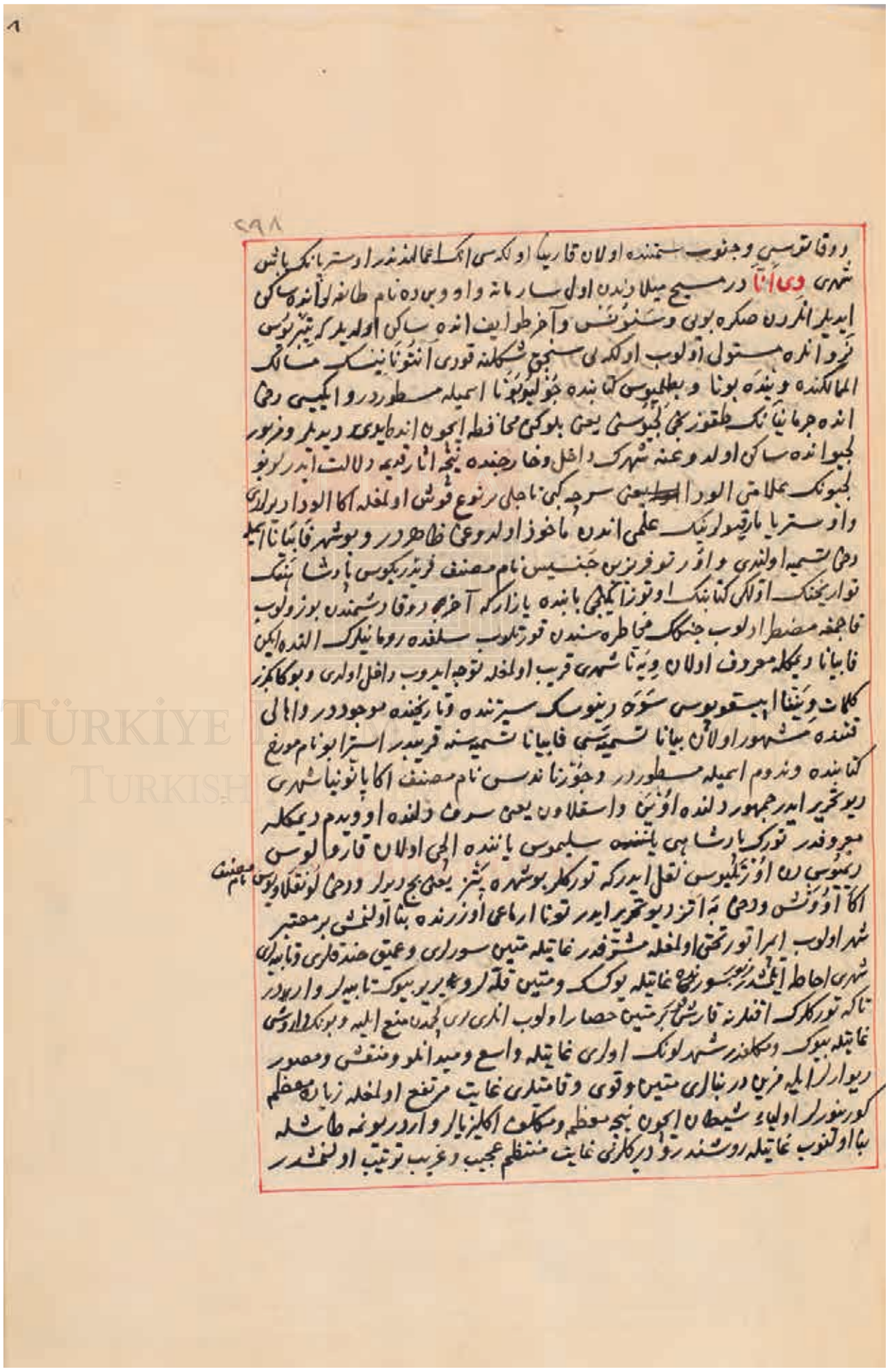

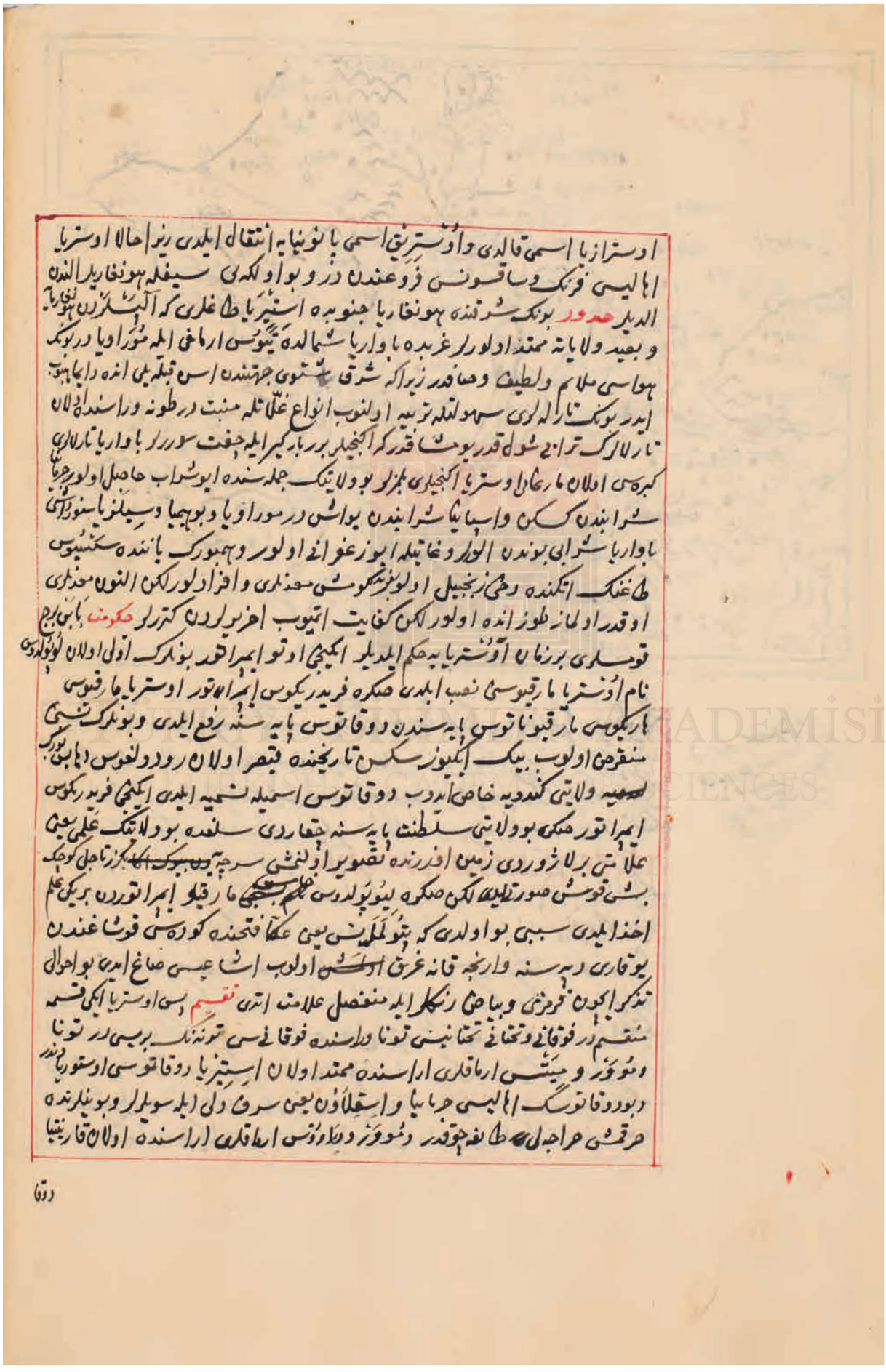

نام مصنف ایدر بو ولایت خلقنک اوضاعی بوهیمیا خلقنک اوضاعی کبی در دبو ولایتک
کویلرنده جمله اموال اشتراکنه اعتقاد ایدن اناباتستا نام خارجیلر قارشی مورش ساکن
اولور مرقاتور موراویاده اشیو قومیتا توسلری یقین ایدر هوکن اووالد وشونبرج
دبو حکومات لومنیک دوبرانتیز جمنیکز اووالستن پیت نیکس نوهوس تلشک
بوسقوویتز تربیتش دیرنوویتز راجتز بو مقام ره موراویا تمام اولدی

فصل ۳۰۶ دربیان آوستریا نک ارتیا دوقاتوسی سلفده پانونیا فوقانی دیمکله
معروف ایدی اوولف غانکوس لازیوس نام مصنف قولنجه آوستریا اسمی قدیم دکل جدیددر
بو ولایتده چوق اسن آوستر یعنی جنوب روزکارندن تسمیه اولنمشدر یاخود جرمانیا
لغتی اولان اووستریک لفظندن تسمیه اولنمشدر زیرا اسکی فرنکلر جنوب طرفنده
اولان کندی ممالکنک سنورنه بو اسمی وضع ایتدیلر نتکه غربده اولان سنورلرله اوستریک
دیدیلر لکن فرنکلرک اوستریکی ره نوس سمتنده ایدی صکره اوستریک اسمی اوستراز یا
اسمنه تبدیل اولندی ومزبور لازیوس اولکی کتابنک ایکنجی بابنده اوستریا طایفه سنک
بیاننده دیرکه اوستریک اسمی اوستراز یایه تبدیل اولندوغی زمان فرنک سنورلرنده

اولموزیوم وبعضلر قاتنده اولومونسیوم شهری ایپسقوبوسک تحتی در سابقا
وولوغرات دیمکله معروف ایدی وبو ایکی شهردن ماعدا کوزل سوایلر وحصارلر
وقلهلر وبوکا بکزر نیجه شهرلر واردر زوویما ورادسق وایغلاویا ونووا سیوتیاس
یعنی یکی شهر ونیقلوس بورک واوویس کیرخن وقرمسر وبوسرلیتس که سلفده
مارقیولرک تحتی ایدی وبو صحیفه ده درج اولنان اخر شهرلر انهار موراویانک باش نهری
موراوا یاخود ماراواها در بتولموس قتنده قیابروس وجمهوردلنجه دیه مازه دیمکله معروفدر
بلشهر باشی شهرلرندن اولان اولوموزیومی احاطه ایدر واندن پانونیایه اقوب وا فرصولر
کندویه قارشمغله بیویوب آخر تونایه دوکلور بوارماق ولایتی کندی اسمیله تسمیه ایلدی
دیرلر یاخود بو نهر ولایت اسمیله تسمیه اولنه بنم قتمده بوراجدر نهر فربوردن صکره
معتبر انهار بونلردر تیا یاخود دنس ودوبراویوس نام مصنف قتنده تارسا وبعضلر
قتنده تیزیا در بو نهر بجسموندوس قیصر قبری ایله مشهور اولان زیوا اینا نام شهردن کچوب
موراویا ایله اوستریا اراسنی فصل ایدر وایغلا که انک اسمندن ایغلاویا شهری تسمیه
اولنمشدر موراویانی بوهیمیادن فصل ایدر وموراویایه اوغرار اودرا ارماغی
اولوموزیوم قربنده چقوب کندی اسمی متغیر اولمیوب اوقیانوسه ممتد اولوب
اکا دوکلور بعضلر ظن ایدرلر که بطلیموس قتنده ویادروس دیمکله معروفدر قوش بازلر
بیه اراسنده اودری دیمکله معروف اولان قوشک اولایاجق طامندن تسمیه اولنمشدر
وحالا موراویاده اودرا ارماغنک یاننده بو مقوله توزاقلری قورارلر وهاما ارماغی
کرچه کوچکدر لکن ذکر اولنمغه لایق حالی واردر زیرا موراویانک اک منبت تارلالرینی
صو وارر وبو تارلالرده حاصل اولان بغدای کثرتندن اکنجیلر بوکا موراویانک نوری
دیرلر وبو ارماغک اطرافنده اولان تارلهلرده مارکوس انتونینوسک وقومودوسک
ونیجه قیصرلرک کمش والتون سکهلری سایر تارلالردن قازلدقجه چقار وبو سکهلر
موراویاده رومانیلرک مارقومانیلر ایله ایلدیکی جنکلره دلالت ایدرلر ودخی نیغرا یاخود
جمهوردلنجه سوارتا وسویت توا که اولموزیومه شرقده قریب اولان بروتا شهرنه مرور
ایدرلر بو ارماقلرده انواع بالقلرک عظیم کثرتی اولور وبو ولایت بوهیمیا قدر طاغلی
دکلدر لکن یریر طاغلری دخی واردر بطلیموس بونده اورسینیوم وغابرتا اورمانلرن
تعیین ایدر بو ولایتک اهالیسی غایت حویراو طوکوز کبی غارتکرلردر بو لسانی قارشقدر
لکن بوهیمیا دلی سایرلره غالبدر زیرا جرمانیا دلی انجق شهرلرده اکابر اراسنده سویلنر دوبراویوس

نام

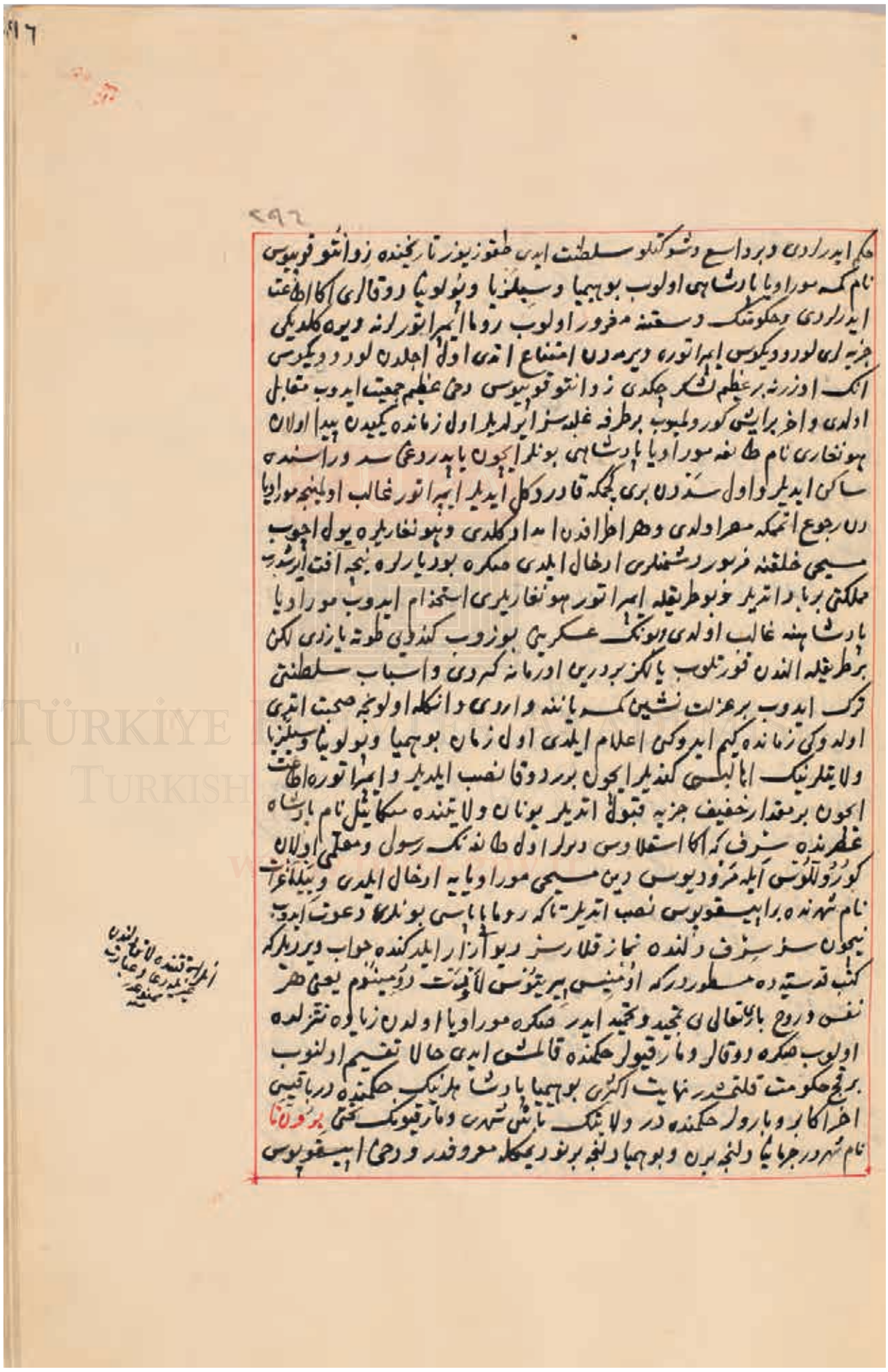

بولغنک اصلندن تخمین ایدرلر که مارقومانیلر جمهور دلنجه دیه مارق دیمکله معروف
اولان جرمانیا اولکه سی یعنی البیس ماوراسنده اوقیانوس سمتنده براندبورک
مارقیاسی صکره مکان اتخاذ ایلدیلر زیرا الالبسنه دیه مارفکر یعنی مارقومانی خود
مارق منتزیرلر وبعضلر اولورکه مارقومانی لر آلمدون اسم اخذ ایلدیلر زیرا ایچکه
سوار اغاسنه مارشتالر یعنی آخر انرینک حاکمی دیرلر اول اجلدن که مارا ومرزه
جرمانیا دلنجه آت وقراق مغاسنه دینسی بوولایته مرهن لانت یعنی قرا اقلر
ولایتی دیرلر لکن اولکی رای بوندن قبوله افتدیر هدود مورا اویاشمدیکی حال اوزره
اوج اطراقندن طاغلر ایله واورمانلر وارماقلر ایله محدود درشوقده هونغاریا طاغلری
غربده بوهیما شمالده سیلز یا طاغلری واورمانلری وارماقلری ایله محدود درو صوب
طرفنه آوستوریایه متصل وزوزدر بعضی برلرده تایرنا ارماغی اوزاخ یرده برکوچک
جلد ول ایله اندن منفصل اولور اب وهیا بوولایتک هواسی ملایم اولغله مزمنعفن
اسهلسور وفاسد اولوب اهالیسنه خلقی کثرتله کوره ترکه وشراب وسایر معاشه لازم اولان
اشیا یله مالامال در وزعفرانک عظیم کثرتی واردر بوولایتک اچرسی روماز
صحراوناراللر درتوراعی سلایم ومنبت اولوب غایت اکن یری در بوهیما توراغندن
بولک توراعی باغله زیاده اوفق اولوب انده حاصل اولان شراب بوهیما
شرابله جودت وکثرتده غالبدر وبوولایتک داخلنده بیچه باغلو یرلر واردر
ولایتک جلهسی معمور وخلقله شول قدر مالامال درکه + مواشیلر کزوب
اوتلایجق برقالمیوب جمله شنلک وتمارله وباغ وباغچه اولمدیر ایغلا شهرینک
یاننده اولان بوده تنام طاغلرده معدنلر واردر زیونقل ایدرلر وبوخصوصه
تعجب اولنورکه موراویادهکونلک وقتر برمرتبه اولورکه اخر برلرده ابرلدوعی
اغاجدن چقیوب تویراقدن قازیلوروبریده انچق بولنور اکاغراوستودیرلر
انده بوکونه کلبه لرها یاشکلنده اولانلر ارکک کونلکدن ماعدا رحال وتنوانک
فرح وذکری شکلنده کونلک چقار یقین ده اورانک اسکی اکابری اوجاغنده
اولان وتنس لاوتس آق ذکر نام کمه استرن رج دیمکله معروف اولان چقتلکنده
برباقلی بورکه سی قازدرکن رانا تک کوره سی بولوندی که صانع مرادی یعنی
انسان هیئتنده بتمثی بولوندی احوال حکومت سلفنده بوولایت سلطنت
پایه سنده اولوب انک مخصوص پادشاهی واراید که بوهیما دیولونیا طاولانه

حکم

فصل ۱۰۵ در بیان موراویا

بوهیمیانک شرقیسنده اکا متصلدر اول ولایتدن مرور ایدن نهر موراوادن تسمیه
اولنمشدر متقدمین اکا مارقومانیا دیرلردی اول اجلدن که پانونیا سمتندن جرمانیانی
تحدید ایدردی زیرا جرمانیا دلنجه مارق کنار معناسنه در واوراده ساکن اولانلره
کنار وحدود سکانی معناسنه مارقومانی دیرلردی نتکه بوبراویوس نام مصنف
بیان ایدر وبوطوایفک حقنده آری یانوس نام مصنف بویله یازر اول طوایفک
اخرلری قوادی ومارقومانی درصکره سارماتالرک برطایفه سی اولان یازیجیق
وژه ته وسارماتالرک اکثری انده ایدی موراویا سلفده مارقومانیلرک
اسکی مسکن اولدوغی بوندن معلوم اولورکه هانا ارماغی قربنده اکنجیلر
توبراق قازارکن رومانک اسکی پادشاهلرینک بعض سکه لرینی کاهی بولورلر
خصوصا مارکوس انتونینوسک سکه لری که نیجه تواریخده تحریر اولندوغی اوزره
بوطایفه یه مستولی اولمشیدی وبوسکه لر دشمنلرک غنایمندن ضرب اولنوب
اوزرنده نقشی بوایدی که ده مارقومانیس یعنی مارقومانیلردن اطندی وبعضلر

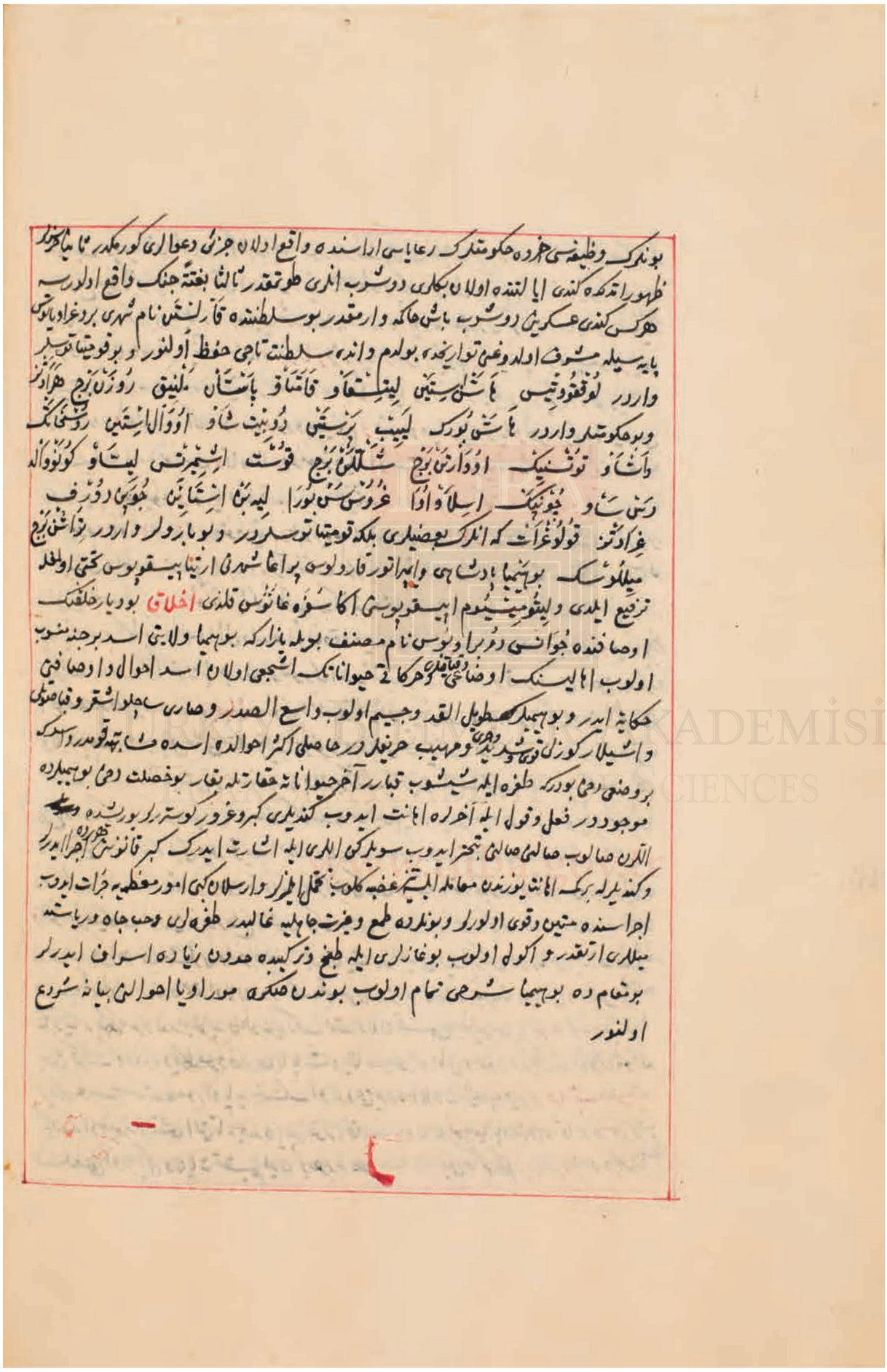

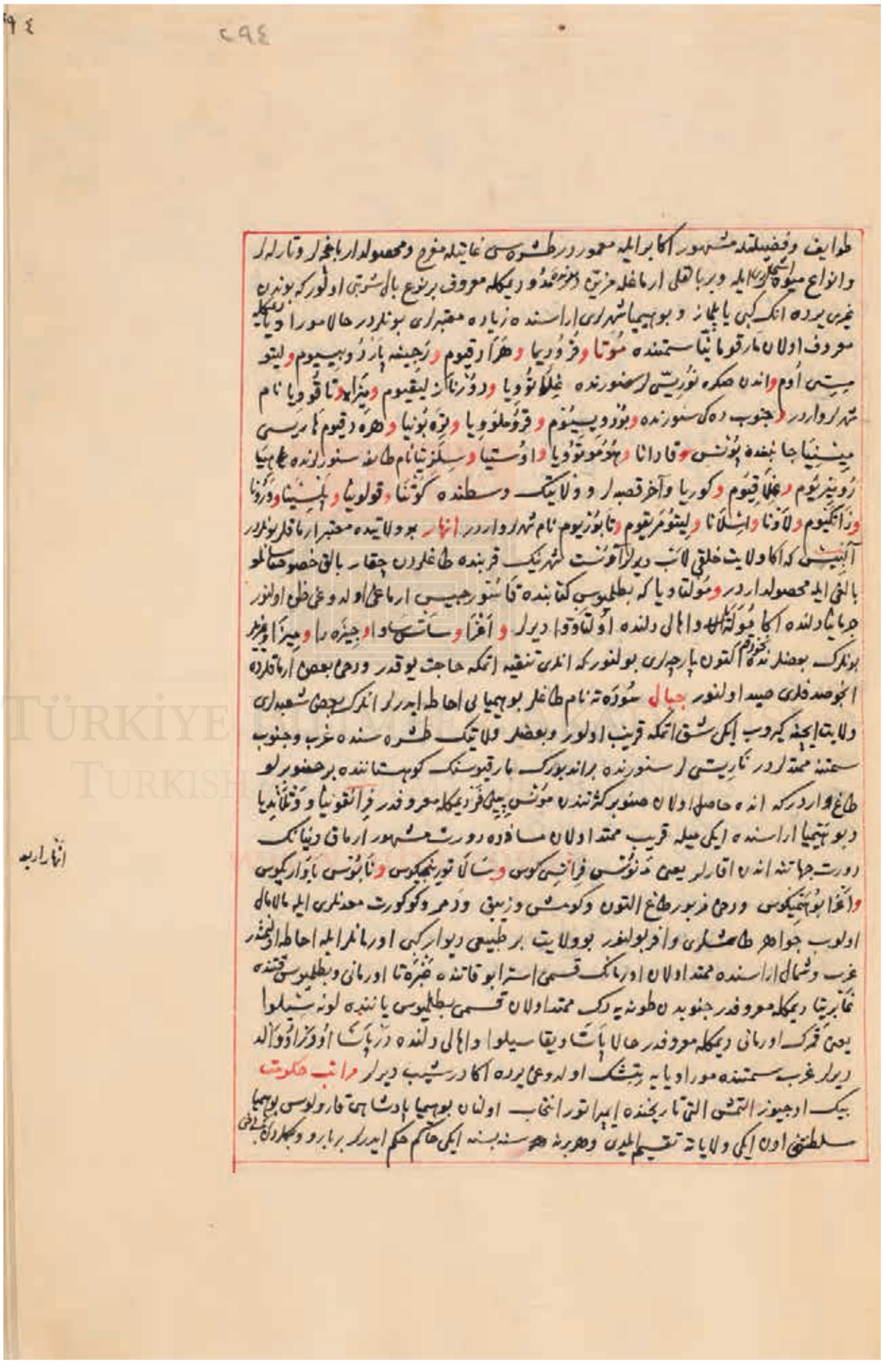

انهار اربعه

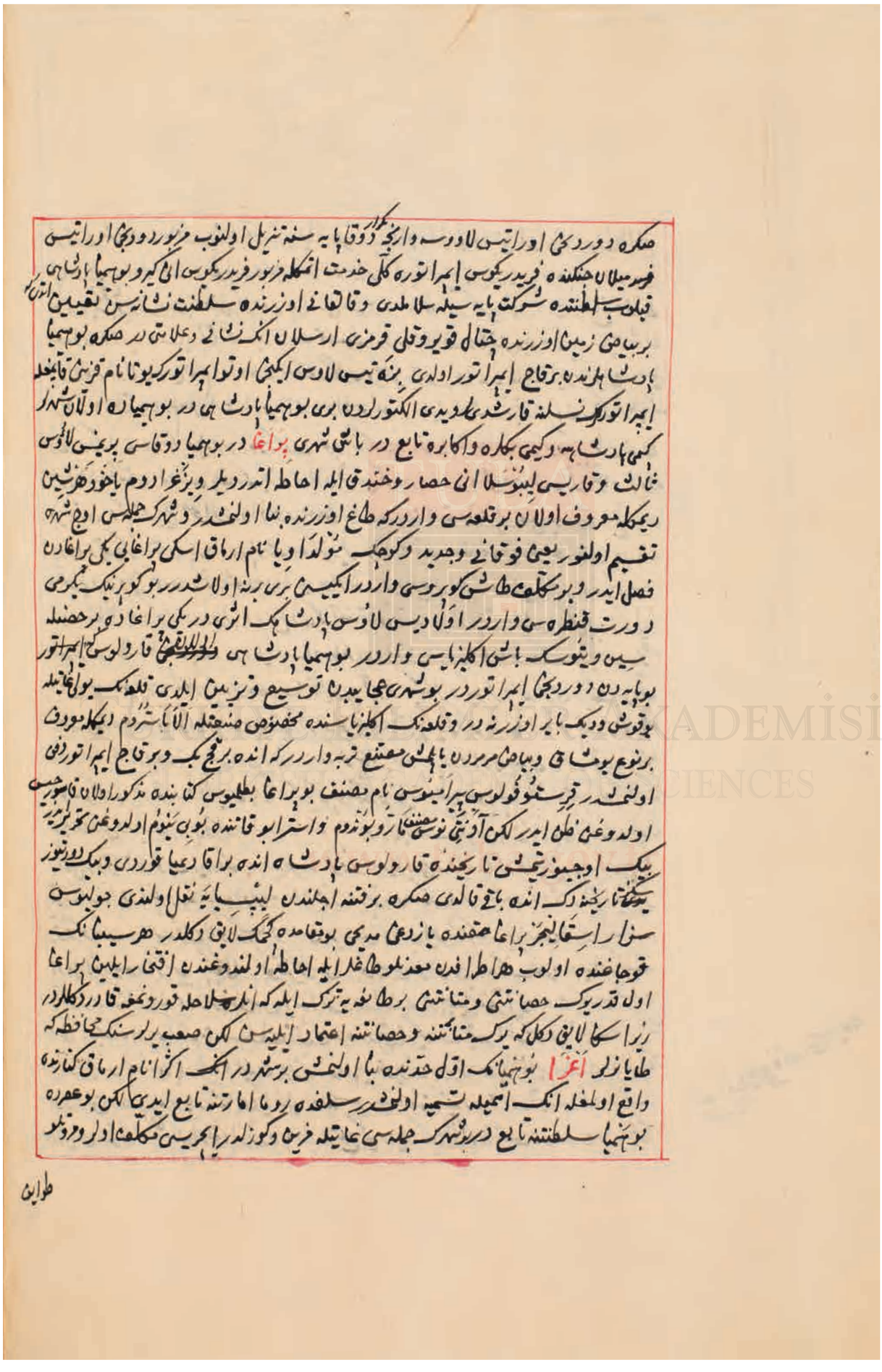

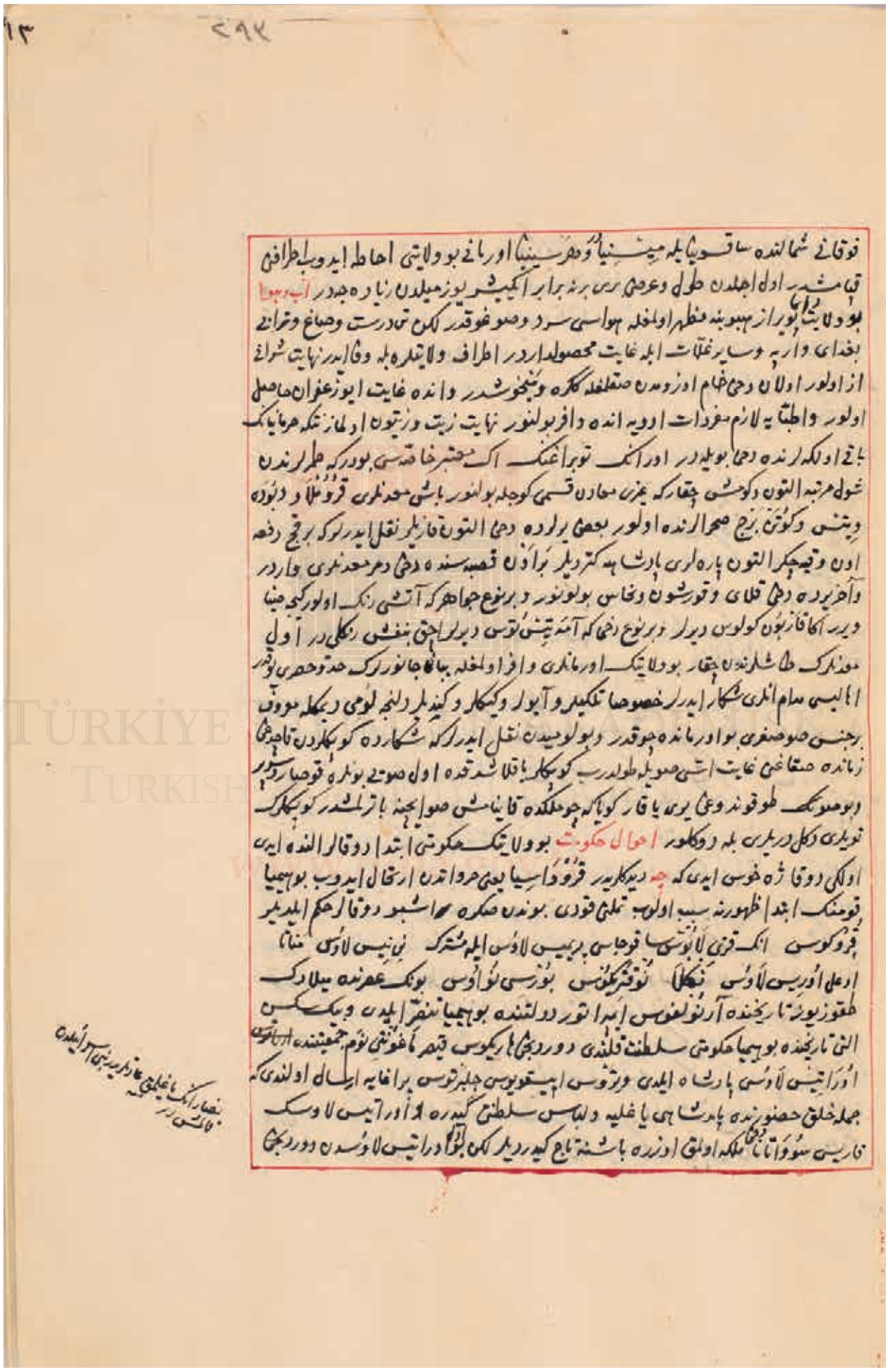

فصل ۴۰ آ دربیان بوهیمیا بوهیمیانک سلطنتی والکتوراتوسی پس بوهیمیا یاخود
بوآیمیا وبعضلر قولنجه بوئیمیا هرسیینا اورمانندن اسم اخذ ایلمشدر زیرا جرمانیا
دلنجه باآوم وبلجیا دلنجه بوآوم اغاج معناسنه در یونان دلنجه بوولایته بایمیا واهالیسی
بایمی در واسترابو یدنجی کتابنده قولدولی دیو یازر آخرلر بو بوولایته ارتحال ایدن
بوئی طائفه سندن تسمیه اولندوغنی تحریر ایدرلر وبو بویلر دخی بوآز یعنی اغاج
لفظندن تسمیه اولندوغنی ظن اولنور بتولمئوس ایکنجی کتابنک طقوزنجی بابنده
جرمانیانک رسمنده هرسیینا اورمانک التنده بایمیلری وضع ایدر طونه یه دک
ممتد ساکن اولمش بربیوک قوم وقبیله در دیر رهنانوس وآونتی نوس وآخرلر
تحریری اوزره استرابو قاتنده بوبیه میوم دیمکله معروفدر لکن باصمه یونانی نسخه لرده
ووتاسمون اوقنور لکن رهنانوس بو قراءة فاسد ولجندر دیو ظن ایدر وقازوبونوس
نام مصنف ضبط ایتدیکی اوزره اسکی نسخه لرده ووای ایمون اوقنور دتاستوس
بوولایته بوئی ایموم دیر حدود شرقده مارقومانی وقوادی طائفه لری ایله سنورداش
درغربده نوریسی لره ملاصق وجنوبنده الآن آدوستوریا دیمکله معروف اولان بانونیا

فوقانی

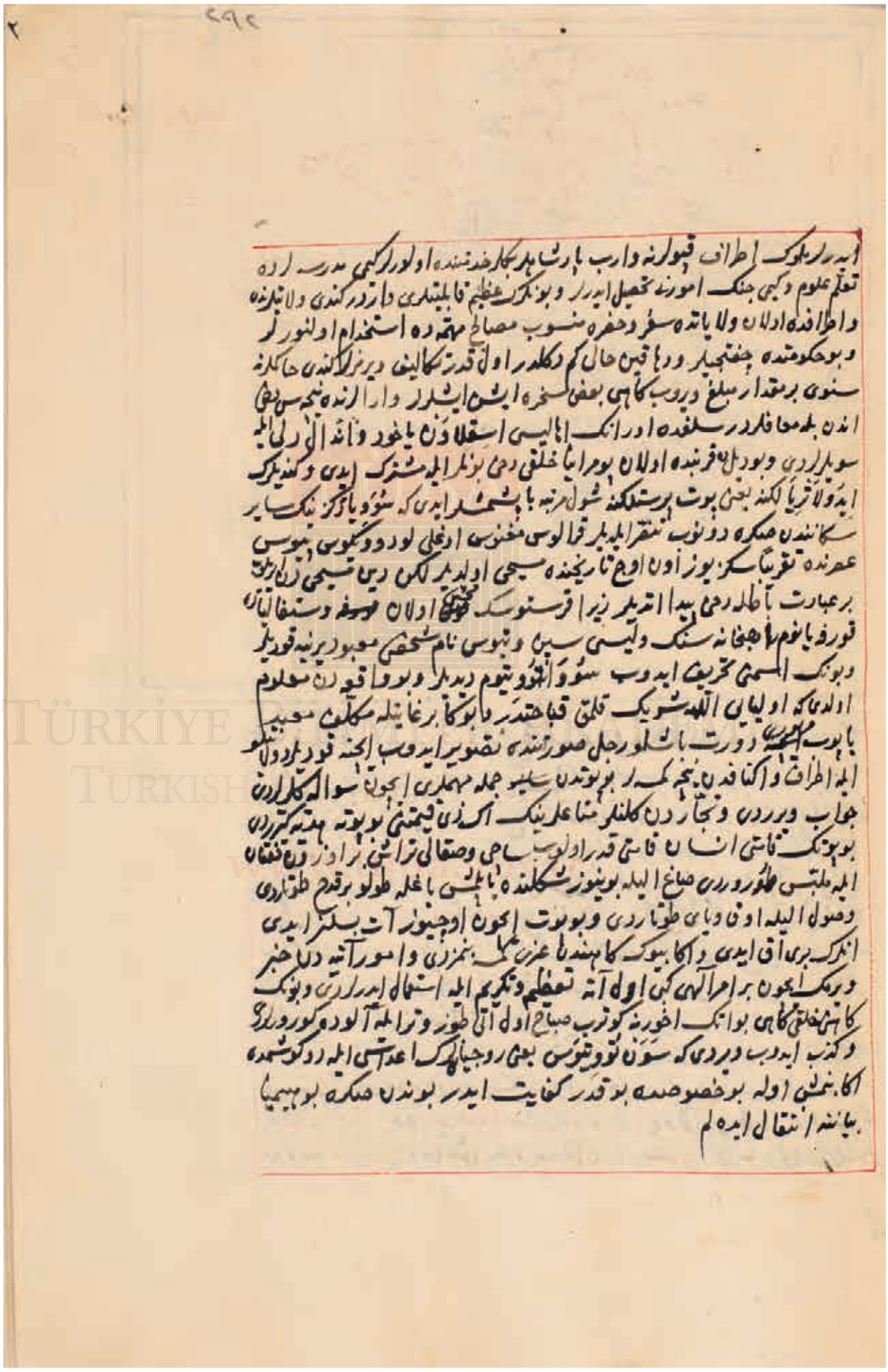

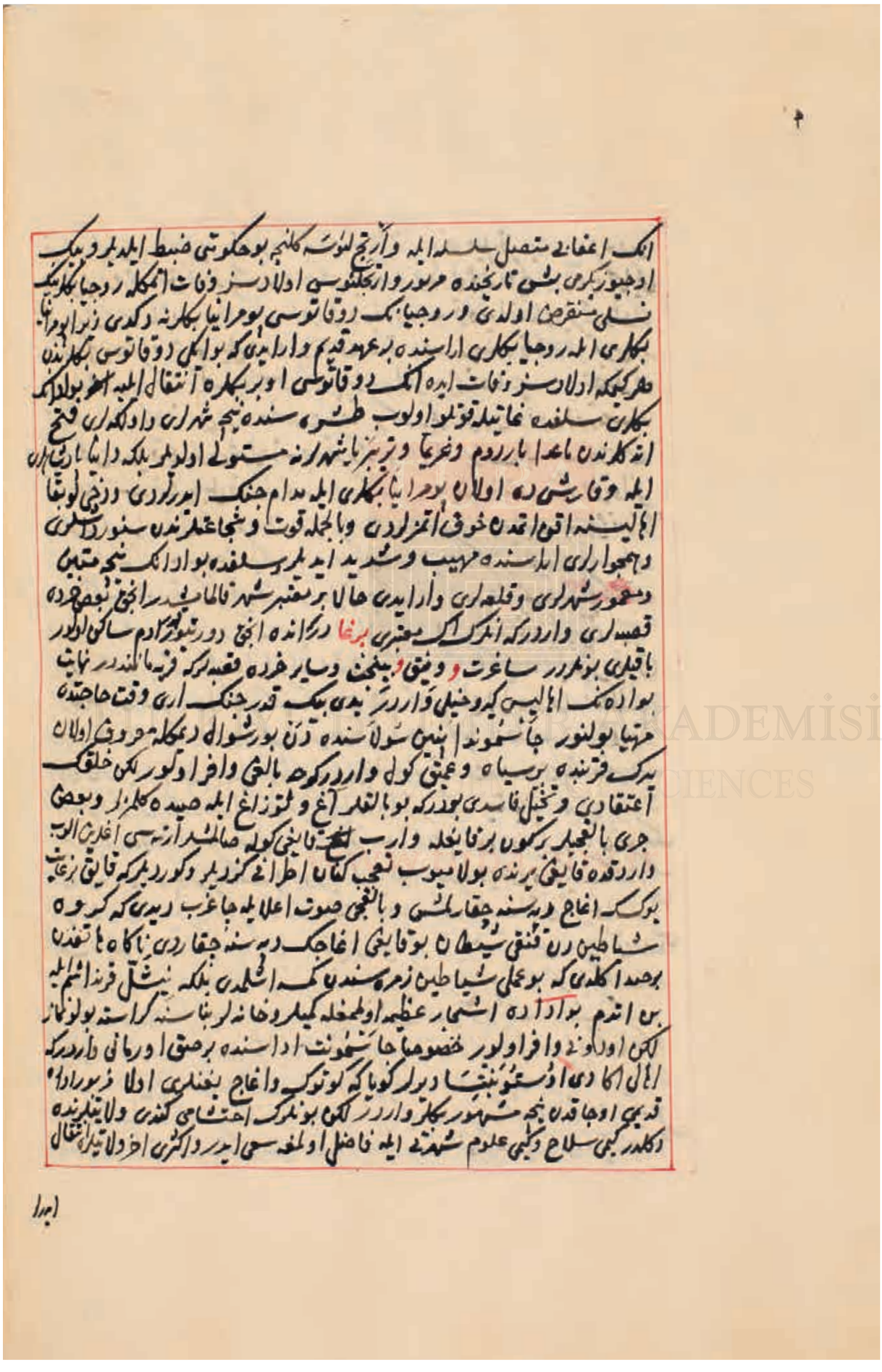

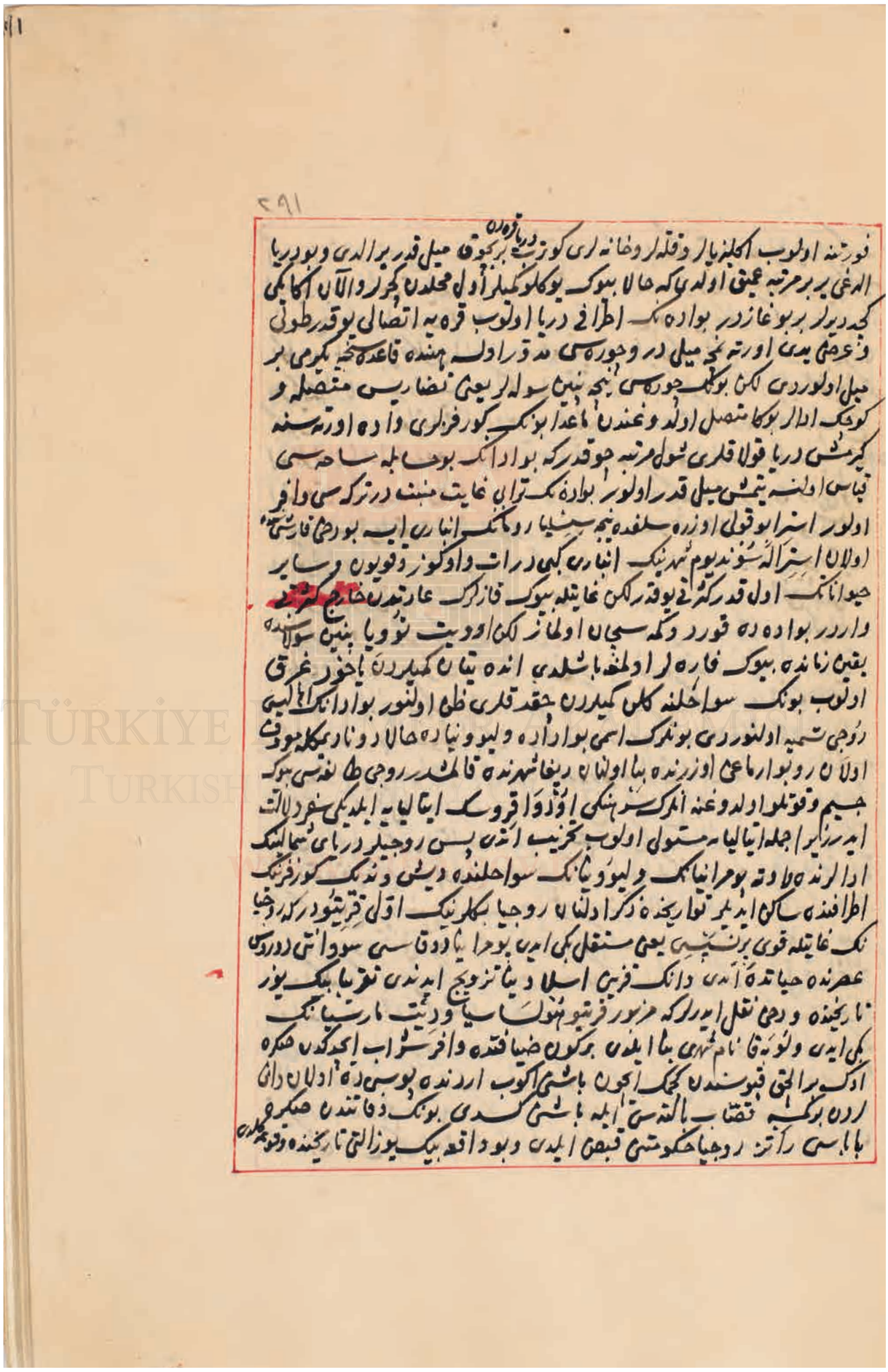

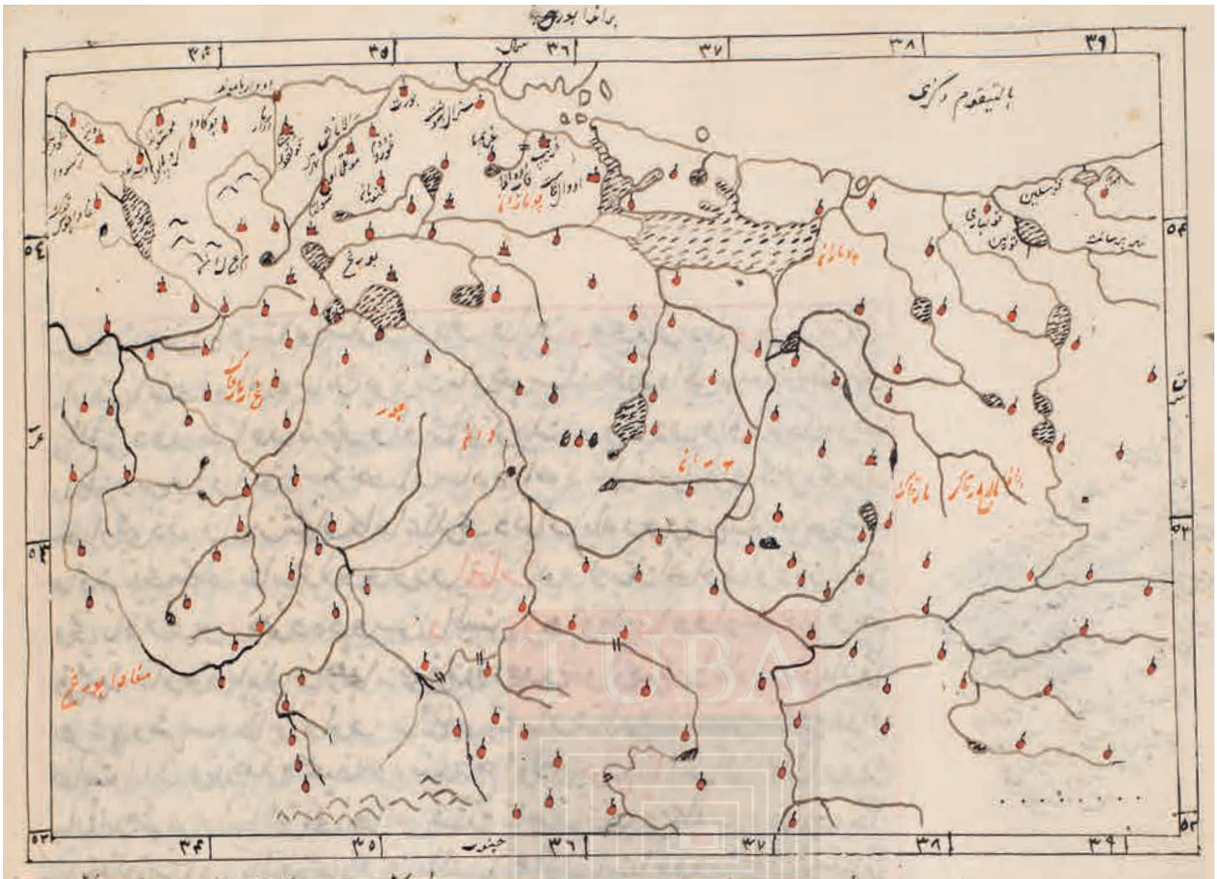

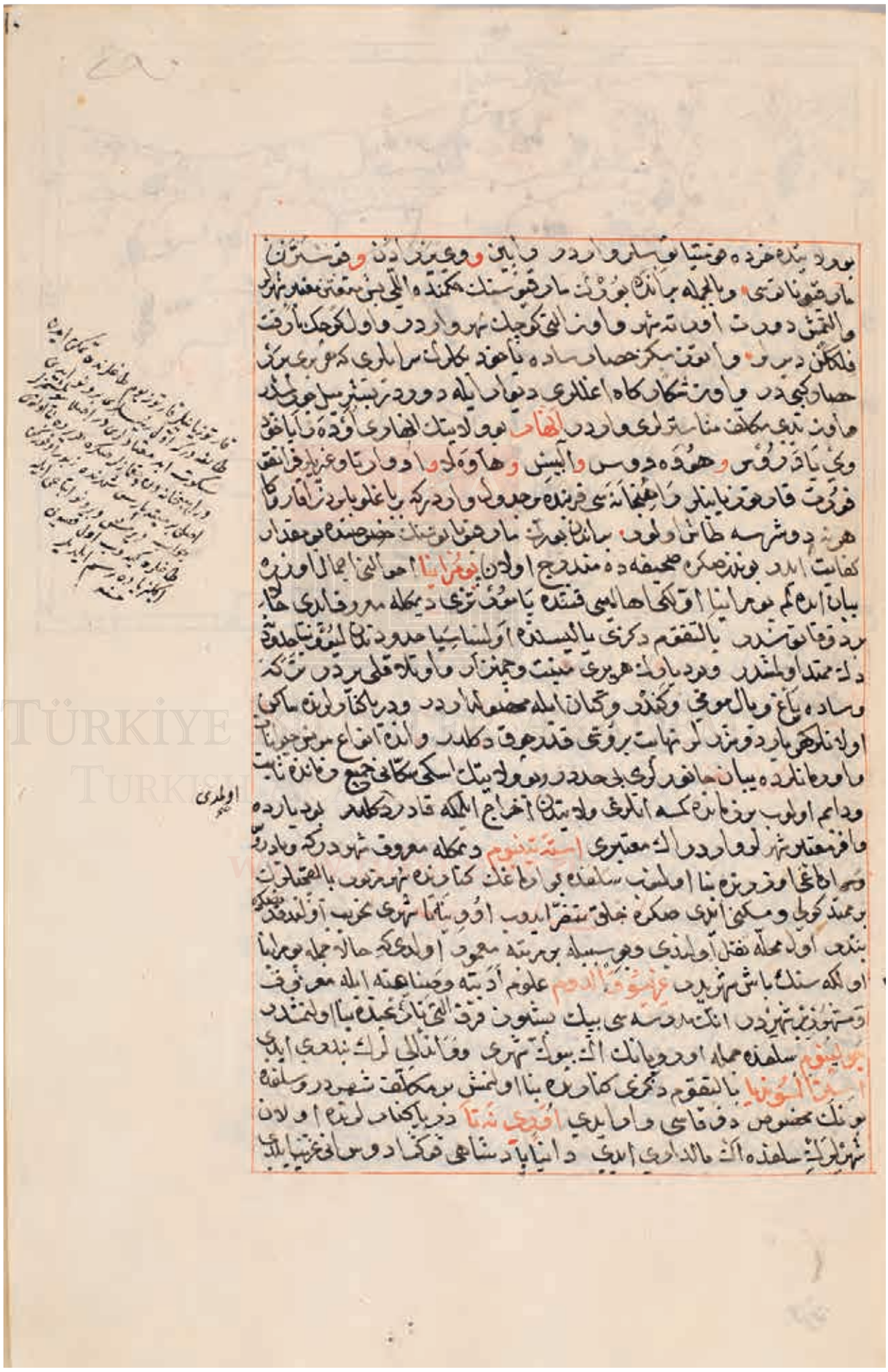

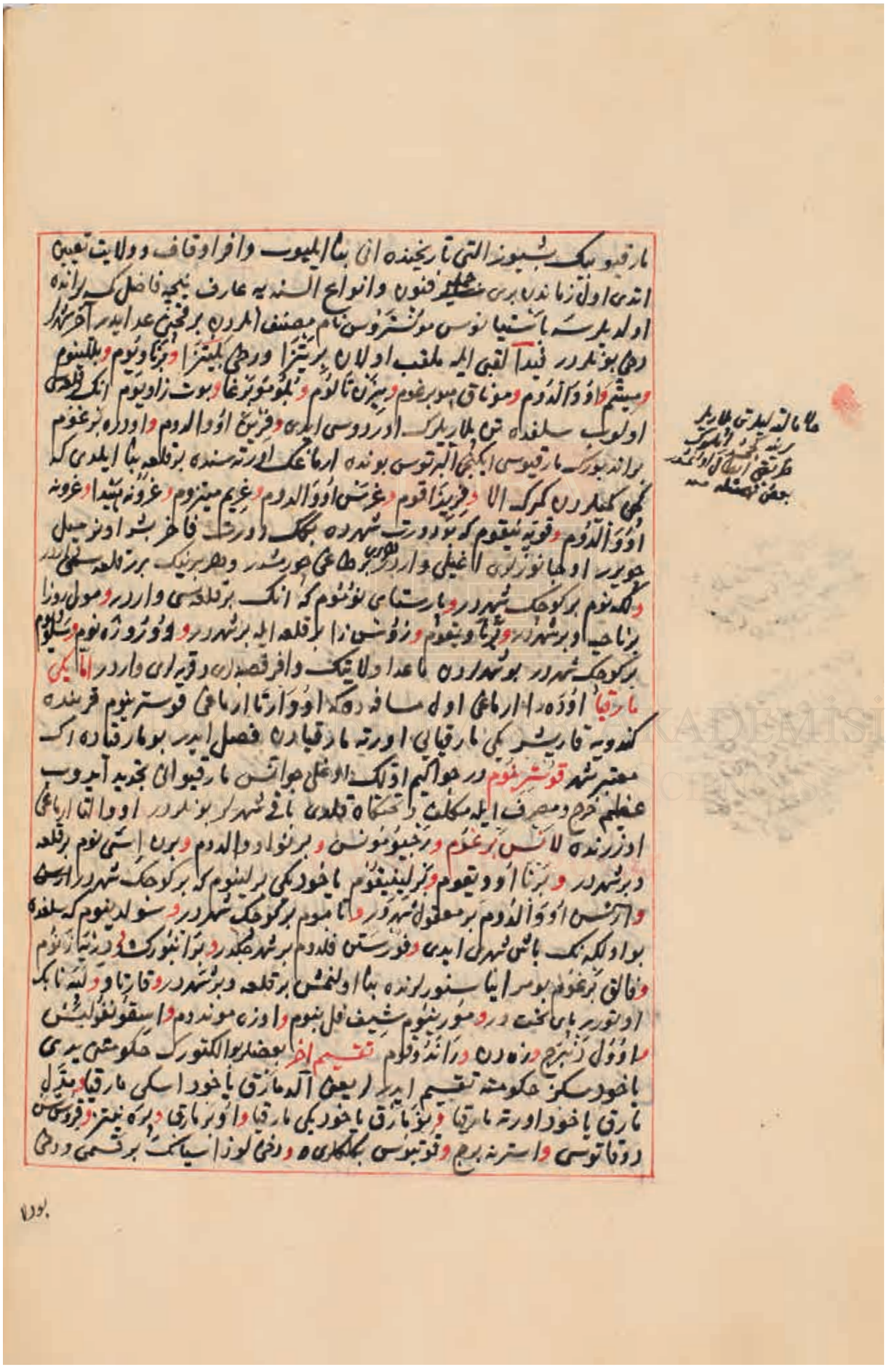

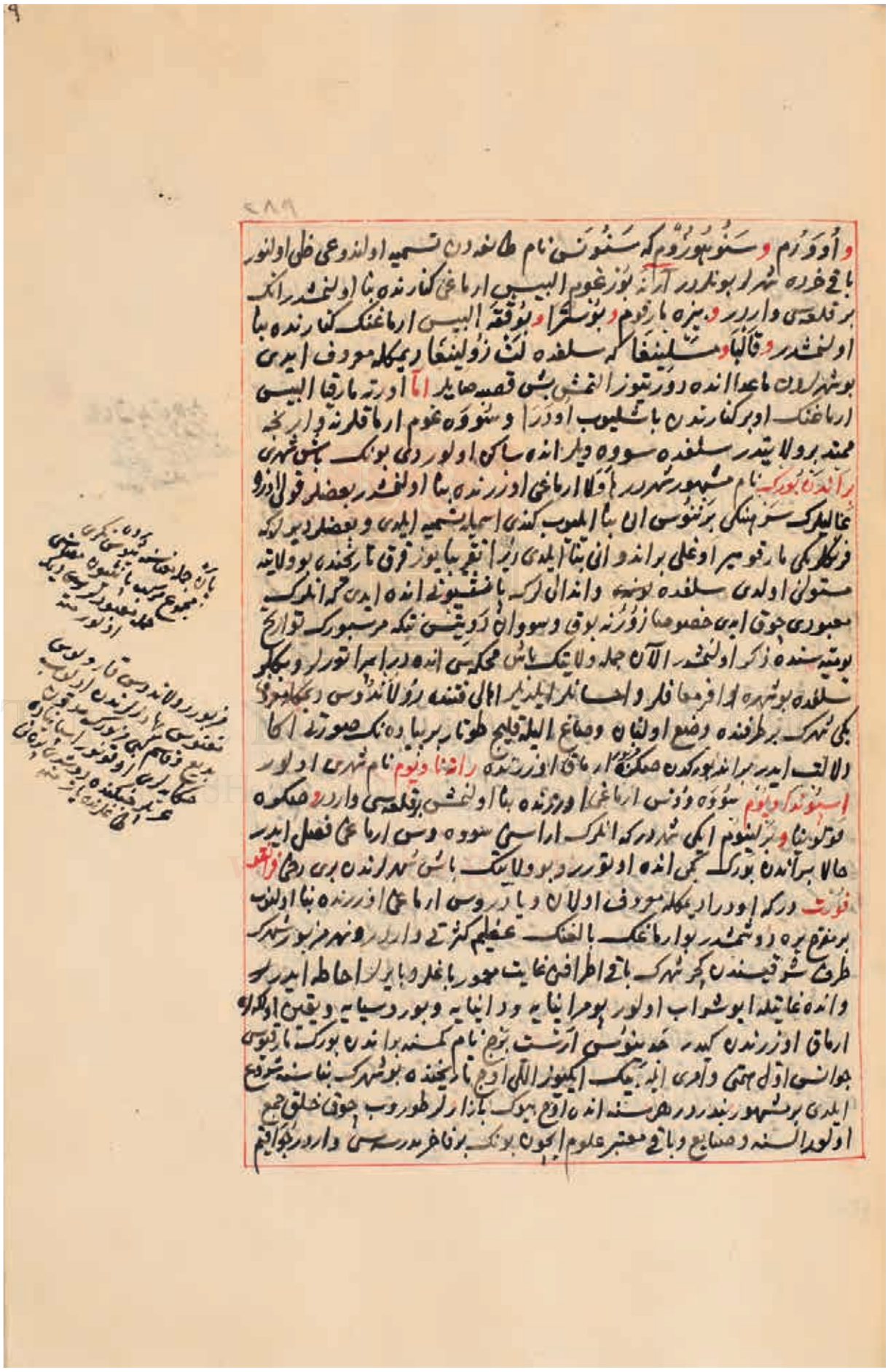

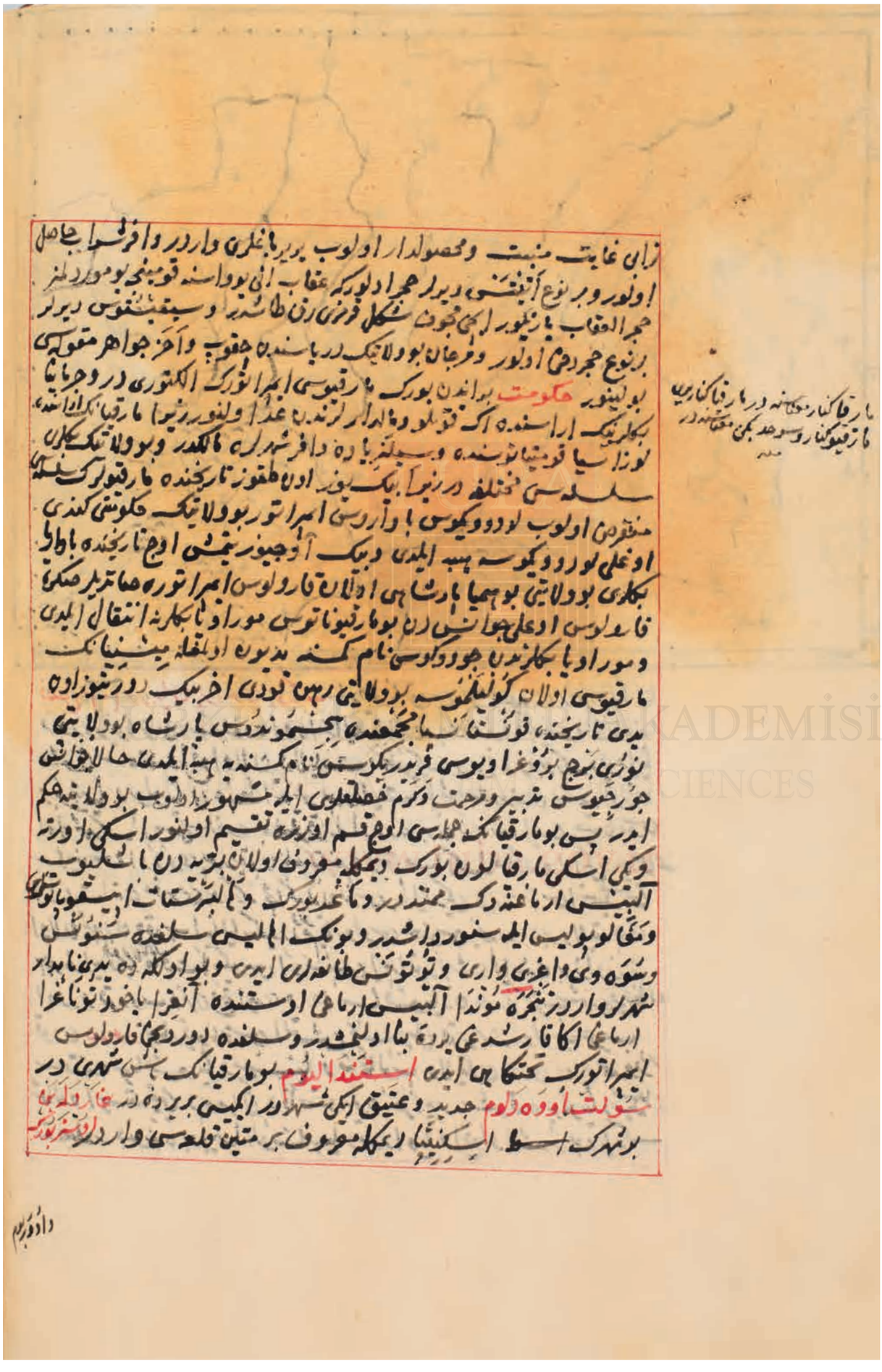

زاین غایت منبت ومحصولدار اولوب یریر باغلری واردر وافر شراب حاصل
اولور وبر نوع اتیتس دیرلر حجر اولورکه عقاب انی یوواسنه قومینجه یومورد لمز
حجر العقاب یازیلور ایچی مجوف شکل قرمزی رنک طاشدر وسیتیتوس دیرلر
بر نوع حجر دخی اولور ومرجان بو ولایتک دریاسندن چقوب واخر جواهر مقوله سی
بولینور حکومت براندن بورک مارقیوسی ایمپراتورک الکتوری در وجرمانیا
بکلرینک اراسنده اک قوتلو ومالدارلرندن عد اولنور زیرا مارقیانک اراسنده
لوزاسیا قومیتاتوسنده وسیلزیا ده وافر شهرلره مالکدر وبو ولایتک بکلری
سلسله سی مختلفه در زیرا بیک یوز اون طقوز تاریخنده مارقیولرک سلسله سی
منقرض اولوب لودوویکوس باواروس ایمپراتور بو ولایتک حکومتی کندی
اوغلی لودوویکوسه هبه ایلدی وبیک اوچیوز یتمش اوچ تاریخنده باواریا
بکلری بو ولایتی بوهمیا پادشاهی اولان قارولوس ایمپراتوره صاتدیلر صکره
قارولوس اوغلی جوانسدن بو مارقیوناتوس موراویا بکلرینه انتقال ایلدی
وموراویا بکلرندن جودوکوس نام کمسنه مدیون اولمغله میسنیانک
مارقیوسی اولان کولیلموسه بو ولایتی رهن قودی اخر بیک دورتیوز اون
یدی تاریخنده قونستانسیا مجمعنده سجسموندوس پادشاه بو ولایتی
نوری برج بروغراویوسی فریدریکوس نام کمسنه یه هبه ایلدی حالا جوانس
جورجیوس تدبیر ومرحمت وکرم خصلتلری ایله مشهور اولوب بو ولایته حکم
ایدر پس بو مارقیانک جمله سی اوچ قسم اوزره تقسیم اولنور اسکی اورته
ویکی اسکی مارقیالون بورک دیمکله معروف اولان بریه دن باشلیوب
آلبیس ارماغنه دک ممتددر وماغدبورک وهالبرستات ایسقوپاتوسلری
ومغالوپولیس ایله سنوردا شدر وبونک اهالیسی سلفده سنونس
وسوه وی واغری واری وتوتونس طائفه لری ایدی وبو اولکه ده یدی نامدار
شهرلر واردر تنجره موندا آلبیس ارماغی اوستنده آنغرا یاخود تونا غرا
ارماغی اکا قارشدغی یرده بنا اولنمشدر وسلفده دوردنجی قارولوس
ایمپراتورک تختکاهی ایدی استندالیوم بو مارقیانک باش شهری در
سولتساووه دلوم جدید وعتیق ایکی شهردر ایکیسی بر یرده در غاردلهین
بو شهرک اسط اسکنیتا دیمکله معروف بر متین قلعه سی واردر اوستربورک

مارقیا کنار معناسنه در مارقیا کناریری
مارقیو کنار وسوحد بکی معناسنه در
منه

داودوریم

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

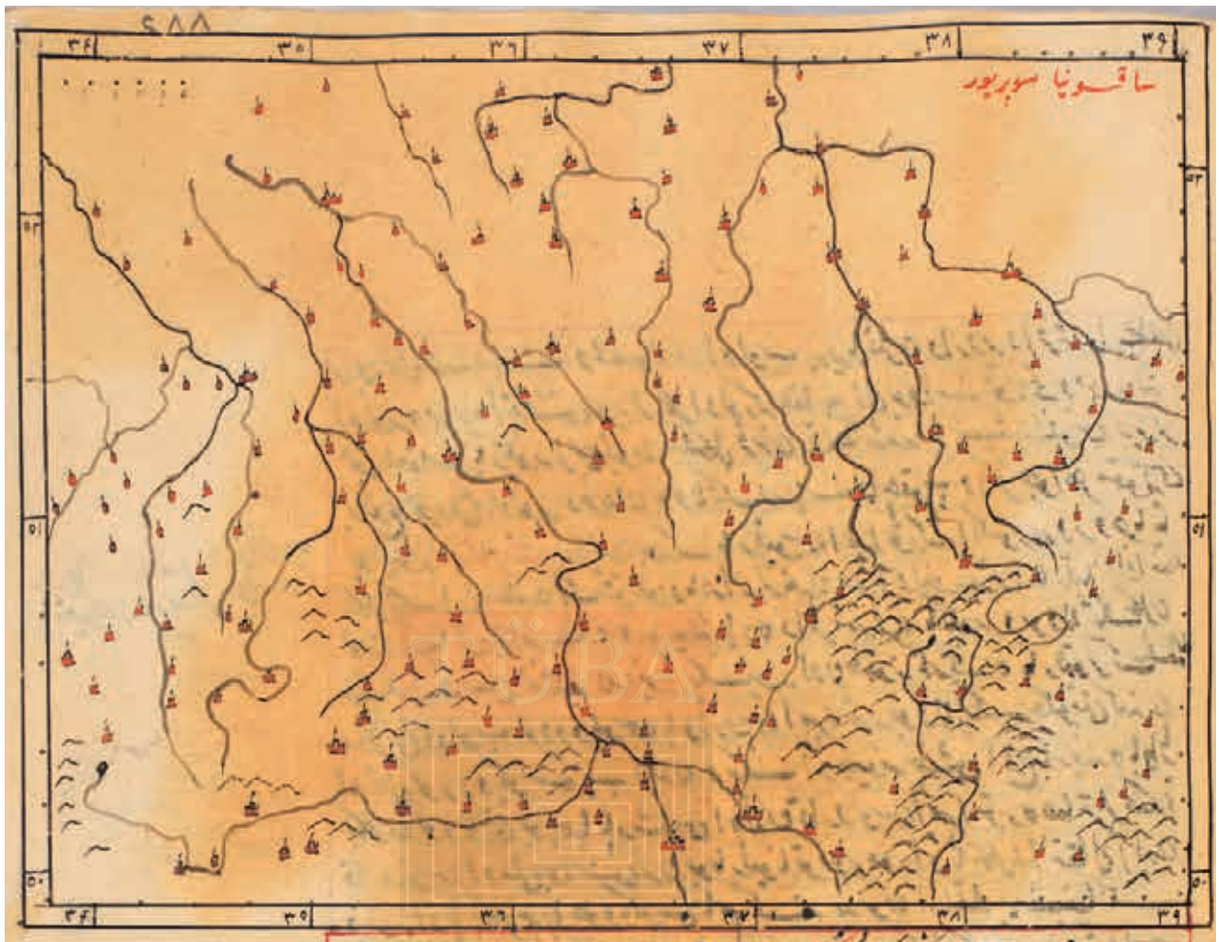

فصل ۱۰۲ در بيان براندن بورك مارقيوناتوسى بو صحيفه ده رسم اولنان
مزبور مارقيوناتوس سلفده اودوامندا ليلر الندە ايدى زيرا آلبيس ارماغندن
شرق سمتنده واقع اولان ولايات مكلبورك و براندن بورك و بومرانيا
و بوهيميا و پولونيانى ضبط اتديلر بو ولايت باش شهرندن تسميه اولندى
اول شهرك اسمى سلفده بعضلر قولى اوزره برن نه بورك ايدى جيوجيوس
سابينوس اودوى پوريقون نام كتابنده قيمى مسالك الممالكده بو ايكى بيتلا ايمنه
اشارت اتدى مفهومى بودركه فچانكه برن نوس بنا ايلديكى و برن نوس اسميله مسمى
اولان شهردن چقوب ايتاليايه كيدردم ديو قارولوس مغنوس نيجه زمان بو ولايته چوق
هجوملر ايدوب عاقبت هاريكوس اوسپس ايمراتور قيش ايامنده بوز اوزرنده
اوردو قوروب انلرى فتح ايلدى و دخى ساقسونيادن عسكر كتريب شهره محافظه ده
قودى حدود بو مارقيوناتوس التمش نمسه ميلى قدر ممتد اولوب غرب
سمتنده ساقسونيا و مينسنيا و مه غالوب ولايتلرى حدودى ايله محدوددر
شمالده استه تينى و بومرانى و قاسوبيلره نظر ايدر شرقده پولونيا دسيله سايه
متصلدر جنوبنده بوهيميا و لوساسيا و موراويا واقع اولمشدر بو ديارك

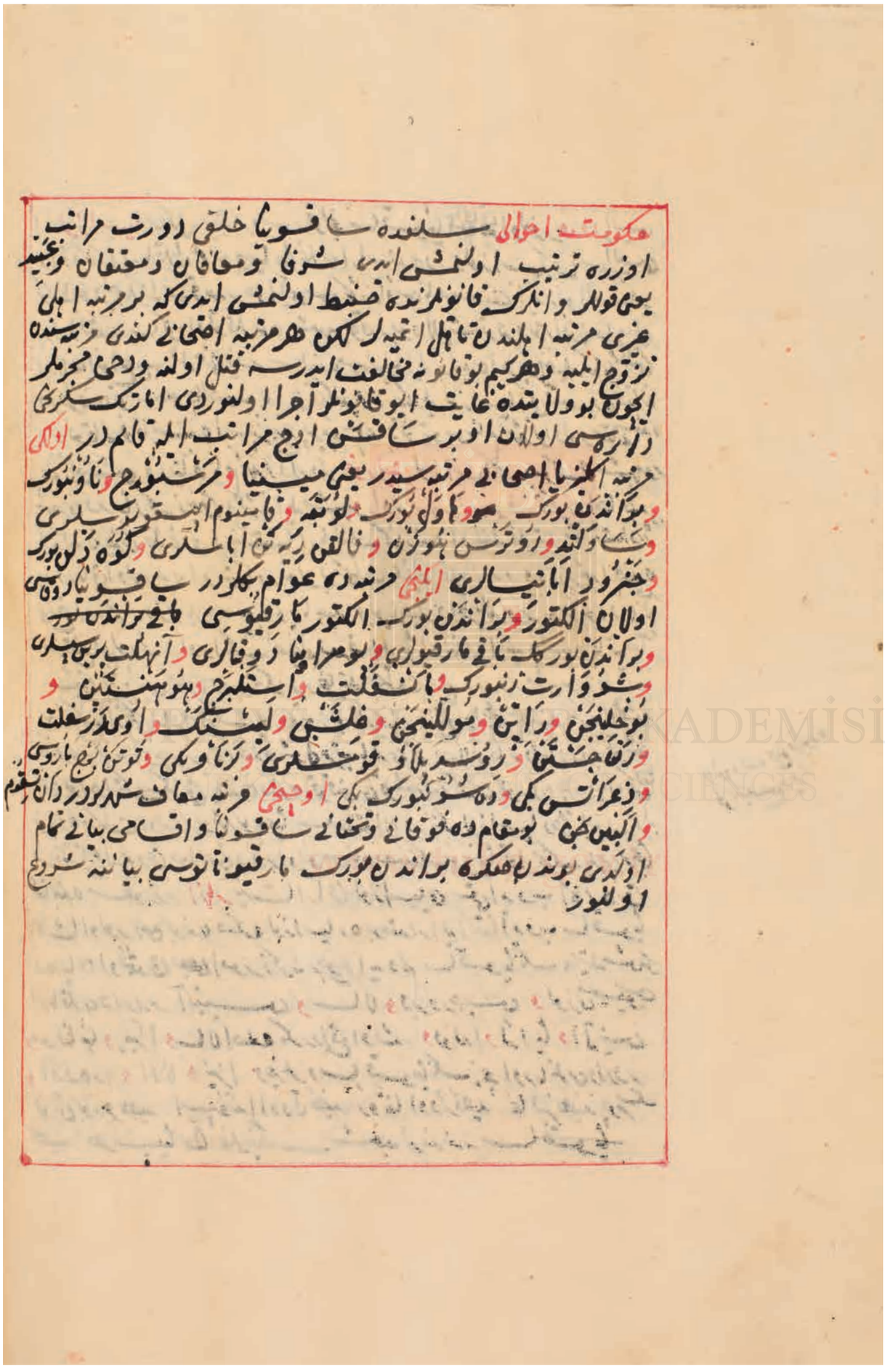

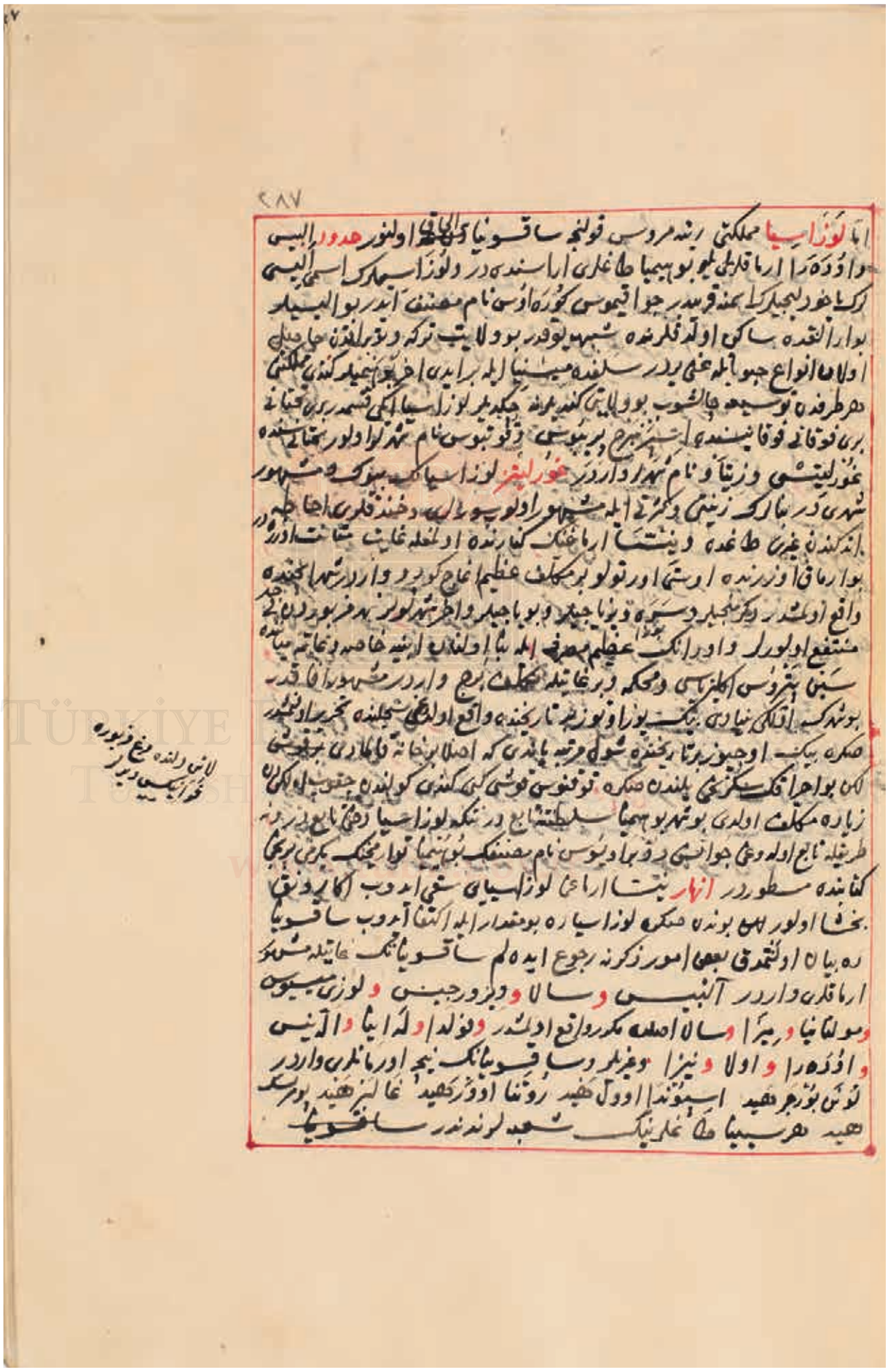

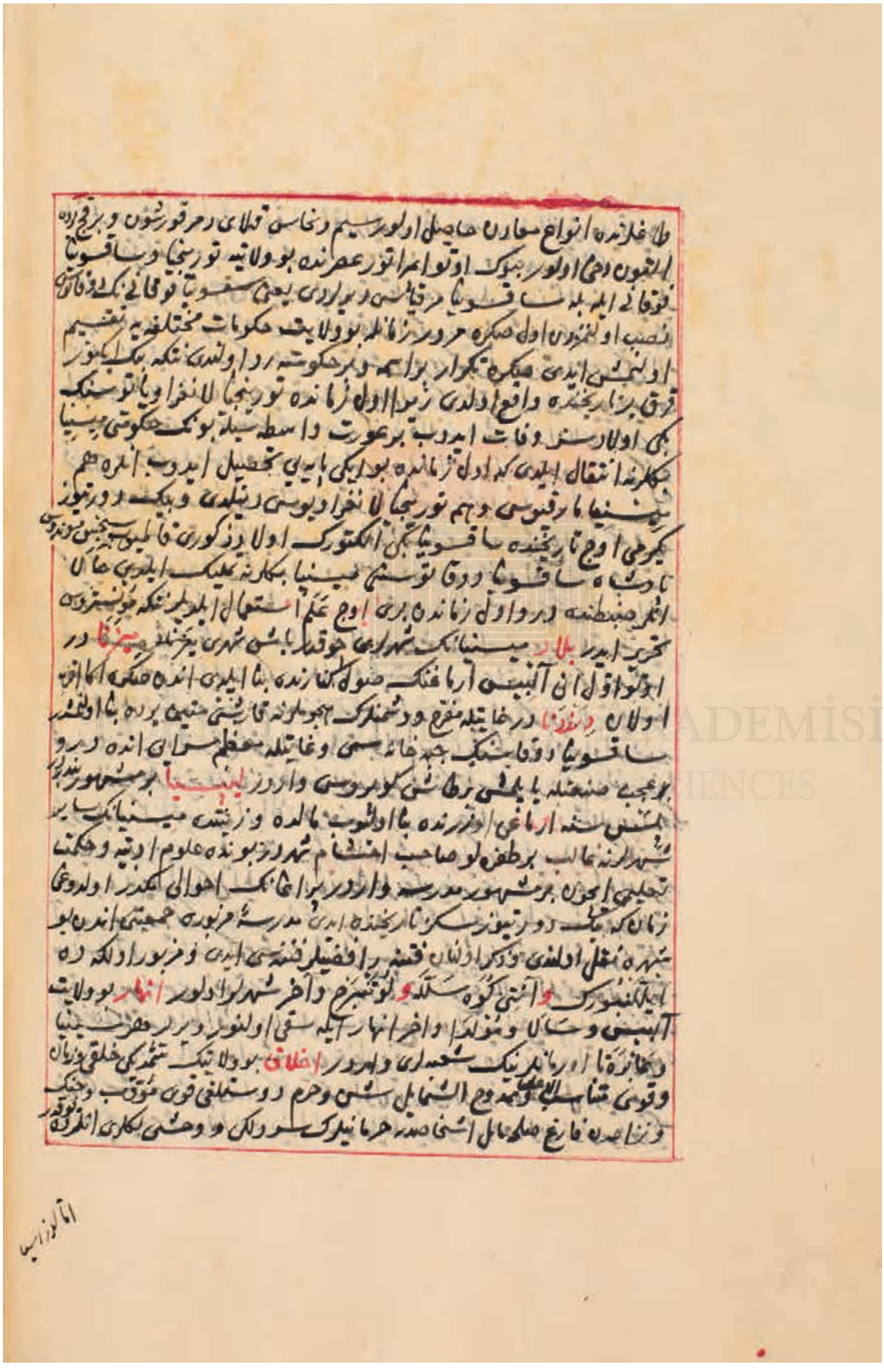

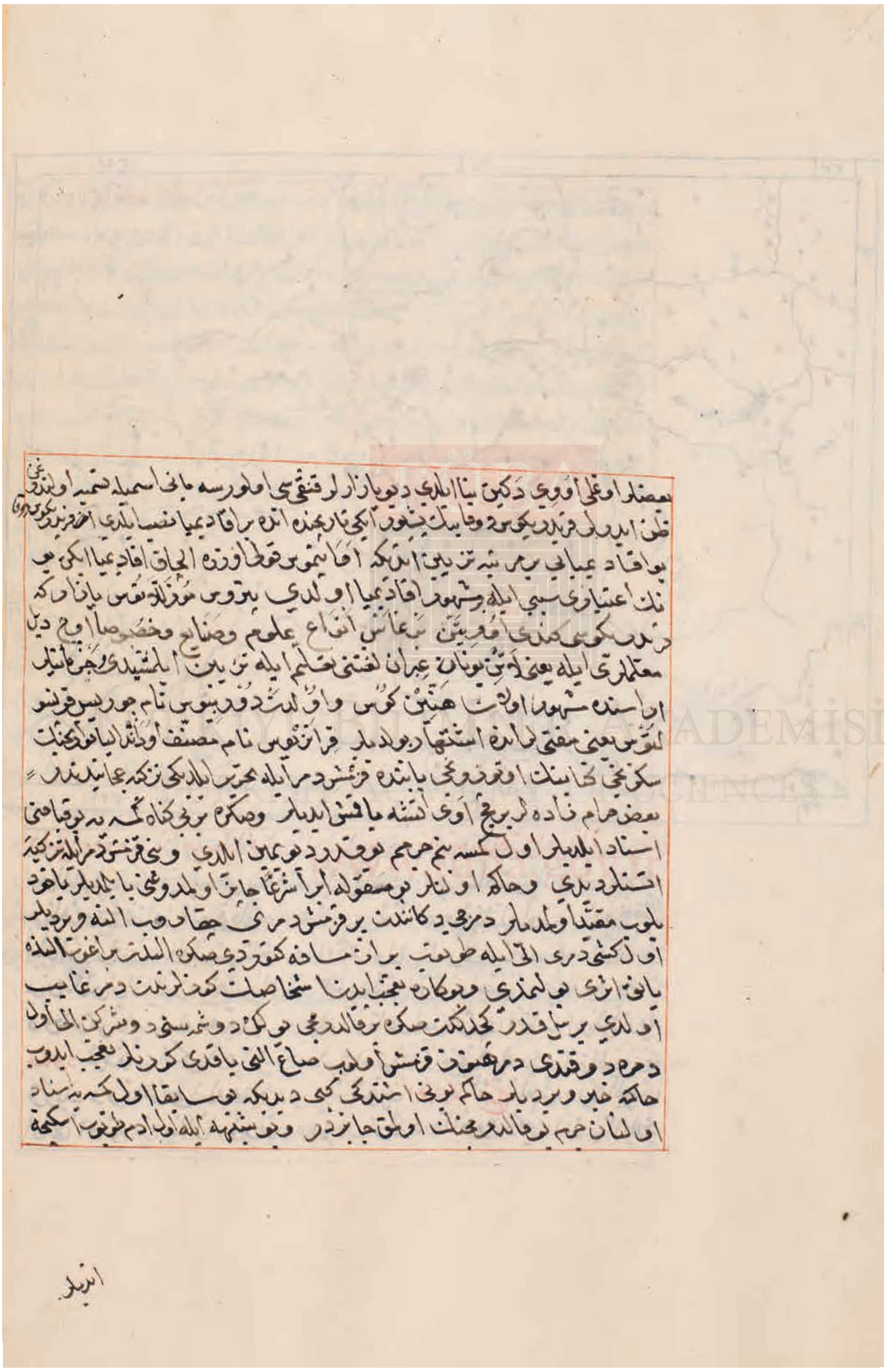

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences

فصل ١٠١ در بیان مسینیا ولورا سیامع دوقانوس ساقسونیا فرقانی ...
دوقا اماربنك سکن تخت دایره سی ساقسونیا فرقانی در دیر ساقسونیا الکی قسم دیری
فرقانی ویرك تخانی قسم فرقانی یی بو محاده در تخانیسی جرمانیانك اون دردنجی قسمنه
بیان اولنمشدر اندہ ساقسونیا خصوصنده ذکر اولنان احوالی سایر بلاد کلمك بعون
بونده تکرار اولنمیه الذی ساقسونیا فرقانی جمهوره لندہ اون ساقسون دیکله معروفدر
دوقانوس بابه سلله معتبردر وبوبوك دوقالی ایمپراتوری انتخاب ایدنلردندر
حدود شرقدن الکی ماوریتانیا غزنده ها بیتا جنوبدن تورونجیا ایله میسنیا شمالدن رون
نزدیك دوقانوسی ایله محدوددر باش شهری اورویک نیوج نام شهردر کہ الیسن
انهاری اوزرنده بنا اولنمش بر شهر معظم در اوالکی دوقالی اورویک کین انی بنا ایلدی

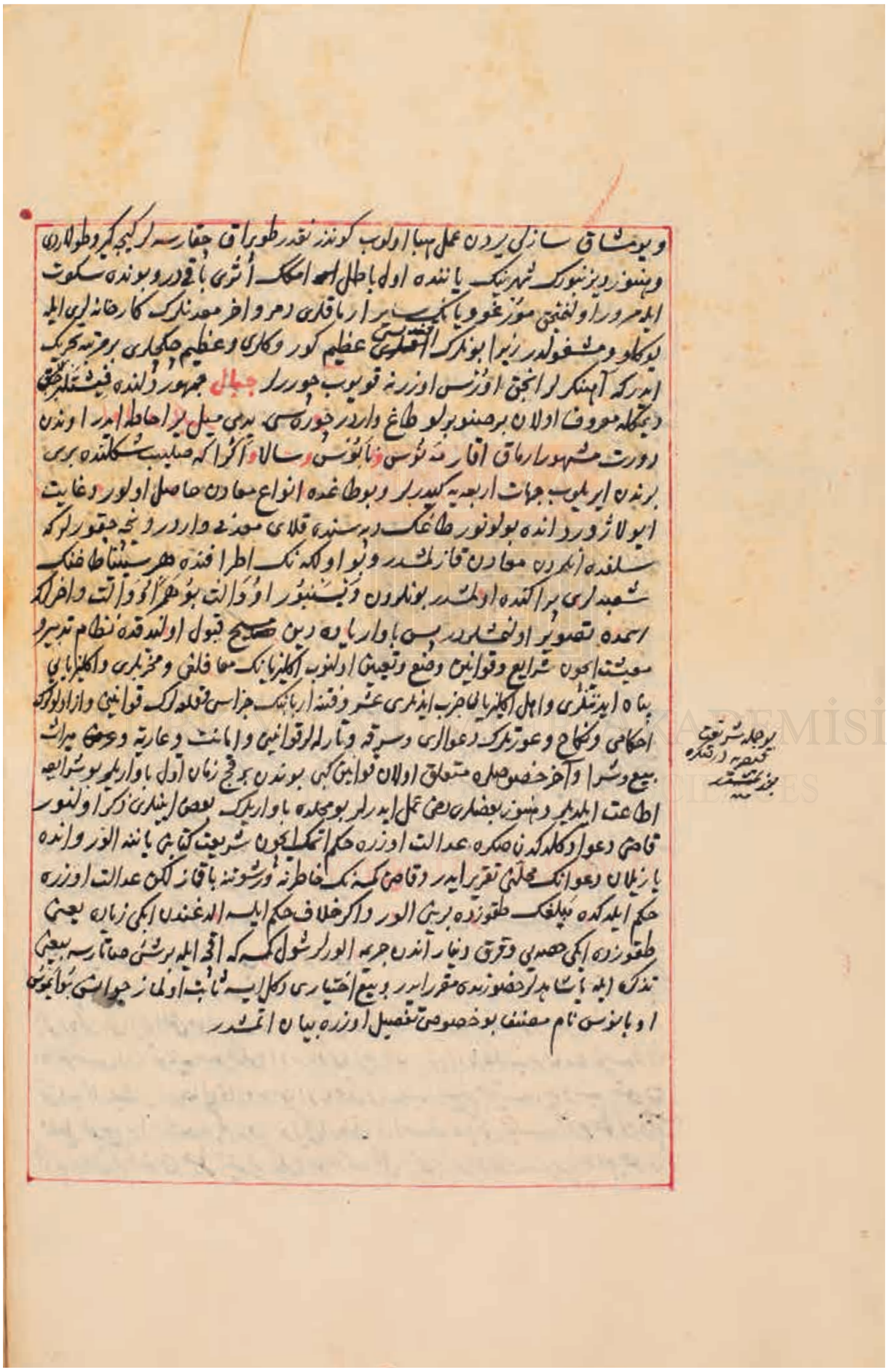

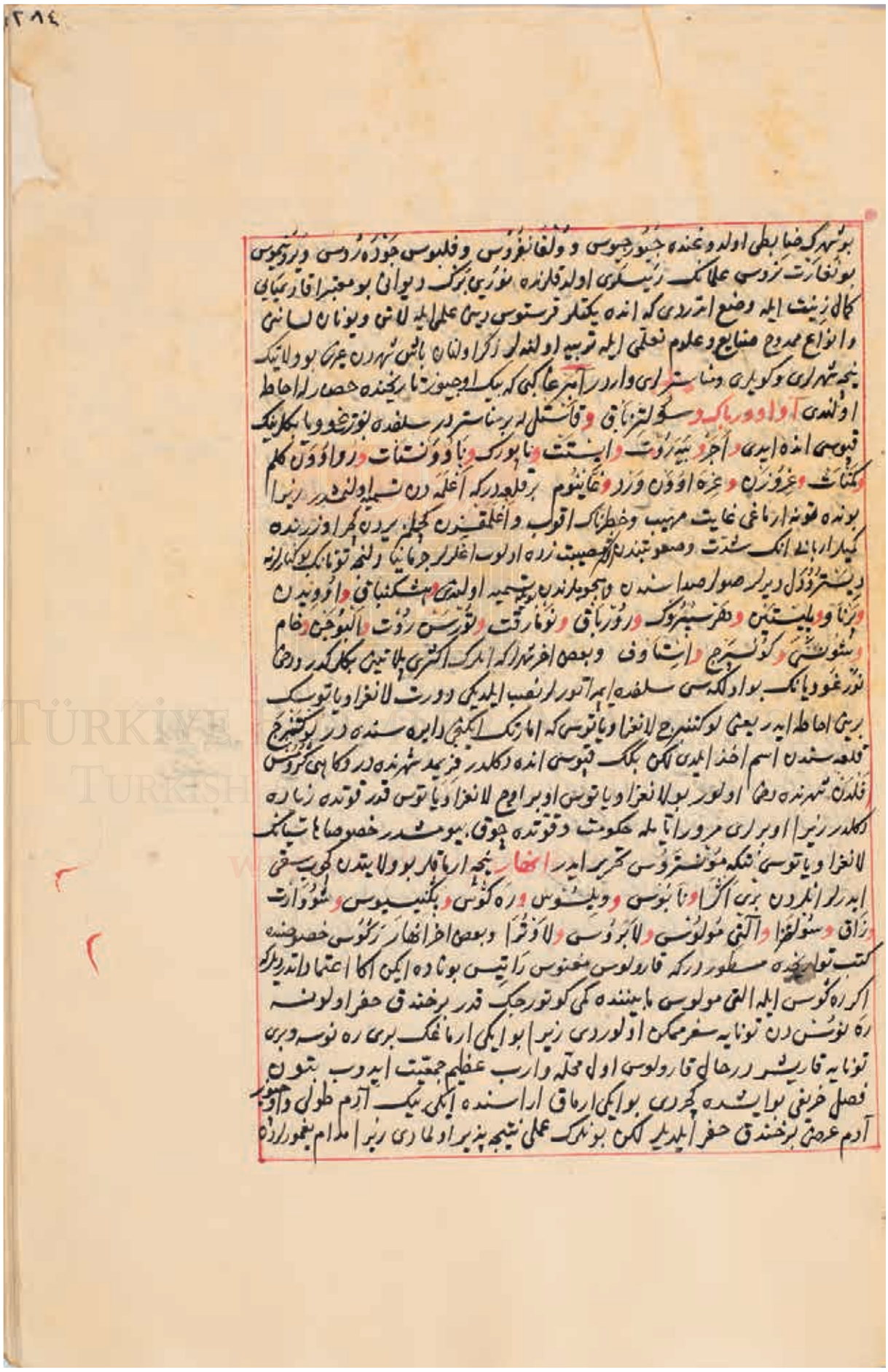

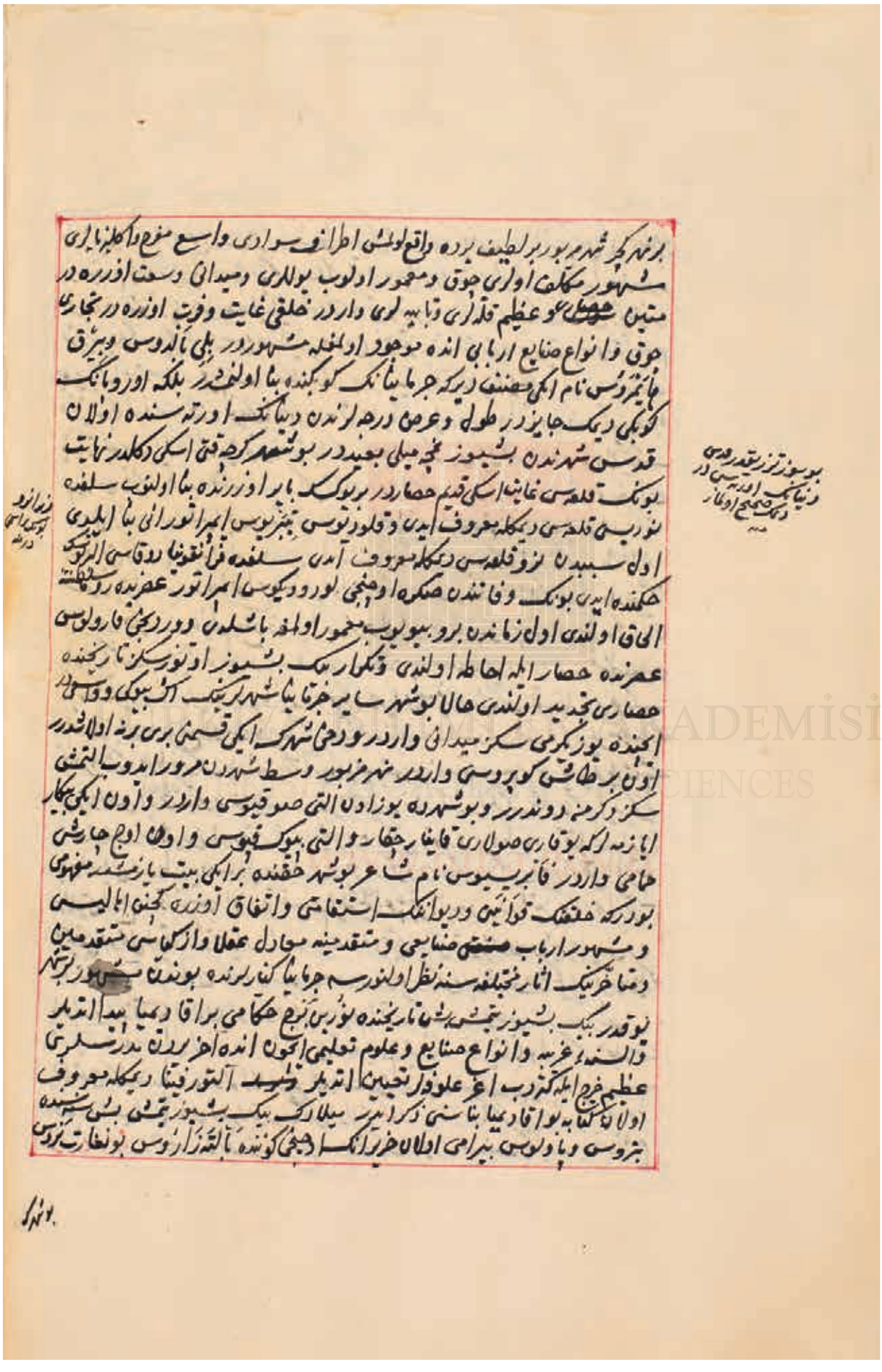

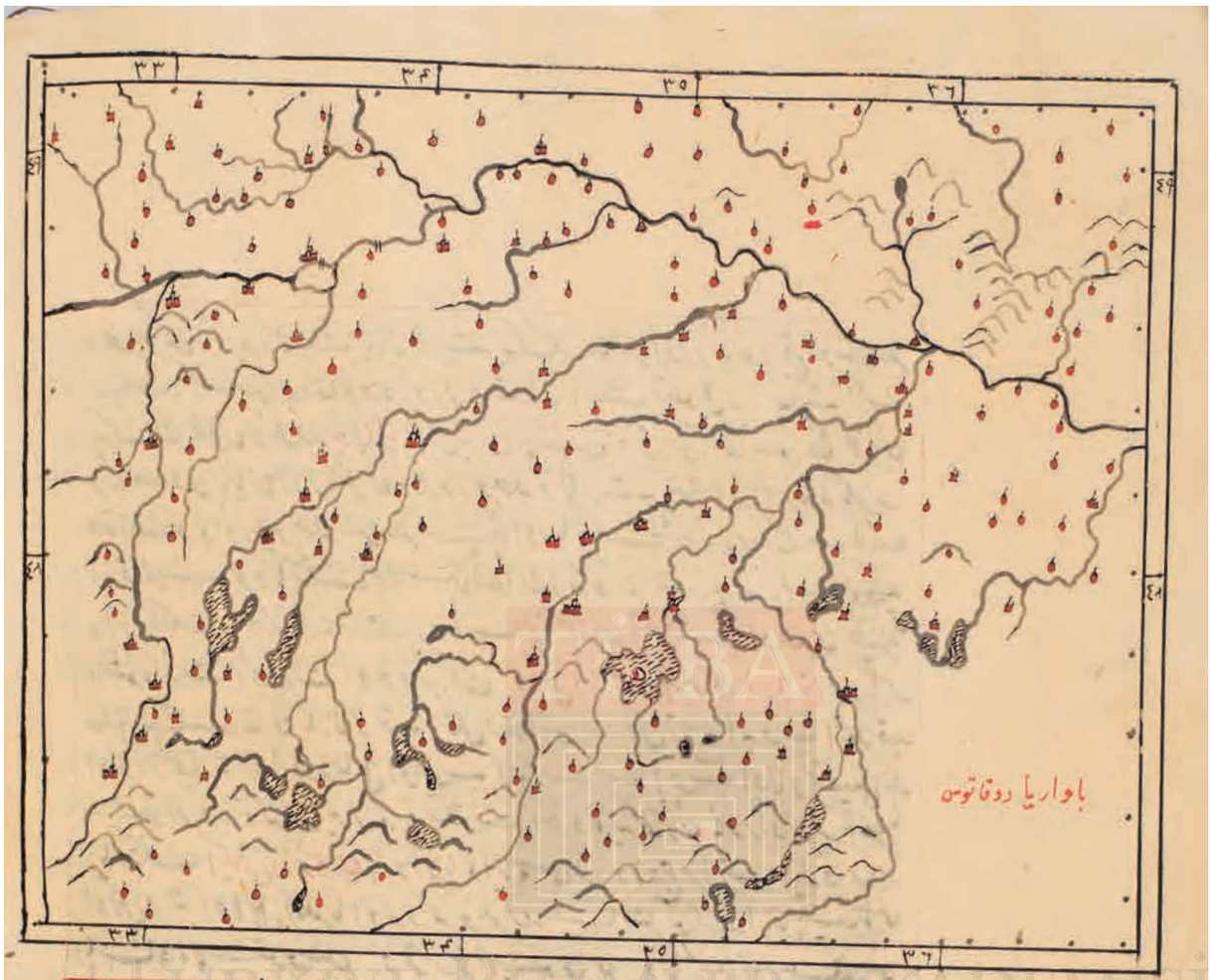

فصل ۱۰۰ در بیان پولاتیناتوس باواریا یاخود پولاتیناتوس فوقانی باواریا سابقا
ذکر اولنان تقسیملردن غیری سیستانوبیانا وترانزدانوبیانا یه تقسیم اولنور اما
ترانزدانوبیانا بالاده ذکر اولنان هاریسیلرک آخر حدی در حالا نورت غوویا
وجمهور دلنده نورت غوو دیمکله معروف اولوب پلاتیناتوس فوقانی در باوریا
کلیاتی ایله قومیتاتوسی احوالی ذکر اولندقدن صکره بونک بیاننه بو محلده شروع
اولنور امدی نورت غوویا اسمی طرف شمالیدن اخذ اولندی زیرا نورت
جرمانیا دلنجه شمال وغوو طپراق یاخود صحرا معناسنه در ودخی بو ولایته پلاتیناتوس
فوقانی دیرلر تاکه ره نوس پلاتیناتوسندن فرق اولنه اکا تحتانی دیرلر بو باواریا
سلفده نوریقوم دیمکله معروف ایدی بطلمیوس انی انوس ارماغی وانوسدن
سسیوس طاغنه دک موجود اولان دانوبیوس یعنی تونه نهری وقرانقاطاغی
ایله تحدید ایدر لکن بویی نام طائفه رومانیلری قوووب انوس ایله لیکوس ارماغی
ماوراسنده اولان ویندلسیا اولکه سنه ارتحال ایدوب اشبو اولکه یه نوریکوس
یاخود نوریقوم وبوواریا یاخود باواریا تسمیه ایلدیلر بو معنا اوزره ولسه روس نام معتنف

سیس دانوبیانا یعنی تونه نک
بری یانی وترانس دانوبیانا
تونه نک اوته یانی دیمکدر
منه

ادرتلیوس

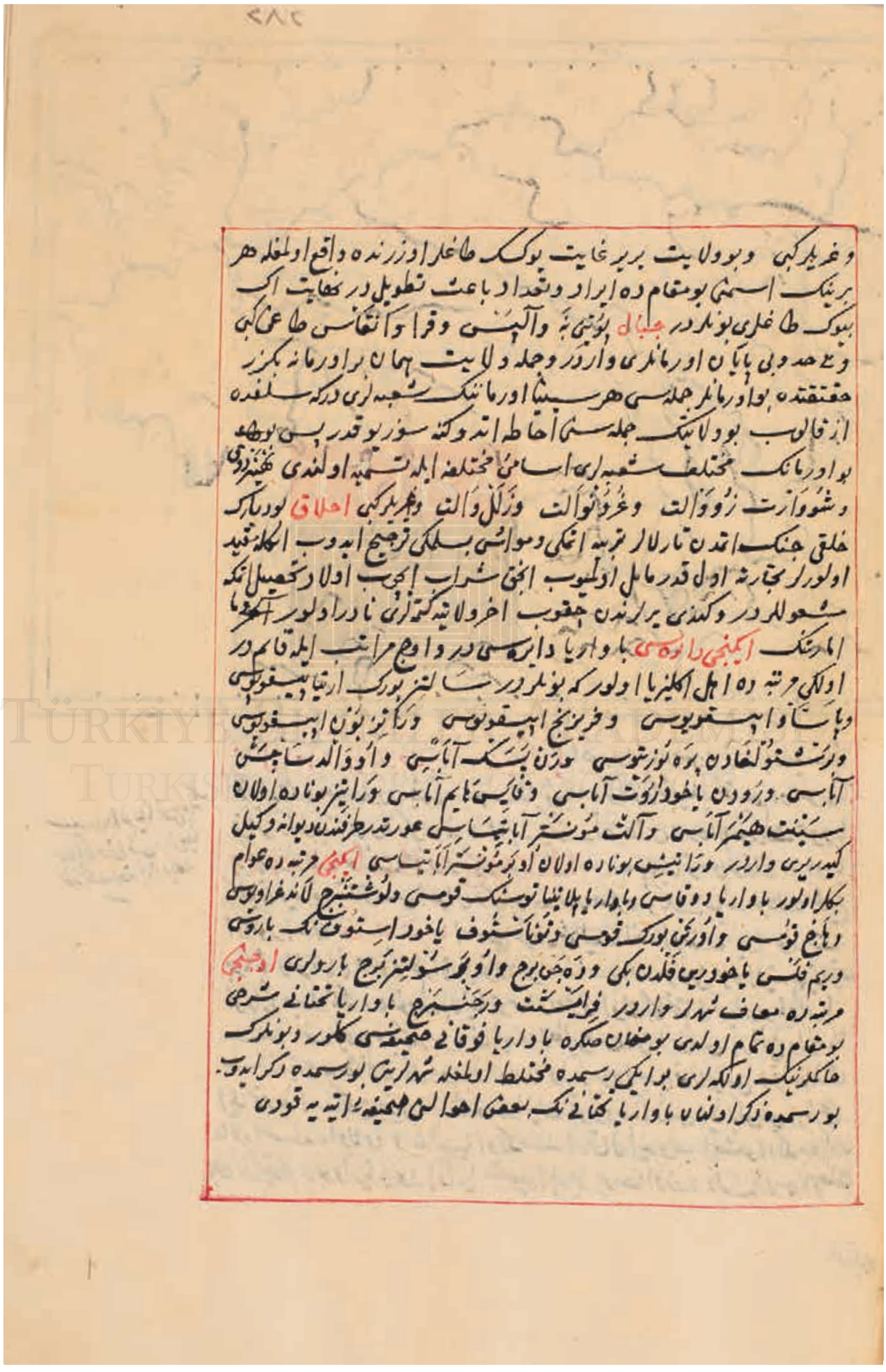

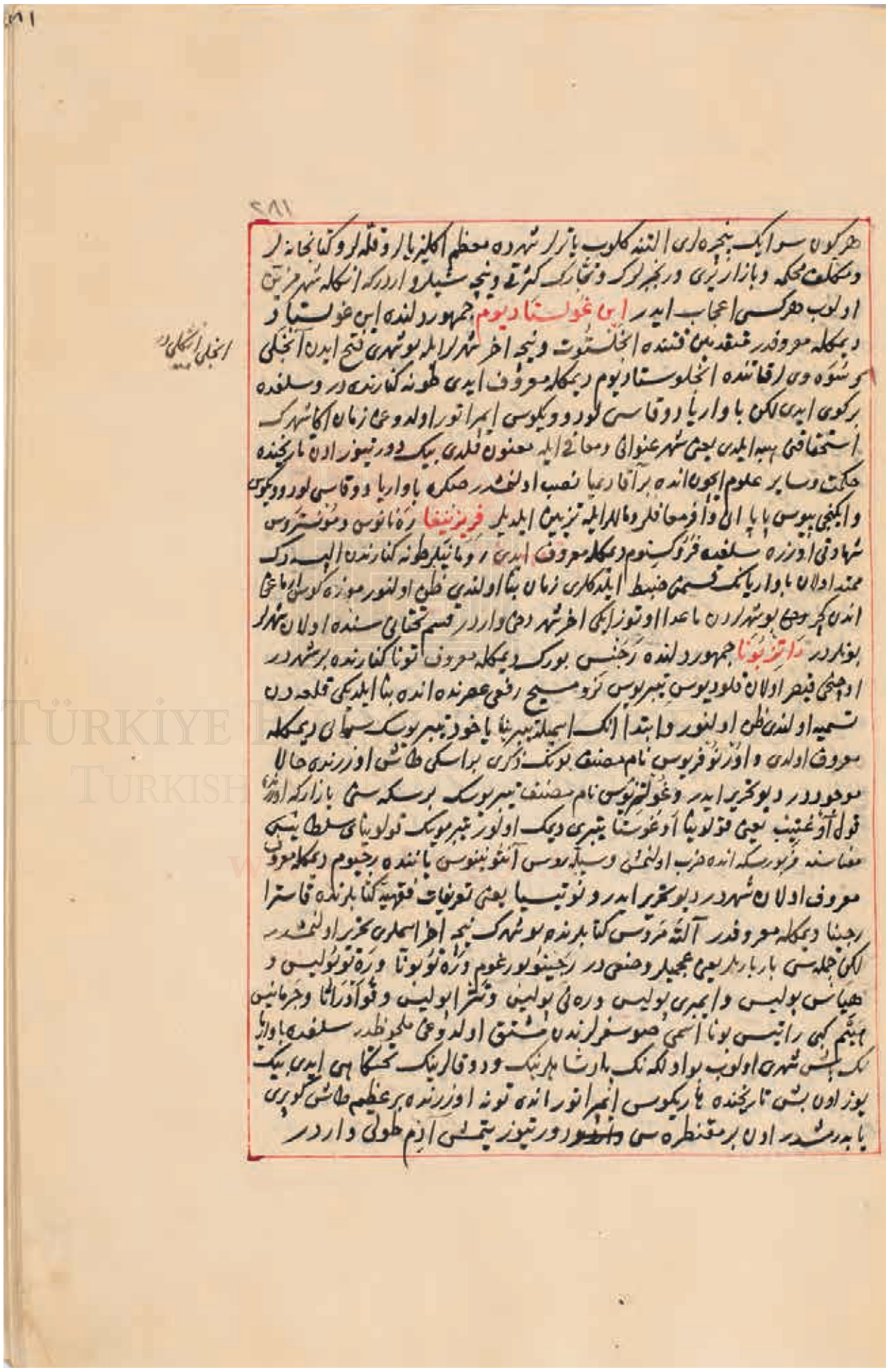

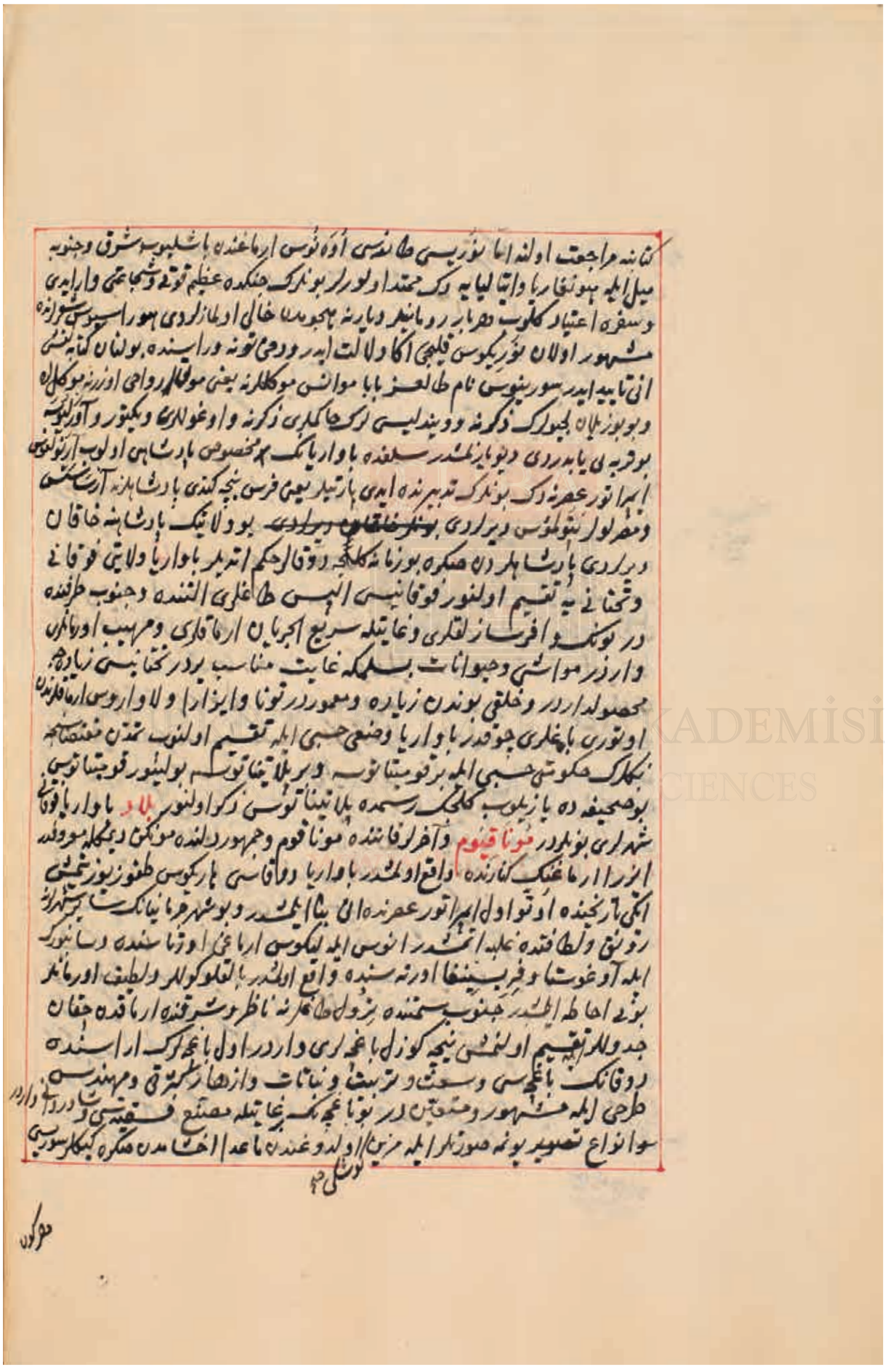

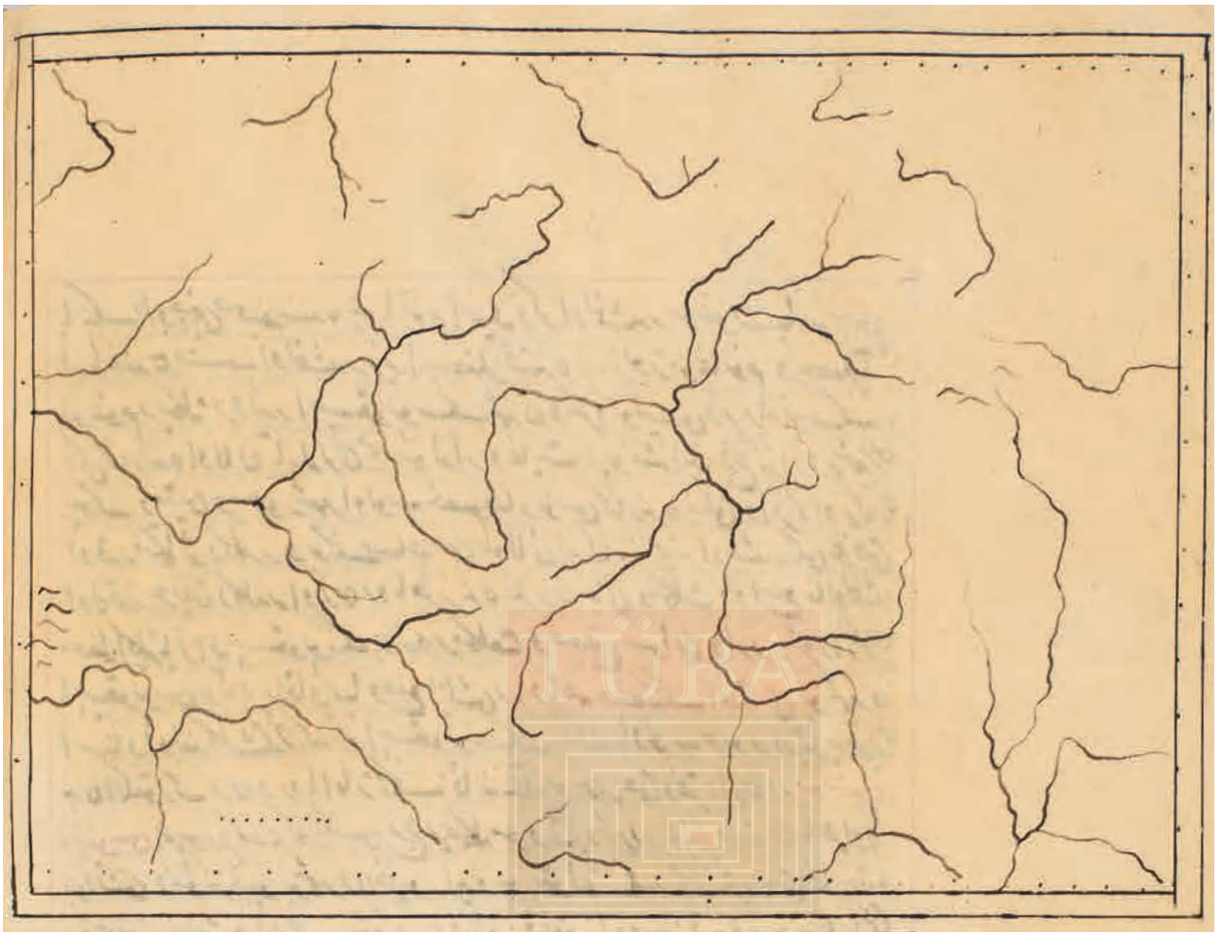

وهر سینیا طاغنک بعض شعبه لری واردرکه بو ولایتی غایت مرتفع قله لر ایله یرلر
احاطه ایدوب بنا اولنمش دیوار کبی اورتایه المشدر **اخلاق** بو دیارک قومی
قوی و شجیع و جنکجی طائفه در اصیل هر بری حسب و نسب اصحابی و صاحب بصیرت
و متحمل مشقتدر ارو عوت باغ و بستان تربیه سیله مقید و مشغول اولوب ایشسز
اولمغه بر فرده تجویز اتمزلر **فصل ۹۹ در بیان باواریا** دوقاتوسی بو ولایت
هونیلرک بقیه سندن اولان آوارس نام طائفه دن تسمیه اولندی زیرا بونلر مملکتک
سکانی اولان نوریسی طایفه سنی طرد ایدوب انده ساکن اولدیلر و آوارس اسمنه بر با
زیاده ایدوب باوارس و ولایته باواریا دیدیلر و بر تاریخده بو دیارده ساکن اولان غالیا
سیز آلپینانک بویی نام قومندن بویاریا دیمکله معروف اولدی جمهور دلنجه اکابی ارن
دیرلر **حدود** بونک شرقنده آوستریا غربنده سوه و یا جنوبنده ره تیه الیس
دیمکله معروف اولان طاغلر و شمالنده فرانقونیا ایله محدوددر طولی نمچه میلی ایله
یکرمی طقوز میل و عرضی یکرمی بش میل در و بونک هواسی غالبا لطیف و خوب
اولوب یرلری رونقلو و مفرحدر و محصولی کندویه کفایت ایدر نهایت شرابی بغدایی قدر

هونی قدماء ماجاردر

چوق

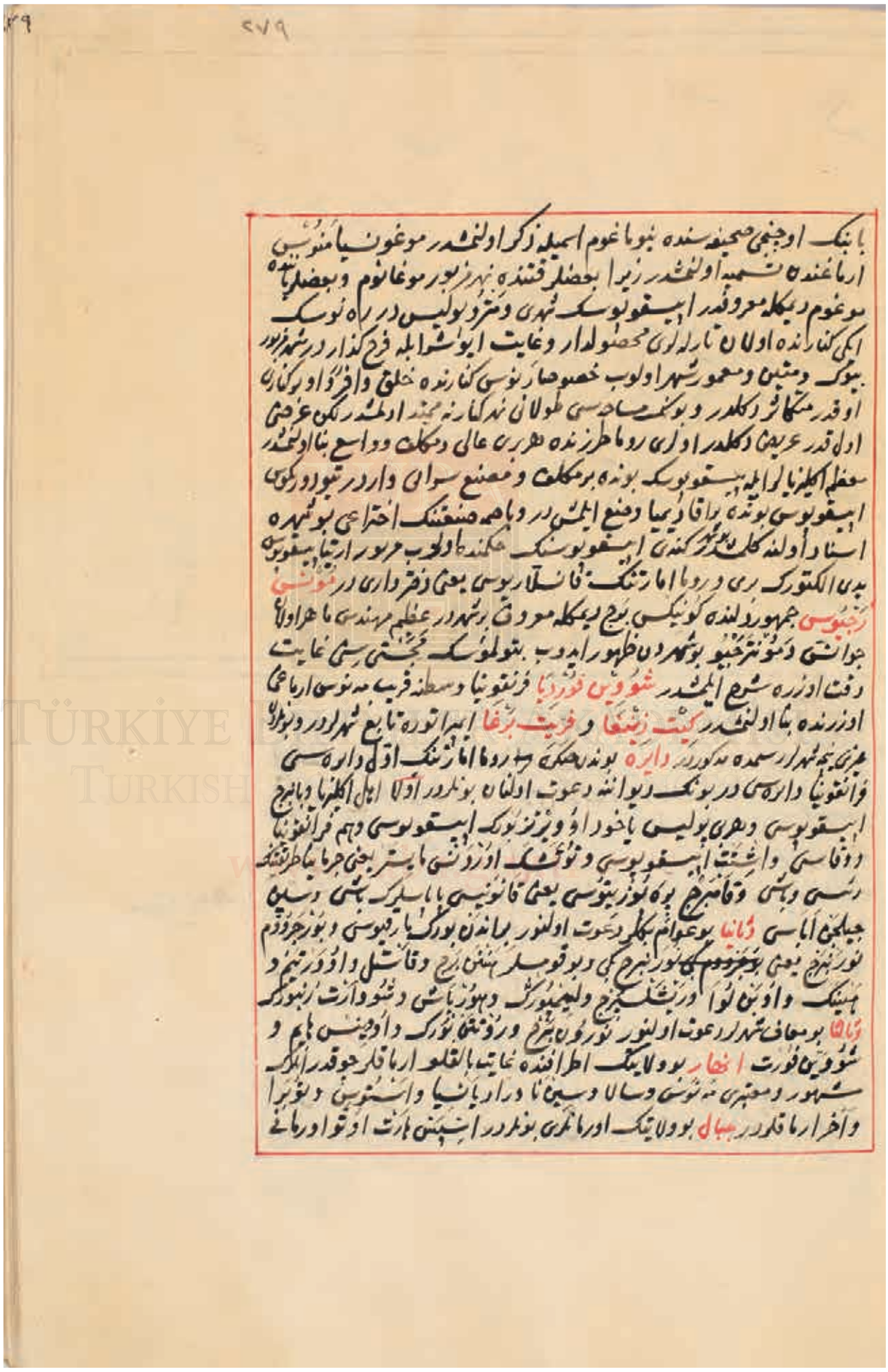

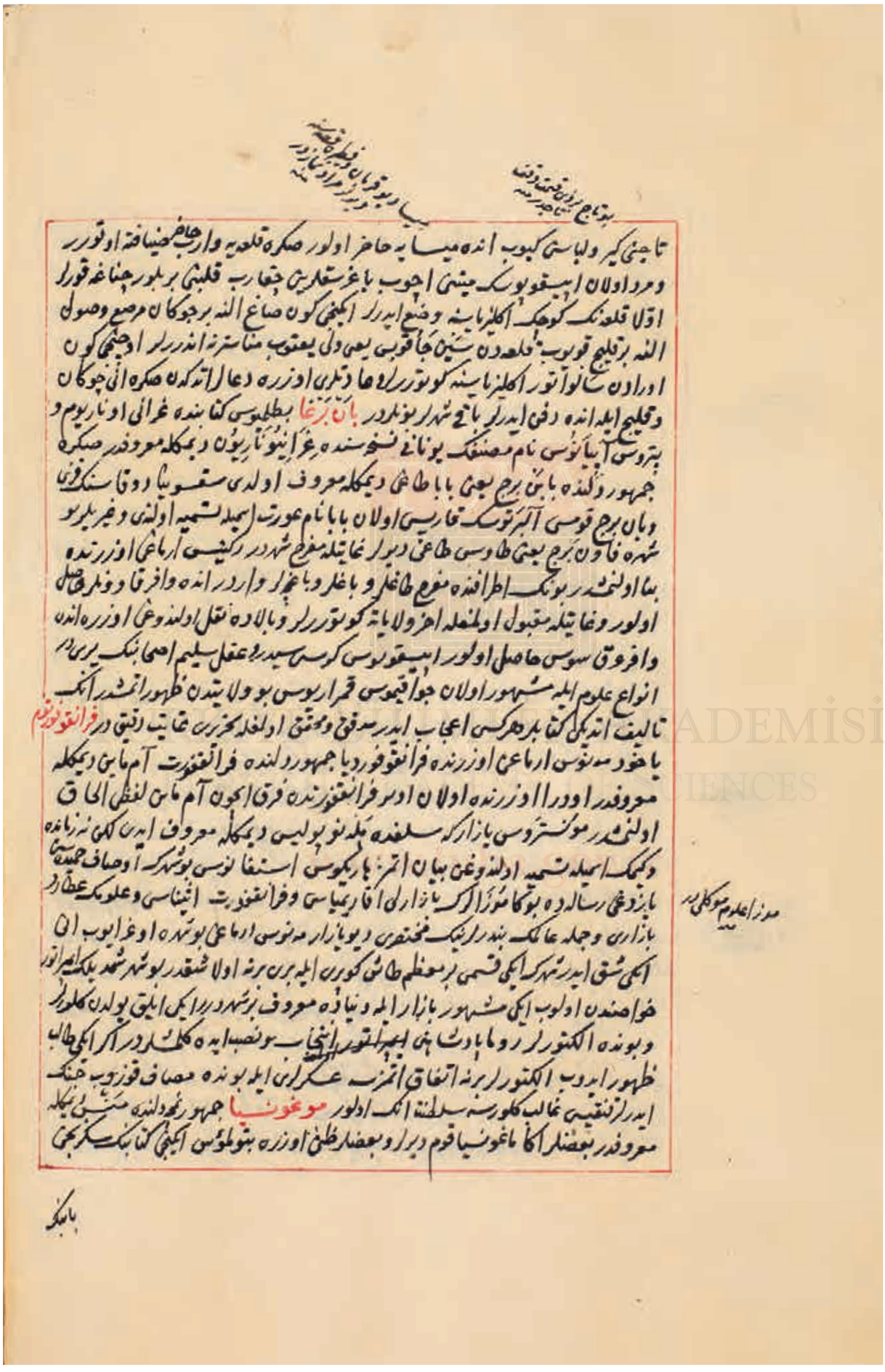

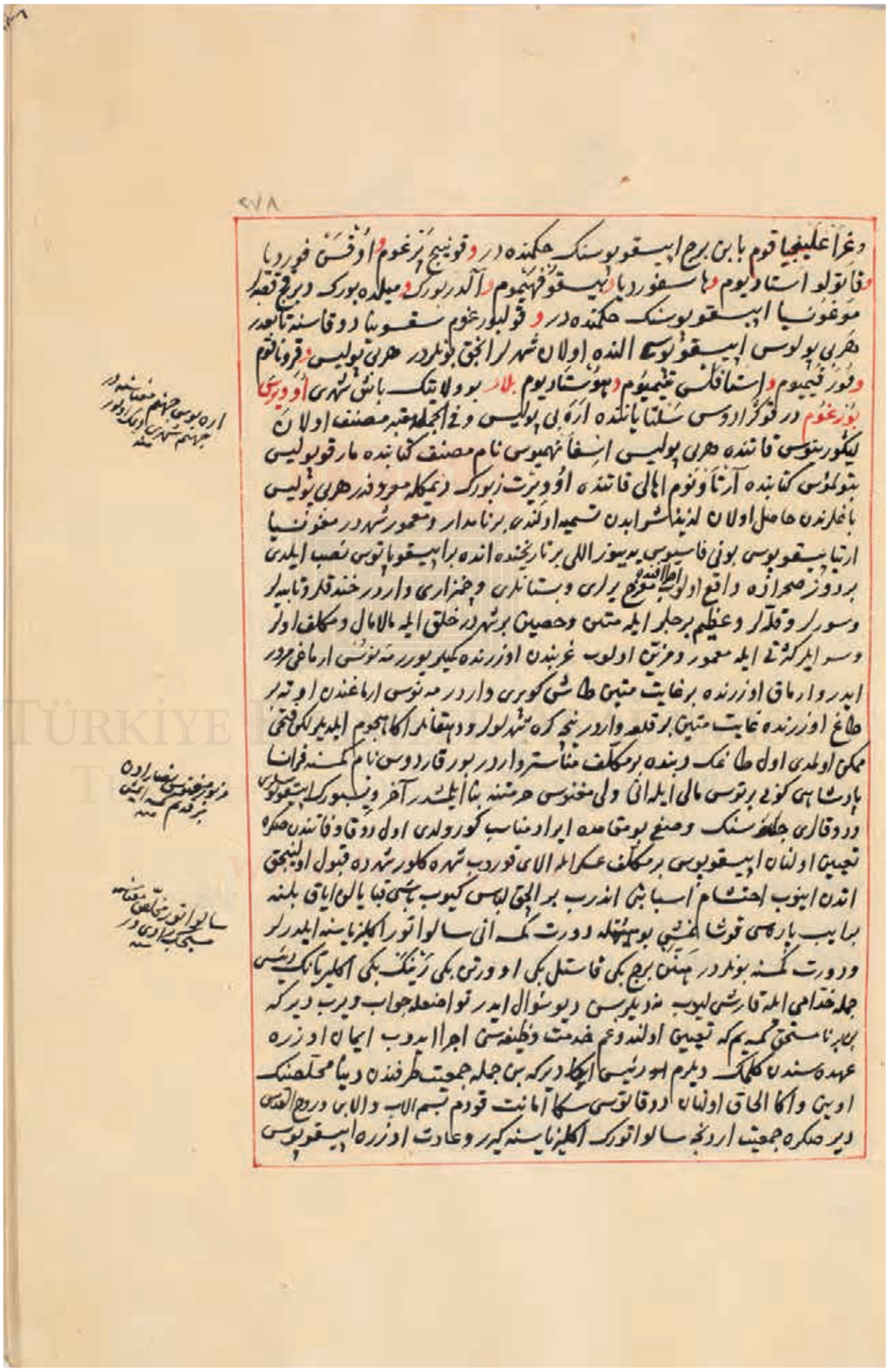

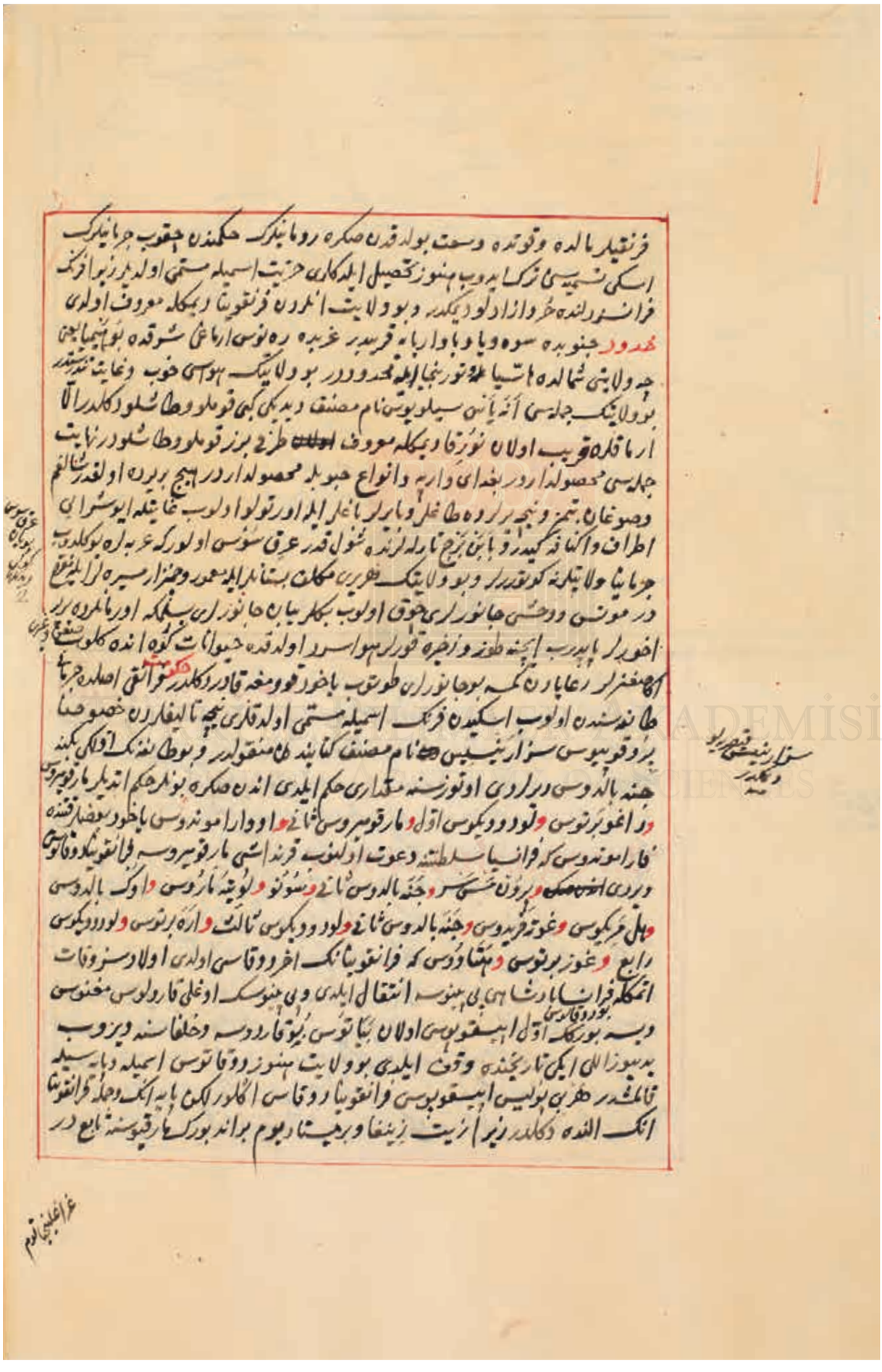

فصل ۹۸ دربیان فرانقونیا ووقاتوسی یاخود فرانسیا شرقی بو ولایت فرانقی‌لرده
یعنی فرانسیلردن تسمیه اولنمشدر بعضلر بو اسمک اصلنی فرانکوس یاخود فرانقیو دیمکله
معروف اولان اکتور اوغلنه واول طائفه‌نک پدرنه اسناد ایدرلر لکن بو اسمله معروف
اکتور اوغلی ثابت دکل مجرد بر اصلی یوق سوزدر و بعضلر خصوصا غاگوینوس و آنیاسپیوس
دیرلرکه فرنک طائفه‌سی شجیع و معتبر اولدقلری ایچون ولنتین یانوس ایمپراتور انلره
بو اسمی وضع ایلدی نهایت بو لغت فرنک بو معنایه کلدیکی بر معتبر تالیفده بولونمغله بونلرک
سوزی یرنده دکلدر و بعضلر دیرلرکه جزیه‌دن معاف اولمغله بو اسمله تسمیه اولندی دیرلر
بو اسم فرانسی شرح اولنورسه جایزکه اول معنایه کله زیرا سی انلر دلنجه کمرک و جزیه
معناسنه اولوب فریون معاف و مسلم معناسنه کلور فرانسی بو ایکی اسمدن مرکب
اولورسه جزیه‌دن معاف معناسنه اولور لکن فرانسی فری و آتسی لغتندن مرکب
اولدوغی بعضلر قتنده ثابتدر و آتسی لغتی غوت لسانه مخصوص بر لغتدر سایر
ادملره دولت و مالله تقدیم اولنان و پریلرک مرتبه‌سنه یقین اولوب نصیب انسانی
حدودندن تجاوز ایدن کمسه‌لره دلالت ایدر و هنوز خلقک مرتبه‌سندن یوقاری
اولان اکابر حقنده بو لغتی استعمال ایدرلر بویله ایکن فرانقی یاخود فرانسی اکابر طائفه‌سی دیمک اولور

تحقیق لفظ فرانسا

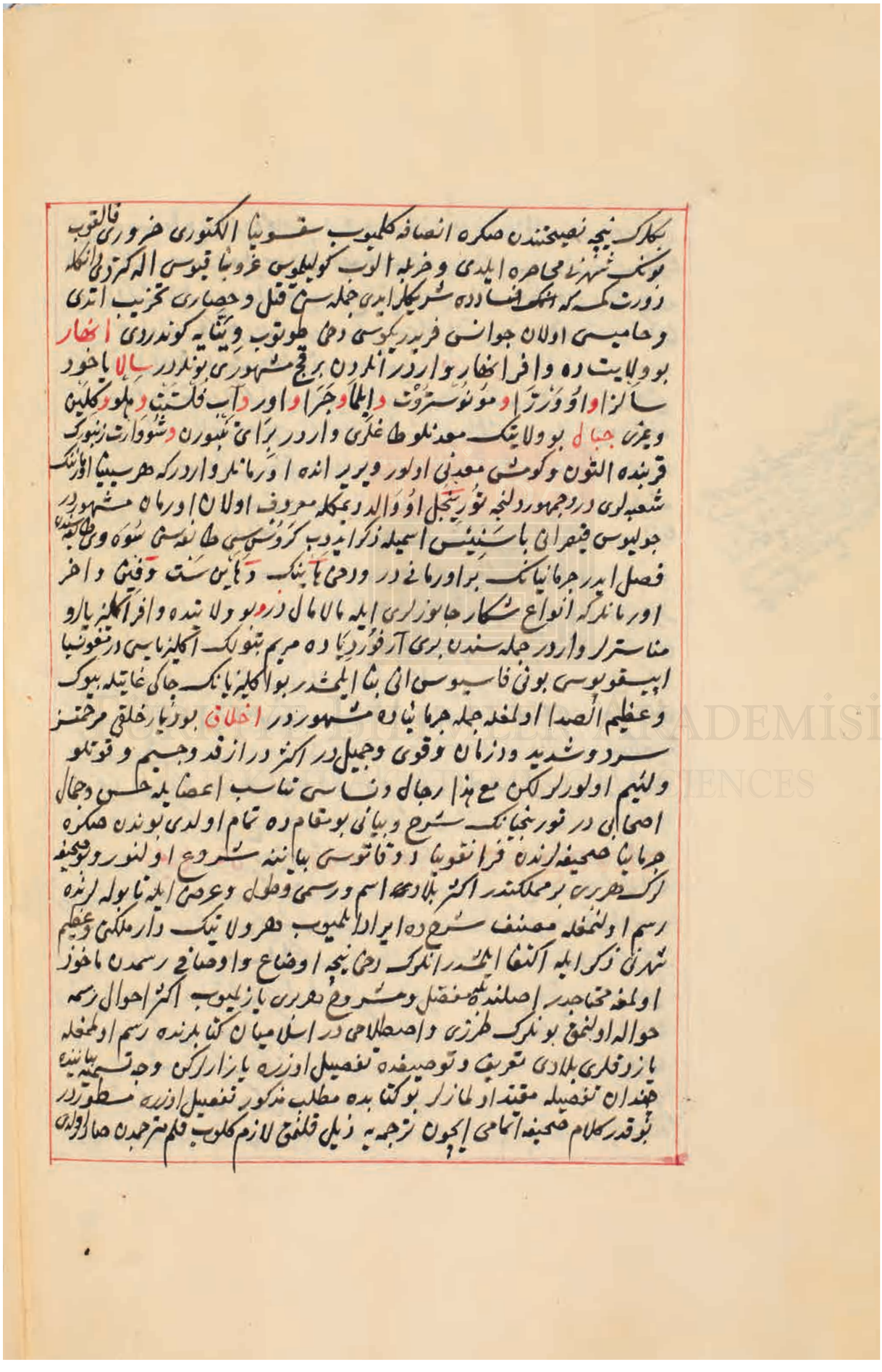

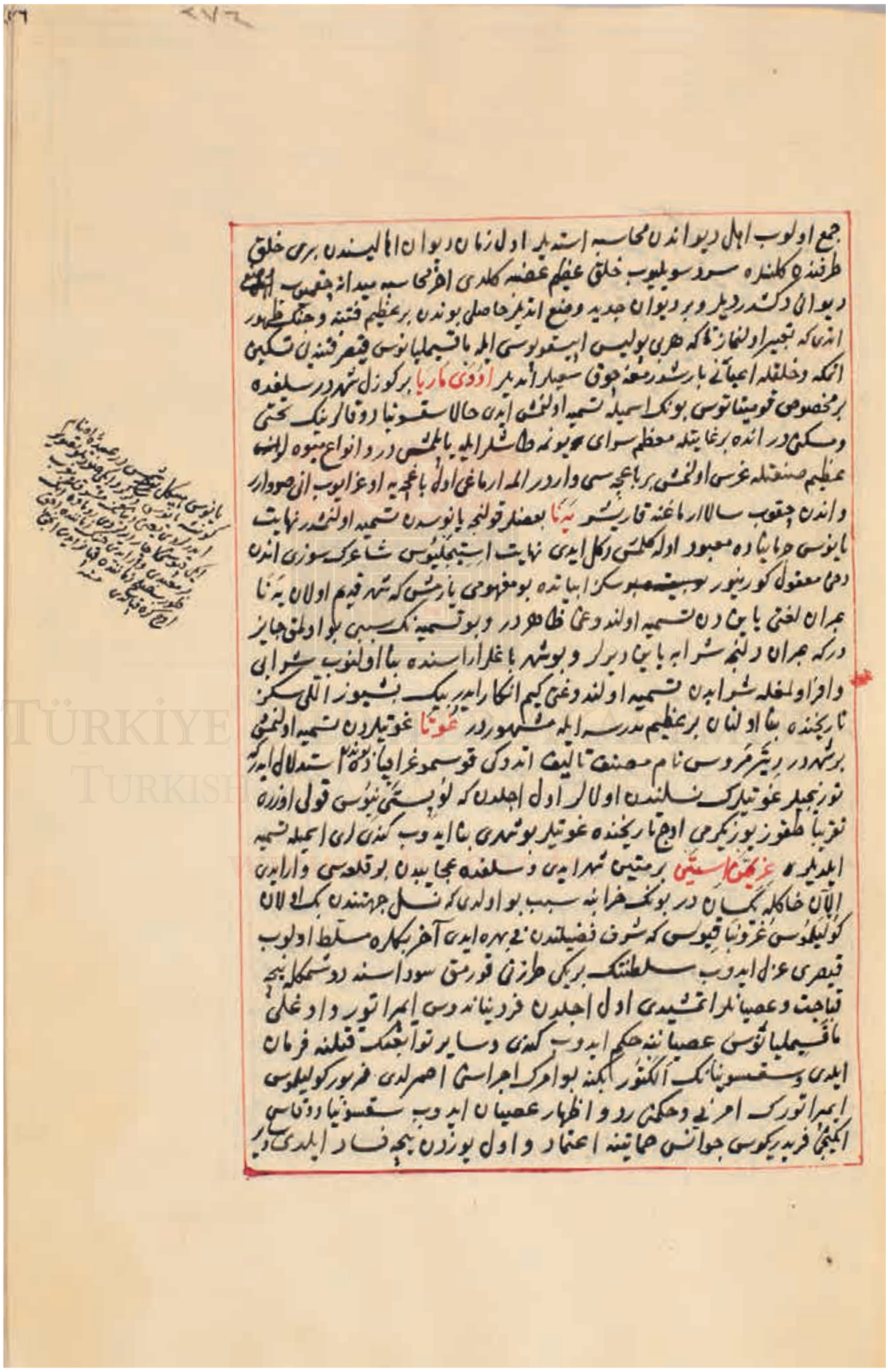

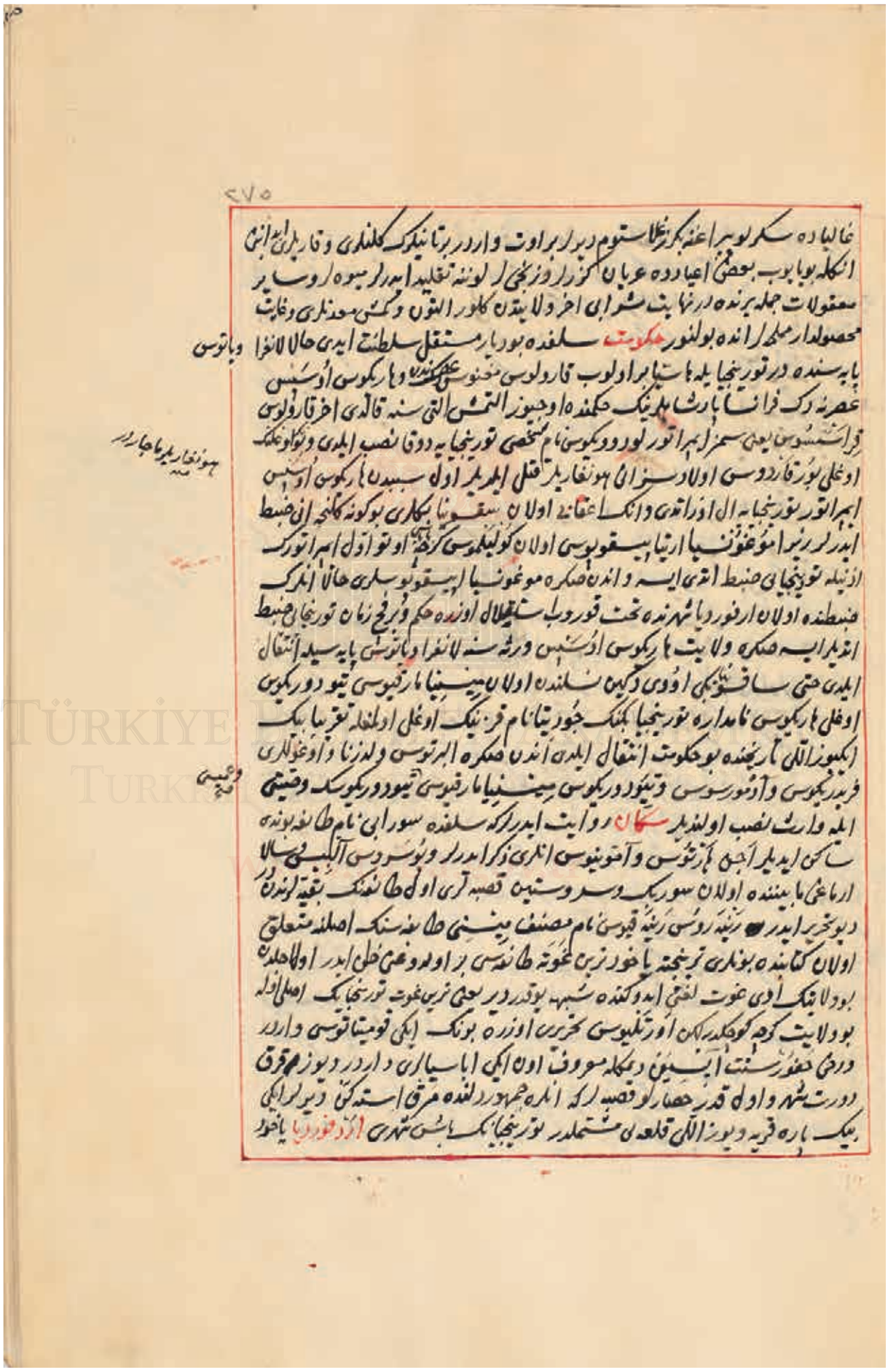

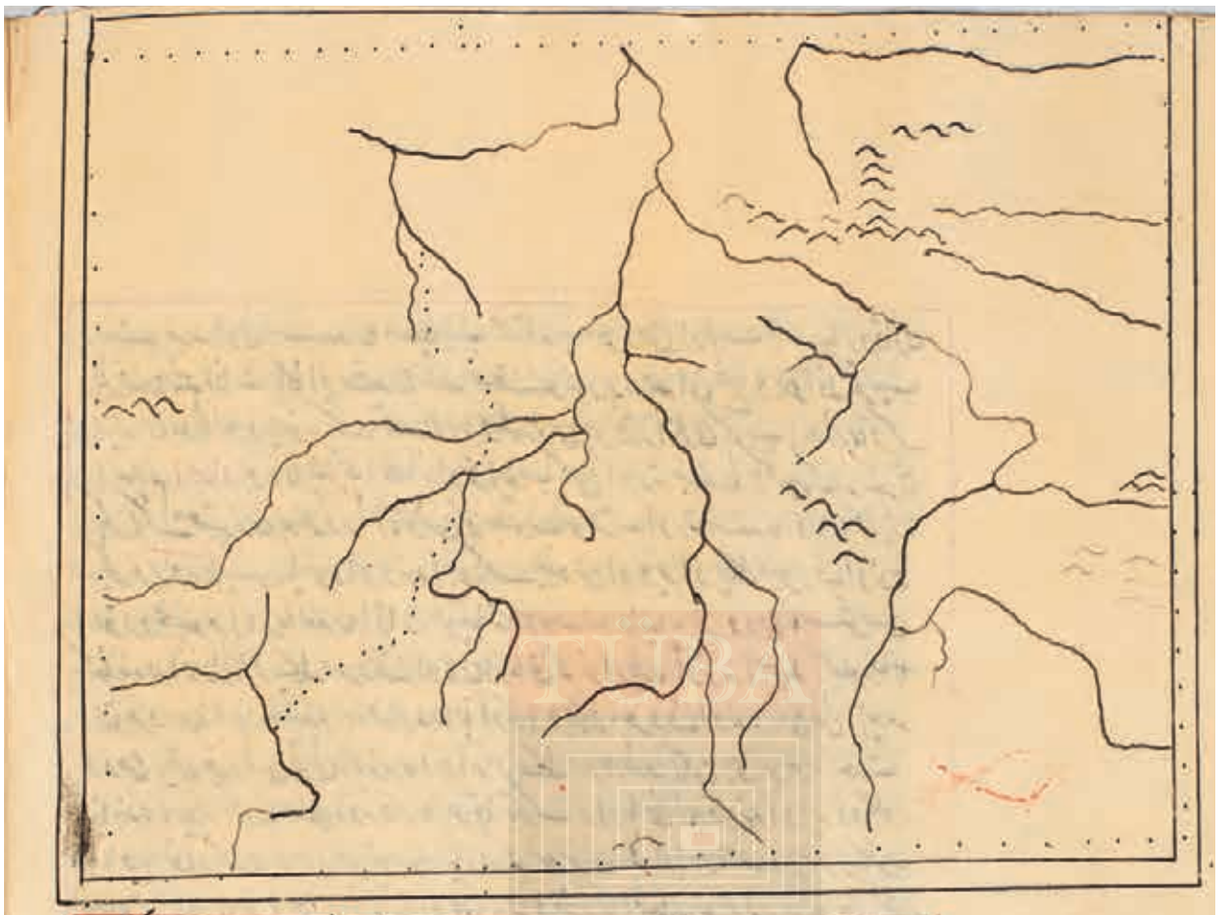

فصل ۹۷ در رسم تورینجیا یاخود اهالی دلنجه دورین جن لاندغراویاتوسی بو ولایتک
نظامی و بکلرینک احوالی هنوز معلوممز دکلدر انجق غلی کن یاخود ظنم اوزره قرانشی فلد
قومیتاتوسی و مرسبورک ایسقوپاتوسی کتابلرده بولدم بو ولایت ساله ایله
وره نام ایکی نهرک اورته سنده در بو دره شرقنده و اسلی غربنده شمالنده هارس دیکلری
هرسینیا طاغی و جنوبنده دورینجی اووالد دیمکله معروف اولان تورینجیا اورمانی ایله
محدوددر بو ولایتک طولی و عرضی برابر اون ایکیشر میلدر بو ولایت جمله غلات
و حبوبات انواعی ایله غایت محصولداردر خصوصا بغدای ایله جرمانیانک سایر
ولایتلرندن راجحدر جورجیوس آغریقولا بو ولایتی سومن جرمانیا اسمیله وصف ایدر
پلینیوس کتابنده غلاستوم دیمکله معروف اولان ایزاتیس نام اوتک بونده عظیم
و فرقی واردر جمهور دلنده اکا اوو اد پاستل دیرلر انک عصاره سی ایله مائی بویارلر
اهالی ولایت الی اطرافه کوندرب زیاده کار ایدرلر مشهور شاعرلردن بری انک
حقنده برقچ بیت دیمشدر مفهومی بوکه تورینجیا تارله لرنده برغایتله مشهور اوت بتر یونان
دلنده ایزاتیس دیمکله معروف اوله کلمشدر وزنده ثقیل و بهاسی زیاده در زیرا انکله
یوکلری بویارلر پلینیوس یکرمی ایکنجی کتابنک اولکی بابنده بو اوتک حقنده بویله یازر

سومن خنزیرک کوبکندن
اشاغی اولان سمز یریدر
رومانیلرک معتبر طعامی ایمش
بو مقابله جرمانیا برخنزیره
و تورینجیا انک آیوریه
تشبیه اولنمش اوله

تورکیسی
جویدر
صح

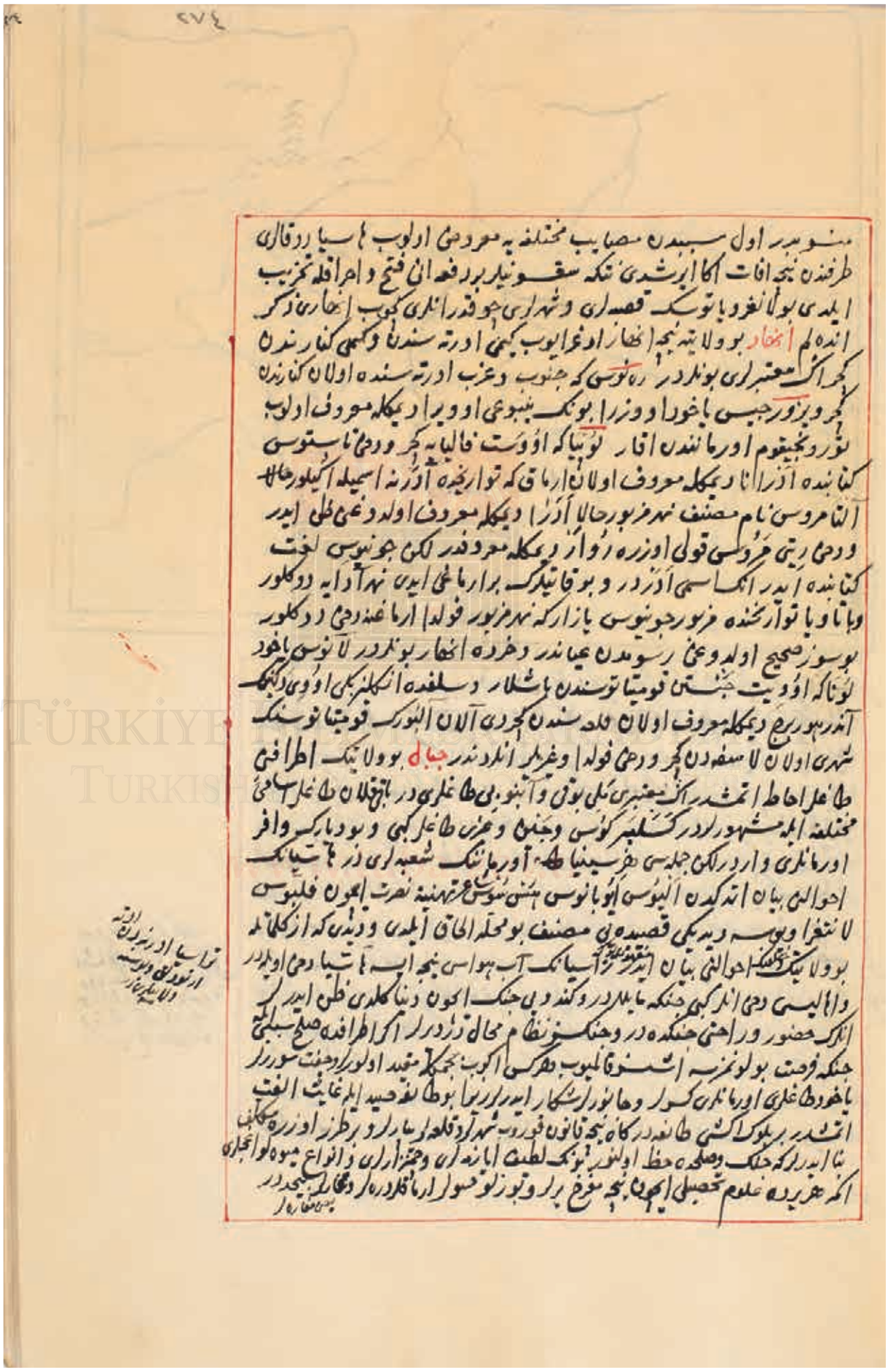

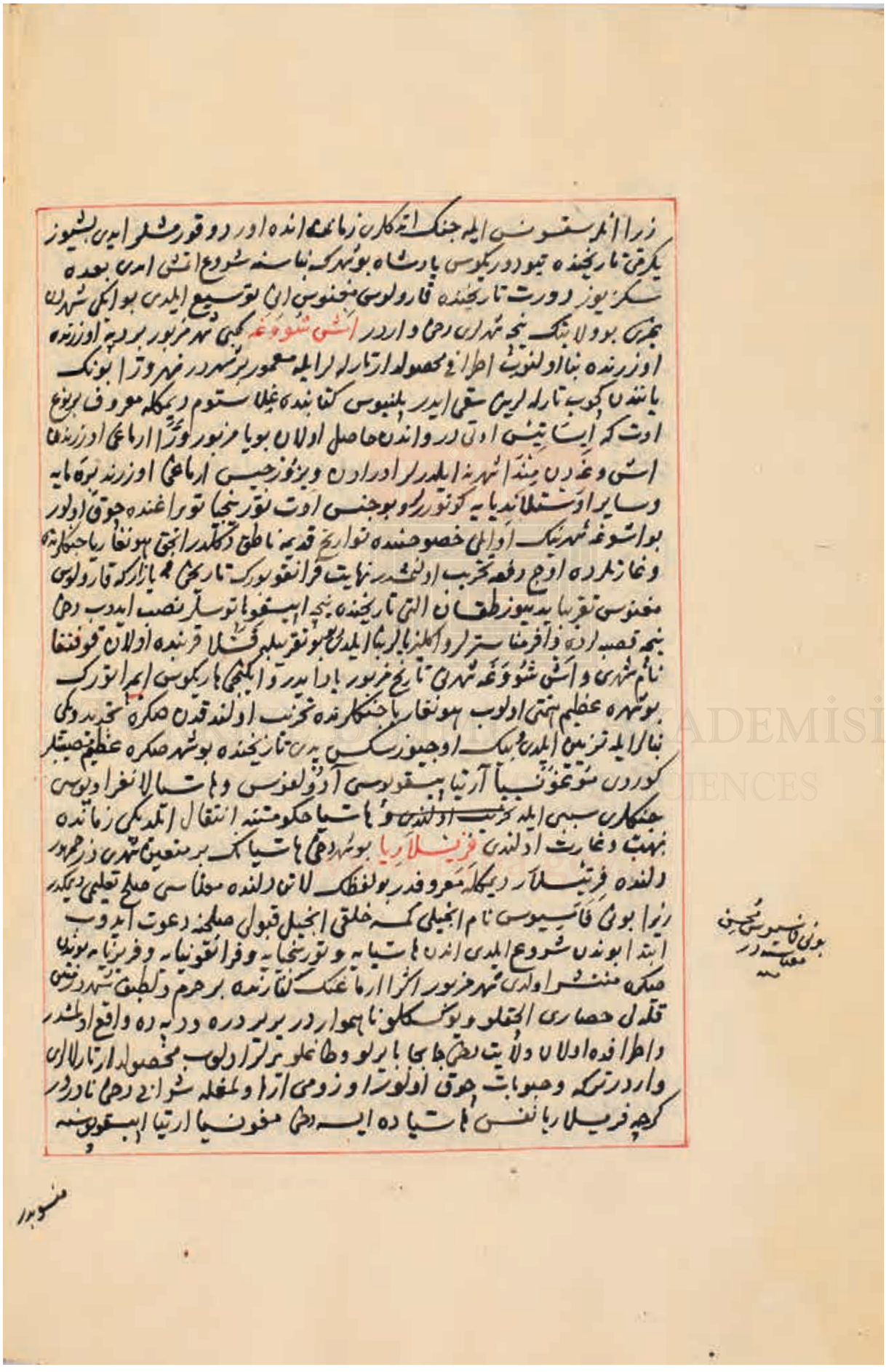

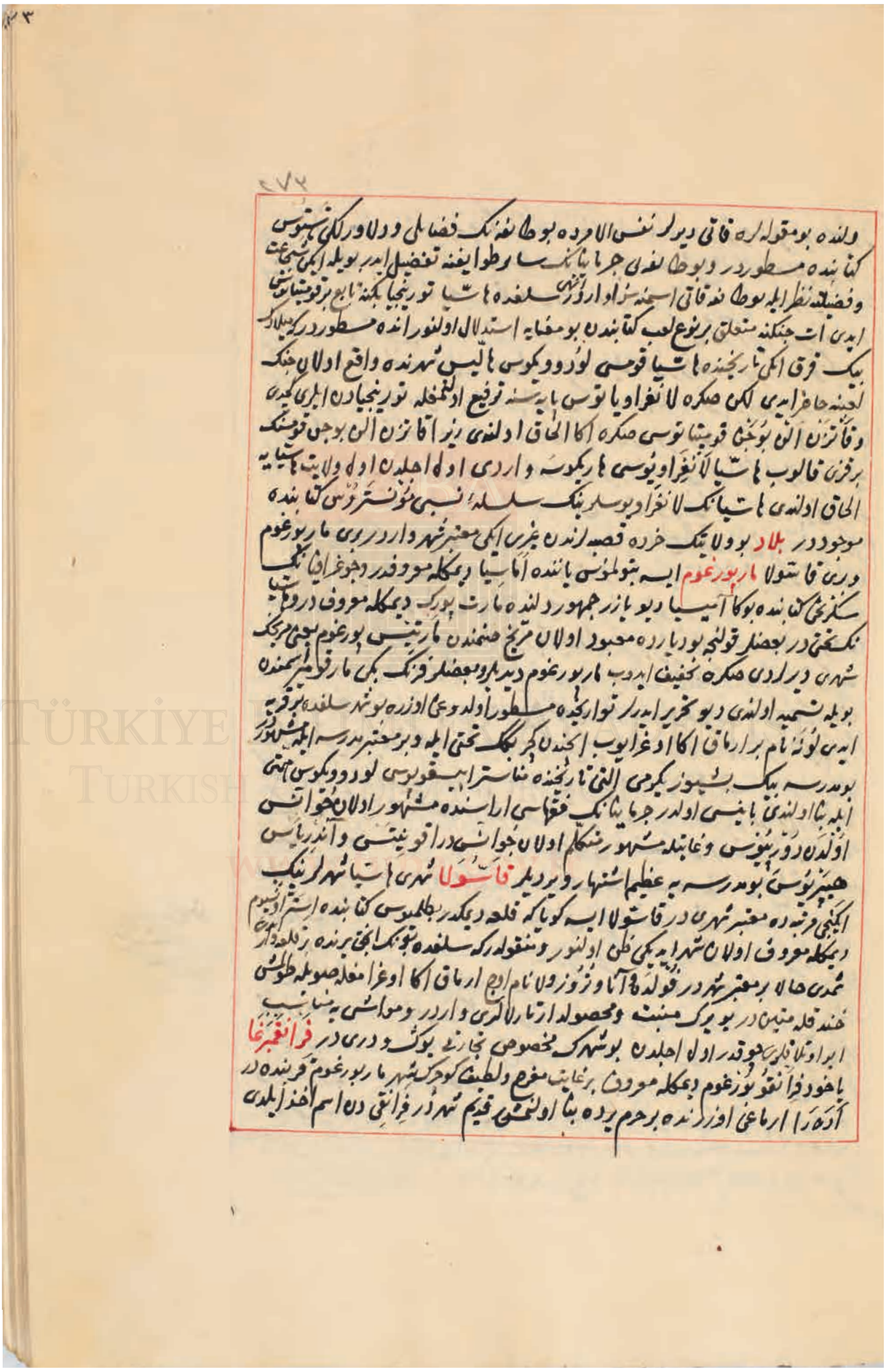

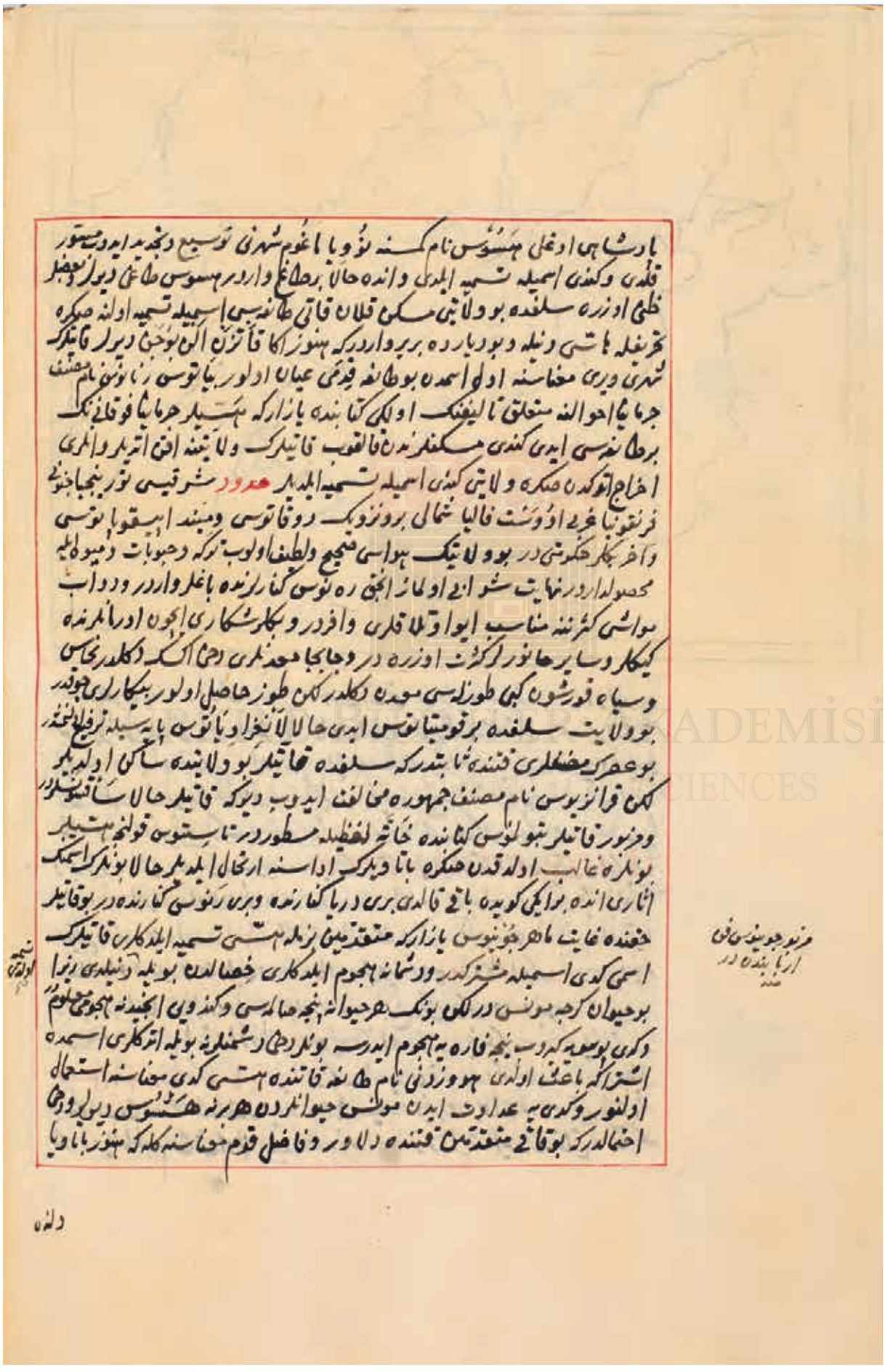

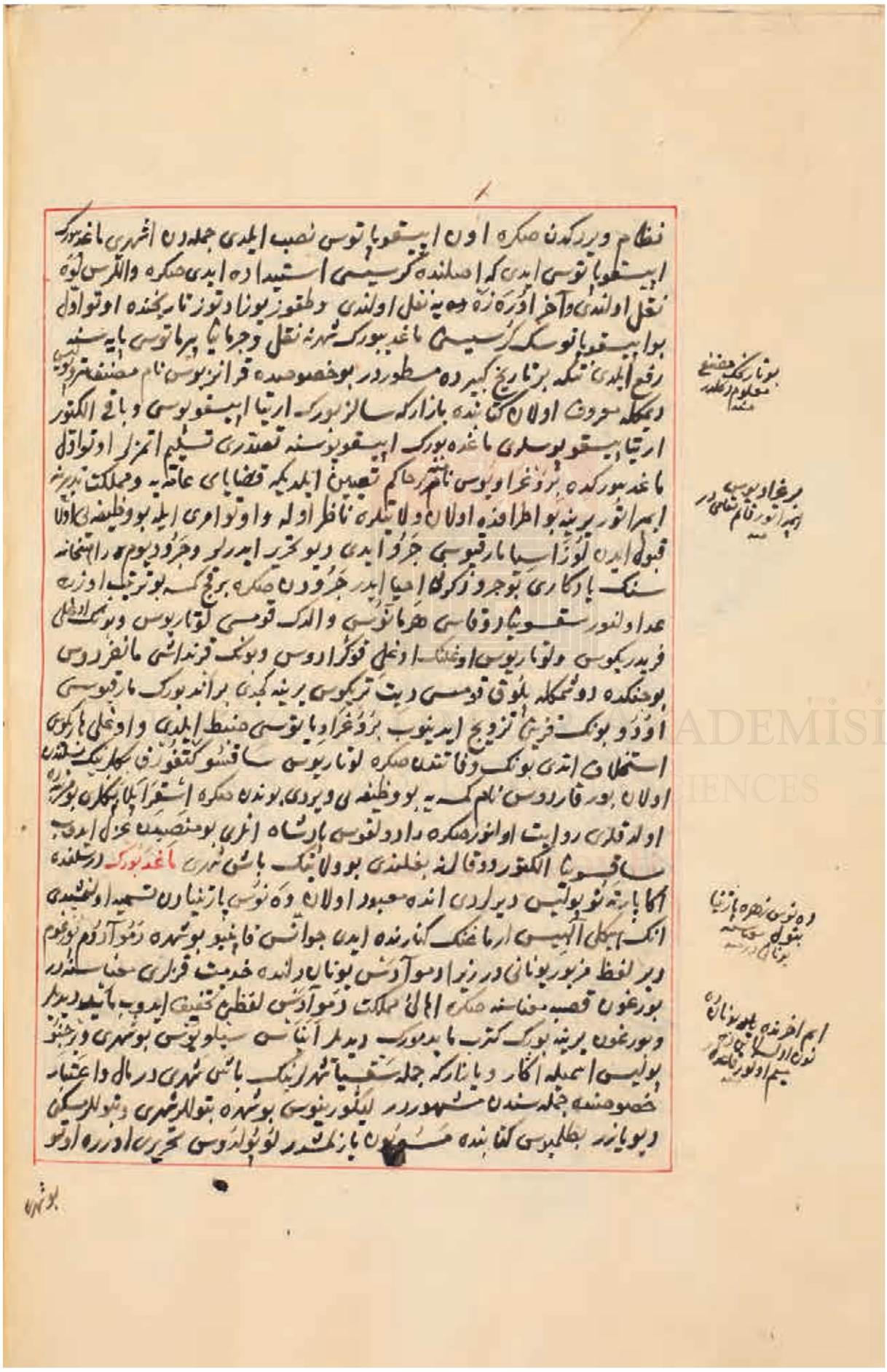

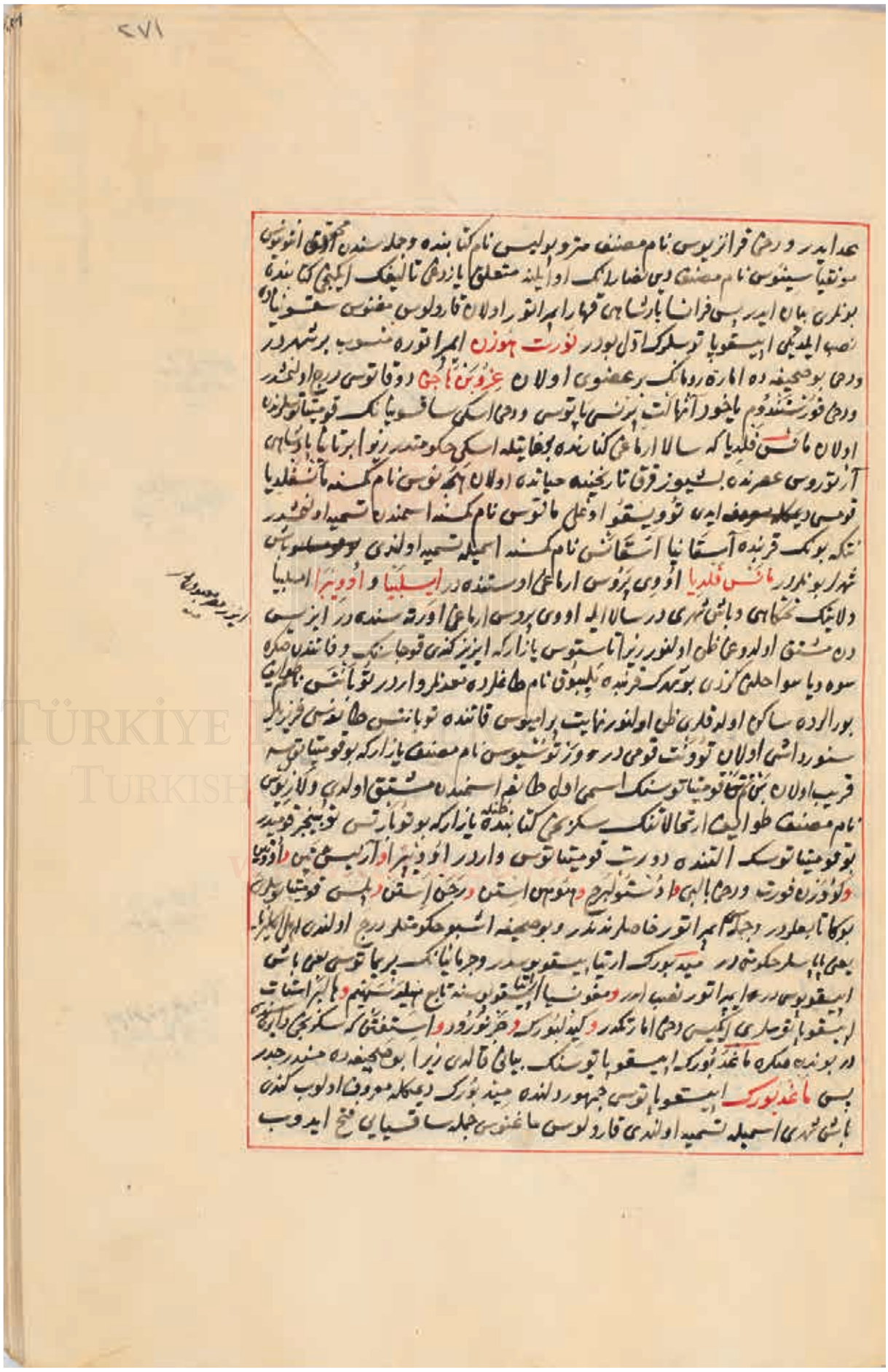

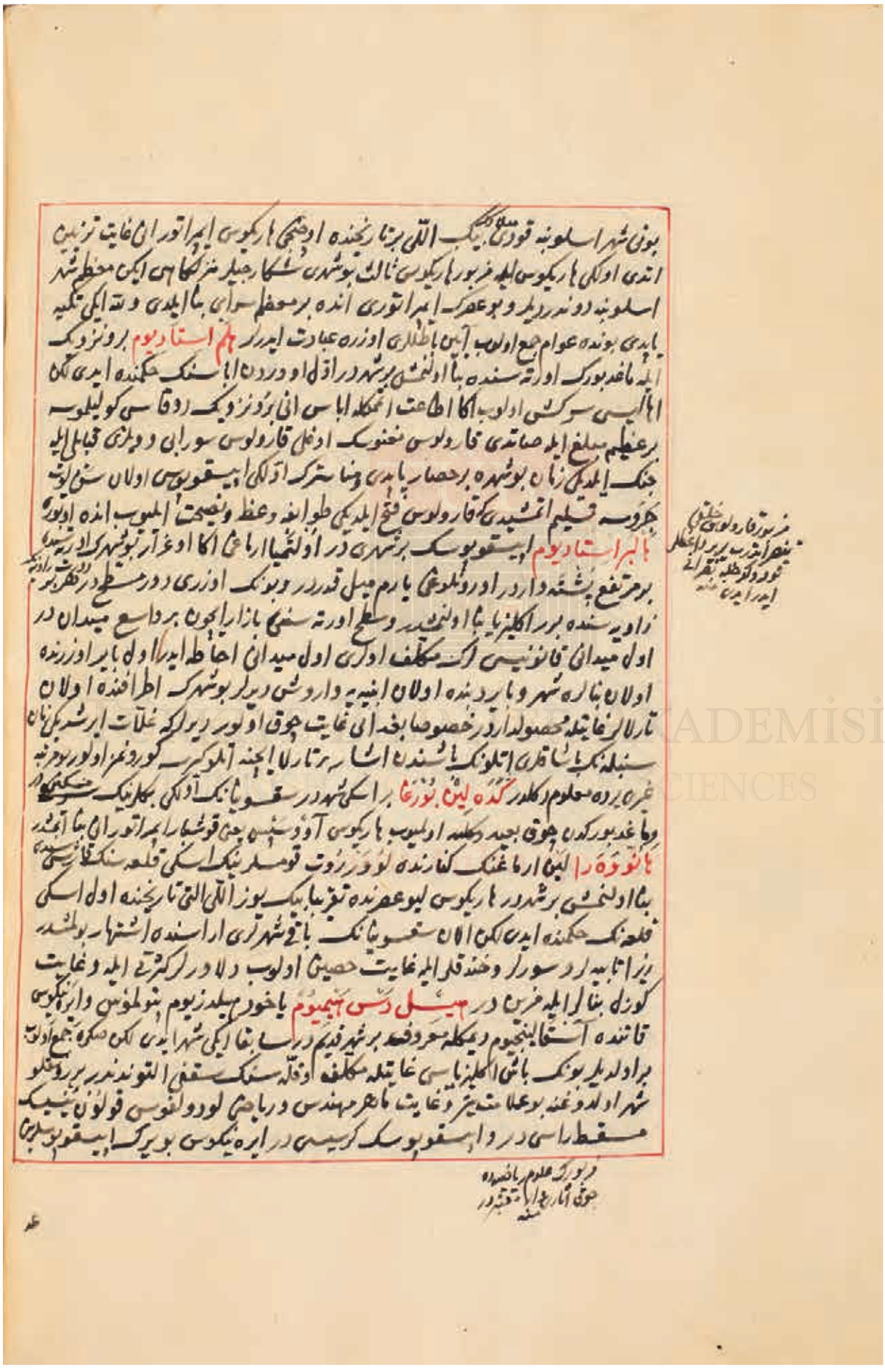

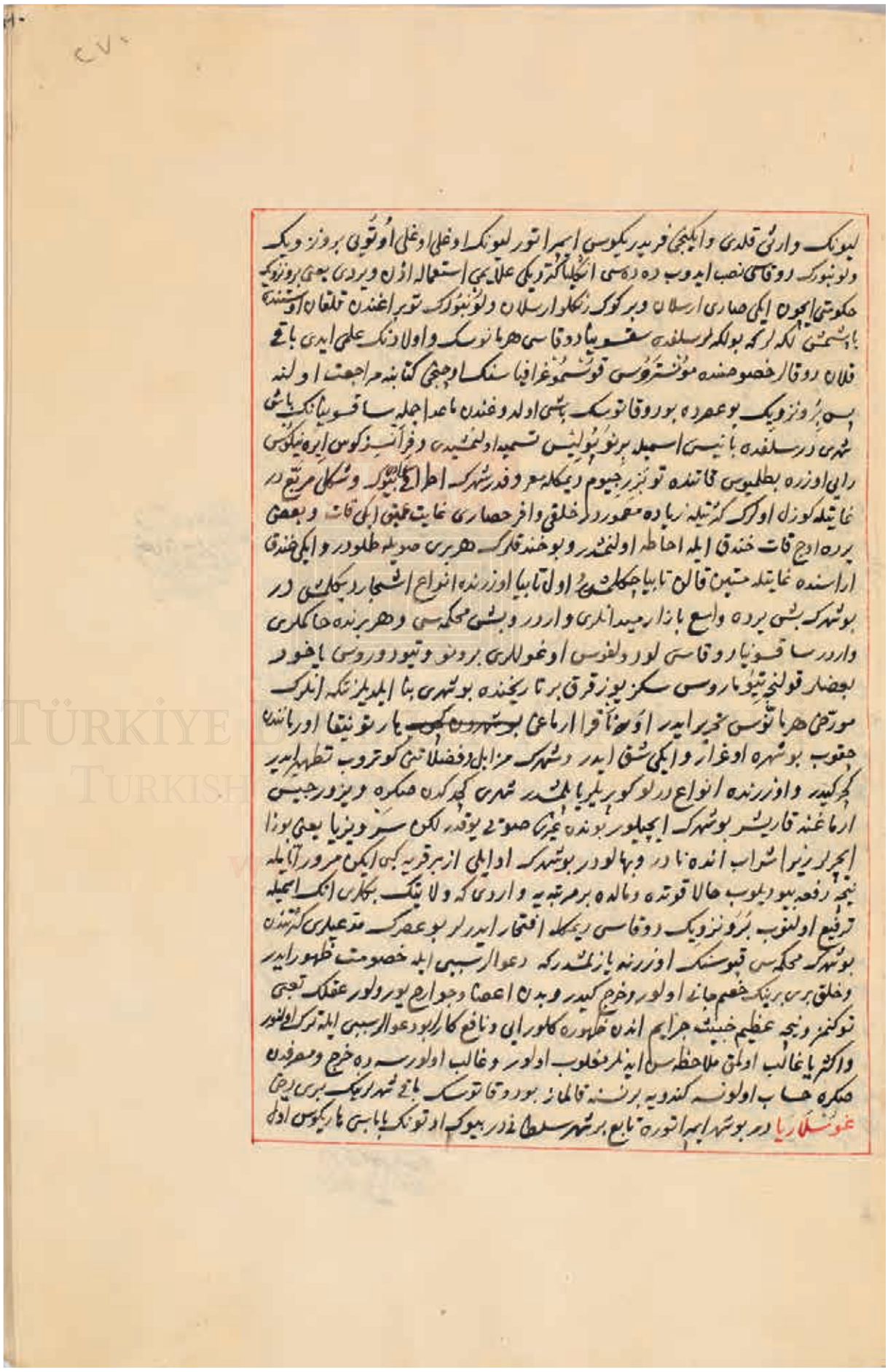

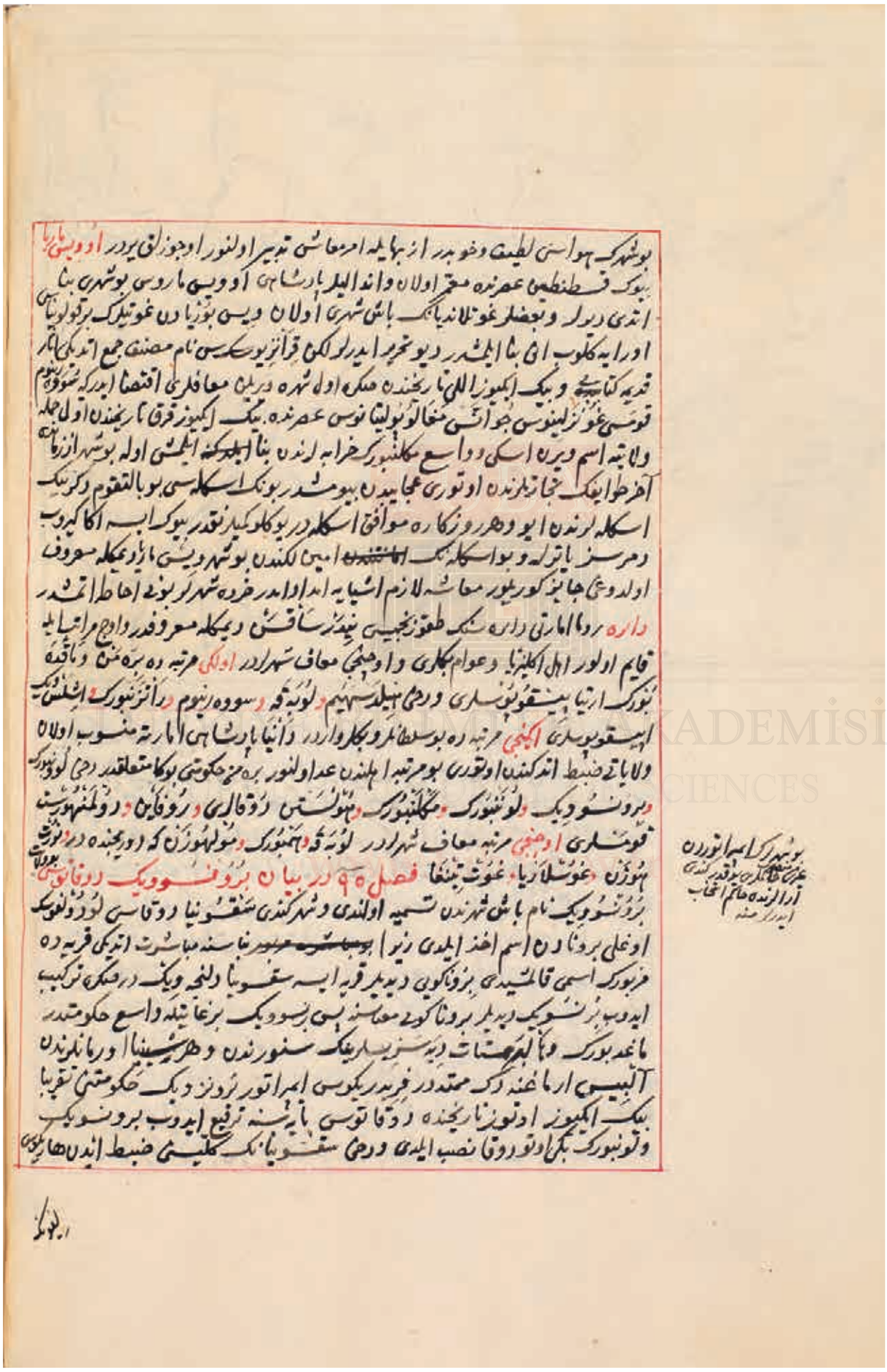

بو شهرک شکلی مربع در بلکه بو دورت شهردن عبارتدر که هر برینک باشقه بر اسمی
واردر اولکیسنه سووه رینوم دیرلر ایکنجیسنه بنا پولیس اوچنجی حصیر سازلغندن
تسمیه اولنمشدر دوردنجی کولدن چامورلی یوفقه کولدن تسمیه اولندی فشه لا
نام قریه سووه رینوم کولی اوزرنده در وبش بیک آدم انجق بالتقوم دکزندن بعیددر
وبو یقینلک سبب اولوب اوله کولدن بالتقوم دکزنه وارنجه برخندق قازمغه برزمان
مباشرت ایلدیلر لکن نتیجه پذیر اولمدی نتکه سلفده پلوپونه زوز نام دلده یعنی
مورا بوغازنده بو مصلحتی مراد اتدیلر اولمدی روستوقیوم سلفده لاسینیوم
وعلی سبیل التحریف رودوپولیس ولاسی برجیوم دیمکله معروف ایدی حالا
جمهور دلنده روستوق اسمیله مسمی در مکلنبورک شهرلرندن سواحل بحرده بر شهردر
سابقا بر قلعه ایدی صکره اودو اوغلی غوده اسقالکوس انی شهر ایلدی
صکره ینقولوتوس اوغلی پریمیس لا اوس ثانی انی بیوتدی الآن علوم ومعارفک
بر اقادیمیاسی ایله مشهوردر بیک دورتیوز اون بش تاریخنده مکلنبورک بکلری
جوانس والبرتوس طلبی ایله ومکلنبورک اهالیسنک مراجعتی ایله قورولمشدر

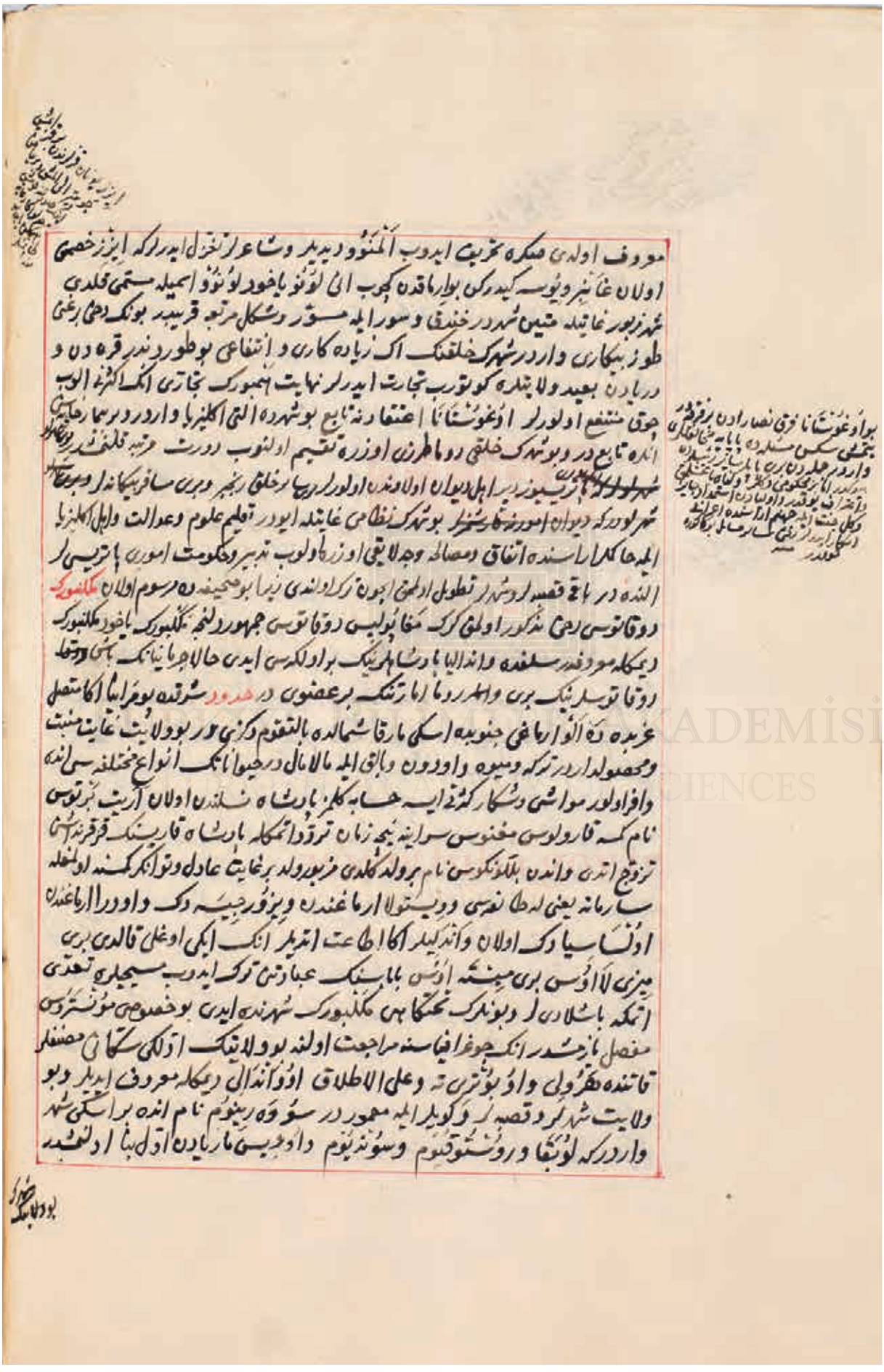

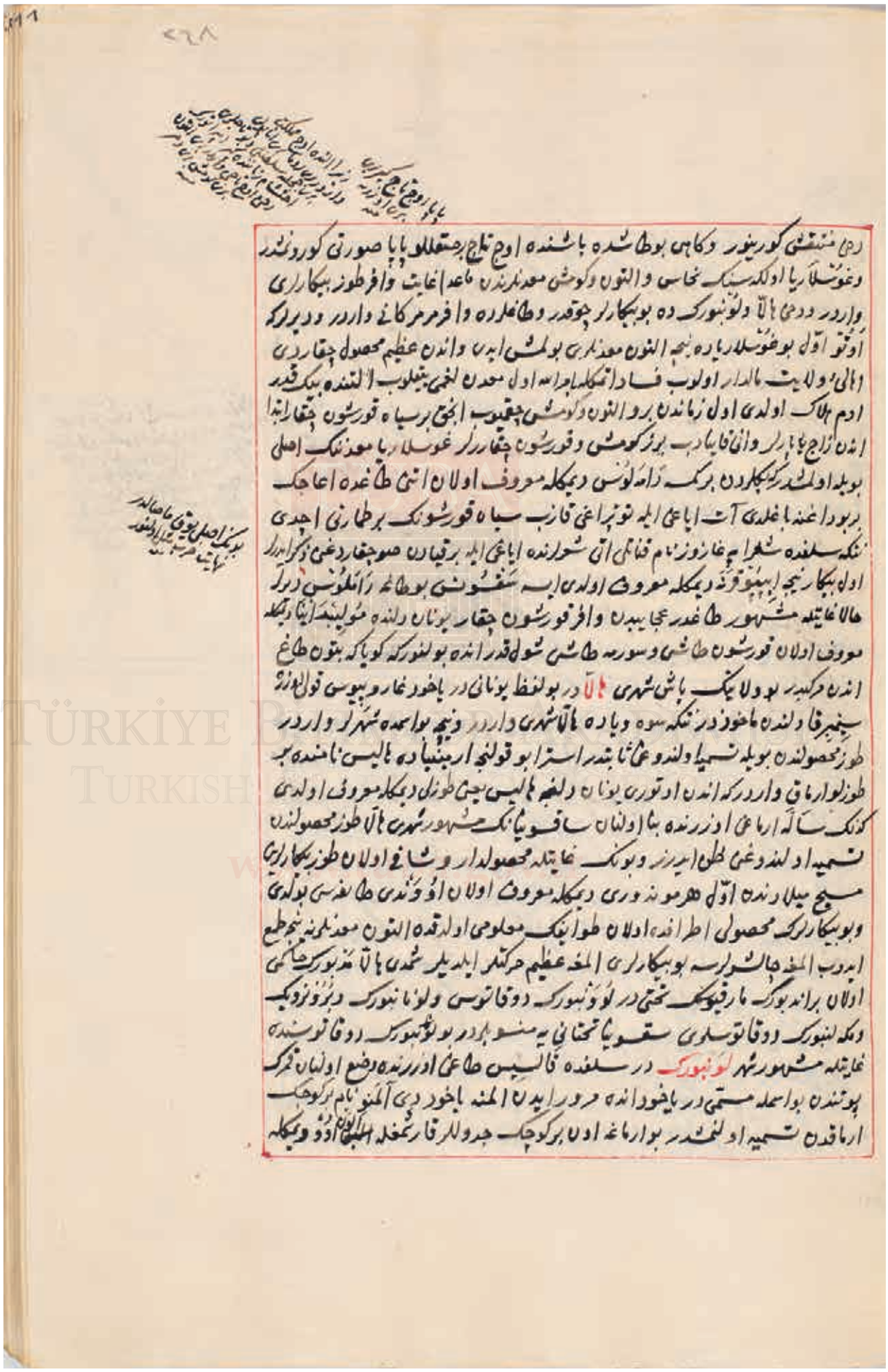

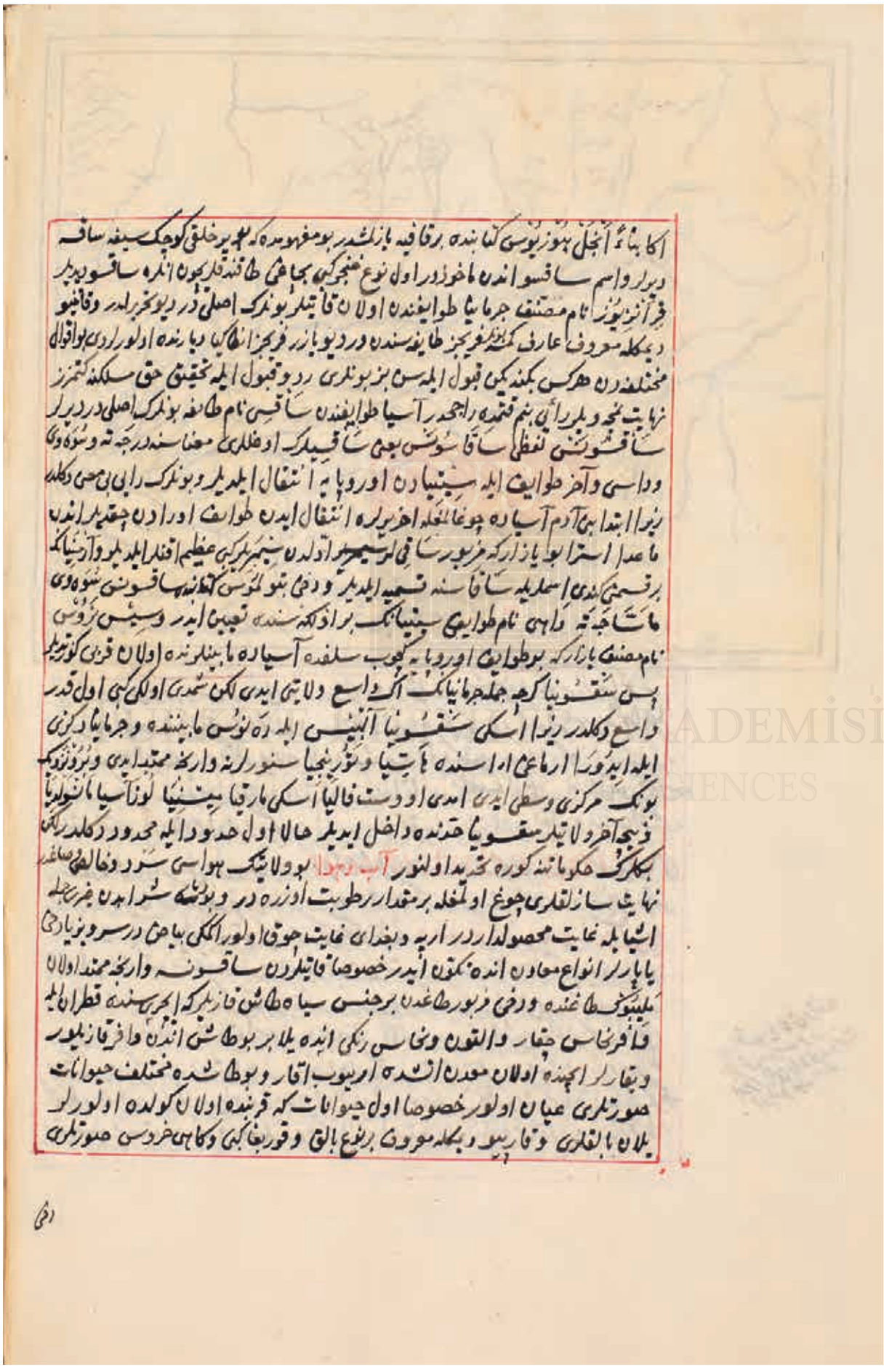

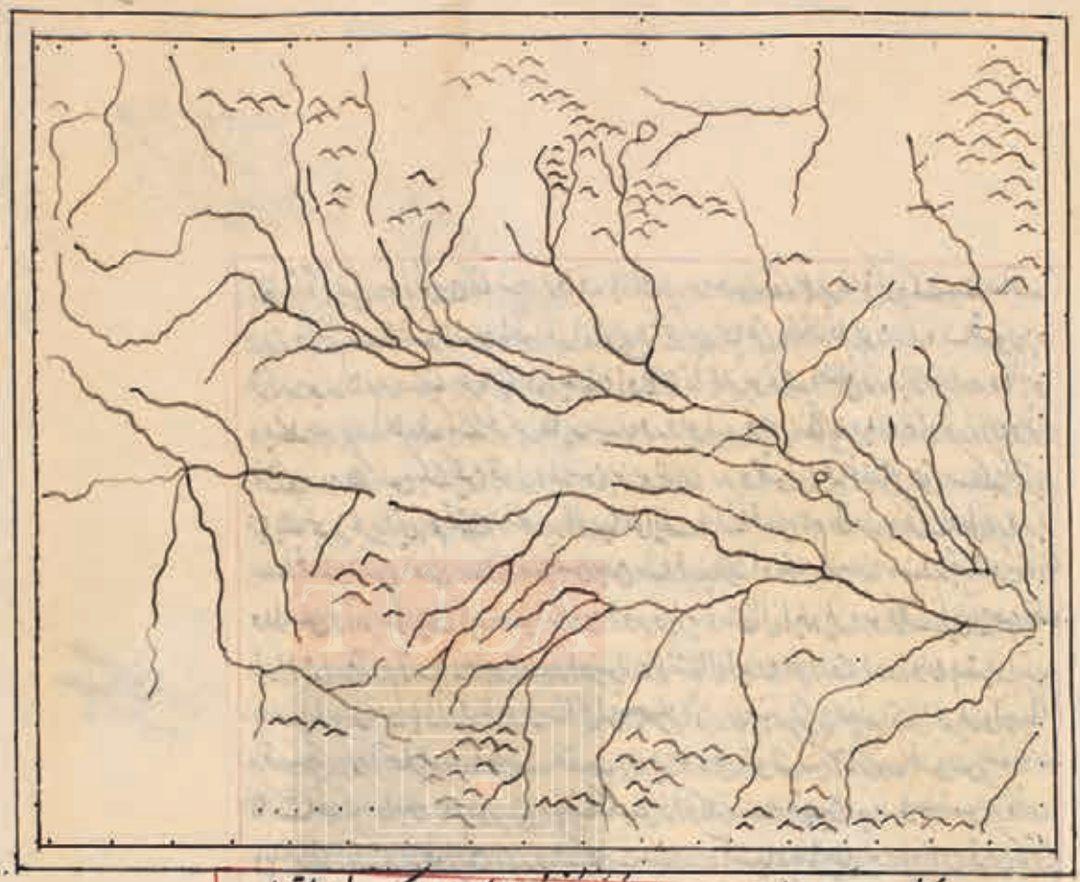

فصل ۴۹ در بیان سقونیا

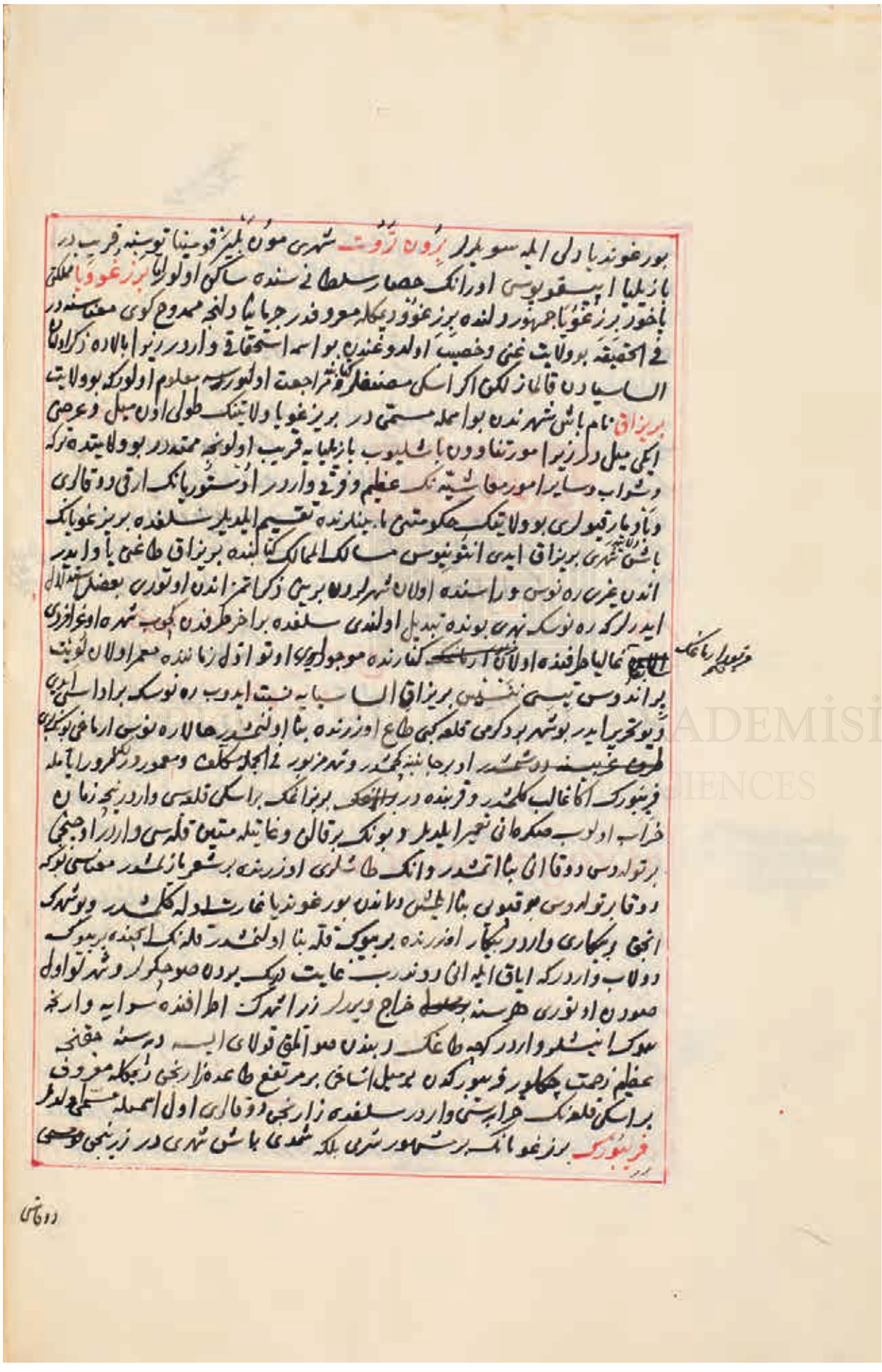

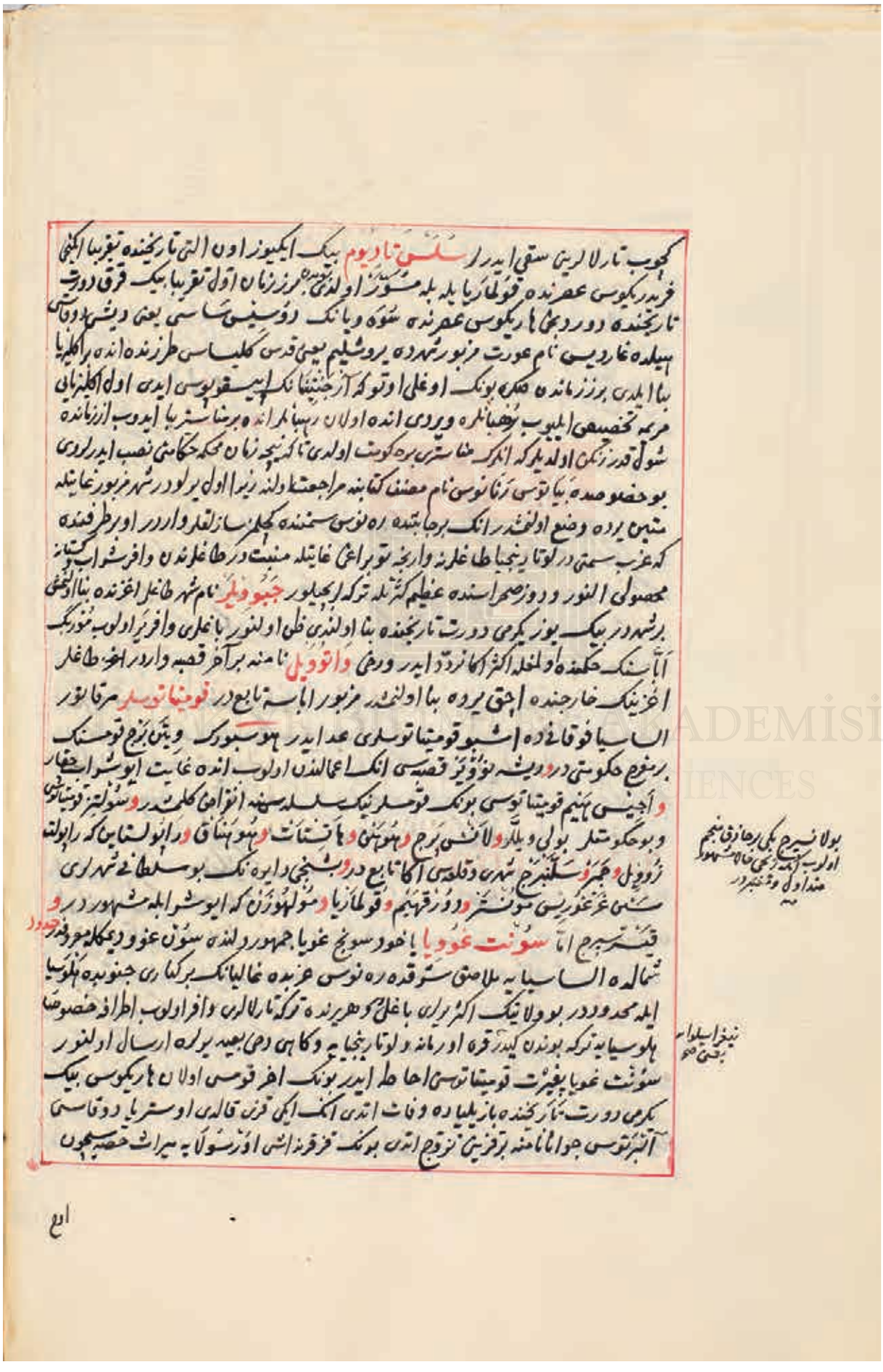

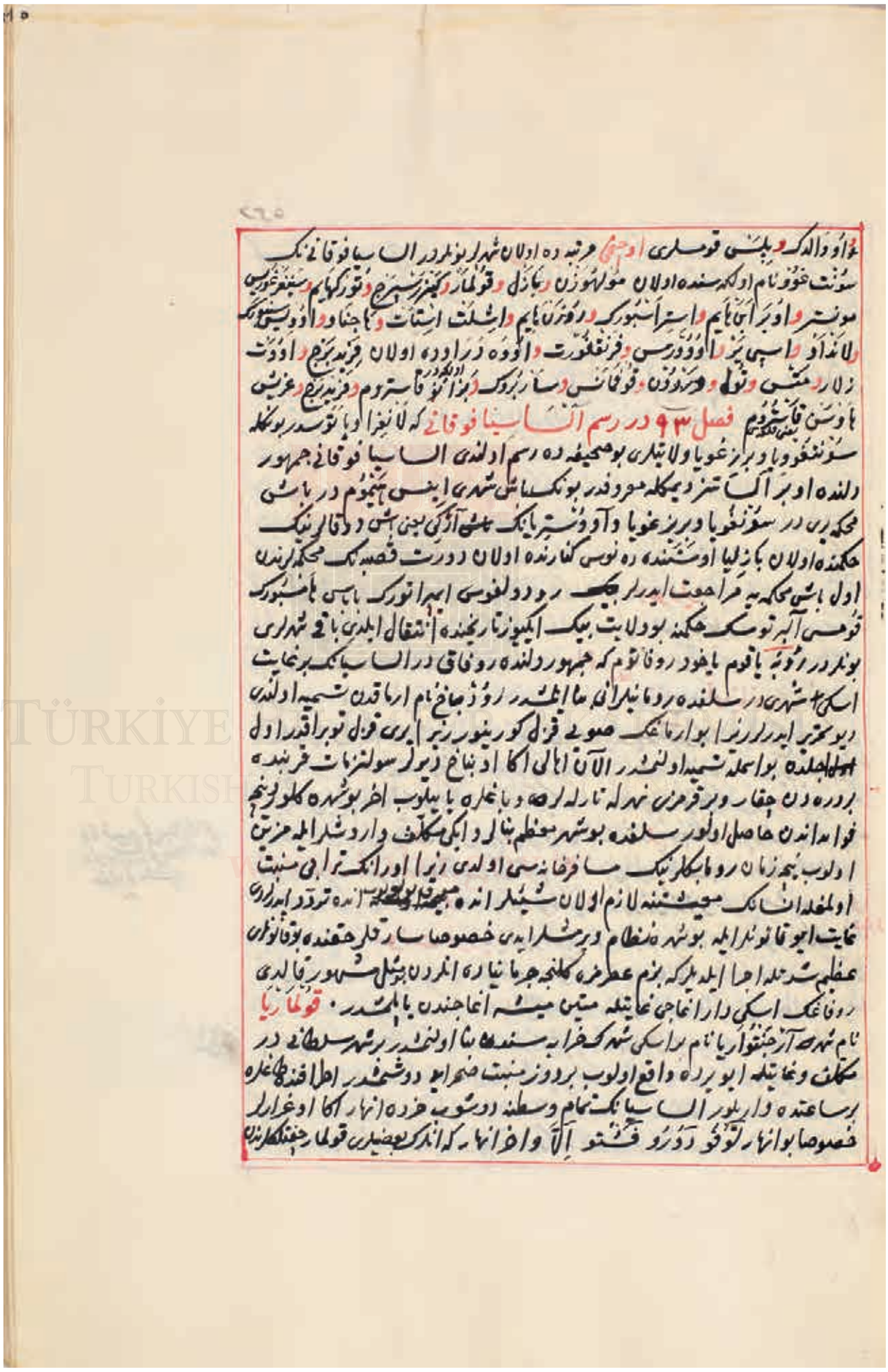

یعنی بو ولایت سکانی اکثر سوه‌وی و باواری و بورغوندی و سابودی و لوتارینجی درر بیا
بو طایفه‌لردن برکمسه بو ولایته اوغرادقدن صکره ارتق چقمازلر بس و بو ولایت امارتک
و ~~[illegible]~~ بشنجی دایره‌سی در دایره‌ده مراتب بونک حکومتی اوچ مراتب ایله قائمدر اهل اکلیزیا
و بکلر و معاف شهرلر اولکی مرتبه‌ده بو ایپسقوپوسلر اولور اودرمس و اسپی ار
و استرا اس بورک و بازل و بزانسوم و شتتن و جناو و لوزننا و متس و تول و وردون
و درخی اشبوا باشلر و برسفلد و مورباخ و سنکره غورس موستر ایکنجی مرتبه‌ده لوتارینجیا
دوقاسی و سابودیا یاخود ساووی دوقاسی و اسپان بیم دوقاسی و قومسی و بادن
مارقیوسی و زووی بردک دوقاسی و اوولدنس قومسی و هسن لانغراوی و قالیم
برنسپی یعنی بکی و ناساو این سار بردک قومسی ره نوسک قومسلری بونلردر
زاپولس کرفی بکلری بتش و سالم و هاناو و لاستنبرج و لیننجن و فالکنستن قومسلری
و درخی مورس بورک و بفورت و راپولتز استن و هوهنه و زخیرج و بلانکنبلج و بلانمونت
بکلری و درخی اودنس بادن و ایت زانستاین و کونیش استاین قومسلری و وان اینن
شام بکی و درخی الساسیا فوقانی‌ده ایزنبورک و سولمس و نساو این اوولنبورک
و سنی و یجن و هاوار قومسلری و درخی مونت زنبورک بکی و اووستنبورک و اودویت جن استاین

ره نوسی دایره‌سی در

اودالرک

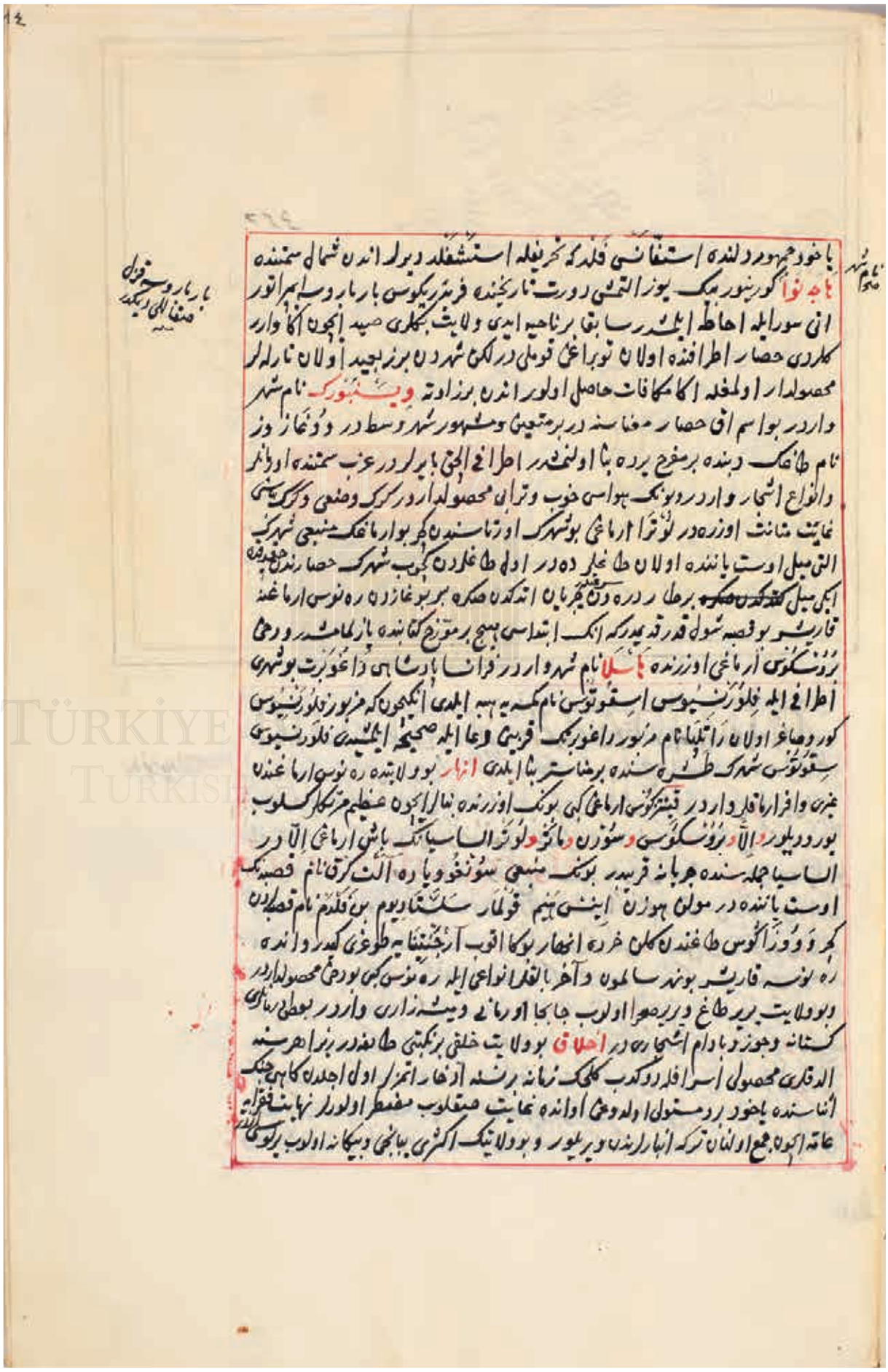

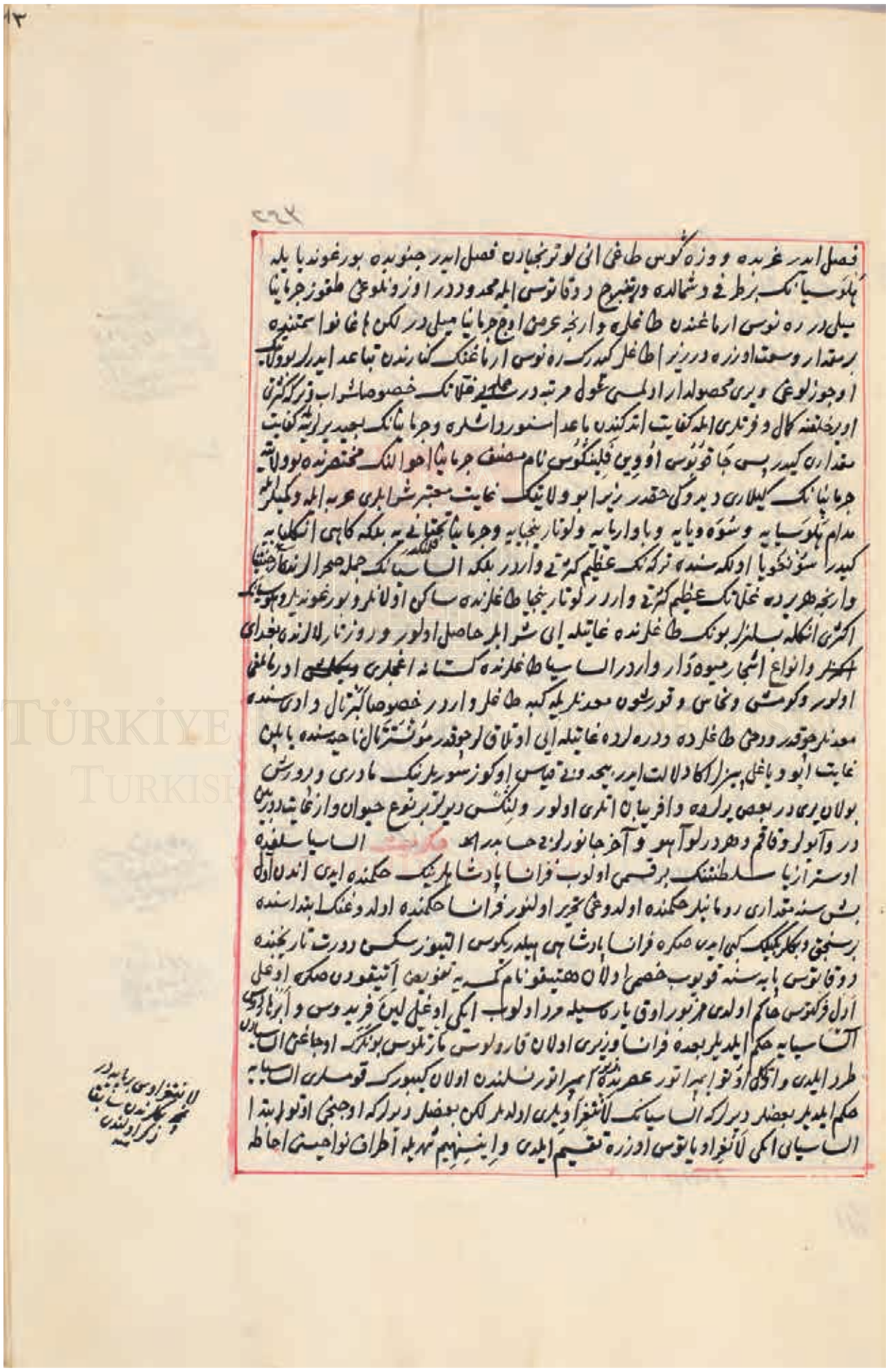

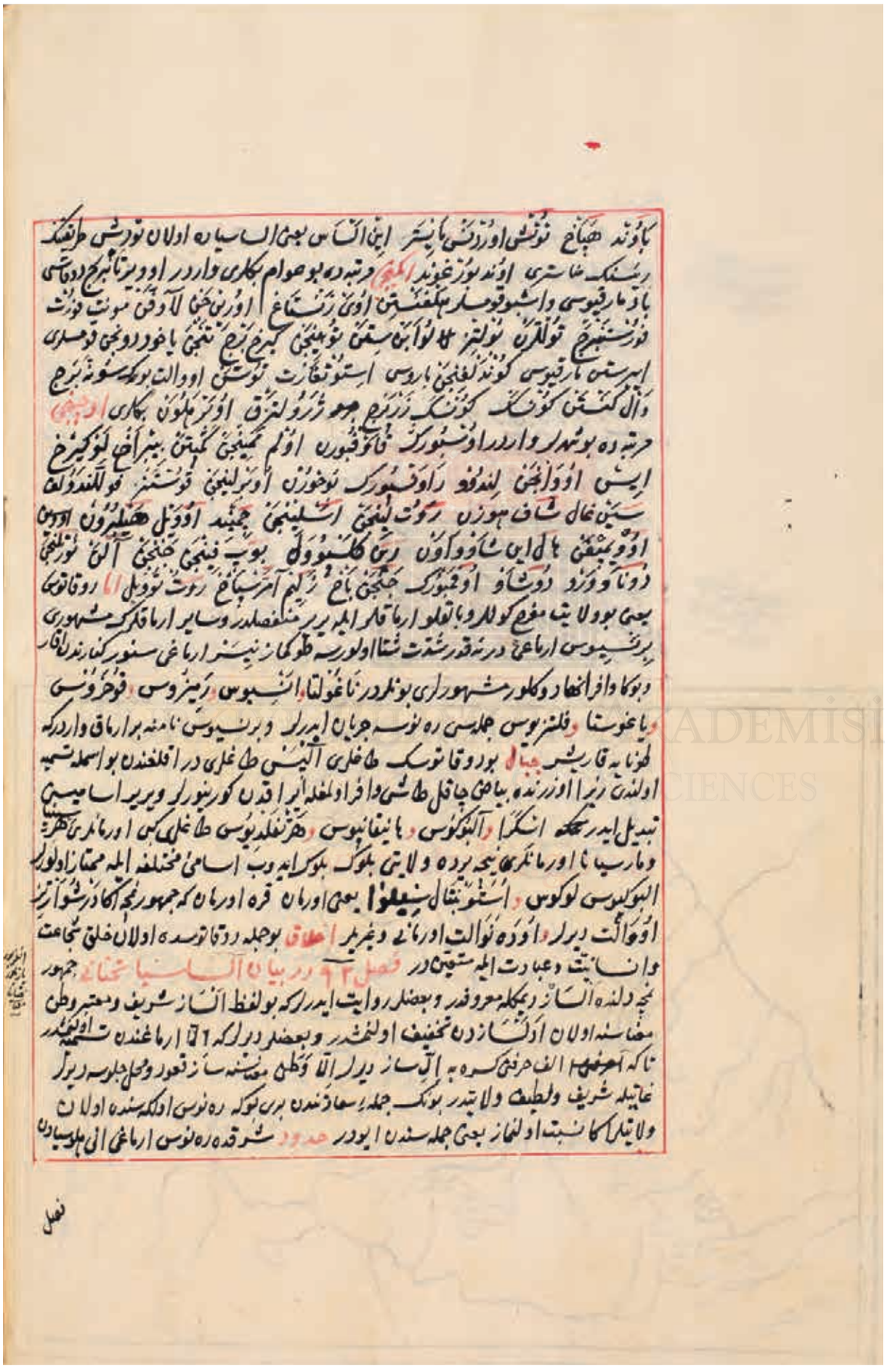

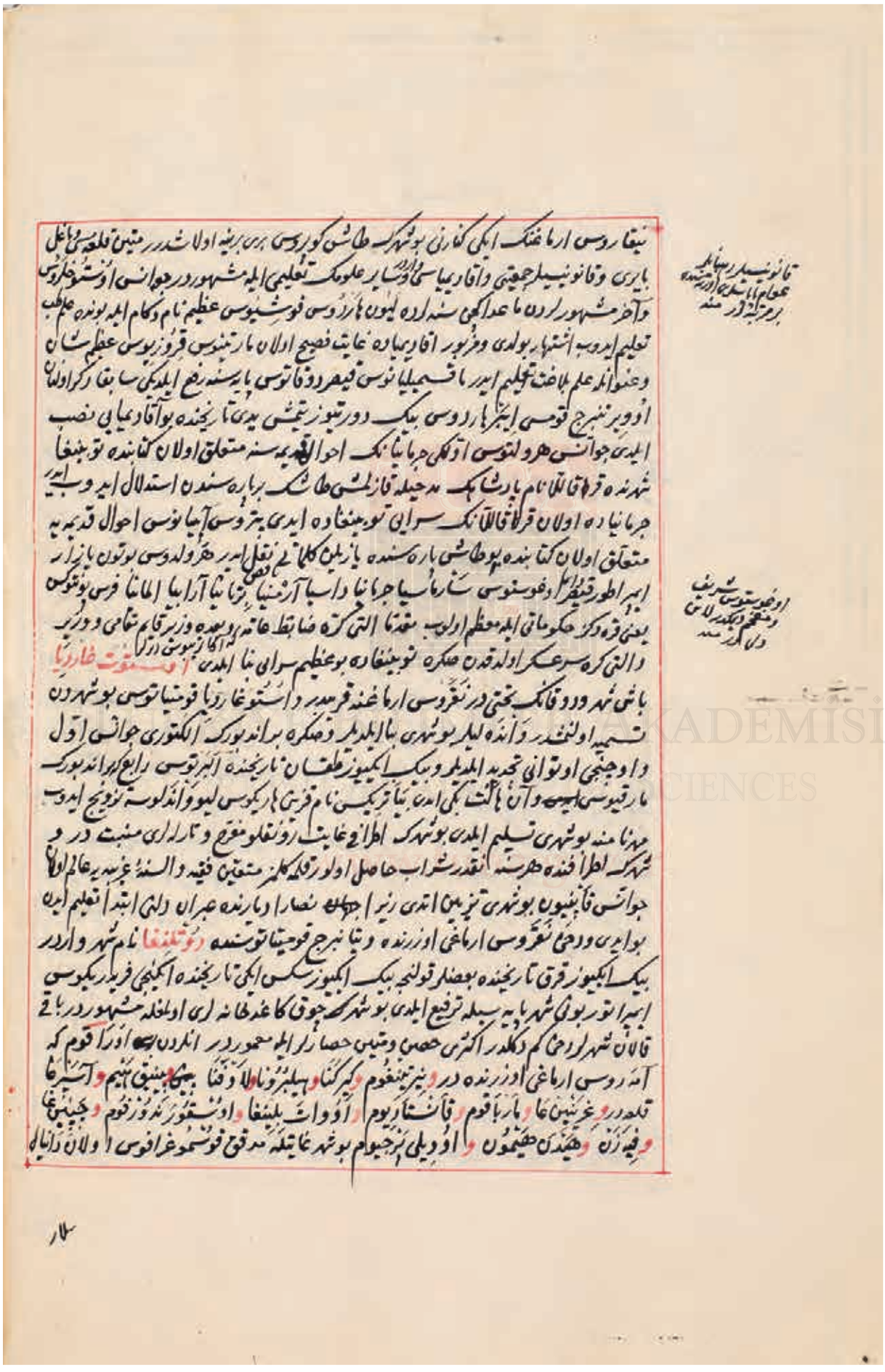

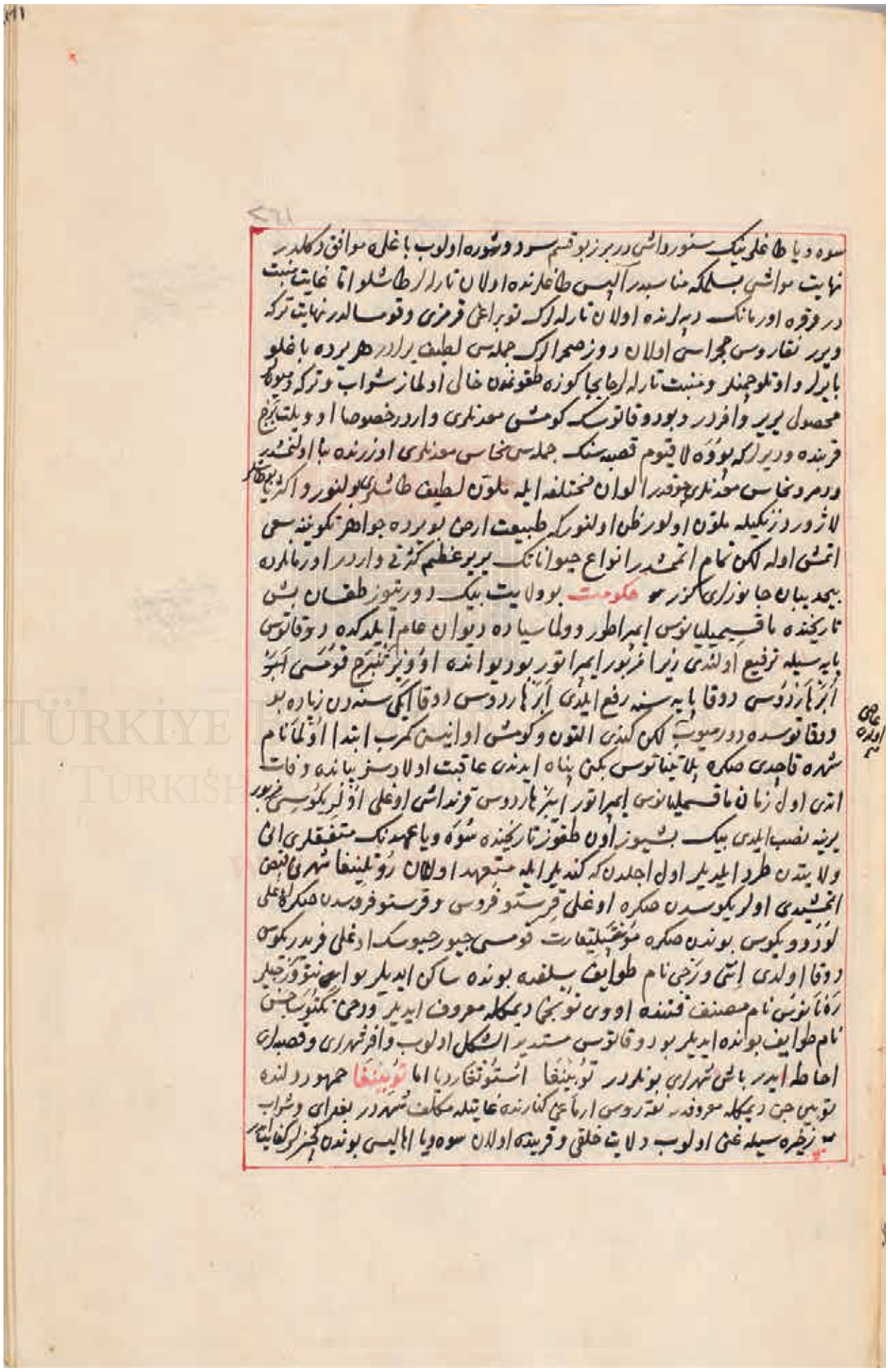

فصل ۹۱ در رسم اووی تن برک روقانوسی جمهور دلنده اوورتن برجرلانت
دیمکله معروفدر اسلنج نام شهر سلطانی قربنده بر مرتفع دیه اوستنده ولایتک وسطنده
بنا اولنان اوزویرتن برج نام براسکی قلعه اسمیله تسمیه اولنمشدر اخرلر بونک اسمنی
برغیری لفظدن ماخوذدر دیرلر ویتنبرج ولایتی جرمانیا فوقانی نک باشنده اولوب
نیکوس ارماغی کنارلرنه دوشمشدر حدود شرقده سوه ویا ~~[illegible]~~ وونیدلسی
ولوریسی غربده ره نوس بولانیناتوسی و بادنسیس مارقیوناتوسی سرحدلری ایله
قره اورمانک طاغلری جنوبده آربونا طاغلری و سوه ویا آلپسلری ایله محدوددر
ولایت خلقی یوکسک طاغلره آلپس دیرلر شمالده فرانسی قریبدر واوتوم طاغندن
چوقلق بعید دکلدر بو دیارک هواسی غایت صاغ ولطیف قیش ویاز معتدلدر ولایت
غایتله محصولدار اولوب جرمانیا ولایتلرنه بو خصوصده راجح در ترکه وحبوبات وشراب
ومیوه انواعی غایت چوق اولور نهایت بونک جملهسی هموار دکل یریر طاغلری ونقاروس
ارماغی مجراسی که هرسینیا اورماننک وتونه ایله نیکروس اورتاسنده واقع اولان

سوه ویا

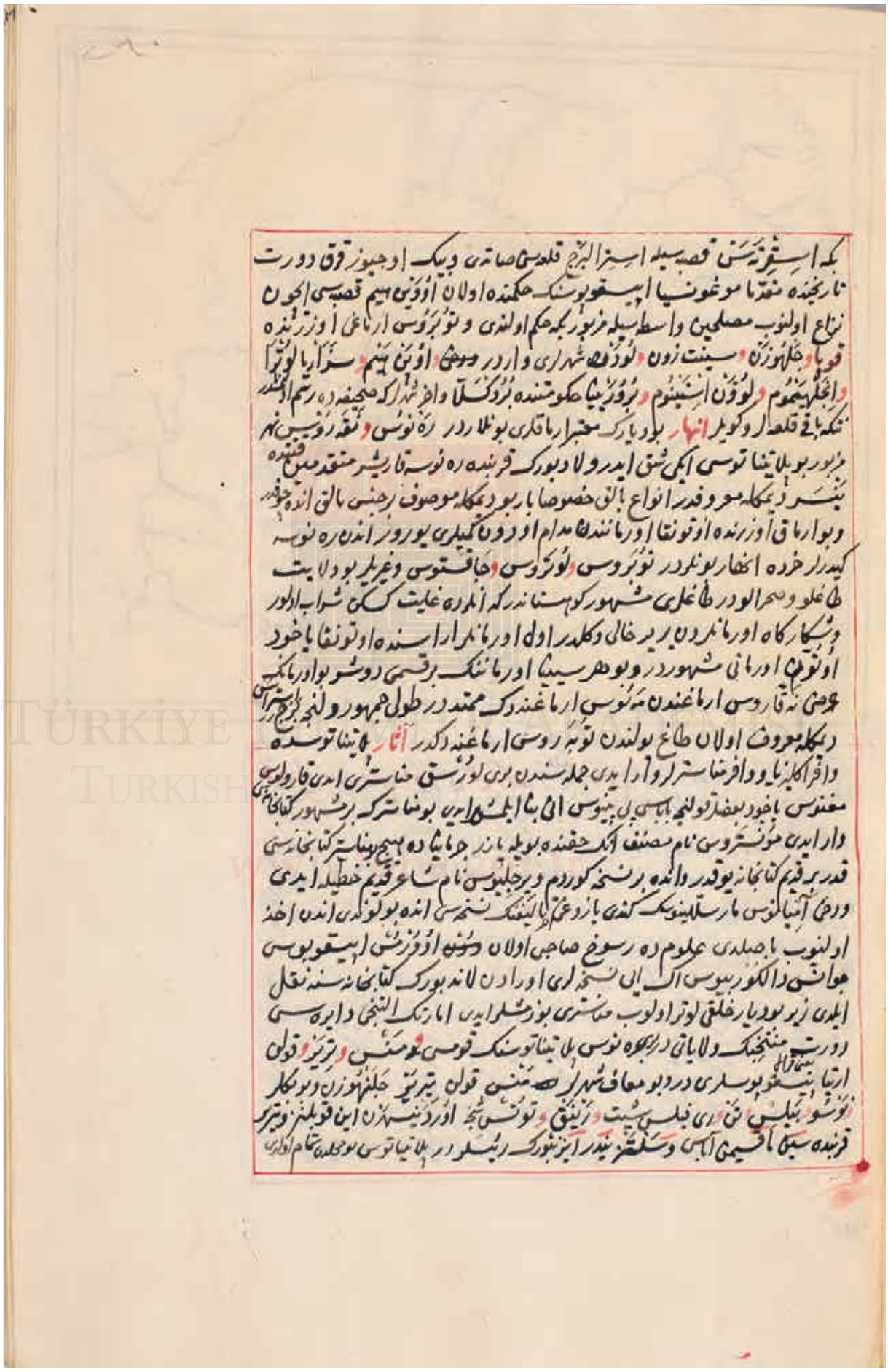

انده ساکن اولان طوانیک اسمیله تسمیه اولندی زیرا جرمانیا دلنده انمده هیدن دیرلر یاخود انرک
رئیسی هیدن لبیر دیمکله معروف اولان مرسین اعاهندن تسمیه اولندی اندہ شجره بورخودر اول سبدن غایت
عالم ملنسوسی اول شهره میر تیلکتوم دیر جمی مرسین زار معناسنه و بو شهر اونسیرخ آبانسی ذکر اولنان
دورلا قوم شهری در دیو پراپیوسی نام مصنف تخریر ایدر لکن آخرلر اصح وجه اله دیمیلر دورلای در
دیرلر وجوانسی هرولدوسی بو شهره فیلاسیوم دیو تحریر ایدر لکن ذکر اولندوجی اوزره فیلاسیوم
شهر ادی ذکل اولکه آدی در خصوصا مونستروسی قائنده برچوق اس دیمکله معروف اولان
فرانقو فوردیادن هیدلبرغ ایه کیدیرلر وبعضلر دخی ظن ایدرلر که بطلیوسی یاشنده بدوریسی
دیمکله معروف اولان شهر بوندہ ایدی لکن بو جهله نظر مجرد ظن و باطل تخمین دن غیری اثبات اقتضا ایدر
بر دلیل ایراد ایلمزلر زیرا بطلیوسی الله بردیسی عضه بدوریسی ایکون الله بردیه عرض تعیین
ایدر ایلدر برعاعرض ایله قرق طقوز درجه ایله اوتوز بش دقیقه در جمهور دلنده هیدلبرغ
دیمکله معروفدر بعضلر دیرلر که هیدلبرغ دیو یازمق دادقومق کرک زیرا معناسی شریف طاغ دیمکدر
وبعضلر ایدلبرغ دیرلر صافی طاغ معناسنه بنکرتوسی یاخود ناقدروسی ارماغنک کنارنده
طاغلک صره سنک اوجنده بنا اولندیغندن بنک اوجبورغ قرق التی تاریخندن برو غلبیله
مشهوره علوم حکمیه وسائر علوم مدارسی اکمه اشتهار بولدی قوجه رویرتوسی که
بلاتیناتوسی دیمکله دی در اول زمانده بو مدرسه یی وضع وتعیین اتدی بو مدرسه یی نظام دیرمک
ایکون پاریس شهرندن ماریسلیوسی نام کمسه یی دعوت اتدی اول زماندن برو خلق کلوب
طلبه نک کثرتی داشتهار ایله مشهور اولدی وحقوق علما کلدی انلردن مشهوری رودلفوسی
اغریقولا که حکمتده صاحب مذهبدر مختصر تالیفاتی چوقدر وجوانسی دالبورجیوسی وجوانسی
دیرودنکوسی وکونیلیوسی اکیلاندر وتوماسی اراستوسی وزاقاریاسی اورسینوسی
یعنی زکریا دیمکدر پیش جدیلاتیناتوسی دورت حکومانه منقسمدر انلره آپتتن دیهیدلبرغ
والزه ونیوشتات ومونسباق حکوماتی دیرلر هیدلبرغ الزه نیوشتات موسباق
شهرلری اسمیله مسمی در ودخی بو قصبه لرواردر برتتاسی نام ارماق اوزرنده بنا اولنمش
بر وسط شهردر علوم ادبیه نک معلم وماهری اولان فلیپوسی ملانقتون نام کمسنک شهری
اولدیغی لوتر یونک یاردمی ایله صاحب مذهب اولدی اکثر کتب الهیه یی شرح ایلدی لاوبورک
بوشه رومسی نقلی اوزره اندہ اولان لاتین اوردوکاهندن تسمیه اولندی بنک اوجبورغ
یتمش بر تاریخنده بو شهرک پاریسی قوجه رویرتوسی رودلفایه رهین قوتدیلر پاریسی دورلا
ایسقوبوسنه دکدی بنک اوجبورغ قرق بدی تاریخنده سیفریدوسی استراسبورغ مزبور

فیرو یا پاریسلیوسی افلاطون
کتابنده شرح ایلمشدر مشهور
شارحی افلاطون یکتابنده
منقول اینلدی وارد رویرتان
لفشه لاتنه ترجمه اولنمشدر
ارسطاطالیس اول تدوین
اندن دیرکلری برنده دکلدر
عفه

لاسیوم تا لباردر
لاتین ارتقا صفحه

بلکه

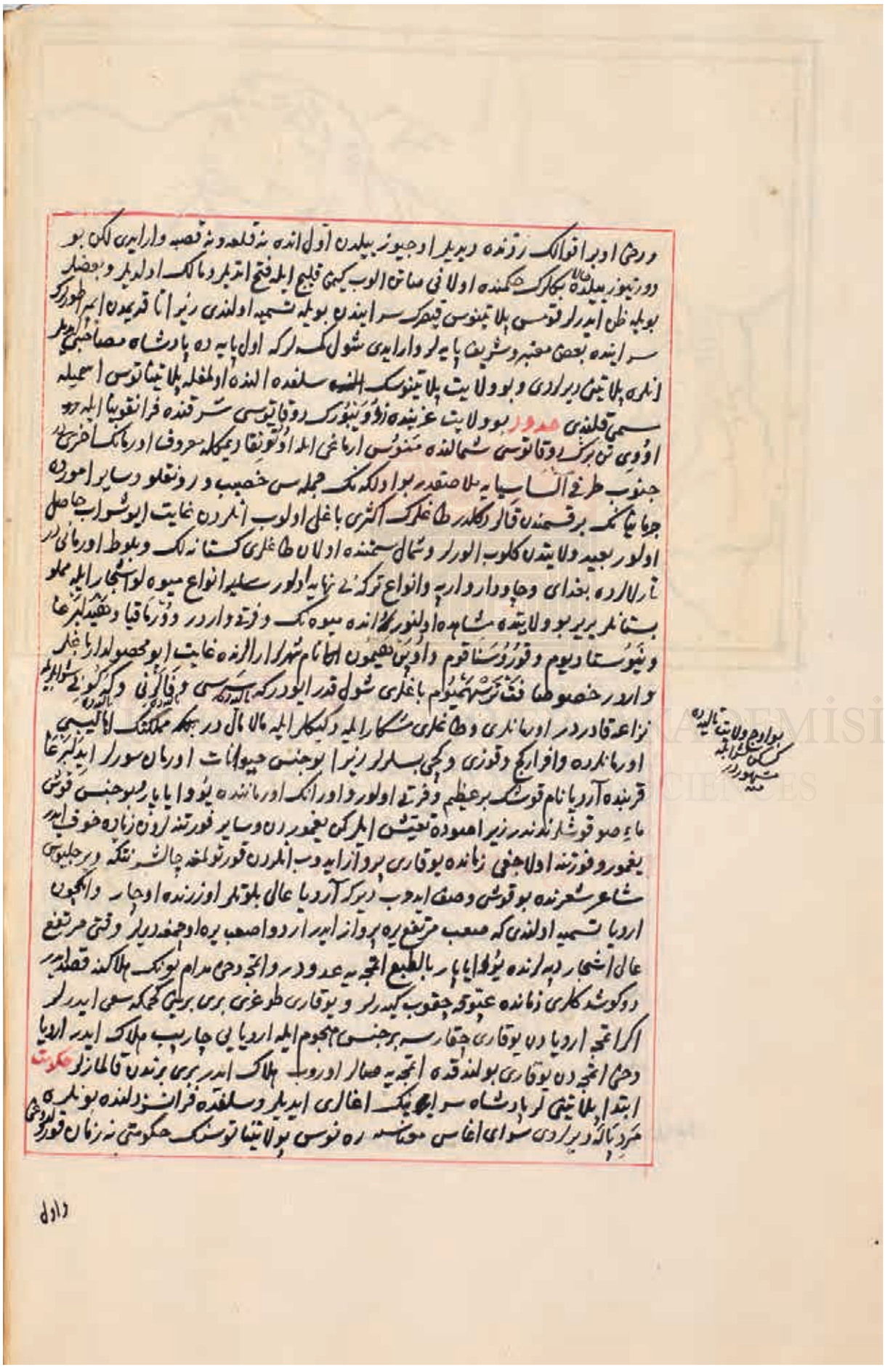

فصل ۹۰ در بیان بلاتنا توسی رہ نی ترتیب مقتضا نجہ رہ نوسکہ بلاتنا توسی
اہالی قنندہ دیہ پقالتر دیکملہ معروفدر بعضلر ظن ایدرلرکہ جرمانیا نک بوقسمی رہ نوسی ارماغی
اوزرندہ اولان سرای اسمیلہ شہیہ اولنہ دبعضلر دیرلرکہ قارولوس مغنوس بو ولایتہ
بوا سمی وضع ایلدی و بعضی اخر دیرلرکہ ترؤس شہرندہ واقع بیوک سرای اسمیلہ شہیہ اولندی
زیرا لاتن ولغہ سنہ بلاسیوم سرای مخاسنہ در بلاتنا توسی ایسہ اندن مشتق در بلاتا توس
رہ نا توسی نام مصنف آتنا توسی مارسلینوس کلاسندہ استدلال ایلہ اثبات اتمکہ سعی
ایدر ودیرکہ بلاتنا توس حکومتی واسمی بالاس دیکملہ معروف اولکہ دن صدور ایلدی زیرا
آتنا توسی مارسلینوس بویلہ یازار موغونسیوم قرنبدہ برکوپری یا پلوب دیا بلوکلری رہ نوسی
ارماغی کبیلو وقابلا سیانام ولایتدہ اوردو قوردیلر داخر یردہ دخی دیرکہ قابلاسی یخود
بالاس اسمیلہ معروف اولان ولایتہ کلدکدہ رومانیلرالہ بورغونیر حدودنی فصل ایدن طاغلر
مقامندہ اوردی قوردیلر بوکلاتدن عسکرہ رہ نا توسی یازارکہ بوندہ ملاحظہ ایلہ بلاتنا توس
بکلہ نہ قیدکہ سرایندہ نہ رہ نوسی اوزرندہ بنا اولنان قلعہ دن شہیہ اولندی لکن بوشہیہ لایکہ
اسکی اسمندن مشتق اولدی لکن آخر یرلرکہ نیچہ بلاتنا توسی قوملری تواریخدہ یا پلوب
ہنوز دخی موجود اولغلہ اکثر مصنفلر بلاتنا توس شہیہ سی خصوصندہ رہ نوسکہ طلنی
ردایدرلر

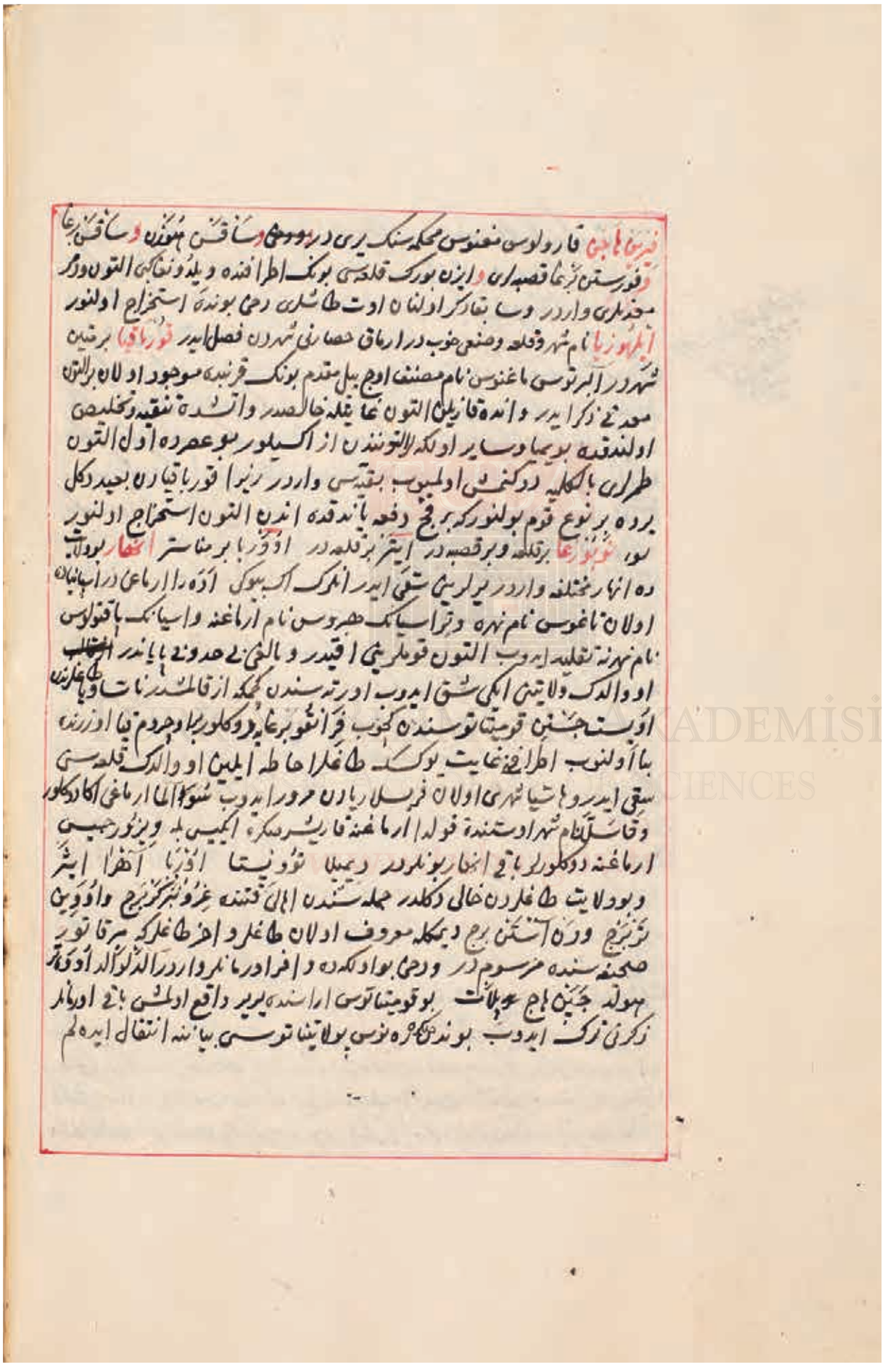

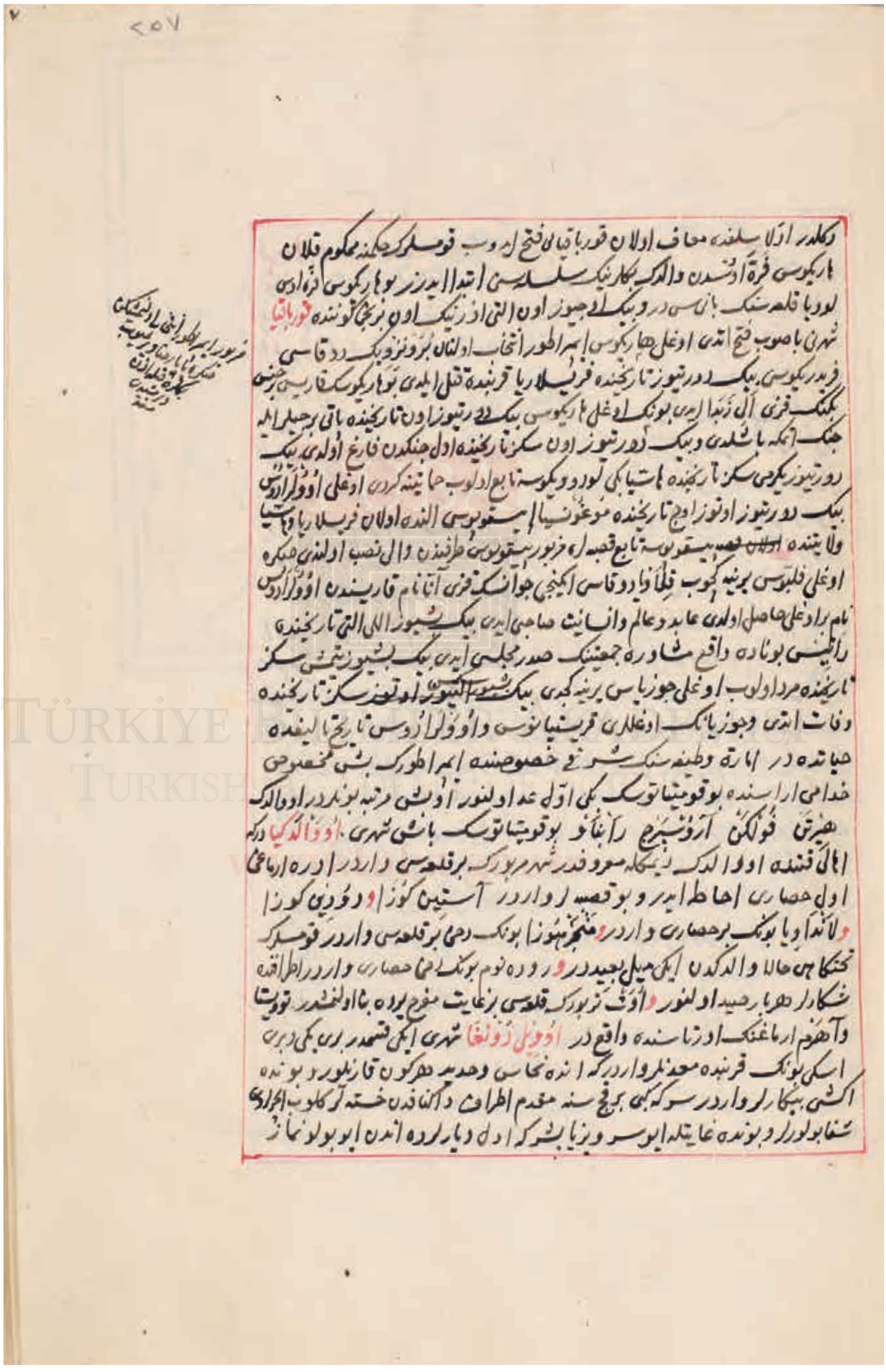

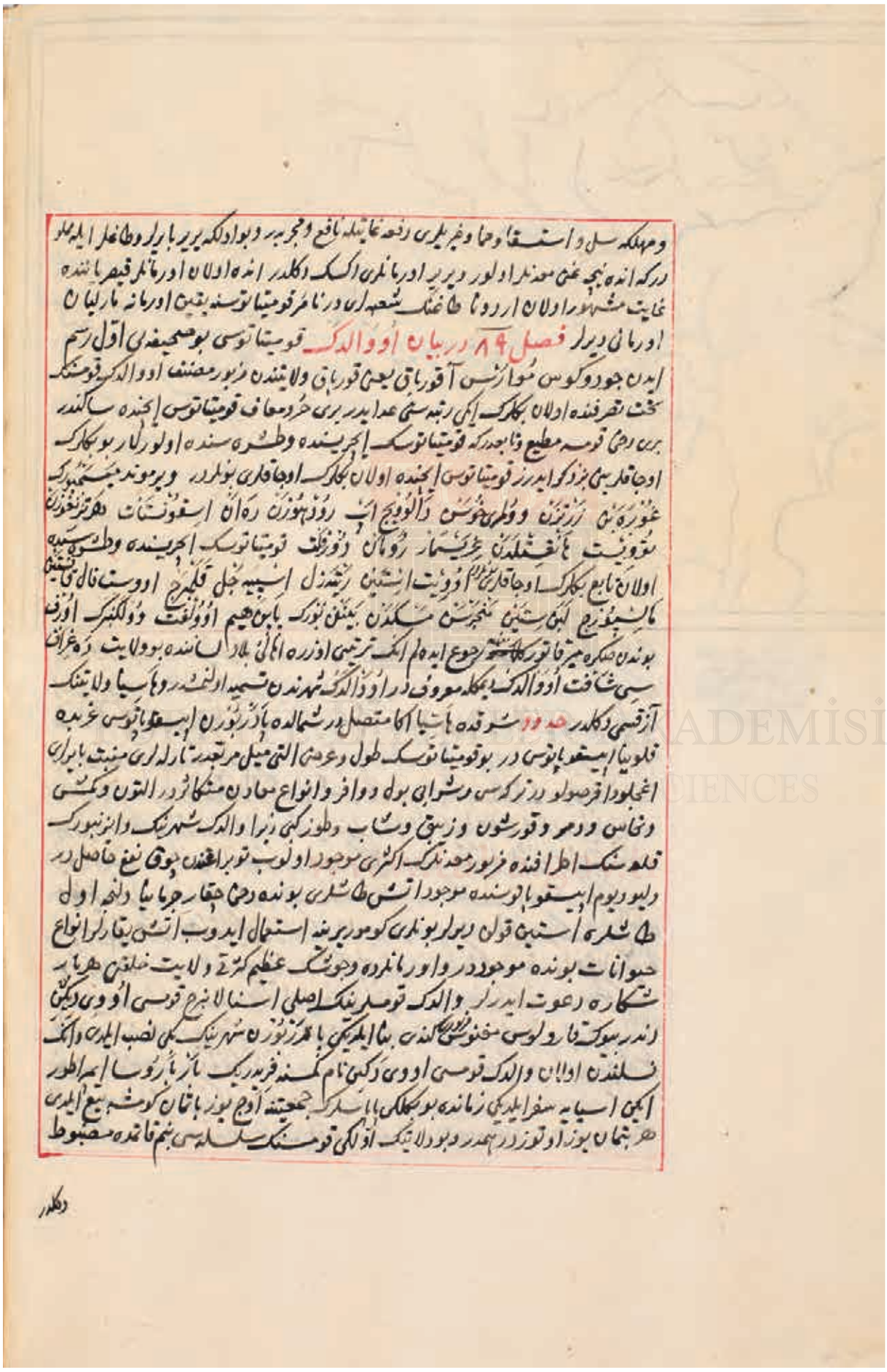

دکلدر

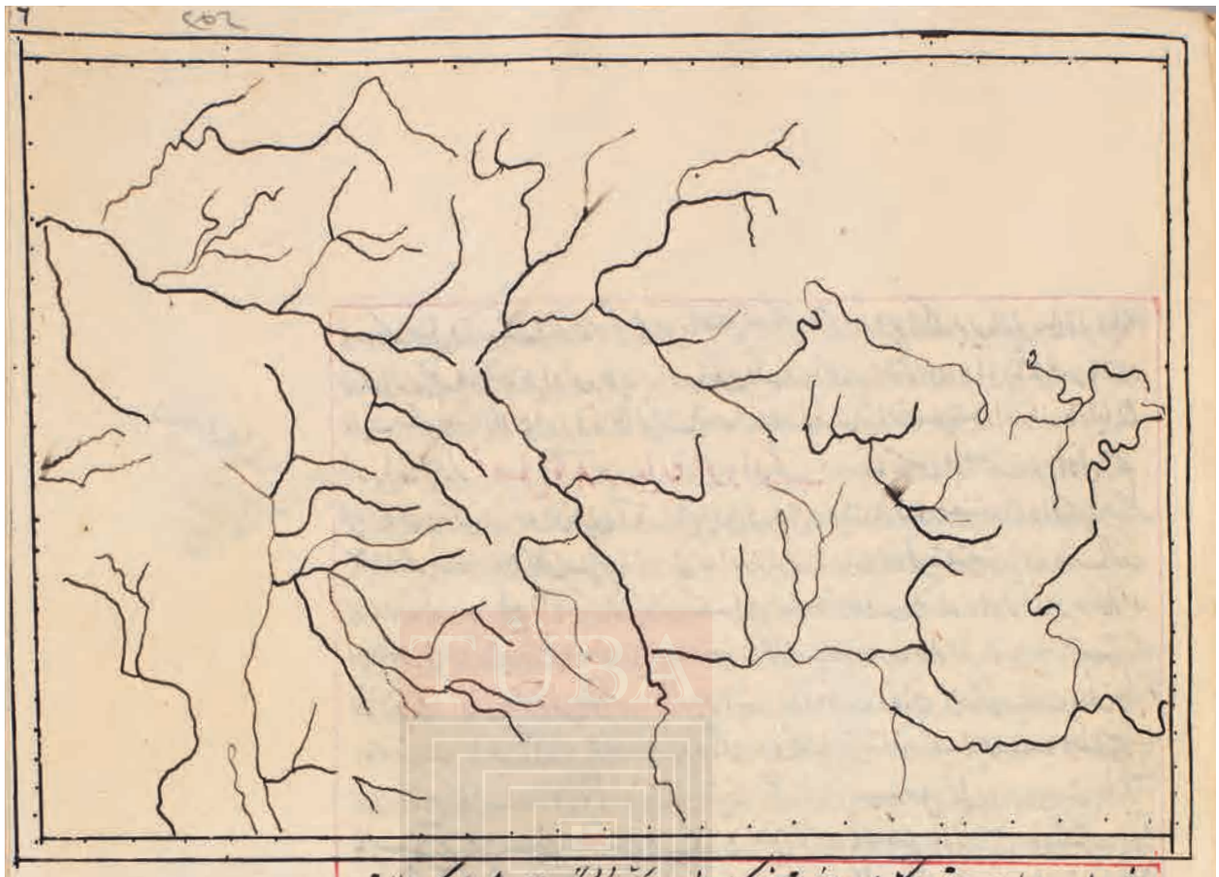

برشهر واردر جولیوس قیصر کتابنده دفعاتله ذکر اولنان سنترونس نام طائفه نک ولایتی
ایدی دیو بعضلر ظن ایدرلر لیوریوم دن بر میل بعید ابورنا منه بر کوی واردر ابورونس
طائفه سنک تختی ایدی دیو ظن اولنور پلاسنیوس نام مصنف قولنجه لوون قومی اولان
پوروس نام کمسنه تراجکتوم یعنی ماستریک حکومتنک بر قسمنی بو اپیسقوپاتوسه باغشلدی
لاجل الاختصار سائر قصباتی ترک ایلدک انهار بو ولایتک اطرافی صولو و انهاری
چوق یردر انلرک اکثری موزا ارماغنه قاریشورلر اول انهارک اسملری بونلردر لجیا یاخود
لجیو اوتس وزنس آمبلووا روس جککل هیوی وزرا اول دوار اورت
وغیریلر دمرا ارماغنه قاریشوب جملهسی استقالدیسه دوکلورلر اول انهار راتبک
استیم مر هرق هسب بو انهارک جملهسی غایتله صافدر طتلو صونک انواع بالقلری
بونلردن چقار و بو ولایتده بر بیکار واردر که نیجه اهل معارف انک حقنده اختلاف ایدرلر
بعضلر هنوز شهرک ایچنده موجود اولدوغنی نقل ایدرلر و بعضلر انکار ایدوب شهرک
طشره سنده در دیو تحریر ایدرلر لکن بو خصوصی یوقلیوب خاص تجربه ایله خبردار اولان
غایت مدقق مصنف لودوویکوس کوچردینوس ایدر بو بیکار لین بورک نام شهردن بر بچوق میل
ولیوریومدن بش میل توکغری دن سکز میل بعیددر اسپا دیمکله معروف اولان کوی قزینده
اردونا اورمانک شعبه لرندن بر غایت مفرح و رونقلو اغاجلقده موجوددر امراض مزمنه

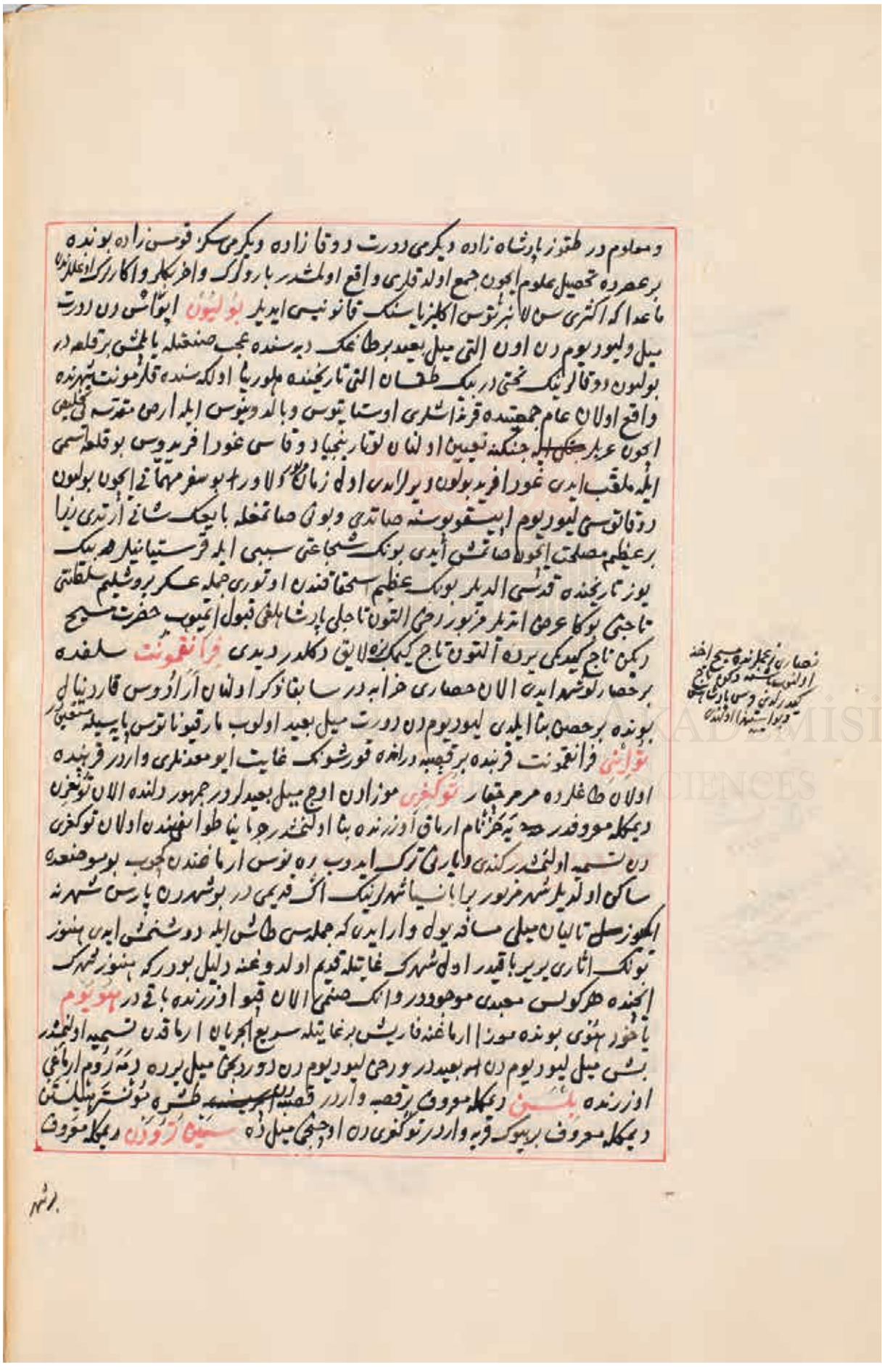

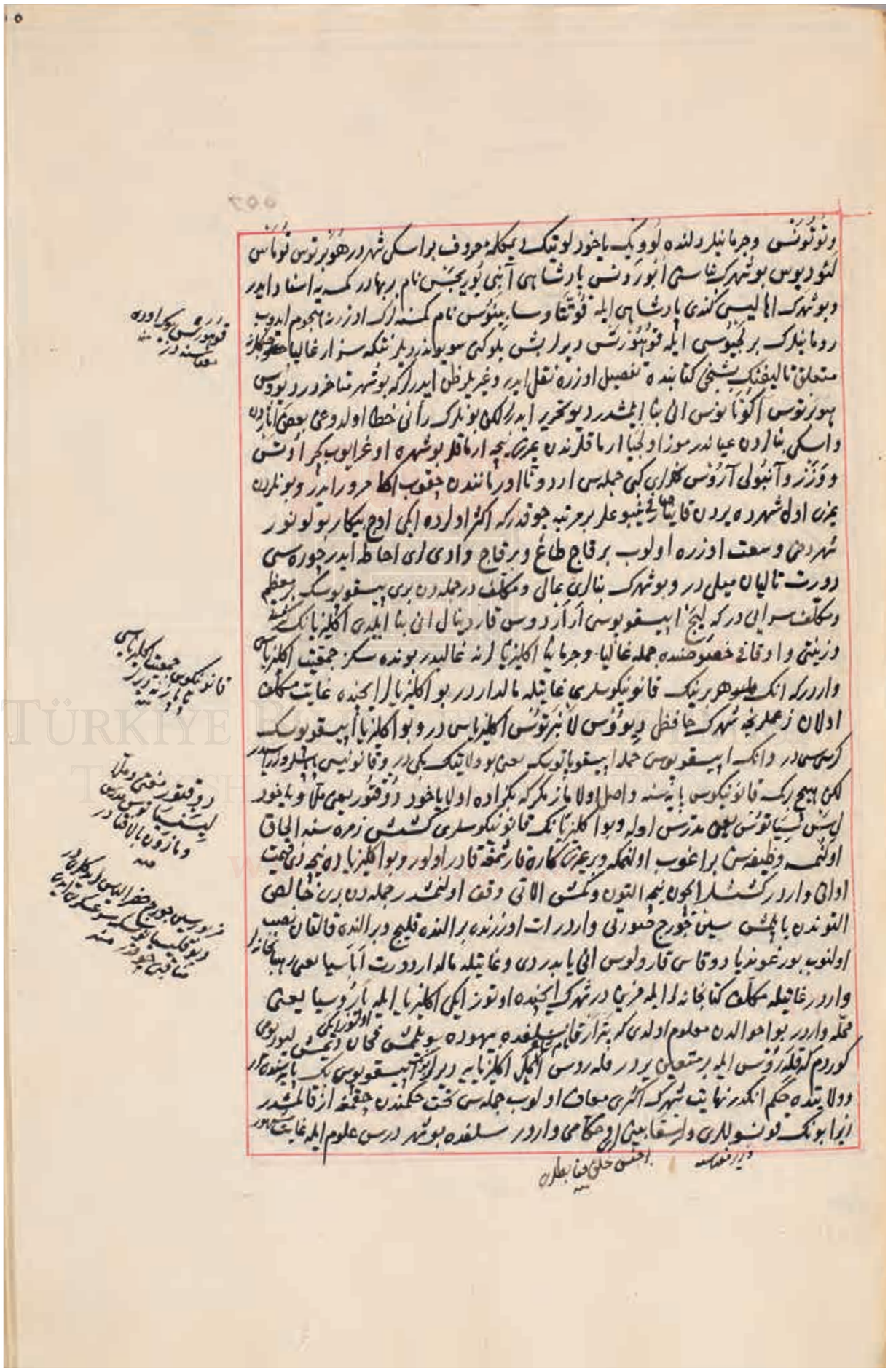

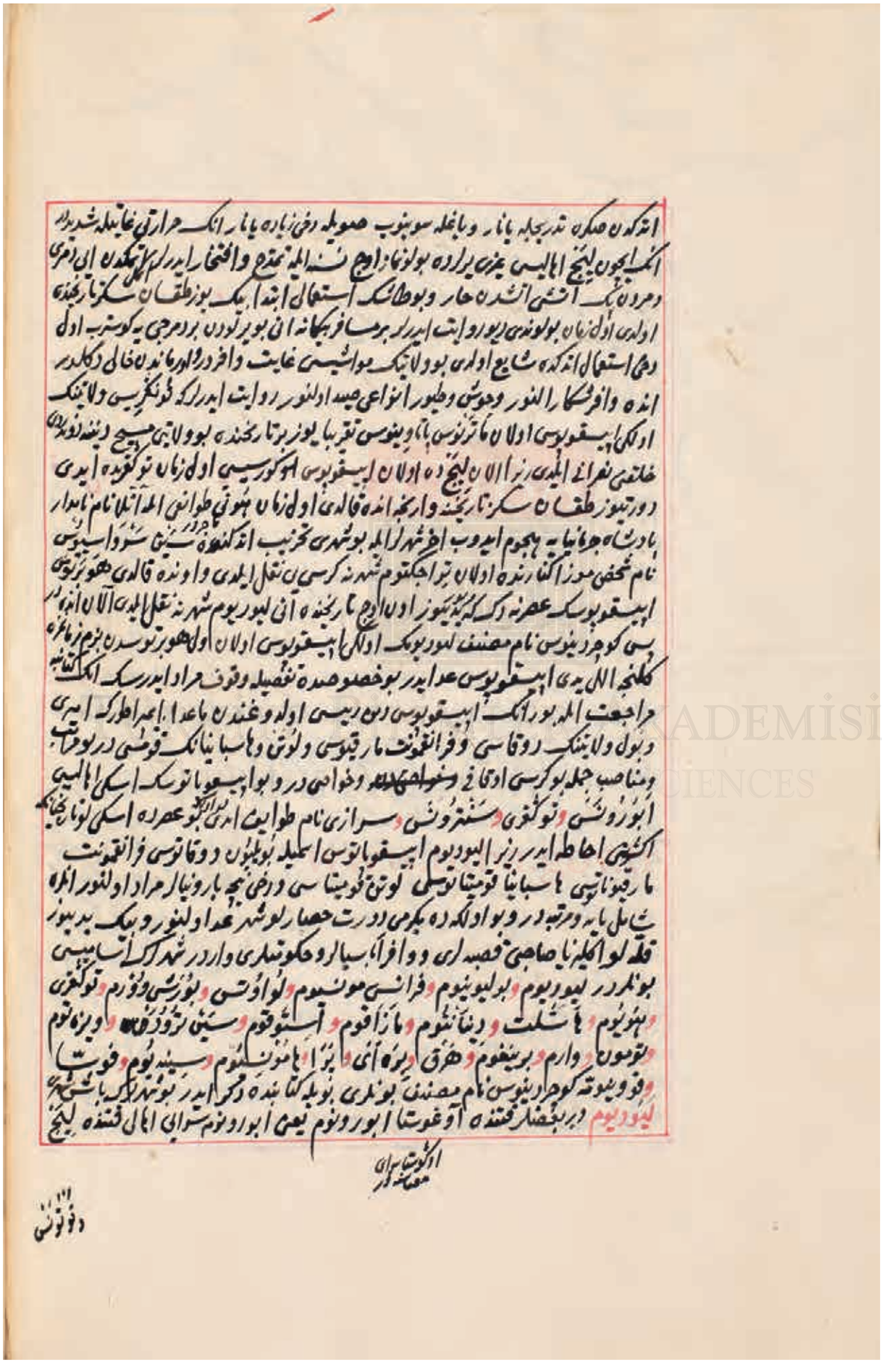

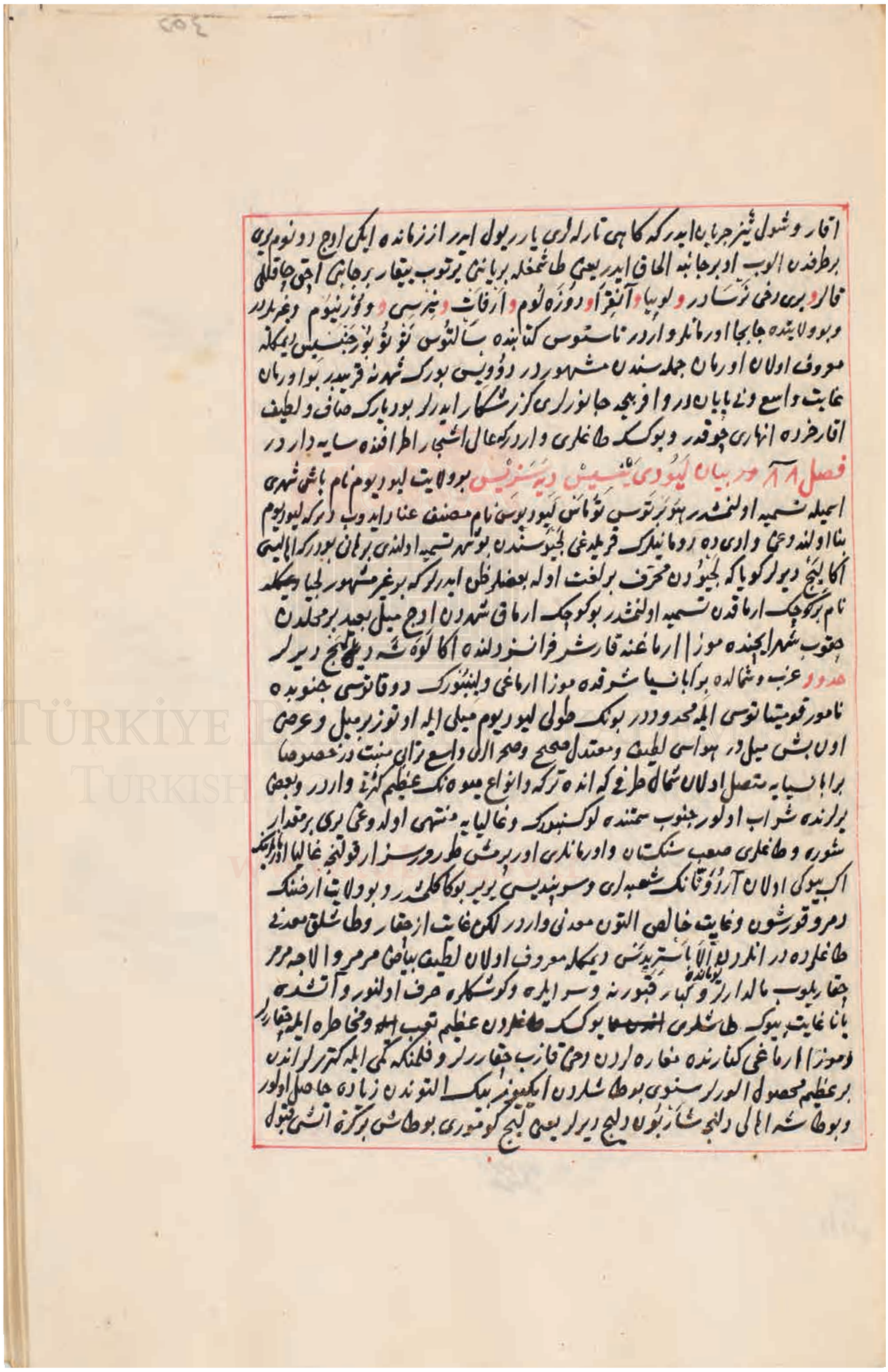

اقار وشول تیز جریان ایدر که کاهی تارله لری یار ریول ایدر ازرمانده ایکی اوچ ردنوه یری
برطرفدن الوب اوبرجانبه الحاق ایدر یعنی طاغمله برباینی برترتوب بیقار برجانبی آچی چاقلی
قالر و بری رفی نرسادر و لوپیا و آنغزاو و روزه لوم و ارفات و نیرسی و و توزنیوم و غیرلردر
وبولایتده جابجا اورمانلر واردر ناستوس کتابنده سالتوس توتوبورجنیس دیمکله
معروف اولان اورمان جلد سندن مشهوردر روویسی بورک شهرنه قریبدر بواورمان
غایت واسع ونهایان درواوبجه جانورلری کزر شکار ایدرلر بوردبارک صاف ولطیف
اقارخرده انهاری چوقدر وبوکک طاغلری واردرکه عال اشجار اطرافنده سایه دار در

فصل ۸۸ عربیان لیودی یه سنزیس دیه سنزیس بوولایت لیوریوم نام باشی شهری
اسمیله تسمیه اولنمشدر هوبرتوس توماس لیودوسی نام مصنف عنارایدوب درکه لیوریوم
بنا اولندوغی وادی ده رومانیلرک قریلدغی لجیونسندن بوشهر تسمیه اولندی برهان بودرکه ایالیسی
اکا لیخ دیولرکویاکه لجیون دن محرف برلغت اولمله بعضلرظن ایدرلرکه برغیرمشهور لجیا یکملد
نام برکوچک ارماقدن تسمیه اولنمشدر بوکوچک ارماق شهردن اوچ میل بعید برمحلدن
جنوب شهرایچنده موزا ارماغنه قارشو فرانسز دلنده اکا لوه شه دیرلر لیخ دیرلر
حدود عرب وشمالده بواباسیا شرقده موزا ارماغی دلنبورک دوقاتوسی جنوبده
نامور قومیتانوسی الیه محدوددر بوطول لیوریوم میلی الیه اون توزبرمیل وعرض
اون بش میل در هواسی لطیف ومعتدل صحیح وصحرالری واسع زراعی منبت درخصوصا
برابا سیایه متصل اولان شمال طرفی که اندرکه انواع میوه لک عظیم کثرتی واردر وبعض
برلرنده شراب اولور جنوب جهتنده لوکسنبورک وغالیایه منتهی اولدوغی یری برمقدار
شوره وطاغلری صعب سنکلاخ واورمانلری اوریرمش طاروسز ارقوتلیخ غالیا اولرلنکه
اک بیوکی اولان آرزوتانک شعبه لری وسوهندیسی بربرینه کلدکدن صوکره ولایات ارضنک
دمرو قورشون وغایت خالص التون معدنی واردر لکن غایت ازعقار وطاشلق معدنی
طاغلرده درانلردن الا باستریدس دیمکله معروف اولان لطیف بیاض مرمرو الاجه مرمر
حجارلیوب مالدارلر وکبار قبورنه وسرایلره وکوشکلره حرف اولنور وآتشده
بانا غایت بیوک طاشلری انحصار بوکک طاغلردن عظیم تعب ایله وفخاطره ایله حجارلر
وموزا ارماغی کناره سنده مغاره لردن وحی قازب حجارلر لرفلکه کمی ایله کترلر لراندن
برعظیم محصول اولورلرسنوی بوطاشلردن ایکیوزبیک التوندن زیاده حاصل اولور
وبوطاشه اهالی دلنج شاربون دلیج دیرلر یعنی لیخ کومروی بوطاشی برکره آتشی قبول

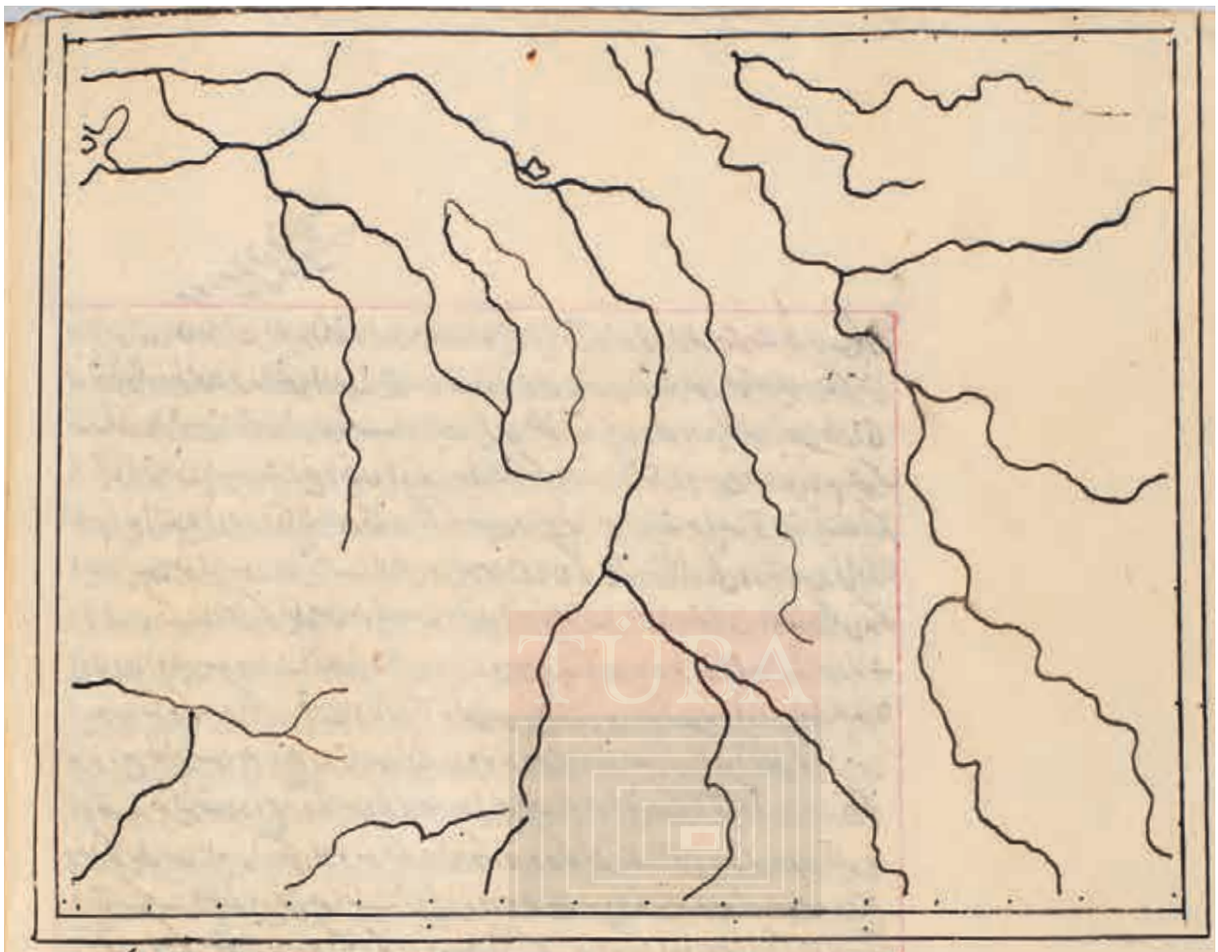

ورنسی کزبرج نسل رودن اووا ختندونق براودیق دات بارونا توسی واردرکه انک
حصاری غایت متین درسلفده قوادیلرک تختگاهی ایدی وبو اولکه ده اکویز غرانوم
شهری اولور بطلمیوس یاننده وته را دیمکله معروفدر اولیبا دیمکله معروف اولان اوتوزنجی
لجیونک یعنی بلوکک محافظه یری ایدی وبو شهره قریب اولان لویت پراندوس نام مصنف
بو شهره غرانی پلاتینوم دیر ورجینوس نام مصنف اکا ترمغرانی واکویس پلاسیوم اطلاق
ایدر وبو عصرک مورخلری اختصار ایدوب اکا اکوه دیرلر اهالی قتنده آقن وجرمانیا
دلنجه آخ وفرانسز دلنجه آاکس دیرلر غایتله معتبر شهردر هواسی خوب صحرالری لطیف
ومرغوب درنهایت بنالری وخانه لری اسکی شاننه وشهرتنه کوره دکلدر شهرک حصاری خارج و
داخلنده کرمابه لر واردر خلق اکا کیرورلر انواع امراضه نافع درشفا بولورلر بونده مبرد
اولان قارولوس مغنوس قبری ایله اعتباری ارتوب زیارتگاه اولمشدر انهار ره نوس
دن ماعدا بو ولایتک انهاری بونلردر رورا یاخو رورا ارماغی که روی رودا دیمکله
معروف اولان اوبیلر طانه سنک قصبه سنده رنوسه قاریشر انده اول اکی قاریشن ارماقلرک
فرقی عیاندر زیرا بری ره نوس یشل اوبری بیاض اقار رورا ارماغی غایتله اکری بوکری

اقار

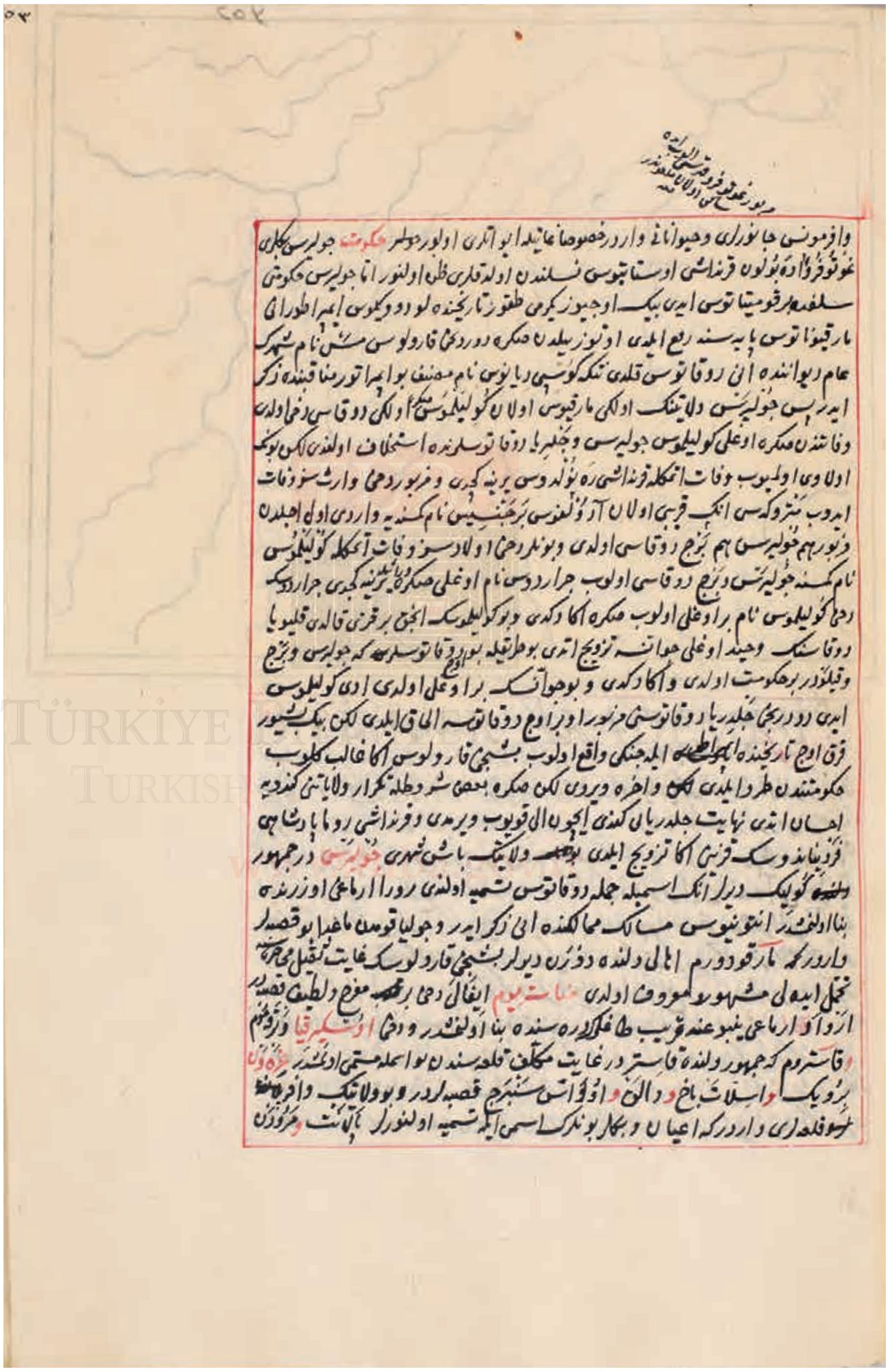

قالقاریا ره نوسی اداسنده بلمیقا باتاویاره بنا اولنمشدر قصبه در قلیویا قومساری ابتدا ایسنه
انر سیاحت ایدیلر که کنه بلده اکثر جنگده اولان قولویا وجلدریا ایله بسنک اقتدارنده خلقه پناه
اولمغله قالقاردیکلر معروف برقدیم قلعه اسمیله تسمیه اولندی واول قلعه دن بواده یک
اولان ره نوسه کچه دارایدن کمی الله کچردن یوکسایشی چوقه امثالی اشیاکاری ایله واطراف واکناف
کیدن ایو بوزاقتاغی الله خلقی غنی وقوی اولوب شهر مزبور حدودنه افزون اولمشدر قالقاریانک اوزنده
اوف وزن باازن دیکلر معروف بریر دار درکه انده سوار جرمانیکوس ره نوسی اوستنده برکوپری
یاپدیغی ظن اولنور اول زمانکه اسکی اوردوکاهلرنده الآن توزون تای دیکلر معروف اولان تاتارلی
نام طایفه اولکه سنه سفر ایلدی مارسیلکه اسمی تبدیل ایدوب کچه الان انره توزون تای دیرلر
لکن اوشت ماارسن نام قصبه اسکی تسمیه آثاری هنوز حفظ ایدر غزیت نام قصبه رومیلک
صاغ کناری حفظ ایدر واندن صکره ره نوسکه مزبور طرفنده غزیث هوزیوم نام قصبه واقع اولمشدر
باتاویار اولکه سنک ابتدا سنده لوبکن دیکلر معروف براسکی قلعه قرینده که ره نوسی ارماغی
انده ایکی شعبه یه متفرق اولمغله اول قلعه یه لوبک دیرلر کویاکه ارماق جرمانیه ایکی شعبه نک
زاویه سی اولمله زیرا لوبک جرمان مخاسنه واکک زاویه دیکدر نهر مزبورکه جرمانیا کناره سی وزالیا
نام قصبه شهر واردرکه اوستی فالیا رسمنده بیان اولنمشدر ودخی زویبشبورغوم یاخود توئوتو
بورغوم اسکی جرمانیا نک برقصبه سیدر سلفده ره نوسی ارماغی کناره سی روراید آنکره ارماغ
اوزرا سنده بنا اولنمشدر مزبور قصبه هرزمان مشهور ومعتبر اولدوغندن غایت بیوک بنالرلا التدن
ماعدا تواریخ واثار شهارت ایدر وفلاندرا مورخلری مشهور بازارلر وبنجار جمعیتلری ایله غایت
اشتهار بولدوغندن شهارت ایدرلر وانبرقا نام قصبه ایله بال وبنالری کرتی اولوغایت منتظم مدرسه ایله مشهور بر
قصبه در عوام دللنده آمه ریک دیکلر معروف در قصبه دناستیوک تاریخی شارلدی قتنده آتشی
بورجیوم اسمیله ذکر اولنور لکن توزوه ناریوس بوث رحلرک سوزی خطادن خالی دکلدر
ریویازر قلیویا نام اولدیغی حولیرس دوقاتوسی جمهور دللنده کولیک دیکلر معروف در
حولیرس نام شهر اسمیله تسمیه اولنمشدر ره نوسی ایله موزا ارماغی اورتده سنده واقع اولوب
وضعی قلیویا وضعنه مشابه در دوسلدورف رایخی قلیویا شمال طرفنه مایل وبوجنوب جانبنه مایل اولوب
اکیسی دخی همنوردر بوولاتیک هواسی لطیف وخوب خلقی صنیع المزاج قندرستدر
تارلاری فی الجمله سنبت وانواع ترکه الله محصولدار در وترکه سی غایت اغر اولور اوزاندیکلر
معروف اولان اوت که بویا جیدر استعمال ایدرلنده واوبولونورکه انکله دلایت خلقی خیلی
کار ایدرلر اوتلاقلری واسع وروزدر نهایت بودیارک شرابی اولمغله معیوبدر وبونک

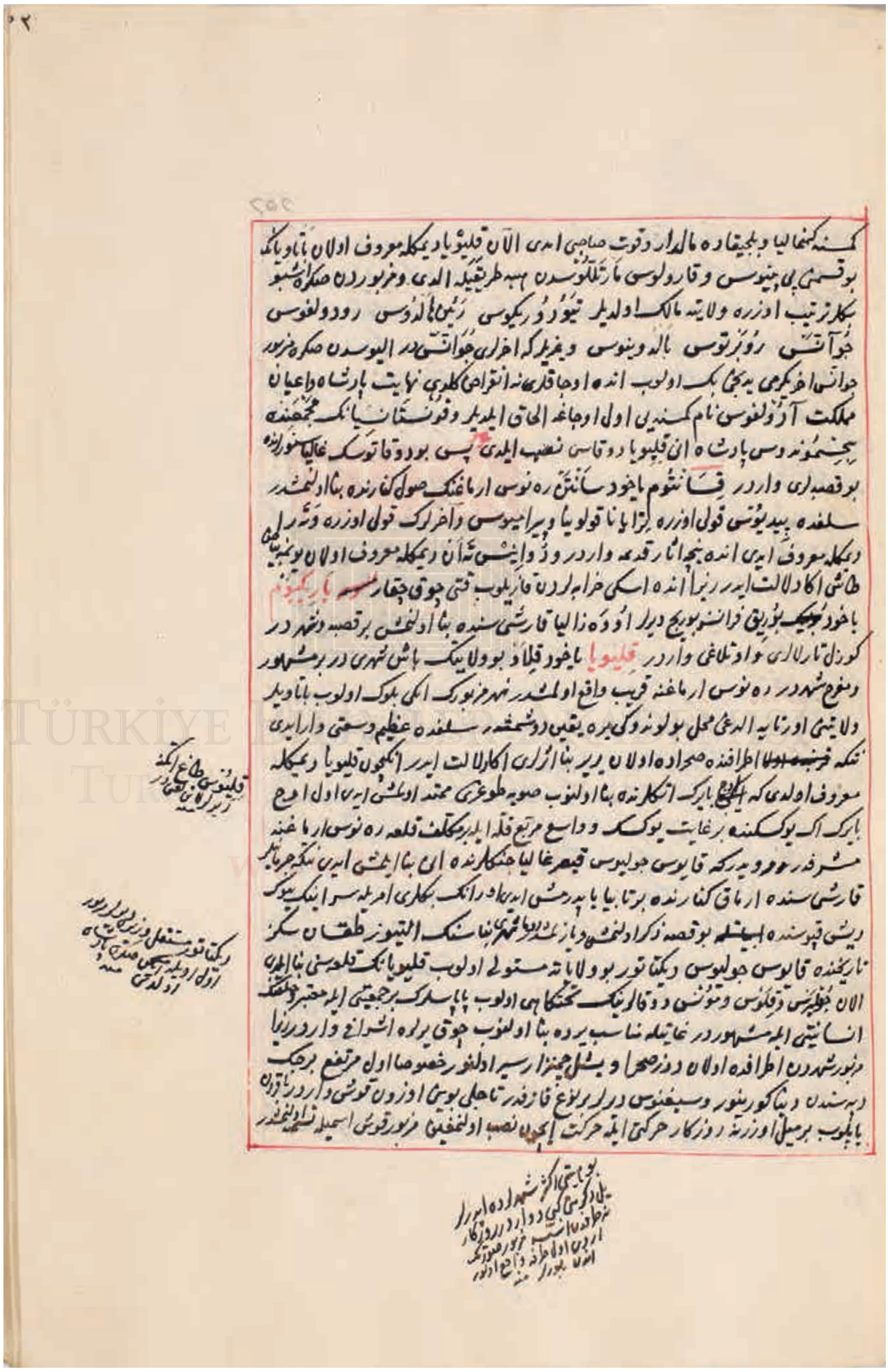

سیاست قولوبا شهرینک سیاستی ونظامی سلفده مشهور اولان روما شهرینک سیاستنه
ونظامنه غایت مشابه در اکر وزرا وقایم مقامی ومستشاری وشهر لو باشیلری وبکیلر
ومحاسبه جیلر وذخیره موکللری پایه سنه نظرا ولنورسه ومستقیم ورشوة قبول اتمز عادل
خدامنه ولیعمت واوجاقلر وخانه دانلر واهل دیوان اعتبارنه نظرا ولنورسه بو قولوبا شهری
کانه روما شهرینک عینی کورینور بو سببدن استحقاقله روما نیلرک قولوبا سیدر زیرا اسکی
روما لیلر اسکی طرزی اسکی ایین وارکانی اندہ موجود ایدوکی انکار اولنور درکار

فصل ۲۸ در رسم مؤورسس خط قومیتانوس واطرافنده اولان ولایتلر بوصحیفه ده
مودرسس قومیتانوس وانی احاطه ایدن شهرلر وارماقلر رسم اولنمشدر لکن بز اخر برده ذکر
ایلدیکمز ولایتلری بوکیده موجود اولغله بیان امرز اولا مؤورسس قومیتانوس صکره
فلوروفاتوس وآخر محلده کوکوبرنس مودرامدی مودرسس قومیتانوس غرالی شافت
مؤورسس بکلکله جمهور اولنده مستعلدر بو اسم سمتی قصبه دن تسمیه اولندی شرقی سمنده
برج روفاتوس ومارقیا قومیتانوس غربنده جلدریا جنوبنده قولوبا ایپسقویا توس وجولیبرس
روفاتوس شمالنده قلیتویا روفاتوس ایله محدود در تراس ترکه دار واونلماغی وافر در بو قومیتانوس
باش قصبه سی مؤورسس در ره نوس ارماغنک صول کنارنه قریب روبیورکه قارفی سمنده
بنا اولنمشدر جمله ولایت اسمی بودن الدی قلیتویا روفاتوس طاغ اکلی معناسنه قلیتوی
لفظندن تسمیه اولنمدوعلی ظن اولنور ورحی صکره ذکر اولنمق بو اسم ایله سمتی برقصبه
وار ورکه ره نوس کنارنده اوج طاغک انکارنده بنا اولنمشدر مودرسس شرقنده برج روفاتوس
ومارقیا قومیتانوس واوستنا لیا ایله محدود در شمالنده زوروفاتیا قومیتانوس تراسی زلانا
فضالری وبتاویا ایله هیمدر غربنده جلدریا ولبورپوم اولکه سی ایله جنوبنده قولوبنا و
آقویس غرانوم حکومتلری ایله محدود در بوولایتک هواسی خوب ولطیف وتارلالری
محصولدار واونلماغی وافر در حیوانلرک انواع مختلفه سی بولنده بولونور وبعض برلرده بانی
جانورلرک انواع مختلفه سی وار در جملدن آرین یعنی بیان طوکوزی وملیس دیرلر برنوع حیوان
که غایتله بال سور ودمام قوانلری غارت ایدر جثه سی تلکی ولونی کدی کبی نوکلری دیکمک
طدرر ودفاره لرده اولور وتلکی وطشان انواعی وآیولر وبابان کدیلری وبابان انکری وارتر
رقوشلرک شکاری خصوصا اوده یک دکلک وبلدرجن وتوردوس نام برجنس قوشی که
قومری کبی کوزه سی سیاه وبویی الجه در اتی غایت لذیذ اولور صغرجثک برنوعی زر واورد کلر
غایتله چوقدر حاصلی امر معاشه لازم ایسه لرک وفرقنه دار در مرویدر که الیوس غرایسیلیوس نام

ملی ایلدیکده

کسنه

شهرلوس چوق تجاری وافر صنایع و حرفت اربابی ایله مالامال اقاریمیا و ادبیات ماهرلری ایله
مشرف غنا و مال خصوصنده جرمانیانک اکثر شهرلرنده غالب و راجح در نووزیوم بعضلر قتنده نووه زوم
بعلیوس قتنده نوازیوم مالیانوس یاننده نوشیا خلق قتنده نوویس دیمکله معروفدر قولونیا
ایپسقوپاتوسنک برمتعین قصبه‌سی اولوب دورت میل قدر قولونیادن بعدی واردر ناستوس
لینلرک قومنی اوبیلره قریب اولمق اوزره ذکر ایدر وانلر اولکه‌سنده نووزیوم نام شهری یازر
بو شهر ابتدا ارماغنک ره‌نوس ارماغنک صول کنارنده موجود ایدی لکن صکره ره‌نوس مکانینی
تبدیل ایدوب ارماغک انجق برشعبه‌سی انده قالدی و بو شهرلردن ماعدا بو ایپسقوپوسده نیجه کوزل
شهرلر و قصبه‌لر واردر اندرناقوم کبی که جولیانوس قیصر عسکرنده جنک ایدن آمیانوس نام مورخ انی ذکر ایدوب
آنتن ناقوم یازر طاغلر اراسنده رنوس قرنده برمفرح یرده بنا اولنمشدر بونا برمفرح دوز صحراده بنا
اولنمشدر که انده بنجیومدن اینوب ره‌نوسی [illegible] ره‌ننسس طاغلری منتهی اولوب دوروز
اولورلر سونسینا دخی فی الجمله مشهور قصبه‌در و برولا برمعتبر قریه‌در حکومات قولونیا
ایپسقوپاتوسنده اون حکومات واردر آرنس برج و فریده بورک و بیلستن که بریلن قرنده مده‌باق
سرقیسنده‌در و فریده هاردس کیرقن و هیووستات و اوورل و نیهیم و بالو و بونلردن غیری نوع
حکومات دخی که بکلک کبی در بونلردر اویل دنبورج و هیونبرج و هاشنه برج و هاردن برج انلردر

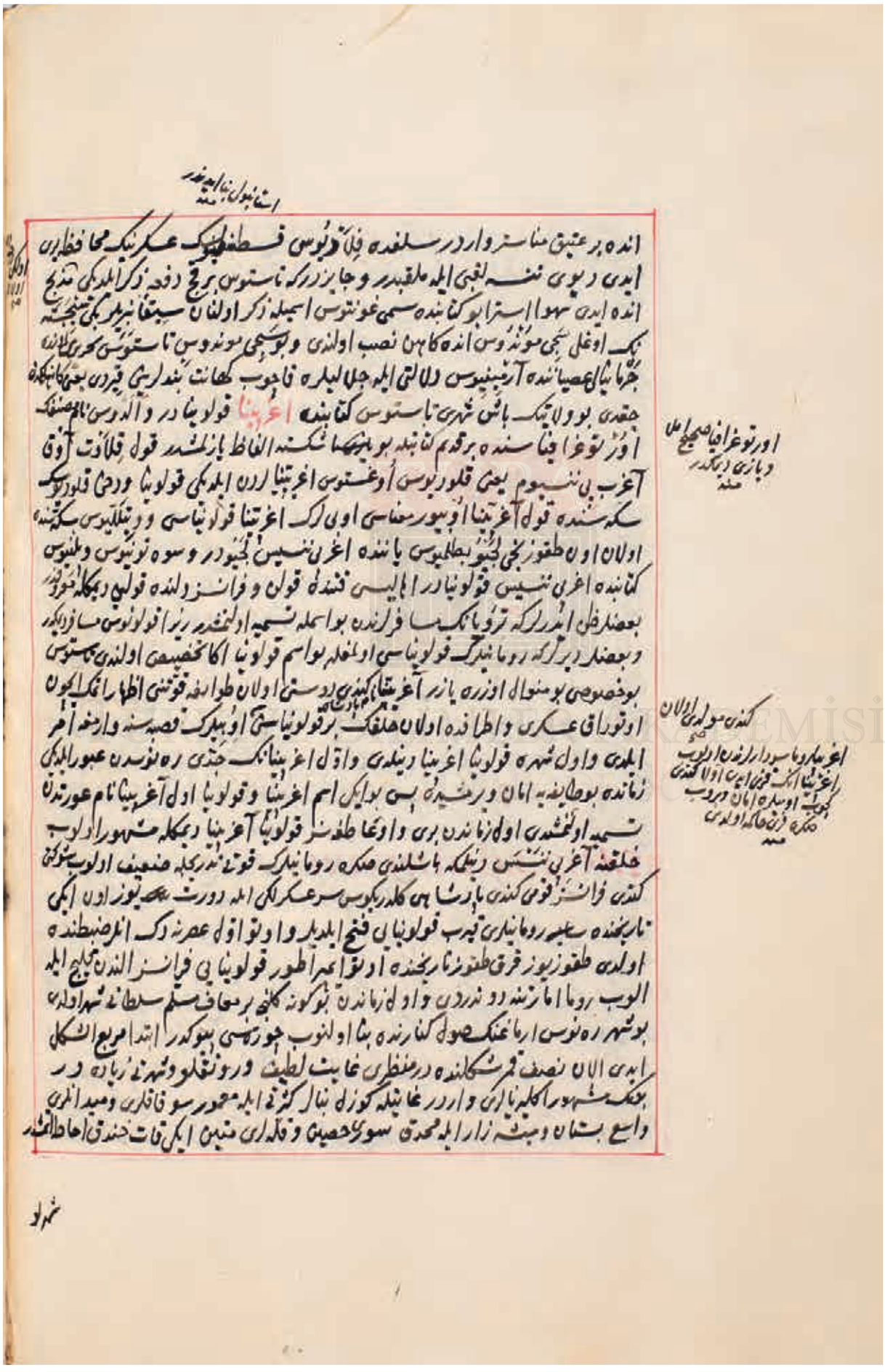

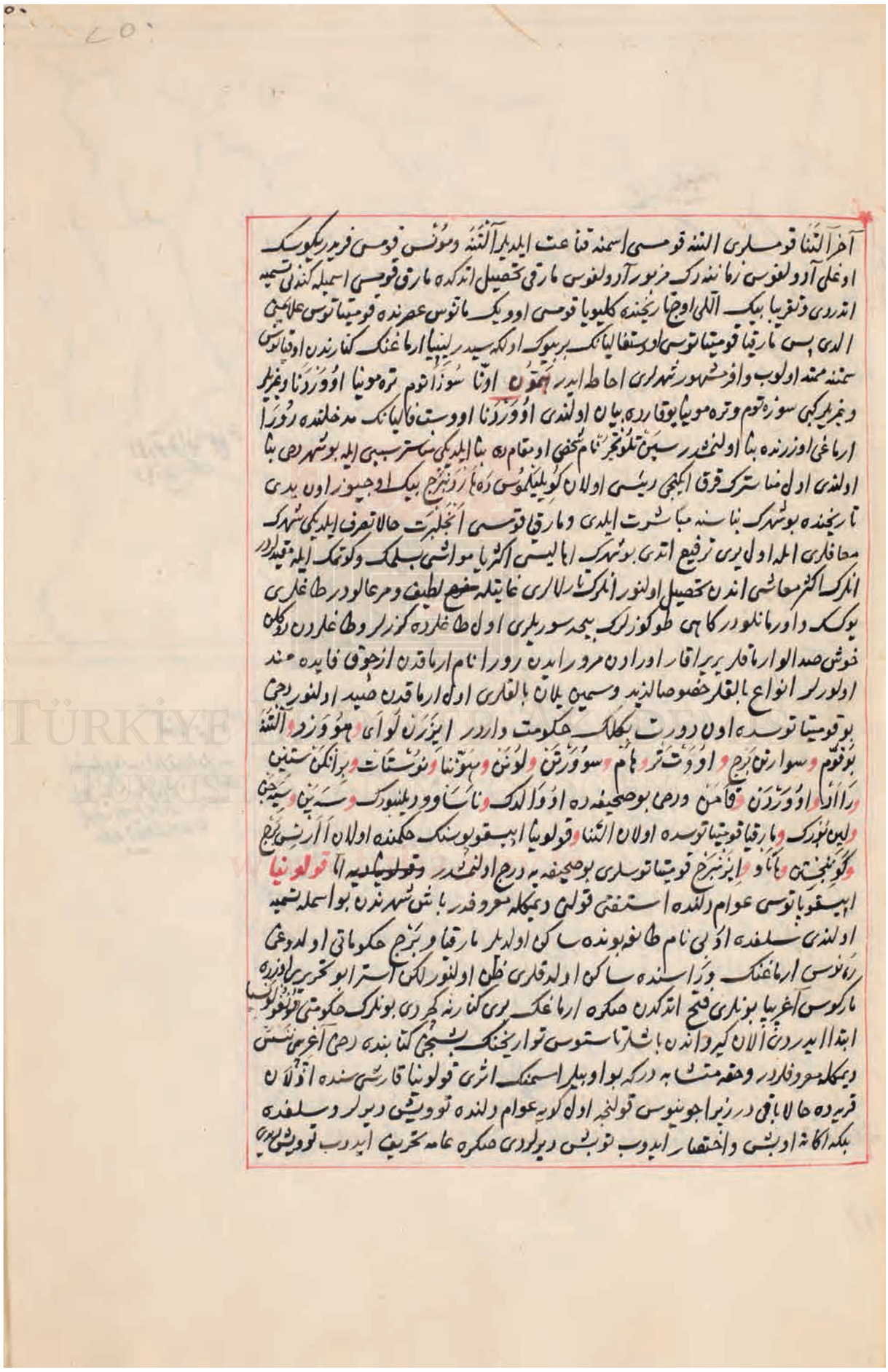

فصل ٨٦ در رسم ثالث اووست فاليا اووست فاليانك اوچنجی و آخر صحیفه‌سی
بو مملکتك اوچ اولکه‌سنی مشتملدر یعنی برج دوقاتوسی و مارفیا قومیتاتوسی و قولونیا اپیسقوپاتوسی
بونلر صحیفه‌ده نیجه واقع اولمش ایسه بز انلری اول ترتیب اوزره ذکر ایدرز پس اول مرتبه‌ده
برج یاخود مؤنس دوقاتوسی در برج نام قصبه‌دن تسمیه اولنمشدر اووه زار یا تحتانی‌دن
ابتدا ایدوب ره‌نوس کنارنجه خیلی ممتد اولمشدر بو دوقاتوسك اوایل احوالی خصوصنده
مؤنستروس بویله یازر روما پادشاهی هاریکوس اوسپس عصرنده یعنی [illegible] یوز یکرمی
دورت تاریخ میلادده ایکی قرنداشی وار ایدی که خدمتلرندن اوتوری پادشاه انلره رعایت ایدوب
اووست فالیاده انلره بر اولکه ویردی بیوك قارداشی آدولفوس نامنه هارنسبرج قومیتاتوسی
قربنده بر حصن بنا ایلدی واکا وولوس هیچ آدقودی مرور ایامله اطرافده قصبه‌لر و کویلر یاپوب
اولکه‌یی تعمیر اتدی اوبر قارداشی ابرهاردوس نامنه بر قلعه‌دخی بنا اتدی و آلدنبورك اسمیله مسمی
قلدی اول ایکی قرنداشك قوتی و مالی ارتدی حکمره پادشاه آلدولفوسی قومس پایه‌سیله ترفیع
ایدوب حکومتنی قومیتاتوس قلدی واکا آلتنه قومیتاتوسی دیدیلر ابرهاردوسك دخی
حکومتنی قومیتاتوس پایه‌سی قلدی واکا برج قومیتاتوسی دینلدی بر زماندن صکره ابرهاردوس
راهب اولوب کندی حکومتنی قرنداشنه تسلیم اتدی و دون ارماغنك قربنده بر مناسبر یاپوب

TÜRKİYE TÜRKİYE

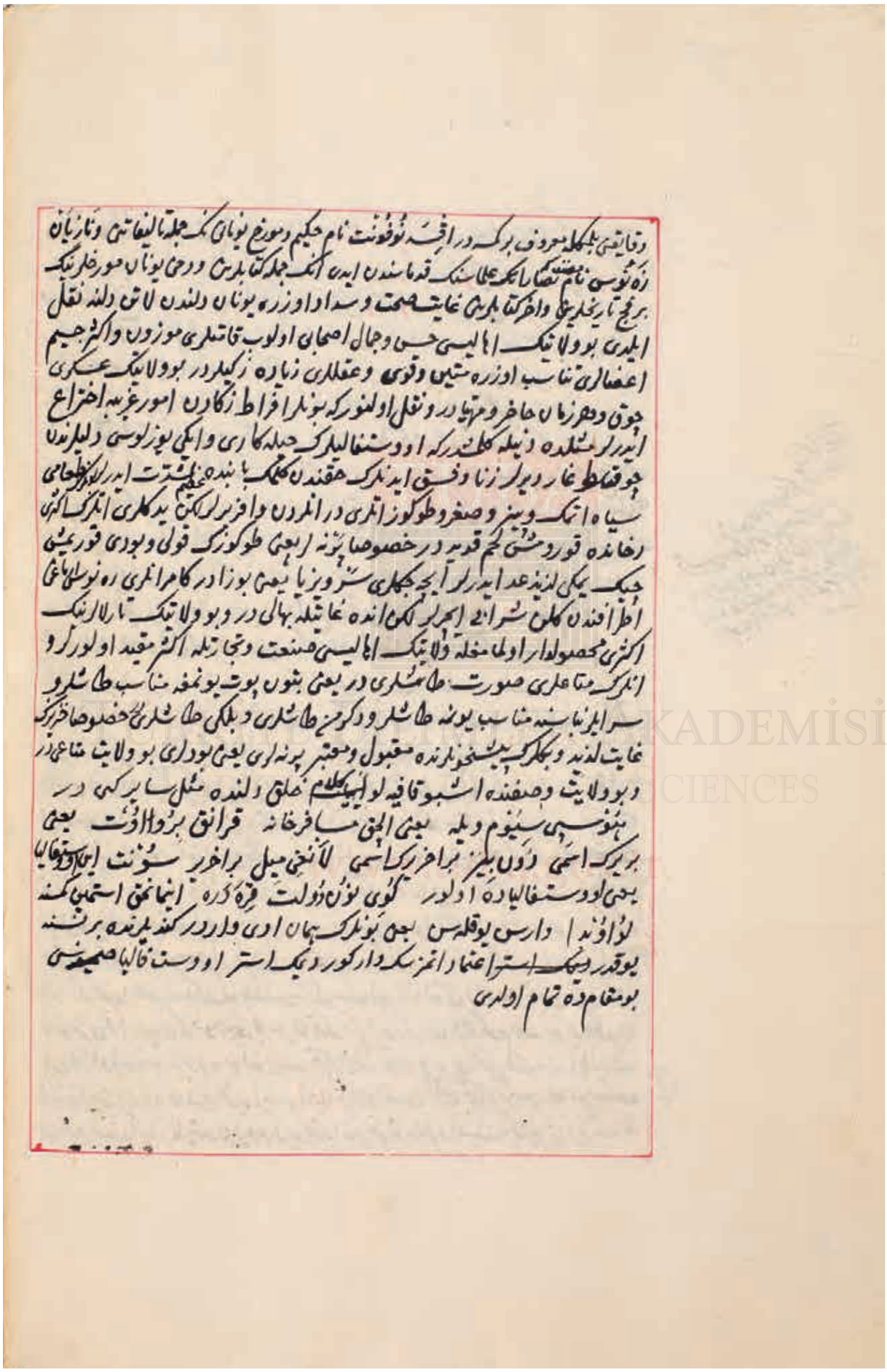

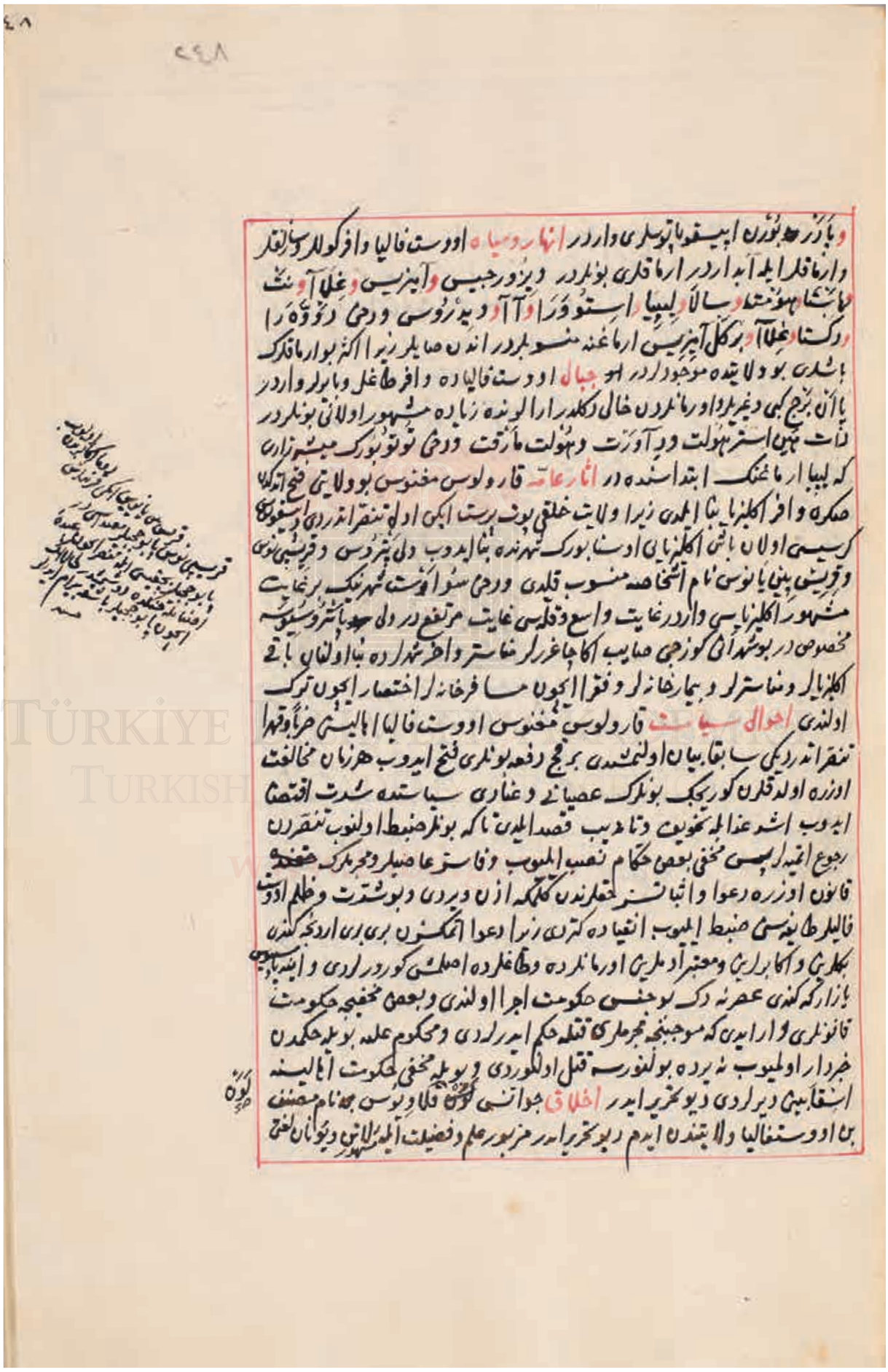

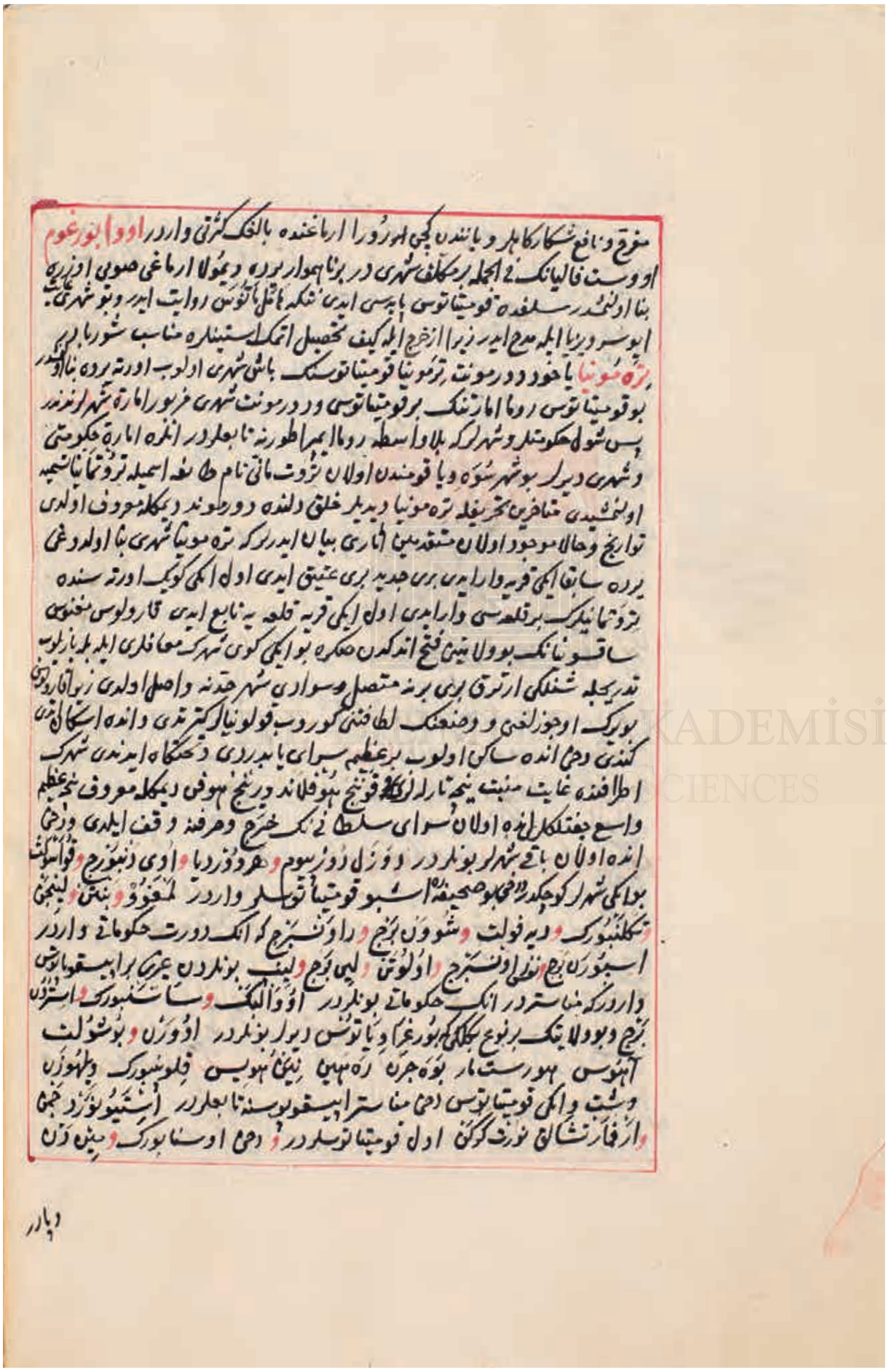

منوح و نافع شکار کاهلر و باندن کچی اهورلری ارماغنده بالنگ کثرتی وارلر اوه ایبورغوم
اوه سنت فالیانگ نی اجمله برمکلف شهری در برنا هموار یرده دیمولا ارماغی صوبی اوزریه
بنا اولنمش در سلفده قومیتا توس پاپسی ایدی تنکه ماثل ماتوس روایت ایدر دیو شهری
ایوسر دیریا ایله مدح ایدر زیرا ازخرج ایله کیف تحصیل اتمک استبناره مناسب شوریا یری
ترهٔ مونیا یا خود دورمونت ترمونیا قومیتا توسنک باش شهری اولوب اورته یرده بنا اولنمشدر
بو قومیتا توسی رومالیلر تنک برقومیتا توسی ودر مونت شهری مزبور امارهٔ شهرلرندن
پس شول حکومتلو شهرلرکه بلاواسطه رومالیلر طورنه تابعلردر انلره امارهٔ حکومتی
دیرلر بو شهرشوه ویا قومندن اولان تروت مانی نام طائفه اسمیله ترو تمانیا تسمیه
اولنمشدی متاخرین تحریفله ترهٔ مونیا دیدیلر خلق دلنده دورمونت دیمکله معروف اولدی
تواریخ وحالا موجود اولان مشتقدمین آثاری بیان ایدرلرکه ترهٔ مونیا شهری بنا اولدوغی
یرده سابقا ایکی قریه وارایدی بری جدید بری عتیق ایدی اول ایکی قریه یه نابع ایدی قاردلوس مغنوس
ساقونیانگ بوولایتی فتح اندکدن صکره بو ایکی کوی شهرک معافلری ایله بلدیه یه
تدریجله شنلکی ارتری بری برنه متصل وسواری شهر حدنه واصل اولدی زیرا قاردونی
بویرک اوجوزلغی و وضعنک لطافتی کوروب قولونیالر کثرتدی دانده اسکان اندی
کندی وطن انده ساکن اولوب برعظیم سرای بادبردی دخنگاه ایدندی شهرک
اطرافنده غایت منبت نیچه نارلر انکله قوتنج هوفلاند دیرنج هوفی دیمکله معروف بنج عظیم
واسع جفتکلر انده اولان سوای سلطانی تنک خرج وصرفنه وقف ایلدی وارمش
انده اولان باغلر بونلردر دوزل دوزیوم و هردوزدریا و اوی دنبورج و قواسولت
بو ایکی شهرلر کوچکدر وصحیفهٔ اسبو قومیتا توسلردر و لمغوزو و بنش و لینجی
و تکلنبورک و دیه فولت و شوون برج و راونسبرج کی انک دورت حکوماتی وارلر
اسبورن برج و نزلی اونسبرج و اولوتن و لیپ برج و لینب بونلردن غیری برابیسقوپوسی
وارلرکه مناسترلردر انک حکوماتی بونلردر اوداالنگ و ساتنبورک و استرون
برج و بوولاینگ برنوع بکلکی کبورغزا و یاتوس دیوار بونلردر اودرن و بوشولت
آهوس هورستمار بوه جرن ره مهین بنین هویس فلوشبورک و لهوزن
و بشت و ایکی قومیتا توس دخی مناسترابیسقوپوسنه تابعلردر استیبوزرد جمی
وارفارتشالی نورث گوکن اول قومیتا توسلردر و دخی اوسنابورک و جین دن

دیار

بو شهری

واکثر انک مشهور اولمسنه کندی اپیسقوپوسلری باعث در زیرا انلر متروپولیس
پایه سی ایله ترفیع ایدوب سایر اکلیزیای شمالی نک باشی قیلوب حصار ایله قوشاتدیلر
بو اپیسقوپوسلر سلسله سی آدموس نام مورخک تواریخنده مسطوردر و دخی
بره من ارتیا پیسقوپاتوس شهرلرندن بری استادا و بری بوک استه هودا در
استادا زوینغا ارماغنک اغزنده و آلبیس ارماغنک کنار جنوبی سنده
بنا اولنمشدر و سقسونیانک سایر شهرلرینک اقدمی در انهار بو ولایتک ارماقلری
و یزورجیس البیس و استادر انلرک وافر بالقلری واردر یلان بالغی و مورتا
دیرلر بر نوع مشهور بالق واردر یلان بالغنه بکزر و سولوک کبی هر نسنه یه یاپشر
بهار فصلنده ایو اولور صکره ارقلیوب نیمز اولور و بر نوع بالق دخی سالمو دیرلر بو ایکی
نوع دریادن طتلو صویه کیررلر اهل بره من بو بالقلری طوزلیوب دخانده قوریدرلر هر
یرده مقبول و ذی قیمت اولور اندن عظیم فایده ایدرلر بره من اهالیسی بالطبع جنکه
مایللردر و قابلیت اصحابی و فتنه جوی طایفه در علم و صنعت تحصیلنه اخر دیاره وارب
بعد التحصیل علومک و صنایعک قدرنی انلر بلور بو بر خلقنک یاننده علمه میل یوقدر اکثر
تجارت ایدرلر تجارت بعد دریا سفرلری ایله ماله نایل اولورلر و بو خصوصدن عظیم نفع بولورلر
اول سببدن اهالینک اکثری تجار یا اهل صنعتدر خصوصکی یاپمق صنعتنده عظیم ماهرلردر

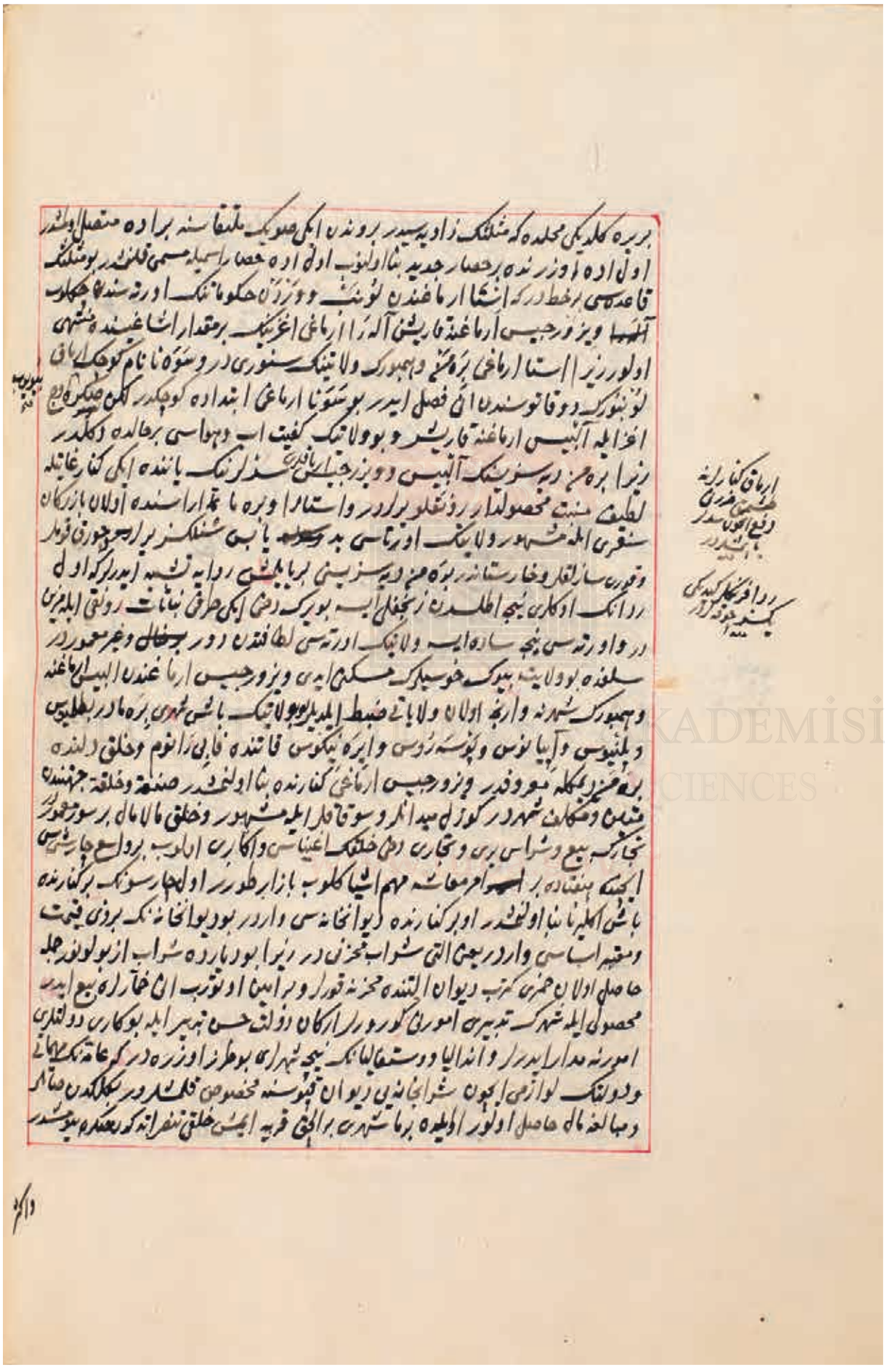

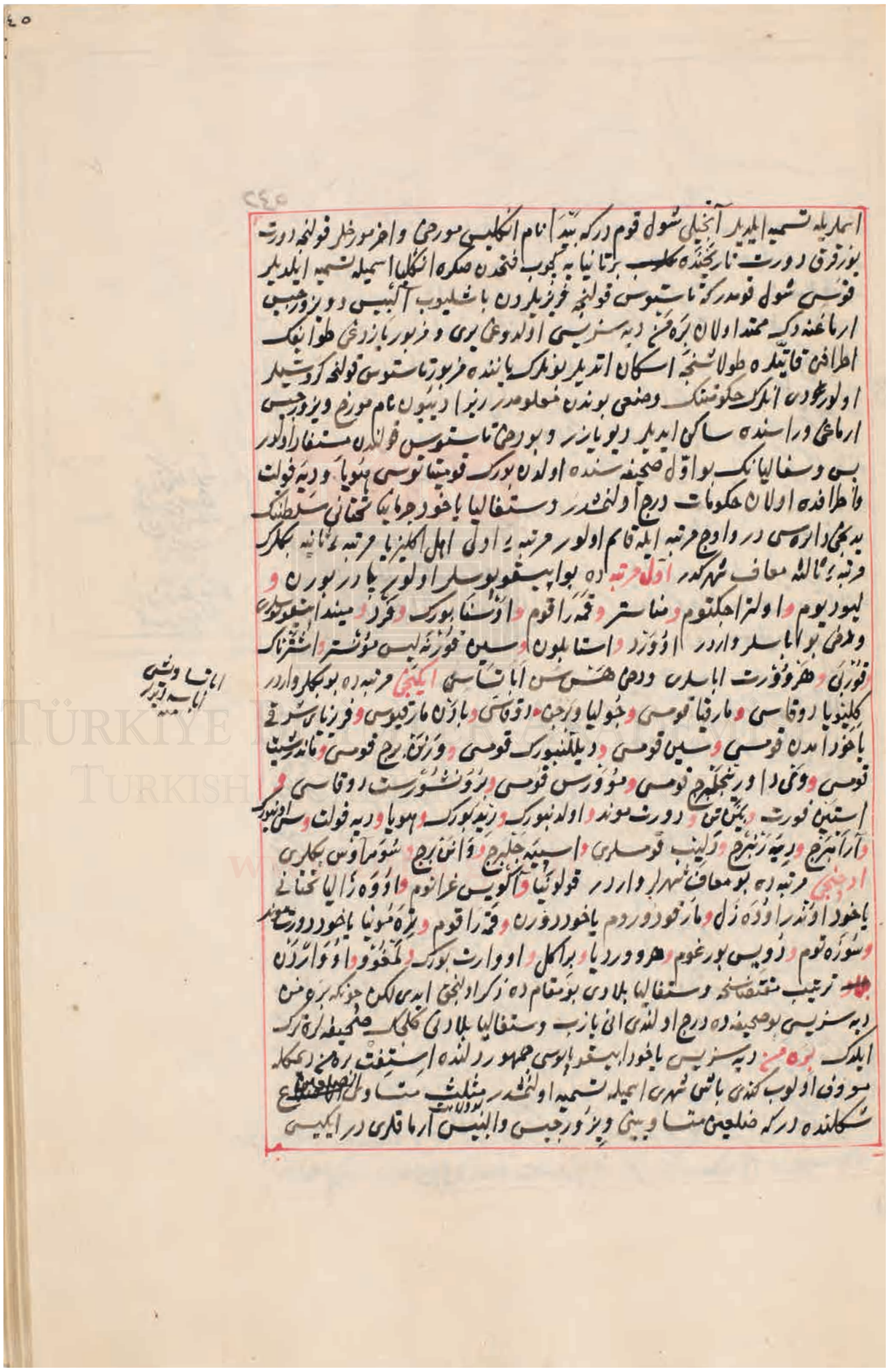

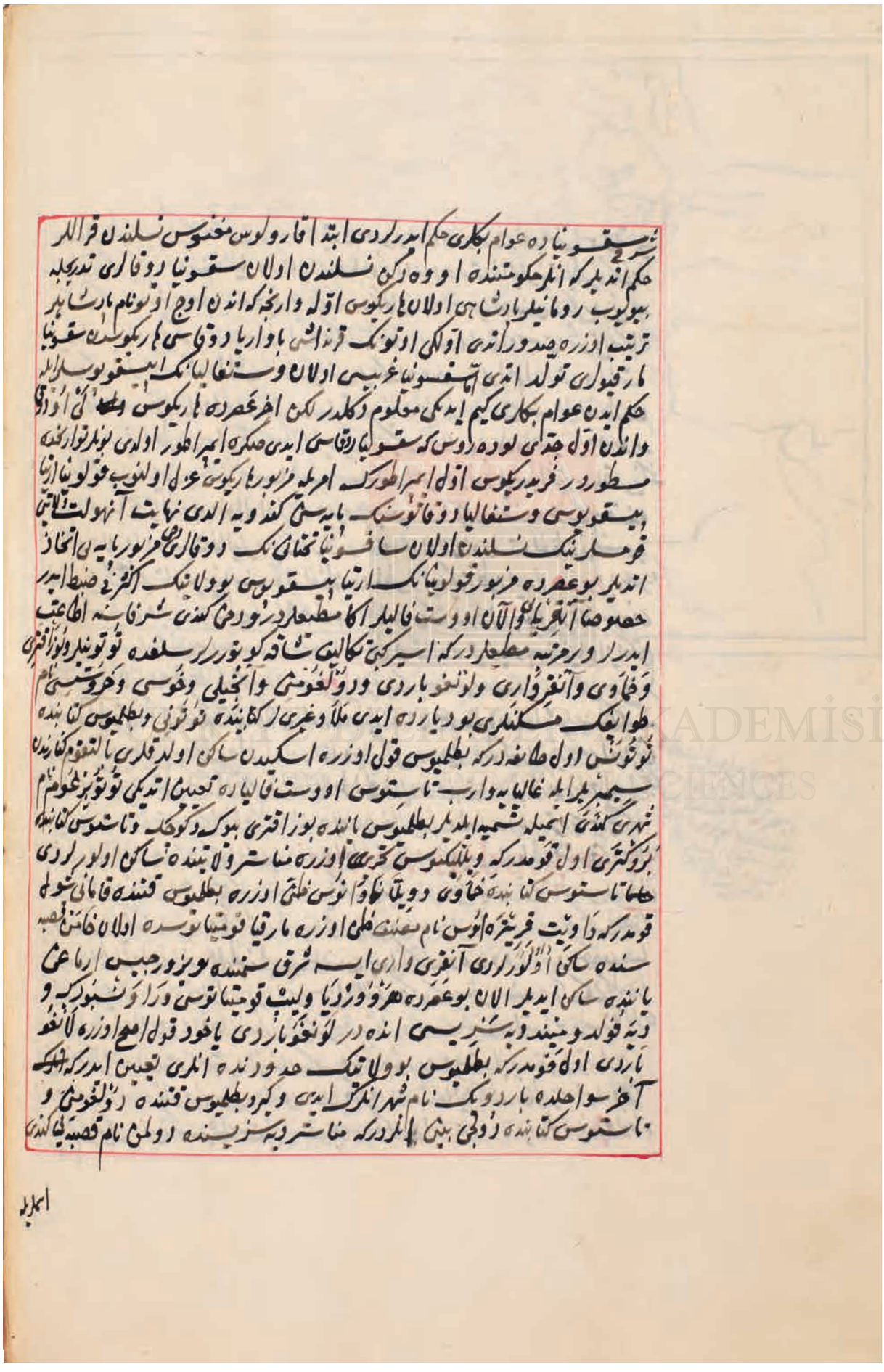

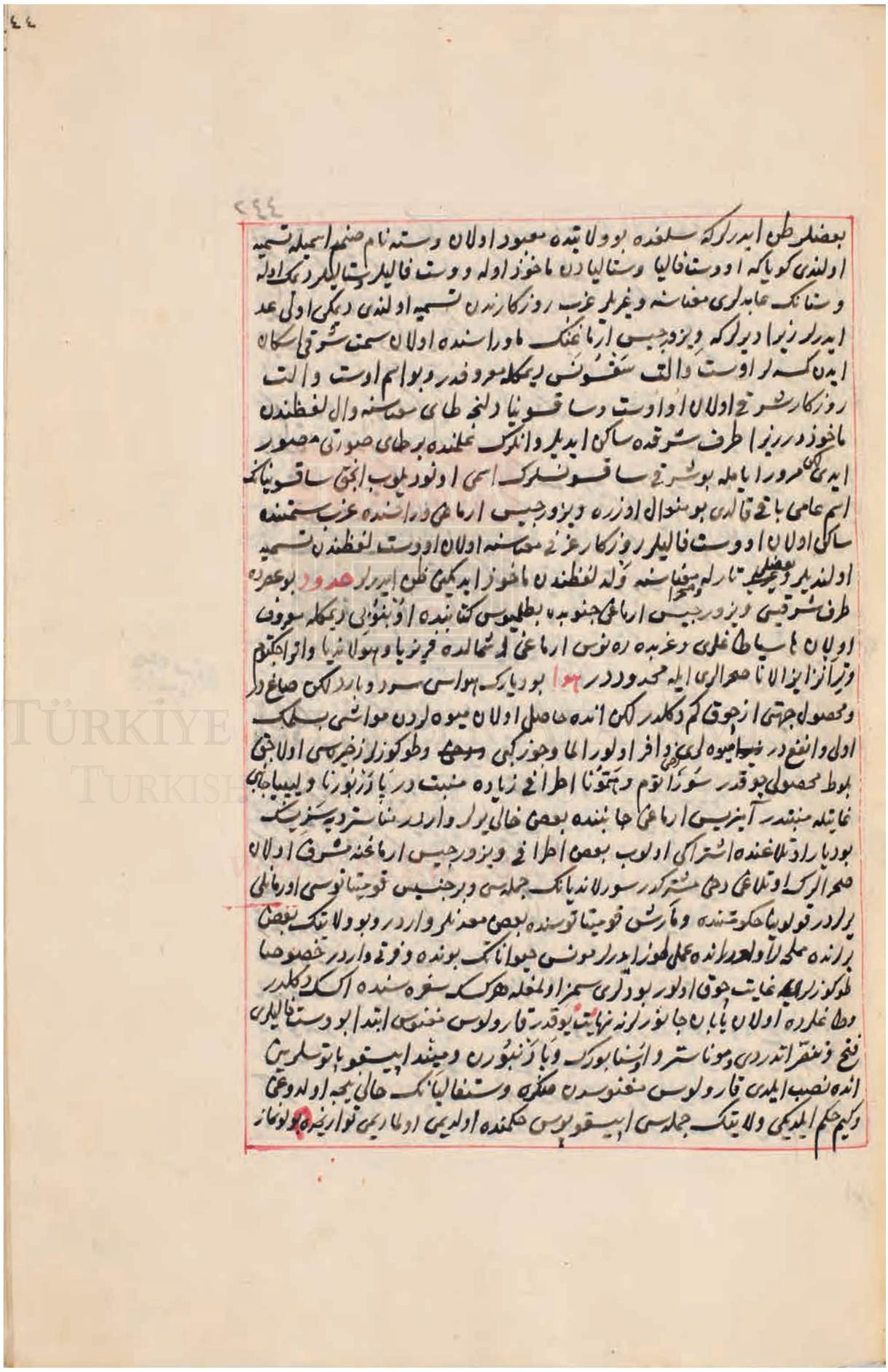

دلم نام کوچک ارماق اوزرنده بیک ایکیوز قرق یدی تاریخنده بنا اولنمشدر التمش بش سنه
مناستر ایپسقوپوسنک حکمنده قالمش ایدی لکن اولدنبوک قومسی آنتونیوس بیک
بشیوز قرق یدی تاریخنک خورما بیرامنده کزلیجه عسکر دوشرب صباح وقتنده هجوم
وفتح ایلدی وقلعه نک دزداری اولان هرمانوس اب اوآری حبس ایلدی اندریاس
هوپنی رودیوس نام مصنف علم نامه سنده یعنی پادشاهلرک وکبارک شعار وعلایمنی
بیانده یازدیغی کتابده بو ولایتک قومسلری احوالنی بعض مرتبه تحریر ایدر لکن داوئیت
کتره یوس تالیف اتدیکی ساقسونیا تواریخنده بونلرک احوالنی مفصل بیان ایدر بو
خوسیلر اخلاقنده غایت ماهر نحریر اولان تاستوس بویله یازارکه جرمانیلر اراسنده بر غایت
شریف قوم واردر که کندی عظمتنی عدلله حفظ ایدر طمعسز وامورلرنده عاجز دکل
محرک حرب وفساد اولمیوب سایر خلقک دیارنه غارت ایله کرمزلر وبونلرک فضیلتنک
برهانی بودرکه سایر قومه تصدر ایدرلر واصلا ظلمله بر نسنه یی کندیلره جلب ایتمه لری یوقدر
صلح زماننده سلاحلری اماده در اقتضا ایدرسه عسکر چقاررلر رجال والات واسبابی
بونلرک وفرت اوزره اولوب جنک وصلح زماننده حاللری یکسان در **فصل نمبر ۸**
در بیان رسم اول اووست فالیا بو مملکتک وجه تسمیه اختلاف چوقدر

خورما بیرامی قزل یرمادن
اول سکز کون درتمیمی
ایچمز قدسه کلدکده حماره
سوار اولوب شهر بوخورما دالارن
ایله استقبال ایتمشلر حالا
قدسده بو آیین اجرا
اولنورمیش

داود دیکدر

بعضلر

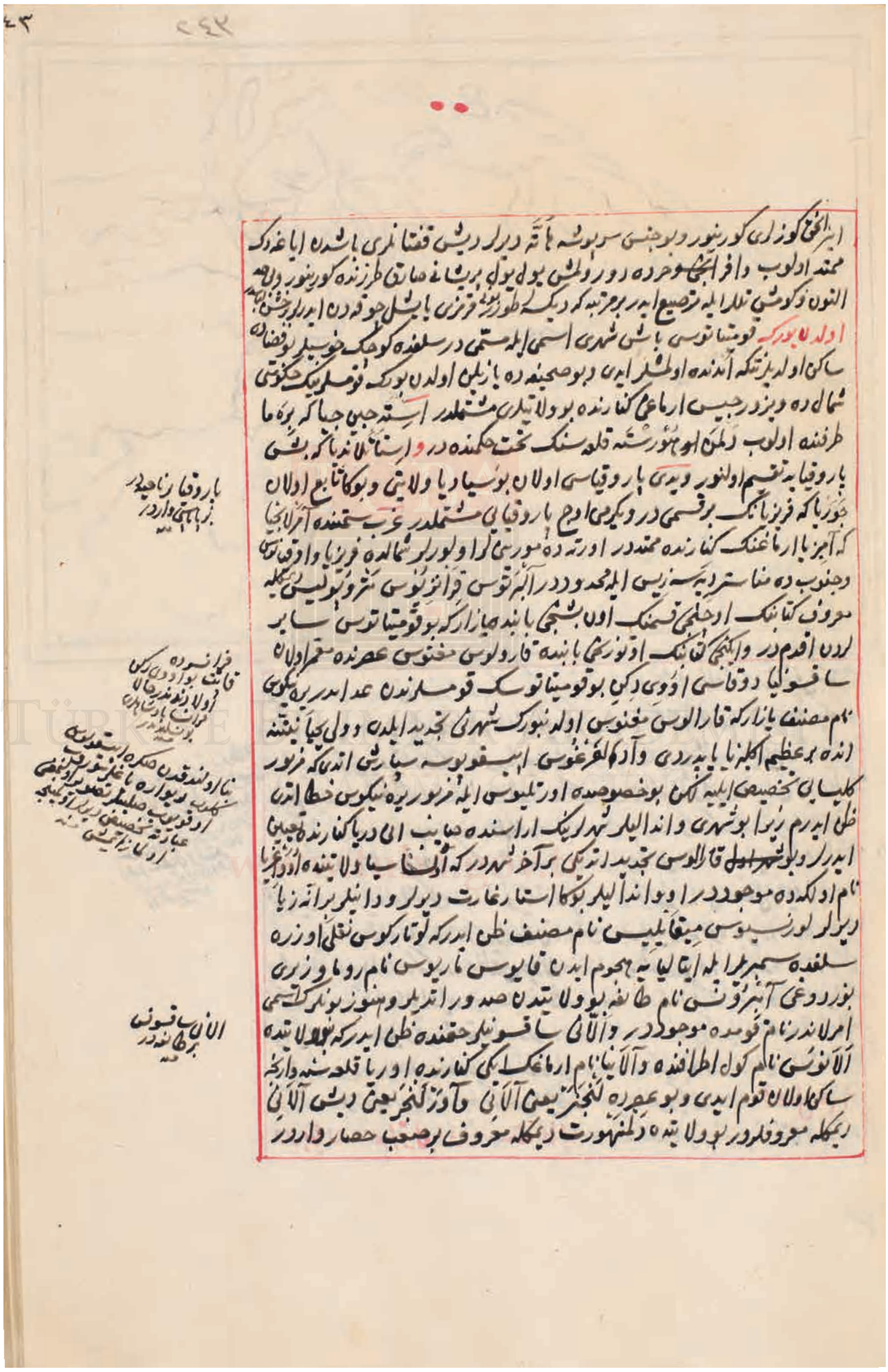

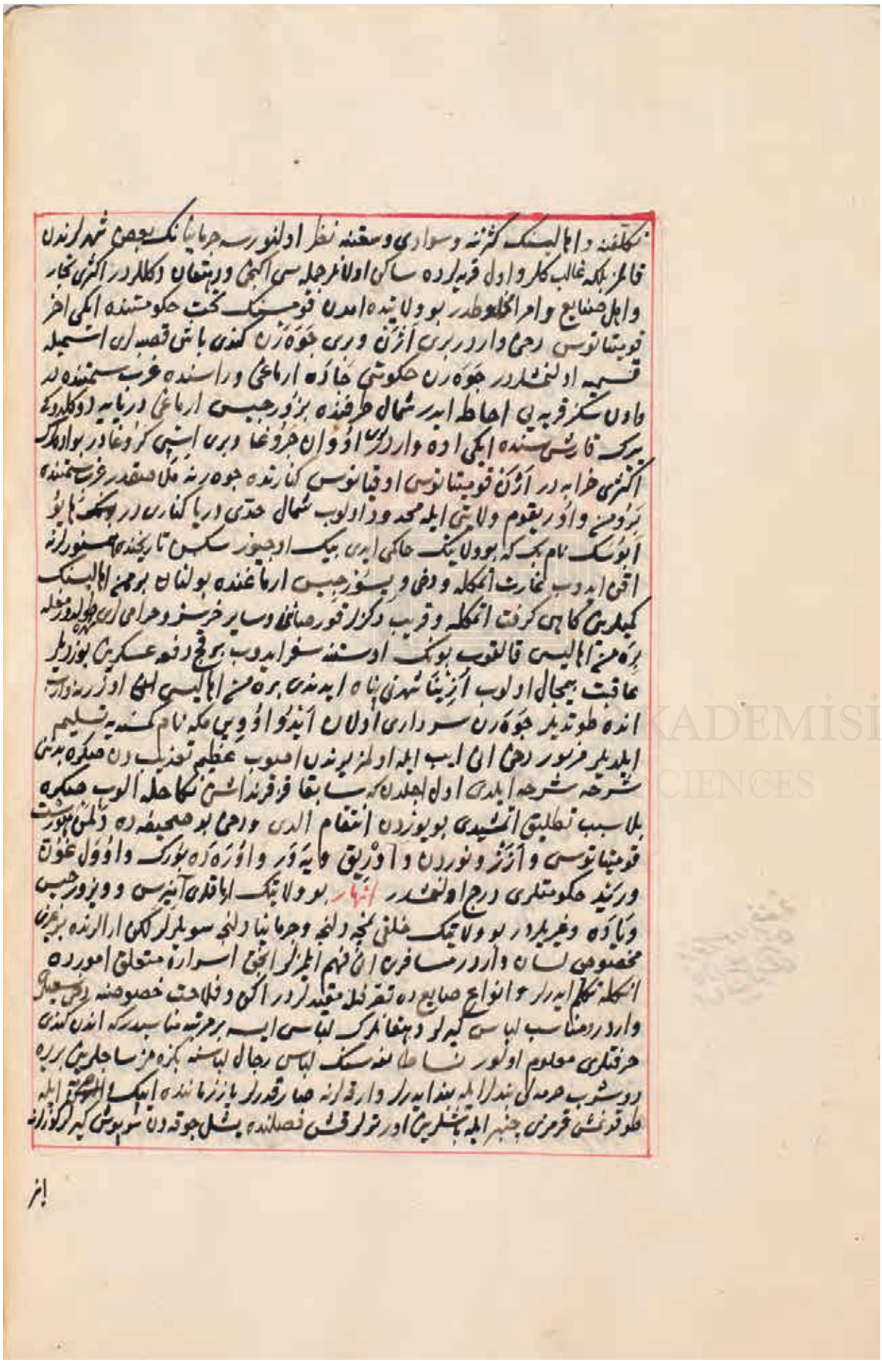

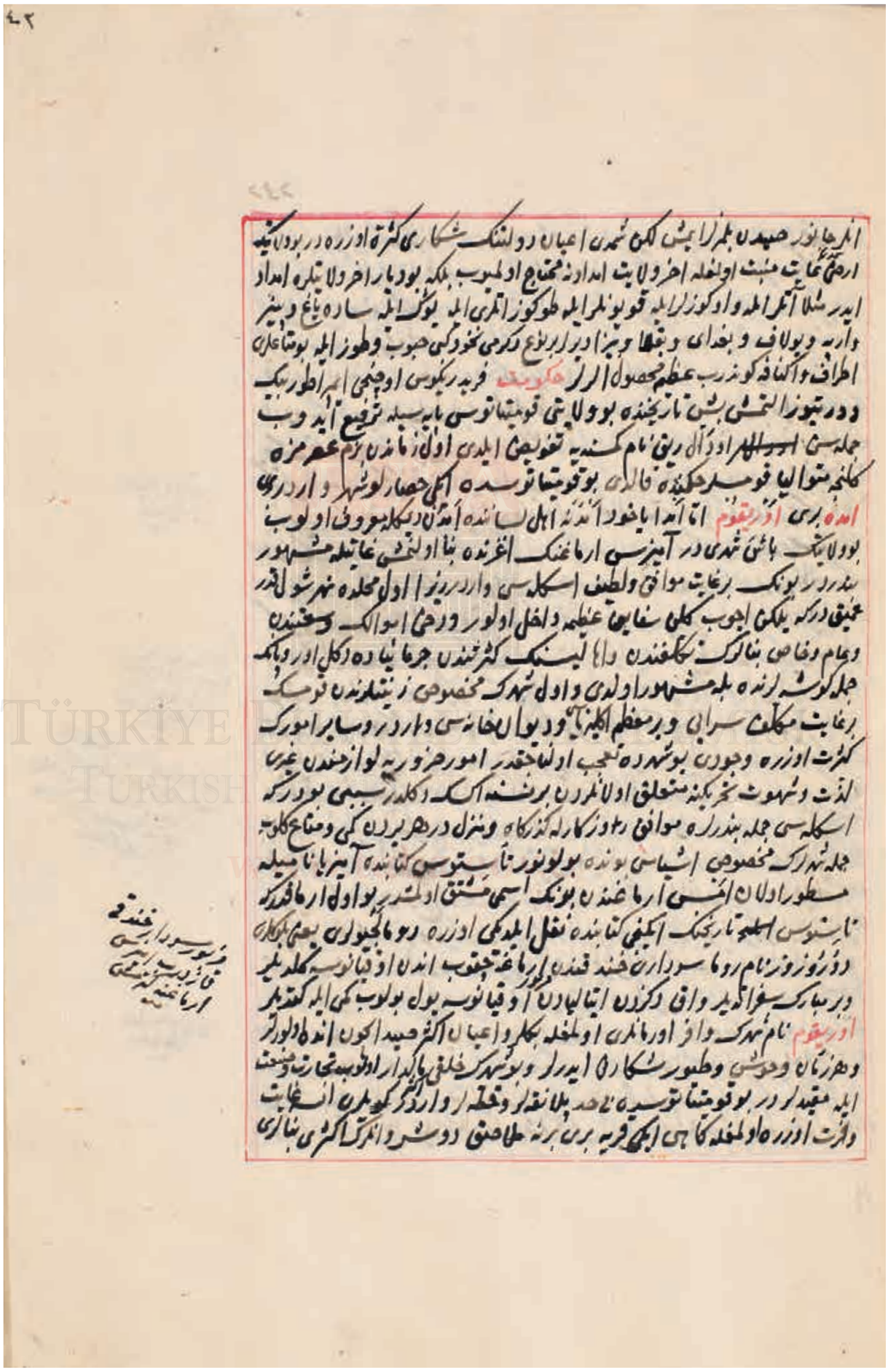

انظر جانور

وسیمالین جرلاندی که ولی بندیکتوس طریقتنک آباسیاسی اولان سیمالین جرلی انده ایدی
ایکنجی اووستر غوو قومیتاتوسی در که حکوماتی بونلردر اووون سواده ال که اوونیت
مارسون انده در و فرانیق کراده ال که فرانیکر انده در و باناده ال که میمرسغای انده در و مینال
دوماده ال که مینالدوم انده در و باارداده ال که باارد ی انده در و هنار دراده ال که هنارت
انده در و اووه این بریت زراده ال که غاو انده در و کاسترلاند که اوویکل انده در
اوچنجی سون وولدن قومیتاتوسی در که حکوماتی بونلردر دونیه اوورستال که دونیغا
انده در و لمستر وایف غای که لمر انده در و آین کورت که قاقریبانت انده در و شوترلاند
که نی واولد شوتن انده در و اویت تن جرده ال که اولده بورن انده در و هاستشر وی ایف غای
که هاستشر بورن انده در بوندن صکره فریزیا غربیسی الله غرونین غا ولایتی تراجکتوم
ابیسقوپوسنه محکوم اوله کلمشیدر

فصل ۸۳ در بیان امدن واولدن بورک

قومیتاتوسلری بو ایکی قومیتاتوس اووست فالیانک یدنجی دائره سی اولوب امارتک
ارکانندن اعتبار اولنمشدر امدن قومیتاتوسی کندی باش شهری اسمیله تسمیه اولندی
ودخی اکا الان فریزیای شرقی دیرلر برغیری سببی یوق انجق فریزیلر بایه متصلدر

TÜBA TÜRKİYE TURKISH

بوشهرک اهالیسی استوری دیو یازر ۶ بازلنغا جنوبی دریاک اغزنده بنا اولنمش
فرانیقوم دن برمیل بعید در ترابی منبتی و دشمن هجومی دفعه غایت متین قلعه سی
وار در المکله سی ولیمانی غایت ایو در بو بندر ایله فریزیا شمالی دن وجریانیان شرقیدن کلن
کمیلر اول بوندره نازل اولورلر زیرا ارادہ پاشا نک بوقدر اول اجلدن چوق کمی بری
اولدوغندن بوندره توطن ایدرلر و طوائف مختلفه کلوب ساکن اولغله شهر غایت بیوشمش
۷ فرانیقوم نام شهر فرانکلر دن تسمیه اولندی یعنی فرنک بناسیدر اوج دیلده غایت ماهر اولمغله
لاتین یونان بحران لغتن حفظ ایلین جوانسی اولیوسک مسقط راسی در بوشهرک برعالم مشهوری
مدرسه سی وار در اندہ هرفن تعلیم اولنور وذکر اولنان دن غیری باقی شهرلر بوندره در ۸ دانمارک
واردم ۹ ایلیشا ۱۰ ایسلوتن ۱۱ اوو ۱۲ قوم ۱۳ هیندہ لوتن جزایر فریزیا نک اطرافی چوقدر
لکن باشلی اولانسی انسکلن غانا در ذکر کوکی دیکله معروف بالنج صیدی ایله مشهور در بوجنس
کوپکلر دریاکنارنه کلوب صودن چقارلر وقوم اوزرنده کوتشه قارشیلرنه کوپ رقص ایدرلر اوجنس
وقرایه چکلر کلاب دخی بوندک حرکتنه میل ایدوب اردلرنجه برز کتدکده کیرودن اغ چکرلر
رونوب دریایه قچلی اولیچی طوتولورلر فریزیا نک سنوراشی اولان غرو اینغا نام شهر
ولایت اوتشت فریزیا یه الحاق اولنه کلمشدر وبوشهر اوم ملاندن دیکله معروف اولان
تو براغی بالکز بر ولایت وادلکه قلار علم ده کندی عصرنک فریدی اولان رودولفوس
آغریقولانام زوفنون ماهر مصنف ولایتی در ودخی اودوس سلوس یاخود بازلیوس
ورژبه رودس پره دینیوس نام مشهور حکیم ومتکلم بو اول شهرده قوبمه در انهار سایه ذکر
اولندوغی اوزره فریزیا ولایتی وافر کول وسک زلی ایله مغلوبدر وبو دیارک ایکی نهری اولوب
بری لوا اودرس دیکری آمیرس جنوب طرفنده برغایت واسع کورفزی وار در خنوب
طرفنده اولغله خلق اکثری روی درزه دیرلر جنوبی بوغازنه سماشه سباست فریزیا حکومتنک
اوچ قسم اوزره در بری اوا استرغو قومیتا توسی که انک باشی شهری لیوواردن در
وبوحکومتانه تقسیم اولنور لیوواردر اد آل که لیوواردیا انده در وبیت زرخ استردی آل
که انده بیت زرخ انده در وایدا ارد زده آل که ایدا اوزت انده در وبا اوا ودر دراهن که راد
اودوزت انده در وفراوودرد زده آل که انده فراوورت انده در ودوبخردی آل که اودت
زنس انده در ودان توم مده آل که دان توما اودولت انده در واخت گرسیلن که
سوی رودم انده در وقول مرلاندی که قوللوم انده در واودوسترلاخت که بداترز انده در

مصنف مزبور کسی حرفنده
مالیفاتی اولوب متاخرد

دیمالیی

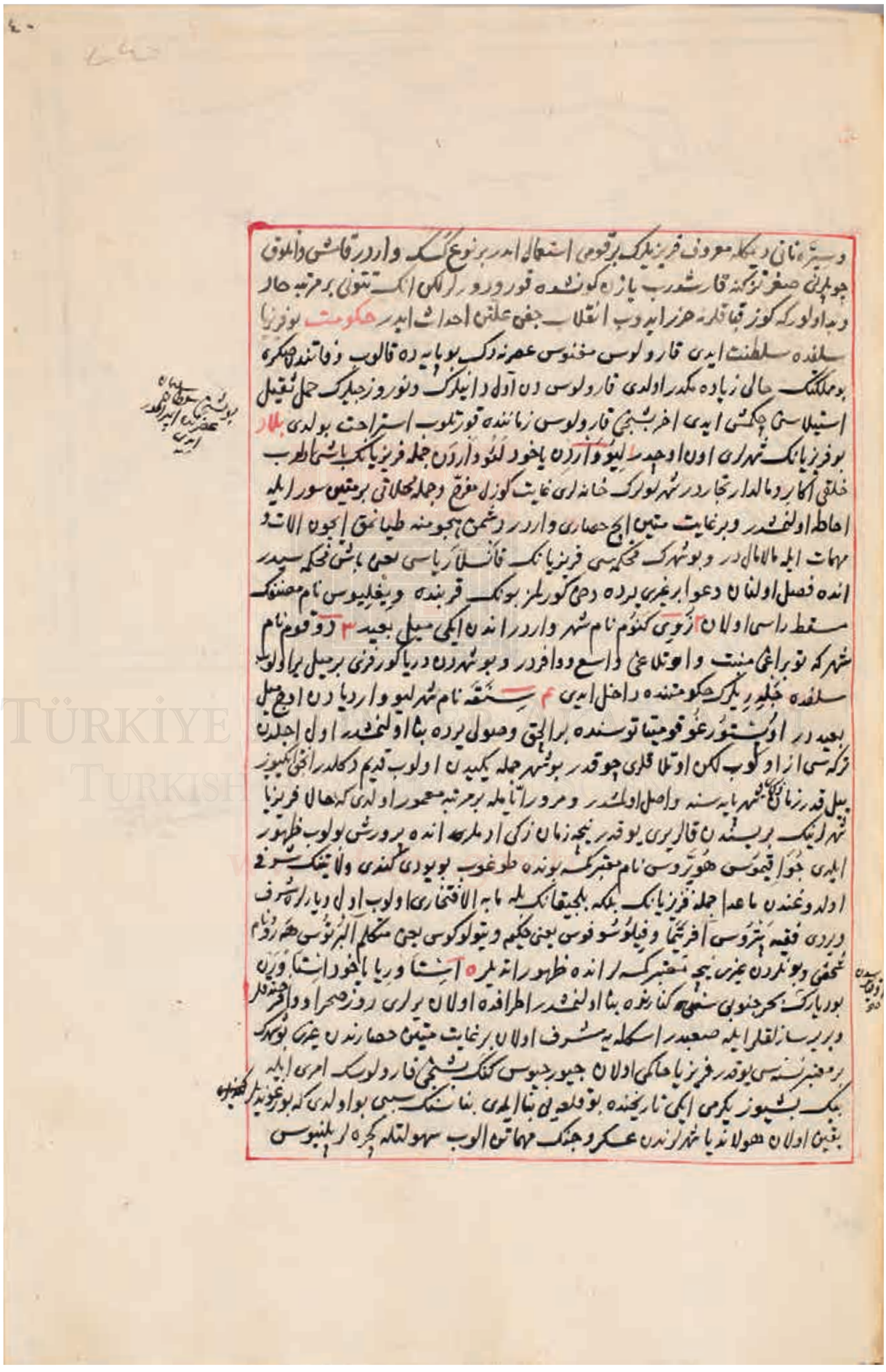

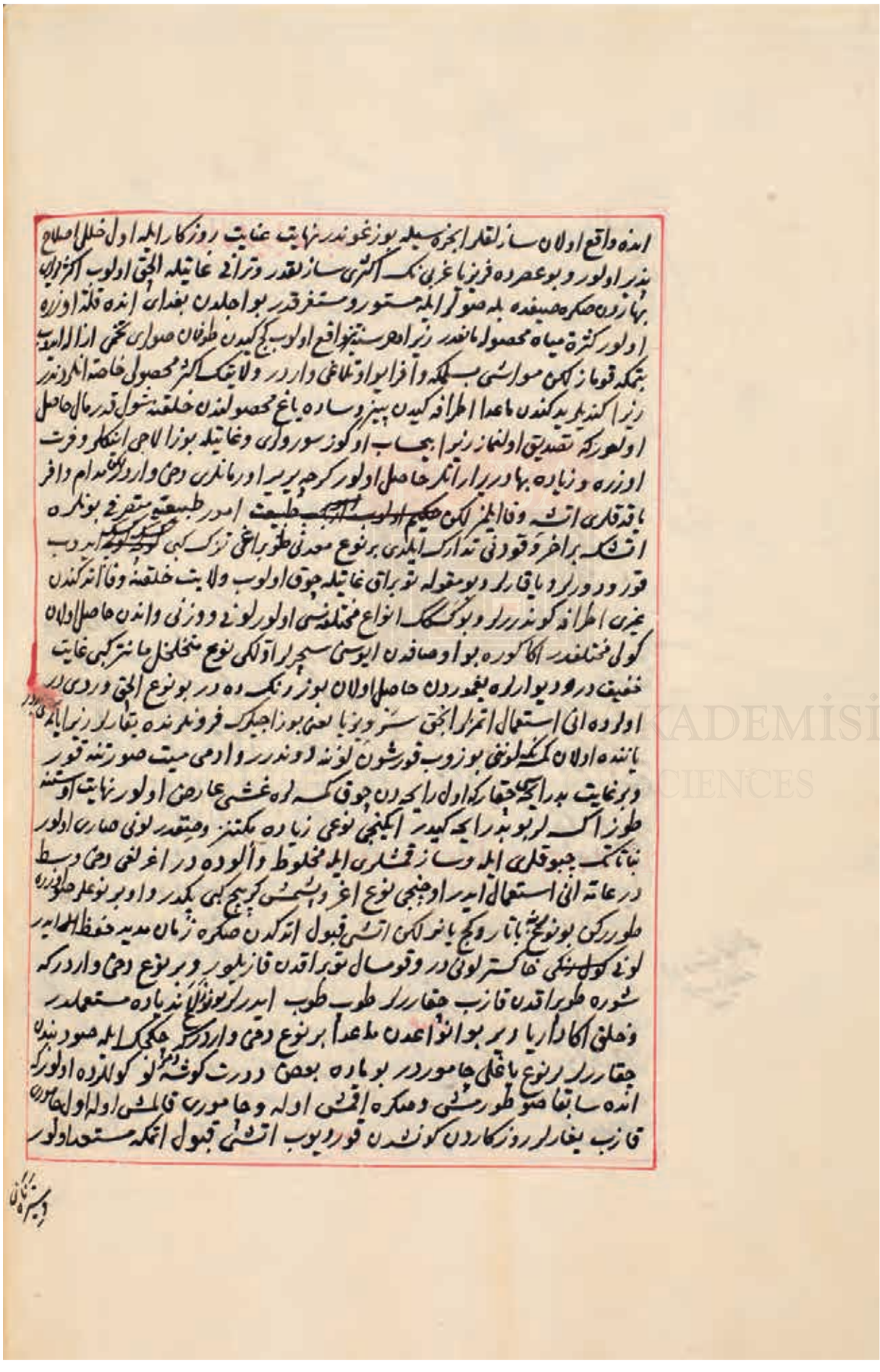

فصل ٨٢ در احوال فريزيای غربی جرمانيا كلياتی بيانندن صكره اجزاسنی
ذكر ايده لم جملدن ويرقاتور آندری بنجه رسم اندی ايسه بزدخی انلرك سرحلرينی قارر
اولدوغمز قدر يازارز پس اول اقوامك اوّل فريزيا در وطن اصليسی اولان فريزيا
قومی كلوب انلر سببی الله تسميه اولندوغی بعضلر تعزير ايدرلر وآخرلر اول ولايتده اولانلر
بوزكرتندن تسميه اولندی ديرلر زيرا اشديد البرد ولايتدر آتاسی فان هغموس نام
مصنف تواريخی اف دايدن هونی بالدوس اعتماد ايدوب ياذاكه فرانك
پادشاهی ساحلی فلوديونك اوغلندن تسميه اولندی ديويا وه سويلر كانه نيم دهوالندن
اوّل معمور اولان بلنيوسی وتاستوسی بو ولايتی بو اسملة اكمشی ايدی وهاردريانوسی
وجونيوسی بو طائفه نك تقيدی اولان حرّيّة ايله تسميه اولندی ديرلر فريزيا حرّية
ديو لر پس فريزيا قومی جرمانيلرك برغايتله قديم طائفه سی در فضائل حرّيه وشجاعتله
بونلر رومانيلر يانده مشهور ومعتبر ايدیلر الان كيرو وصغارنه نقصان كترمديلر
بوفريزيلر ايكی نوعدر بری بيوك بری كوچك وبونلر قوتلری حسبی ايله بوله تسميه
تسميه اولنديلر واكبيسی ره نوسدن اوقيانوسه وارنجه ساكن اولنور لر ودهاكری
دونتماسی الوز بيوك كورفزلری وكوللری بونلرك مسكن احاطه ايدرلر تاستوس
قولنجه بيوك فريزيلر مخصوص اسملة اوسيت فريزی ديمكله معروف ايدیلر لكن بو
عصرده اول اسمی استعمال ايدن اكثر اهالی بونلرك مسكن اصليلرندن كوچك
هوسيلوردر وحقيقت اوست فريزيلر انلر ايدی كه استاوريا واسنقا وفرانيقوم
وباريلينغا نام قصبه لرك وليتوواردريا اولكه سنی اسكان ايدرلردی كوچك فريزيلره
اوسوست فريزی ديرلردی بونلر انلردر هولاندياك آخر سواخلنده نوردت هولاندی
ديمكله معروفلردر وپلنيوس رسمی اوزره قاتی نرفانس نام قوملرك سنور ايدیلر زيرا
بوفريزيلرك ايكی قومی ره نوسدن اوقيانوسه دك ممتدلردر وبوعصرده فريزيا آميرسی
ارماغی ايله غربی وشرقی ايكی قسمه تقسيم اولنور فريزيای غربی باخود اوست فريزيا
چوك جهتنده جهت غربی دن تسميه اولندی ومطلق فريزيا اسمی حق قديم اوزره
كندويه تخصيص ايدر ودراصل اوبر قسمدن زياده معتبر در غرب وشمال طرفنده اوقيانوس
ايله محدود ودر جنوبده زويدرزی ديمكله معروف بر واسع دريا كورفزی وتراتزاراكا
ولايتی ايله تخديد اولنور شرقی سمتنده بوزاقتور تيس واودوست فالی اردن بوياريله
فصل ايدن آميرسی ارماغی ايله محدوددر هوا بو ياركه هواسی خوب در لكن برمقدار

اوست فريزيا غرب ديكدر

TÜRKİYE
TURKISH

تحصیل علومه استعدادلری یوغیدی لکن بو عصرده صنایعک انواعنی اهتمام ایله
بجرب حقندن کلرلر و مشهور اولان صنعتلرندن ماعدا نحاسی ارتمه ده و دوکمه ده
مهارتلری زیاده در و سایر معادنک قوللنمه سی و اکا بکزر صنایعی نیجه ایدرلر کور
منجنیق و توج طوبلر ابتدا بونده اختراع اولندی و باصمه صنعتی ابتدا انده ظهور
ایلدی ساعتلر ترکیبی دخی بونلر کدر آخر جرمانیا سایر صنایعک شول مرتبه
پناهی اولدی که تزیین اتمدیکی و زیاده قلمدغی برفی و بر صنعت قالمیوب اسکیلردن
غیری یکی وافر صنعتلر اختراع ایلدی تجارت خصوصنده ایسه بول ال ایله همسنورلرنه
و سایر طوایفه وافر اشیا امداد ایدر غایتله ایوشرابلر التون و کومش و نحاس
و قلای و قورشون و زیبق و زاج و شب و نقاشلرک استعمال اتدیکی الوان
مختلفه بویالری و تنکه و بغدای و حدید و نحاسدن دوزیلن انواع الات و اوانی
و سایر امتعه کمال ده و وفرت اوزره در بونلر دائما یرا بحرکی بله ذکر و فکرلری
صنایع دقایقنه متعلق امور در جرمانیانک امور کلیه سی نهایته ایردی

اختراع طوب و باصمه

فصل

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

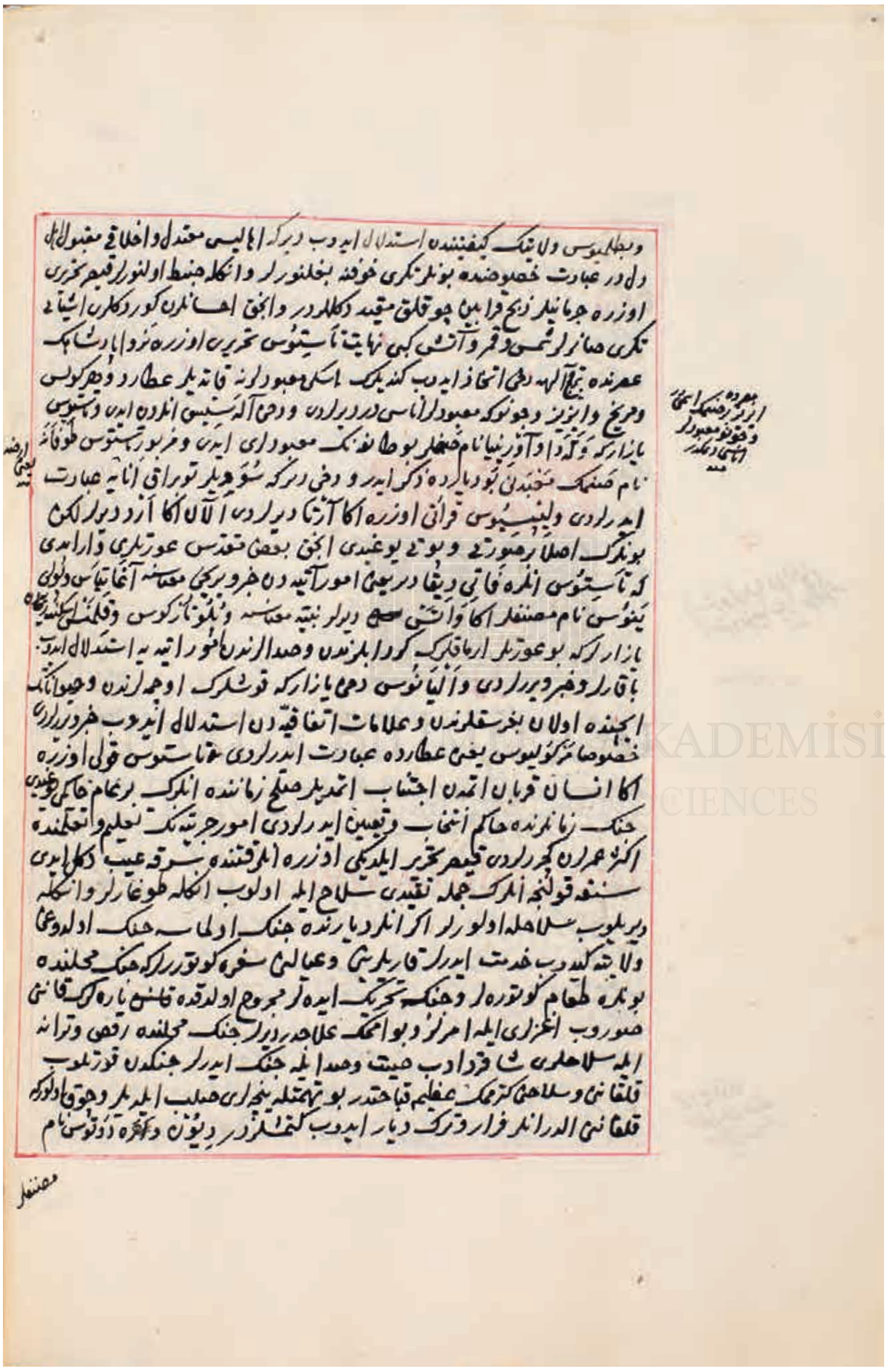

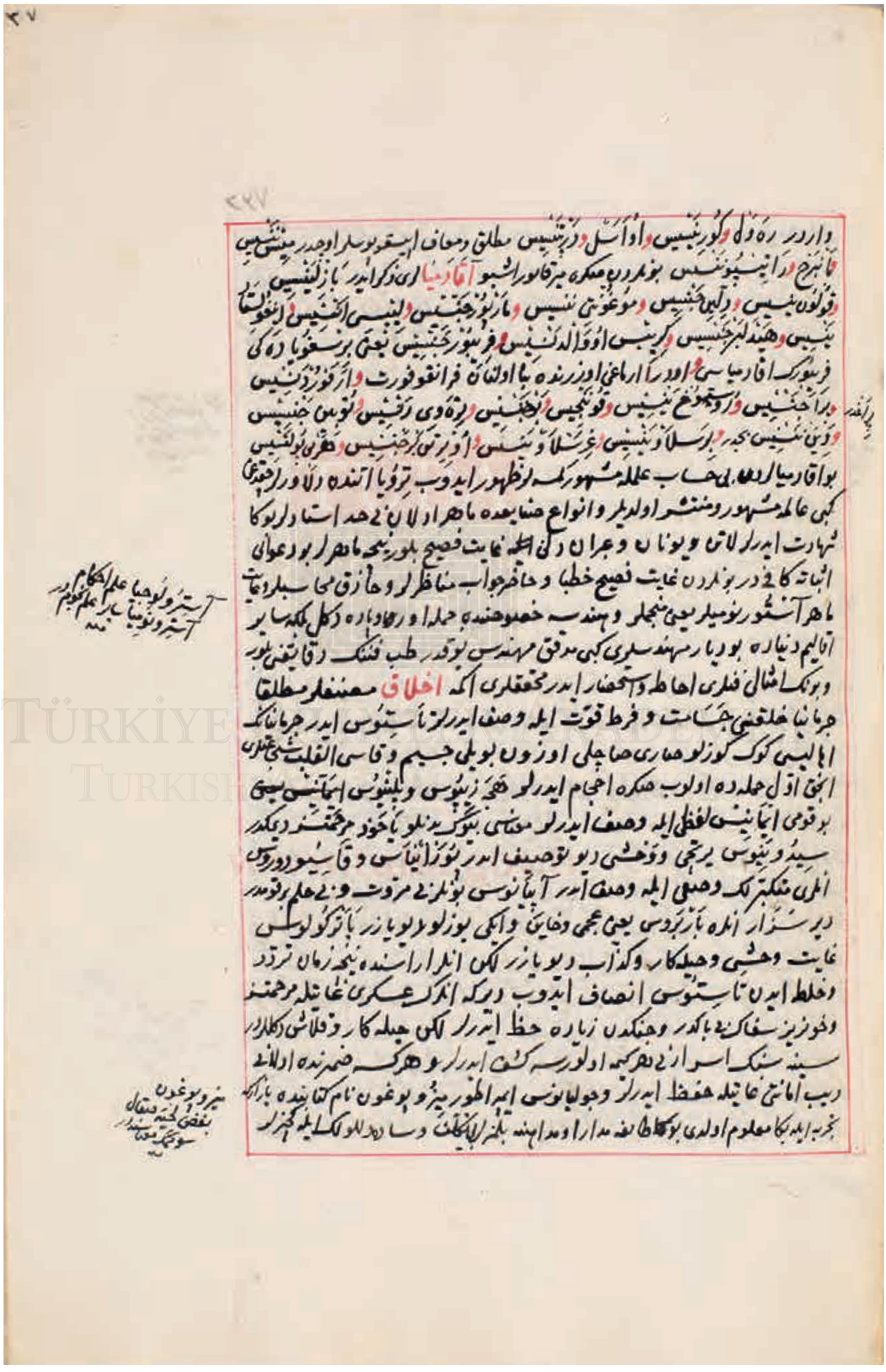

اوجهتده حدودی نامعلوم ویغرسلوک درزیر ایرنجی جانور لرکثرتندن وخارق عاده
فونیلرندن یعنی انصف اسفلی بی ونصف اعلاسی انسان برنوع مخلوقدن دخول ممکن دکلدر
آثار عامه وخاصه بولوکده بوسوله امورکثرتندن بوجمله تفصیل باعث کلال وتطویلدر
انجق غایت مشهور اولان آرجنتور اتوم انکلیزیاسی ذکرایدرز مزبور شول قدر عظیم وسکاندرکه
ونیاده بدی عجایب سکز نجیسی بورر بوکک بناسی غایت متین ومصنع درویرغایت
یوکسک قلعه سی واردر وبونیانک اساسی میلادیک بیک اون بشی تاریخنده وضع اولنوب
بیک ایکیوز تیمشی بدی تاریخنده اپیسقوپوس فوکرادوس آلیش تبرج عصرنده معمار
ارنفونیوس آشتین باخ قلعه سی بنایه مباشرت ایلدی غایت عظیم برعمل ایدی انکنظیری
نه جرمانیاده ونه غالیاده نه ایتالیاده بولونور یکرمی بدی سنده کوجله تکمیل اولندی تملندن
تبه سنه واریجه یونه منقش ومصور منبت طاشی ایله بابلدر دقریزده کمرکمر روزنلری
اولوب هرقومدن نزکارک جماعتی اجرویه داخل اولور همبونبده اجرویه دخولی مقرردر دولاشق
دورت نردبانله داخلندن یوقارنی چقیلور اشاغسی یوغون یوقاریسی کندکی سوری
شکل محروطی یه قریبدر اول سوری اولمغه نابلدغی یرده نردبانی سکز اولور وبوقلهنک
ارتفاعی بشیوز تیمشی دورت هندسه قدمی درودرویسنده برطوب واردرکه
ایچنه بشی التی ادم صغار اشاغدن بر کیله قدر کورینور لوکمانیلهمضع براغت واردر
جرمانیا اکلیزیاسی احوالی خصوصی یدی ارتیاپیسقوپوسی جرمانیا اثارنده معدود درکه
ولیوونیادن عزیز بواسمله یاد اولنور یعنی ارتیاپیسقوپاتوسی دیرلر بوارتیاپیسقوپاتوس
بونلردن منتخص مستثنیر بونک اون ایکی سفره خانه ئی واردر شتور وفوتشیز واسترانبورک
واشنیزاو وورم واوفرانز بورک وآوشتبورک وآیشتیت وویلدسهایم ویاذربورن
وماگدبورغ وقراون ایکنجی ارتیاپیسقوپاتوسی قولن بونک بش سفره خانه ئی سی واردر
مناستر واونترگت ولیودیوم ومیون دن واوسنبورک اوچنجی تری تر بونک اوچ سفره خانه سی
واردر منز وتول لوتر بنجیاده وورزبورن دوردنجی میدنبورک جرمانیانک بریاسی دراونک
دورت سفره خانه سی واردر شورنبورک یاخود فورشنبورک وناوم بورک وبراندبورک
وهاولبورک بشنجی ساکسنز بورک طقوز سفره خانه سی واردر ترنت وبرکسی کنیسی
وپاتاو وفریزی جنیس وویانا وسقاو وکورکز وزالاو وغنوند وخیس التنجی بوهمی
بونک التی سفره خانه سی واردر لوبه کنیس وسوه ری کنیس ولنوس وسلسوبک
وراتزنبورک وهمبورک کهسلفده ارتیاپیسقوپاتوسی ایدی بدنجی زیفا در بونک دورت سفره خانه سی

هر قوم پارمسی
در اعادر

واردر

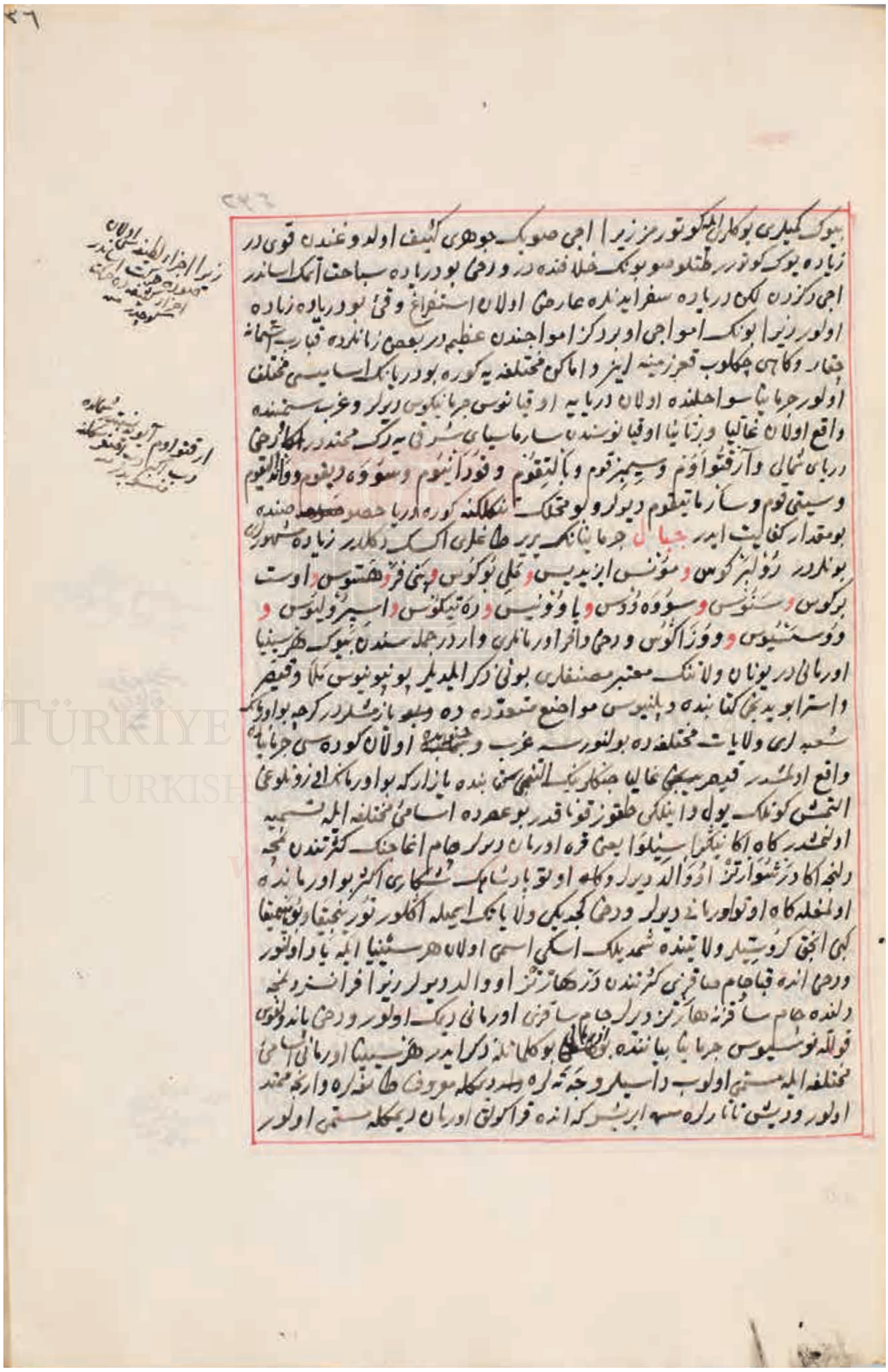

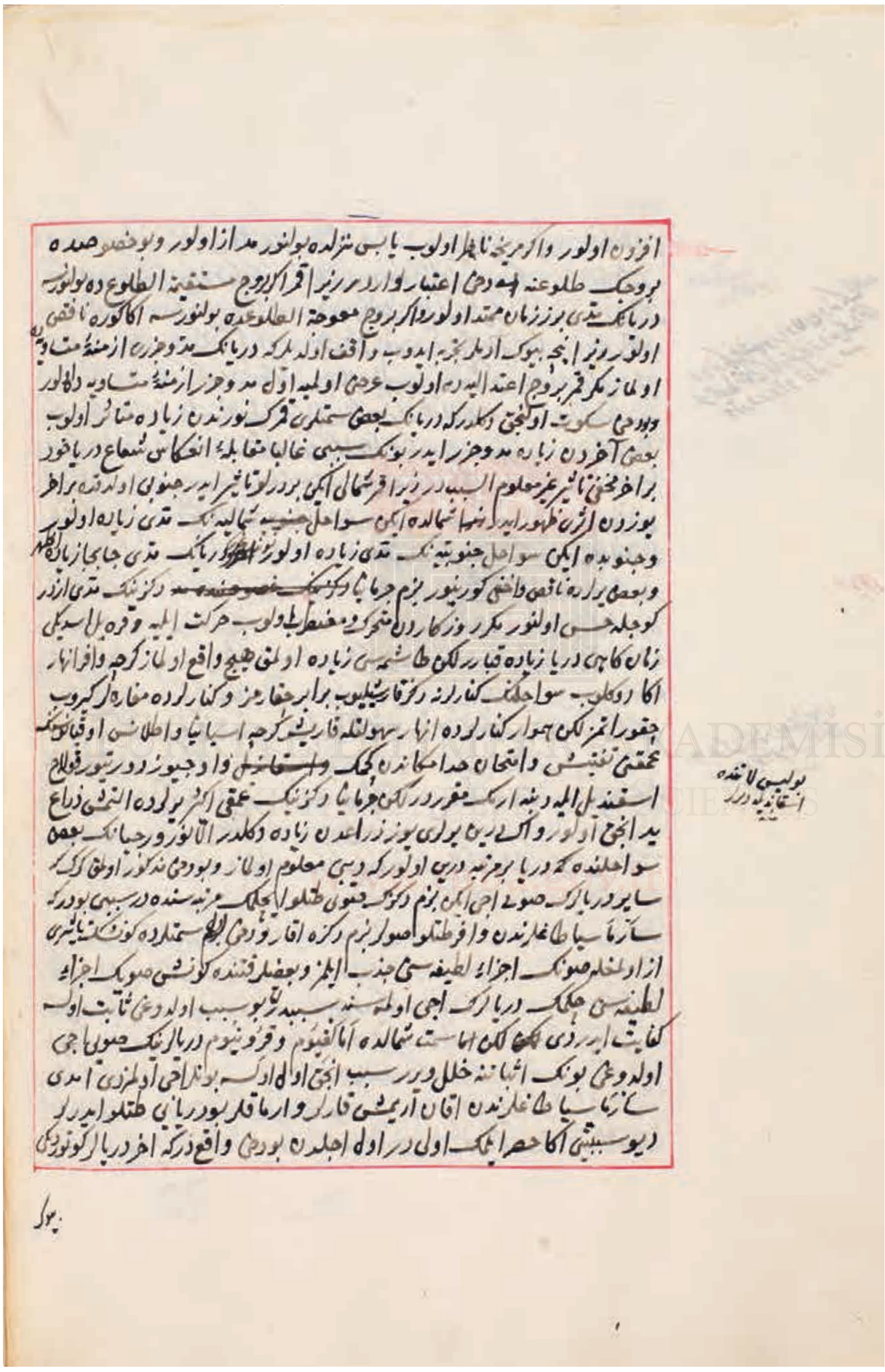

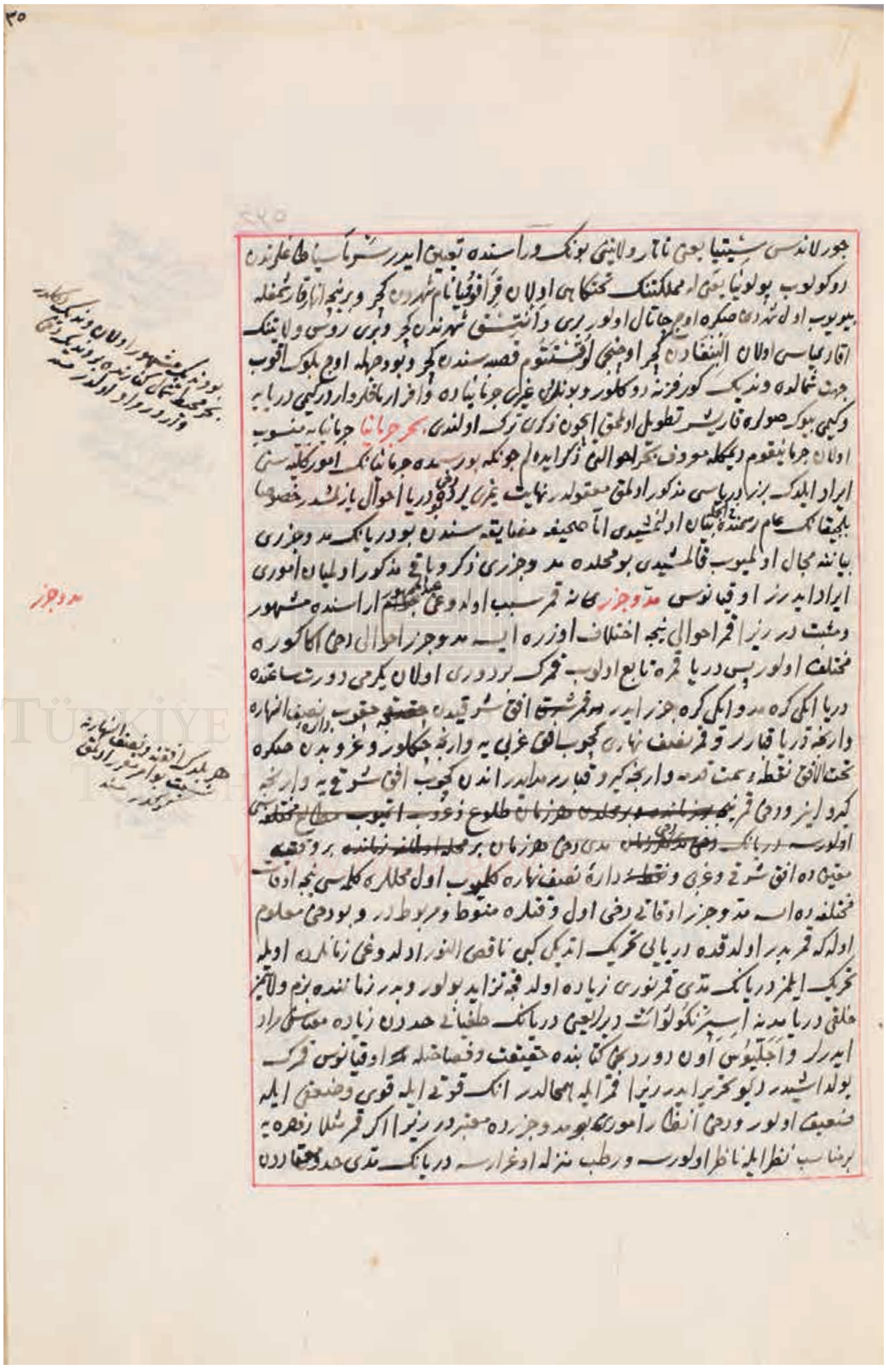

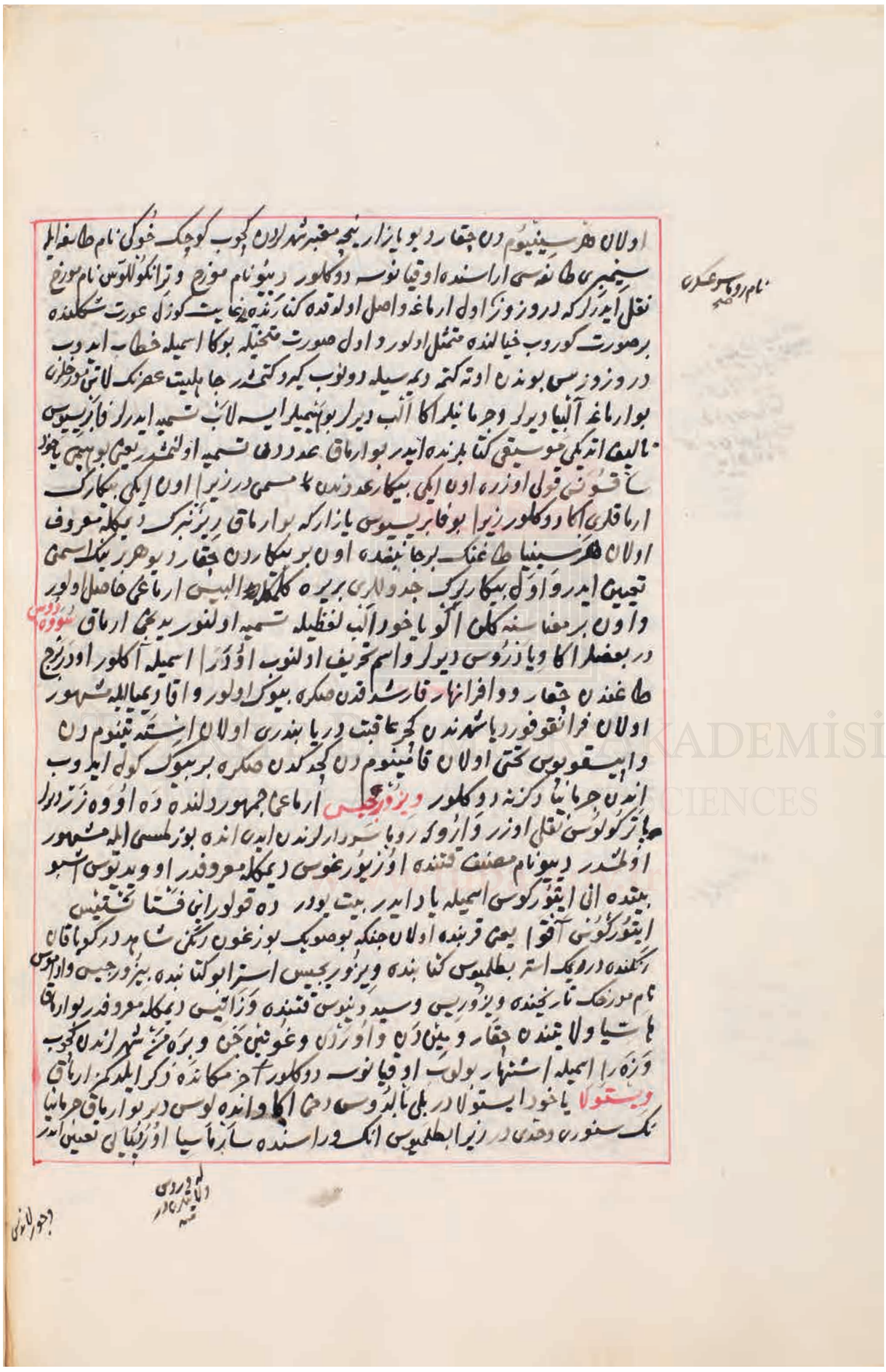

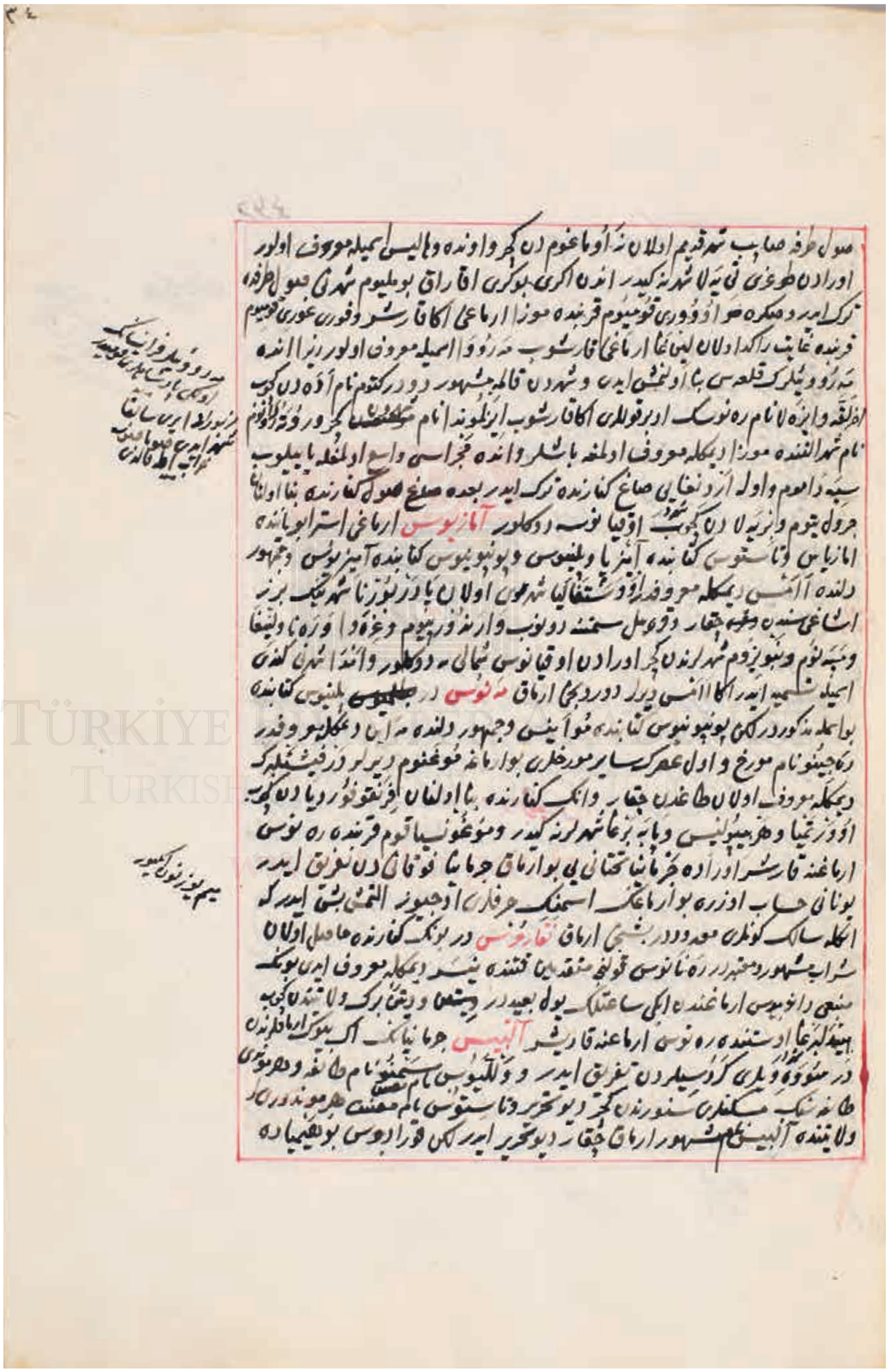

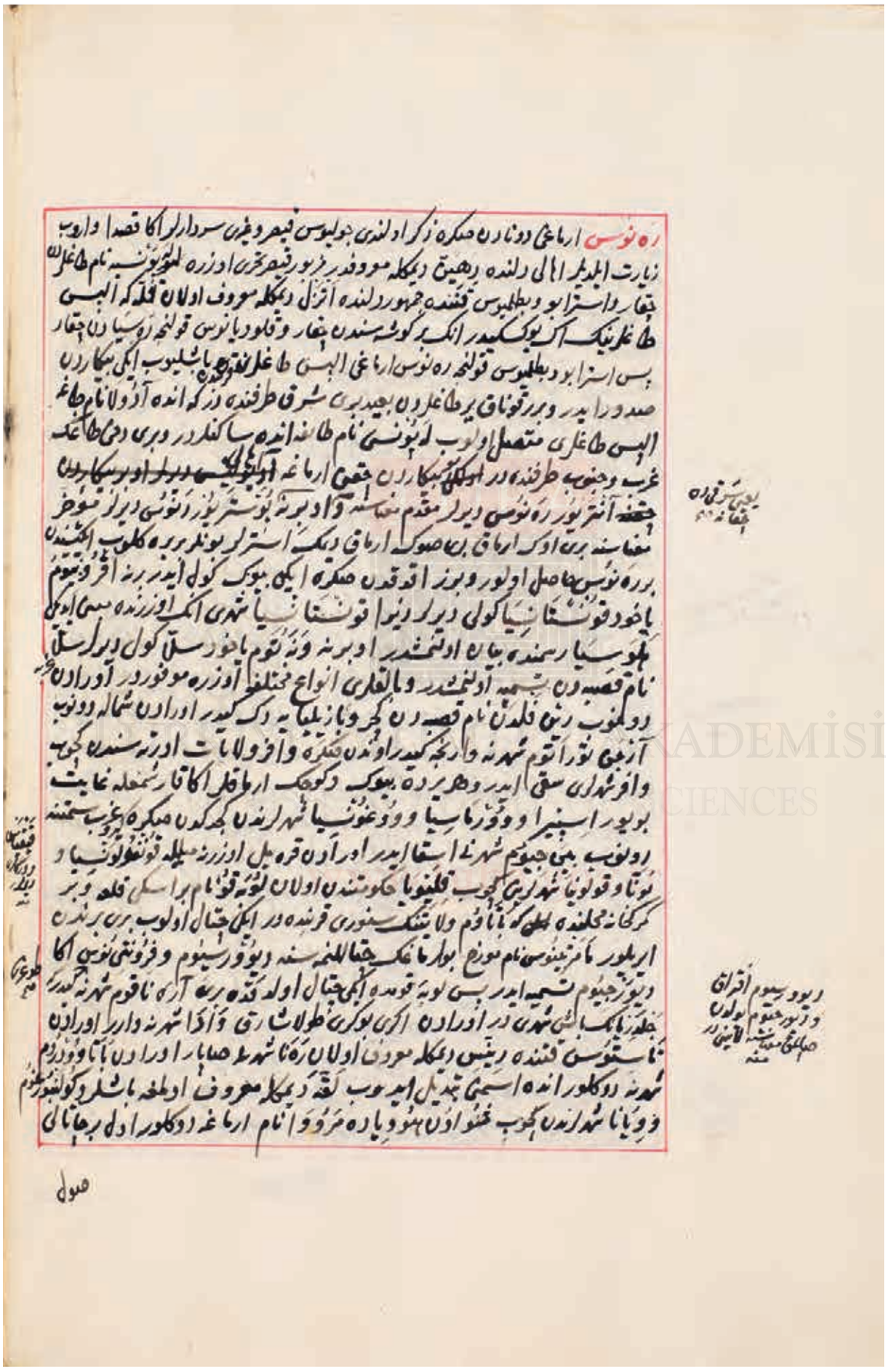

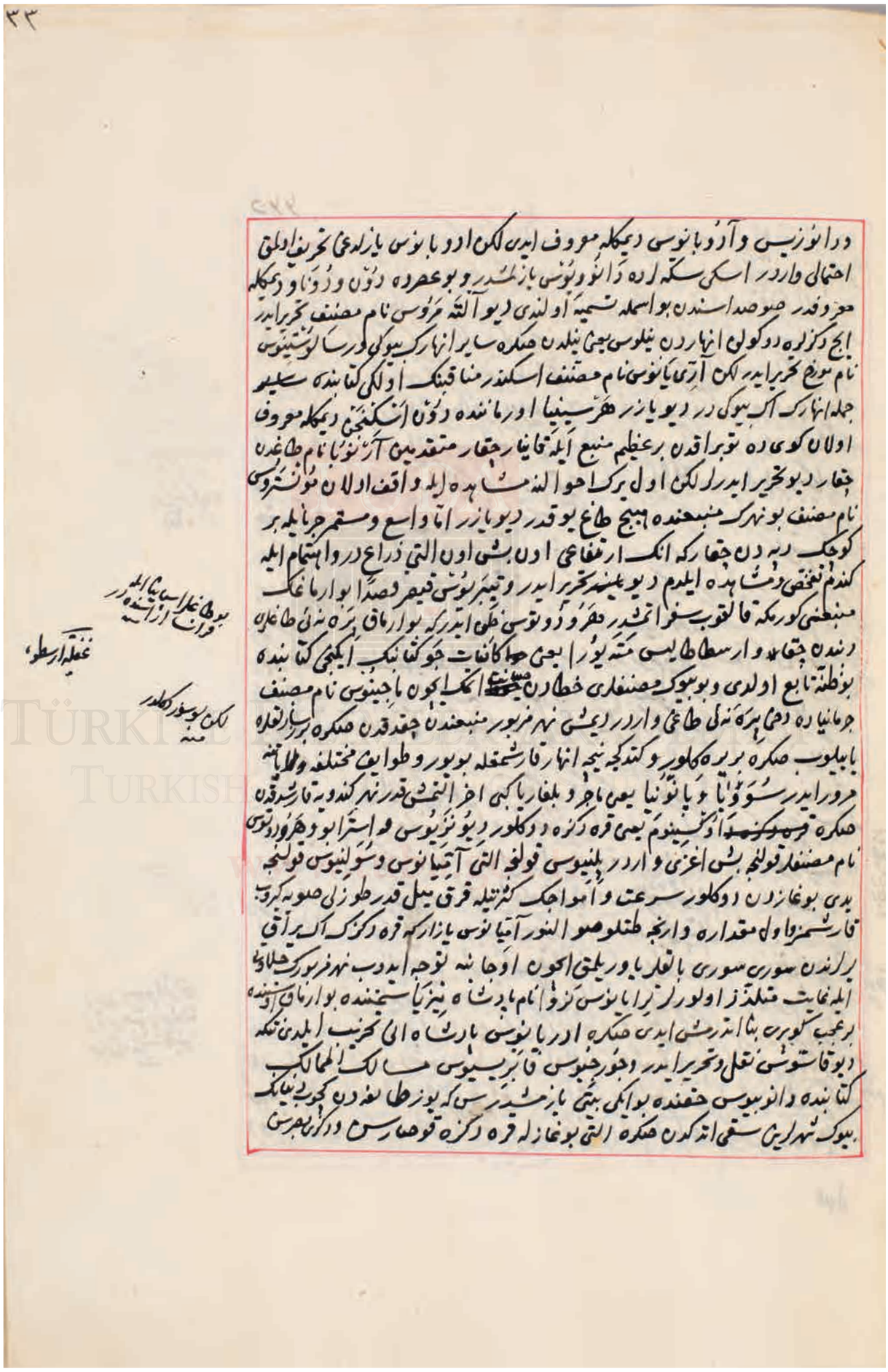

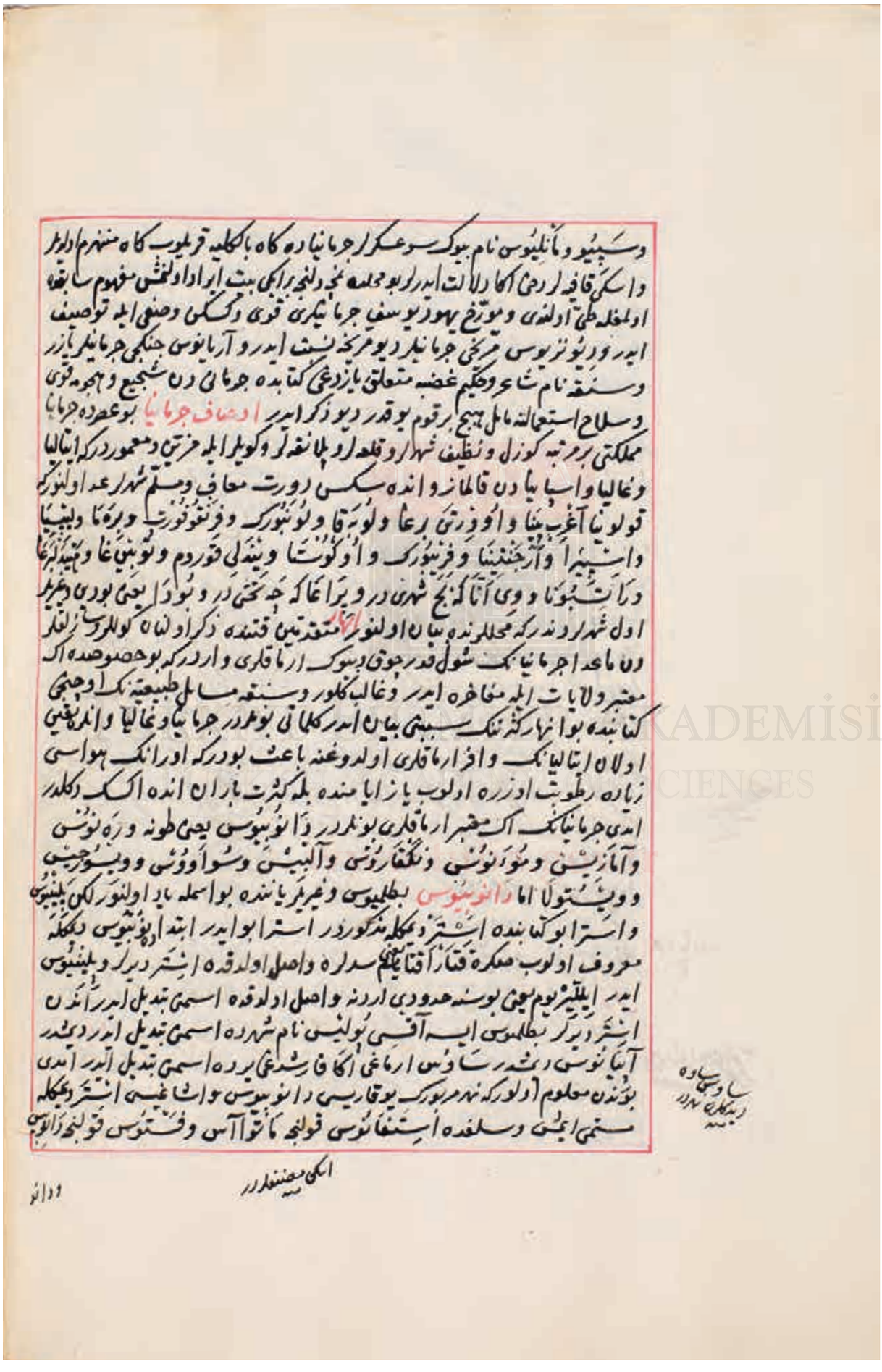

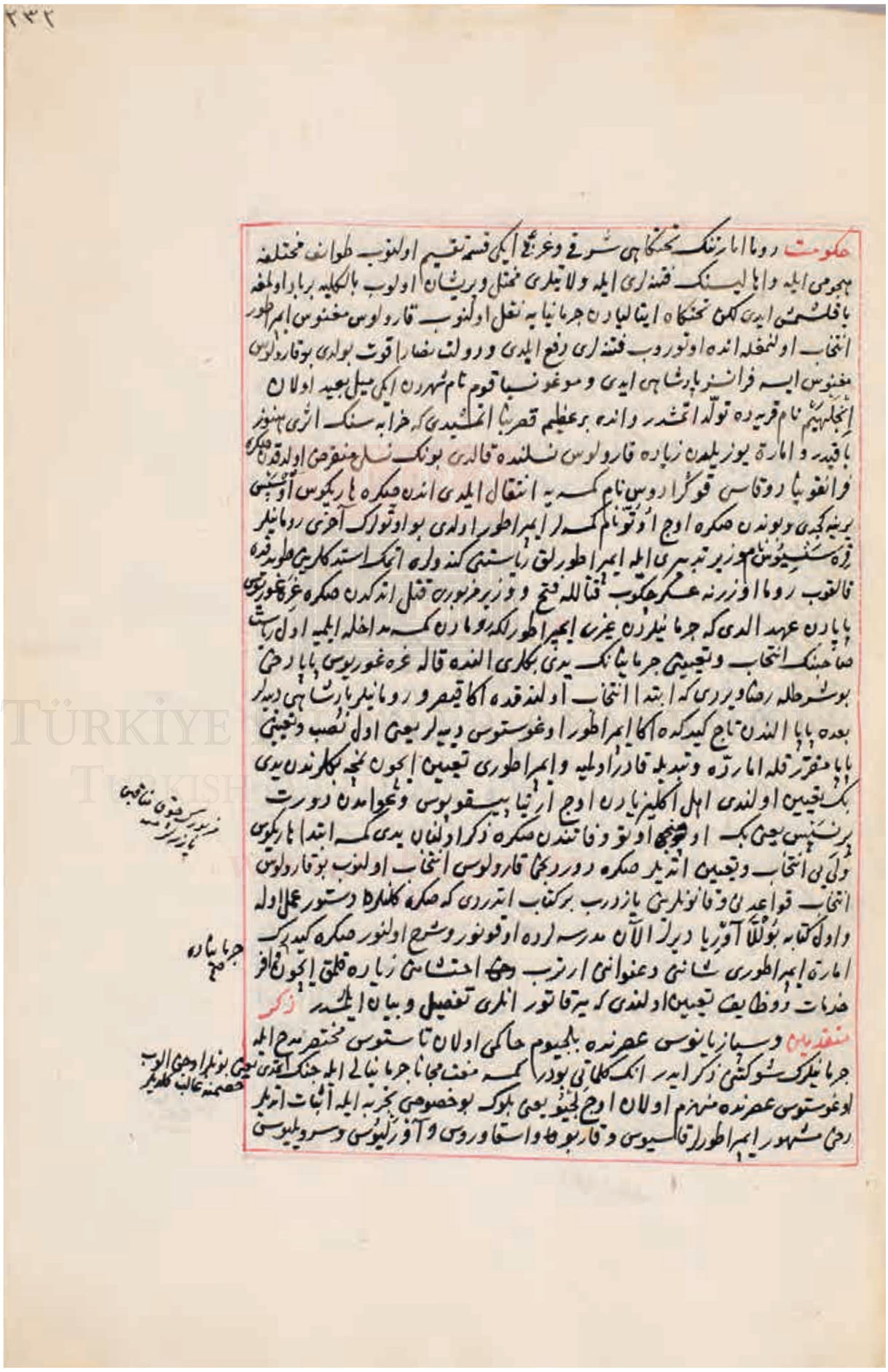

حکومت روما امارتنک تختگاهی شرقی وغربی ایکی قسمه تقسیم اولنوب طوائف مختلفه
هجومی ایله واهالیسنک فتنه‌لری ایله ولایتلری مختل وپریشان اولوب بالکلیه برباد اولمغه
یاقلشمش ایدی لکن تختگاه ایتالیادن جرمانیایه نقل اولنوب قارولوس مغنوس ایمپراطور
انتخاب اولنمغله انده اوتوروب فتنه‌لری دفع ایلدی ودولت نصارا قوت بولدی بو قارولوس
مغنوس ایسه فرانسز پادشاهی ایدی وموغونسیا قوم نام شهردن ایکی میل بعید اولان
انجلهیم نام قریه‌ده تولد اتمشدر وانده برعظیم قصر بنا اتمشیدی که خرابه‌سنک اثری هنوز
باقیدر وامارة یوزیلدن زیاده قارولوس نسلنده قالدی بونک نسلی منقرض اولدقدن صکره
فرانقونیا دوقاسی قوکرادوس نام کمسه‌یه انتقال ایلدی اندن صکره هاریکوس اوسپس
یرینه کچدی وبوندن صکره اوچ اوتو نام کمسه‌لر ایمپراطور اولدی بو اوتولرک آخری رومانیلر
قره‌سنسیوس نام وزیر تدبیری ایله ایمپراطورلق ریاستنی کندولره اتمک استدکلرینی طویدقده
قالقوب روما اوزرینه عسکر چکوب قتالله فتح ووزیر مزبوری قتل اتدکدن صکره غره‌غوریوس
پاپادن عهد الدی که جرمانیلردن غیری ایمپراطورلکه رومادن کمسه مداخله ایلمیه اول ریاست
صاحبنک انتخاب وتعیینی جرمانیانک یدی بکلری النده قاله غره‌غوریوس پاپا دخی
بو شرطله رضا ویردی که ابتدا انتخاب اولندقده اکا قیصر ورومانیلر پادشاهی دیه‌لر
بعده پاپا الندن تاج کیدکده اکا ایمپراطور اوغوستوس دیه‌لر یعنی اول نصب وتعیینی
پاپا مقرر قله امارده وتبدیله قادر اولمیه وایمپراطوری تعیین ایچون نمچه بکلرندن یدی
بک تعیین اولندی اهل اکلیزیادن اوچ ارتیا پیسقوپوس وعوامدن دورت
پرنسپس یعنی بک اوچنجی اوتو وفاتندن صکره ذکر اولنان یدی کمسه ابتدا هاریکوس
ولی‌یی انتخاب وتعیین اتدیلر صکره دوردنجی قارولوس انتخاب اولنوب بو قارولوس
انتخاب قواعدینی وقانونلرینی یازدرب برکتاب اتدردی که صکره کلنلره دستور عمل اوله
واول کتابه بوللا آوریا دیرلر الآن مدرسه‌لرده اوقونور وشرح اولنور صکره کیدرک
امارة ایمپراطوری شاننی وعنواننی ارتروب دخی احتشامنی زیاده قلمق ایچون وافر
خدمات ووظایف تعیین اولندی که بیر قاتور انلری تفصیل وبیان ایلمشدر ذکر
متقدمین وسپازیانوس عصرنده بلجیوم حاکمی اولان تاستوس مختصر مدح ایله
جرمانیلرک شوکتنی ذکر ایدر انک کلماتی بودر کمسه مفت مجانا جرمانیالی ایله جنک اتمدی یعنی بونلر اوچنی الوب خصمنه غالب کلدیلر
اوغوستوس عصرنده منهزم اولان اوچ لجیو یعنی بلوک بو خصوصی تجربه ایله اثبات اتدیلر
دخی مشهور ایمپراطورلر قاسیوس وقاربوطه واسقاوروس وآورلیوس وسرویلیوس

مزبورک حقوق مناقبی یازرلرمیه

جرمانیاده صح

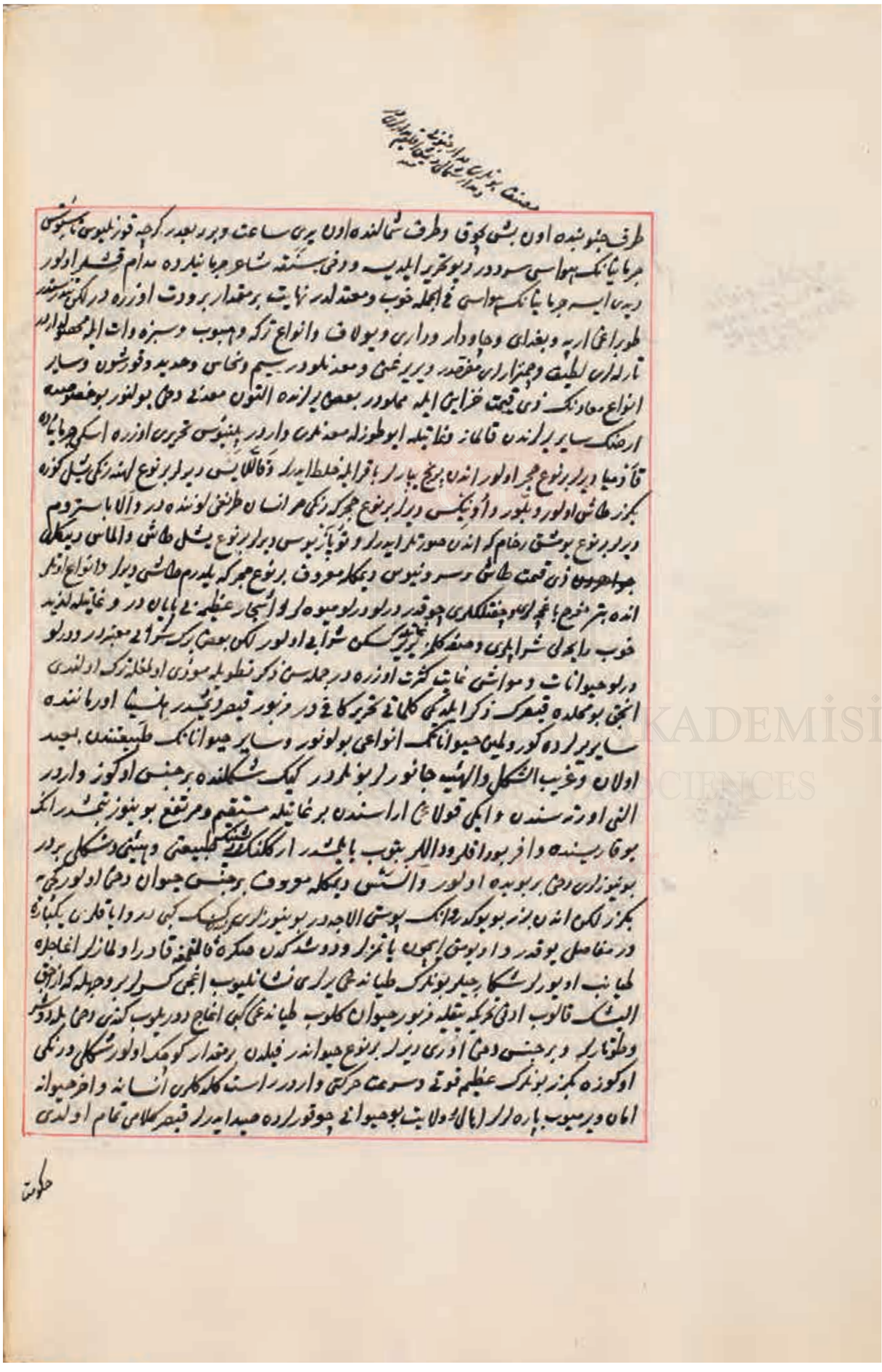

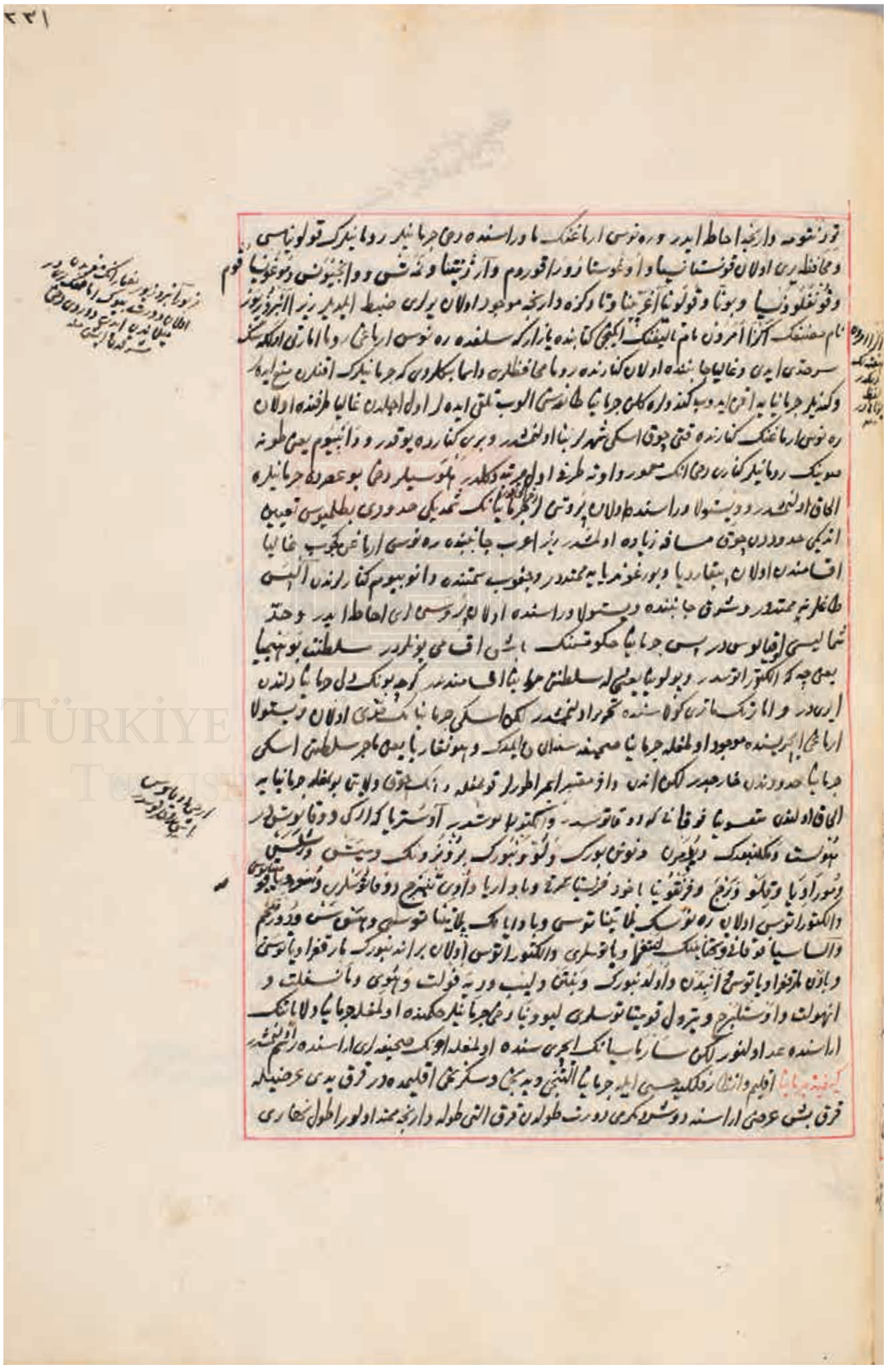

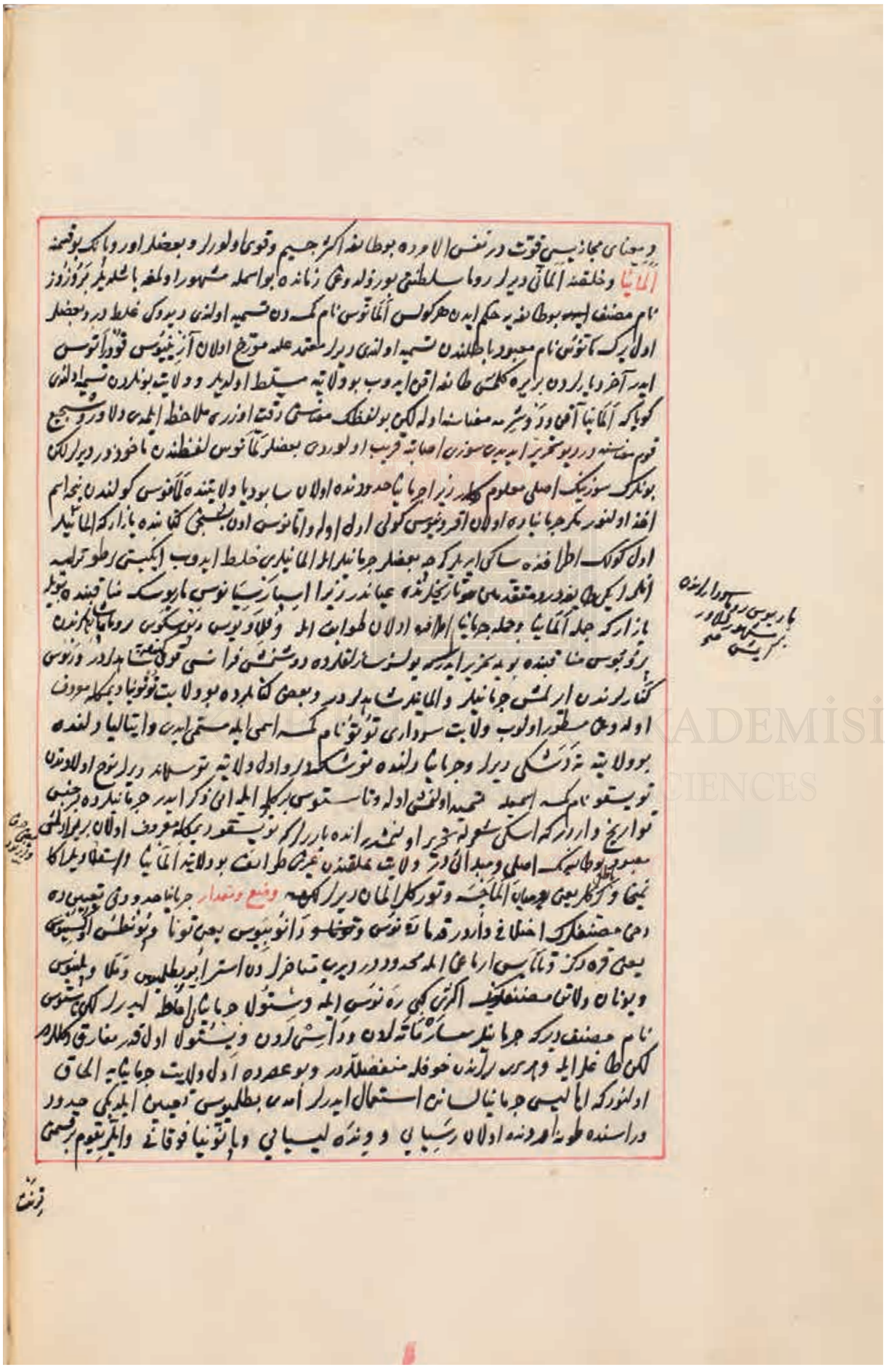

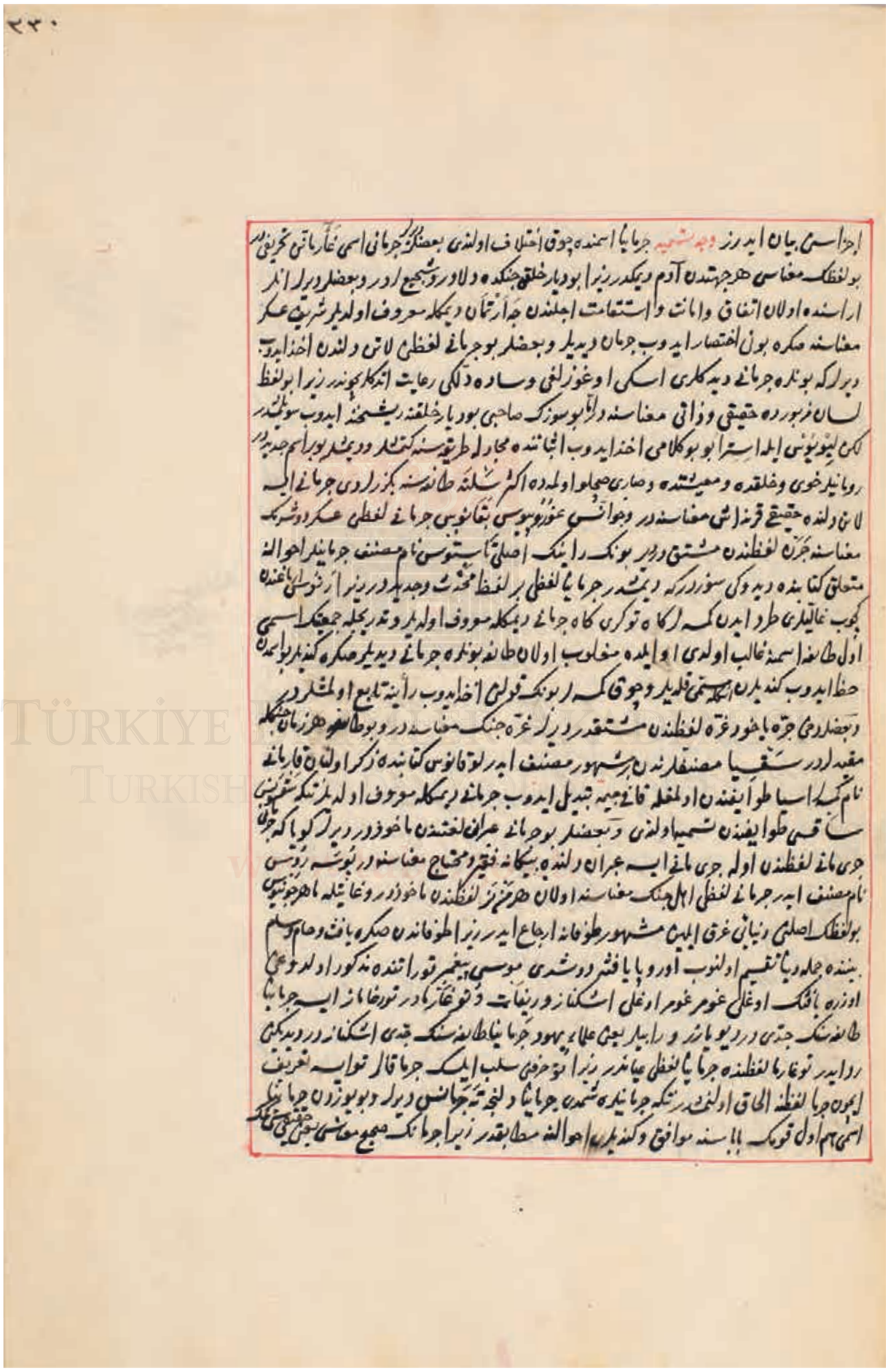

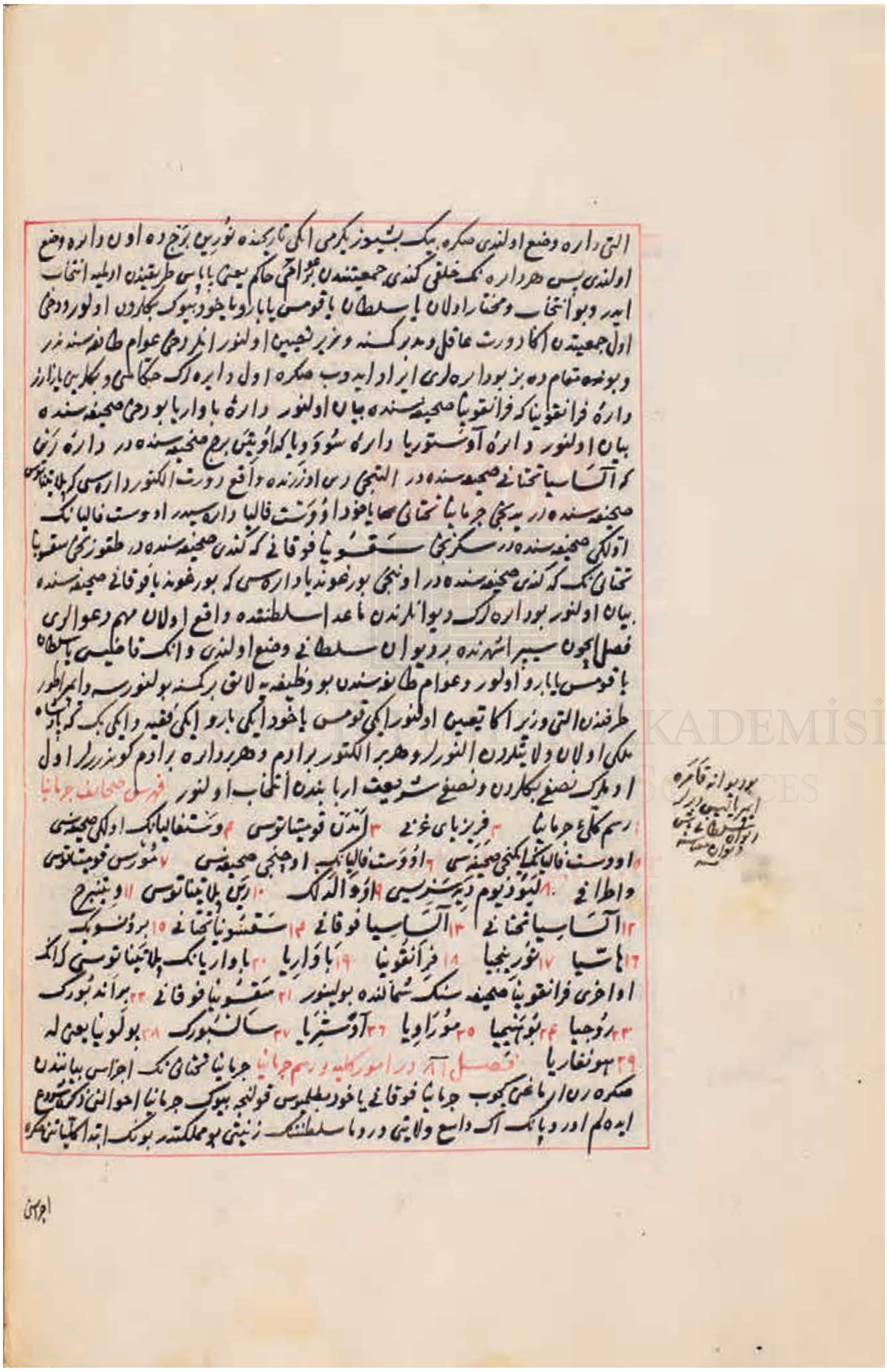

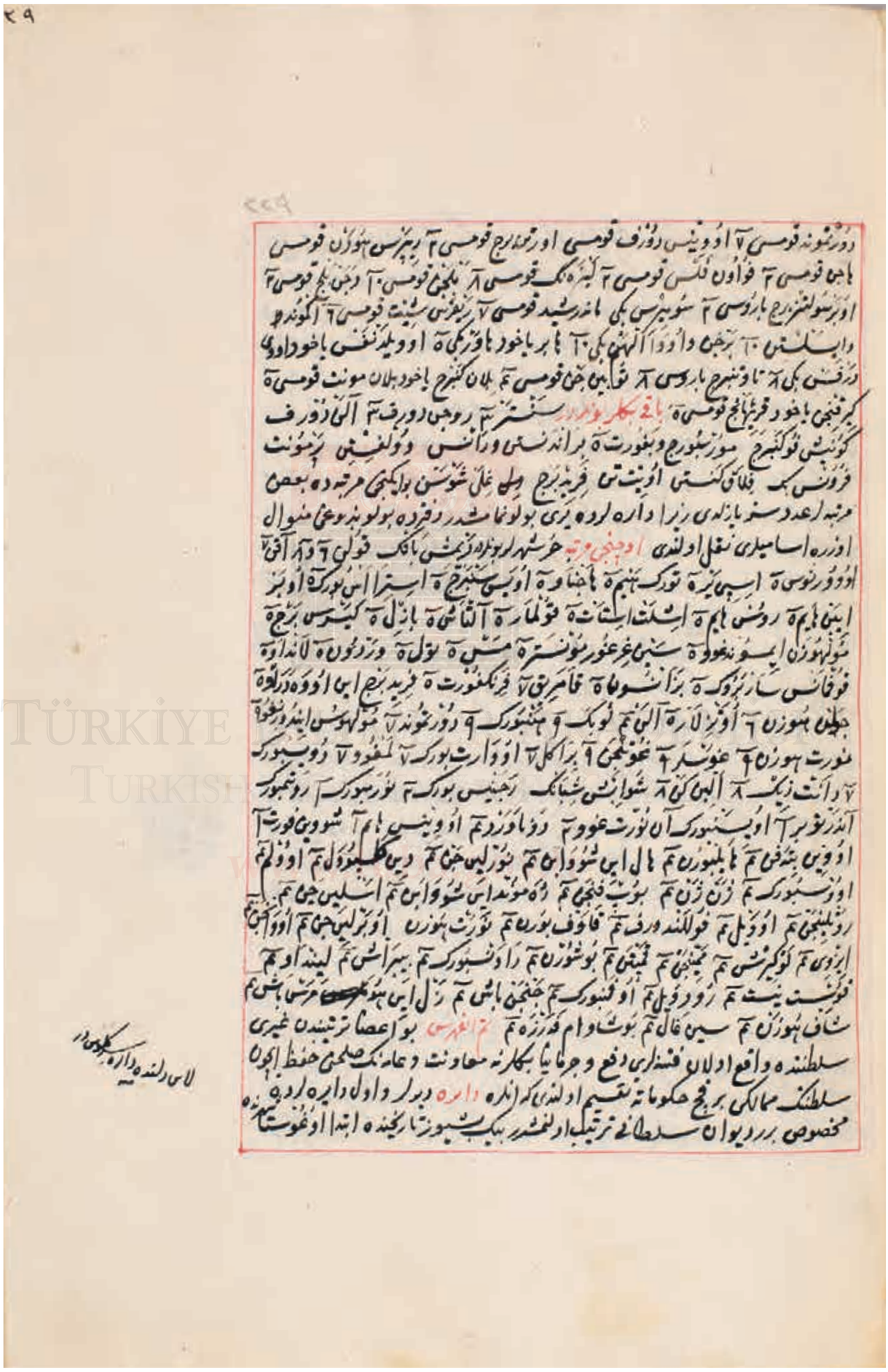

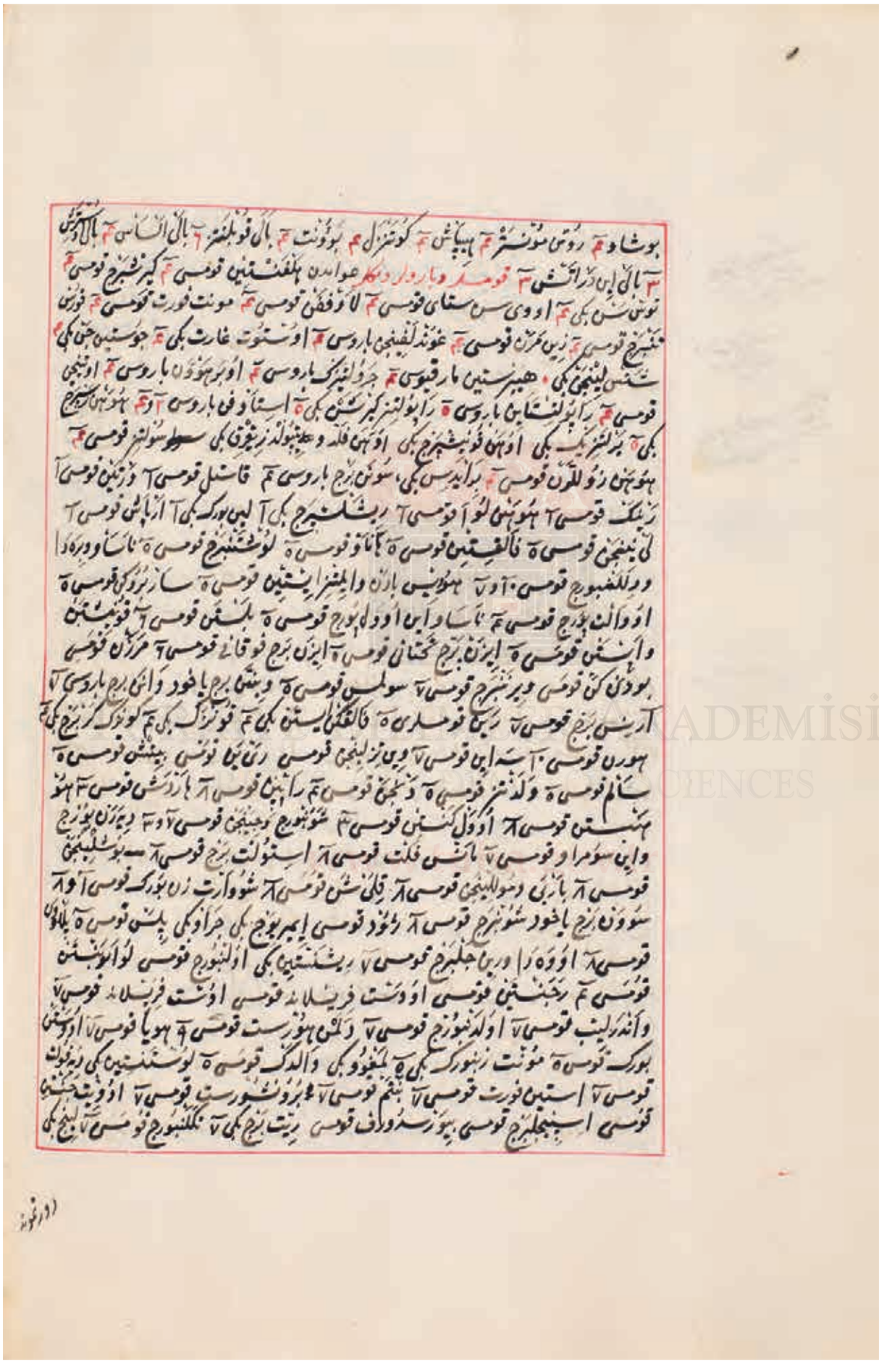

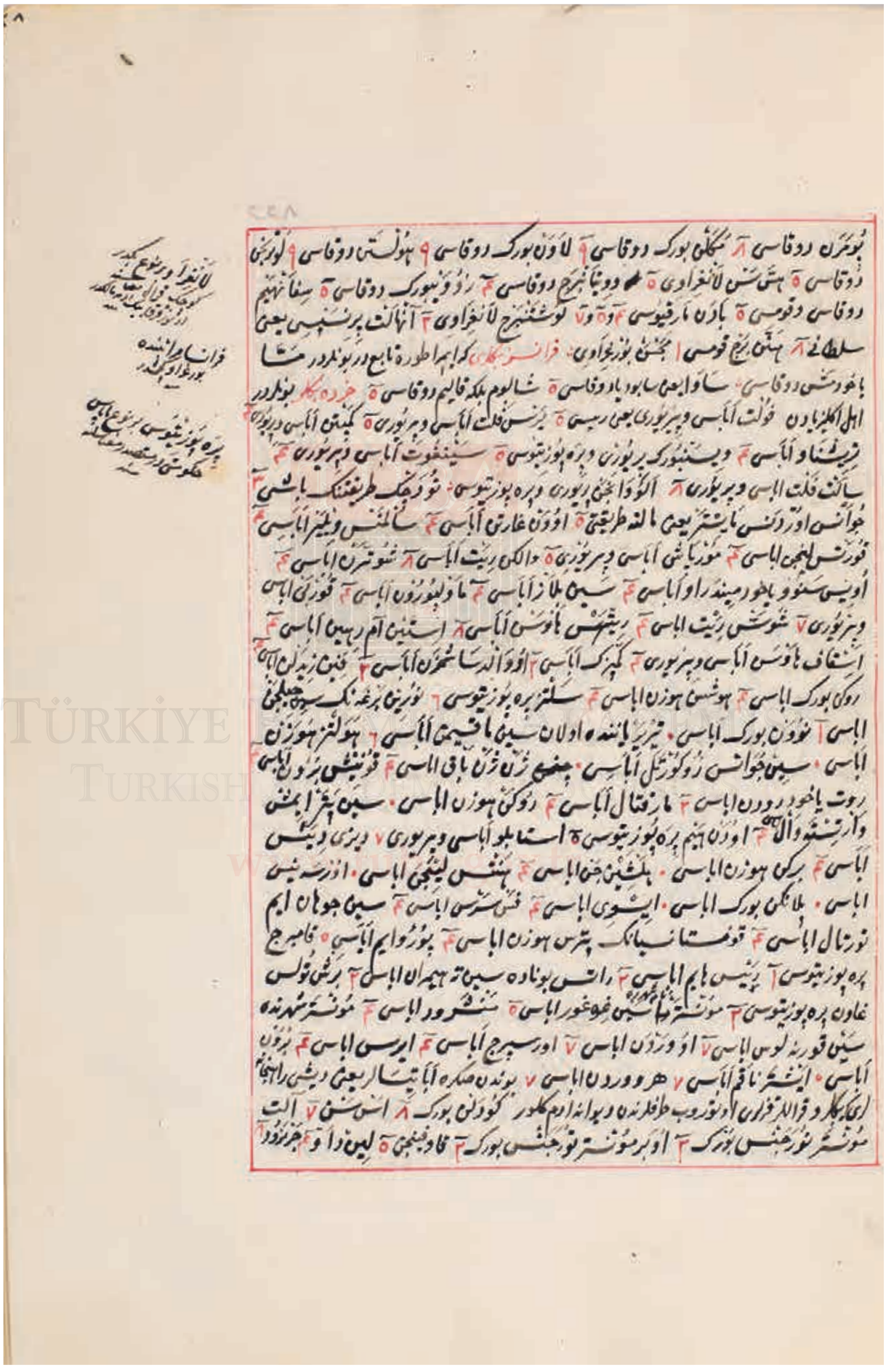

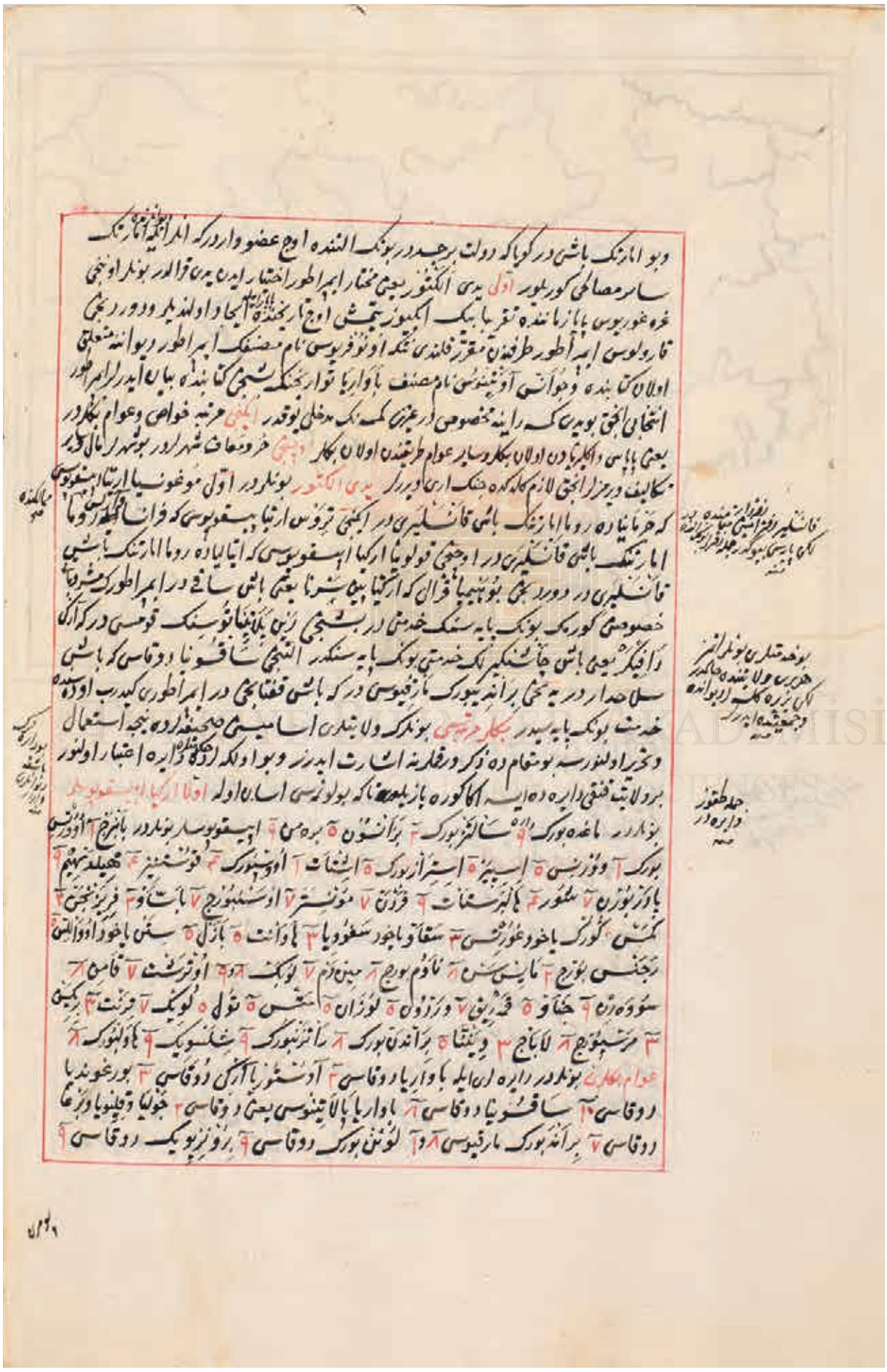

فصل ۸۰ در احوال ممالک جرمانیا یعنی نیجه چون روما امارتی حالا جرمانیالولر الندهدر
وغایت منتظم مراتبه حکومتلری تقسیم اولنمشدر بو دولتک نظامنی وترتیبنی ماتریکولا ایمپری
دیمکله معروف اولان کتابده مسطور اولدوغی اوزره نقل وبیان ایده لم بعده امارتک اقسامنی
صحیفه لرده باشقه باشقه یازب علم تدبیر مدینه طالبلرینه بو امارتک اقسامنی اعلام ایدرز بس
مزبور ماتریکولانک ایکی نسخه سی کورولدی بری ال یازیسی ایله یازلمش وبری وندیکده تالیان
باصلمش ایکیسی دخی نیجه تحریفاتله بوزلمش اولدوغندن غیری بو عصرده اولان امارة آیینه و
قواعدنه چوق یری مخالف ایدوکی فهم ایلیوب برم عصرمزده نیجه ایسه وقوعی اوزره تحریر ایتمکله
اندن زیاده ونقصان لازم کلمشدر الذکر نسخه لرک اکثری مخبط اولمغله ونیجه ولایات سلفده
مخصوص بکلره انتقال ایتمکله تبدیل احوال اقتضا ایلدی بزم وظیفه مزفن جوغرافیا احوالنی بیان
اولمغله بو امارة خصوصنده دقت وتحقیق مراد اولنمدی وبو ماتریکولا نسخه لرندن انجق
بو جرمانیا امارتی ترتیبنی نقل ایدرم وجوغرافیا ایله علم تدبیر مدینه بری برندن نیجه استمداد ایدر
ونیجه مربوطدر انی کوسترب تفهیم ایدرز بو مراتبک اولی ایمپراطوردر

ماتریکولا کوچک ظرفجغز
معناسنه در یعنی ایمپریوم کوچک
نظامنامه سی

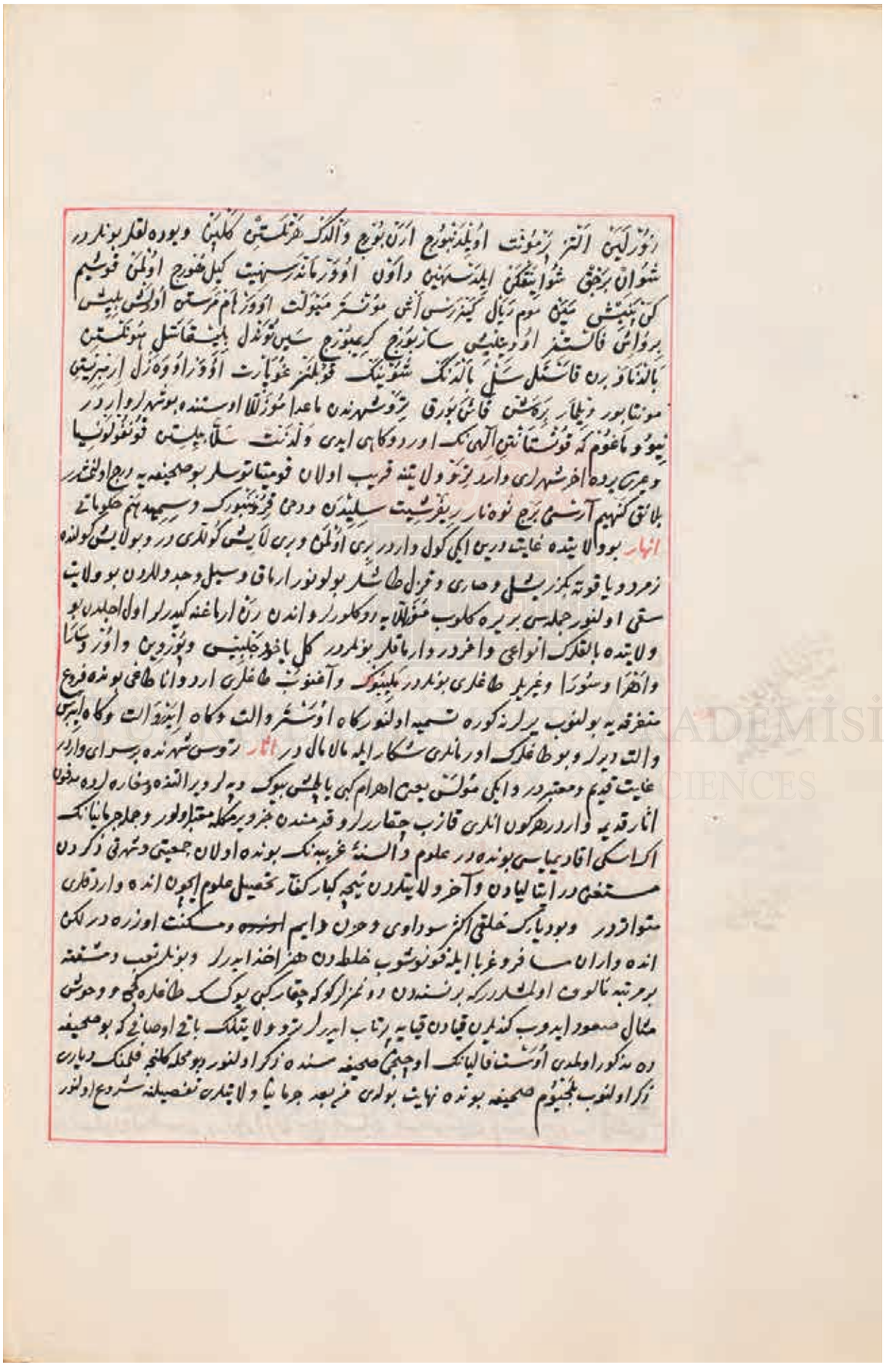

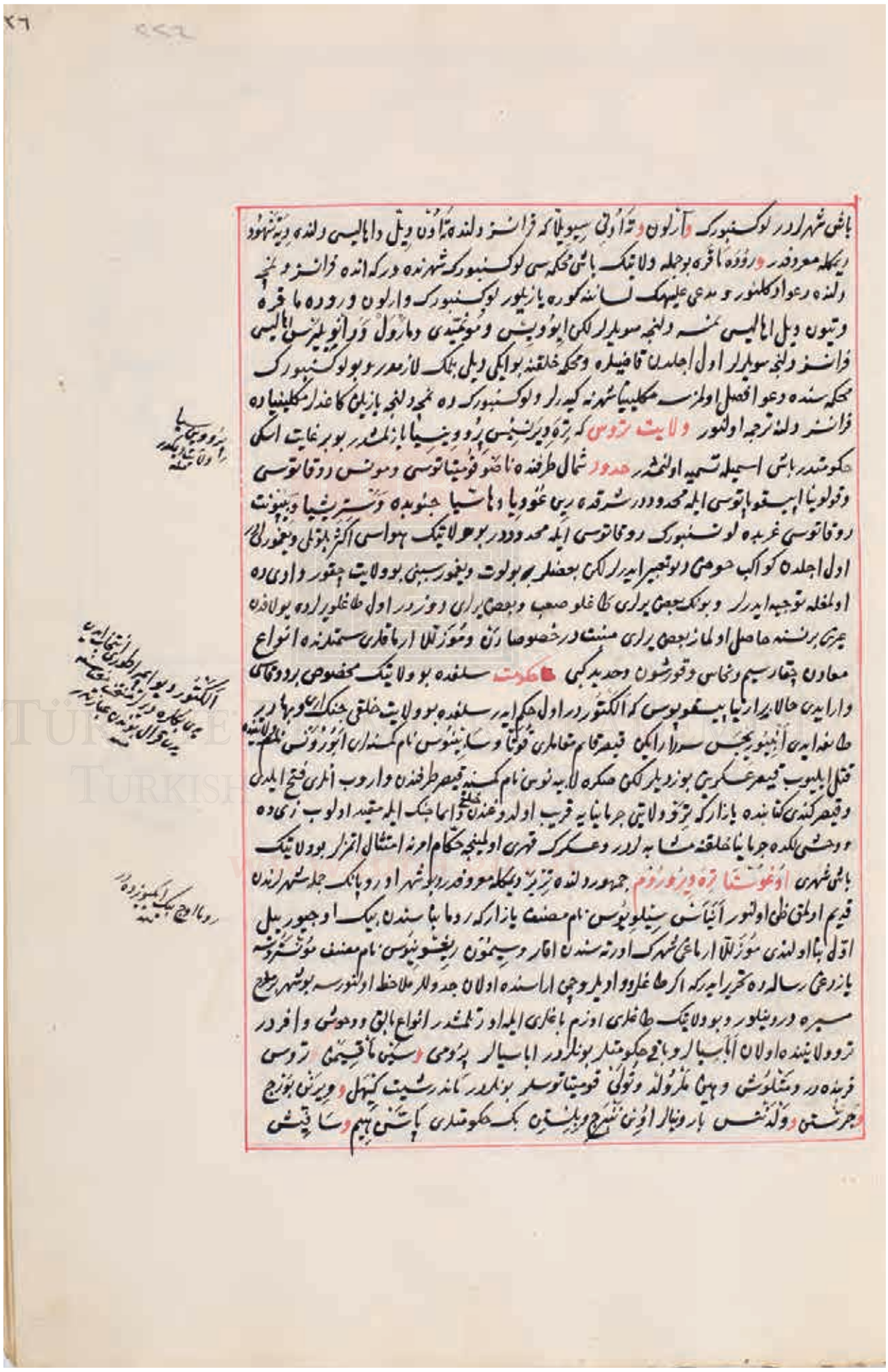

باش شهرلردر لوکسنبورک وارلون وتراونی سیویلاکه فرانسز دلنده تراون ویل دایالیسی دلنده دیه نشهود
ریکله معروفدر ورودره ماقره بوجمله ولایتک باشی حکمسی لوکسنبورک شهرنده درکه انده فرانسز و الجه
دلنده رعوادکلتور و مدعی علیهک لسانده کوره یازیلور لوکسنبورک وارلون ورودره ماقره
وتیون ویل ایالیسی منسه دلنجه سویلرلر لکن ایوویش ومونجیدی وماروّل وراتویلیرس ایالیسی
فرانسز دلنجه سویلرلر اول اجلدن قاضیلره ومحکمه خلقنه بوایکی دیل بیلک لازمدر بو لوکسنبورک
محکمه سنده دعوا فصل اولنمسه مکلفیاشهرنه کیدرلر ولوکسنبورکره نجه دلنجه بازیلن کاغدلر مکلفیاره
فرانسز دلنه ترجمه اولنور ولایت تروس که تره دیرنیس پروونیا بازلمشدر بویرغایت اسکی
حکومتدر باش اسمیله تسمیه اولنمشدر حدود شمال طرفنده ناصو فونتیاتوسی ومونس رودفاتوسی
وتولونیا ایستوباتوسی ایله محدوددر شرقده ریغ عودیا وباتسیا جنوبده وسترپشیا وبیهونت
روفاتوسی غربده لوکسنبورک روفاتوسی ایله محدوددر بوحولایتک هواسی اکثر باتولی ویغورلی
اول اجلدهکواکب حومی رطوبتعبیر ایدرلر لکن بعضلر بوبولوت ویغورسبینی بوولایت چقور وادی ده
اولمغله توجیه ایدرلر وبونک بعضی یرلری طاغلو صعب وبعضی یرلری دوزدر اول طاغلو یرلرده بولانان
یمرینه حاصل اولمازبعض یرلری منبت درخصوصا رن ومورللا ارمانلری سمندنده انواع
معادن چقارسیم ونحاس وقورشون وحدید کبی حکومت سلفده بوولایتک مخصوص بردوقاسی
وارایدی حالا یرارنیا بیسقوپوسی که الکتور دراول حکم ایدر سلفده بوولایت خلقی جنگ ایچون طاغلرده
طاغه ایدی انیبور بجس سردار ایکن قیصر قوم عاملری قوتا وساینتوس نام کمسنه لری ابورونس نامکمسنه لرینه
قتل ایلیوب قیصر عسکرینی بوزدیلر لکن عسکره لابه نوس نام کمسنه قیصر طرفندن واروب انلری فتح ایلدی
وقیصر کندی کفایتنده بازارکه تره ولایتی جرمانیایه قریب اولدوغندن خلقی دخی جنگ ایله متعید اولوب زی ده
وحشی بلکه جرمانیا خلقنه مشابه اولدر وعسکرک قهری اولمغله حکام امرنه امتثال امتزار بوولایتک
باشی شهری اوغوستا تره ویرورزوم جمهور دلنده تریر دیکله معروفدر بوشهر اورومانک جلوسندن
قدیم اولمق ظن اولنور آیاتس سیلویوس نام مصنف یازارکه رومایا بسندن بیک اوچیوز یل
اول بنا اولندی مورللا ارمانی شهرک اورته سندن اقار وسیمون رینغونیوس نام مصنف مونستروسه
یازدغی رساله ده تحریر ایدرکه اکر طاغلرو اودیلر وچی ارا سنده اولان جدولر ملاحظ اولنورسه بوشهر سطح
مسبره دروبنلور وبوولایتک طاغلری اونم باغلری ایله اوزلمشدر انواع مالق ودوشی وافر در
تروولایتنده اولان آلپیارلرباغی حکومتلر بونلردر اپاسیالر پرومی وسینی ماقیمی تروسی
قریبده در ومتلوشی وهیلی ملزولد وتولی قومیتاتوسلر بونلردر مانه رشیت کیهل وویرتن بوزج
وجرستن وولدنس بارونیارا اوزنی تیرج ویلستن بک حکومتلری پاتس ایم وساقیش

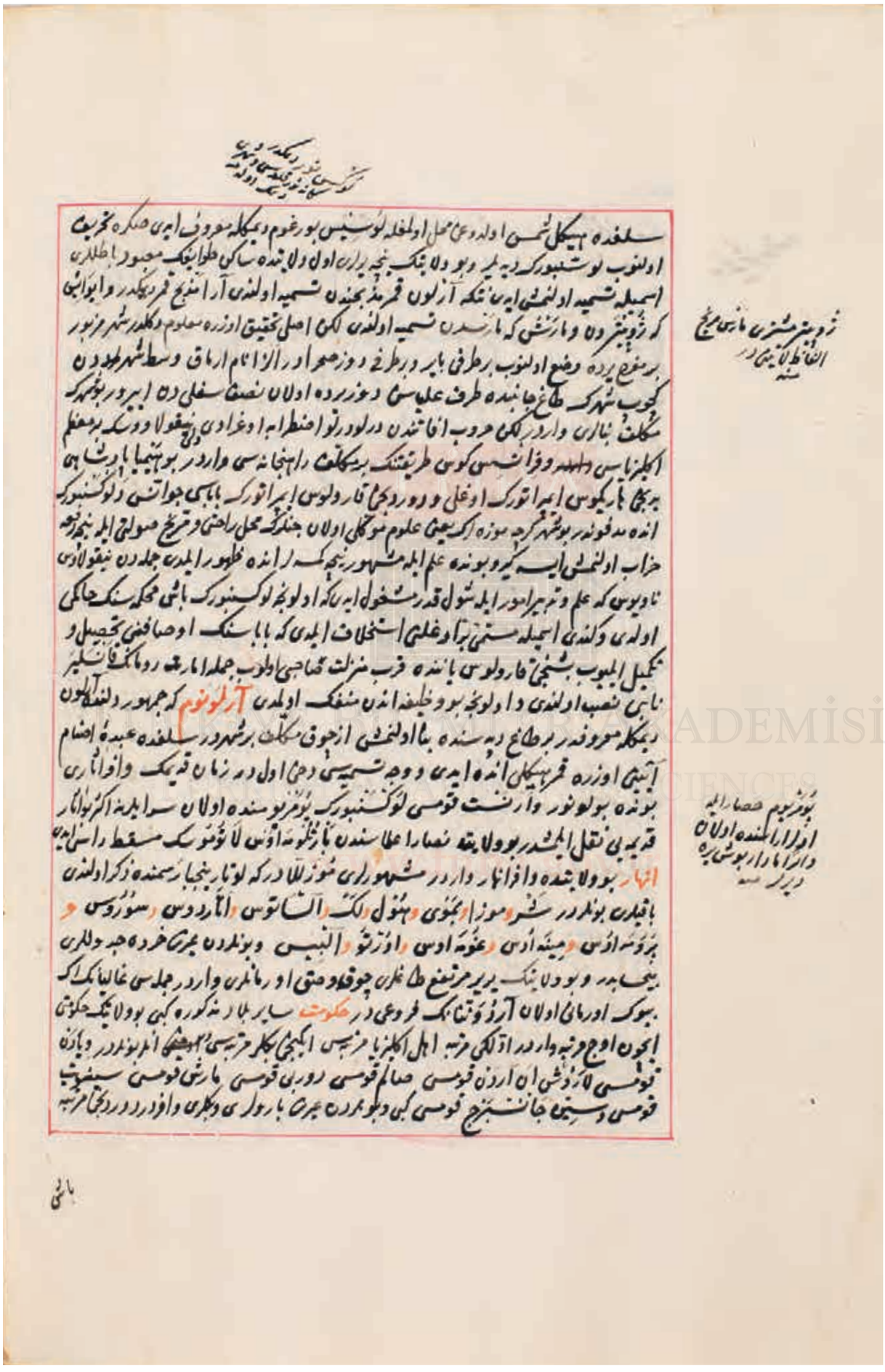

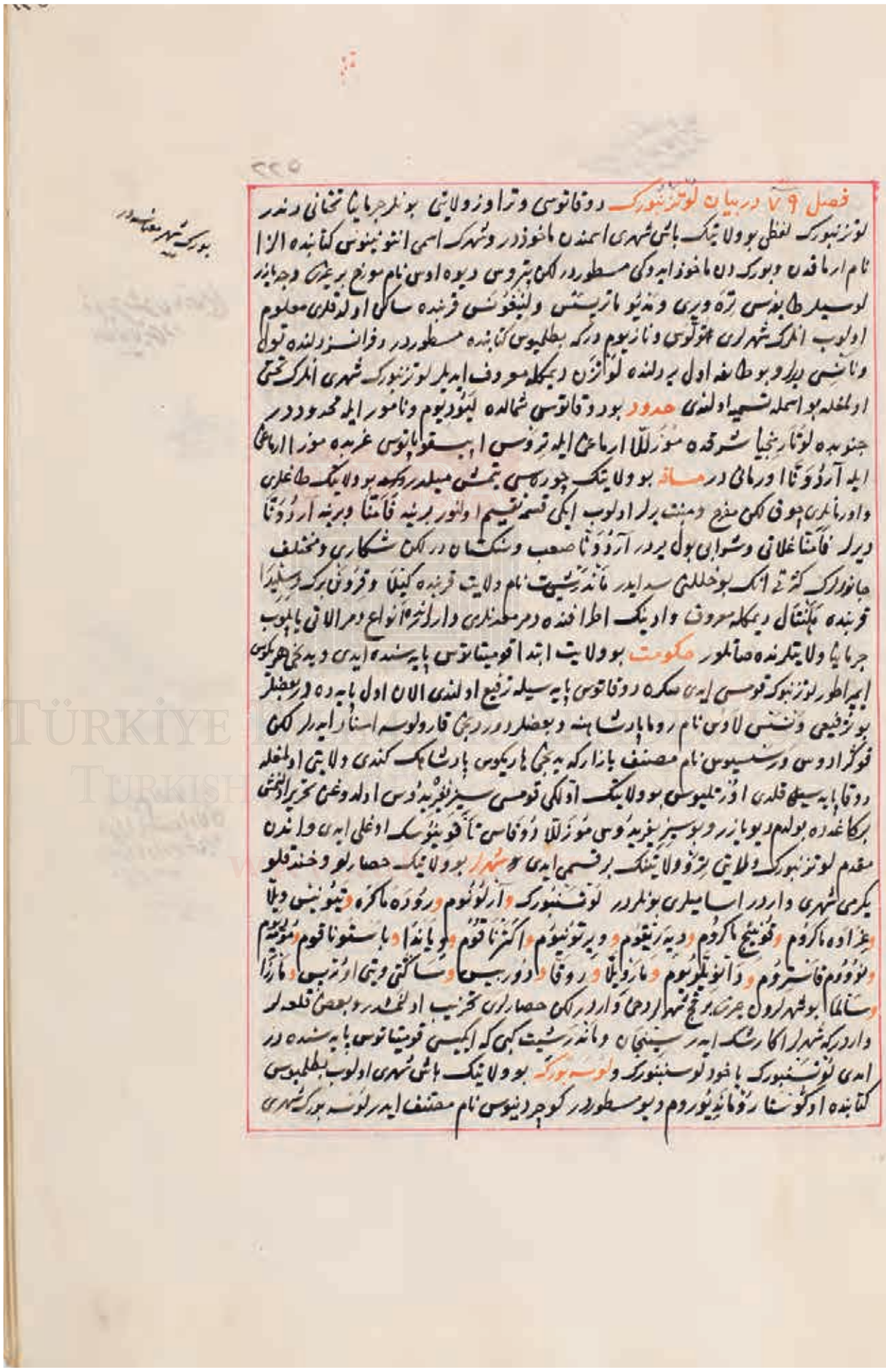

نامور وغوونیس وشارلوئت ودوآلن فورت وبوزسکن ایکی کوپی واردر اما نامور
ولایتک باشی شهری درندن تسمیه اولندوغی معلوم دکلدر بعضلر ظننده حضرت عیسی میلادندن
اول نانوس ریکله معروف برپوپت وارایمش اکاملکلر وامور آیندن استخبار ایدرلر جواب
ویررمش حضرت عیسی دنیایه کلدکدن صکره ایکی اولوب ازتق سویلدی وبونک سکوتندن
شهرزبون تسمیه اولندی دیرلر نامور کلمه نانوس خاموشک بری اولوب وغیرلرلرکه دومانیدن
بنا ایلدیکی یکی حصارلرین نامور ایله تسمیه اولندی زیرا اناطولی مور دیوارینه یکی حصار دیمکله اولور
مورانک صاغ کناره سنه ارماغی اکا قارشدیغی یرده کلطاغ ارا سنده بنا اولندیغندن لوئت
سکز میل ولبور یوم دن اون میل وبروکسل دن اون میل بعید در وبرمالدار شهراولوب خاصی
وعامکه مکلف بنالری وغایت مکلف ومتین ایکی حصاری وطشره ده محکم سورلری واردر
نامورک دوردیکی میلنده غوونیس نام شهر واقع اولمشدر بوبر کوچک شهر در حروب اثنا سنده
رفعاتله غارت اولنمش ایدی اخر فرانسا پادشاهی ایکنجی هانریکوس بوی الوب اکثری تخریب
ایلدی صکره اسپانیالیلر تعمیر ایلمکله وعمارتنه بوندن صکره شارلوئت شهری بشنجی فارولوس
اسمیله مستی قلندی یک بشیوز التمش التی سنه سنده تاریخنده اول زمان مریمبورکی ضبط ایدن
فرانسز قارشی سنده بنا ایلدی وفارولوسک اسمی فرانسز دلنده شارلکن اولمغله بوایسمله تسمیه اولندی
دوآلن فورت نامور دن یدی میل بعید فی الجمله معتبر شهردر وبوولایتک واقرانلی اراضیلری واردر
بیوک ارماقلی مورزا ایله سانبره در ویردن فاینار واقر بیوک بیکارلری وصید جانورلری ایله
پر اورمانلری واردر نامور قوسلرینک سعی الله سلفده یاپلمش واوقاف یتیمی اولنمش
اکلیزیارلی دراهبخانه لری چوقدر نامور دن اوچ میل بعید یرده اودناهن نام برغایت مالدار قریه
واردرکه اندن بک فرلرینک برعتیق راهبخانه سی واردر قوجه پینوسک قزی بغا نام عورت انی
ایلیوب طریقتن قورمش وبغینا دینکله معروف اولان راهبه قزلربوندن تسمیه اولندیر نامور قوسلرینک
حکومتی اوچ رتبه در اکلیزیارلی بکلربرباشی شهرلردر اکلیزیاده اولان اباسلربونلردن فلورف
غرانپره آندن پونف وشور هاستینس بکلرایله روئن دیپه قومس وغیرلردر باشی
شهرلرکه اولان دورت حصارلو شهردر نامور شهرنده دیوان سلطانی اولور ایده فصل
فصل اولنان دعوالر لازم کلنلرینا محکمه سنده کورو اعاده اولنور وبو شهرلرایسه بیک
نفری درکه سپاهی سویلر نام ولی اکلیزیاسنده درو بو شهرک اهالیسی جنک واستعمالی
سلاحه معتاد اردر فرانسز دلی بوشوش سویلرلکن دلاری بوزوقدر اکثری خلقی عکری وبکار
واکثری بکارک دلالاری در ایچلرنده تجار و رغیره اهل صنایع از بولونور کندولره نهایت مقدار

فصل

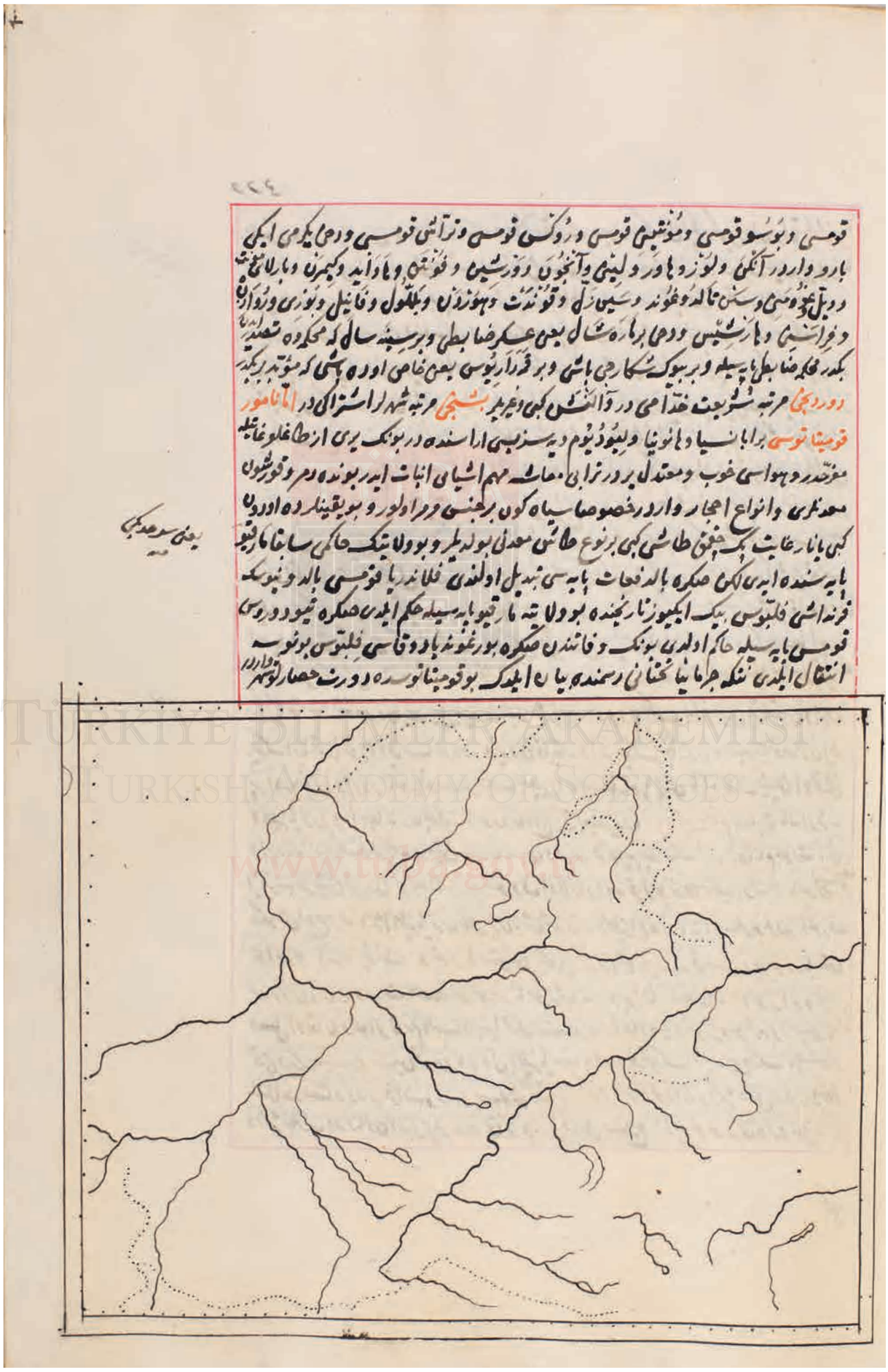

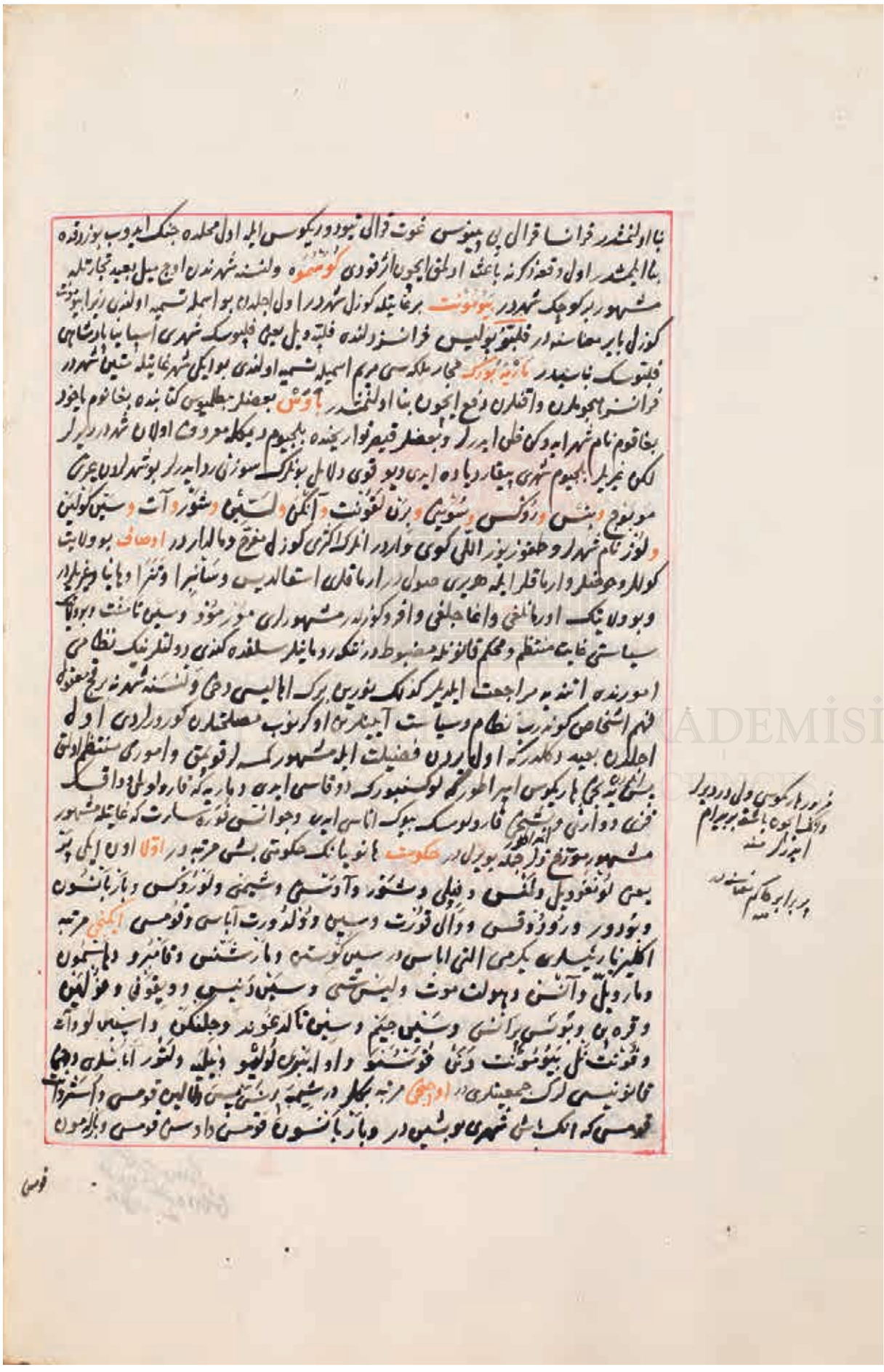

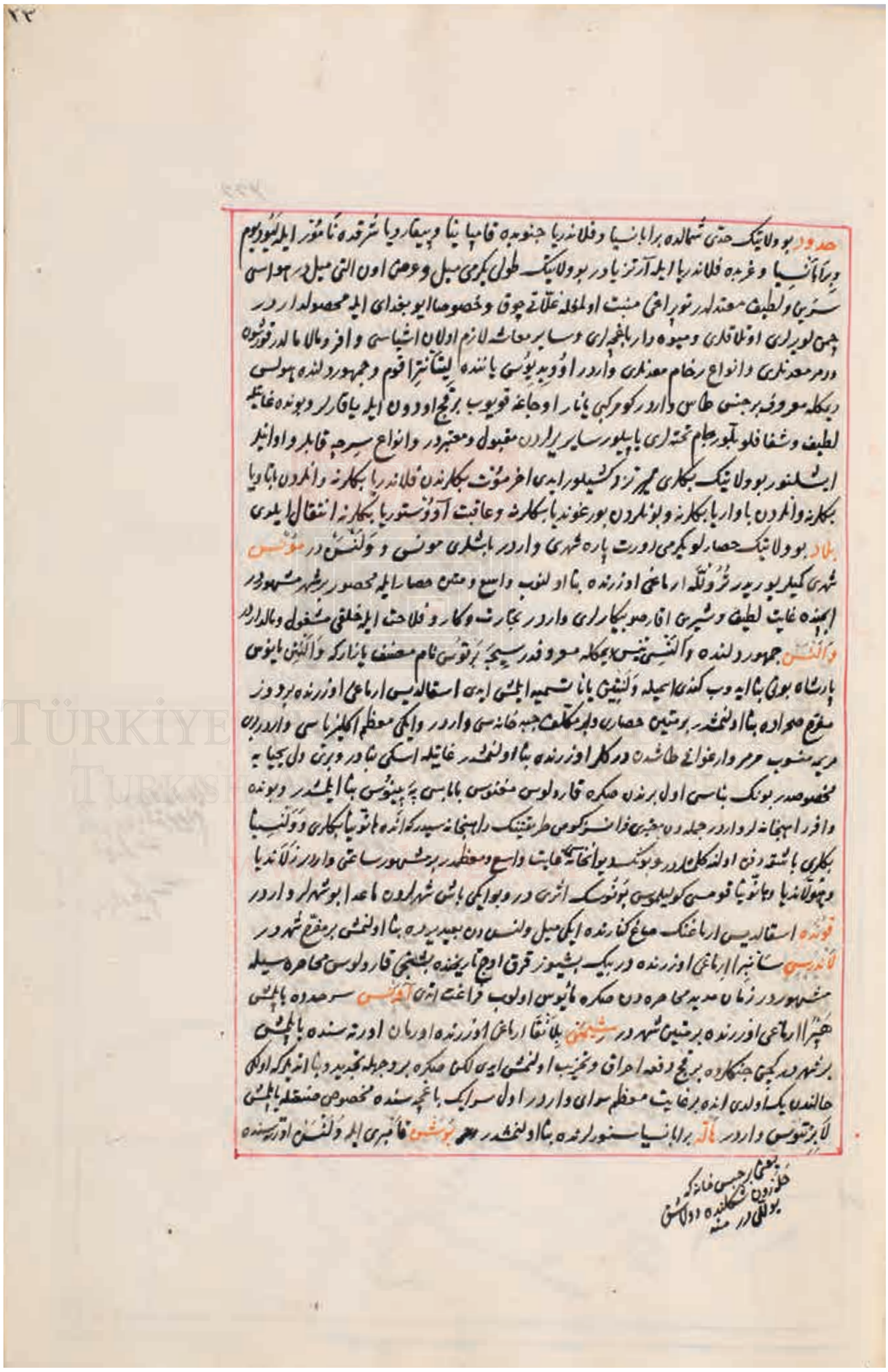

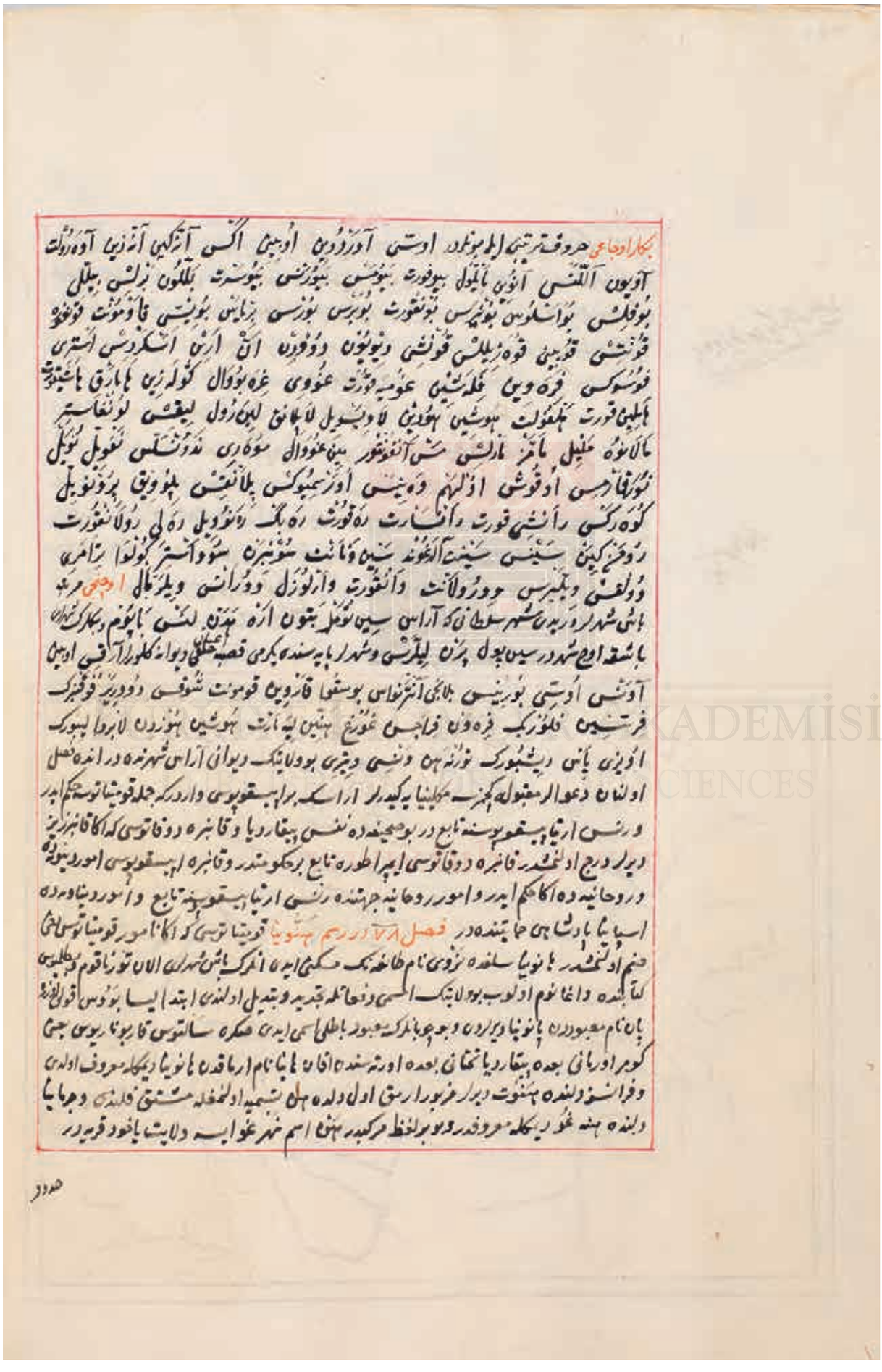

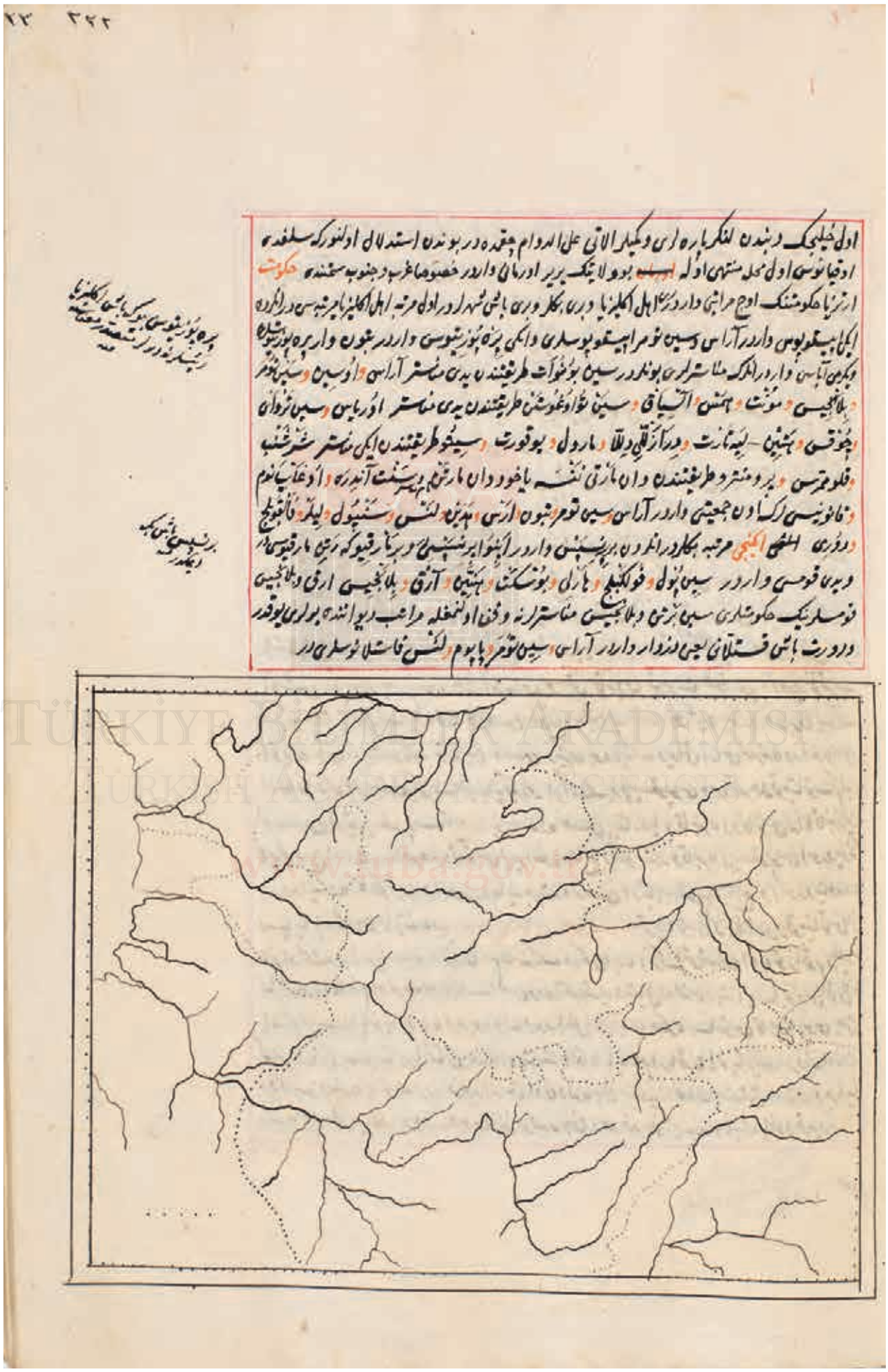

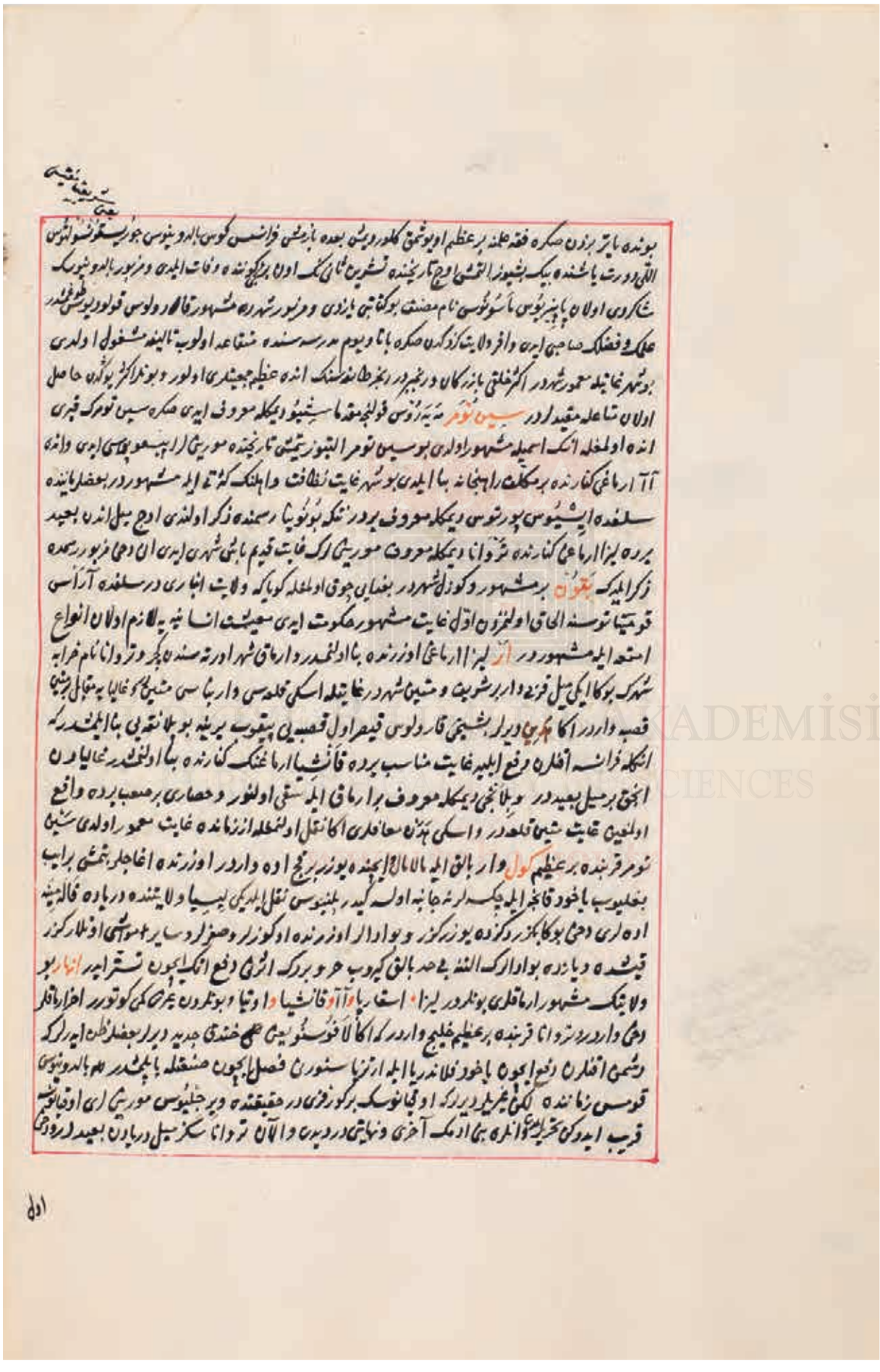

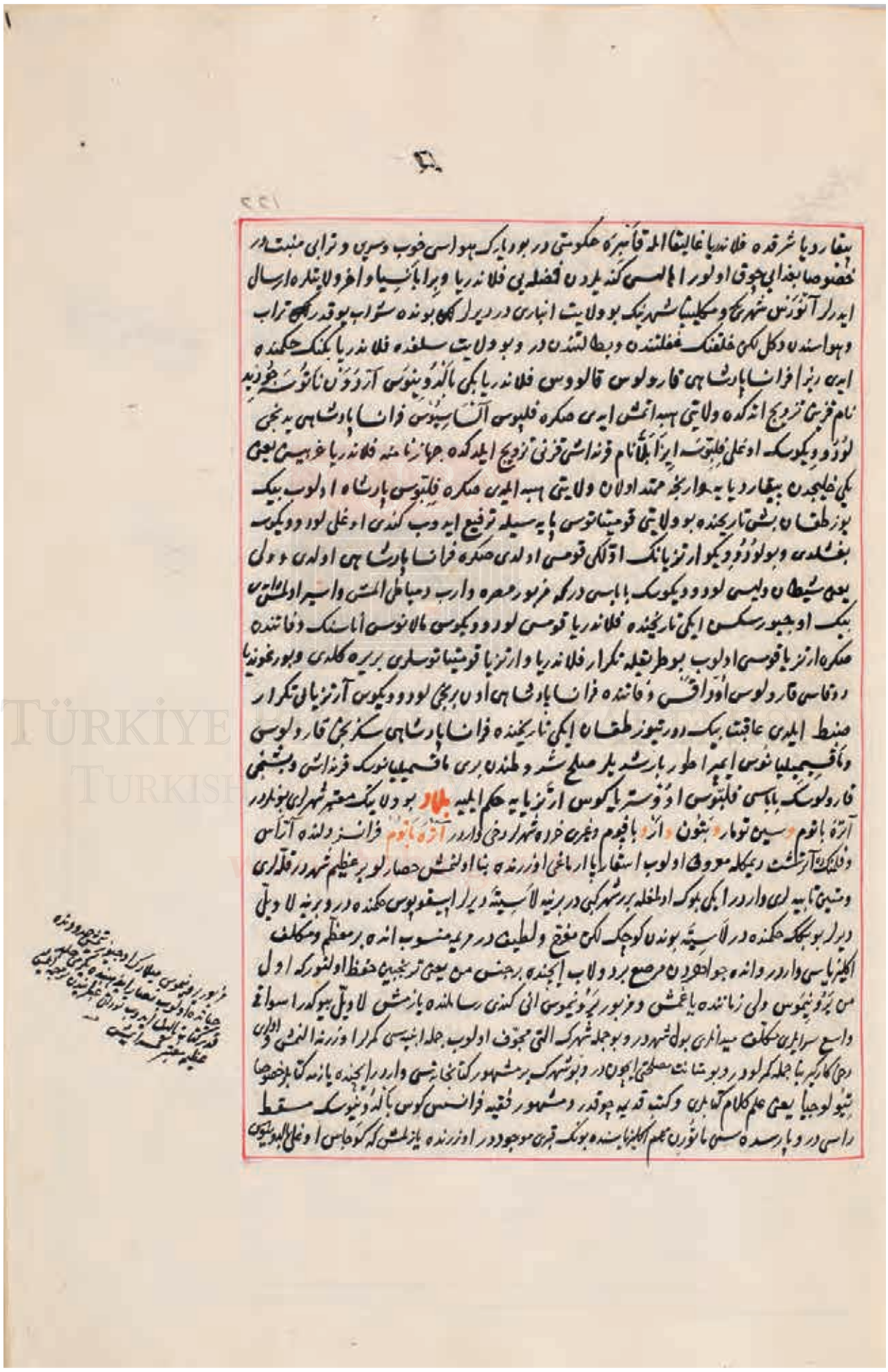

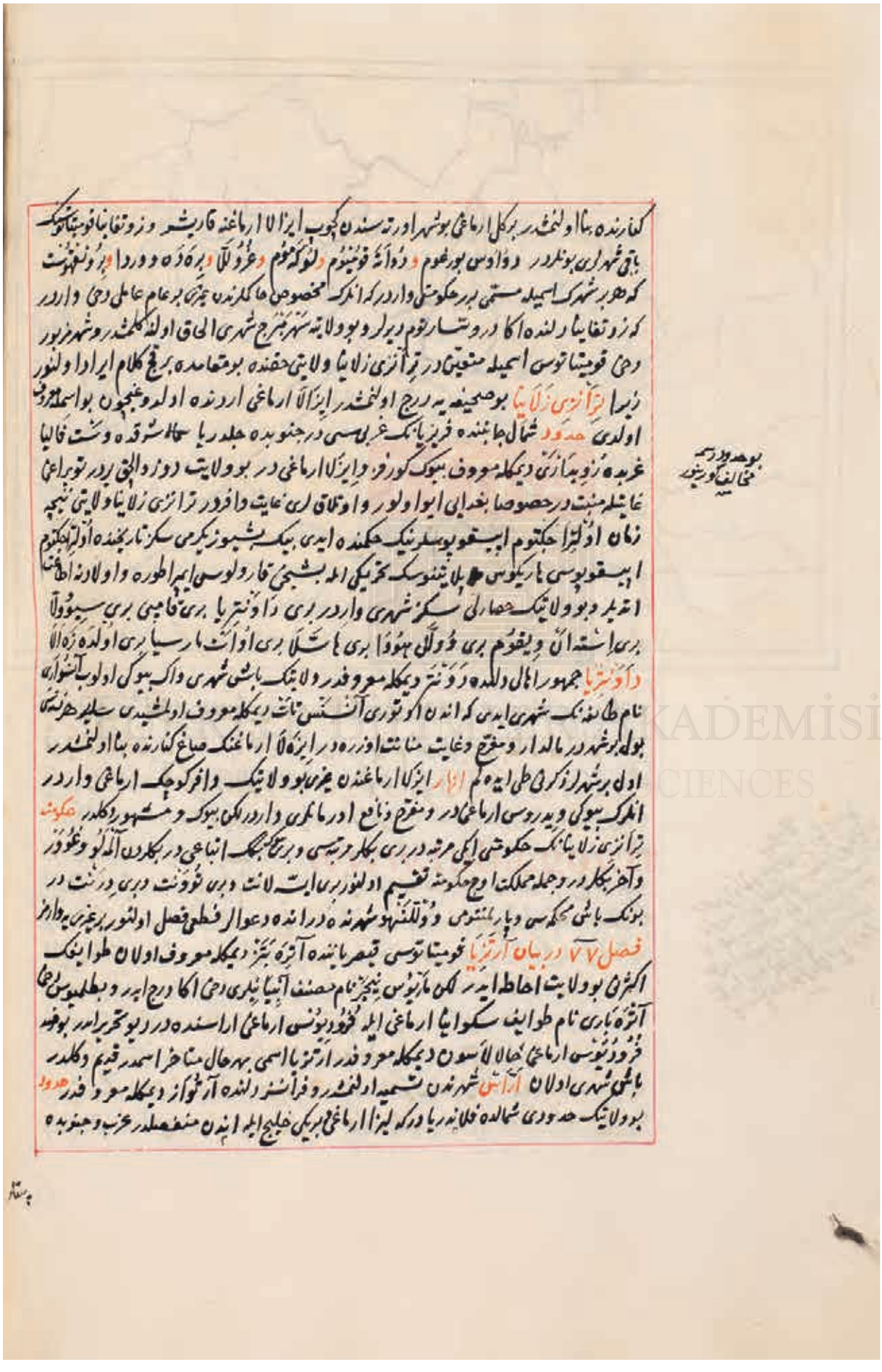

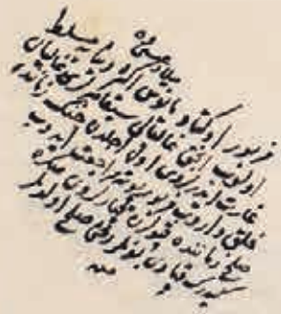

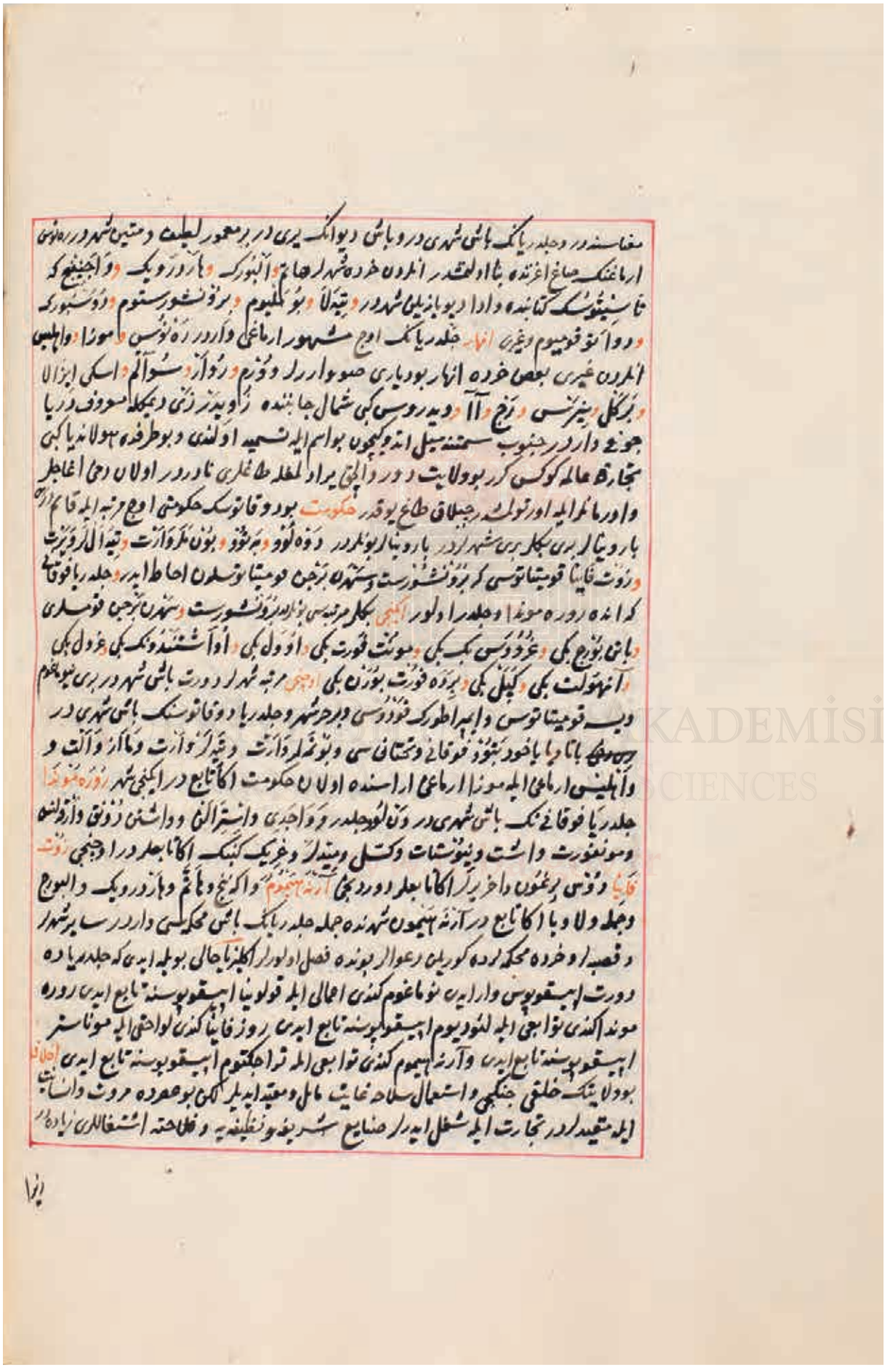

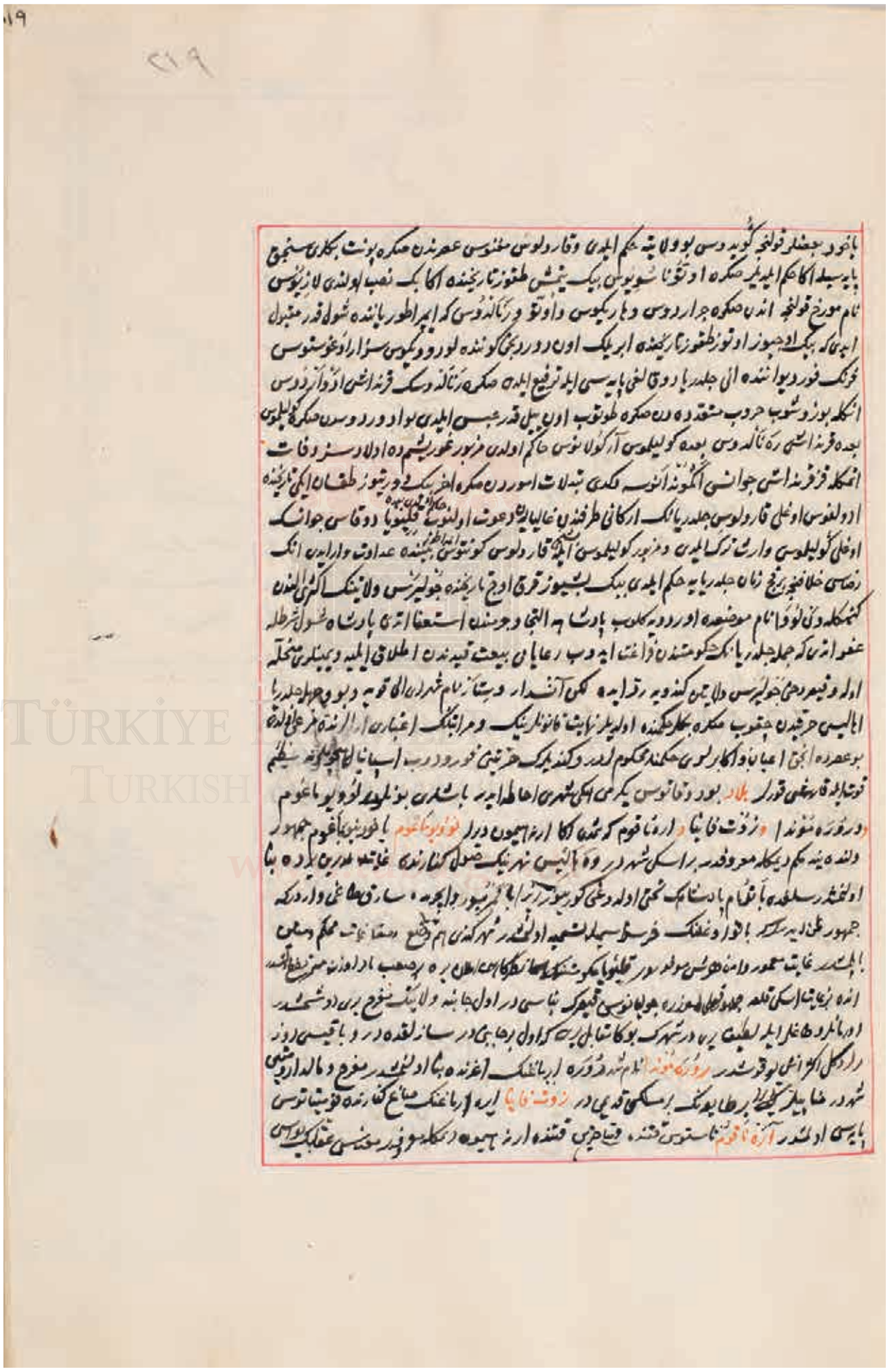

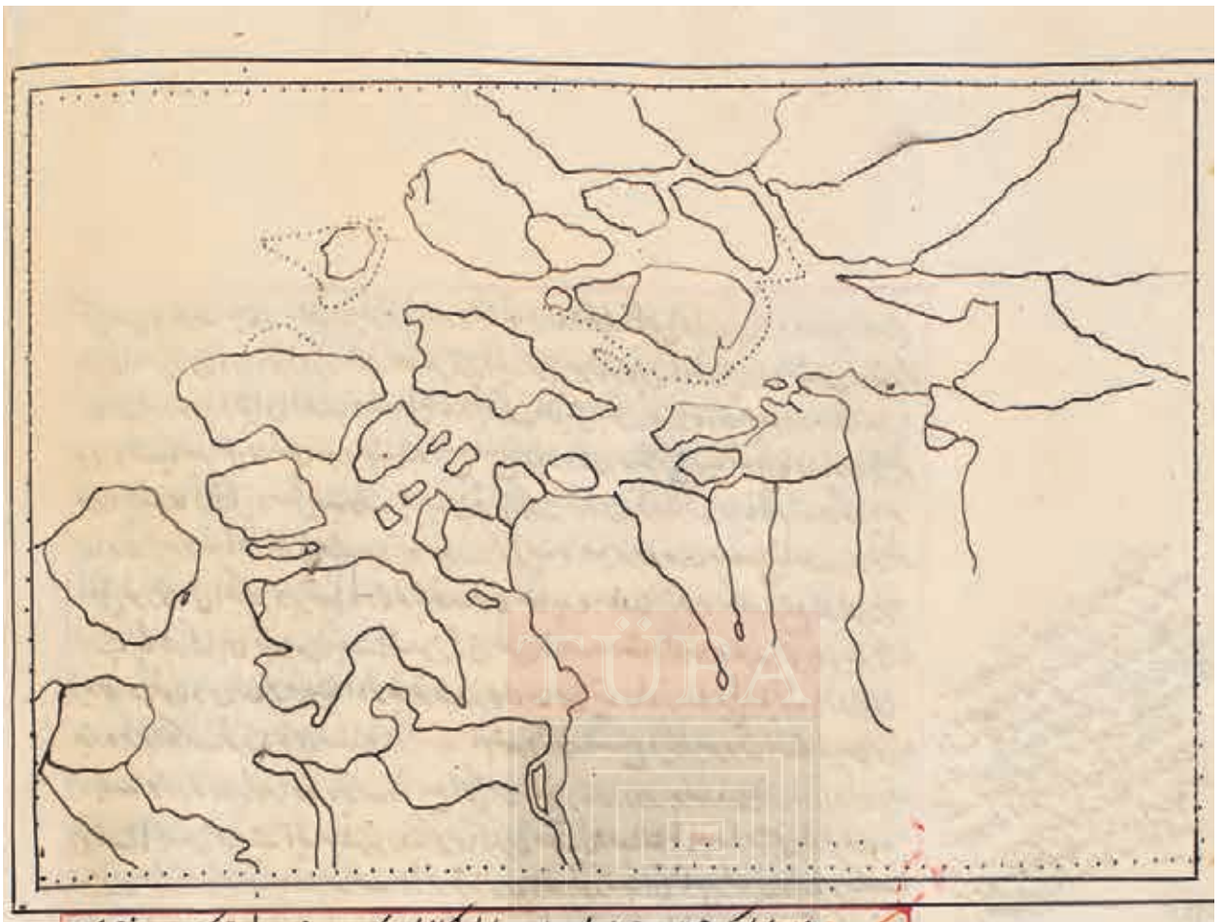

حکومت زلاندیا حکومتی اوچ مرتبه اوزره ایدی اهل اکلیزیادن که پره مونتره طریقتنک سه نیقولاس
آباسی ایدی که جمله اهل اکلیزیا طرفندن یالکز دیوانه کلردی ایکنجی مرتبه سی اعیانلر که ورسی مارقیوسی
سایردن وکالة دیوانه کلردی اوچنجی مرتبه شهرلردر که انلرک باشلری بالاده ذکر اولندی بری
مدلبورک و بری زلیزیا و بری وزیا و بری فریسی سینغا و بری تولا و بری سین مارتنزدیک
و بری رومرسی والیا و بری غوازا فصل ۷۶ در رسم جلدیا یاخود ژلدیا دوقاتوسی
ویقاردوس دوپونت قرنداشی لوبولدوس ایله بنا ایلدکلری قلعه دن تسمیه اولندی دیرلر لکن
چوق کمسه لر استوس یاننده جلدیا نام قصبه دن تسمیه اولندی دیو ظن ایدرلر و بعضلردن
تسمیه نک بر آخر سببی منقولدر حدود شمالده فریزیا ایله جمهور دلنده زویدرزی نام جرمانیا
دکرینک کورفزی در شرقده قلیویا دوقاتوسی جنوبده جیلیرس ولایتی غربده برابانسیا
و هولاندیا در بو ولایتک هواسی پاک و سلیم در تارلهلری هر جنس حبوباته موافق و غایت منبتدر
خصوصا بغدای ایله زیاده محصوله اردر اوتلاقلری ایو اولمغله حدون افزون مواشی سوریلری بسلرلر
بلکه دانیانک نهایتندن سوریلر بونده کلوب اول اوتلادرلر زیرا بونک غایت مفرح و واسع چمنلری
چوقدر خصوصا ره نوس و واهلیس و موزا ارماقلرینک کنارلرنده فی لطیفدر اوایلده والیلر
امتحاکم ایدی صکره بکلر ضبط ایلدیلر و اوستراز یا حاکمی مارتینوسک اوغلی لانبرتوس اوغلی لیوپولدوس

یاخود

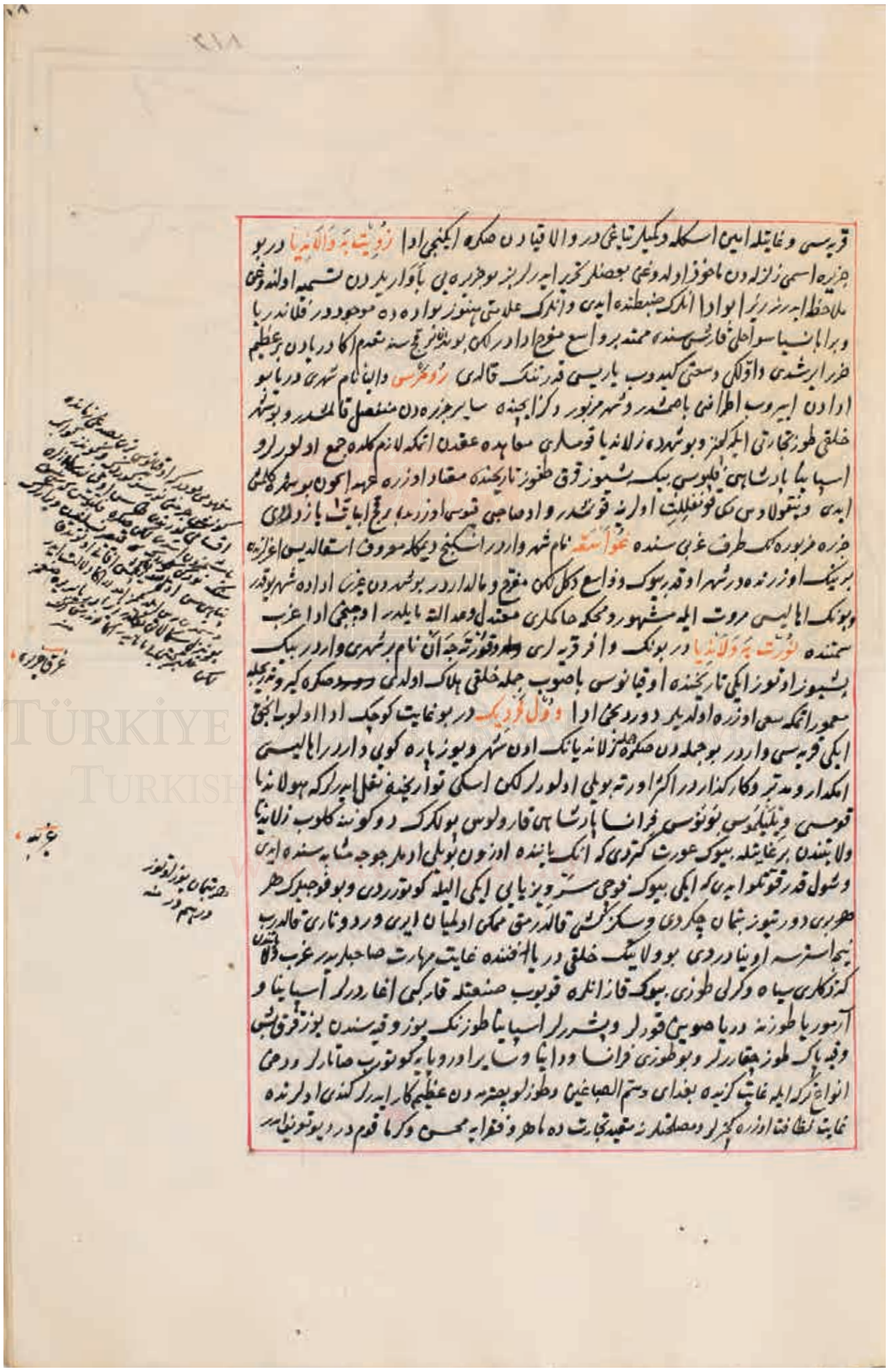

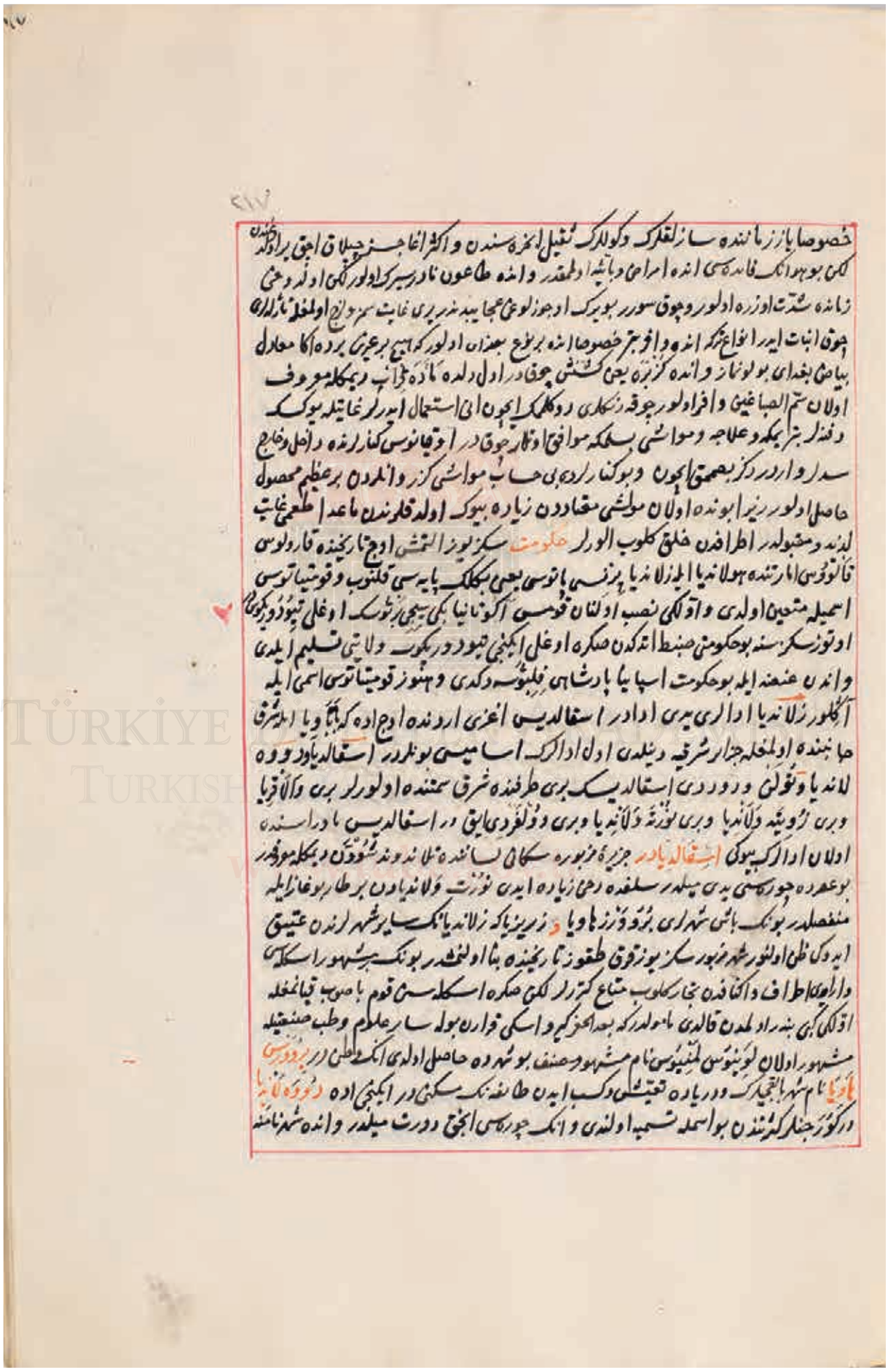

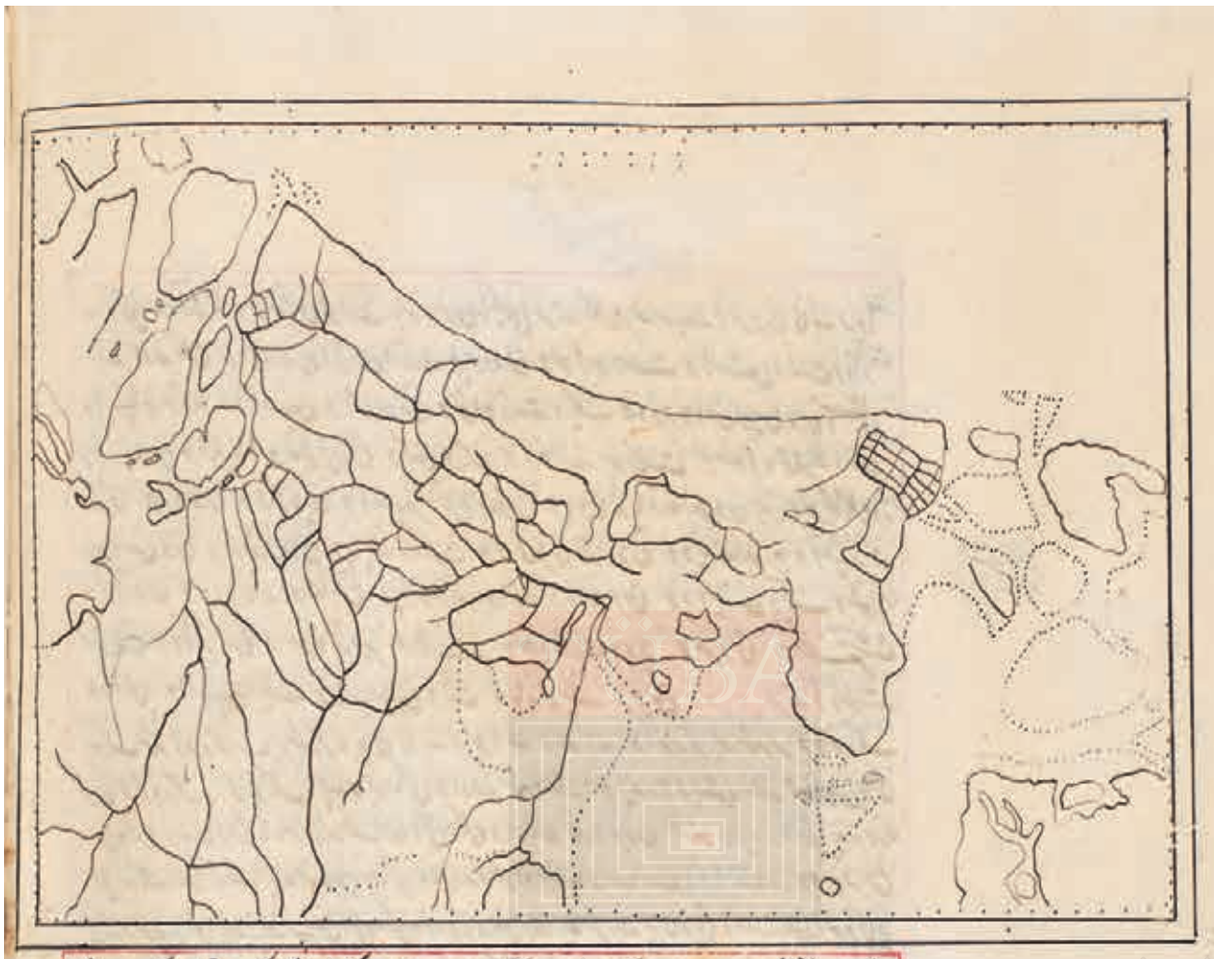

ونسی ویونفورسیوم دبو ولایتک سایر محکمه‌لرندن هولاندیانک باش محکمه‌سی قومسک دیوانی
اولان لاهه محکمه‌سنه مراجعت اولنوب اندن اقتضا ایدرسه مکلبینانک دیوانه کیدیلوردی
لکن شمدی ممنوع اولدی **فصل ۵ در بیان زلاندیا** قومیتاتوسی زلاندیا لفظی دکزلی یرمعناسنه‌در
بر ایله بلزرکلاندن ماخوذ بر اسم در زه دریا اندیا ولایت دیمکدر زیرا بو ولایتک هر طرفنی دریا احاطه
ایتمشدر لمنیوس نام مورخ بو یر متقدمینک محب معلومی اولدوغنه تاستوسدن نقل و استدلال
ایدر لکن بر اخر اسم ایله اول زمانده معروف ایدی اسم قدیمی ماات در تاستوس تاریخنده ایدر
مزبور ولایتده باتاویلره بکزر ماتلرک طوایفی واردر و کندیلرک آب و هواسی خاصه‌سندن باتاویلردن
زیاده متحرکلردر زلاندیانک اسمی دانیلردن و نورتمانیلردن صادر اولمشدر زیرا انلرک ولایتنک خلقی
چوق اولمغله یکی ولایتده ساکن اولمق ایچون کندی ولایتلرندن چقدیلر و برتانیا و غالیانک سواحلنی
ضبط ایلدیلر و دانیا ولایتنده اولان زلاندیا اداسندن کلن طوایف والاقریایی و اطرافنده اولان
اداری ضبط ایدوب زلاندیا تسمیه ایلدیلر **حدود** بو ادالرک وضعی موزا ارماغیله اسقالدیسی
ارماغی اغزلرینک مابیننده در شمالنده هولاندیا و شرقنده برابانسیا جنوبده فلاندریا غربده
جرمانیا دکزی ایله محدوددر **اوصاف** زلاندیانک هواسی خوب دکلدر بعض یرلرده سرد و وخیمدر

خصوصا

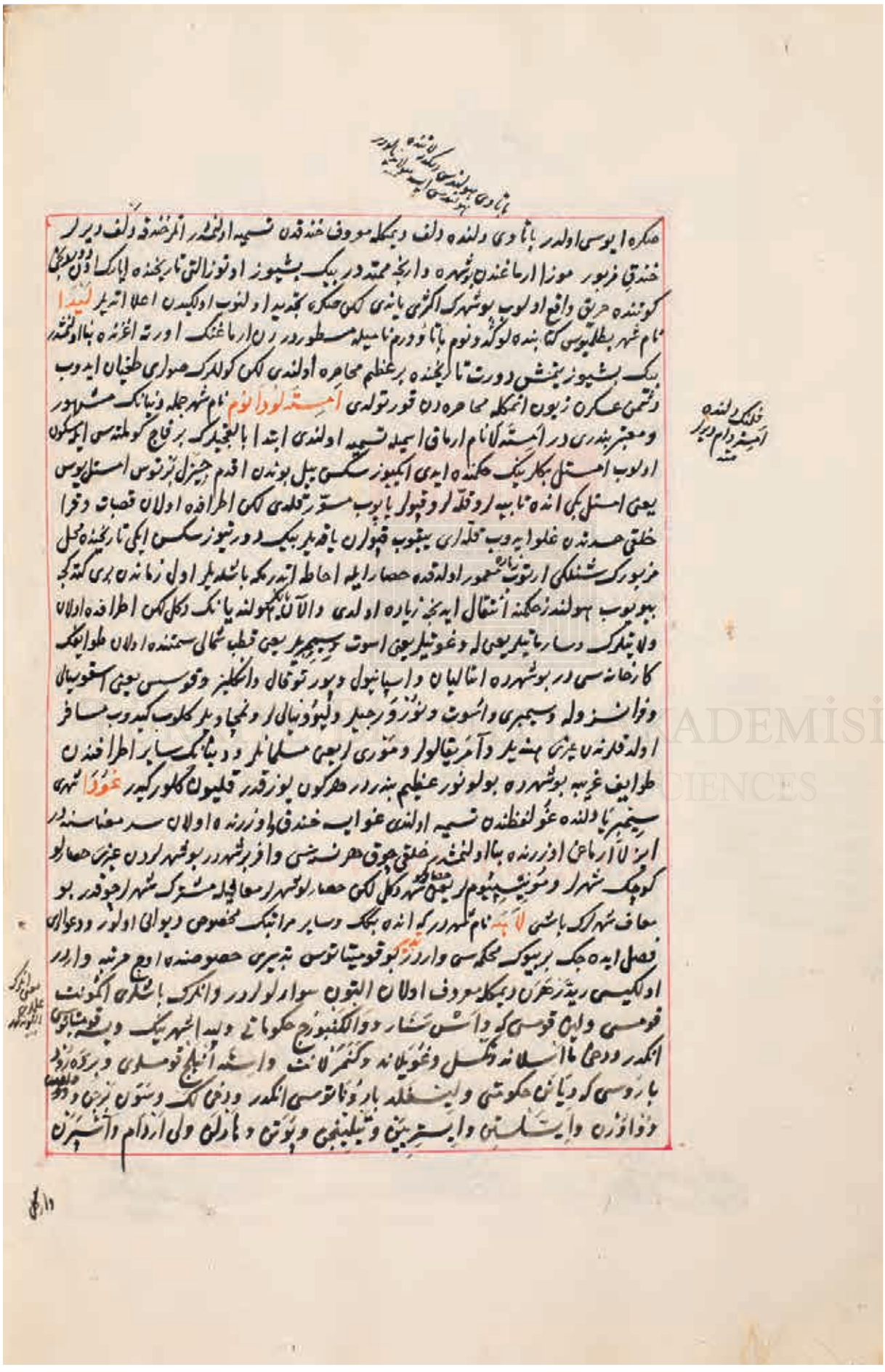

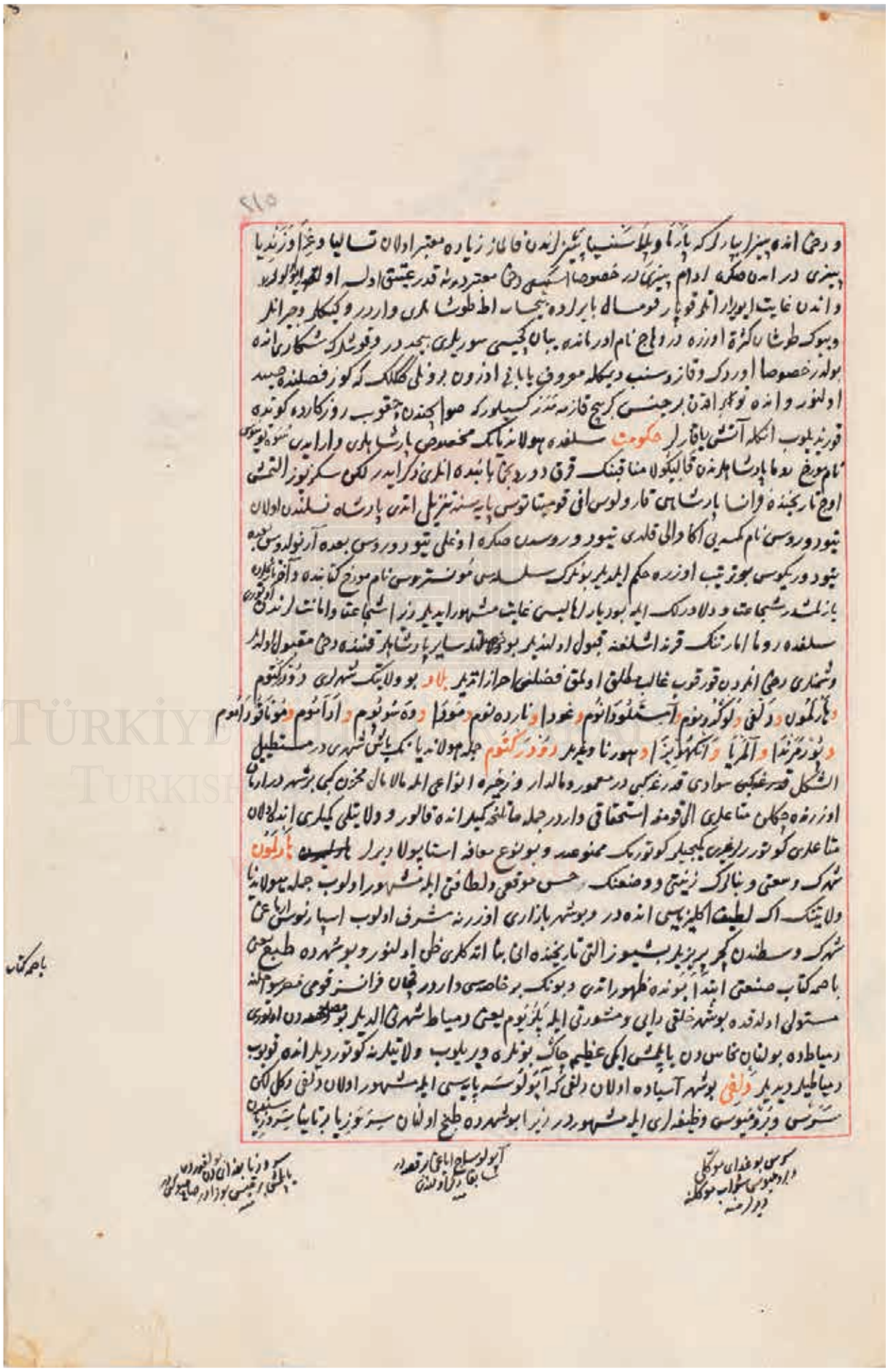

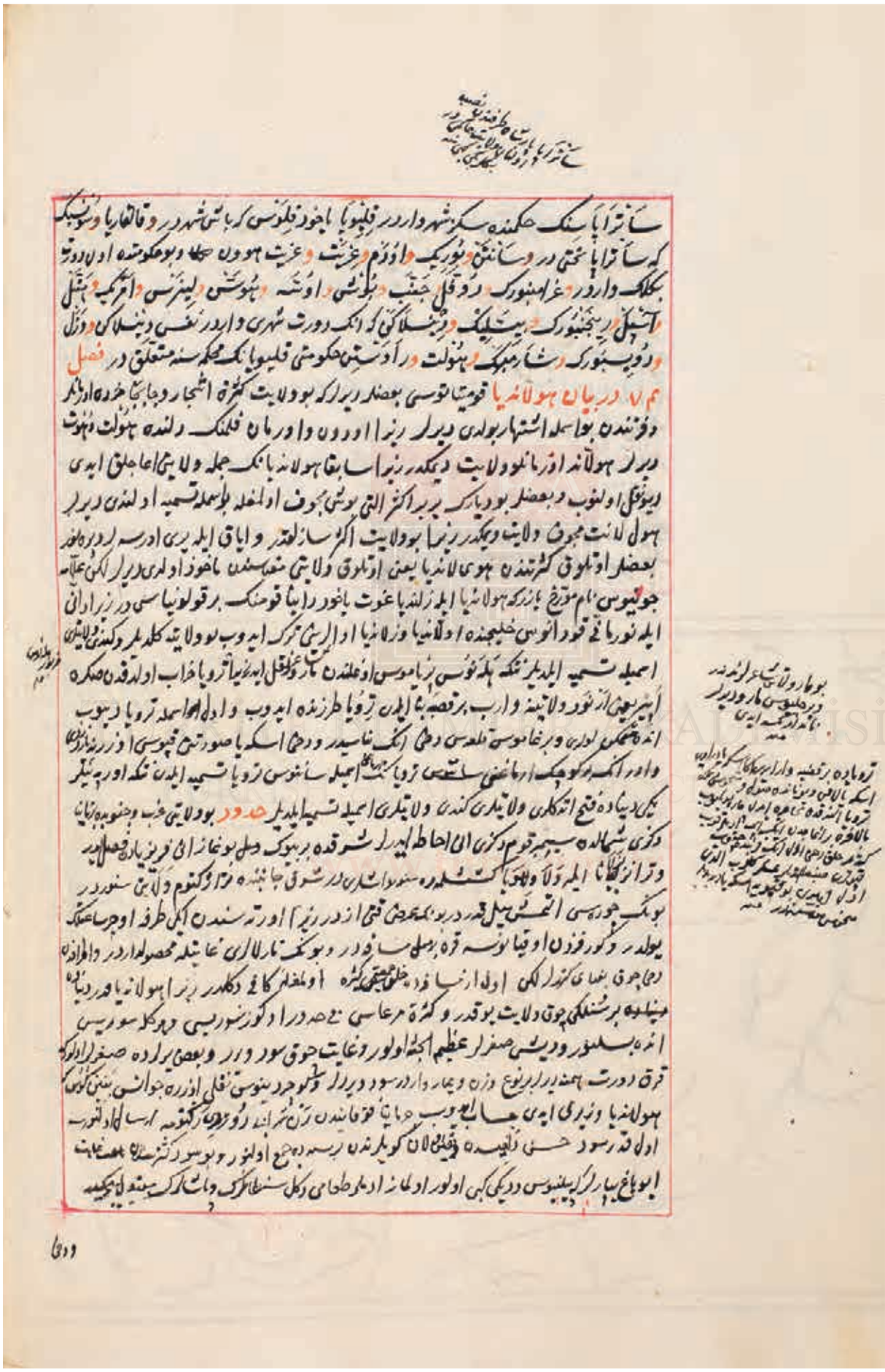

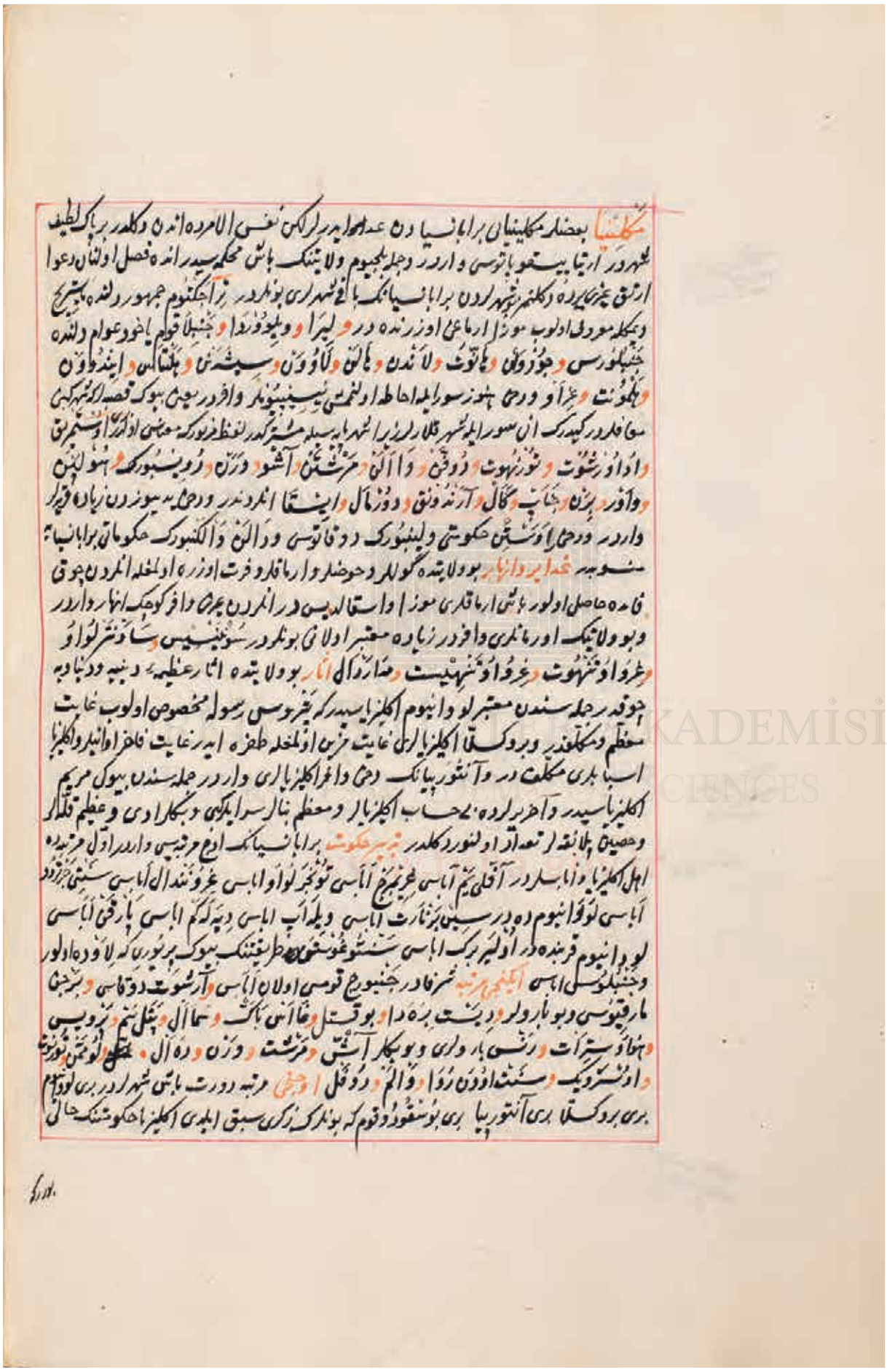

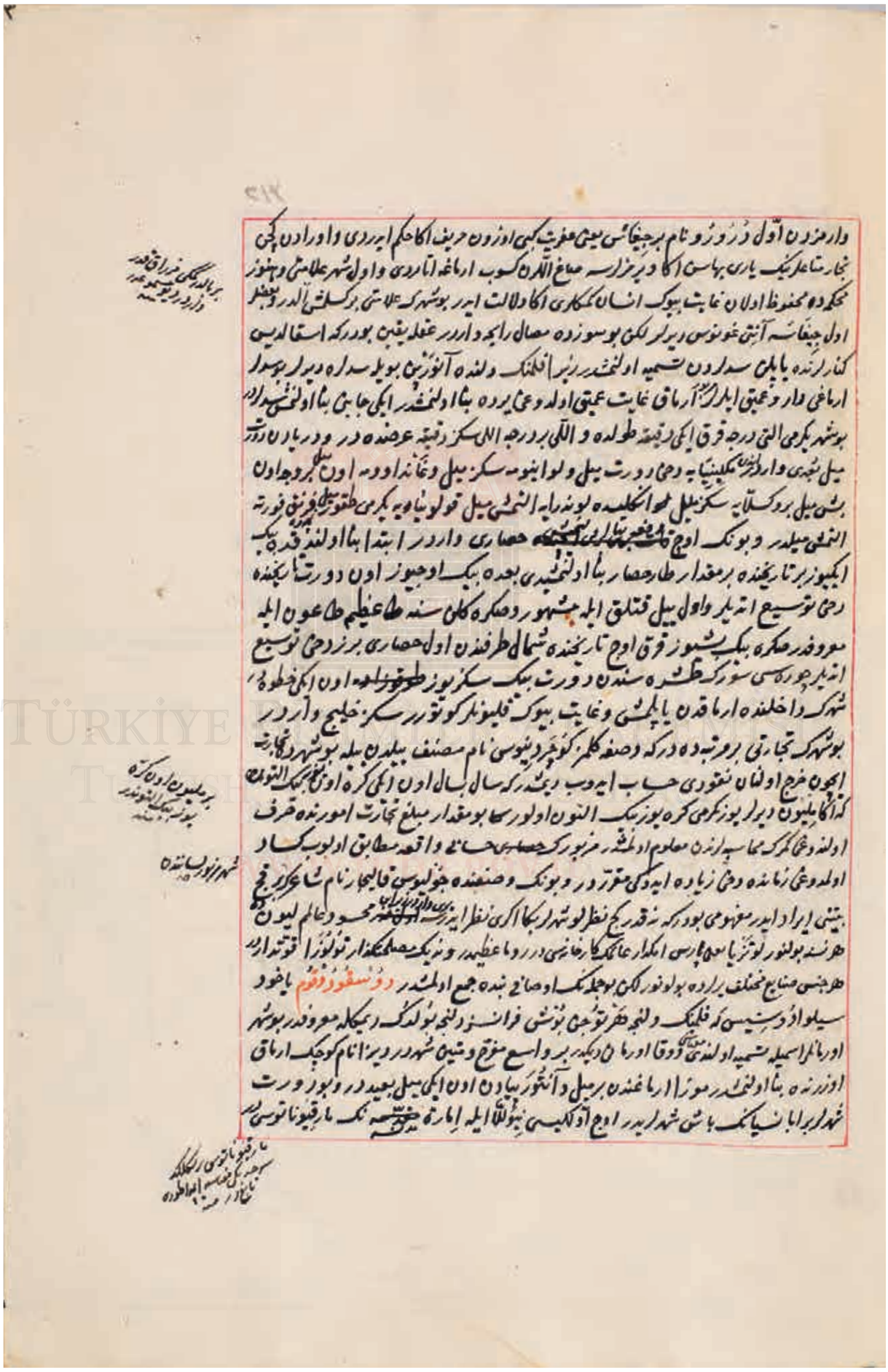

فصل ۷۳ دربیان برابانسیا دوقاتوسی برابانسیا نک اکثری آدوابتسی وآنی واریتی
ونوتغری نام طایفه ارک ولایاتی احاطه ایدر لکن بوبرابانسیا اسمیله زمان تسمیه اولندی معلوم
دکلدر بعضلر برتوس نام کسنه اسمیله تسمیه اولندی دیرلر وبعضلر برابانسیا نام شهر اسمیله تسمیه
اولندوغنی یازارلر لکن بوشهرک اثری خارج ده وخبری تواریخ ده کورلمش دکلدر بعضلر جولیوس
قیصرک اینجی کتابنده ذکر اولنان براتوس باندیونام قصبه کله تلتوداسیدرک قصبه سی ایدی انک اسمیله تسمیه
اولندی دیرلر وبعضلر تحریری اوزره قیصر سودار لرنده بری سالیوبوس برابور دیمکله معروف ایدی
وقاریسی دخی قیصرک فرناشی فری سوانا ایدی مزبور قیصر الیه بلجیقایه سفر ایدوب انک بوکی بوولایته
تعیین اولنمغله ولایت برابونسیا یعنی برابونک بری دیمکله معروف اولدی وبعضلر دیرلرکه لوواینوم
قومسی غوتفریدوس باربا توس اسمنده اولان بارابانسیا صکره کیدرک برابانسیا دینلدی هرنه ایسه
خصوصی بقیه اوزره معلوم دکلدر مسافه بوولایتک طولی جنبلوت دن جرترو دطاغنه دارنجه
نیوبا یکرمی ایکی میلدر عرضی هرمونیوسدن برنجه دک یکرمی میل وچوره سی سکسن میلدر حدود
شمالده حدی موزا ارماغی درکه انکله جلدریاده وهولاندیادن ایرلور جنوبده باتونیا ونامور
قومیتاتوسی ولیوریوم اپیستوپاتونسک برقسمی درشرقده لیوژیوم اپیستوپاتوسی
غربده اسقالدیس ارماغیله الوتت قومیتاتوسی در اوصاف بوویارک هواسی خوب وبری
مثبت درخصوصا ترکه ایله غایت محصولدار درالا فابینیا دکن بنی دیمکله معروف اولان برقومال
اولمغله اول قدر محصولدار دکلدر بلاد بور وفاتوسک یکرمی التی پاره شهری وار در لوواینوم
باخود اهالی دلنده لوون غایت قدیم شهر در وغرودیلزنام اسکی طوابتک مسکن قدیمی درتر وقا
نصب اولنده عامه یورنه بوین ایدرکه انک معافلرنه دخل اتمیه وولایت احوالی ایله مقید اوله
سلفده قومیتاتوسی پایه سیله متعلقین ایدی برمفرق شهر در وحصاری اطرافی پوتر بادر یعنی
اولری حصاره ملاصق دکل حصار دیوار بنک داخلنده جسه یولی وار در جنک ایچون واوکرک
چورمکلو ورت میلدر حصار دخی الارغدون چورلمشدر ودکلا ارماغی بوشهری متصل ایدر برکسلا
فلنک دلنده بروسل دیرلر برعظم ومکلف شهر در وبونک ایکی حصاری وار در برمنبت
ومحصولدار یرده بنا اولنمشدر وبوشهرک سکانی وساکرلری کثرت اوزره اولدوغندن کروقا
تختی اولمغله یاندن بکلر وعسکر آینده ورونده چوقلوغی کیروا وجوزلوغی تعجب اولنا جقدر آنتوربیا
فلنک دلنده آنتوورپن فرانسز دلنده آنورس ایتالیا دلنده آنورسا جرمانیا دلنده آنتورف
دیمکله معروف بترووس آپیانوس نام مصنف ظن ایدرکه بوشهر بطلمیوس وقیصر کتابنده آنتواکوتوم
یازیلان شهردر آنتوربیا اسمی آنیکش آل مغاسندن ماخوذ در دیرلر زیرا قایوس قیصر اول دیارها

TÜRK TARİH KURUMU AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF HISTORY AND SCIENCES

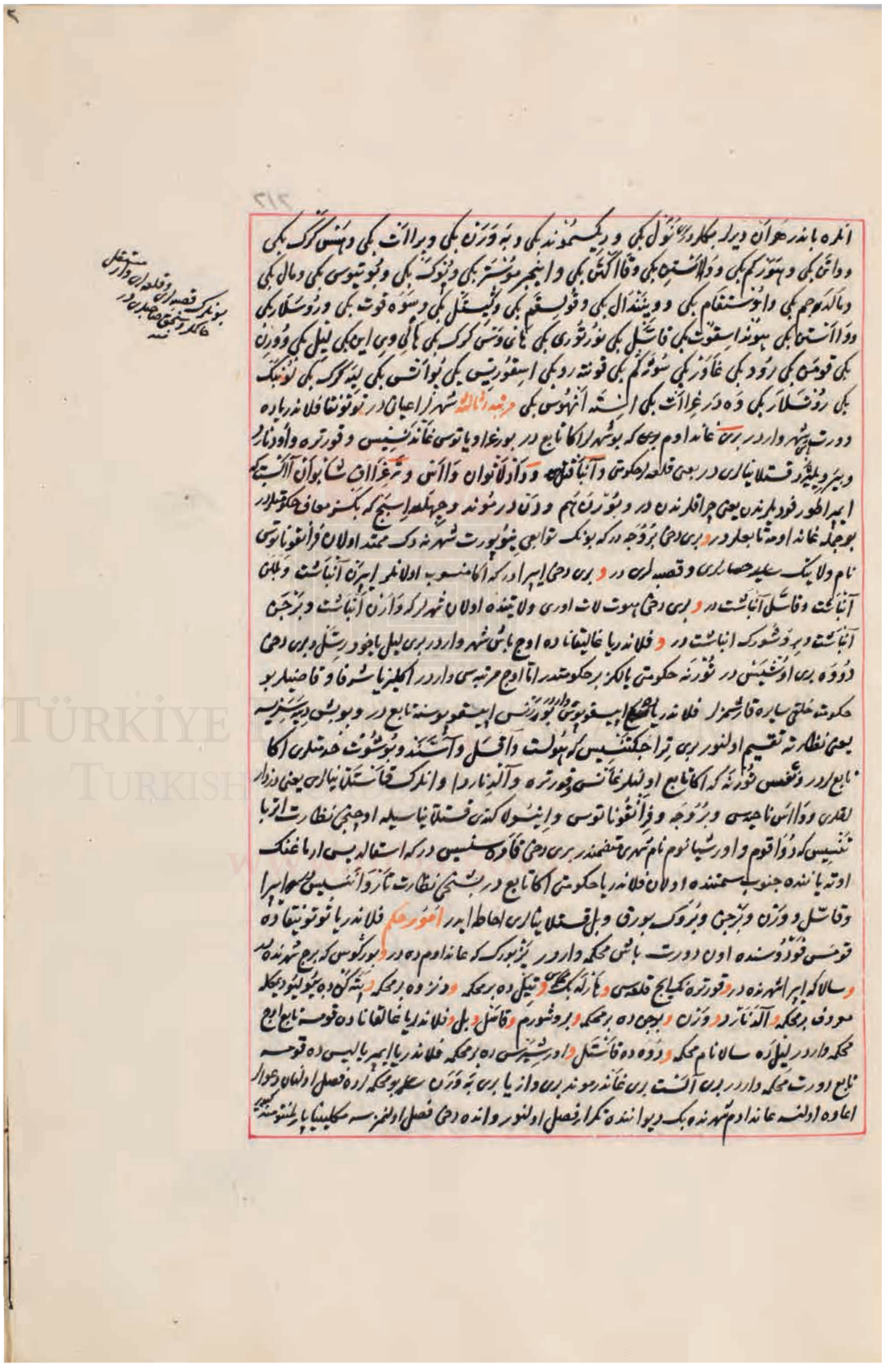

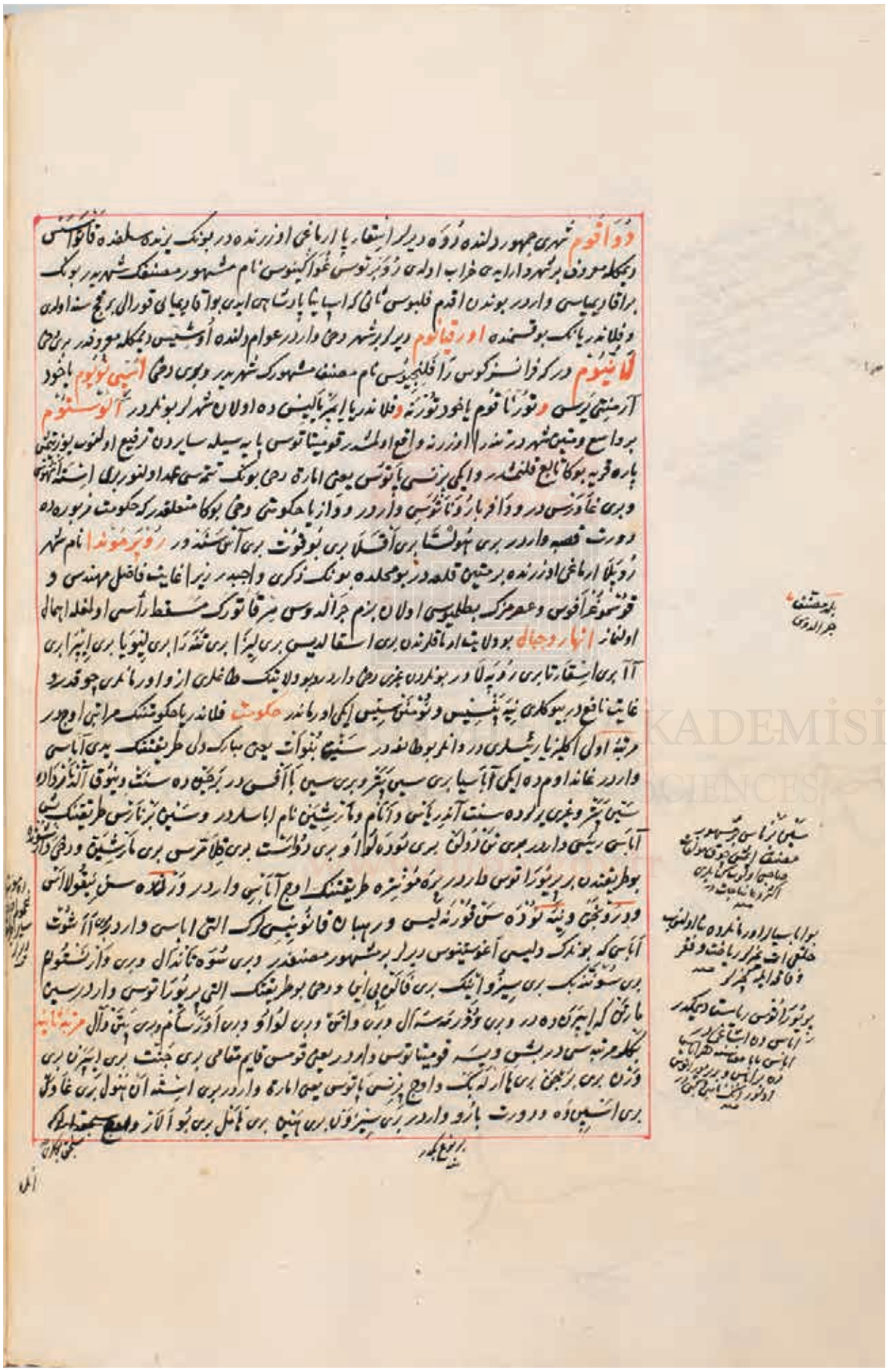

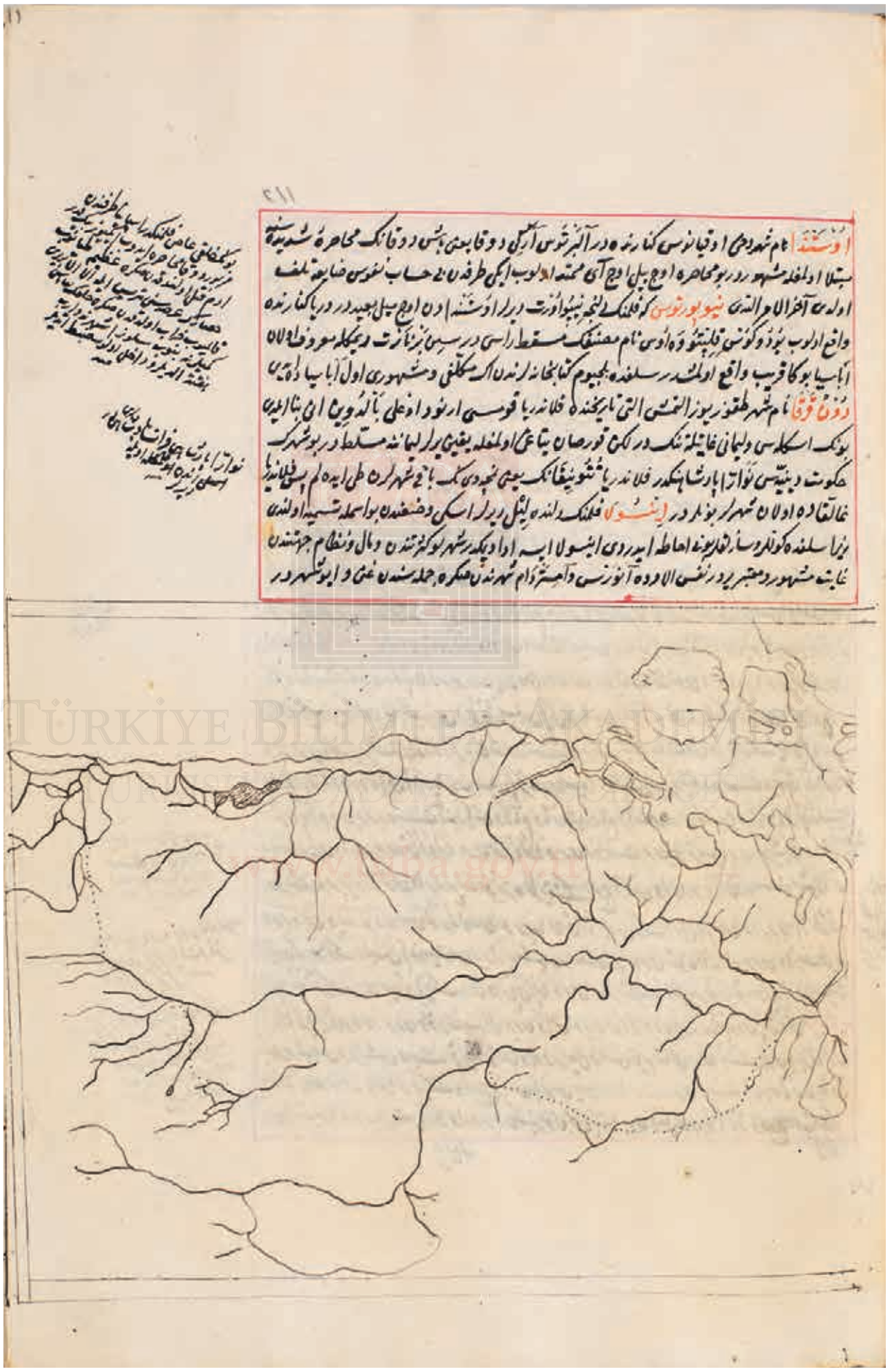

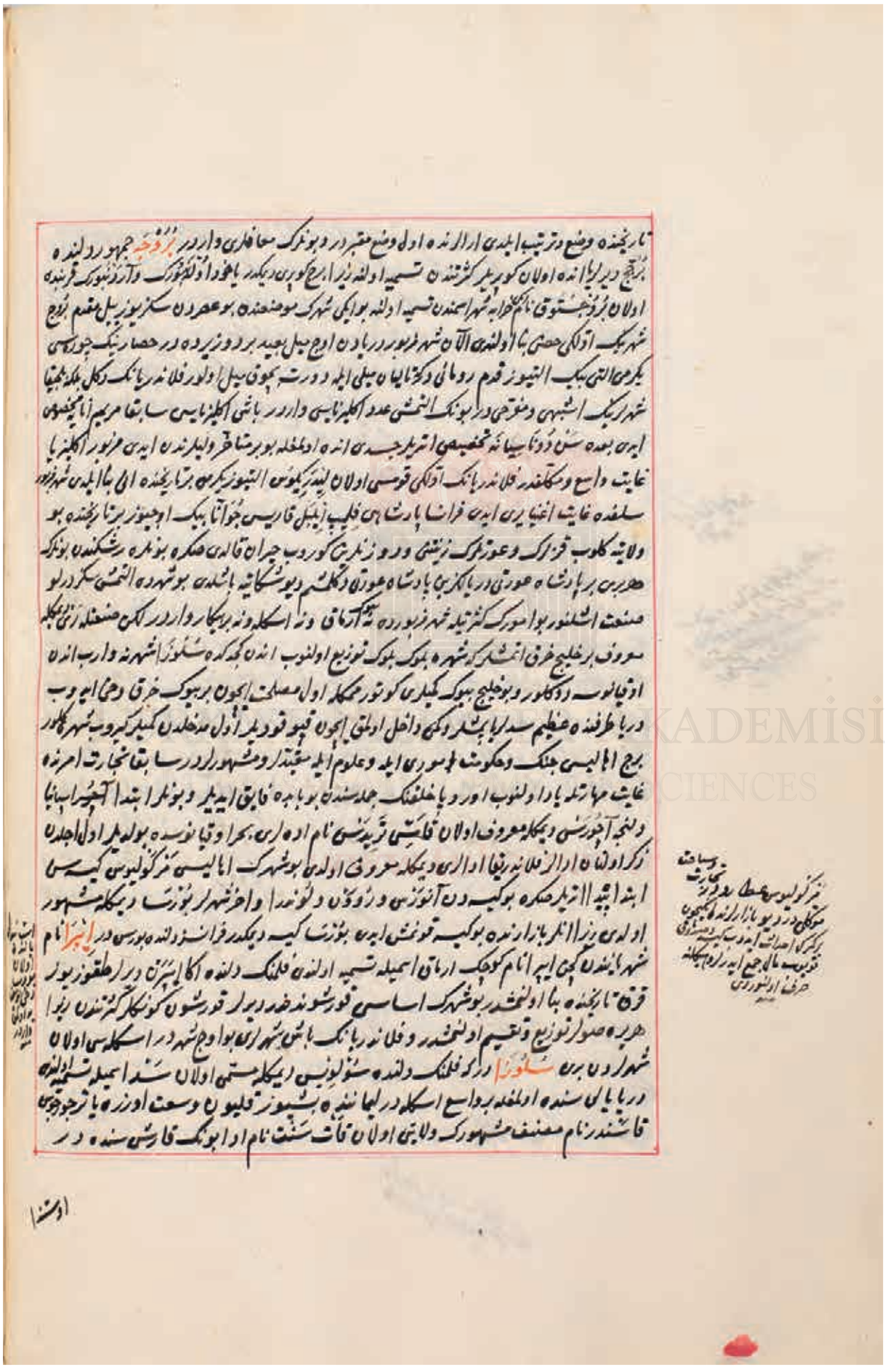

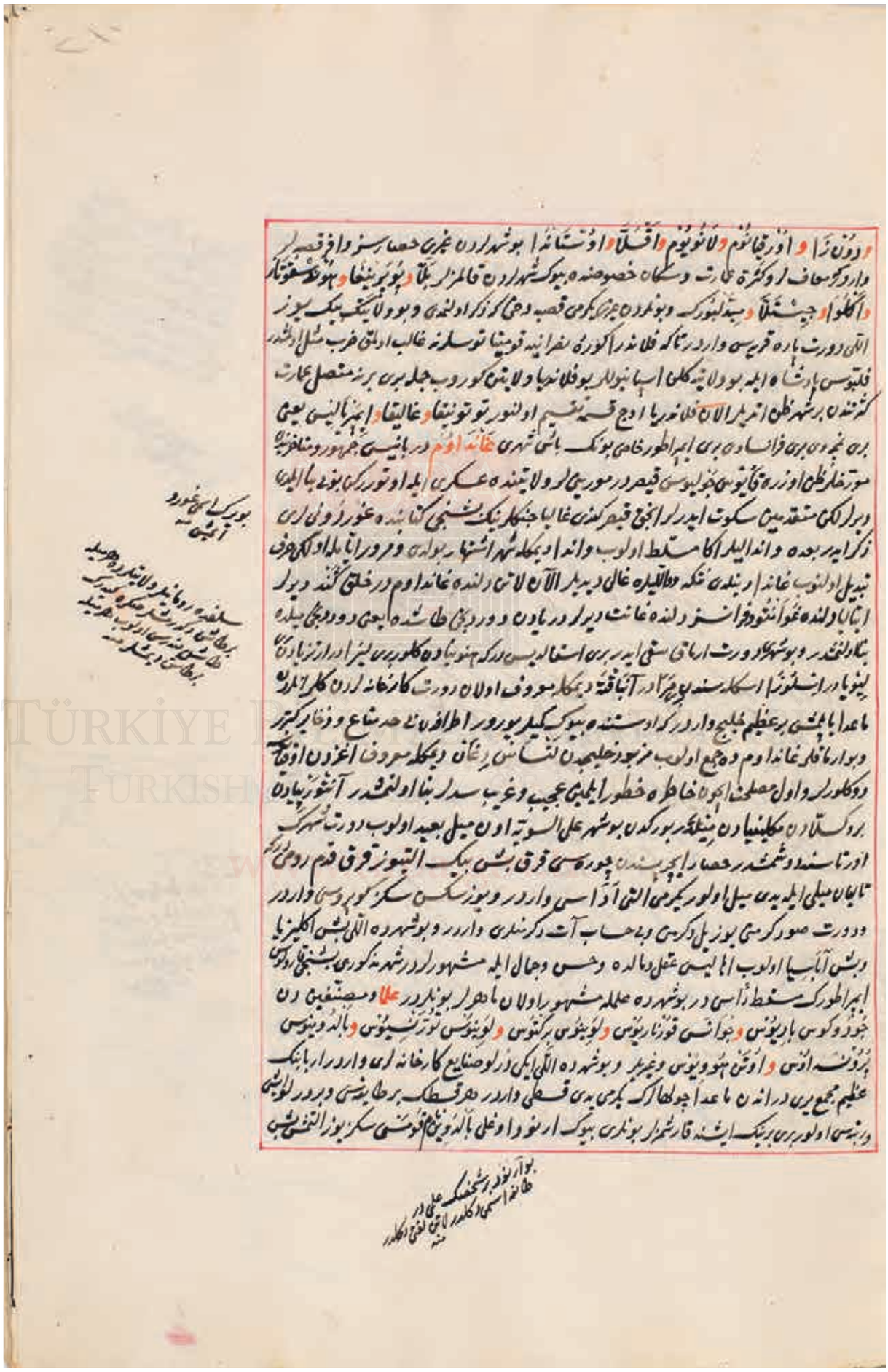

کیم کوندزیاچیدن باشی قالدرنزلر واندہ عظیم هزرچیلرلر اول اجلدن چوقلغی معتبر اولمغرلرکہ پروپرتیوس نام شاعر
قدیم شوایلہ پرتبلہ وصفا ایلدی مفہومی بوکہ شوایدن شکلی بوزولوب عمر فادہ وارر کندیلرینی ائی بلوب اقوار
ایدرلر اوکندیلری لوم ایدرلر لکن بلیلم بزہ سوء عارت غالب اولدی ویرلر لکن بوقدرجہ عذر بولورلرکہ ولا بنک ہوا سی
رطب ومحرک سودا اولدرشوایدن غیری مناسب استعمال ایدہ جک نسنہ اولمازتنکہ ہورا سیوس شاعر دیشدر
شوایلہ دفع غم ایدہ لکن تربیوس شاعرکہ بومشہور سوزیلہ عمل انگ اولی ایدی شعرکہ مفہومی ہیچ بر شی
افراط اولنمیہ رکدر دیو زمانہ اہل عرض اولانی بوقول ایلہ عمل ایدرلر دیو دیار خلقنک لباسی کندیلرینہ مناسب
وعظیم تجارت ایدرلر هرنسنہ نک تجارتنده مہارتلری وارر خصوصا بلجیقاکہ کثری تجارت وصنعتلہ مشہوردر
فصل ۷۲ در بیان فلاندریا قومیتا توسی فلاندریا اسمی کرچہ اوقدر قدیم دکلدر لکن یقینی اوزرہ وجہ
تسمیہ سی معلوم دکلدر وبعضلر آلمانزبورک یا اولندہ دیمیشلردہ سلفدہ براسکی شہرکی اسمیلہ تسمیہ
اولندی دیرلر وبعضلر فرانسا پادشاہلرندن فیلیپ دیونک قزقرنداشی لرینہ انک اوغلی فلاندربرک نامیلہ
اسمیلہ تسمیہ اولندی دیرلر مزبور فلاندربرک دورتیوزقرق بشی تاریخنده جیاندہ ایدی وبعضلر فلاندرانک
اولکی قومسی ایدیکونک فلاندر نامنده قاریسندن تسمیہ اولندی دیرلر وبعضلر روزکار وفرنجلرنده
فلاندرا دیمکلہ مشہور اولدی دیو یازیلر اقوبنده اولان اوقیانوسکہ موجلری دروزکار کبی شدتلی ہوبی
بوولانیہ غایتلہ مستطردر بیک دورتیوزقرق تاریخنده کرک تاراک کچیلرنده بوشرطلر بازیلردی کہ اکر دریا
اون بیلہ رک بتوتارلری بصارسہ بیع فسخ اولنہ حدود بوفلاندریاحدودی جنوبده آرتزیاوماتونیا وپیکاردیاکک
برطرفی ارسٹرقده ہنتونیا وبراباتیا شمالده اوقیانوس وکزی ایلہ ہولنڈیا غوداستقامتیسی اغزی کہ فلاندریانی زلانده یاکہ
فصل ایدرغربده اوقیانوس برتانیکوس یاخود جرمانیادکزی درساذ بوولانیک طول اوچ کونلک یولدر یعنی
استقامتیسی نہرندہ آنورسن ممتنہ کیدرکن یکی خندقدرک اوتوزمیل درعرضی یکرمی میل درادصافہ بو
فلاندریا ہواسی غایت معتدل وتارلاری منبت درخصوصا اوقیانوس ایلہ غایا کنارلری ایواوتلاقلری پرلرادلوب
اطرافندہ ات اوغلری زبون وطورغون طوارلری سوری ایلہ کترب برج کوتاول پرارده اوتلارلر فوری جانلانرو
مونس بسلنن حیوانلرک انی غایت لذیذ ولطیف اولورواتواع وحوشی وطیورچوقدر پیان جانورلری
ایسہ بی حابدر ررلاج وکلک وطاوس وقره طاوق وبزی قوشلر وفرت اوزره اولورو بوفلاندریا
خلقی سلفده غایت جنکاری ایدی بروقت جنکسز اولمیوب سیریا یحی شام وقدس پرو شلیم
واریحہ علم قالدرب فلیج جکیپ بلاد بوولانیک خندقلو حصارلو اوتوزشہری واردر اساسیسی بوغردر غاندادم کرکا
غاندہ دیرلر وبرقوجہ کہ اکا بزکہ دیرلر وایپرآ اکا ایپرہ دیرلر وانیسولاکہ اکمایل دیرلر ودرواقوم ودونزاقوم وقورتراقوم وآلہ آلدرا
رآلوشتوم وہولستاوتنرا سوندا وبرغلتوم وبتوبورقوم وسلوزا ودرون قرقا وغزاولنتا وبورزبورغوم و
راتوم وارکیسمودا وقورنا واندہ بورک وبنتوزا وبنجہ وجرارد یوسیوم وقاستللون

TÜRK TARİH KURUMU ARŞİVİ TÜRK TARİH KURUMU ARŞİVİ TÜRK TARİH KURUMU ARŞİVİ

لاتیاد لنوه
فلاندریا اوفلک فلاندریا
ازفلیمک پرد دکلدر

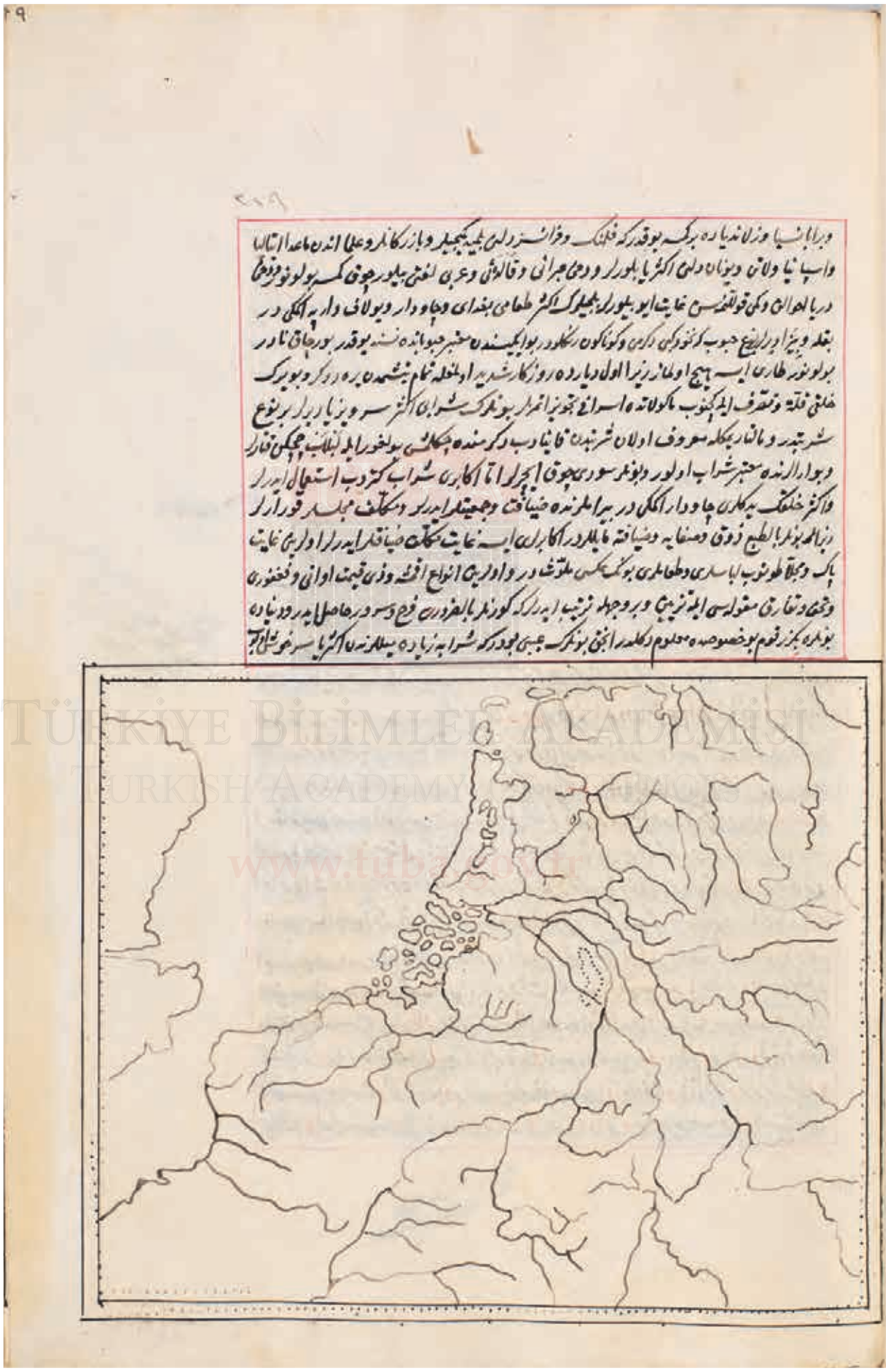

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tubav.gov.tr

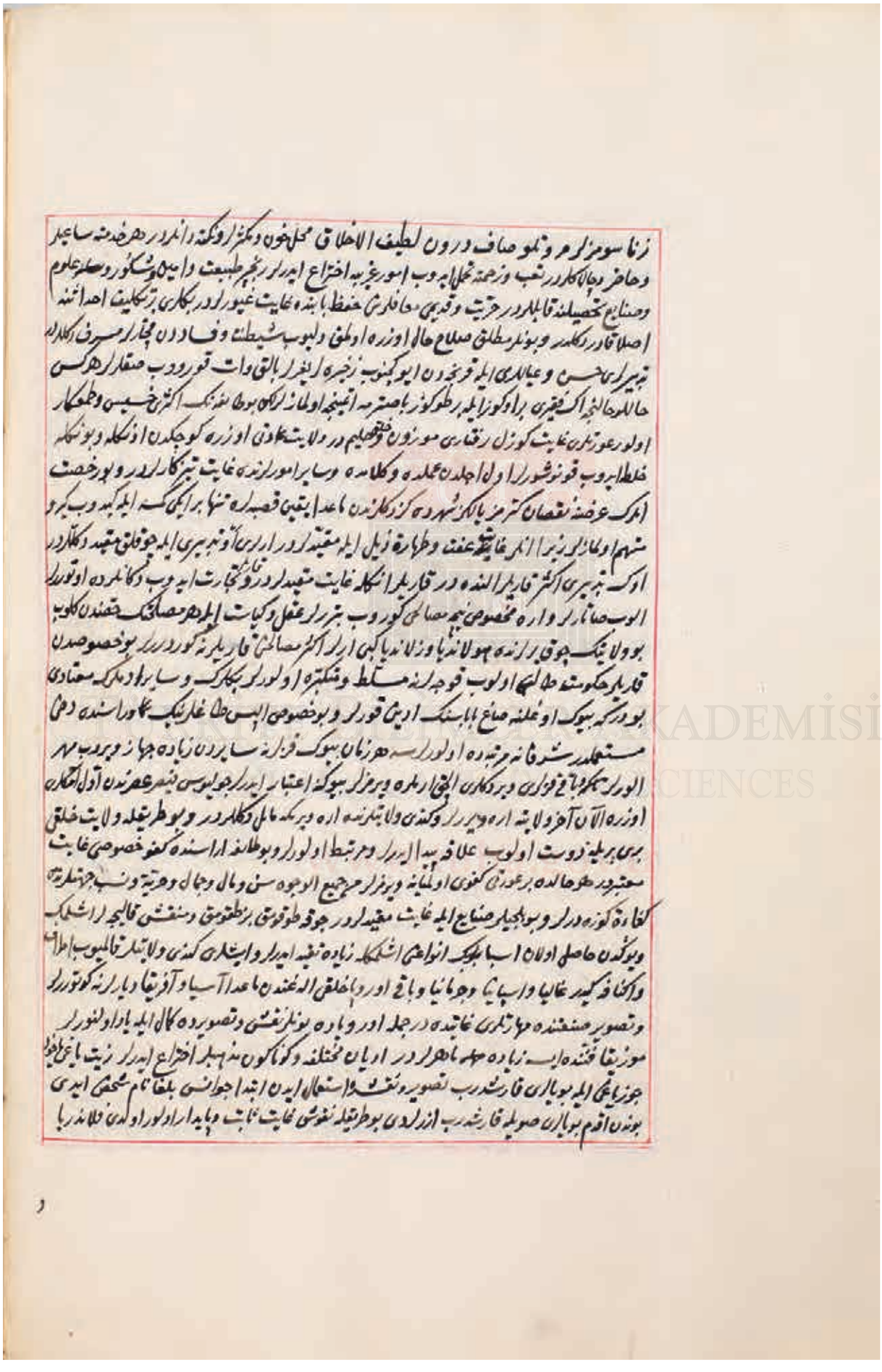

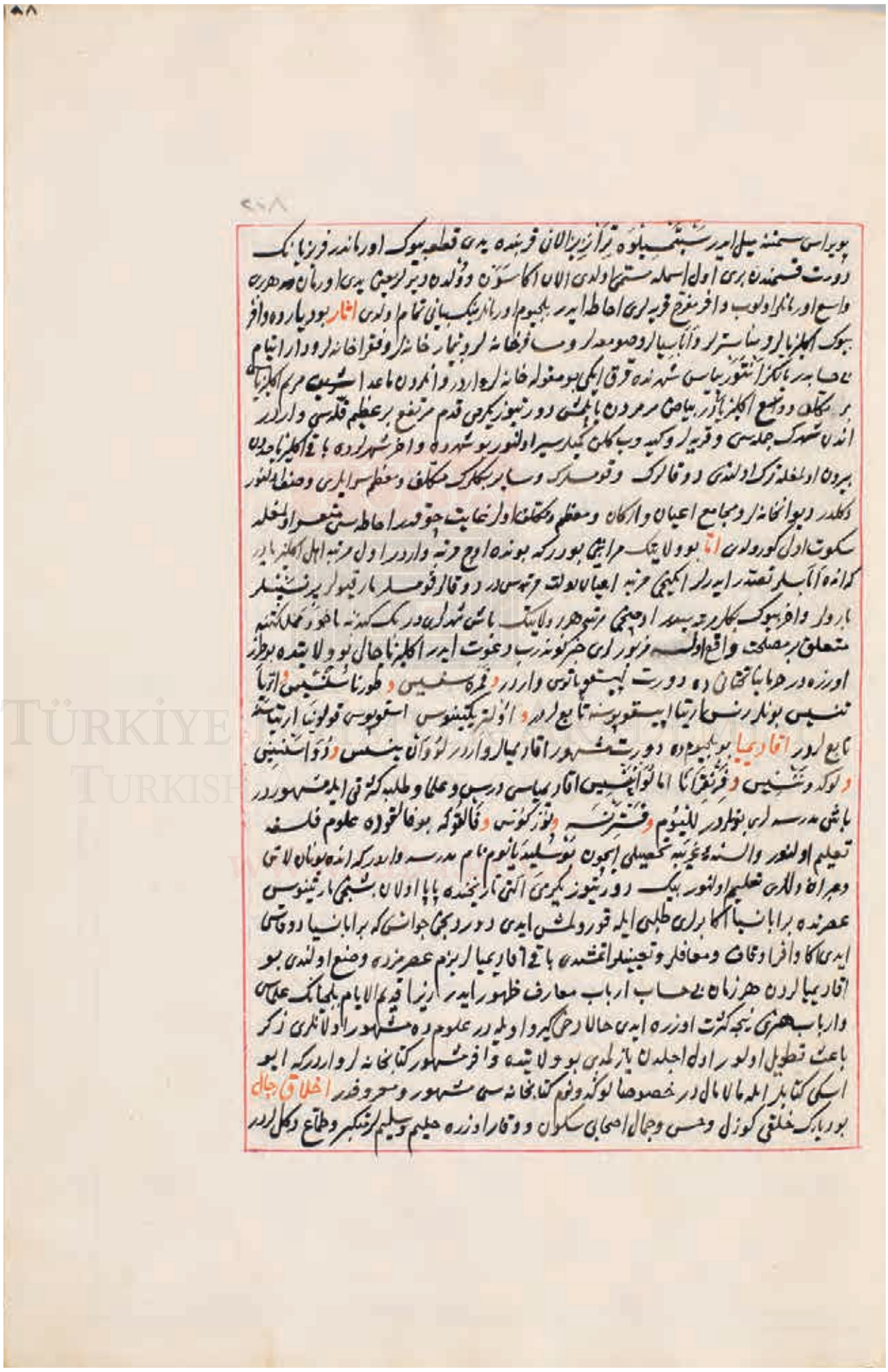

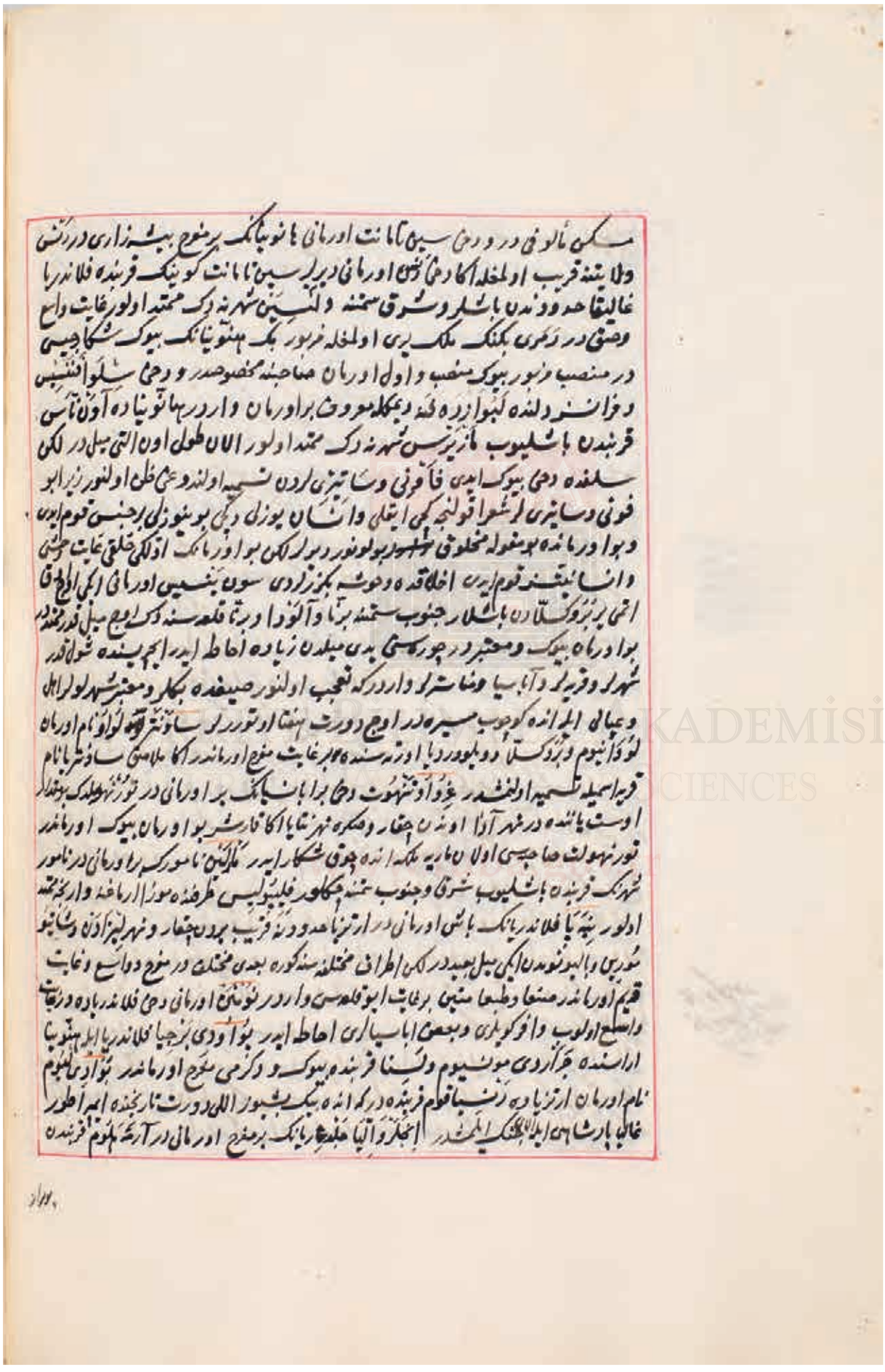

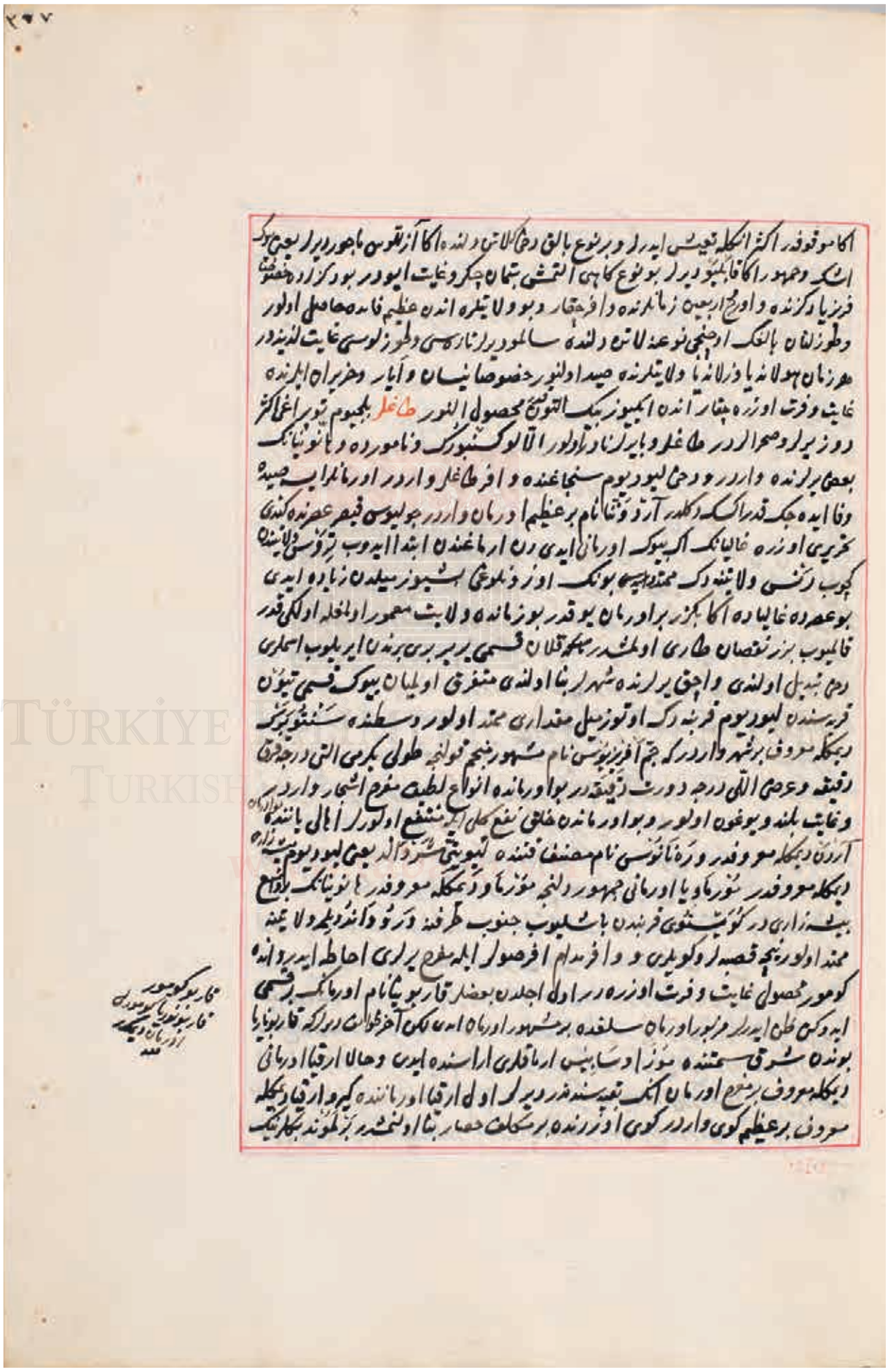

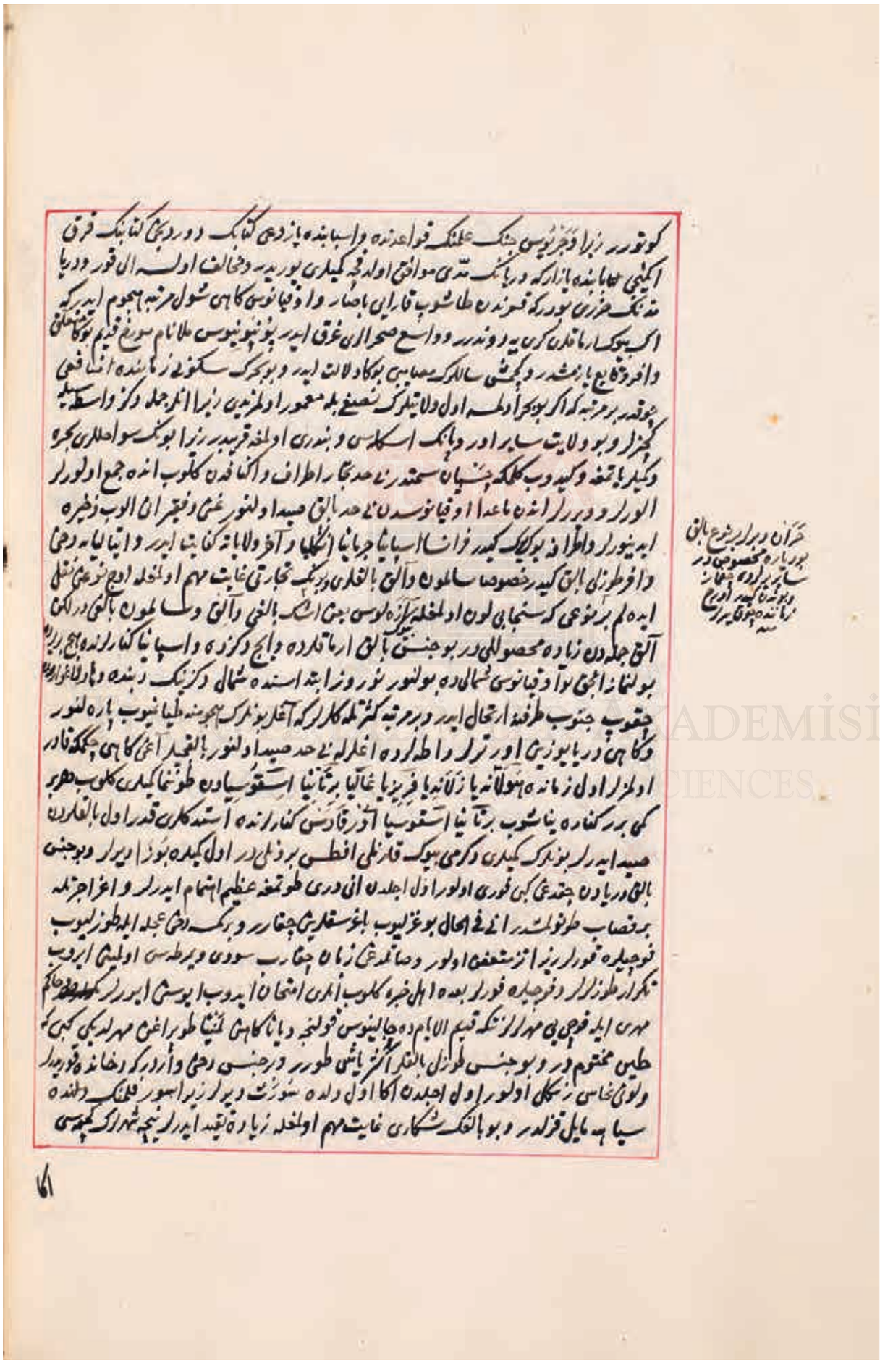

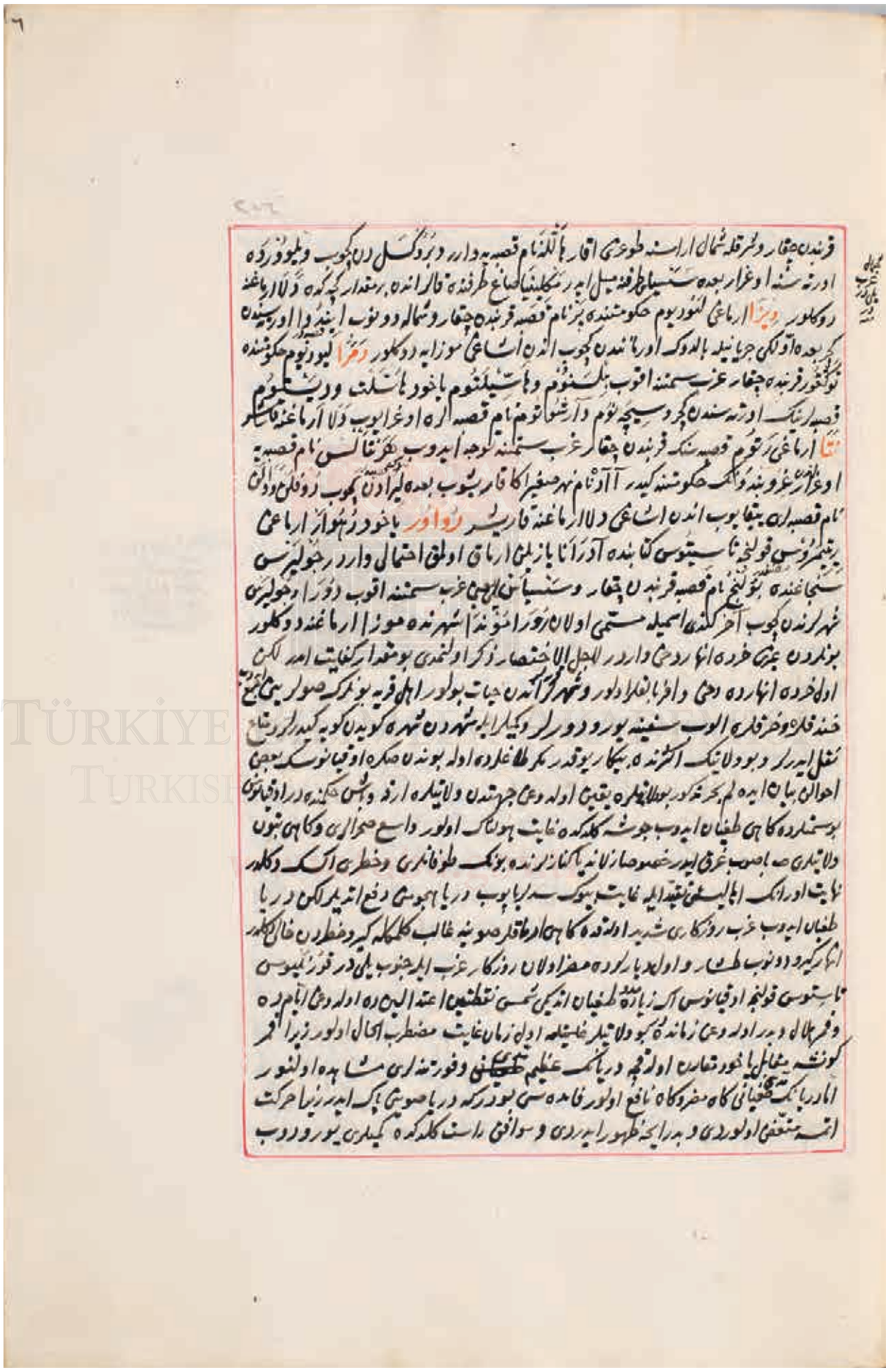

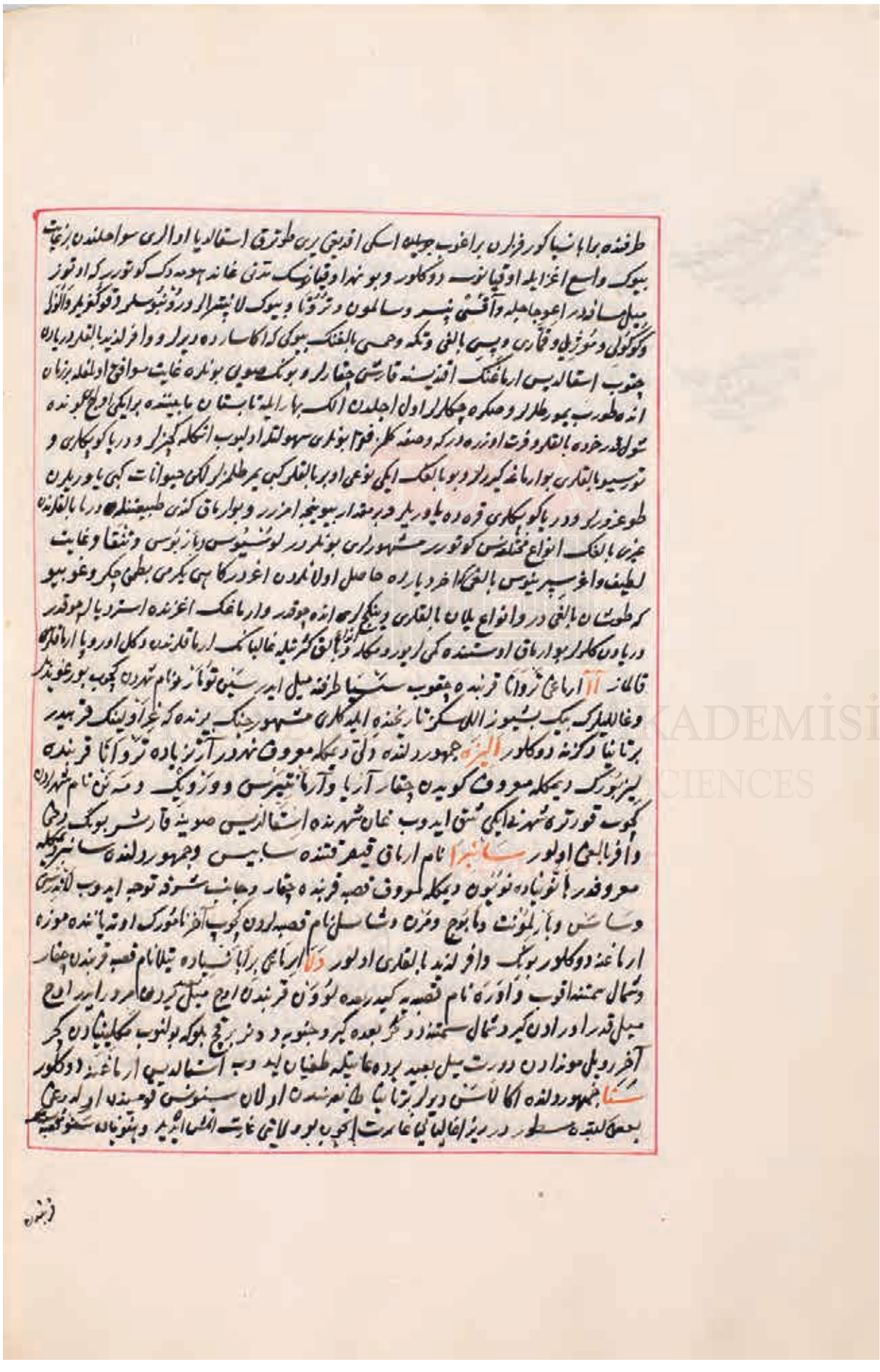

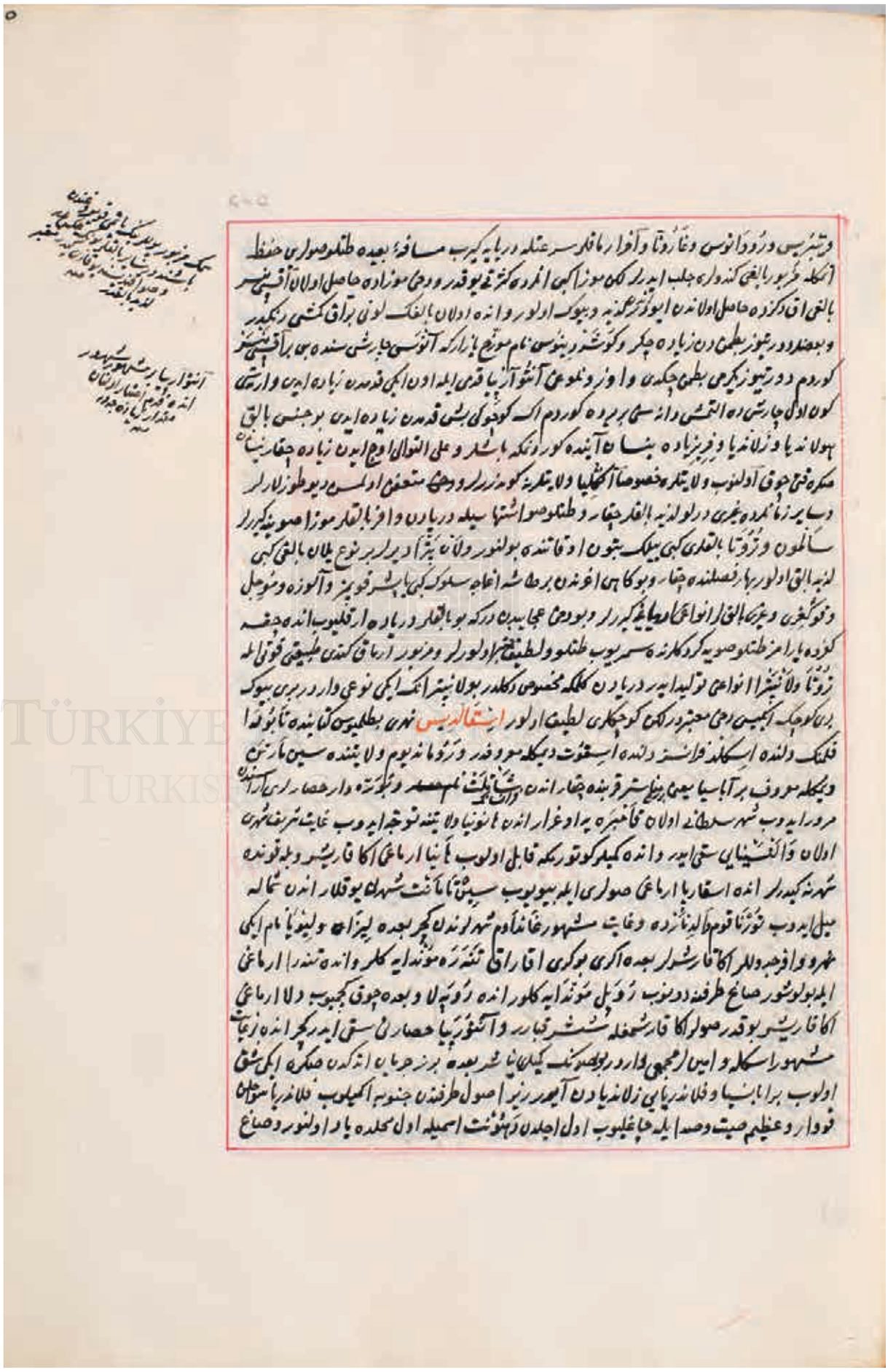

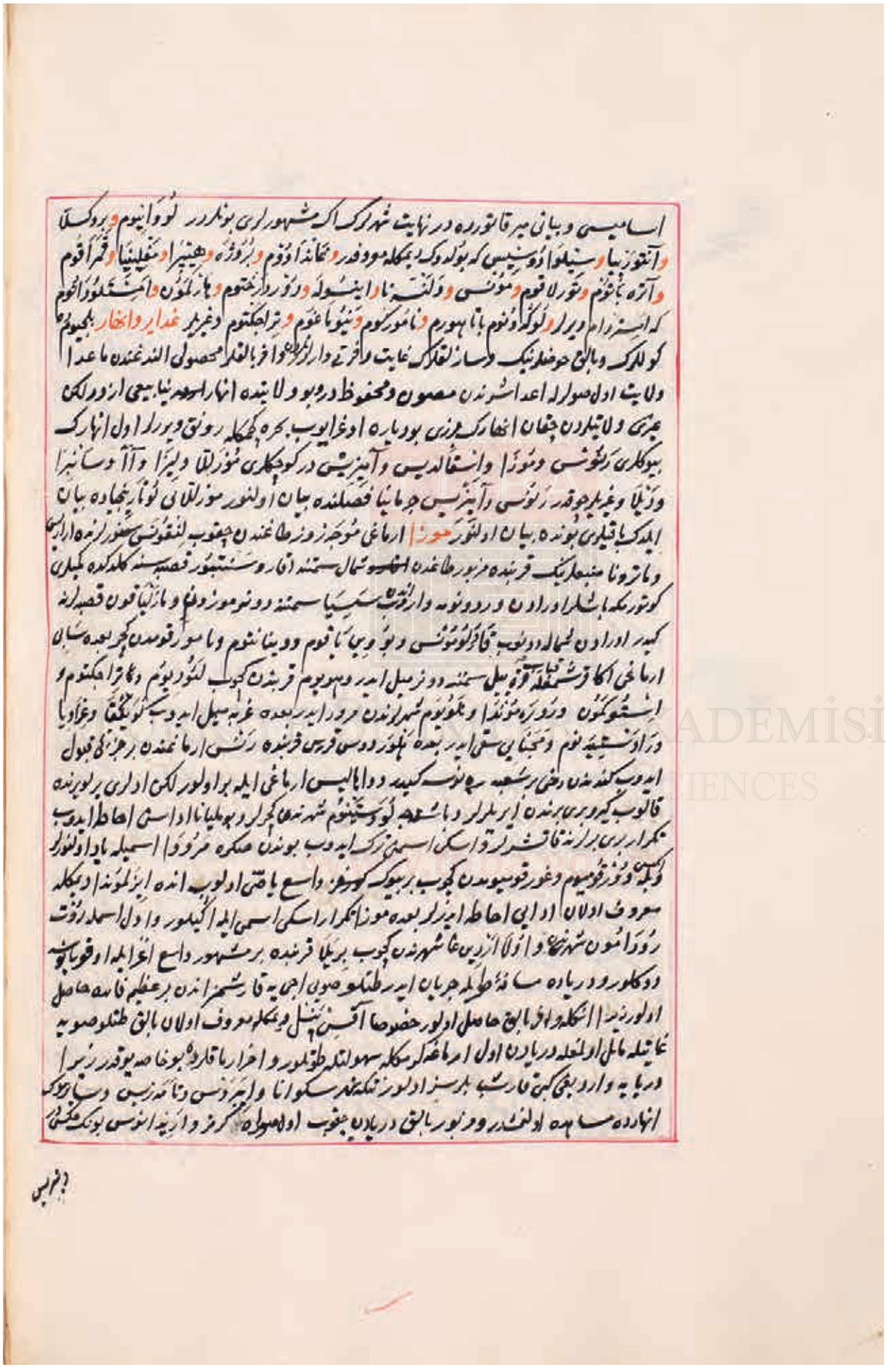

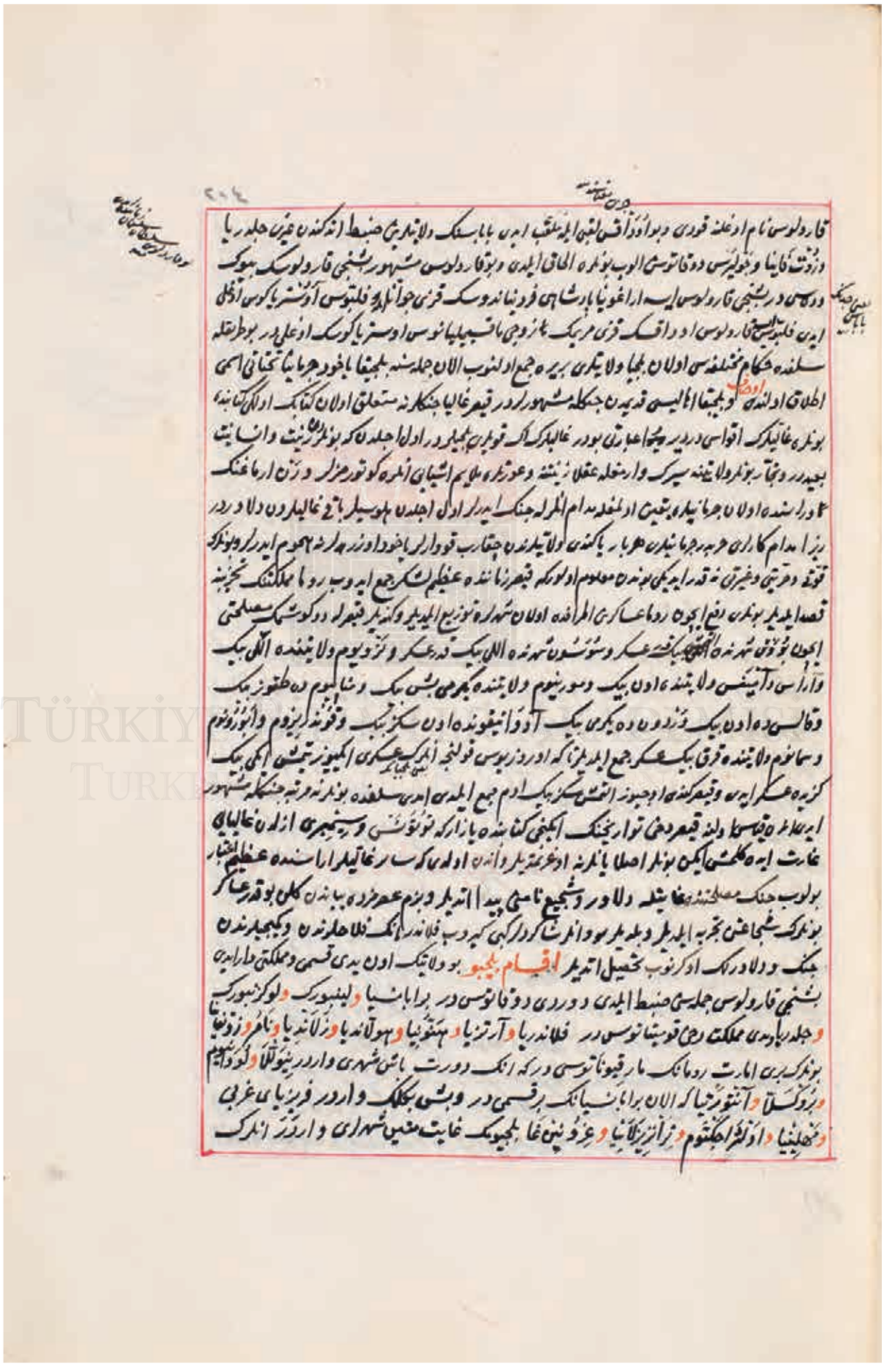

اولدی و بو عورتدن مارغاریتا نام بر قز وجود حکلوب باهی انس مملکنه وارث اولدی و بیک اوچیوز التمش طقوز
تاریخنده غائش شهرنده بورغونه یاردوقاسی فلیپوس والیسوزه واردی قربور فلیپوس تخاعلله مشهور
اولغین اودوقاس یعنی حرب لغتی الله ملقب اولدی و چنش یل عرسوروب بر وکسلا قرینده اولان باتاقصبنده
بیک دورتیوز دورت تاریخنده مُرد اولوب انی اولادی قالدی جوانس انتونیوس فلیپوس اوچی اوغلان
دوقا تارینا و مارغاریتا قزلر ایدی بونلرجلهسی تاهل ایدوب بابا ربیک مملکتی ارتر دیلر فاتارینا آوستوریا
دوقاسی لوئیولدوسه واردی ماریا سابودیا دوقاسی آمده اوغسی نزوج اتدی و مارغاریتای هولاندیا
و هاینوبا قومسی الدی آنتونیوس واژیوس بابا سنک و میتی ایله برابانیا ولوتاریجیا و لوتبورک
دوقاسی اولدی ولوکسنبورک دوقاسی اولان الیزه بدنام عورتی الدی واندن ایکی اوغلی اولوب بری
جوانس که هولاندیا قومسنک قزی جاقوبای نزوج ایدندی و بری فلیپوس که ایکیسی بله برابانیا دوقاری
اولدیلر انتونیوس ایسه کوچک قرنداشی فلیپوس ایله بیک دورتیوز اون بشی تاریخنده ضروانا صحراسنده
فرانسا ایله واقع اولان جنکده دوشدیلر بعده انتونیوس اولادی منقرض اولوب عجلدی جوانس بورک
مملکنه وارث اولدی و بو جوانس انتره پیدوس یعنی قورقماز لغتی ایله ملقب ایدی قرنداشلرندن بوک
اولغله بیک دورتیوز دورت تاریخنده بابا سنک برینه کچدی و قرنداشلری بینقوص اولغله وافر ولایتلره
نایل اولدی لکن بیک دورتیوز اون طقوز تاریخنده فرانسانک دوفینی اولان قارولوس انی نفاق
ایله قتل اتدردی و اولیان دوقاسی بوک قتلنه باعث اولدی زیرا اولنجه انکله عظیم عداوت انشیدی
انک دورت اولادی قالوب بر اوغل فلیپوس واریخ قزی مارغاریتا یله برابانیا و قاتارینای ترک ایلدی فلیپوس
بونوئوس یعنی صالح لغتی الله ملقب اولدی بکرمی اوچ یاشنده ایکن بابا سنک برینه کچوب بورغونه یا فلاندیا
و آرتزیا و سالینا و مکلینیا یکی اولدی بعده بابا سی اولدوریدیکی قارولوس ایله واوریلیان دوقاسی ایله
آراسی شهرنده بار یشوب اوریلیانس دوقاسی بکری بش سنه قالدیغی انکلیس جنسندن قورقارب قز
قرنداشی مارغاریتای اکاویردی وانک ایچون انکلیسه فدا ویردی و بو فلیپوس نامور قومس اولان
تیوروریق و فاتندن صکره نامور قومیتا نوسنه نامل اولدی و عمیسی فلیپوس وفاتندن صکره برابانیا
ولوتاریجیا و هاینوبورک دوقاسی اولدی و جاقوبا و فاتندن صکره هینوبا و هولاندیا و زلاندیا و فریزیا
قومسی اولدی و آلتمش عمیسی آنتونیوس قاریسی اولان الیزه بدفوتندن صکره لوکزنبورک دوقاسی
اولدی و بو طریقله غایت واسع و مالدار ولایتلر فلیپوس الله کبردی اول ولایتلر بونلردر بورغونه یا قومیتا تی
و بورغونه یا دوقاتوسی و برابانیا و لیژ بورک و لوکزنبورک و فلاندریا و آرتزیا و هینوبا و هولاندیا و زلاندیا
و نامور و فریزیا و مکلینیا و ایپر بوم مارقیوناتوسی و بورتوغال پارتساسنک قزی ایزابلا یی نزوج ایدندن
بنش ایکی یل صکره اولوب بیک دورتیوز التمش بدی تاریخنده وفات اتدی بو قدر ولایتلر واریث اولان

روفن ایرلی ماولاچی
قوللان زاده یدیرلر

قاردولی

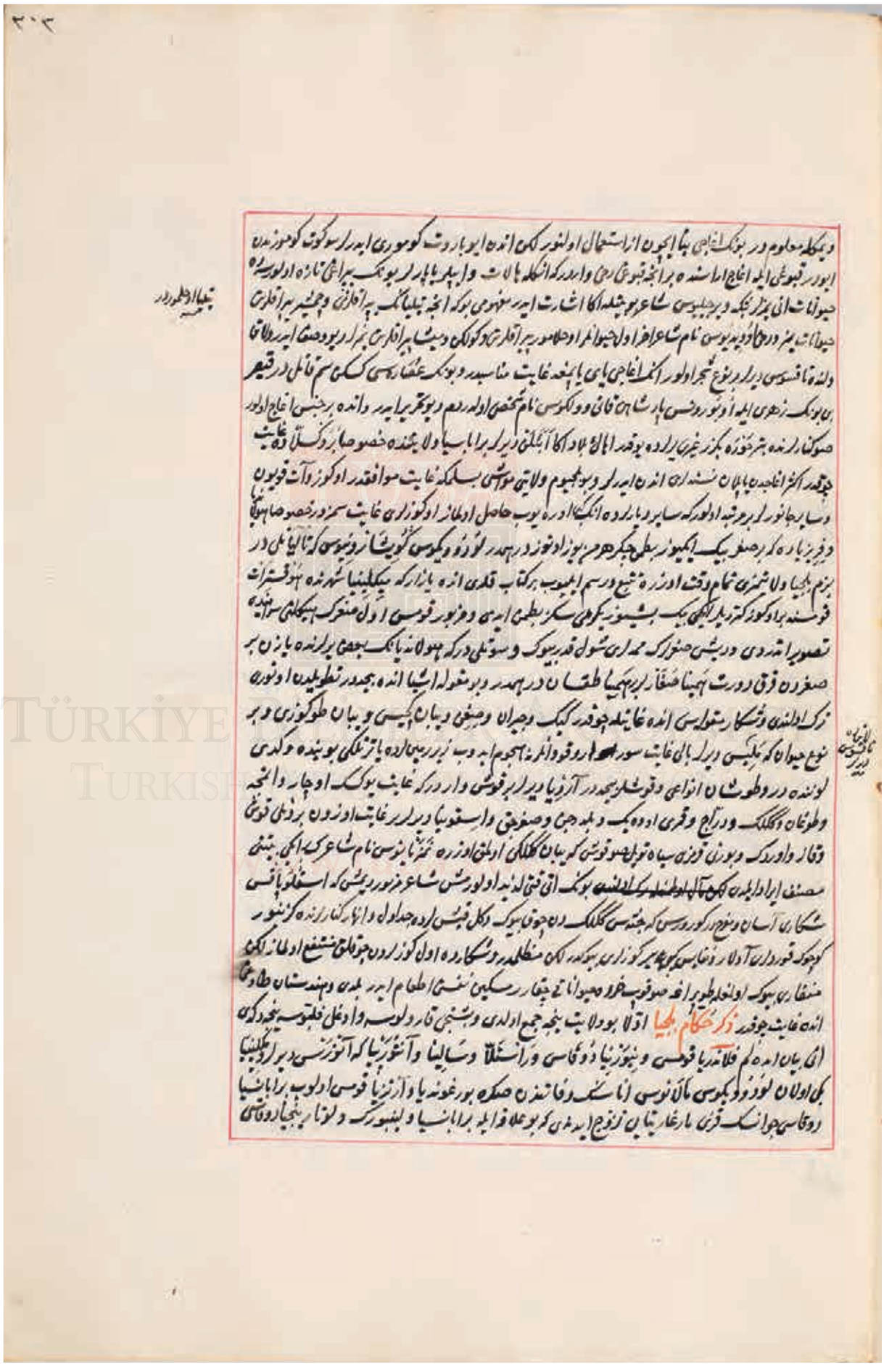

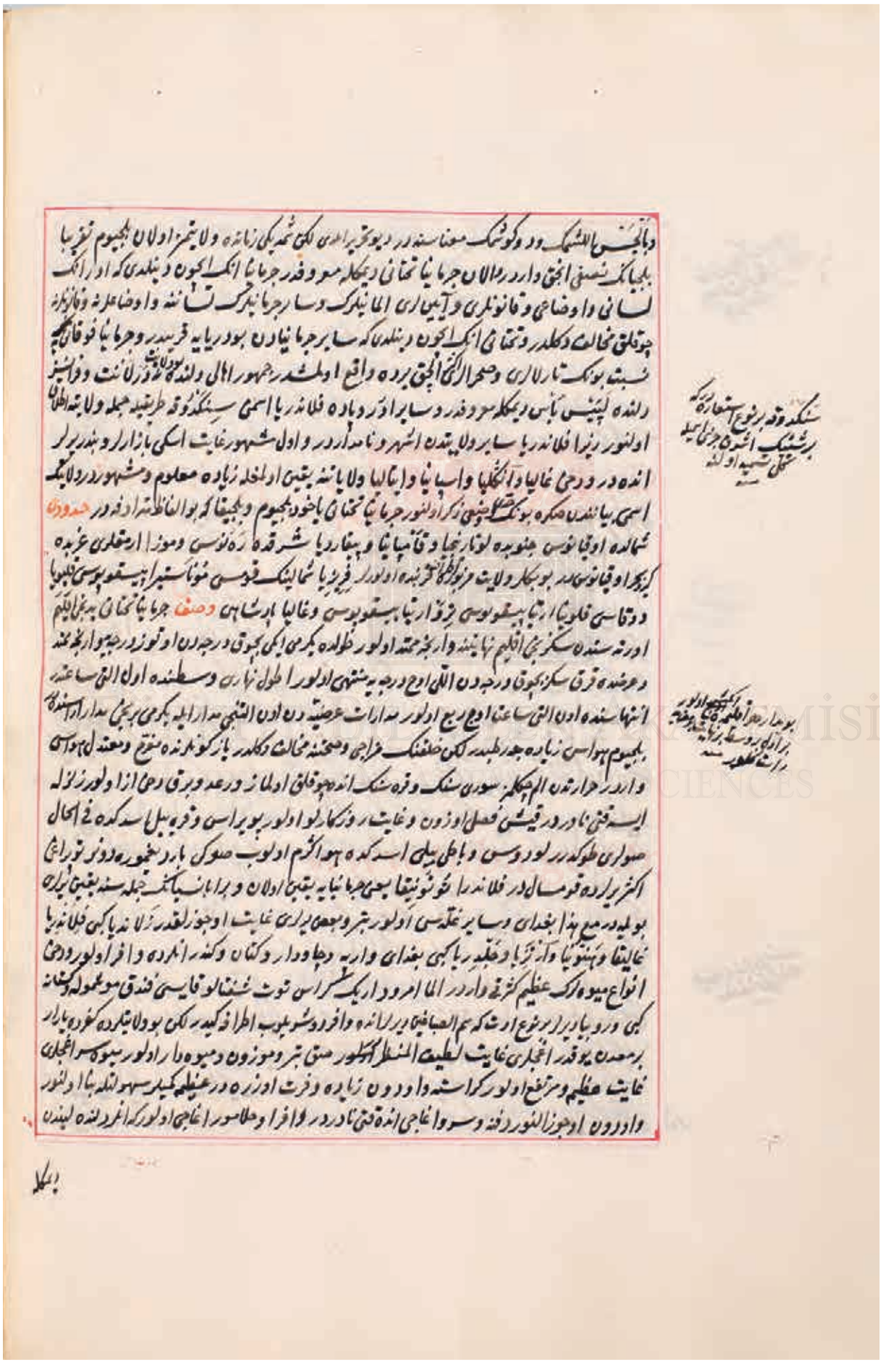

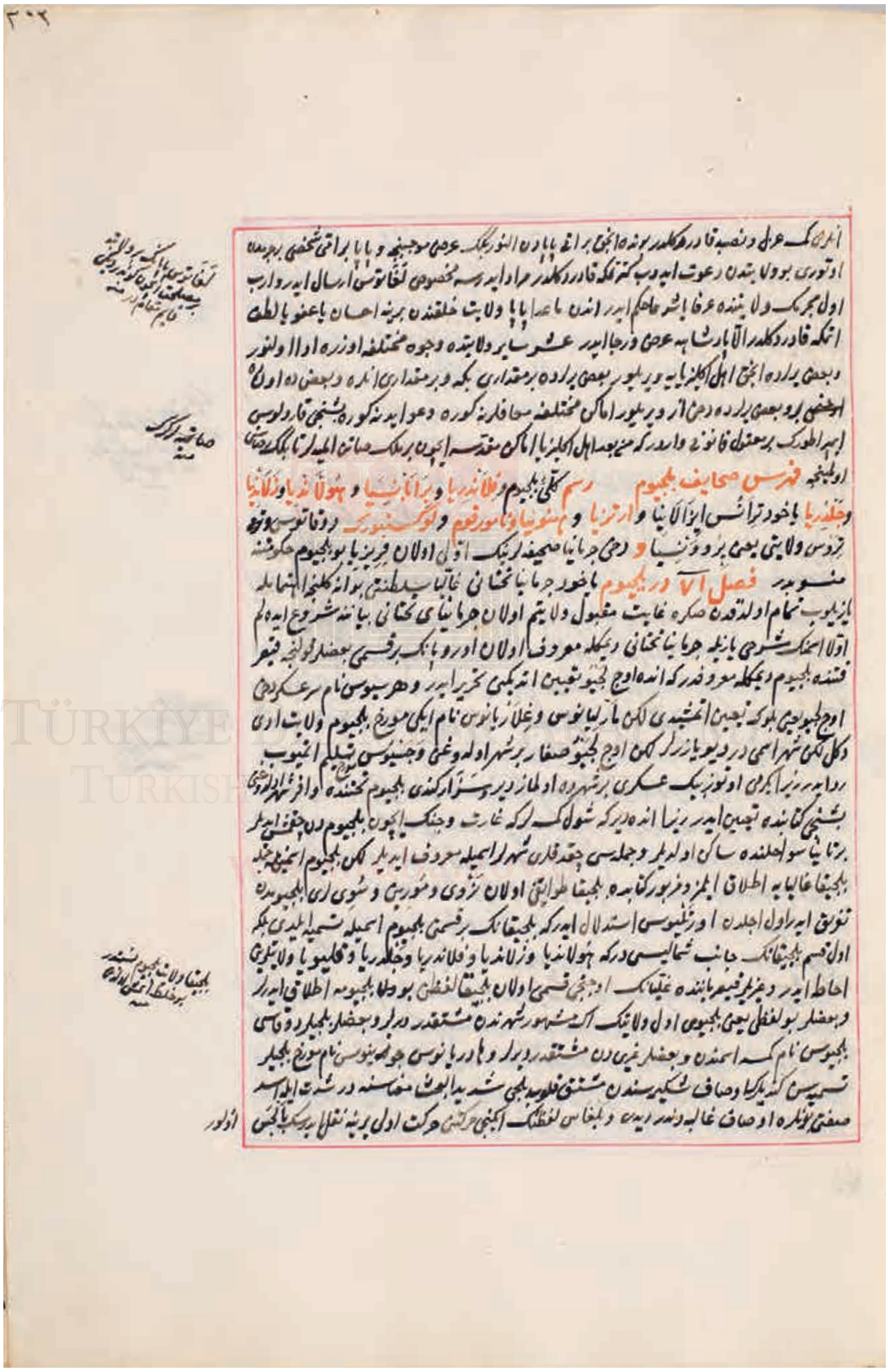

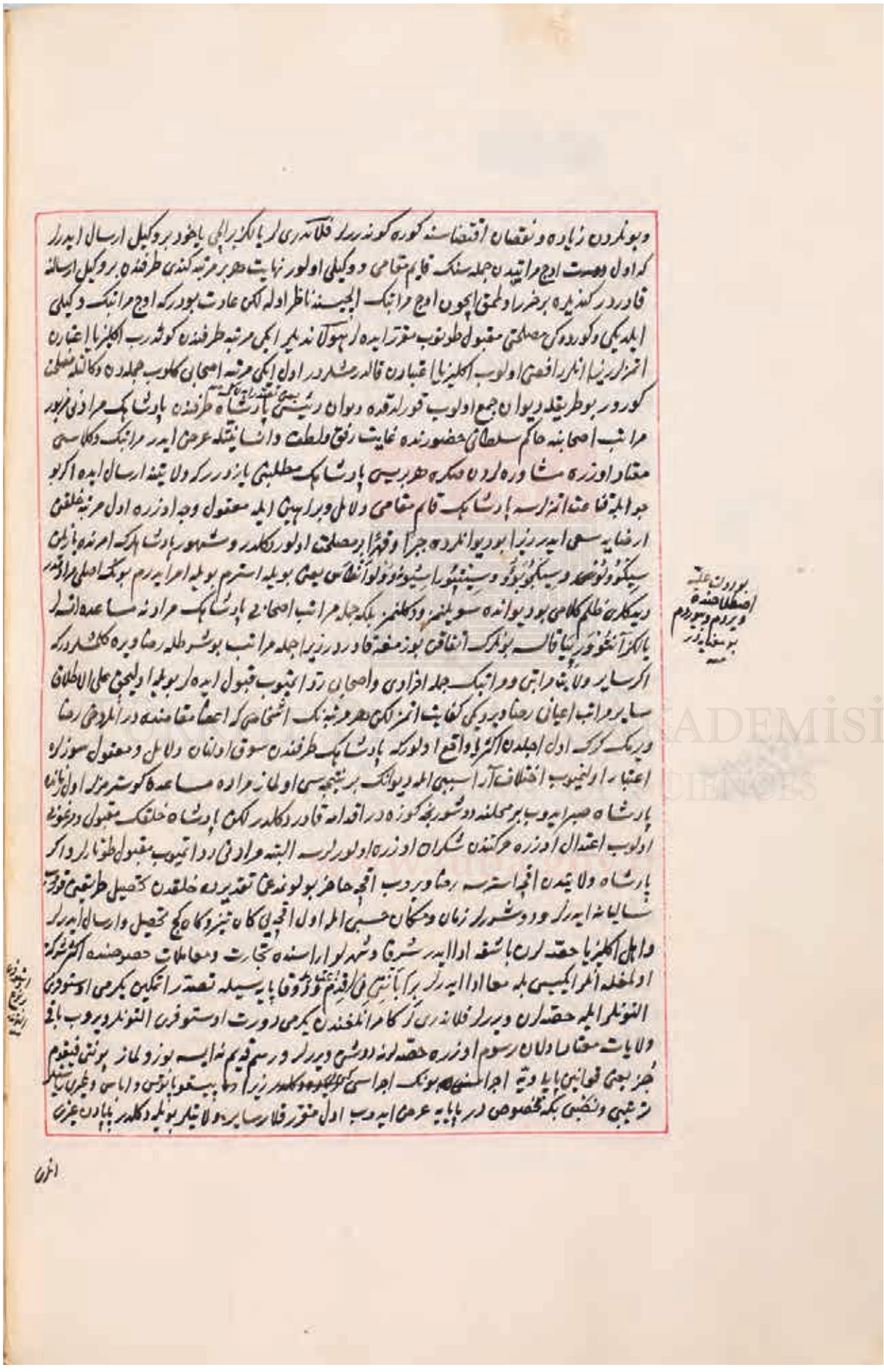

بوره قمون دیمکله معروف اولان شریعت عامه قانون کلی ایله حکم ایدرلر لکن بعض یرلرده اولان جزئی قانونلره دخی
رعایت ایدرلر و بو مقوله قانونلر قتی چوقدر و دخی پادشاهک اوامری معافلره مخالف اولمدیغی تقدیرده سایر
شرایعدن تقدیم اولنور لکن پادشاهک اوامری ندا اولنمازدن اول دیوانده اوقنور و دیوان اربابی
اول خصوصده مشاوره ایدر و اگر مکتوب شرایعه موافق ایسه قبول ایدوب قید ایدرلر اولمازسه
قبول اتمزلر بو محکمه دیوانلرندن ماعدا پادشاهک قایم مقامی هرسنه هر بر ولایته بعض حاکملر ارسال ایدر
که محاسبه جی وظیفه سنی ادا اتدرب پادشاه محصولنک محاسبه لرن و ولایت احوالن تفتیش ایدوب تکرار
کورورلر خصوصا برابانسیا ولایتنده که انده پادشاهک اماکن مقدسه یه مخصوص تسلطی واردر اندن
اوتوری اکلیزیالرک و مناسترلرک و فقرا خانه لرک محصولنی محاسبه یه چکوب تفتیش ایدرلر اگر خلاف معقول
برخرج اولدوغن کشف ایدرلر سه باشی دیوانه عرض و نقل ایدوب اول کمسه نک محکم حقندن کلرلر و الحاصل اگر
هر بر ولایتک و شهرلرک باشقه قانونلری واریسه لکن حکومت عالی و عدالت اجراسی پادشاهدن صادر
اولور و اکا راجع اولور و سایر خادملر پادشاهه امین اولمغه یمین ایدرلر **احوال عسکر** صلح زماننده پادشاهک
بر مخصوص عسکری یوقدر الا سرحدلرده محافظ ایچون بر قچ بلوک طورر و غایت حفظی مهم اولان یکرمی التی
قلعه یی حفظ ایدرلر و قدیمدن قورولمش اتلو عسکری حالا موجوددر قارولوس خامس بیک بشیوز
قرق یدی تاریخنده انی عاقلانه تجدید و اصلاح ایلدی بونلره جمهور دلنده بانه اوردیز دیرلر یعنی عادت
بلوکلری اوچ بیک گزیده اتلودن زیاده اولمزلر اون دورت بلوکه تقسیم اولنوب ولایاتک باشی
بکلرنه قوشیلورلر و بونلرک دخی مخصوص کتخدالری و ضابطلری و خدامی واردر و بو اون دورت بلوک
اوزرنه بر مخصوص عسکر مفتشی واردر پادشاه طرفندن بونلره علوفه ویرر و سلفده آرتمولیکمان
بو خدمتده ایدی و دخی صلح زماننده پادشاهک حاضر دونماسی یوقدر لکن سایر اسکله لرده
وافر کمیلر حاضر بولنمغله ضرورت زماننده استدیکی قدر کمی طونادر یعنی کمی صاحبندن سفینه یی الوب
کندی مالی ایله طونادر و صاحبنه تحملنه کوره اجر ویرر اول مصلحت ایچون امیرال دیمکله معروف دریا
و دونمانک بر باشی قپودانی واردر [illegible] هورنتسیس بر زمان قپودان ایدی و بو قپودان جنک
زماننده النان غنایمک و سایر گرفت اولنان اموالک و پادشاه اذنیله دشمن ولایتندن کلن
متاعک کمرکندن حصه واردر و بازرگانلره دشمن ولایتنده تجارت اتمک ایچون ویریلن اذنی امیرال
امضاسی ایله مقرر اولمدن اجرا اولنماز و بازرگانک متاعی گرفت اولنور و دخی غایت معتبر
بر خدمت واردر که طوپلرک و جبه خانه یه متعلق اولان اشیانک حاکمی در جمله سلاح قسمی انک
تصرفنده اولور بر شهر فتح اولندقده باقرادینی جمله انکدر و بو مقوله جبه خانه و سلاح و طوپ الاتی
ملکلینیا شهرنده حفظ اولنه کلمشدر و التون پوستنک سواری اولان غلایون بکنه سابقا بو خدمت

اصم لنمش

KADEMİSİ SCIENCES

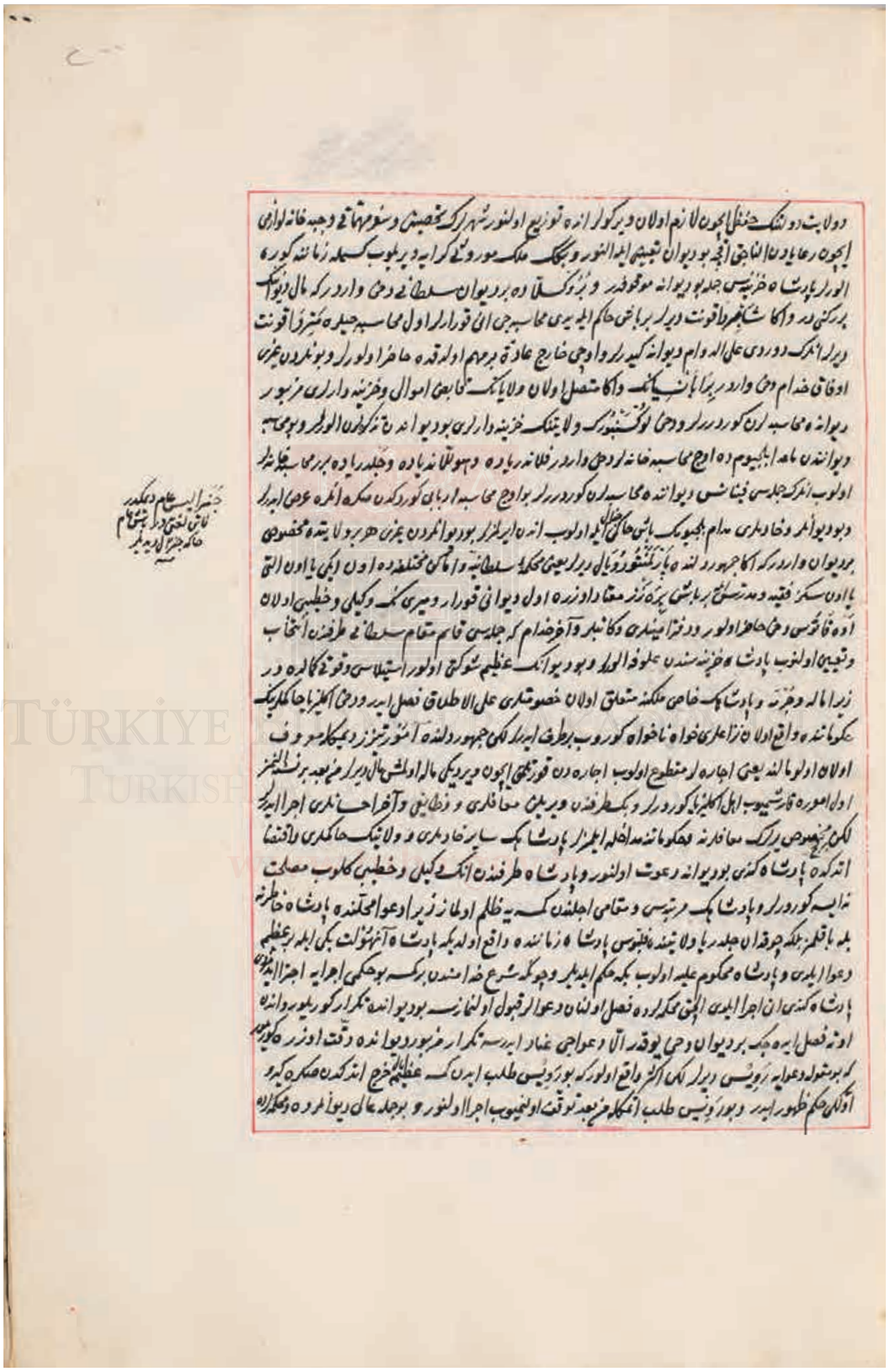

فصل ۷۰ در بیان بلجیقوم یعنی فلمنک اسپانیا پادشاهنک حکمنده اولان غالیانک قسمنی
فرانسا مملکتنک بیاننده وضع اولنان ترتیب اوزره بو محلده ذکر لازم کلدی اولا غایت فاضل دومینیکوس
آبوزمانیادن اخذ ایلدکم بلجیوم تحتانی سیاستنه متعلق اخباری مطالعه ایدنلر خاطریچون تحریر ایدوب
بعده ولایتلری وحکومتلری رسم وتعداد مسلکنه کیده لم بورغونیا بکلرینک عصرنده بلجیا سیاستی
بو منوال اوزره ایدی جولیوس قیصر قولنجه غالیانک جمله سی بلجیقا وسلتیقا وآکوتانیقایه تقسیم اولنور
بلجیقانک نصفنه قریب یری برقچ ییلدن برو اسپانیا پادشاهنک حکمنده در نصف اخری که پیقاردیا و
قامپانیا ولوزماندیا کرچه بو ایکیسی بلجیقومدن دکل ایسه لر فرانسا النده در ودخی لوتارینجیا وجولیا واقلیویا
وتراوس آرتیا پیسقوپاتوسی وموغونس ارتیا پیسقوپاتوسی وقولونیا ارتیا پیسقوپاتوسی ولیودیوم
اپیسقوپاتوسی واخر ولایات غالیانک مزبور قسمنه منسوبلردر جولیوس قیصر قولنجه بو بلجیقاده
حاصل اولان عسکر اوبر غالیا عسکرندن مشهور ودلاور در تا که انک قیصر زماننده دکل بلکه بزم زمانمزده

جنک

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

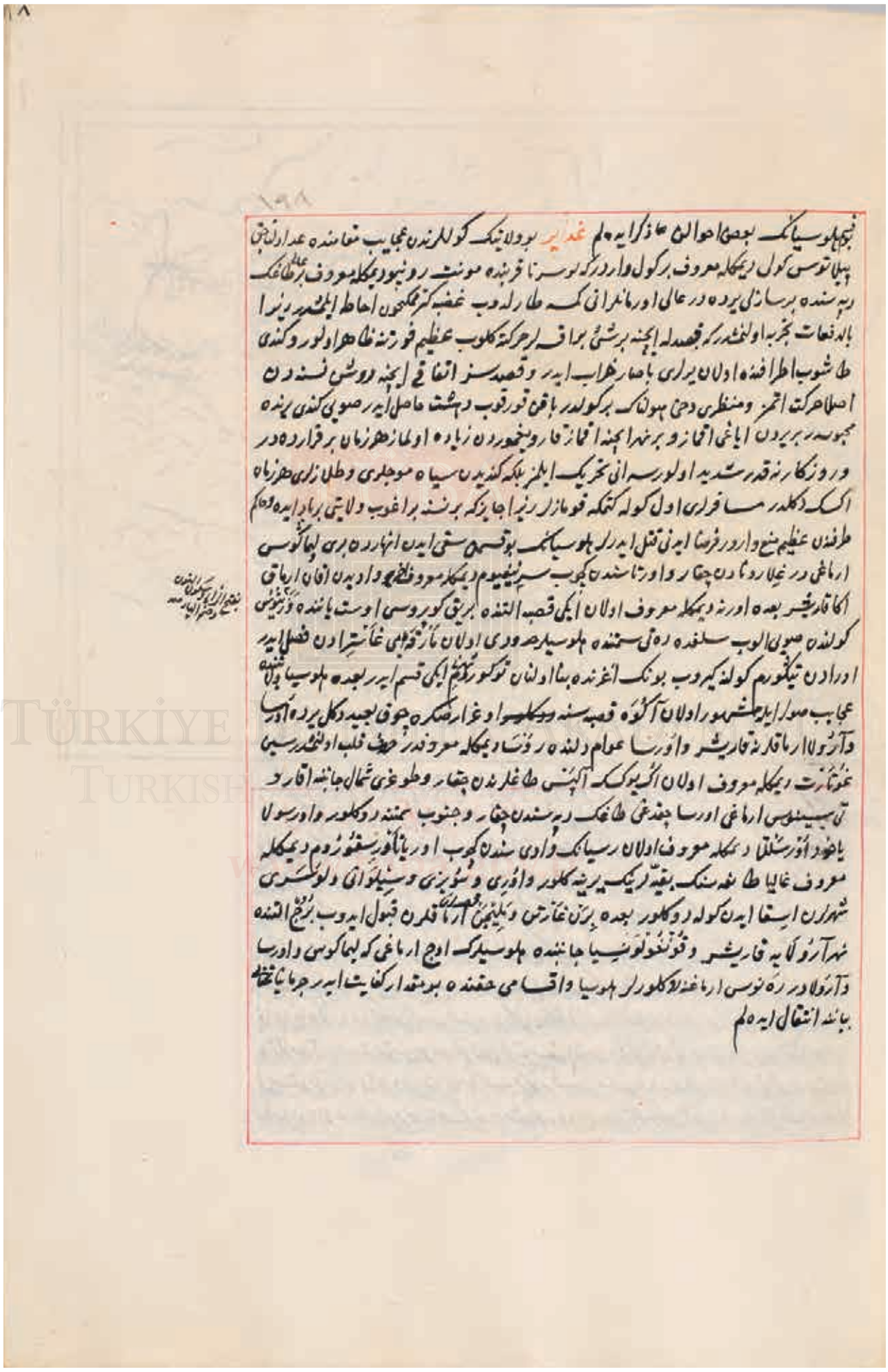

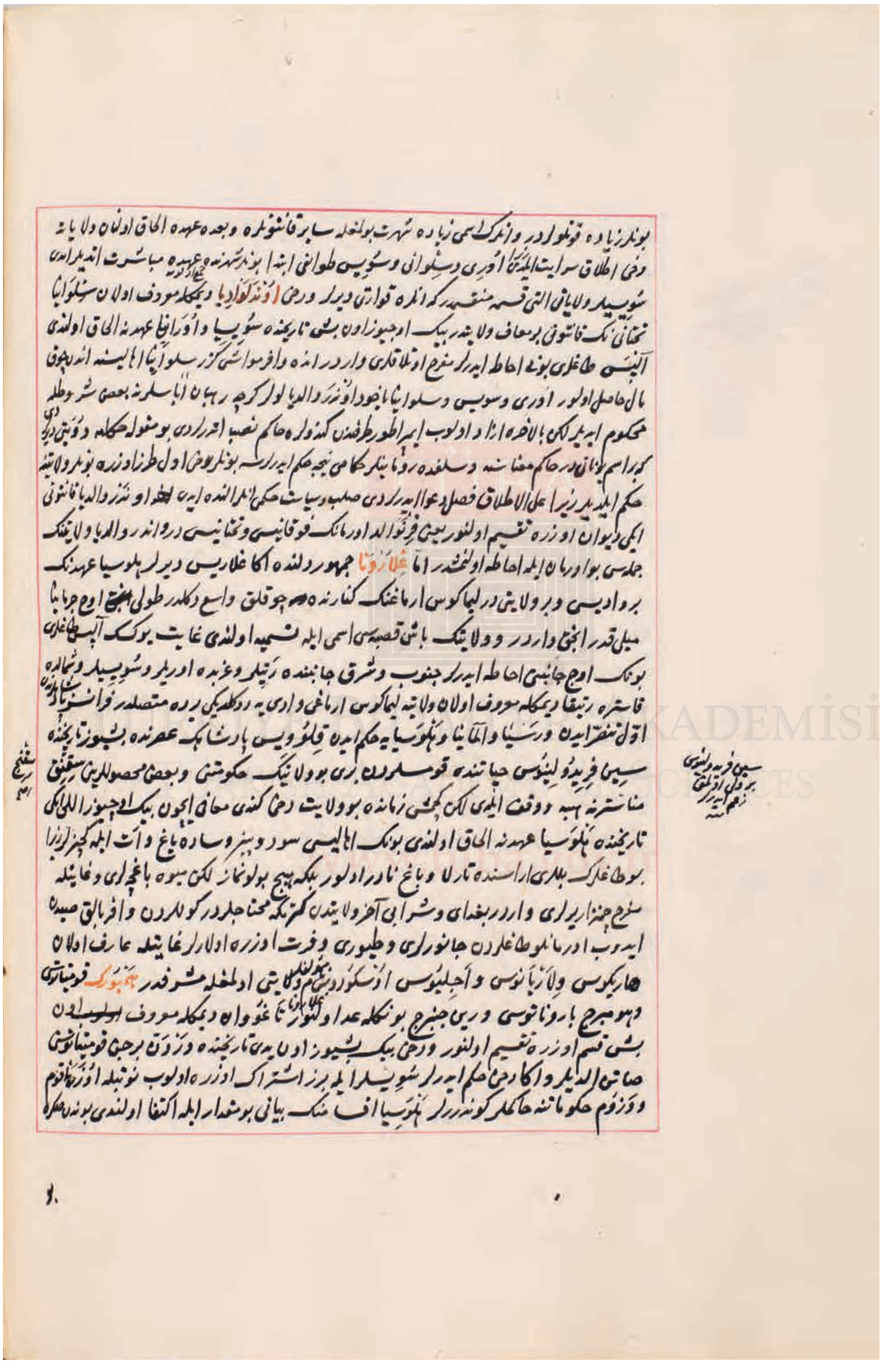

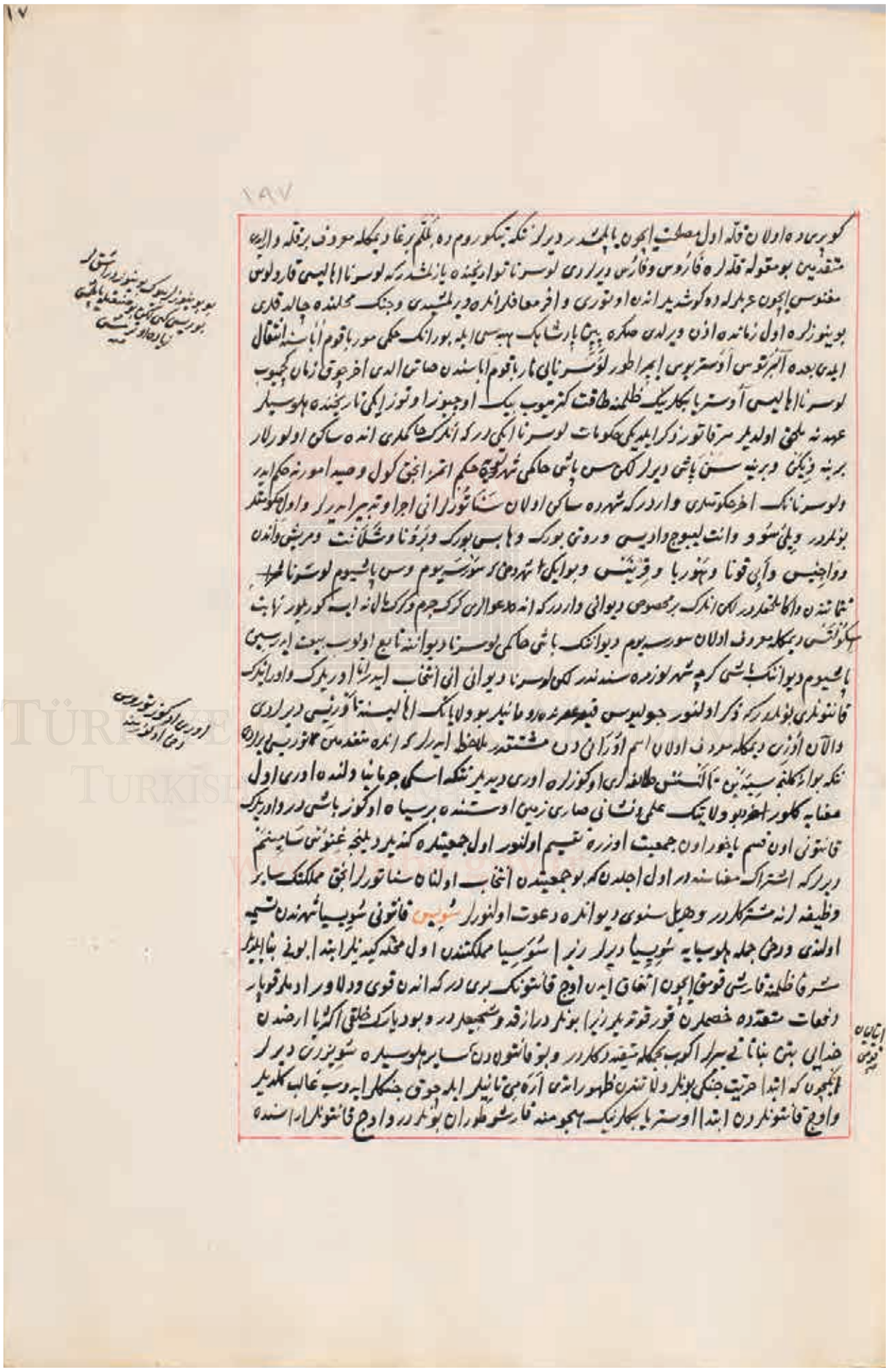

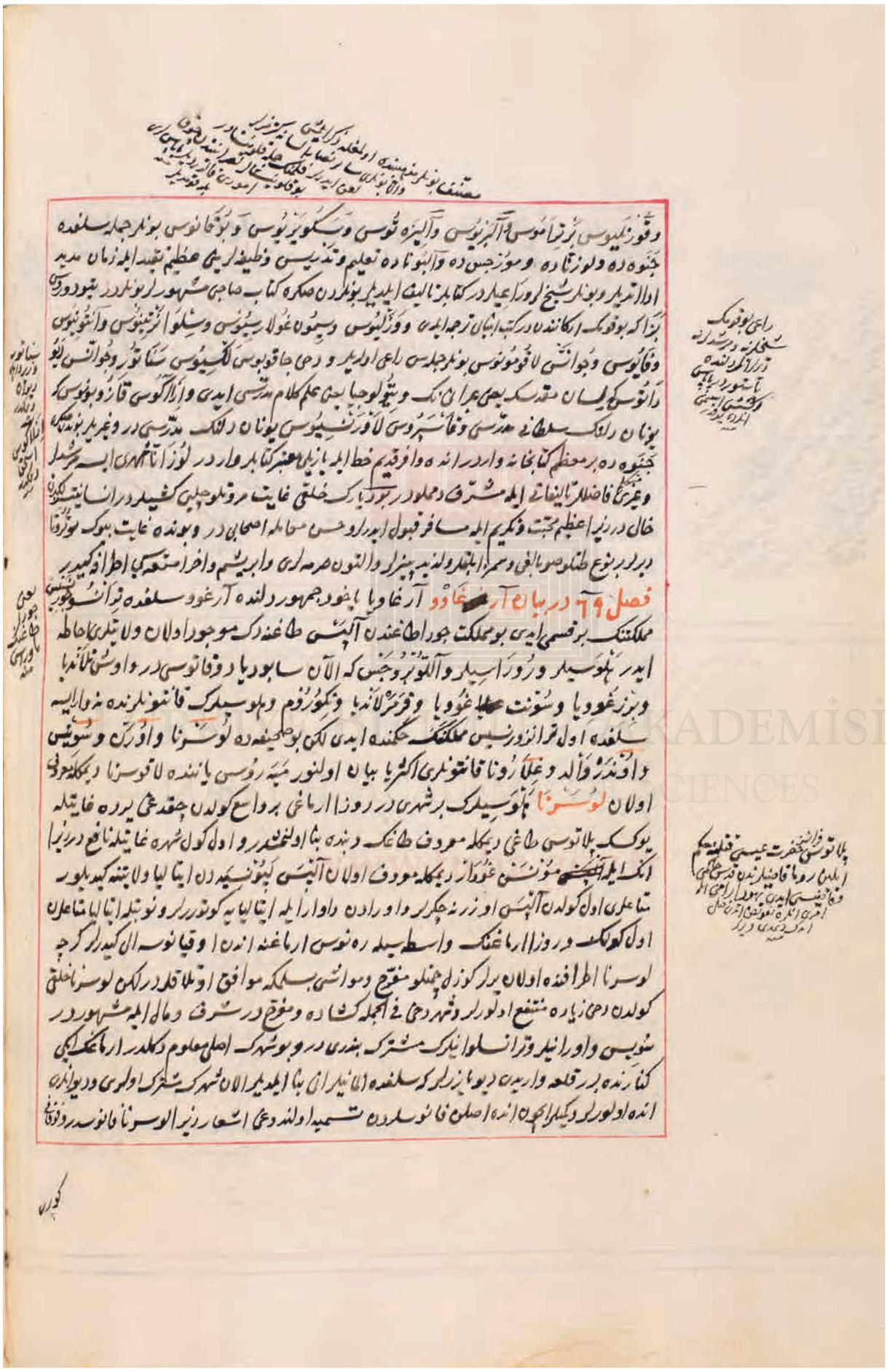

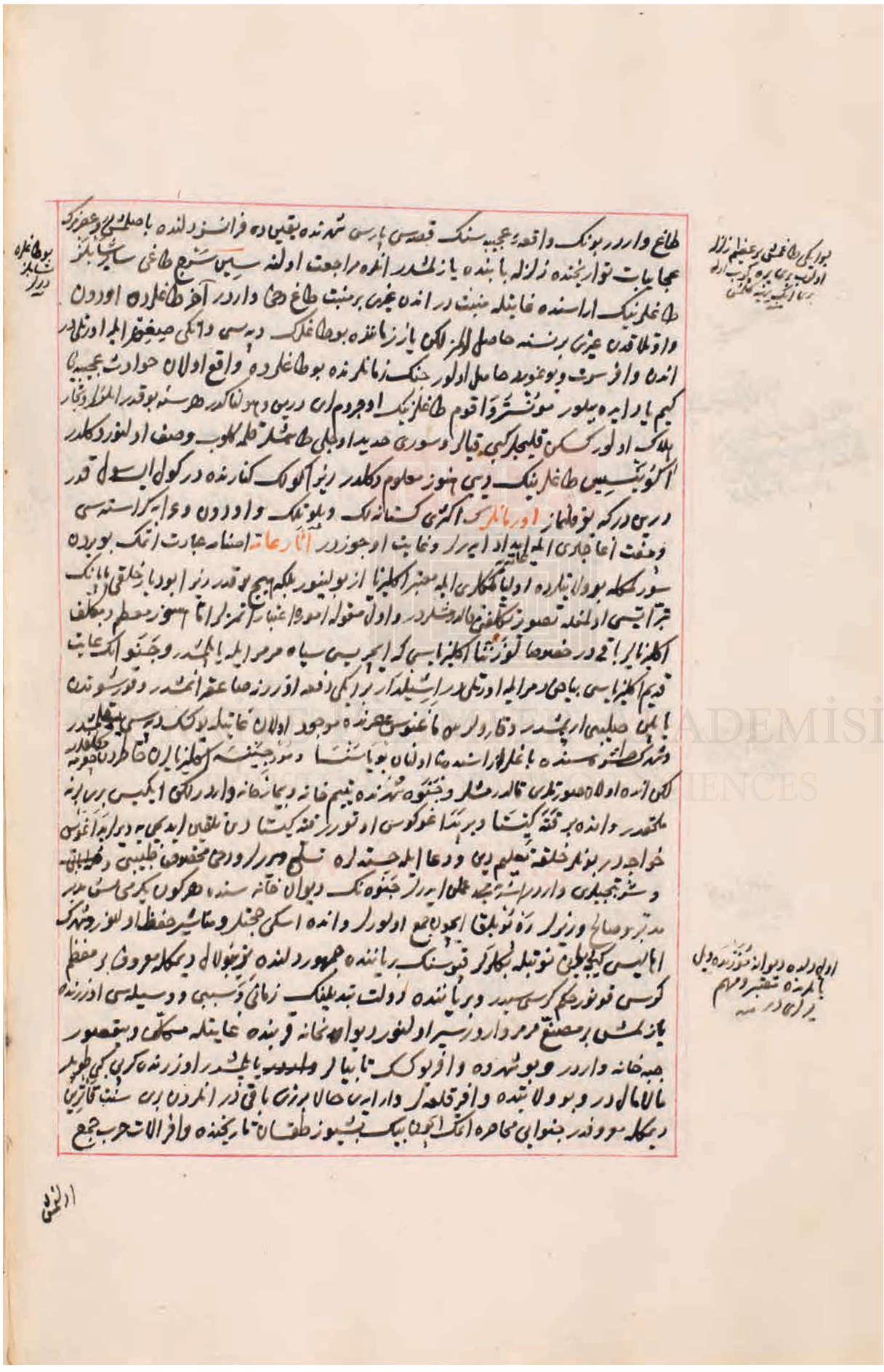

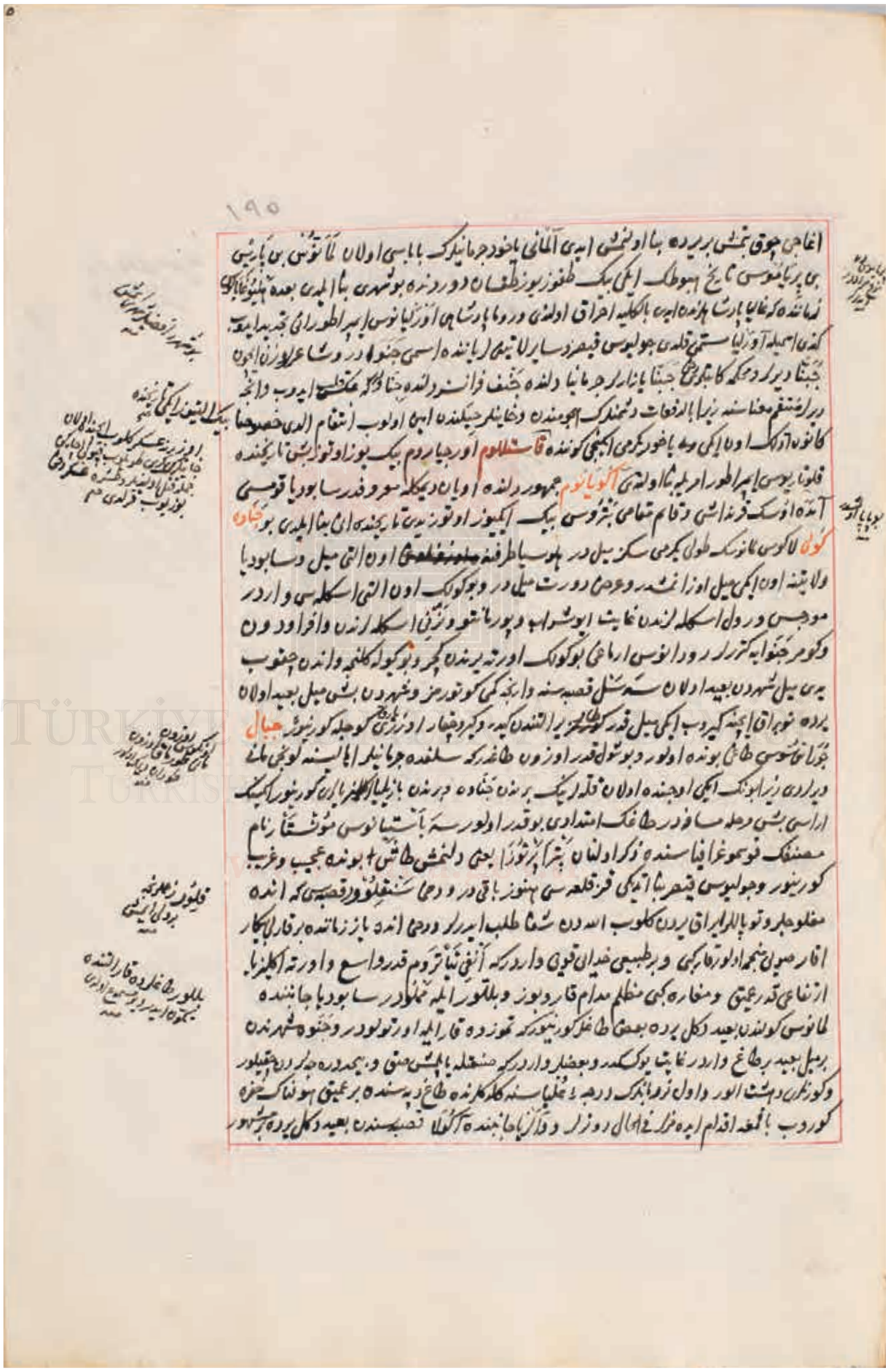

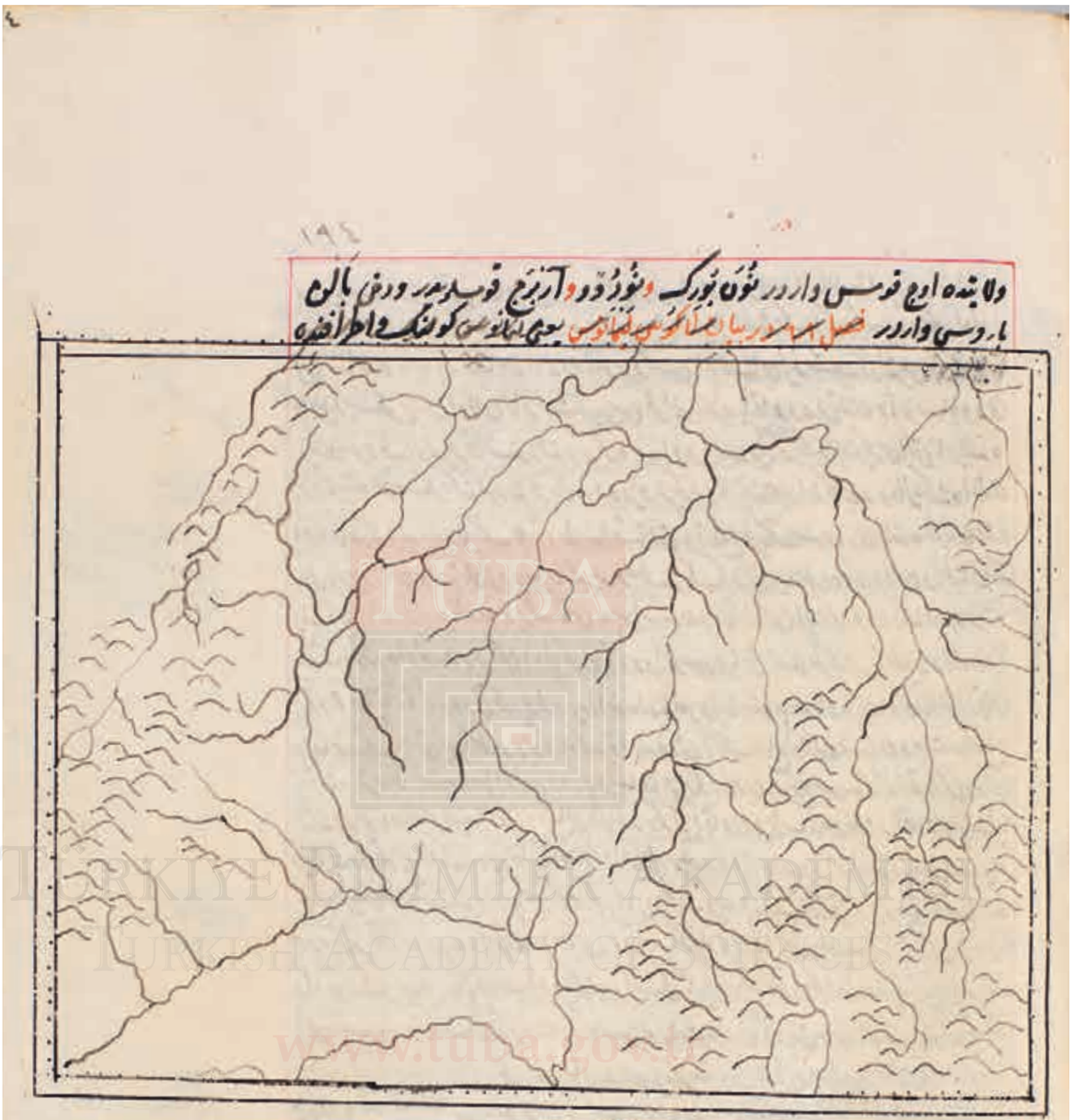

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

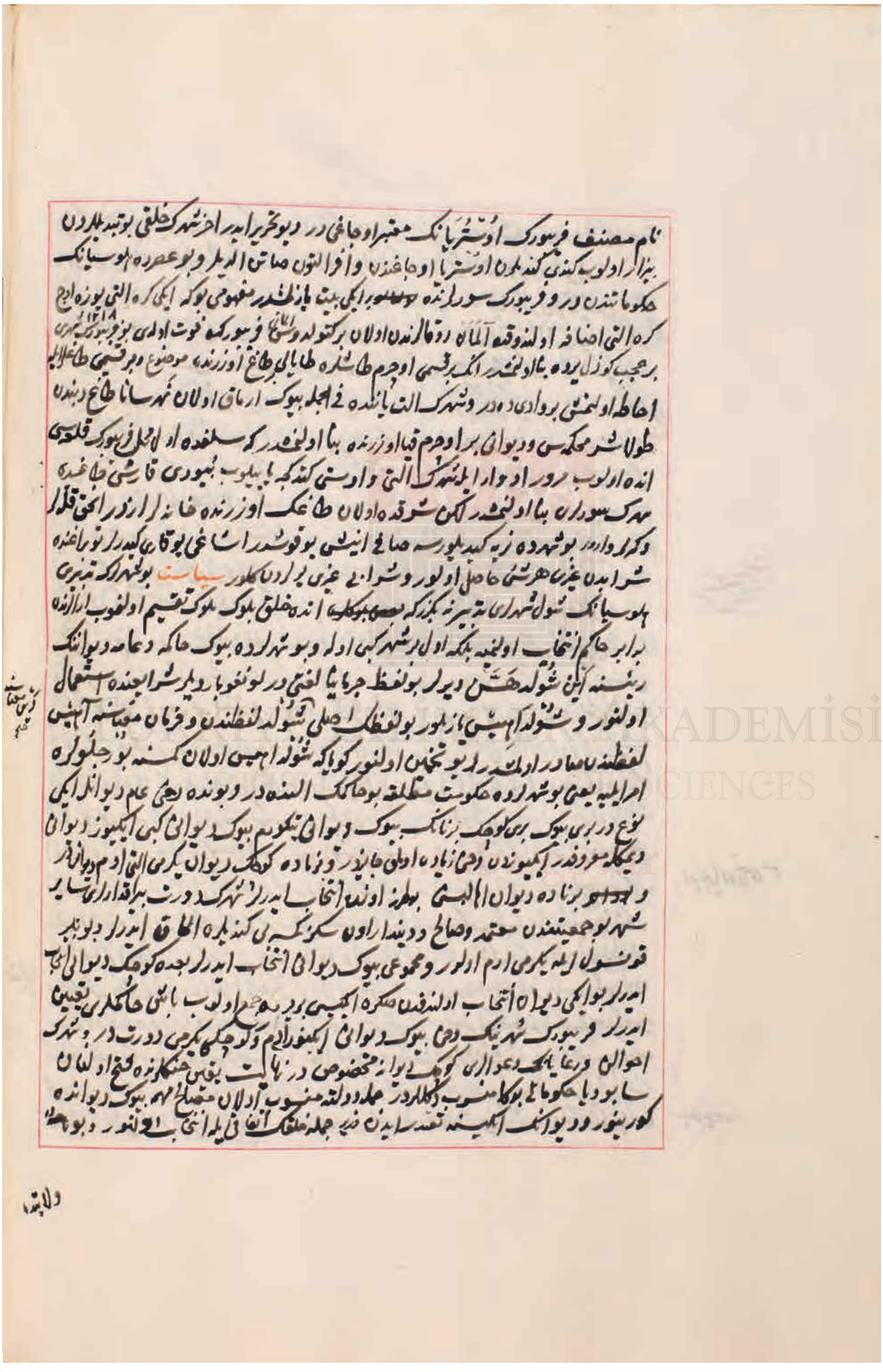

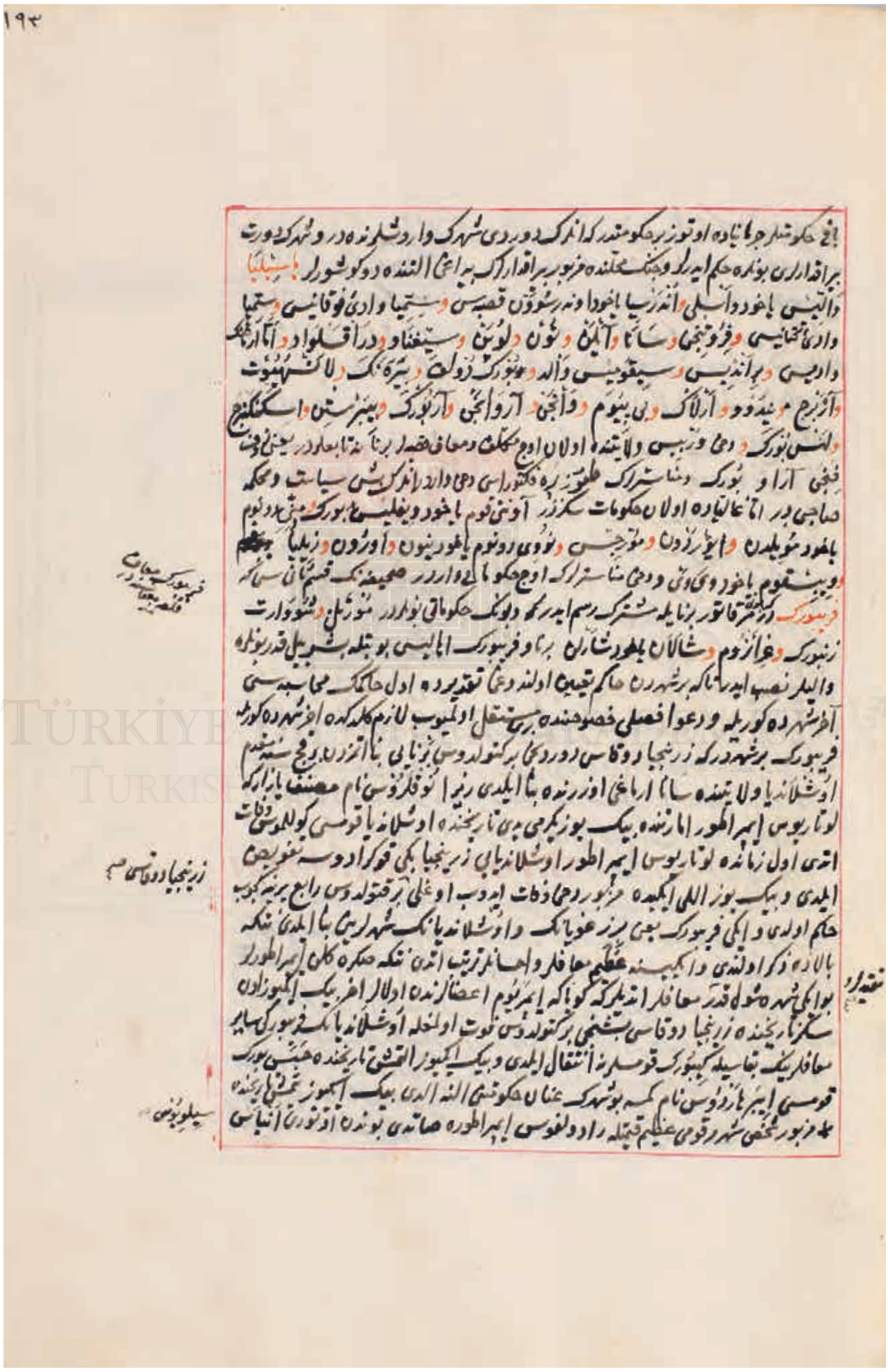

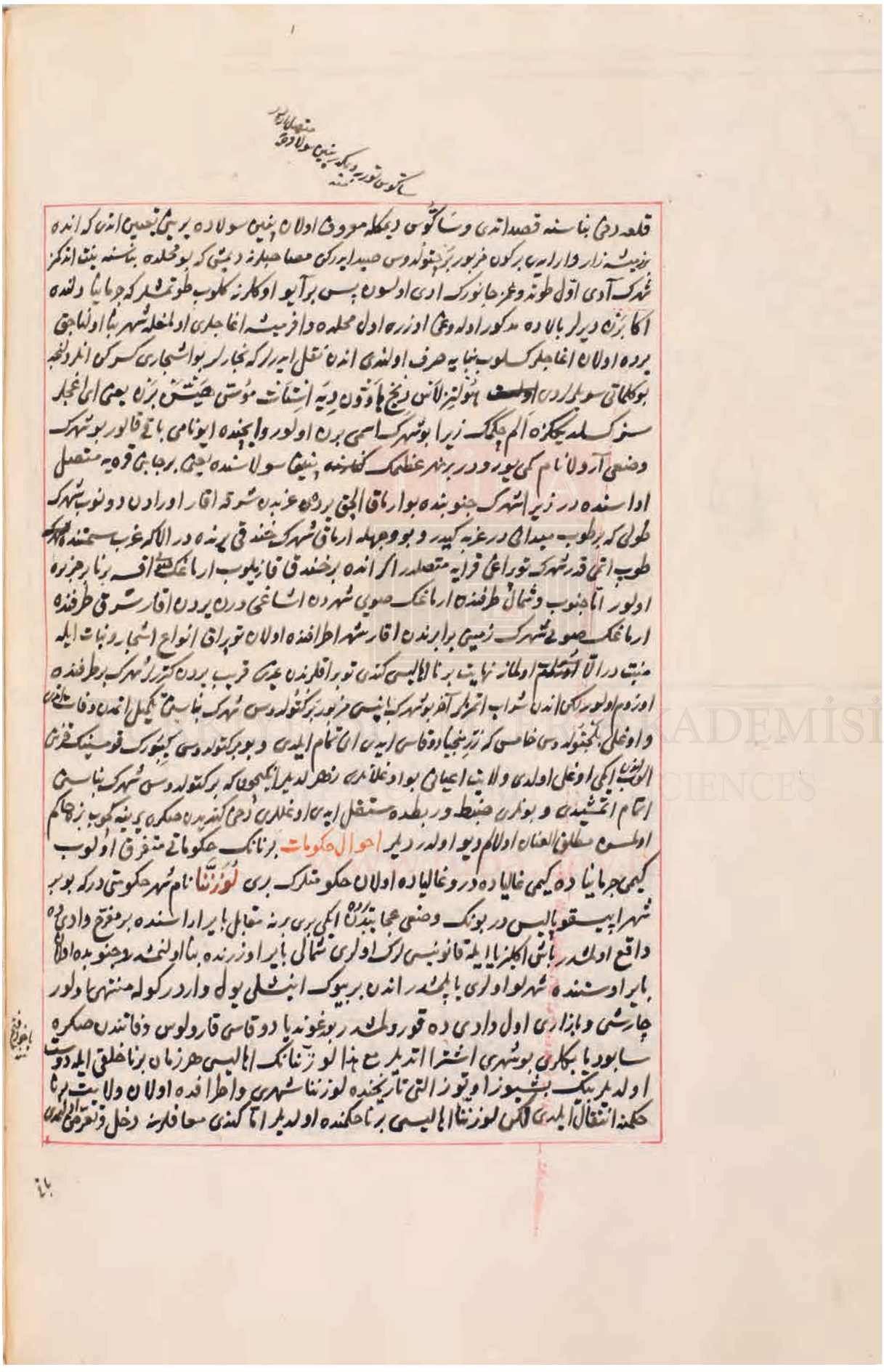

شهرک دورت باشی دیرلر بو مقدارده بیان کفایت ایدر دخی زیاده طلب ایدن جوزیا سینملروس کتابنه
مراجعت ایلیه زیرا مزبور عالمانه مفصل بو احوال بیان ایدر بزدخی اندن نقل و تلخیص ایلدک **فصل**
٦٧ دربیان ویفلیس پورکرغاو جمهور دلنده بو اسمله معروف پاکوس اونتی کوس درسلنده
جولیوس قیصر زماننده هلوسیلرک باشی اولان اونتی قوم که الآن ویفلیس بورکدر بو ولایت سابودیا
حدودنده داخلدر اگرچه برنا و فلبورک شهرلرنه تابع درننکه قارشیسنده بیل کولی ماوراسنده
اولان یر دخی بونلره تابع در بو ولایت شراب و بعدای ایله فی الجمله محصولدار در نهایت بو صحیفه ده
برنانک جمله ایالتی درجه قریب اولمشدر اولکی فریبورک باشی شهری ر برنا در بو شهرک سالری
حساب اولنورسه چوقلق اسکی دکل لکن وضعی و معمورلغی و خلقنک اخلاق و اوضاع و آدابی
و دیانتی و قانونلری و قدرتی و فضلی ملاحظه اولنورسه هیچ بر شهردن قالماز بونک بناسی حقنده
مورخلر بویله یازمشلرکه نرینجیا دوقاسی دوردنجی برکتولدوس کندی عصرنده ایکی فریبورک
یعنی ایکی معاف قلعه لری بنا ایلدی بری برزغویاده و بری اوشتلاندیاده و کندی رعایاسی
امن و امانله اوشتلاندیاده ساکن اولمق ایچون ندک دیمکله معروف اولان قلعه قربنده براخر

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY

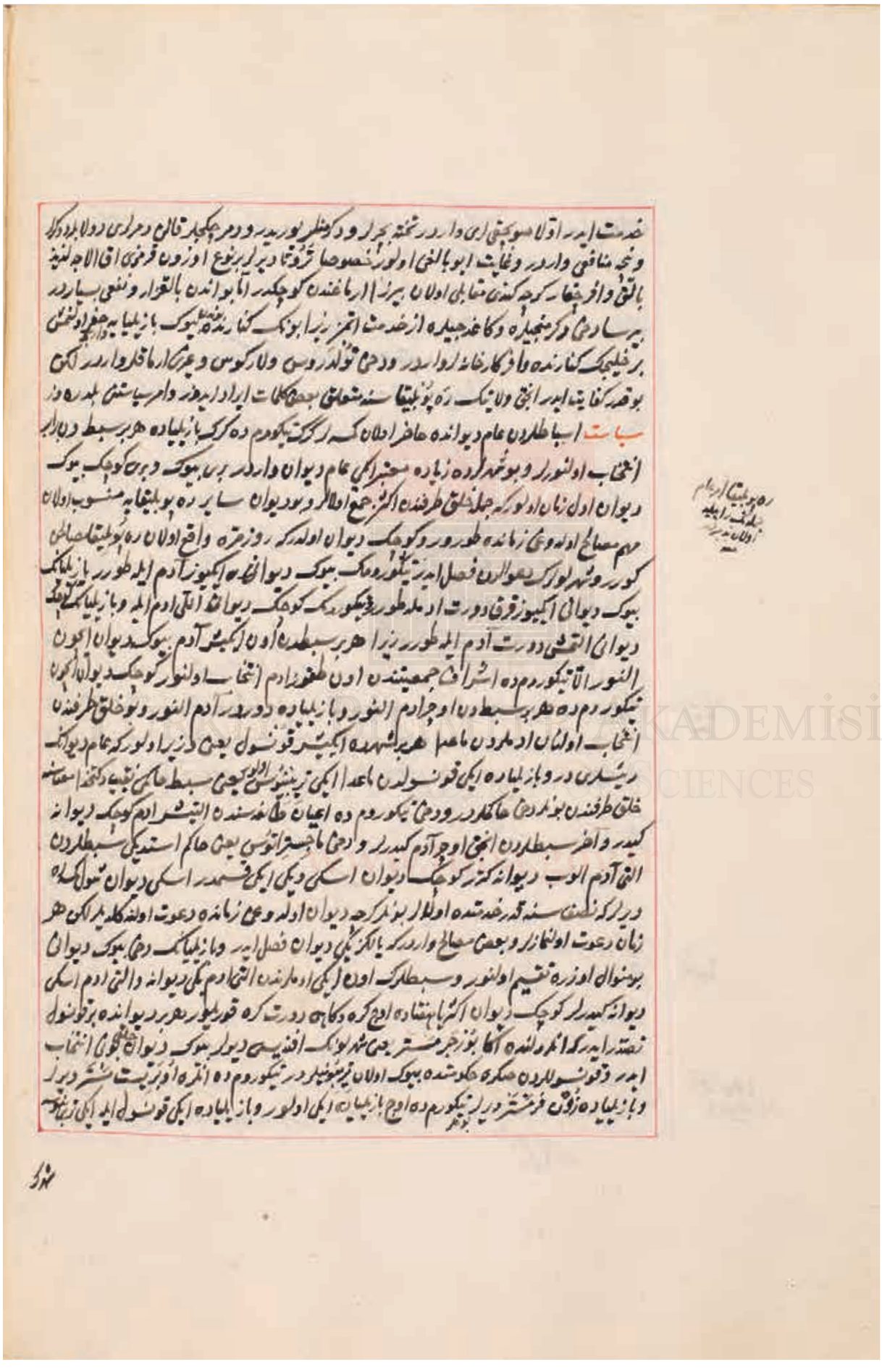

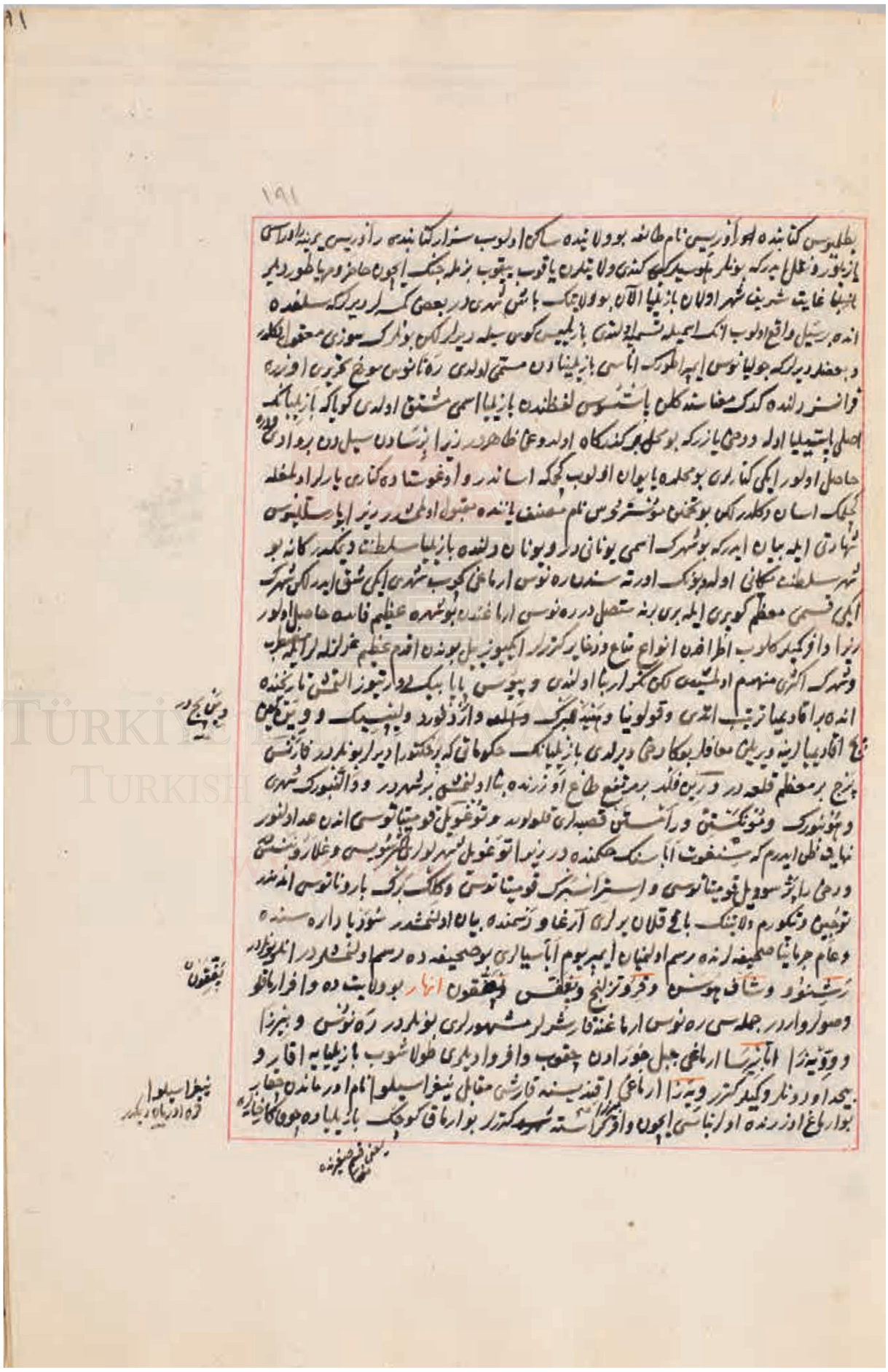

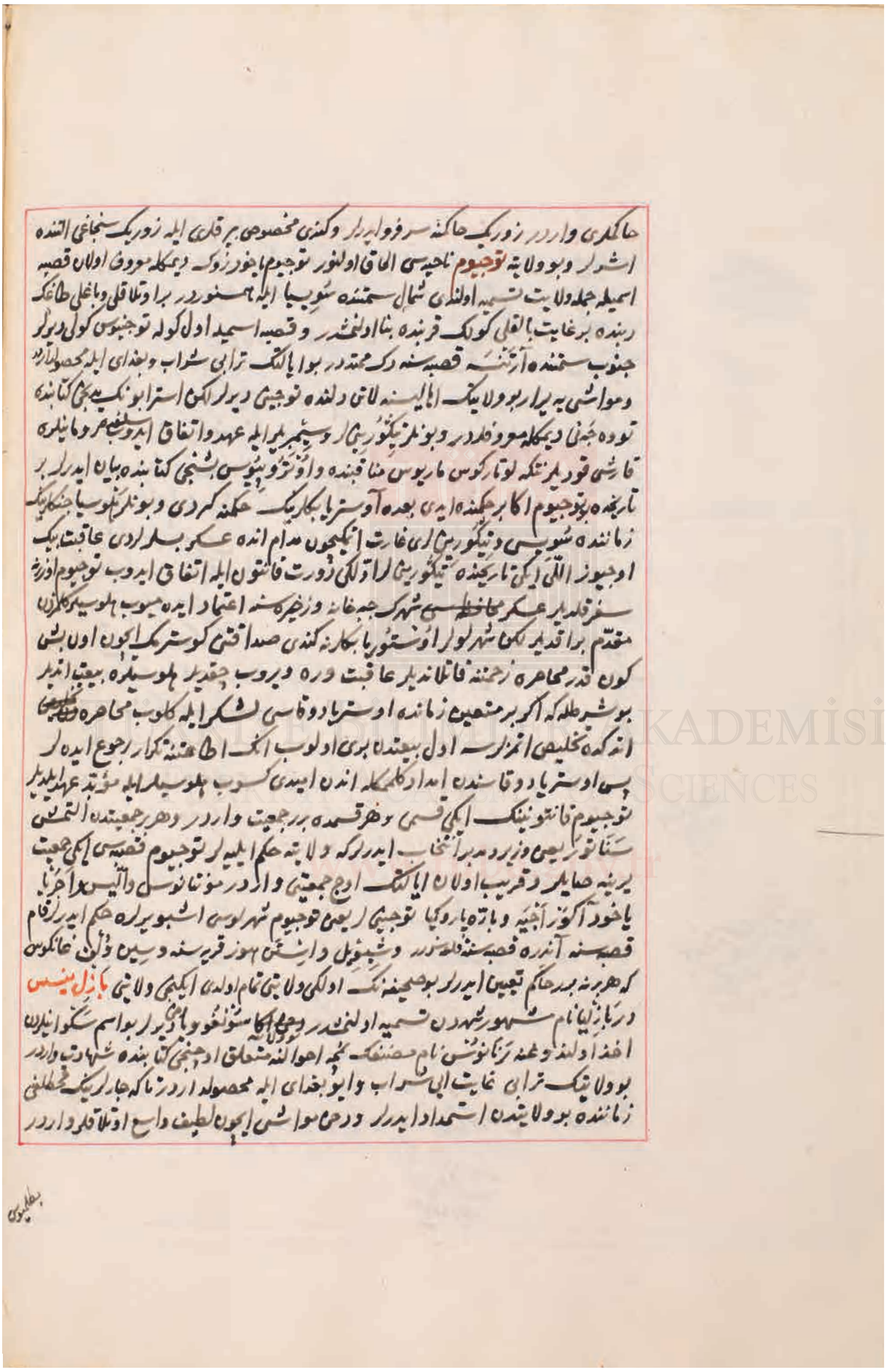

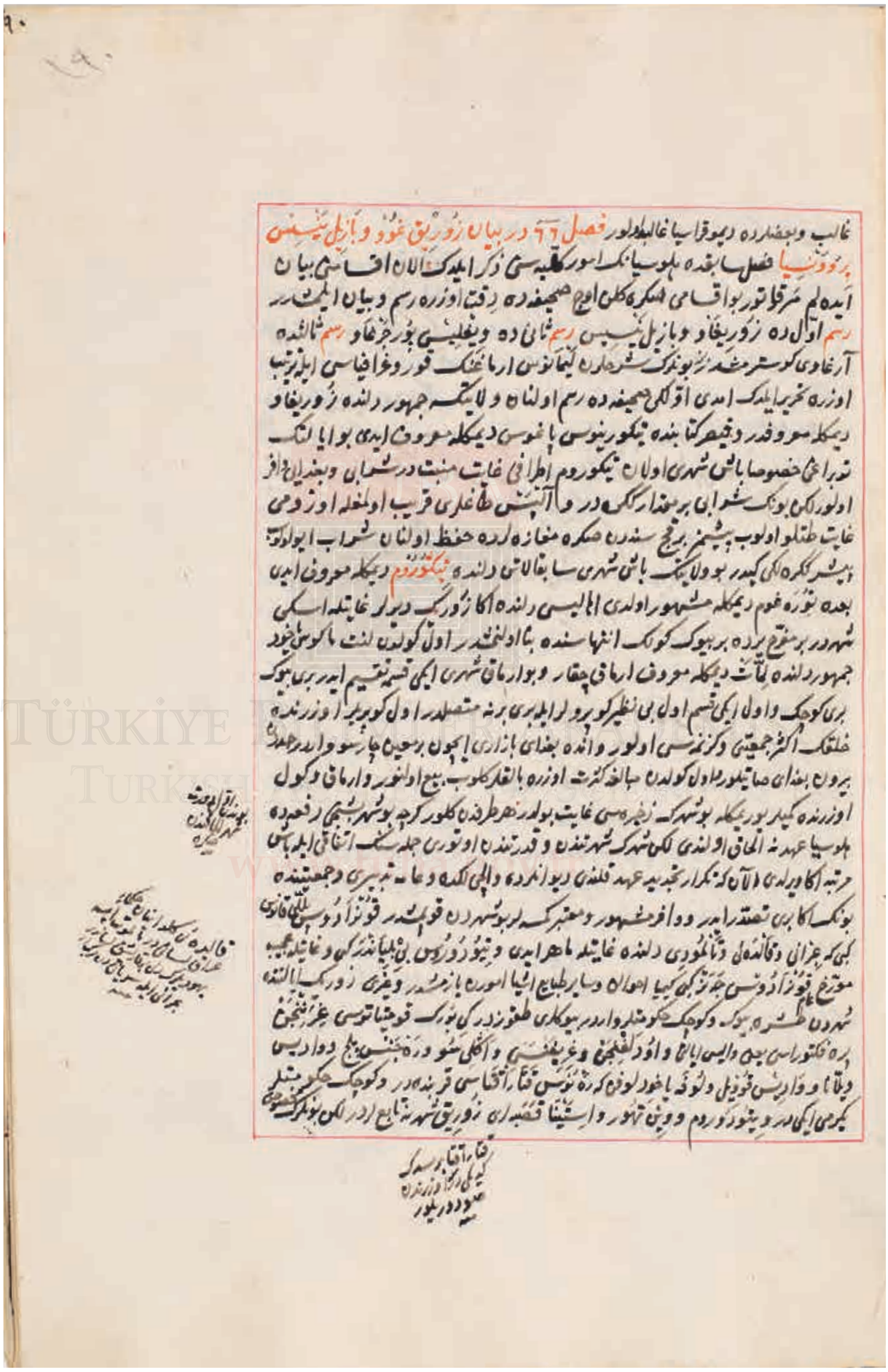

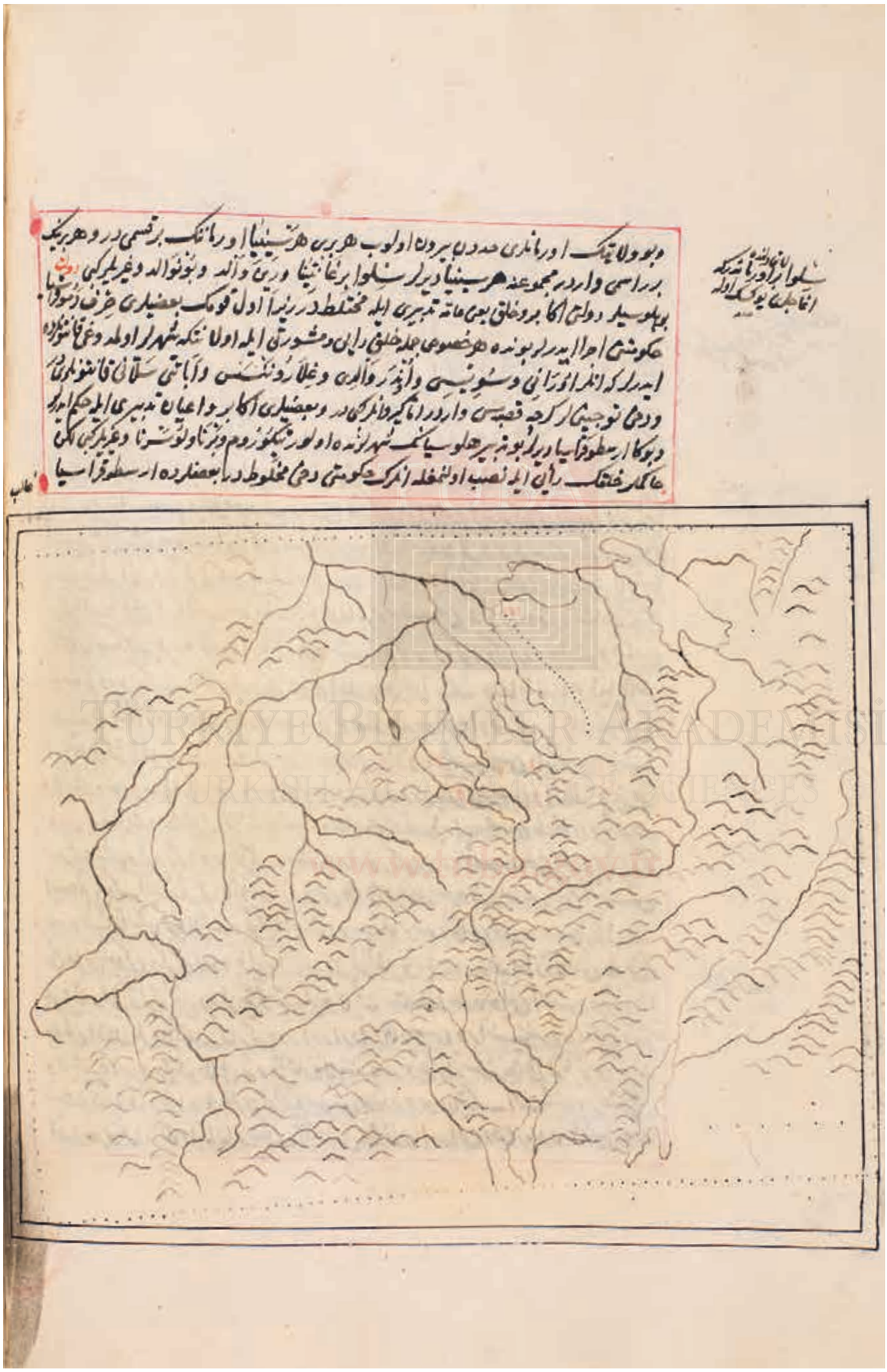

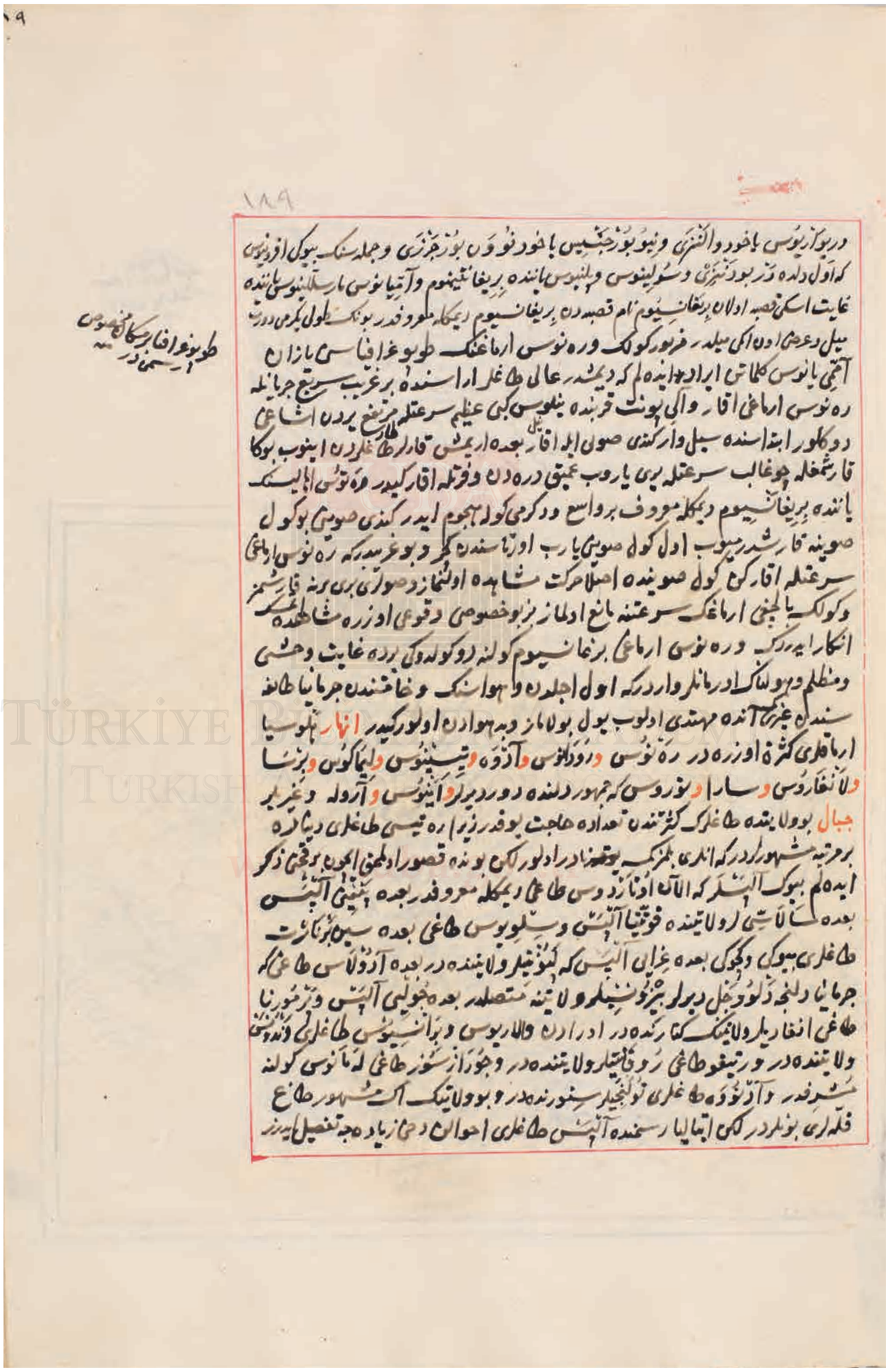

١٨٩

دریوآریوس یاخود والنزی ونیو بورجنسیس یاخود نوون بورجرزی وجمله سنک بیوکی افرونیوس
که اول دلده در بودنتزی وسولینوس وپلنیوس یاننده بریغانتینوم وآتیانوس مارسلینوس یاننده
غایت اسکی قصبه اولان بریغانسیوم نام قصبه دن بریغانسیوم دیمکله معروفدر بونک طولی یکرمی دورت
میل وعرضی اون اکی میلدر مزبور کولک وره نوس ارماغنک طوپوغرافیاسی یازان
آتمی یانوس کلماتن ایراد ایده لم که دیمشدر عالی طاغلر اراسنده بر غریب سریع جریانله
ره نوس ارماغی اقار والی پونت قربنده بنلوس کبی عظیم سرعتله مرتفع یردن اشاغی
دوکلور ابتداسنده سیل وار کندی صوی ایله اقار بعده اریمش قارلر طاغلردن اینوب بوکا
قارشمغله چوغالب سرعتله یری یاروب عمیق دره دن وفرتله اقار کیدر ره نوس اهالیسنک
یاننده بریغانسیوم دیمکله معروف بر واسع ودکرمی کوله هجوم ایدر کندی صوینی بو کول
صوینه قارشدرمیوب اول کول صوینی یارب اورتاسندن کچر وبو غریبدر که ره نوس ارماغی
سرعتله اقارکن کول صوینده اصلا حرکت مشاهده اولنماز وصولری بری برینه قارشمز
وکولک بالچغی ارماغک سرعتنه مانع اولماز بز بو خصوصی وقوعی اوزره مشاهده ایتمسک
انکار ایدرک وره نوس ارماغی بریغانسیوم کولنه دوکولدوکی یرده غایت وحشی
ومظلم وهولناک اورمانلر واردر که اول اجلدن وهواسنک وخامتندن جرمانیا طائفه
سندن غیری آنده مهتدی اولوب یول بولاماز وبدهوادن اولور کیدر انهار هلوسیا
ارماقلری کثرة اوزره در ره نوس ورودانوس وآدوه وتیسینوس ولیماکوس وبرسا
ولانغاروس وسارا وتوروس که جمهور دلنده دوردیرلر واینوس وآروله وغیریلر
جبال بو ولایتده طاغلرک کثرتندن تعداده حاجت یوقدر زیرا ره تیسی طاغلری دنیاده
بر مرتبه مشهورلردر که انلری بلمزکمسه نادر اولور لکن بونده قصور اولمغی ایچون بر قچنی ذکر
ایده لم بیوک آلپسلر که الآن اوتاردوس طاغی دیمکله معروفدر بعده پینینی آلپس
بعده سالاسیلر ولایتنده قوتیتیا آلپس وسلویوس طاغی بعده سین برناردت
طاغلری بیوکی وکچوکی بعده غرایی آلپس که لپونتیلر ولایتنده در بعده آدولاس طاغی که
جرمانیا دلنجه دلووجل دیرلر بیزونسیلر ولایتنه متصلدر بعده جولیی آلپس وپرمورنا
طاغی انغادیلر ولایتنک کنارنده در ادرادن والاریوس وبرانسیوس طاغلری وندونس
ولایتنده در ورتیقو طاغی روقانتیلر ولایتنده در وجورازسوز طاغی له مانوس کولنه
مشرفدر وآدنووه طاغلری تولنجیلر سنورنده در وبو ولایتک اک مشهور طاغ
قله لری بونلردر لکن ایتالیا رسمنده آلپس طاغلری احوالن دخی زیاده جه تفصیل ایدرز

طوپوغرافیا بر مکان مخصوص رسمیدر

TÜRKİYE DİYANET VAKFI TÜRKİYE DİYANET VAKFI

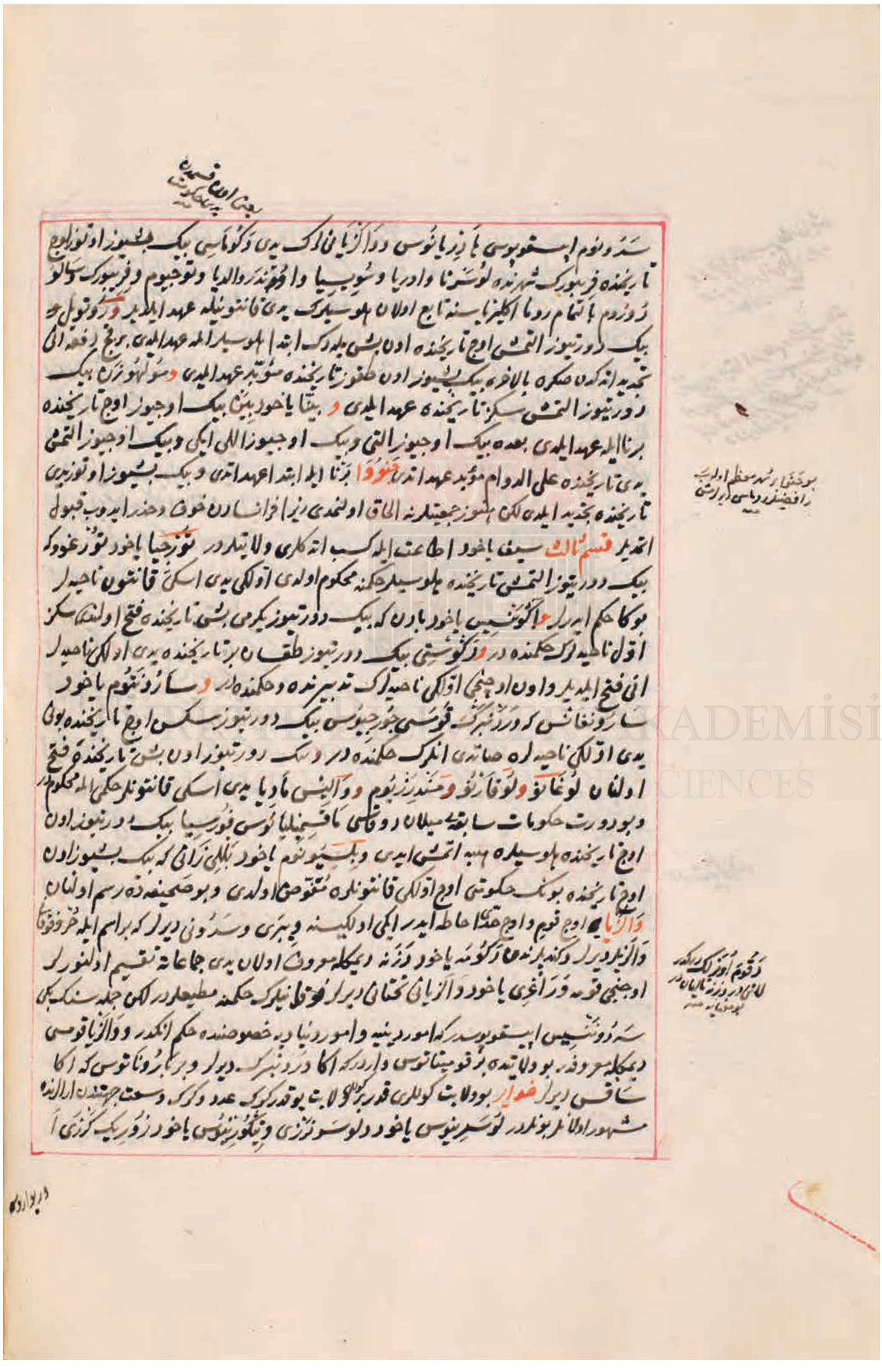

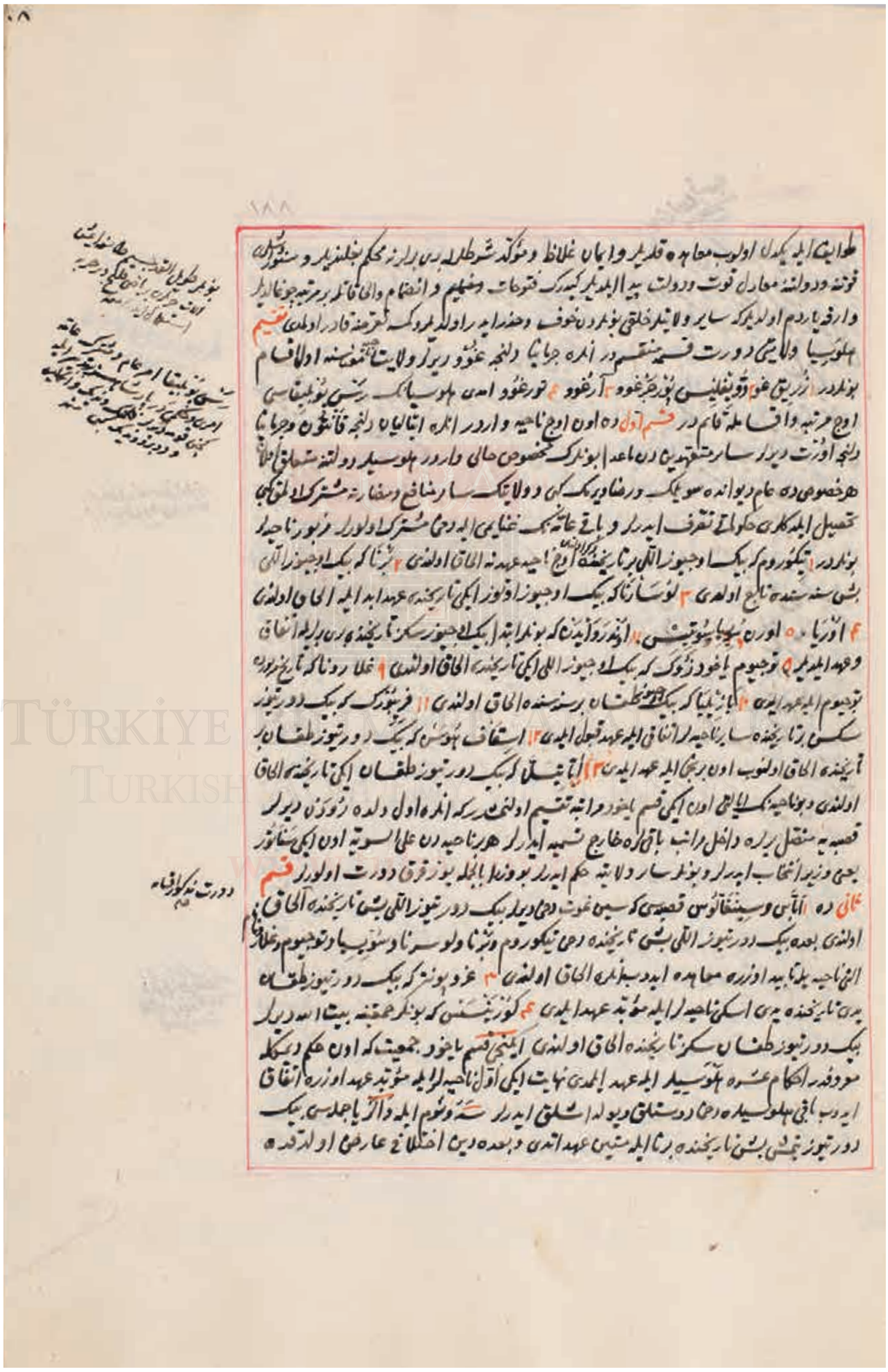

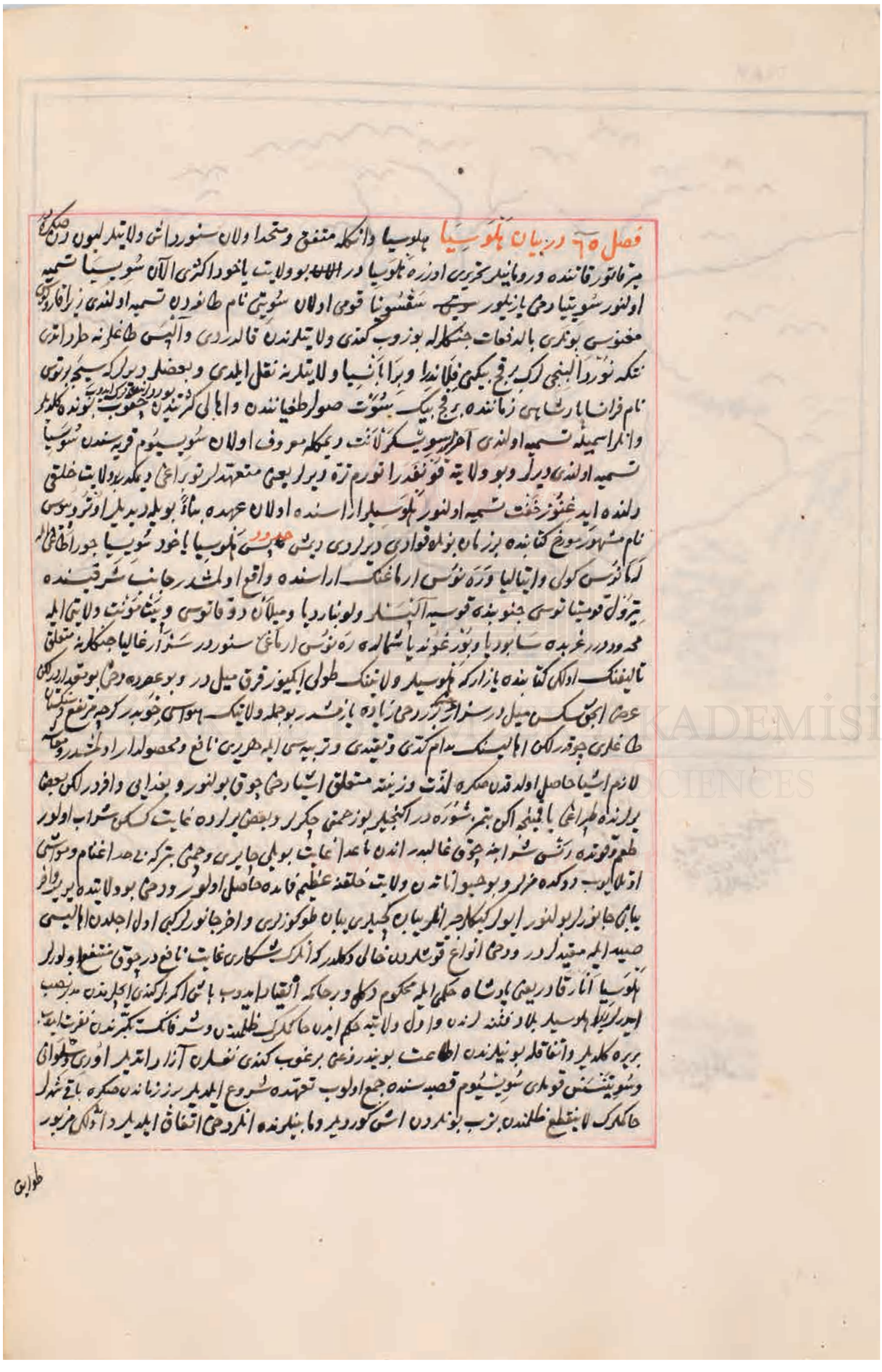

فصل ٦٥ در بیان هلوسیا هلوسیا دانکله متفق و متحد اولان سنوردا ش ولایتلر لیون دن صکره
میرقاتور قاتنده و رومانیلر تحریری اوزره هلوسیا در الله بو ولایت یاخود اکثری الآن سویسیا تسمیه
اولنور سویتیا دخی یازیلور سویتی سقسونیا قومی اولان سویتی نام طائفه دن تسمیه اولندی زیرا قارولوس
مغنوس بونلری بالدفعات جنکلرله بوزوب کندی ولایتلرندن قالدردی و آلپس طاغلرنه طرد ایتدی
نتکه نوردالبنجی لرک برقج بیکی فلاندرا و برابانسیا ولایتلرنه نقل ایلدی و بعضلر دیرلرکه سیجه برتوس
نام فرانسا پادشاهی زماننده برقج بیک سوت صولر طغیانندن و اهالی کثرتندن چقوب بونده کلدیلر
و انلر اسمیله تسمیه اولندی آخرلر سویسکرلانت دیمکله معروف اولان سویسیوم قریه سندن سویسیا
تسمیه اولندی دیرلر و بو ولایته قونفدرا تورم تره دیرلر یعنی متعهدلر توراغی دیمکدر بو ولایت خلقی
دلنده ایدغنوز خفت تسمیه اولنور هلوسیلر اراسنده اولان عهده بناءً بویله دیدیلر اوتروپیوس
نام مشهور مورخ کتابنده بر زمان بونلره قوادی دیرلردی دیمش حدود هلوسیا یاخود سویسیا جوراطاغی ایله
لمانوس کولی و ایتالیا و ره نوس ارماغنک اراسنده واقع اولمشدر جانب شرقیسنده
تیرول قومیتاتوسی جنوبنده قوسیه آلپسلر و لونباردیا و میلان دوقاتوسی و پیتامونت ولایتی ایله
محدود در غربده سابودیا و بورغوندیا شمالده ره نوس ارماغی سنوردر سزار غالیا جنکلرنه متعلق
تالیفنک اولکی کتابنده یازارکه هلوسیلر ولایتنک طولی ایکیوز قرق میل در و بو عصرده دخی بو مقداردر لکن
عرضی ایچون سکسن میل در سزار عرضی بزر دخی زیاده یازمشدر بو جمله ولایتک هواسی خوبدر کرچه مرتفع و سنکستان
طاغلری چوقدر لکن اهالیسنک مدام کدی و تقیدی و تربیه سی ایله هر یری نافع و محصولدار اولمشدر و معاشه
لازم اشیا حاصل اولدقدن صکره لذت و زینته متعلق اشیا دخی چوق بولنور و بغدایی وافردر لکن بعض
یرلرنده طپراغی یاقمیجه اکن بتمز شوره در اکنجیلر بو زحمتی چکرلر و بعض یرلرده غایت کسکن شراب اولور
طعم و قوتده رنس شرابنه چوق غالبدر اندن ماعدا غایت بویلی چایری و چمنی بترکه بی حد اغنام و مواشی
اوتلایوب دوکده مزلر و بو حیواناتدن ولایت خلقنه عظیم فائده حاصل اولور و دخی بو ولایتده یریر وافر
یبانی جانورلر بولنور ایولر کیکلر جرانلر یبان کچیلری یبان طوکوزلری و اخر جانورلر کبی اول اجلدن اهالیسی
صید ایله مقیدلردر و دخی انواع قوشلردن خالی دکلدر که انلرک شکاری غایت نافع در چوق منتفع اولورلر
هلوسیا انارقادر یعنی پادشاه حکمی ایله محکوم دکل و بر حاکمه انقیاد ایدوب باشی اکمرلر کندی ایچلرندن مدبر نصب
ایدرلر زیرا هلوسیلر بلاد فتنه لرندن و اول ولایته حکم ایدن حاکملرک ظلمندن و شرفانک تکبرندن نفرت ایدوب
بریره کلدیلر و اتفاقله بونیلرندن اطاعت بویندروغی برغوب کندی نفسلرن آزاد ایتدیلر اوری و سلوانی
و سویتینسس قوملری سویسیوم قصبه سنده جمع اولوب تعهده شروع ایلدیلر بر زماندن صکره باقی شهرلر
حاکملرک لاینقطع ظلمندن بزب بونلردن اشی کوردیلر و مابینلرنده انلر دخی اتفاق ایلدیلر و اولکی مزبور

طوایف

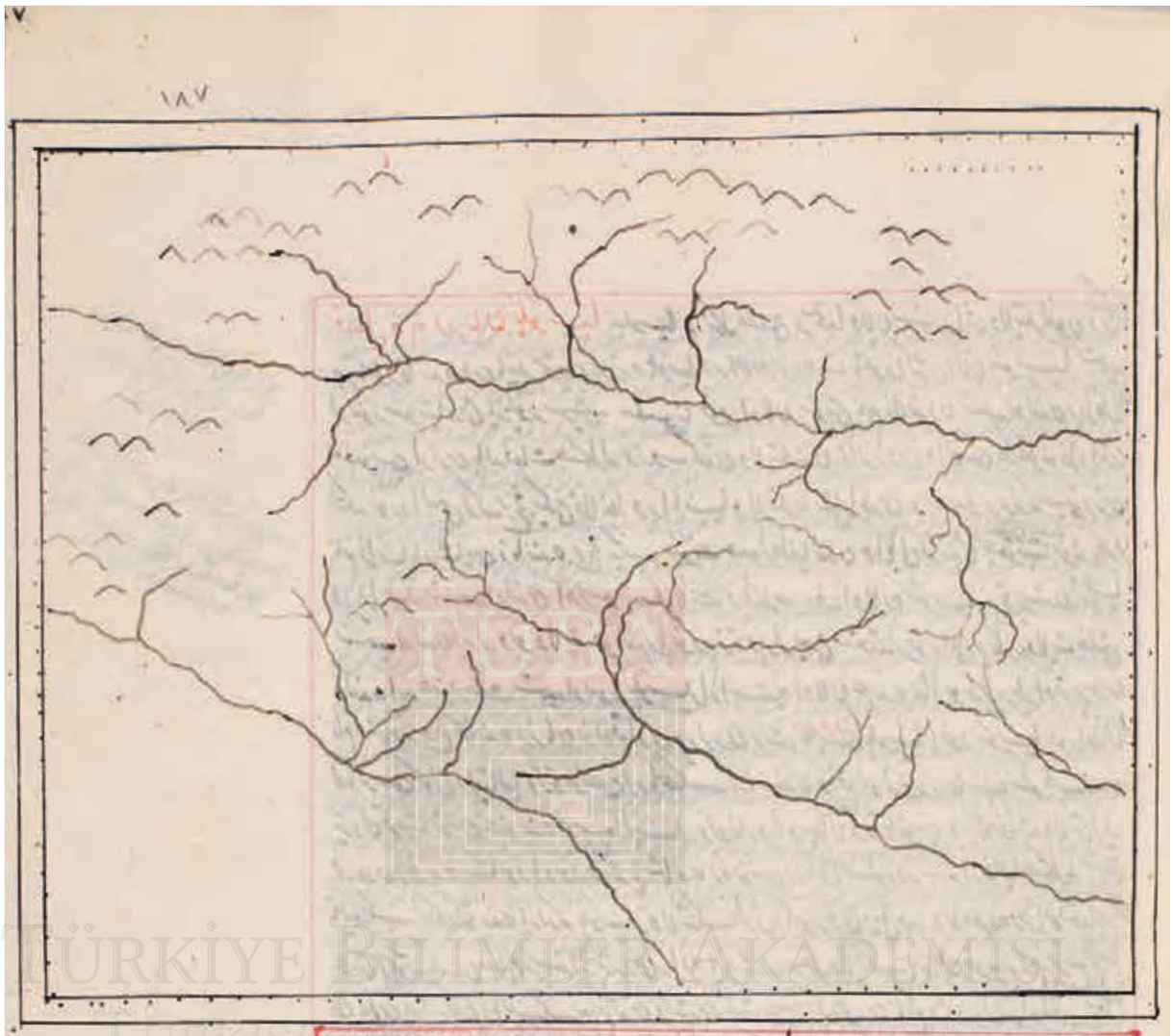

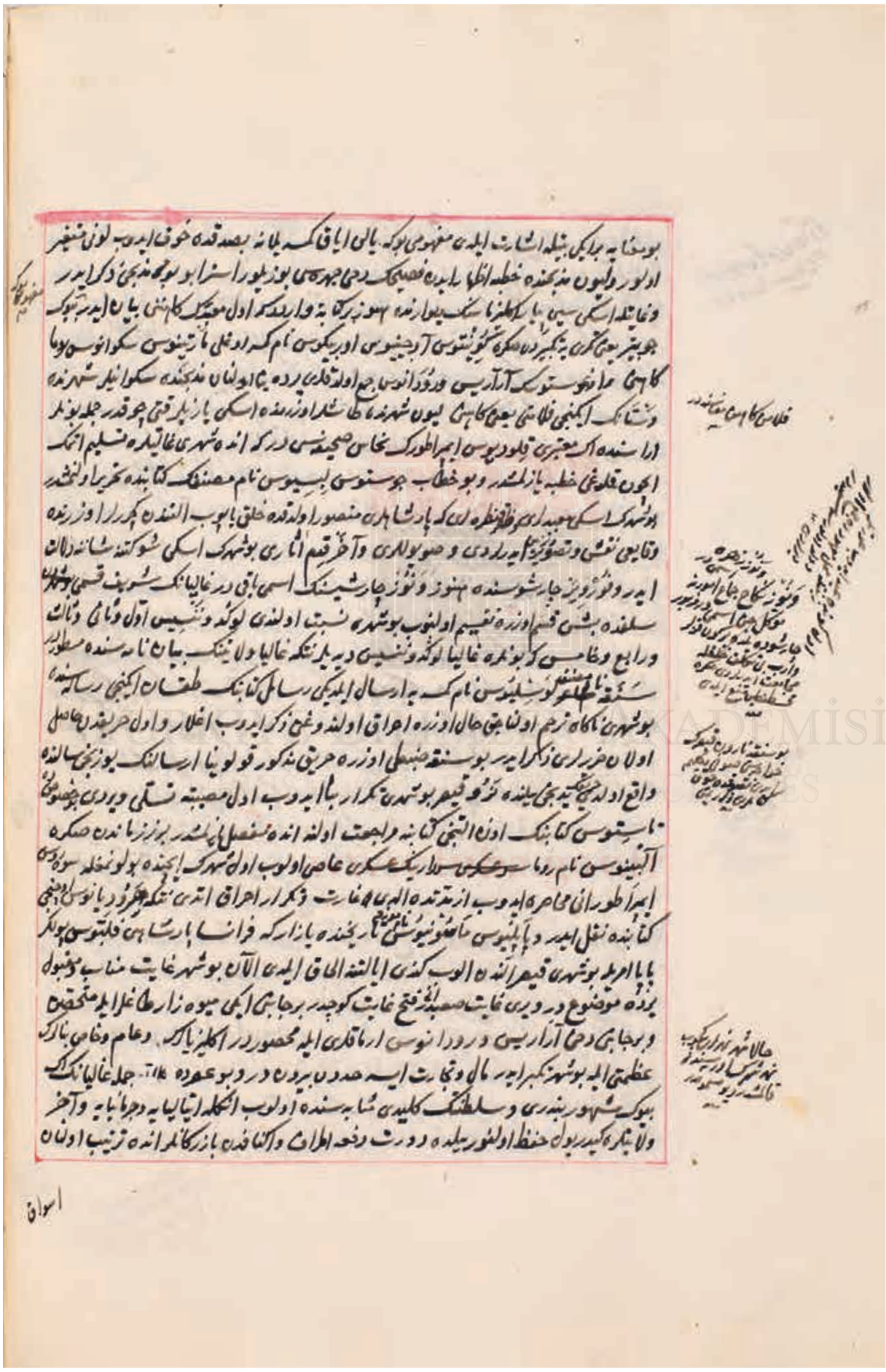

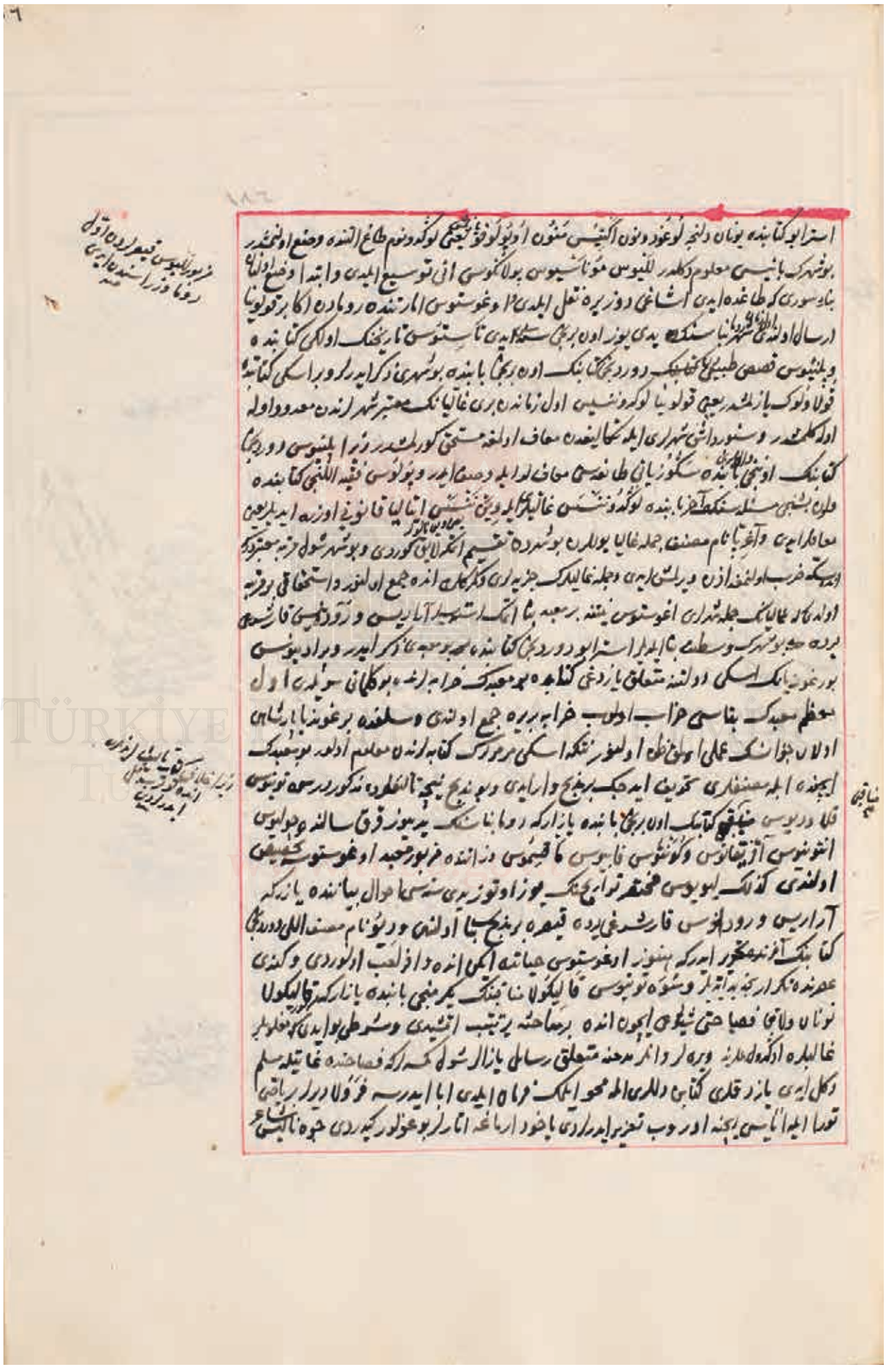

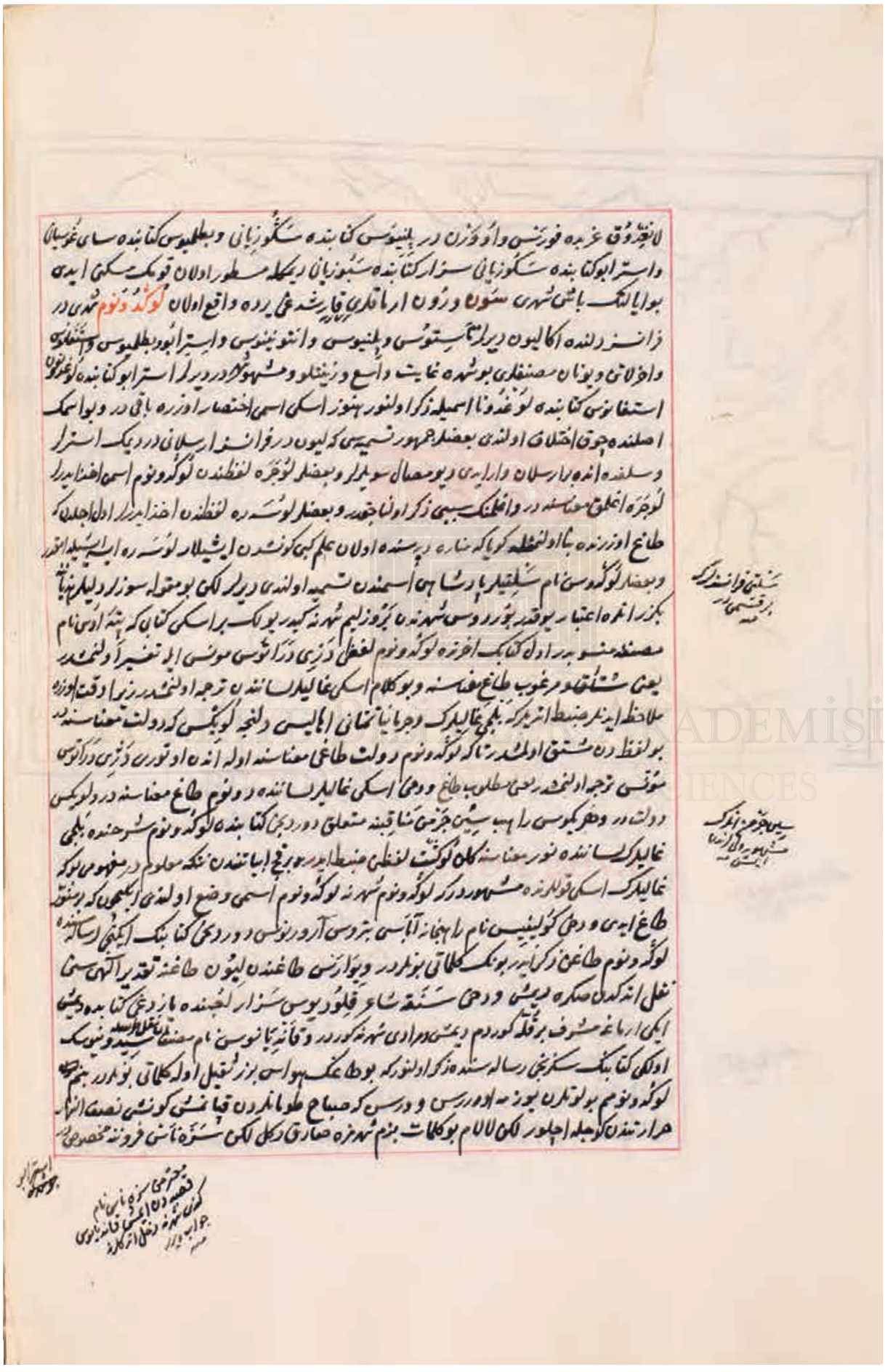

فصل ٦٤ در بیان لیون

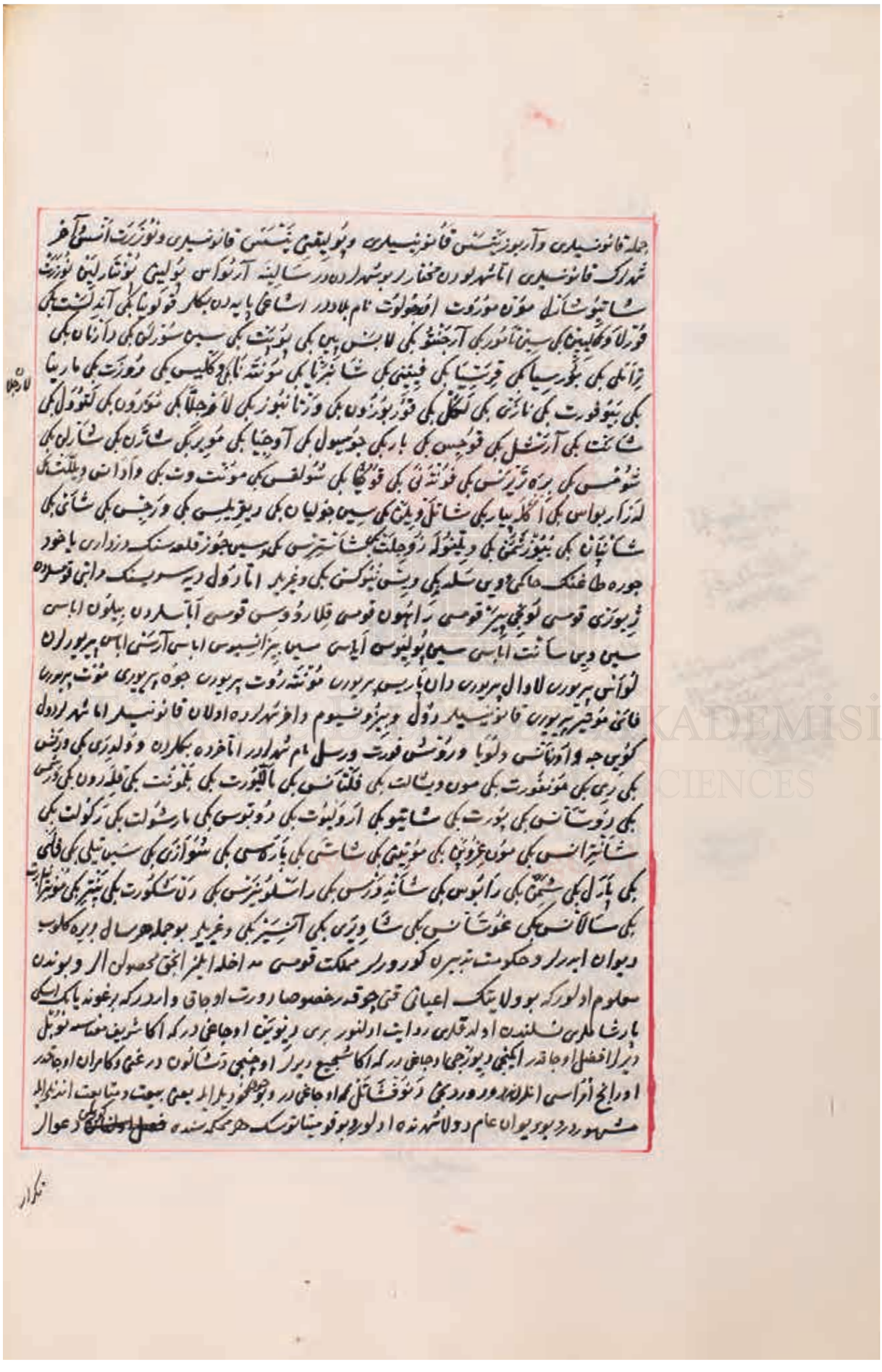

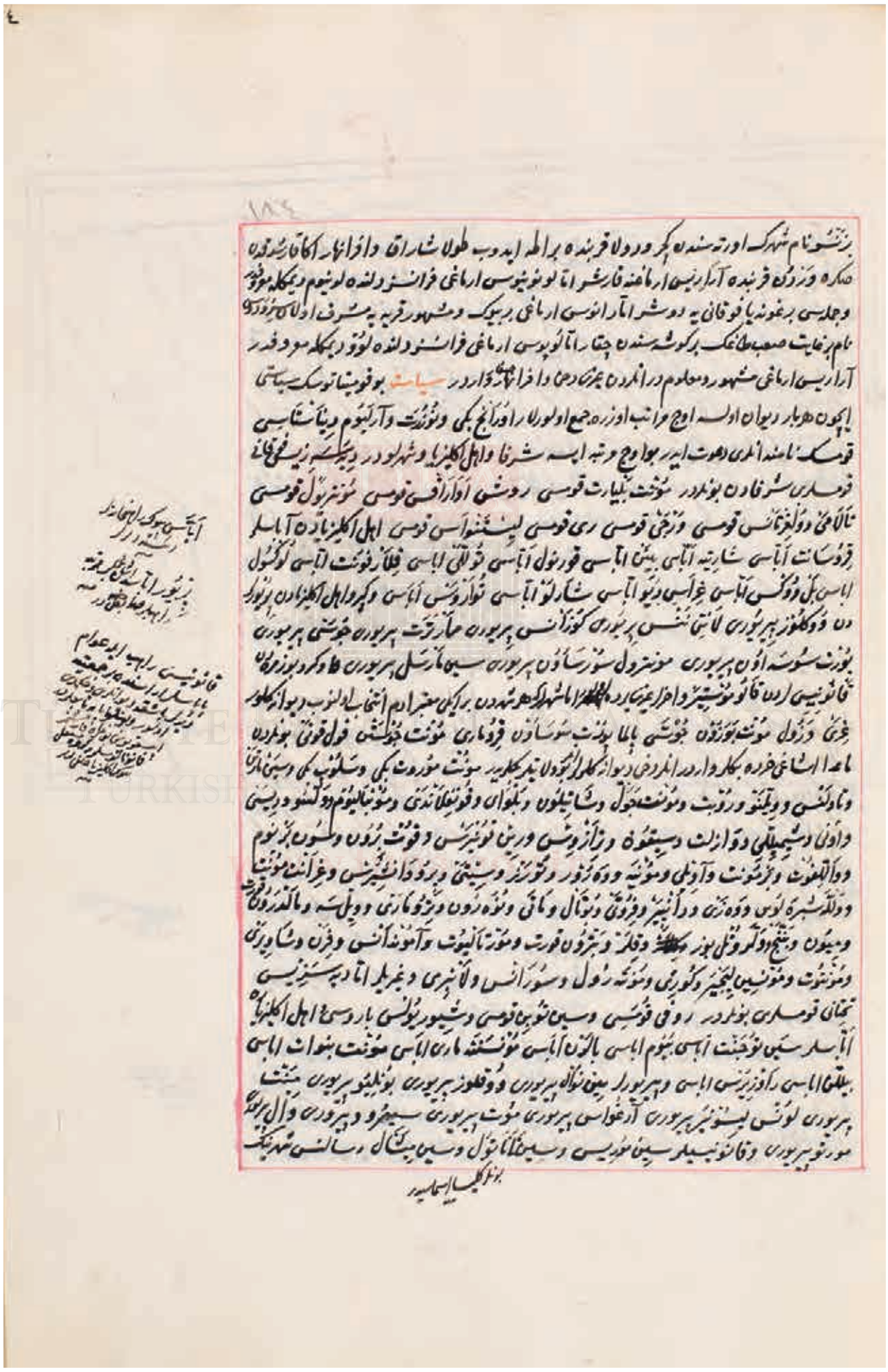

مناسب یرده واقع اولمشدر الدوا سی دایسی نام ارماق بوینی ایکی شعبه ایدوب اورته یرندن اقار و بر
بیوک قسمی احاطه ایدر دولا کیدر قپوسنک سمتنده اولان شهرک باغ قسمی ارماقدن خالی در
نوزوره توم فرانسز دلنده نوزوردا وسلفده جوزکنتندن نوسللوم دیمکله معروف ایدی
لکن رودوویکوس قابللوتنیس جروزالیم جنکلرندن رجوع اندکده بوسورایله قوشاوب نازیره
اسمیله تسمیه ایدی بوندہ قومسک برمعظم قلعه کبی سوای واردرکه جله قورشون اورتیلی اولمغله بوکا
قورشونلی قلعه دیرلر سالینه برغایت واسع ومشهور شهردر طوزلو بیکارلرندن بواسمله تسمیه
اولندی بو بیکارلرک صویی فایندب غایت بیاض ولطیف طوز تحصیل ایدرلر وسنوردانشی
ولابنده کتمکله بوقومیناتوسک بیوک کرکی ومحصولاندن حاصل اولور عزی شهدری لاجل الاختصار
ذکراولنمدی غدیروانار بوقسم برغوندیانک بیوک وعجایبدن کولاری واردر انمدن بری عنفر
دیمکله معروف اولان کول طبیعت لعبت بارک غریب آثارندن درزیرابوکولک اوستنده برقات
طین تکون ایدوب قورودقده یابس ارضه دونر وپیاده اشخاص اوزرنده گزر لکن آتلو
وعرابه یورییکه تمامی یوقدر بونک صویی بولنلو ویخورلی هواده کورنمیوب اول تراب رقیقک
التنده مستور اولور اما قجان هوا لطیف وصاف اولسه بر برفجه لردن چقوب اول تراب
اورتروطاشوب قولونیا صحراسنی جله الور وبوکول رطوبتی وارردر نازارت وزینیا ارسنده
بوندہ واقیسی دیمکله معروف یرده در وبوکول انواع بالقدله مالامال اولوب هرگیدی سنده
برکره برنج هفته چکلور کیدر قورور بعده یکرمی ظهور ایدوب کالاول غدیر اولور وبومقوله امور
حیرت انداز اذهان ارباب عقول درکه اصلی درکده عجزه اعتراف ایدرلر بوقومیناتوسک جانب
جنوبی سنده واقع کولار واردر فرانسز دلنده مالیبوس دیمکله معروف ایکی کول واردر بری بیوک
بری کوچکدر وبری رفی نارلی نام برکول که بونک عمقی حددن بروندر وغارنوا وشانبلک کبیر وصغیر
ایکی کولار وفروی ورونشولت وغیرلرکبی بوکولاردن برنه قریب درکیدیورر وبرزانهاربولیانی سقی
ایدر روبیس ولوتوبوس ودانوس ولوبوس کبی روبیک جلدسی بوقومیناتوسه منسوبه
بطلیوس قتنده روویس سوارکتی بنده قولدیوس اولیبنوس قرالی دروایتی اوزره آلدوانس
وآخرنسخه لرده آلدوازروویس وآلدوکارزالینس علی طریق الغلط روایت اولنور فرانسز
دلنده اکاندوفس دیرلر مونار دیکله معروف غایت سوخ وقصبه دکلوقریه قربنده جوراطاغندن
چقار وجنوبدن شماله اقمغه باشلار وفونتینوس کولندن مرور ایدوب اعوجاج اوزره بوکلوب
اکری بوکری کیدر قوتنارلوم ومونژنوا ودافرون شهرلرن کچوب سنتی بولیت قصبه سنه وارر اورادن
غربه میل ایدوب سانقره بله توجه ایدر وشاتلوت دیکله معروف اولان قریه یه وارر اوردن

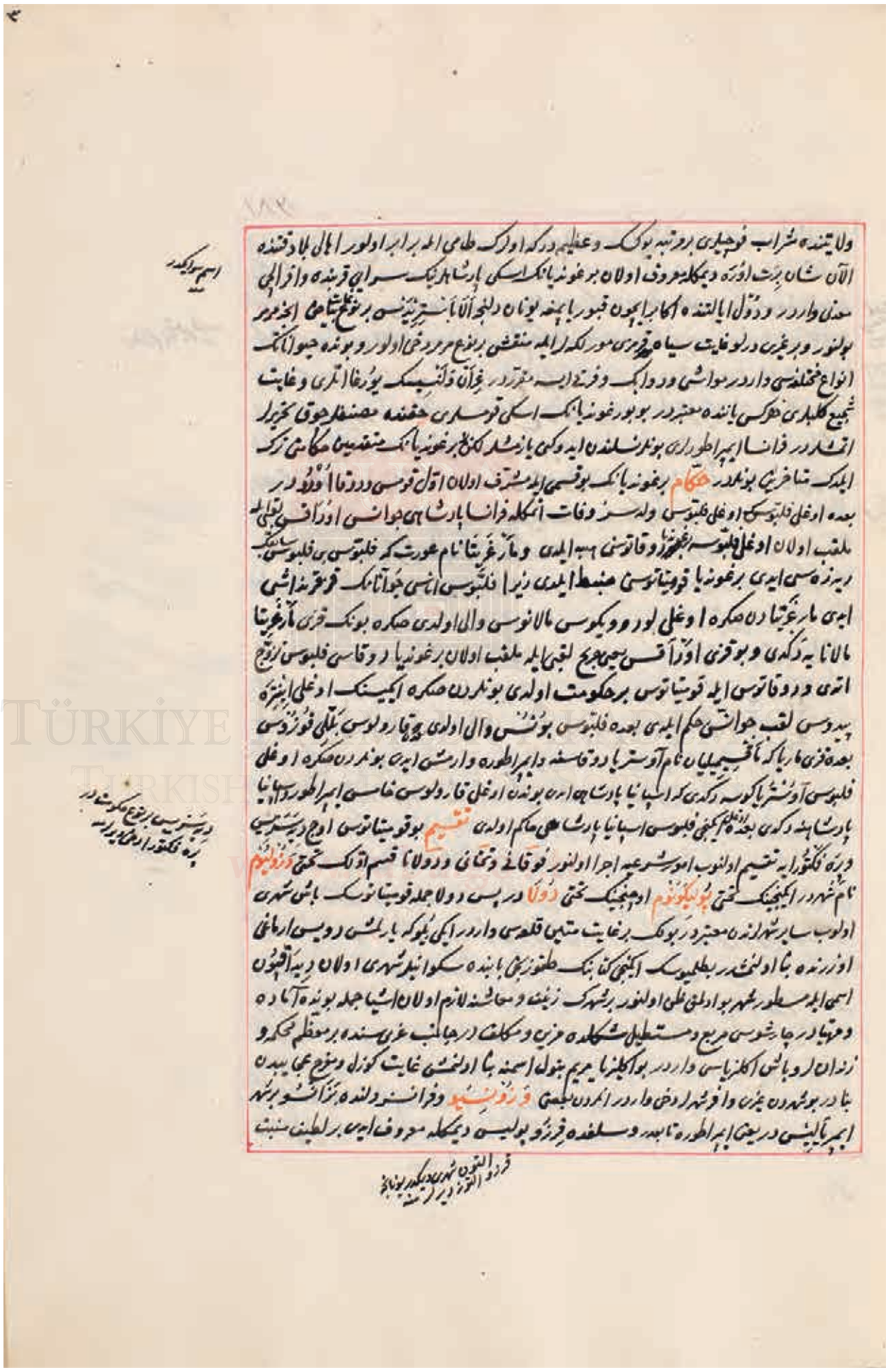

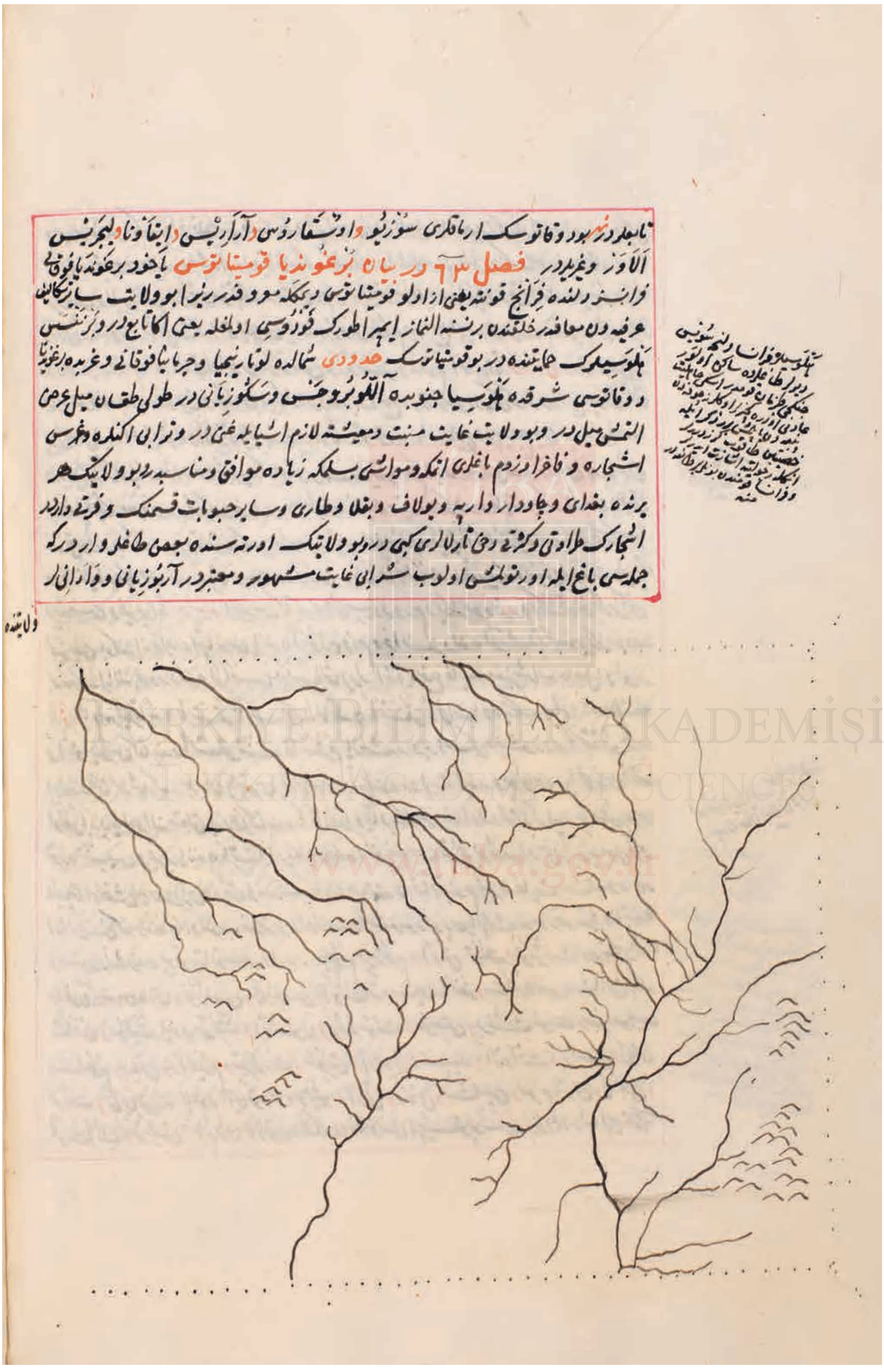

فصل ۶۳ در بیان برغوندیا قومیناتوس

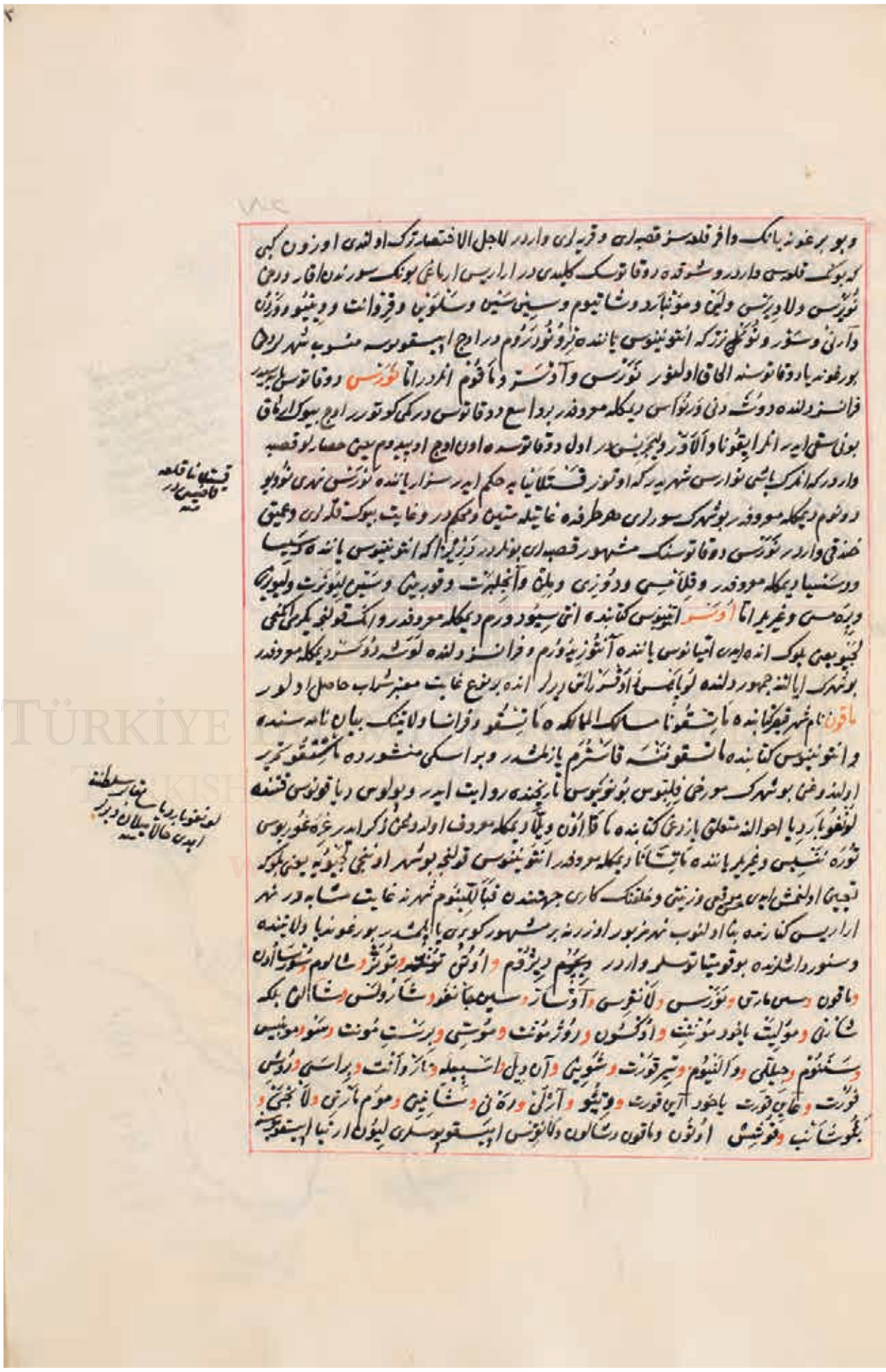

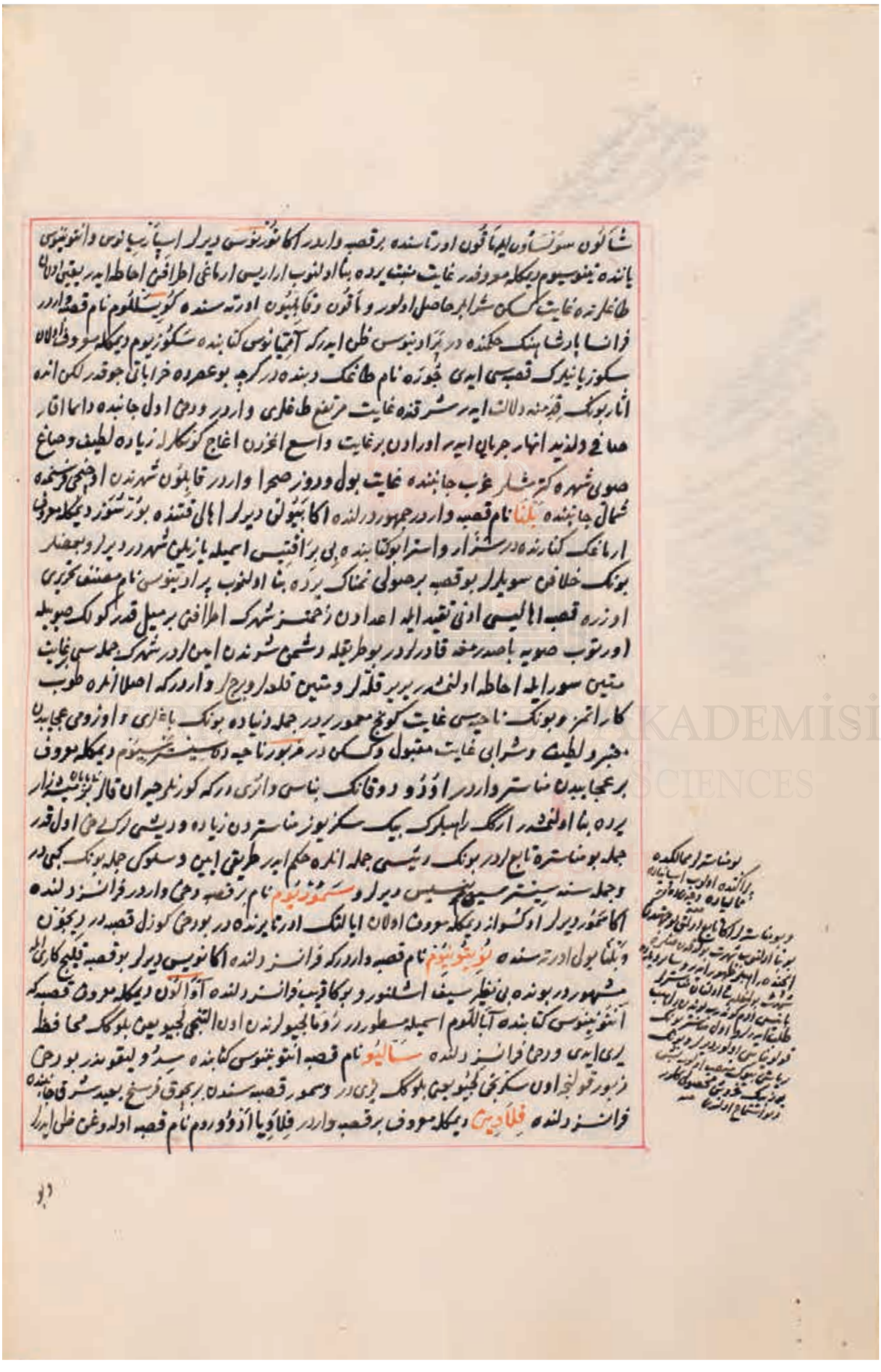

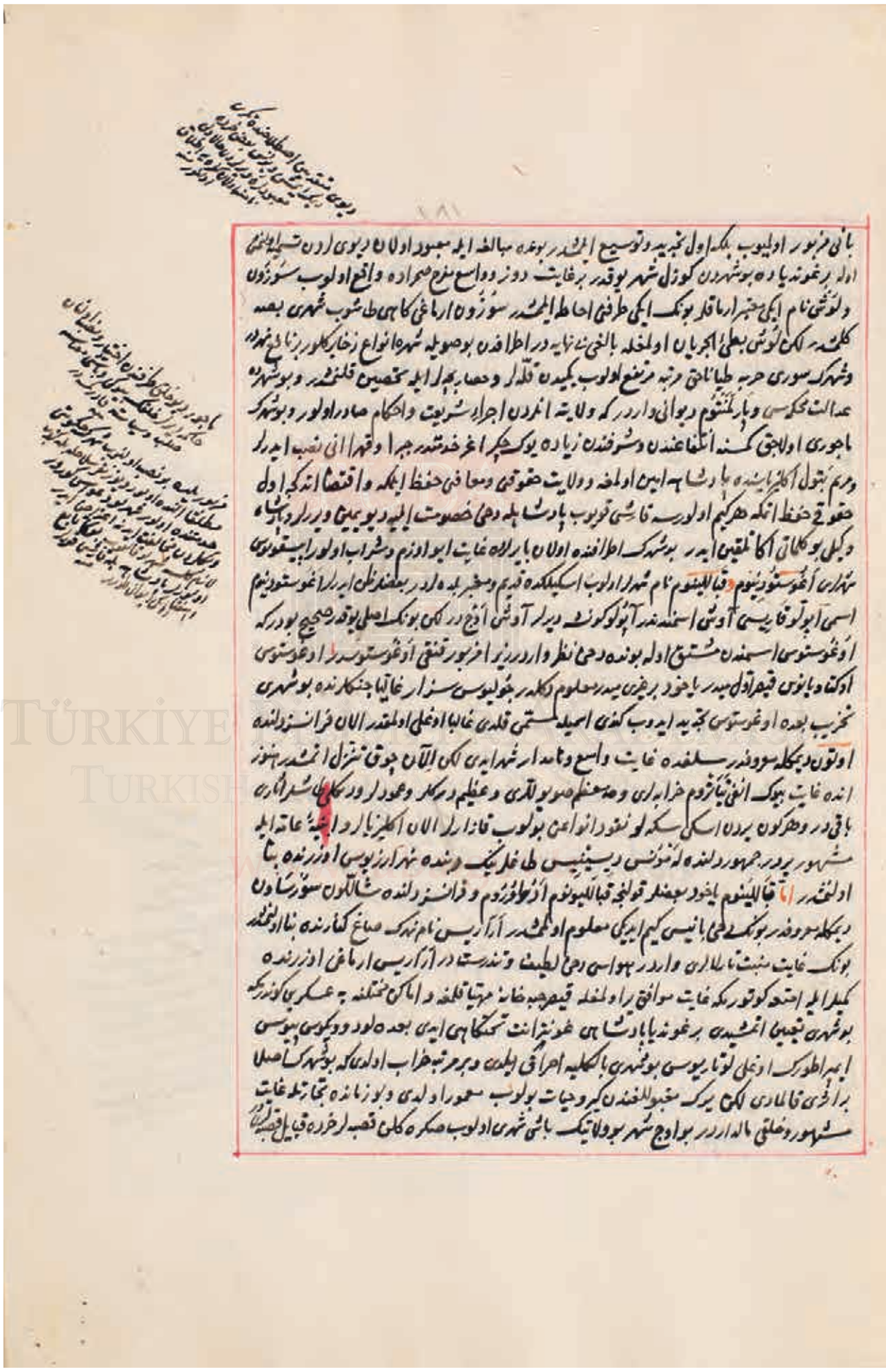

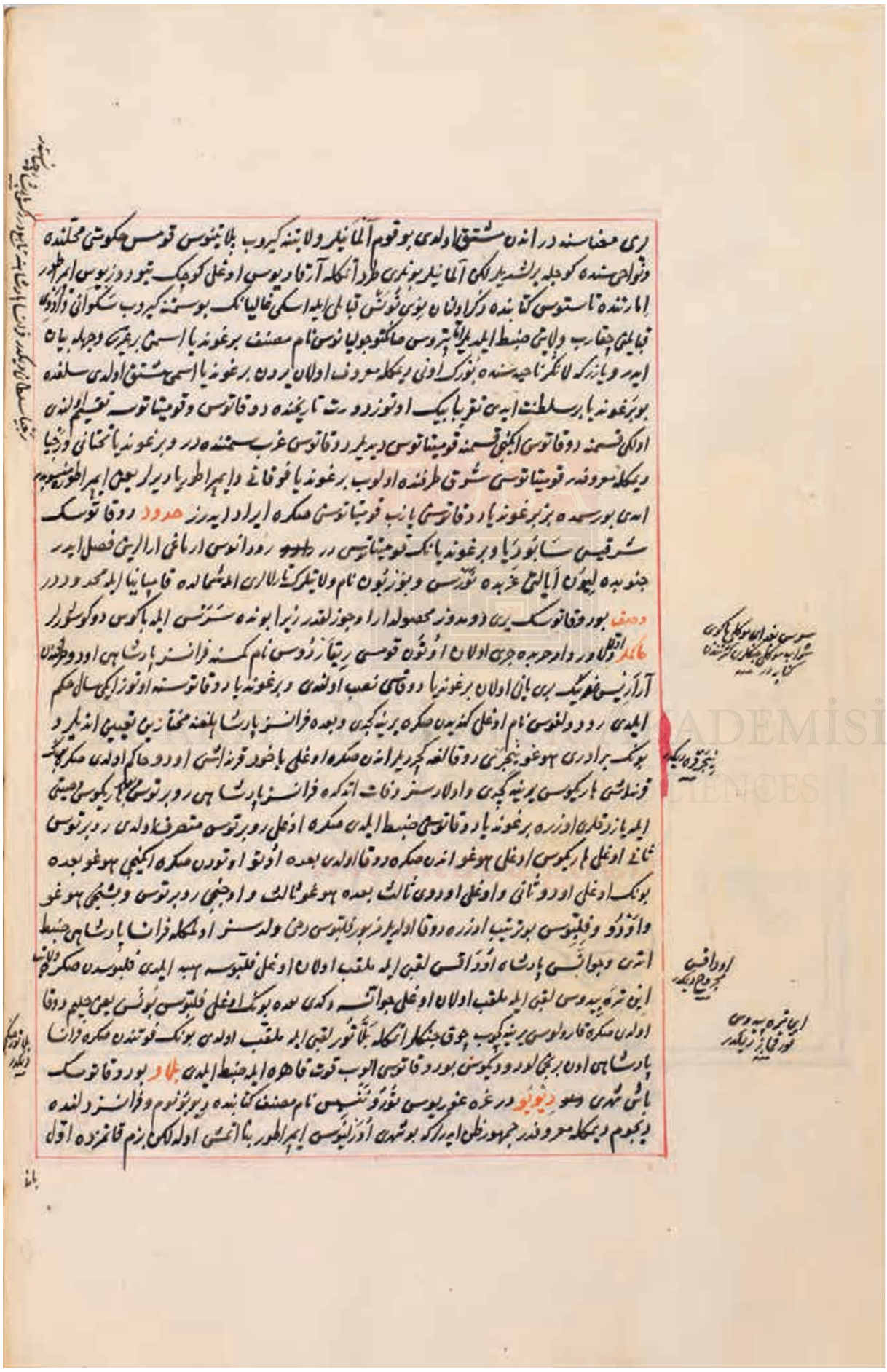

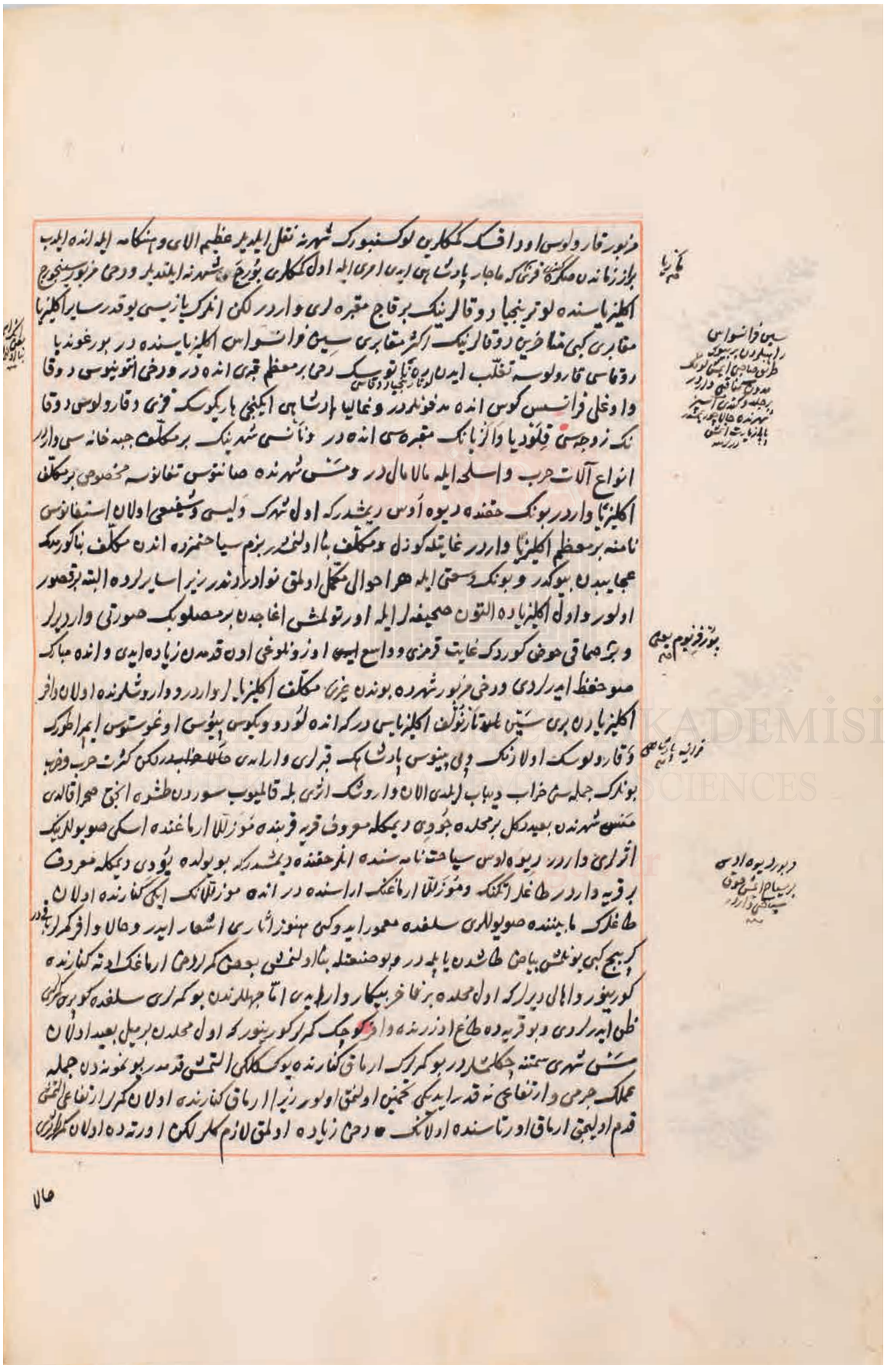

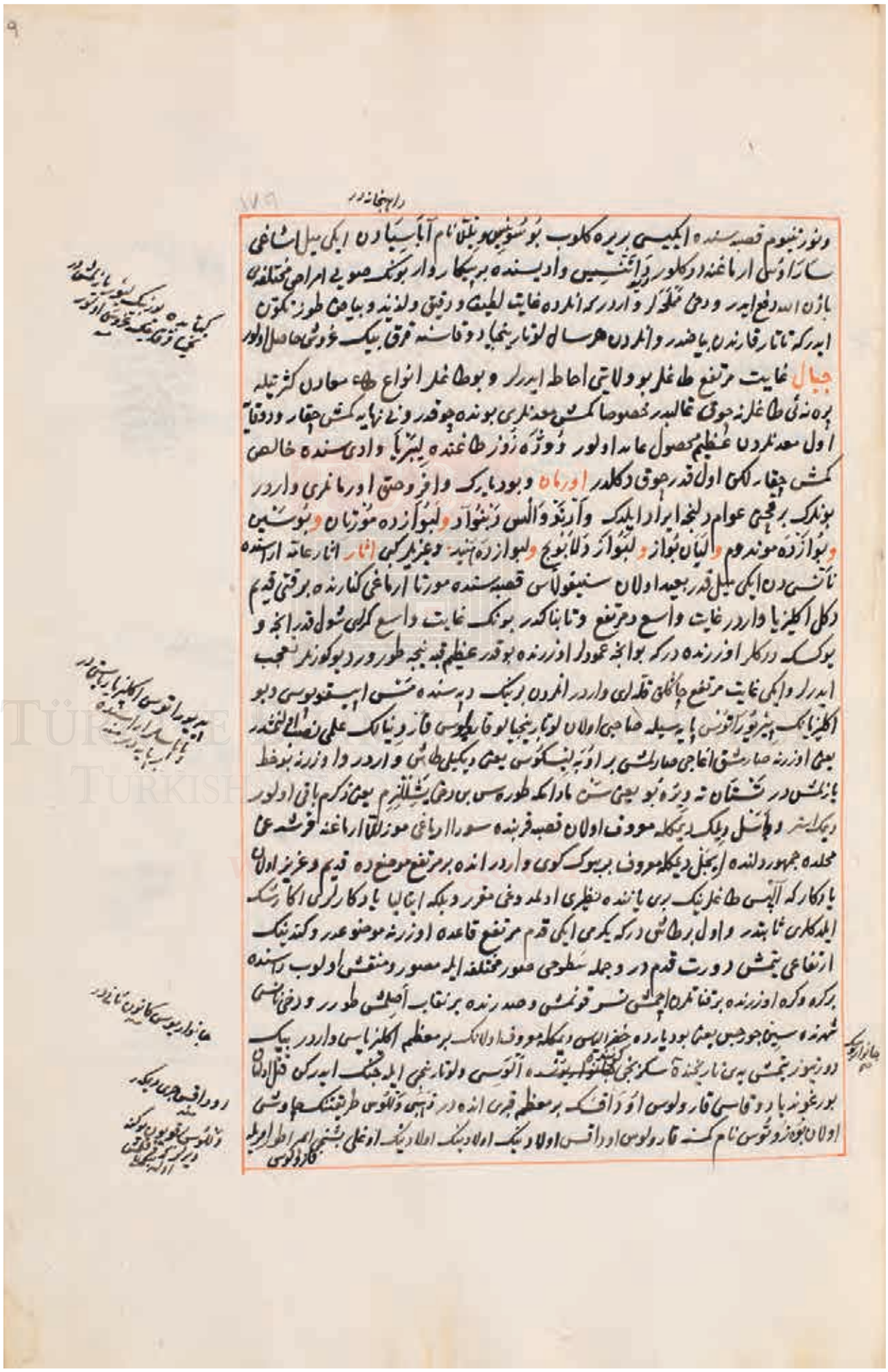

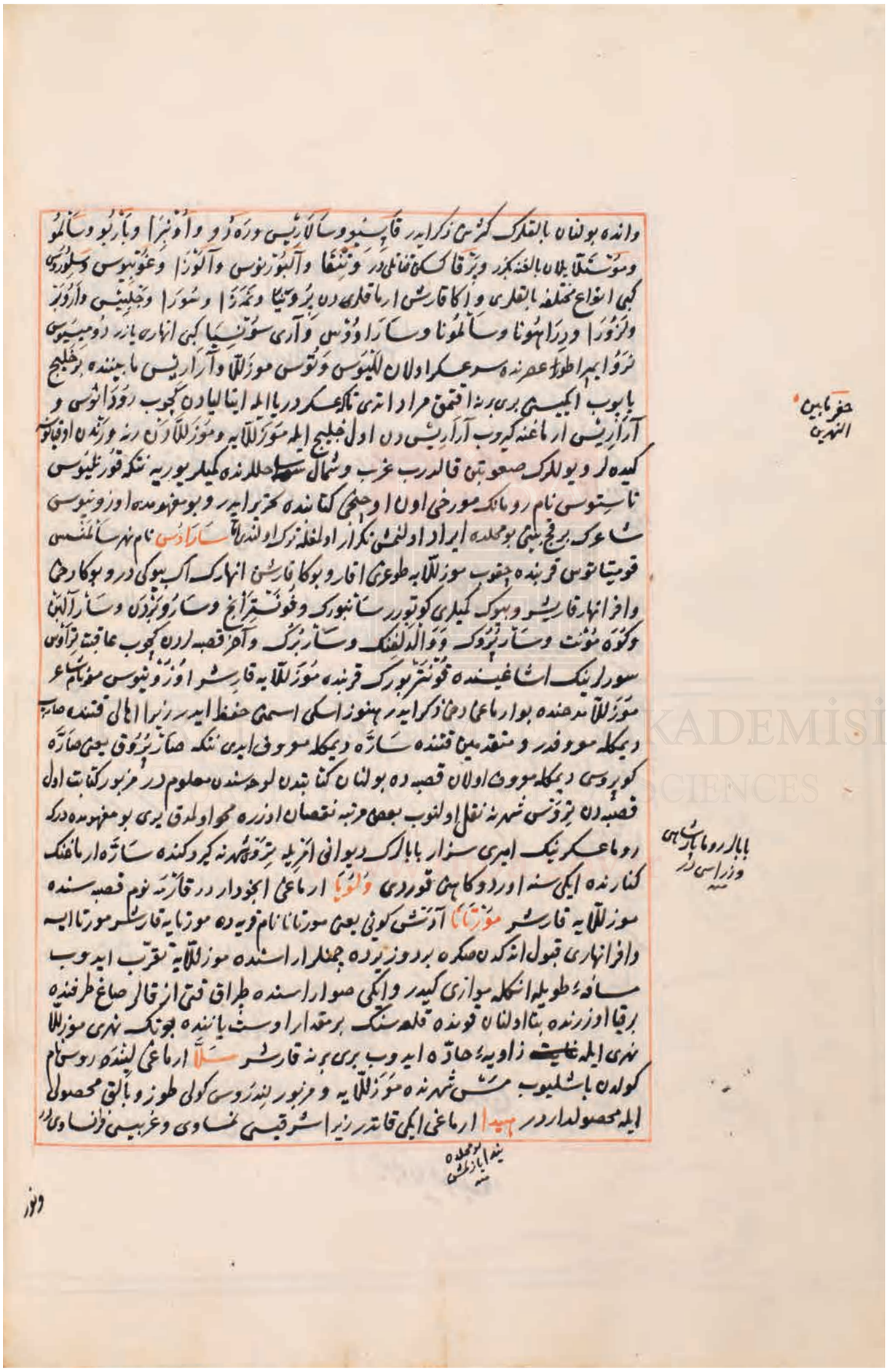

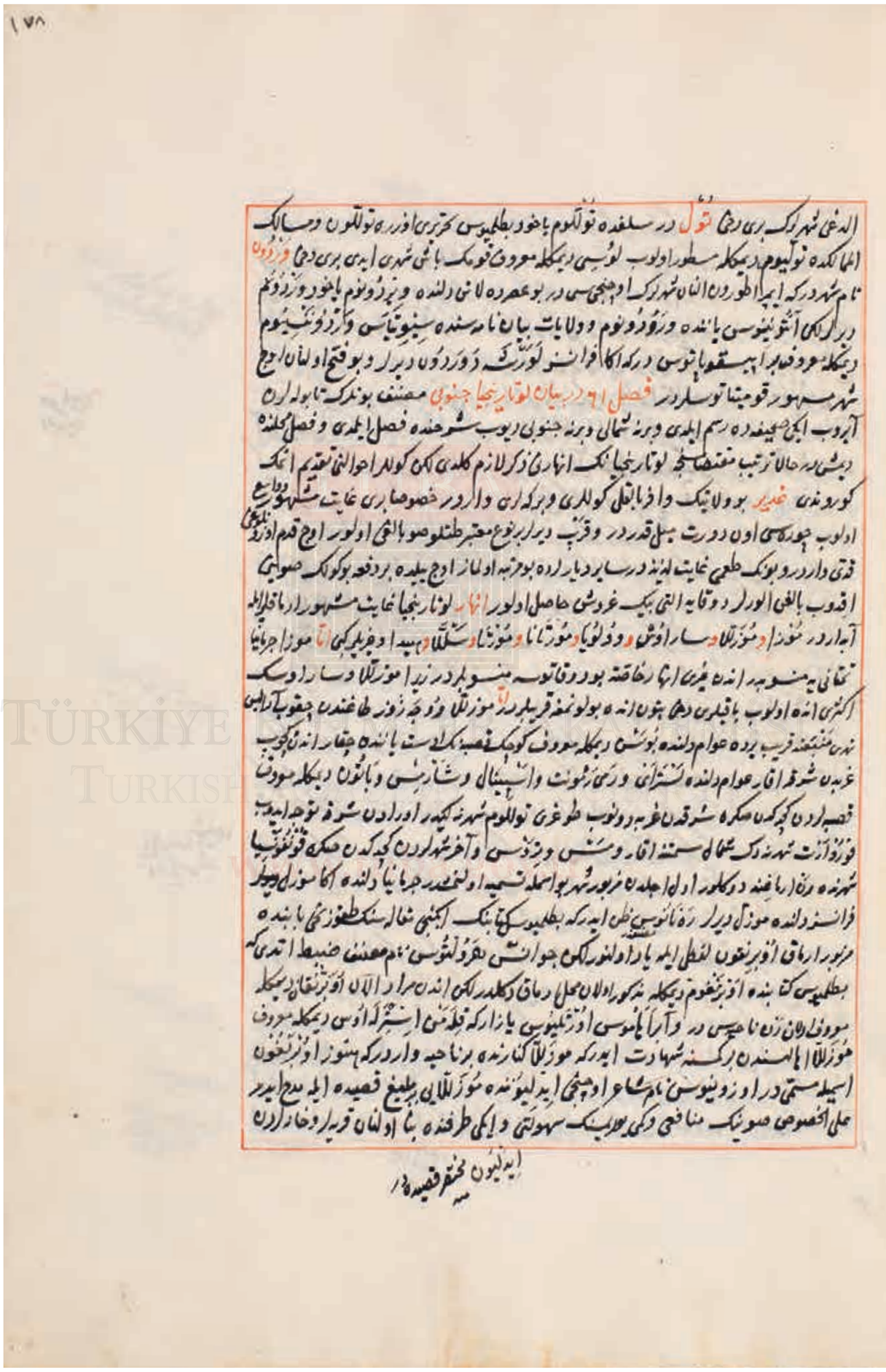

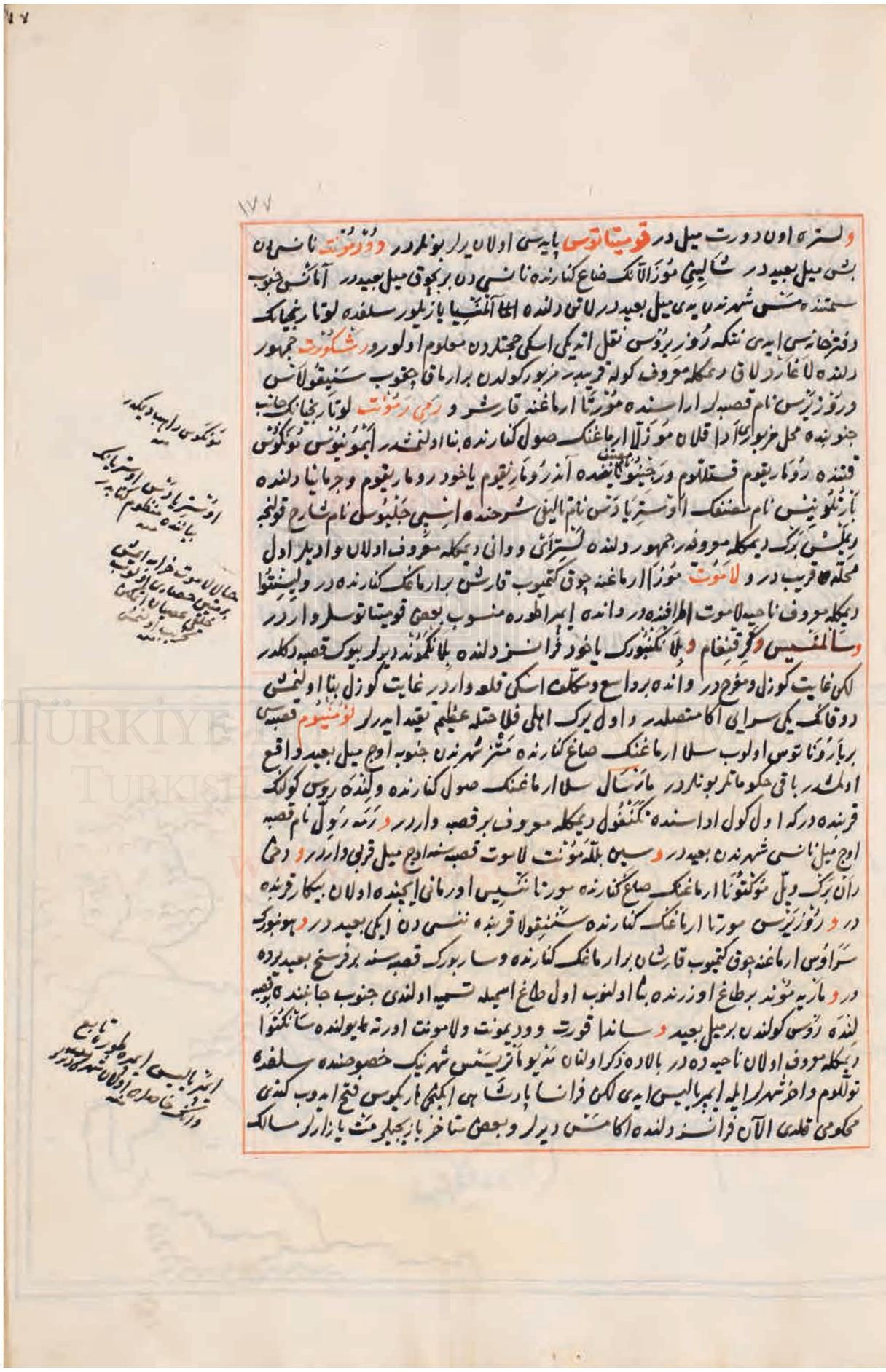

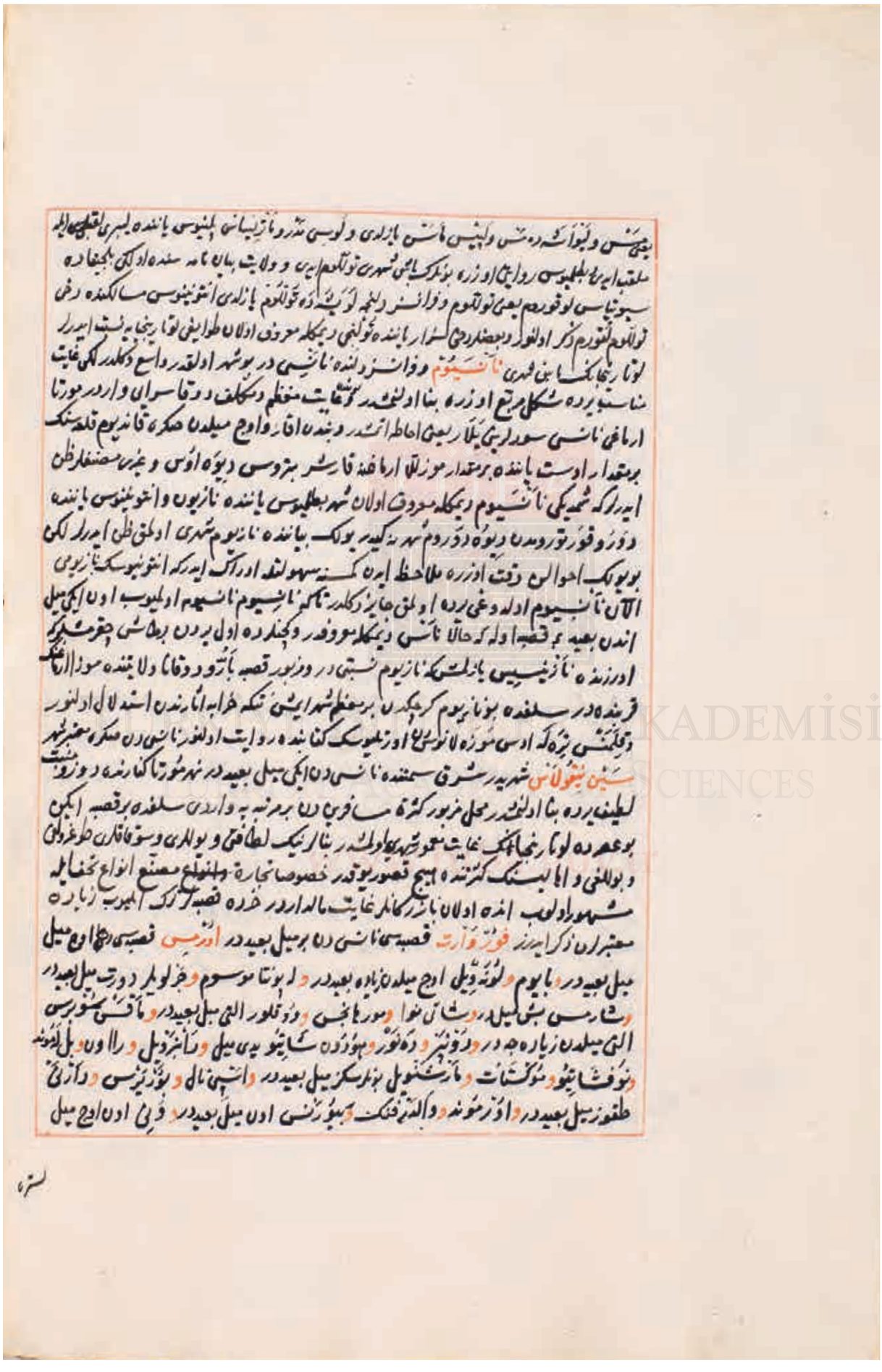

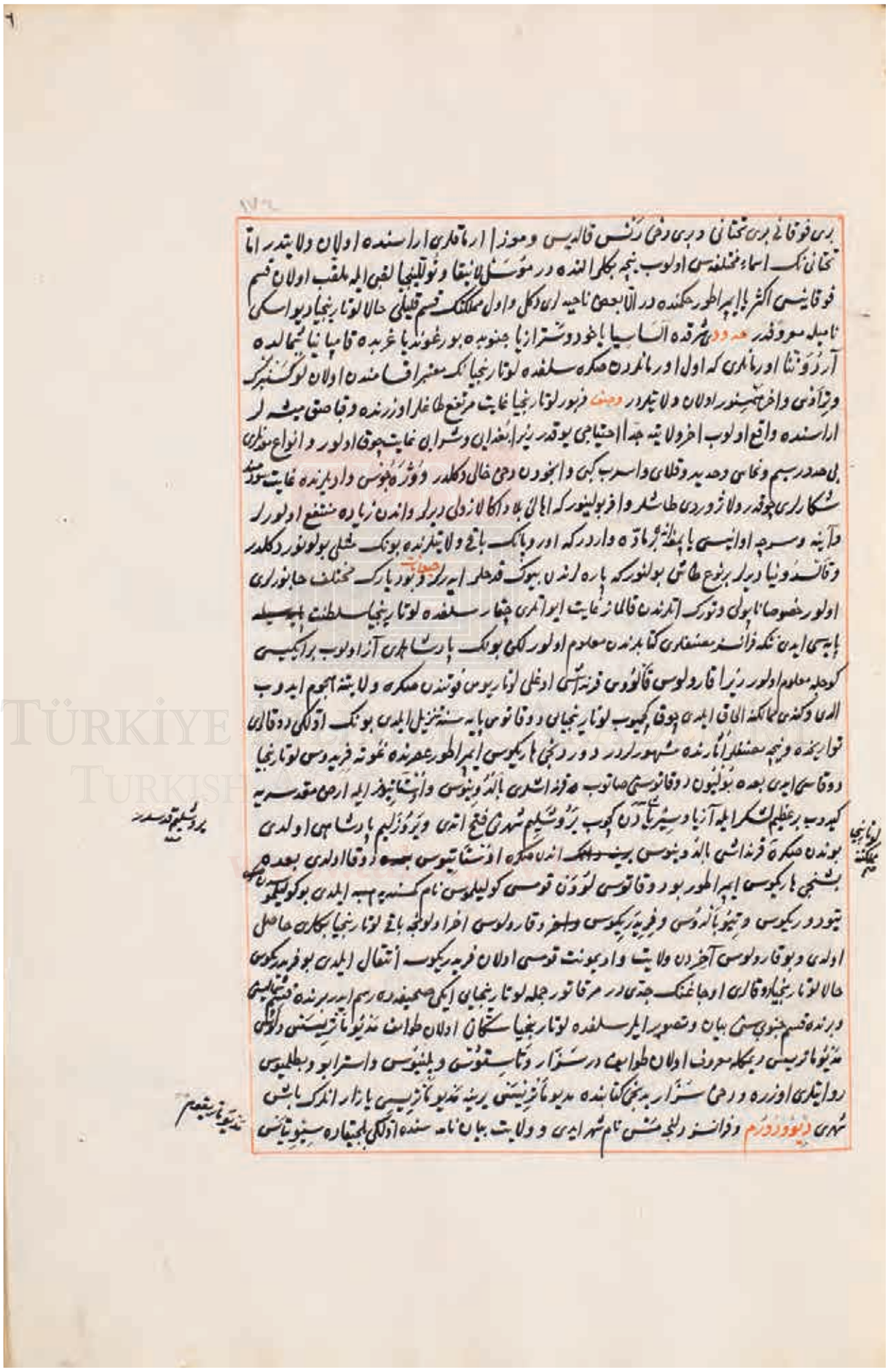

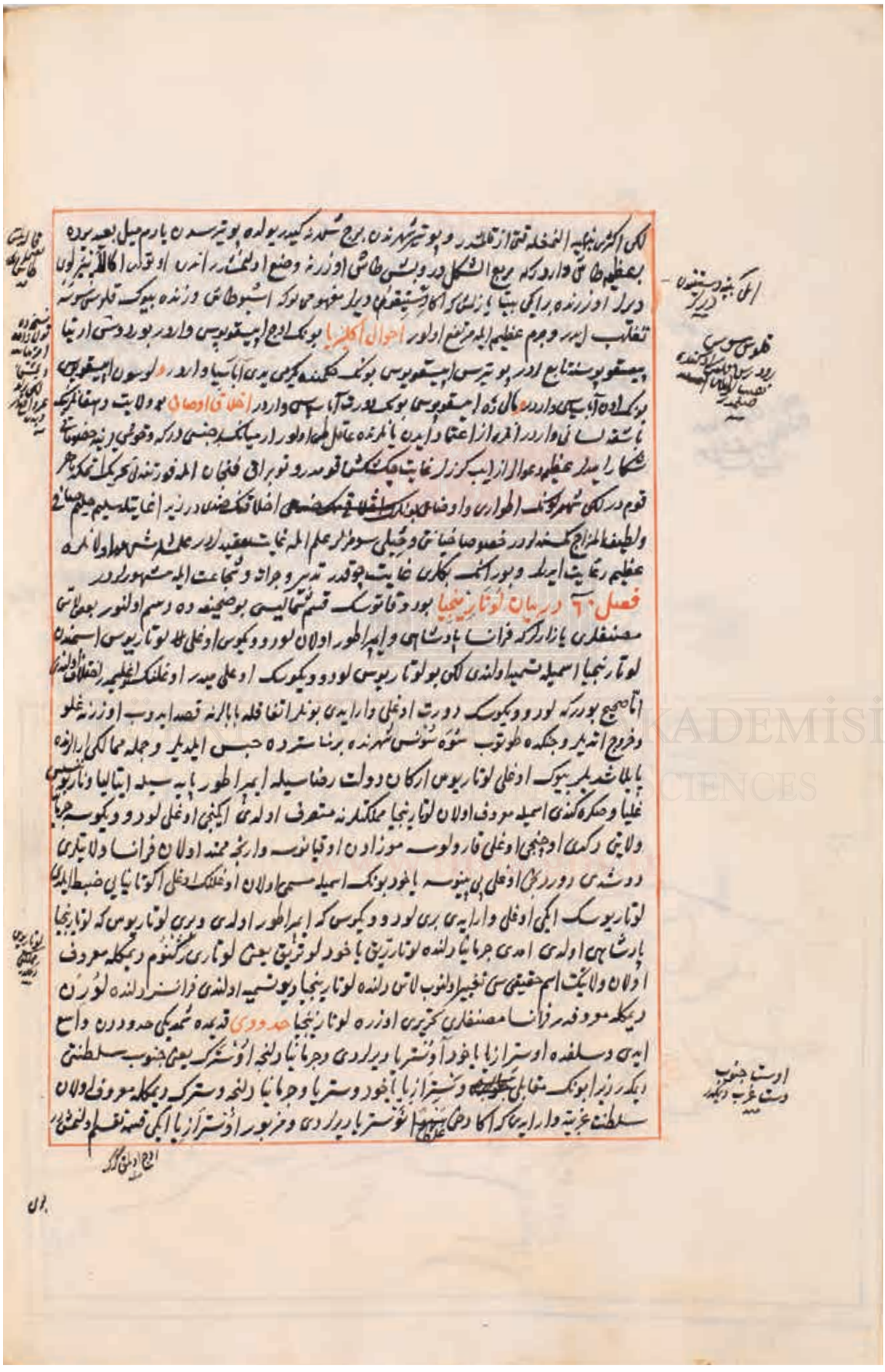

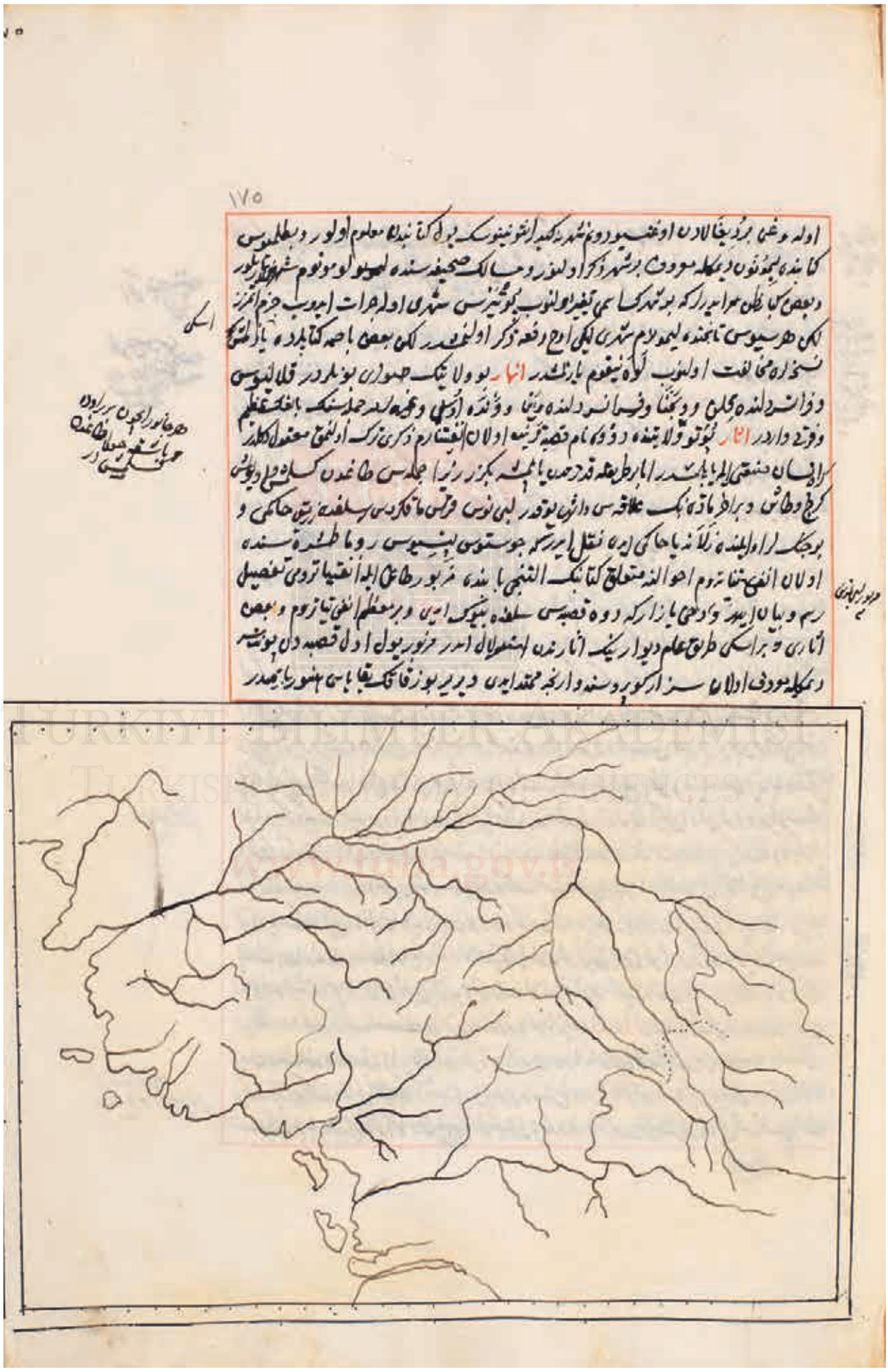

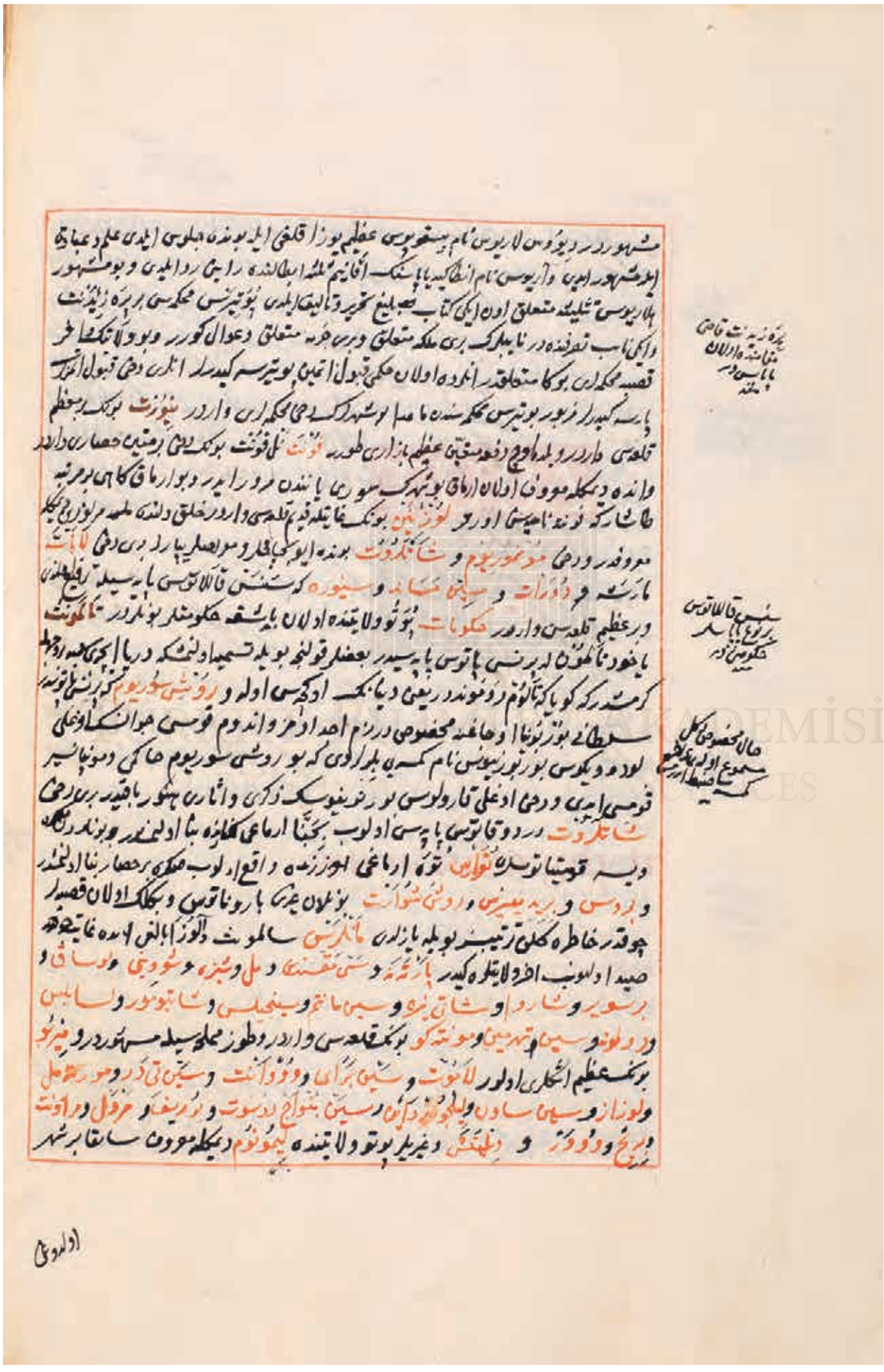

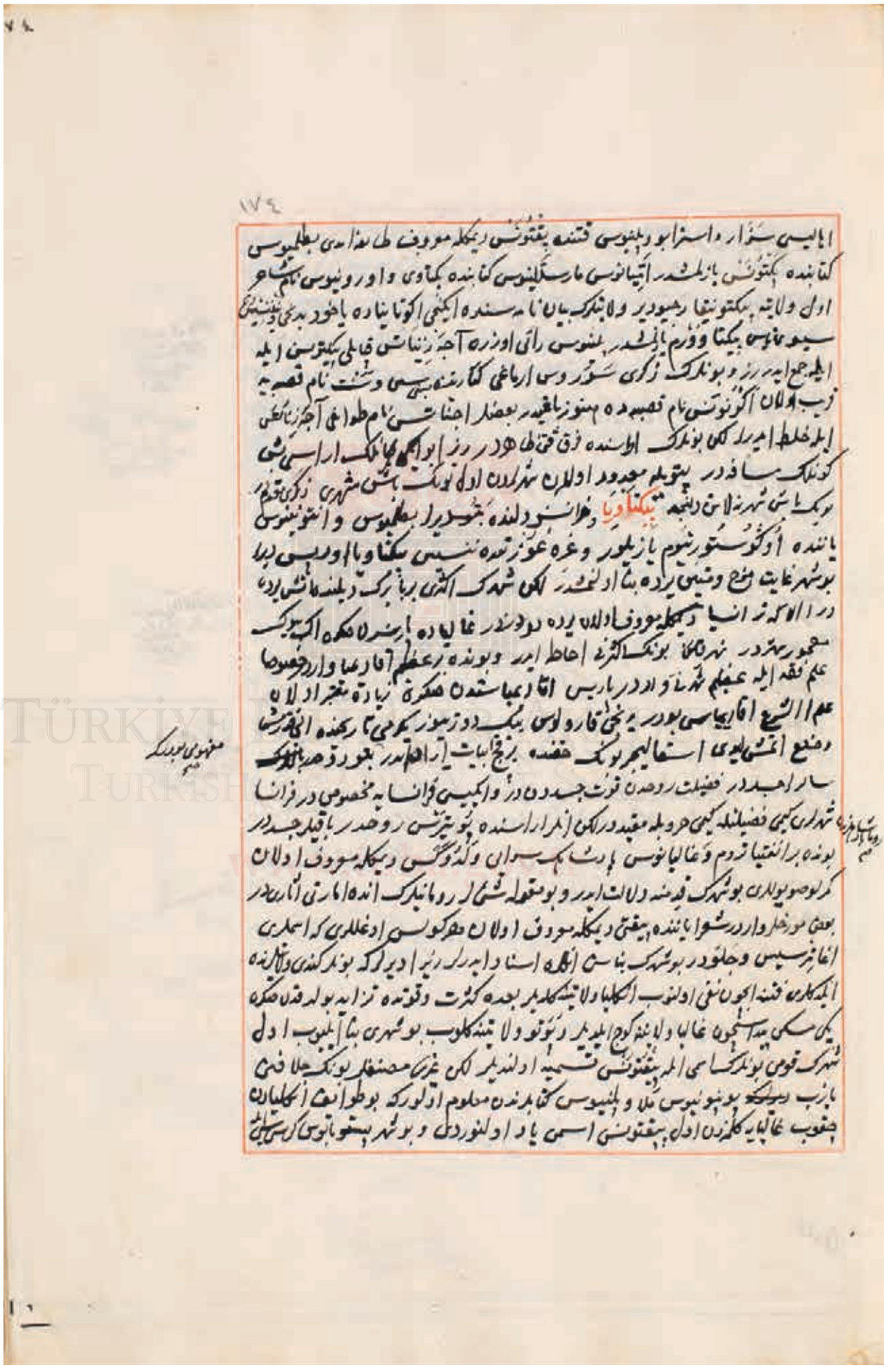

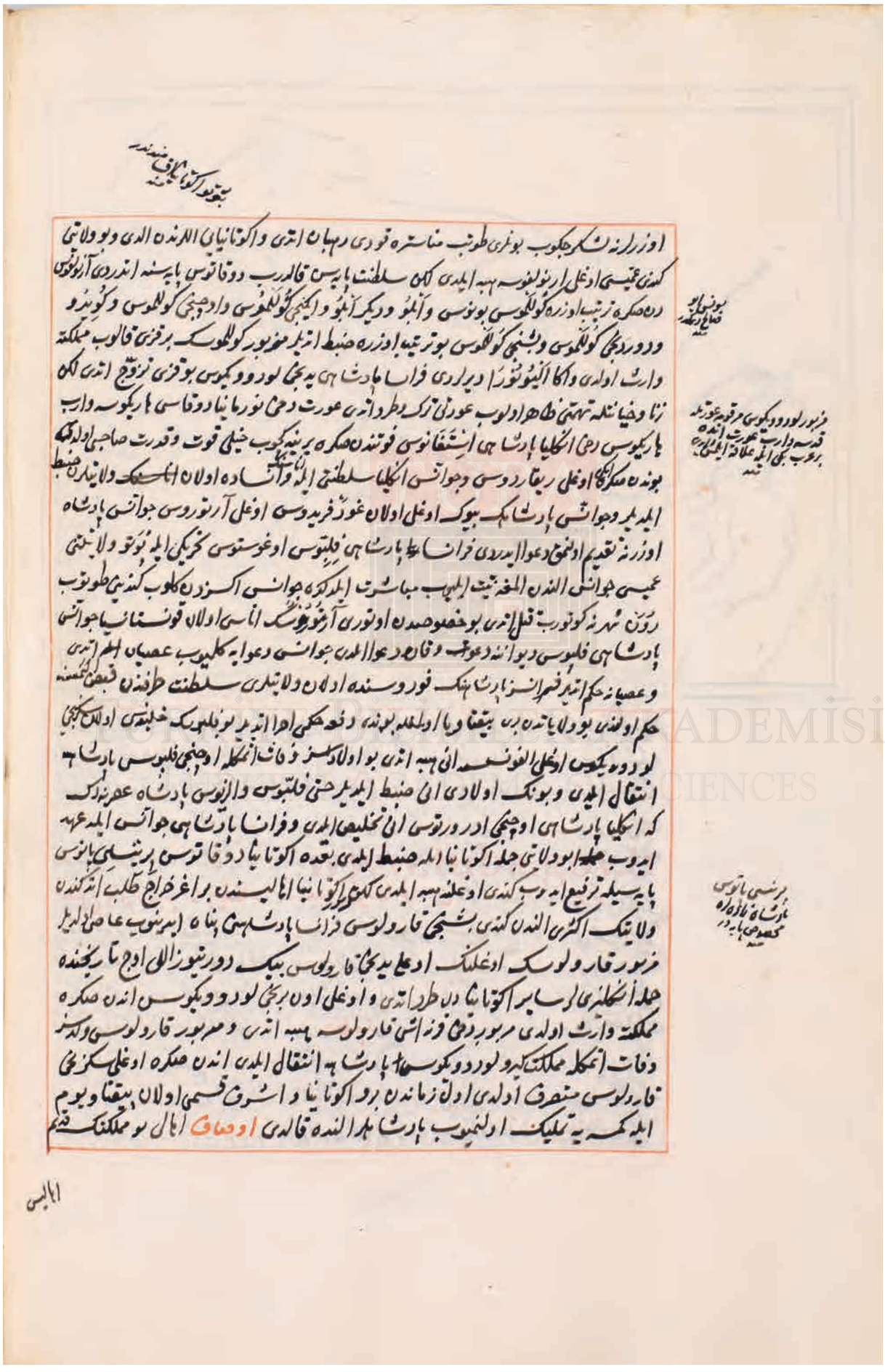

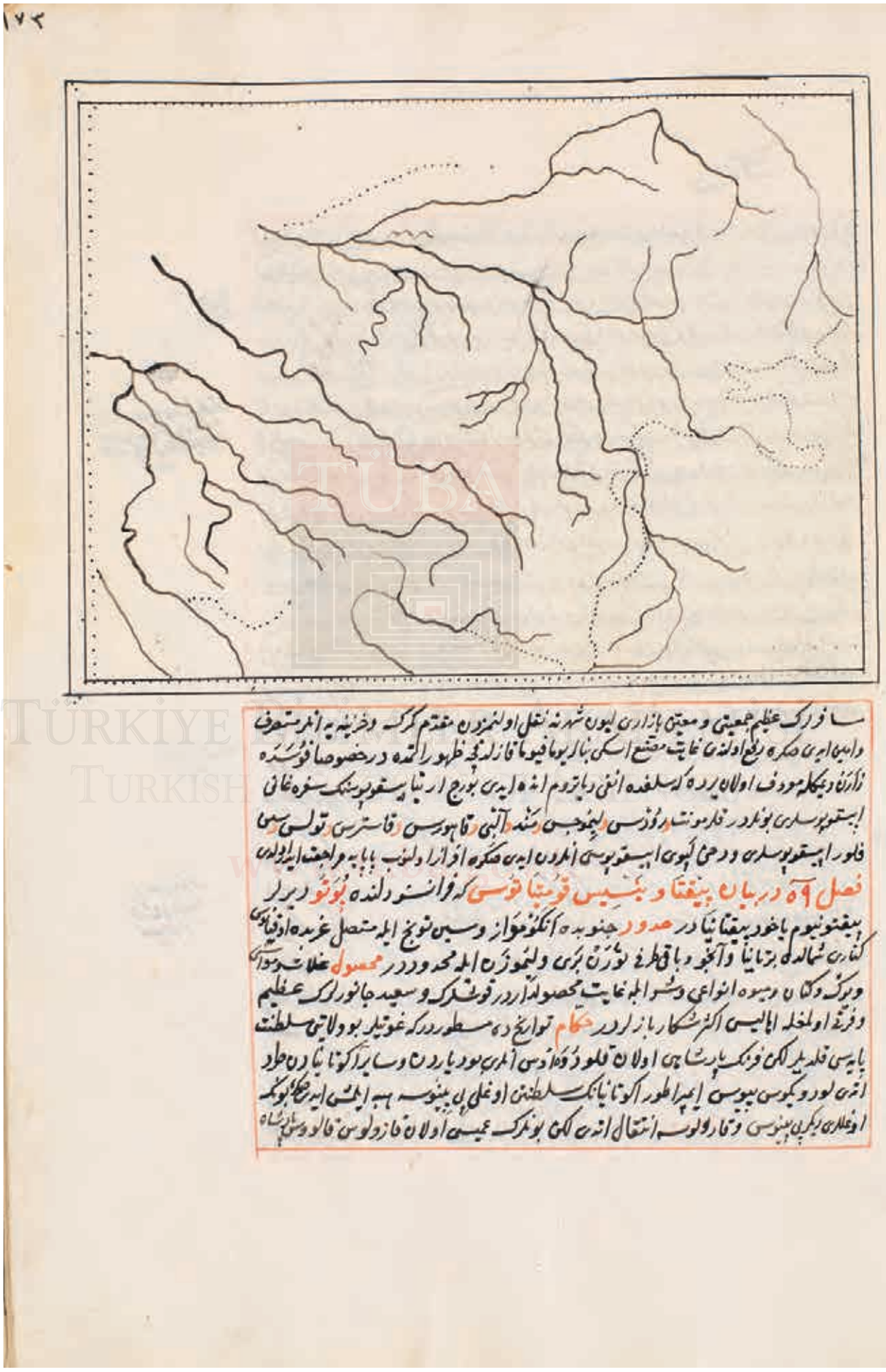

مسافرلرک عظیم جمعیتی و معین بازاری لیون شهرنه نقل اولنمزدن مقدم کمرک و خزینه یه انلر متصرف
و امین ایدی صکره رفع اولندی غایت مصنع اسکی بنالر یوما فیوما قازلدقجه ظهور اتمده در خصوصا فوسده
زارن دیمکله معروف اولان یرده که سلفده انفی دیاتروم انده ایدی بورج ارتیا ایسقوپوسنک سفره غانی
ایسقوپوسلری بونلردر قلرمونت و رودس و لیموجس و مند و آلبی و قاهورس و قاسترس و تولس و سین
فلور ایسقوپوسلری و دخی لپوی ایسقوپوسی انلردن ایدی صکره افرازا ولنوب پاپایه مراجعت ایدرلردی

فصل ۹۵ در بیان پیقتا و بنسیس قومیتاتوس که فرانسز دلنده **پوتو** دیرلر
پیقتونیوم یاخود پیقتانیادر **حدود** جنوبده انکومواز و سین تونج ایله متصل غربده اوقیانوس
کناری شمالده برتانیا و آنجو و باقی طرفی تورن بری و لیموزن ایله محدوددر **محصول** غلات و مواشی
و یوک و کتان و میوه انواعی و شراب ایله غایت محصولداردر قوشلرک و سعید جانورلرک عظیم
و فرقی اولمغله اهالیسی اکثر شکار بازلردر **حکام** تواریخده مسطوردر که غوتیلر بو ولایتی سلطنت
پایه سی قلدیلر لکن فرنک پادشاهی اولان قلودوه اوس انلری بو دیاردن و سایر اکوتانیادن طرد
اتدی لودویکوس پیوس ایمپراطور اکوتانیانک سلطنتن اوغلی پی پینوسه هبه ایلمش ایدی صکره بونک
اوغللری دیکر پی پینوس و قارولوسه انتقال اتدی لکن بونلرک عمیسی اولان قازولوس قالووس پادشاه

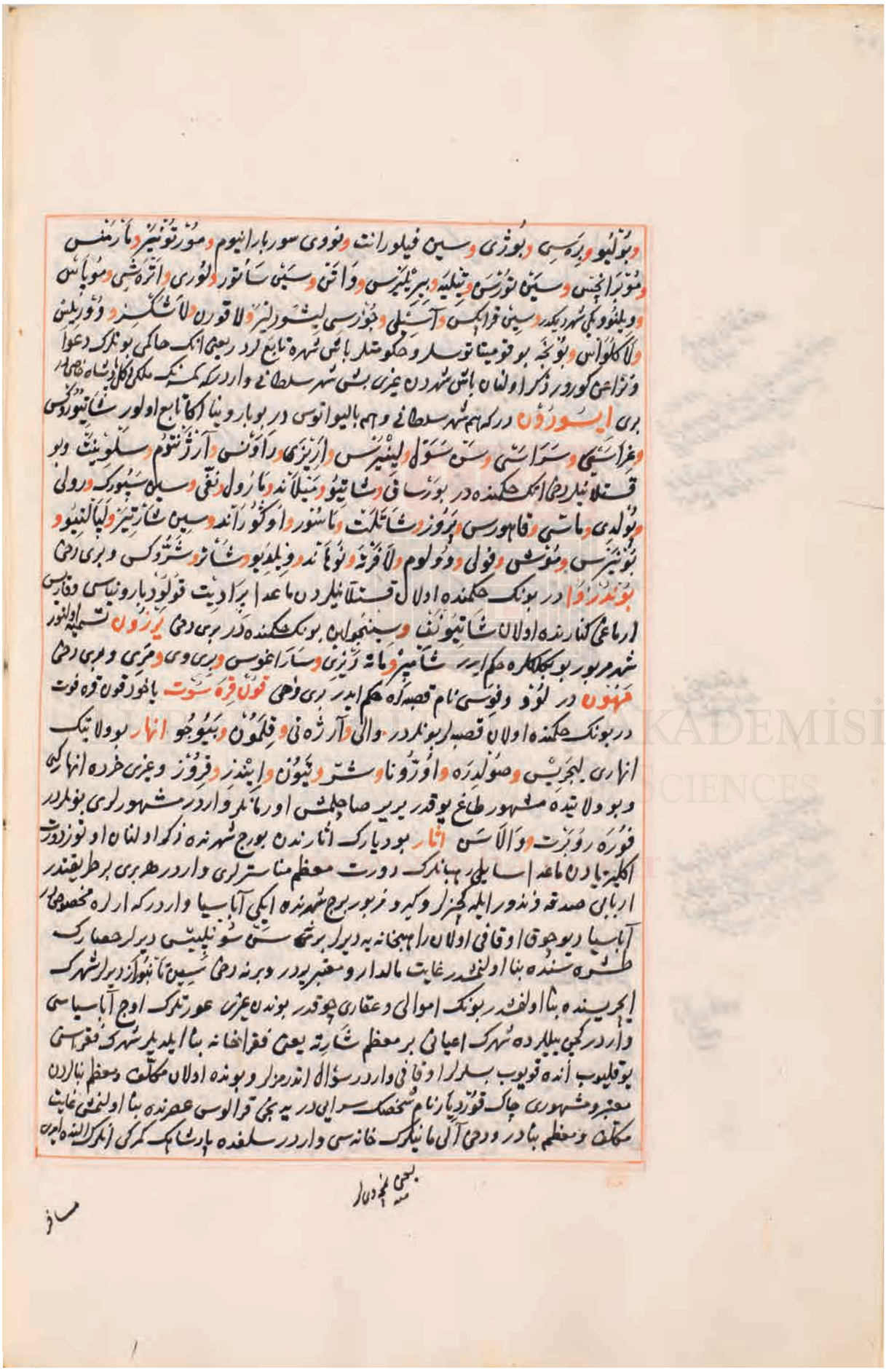

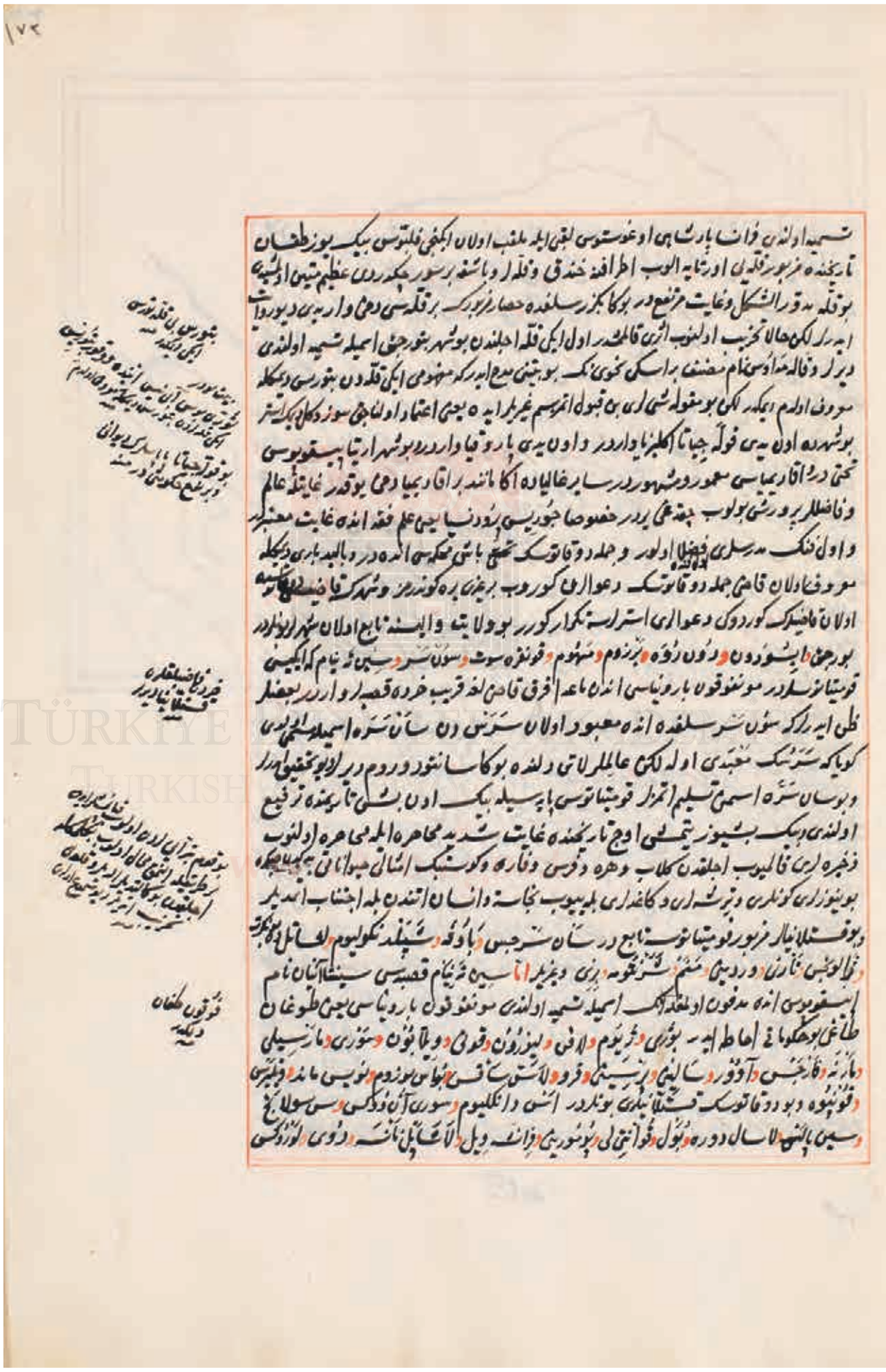

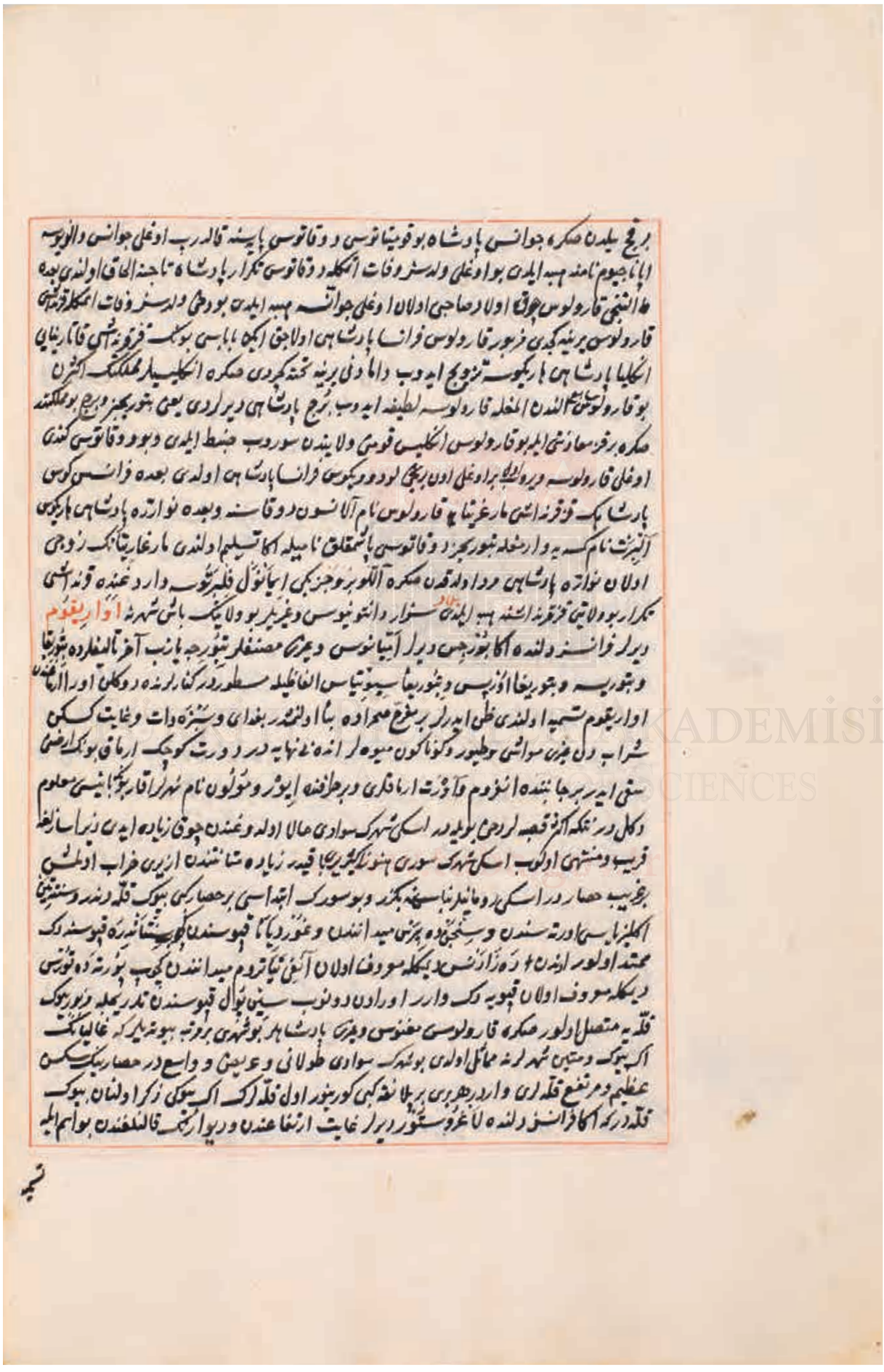

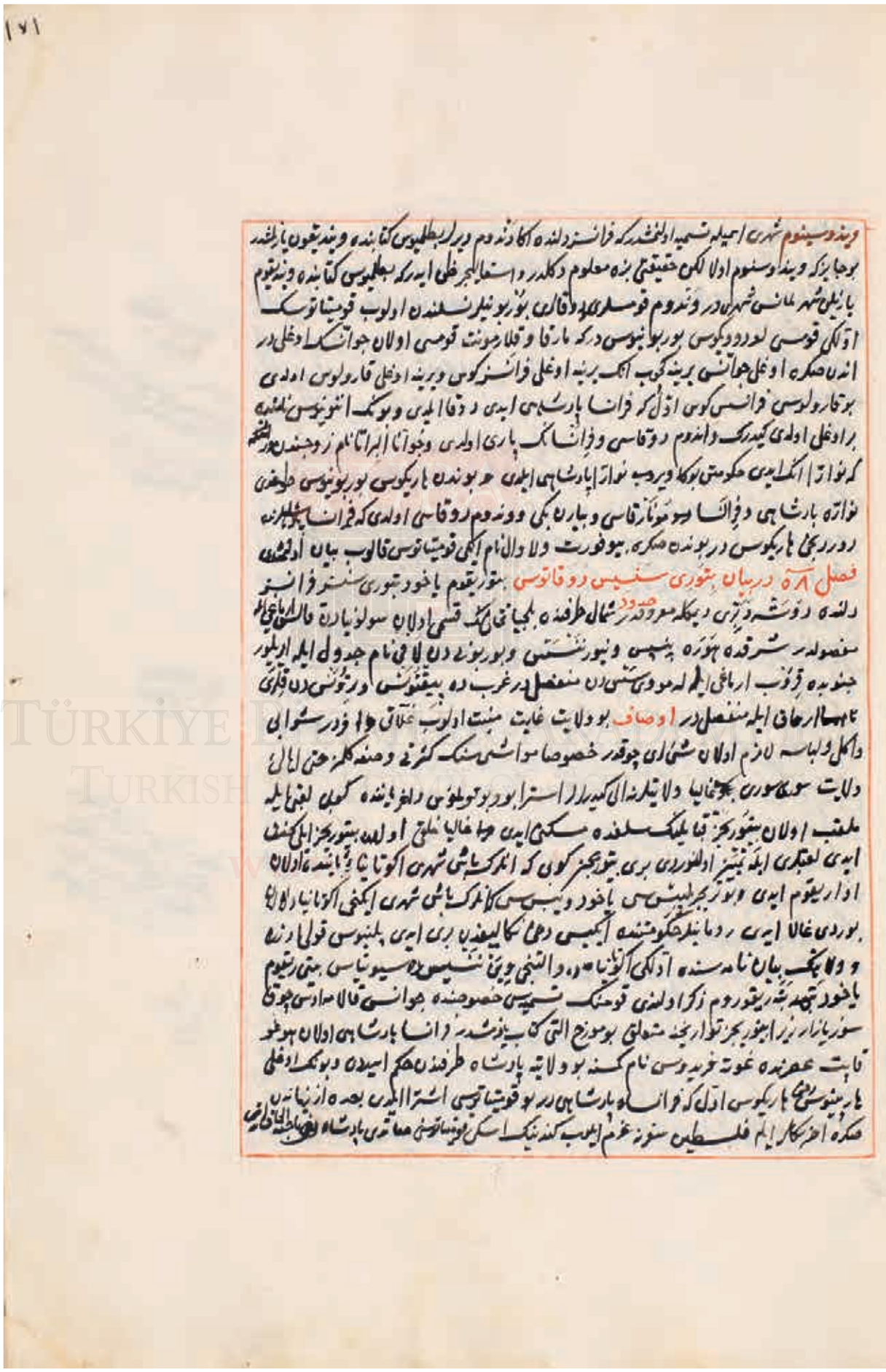

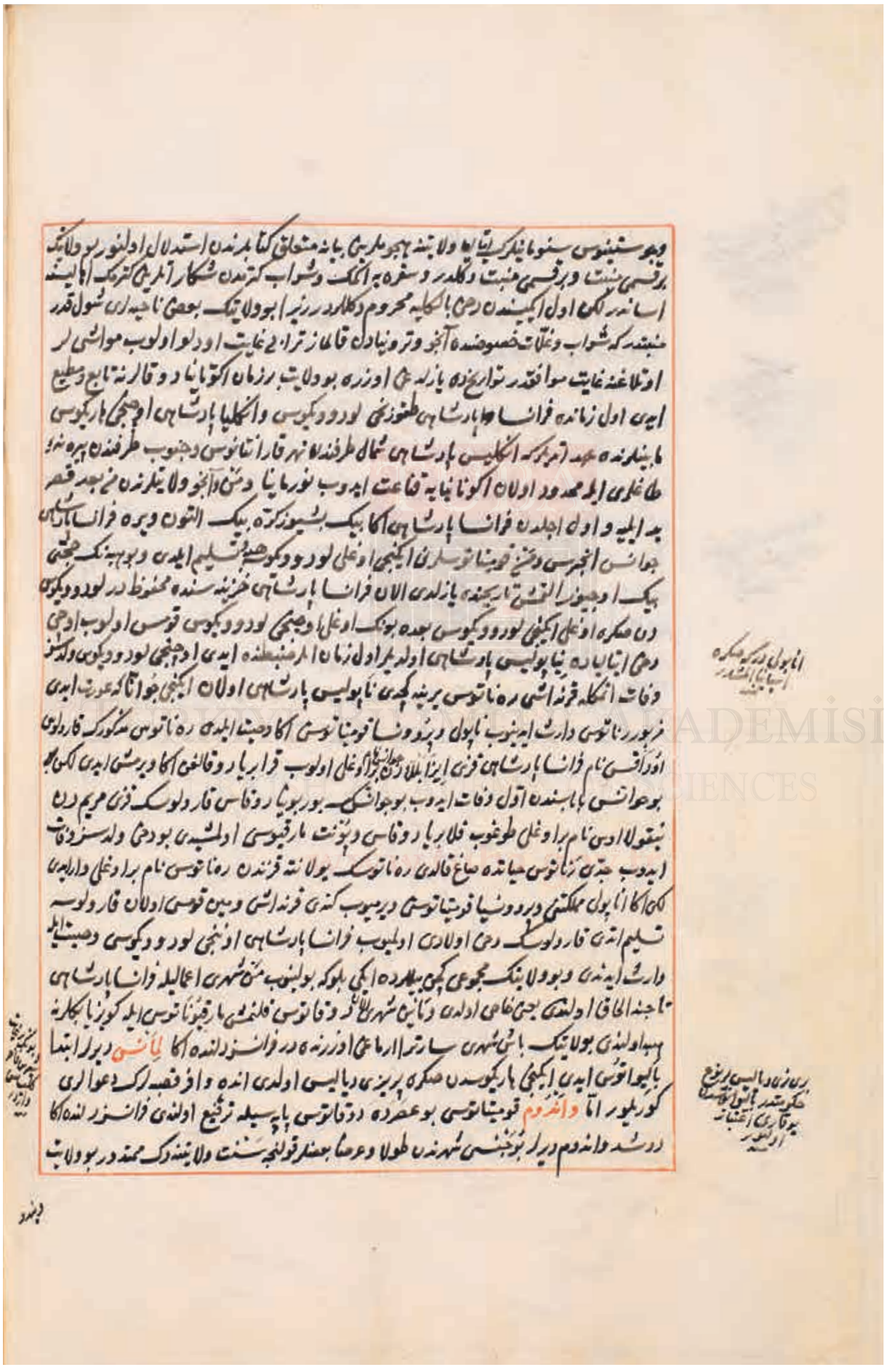

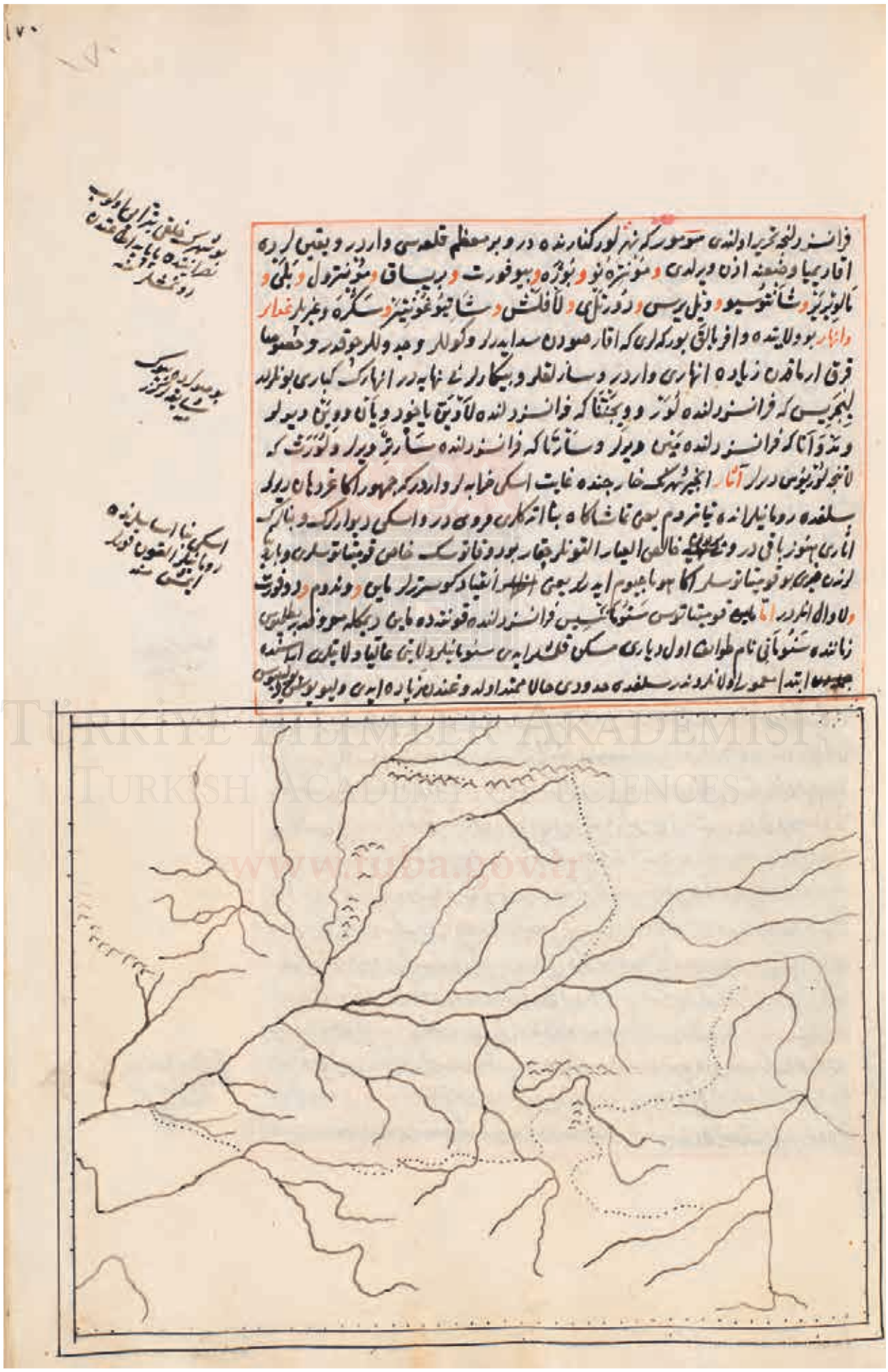

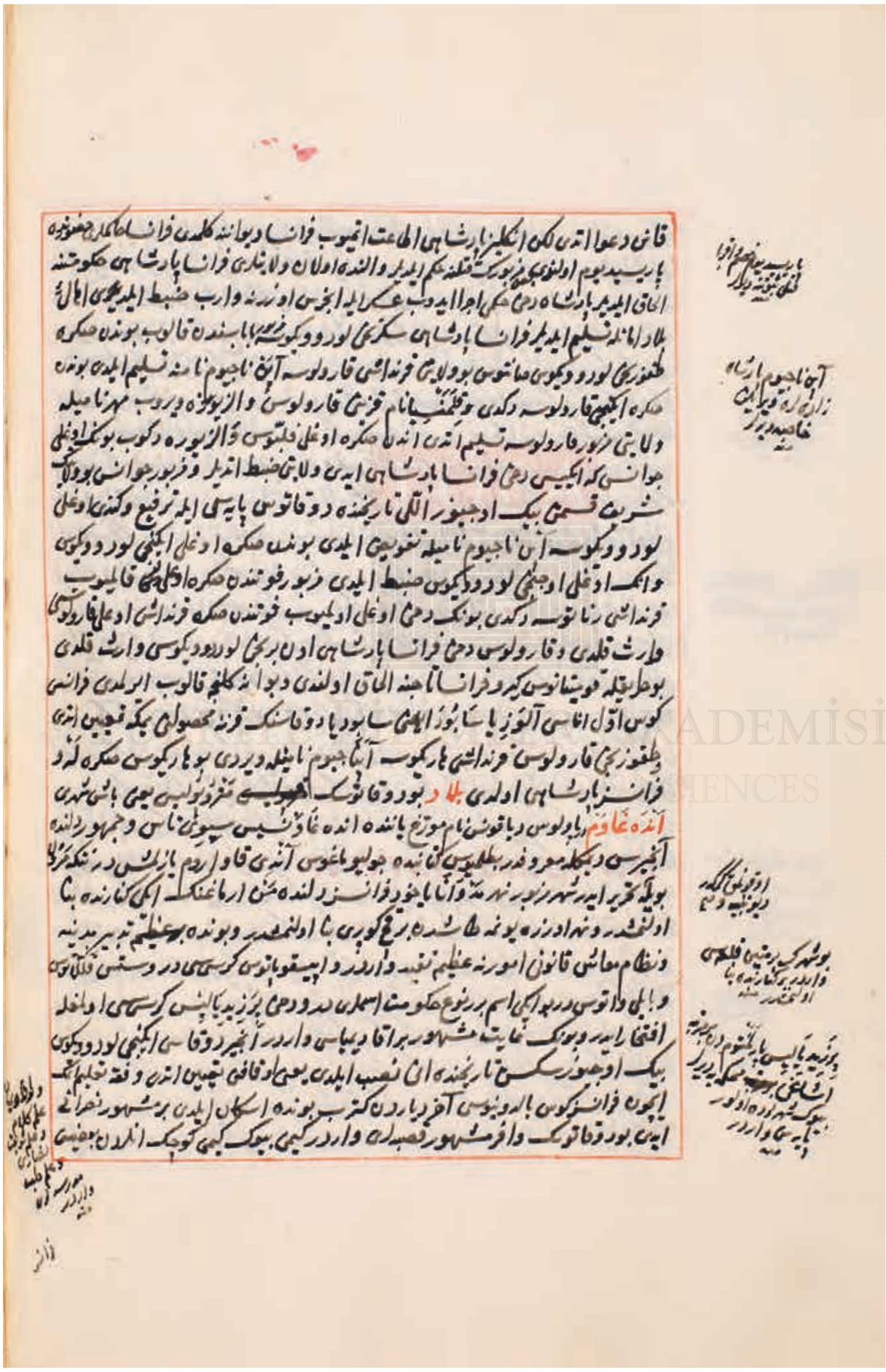

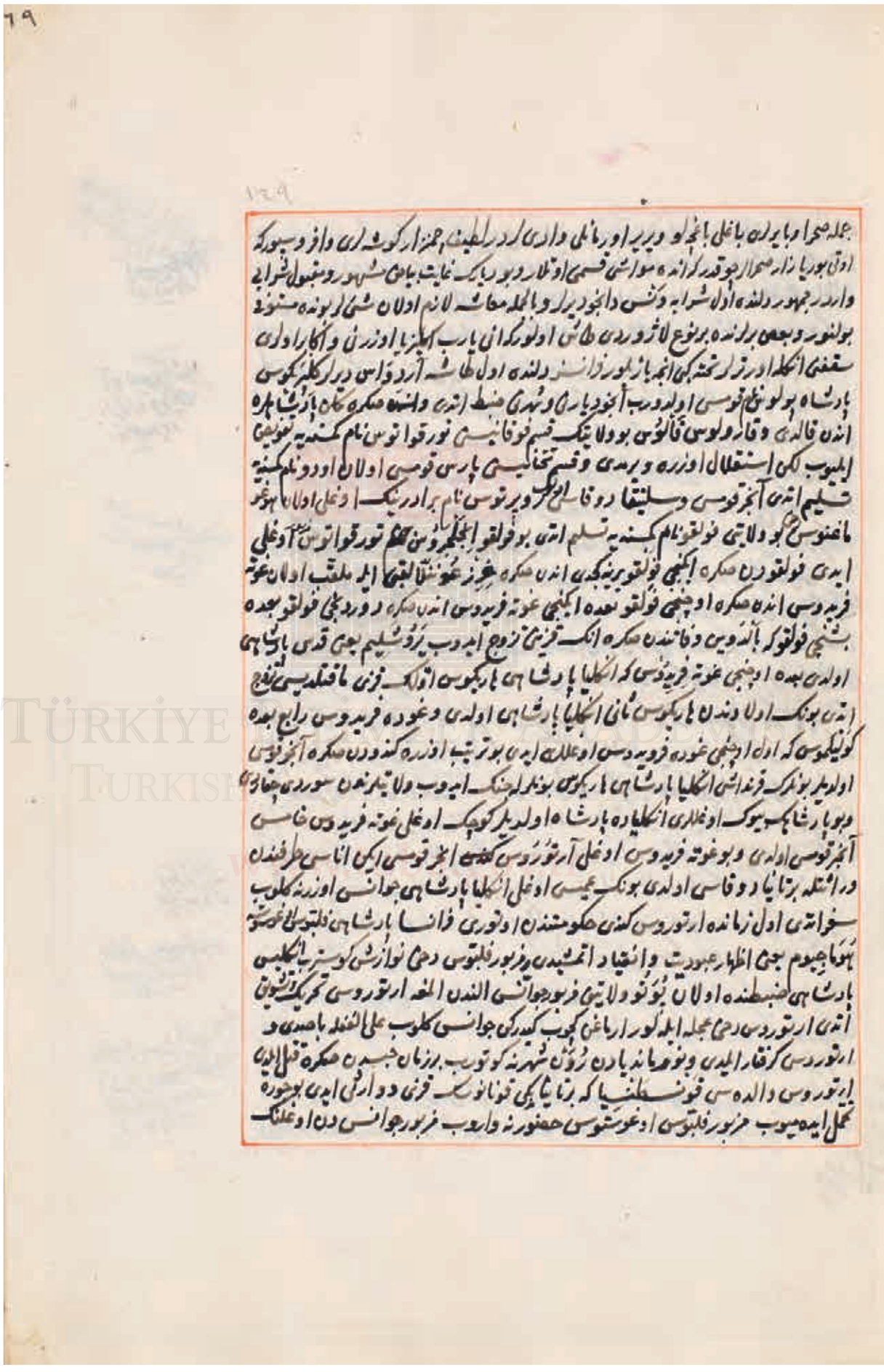

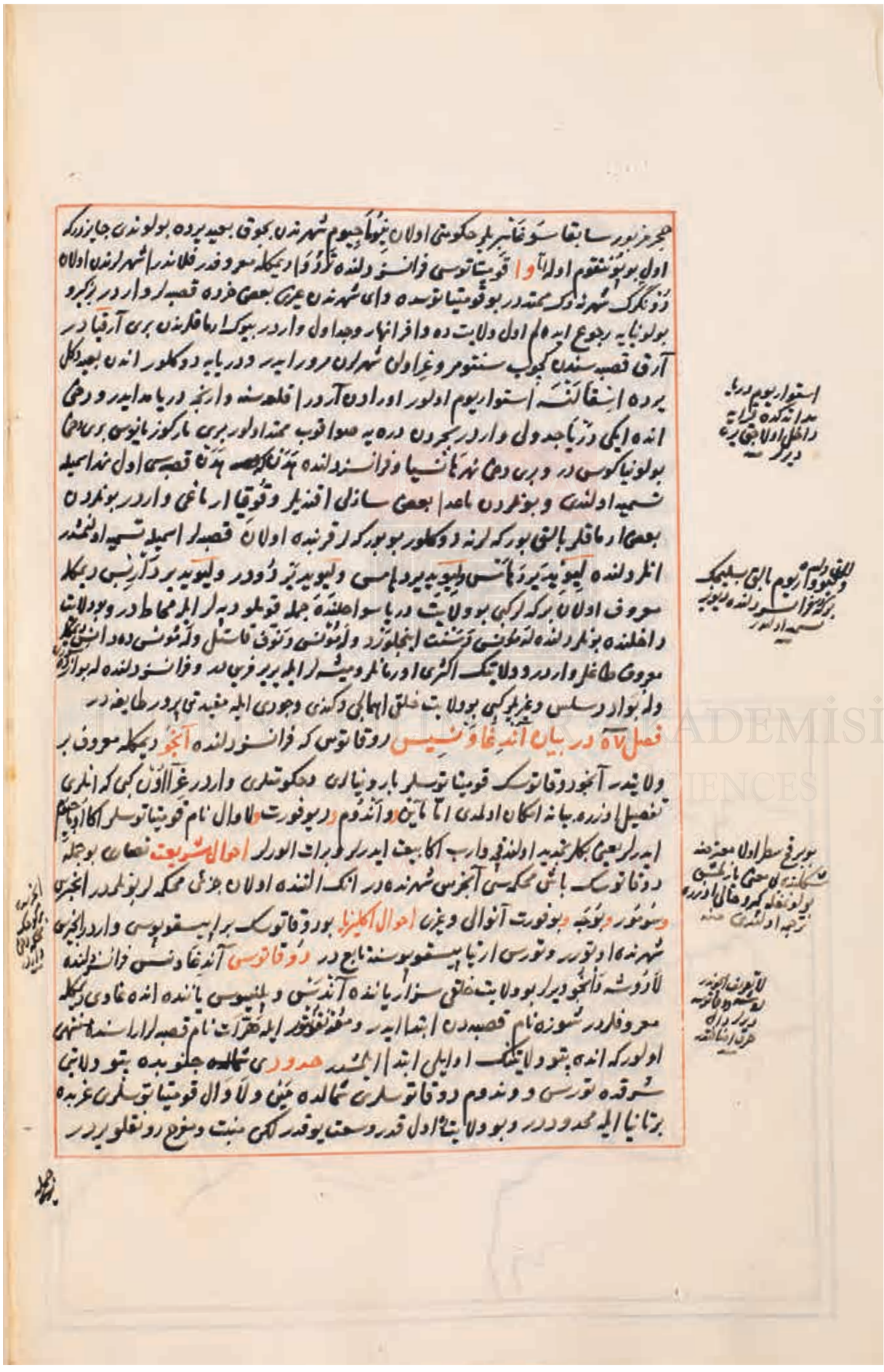

جسور یا قوم در ریو تجریر ادر و غیریلر سنتونار در دیرلر بو قولی تایید ایچون شهرک اسکی
اسمی ایراد ایدرلر که سنتی یو در کانه سیتوس ایسی اولدیر یعنی اسیوک جیتی دیمک
یرک وضعندن دخی استدلال ایدرلر زیرا شهرک سواری غایت الچاق اولوب شهرک
اطرافی یوکسک یرلر بحر کنارلری در بوندن لازم کلور که سابقا موضع شهر کورفز اولوب صوی
چکلکده یاپلمش اولا سینوس لاتنجه در یارن قرایه کرن قولاغ دیرلر و قائد موسی برنانیا یاپنده
بازارکه اسیوس پورتوس یاپلمشدم قوینده ویت سان دیمکله موسوی اولان پرده ایدی
لکن بوندن بحث اولنه ترک ایدیلم بونن تیسی دن صکره کوانسو قومیتاتوس در فرانسوجه
کومون دیرلر و کم قومیتاتوسدن و شهرندن کچی خلیج دخی الله ایریلور بو خلیج ایچون
اول ناحیه غایت صعب اولوب الفتح ممکن دکلدر و بونک باشی قصبه سنه دخی کومون
دیرلر ایکی قسمه تقسیم اولنور بری سازلق ده دیکری قوری پرده در وضع جهتندن غایت
صعب و متین قصبه در ایکنجی هارکوس فرانسوای فتح ایلیوب فرانسه کوس لوتارنجیوس
که کویزا دوقاسی ایدی انی کوندرب بیک بیوز اللی سکز تاریخنده الحی نحو الله
الدردی مئیه توس نام مورخ فلاندر یا تواریخنده دانیلرک کوانسو قومیتاتوسنه استحقاقنه
متعلق چوق سوز یازار و آخر مصنفلر کتابلرنده بو قومیتاتوس احوالنه متعلق بزم مقصودمزدن
خارج چوق معنا یازمشلر در و انده بزی قصبه لوردن وار در هارتی فورت و بولینج و قونکول
و پورتیوس پنه و لتیوس کبی و بو قومیتاتوس ذکر اولنان دن بری بو بارونا توسلری اولدر
آردور اس و قورنبورناس که ایکیسی کندن قصبه لرندن تسمیه اولندی که اردوراس آردری
نام قصبه دن و قورنبورناس قورنبورنام قصبه اسمیله مسمی اولدی و فین نشین بارونا توسی
دخی بو قومیتاتوسه تابع در اوقیانوس سمتنده اردرس دن ایکی میل پرده قالس
نام شهر وار در طبعا و صنعا غایت متین و مستحکم شهر در فرانسانک کلیدی و قیوسی مقامنده
در سانتوس لورد و دیوس پارتاک عمیسی اولان فلیتوس بو نون بنشین ابتدا
بو شهری مستولی اولدی حالا بونک بر معظم قلعه سی وار قلعه لری غایت متین در و دیوارلرن
اسکله یه کیلر دخولی منع ایدر انکلیس پارتاهی بنجی ادوارتوس بیک اوچیوز قرق
یدی تاریخنده اوغستوس اینک سکزنجی کونده انی فتح ایلدی تا فرانسا پارتاهی التنجی
فلیتوس ایله یعظم اوزره بنجی ای بر عظیم هولناک جنکلک اوزره بونجی اینده بو قلعه واقع
اولدی مزبور جنک فرنسی یاقوم قصبه سنه یقین پرده ایدی پاپولوس آنکیوس نام مورخ
طقوزنجی کتابنده بو جنکی تفصیل اوزره یازمشدر انکیوز اوزره بو بیل قدر زمان انکلیس بو شهری

ضبط

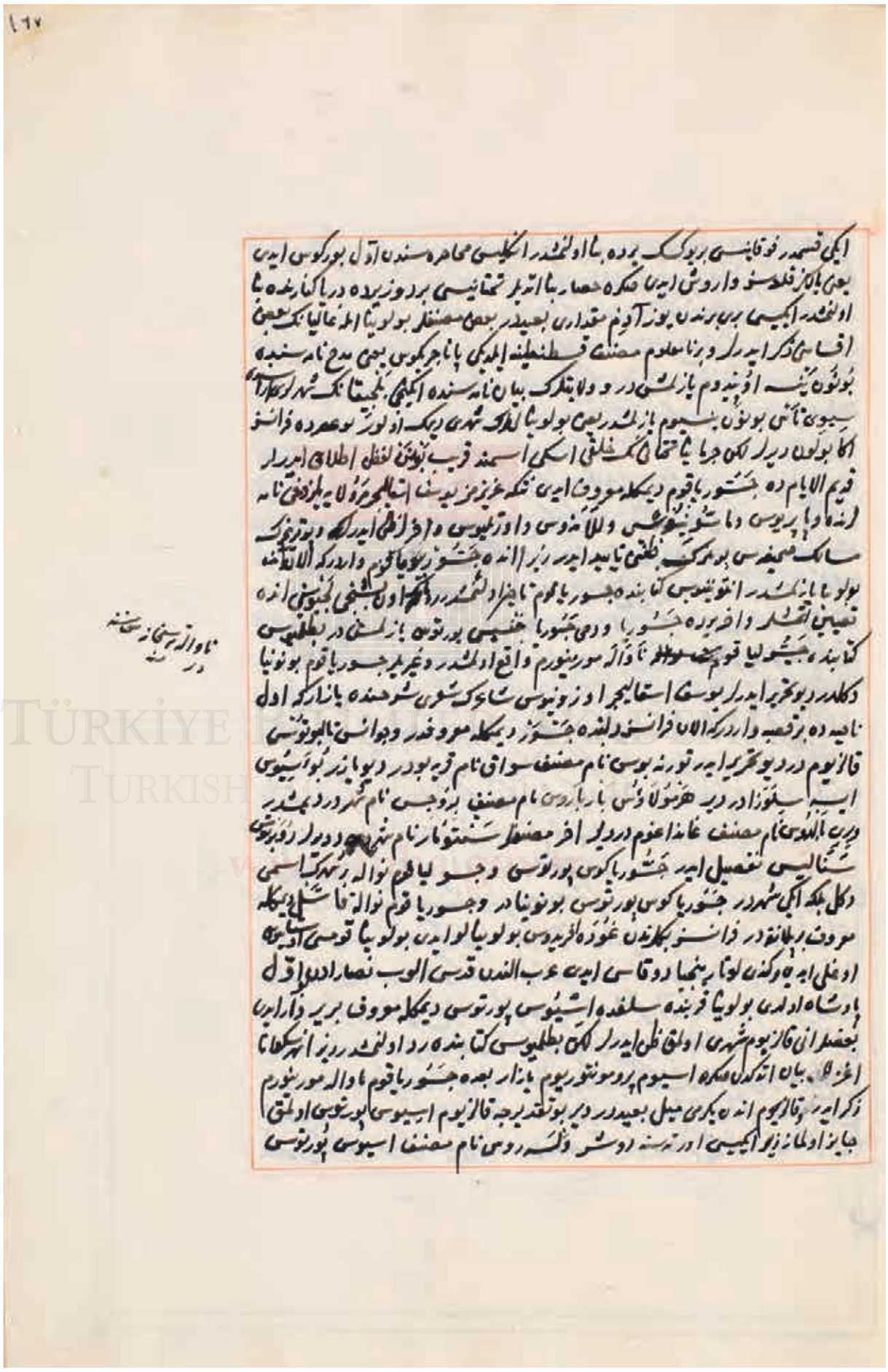

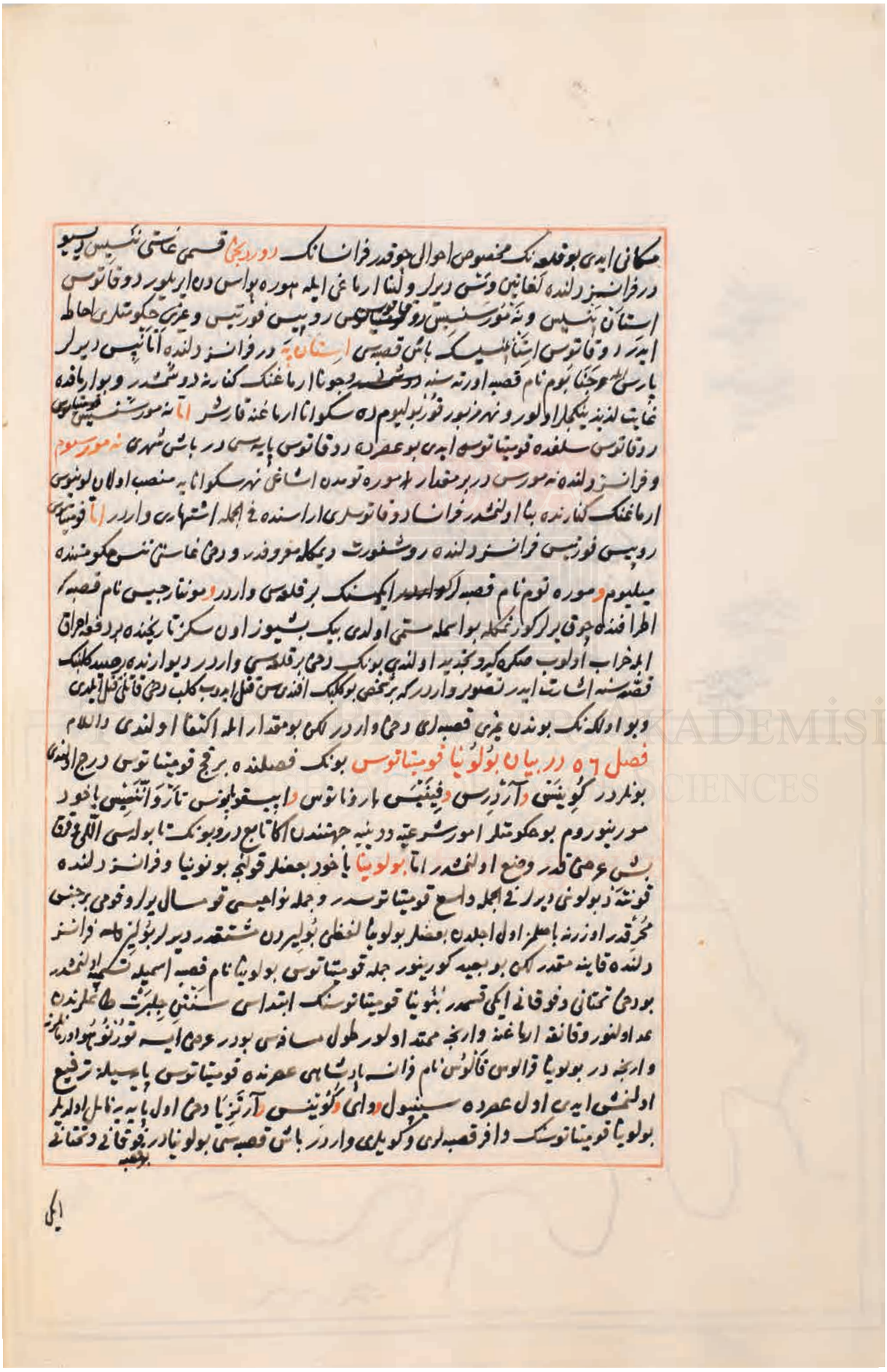

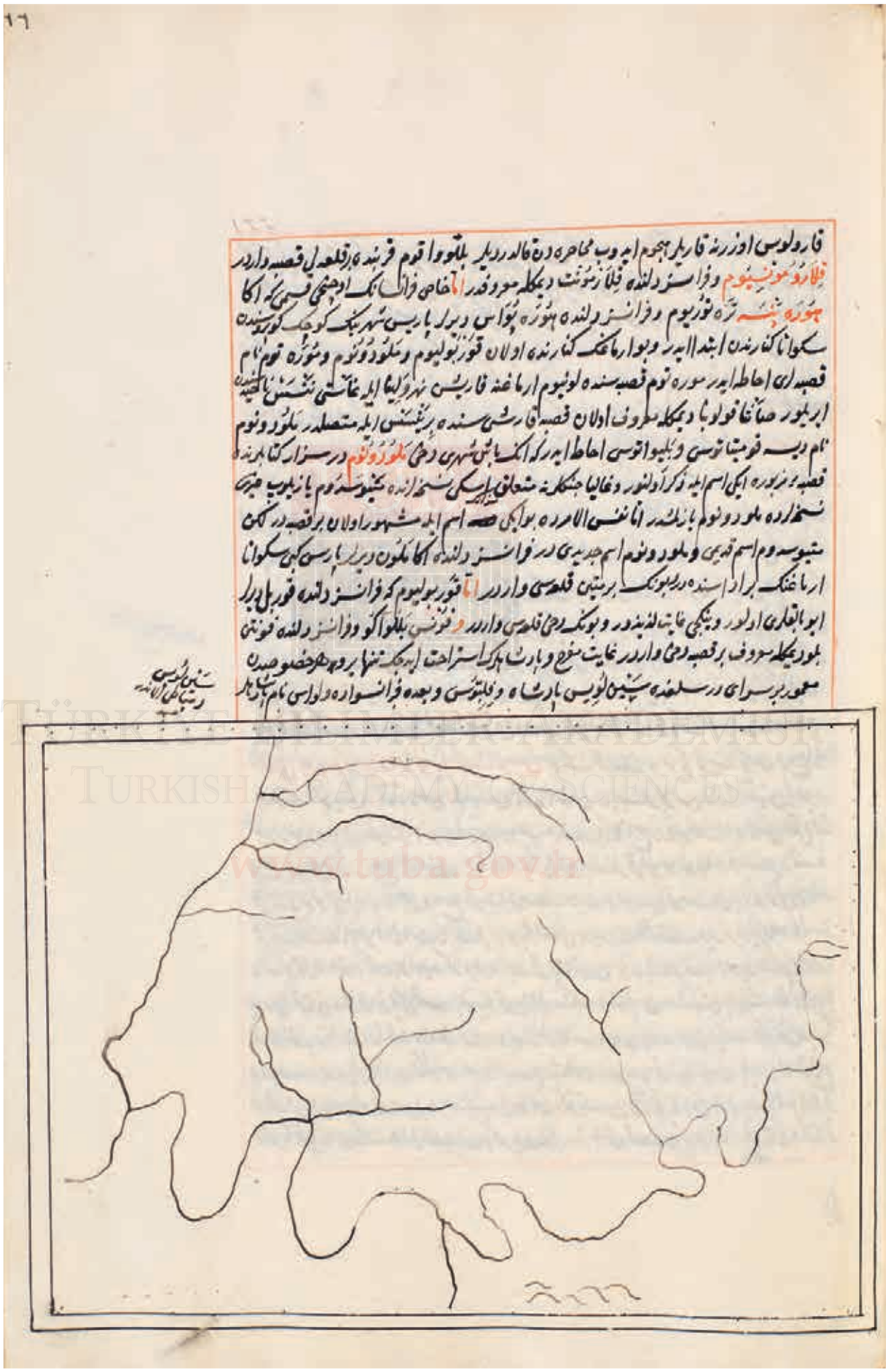

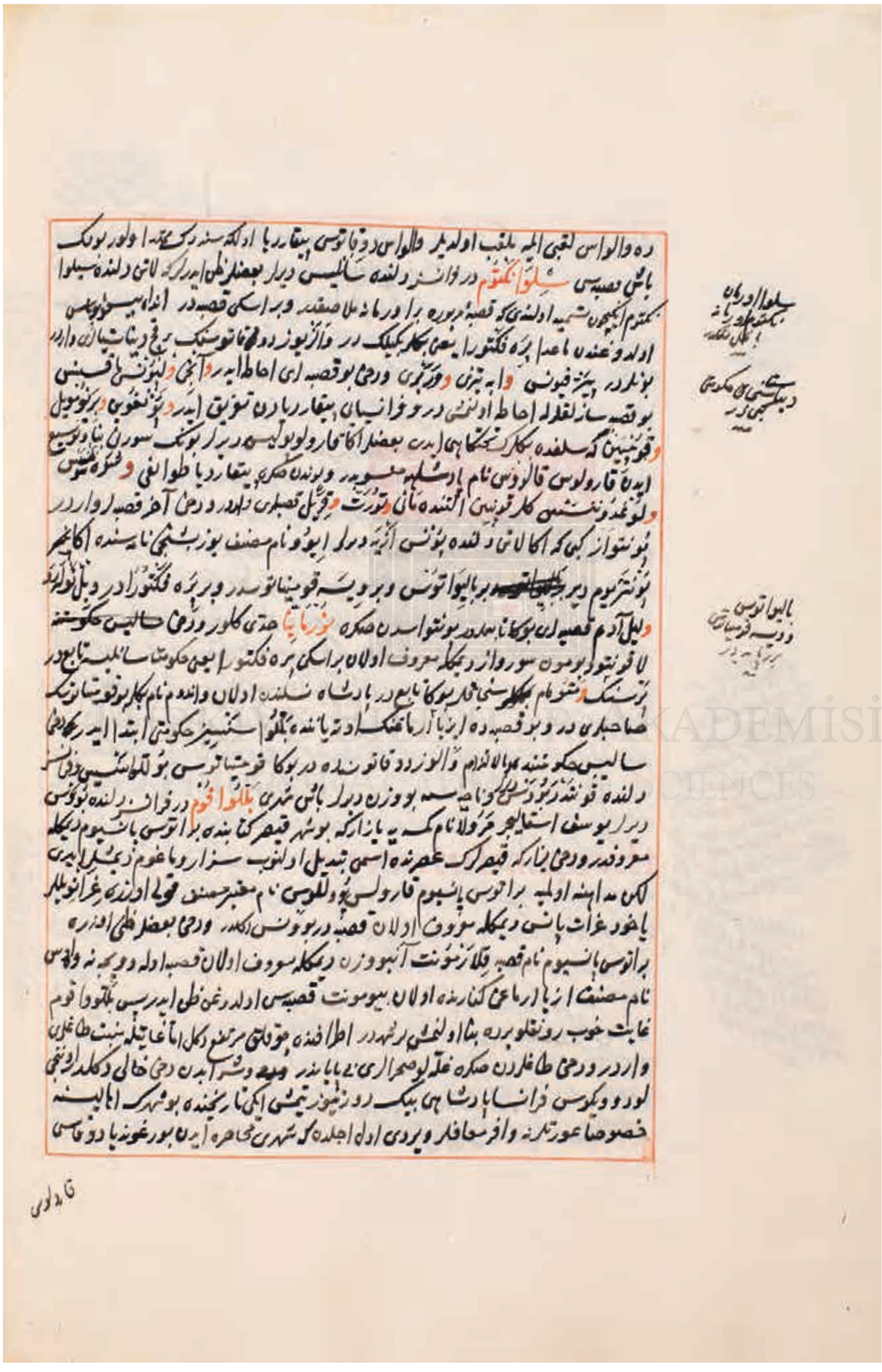

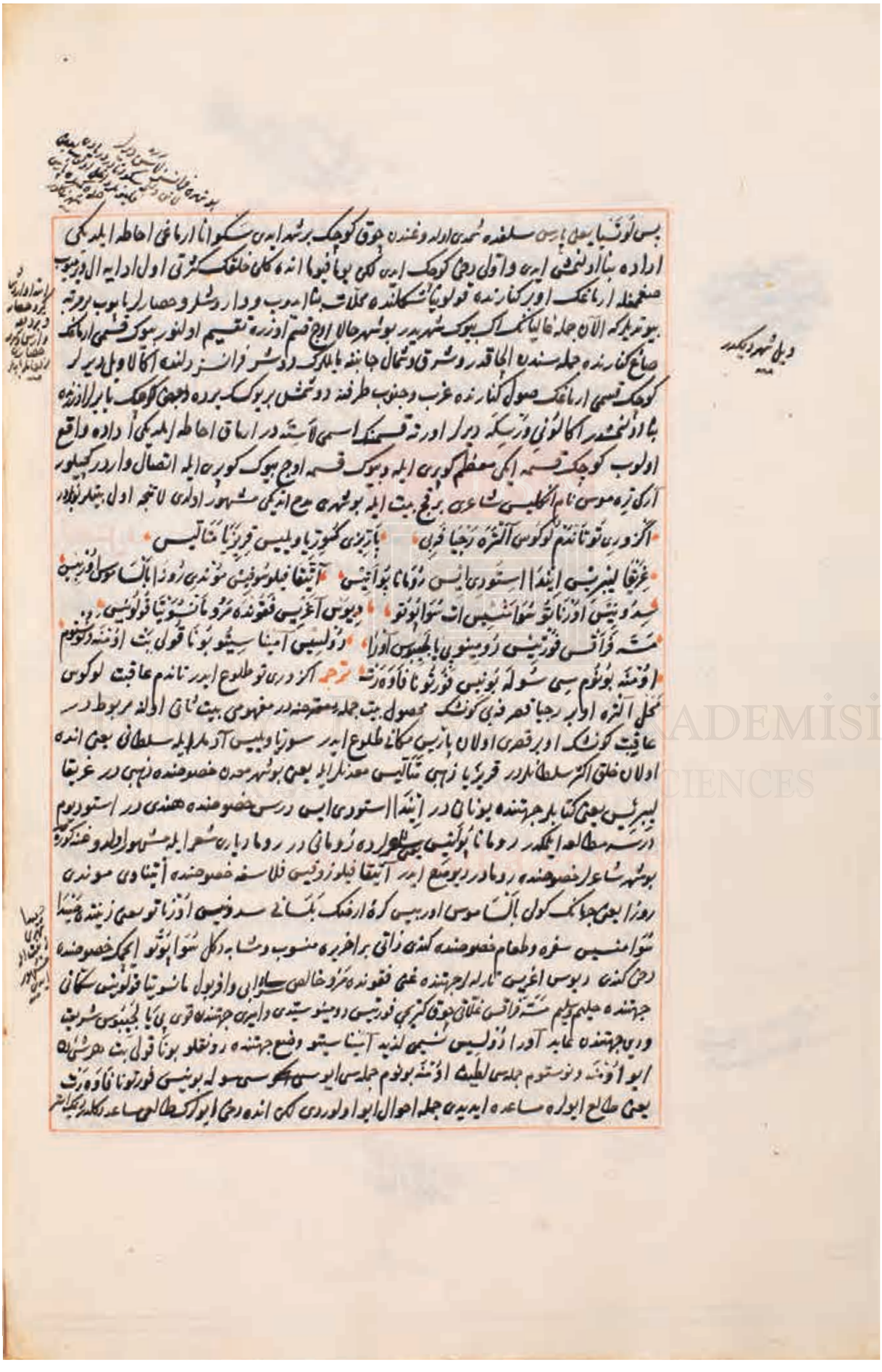

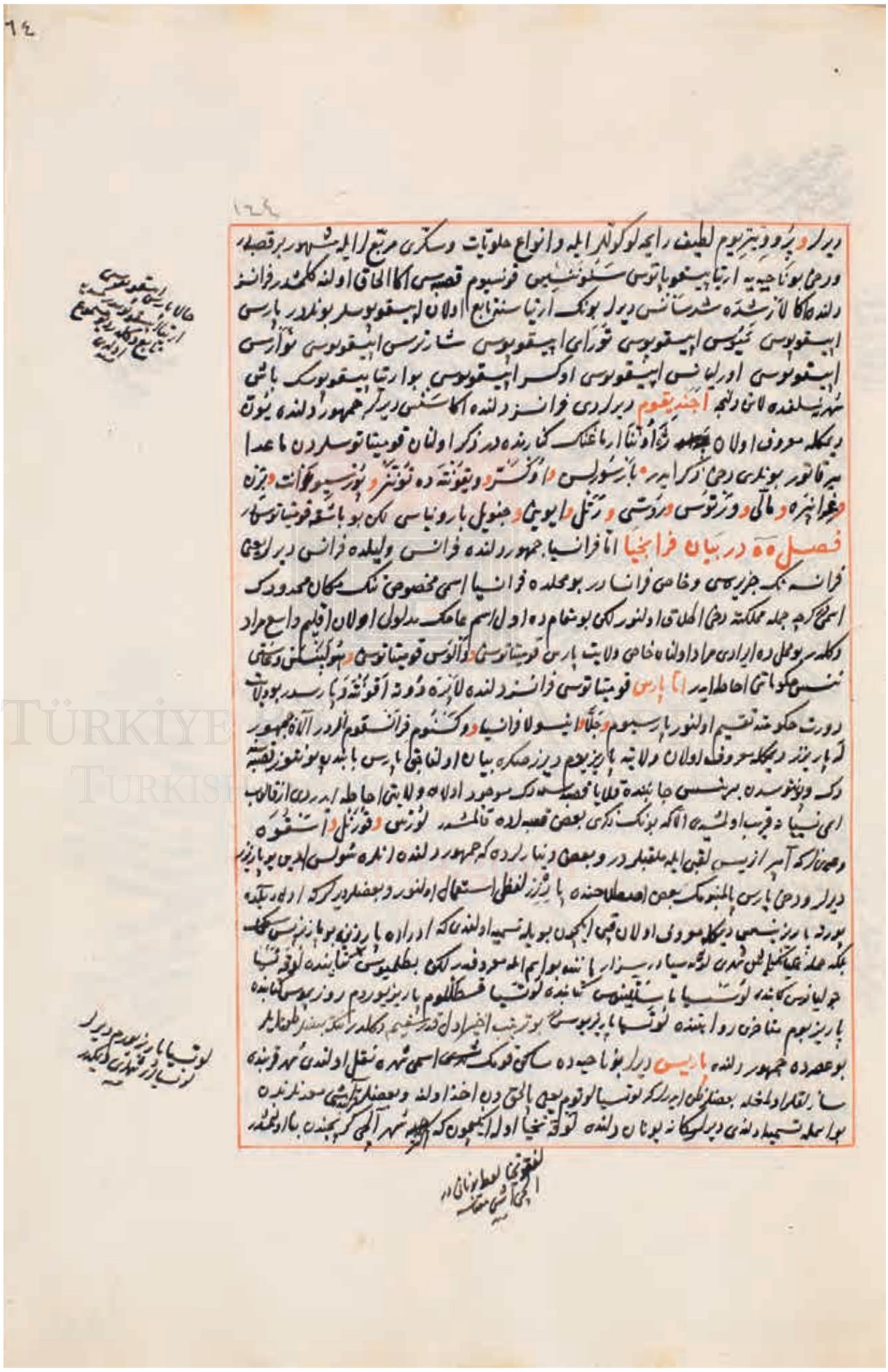

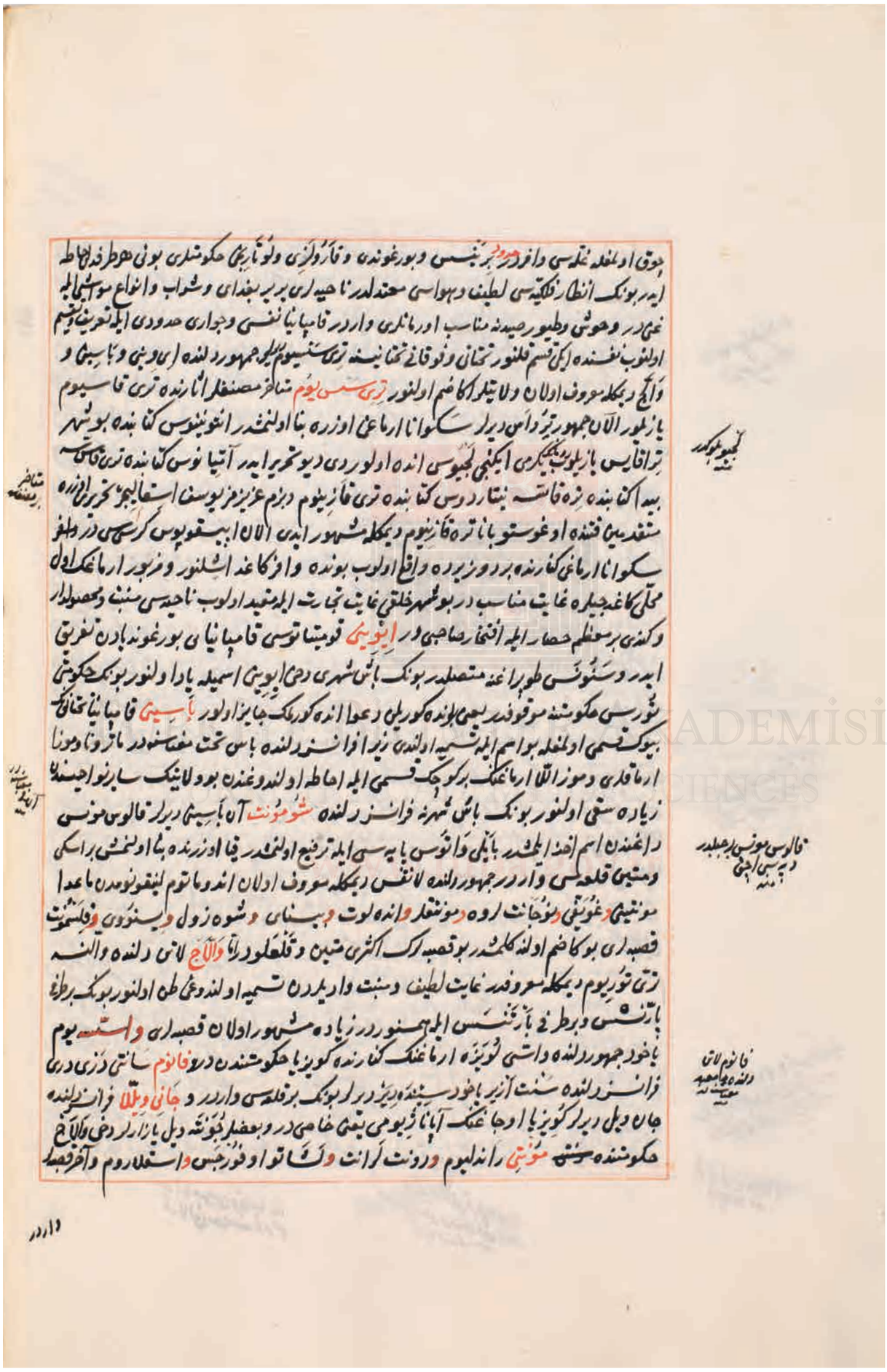

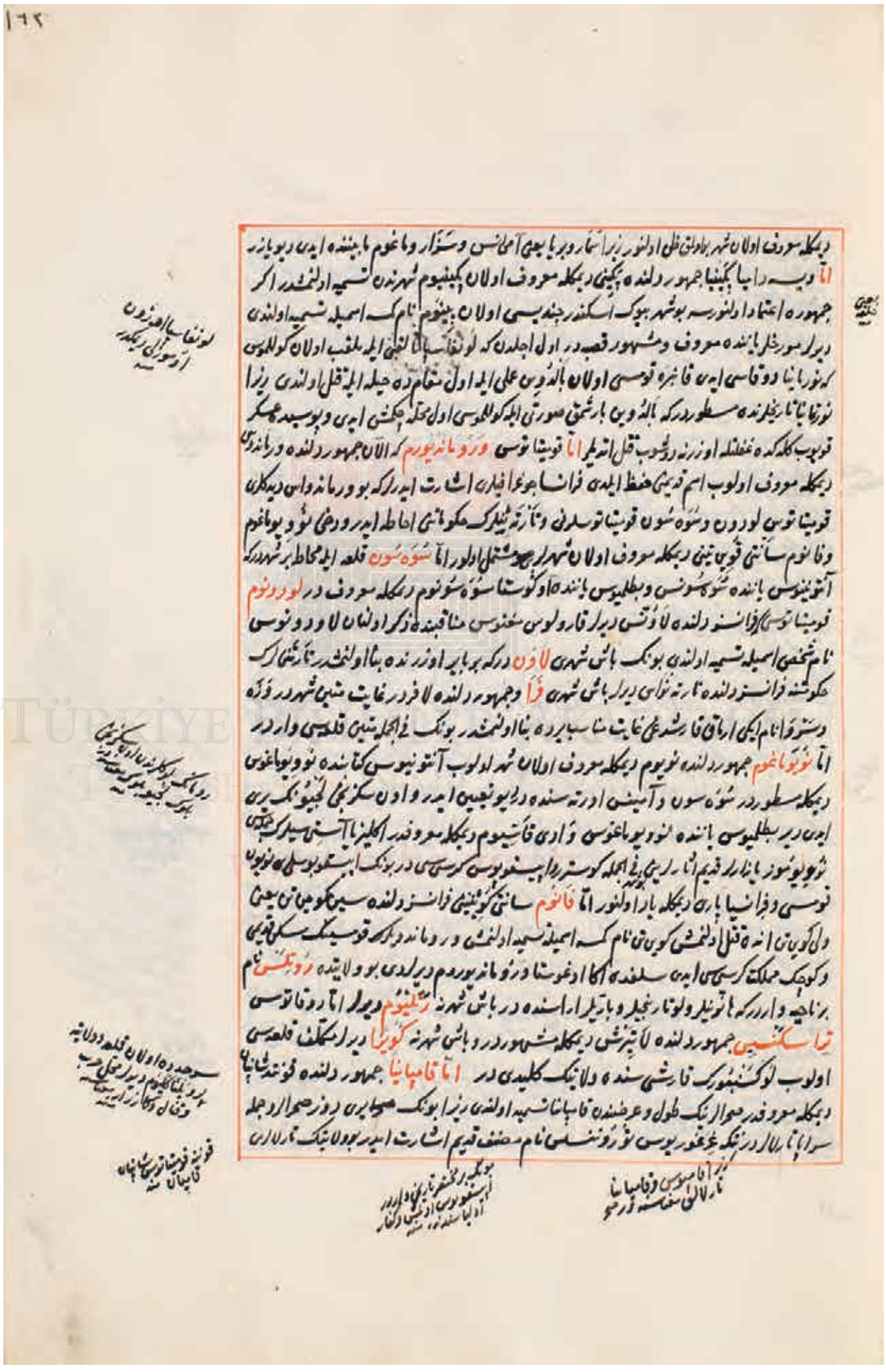

فصل سیم در بیان پیقاردیا و قامپانیا اما پیقاردیا قدیم اسم دکلدر لکن انک اصلی معلوم
اولمشدر و مختلف انده اختلاف اتمیدر روبرتوس شنالیس پیقاردیلر رافضی پیقاردیلردن میدر
دکلمیدر بلکه دیمیدر لکن اتمبور افضیلردن قدیم اولدوغی معلوم در و بعضلر ظن ایدرلرکه اول طایفه به انک
ایچون پیقاردی دیمیشلرکه مزراقی قوللنمغی ابتدا انلردن بیدا اولدی زیرا مزراغه فرانسزجه پیقی دیرلر
حدود غربده اوقیانوس برتانیکوس ایله نورمانیانک برقسمی شمالده الان آرژنتینا و ناتونیا دیکله مشهور
اولان اسکی بلجیقا ولایتی شرقده لوسنبورک ولوتارنجیا ولایتلری جنوبده قامپانیا و خاصی فرانسا
ایله محدوددر اوصاف بو ولایت غایت اوجوزلق اولمغله پارسی واکثر فرانسا ولایتلرینک انباری
کبی در هرچه بونده شراب اولماز انلرکون کرخلق اهمال ایلیدر و آلا آب و ترابنه سوزیوقدر اقسام پیقاردیا
اوچ قسم تقسیم اولنور قسم اول پیقاردیا فوقانی پیقاردیا تحتانی پیقاردیا بو مقام ده نفس پیقاردیانک
بیان ایدرز انکا فرانسز دلنده لاولی پیقاردی دیرلر صحیح پیقاردیا معناسنه پارسی شهرندن یوله
کرلسه بو واسی ناحیه لری کچلدکدن صکره قریبا فوریوم قصبه سی اول حد پیقاردیادر ویه راسیا
آنیبانا و قوربی ینیس و پکیی یام و قومیتاتوس و رومانه یورم و روته لوروم و دروقاتوسی تراکنسیس
ولایتلری احاطه ایدر ویه راسیا آنیبانا که فرانسز دلنده ویزرامی دیلیشی رجمهور دلنده
آمینیش دیمکله معروف اولان آنیبانوم شهرندن اسم اخذ ایلدی بعضی اهل وقوف ظن ایدرکه بو شهر
بطلیوس کتابنده سامارو بریغا و سامارو بریغا نامیله مذکوردر و آنتونینوس کتابنک بعضی
نسخه لرنده سامار باریوا یازیلمشدر و بعضی سنده صحیح اولرق سامار ابریغا کتابت اولنمشدر بریغا
اسپانیولک قدیم لغتی اولوب بزیا لغظی ترا سیا لغتنده شهر دیکدر کانه سامار شهری اولمغله بعضلر سومو
نوبریغا یازارلر اول اجلدنکه فلنک دلنده بروشک کوپری دیکدر سومونا ایسه نهر دیمکدر سومونا ابریغا شهری
سومونا ارماغی اوزرنده اولمغله سومونا کوپروسی اولمغله و نفس الامره آنیبانا سومونا ارماغی اوزرنده
بنا اولنمش بر شهر معظم در سومونا ارماغی یریرانی احاطه ایدراندن بعضلر ظن ایدرلرکه غراسیانوس
ایمپراطور بو شهری اول اجلدن بو اسم ایله تسمیه ایلدی که صولر ایله احاطه اولنمشدر زیرا آنیبره احاطه
معناسنه در آنیبانا تو احاطه اولنمش شهر زیرطبعا و بناءً غایت متین و محکم واقع اولوب غالبا نک زیاده
صعب حصارلری زمره سنه الحاق اولنور عریض و عمیق خندقلر بونک حصارنی احاطه ایلمشدر
زیرا غالبا سلطنتنک اول طرفده کلیدی متامنته واقع اولور و بر غایت سکلف اکلیزیاسی واردر
اما لیسی امانت و صلاح ایله غایت شهرت بولمشلردر اما ویه راسیا قوربی ینیس قوربیا
شهرندن تسمیه اولنمشدر سومونا ارماغنک قونبده براخر ارماق کنارنده واقع اولمشدرکه اول محله شهر زیر
سومونا یه قارشو و اول سمتده بو شهر دخی فرانسا دیارینک برکلیدی در انتونینوس یازنده کول میلیای

اوتریسی فلنکلر لاتینلر

دیکله

ویه راسیا برنوع حکومتیدر
یاشمقه زینه سی و ارز و فارسی
کبی لکن بو زیاده مخصوص در

دام قادین معناسنه راسیا فارسی
ویه قاعم مقاملق و نیابت
معناسی کلام بوک فارسی و لاتینک
قاعم یتماسیدر زیرا اولور اسمی
فرانسزلغی رسمه

آنیسی لغظی باوینت کبی
اولمغله معنای افاده ایدر
قوربلایه منسوب ویه
راسیا دیکدر منه

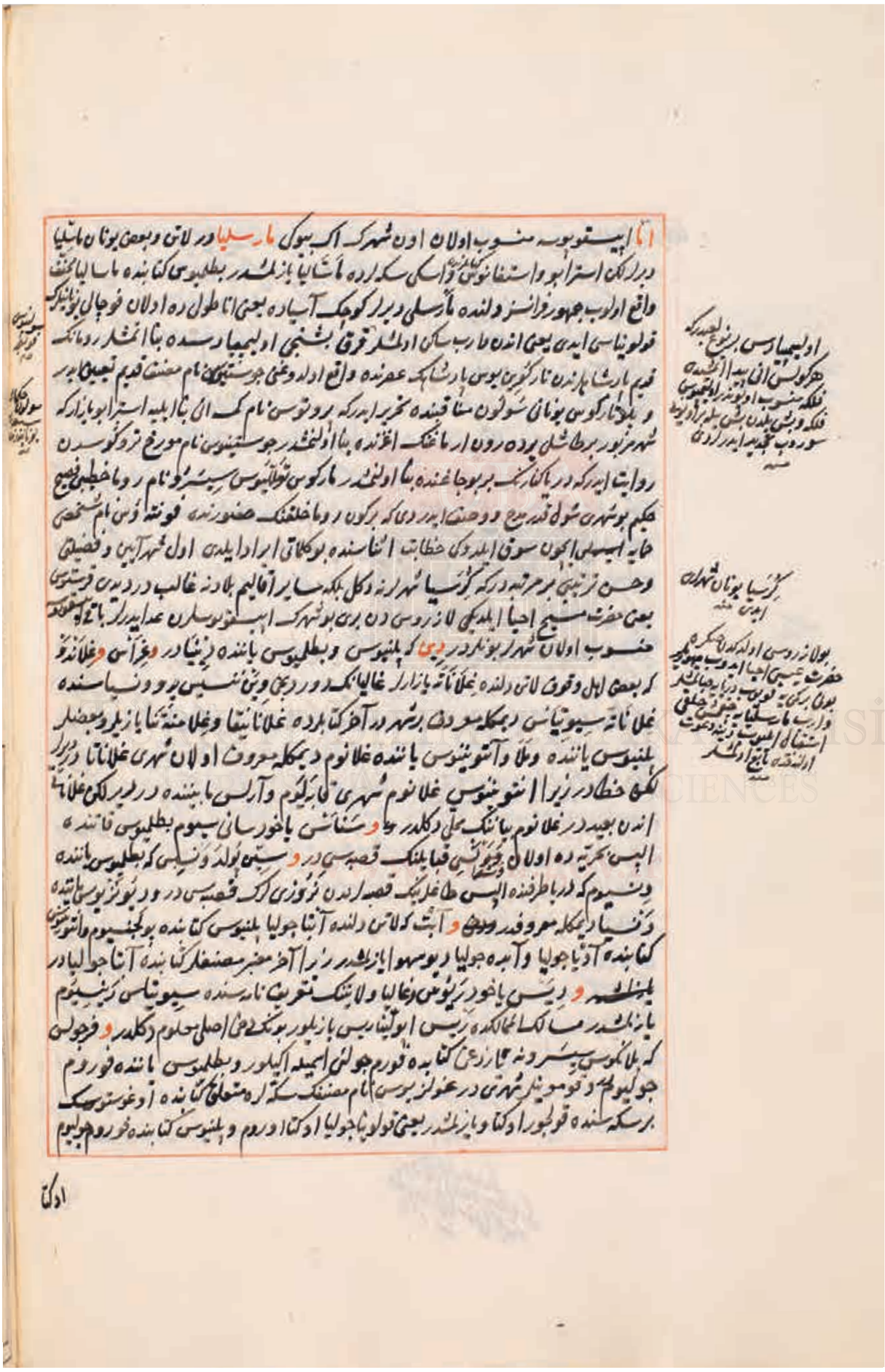

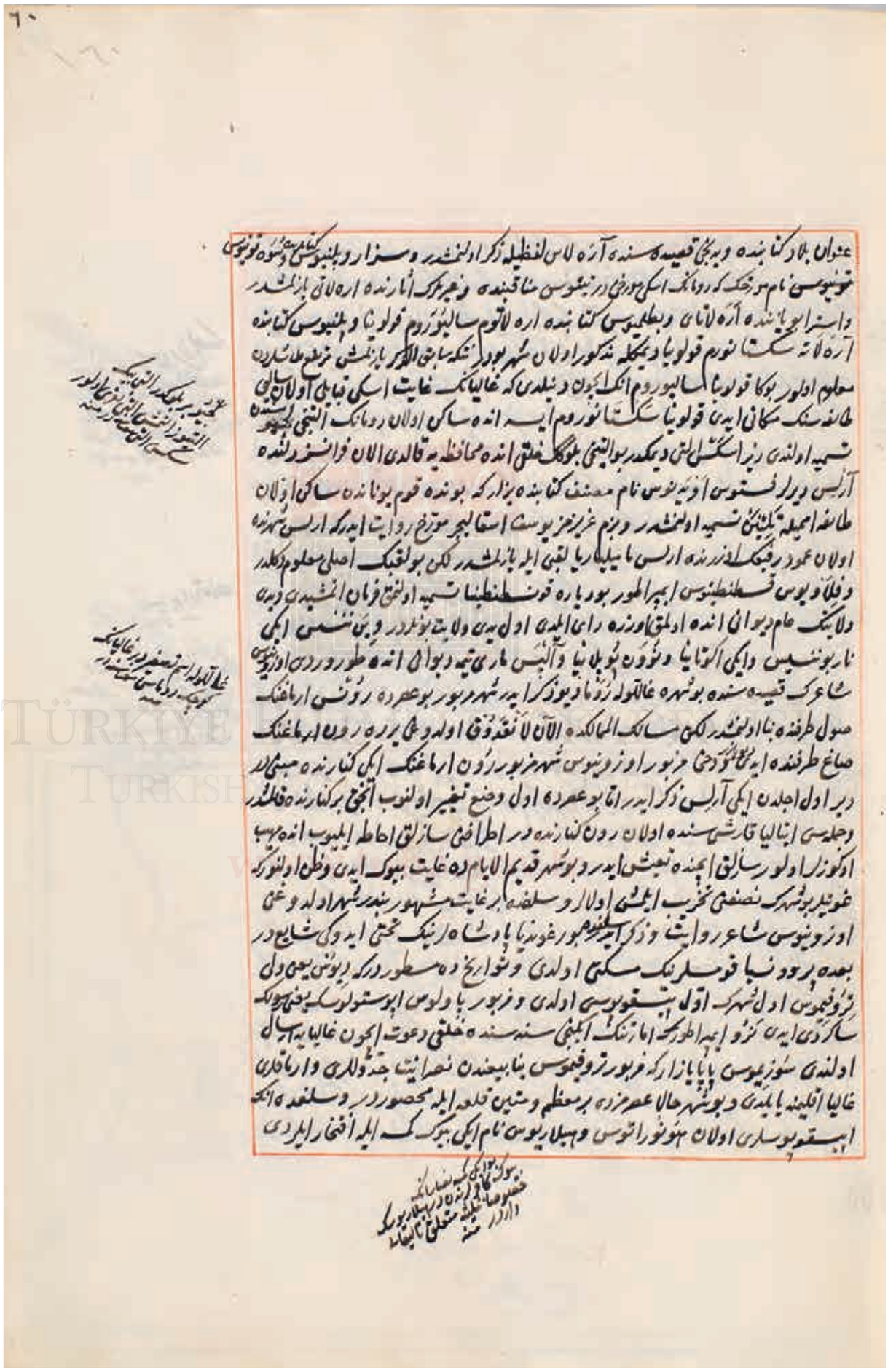

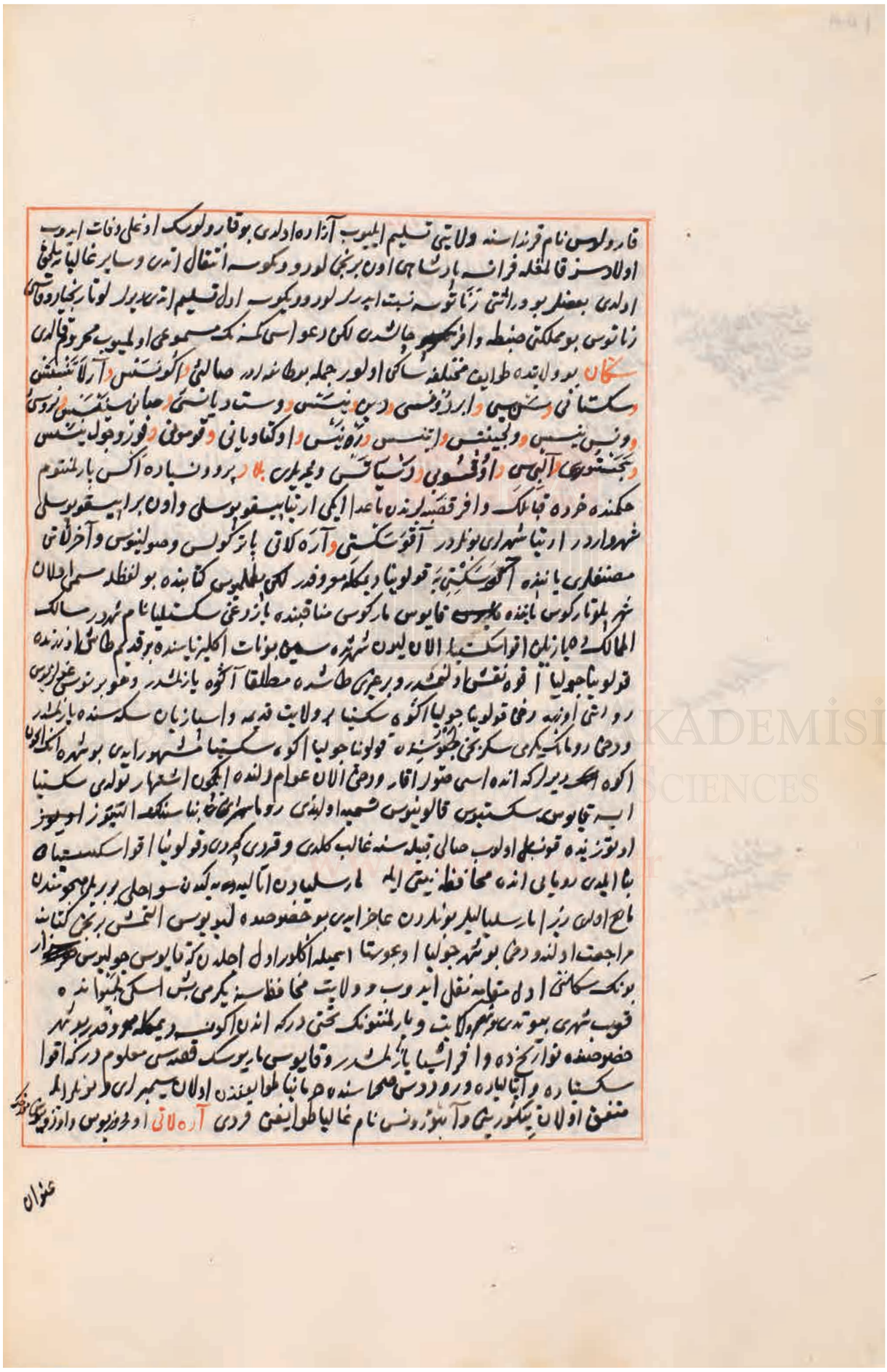

عنوان

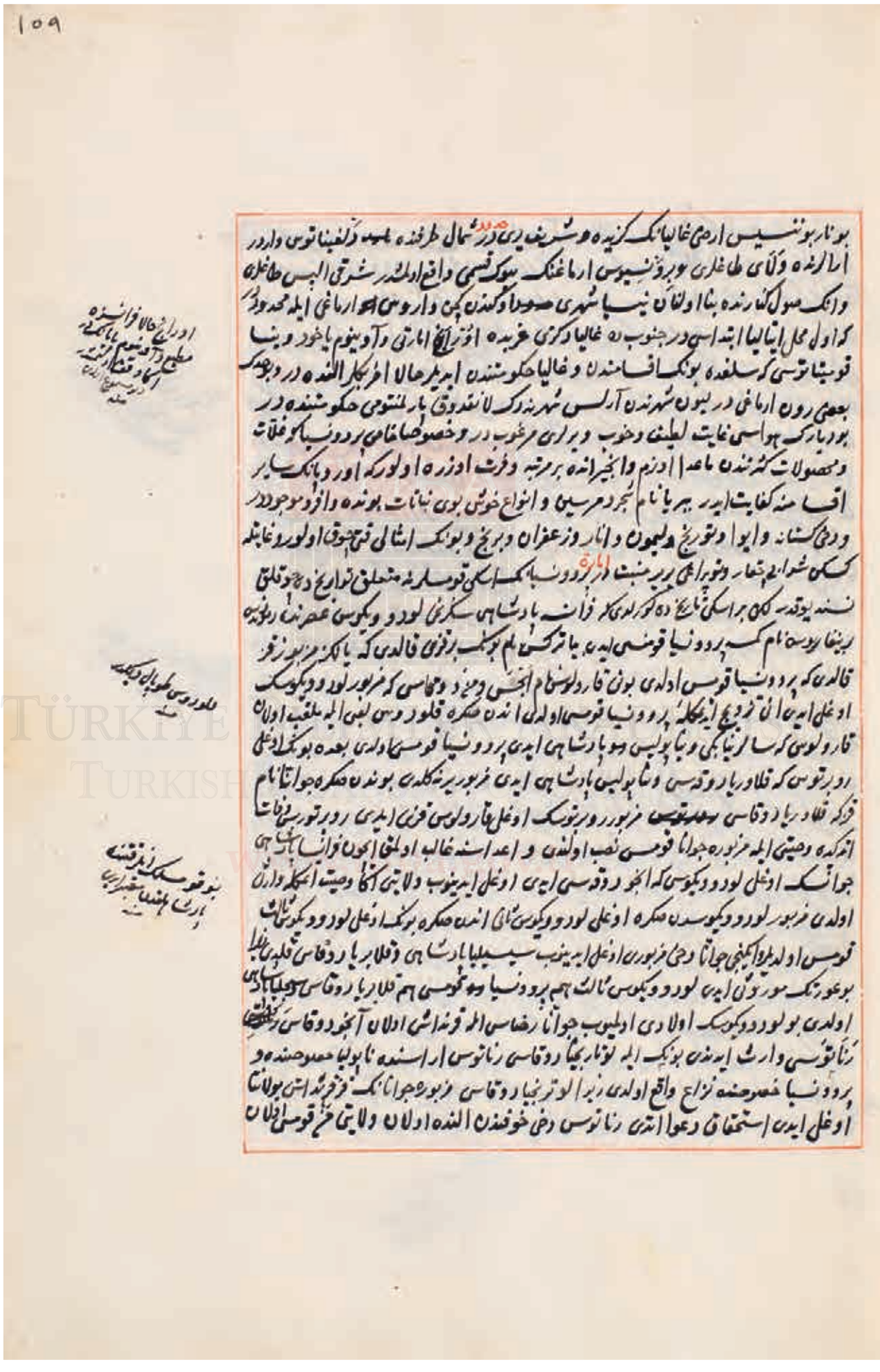

دوقاتوس پایه‌سیدر دیا انتونینوس کتابنده دیا وقونسیوروم وجمهور دلنده دیه دیمکله مشهوردر
فرانسز دلنده پیزده دیواس دیمکله معروف اولان اولکه‌نک باش شهریدر غراسیا نوپولیس
سلفده کولارور دیمکله معروف ایدی ایزیدورس یاننده سیوتیاس غراسیا نوپولیتانا بالیلیی
دیمکله معروفدر وفرانسز دلنده غرنوبل دیرلر دولفینا اولکه‌سی پارلمنتومنک تختیدر
وایزرا نام نهر اوزرنده واقع اولمشدر اوغوستا پلینوس یاننده اوغوستا تری قاستی بوروم
وسیدونیوس یاننده تیری قاستینا اورپس دیمکله معروفدر یوسف اسقالیجر ظنی اوزره فرانسز دلنده
الان بو عصرده سنت انتونی ده تری قاستن دیمکله معروفدر واپنغوم انتونینوس کتابنده
بعض اسکی نسخه‌لردن نقل ایدرکه واپنقوم اوله وبر مسالک الممالکده بویله یازیلوب حالا فرانسز
دلنده غاب دیمکله معروف اولمشدر وکیرو اول لسانده غانبسواس نام طاغلر اولکه‌که طاغلر
اراسنده واقع اولمشدر اول اولکه‌نک باش شهری در بو شهر سلفده نیجه مشهور ایسه حالا کیرو
مشهوردر اهالیسی اکا لیقول سیندیغو دیرلر خرده قصبه‌لری ترک ایده‌لم اما پروونسیا
احوال اکلیزیا بو سلطنتده واقع اکلیزیا احوالنی مرقاتوردن نقل طریقیله بیان ایدرز بونده
بش ارتیا پیسقوپوس واردر سابودیاده ترانتاس نیسس که سدونیسیس
وستن اکا تابعدر واغوستا شهرنده اغوستنسیس دخی انکدر ایکنجی آنبرون ارتیاسی
در بونک تحتنده طقوز اپیسقوپوس واردر دین وغراس وزنا ونیزا وسینقلوط وداب
یاخود غاب وبریانقوم وسینپول اوچنجی وین ارقیاسی در بونک التی سفره غانوسی واردر
والنس ودی ایکی شهردر بر اپیسقوپوس واردر وویرس وسنجانده مورین وجناو وغرنوبل
ورومانس دوردنجی اکس ارقیاسی در بونک سفره غانیلری بونلردر آپس وفره جول
وسکستروم وارس وواصینت بشنجی ارقیا آرلس در بونک سفره غانوسی مارسلیا
وازیزوم وتریقاست وقاوالیوم وآدینوم واورانج وقارپنتراس وتولوم ولیون اولکه‌سنده
لیون شهرنده غالیانک پریماسی اولان ارقیا اپیسقوپوسی اوتورر بونک دورت سفره غانوسی
واردر واوتون وماقون وشالون سوغنا ارماغی اوزرنده در لانغرس پروونسیا
فرانسز دلنده لاپروانس در غالیانک بو معتبر قسمی پروونسیا تسمیه اولندی دن ارماغندن
غاروننا ارماغنه وارنجه ممتد اولان ناحیه‌لر دخی بو اسم ایله مسمی در وجه تسمیه بودرکه رومانیلر
میلاد عیسی دن نیجه زمان اول بو اقلیمی ولایت طرزنه قویوب سایر روما ناحیه‌لرندن
افضل اولمغله پروونسیا دیدیلر وبو لفظ ولایت معناسنه در واول زماندن بری بو اسم محفوظ
قالدی خصوصا مارسلیا وآکوستنی ناحیه‌لری بو عصرده پروونسیا تسمیه اولنور وبو زیرا

غراسیان نام روم پادشاهی بنا ایتمش

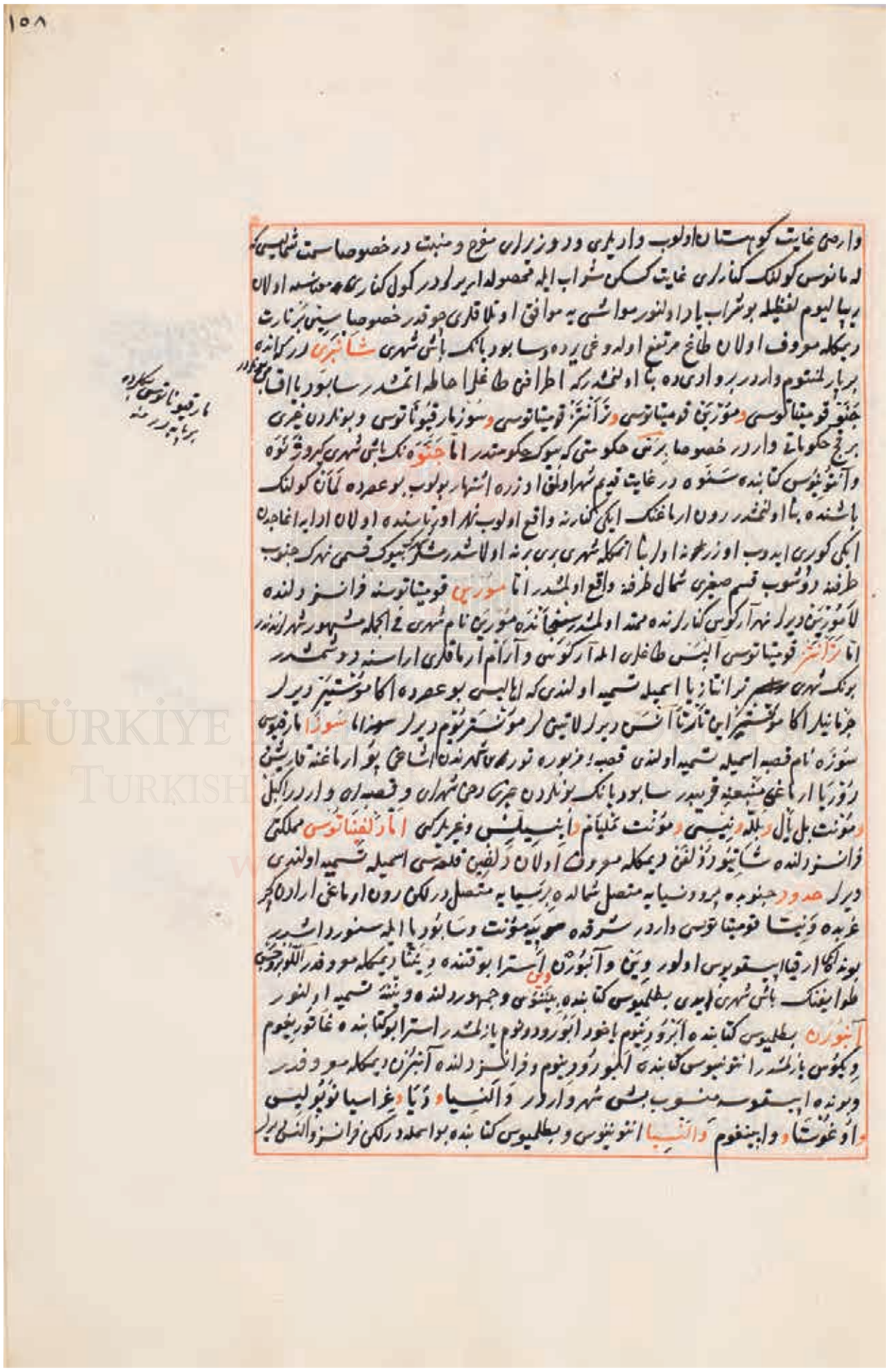

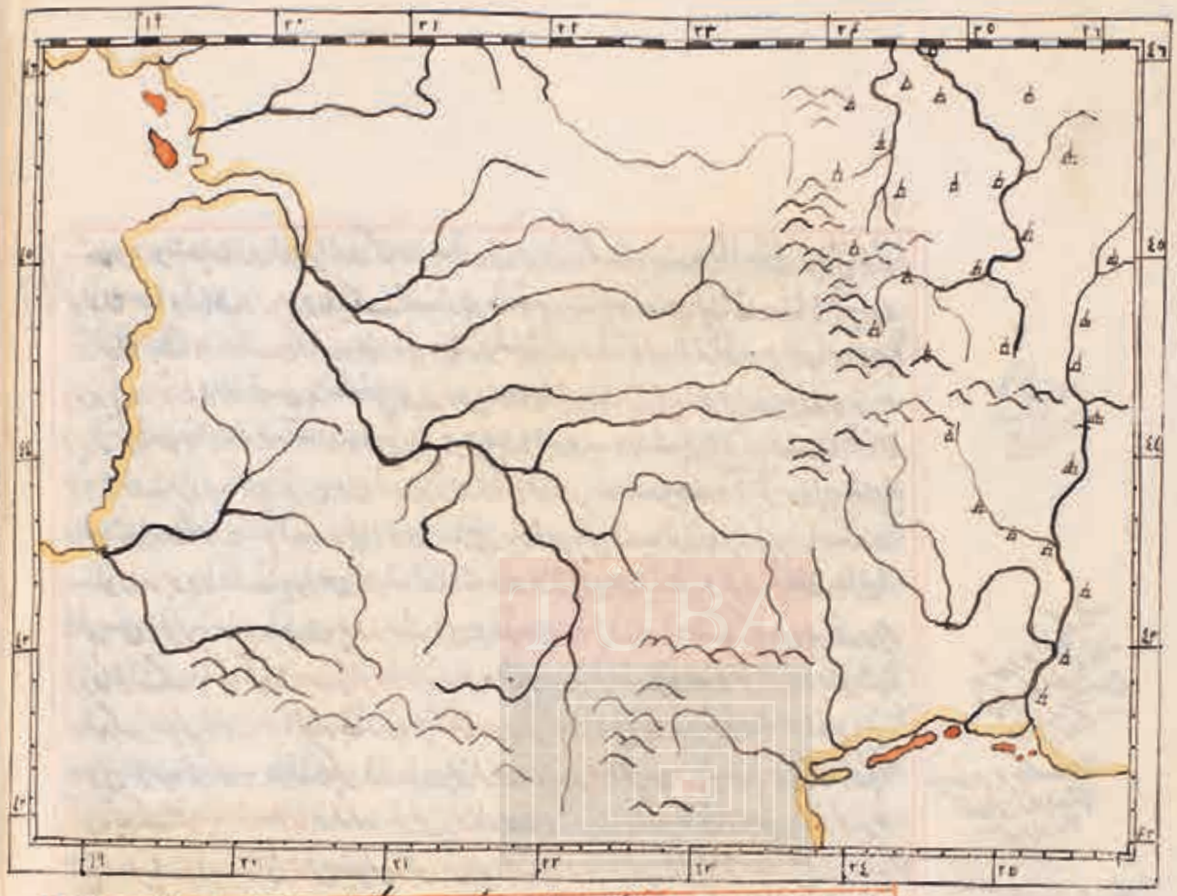

فصل ٥٣ در سلطنت ارلس ارلس اولکه‌سی دار ملکی اسمی ایله تسمیه اولنور سابقا
ایمپراطور حکمنده اولوب آلپس طاغلری ورون ارماغی اراسنده اولان ولایتلری مشتملدر
وبو مسافه‌ده اولان ولایتلر سابودیا ودلفیناتوس وپروونسیا مملکتلری در اما
سابودیا بعضلر قولنجه ساباسیا دیمکله معروف دوکندیلر اسمیله مسمی اولدی بعضلر دیدیلر
سابات لفظندن مشتق در ولفظ مزبور وولاترانه اوس قتنده سبت چمنلری در سابات
سبت کونی واوچمن معناسنه در وبعضلر وجه تسمیه‌ده سابوادیا سول وادن مشتق قلندی
دیدیلر سول سکوراغاجی وایول معناسنه در یاخود سوووادن مشتق اوله امین یول معناسنه سوو
امین دیمکدر قاریلره مصال نقل ایدنلر یازارلر که سابقا بو سمتلردن کچلمز اولوب برکمسه انی مأمن
قلمغله بویله تسمیه اولنه حدود سابودیا شمالنده بورغوندیا قومیناتوسی وارلکن سنورلری
بری برینه تداخل اتمشدر ودخی هلوه‌سیا اولور که له مانوس کولی ایله سابودیادن منفصل در
شرقنده والزیا وپیه مونت اولور بونلرک سنورلری اولقدر متعین دکلدر الا شول یرلرکه
ارالرنده یوکسک طاغلر واقع اولمش اوله جنوب وغربده دلفیناتوس ورون ارماغنک
برقسمی که انکله بورغوندیا دوقاتوسندن منفصلدر بو سابودیانک هواسی لطیف وصافدر

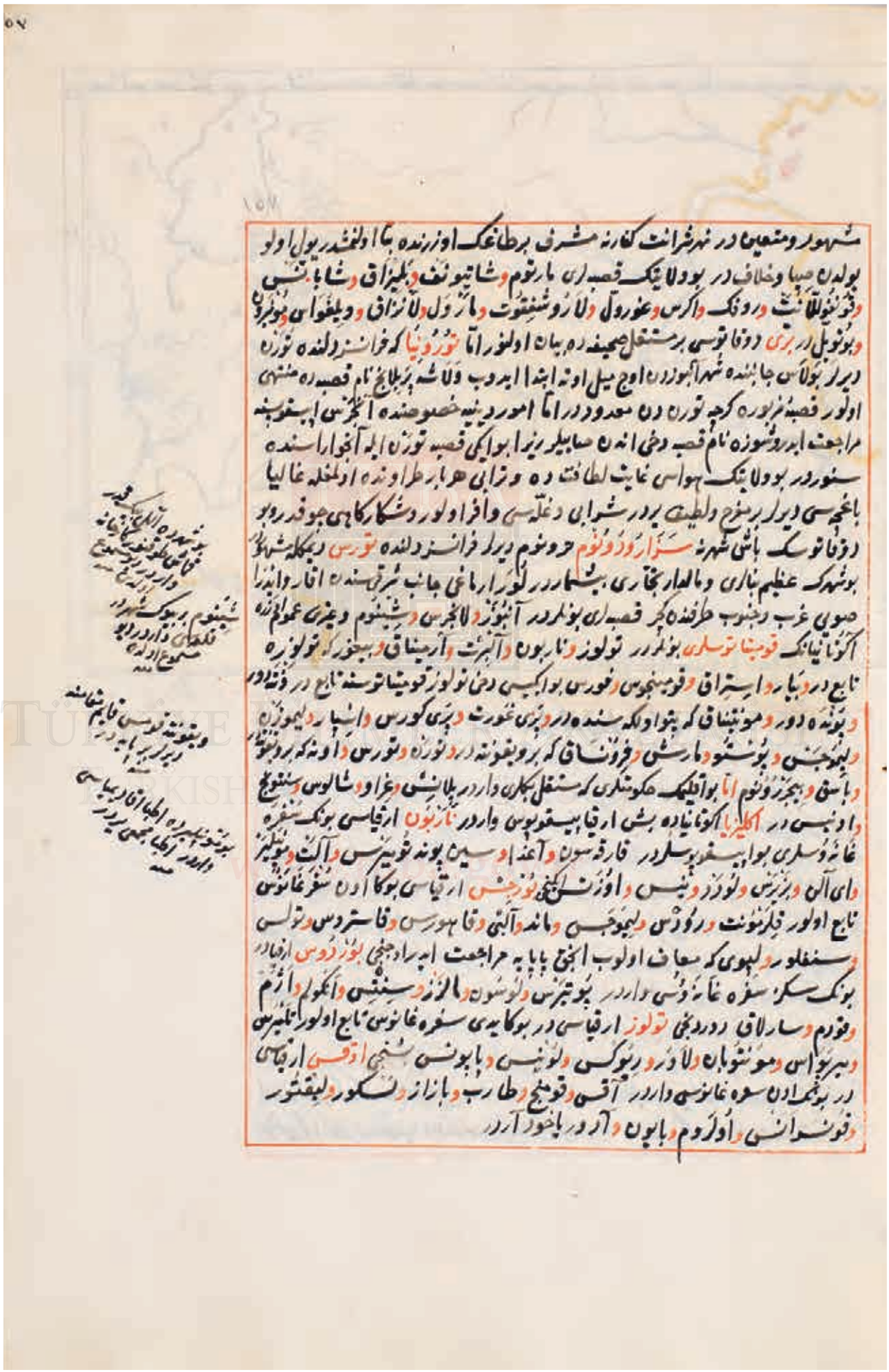

فصل ۳۵ در بیان اکوتانیا بوصیغه ده رسم اولنان غالیا اکوتانیقا یعنی انک قسم جنوبیسی
بحصر قولنجه انده واقع اولان واڤرصولرده تسمیه اولندی زیرا اقوا صوتانیا ولایتی
دیمک اولور وبعضلر اڤسی نام قصبه اسمنده مشتق اولدی دیرلر صوده کی طاغلرده لیجریلی یاغمه
وارپخ بطلیوس قولی اوزره ممندا اولور لکن بوعصرده اوزلیوس قولنجه غارومنا ارماغندن اڤیانوسه
وکزنه دیرلن طاغلره دک ممتد در سرسیوس نام روزگار شمالیدن غربه کیدرکن اوڤیانوسه منتهی
اولورکا اکوتانیکوس سینوس یعنی اکوتانیا نک جیبی دیرلر غربه طوغی اسپانیا در شمالده قالمه
لوکه دونسیی پرونیا وار در جنوبده نار بونسیس پرونیا اولور مرقاتور بو اقلیمده
بش دوقاتوس یعنی قومیتاتوس دالتی حکومت کا دومینیوم دیرلر تعداد ایدر دوقاتوس
واسقونیا یاخود کونینا وآروزیا وانکولام وبری وتورونیا اما اسقونیا یاخود کونیا بابونا دیورلر
غالیا اراسنده اوقیانوس کارنده ممتد پرولایتدر غایت اعلاسرابی اولورکه اندن باغ اوزوم
کوندریلور زیاده معتبر در وبونک باشی شهری بوردی غالا کرانسز دلنده بوردوسی دیرلر باغ
شهری فراتی وقوندوم ومیراندو موجرات واورتس وبازوه واڤسی بولار جوفلقی معتبر دکللر
نهایت واڤسی ده ایلیبیرلر وملحرلر ومرمعدنلری ایله مشهور در اما بوردی غالا بطلیوس یازنده
اسکی بیتوریجس وبیسسی لر شهری در غارومنا ارماغی طاشدقده اوزاندیکی ساز ایلده بنا
اولنمشدر بو شهرک پارلمنتوم دیوانی واڤار بیاسی واردر افاد بیاسی غایت مشهور در جمله صنایع
وفنون معلم تعیین اولنمشدر طالبلره تعلیم ایدرلر اما آروزیا کرانسز دلنده لیون سدوشه دوورن
دیرلر زمینی طاغلو وصحرالو اولوب شرقی فوکورت ولیون جنوبی لانگدوق غربی قاوورسین
وبریغورت ولیموزن شمالی بری وبورغونس در دبورد وقاتوس ایکی قسمه تقسیم اولنور بری قوقانی
بری تحتانی قوقانی سنه کرانسز دلنده لهوت یا سدوورن دکاه اوزرن دیرلر باشی شهری
سینفلور در بر مرتفع قایا اوزرنده بنا اولنمشدر باغ قصبه لرنه اوریلیقی وقارلاتوم ومورانتوم
وبولونس ولوپوی دیرلر بولمدن بری دخی قصبه لرادر در بوگر کبی که بریالیوانتوس وبراکومتدر
آروزیانک قسم تحتانیسی غایت کوچ ومنبت یرلر در زیاده ایوسرابی وغلاسی اولور باغ وزغوان
ومواشی ویوک کوادتلاق وادرماق چوقدر باشی شهری قلرمونت در بونک برمکلف حصاری وار در
اپیسقوپوس کرسیسی در سایر شهرلری وقصبه لری اوندن اوجدر اندن ریوم ومونتوآت وایزور
سایره غالبدر اما آنکولام روقاتوس شمال جانبنده پئوایه همسنور اولوب غلبه سنتونج ایله
جنوبده بوردلاس وبریغورت الهسترقده لیموزن ایله سنور داشدر بونده غایت ایوسراب وداغ
غلات وکندر اولور باشی شهری اینکولیسمار وفرانسز دلنده آنکولان دیرلر قدیم شهر اولمق اوزره

مشهور

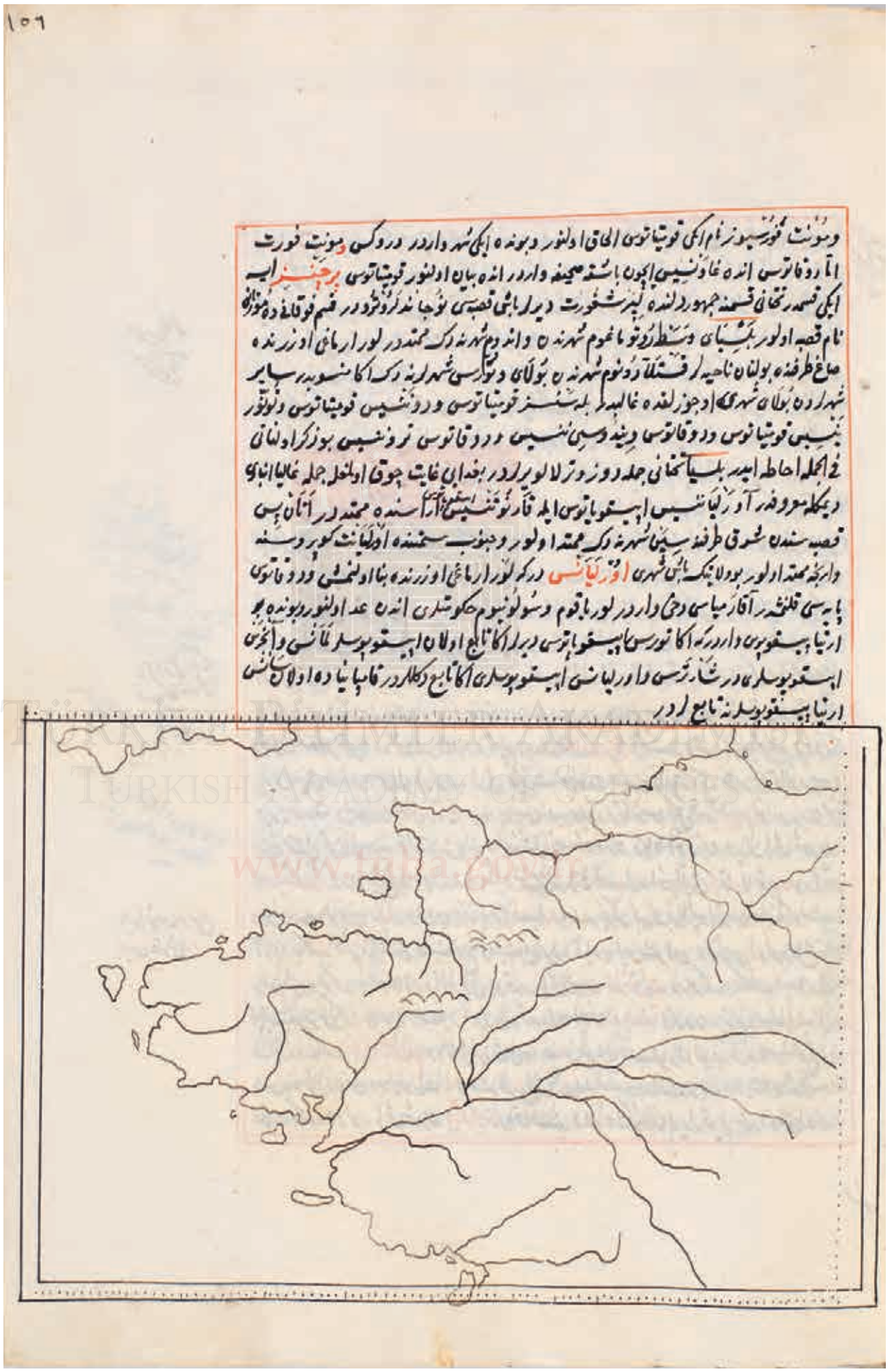

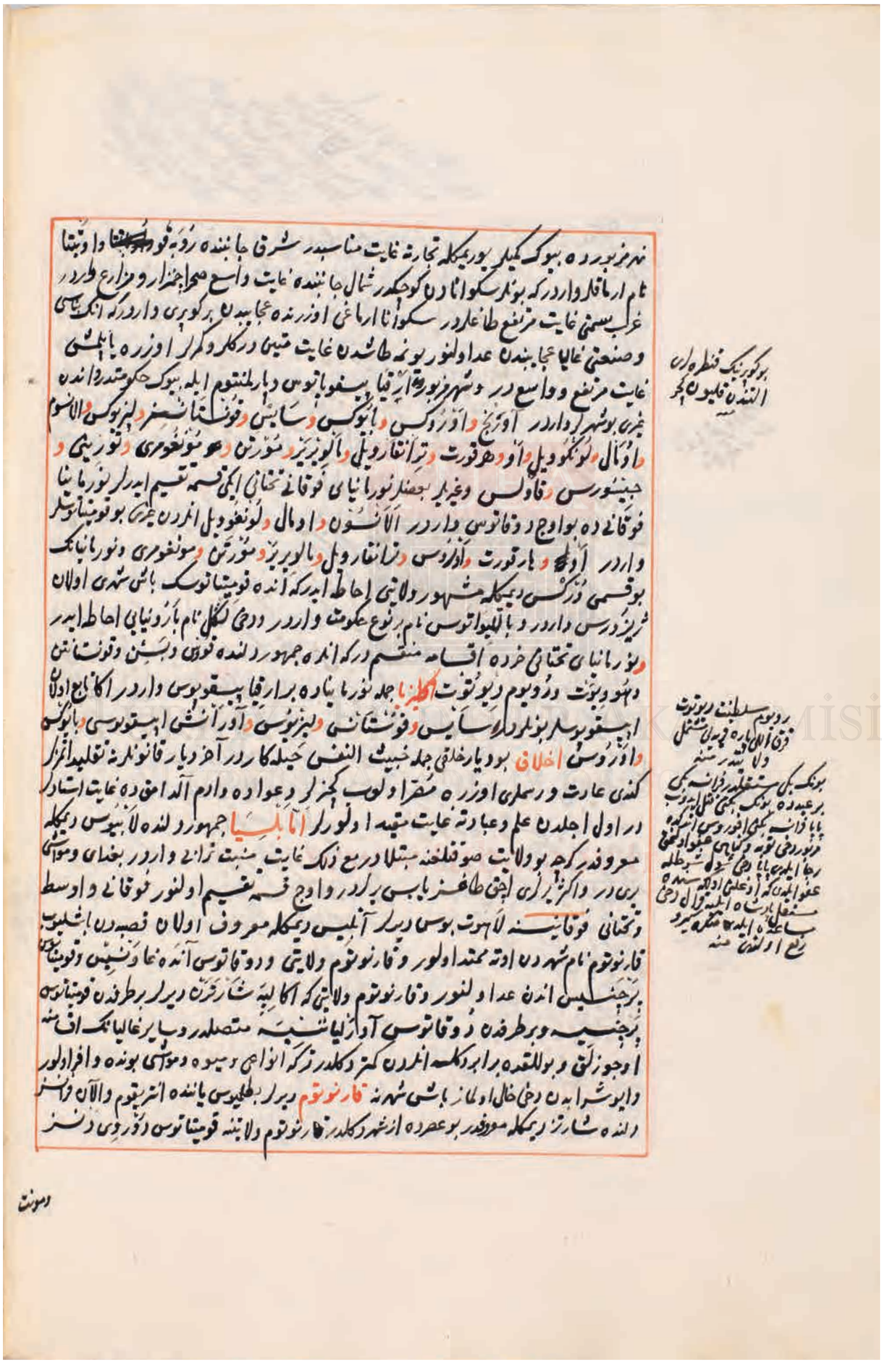

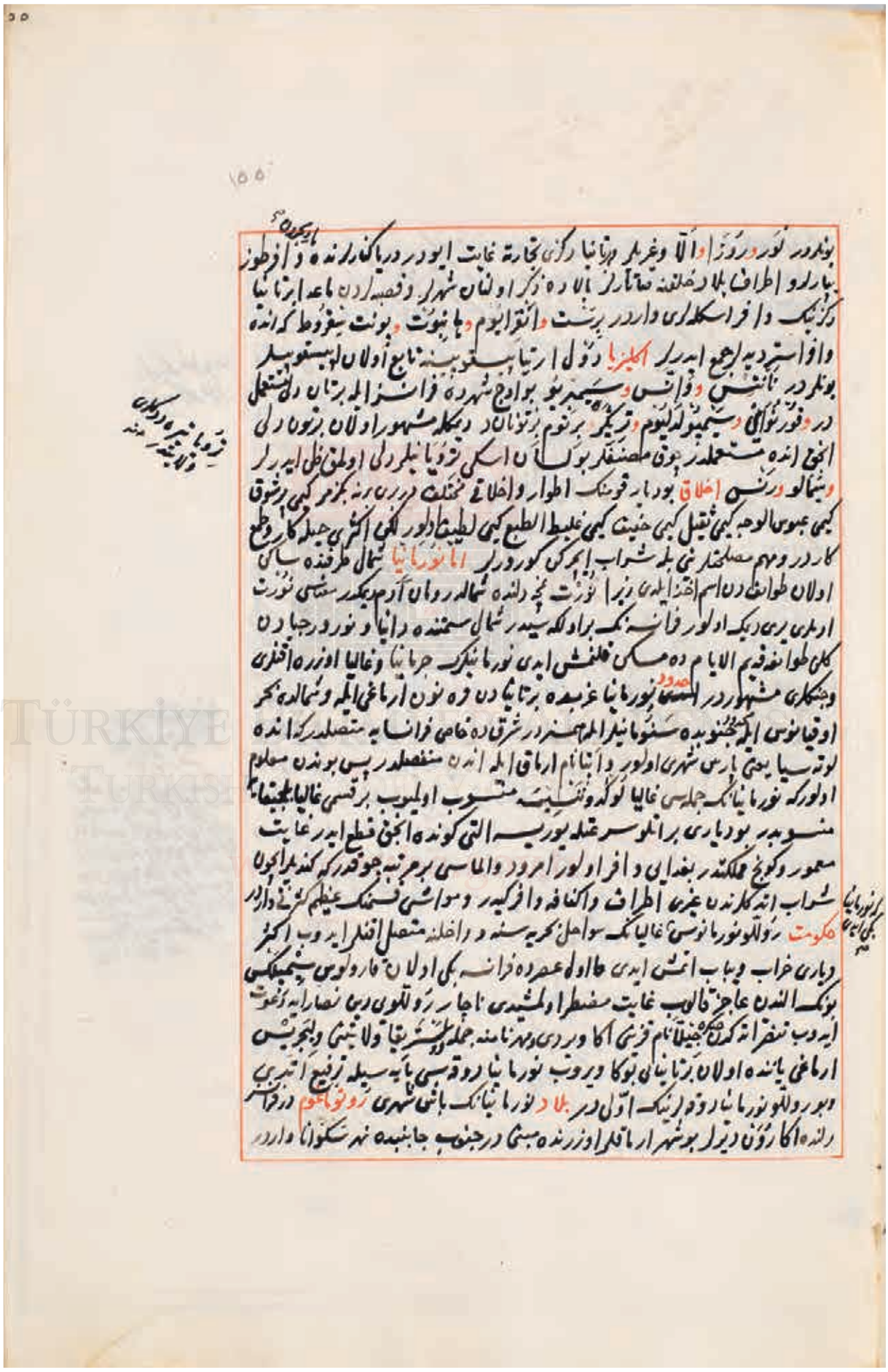

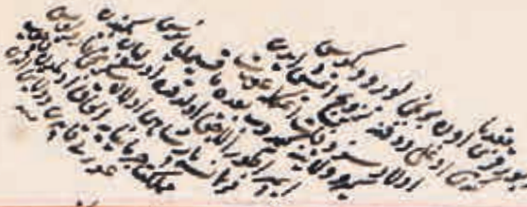

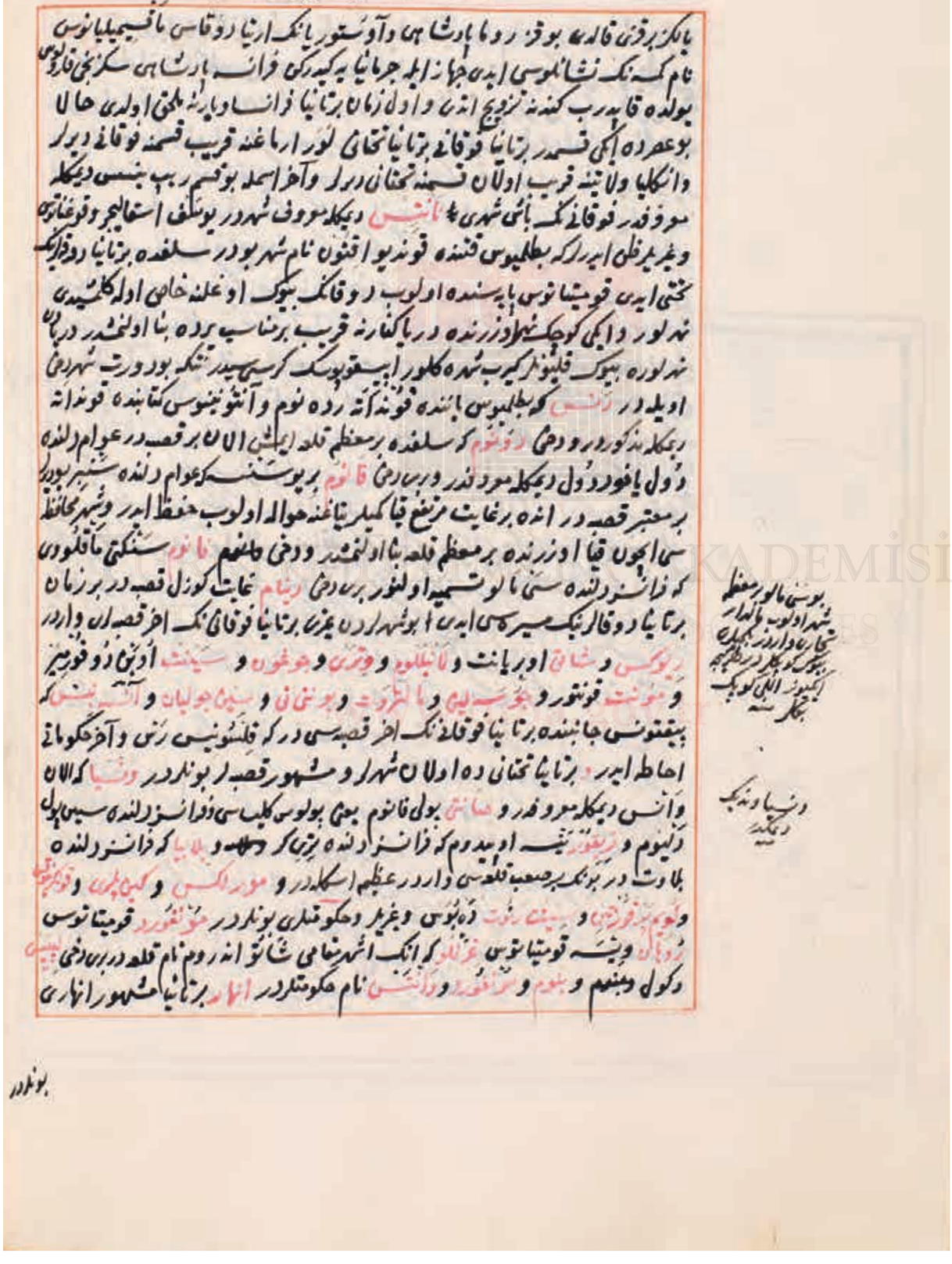

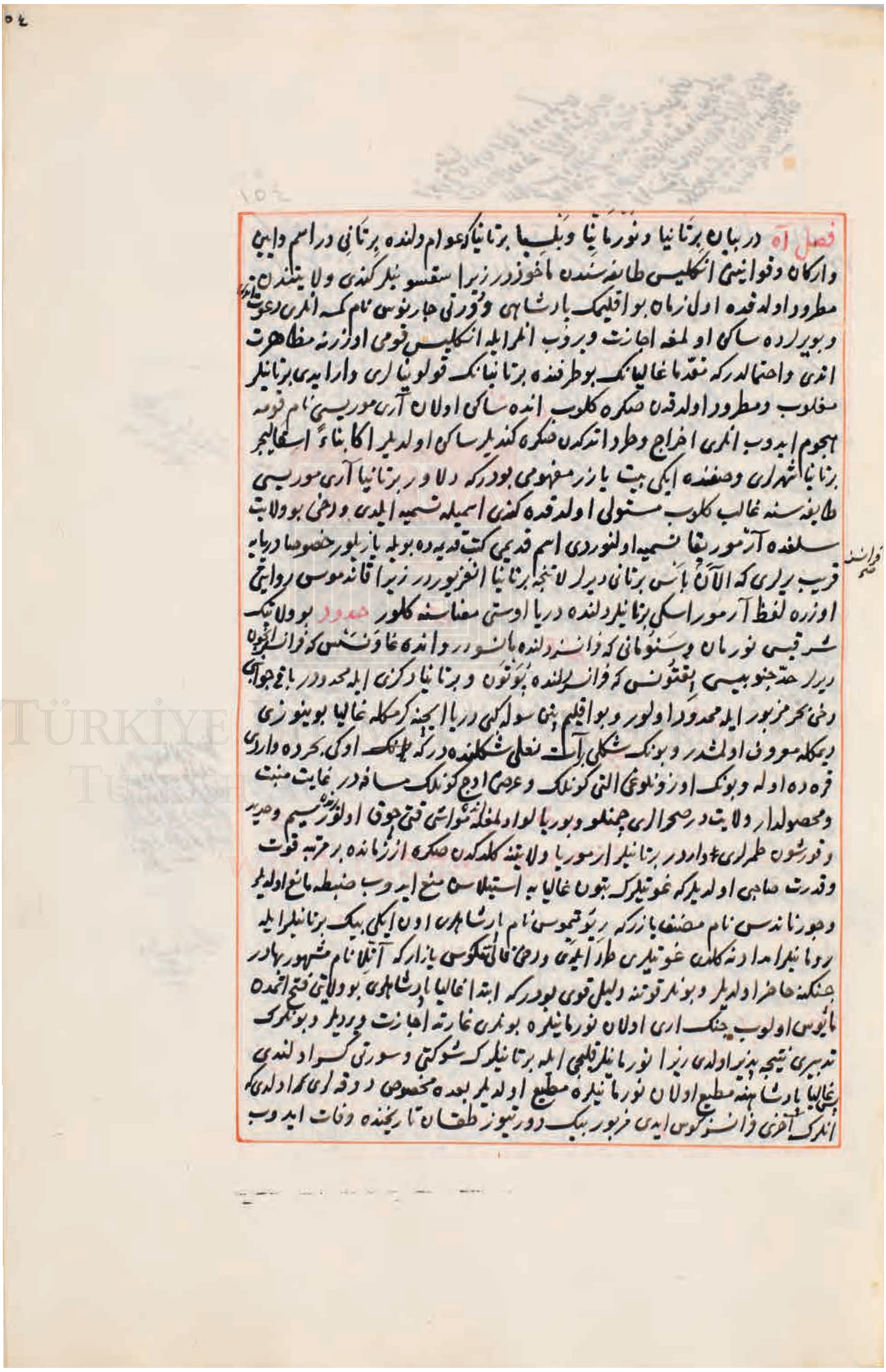

فصل آه در بیان برتانیا و نورمانیا و بلیا برتانیا کعوام دلنده برتانی در اسم وایی وارکان دفوانیی انگلیس طایفه سنده ماخوذدر زیرا سقسو نیلر کندی ولا یتلندن مطرود اولدقده اول زمان بو اقلیمک پارشاهی وفورتی جارنوس نام کسه اندن رعیت قاچوب وبویرلرده ساکن اولمغه اجازت وبروب انلرایله انگلیس قومی اوزرنه مظاهرت اندی واحتمالدرکه نقدما غالیانک بوطرفنده برتانیانک قولونیاری وارایدی برتانیلر مغلوب ومطرود اولدقدن صکره کلوب انده ساکن اولان آری موریسی نام قومه هجوم ایدوب انلری اخراج وطرد اتدکدن صکره کندیلر ساکن اولدیلر اکا بناءً اسقالیجر برتانیا شهرلری وصفحه ایکی بیت یازر مفهومی بودرکه دلاور برتانیا آری موریسی طایفه سنه غالب کلوب مستولی اولدقده کندی اسمیله تسمیه ایلدی وادنی بو ولایت سلفده آرموریقا تسمیه اولنوردی اسم قدیمی کت قدیمده بوبله یازیلور خصوصا دریایه قریب یرلری که الآن باسس برتانی دیرلر لاتنجه برتانیا انغریورر زیرا قاندموسی روایتی اوزره لفظ آرموراسکی برتانیلر دلنده دریا اوستی معناسنه کلور حدود بو ولایتک شرقیسی نورمان وسنومانی که فرانسز دلنده پوتئون وبرتانیا دکزی ایله محدود ربا جوانبی وادنی بحر مزبور ایله محدود اولوب وبو اقلیم پنتسولهکی دریا ایچنه کرسکله غالیا بوینوزی بیکله معروف اولندر وبونک شکلی آیات نعلی شکلنده درکه بونک اوکی کرده واری قوه ده اولهه وبونک اوزونلوغی الی کونلک وعرضی اوچ کونلک مسافه در غایت منبت ومحصولدار ولایت درصحراری چمنلو وبوربالو اولمغله مواشی قتی چوق اولور نسیم وحریر وفورشون طمرلری وارد ربرتانیلر ارموریا ولایتنه کلدکدن صکره ازمانه برمرتبه قوت وقدرت صاحبی اولدیلرکه غوتیلرکه بتون غالیا به استیلاسنه منع ایدوب ضبطه مانع اولدیلر وجورناندس نام مصنف بازرکه ریوتیموس نام پارشاهلری اون ایکی بیک برتانیلر ایله رومانیلرامداد نه کلدی غوتیلری طرد ایلدی ودخی فالیتکوسی یازارکه آنلر نام مشهور بهادر جنکنه حاضر اولدیلر وبونلر قوتنه دلیل قوی بودرکه ابتدا غالیا پارشاهلری بو ولایتی فتح اتمده مائوس اولوب جنکلری اولان نورمانیلره بوندن غارتنه اجازت وردیلر وبونلرک تدبیری نتیجه پذیر اولدی زیرا نورمانیلر قلبی ایله برتانیلرک شوکتی وسورتی کسر اولندی بنغالیا پارشاهنه مطیع اولان نورمانیلره مطیع اولدیلر بعده مخصوص درقه لری کراولدی که اندرک آخری فرانسوس ایدی مزبور بیک دورتیوز طقسان تاریخنده وفات ایدوب

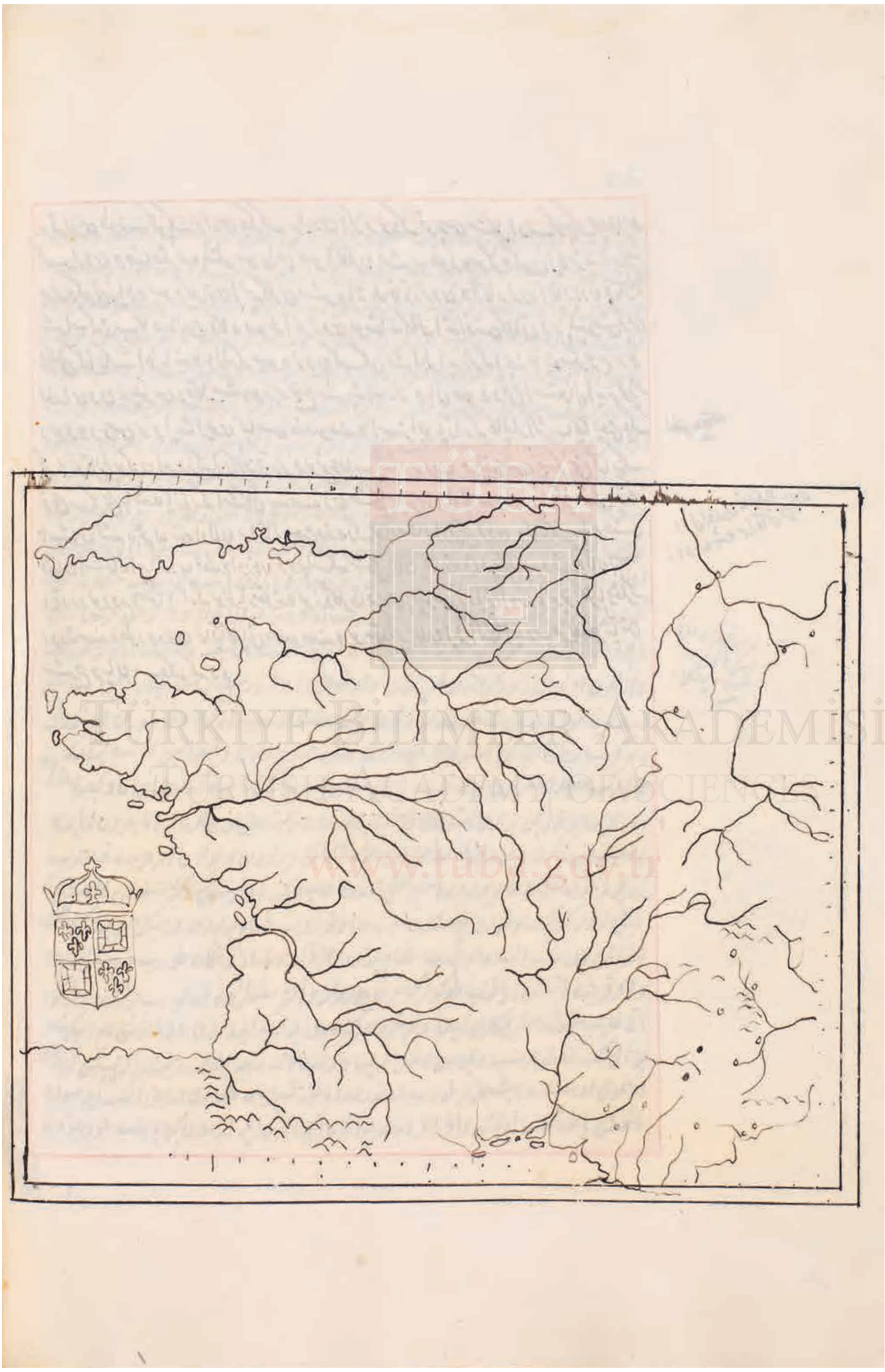

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tubav.gov.tr

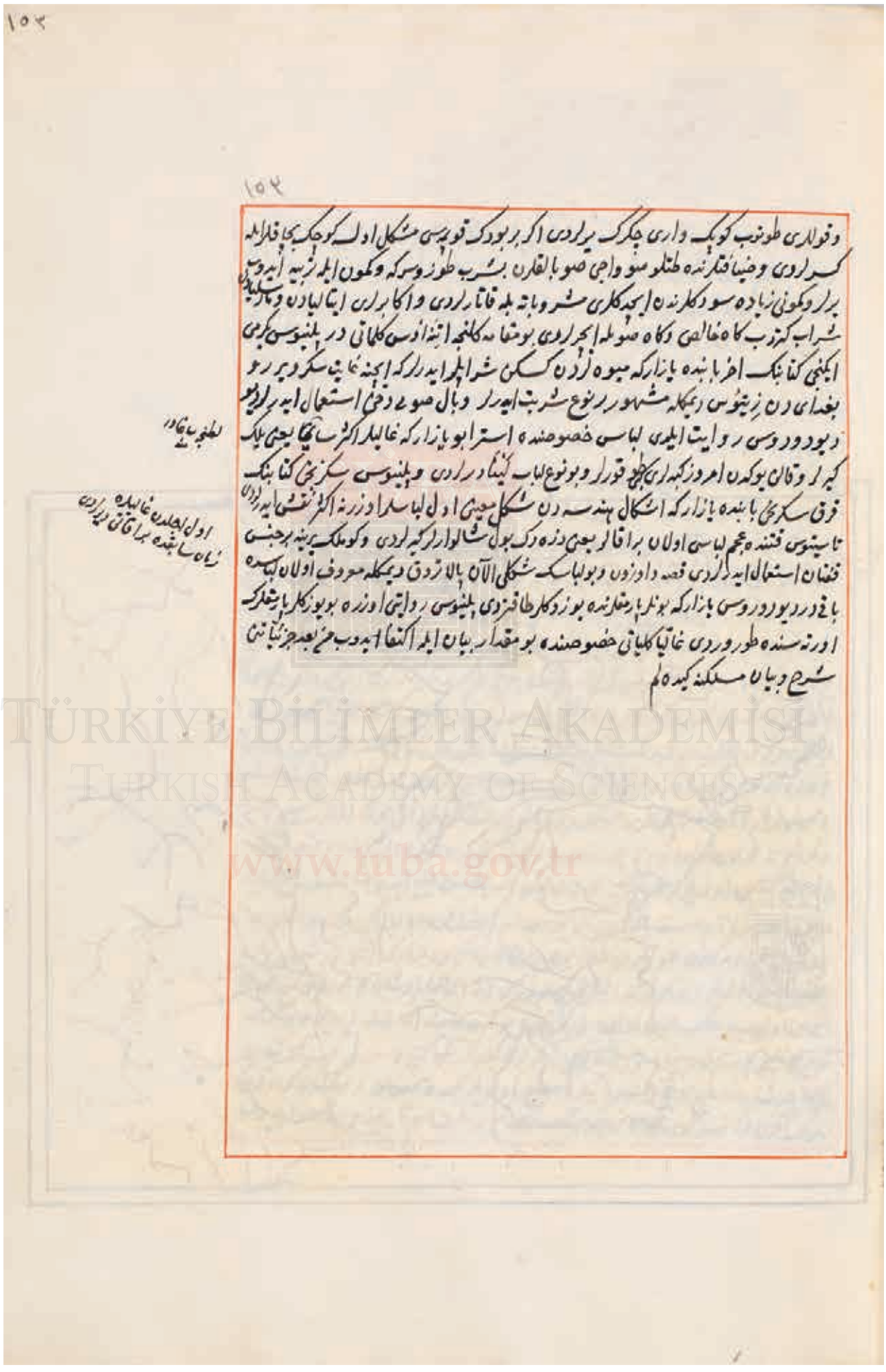

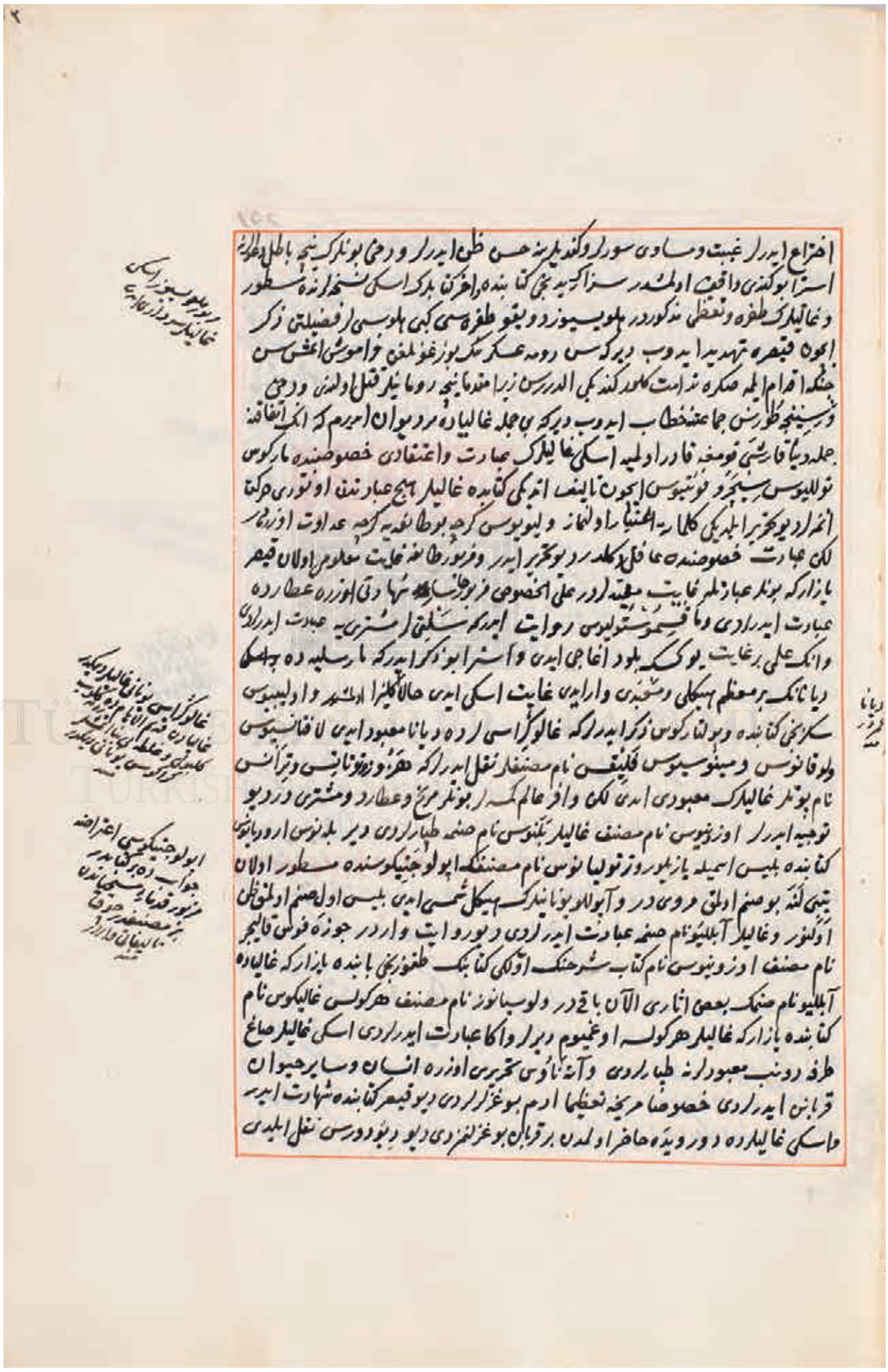

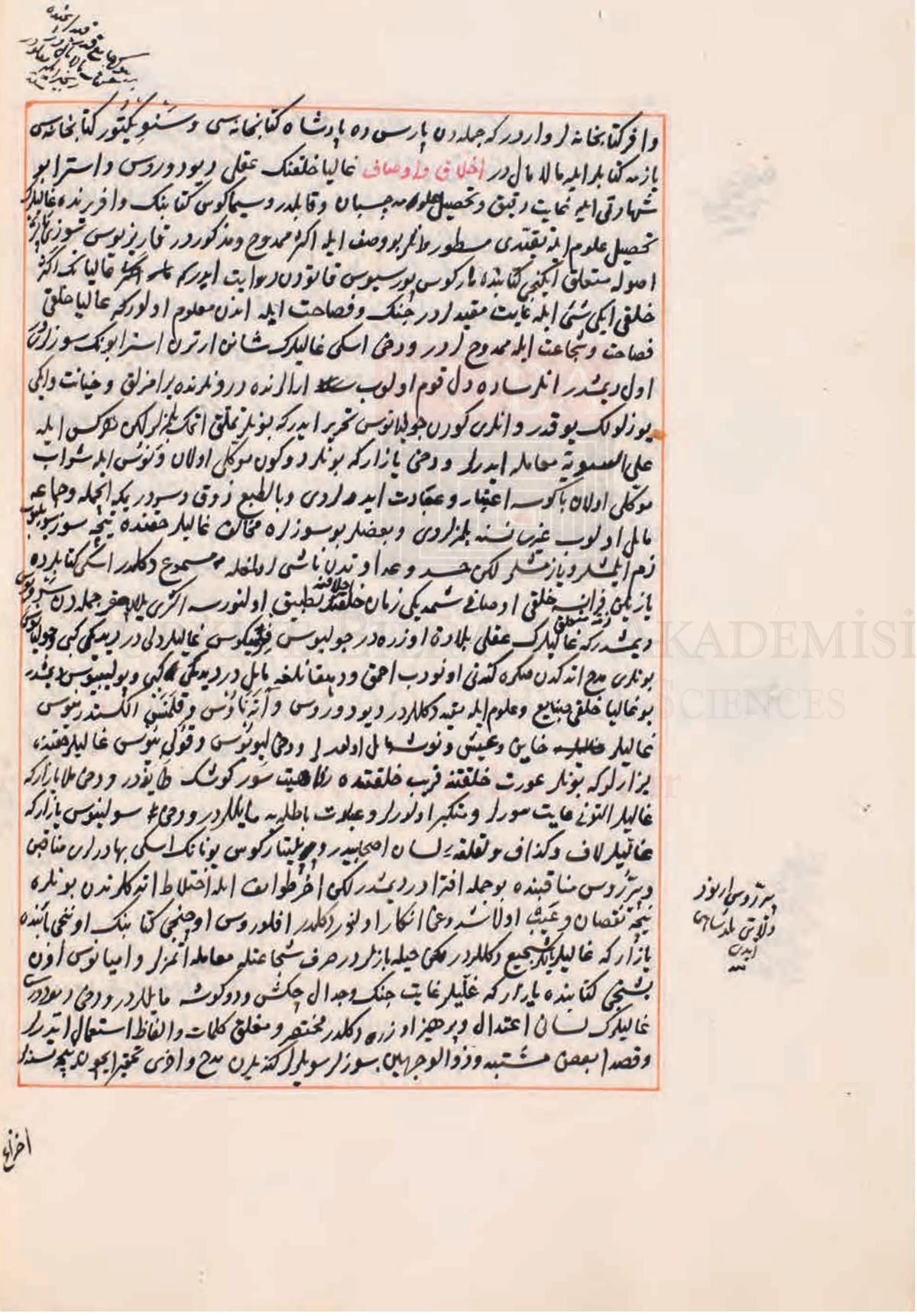

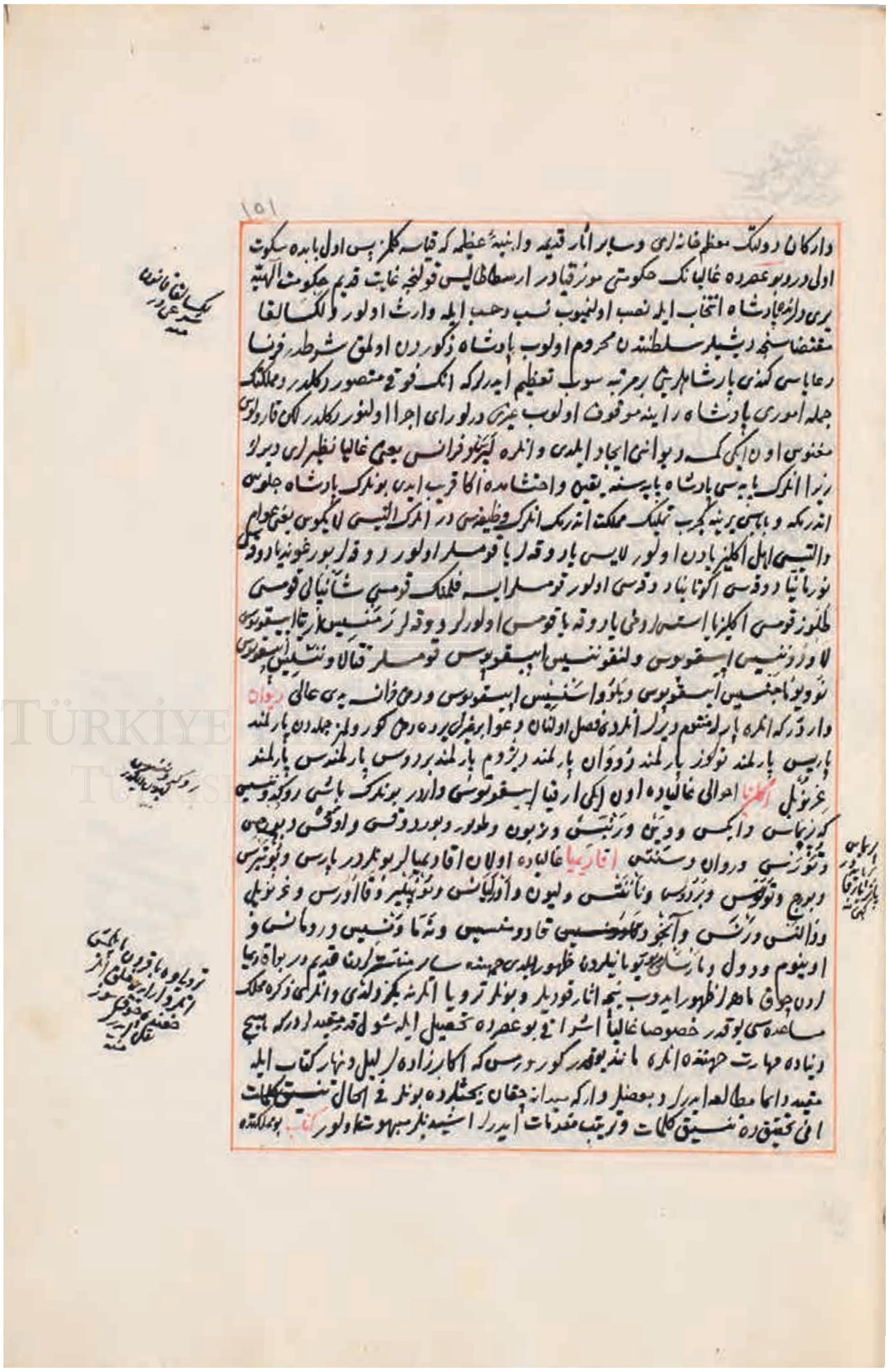

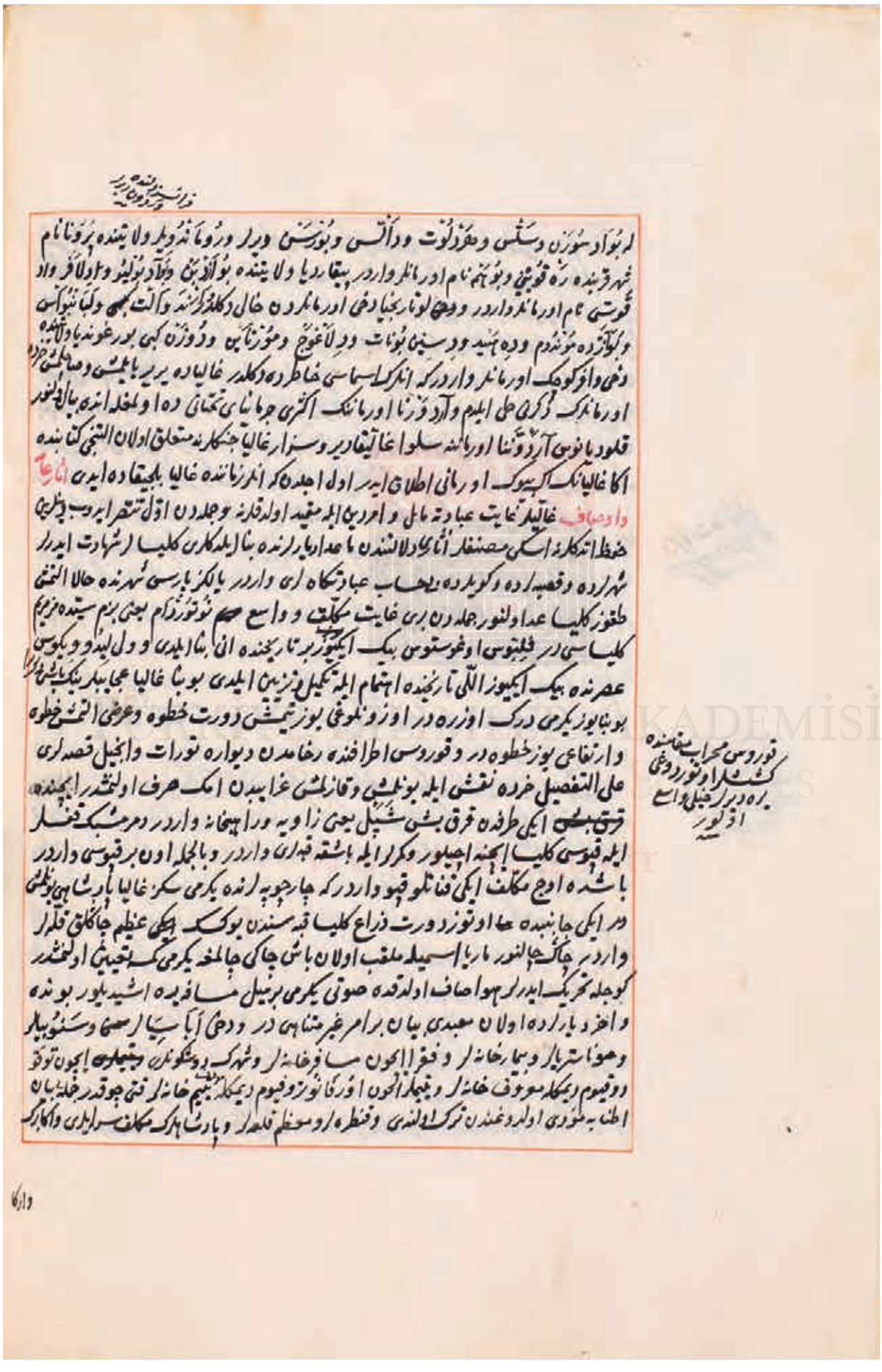

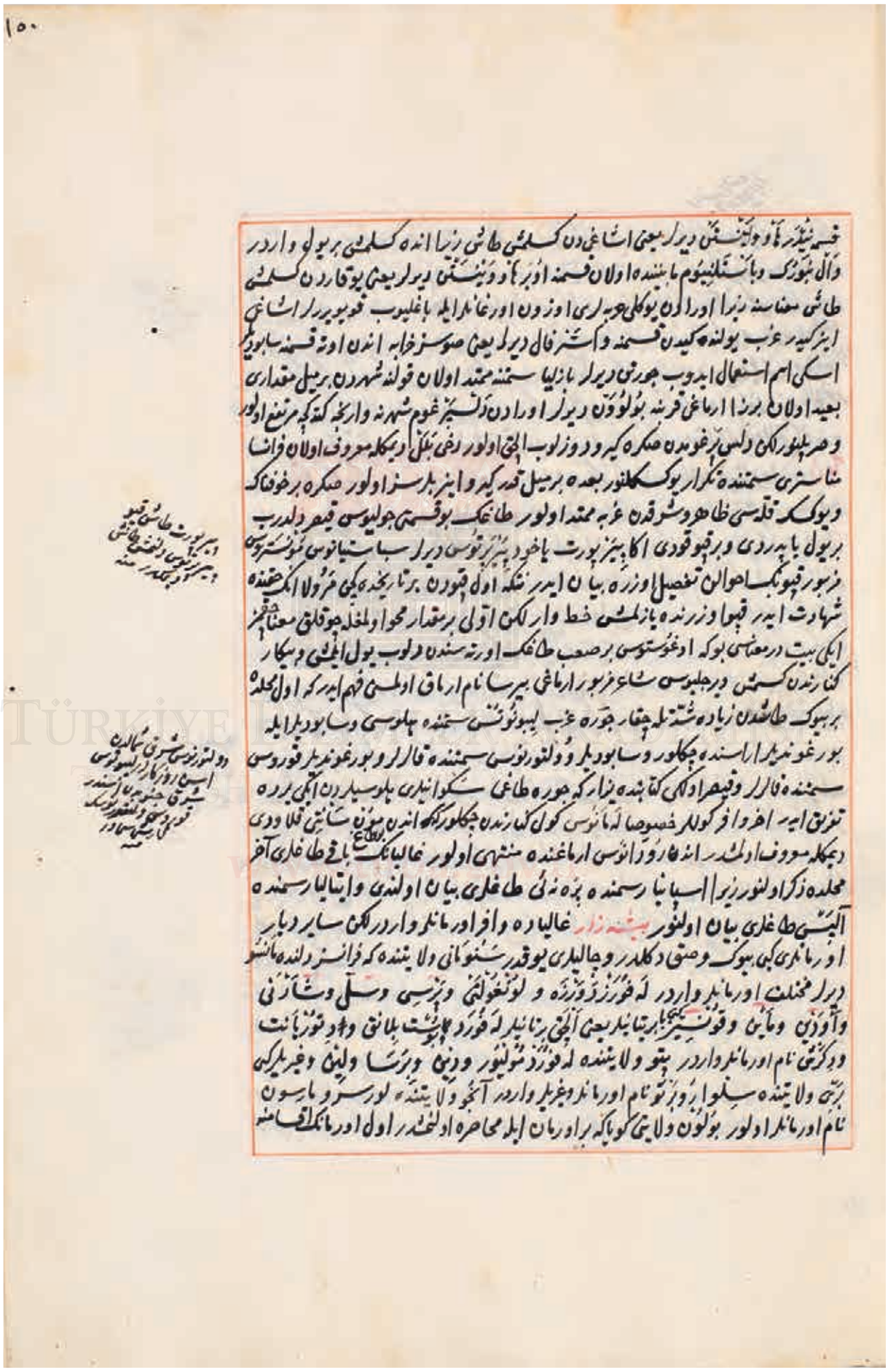

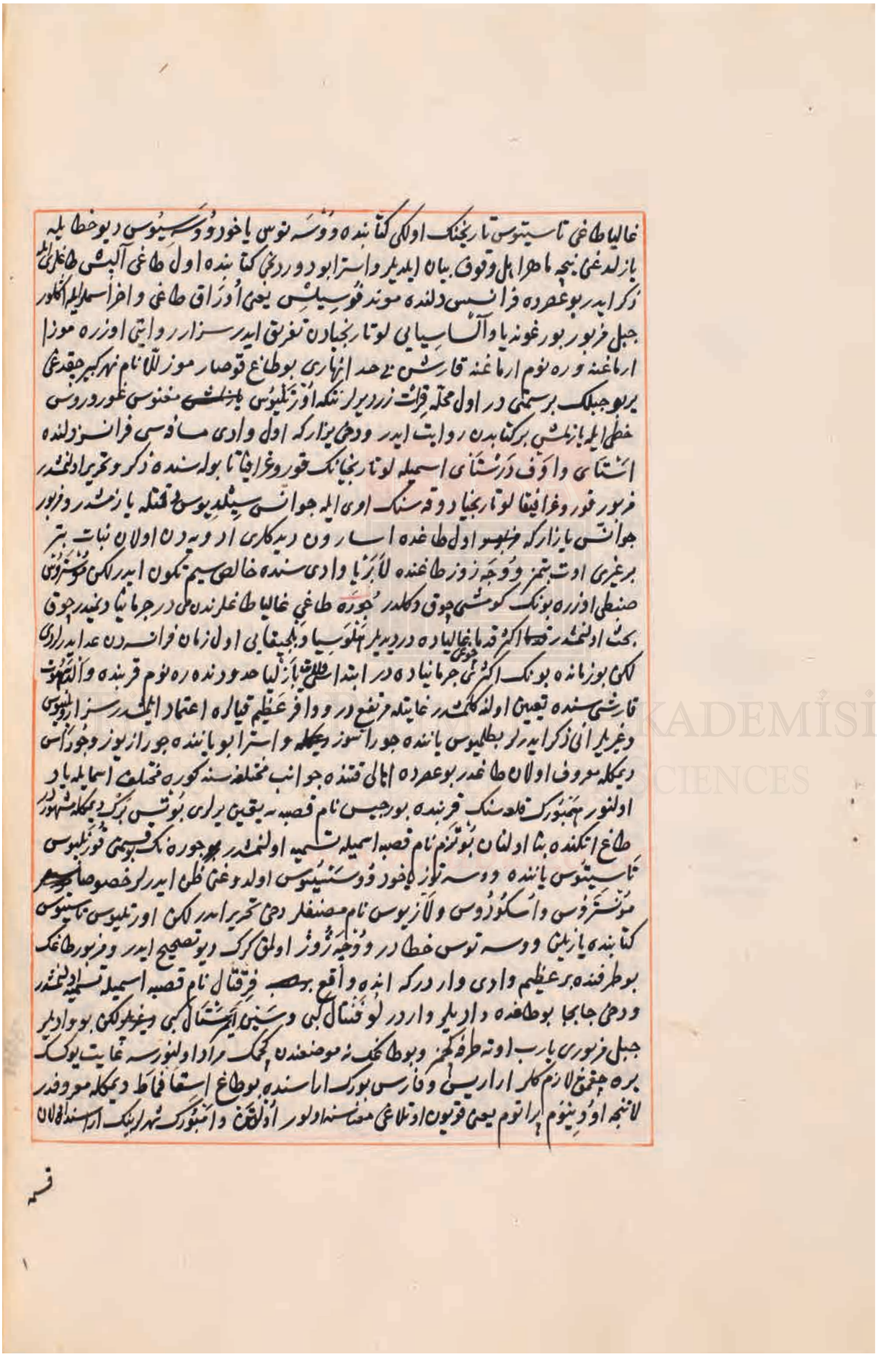

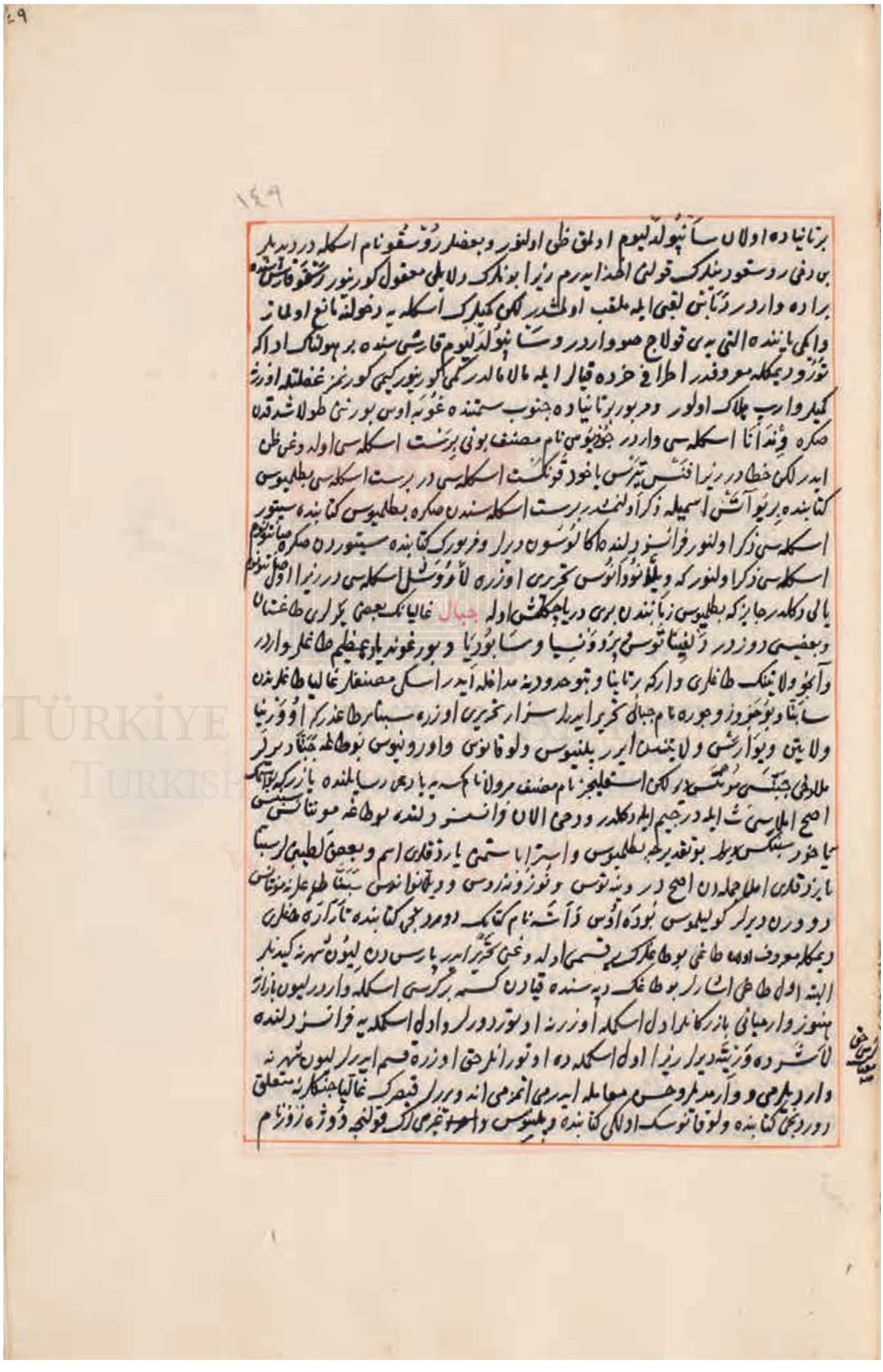

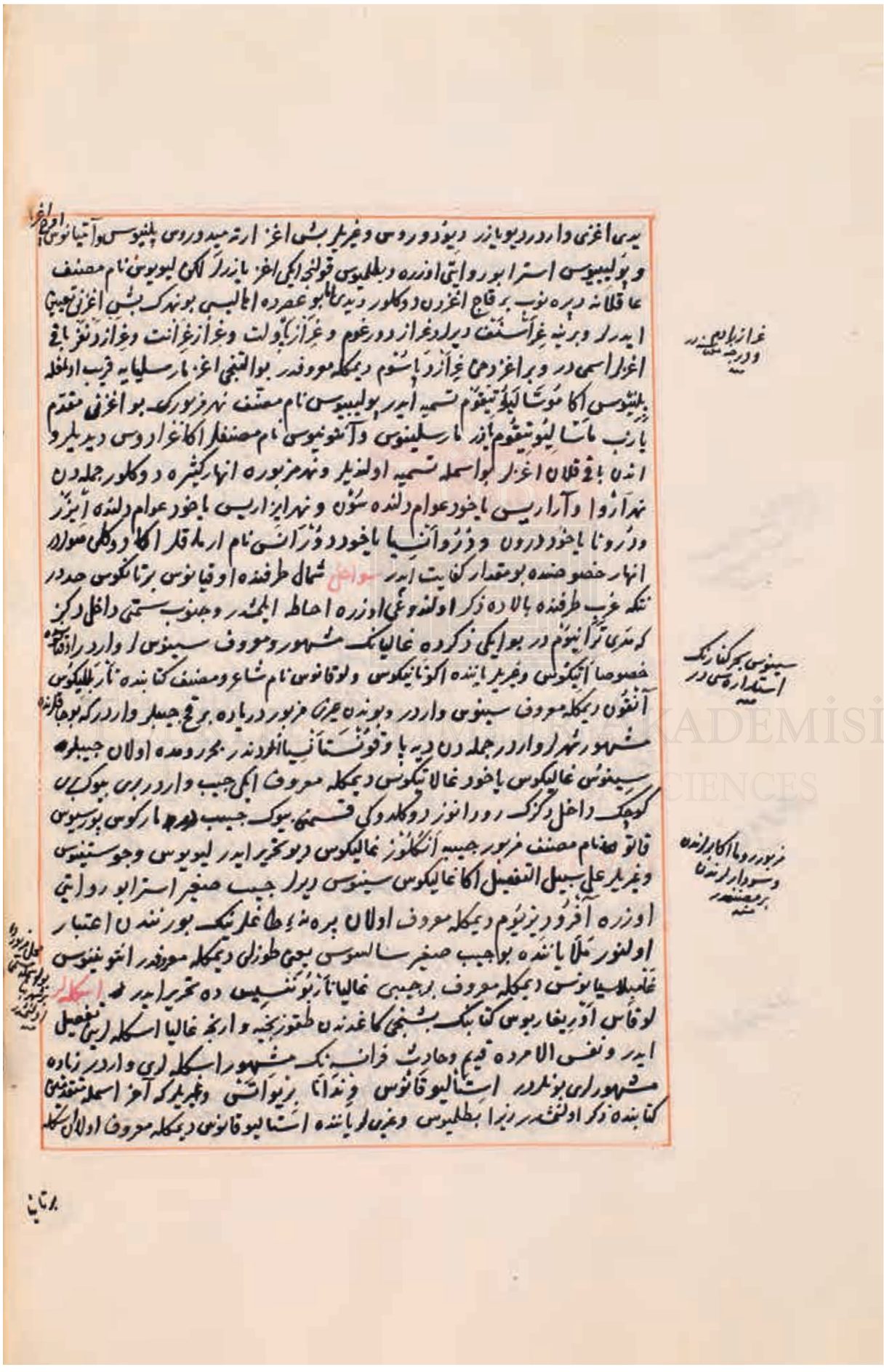

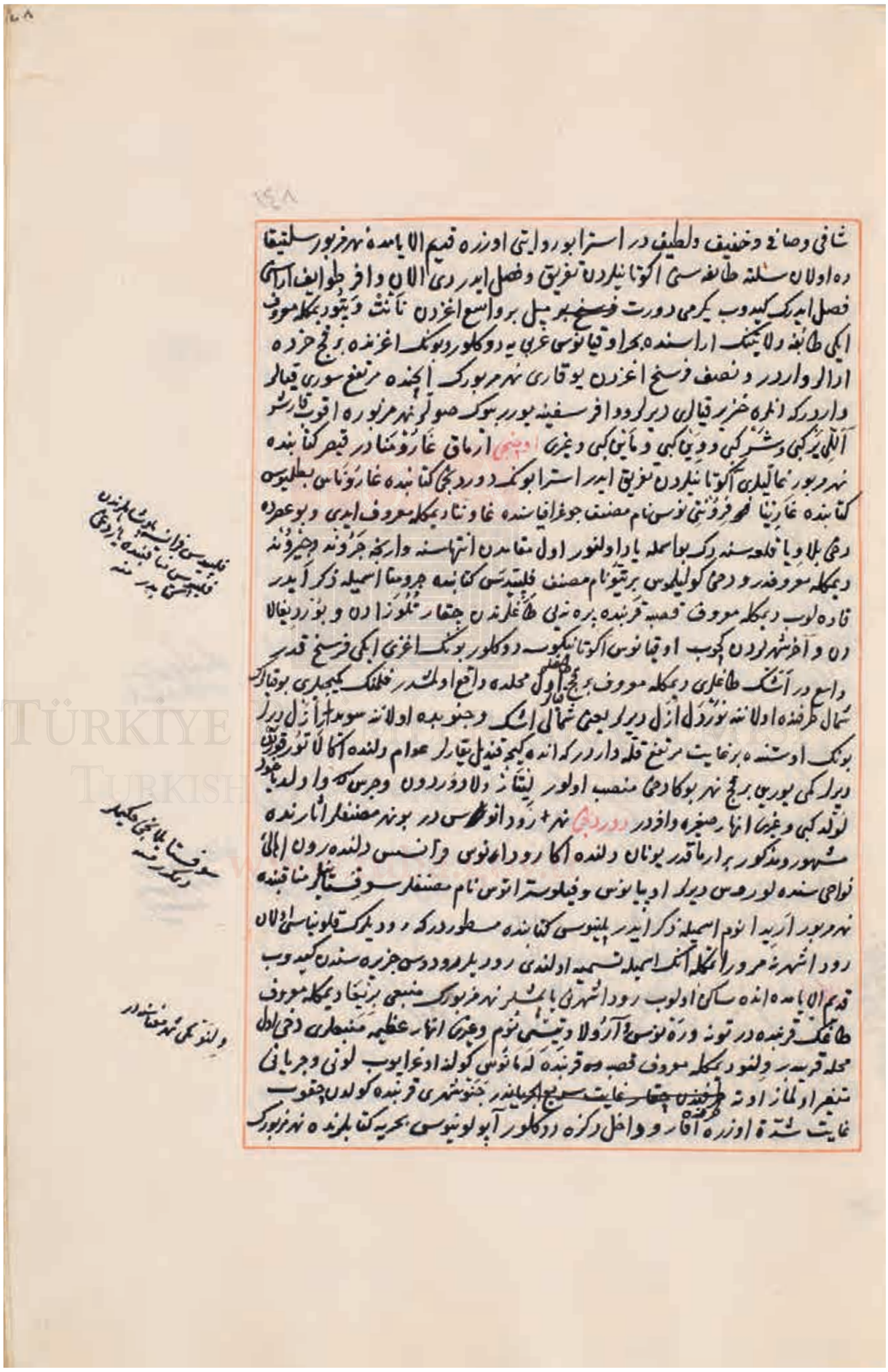

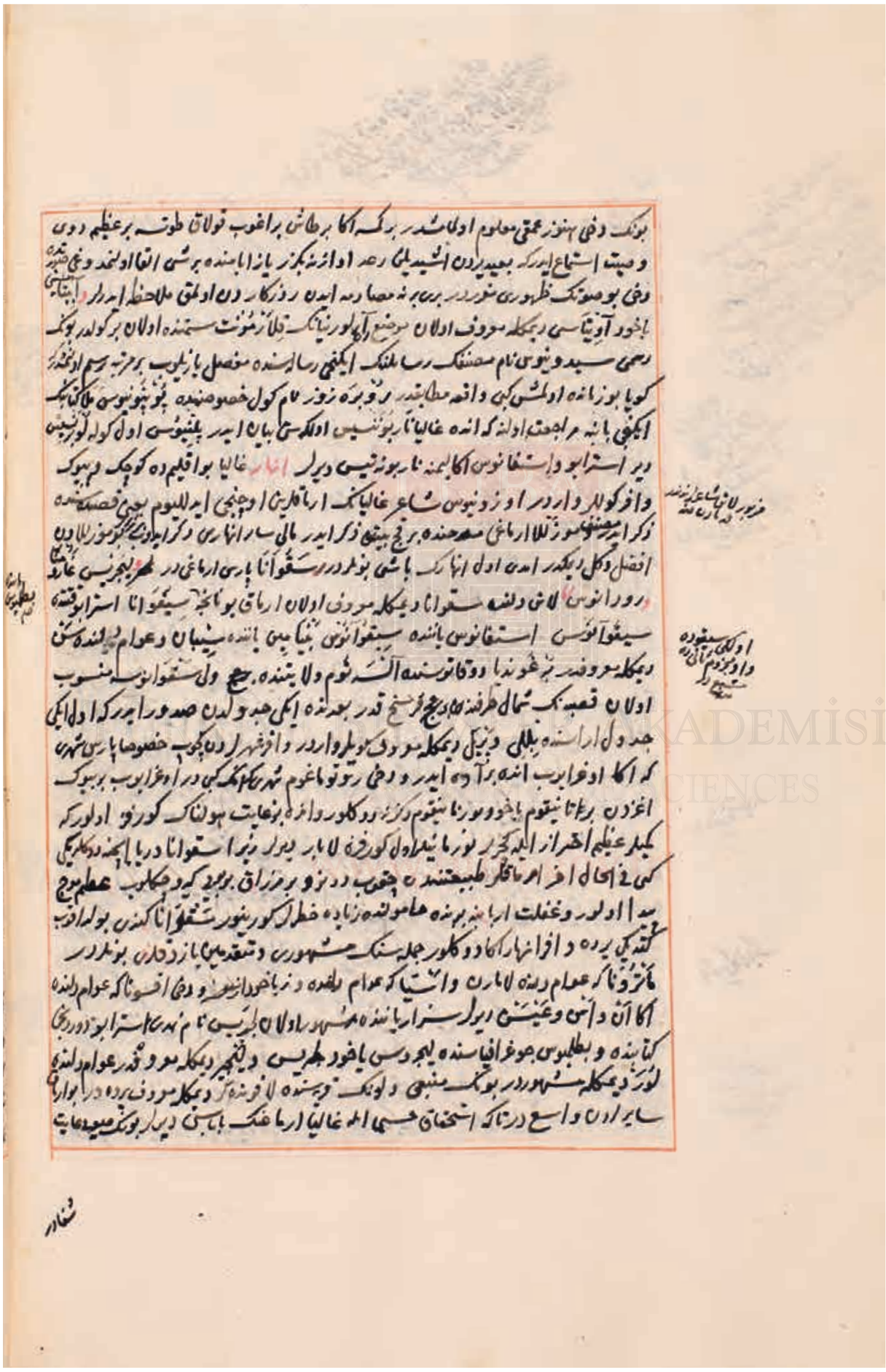

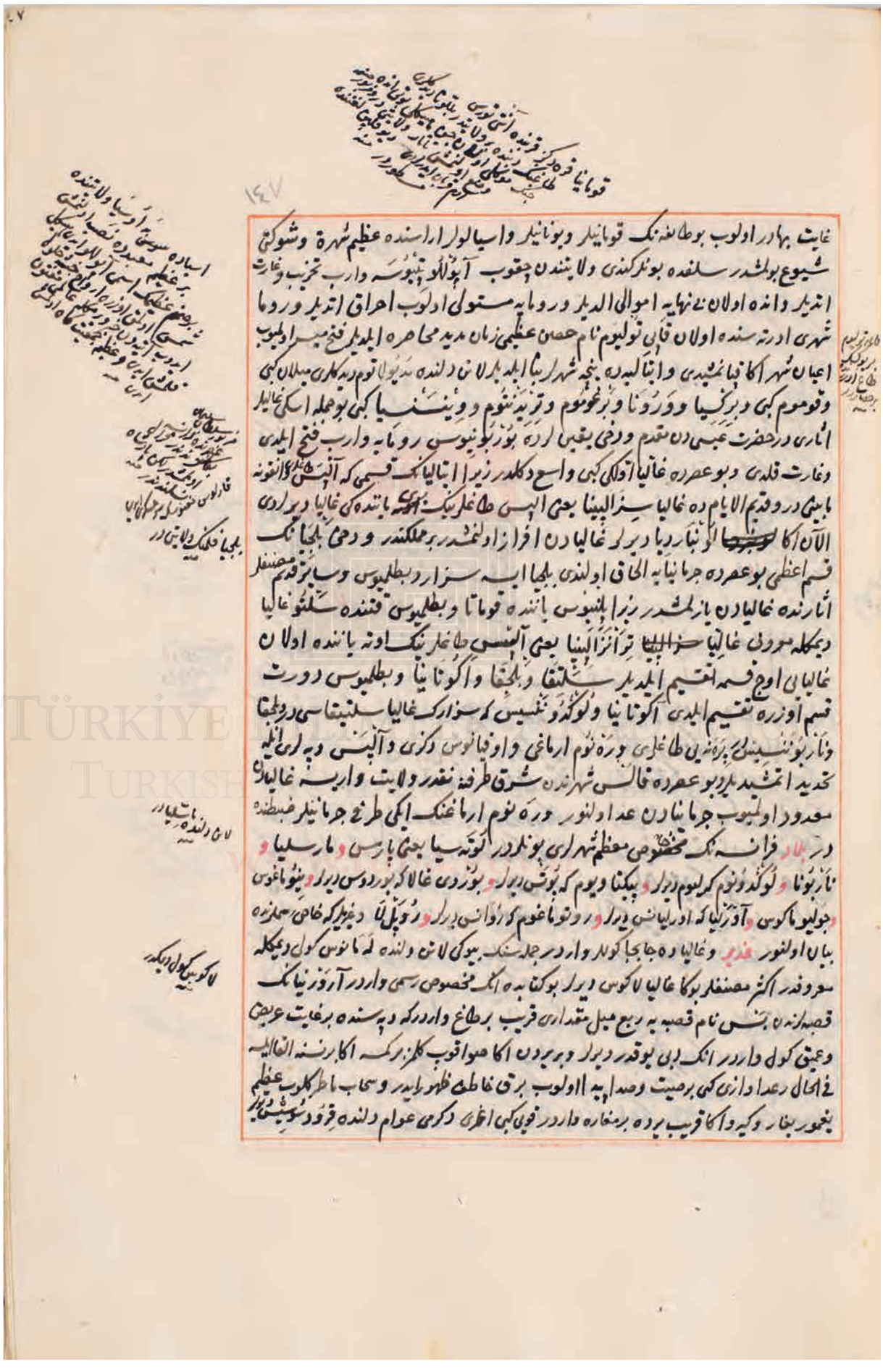

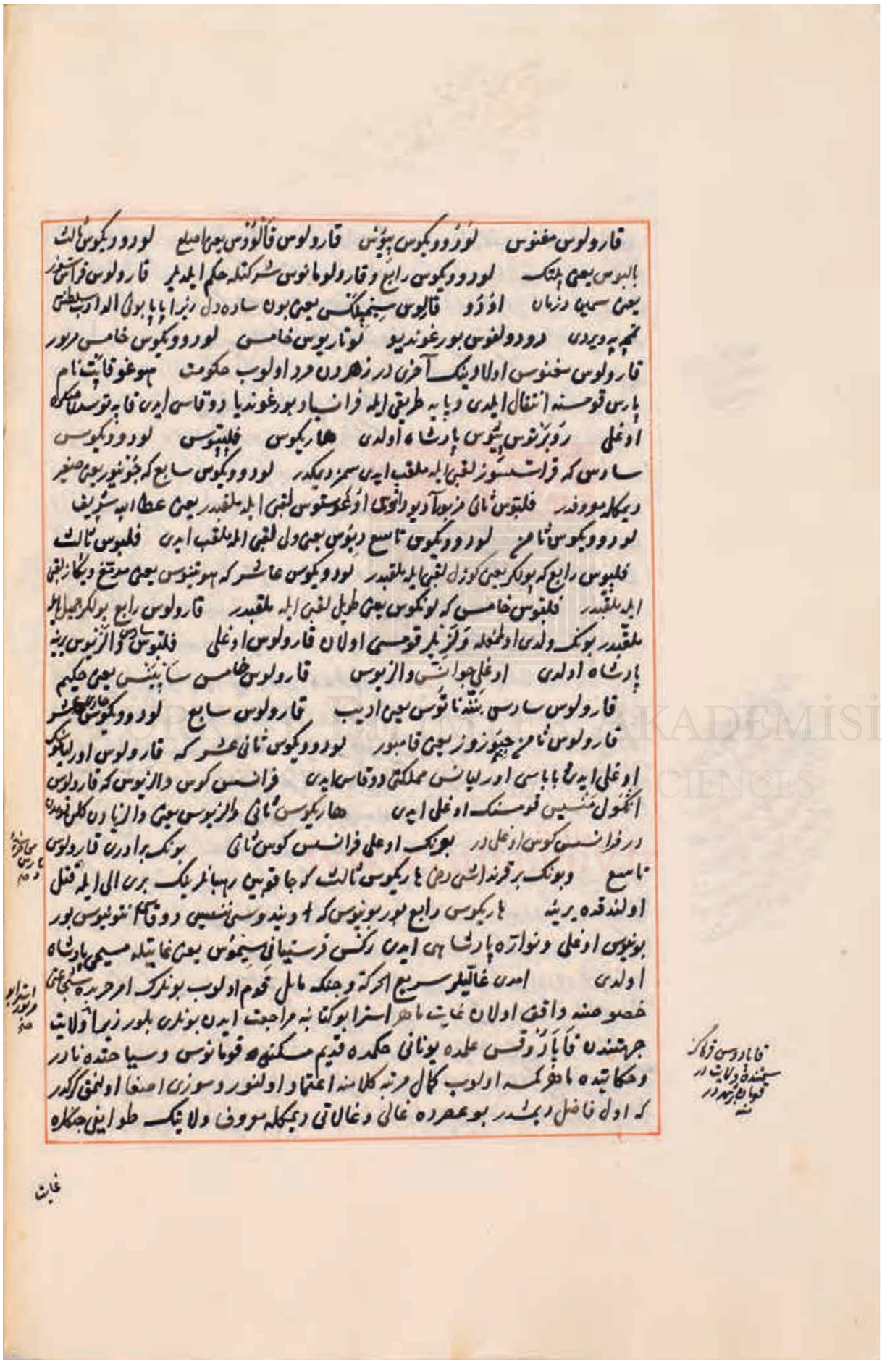

فصل ۵۰ در شرح رسم عام غلیا اسپانیا ولاتیدی ذکر اولنمقدن مکره برنی طاغلری کچوب
غلیا یه کلدلم و ممکن اولدوغی قدر صحتی اوزره بیان ایده لم سلفده چوق کره لر تحریر اتمیلر که بو عمرده
فرانسیا دیمکله معروف اولان اوروپا قسمی غلاتیا دیمکله معروف ایدی اول اجلدن که طاغلر
کونشی حرارتی دفع اتمکله اول برک خلقی بیاض اولورلر غالا ایسه بونان دلنده سود لو دیمکدر
لکن ریود وروسی یازرکه غلیا کلمسی هرکولس دختری غالاتادن اخذ اولندی وغیرلری اخر
روایت تحریر ایدرلر بتولوس اکنجی کاتبنده و آخر بونانیلر سلتو غالاتیا تسمیه ایدرلر و غالاتیا
غالاتیا لفظی مشتق اولدوغی ظاهر در و غیرلری اخر لفظدن ماخوذ دیرلر لکن غالب بودر که
غالاتیادن ماخوذ اوله و بو خصوصی اولقدر مهماندن دکلدر و غلیا کلمسی لفظ مصنفاری یازنده
کثره اوزره درنکه تفصیل اولنماجق امورن معلوم اولور بوستلوس و آرتاسن مونتانوس
یازارلرکه عبرانیلر یازنده ظرفیت دیمکله معروف ایدی بو ولایتی سبب ایله فتح ایدنلر رین
ارماغی اطرافنده اولان جرمانیا طایفه سندن ایدی کلوب غلیانی الوب ساکن اولدیلر
واول طایفه اسمی الله فرانقیا تسمیه اولندی فرانسیا دخی دیرلر عوام دلنده لر و یونیور
فرانسی تسمیه اولنور یعنی فرانس سلطنتی دیکدر بونانیلر جمله فرانسیا خلقنه سلتهٔ و غالاته
دیرلردی و دخی یوسف مورخ تحریر اوزره قدیم الایام ده انلره غومریته دیرلردی اما بوفلیک
وضع و مسافه سی حدود جرمندن شمال طرفی اسامی جرمانیا سمندن بولیه کدیه
اولنورکه فالیس شهرندن ارجنتوراتوم شهرنه وارنجه برخط چکله بوخطک صول طرفنده
آرتزی و هنتونی ولوسه بورجیس نام ولایتلر اولور صاغ طرفنده پیقاردی ولوتارنجی
ولایتلری فرانسه دیارندن قالر انکلیانک قارسیسی اولدوغی براوقیانوس برتانیکوس
دکزی کنارلری ایله محدود در و جنوب غربسی اوقیانوسک اکوتانیا سمتنه محمد اولان
برعظیم کورفزی ایله محدود در و جنوب سمتنده اسپانیا یه متصل اولدوغی جهتی ذکر اولنان
پرنی طاغلری بودیاری اسپانیادن فصل ایدر بعده داخل ذکر ایله محدود اولور و بو محله غالقوم
دکزی دیرلر و شرق جانبنده آلپس طاغلری ایله ایتالیادن وجورا ایله هلوسی لردن و
رنوس ایله جرمانیادن ایریلوب بوارماقلر ایله محدود اولور غالیا یا خود فرانسیانک طول
عرضدن شرقه تخمیناً اوچیوزدن ارتق غالیا میلی در ایجور قوروس نام رودکاردن دلتور یوسه
یعنی پوبراسدن بیله اوچیوز اوتوزمیلدن زیاده در و عرضی ایکیوز سکسن بش میل در
وچوره سی بیک یکرمی میلدن ارتقدر اما وصف و کیفیتی که اقلیم تعیندن بحثی اولور بودیار
بحثنی اقلیمک برجزاندن سکزنجی اقلیمک بر درجه سنده واصل اولوب قرق برعرضدن

فرانتی
یعنی فرانس
سلطنتی

اقلیمی

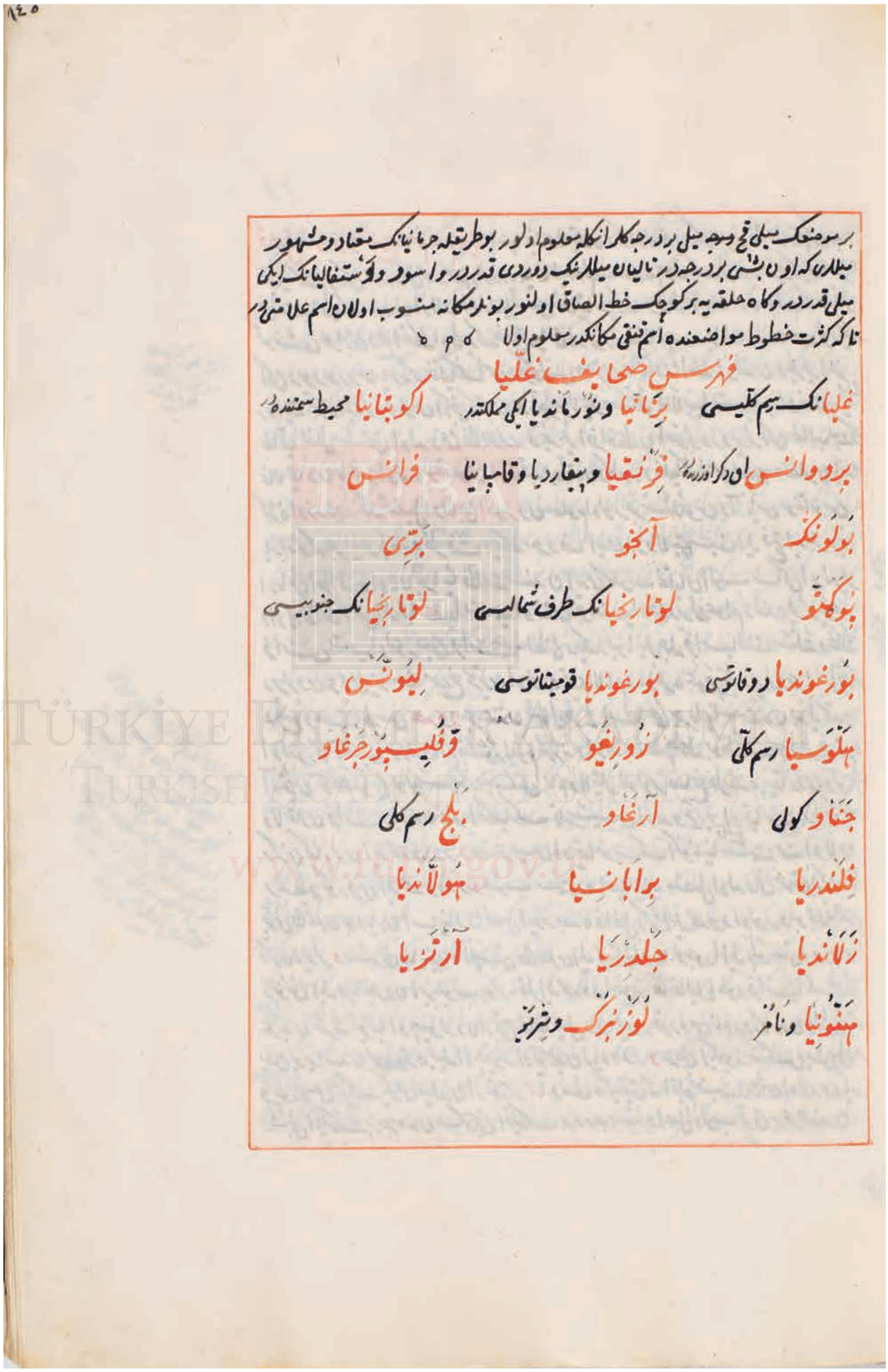

بر موضعک میلی قچ وجه میل بر درجه کلر انکله معلوم اولور بو طریقله جرمانیانک معتاد و مشهور
میللری که اون بشی بر درجه در تالیان میللرینک دوردی قدردر و اسود و وستفالیانک ایکی
میلی قدردر و کاه حلقه یه بر کوچک خط الصاق اولنور بونلر مکانه منسوب اولان اسم علامتیدر
تا که کثرت خطوط مواضعنده اسم قنقی مکانکدر معلوم اولا ه ه ه

فهرس صحایف غلّیا

غلیانک رسم کلیسی — برنانیا و نورماندیا ایکی مملکتدر — اکوبتانیا محیط سمتنده در

پرووانس ای دکر اوزرنده در — فرنقیا و پیقاردیا و قامپانیا — فرانس

بولونک — آنجو — برّی

پوکتو — لوتارنجیانک طرف شمالیسی — لوتارنجیانک جنوبیسی

بورغوندیا دوقاتوسی — بورغوندیا قومیتاتوسی — لیونس

هلوسیا رسم کلی — زورغو — قوفلیسپورجرغاو

جناو کولی — آرغاو — بلج رسم کلی

فلندریا — برابانسیا — هولاندیا

زلاندیا — جلدریا — آرتزیا

هنونیا و نامر — لوزنبرک و شرنبر

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

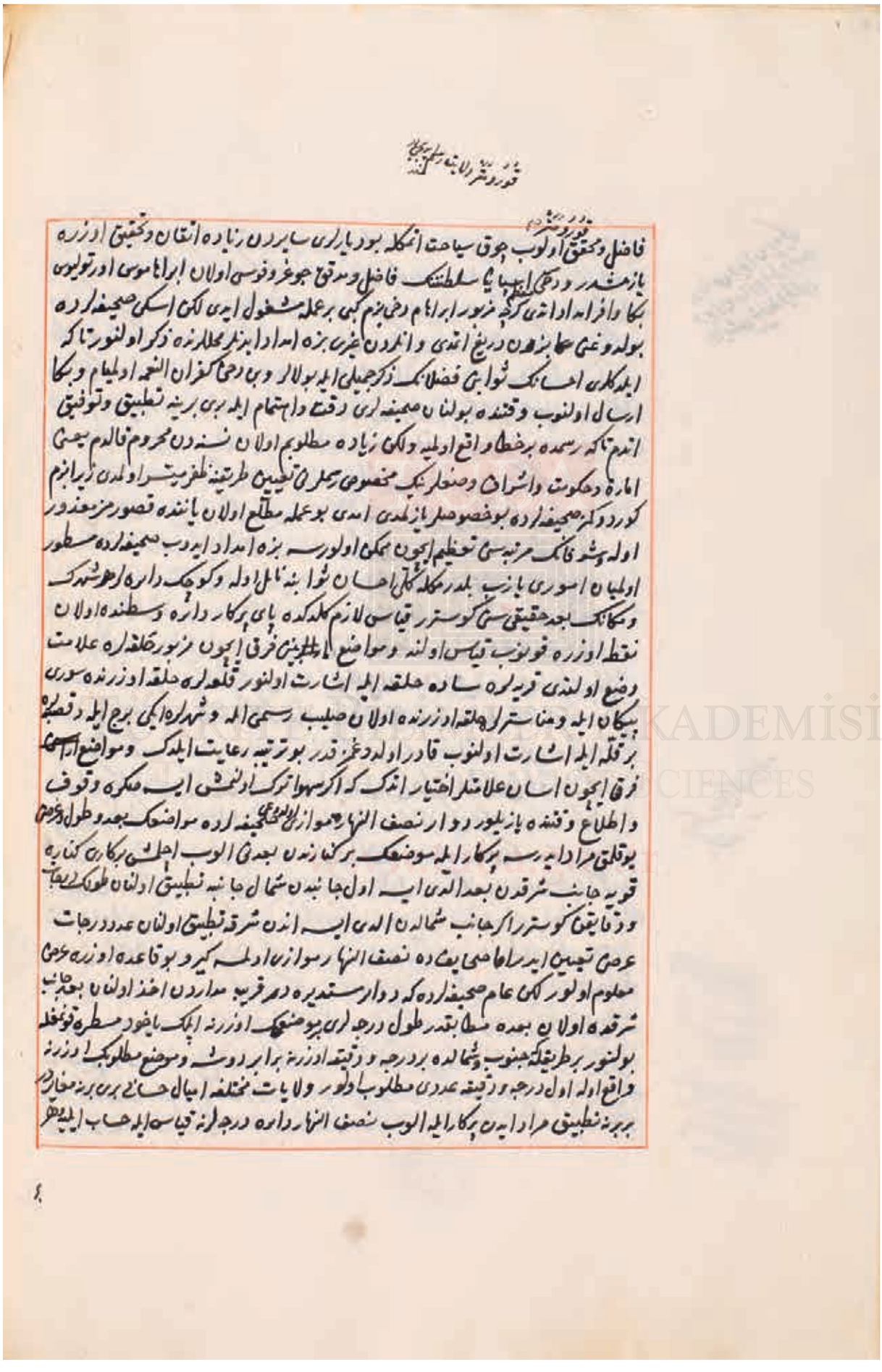

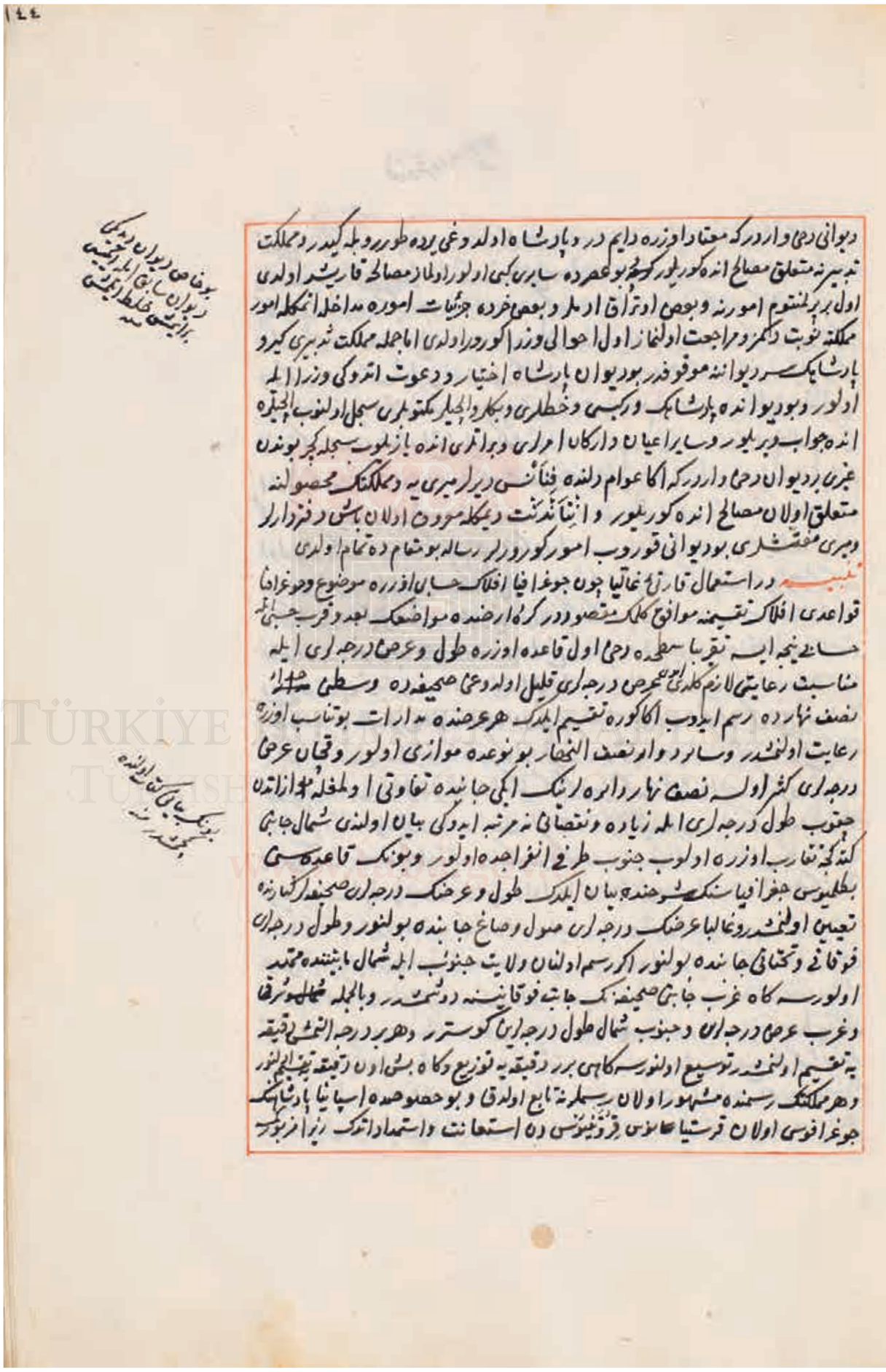

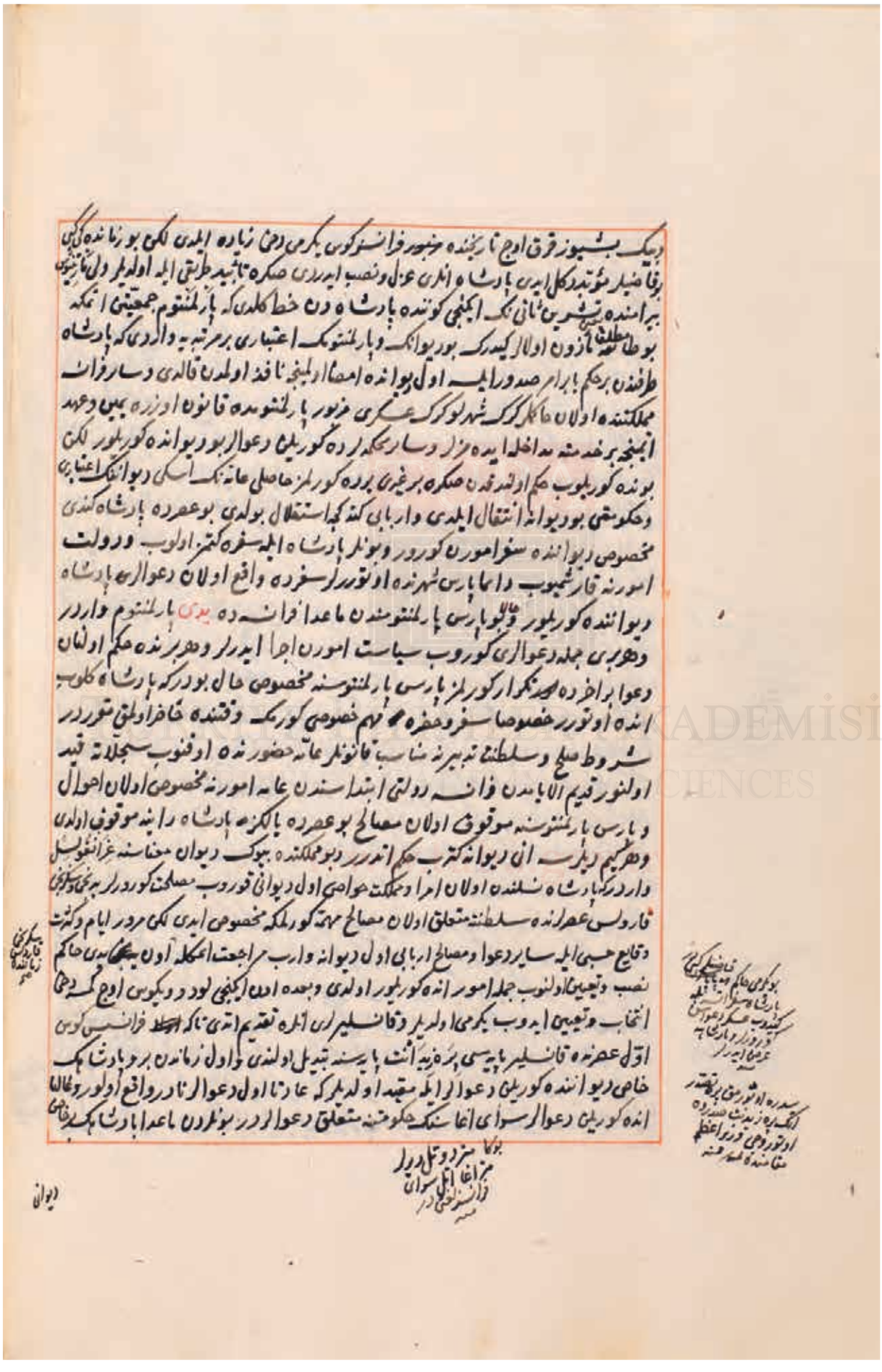

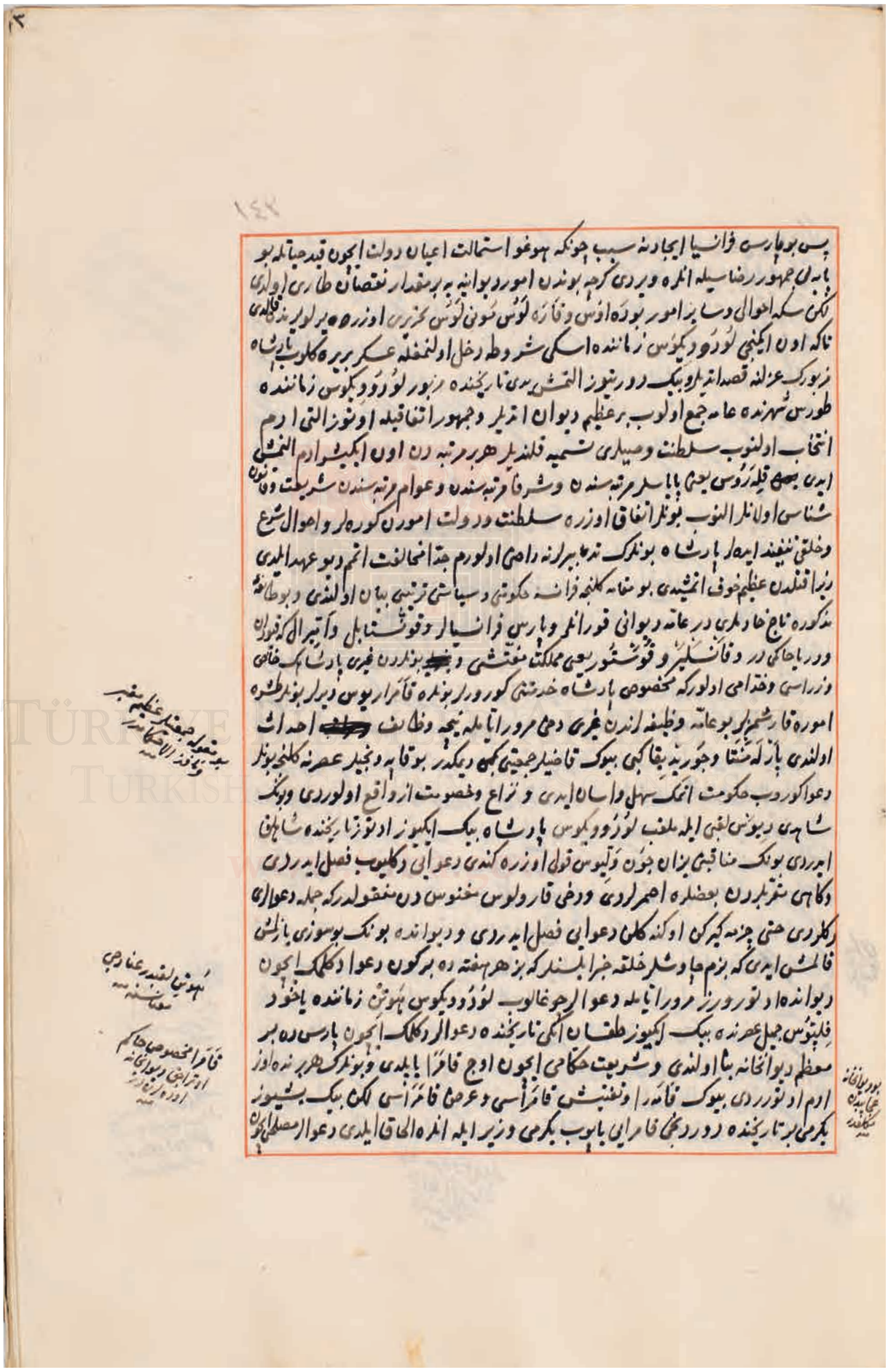

پس بو پارس فرانسیا ایجادنه سبب چونکه هوغو استمالت اعیان دولت ایچون قید جاتله بو
بابده جمهور رضا سیله انلره ویردی کرچه بوندن امور دیوانیه به برمقدار نقصان طاری اولدی
لکن سکه احوال وسایر امور بوده اوس وقاره لوس مونی لوس تحریر اوزره پرلویرندن فائده
ناکه اون ایکنجی لوئی فیلیپ دیکوس زمانده اسکی شروط دخل اولنمغله عسکر بیره کلوب پادشاه
مزبورک عزلنه قصد اتدیلر بیک دوریوز التمش بدی تاریخنده مزبور لوئی فیلیپ دیکوس زمانده
طورس شهرنده عامه جمع اولوب برعظیم دیوان اتدیلر وجمهور اتفاقیله اونوز التی ارم
انتخاب اولنوب سلطنت وصیلری تسمیه قلندیلر هربر مرتبه دن اون ایکیشر ارم النمش
ایدی بعضی قیلرروس یعنی پاپاسلر مرتبه سنده وشرفا مرتبه سنده وعوام مرتبه سنده شریعت وقانون
شناسی اولانلر الیوب بونلر اتفاقی اوزره سلطنت ودولت امورن کوره لر واحوال شرع
وخلقی تنفیذ ایدرلر پادشاه بونلرک تدابیرلرنه رای اولورم جدا مخالفت اتمم ویوعهد الیدی
زیرا قتلدن عظیم خوف اتمشیدی بو مقامه کلنجه فرانسه حکومتی وسیاستی ترتیبی بیان اولندی وبو طائفه
مذکوره تاج خادملری درعامه دیوانی فورانلم وپارس فرانسیالر وقوشتنابل وآتیرالکه فیوران
وورپاجاکی رر وفانسلیر وقوشتور یعنی مملکت مفتشی وبیکلیکلر بونلردن غیری پادشاهک خاصی
وزراسی وخدامی اولورکه مخصوص پادشاه خدمتی کورورلر بونلره قائرار یوس دیرلر بونلرطشره
امورده قارشمیلر بوعامه وظیفه لرندن غیری دخی مرور ایامله نیچه وظائف احداث
اولندی بازله منتا وجوریه بقاکبی بیوک قاضیلر جیتی کمی دیکدر بوقاپه دنجیلر عصرنه کلنجه بونلر
دعوا کوردوب حکومت انمک سهل واسان ایدی و نزاع وخصومت ازواقع اولوردی وبونک
شاهدی دیوئس لقی ایله ملقب لوئی فیلیپ دیکوس پادشاه بیک ایکیوز اوتوز تاریخنده شاهق
ایدردی بونک مناقبی بزان جوئن وتیوس قول اوزره کندی دعوایی دکلیب فصل ایدردی
دکاهی شترلردن بعضله احمر لردی ودخی قارولوس سخنوس دن منقولدرکه جمله دعوایی
دکلردی حتی جزمه کیرکن اوکنه کلن دعوایی فصل ایدردی ودیوانده بونک یوسوزی بازلشی
قالمش ایدی که بزم چاوشلر خلقه خبر البندکه بزهرهفته ده برکون دعوا دکلمک ایچون
دیوانده اوتورورز مرور ایامله دعوالرجوغالوب لوئی فیلیپ دیکوس هوغو زمانده یاخود
فیلیپوس جمیل عصرنده بیک ایکیوز طقسان اکی تاریخنده دعوالر دکلمک ایچون پارس ده بر
معظم دیوانخانه بنا اولندی وشریعت حکامی ایچون اوچ قائرا بایدی وبونلرک هربرنه اوز
ارم اوتوزردی بیوک قائرا ونقیبلر قائراسی وعرض قائراسی لکن بیک بیشیوز
بکرمی برتاریخنده دوردنجی قارلی بابوب بکرمی وزیر ایله انده الحاق ایلدی دعوالر مصطلحی اوزره

منعقد جمعیت عظیم منعقد
بورپاجاقانه
عمارتی بیوک
سکلدیلر
هوغو نیلقدر عمارتی
معاشنه
قائرا مخصوص حاکم
اوتوراجق دیوانخانه
اوزره

جلوس ایدوب خیلدر یکوس معزول اولدی بو قصه نک تفصیلی جوانس تریتیموس دمار سیلیوه
پاتاوجنوس کتابلرنده در تریتیموس ایدر دولتک ارکانی جمع اولوب سلطنته لایق اولیان
خیلدر یکوس پادشاهک عزلی ایچون مشاوره ایدیلر وخلعته اتفاق اولنوب پی جنوس
پادشاهی توجه اندی زیرا خیلدر یکوسک ابنی ادی قالمش وجلد حل وعقد پینه منحصر اولش دایی
لکن پی جنوس بوکا رضا ویرمدی تازکریا پاپا اذن ویرمجه بوماجور دوموس یرینه قونستابلی دیکله
معروف کمسنه کجدی وبوکا قومیتس تابلی دخی ویرلریه اخور معناسنه وعموم اوزره قومیتس شول
شول کمسنه ره دیرلردی کاهم پادشاه سرایده بیوک خدمتلو کوروب امور سلطنته فارشیلردی
بس قومیتس تابلی رومانیا یانده ماجستر اکوتوم اولانجه سنده مثابه سنده در وماجستر اکوتوم
شول کمسنه ره دیرلردی که انلو عسکره حاکم اولوب ولیعهدی انلر انلر ضبطنده ایدی وعوام
دلنده انلره استعاریوس دیرلردی وبونلره بنجه دلنده مازه شال دیرلر بوعصرده اول
طائفه نک حکمی ماجور دوموسلر حکمی قدر در انک التنده دورت مازه شال واردر بونلر
انلولر اغاسی در جلد عسکرک دعوا ونزاعی وسار اموری بوقومیتس تابلی ویارکالر حضوزده
کوریلوب فصل اولنور عسکره هوغو قابت پادشاه زمانده پارتس فرنیا کروهی ظهور
ایلدی لکن بونلرک کیفیت ظهوری مجلدده مسطور دکلدر ظاهر بودر که هوغو وارث سلطنتی
مهلکتدن طرح ایدوب ارکان دولتدن کندی معتبرلریی تشریف ایچون جدید پایه لر پیدا
ایدوب انلره ویرمش اولمله انلرک وظیفه سی ایکی مصلحتدر اولا پادشاهی اجلاسی
زمانده اسباب سلطنت ایله طوغاردرلر ومجلسه امرا واعیان وارکان محضرنده بزم پادشاهی
بوررلردی ایدرلر بعده سلطانلردن وارکان دولتدن برکمسنه قتله مستحق اولورسه
اول دعوی انلر دیوانده کوریلوب حکم اولنور زیرا دولتک ابتداسندن انلر زمانه کلنجه
ارکان دولت دعوالریی عام دیوانده کورورلر فصل ایدرلردی بعده تدریجله قاعده تبدیل
عصریله بیعت محکمه سنه اول مصلحتدر حواله اولندی سلاطین وامرا محکمه لره نزول اتمکله پادشاهلر
مناسب کوردیلرکه اول شروع محکمه سندن ماعدا امرا طائفه سندن بر محکمه خلعی انتخاب وتعیین
ایده لرکه اول دعوالرکوریله پس انلره برابرلک ونظیر مناسبی بولونمغله اول کمسنه لری
اول مقابله تسمیه ایلیوب پارتس فرانیا دیدیلر بونلرک ترتیبی وعددی زمانه کوره مختلف
اولدی بعضلر دیدیکی هر زمان اون ایکی نفر اولیوب کاه زیاده وکاه ناقص اولیلر واکثر
عددی پادشاه رأیینه موقوفدر دیلرسه اکثر دیرلر چونکه ایدر دیونک مثلی حق سبق ایلدی
دیو پارتس فرانیا پایه سی حق سلطانه دیرلیوب تشریف ایچون خارجدن بنجه بکلره دخی ویرلردی

ریعسکره پادشاه اولیسه یرینه
قومستابلی کاهم اولنور اول ازدی
اولکمسنه مازه شال کاهم اولنور
منه

پارتس فرانیا مناسبه در فرنیا
تعلیم اولنور دیکلرلر اولنور
منه

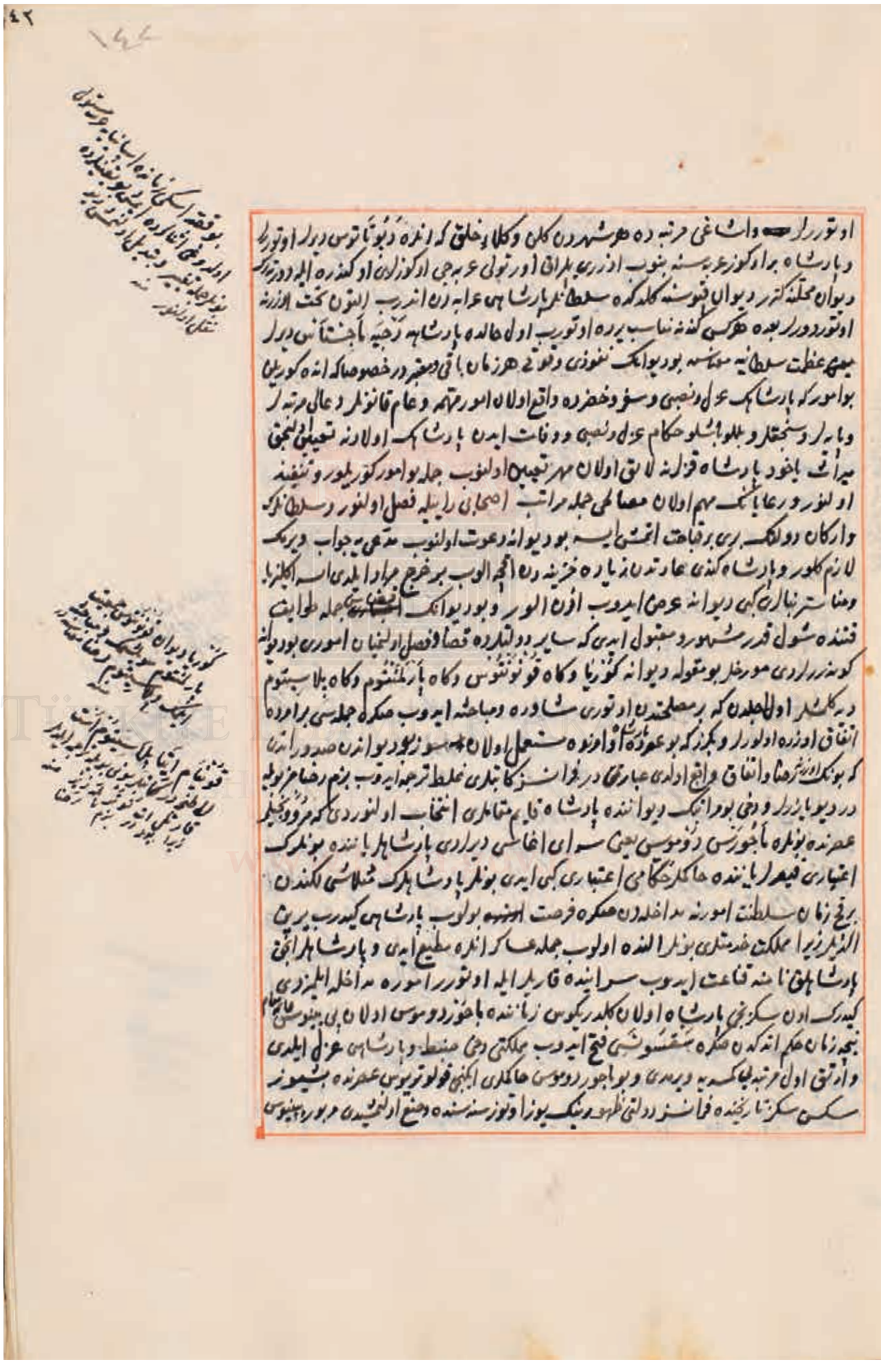

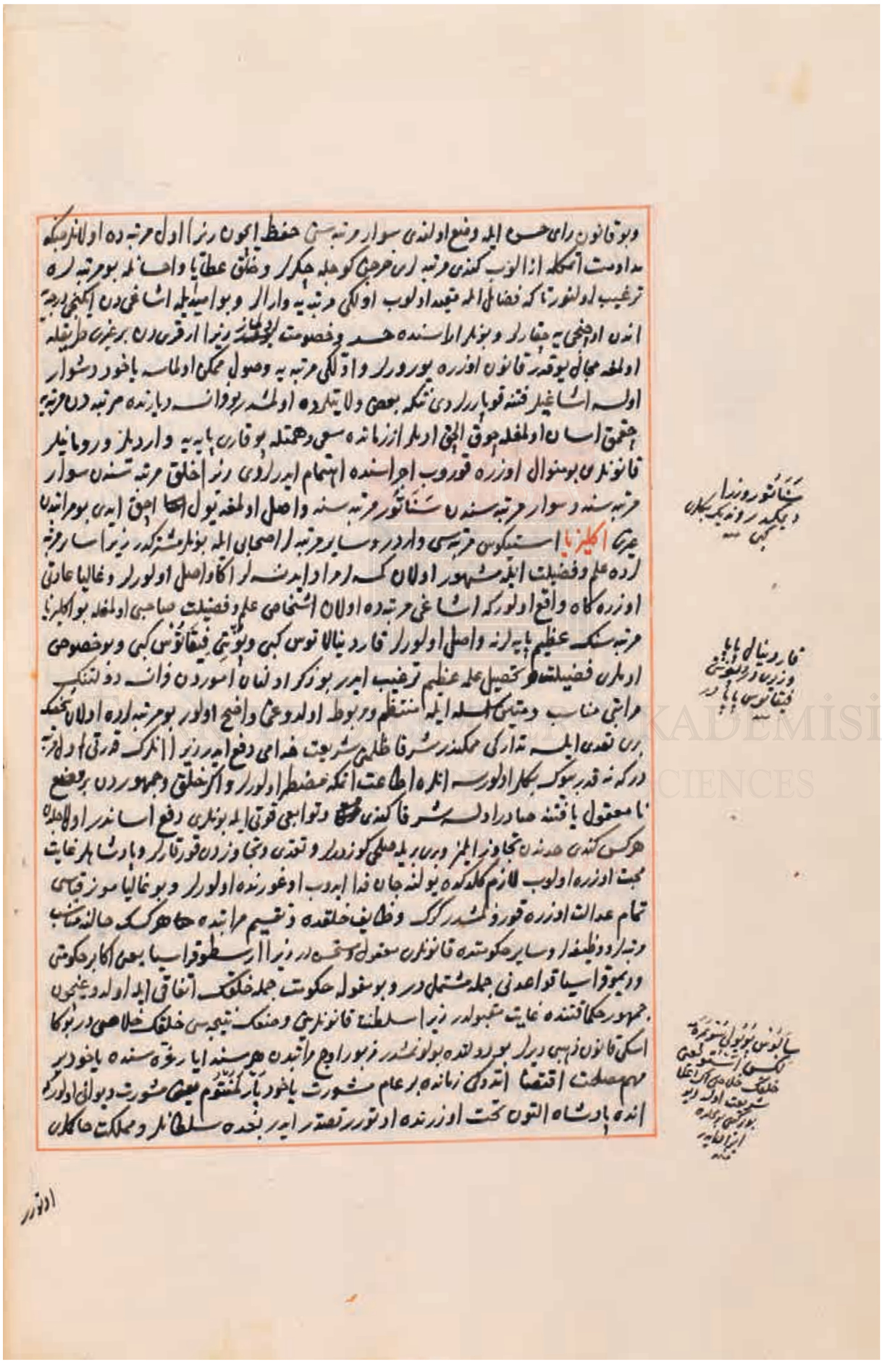

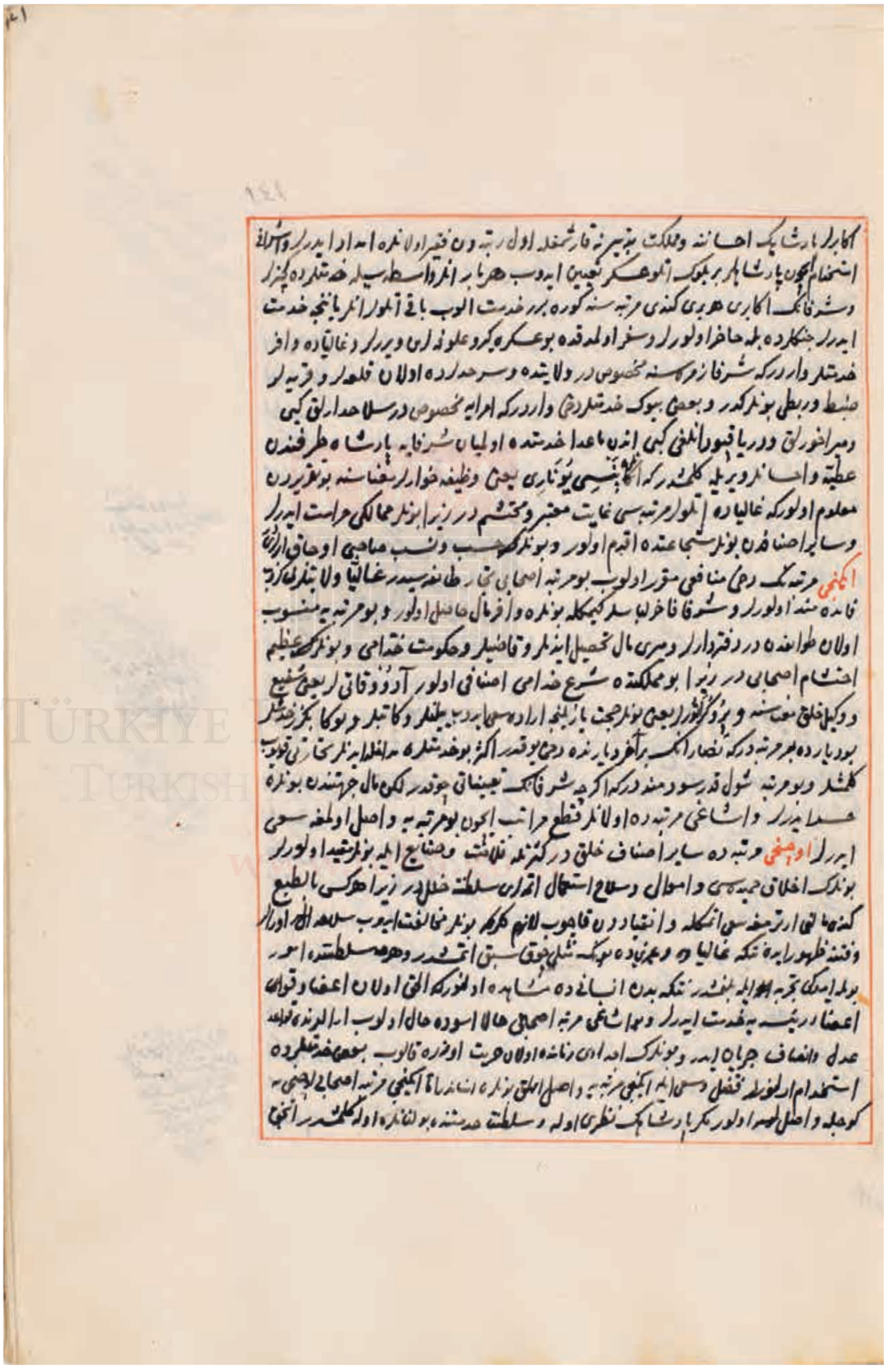

فیسکوس لفظ لطینی در
میری معناسنه

بیت المال ضبط اولنوردی و پادشاه اولانه ویریلوردی و دخی فیسکوس دیمکله معروف
اولان امور اکا اصمرلنردی یعنی احتشام و امور پادشاهی ایله قیام و سایر خلق و اعیان
دولت اموری ایله اهتمام که دوقاتوسلر و قومسلر احوالدر بو امور عام دیوانده پادشاه اتدکلری
کمسه یه تفویض اولنوردی و هر زمان رعایت اولنان اموردن بری قزلر مملکت میراثندن و سلطنتدن
محروم اولورلر و بعضلر ~~[illegible]~~ بو خصوص لکس سالیقا موجبنجه دکلدر دیدکلری لغودر زیرا لکس سالیقاده
مخصوص میراثلر ذکر اولنور سلطنته متعلق دکلدر نتکه مملکت اعیانندن سالاغاستوس بیان ایدر
و بو قانون اکا اضافتله مشهور اولدی پادشاهک قزلرینی ترک ایدوب اعیان دولت سایر اقربا
سلطنته لایق کمسه انتخاب ایدرلر و بو غالیاده عورت پادشاه اولمق ممنوعدر پادشاهلر خصوصنده
بو مقدار کفایت ایدر بوندن صکره پادشاهلر نه وجهله نصب اولنور و نیجه انتخاب ایدرلر ~~[illegible]~~
و مملکت اعیانی نه کیفیتله مشورت و بیعت ایدرلر انی بیان ایده لم اولا بیانی مهم اولان سلطنت
رتبه سی و انک التنده اولان مراتب و درجات که بری برینه مربوط و منتظمدر اصلا انفکاک
قبول ایلمز انلر ذکریدر امدی غالیاده اوچ خاص مرتبه واردر که خلقک عام دیوانی و جمعیتی و پادشاهک
عزل و نصبی هر زمان اول مرتبه لر اصحابنه موقوفدر اول اوچ مرتبه شرفا و شعب و جمهور خلقدر
بونلرک هر برینک مخصوص شرطلری و قانونلری واردر که انلر ایله ترتیب امور اولنوب بری
بری ایله بر مرتبه بغلنمشدر که نه پادشاه حقنده بر جمعیت و مخالفته مجال واردر و نه کمسه یه ظلم
ایدجک حال واردر اکلیزیا استیسیلر مرتبه سی کرچه بو عصرده شول قدر رواج و ترقی ده اولدیکه
سایر مراتب اصحابنه تصدر رتبه سنه واردن ایسه کیرو انلر اوچنجی دوردنجی مرتبه مقامنه انجق
لایقلردر امدی غالیانک اشرافی یاخود سوار مرتبه سنک عظیم معافلری واردر اول اجلدن
پادشاهی غایت سورلر پادشاه و مملکت اوغورنه طیب خاطرله جان فدا ایدرلر زیرا انلردن
اصلا خراج و عشر و تکالیف النمق یوقدر و هر یرده سلاح ایله کزمکه مأذونلردر و دخی کچنمک ایچون
وافر انعام و احسانلر تعیین اولنمشدر که کار و کسبه و تحصیل مال اسبابندن بر سببه شروع
اتمکه قادر دکللردر سایر تجاره فایده لو صنایع و حرفته قارشمق انلره جایز دکلدر لکن قلیجلرن
اوکوز بوینوزنه قویوب قوراسی جفت سورر و اکن اکر فلاحته اجازت واردر و پادشاهه خدمت
ایدنلرک جمله سی شرفادن اولورلر و انلره سرای خدمتلری توزیع اولنوب کچنجک قدر
علوفه صاحبی اولورلر پادشاهک خدمتنی ایدنلر بر سنه ده قدر اوچ ای قدر سرای ده طوروب
صکره اولرنه کیدر و نوبتله خدمت ایدرلر و بونلرک جمله سی میریدن سنوی اجرت الوب
هر کون خدمتنده بولندقجه قطع مراتب ایدرلر ارکان دولت و شرفک اول مرتبه سنده اولان

لکس سالیقا
قانون شرعی
معناسنه در

اکابرلر

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

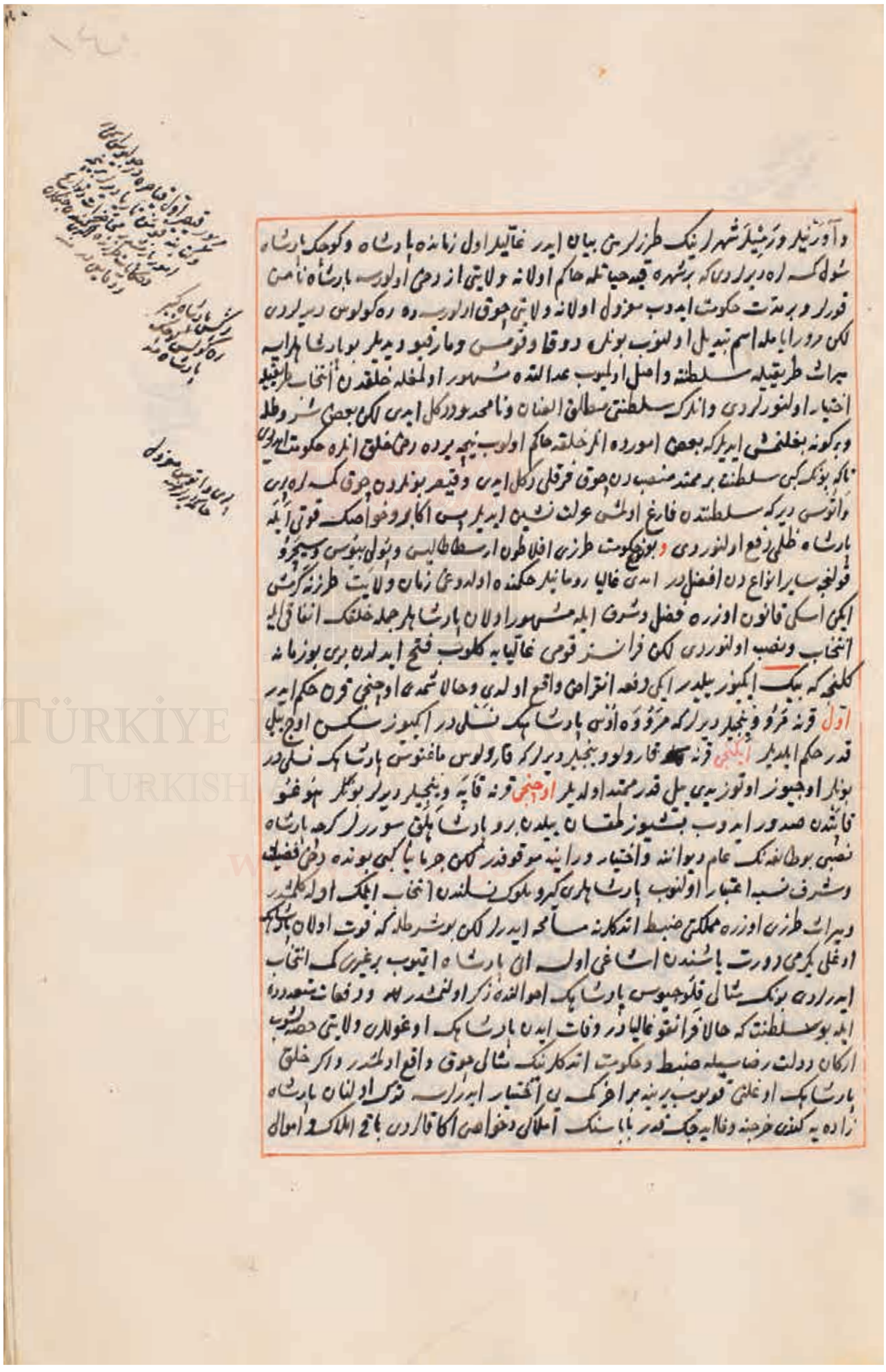

مختل ومشوش اولور بونک حالی کچمش زمان خلقندن عیاندر که مونرقیالر کرچه
پادشاه موتی و برغیری فتنه ایله تبدیل اولنورسه ده کیرو سایر حکومت اعیاندن
زیاده ممتد اولوب خلق امن و امان اوزره ایدکلری مقرردر نتکه اسوریلرده
و اجبسیلرده و پارتیلرده ظاهر و واضح یازلمشدر بلکه اقرب امثاله استدلال اولنور که
بزم ولایتلردن برتانیا و اسپانیا و غلیاده قتی عیاندر زیرا امتداد زمانله انلره قریب
دولت نسبت اولنمامه و اکثر اولور که اکابر حکومتی که ارستوقراسیادر اولی غارخیایه
تبدیل اولنور بو اولی غارقیا از کمسه لر حکومتی در بر قاچ کمسه اکابر و اغنیادن اتفاق ایدوب
مناصب و خزاینی مابینلرنده توزیع ایدوب حصه لشرلر و بونلر کندیلر کارنی و نفعنی کوزدوب
عامه امورنه مقید اولمازلر و حکومتک بر نوعی دخی که جمهوره منسوب و دومقراسیا
دیمکله معروفدر هر زمان فتنه انکیز و خطر آمیز اولوب هرج و مرجدن خالی دکل افاضل بنی
نوعه بونک اربابی عدو اولدوغی مقرردر پس غالبا طایفه سی ابتداء حکومتدن بوانه
کلنجه زمام امورنی بر قچ کمسه النه ویرمدن قاچوب بر عادل عاقل کمسه یی کندیلرنه حاکم قلمغی
اختیار ایلدیلر اول اجلدن کندولره توجه ایدن بلایا و محن و حرب و فتنی سهولتله
دفعه قادر اولوب دولتلرینی حفظ و مملکتلرینی حراست ایدرلر و بونلر ظلمه رخصت اولمق
ایچون پادشاهلرنه مطلق اموری تسلیم ایلیوب بر قچ شرطله مشروط قلدیلر نتکه بیان
اولنور و بالجمله امور بشریه ده عالمک حالی بر قرار اولمیوب [illegible] مرور ایامله هر
نسنه تبدل و تغیر اوزره اولمغله غالبا ده کرچه مونرقیا حکومتی باقی قالدی لکن هر زمان
تدبیر و قانون بر اولمیوب نیجه تبدیللر واقع اولدی و ابتداء سلطنتدن بری واقع
اولان طرزلری و تبدیللری نیجه مصنفلرک کتابندن نقل طریقیله اختصار اوزره بیان
ایدرز رومانیلر غالبایی ولایت طرزنه قومزدن اول غالبا حالی بو منوال اوزره
ایدی که نه جمله سی بر آدم حکمیله محکوم و نه هر بر شهر بر اکابرک حکمنده ایدی لکن اکثر شهرلر
اکابر تدبیری ایله ضبط اولنوب بعضلرک مستقل پادشاهلری و ملوکی وار ایدی و جمله سی
بو قانونی کوزه درلردی که سنه نکه بر متعین زماننده [illegible] تدبیر امور ایچون مشاوره
ایدوب جمهور مصالحی ایچون دیوان قورارلر و عامه امورن کوررلردی تاستوس کتابنک
اوچنجی کتابنده انلرک التمش دورت شهرن ذکر ایدر لکن قیصرک کتابندن فهم اولندوغی
اوزره بو شهرلرک هر بری بر ولایتدر بونلر جمله سی بر دیل و بر قانون اوزره اولمدقلرندن
غیری انلرک حکومت و سیاست طرزی و حاکملرینک مراتبی بر ایدی نتکه مزبور قیصر ادولر

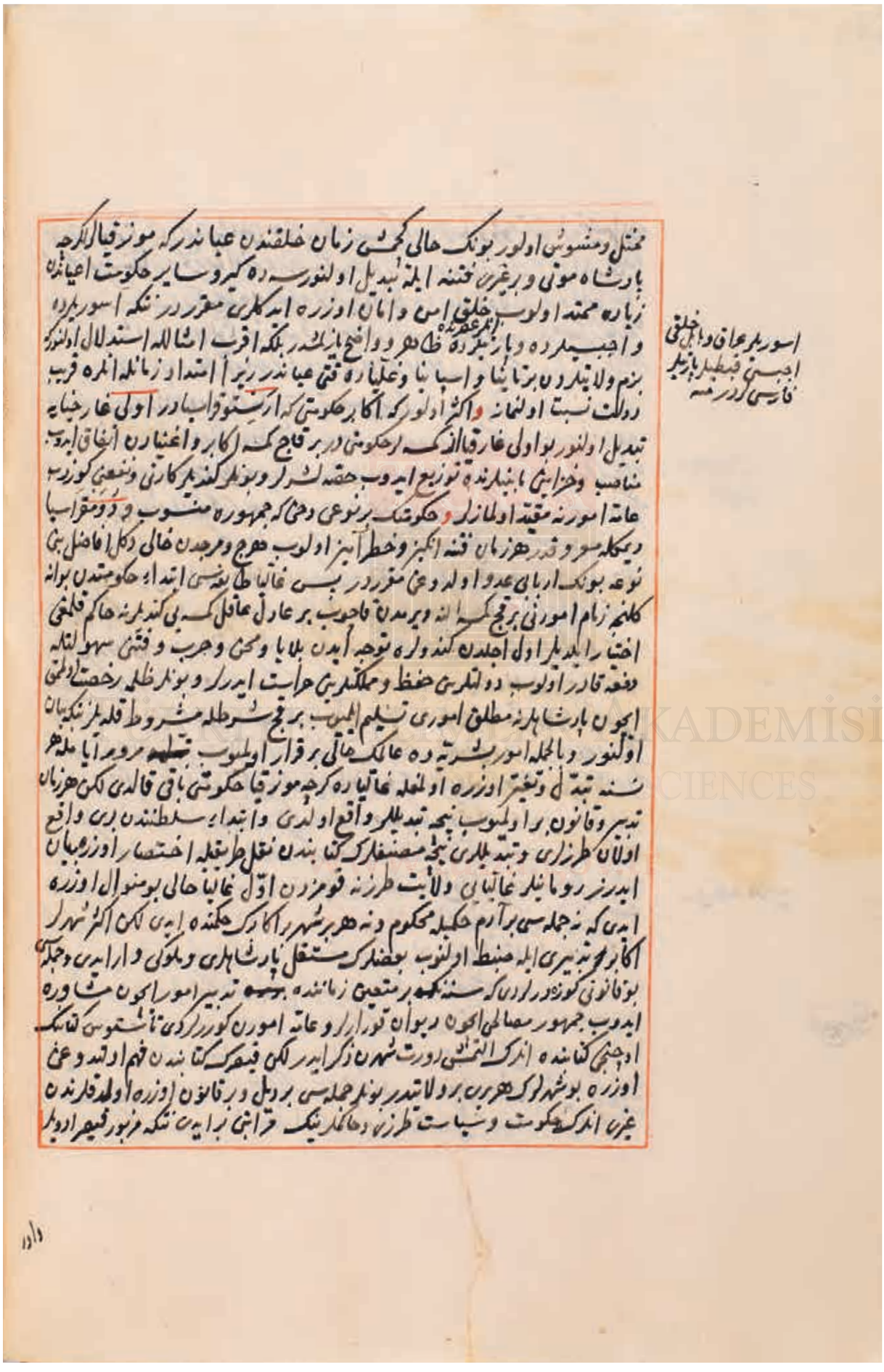

اسوریلر عراق و بابل خلقی
اجبسی قبطیلر پارتیلر
فارسی کردر منه

اوتو بولوتاریخیارن پادشاهلق عنوانن فالدرب یکی دوقاتوسلو قومپتا توسله تقسیم ایلدی
کوبا که کوشینیانوس تخریرین اوزره برجدک عضولرن بری برندن ایردی تفریق ایلدی بعده
ملقب زیوزسک برتاریخنده بوعهده لوتاریخیا دیکله معروف اولان اولاتنک دوقالغی ابتدا
خانه پارشاهی اولان لوتاریوسک قوندسی قارولوس تعیین اتدی ننکه حصلی ریچارد دی
وسنبورجیوس نام مصنفلر تحریرایدرلر اول زماندن برو ممالک وحکومتک عزل ونصبی پادشاهلر
الدن جقدی زیرا الان مونرفال حکومتی ترتیب سعی ایدرلر انسان بدنده تناسب اعضا
معتبر اولدوغی کبی اقسام ممالکده دخی تناسب معتبر وموجود در پس حکومتده دخی بر امور ده
ترتیب ونظام ایچون یتمش زمانده یوفانوس پیدا اولندن نظ ایدرم شرفا درجه لری وپایه لرک تفاوتی
بوتمامه کلنجه بیان اولندی کورکه هر بر ممالکده ولایتلر بنجه تقسیم اولنمشدر وحکومتی دخی بر بنجه در وهر بنک
پایه سی وخدمتی نه در وهر بریک اخره وباشه نسبتی نه شکلده در صلح وسلامت قوت وقدرت
واحتشام وتحصیل اموال ایچون وفضیلت علم وحکمت وعظمت امر سلطنت ایچون واعتبار دولت ایچون
برعظیم آهنک مشاهده ایدرسن وبنظام آمدن صادر اولان سلطنتک تنزل وانقلاب
وتنزلی وزوال اسبابنه واقف اولورسن فحص کر بر ممالکده براشی راست کلدکن کورورسن
ندن ایدوکن ملاحظه ایله وراست کلدکده انک سببی بولوب تفتیش ایدیل بویوزدن تدبیر
ممالکده حسن نتیجه واصل اولوب جوغرافیادن واقف اولورسن اما سن بو مطالعه یه
اصل وجهله دخول ایچون غالیا پادشاهلق سیاستنک اصولن وقواعدی اجمالا بونمط
بیان ایدرز تاکه سایر امور نظامیه نک اساسی وقاعده سی اوله بو مختصری بنم اقدامله
عالم وفاضل رومیکوس آبورمانیا بو ممالک حصولنه وطلبه نک وقوفنه باعث وبادی اولوب
بازیب بکا کوندردی سایر سلطنت وحکومتده اولان علا بوکا تقلید ایدوب هر بری کندی
ولاینک احوال سلطنت وحکومتی اینمون بازایدرن غایت نافع اولوردی زیرا هرکس بولوب
کورورودی ذکر سیاست وحکومت ممالک غالیا جمله مورخین حکمنجه غالیلر سیاست
وحکومت ایله مشهور قوم اولوب تمدن قواعدنک احسنین اختیار ایدوب حکومت
اقامتده هر نرقیا حکومتی ترجیح ایلدیلر زیرا طبیعت مقتضای بو اسلوب اوزره
کوروب دولت وحکومت بوطرزده اولمق کرک تدبیر وتدبیر سلطنت جمهور و
اعیان دولت کثرتنه منبلیه اعتبار وانتبارون زیاده بر فاضل لایق سلطنت
کمسه یه رغبت واطاعت ایلمک عادتلری در ومقتضای عقل دخی بودرکه تدبیر
امورده بالکز برکمسه یه مراجعت اولنه هر زیرا حکومته بوفج کمسه مداخله ایدرکه اخر سلطنت

یعنی طائفه فرانسه

ترجیح مونرخیا

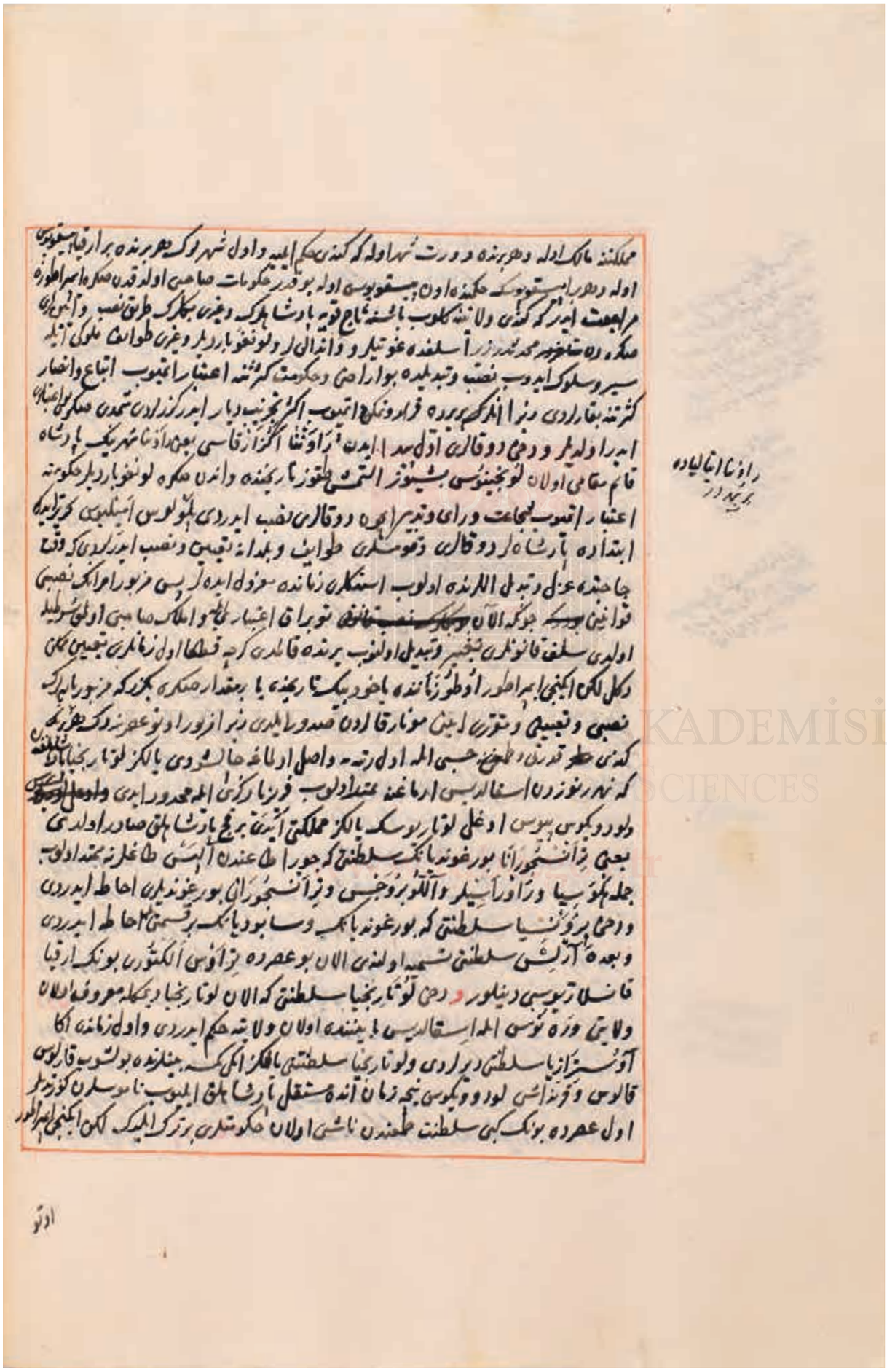

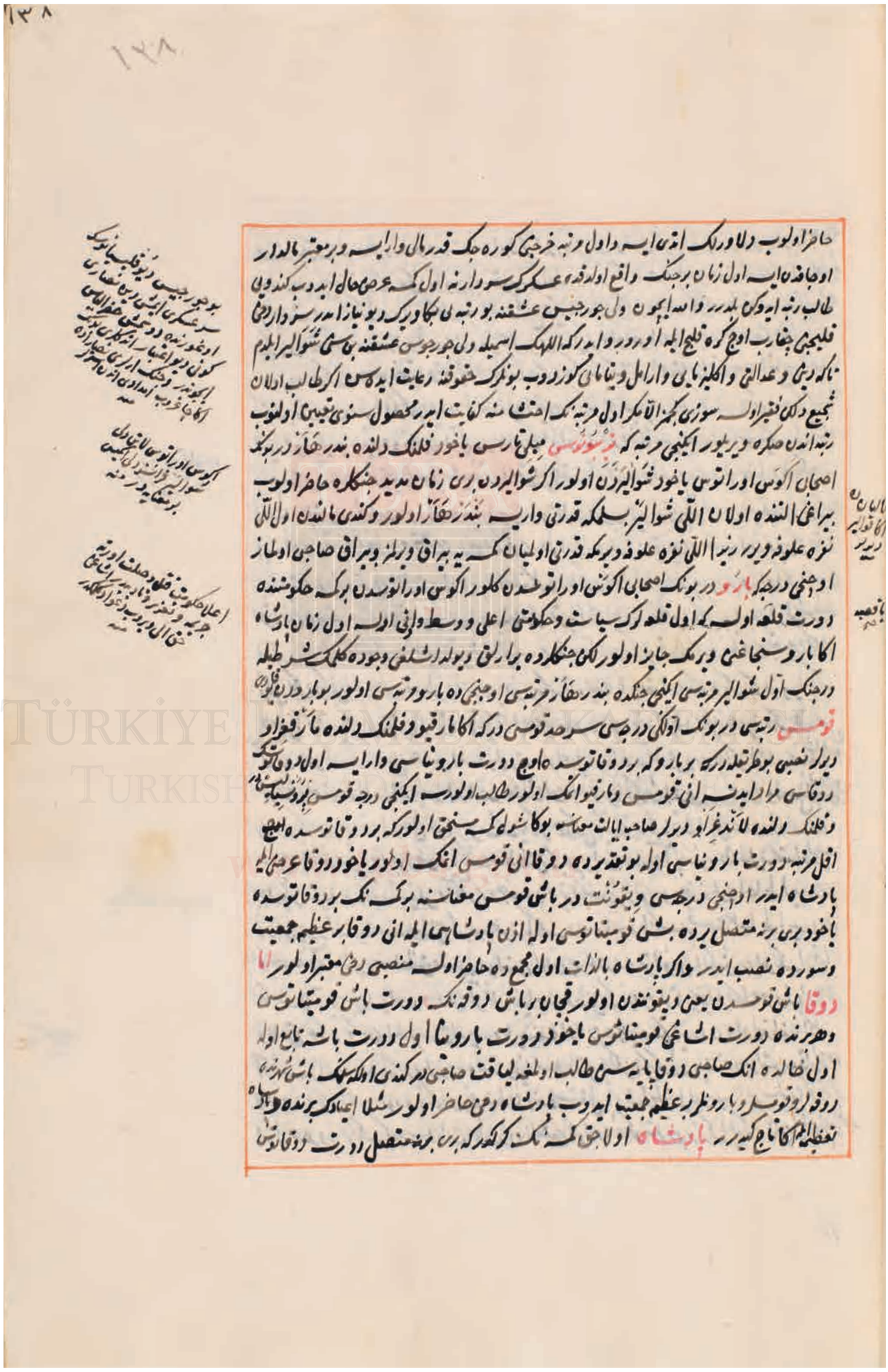

طالبلری سایر برلرده بولمه وغنی بازمغه تحریک ایلیم امدی بو اقلیمک معموره سکانلرندن حضرتلرینک
عددی الله تعیین اولنور که صحیفه لرده بولونمق اسان اولمه بس صحیفه لرده اولکی عدد
درجات وزقایق طولدر بو عدد صحیفه لرک جانب جنوبنده باشمالده بو قلمز ایکنجی عدد صحیفه درجات
وزقایق عرضدر بو عدد صحیفه لرک جانب غربنده وباشر قیسنده بولنور بونلرک
بری برندن دوار مدارات عرضیه ودوایر انصاف نهار خطلری جزیی ایله امکنه وبلدانک
سواحلنی وطول وعرض عددی معلوم اولور خصوصا صاحب کلیه ورسوم عامه ده طرق استعلام
بودر اگر بعض اسامی بلاد رسم عام ده اولوب حکمه کلمز بسوط ومفصل قارطیلرده بولونمز
اول مفصل رسم اقلیم قورغافوسک غلطی اولمش اولور اول اجلدن امارتلرک وحکومتلرک
تعیین وبیانی ترک اولنور وکلدر بولونمزسه اما فائده دن خالی اولمز چون ممالک حکومتی وقدیمی
شرفایه موقوفدر بونلرک مرتبه لرن وبانیلرک احوالن بیان مهم اولور احوال ومراتب امرا:
مرتبه اعلیا غنی وکلدر کیبورمرتبه جلدون مقدم پادشاه در بعده دوقس بعده قومس بعده
بارو بعده بزه یا بقومس بیوک یعنی پیلی تاریس که اکا فلمنک باندر دیر لر یا که بنده یعنی بلوک صاحبی
اوله بعده اکوئس آوتاکوس یعنی سوار مرتبه سنک شرفنده واصل که اکا فرانسه شوالیر
وفلمنک رتر دیرلر برمرتبه دخی فرانسه دلنده اکویر یعنی لطیف قالقان صاحبی دیکدر بونلر
شرف علامتی کوتورب لکن رتبه به واصل دکل ملازم در بونلر بوترتیب اوزره اولدقدن صکره
قومس رتبه سنک اوچ درجه سی وار در اولکی درجه سنه فرانسه ویقونت دیرلر یعنی باشی
قومس دیکدر ظل ایدرم بودرجه اصحابی روقدر بانیده سایرلرن راجح ومعتبر در لورد دیکدر
کوسیار دیوس نام مصنف ایدر الان بورغاویوم دیمکله معروف اولان بک ویقونت در
بوقومسلرک مرور ایام ایله درجه سی بورغاویوم رتبه سنه نزل انمک وقدیم الایام دن دخی اشراف
اولمق دار در ایکنجی درجه ده اولان قومس برودیه بالیس درکه اکا فلمنک لیتنغراو دیر
اوچنجی درجه ده مارکیز درنجه دلنده مارکیزاو دیکدر مودفدر بودرجه لرشرفک مخصوص تبه لرن
درکه انلر اوزره ممالک حکومتی تقسیم اولنور بونلرک الننده بعض خرده درجه لر دخی وار در
لکن انلر بوتدبیر سلطنت افامندن دکل بلکه محافظه لندر ذکر اولنان رتبه لرک تفصیل حالی
وشروطی لاری ویزبوندیبونه دیکله معروف اولان برفرانسه کتابچه ده نجه بولندی ایسه
نقل ایده لم وشرف رتبه لرنک اشاغی سندن باشلیوب ترتیب اوزره بوقاری یه چیقارز
که اندرک ترتیبی واضح بیان اولنه ابدی اکوئس اورانوز یاخود شوالیر شوین قالقان صاحبی
یاخود اکویر اولان کمسه دن کلور اکر اکویر واوزمان جنکه ملازمت ایدوب حوق جنکلرده

حاشیه

قورغافوسی ترخصوص
اقلیمی رسم اقلیمین در
منه

بورغاویوم نجه
دلی در
منه

لاری ویزبوندیبونه
فرانسه دن در تشیم
ربا نفصله منه

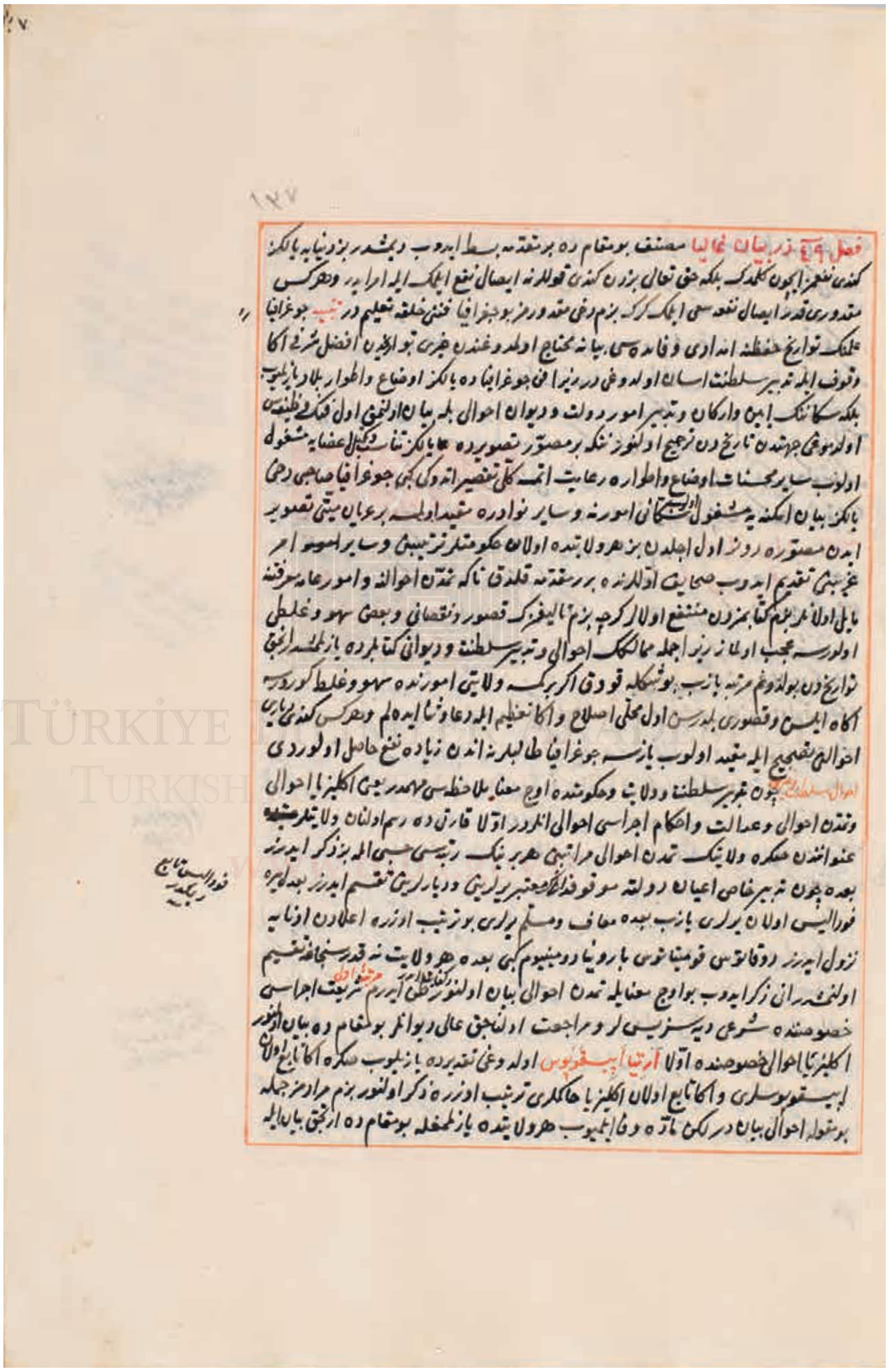

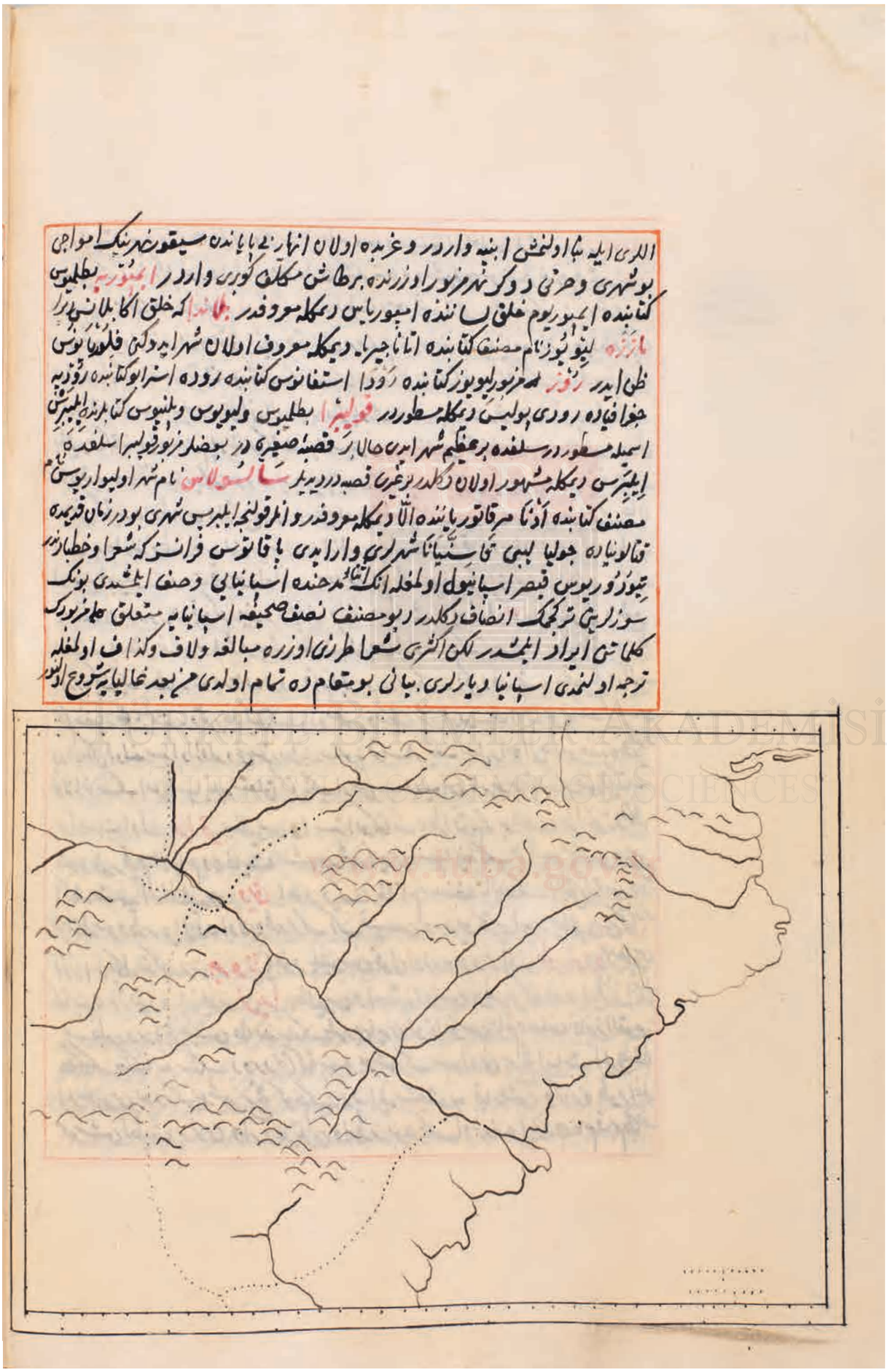

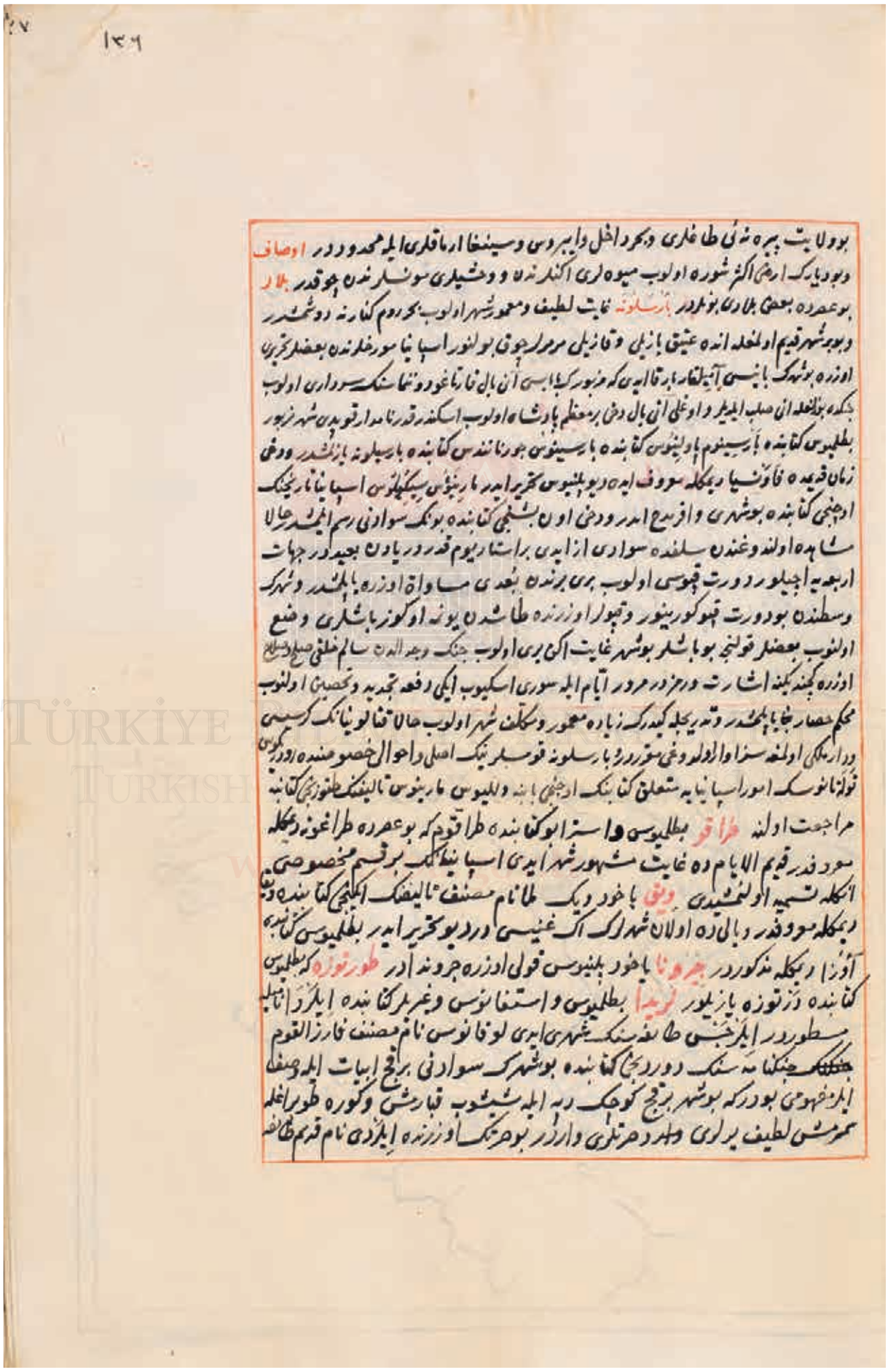

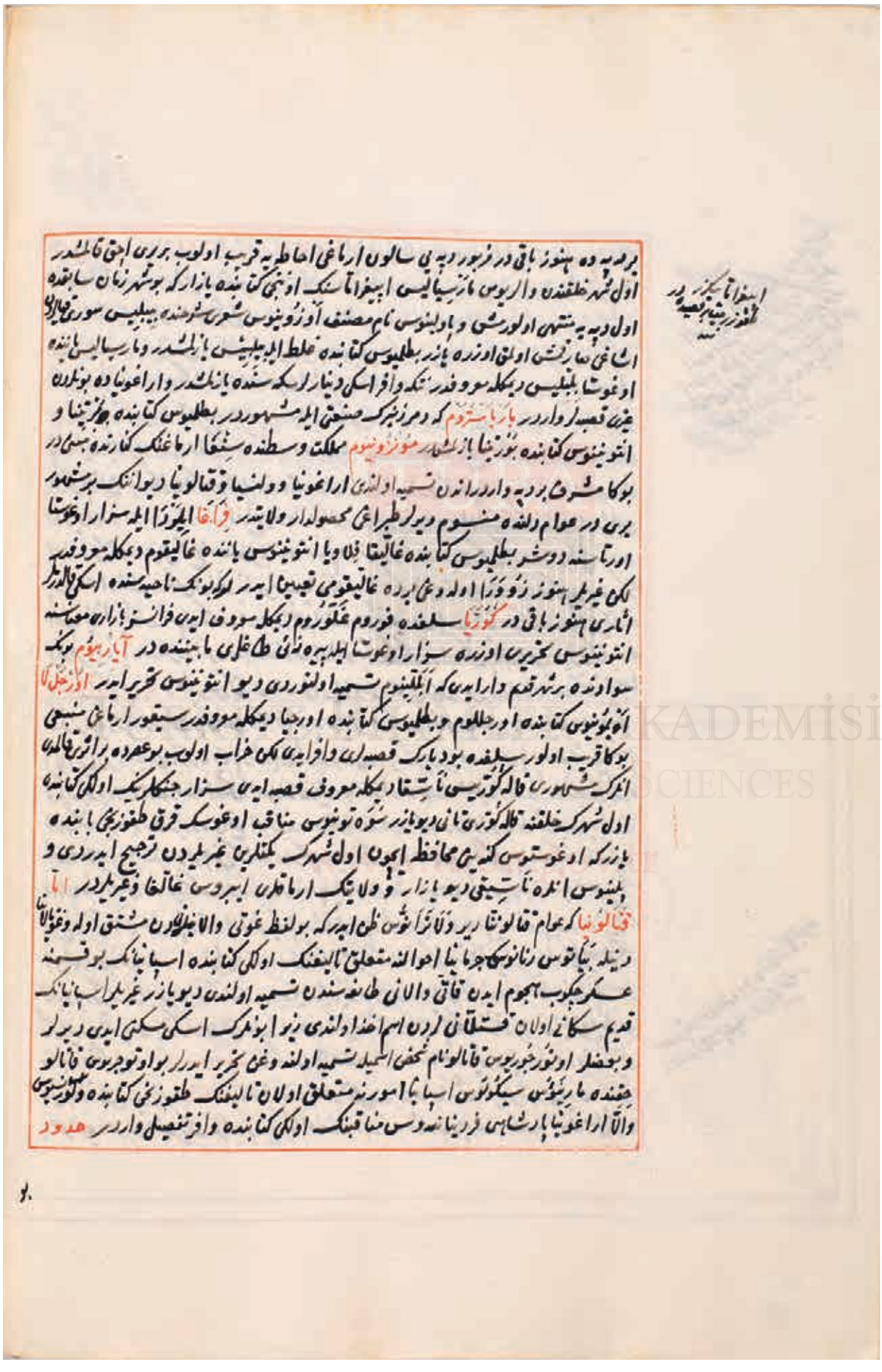

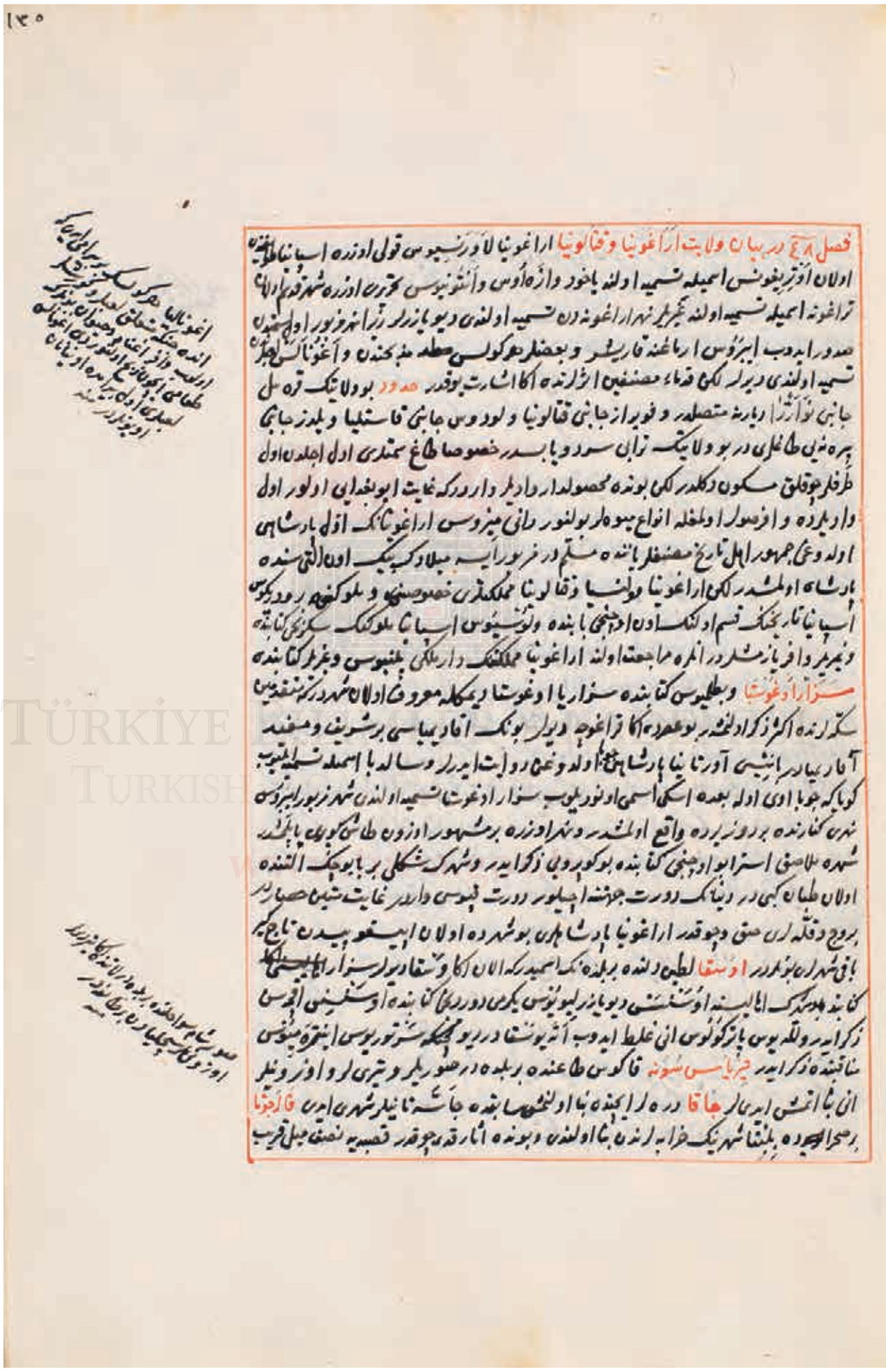

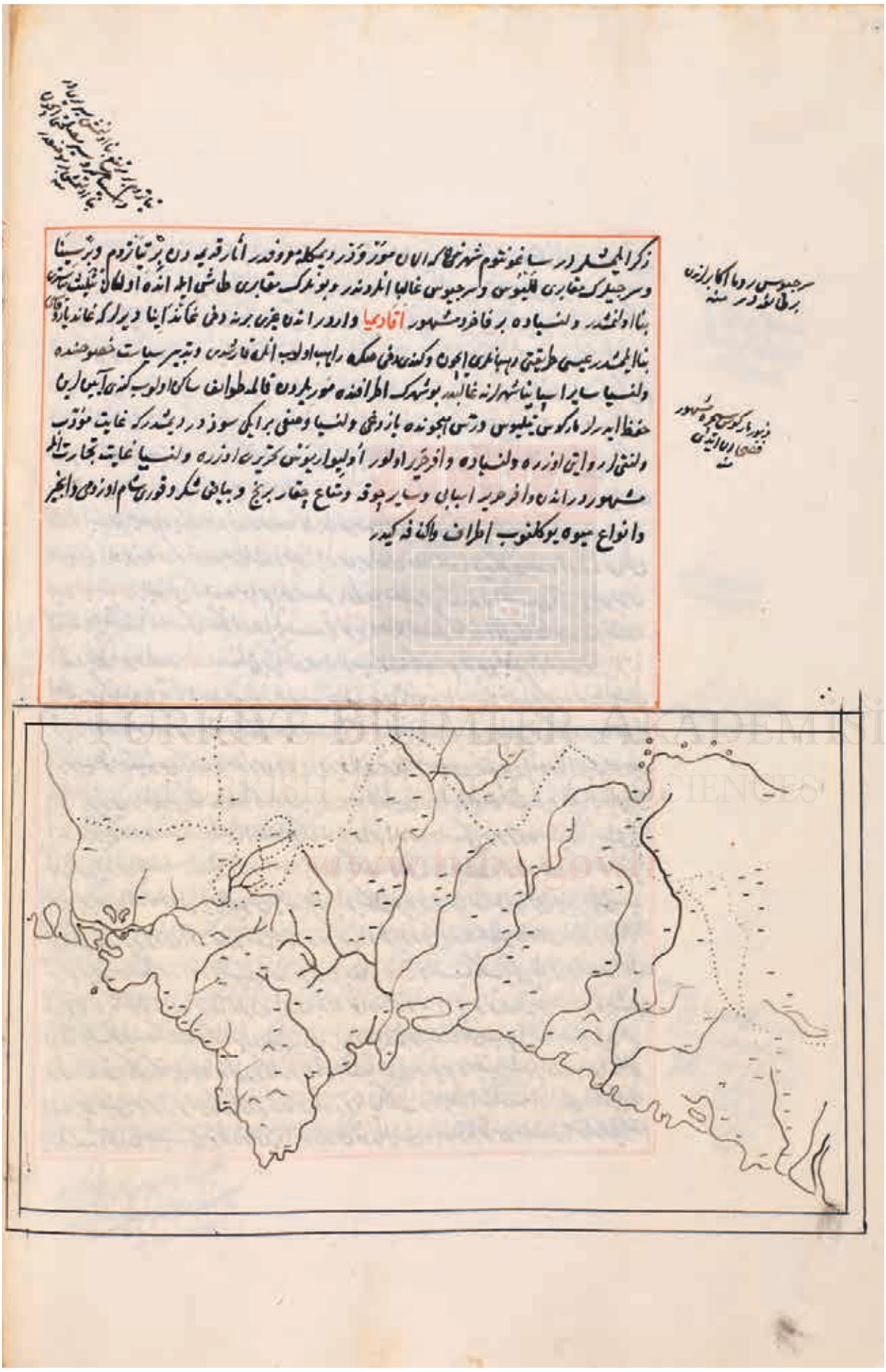

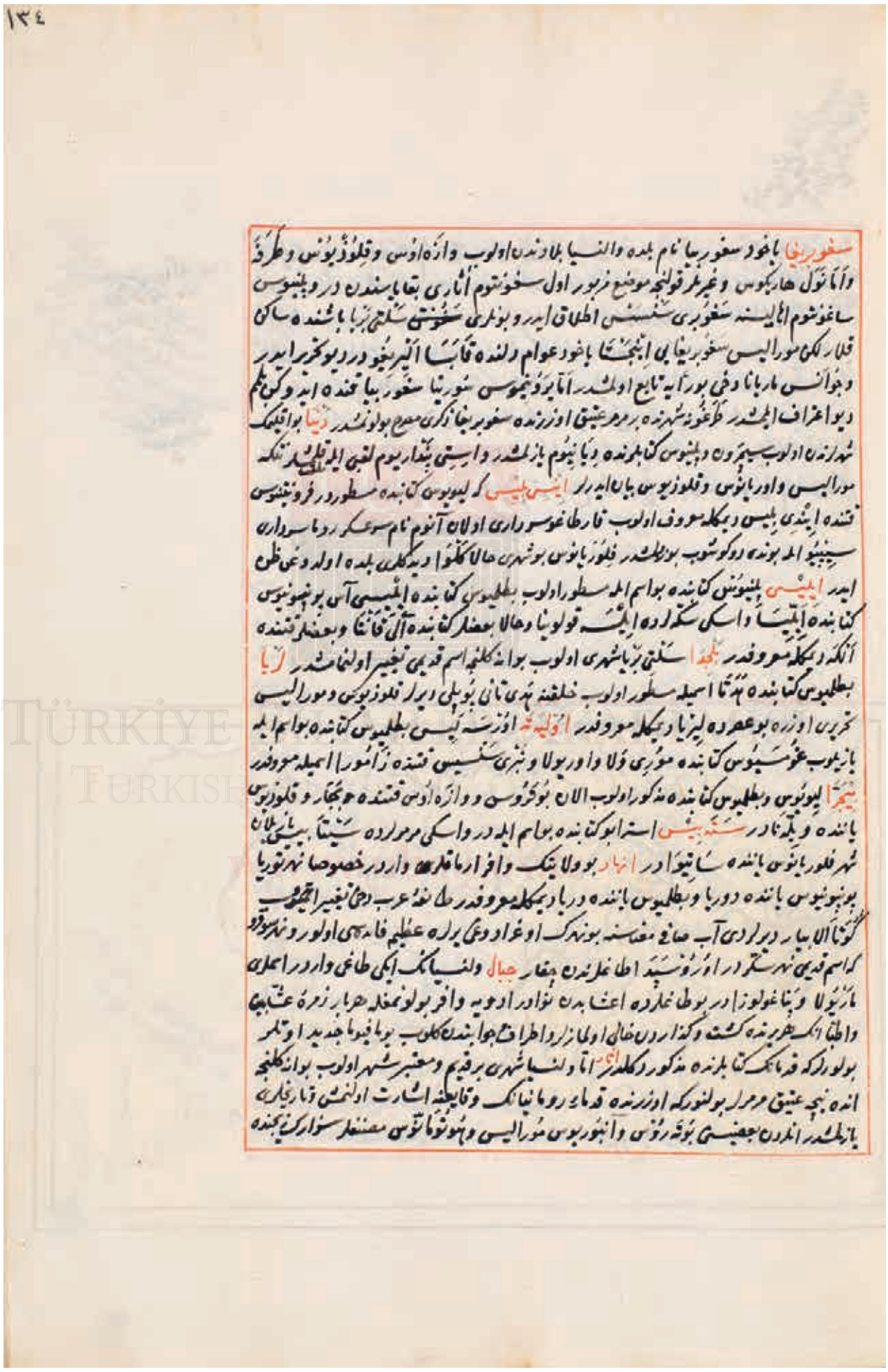

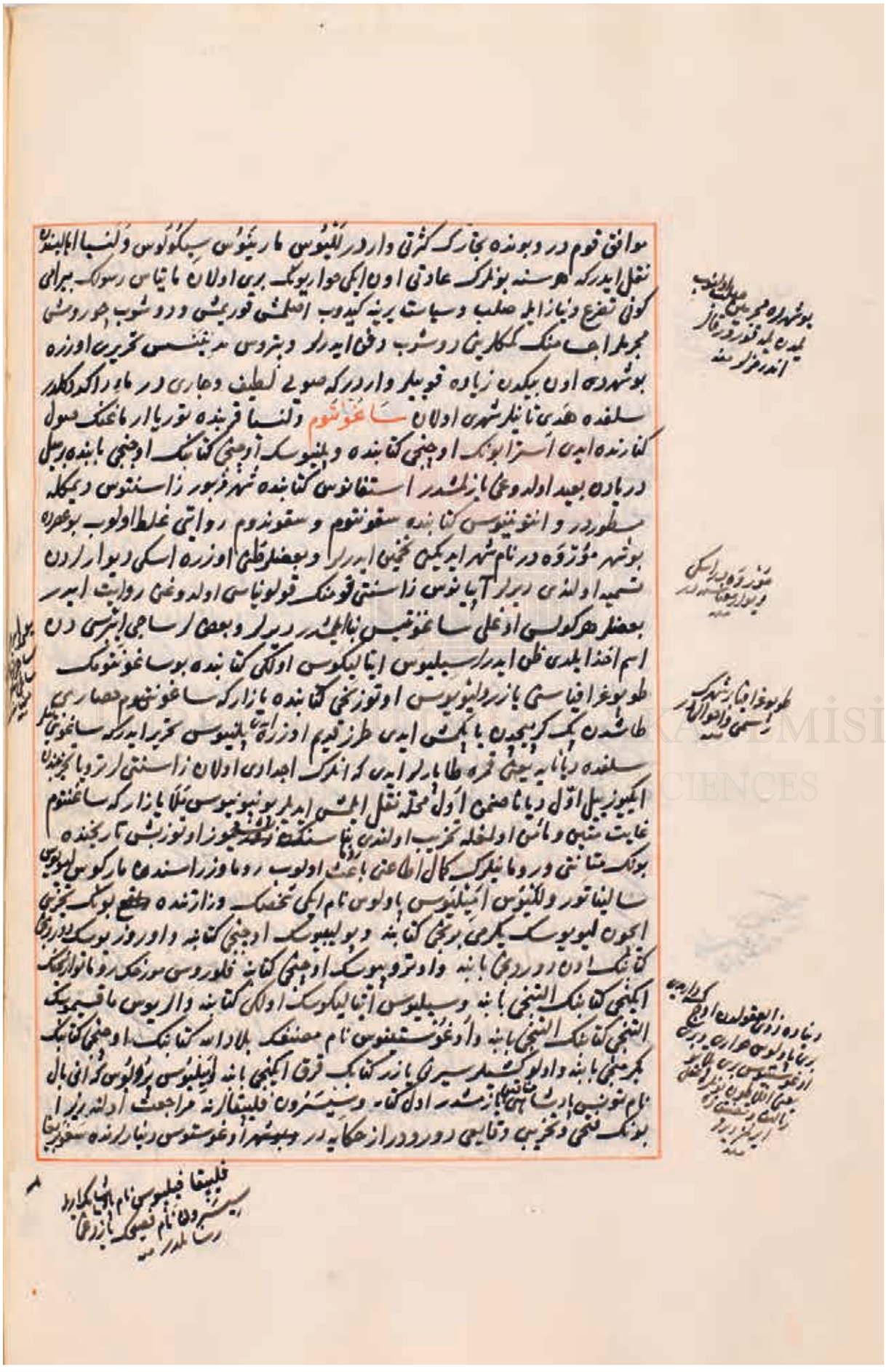

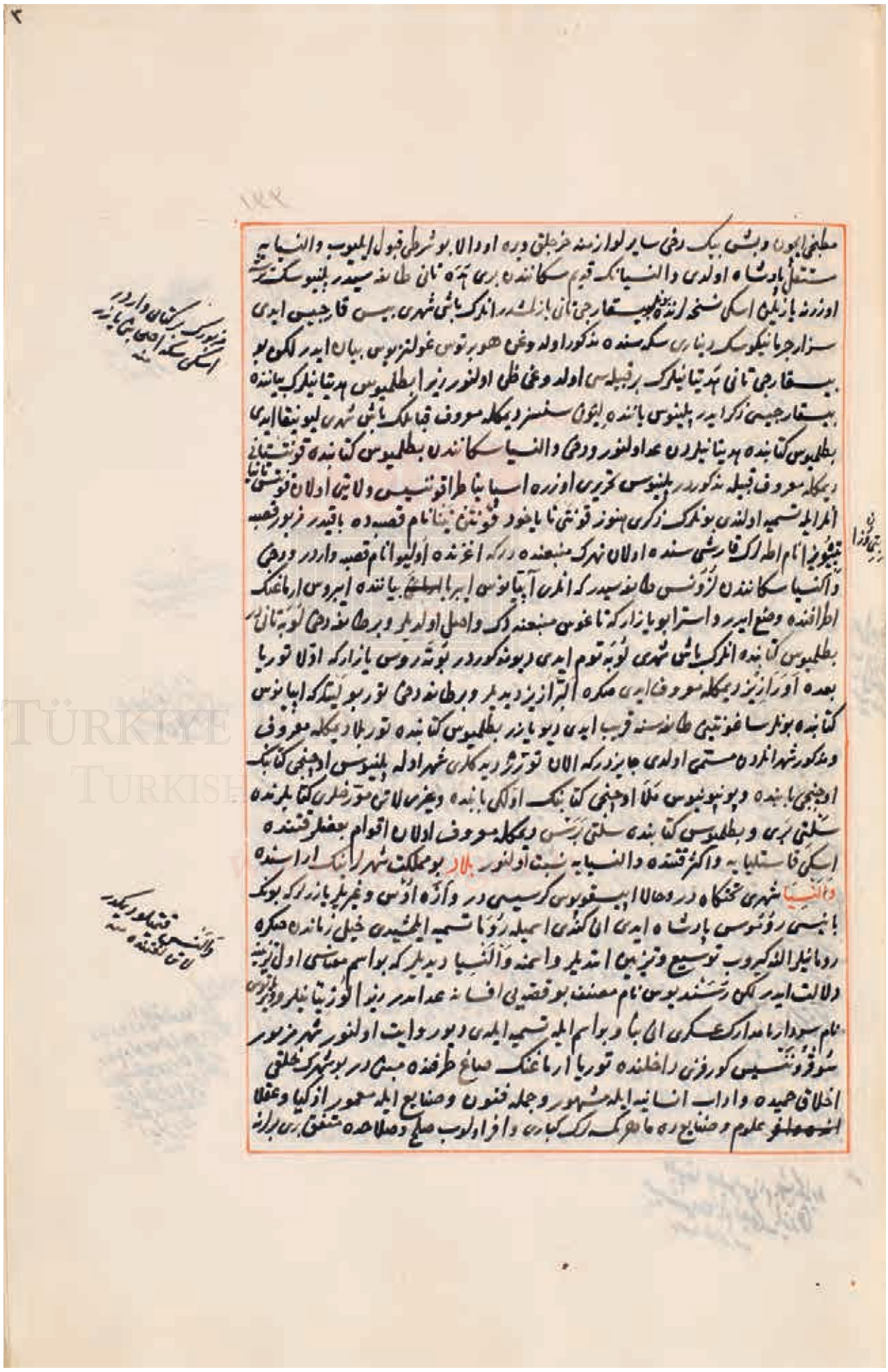

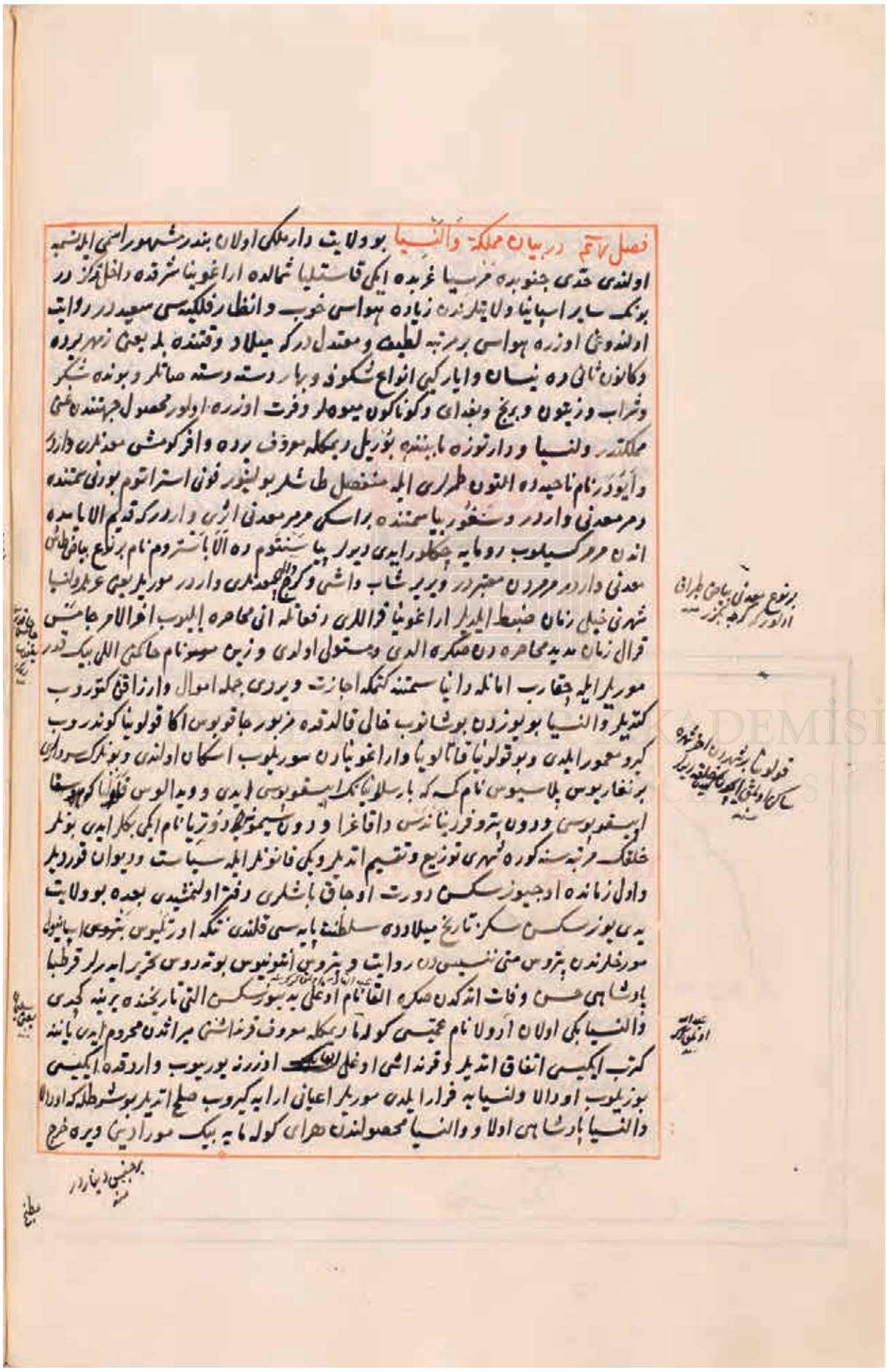

فصل ۱۷ در بیان مملکت والنسیا بو ولایت دار ملکی اولان بندر شهور اسمی ایله نسبه
اولندی جنوبده غربیا غربده ایکی قاستیلیا شمالده اراغونیا شرقده داخل مرکز در
برنگ سایر اسپانیا ولایتلرندن زیاده هواسی خوب و انظار فلکیه سی سعید در روایت
اولندوغی اوزره هواسی برمرتبه لطیف و معتدل در که میلاد و قتنده بله یعنی زهر برده
وکانون ثانی ده نیسان و ایار کبی انواع شکوفه و بهار دسته دسته صانلر و بونده شکر
و شراب و زیتون و برنج و بغدای و کوناکون میوه لر وفرت اوزره اولور محصول جهتندن غنی
مملکتدر والنسیا و دار توزه مابینده بوریل ربکله معروف برده وافر کومشی معدنلری وار
و ایودر نام ناحیه ده النون طرفی ایله متصل طاغلر بولنور قونی استراتوم بورنی تسمیه
دمر معدنی وار در و سنغور یاسمنده براسکی مرمر معدنی اثری وار در که قدیم الایامدن
اندن مرمر کسیلوب رومایه چکلور ایدی دیور یاسنتوم ده الآباستروم نام برنوع یاقوت طاشی
معدنی وار در مرمردن معتبر در و بریر شاب داشی و کریستال معدنلری وار در مورپلر یعنی عنبر والنسیا
شهری خیلی زمان ضبط ایدیلر اراغونیا قوالدی رفعاله انی محاصره ایلیوب اخرالامر جانبی
قوالی زمان مدید محاصره دن صکره الدی و مستولی اولدی و زین سوسونام حاکمی الله بیک قدر
مورپلر ایله چقارب امانله دایاسمنده کنکه اجازت و یردی جمله اموال وارزاقی کتوروب
کتیلر والنسیا بو بوزدن بوشانوب خالی قالدقده مزبور جاقوبوس اکا قولونیا کوندروب
کیرو سمور ایلدی و بو قولونیا قاتالونیا و اراغونیادن سورپلوب اسکان اولندی و بونلرک سردارلری
برنغاربوس پلاسیوس نام کسه بارسلونا بنکه اسقوبوسی ایدی و ویدالوس فلوریا کوسپوسفا
اسقوبوسی و دوون پترو فرناندس داقاغزا و دوون سیمون دوتریا نام ایکی بکلر ایدی بونلر
خلقک مرتبه سنه کوره شهری توزیع و تقسیم اتدیلر و بکی قانونلر ایله سیاست و دیوان قوردیلر
داول زمانده اوجیوز سکن روت اوجاق باشلری رفیز اولنمیدی بعده بو ولایت
یدی یوز سکن سکز تاریخ میلادده سلطنت پایه سی قلندی تنکه اورتیوس بتروس اسپانیول
مورخلرندن پتروس متی نسیس دن روایت و بتروس انتونیوس بوتهروس تحریر ایله برلر قرطبا
پادشاهی حسن وفات اتدکدن صکره الفانام اوغلی بدیوسکن التی تاریخنده برنیه کیدی
والنسیا بکی اولان آرولا نام عجمی کولماریکله معروف قرنداشی میراثدن محروم ایدی یانه
کتوب ایکیسی اتفاق اتدیلر و قرنداشی اوغلی الفانک اوزرینه یوریوب واردقده ایکیسی
بوزیلوب اوداللا والنسیایه فرار ایلدی مورپلر اعیانی اراییه کیروب صلح اتدیلر بوشرطله که اورالا
والنسیا پادشاهی اولا و والنسیا محصولندن هرای کولماییه بیک مورادین ویره خرج

برنوع معدنی یاقوت طاشی
اولور کرچه بنور

قولونیا برشهرین اخر شهره
کاکاوشی ایکیچه کاغذ

اوغلی

بعضی

بعضی

بعضی

وسعتی وعظمتی وزینتی کورنلره دهشت ویرر و برغایت عظیم مرتفع قلّه سی واردرکه انده کوناکون
چاکلر چالنر ربه سی غایت یوکسک ومصنع در اندن جمله شهر وطشره اطراف سیر اولنور حصارینک
بناسنی وزینتنی وصف قابل دکلدر وبونده اسپانیا بکنک برملوکی وپادشاهانه معظم ومکلف
سرایی واردرکه برغیری یرده اکا بکزر سرای معلوم دکلدر دوقالرک وقومسلرک وارباب دولتک
مکلف عالی کوشکلری وسرایلری وصفه کلمز شهر اطرافنده مفرح صولر وبیکارلر اقوب رومانیلر عصرنده
بی حد مال خرجی ایله یاپلن صو یوللرندن شهره کلوب محلات وبیوته توزیع وتقسیم اولنور اول قدیم صو
یوللرندن هرکولس عموری دیمکله معروف ستونلره صو چقوب شهرک هر یرنه اقار خلقی سیراب ایدر
وبرغایت واسع واغاجلر ایله احاطه اولنمش حوضه طولار اول حوضک اطرافی بر واسع میدانده
انده آت قوشوسی ایدرلر وکزینرلر

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

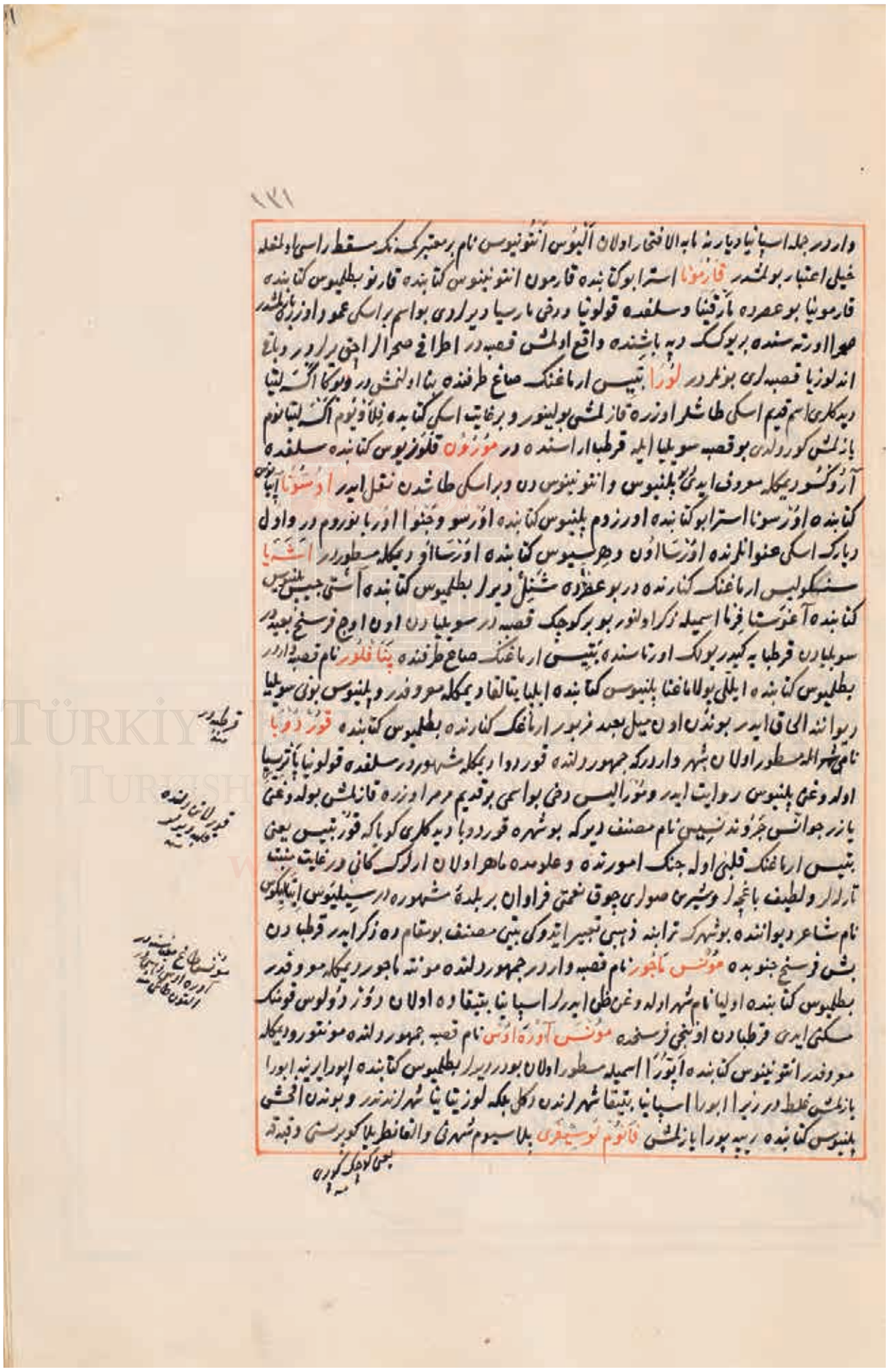

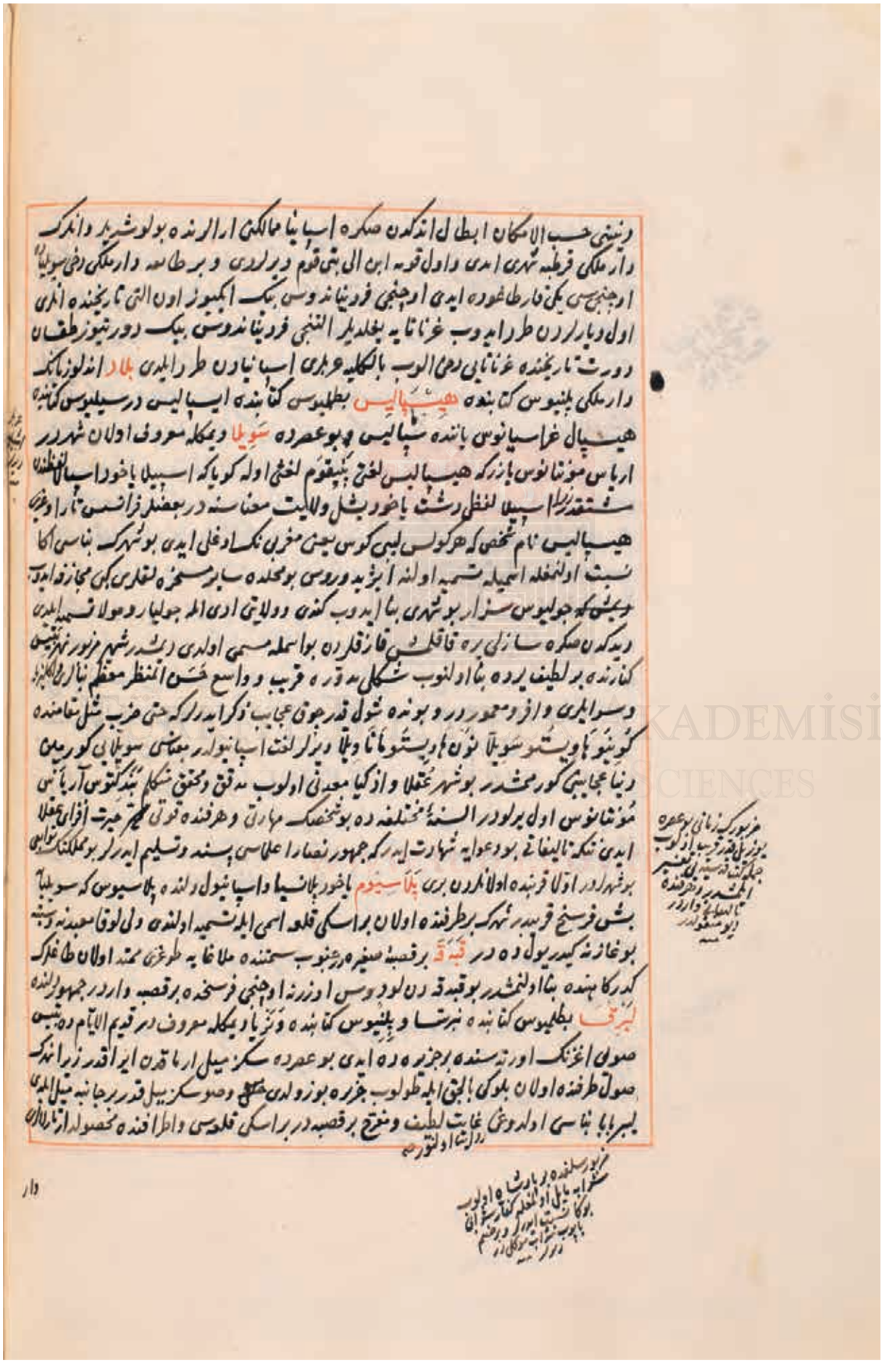

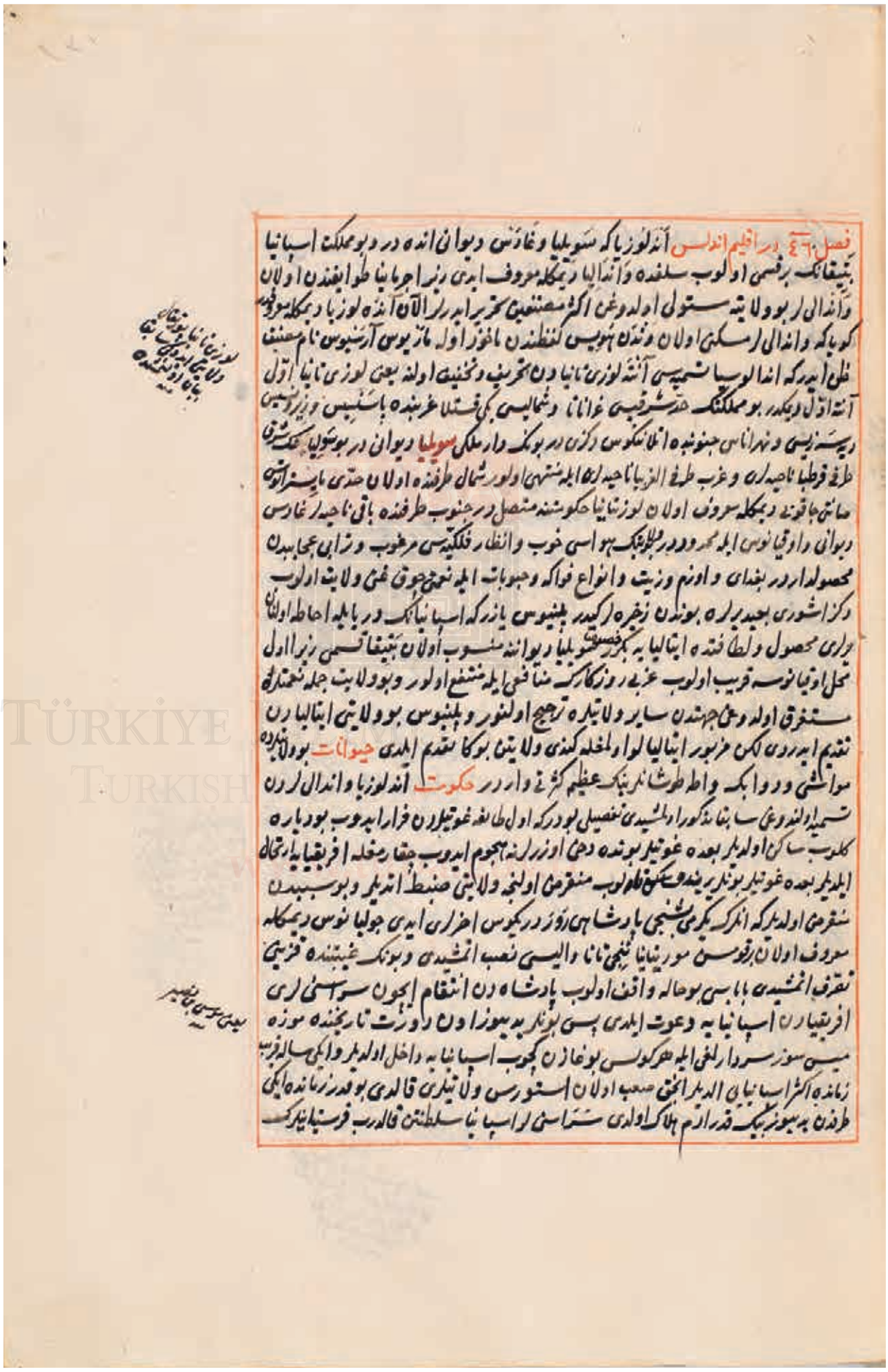

که کورنلر حیران اولور لایق اولمیان اوصاف ایله تحریردن سکوت اولی در و تولهتوم ده برغایت
مشهور عظیم سرای واردر که بشنجی قرالوس انی مرمات و میری دن خرج ایله تجدید و تزیین
و نوادر اسپانیادن اولدی اول شهرک سایر عجایبندن غیری انده بر مکلف صو دولابی واردر که
چرخی عظیم در تاغوس نهری انی دوندرب قبورلر ایله صویی قلعه یه و شهرک مرتفع یرلرینه
اقیدر و بر واسع حوضده جمع اولوب قلعه نک و شهرک محلات و بیوتنه اندن توزیع اولنور
آقادیمیا یکی قاستلاده ایکی اقادیمیا واردر بری قونبلوتنسیس که جمله فنون اربابنک برغایت
مشهور جمعیتگاهی در فرانسس کوئن سیمنس قاردینال و تولیتله نک ارتیا پیسقو
پوسی بو اقادیمیا ایله یی قونبلوتوم شهرنده بنا ایلدی بری دخی تولیتله ده اولوب بونک
دخی طالبلری وافر جمله علومک و حکمتک مشهور کارخانه سیدر و تولیتله ده جمله صنایع
و پیشه اربابی موجود اولوب هر فنک کمالی انده مقرردر یالکز حریر و یوک ایشی ایله
اون بیک قدر ادم معیشت و کسب و کار ایدر سایری اکا قیاس اولنه

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

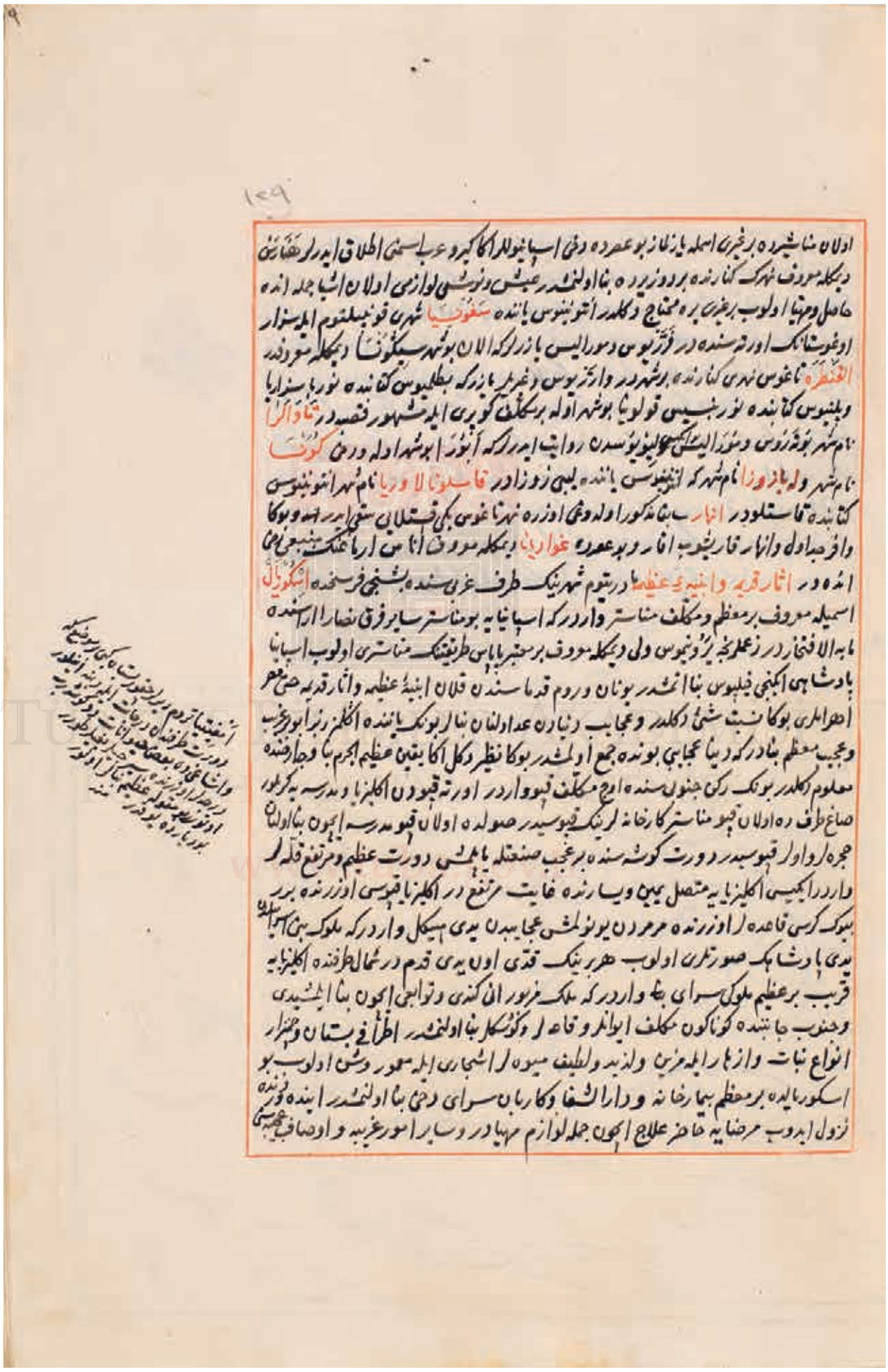

معروف قدیم آرَدا ارماغی منبعنه قریب یرده سَفویا نام شهر دار در پلینوس و انتونینوس سَفویا
بطلیموس کتابنده سکوبار بکله مسطور در بو شهر بوک اشی ایله دورمانلرون قاعله برمکلف
قدیم صوبول ایله مشهور در وارزه اوس کریر ایدرکه انده اشیسیز بطال کمه و پلینی فوزل
مکریر فاذی اولدیغی یره زیرا هرکس معیشتی ایچون کار و کسبی وار در آرانده بو شهر دو ریوس
ارماغنک کنارنده رَهودا بطلیموس کتابنده و آقه ایلر شهری ربو یازه اسپانیانک طرفونسیس
ربارنده در انتونینوس یانده ویرونیموس سوریانی فقنده رُودا یازیلور بر مجهول کتابده
اگسوما ربکله مسطور اولان شهر پلینوس کتابنده مذکور اولان اوکسوما در بر اسکی مرمر
اوزرنده اوکسما یازلمش بولوندی بو عصره اوسما ربکله معروف در باقی شهرلر متصلاً حوالیده
اما یکی قسملا شمال طرفنده اسکی قسملایه متصل اولوب سایر اطرافی پور توغالیا و آگستره مادورا
واندلوزیا و غرناطا و ولنسیا ولایتلری در نهر تاغوسک ایکی طرفنده بو ولایت ممتد اولوب
شرقدن غربه کتشدر و اکثری محصول وافر بر در بونک تحتلرنده باش شهری تولیتوم اولوب بطلیموس
کتابنده تولا تون اسپانیول رلنده تولا دو و پلینوس کتابنده تولا تانی ربکله مسطور در هرکیری
عمو لریوس دنا نیره متعلق یازدیغی کتابده اوغوستوسک بعض دیارلرنده قولونیا تولیتانا
یازلدیغن ذکر ایدر و ویلا نوو انوس بطلیموس کتابن حاشیه سنده یازارکه قدیم زمانده بو شهر زولله
تسمیه اولنوردی اسپانیانک کوبکی و مرقدی شابه سنده در شهر مزبور برانشی بوقوشی یرده
واقع اولوب ایکنده حرکت وحشی سهولتله میسر دکلدر تاغوس ارماغی بونک اکثر اطرافنی احاطه
ایتشدر جانب شمالیسی غایت متین حصار اولوب یوز الله قدر عظیم قلعه لر و برجلر وار در
بو شهرک خلقنده بکلر و شریف متمول کمسه لر هرقدر اهالی هر خصوصه قابل استعداد اصحابی و
کارگذار اولورلار بناسی ایسه مکمل و معظم در متین و عظیم اکلیز یالر ایله مزین اولوب
جمله بو شهرده اون بیدن زیاده اجماع امت نصاریه واقع اولدیغی برغری یرده هرگز
بو مرتبه اولماشدر مادریتیوم نام شهر معظم که حالا اسپانیانک دار بالخلافه سی در بو تولیتوم که برقرنی کبی
یعنی بوندن اقدم پای تخت قدیم تولیتوم ایدی حکمده مادریتیوم ظهور ایلدی بونک هوا سی خوب طوپراغی
منبت و بر و زرلطیف یرده واقع اولشدر هرنه بو شهرده وافر بولنور اول اجلدن اسپانیا پادشاهلری
انده اوتورر و بو شهردن هوی بعید دکل بر یرده ویلا مانتا نام بر شهر وار در سونتا نوس نام مصنف
دنارافا نام مصنف و ویلا نوو انوس بطلیموس بانده و آنتوا ربکله معروف اولان اسپانیا طرفونسی
سنده فاریه تا نیلر شهری ایدوکین طلیطله ربر کوه عالی و قلعه زهنارس ربکله معروف
اولان شهر بطلیموس کتابنده قونپلوتوم ربو مذکور اولان شهر ایدوکی برمرتبه ترجیح اولنور که لاطین رلنجه

اولان

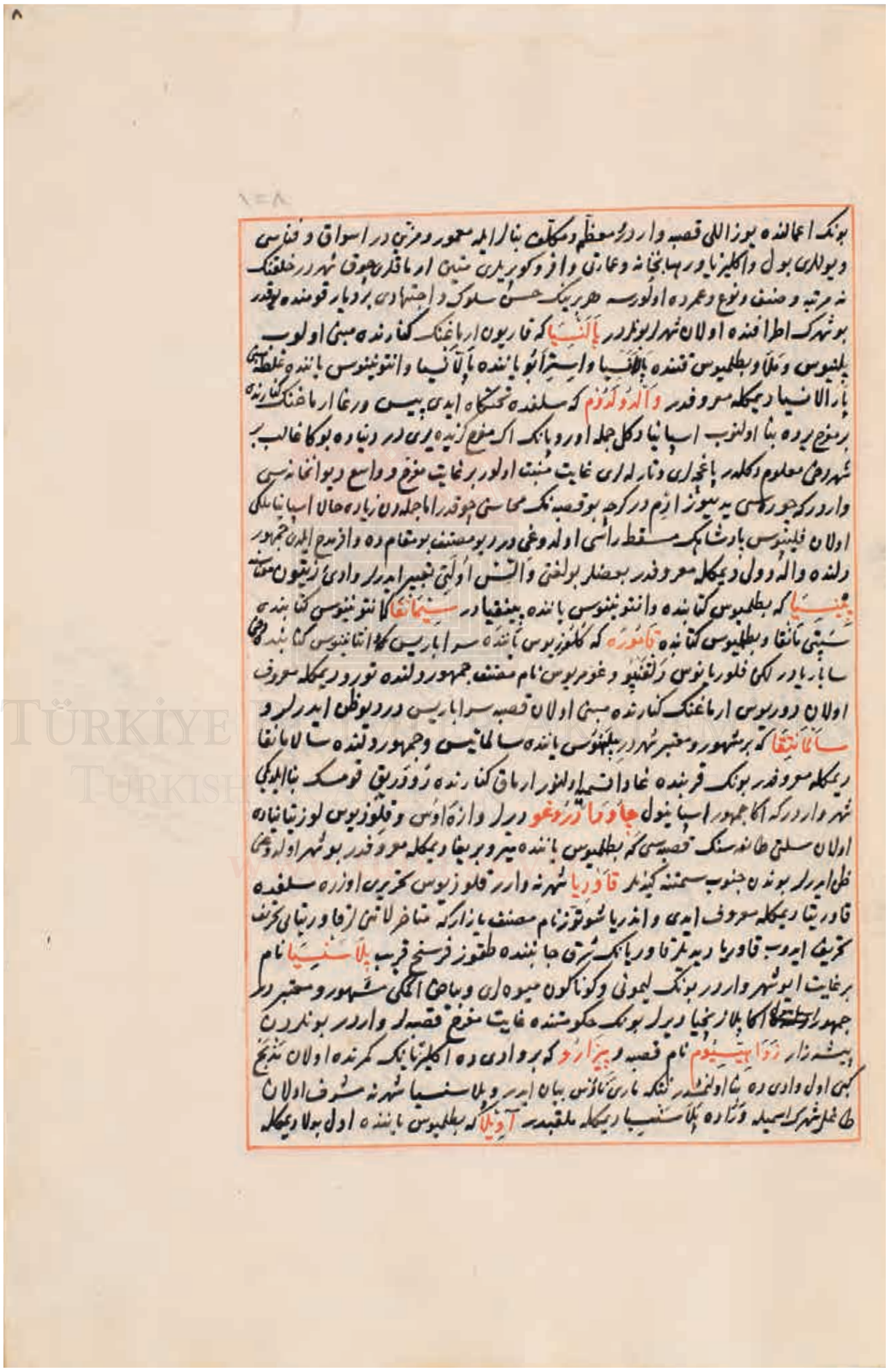

فصل ٤٥ در ذکر قاستیلیا ی جدید و عتیق قاستیلیا باخور قاستلا سلسله بار زولیا
دیکله معروف ایدی بو عصرده بلاجیوس پادشاه بو دیارلری موری لردن تخلیص ایلدکده
لیبوده بنا ایلدیکی قلعه ایچون قاستیلیا دیکله معروف اولدی اسپانیانک اسکی مصور لری
قستیلیا ایکی قسم ایدرلر بری اسکی دیرن یکی اسکیسی شمال طرفنده آوستوریا دیبسقایا الیه
غربده پورتوغالیا جنوبده یکی قاستلا ایله و اسپانیا اورته سندن شرقدن غربه ممتد اولان طاغلرایله
محدود اراغونیا و نوآرره ایله محدود و دور بو ولایت منبت اولوب اکین و میوه و زعفران
و انواع حیوانات چوقدر پس قستلانک ابتدا سی بو وجهله اولدوغی بازرلرکه بلاجیوس موریلر
الندن لیبونی الدقدن صکره بارباریجیوسی دفع ایچون ساتیاگو اولندوغی اوزره برمکلف قلعه
یاپمشیدی بو قلعه ده اولان حاکملر قاستلا قومسلری دیکله معروف اولوب لیبو پادشاهنه خیلی زمان
اطاعت ایدیلر اکبنی اوردونیوس کرآستور و لیبونک اون دوردنجی پادشاهی ایدی اکا کلنجه
عصیان اتدیلر بو اوردونیوس قستلا بکلربنی و اکابرینی مشاوره بهانه سیله دعوت ایدوب
جلوسنده اولدوررن قستلا نیلر بو وضع ناهمواره غضب ایدوب لیبو پادشاهلرنه اطاعتدن یوزچویرمکه
وکندو جنسلرندن ایکی وزیر انتخاب ایدوب حاکم فلیپ برن نونیوسی رازوره و رودن لیبوسی فالودی
ایدی نونیوس رازوریان شریعت اجرانه موکل ایدوب لیبوسی جنگ و سفره مرجع تعیین ایتدیلر
بونلرک اولادی قاستلله قومیتسی دیکله معروف اولدی دناوزرا پادشاهی اولان سانکیسوس
ماجورنام کسه یه درک اول ولایته حکم ایدرکن سانکیسوس ماجور جنگده دلاوراولوب قرطبه و طلیطله
سراسنی لردن الدی جمله موریلری اطراف واکناف دن طرد ایدوب بتون اسپانیانی عبدون الوب
نصارایه ویردی بوندن صکره سانکیسوس قستلانک قومسی فرقوندا نتی اولان الویرا نی ترویج
ایدنیوب قاریسی طرفندن قاستلیا یه وارث اولمش ایدی دکندو یه قستلا پادشاهی پیمش
ایدی بوندن صکره اوغلی فردیناندوسی یرینه کچمش ایدی فردیناندوس دخی سانکیسوس نام قاریسی
طرفندن لیبو مملکتنی کندی مملکتنه الحاق ایلدی فردیناندوسدن صکره اوغلی سانکیسوس پادشاه
اولدی و بوندن صکره قرنداشی الفونسو دکمش ایدی ولد ذکوری اولیوب اوزاقده بکله
معروف برزن قالدی بو قزی طولوزه قومسی اولان رموندوس یرنکاله یوسه ویردی بو اولادندن
مرد اولمغله اراغونیا پادشاهی اولان الفونسو وارثی اولدی تسمیه قستلا و لیبو دارغه
حاکمی برن برنه الحاق اولندی بلاد اسکی قستلانک باشی شهری جمهور زلنده برغوس دیکله
معروف اولان سیوبتاتن بوزجنسی در بطلیوس کتابنده برادوم ریو بازیلن شهر بودر دیوار
غایت قدیم شهر در و چوق مشهور مشاهیر وار در اسپانیا شهرلرینک کزیده سی بلوکنه الحاق اولنمشدر

برغوس

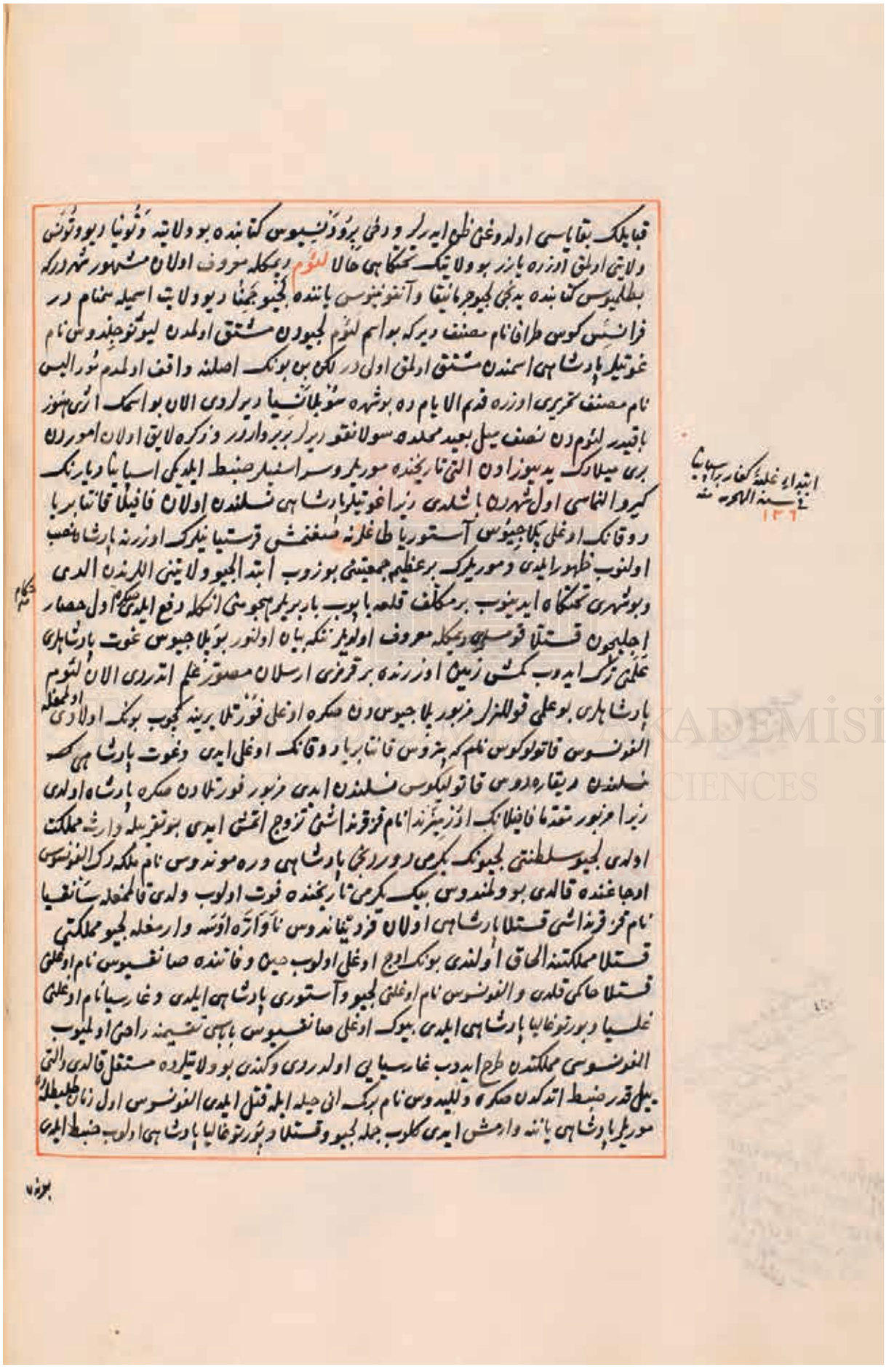

قبایلک بقایاسی اولدوغنی ظن ایدرلر و دخی پرودنسیوس کتابنده بو ولایته وتونیا دیو وتونس
ولایتی اولمق اوزره یازر بو ولایتک تختگاهی حالا لئوم دیمکله معروف اولان مشهور شهردرکه
بطلمیوس کتابنده یدنجی لجیو جرمانیقا و آنتونینوس یاننده لجیو جمنا دیو ولایت اسمیله سمنام در
فرانسس کوس طرافا نام مصنف دیرکه بو اسم لئوم لجیودن مشتق اولمدن لیونوجلدوس نام
غوتیلر پادشاهی اسمندن مشتق اولمق اولی در لکن بن بونک اصلنه واقف اولمدم مورالیس
نام مصنف تحریری اوزره قدیم الایامده بو شهره سوبلانسیا دیرلردی الان بو اسمک اثری هنوز
باقیدر لئومدن نصف میل بعید محلده سولانقو دیرلر بر بر واردر و ذکره لایق اولان اموردن
بری میلادک یدیوزادن التی تاریخنده موریلر و سراسنیلر ضبط ایلدیکی اسپانیا دیارنک
کیرو النماسی اول شهردن باشلدی زیرا غوتیلر پادشاهی نسلندن اولان فافیلا قانتابریا
دوقانک اوغلی پلاجیوس آستوریا طاغلرنه صغنمش قرستیانیلرک اوزرنه پادشاه نصب
اولنوب ظهور ایلدی و موریلرک بر عظیم جمعیتنی بوزوب ابتدا لجیو ولایتنی اللرندن الدی
و بو شهری تختگاه ایدینوب بر مکلف قلعه یاپوب باربریلر هجومنی انکله دفع ایلدی صکره اول حصار
اجلیجون قستلا قومسلری دیمکله معروف اولدیلر ننکه بیان اولنور بو پلاجیوس غوت پادشاهلری
علمنی ترک ایدوب کمش زمین اوزرنده بر قرمزی ارسلان مصور علم اتدردی الان لئوم
پادشاهلری بو علمی قوللنرلر مزبور پلاجیوسدن صکره اوغلی فورتلا یرینه کچوب بونک اولادی اولمغله
الفونسوس قاتولوکوس نام که پتروس قانتابریا دوقانک اوغلی ایدی و غوت پادشاهی کسه
نسلندن دیقاره دوس قاتولیکوس نسلندن ایدی مزبور فورتلادن صکره پادشاه اولدی
زیرا مزبور مقدما فافیلانک اوزمیزندا نام قزقرنداشنی تزوج اتمش ایدی بو تقریبله وارث مملکت
اولدی لجیو سلطنتی لجیونک یکرمی دوردنجی پادشاهی و ره موندوس نام ملکه دک الفونسوس
اوجاغنده قالدی بو ولمندوس بیک یکرمی تاریخنده فوت اولوب ولدی قالمغله سانقیا
نام قزقرنداشی قستلا پادشاهی اولان فردیناندوس ناوارّه اوسه وارمغله لجیو مملکتی
قستلا مملکتنه الحاق اولندی بونک اوچ اوغلی اولوب حین وفاتنده صانقیوس نام اوغلنی
قستلا حاکمی قلدی و الفونسوس نام اوغلنی لجیو و آستوری پادشاهی ایلدی و غارسیا نام اوغلنی
غلسیا و بورتوغالیا پادشاهی ایلدی بیوک اوغلی صانقیوس باباسی تقسیمنه راضی اولمیوب
الفونسوسی مملکتدن طرح ایدوب غارسیایی اولدردی و کندی بو ولایتلرده مستقل قالدی و التی
ییل قدر ضبط اتدکدن صکره و للیدوس نام برک انی حیله ایله قتل ایلدی الفونسوس اول زمان طلیطله ده
موریلر پادشاهی یاننه وارمش ایدی کلوب جمله لجیو و قستلا و بورتوغالیا پادشاهی اولوب ضبط ایلدی

ابتداء غلبهٔ کفار بر اسپانیا فی سنة الهجرة منه ١٣٦

حکام

بعده

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

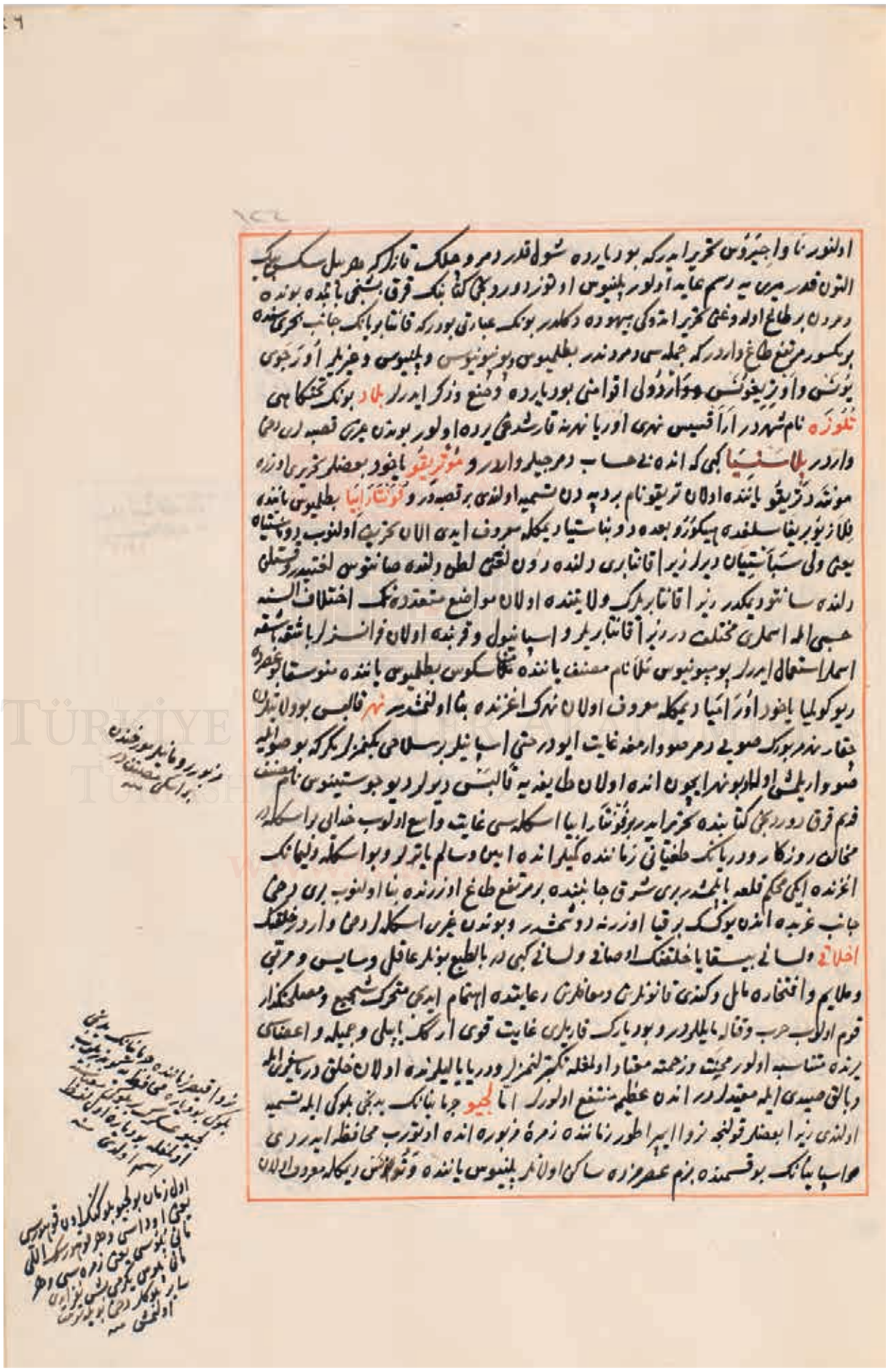

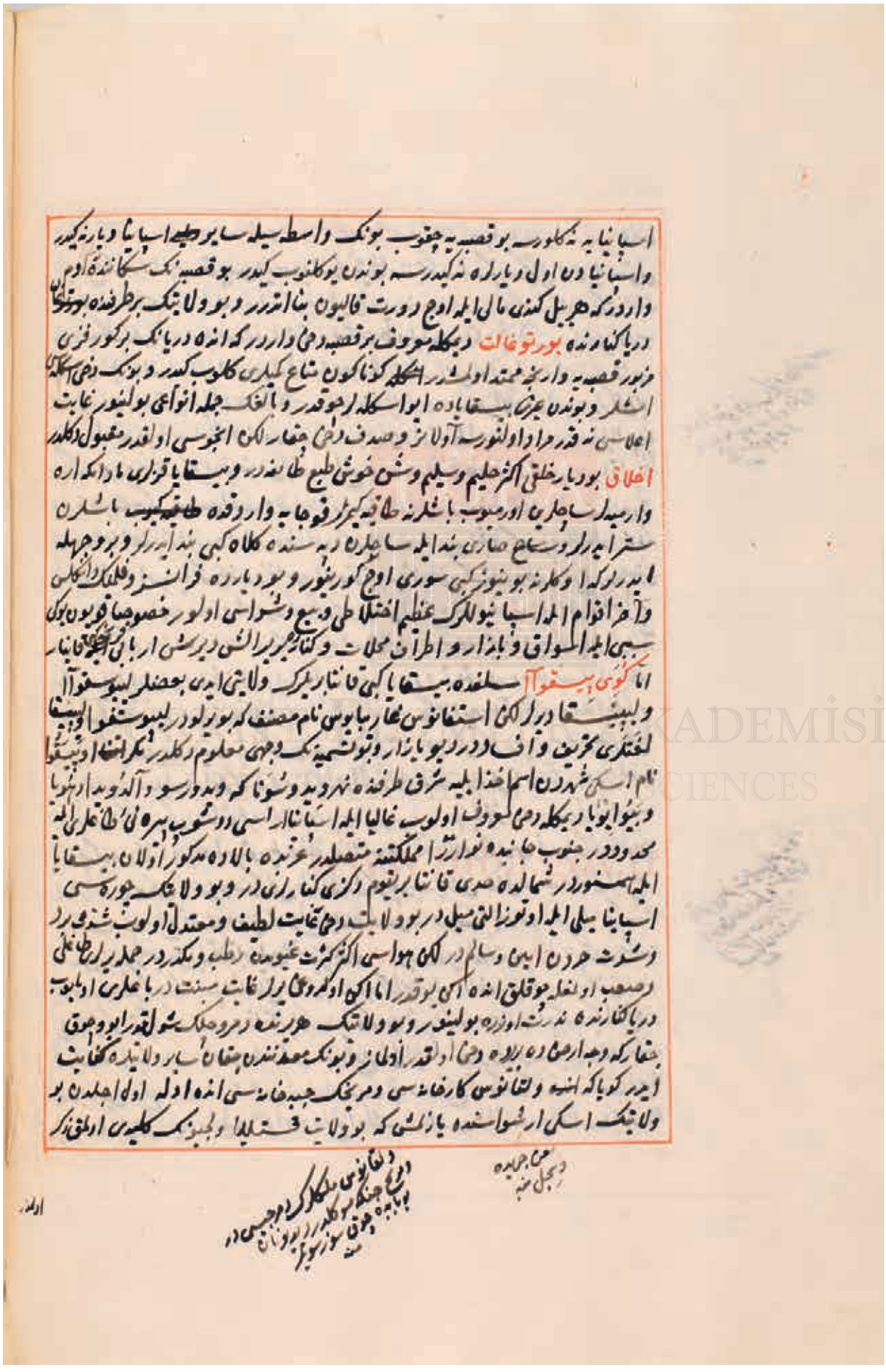

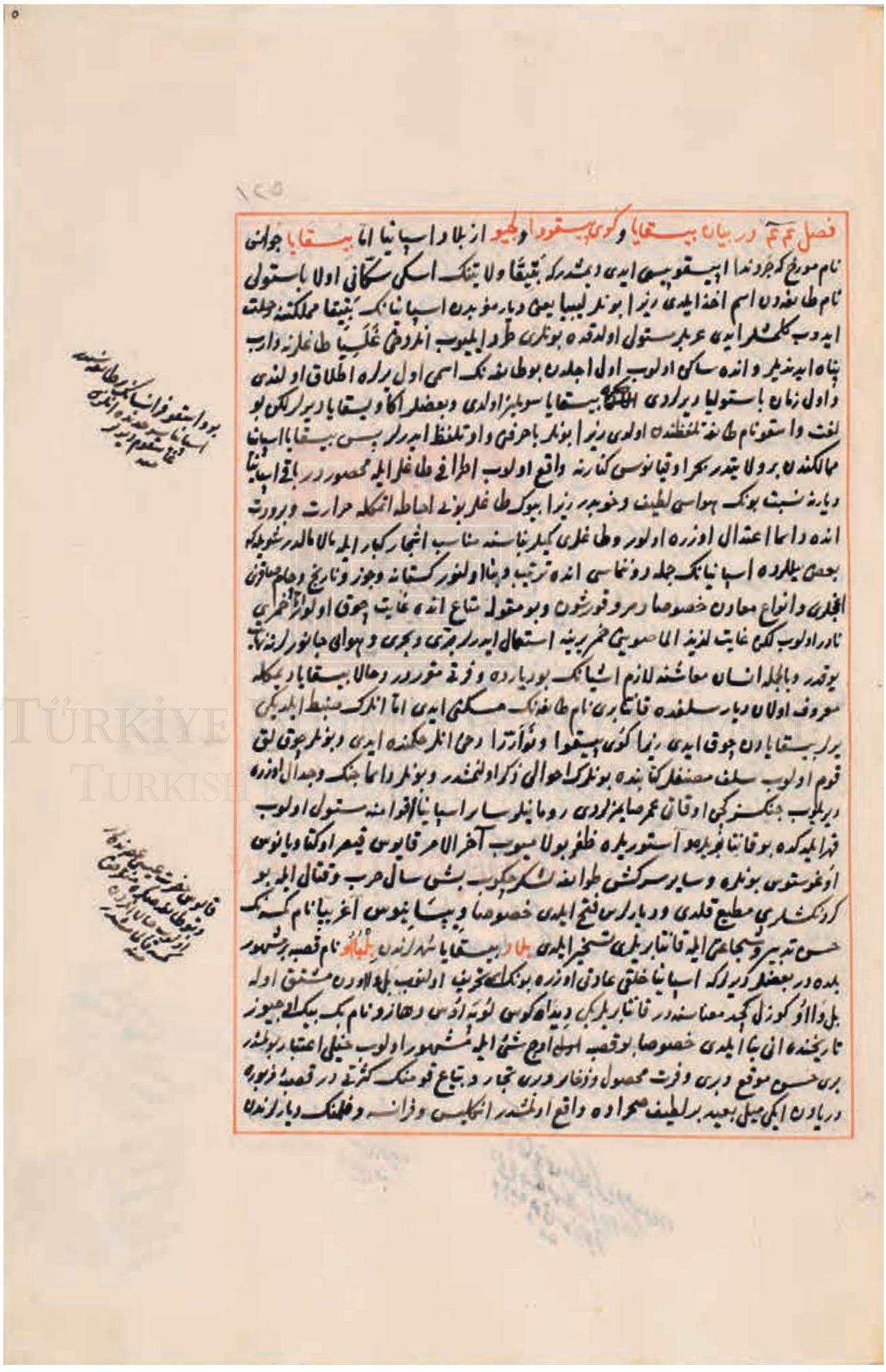

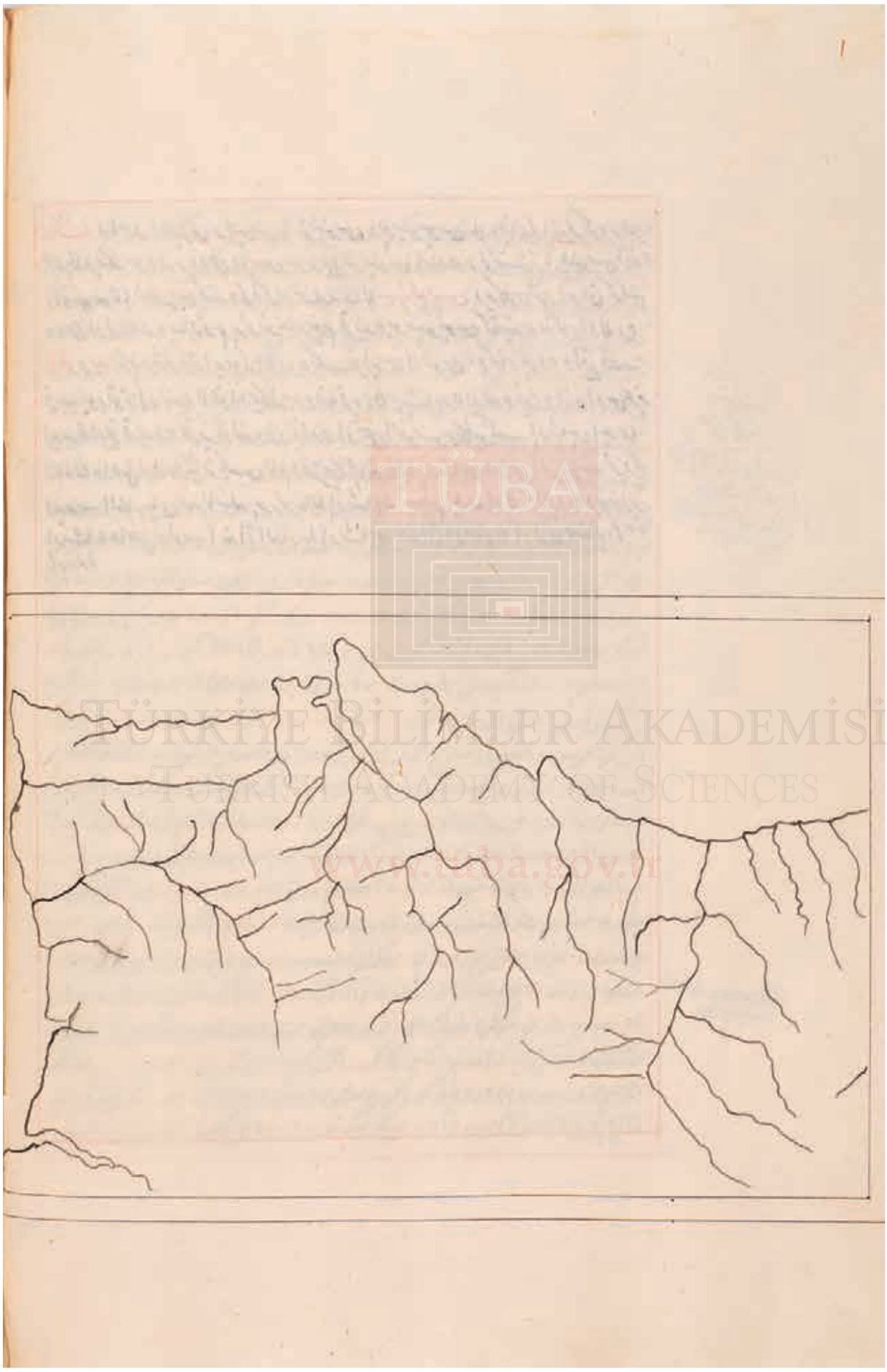

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

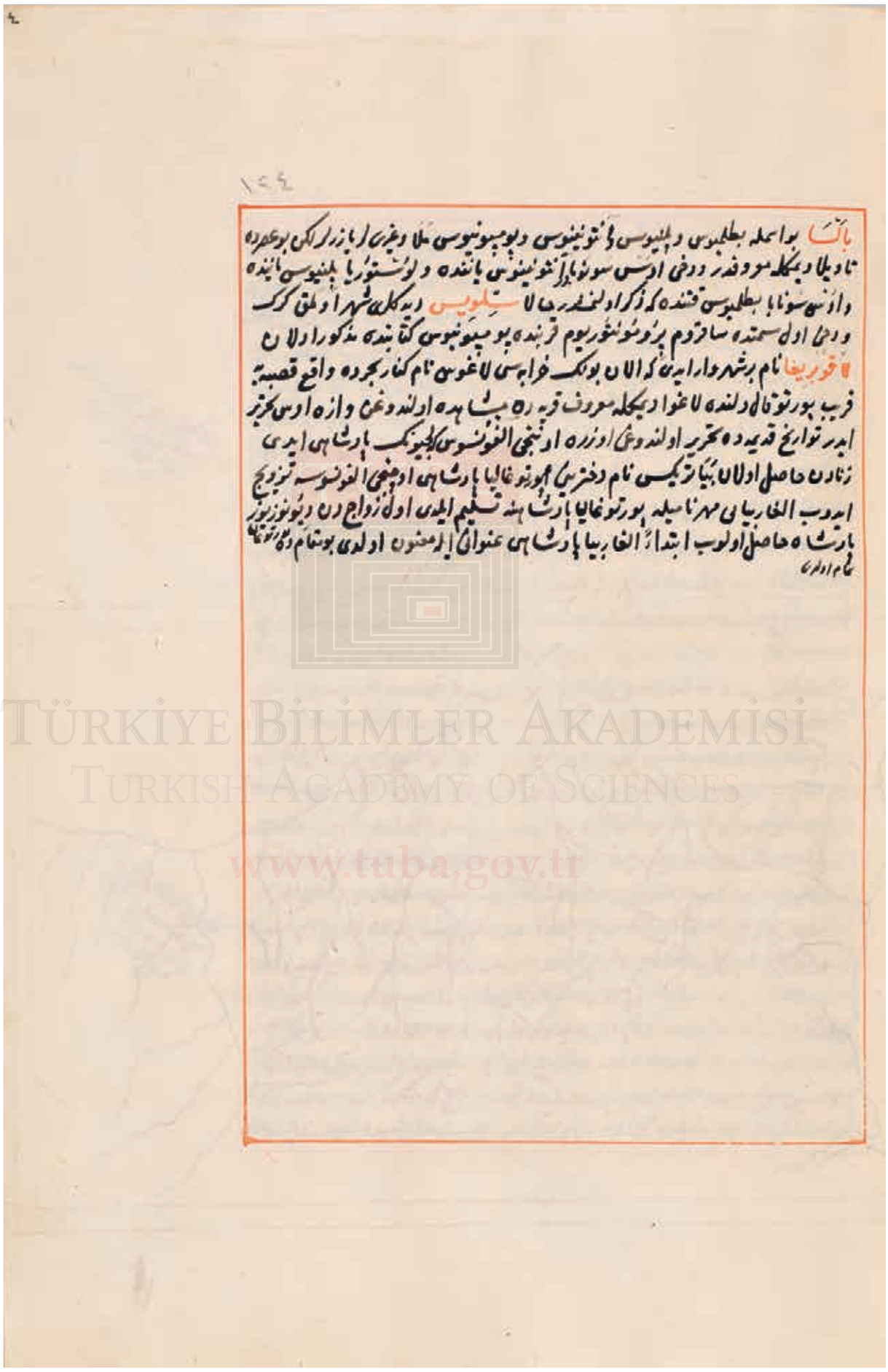

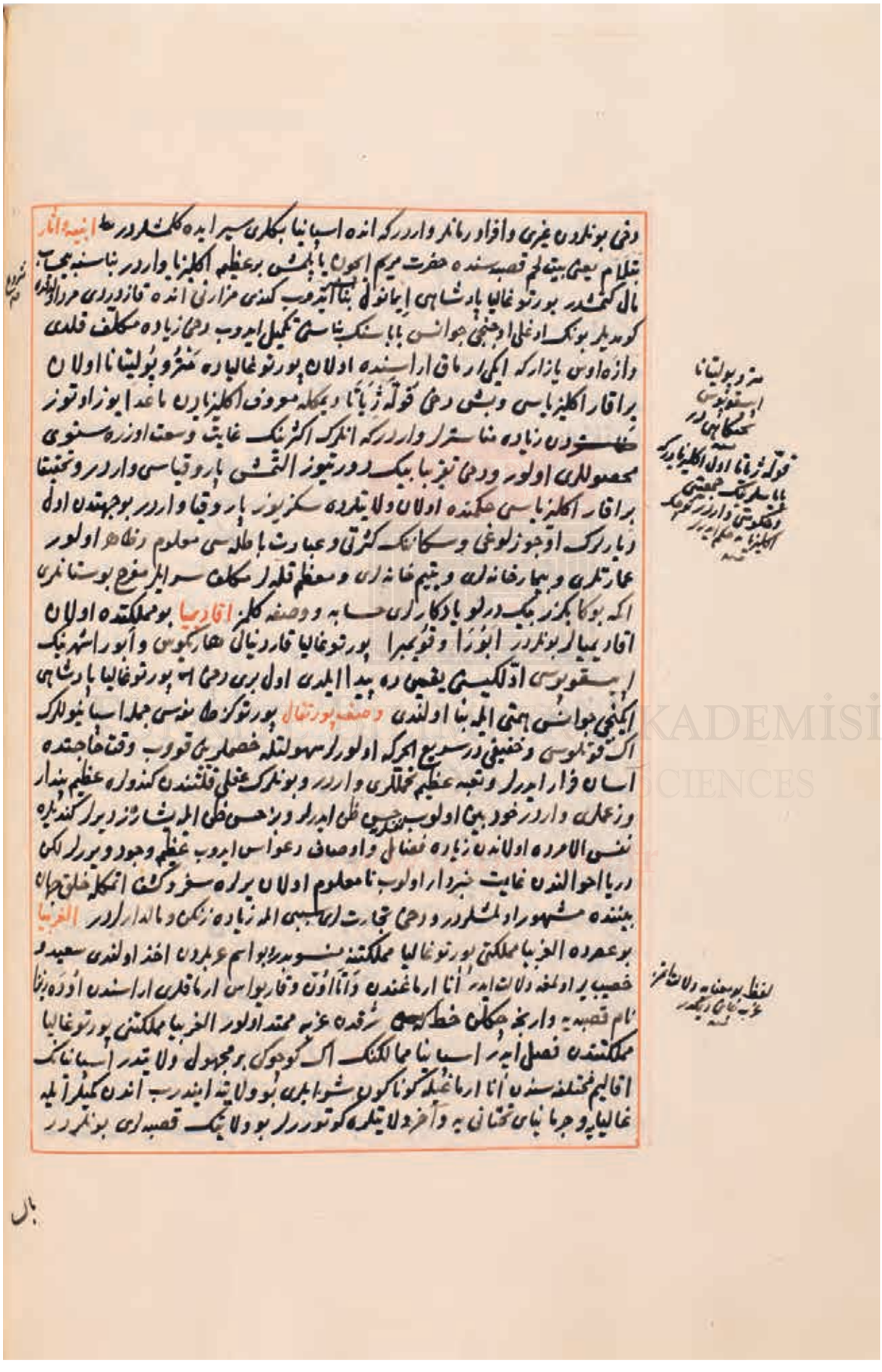

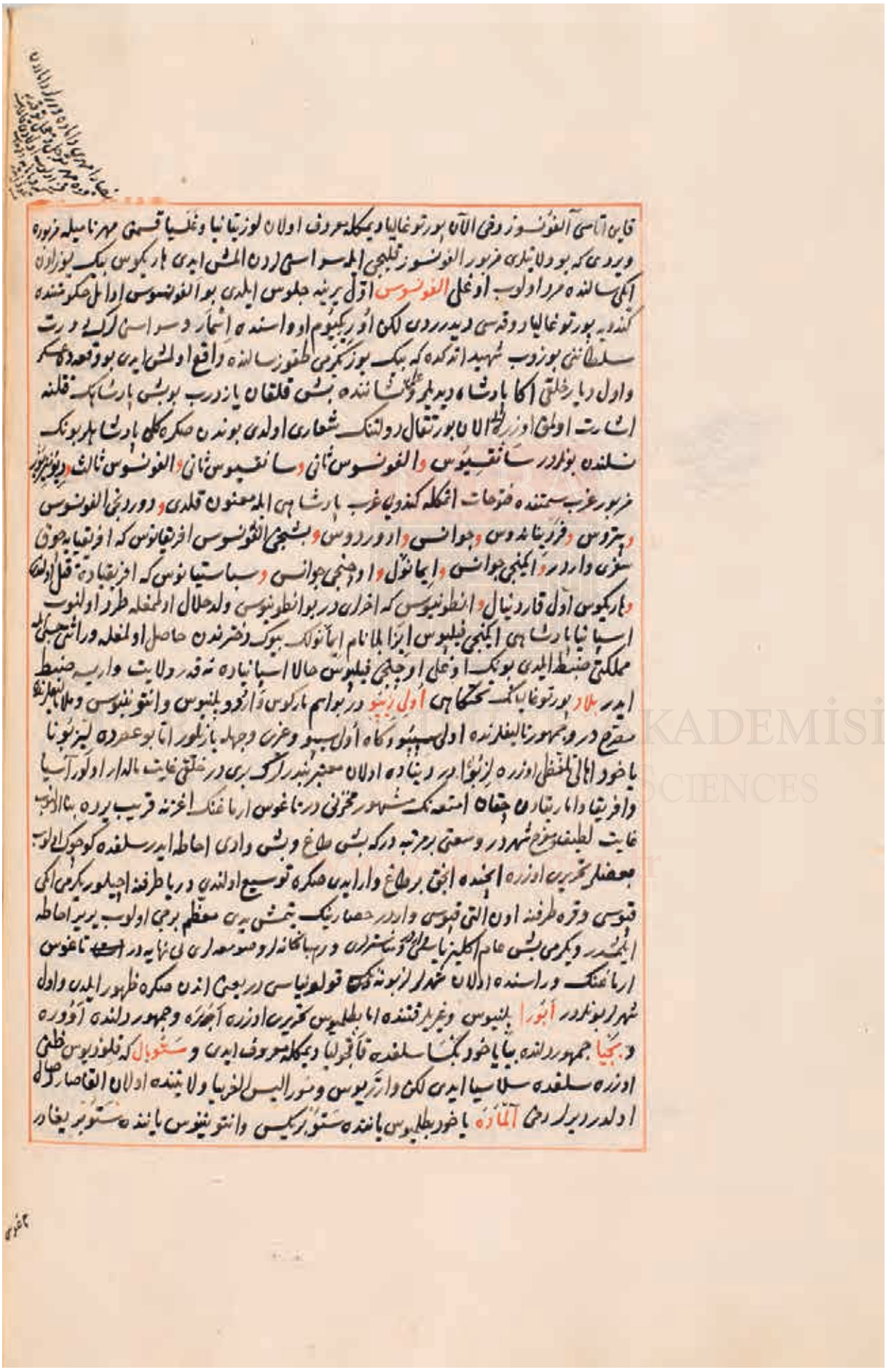

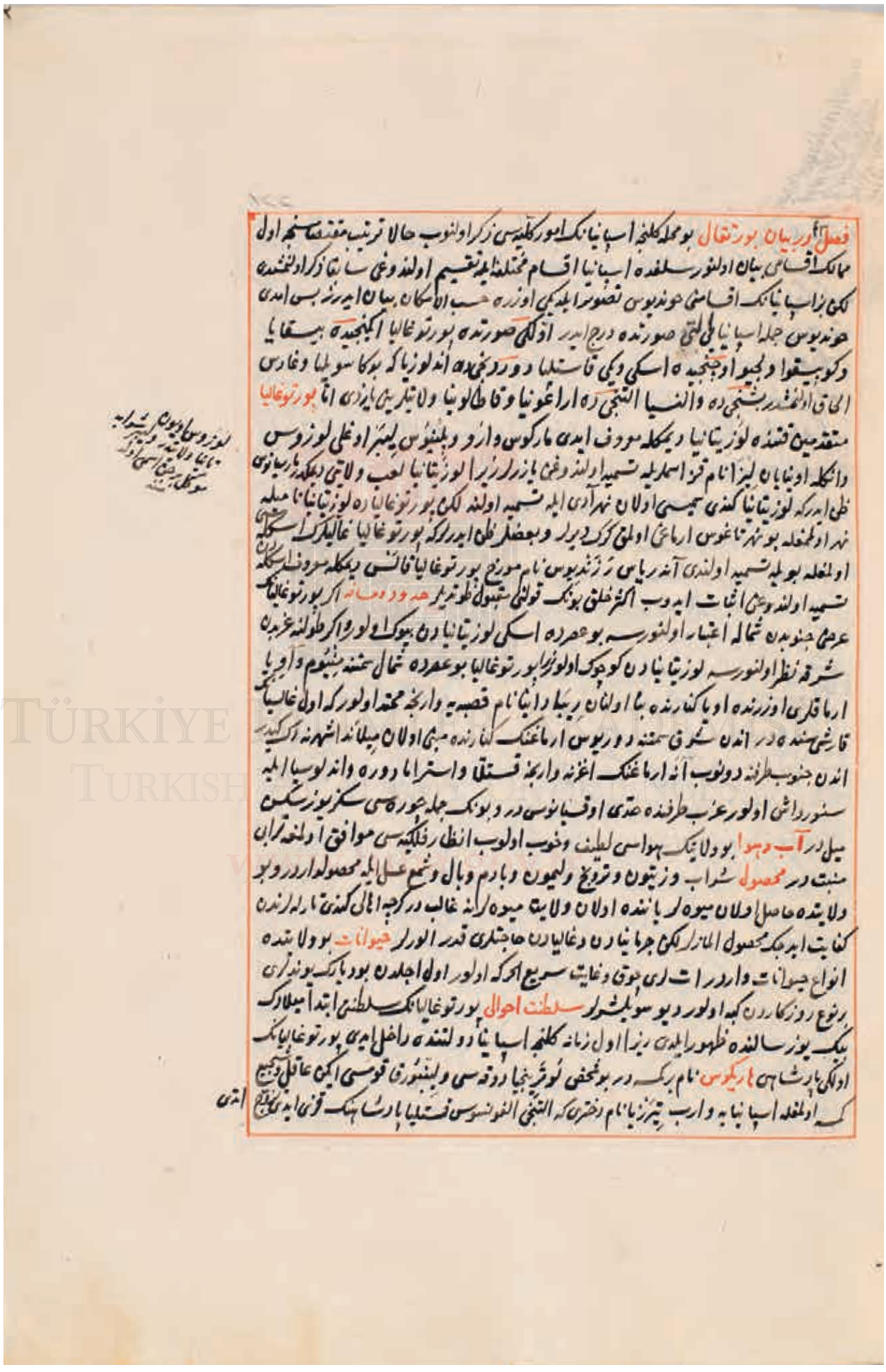

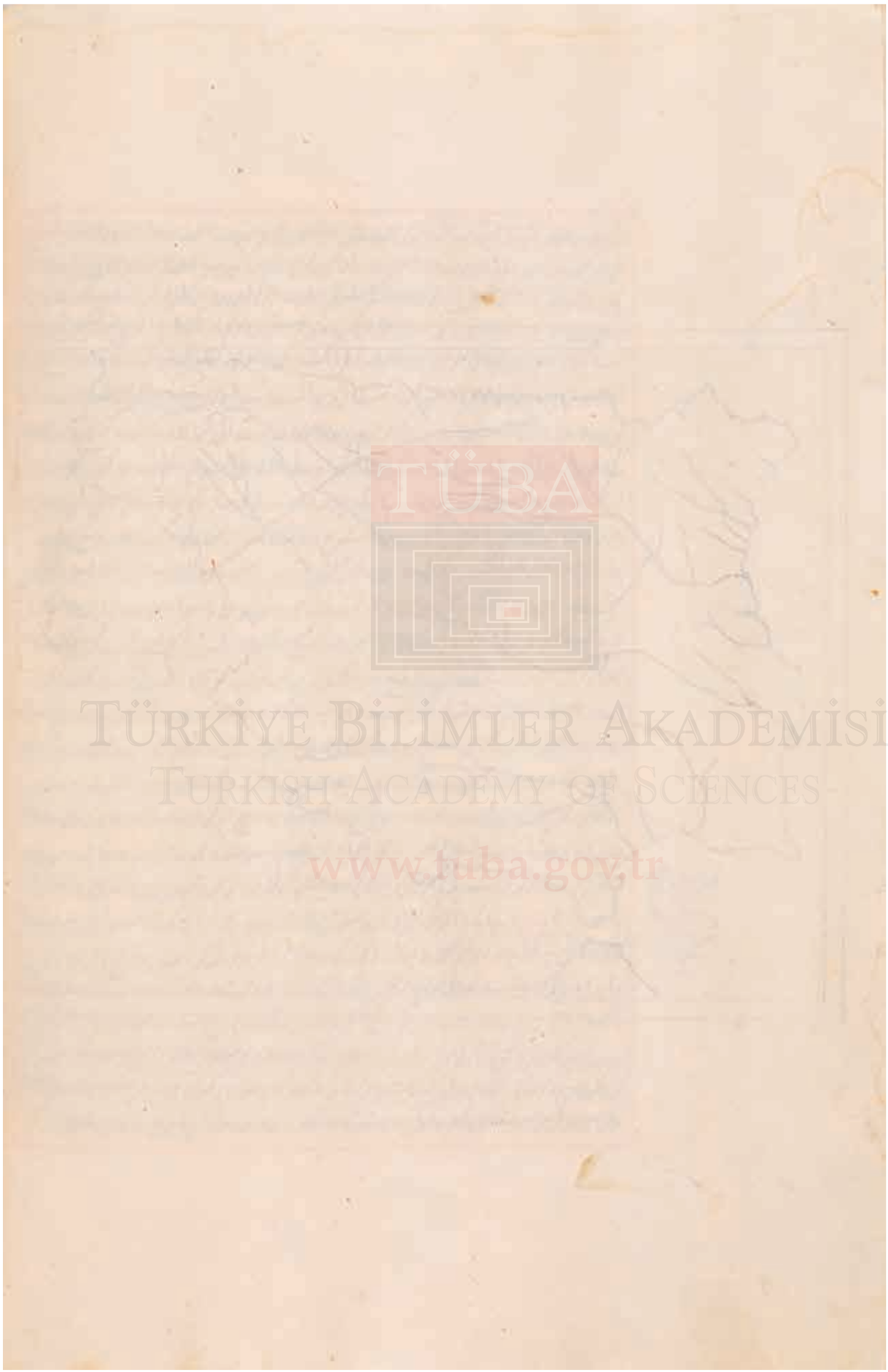

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

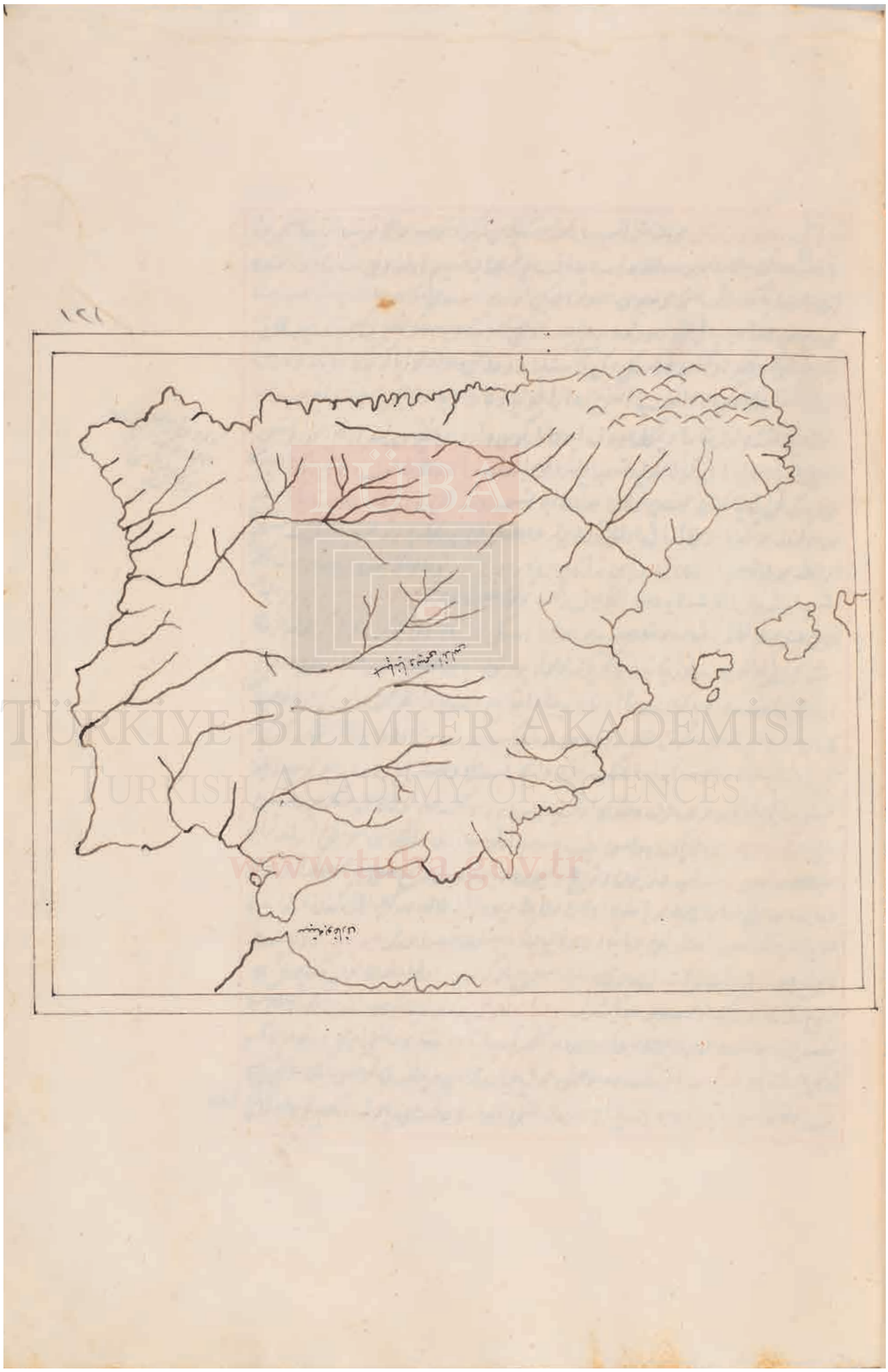

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

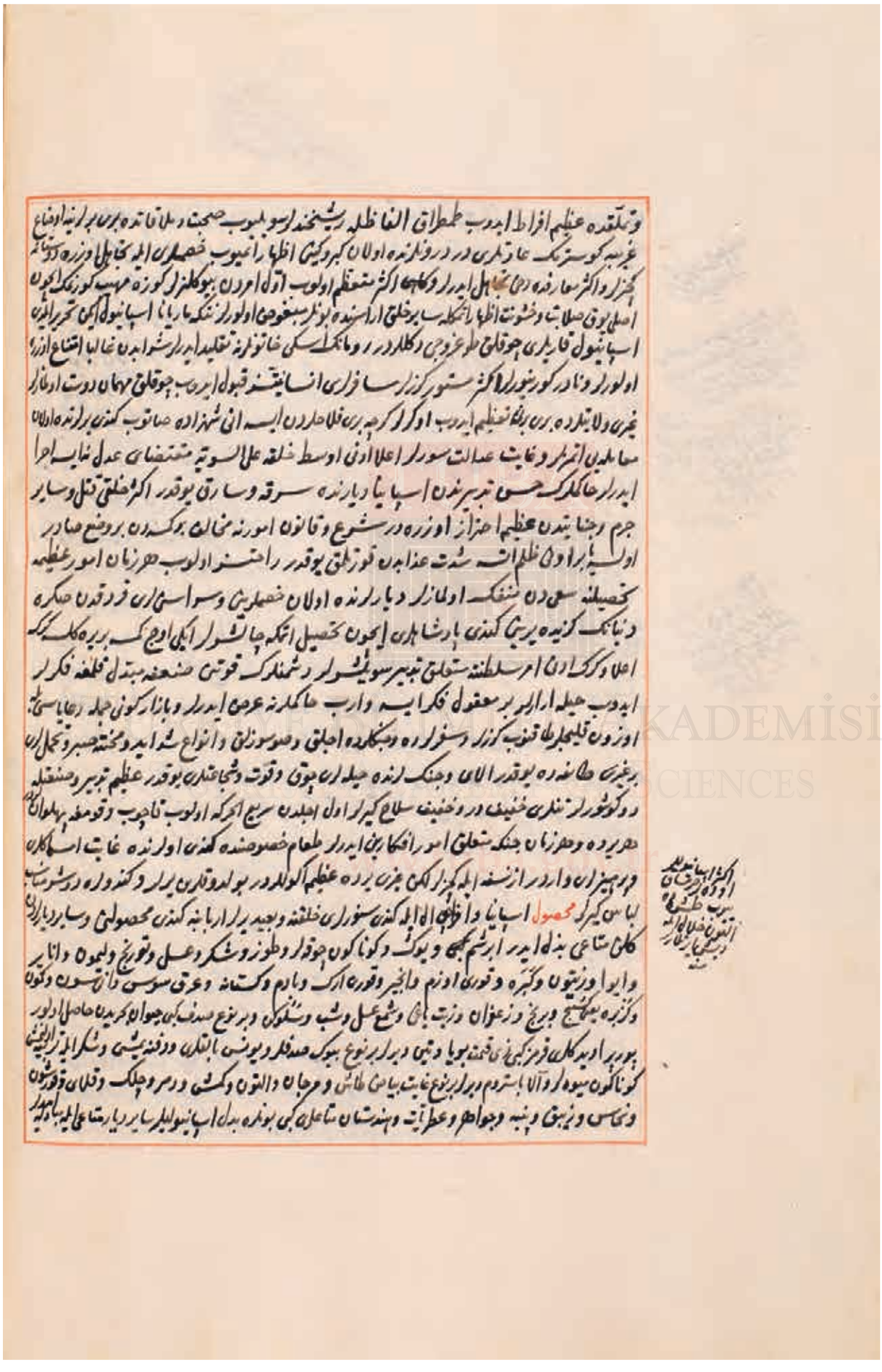

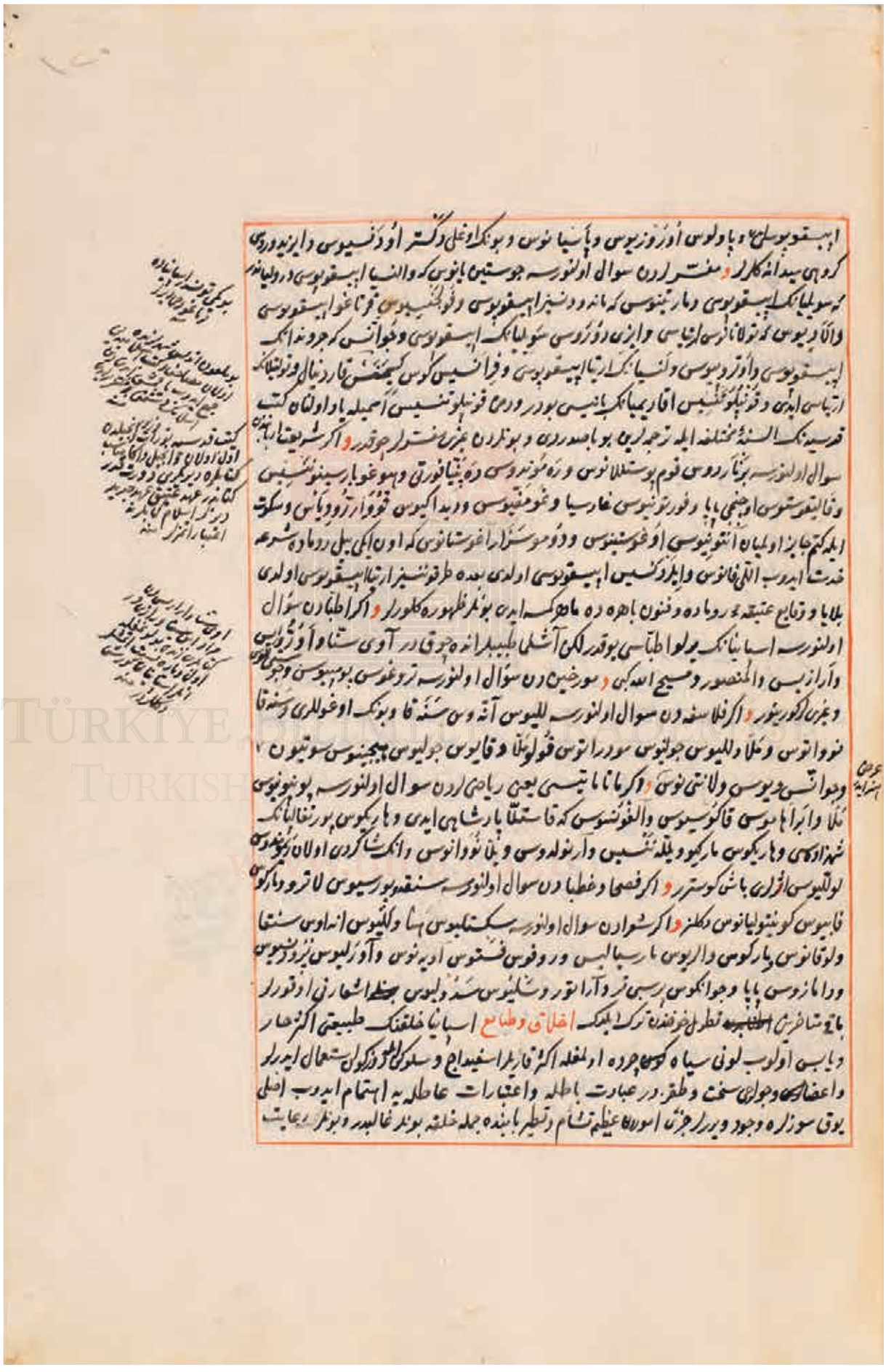

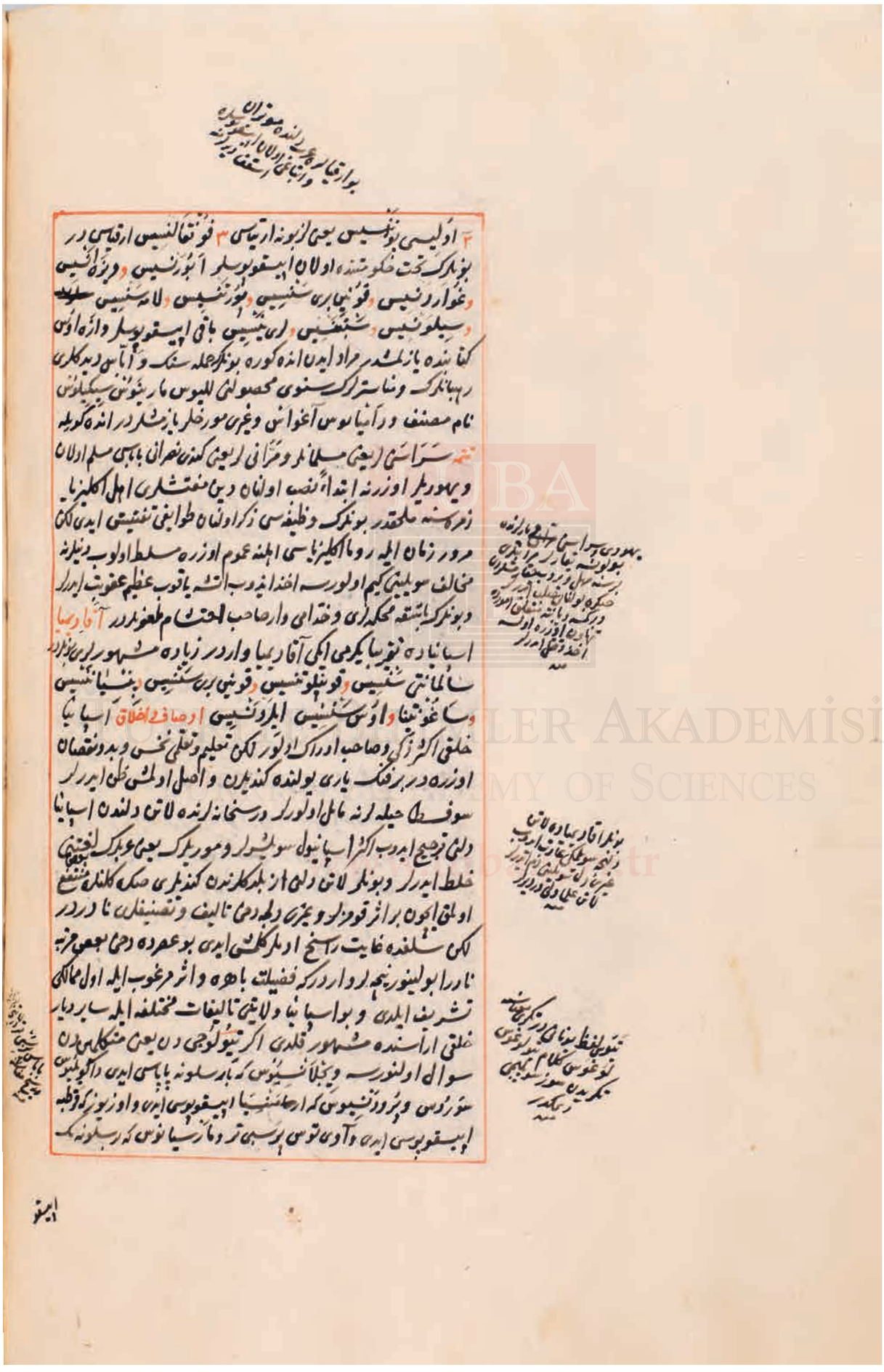

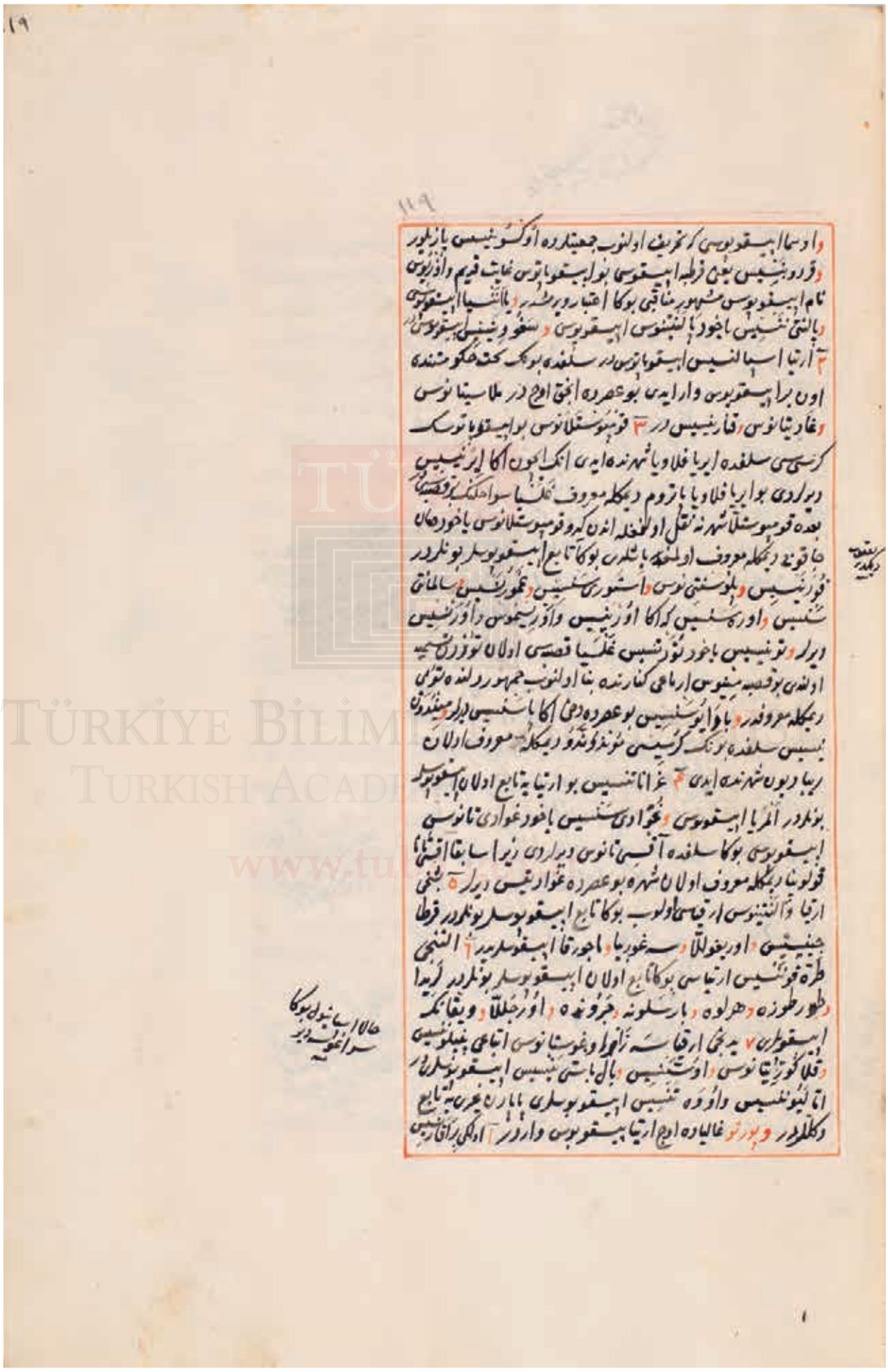

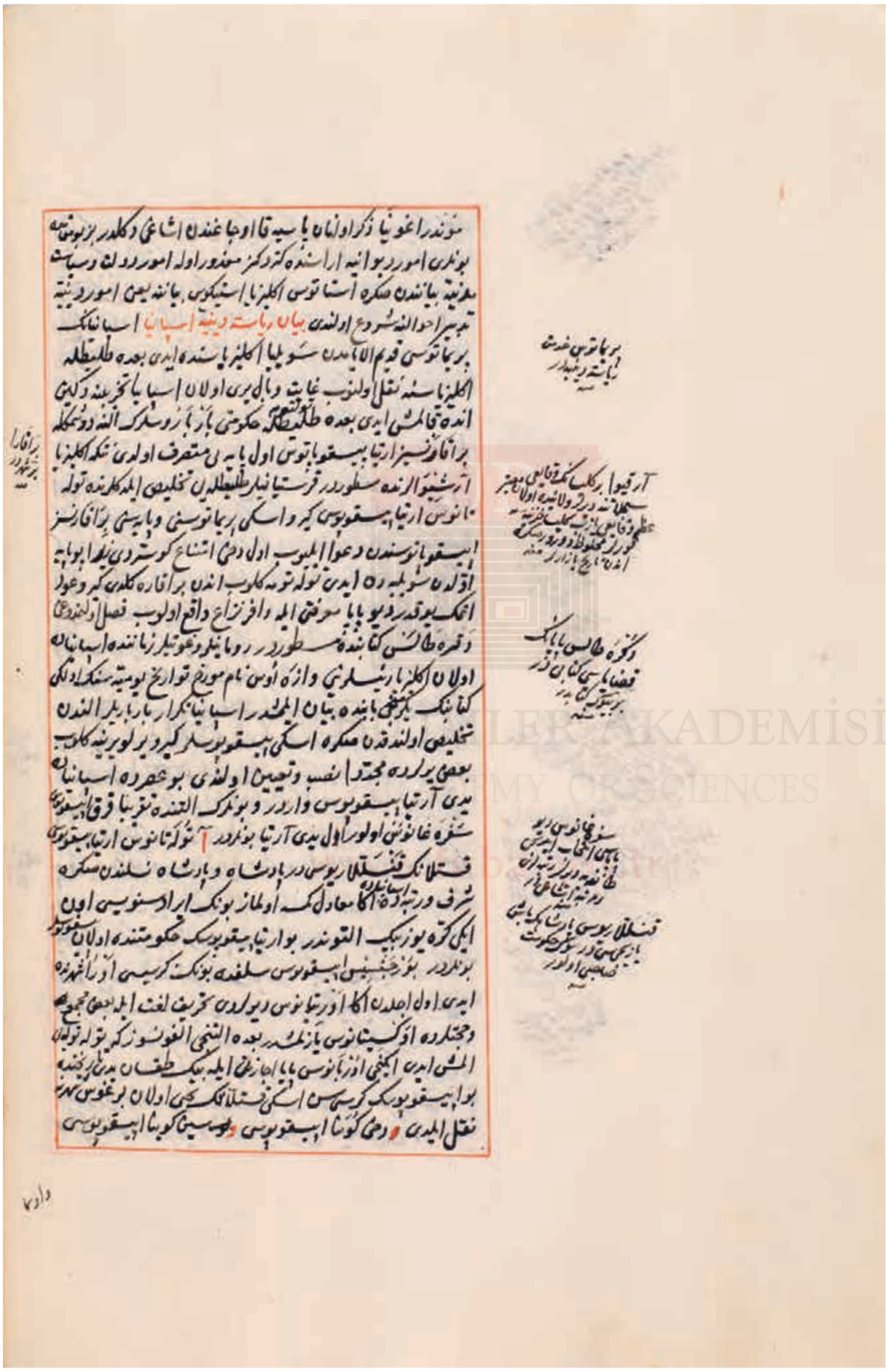

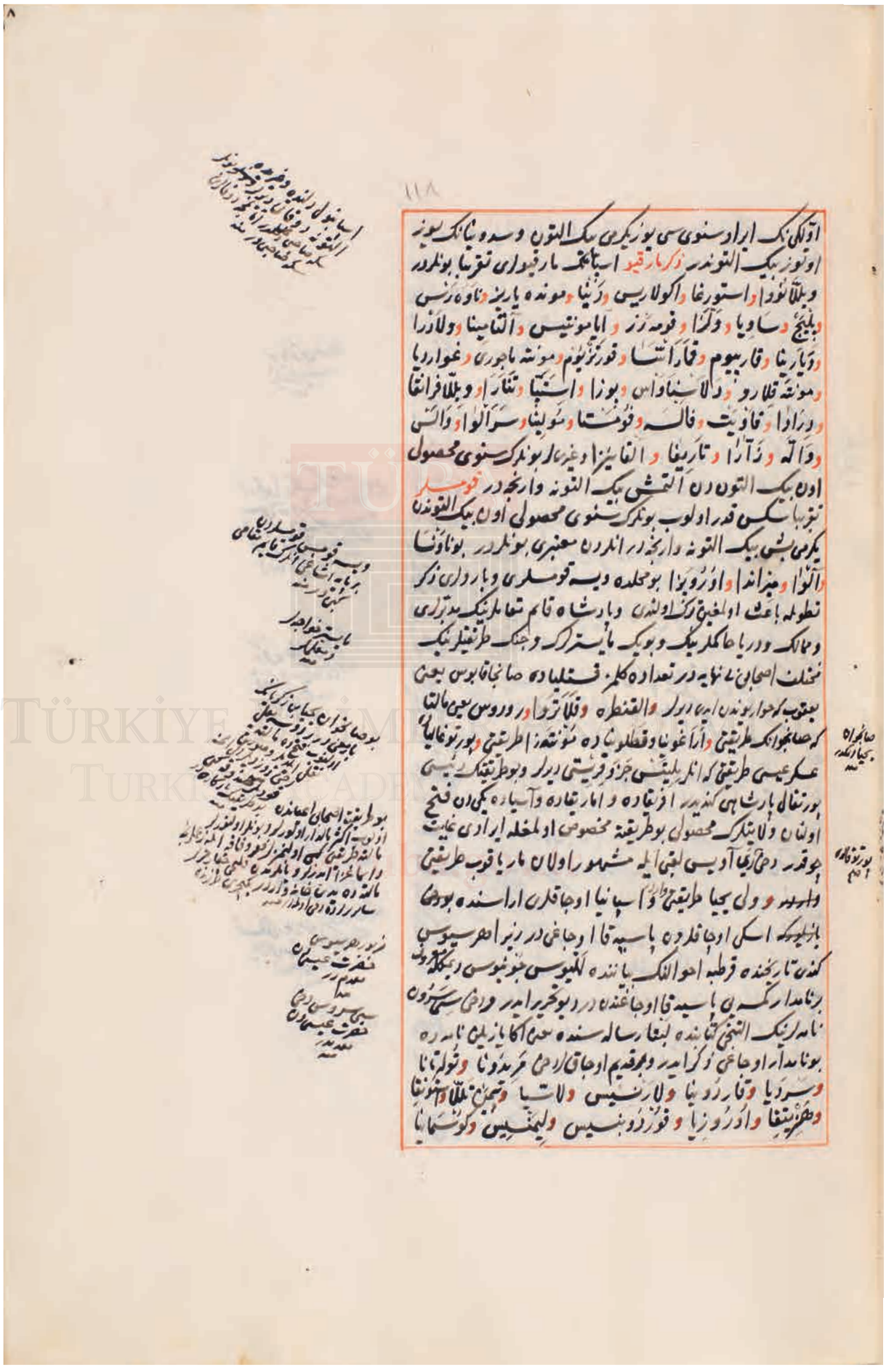

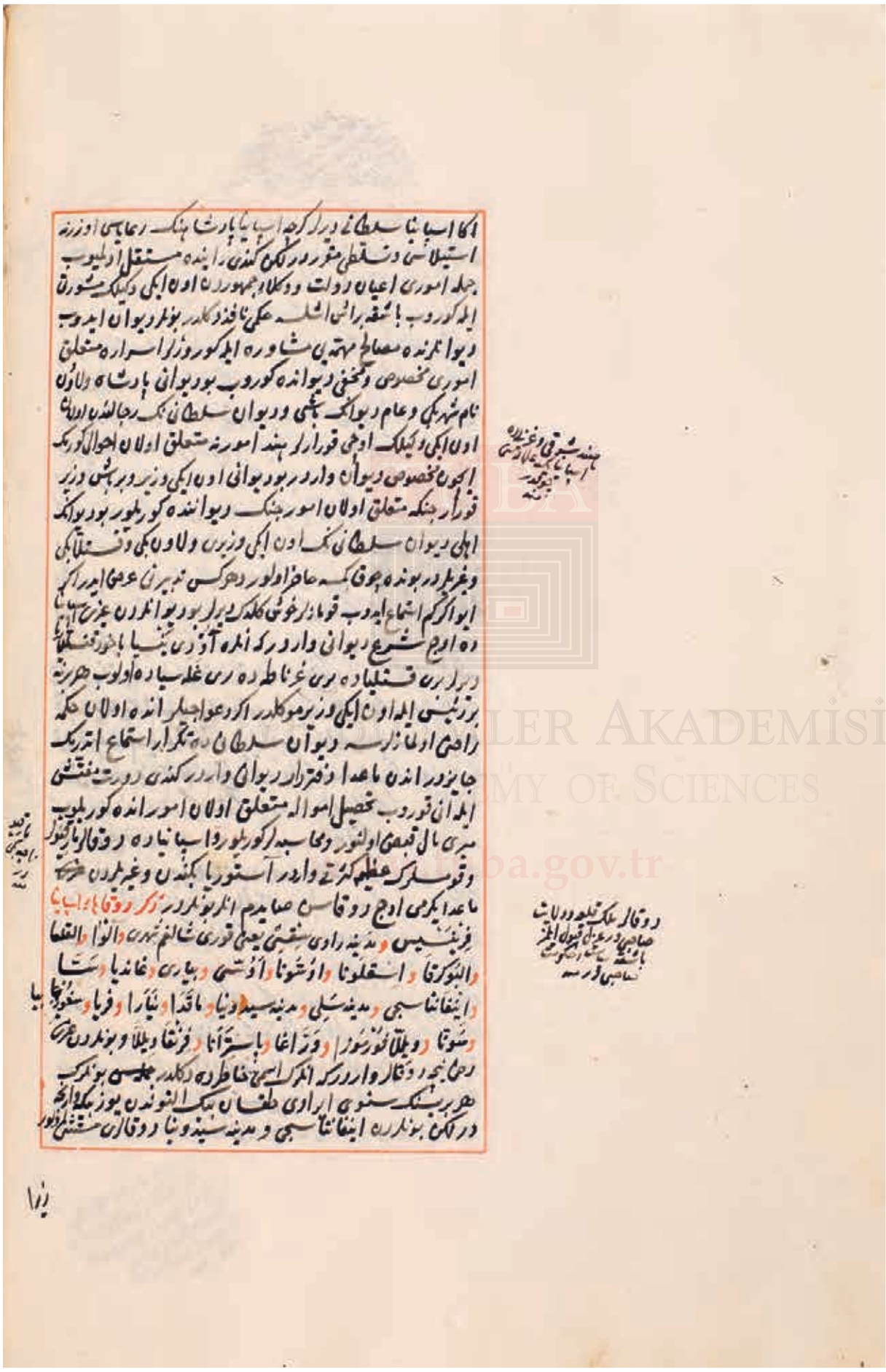

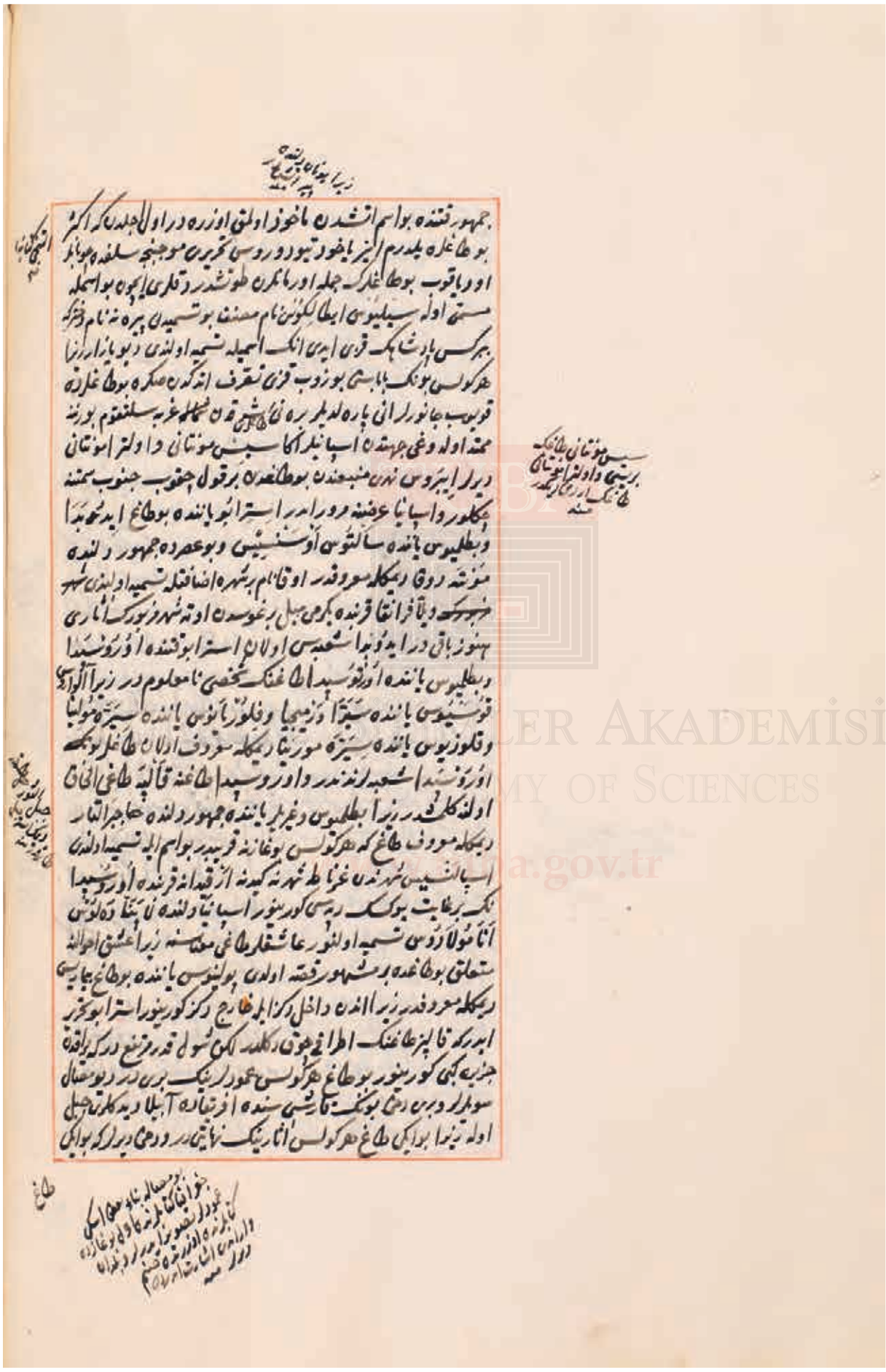

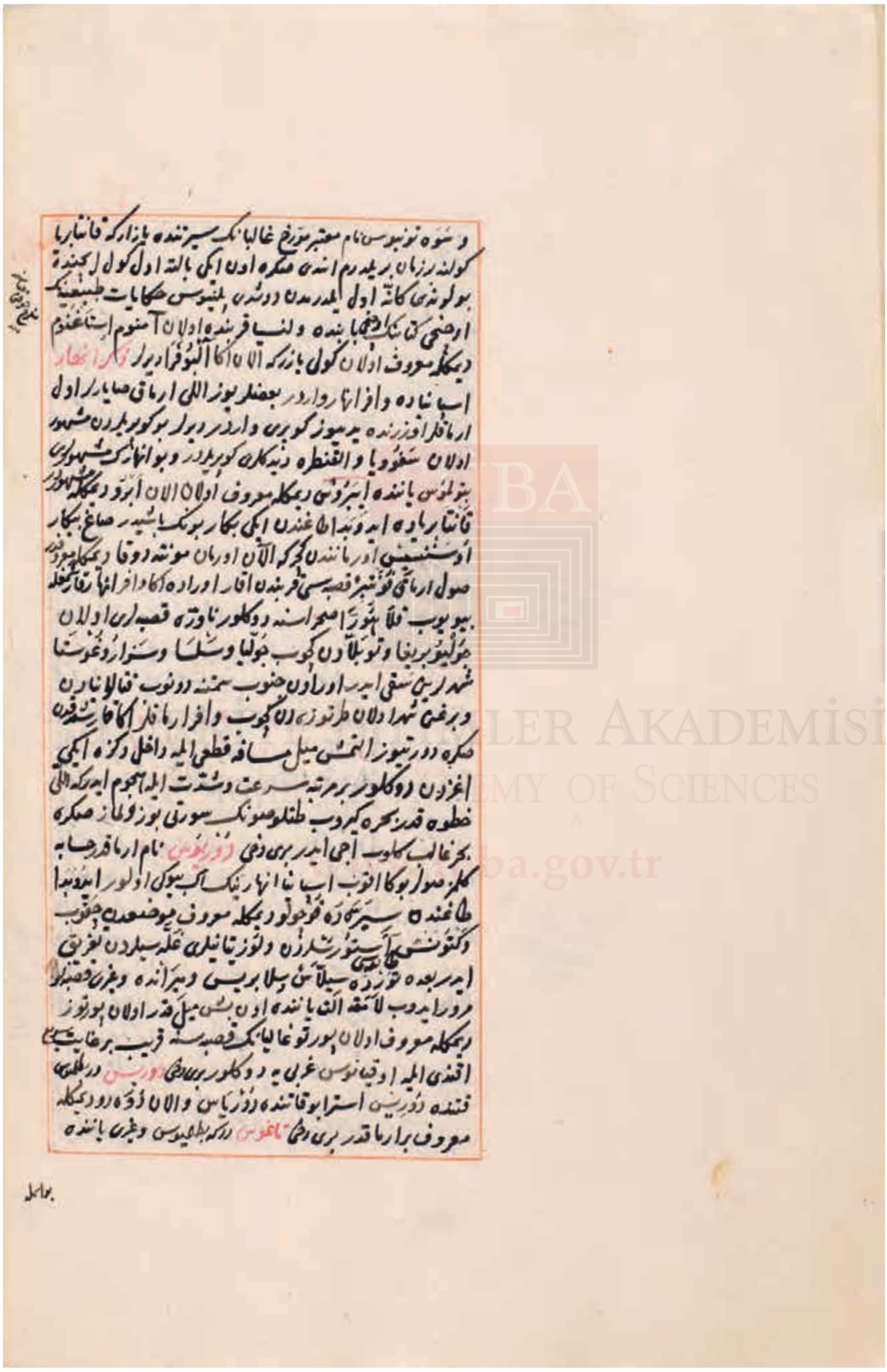

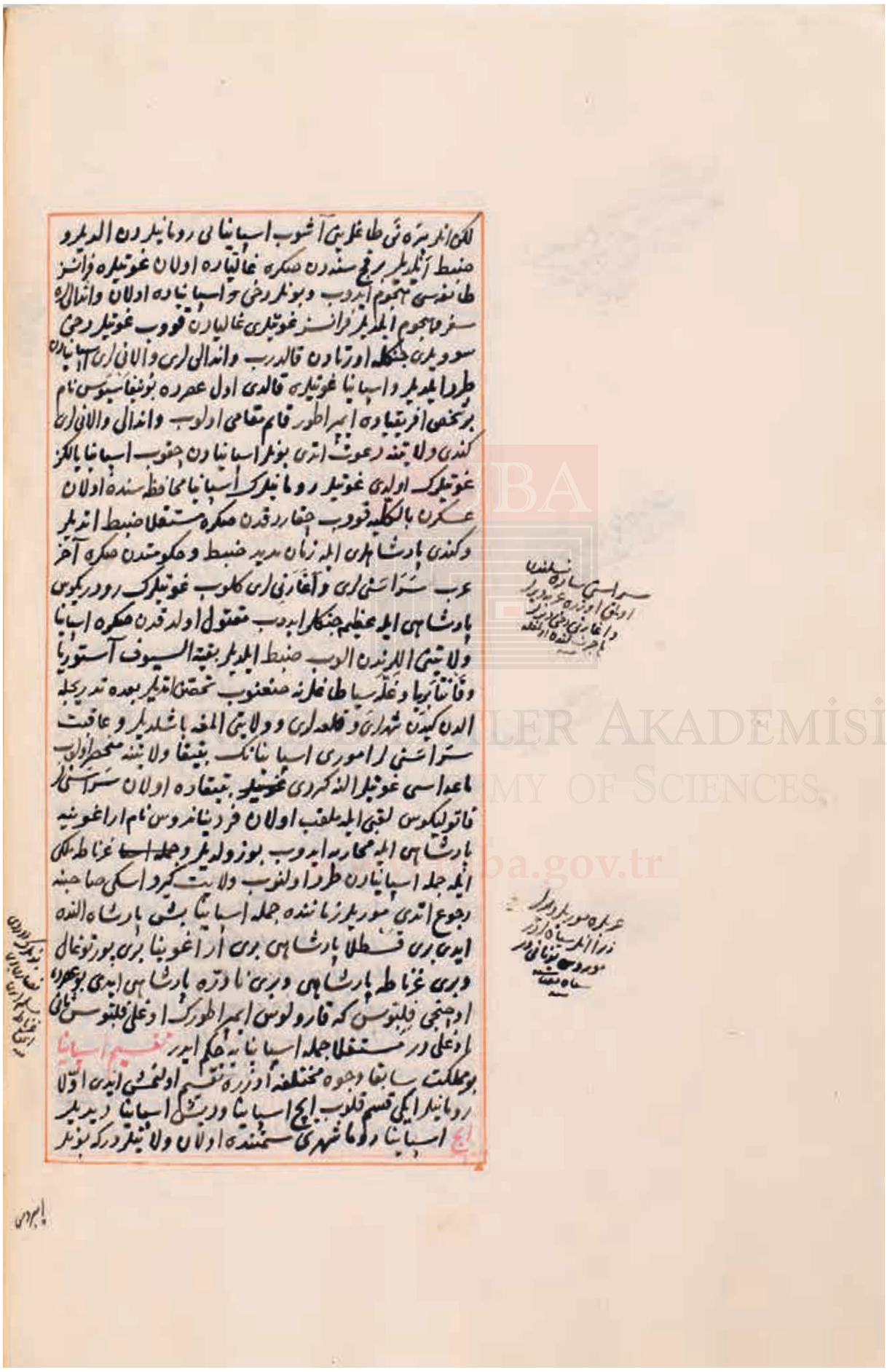

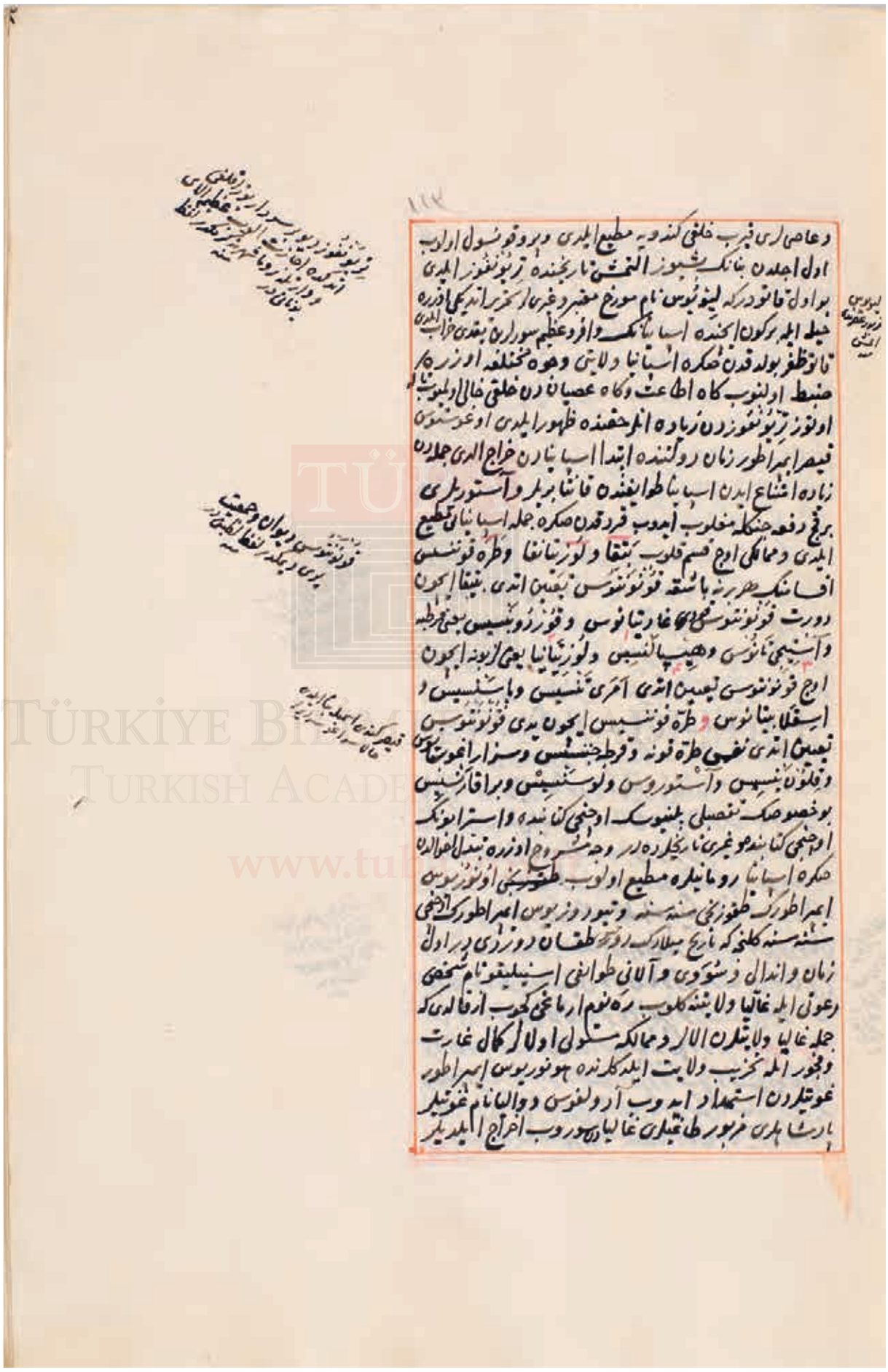

اولنوب انده وافر فتوحات اتدی و فرنسه قونسلوسی روما ورزاسندن
کونتوس وسسیلیوس ومتلیوس وللیوس وتوربوس قبلو
نام وزرگ زمان وزارتلرنده روما بناسندن صکره تاریخ بنا
تک بشیوز قرق ایکی سالنده اسپانیا ده بر ولایت و بر حکومت
پیدا ایلدی واندہ حاکم اولدی وبو سیپیو کنتولا شهری اوراسنده کم
نوعمرده اندلوزیارن بقه واوبده نام قصبه موضعنده اولمق
ظن اولنور آسیتر وبال وماغون نام قرطاجنشین سورارین
بوزوب کراندکدن صکره سایر اسپانیا دیارندن سوروب
المری چغاردی وجمله اسپانیا یه مستولی اولدی و بلاد اجرید
پادشاهی سیفاق ایله بارشوب صلح ایلدی برزماندن صکره
اسپانیه لوعاصی اولوب اطاعتدن چقدیلر لکن حزب شمشیر ایله
کیروتسخیر ایلدی ومانا نام مازه زولی طائفه سنکیاپادشاهی
ایله وغازه نوفی ایله عهد ایدوب للیوس کنتولوس وللیوس
مانلیا آسیدونوس نام کمسه لری اسپانیا یه والی قلوب کندی رومایه
رجوع ایلدی و بوسیپیودن صکره للیوس فولزیوس کنتولوس
پروقونسول یعنی وزیرک قایم مقامی اسپانیانی ضبط ایلدی
حسن تدبیر ایله ولایتی تسخیر ایدوب اعدا اسنه غالب کلدی
دیوز افلغی اتمکله الای ایله روما شهرنه کرمکه اجازت الوب
تاریخ بنانک بشیوز الی طقوزنده عظیم احتشام ودار ایله
رومایه وارمدی اوج بیلدن صکره قایوس فولزیوس سسکوس
وسیتوسیوس رفوس وزارتلرنده اسپانیا ولایتی کیدیه
اولنوب حدودی تعیین قلندی واندہ ایکی یکی یره نور
ارسال اولندی وقایوس سنپرونیوس تورتا نوس لج
اسپانیایه ومارکوس هلوبوس بلازیوز دیکی اسپانیایه
حاکم ووالی نصب اولندی ایکی یل کچه مرور ایدوب اسپانیاده
عظیم فتنه لر قوپدی نوز بروسوزار وعسکر ارسال لازم کلدی
مارکوس بوریسیوس قانو وزیر دیکی اسپانیایه کوندریلوب
ایبور یاده که الان آمپوریا دیمکله معروف ولایتده مزبور مارکوس
بلاد مزبوره دن جنک وحربه اغاز ایدوب تسخیر ایدرک کیردی

قونسولوس قایم مقام وزرادر

یره تور ضبطجی ووالی مغانه در لغظ لطینی در

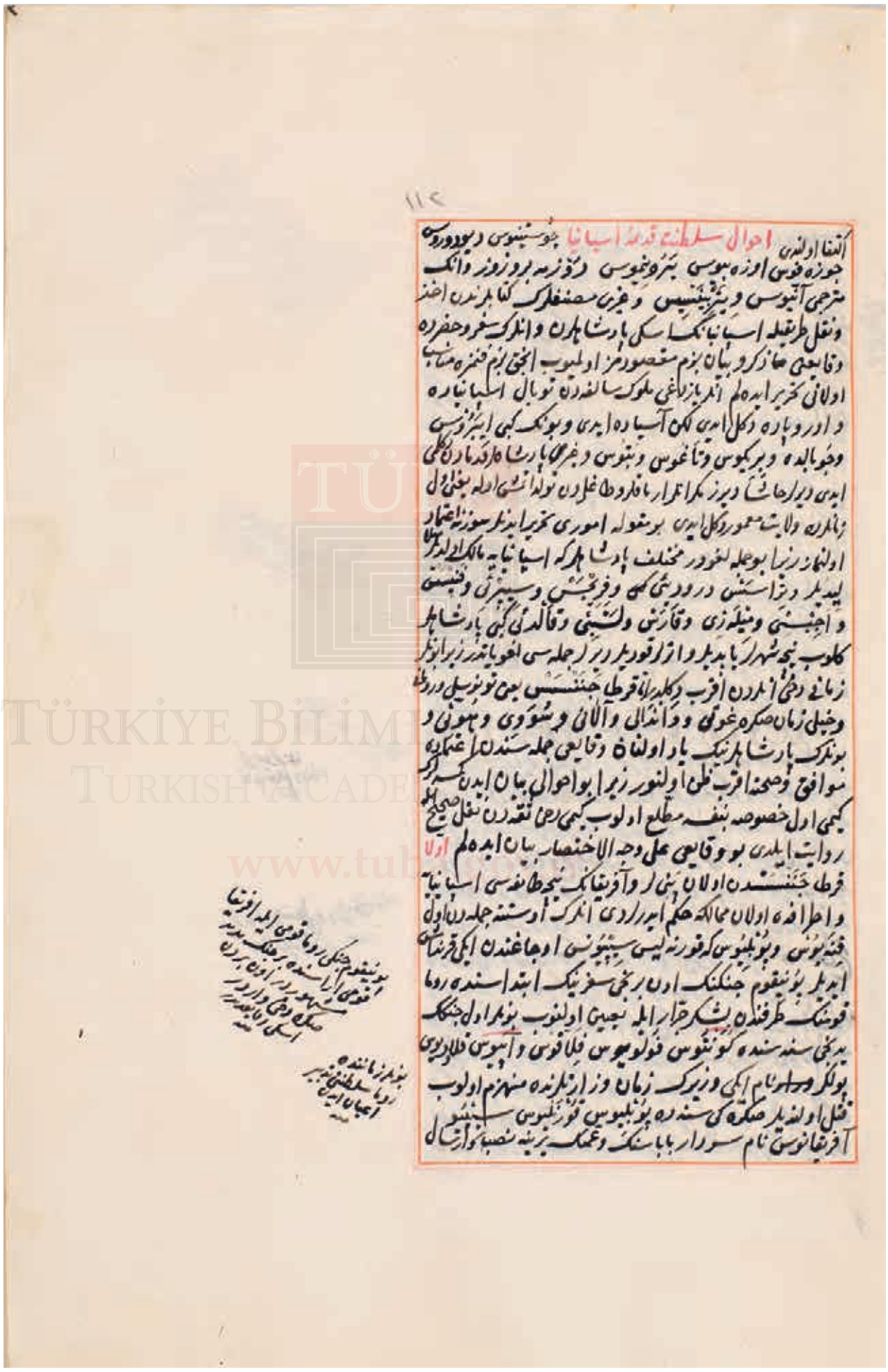

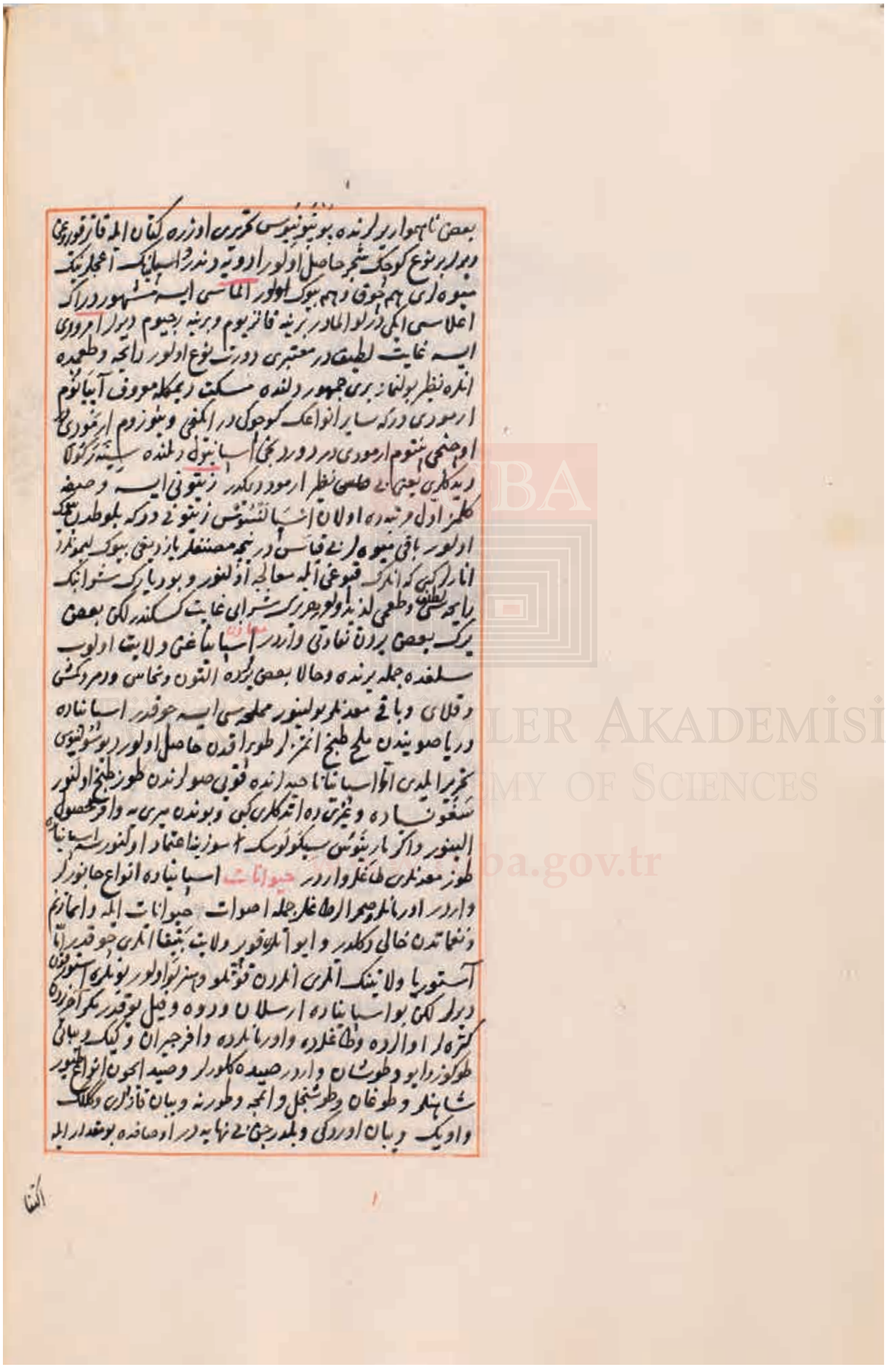

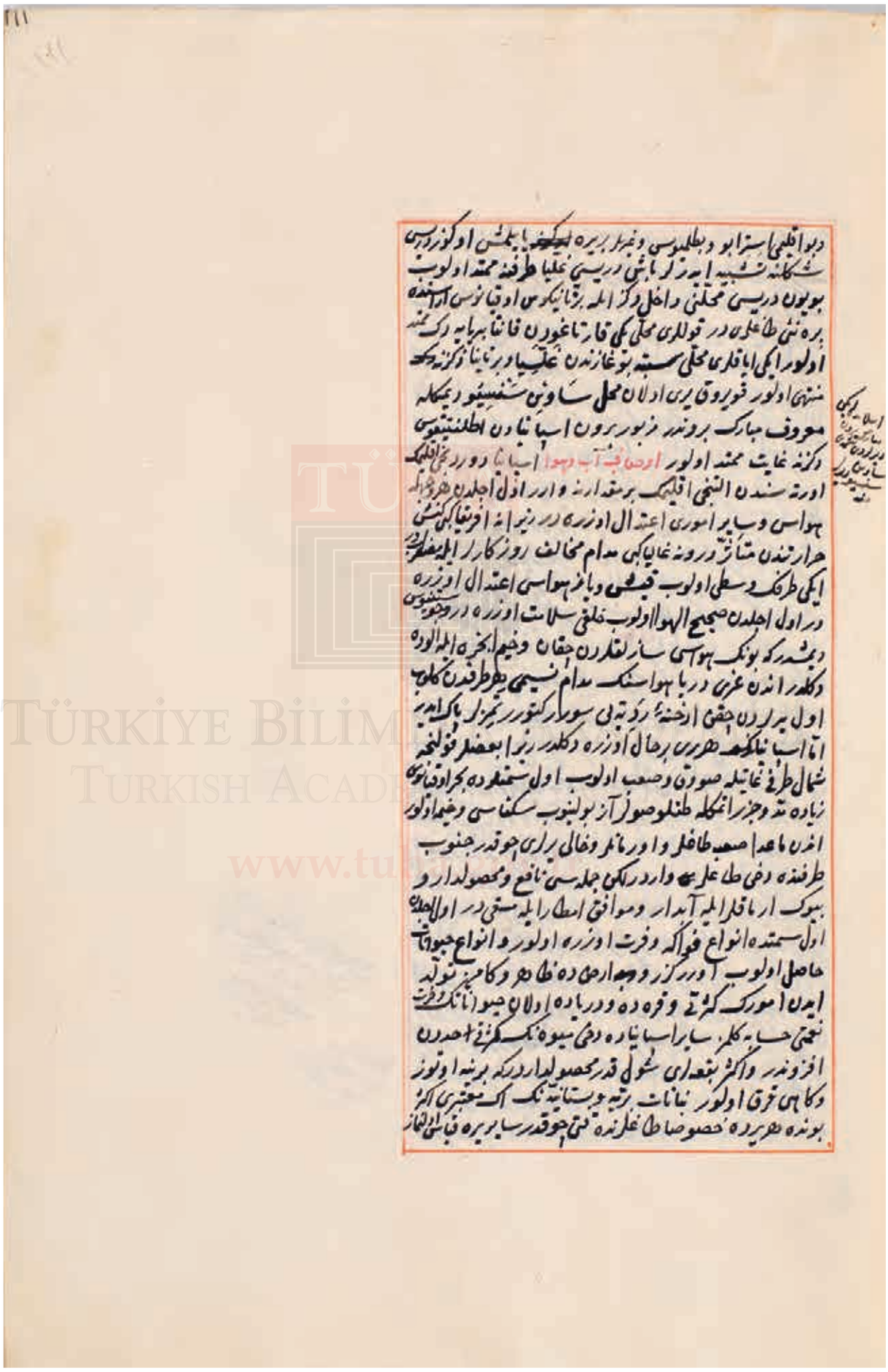

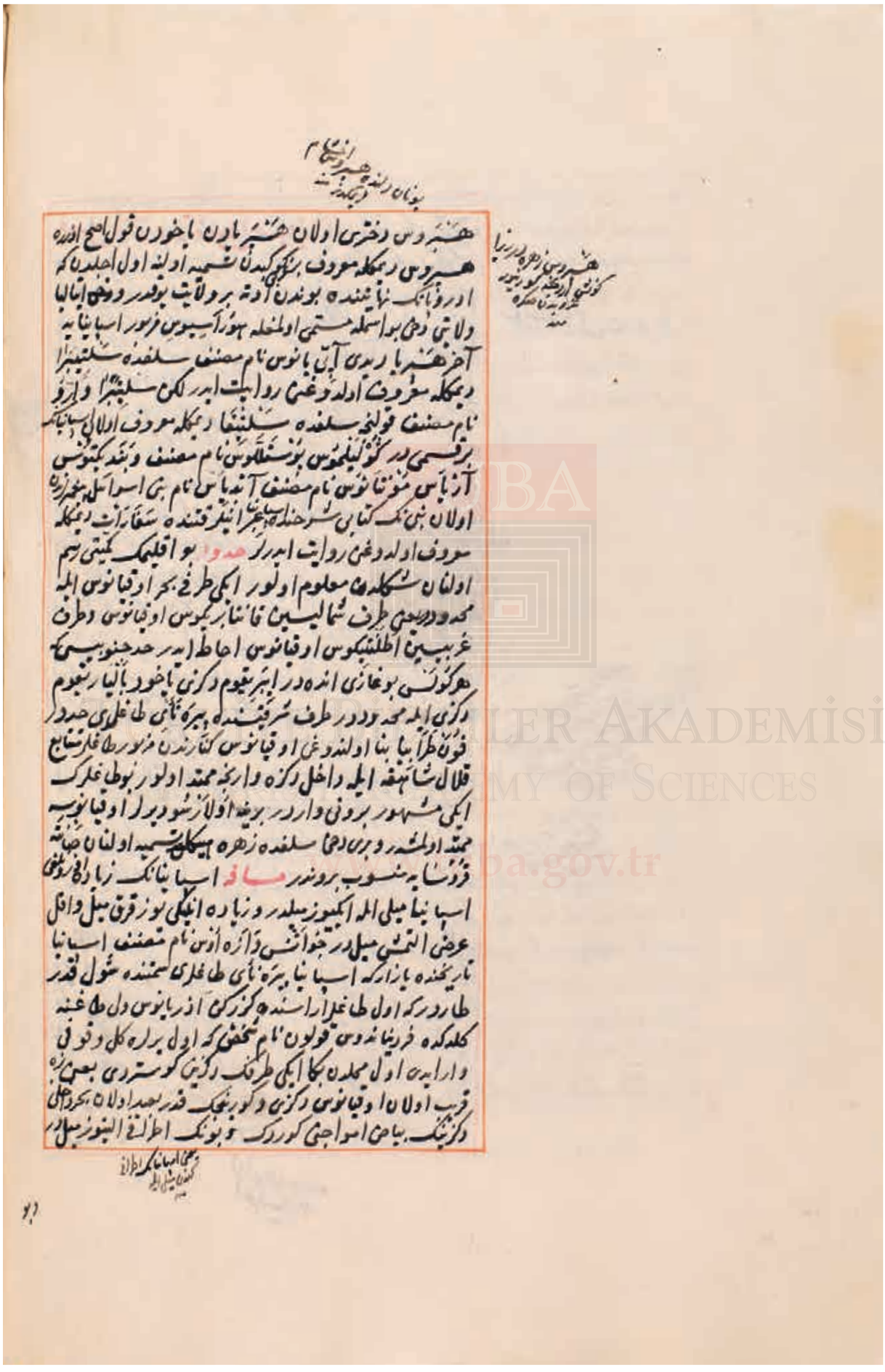

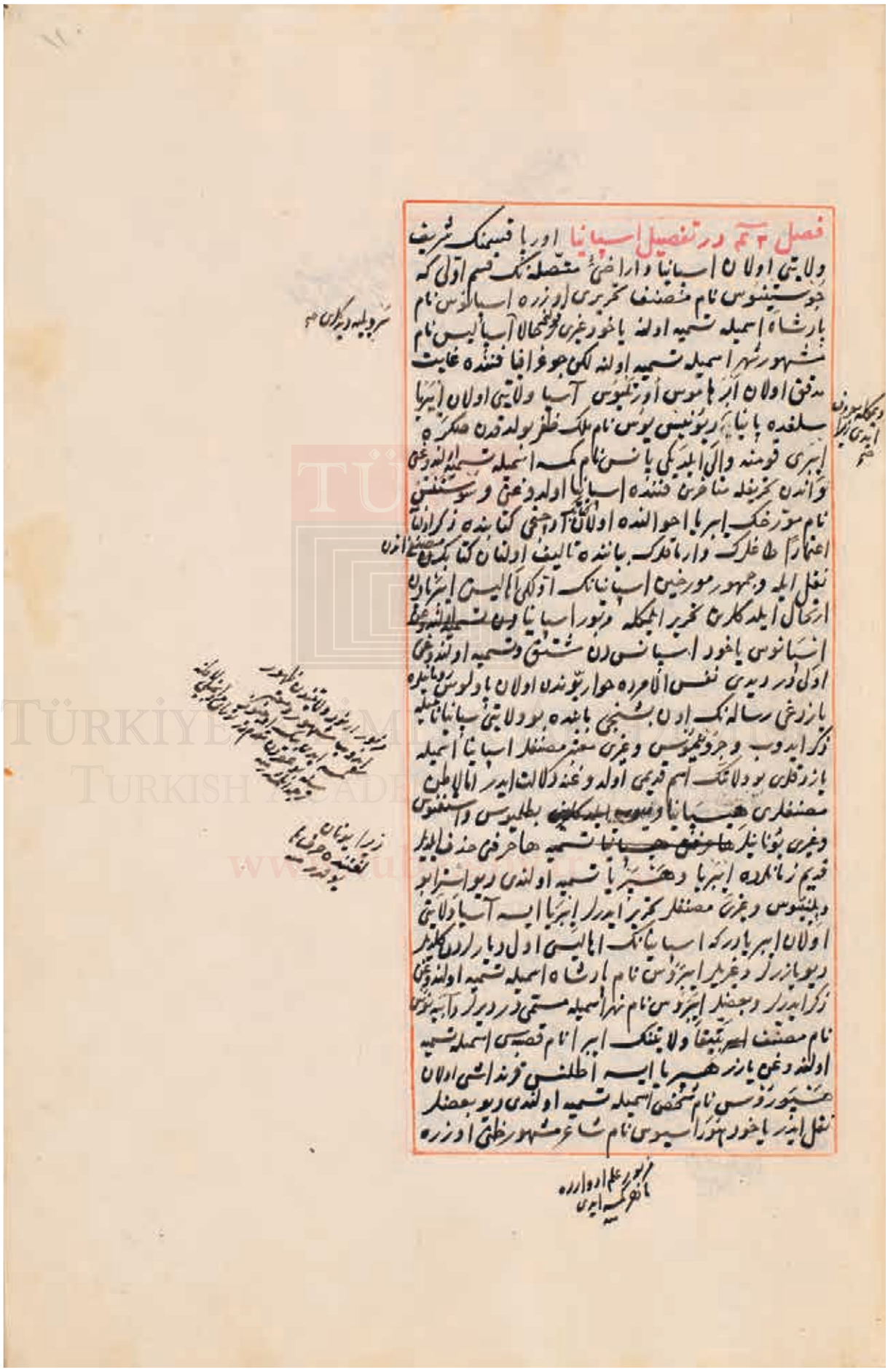

فصل سیم در تفصیل اسپانیا اوریا قسمنک شریف
ولایتی اولان اسپانیا واراضی متصلهٔ نک قسم اولی که
جوستینوس نام مصنف تحریری اوزره اسپانوس نام
پارشاه اسمیله تسمیه اولنه یاخود غیری تحقیقاً آسپانیس نام
مشهور شهر اسمیله تسمیه اولنه لکن جوغرافیا فنده غایت
مدقق اولان ابرهانوس اورتلیوس آسیا ولایتی اولان ایبریا
سلفده یاپانلر ریوتیس یوس نام ملک ظفر بولدقدن صکره
ایبری قومنه والی ایدیکی یانسنه نام کمسه اسمیله تسمیه اولنه وغیری
واندن تحریفله صانمغین فنده اسپانیا اولدیغی و سوستینس
نام مورخ ایبریا احوالنده اولان آدمجی کتابنده ذکر اولنان
اعتمادلی ملاذلک واراملک یازانده تالیف اولنان کتابنک مصنفی اولان
نقل ایله وجمهور مورخین اسپانیانک آدکی آمالیس ایبریادن
ارتحال ایلدکلرنی تحریر ایلمکله مزبور اسپانیا دن تسمیه اولنمغه
اسپانوس یاخود اسپانس دن مشتق وتسمیه اولندیغی
اولی ذکر ایدیلن نفس الامره موافق اولان یادلوس دیانیوده
یازدیغی رسالهنک اون بشنجی بانده بولنان اسپانیا نامیله
ذکر ایدوب وجروتیوس وغیری معتبر مصنفلر اسپانیا اسمیله
یازدقلری بولنمغله اسم قدیمی اولدیغنه دلالت ایدر اما ایبریا
مصنفلری هیسپانیا ویوسیبیوس بطلیوس واستفنوس
وغیری یونانیلر هسپانیا تسمیه هاجرفی حذف ایدیلر
قدیم زمانلرده ایبریا وهسپریا تسمیه اولندیغی ریوسیزایبر
دیلیوس وغیری مصنفلر تحریر ایدرلر ایبریا ایسه آسیا ولایتی
اولان ایبریا یاردکه اسپانیانک امالیسی اول دیارلرده کلیدیر
ریوبازرلر وغیریلر ایبروس نام پارشاه اسمیله تسمیه اولندیغی
ذکر ایدرلر وبعضلر ایبروس نام نهر اسمیله مسمی زرد دیرلر وایبروس
نام مصنف ایبریقا ولایتنک ایبر انام قصبهسی اسمیله تسمیه
اولنه وغیری یازدهیریا ایسه اطلس فرزندلرندن اولان
هسپیروس نام شخص اسمیله تسمیه اولندیغی ریوبعضلر
نقل ایدر یاخود هسپرا سیروس نام شاعر مشهور ظلی اوزره

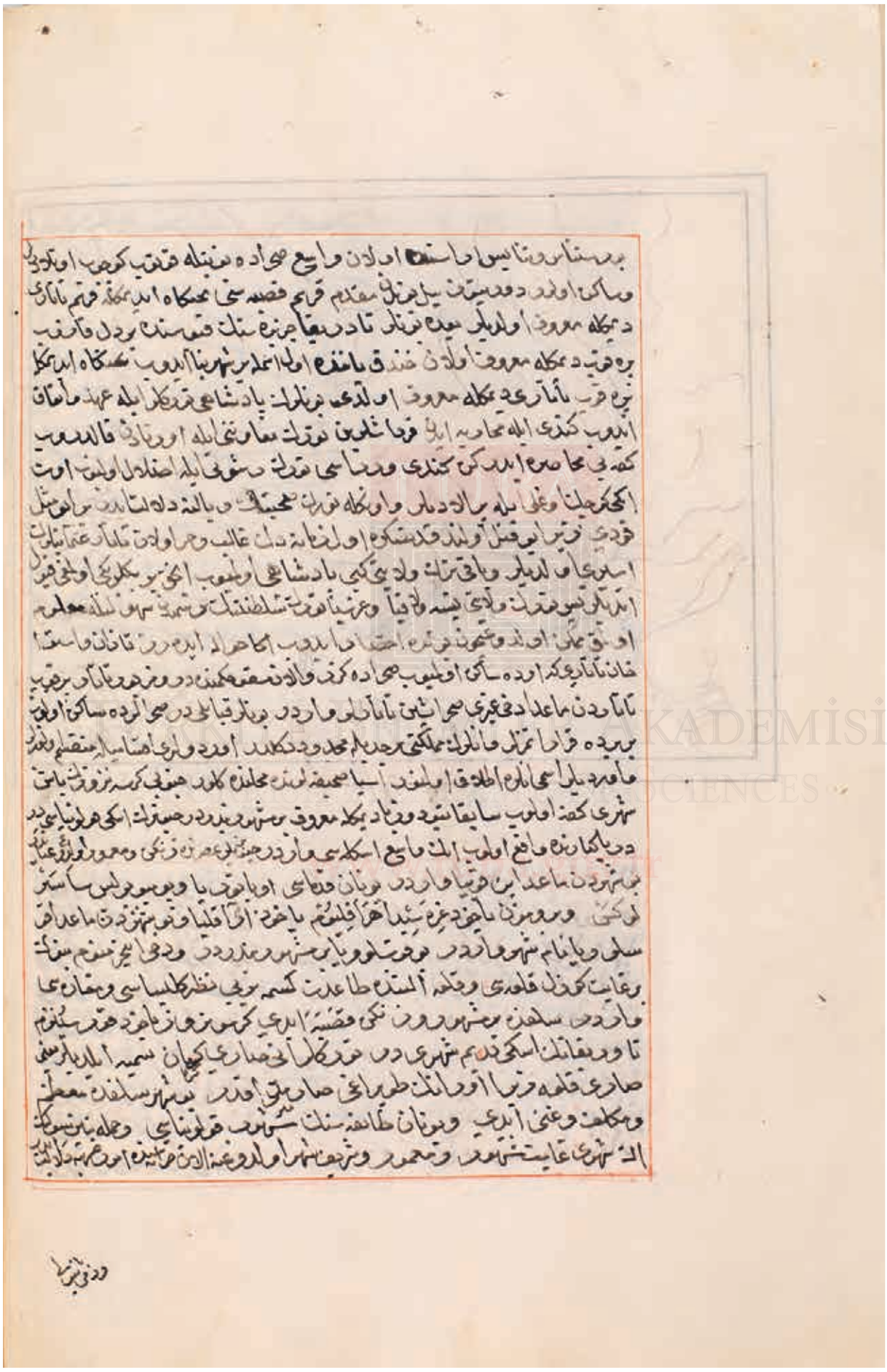

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TÜRKISH ACADEMY OF SCIENCES

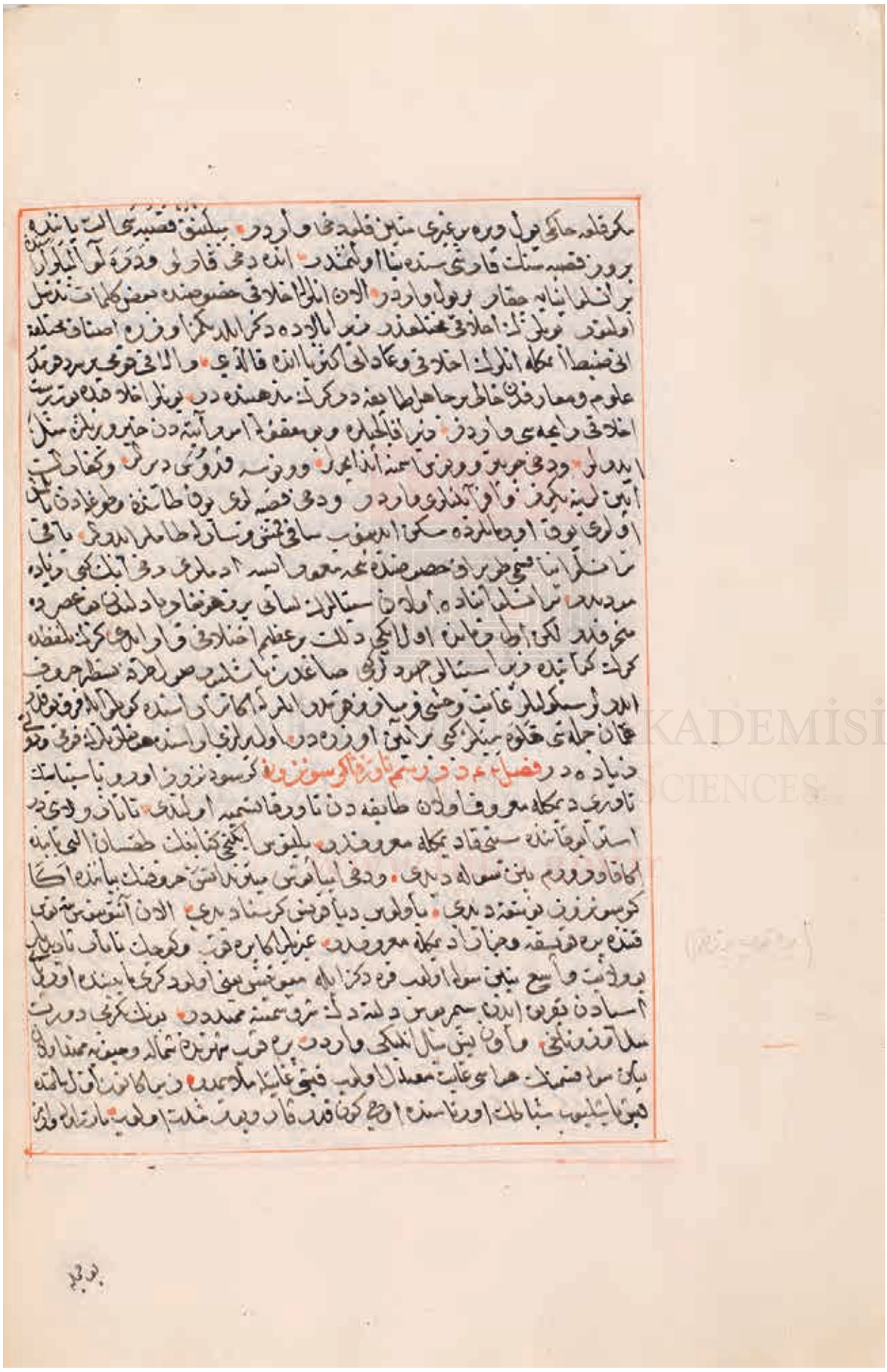

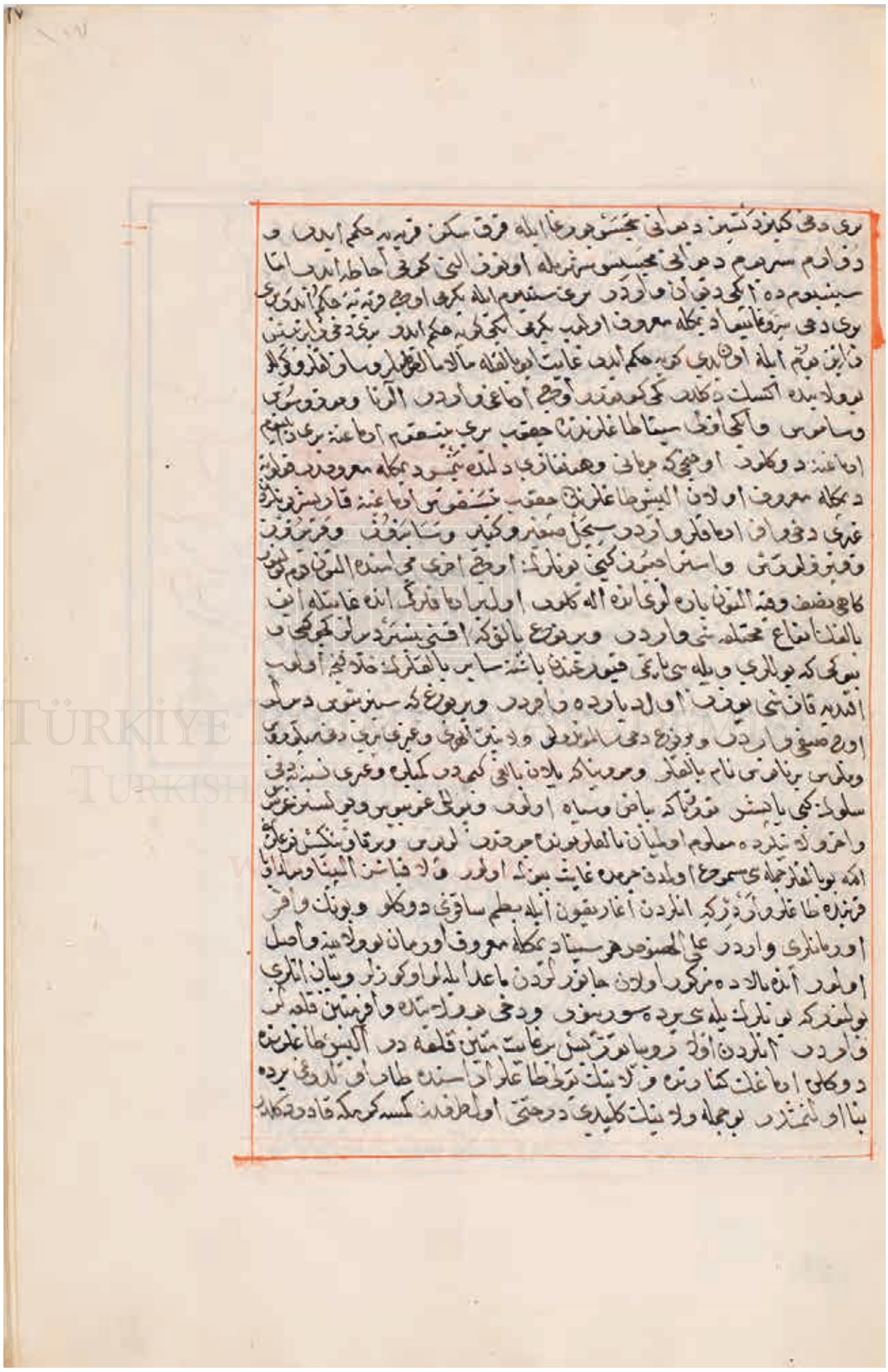

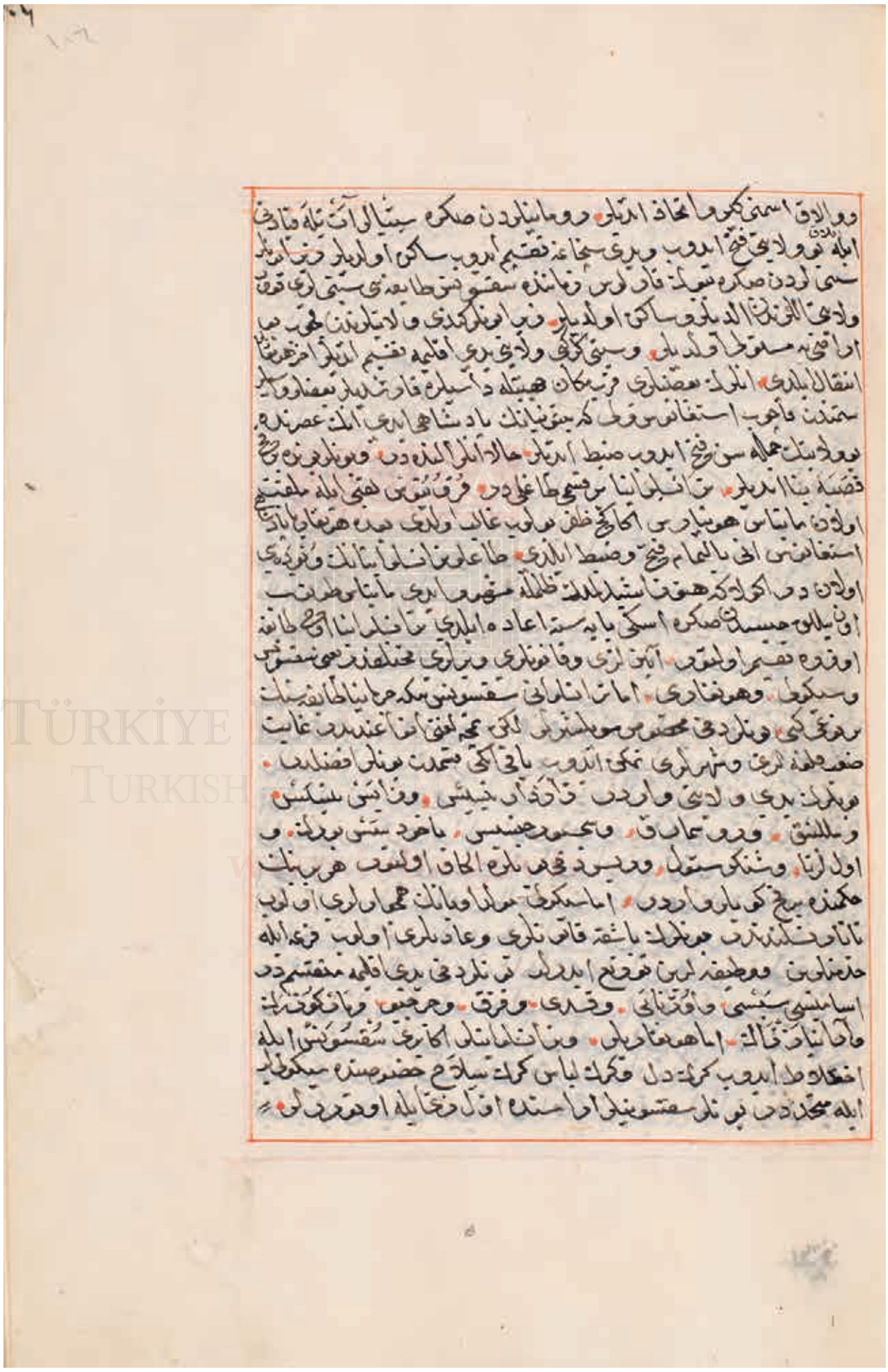

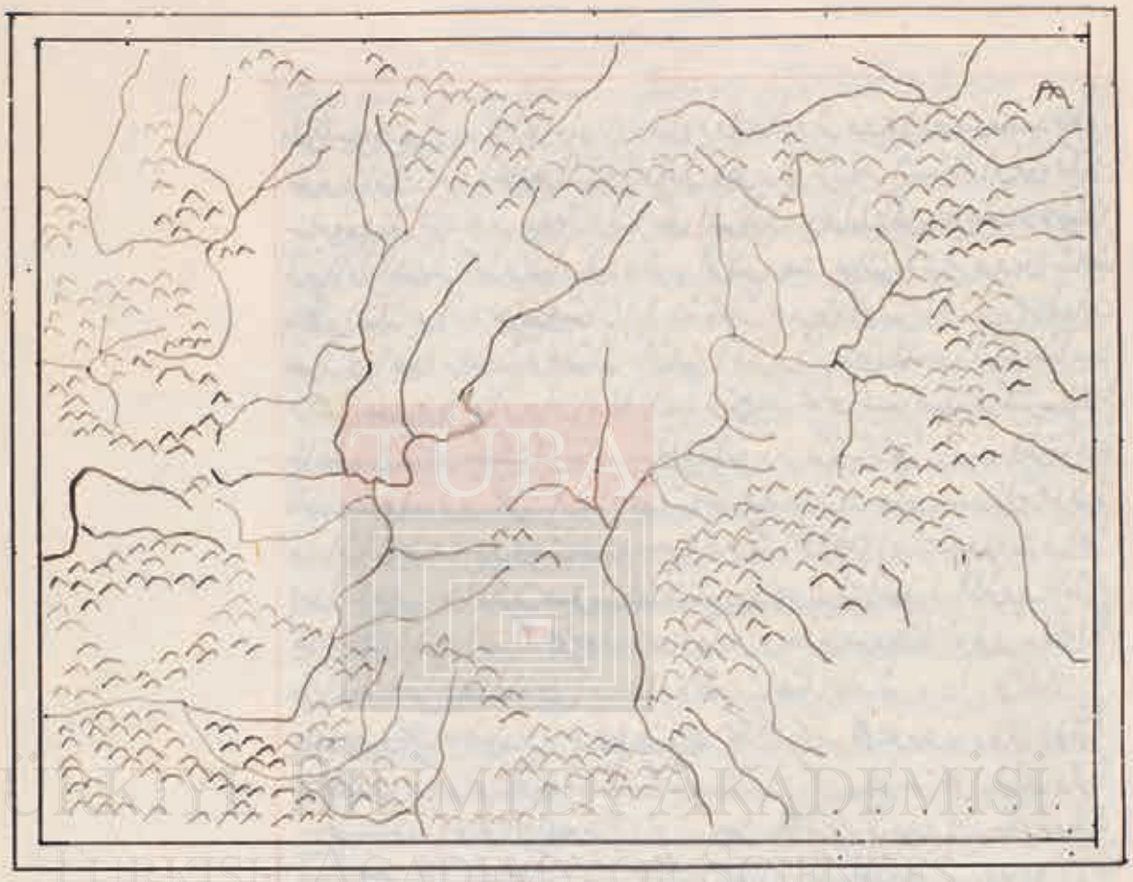

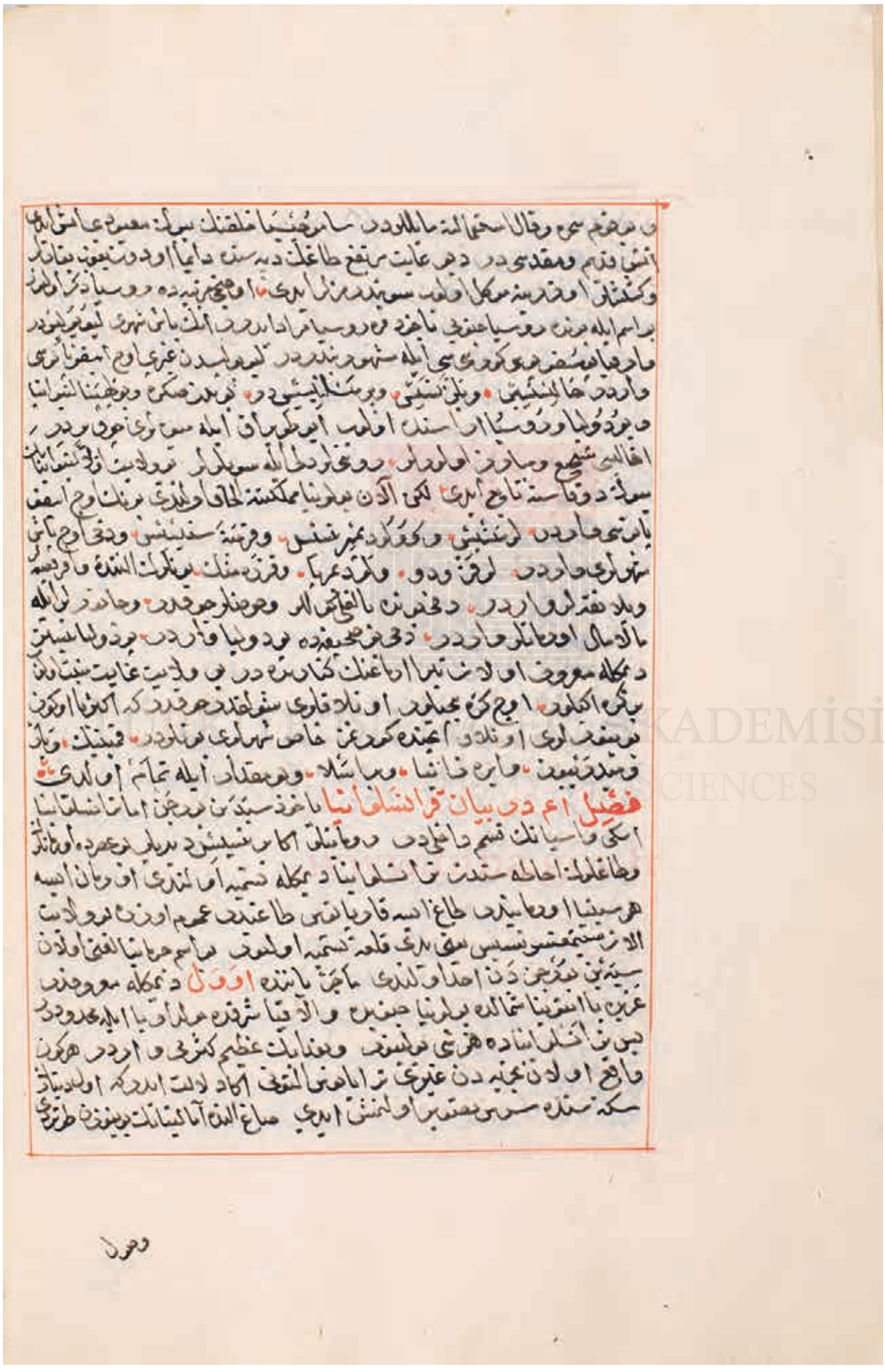

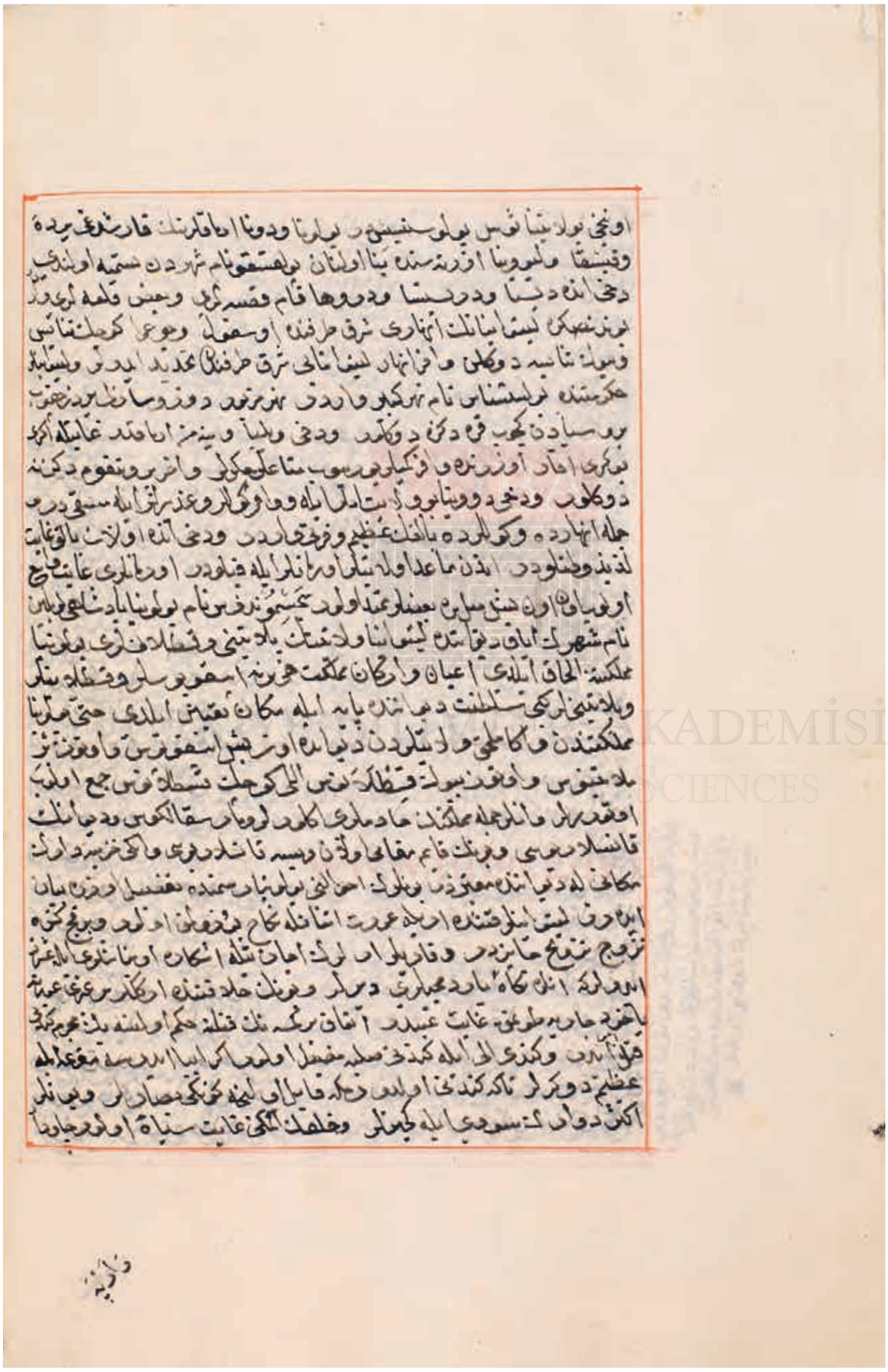

فصل ٤٩ در رسم لیتوانیا لیتوانیا دوقاتوسی ساموجیسیا روسیا
ووطهینیا بعضلر ظن ایدرکه لیتوانیا لیتوس لفظندن تسمیه اولندی لیتوس
ایسه شکارجیلر بوریسیدر ایکیخون که اول ولایتده شکار وافردر مانیازا
میقونام مصنف بو رأیی رد ایدوب لیتوانیانک وجه تسمیه سنده بر غیری رأی
یازار رومانیانک قسمه لرندن بعض ایتالیلر تالیا ولایتنی ترک ایدوب
لیتوانیا ولایتنه کلمکله اولا لیتوانیا ایتالیا دیمکله معروف اولدی بونده ساکن
اولان قومه ایتالیا دیرلردی بعده جویانلر آل حرفنی تقدیم ایدوب ولایته لیتالیا
وقومه لیتالیا دیدیلر بعده لیتوانیا قرینده اولان روسیه لر و پولونیلر زیاده
تحریف ایدوب بو آنه کلنجه ولایته لیتوانیا و ولایتلریه لیتوانی دیدیلر بو ولایت

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

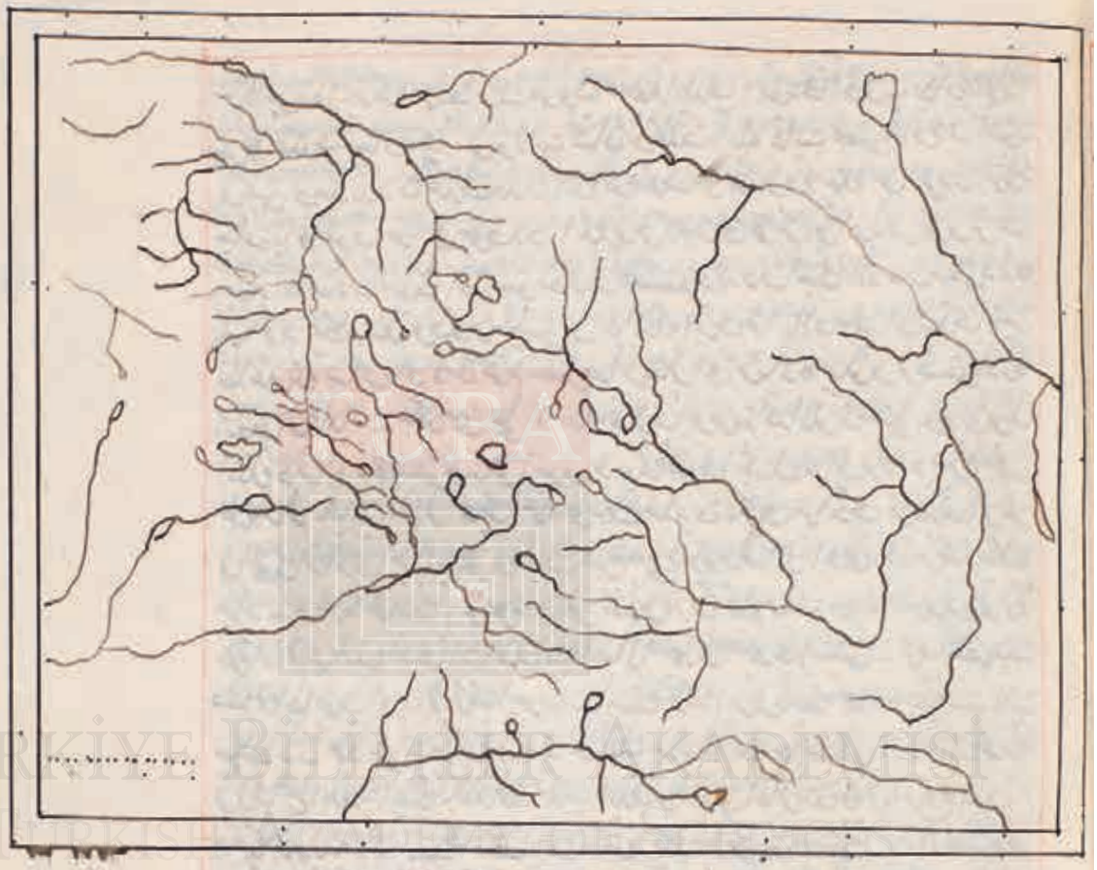

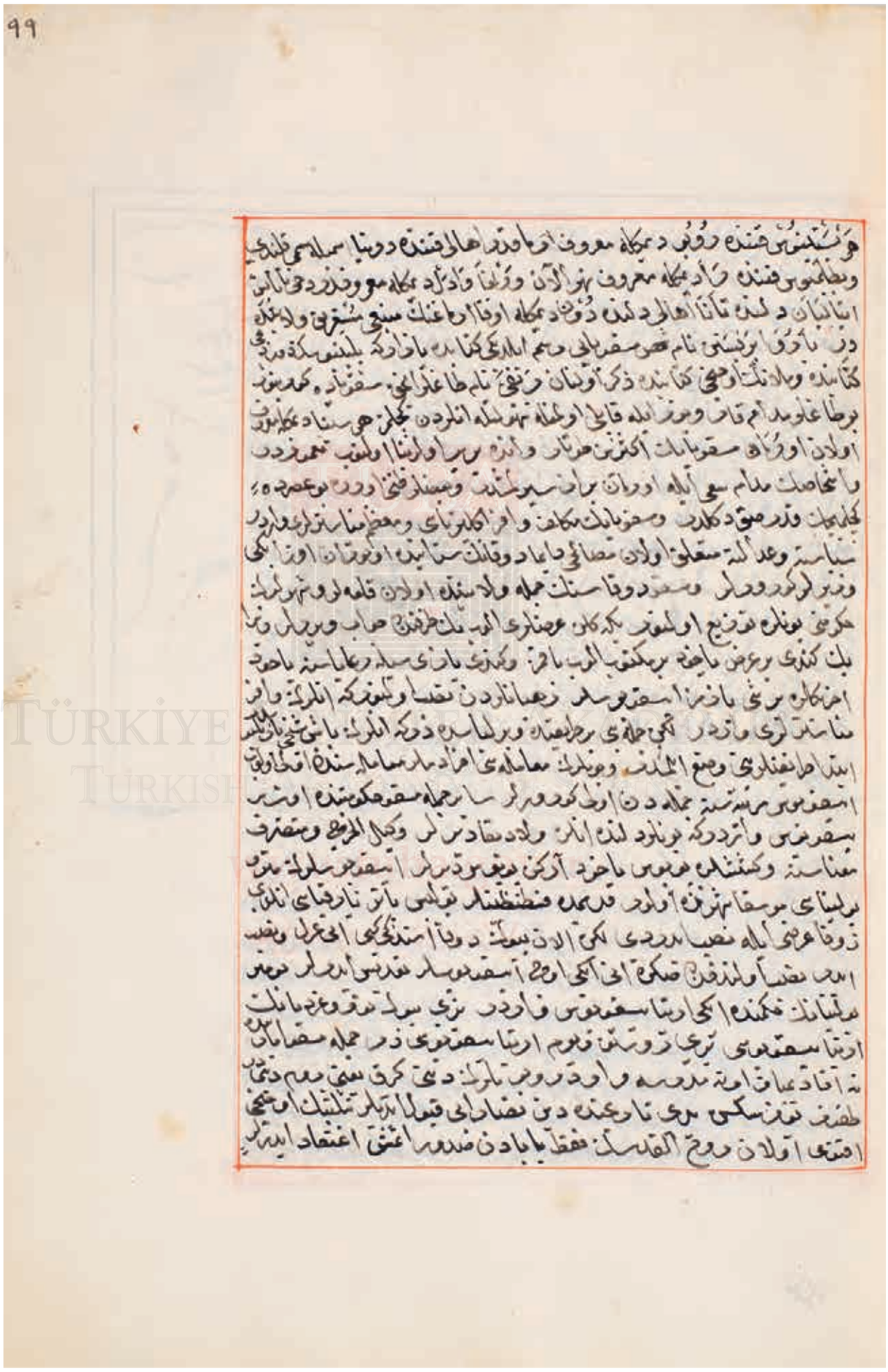

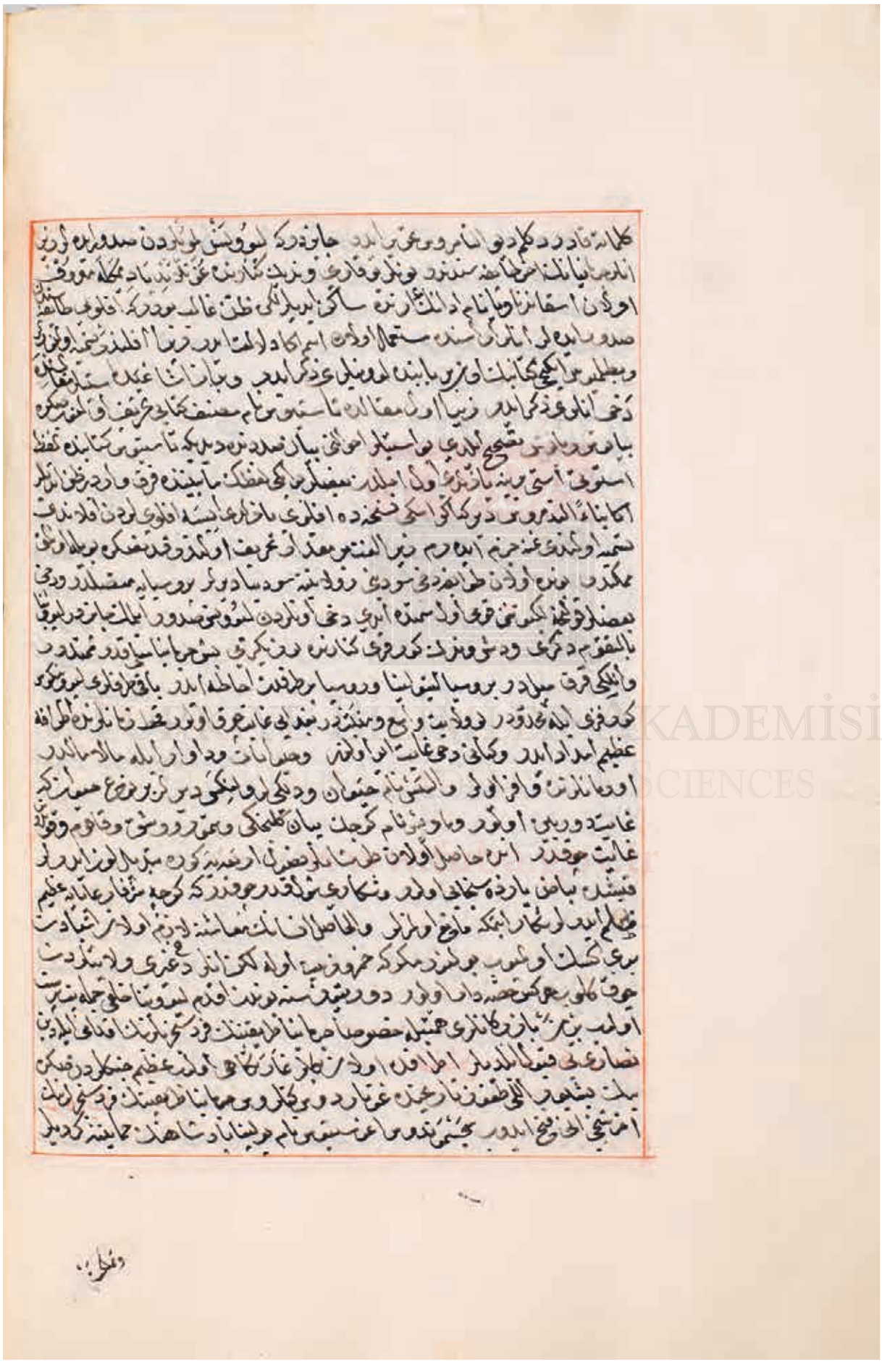

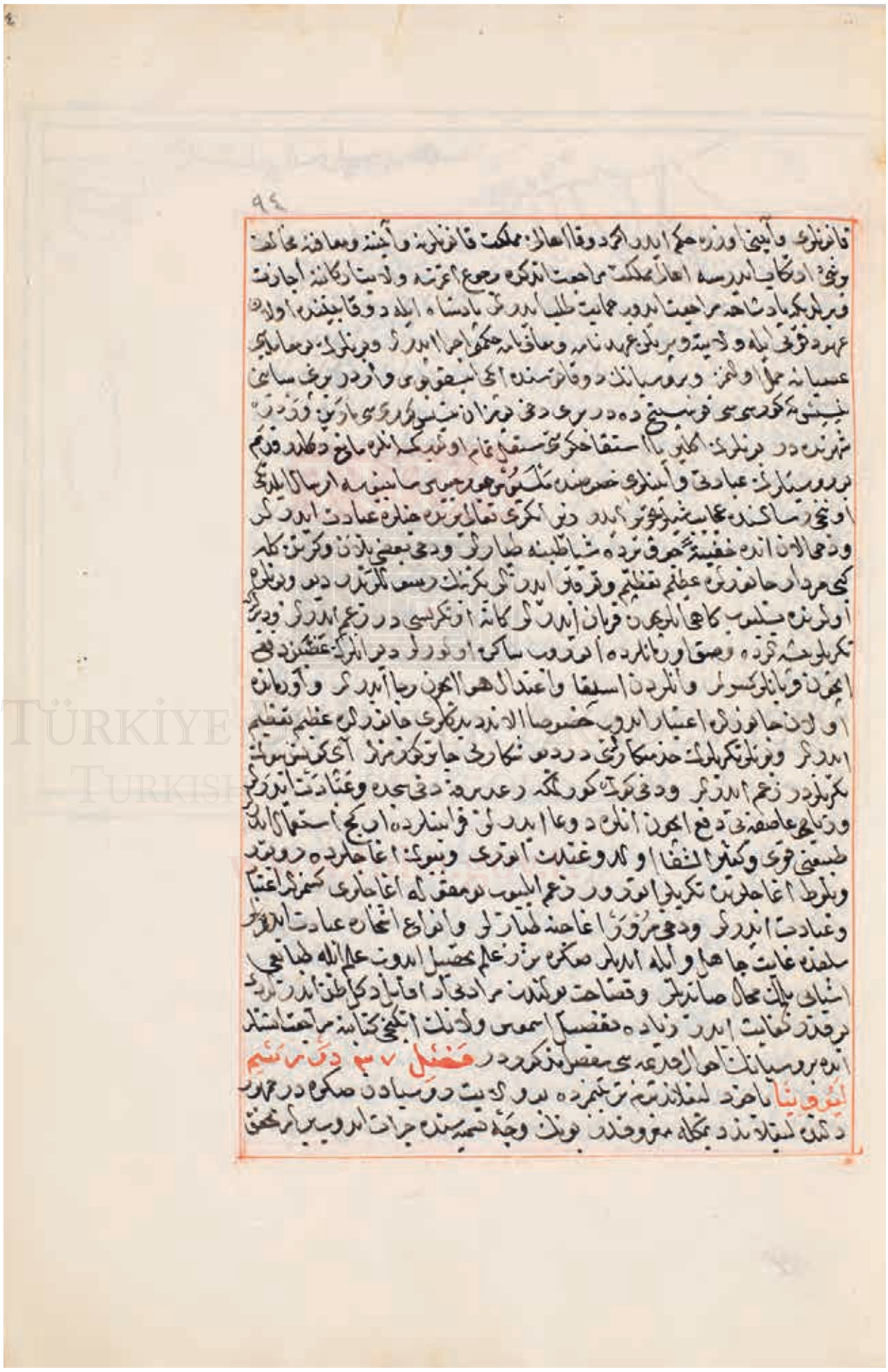

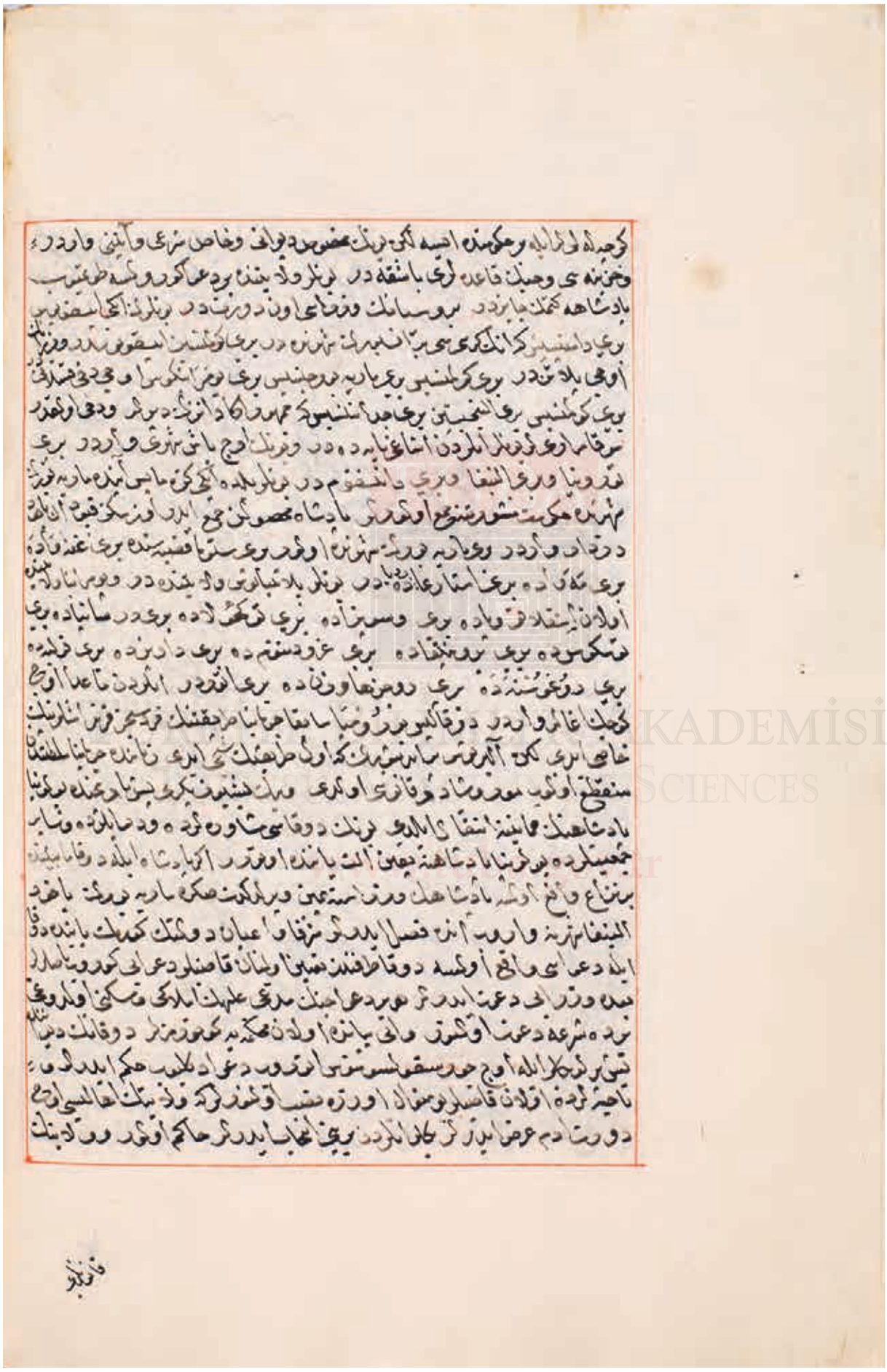

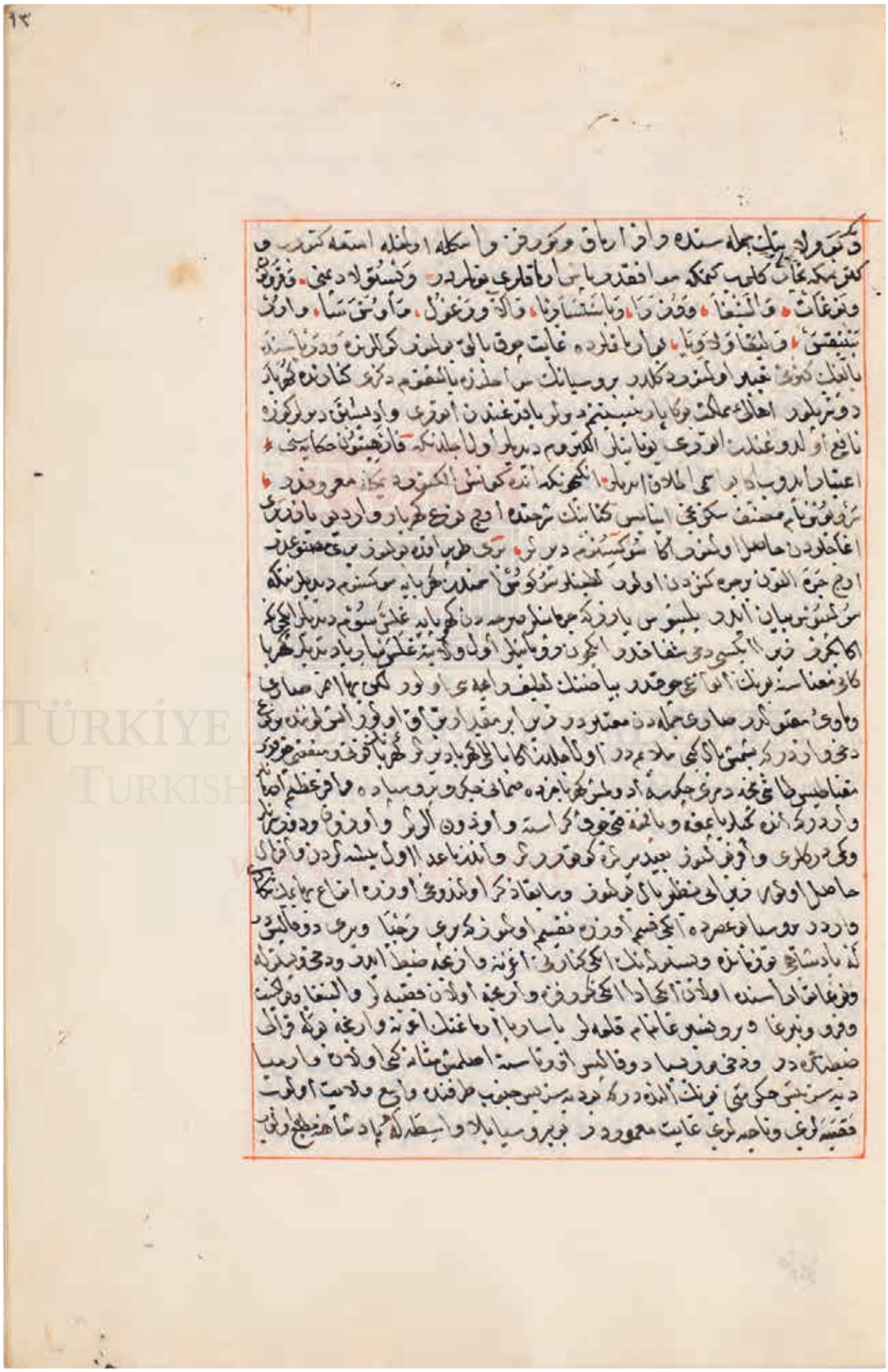

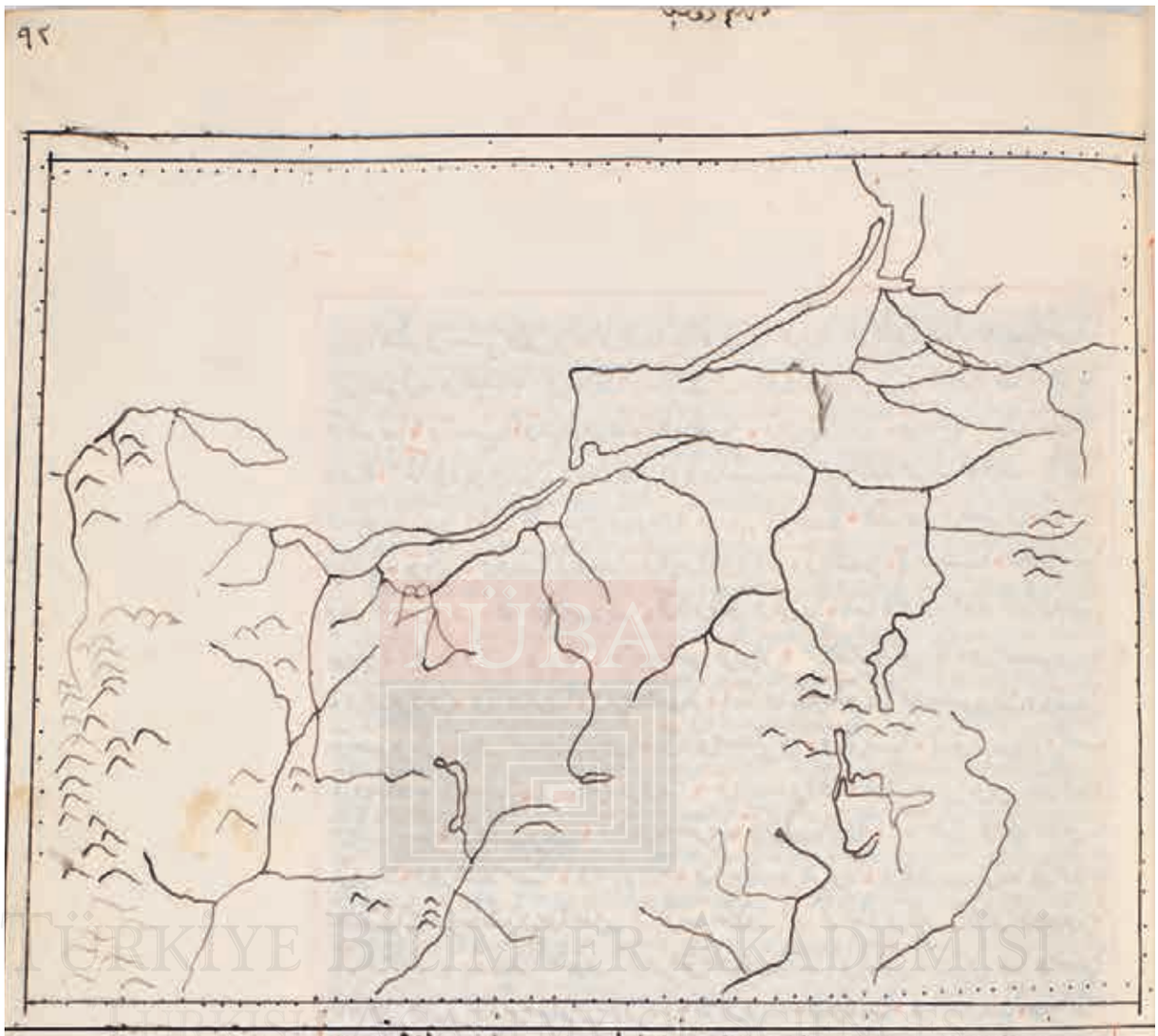

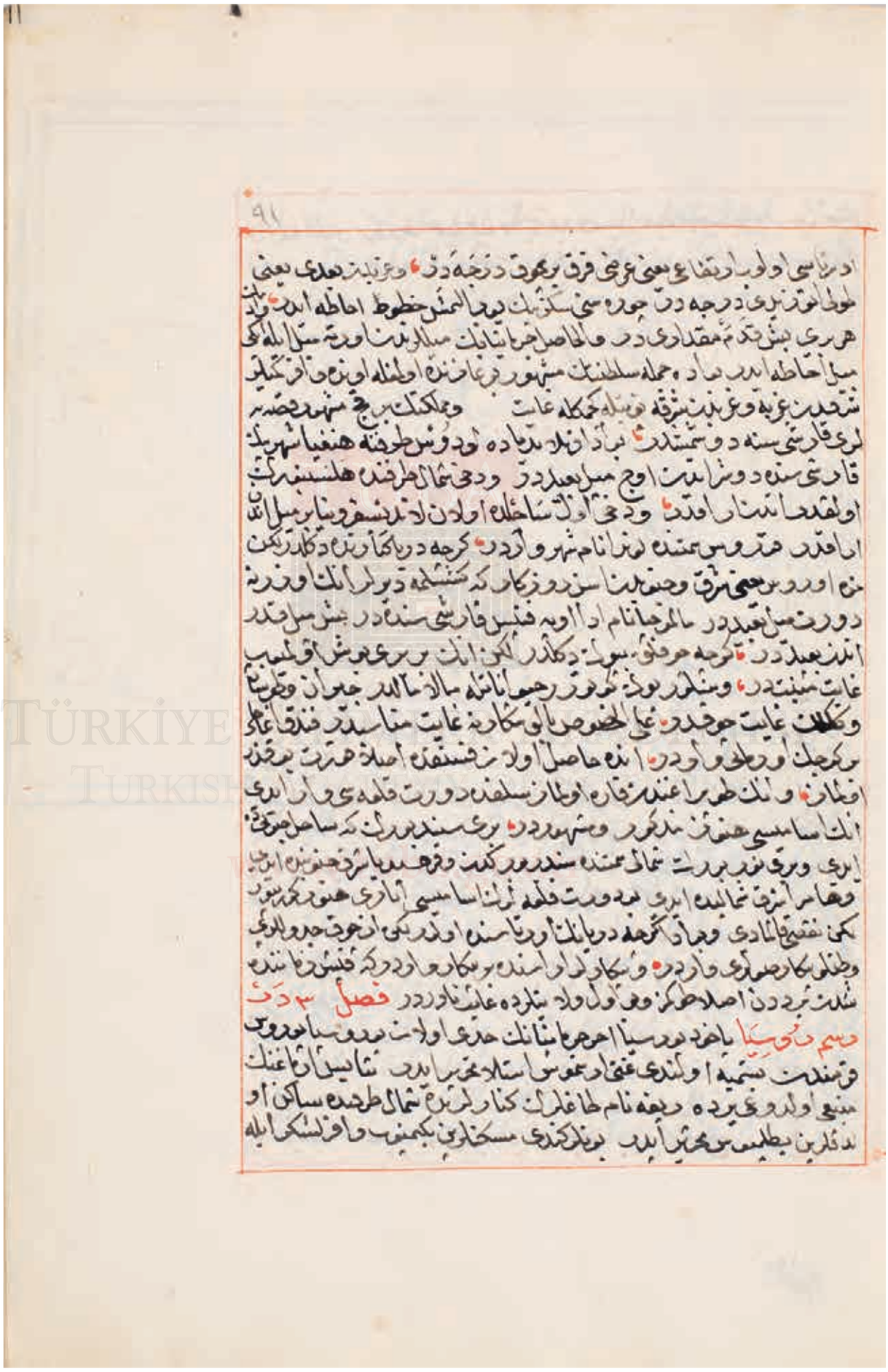

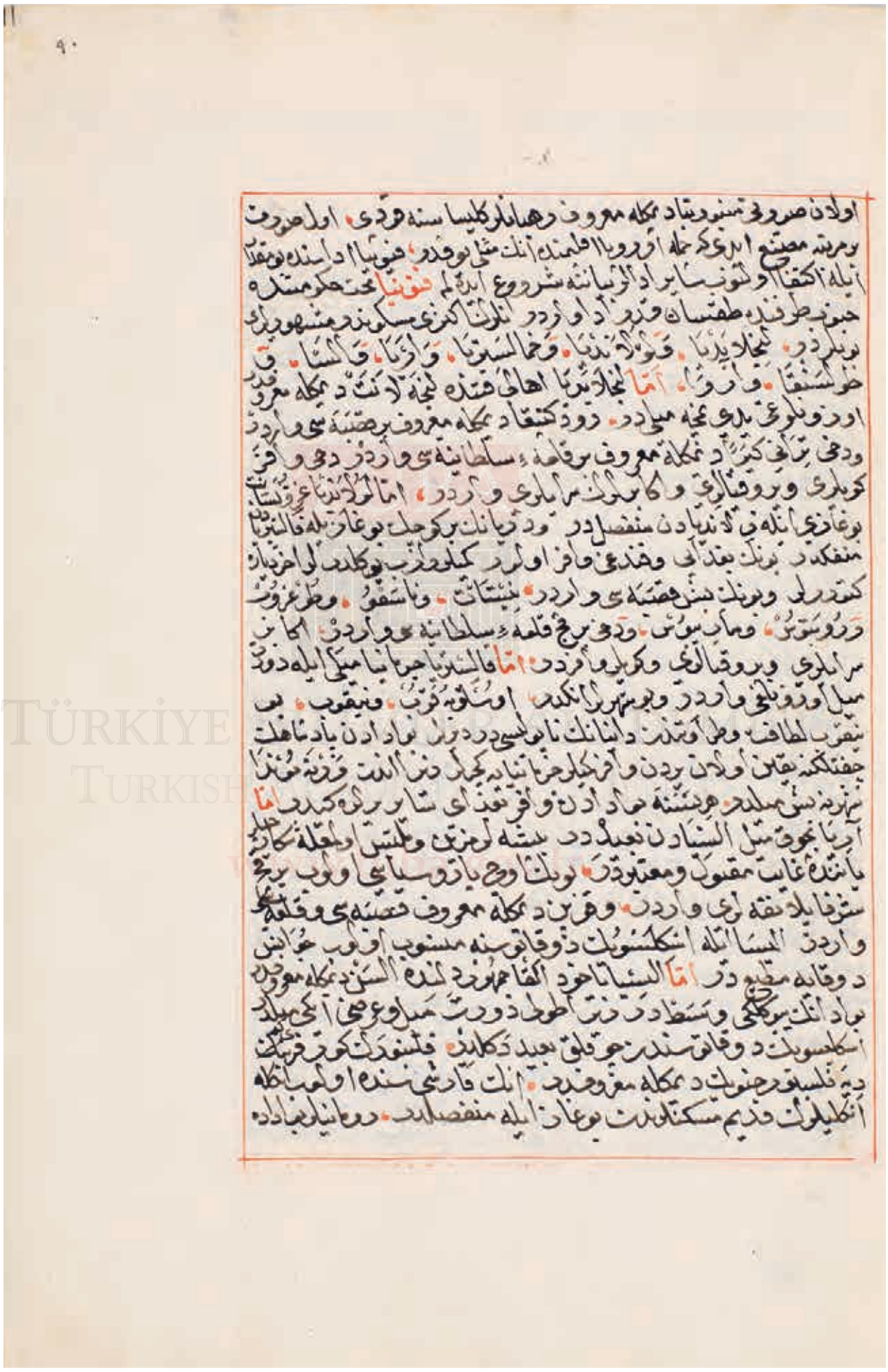

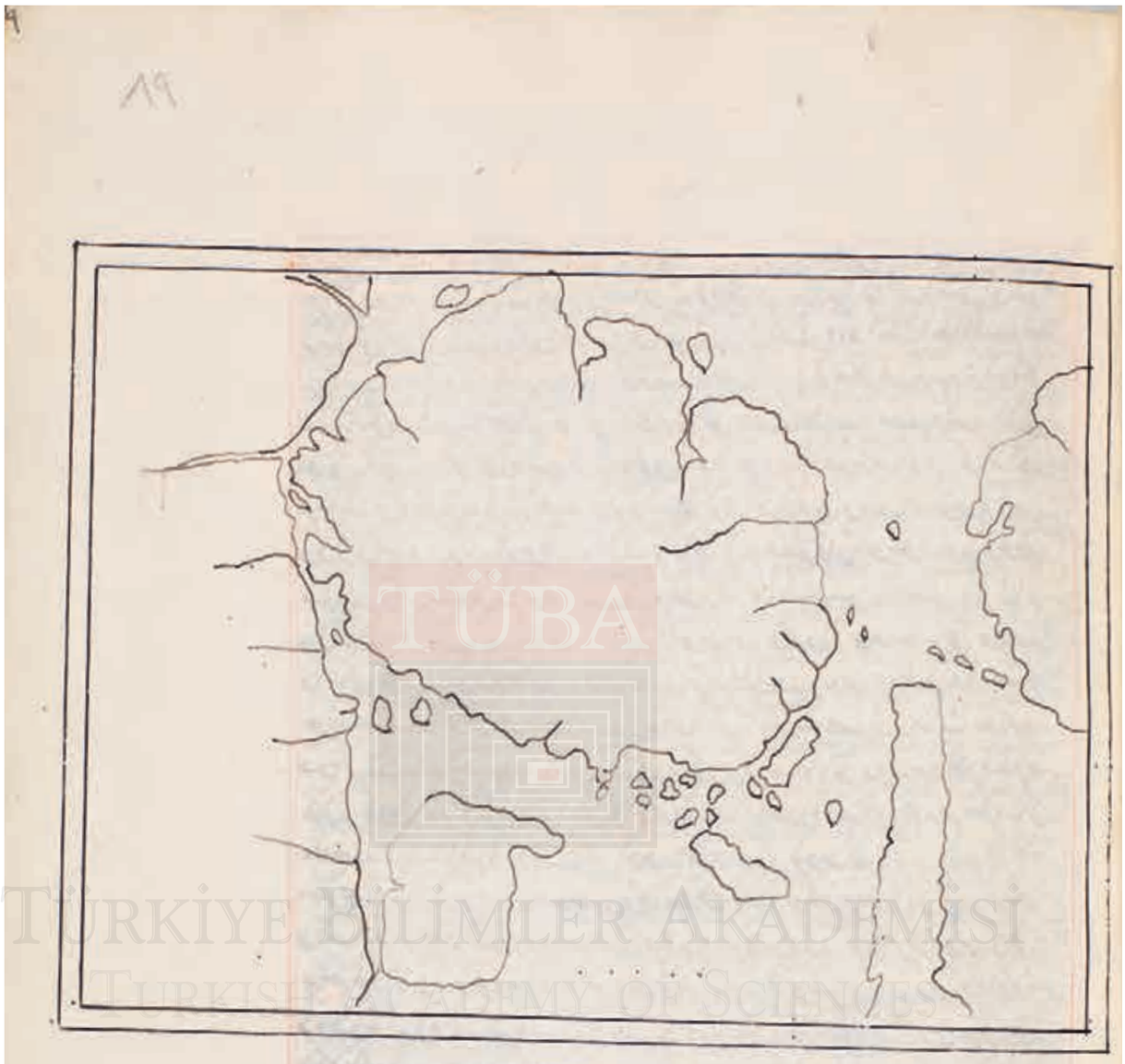

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

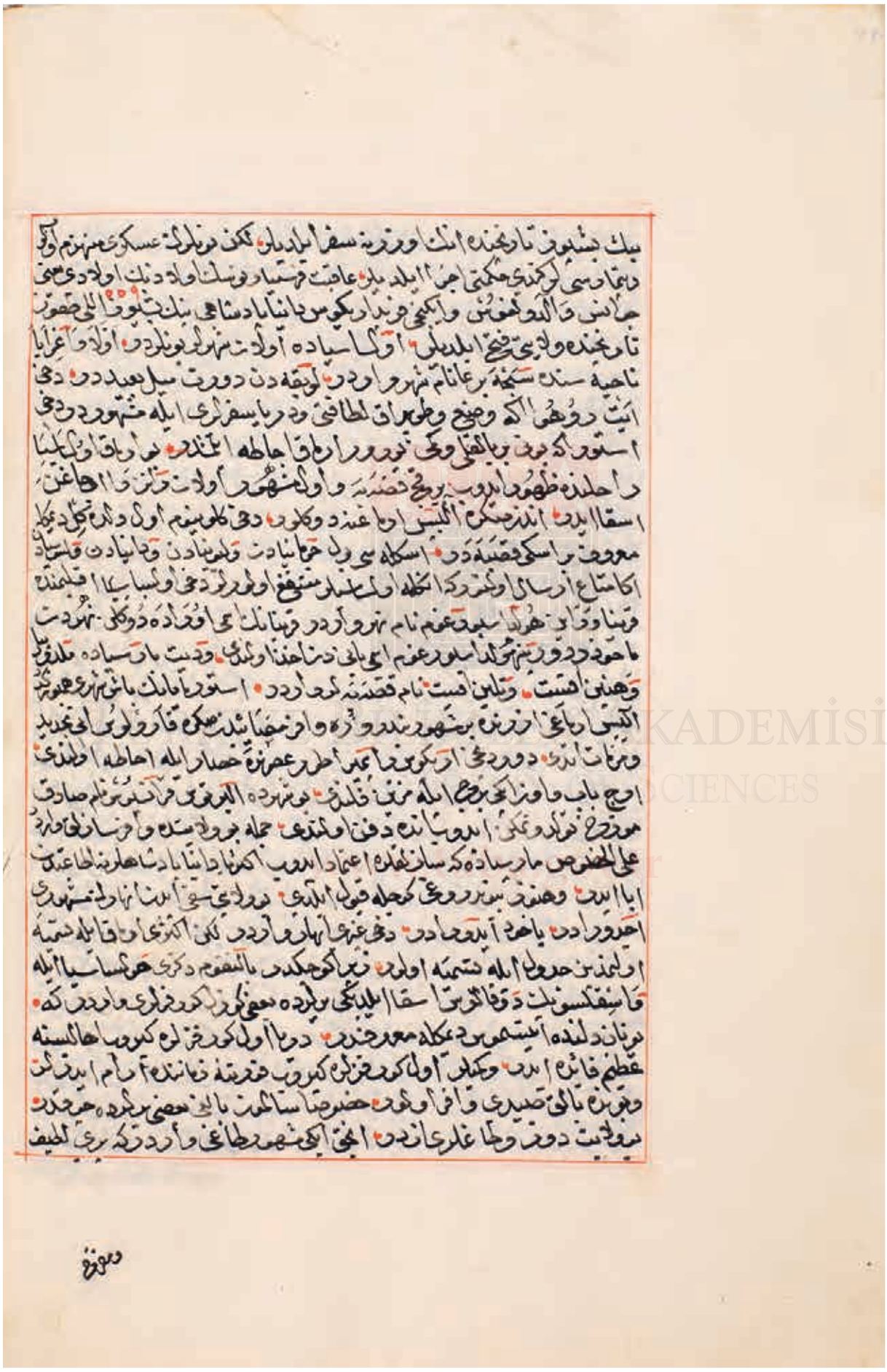

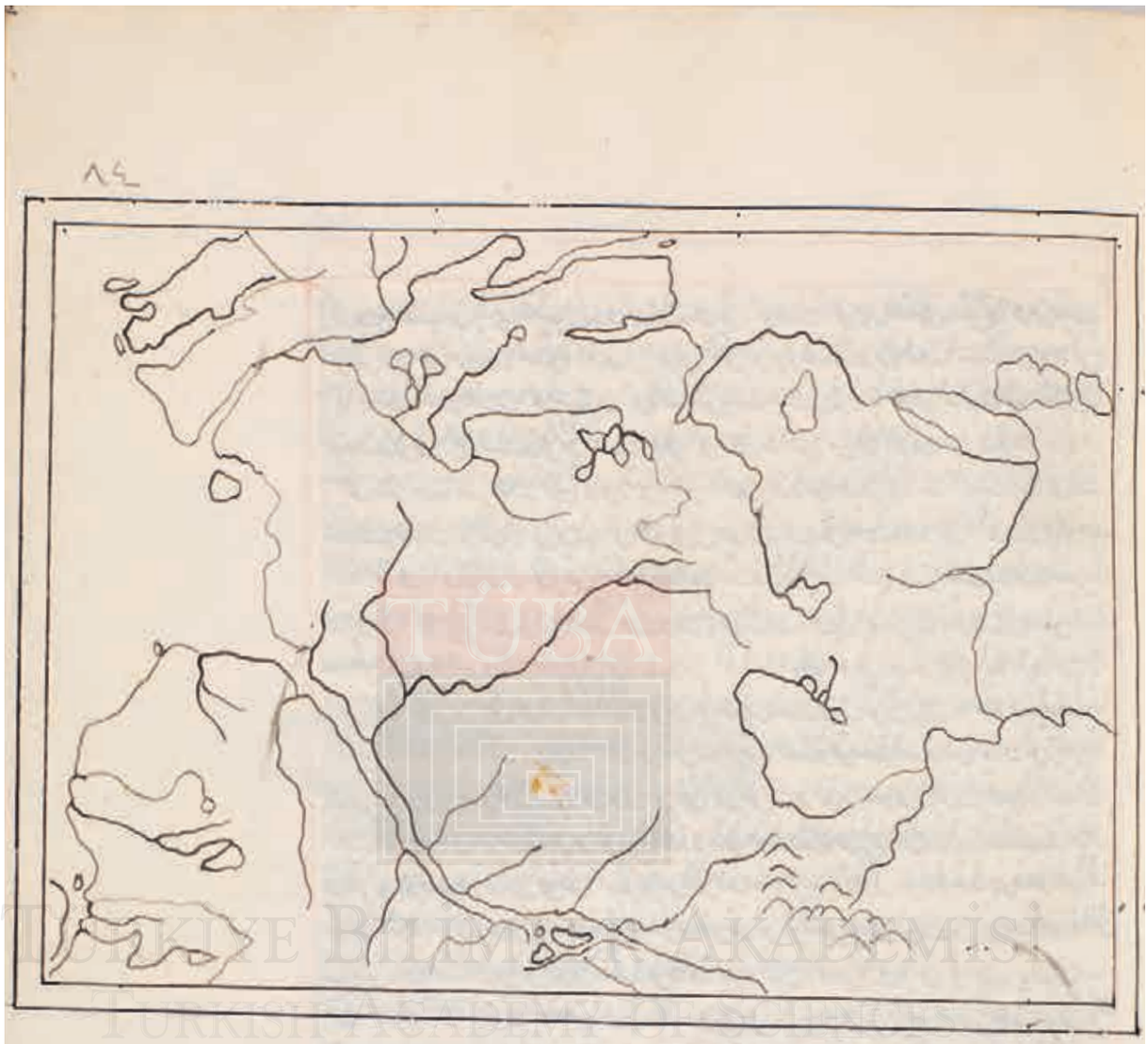

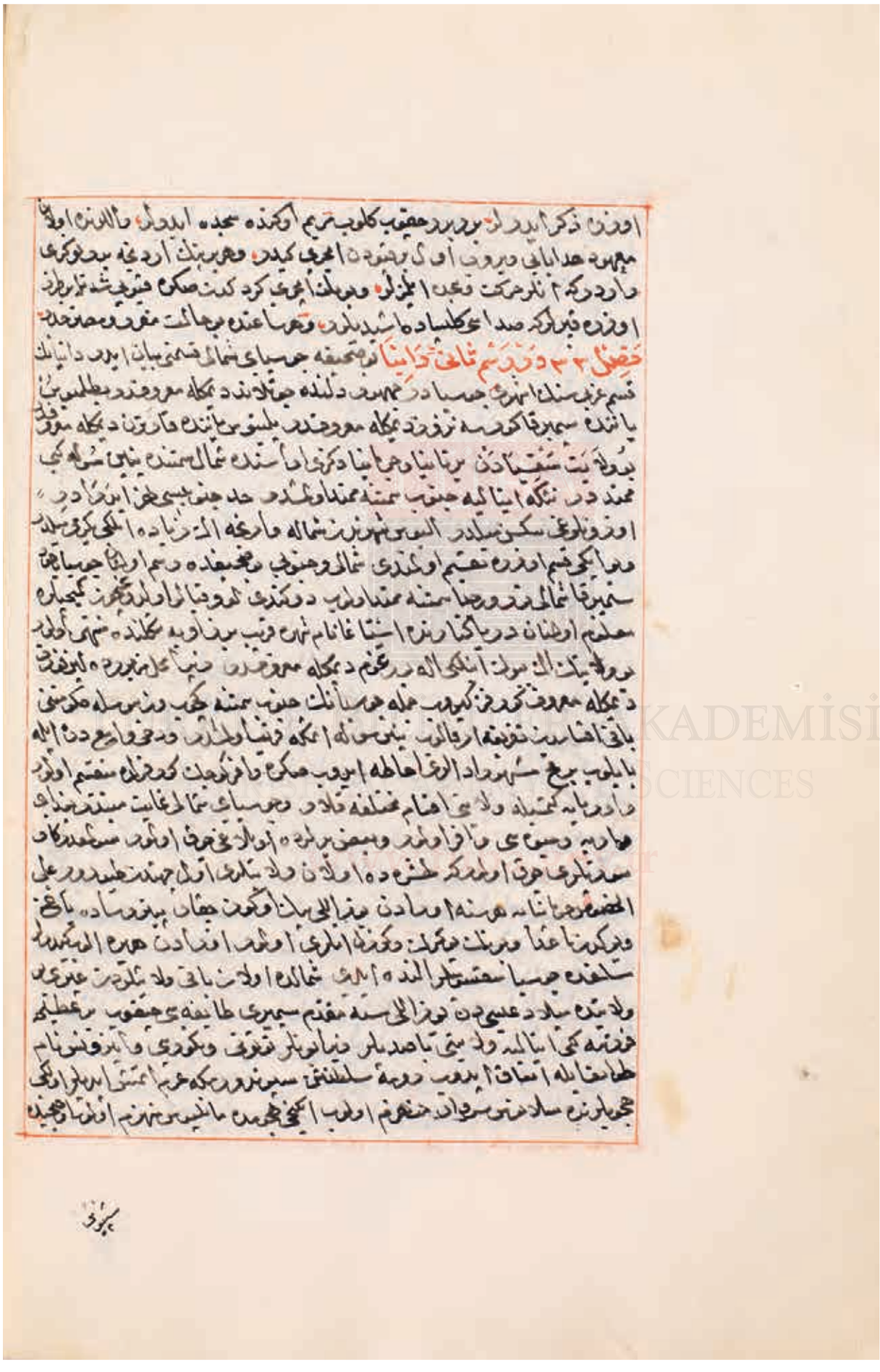

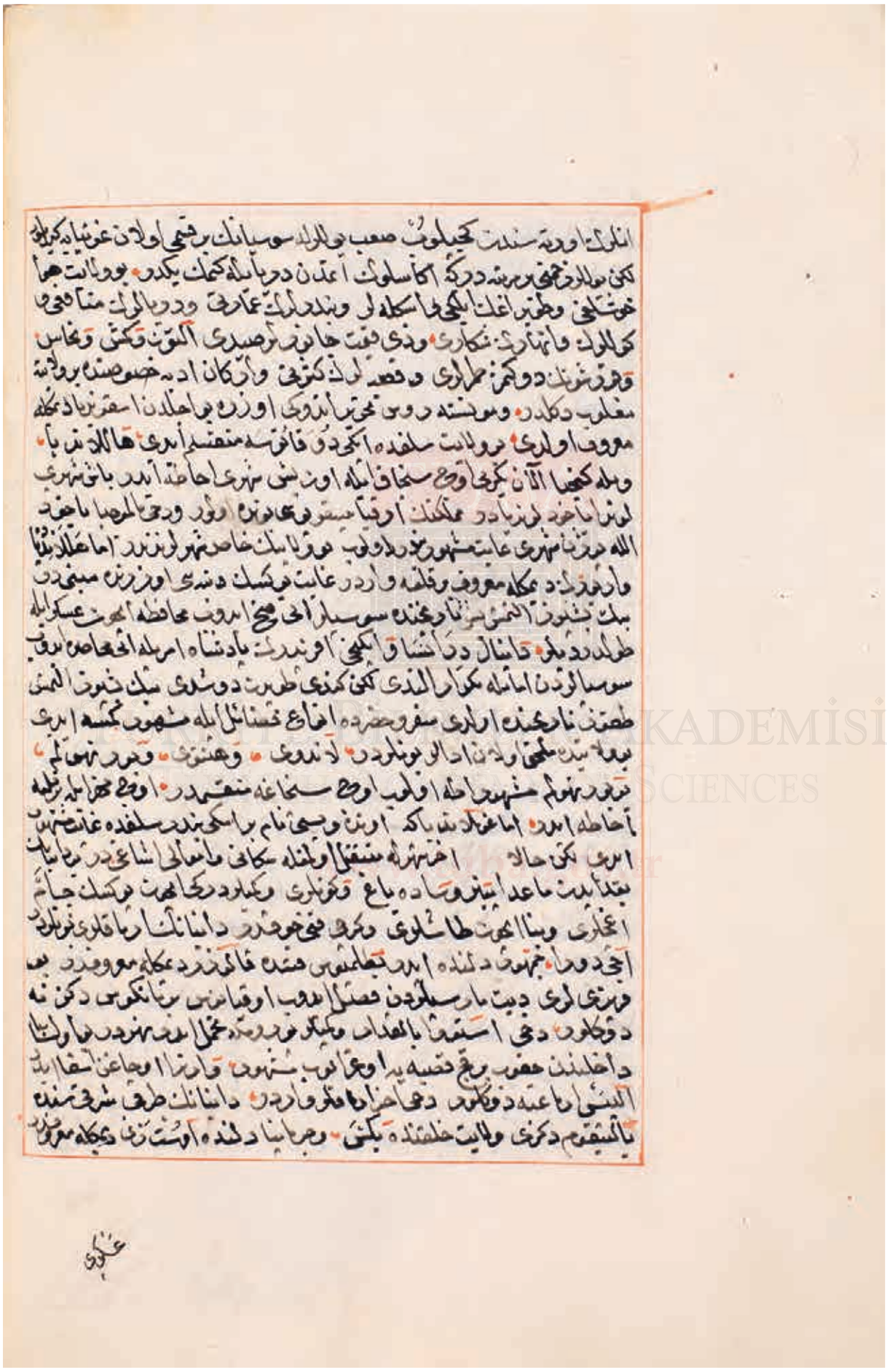

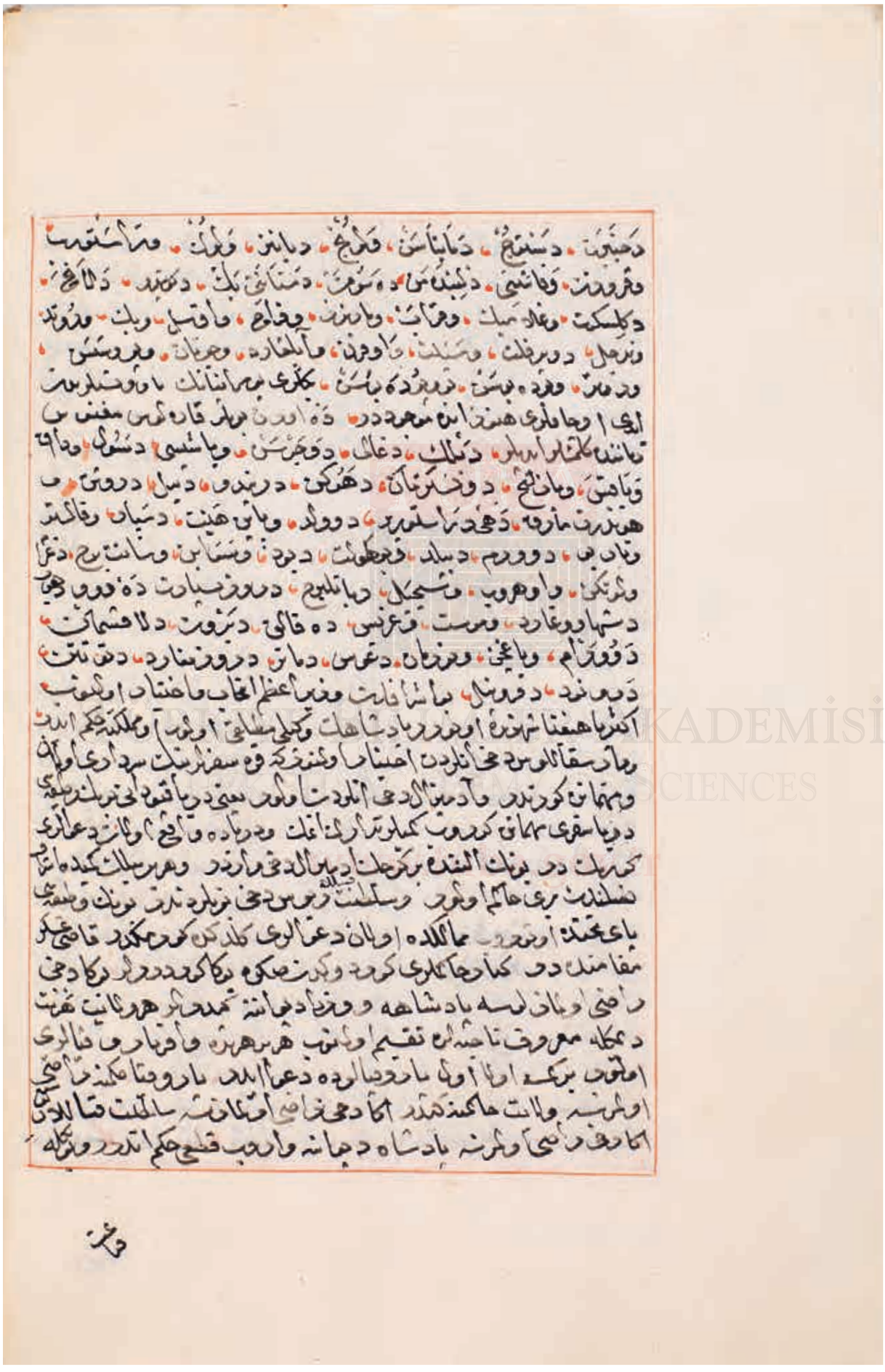

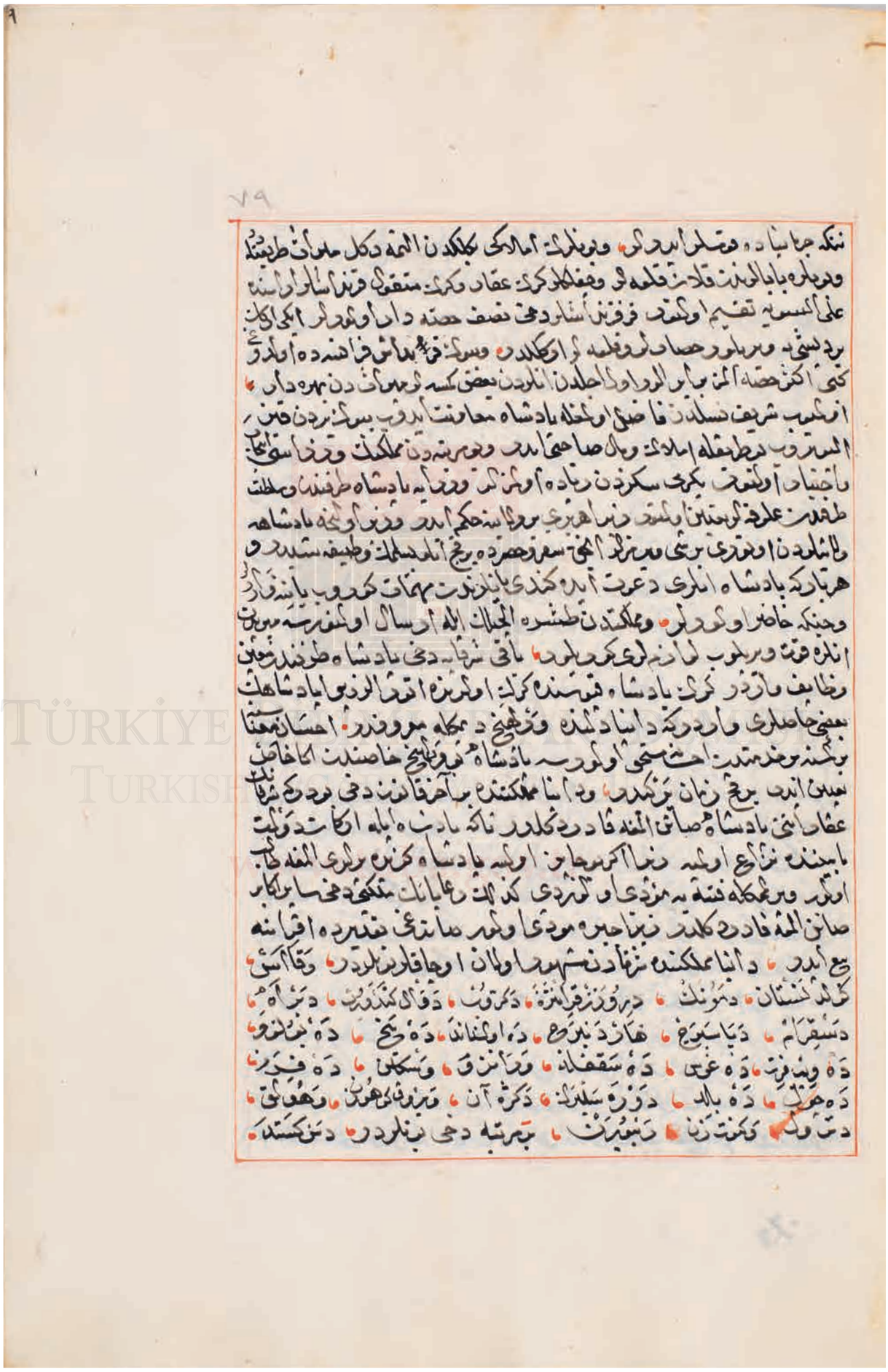

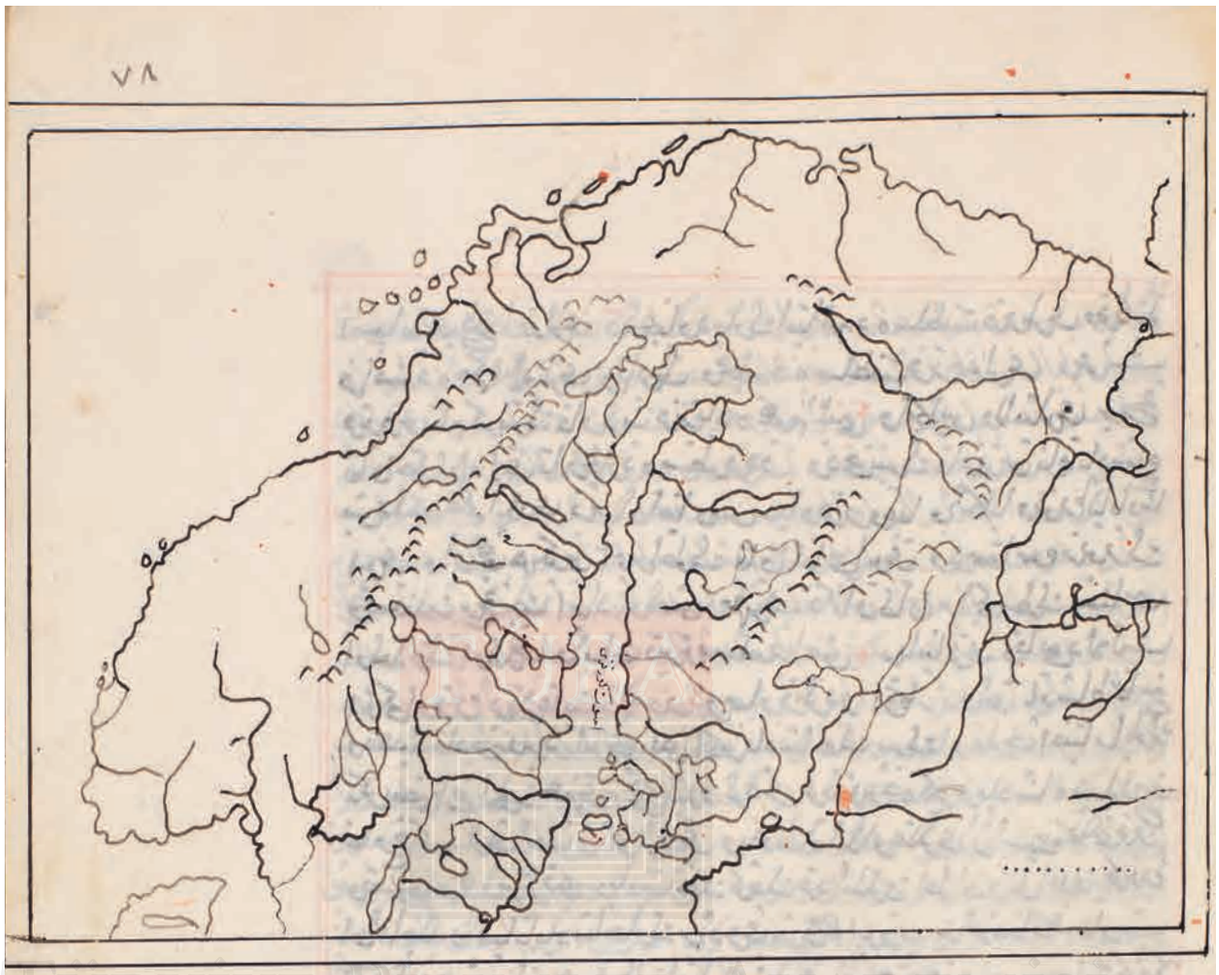

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY

فضیلت و استقامت و شجاعتله غیریلردن ترجیح اولنورسه انی اختیار ایدرلر
بعده برقاچ زماندن برو مستعمل اولان شرایط اوزره پادشاهه یمین ایتدیرلر
انلره جدا مخالفت ایتمیوب کوزده و دین مسیحی و مملکت شرایعی و قانونلرین قوروده
بعده رووس کلدنسیز اسقوس انی یاغلر بعده ارکان دولت باشنه تاج قورلر
و بیعت ایدرلر بعده پادشاه فلیجین صقارب اکابردن و شرفادن سفر و حضرده
مشهور و نامدارلره جزیه خفیفه ایله اشارت ایدر بو منوال اوزره دانیلر
قدماسی حکومت ترتیبین غایت متین و محکم وضع ایتدیلر شمدیه دک بر اخطا
انلره مسلط اولمدی و کسه انلرک آیین و ارکانلرک بوزمغه قادر اولمدی
اما تونلرک عکسی شمالده اولان طوایف که دانیلر و سوسیانیلر و نورو و جیلرده
جمله اوروپایی غارت ایدوب بچه یرلری تخریب ایله مسلط اولدیلر و سلطنت
قوردیلر دیرلر سایر مورخین ده سیمبریلرک ایتالیه سفرلری و عونیلرک

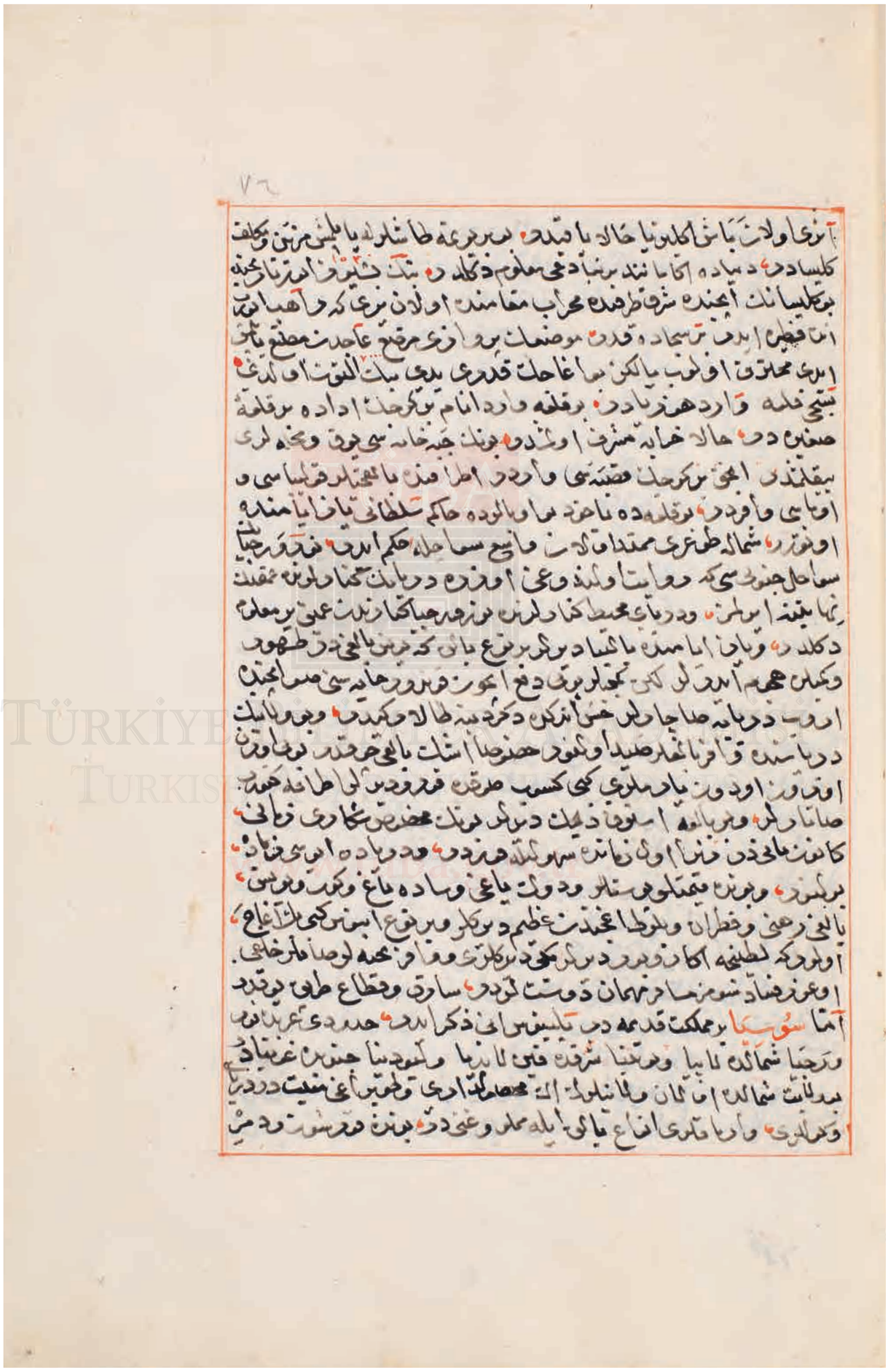

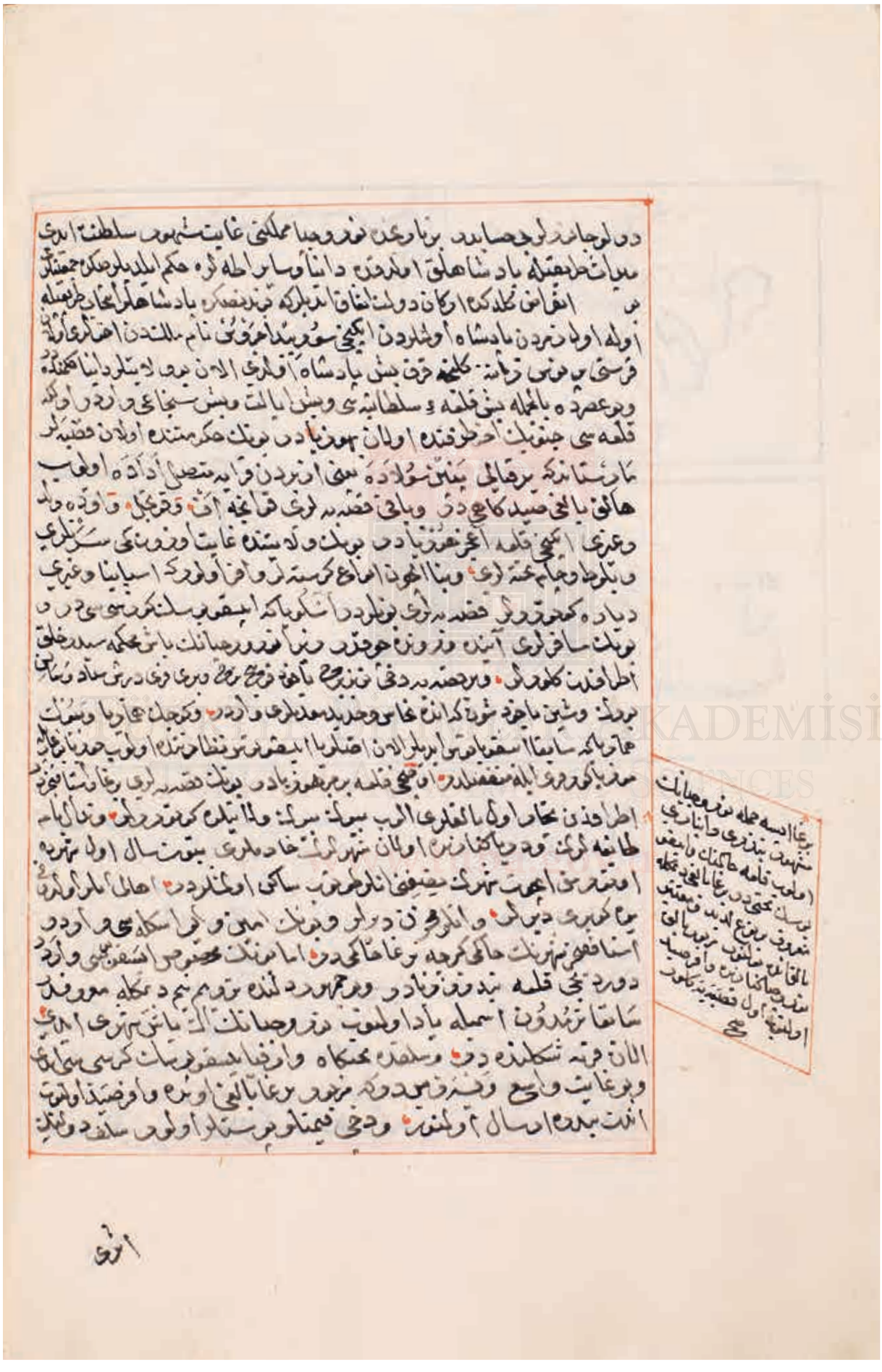

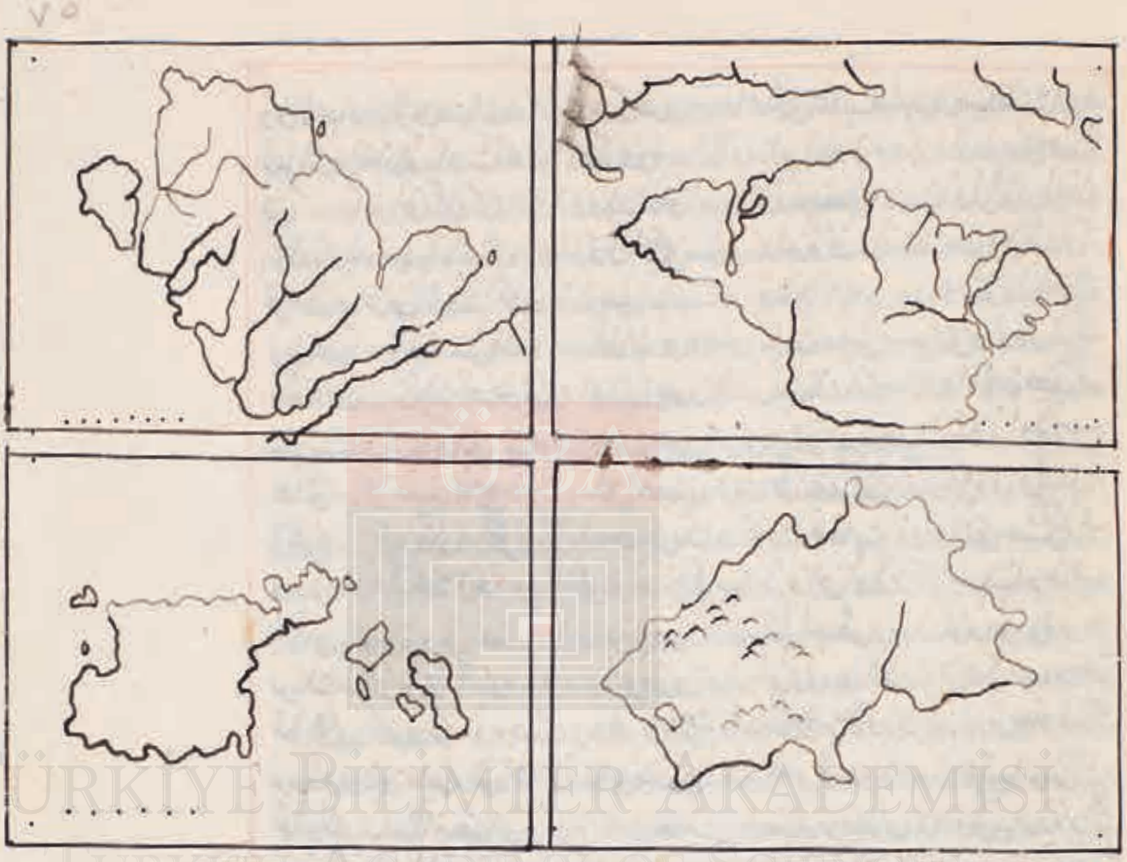

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TÜRKISH ACADEMY OF SCIENCES

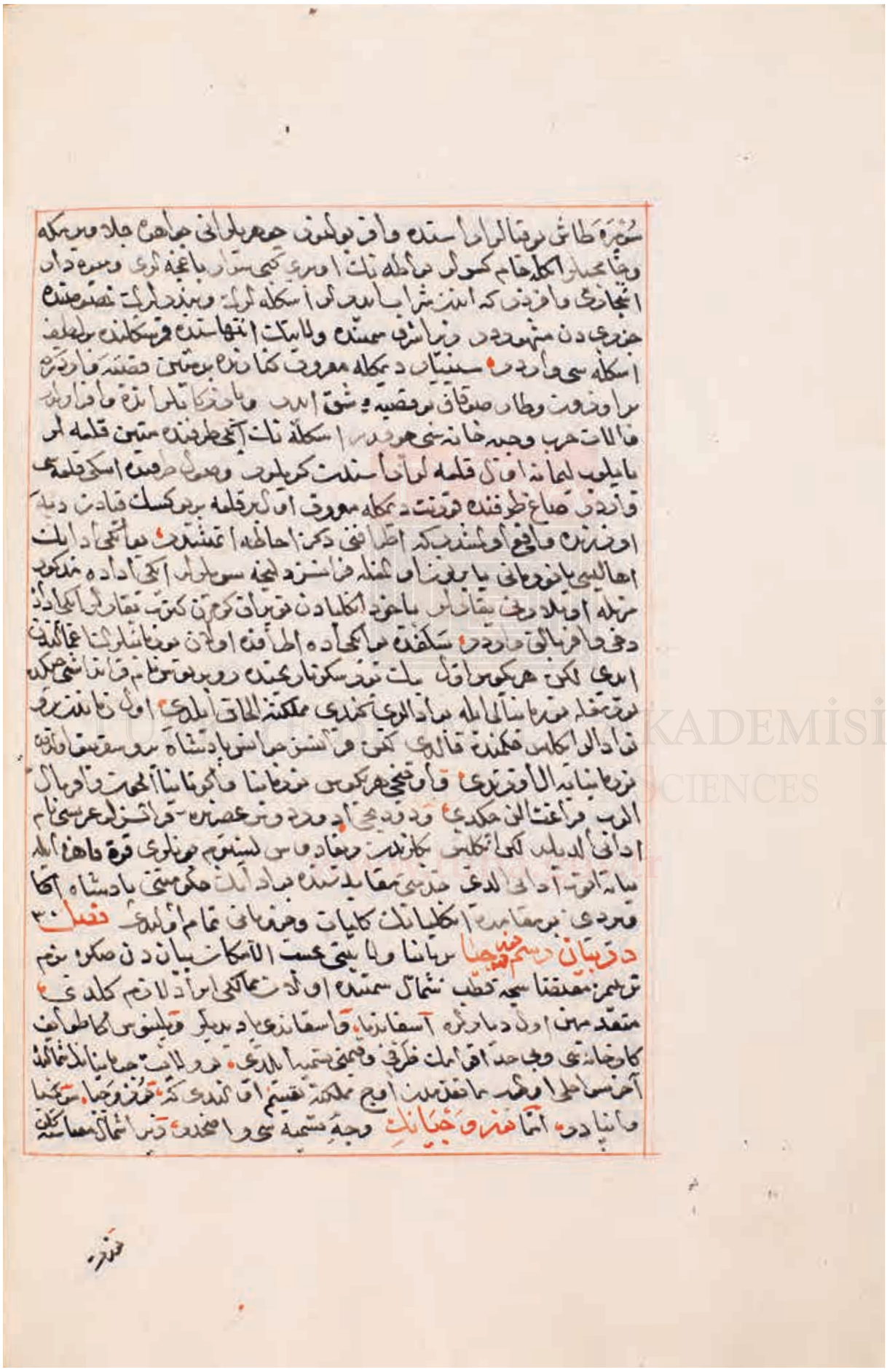

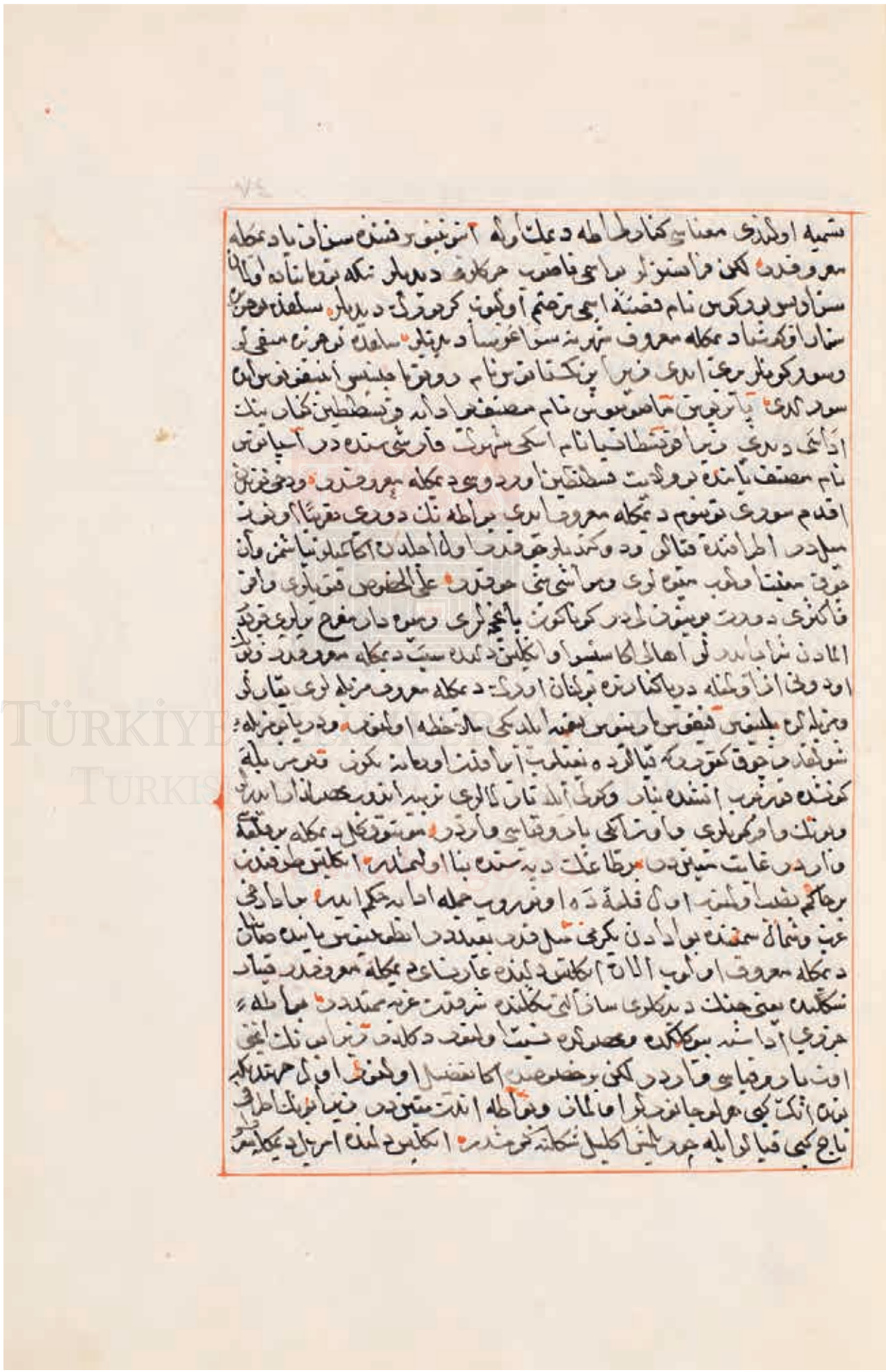

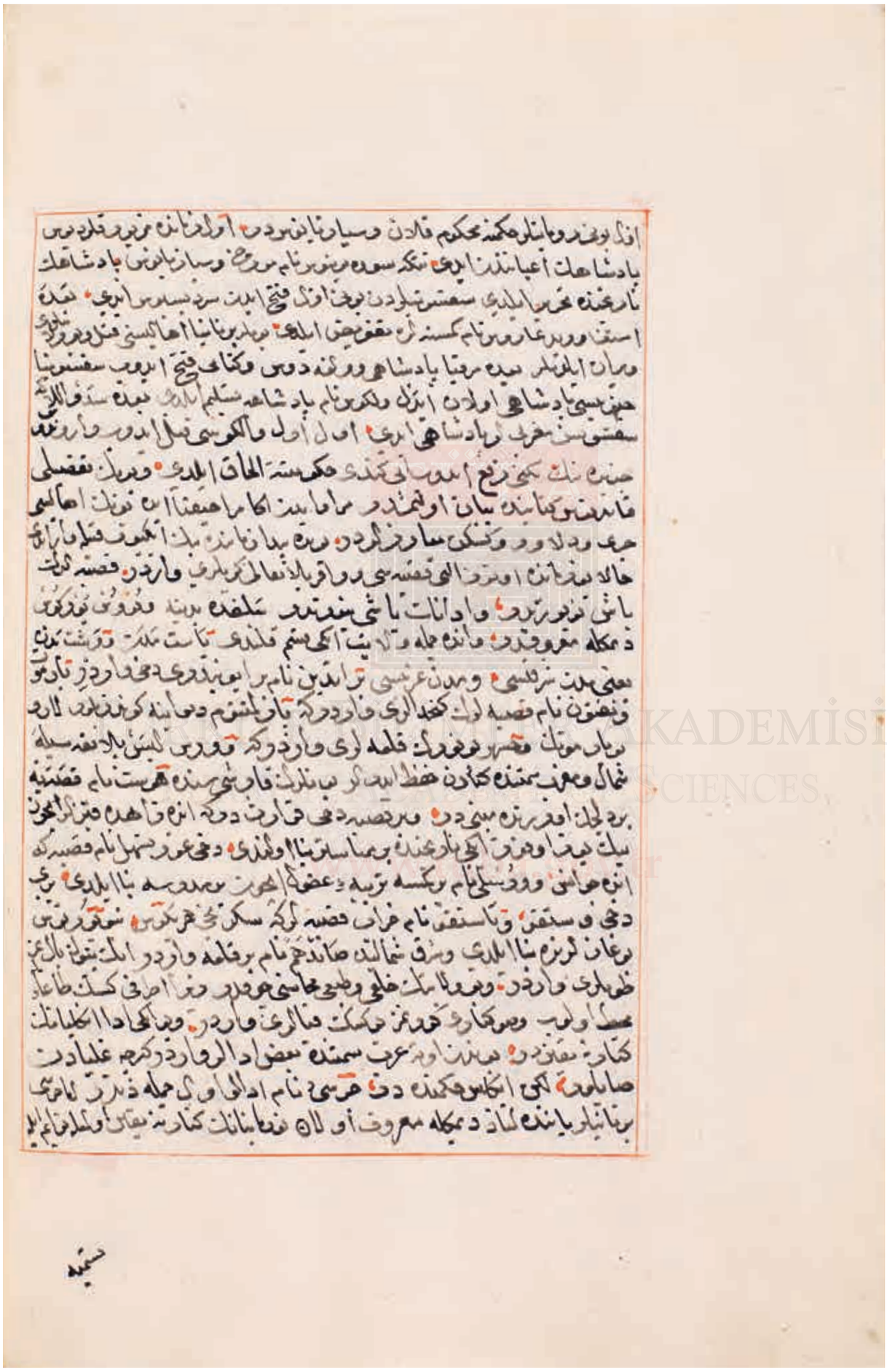

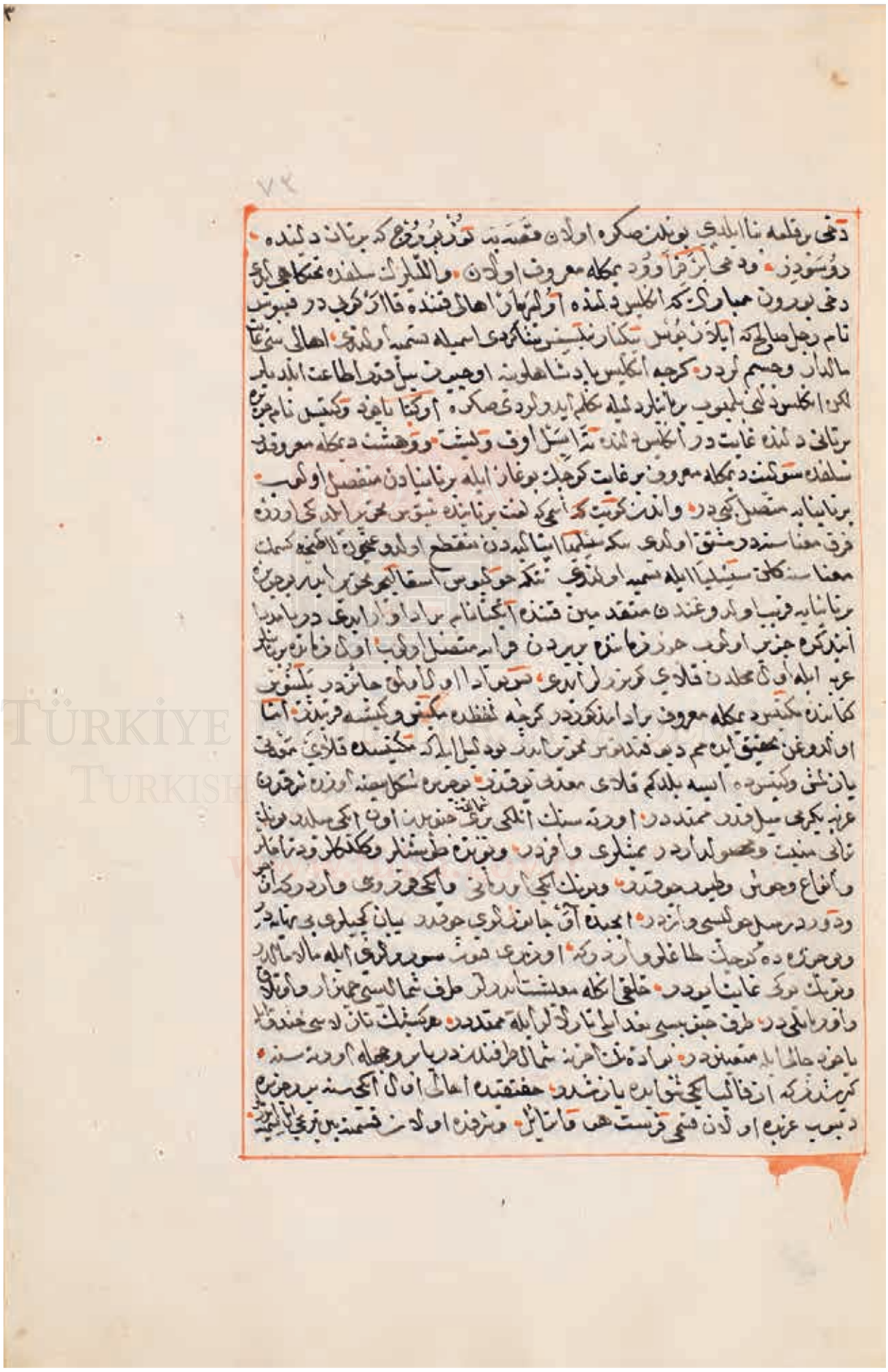

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

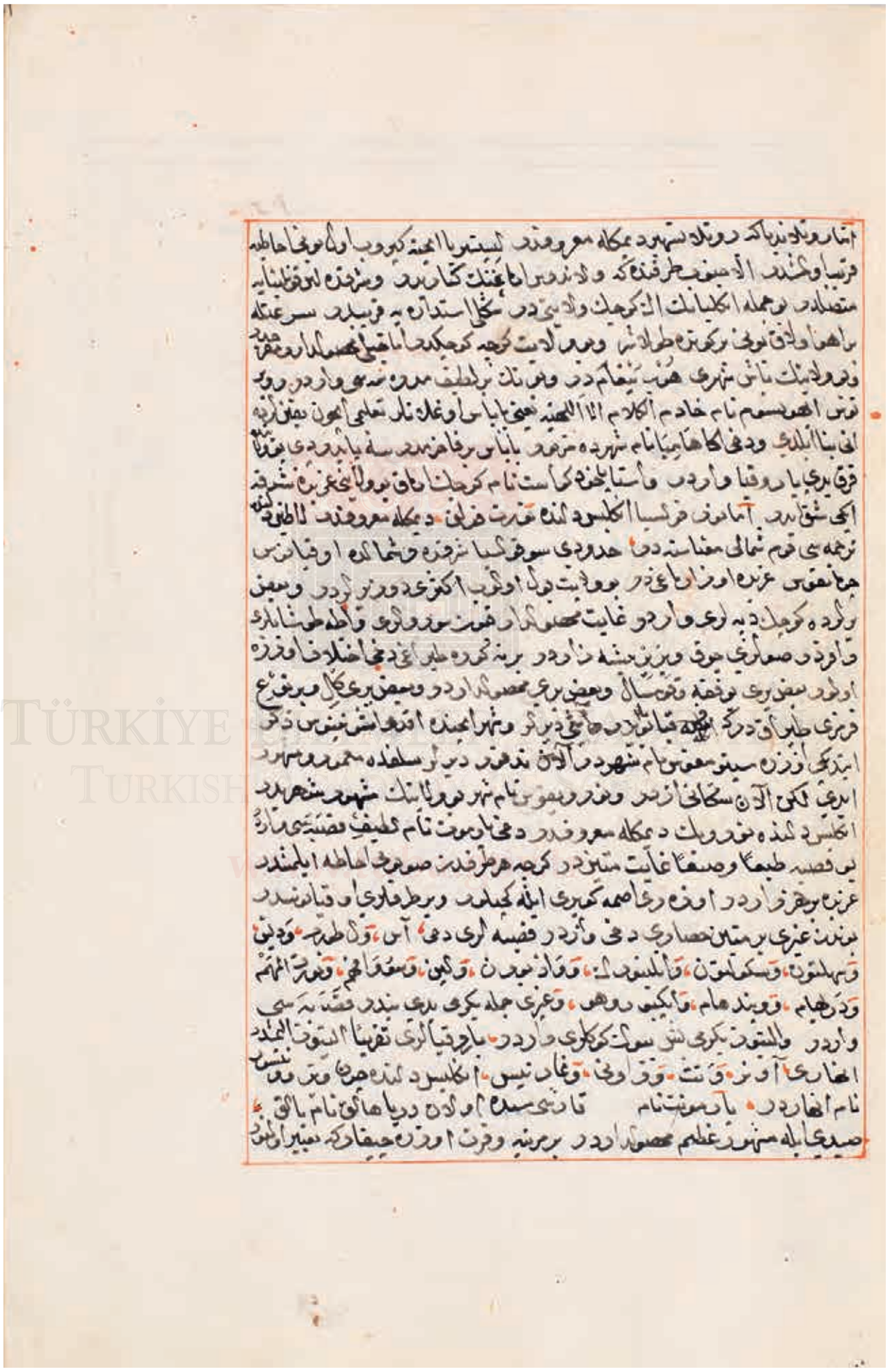

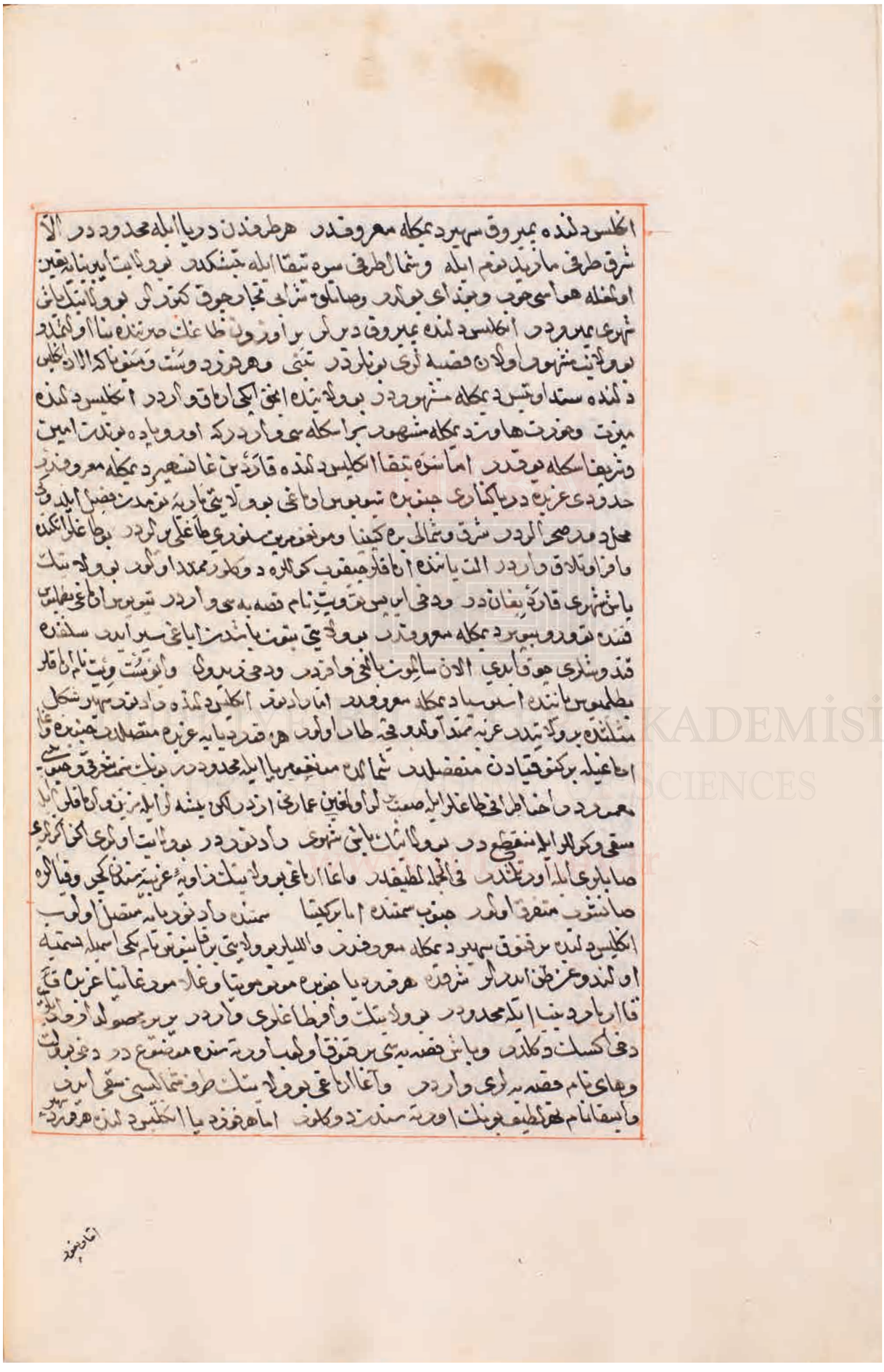

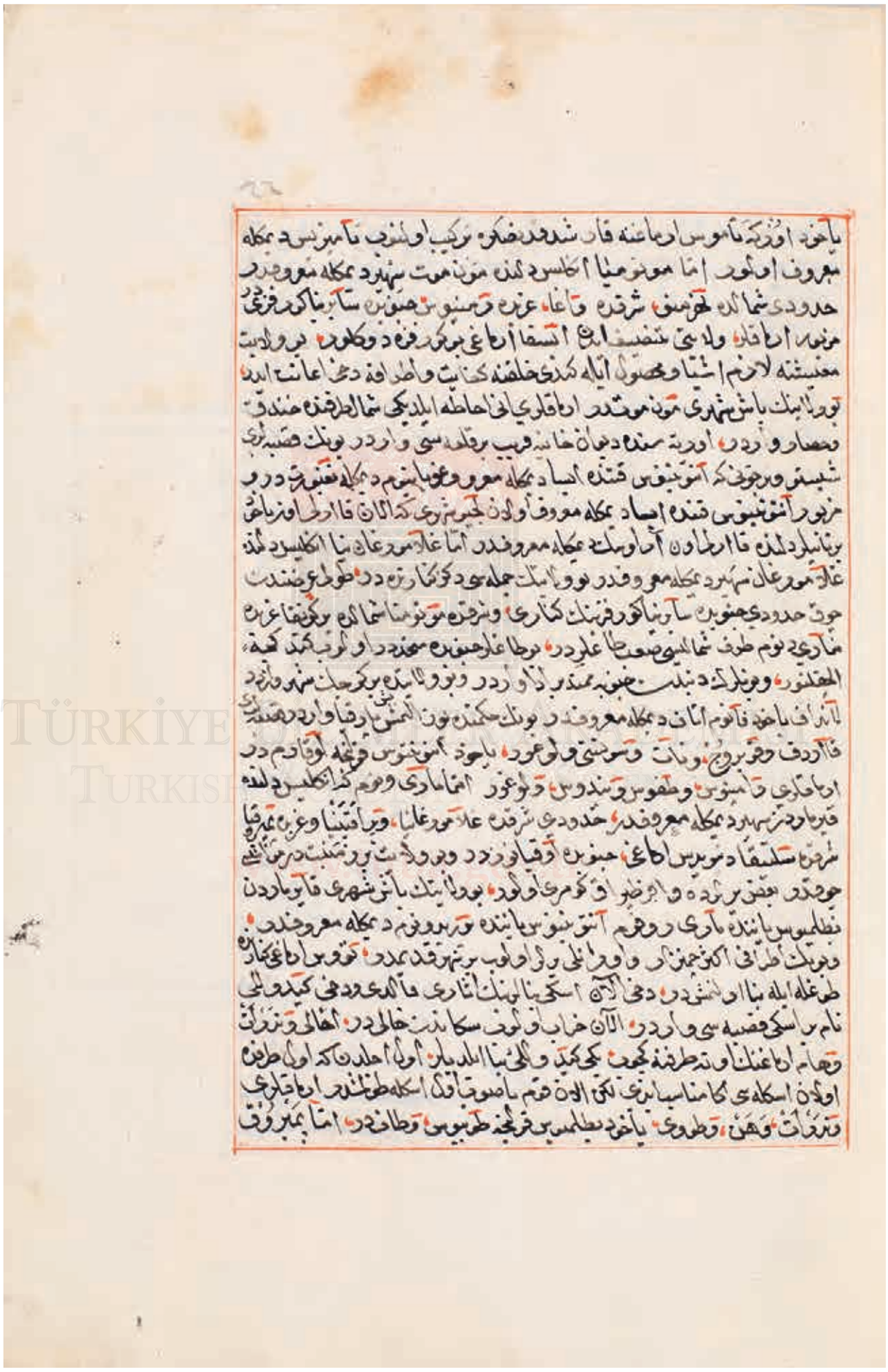

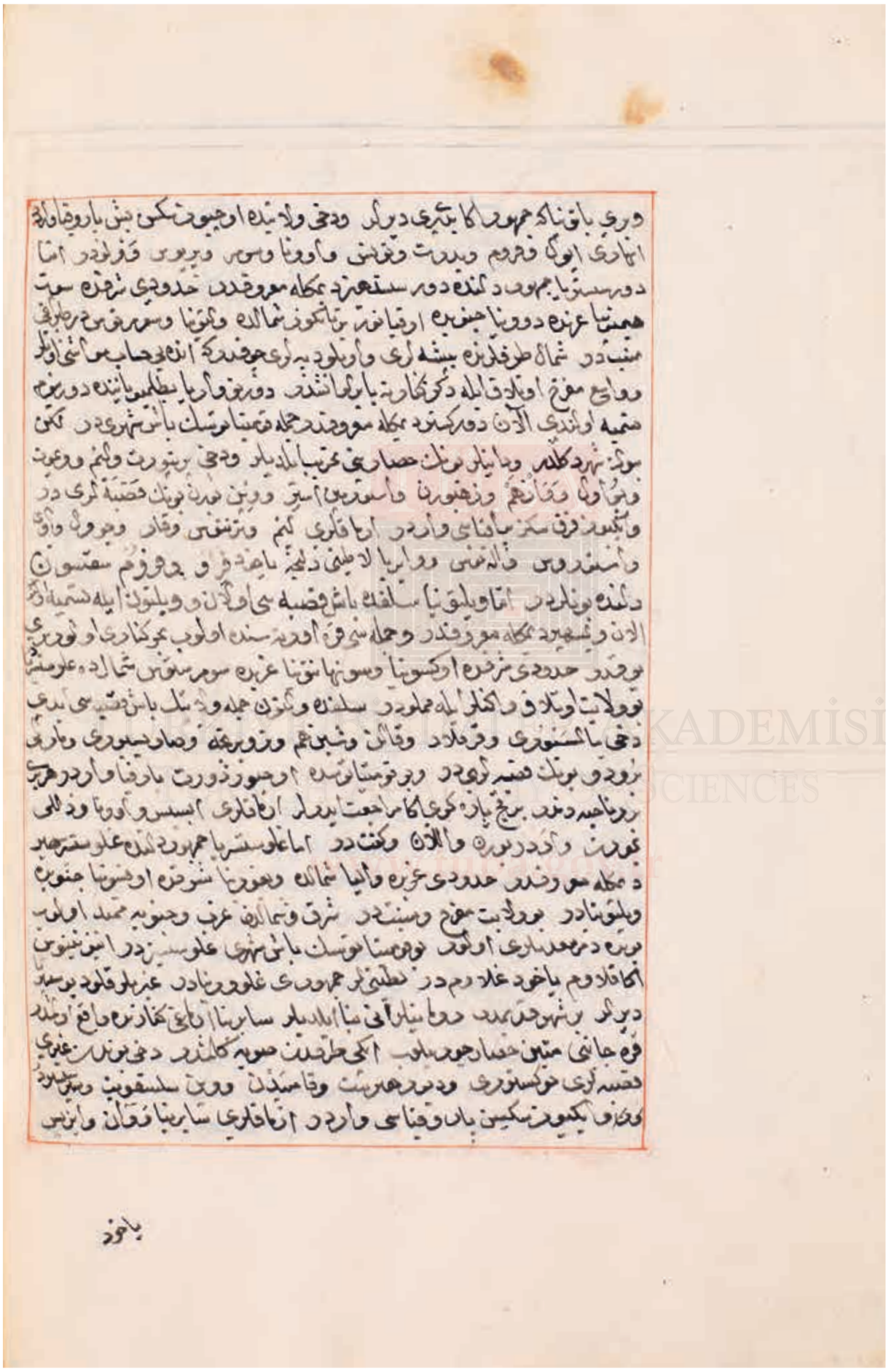

خفسان دوورت بادوفیاسی واردن اربافاری بولنور لیث وتیاوس وبلموس
ودرده وتن تنس وسغیرس واسقا وفرده نس وفلنبوس وادوس نری
واکیس وقرنجه وتاور واوقفوس وقرنت آن امامسوسفوز جمهوردلمذ
سمرقند حدودی شرقده وبلنوبنا جنوبی دوربسفوریا غربی دوربنا شمالده
سایرنیا برغازی آیله غلمسیوبادن بولنمق طولی غایت مبسوط در غایت
محصولدار در اوتلاقاری حوقدر وبعضی یرلرده الماس حوق بولنور لکن زیاده
هندالماسنه نخه غالبا بسنه صلابتده انک صدری در نرغایت ملایم اولور
باش شهری برسستوبادر دنیاسی غایت کثیر اولدیکی اوماغی وارد ربوبی سعی ایدر
وبرنک ایکی حضاری واردر اسکله سی غایت لطیف مشهور بندرذرد محی کافی
چرچندر قضیه لری بری بری ترک بنرد مروه نرم درکه الان اکاو للتین دیرلر

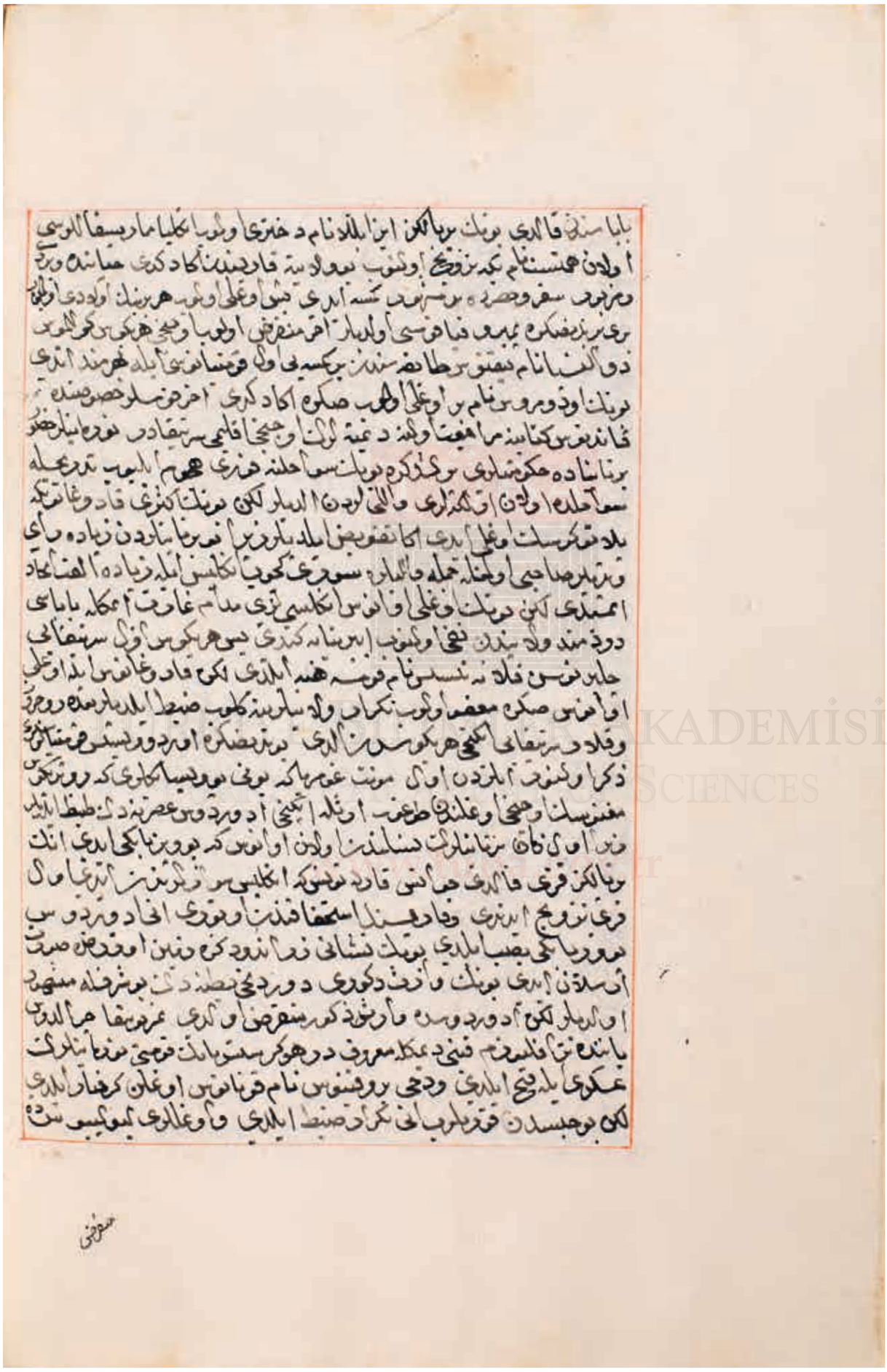

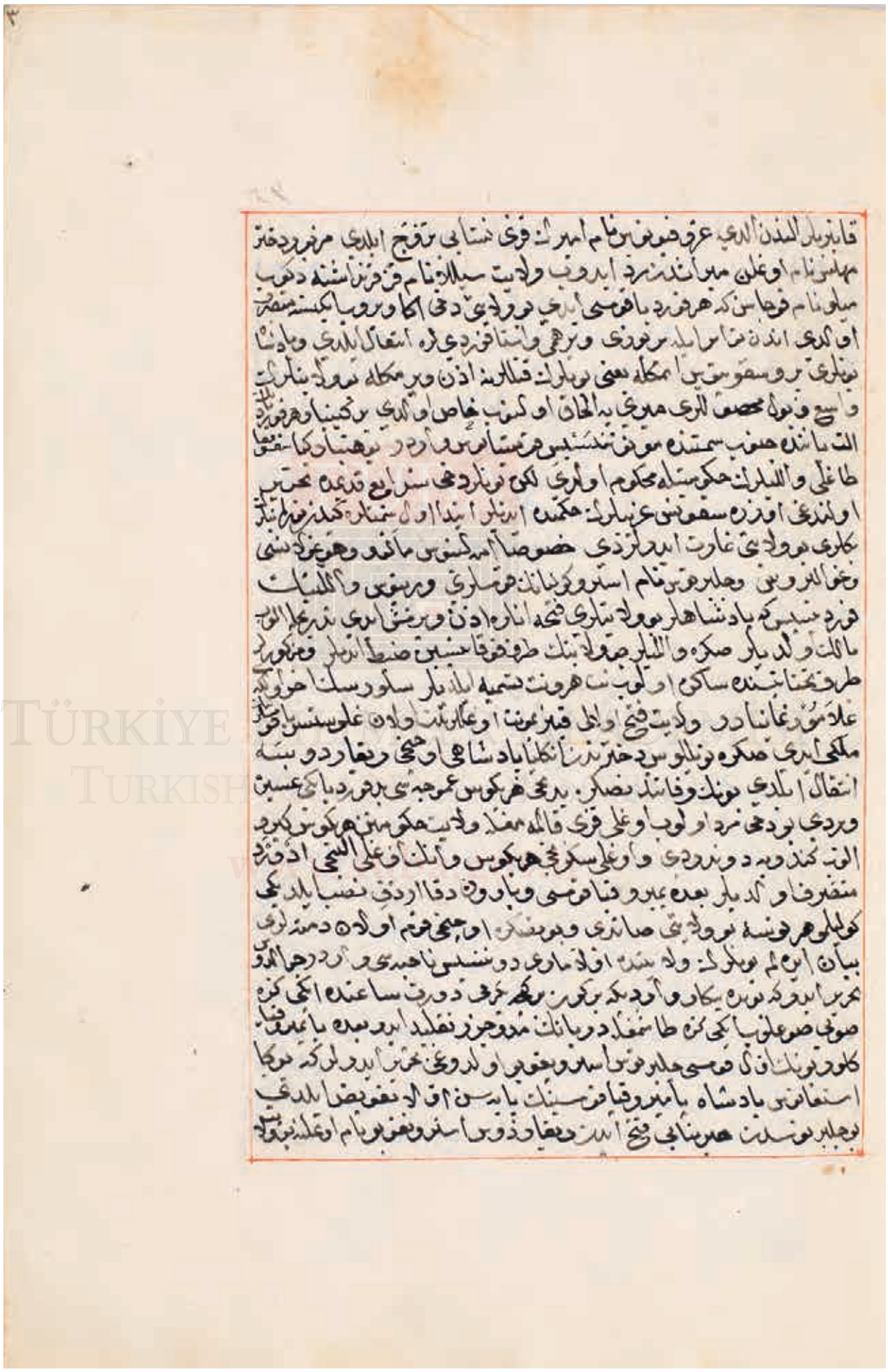

قدیمدن واللیاده اوچ طایفه ساکن اولدیلر یعنی سلورس و دیمته و اوردوبسس
بو طایفه‌لر واللیانک اوزاکی قومیتاتوسن ضبط ایتدکلرندن غیری هیره فورد
سهیر و مون موت سهیر نام سابرینا ویراسنده اولان قومیتاتوسلری ضبط ایلدیلر
سیلورس طایفه‌سی بطلمیوس رسم ایلدیکی اوزره والی دلنده دهوبارت یعنی طرف
جنوبی و الان هره فورت زهیر و راد مورت سهیر و برقنوق سهیر و مون
موث سهیر و غلان مورغان سهیر دیمکله معروف اولکه‌لری توطن
ایلدیلر بو ولایتلرده سیلورس اسمنک بعض آثاری واردر غرب سمتنده
ممتد اولان بو ولایتک باقی قسمنه انکلیس و ووست و الزدیرلر ماری دو
ننسیس ناحیه‌سی یاخود قازماردن سهیر و خیروق خسیس و سرتیقا یاخود
قاردیغان سهیر اولکه‌لرن احاطه ایدر پلینوس دخی سلورس و بو ولایتلرده
ساکن اولدقلرین ظن ایدر لکن برتانیا احوالنه بونلرن زیاده واقف اولان بطلمیوس

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

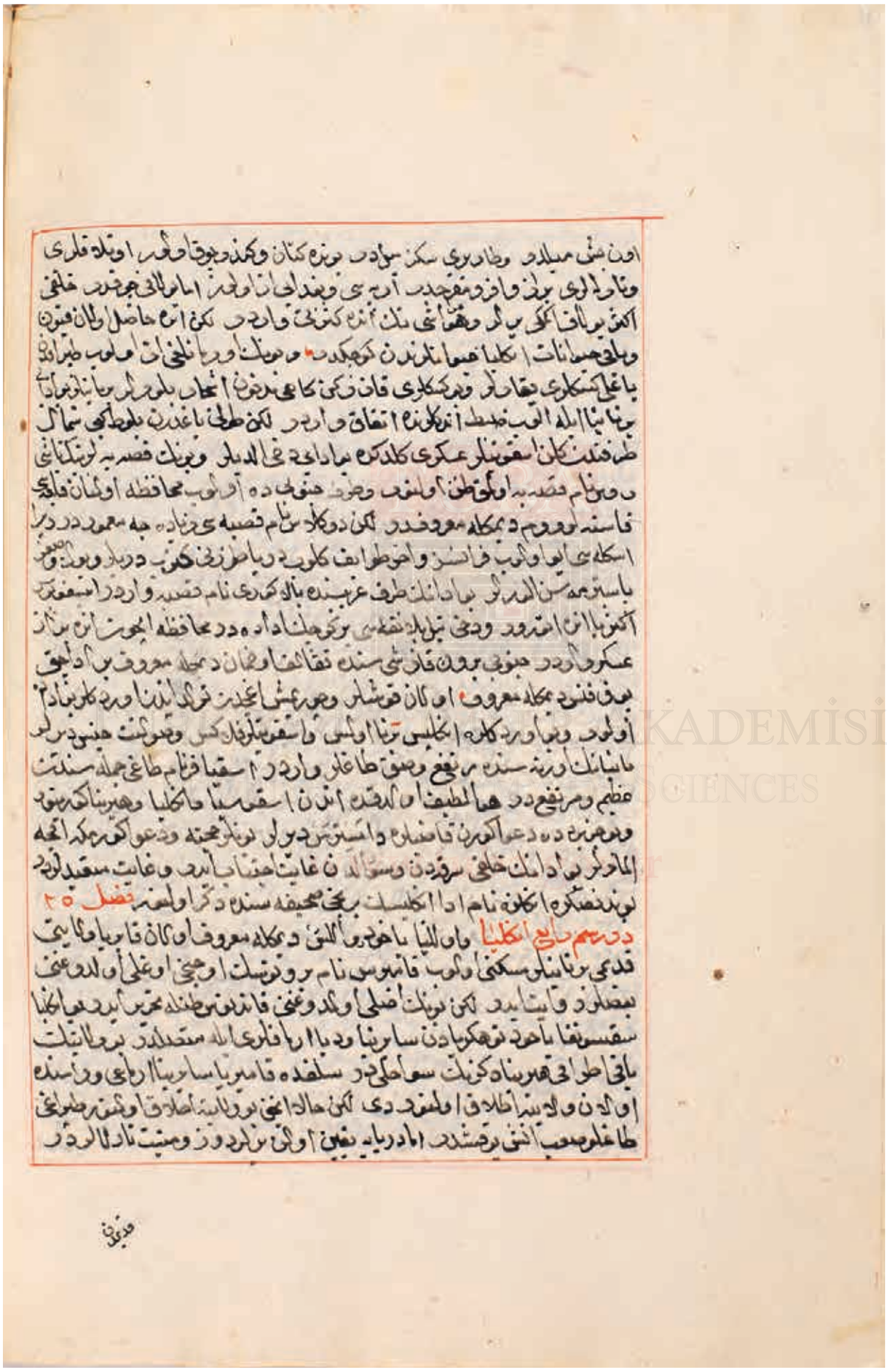

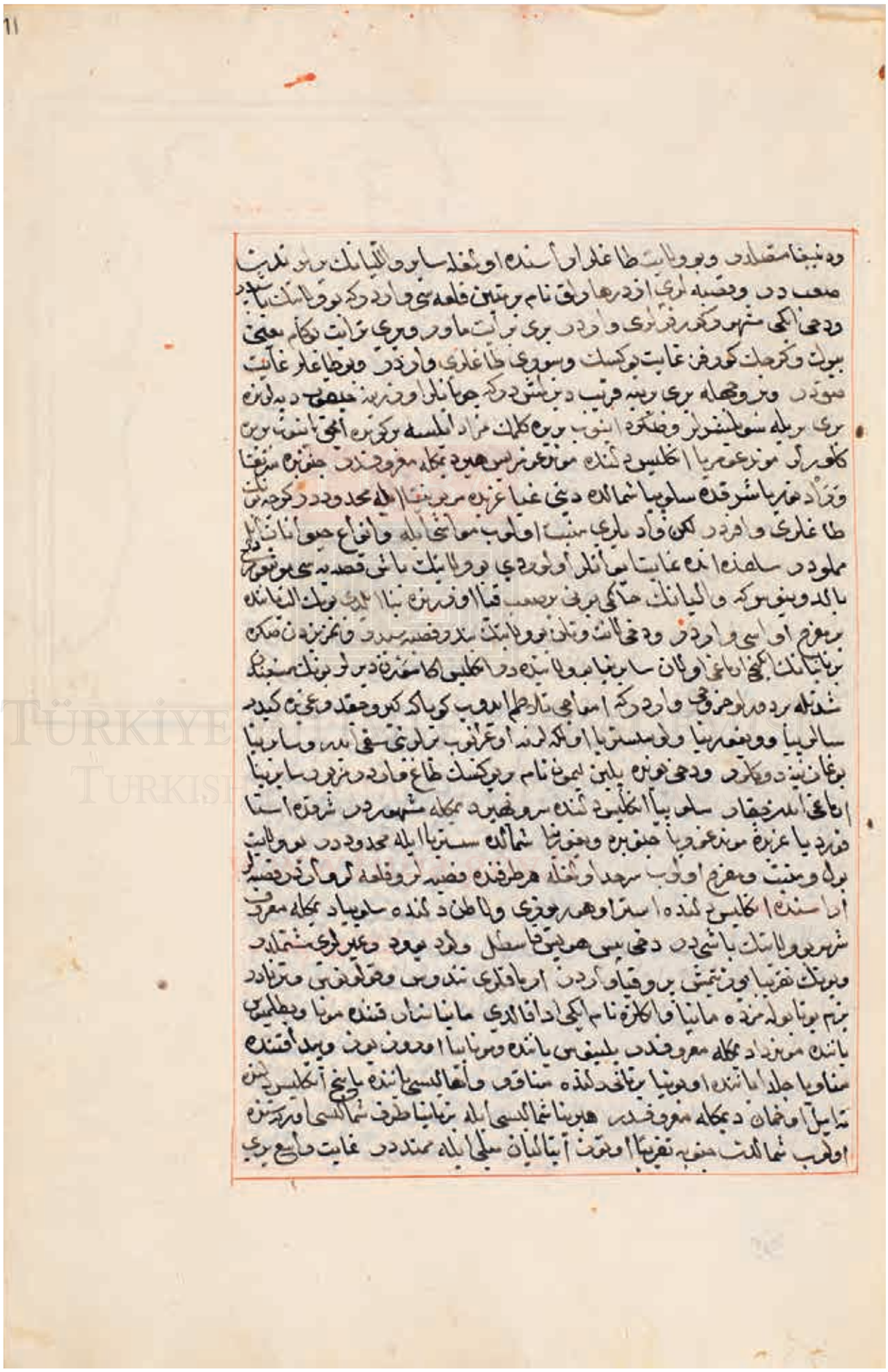

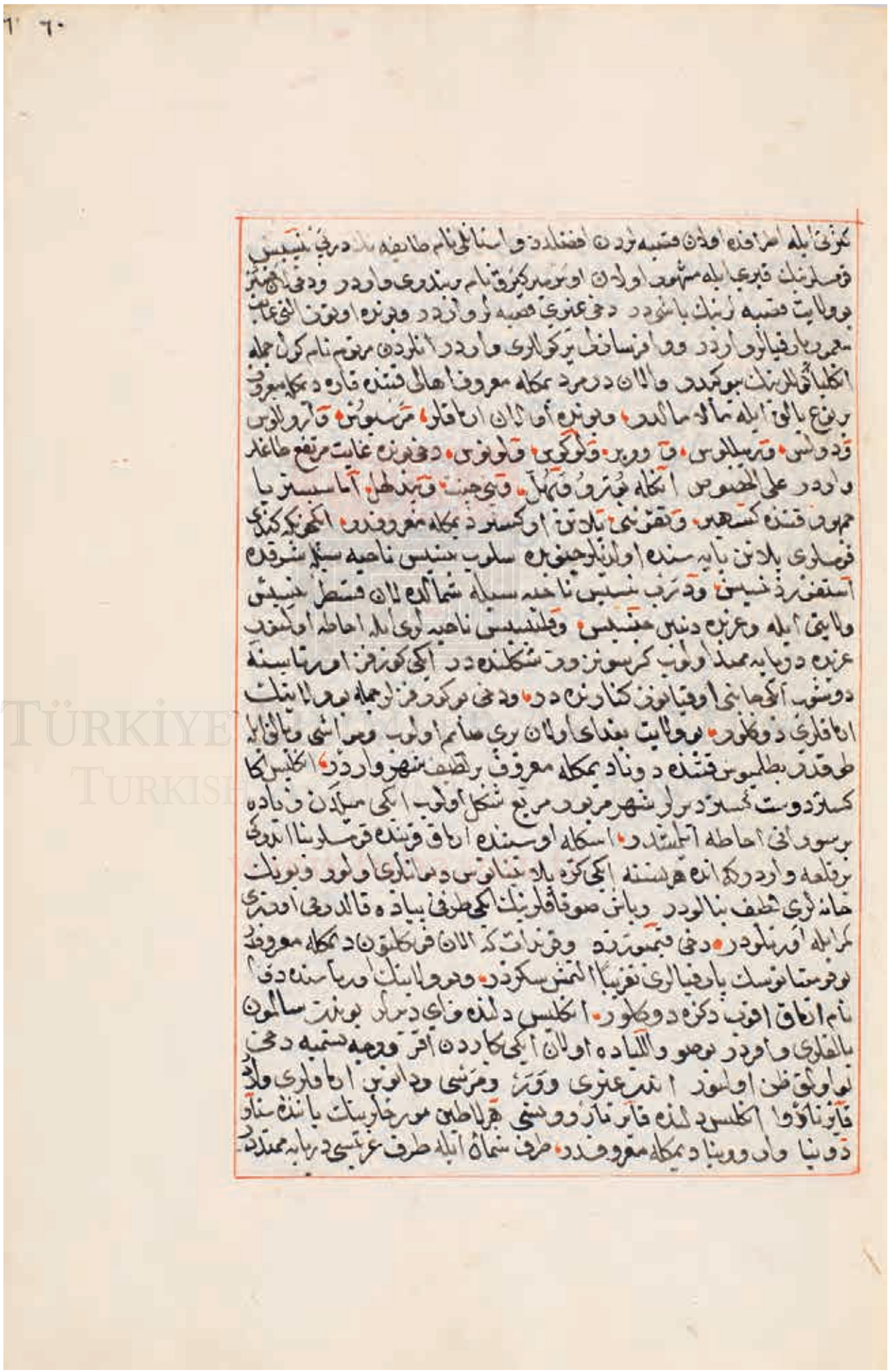

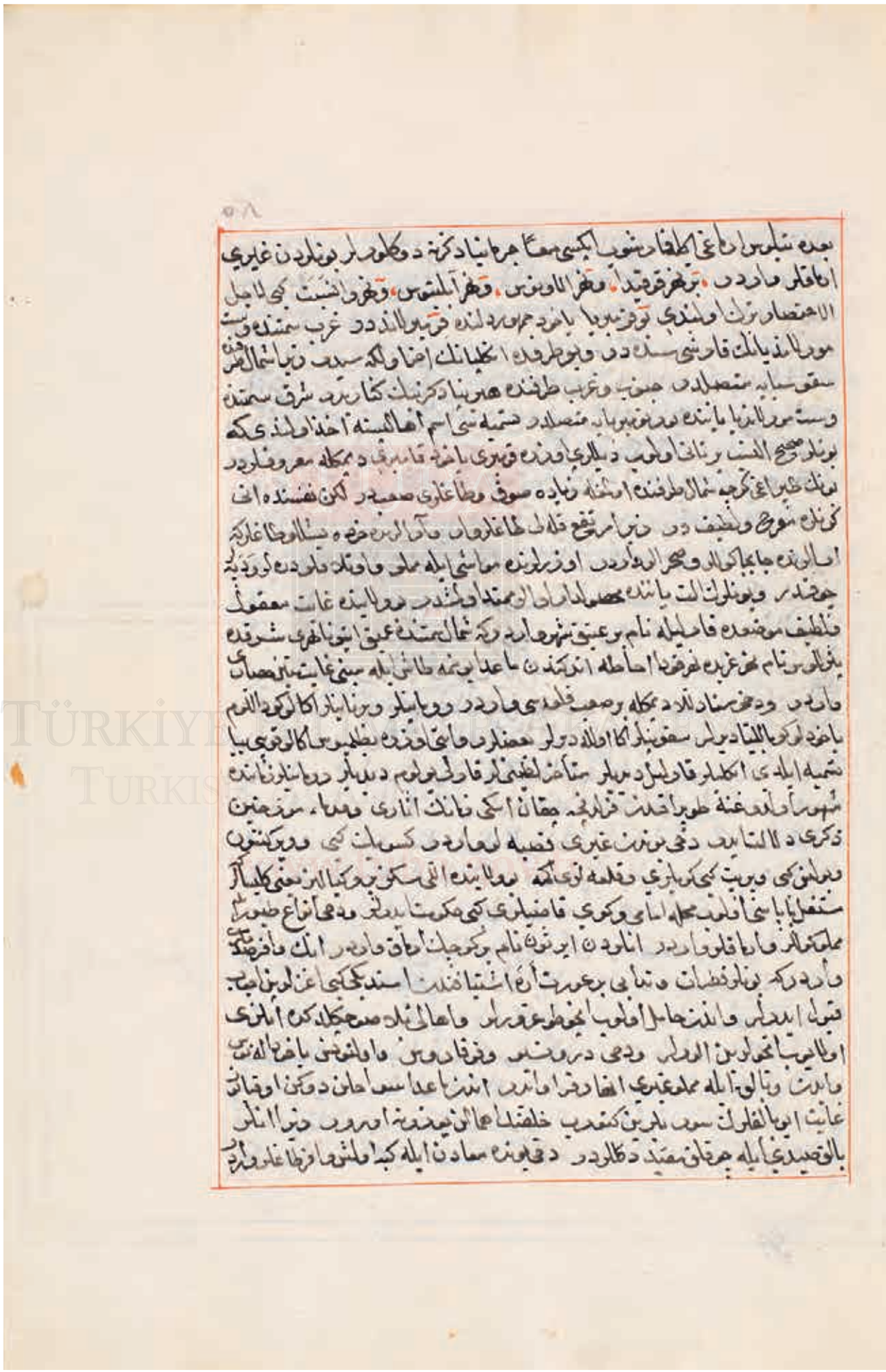

تبنا نام نهر احاطه ایدر طرف شرقیسنده حرمانیا دکزی در غرب وجنوبدن شرق
وشماله طاغلر سلسله سی وتوه دا ارماغیله ممتد اولان یر سقوسیایه مقابل اولور
وانکلیانک سنوری در اکثریا بونک ارضی کسکلو یومری وچقور وصعب المرور
یرلر اولمغله تربیه سی مشکلدر لکن دریا وبیتنا سمتلری بر مقدار تربیه اولنوب
دوزلشدر محصول ویرر آخر یرلری اکثر اکلمز بیابانلردر انکلیسیلرده سیاقوالس
دیمکله معروف اولان چقماق طاشلری اکثر یرلرده وافر بولنور بو ولایت اوسقه
نام انجستوس قرنداشی وجیوزه اوغلی واسطه سیله سقسونس حکمنده اولدقدنصکره
بونک بکلری قانسیوم پادشاهلرینک خراجکذاری ایدیلر بعده برنسی سلطنتی
ظهور ایلدکده تزوز نام ارماقدن اسقوسیا دکزنه دک ممتد اولان اک ایو قسمی
نوردام هومری پادشاهلرینک حکمنده ایدی بونلر منقرض اولدقدنصکره توابدا
نهری ماوراسنده اولان ولایت سقوتیلر حکمنه انتقال ایلدی هکیرتوس که شرقده
اولان سقسولرک پادشاهی ایدی بو ولایتی سلطنتنه الحاق ایلدی بعده الفردوس

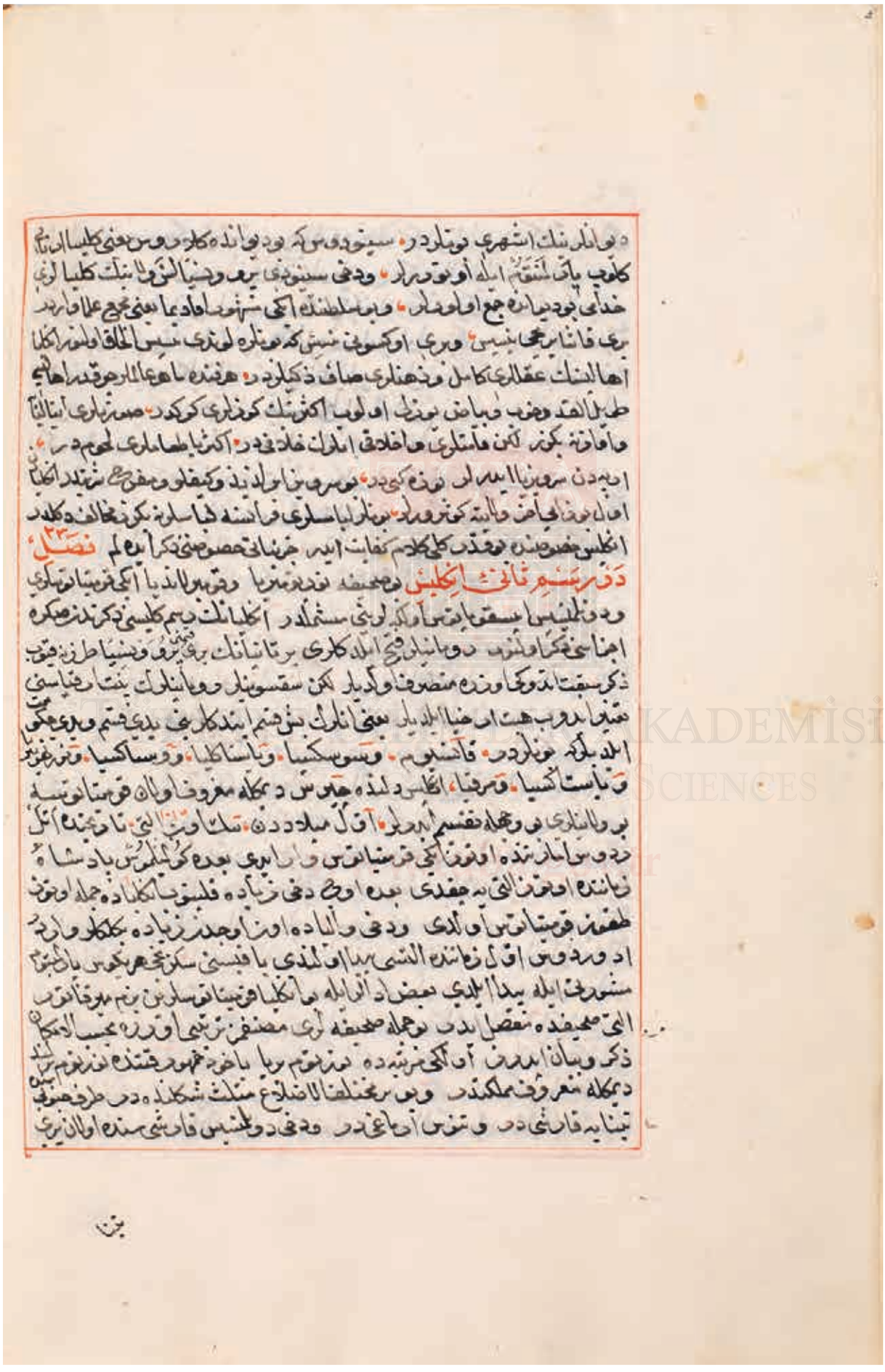

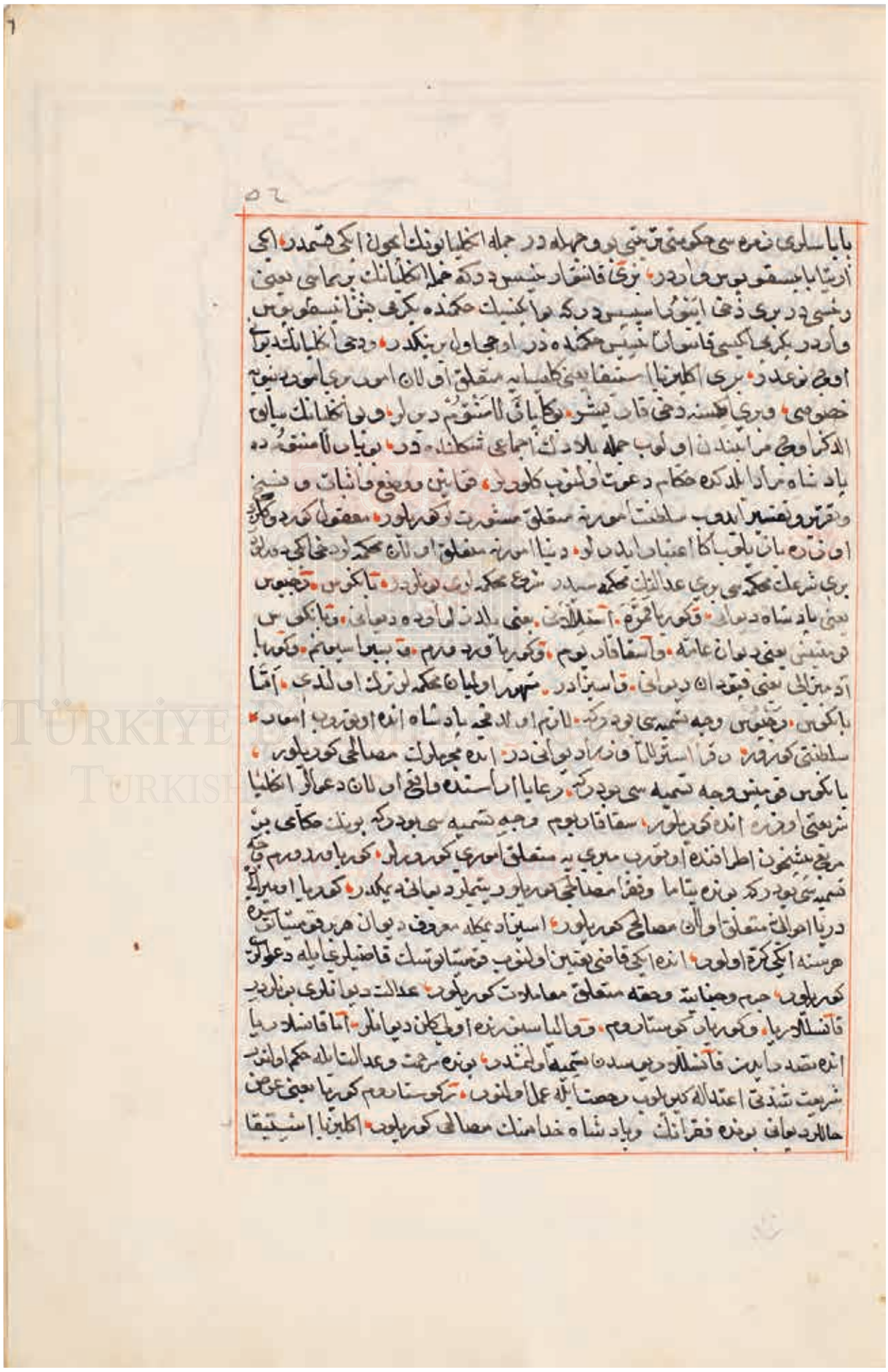

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tubav.gov.tr

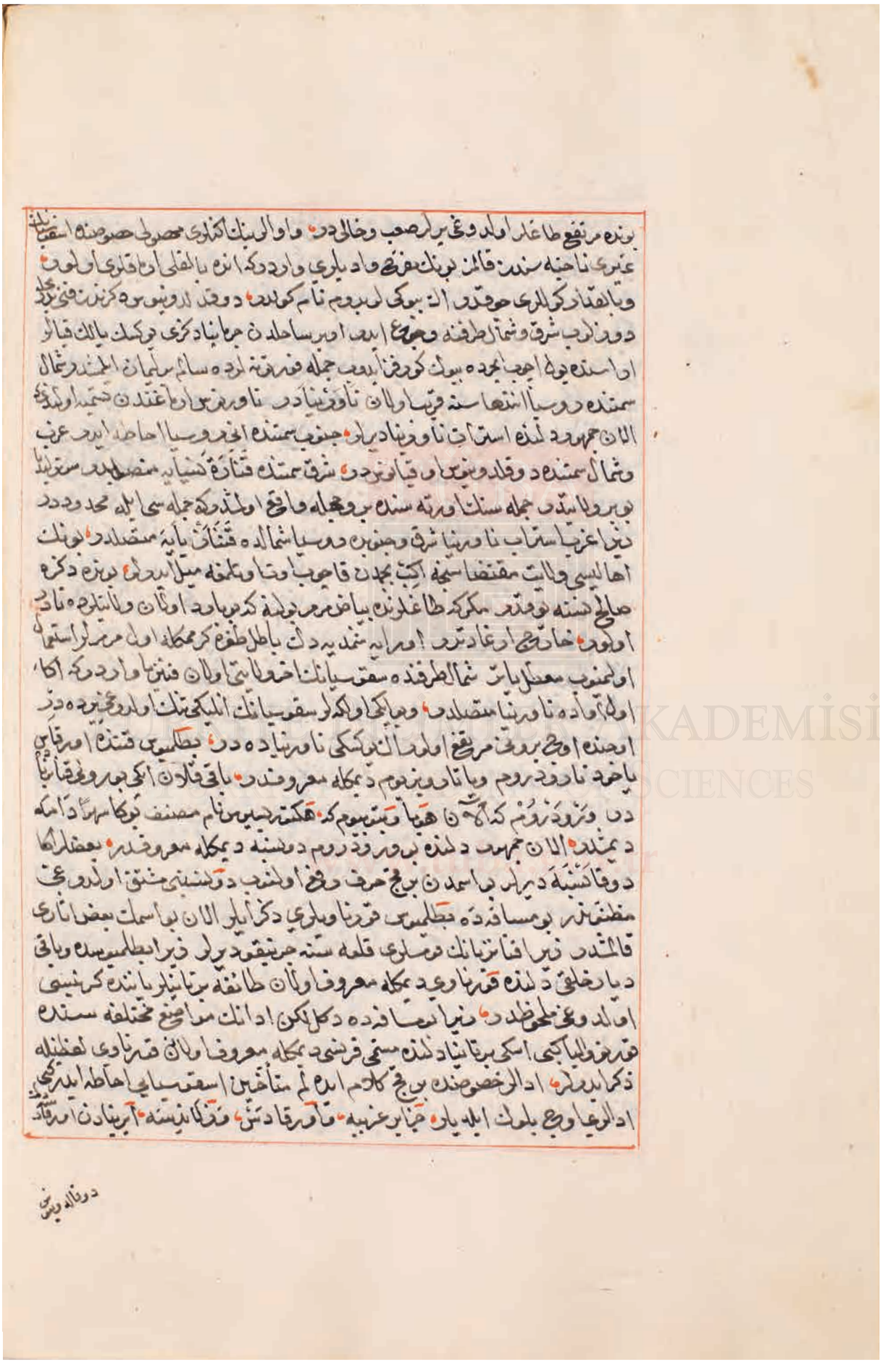

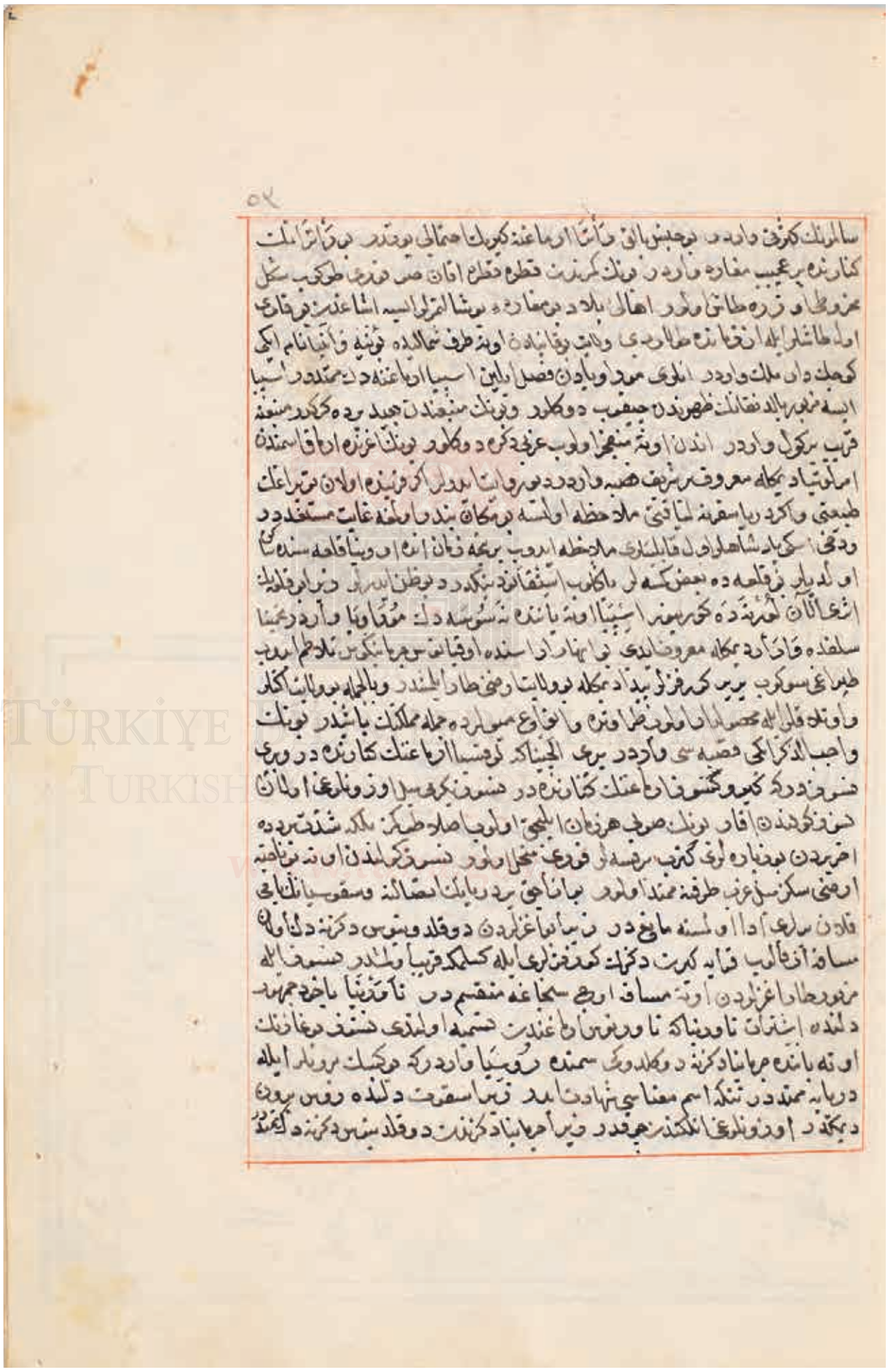

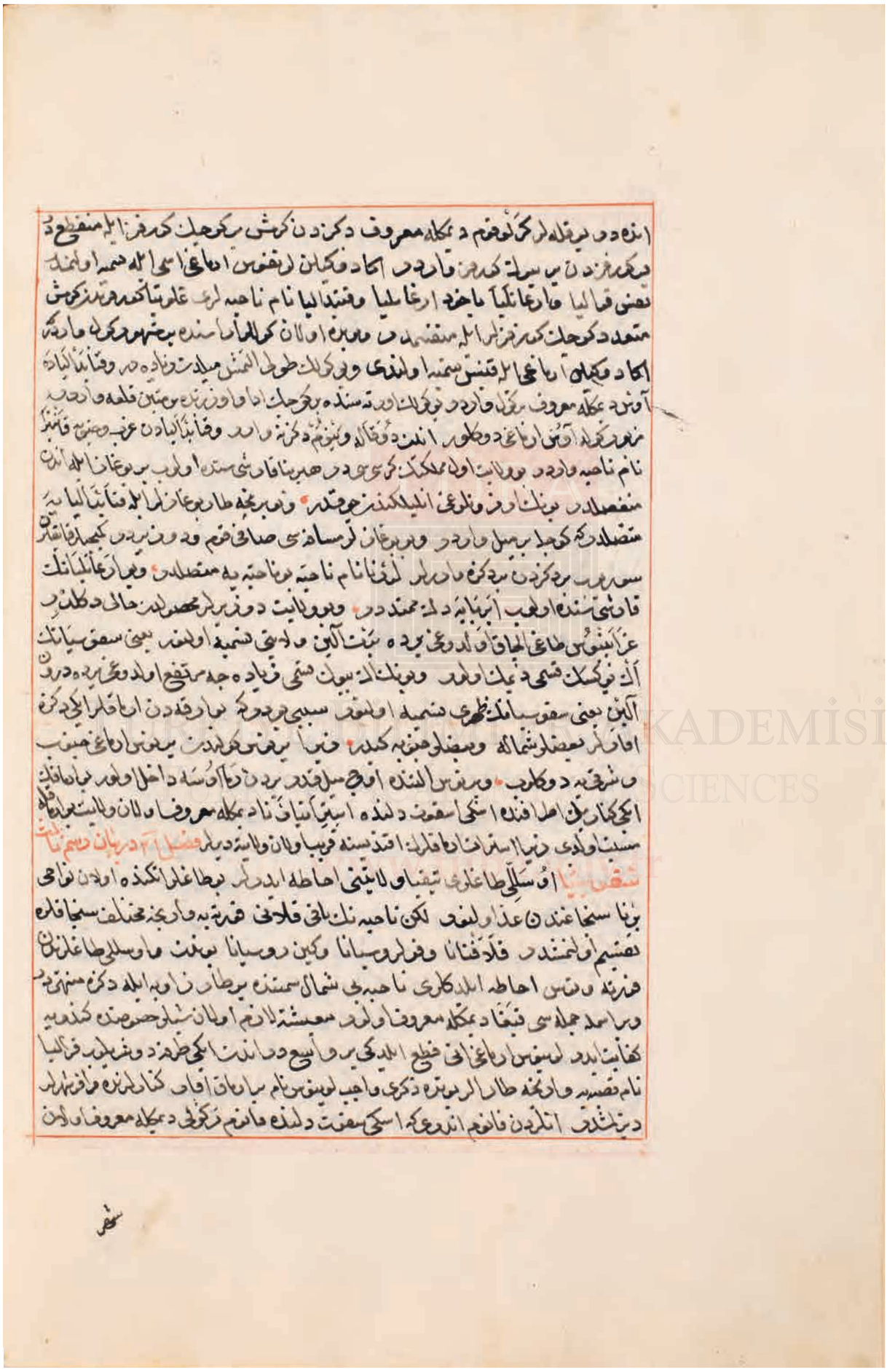

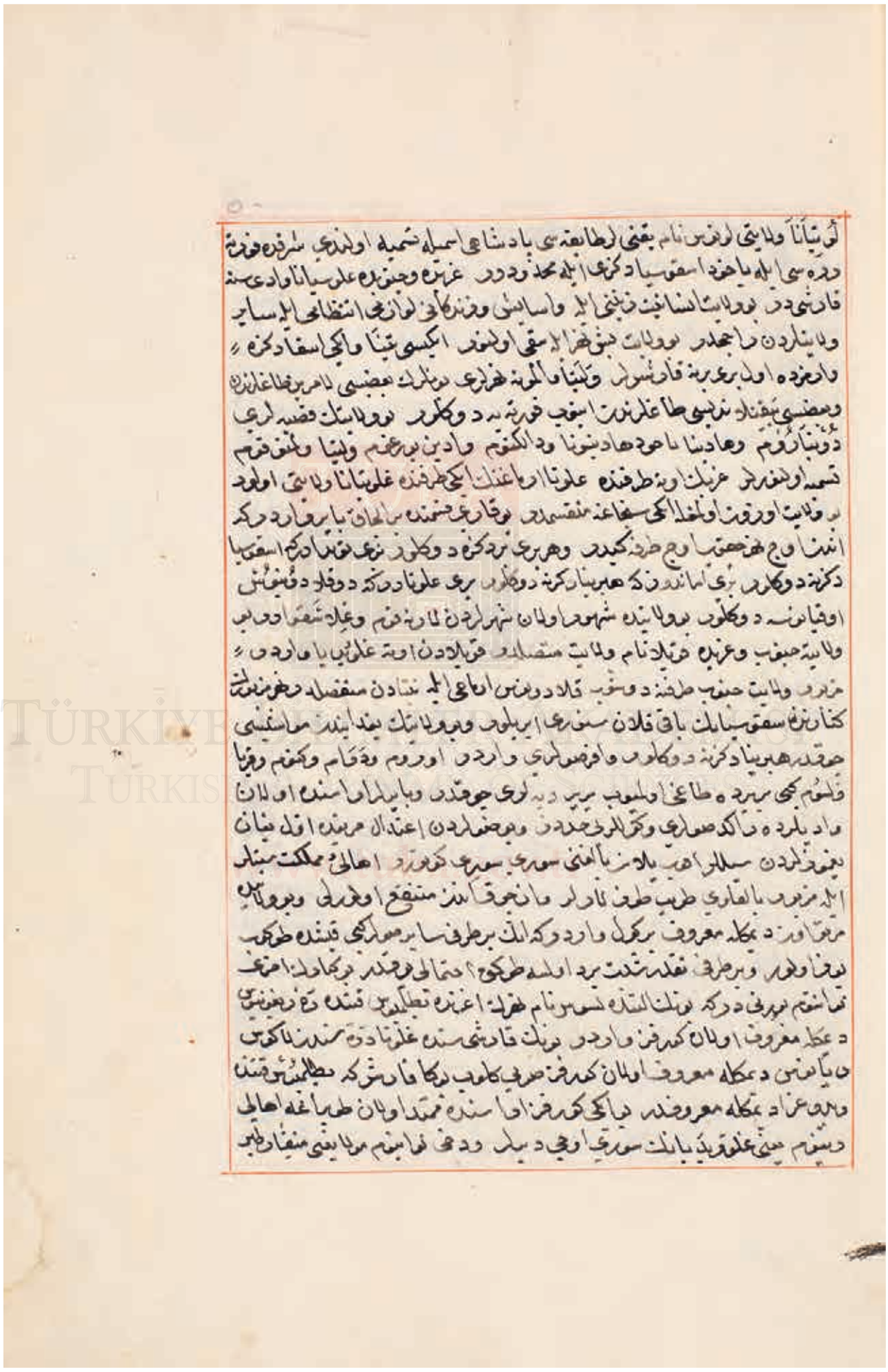

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

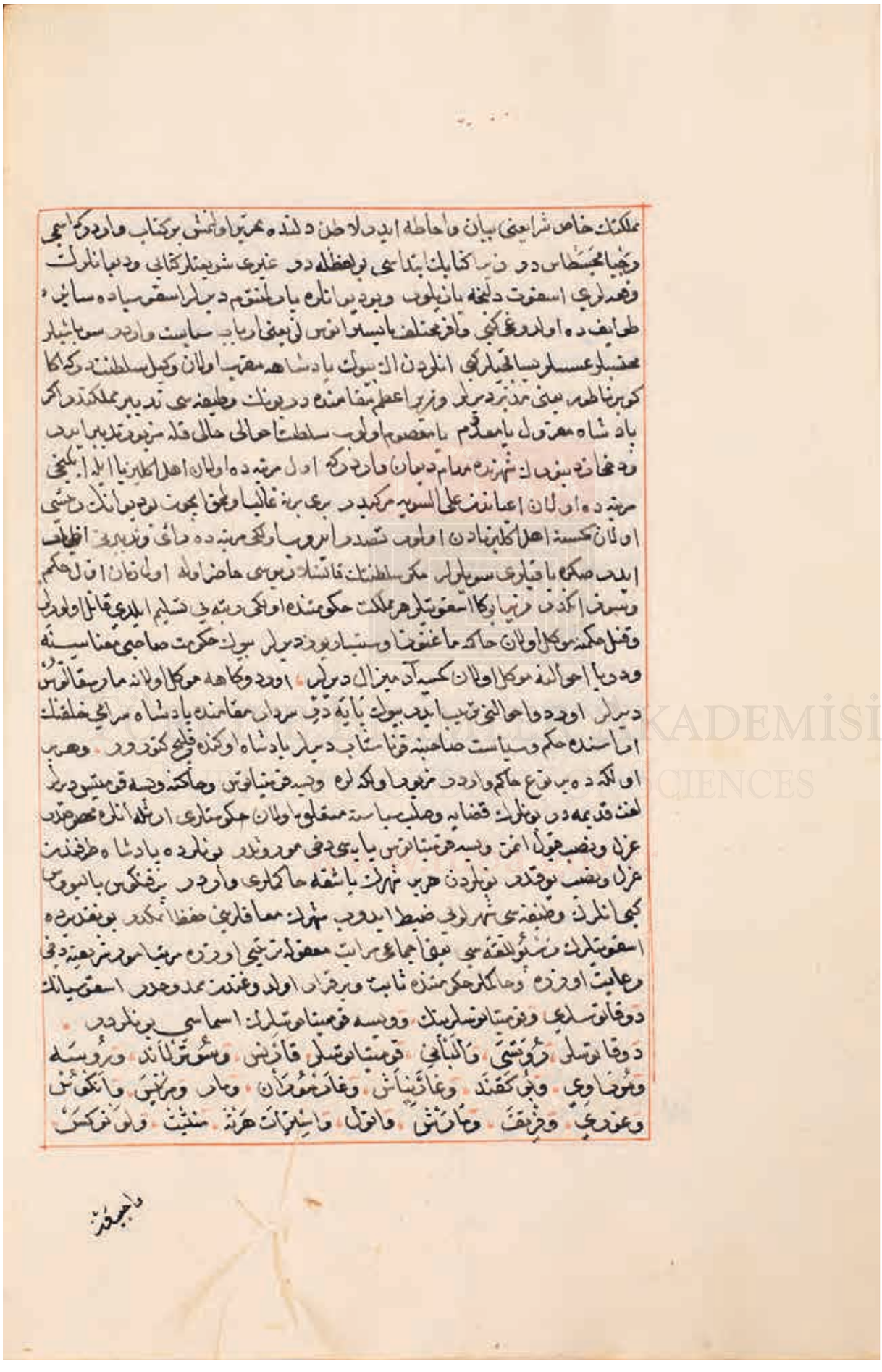

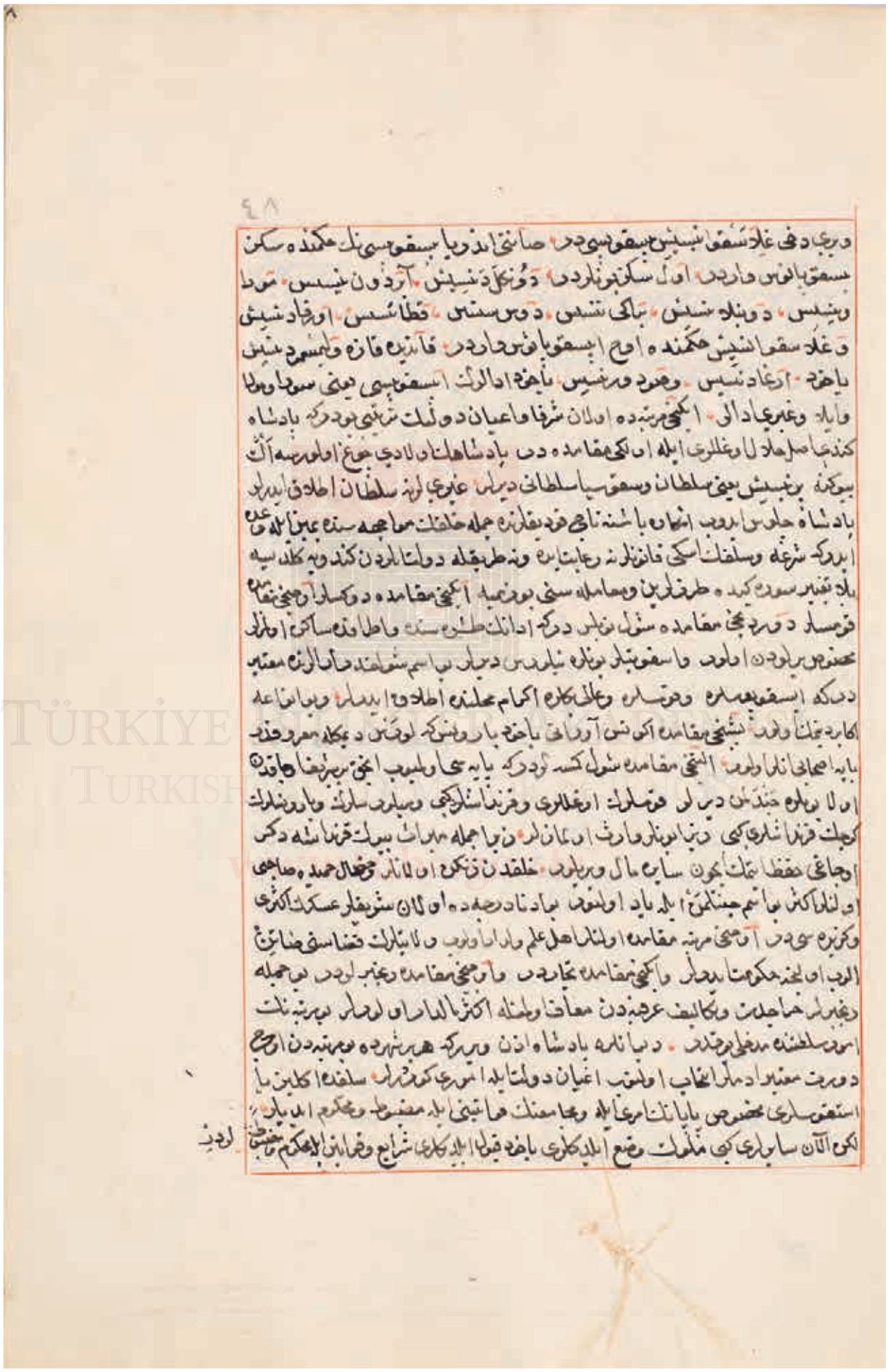

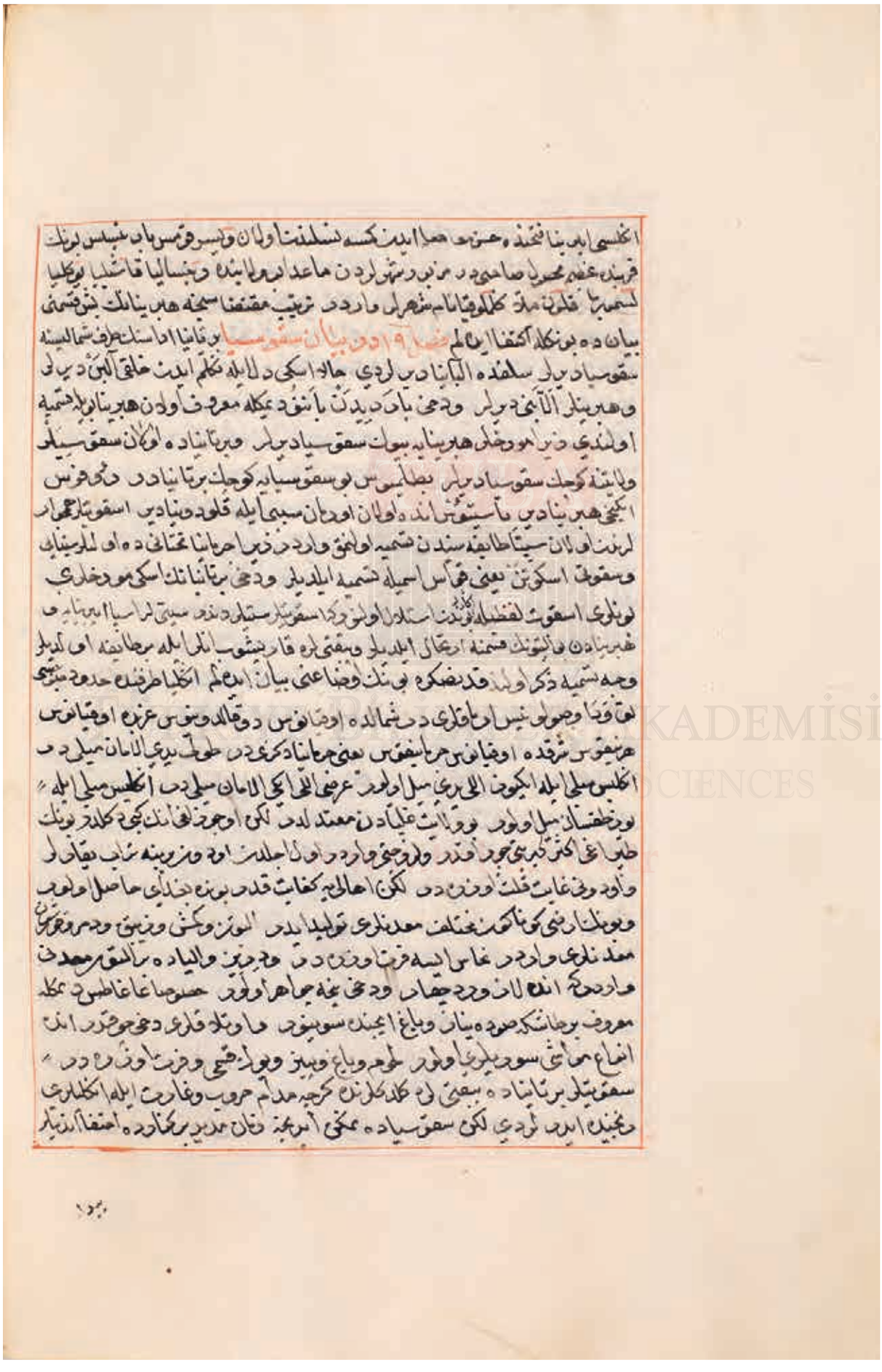

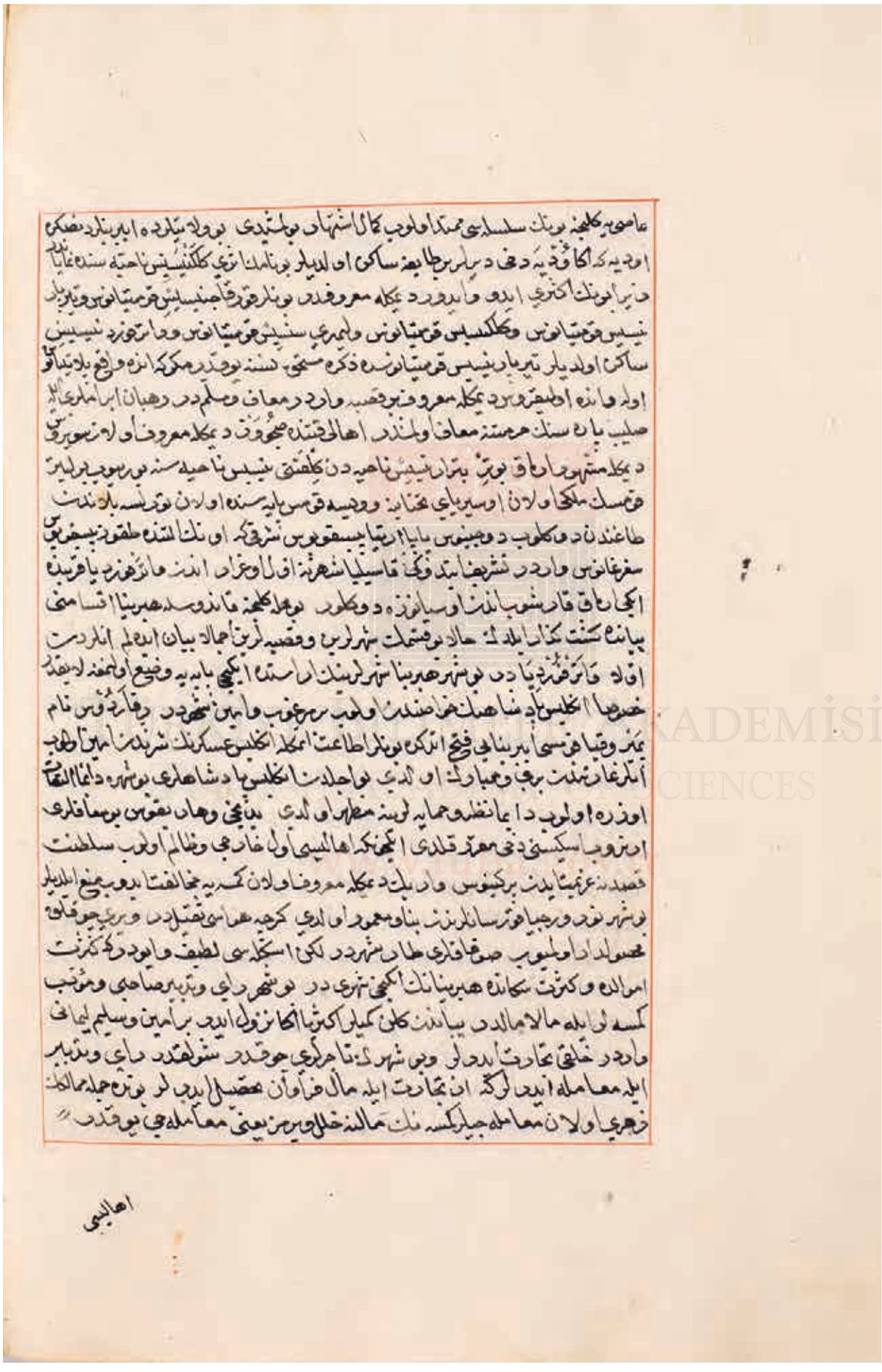

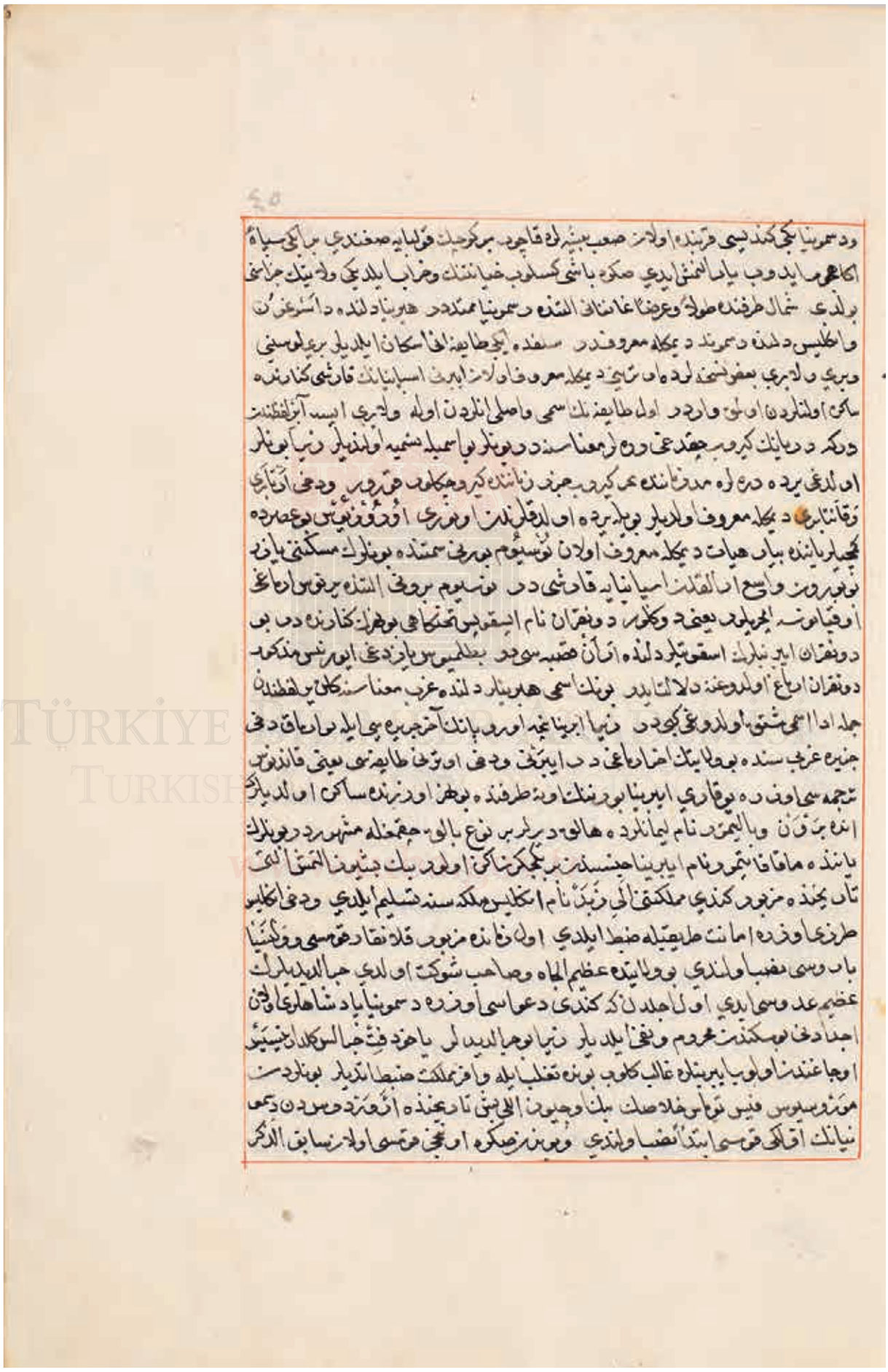

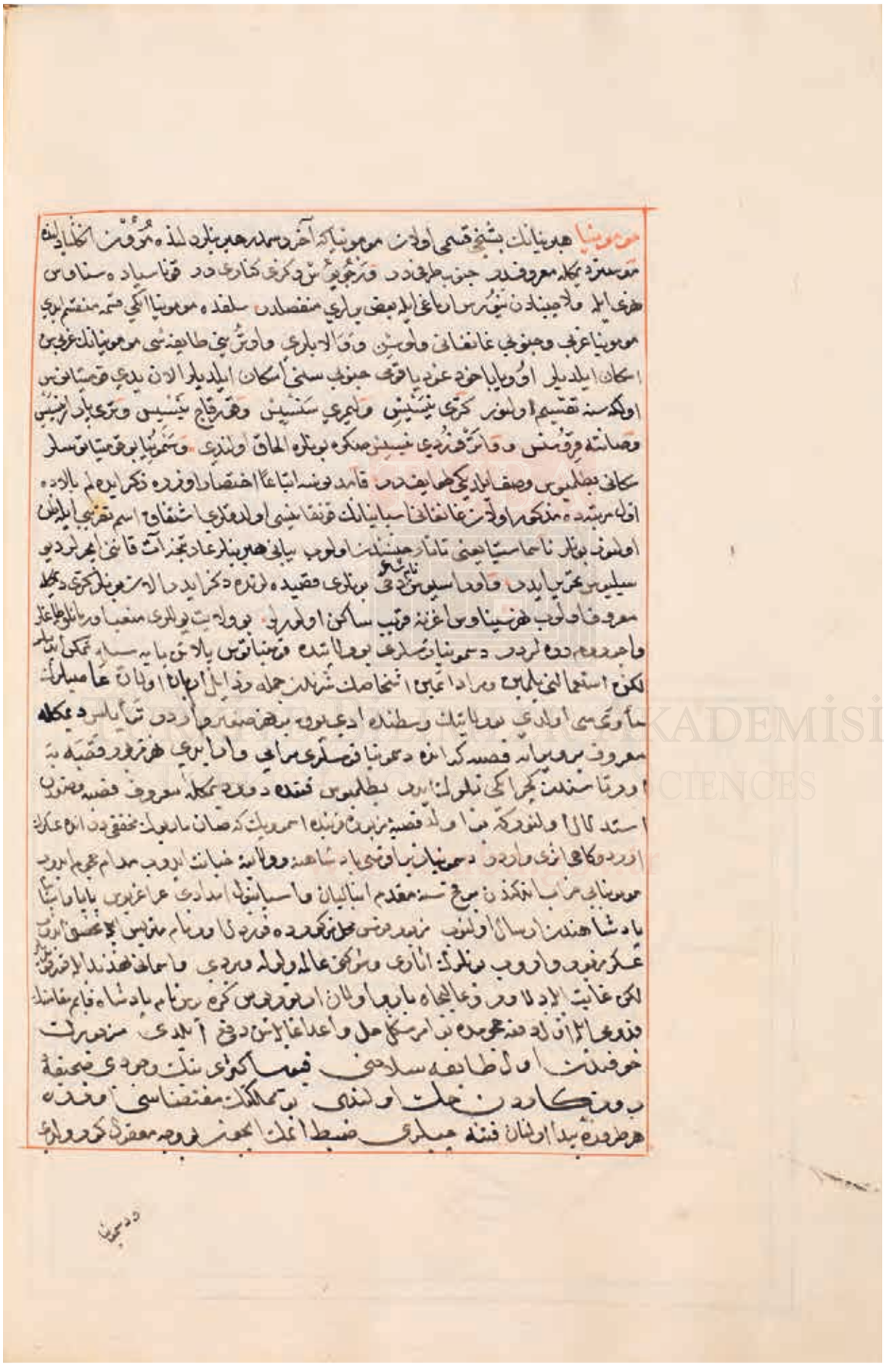

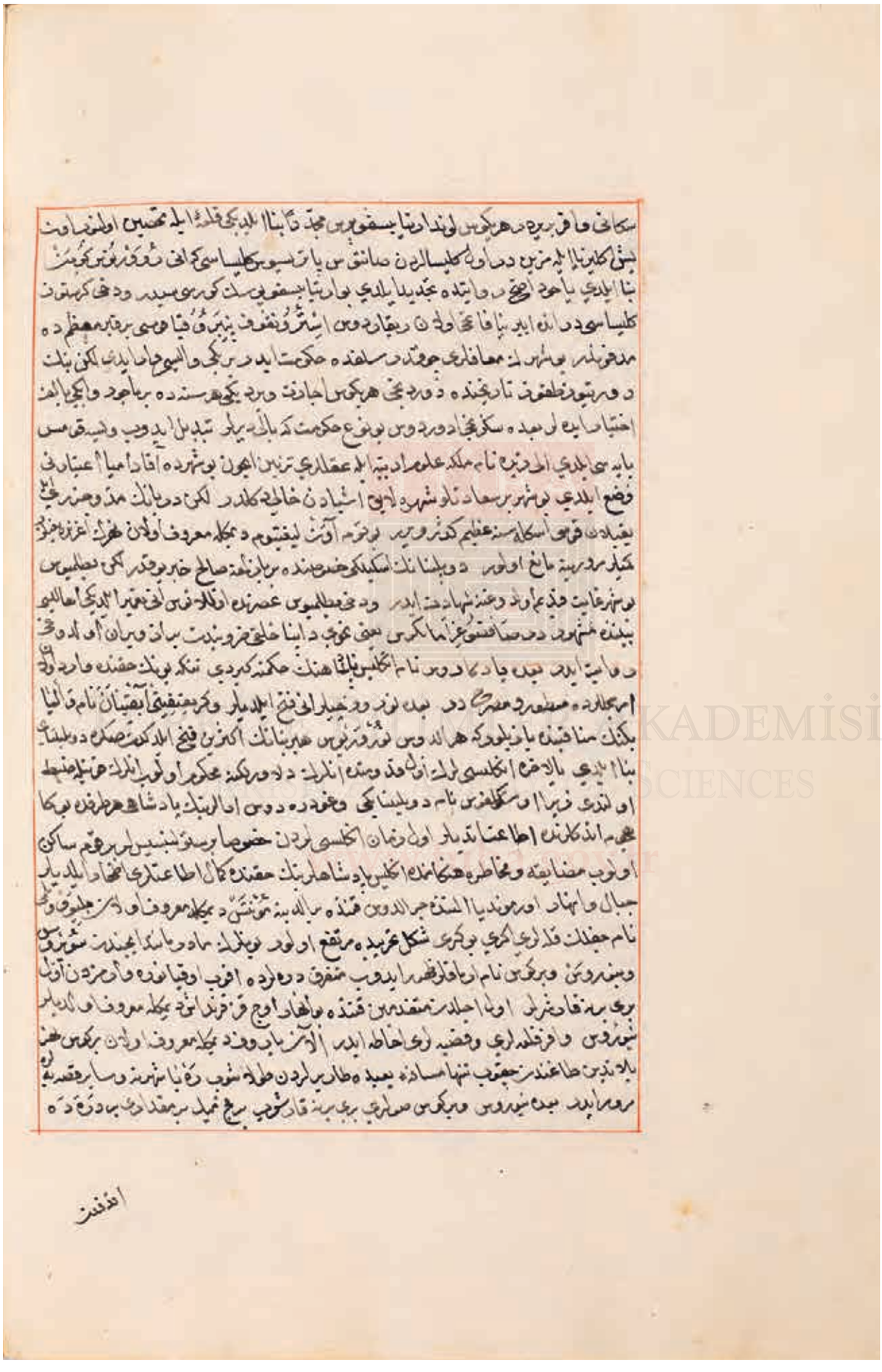

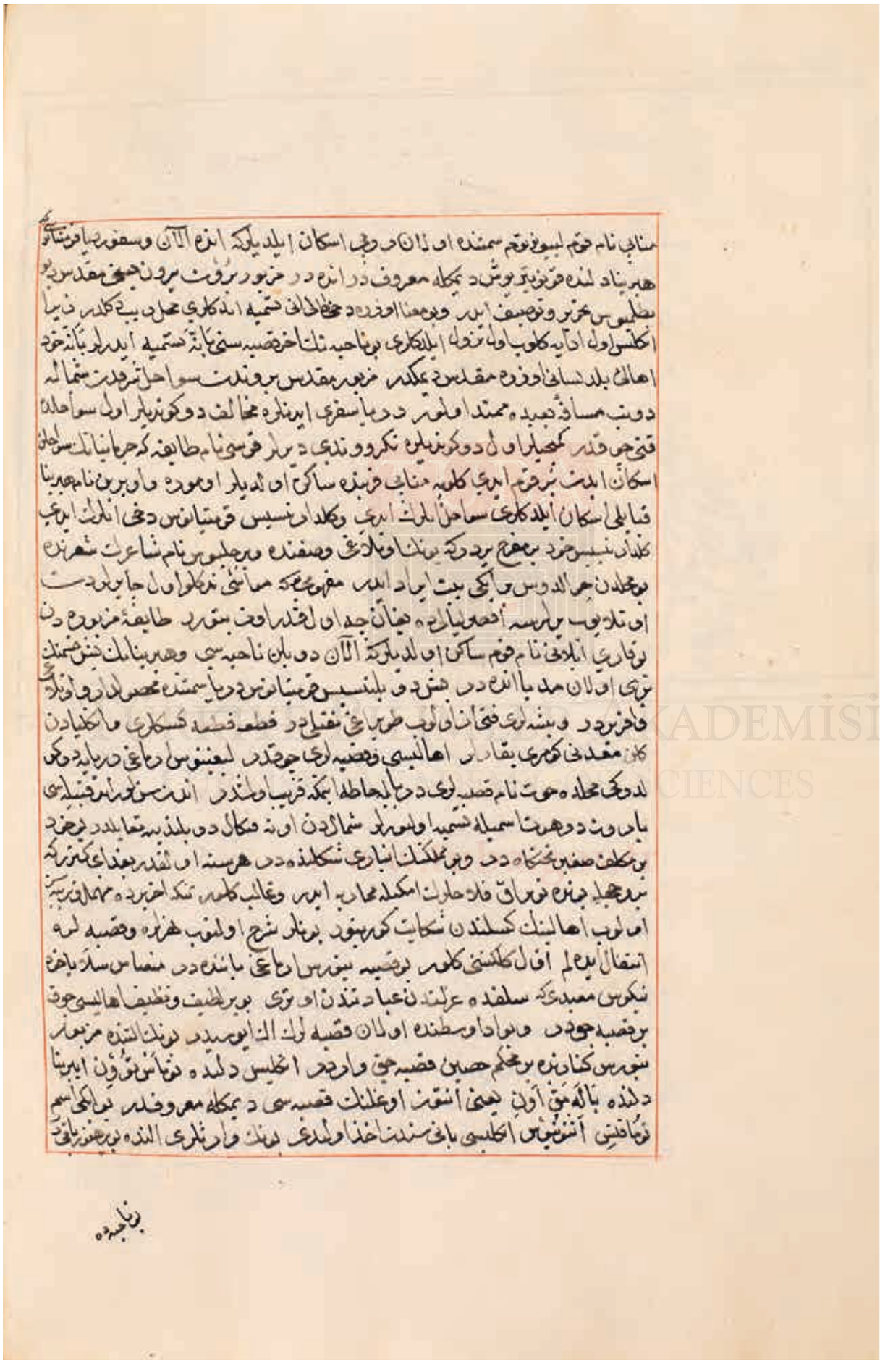

و بو یرك اصحابی سایره نسبت عقلادر الآن بو مملکت و وکسفورت و قترلوج وکلکنتی و
دوبلن وکلدار نیستین نام قومیتانوسلر و ملك قومیتانوسی و ملکه قومیتانوسی و
لونقفورت و فرنس و ویقلو نام ناحیه لره منقسمدر بو قومیتانوسلری قمدنوس نام
مصنف ترتیبی ایله ذکر ایدهلم ایبرینانك بو قسمنی اسکان ایلین اقوام که بطلمیوس
تحریر ایلمشدر بیرغانتس و اترفوردیا نام شهرك الت یاننده اولان بنولموس یاننده
برکوس دیمکله معروف اولان باروی و نخاوری ارمقلری ایله سوروس نام ارماق
اغزینك اراسنده ساکن اولدیلر بعض نسخه لرده بو بیرغانتس بیرغانتس دیمکله معروف
اولدوغی مصرحدر واقع ایسه ساکن اولدقلری برکوس نام نهردن ماخوذ اولمش اولور
بنورس و برکوس اراسنی قوربوند نام طایفه اسکان ایلدیلرکه انده الان قارلو
و یاخود قاترلوج قومیتانوسی وکلکنتی ناحیه سنك برضمی بونده موجوددر و دخی اوته
اوسیوریا قوقانی و ایبرینلر یاننده اورمغون و انکلیلر فننده اورموند و عامه تحریفیله
ووُرمه و اوت دیمکله معروف اولان اورموند یا واردر سوبروس اغزینك الت یاننده

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

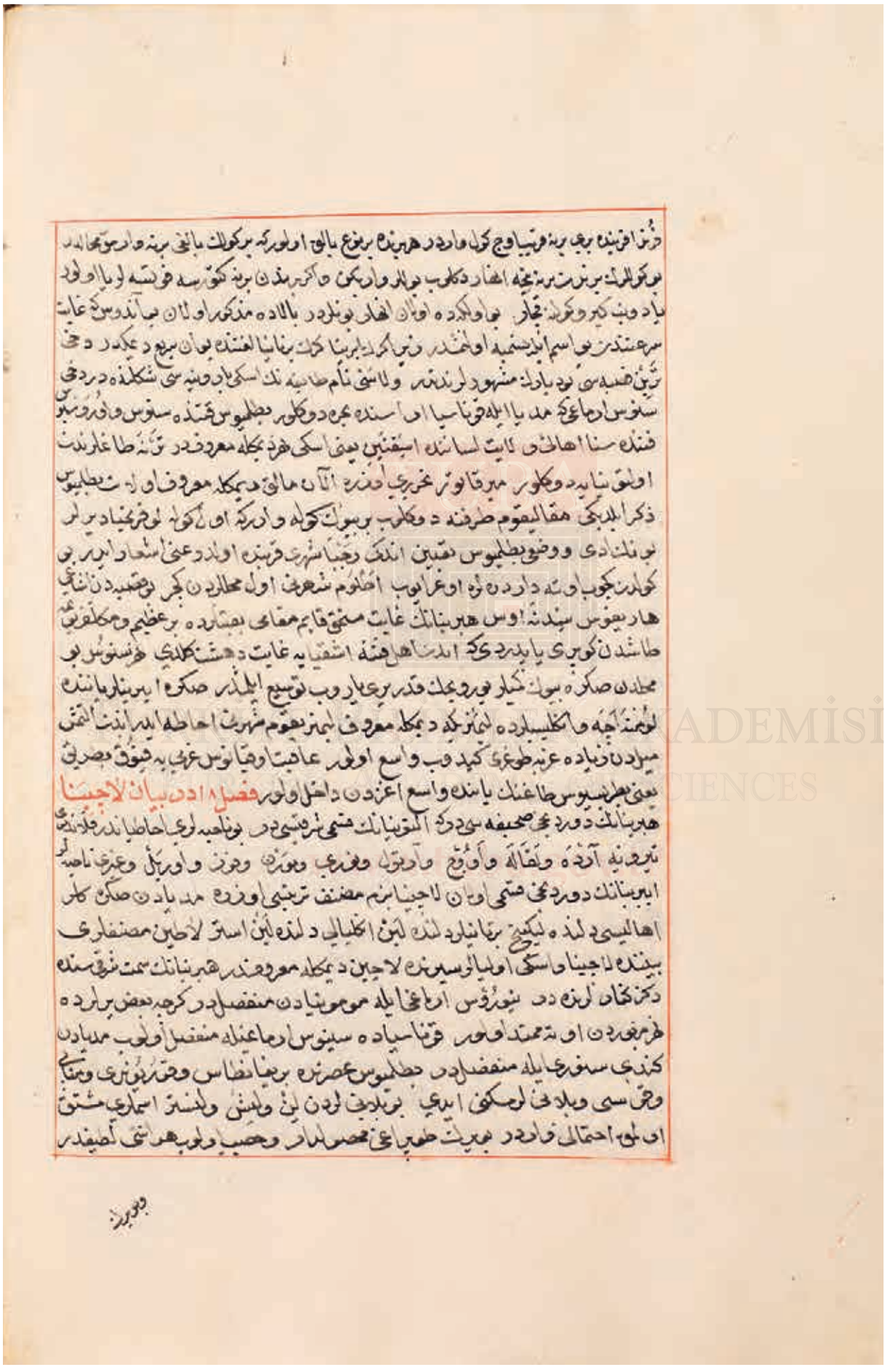

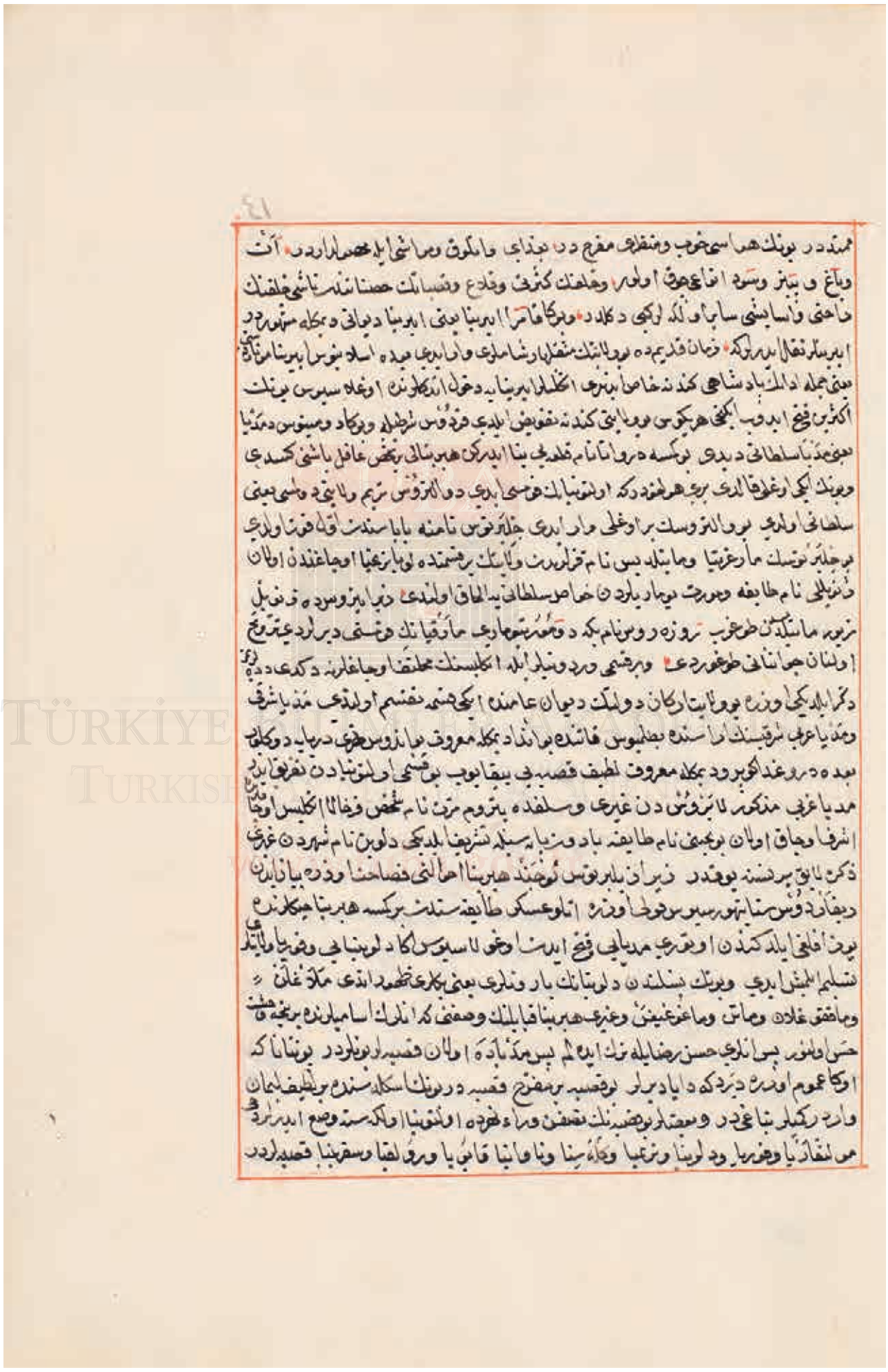

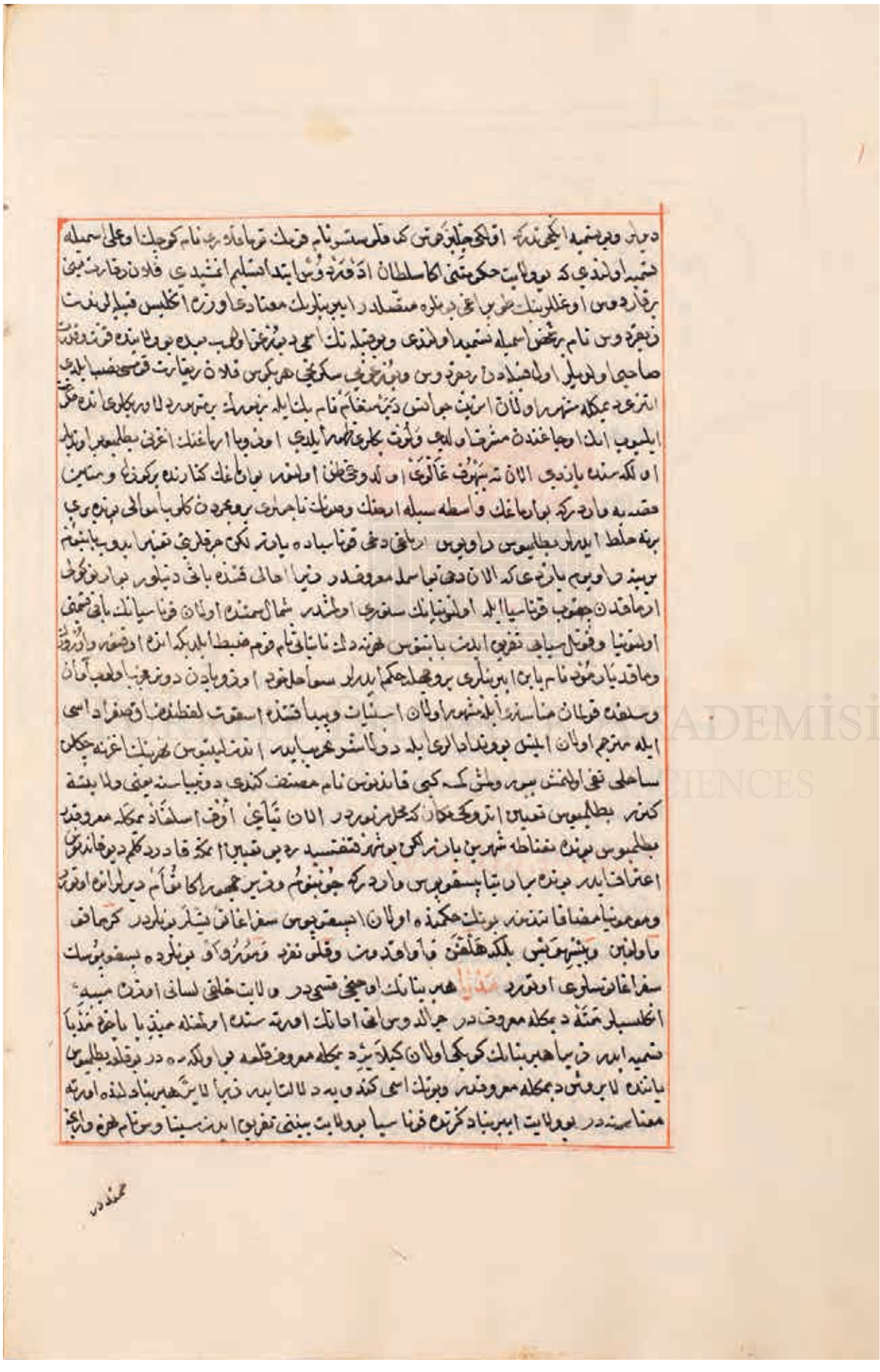

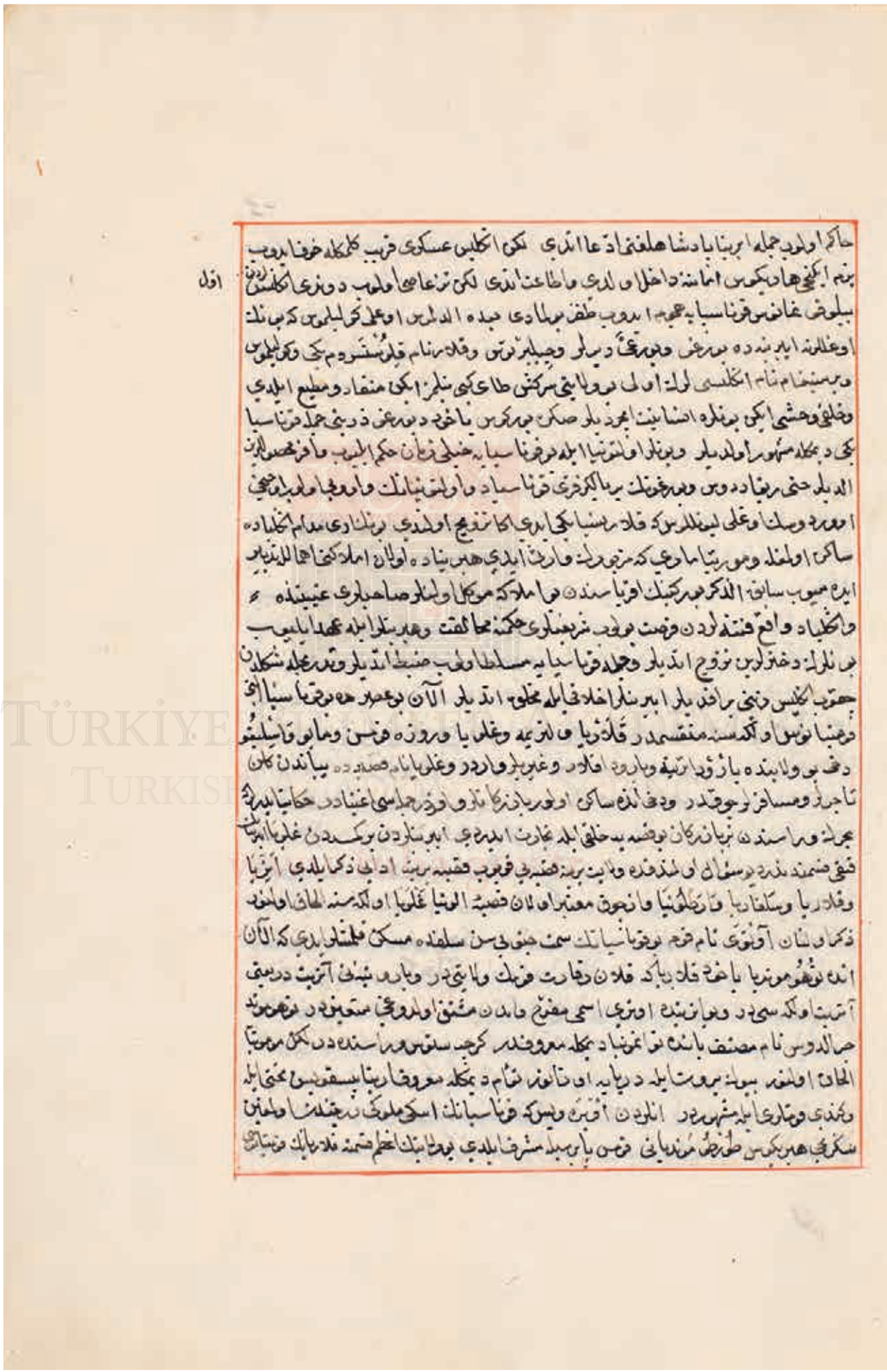

اراسنده در سلفده بطلميوس عصرنده اوتری وتانياقه قومی بو اولکه نك جملهسنی توطن
اندیلر تانياتی وقوناشنی اراسنده لفظاً غایت قرابت واردر که بری بریندن مشتقدر ملاحظه
اولنور بطلميوس ذکر اتدیکی اوزره لانیاته اسکله سندن قونیاتی نام بر شخص صدور ایدوب
انکله تسمیه اولندی زیرا اول بر خلقی دلنده قوون اسکله دیمکدر وبو کانیاتی لفظی الحاق
اولندقده قونیاتی اولور بو ولایتك بعض یرلری مفرح ومحصولدار وبعض یرلری اوستی حایر
چمن والتی مجوف بتاقدر اوزرنه وارن یاتارکیدر بو یومشاق یرلره اولسانده بوغزه یرلر وبو
اولکه مظلم وصق اورمانلری واردر دریا کنارلرنده وافر کوزل لیمانلر وکورفزلر وبوغازلر
اولوب اهالیسنی دریا سفرینه تحریك ایدر لکن بو یرك خلقی اولقدر تنبلدر که کندی فقرلرینی
معقول واسان وجهله دفعه بله مقید اولمیوب غایت فقرلرندن جزو سؤال ایدرلر هیربنانوس
سطوردر که تورلو عوم اومور اوقوتور نام طایفهٔ قویمه بو ولایته حکم ایلدیلر وقهیلونس
وبریانوس نام ایکی اوغلنه ولایتی تقسیم ایلدی انکلیسلر ایبرنایه کلدکلرنده روتریقوس

حاکم

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
CENTER FOR SCIENCES

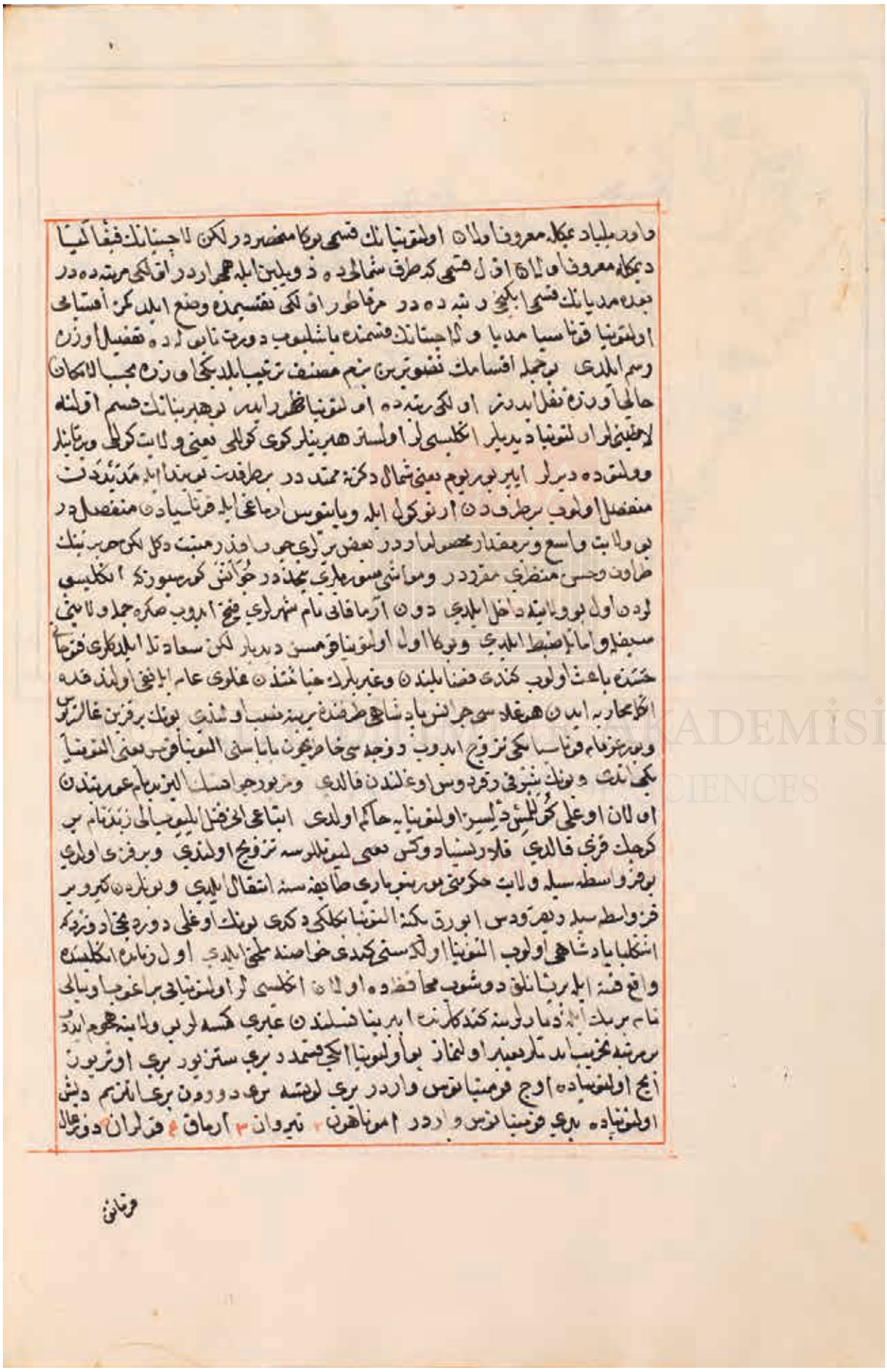

بونی احاطه ایدر بو بش اولکه لرده بعض مشهور یرلر ذکر اولنور اولا لاجینیاده فنفالیا
واوفالیا ولیشیا واوستریا واورموندیا ومدیاده سلانیا وقوریا ودلونیا وقوقلیا
وقلاریا اولسونیاده اوریلیا واتیرمنیا ولقالیا وتره قونقلیا وموموتیاده تریتاسیا
وحبریا وقوسمایا ودسموندیا وتوموندیا وغیری بونلردن صکره مقدما رسم عام هبریاده
اشارت اولنان تقسیم بو ولایتک احوالنه واقف اولمغه انی ضبط مهمدر اول اجلدن
دقت اوزره بلمک کرک که هبرینا ایکی قسمه تقسیم اولنمشیدی انکلقا وهبرنقا هبرنقاده
جرمانی لر ویرلو هبرینلر ساکن اولور انکلقاده انکلیس قومی ساکن اولور جمهور قتنده
بو قسم انکلقا پروونسیا دیمکله معروفدر ایکنجون که انکلیس قومی ناحیه لری بو قسمی
احاطه ایدر زیرا هبرینلر ورمیسیوس پادشاهن طرد ایتدکلرندن صکره انکلیس
عسکری پادشاه مزبوری کیرو یرینه کتروب هبرینلری مغلوب ایتدکلرنده بعض یرلرده
توطن ایتدیلر بعده کندیلر ایله مغلوب اولان هبرینلر اراسنی آیروب ساکن
اولدوقلری یره انکلقا پروونسیا دیدیلر لاجینیا ایله مدیانک بویک قسمی

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

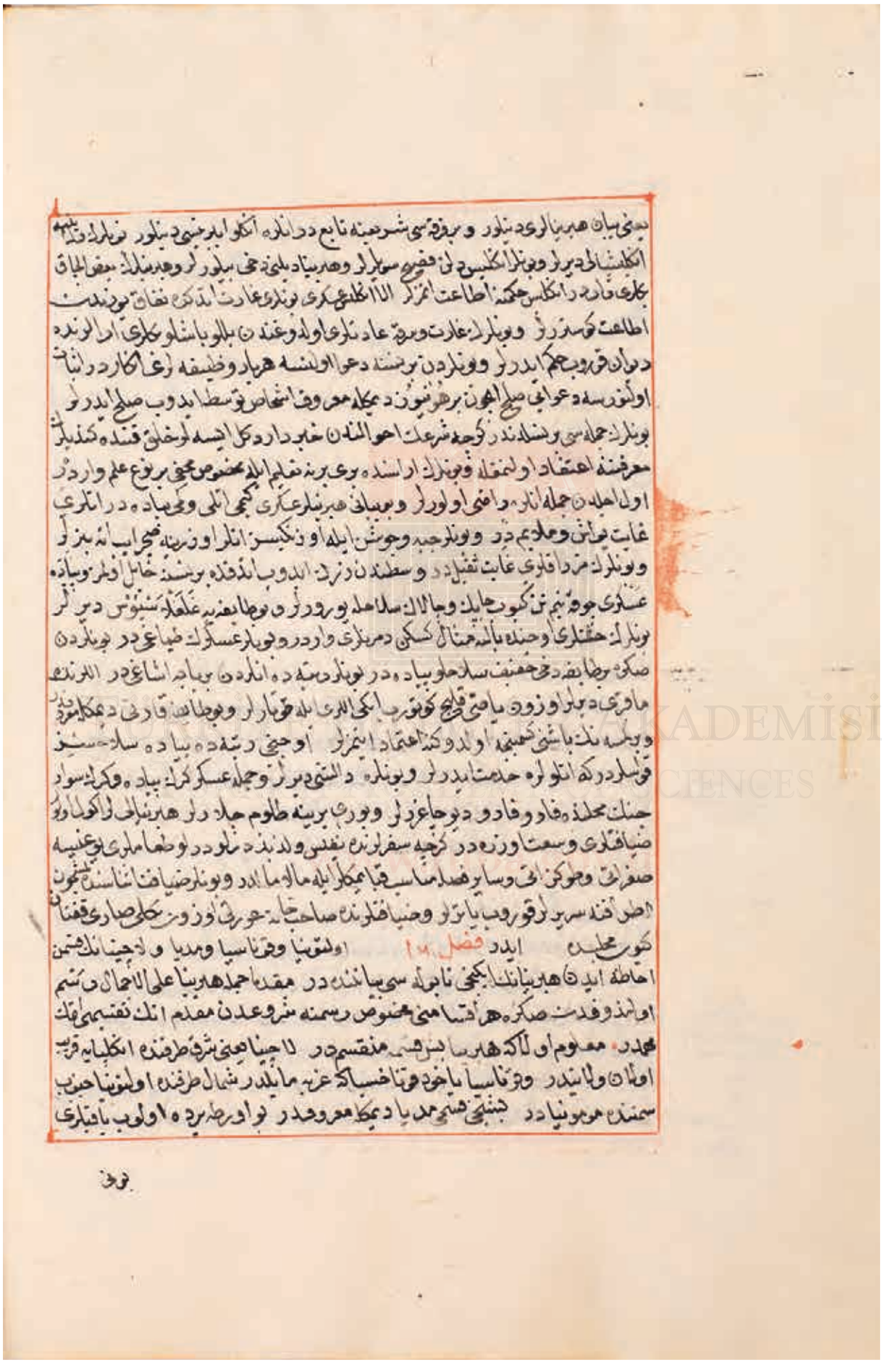

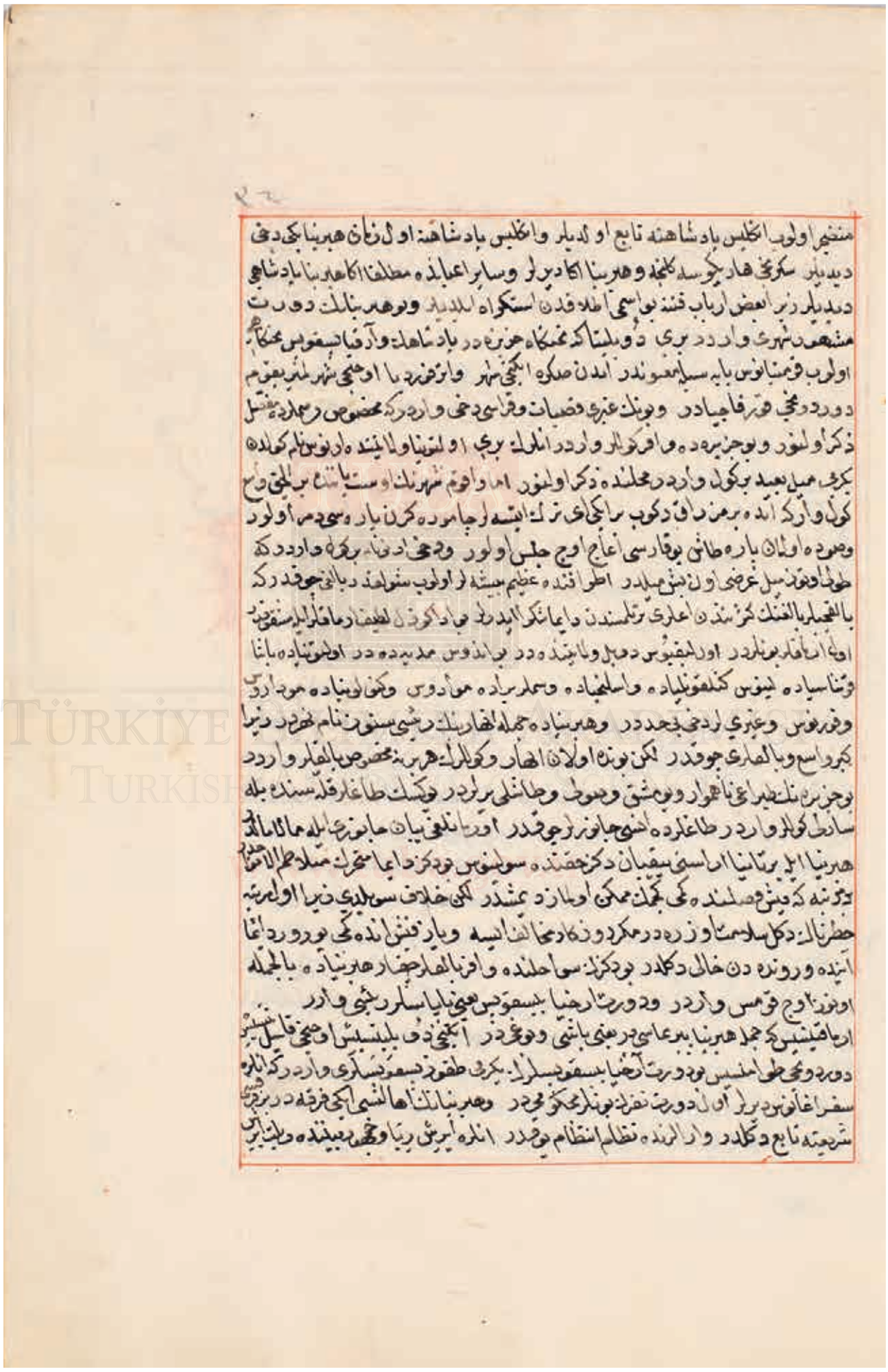

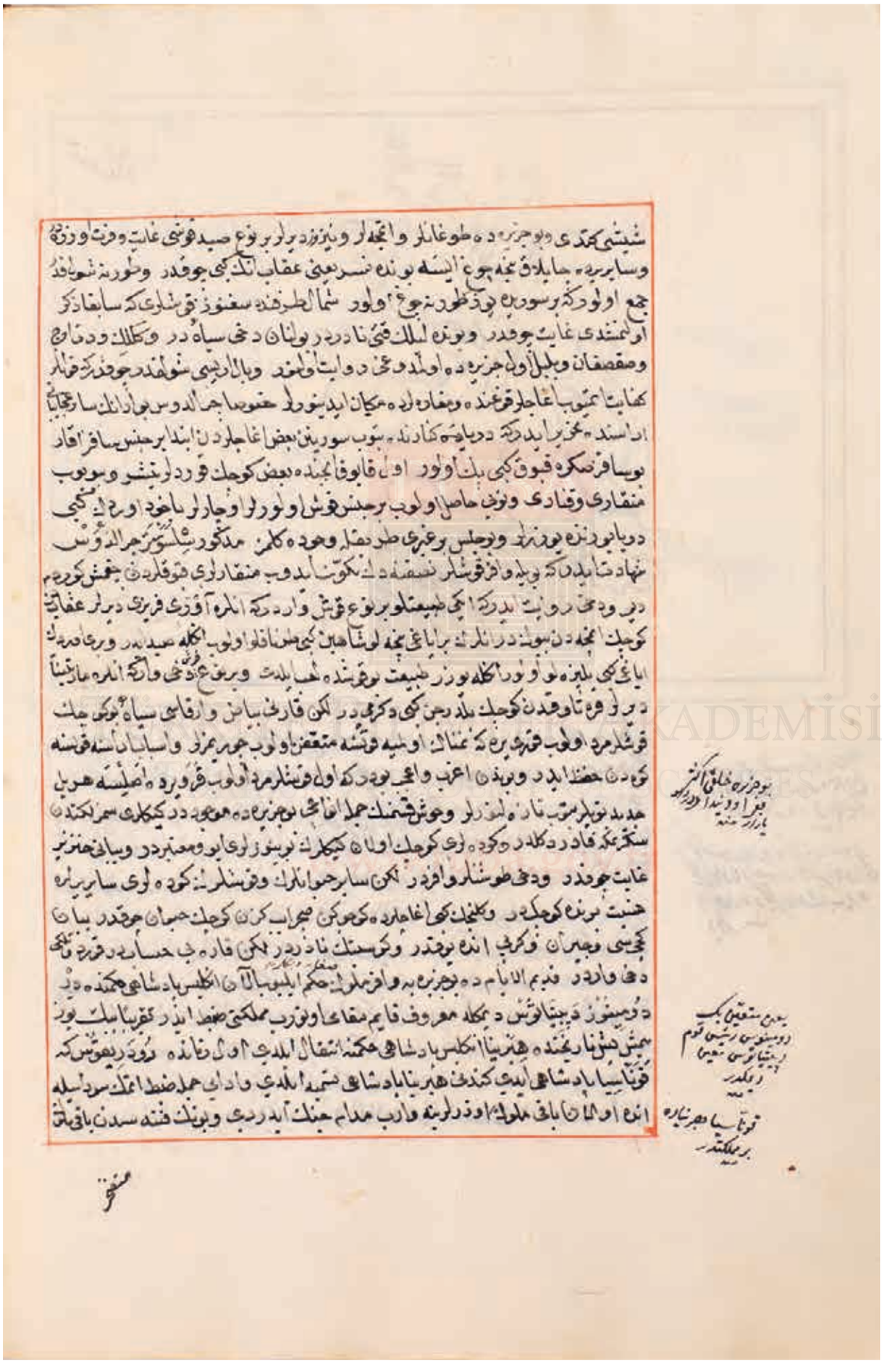

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

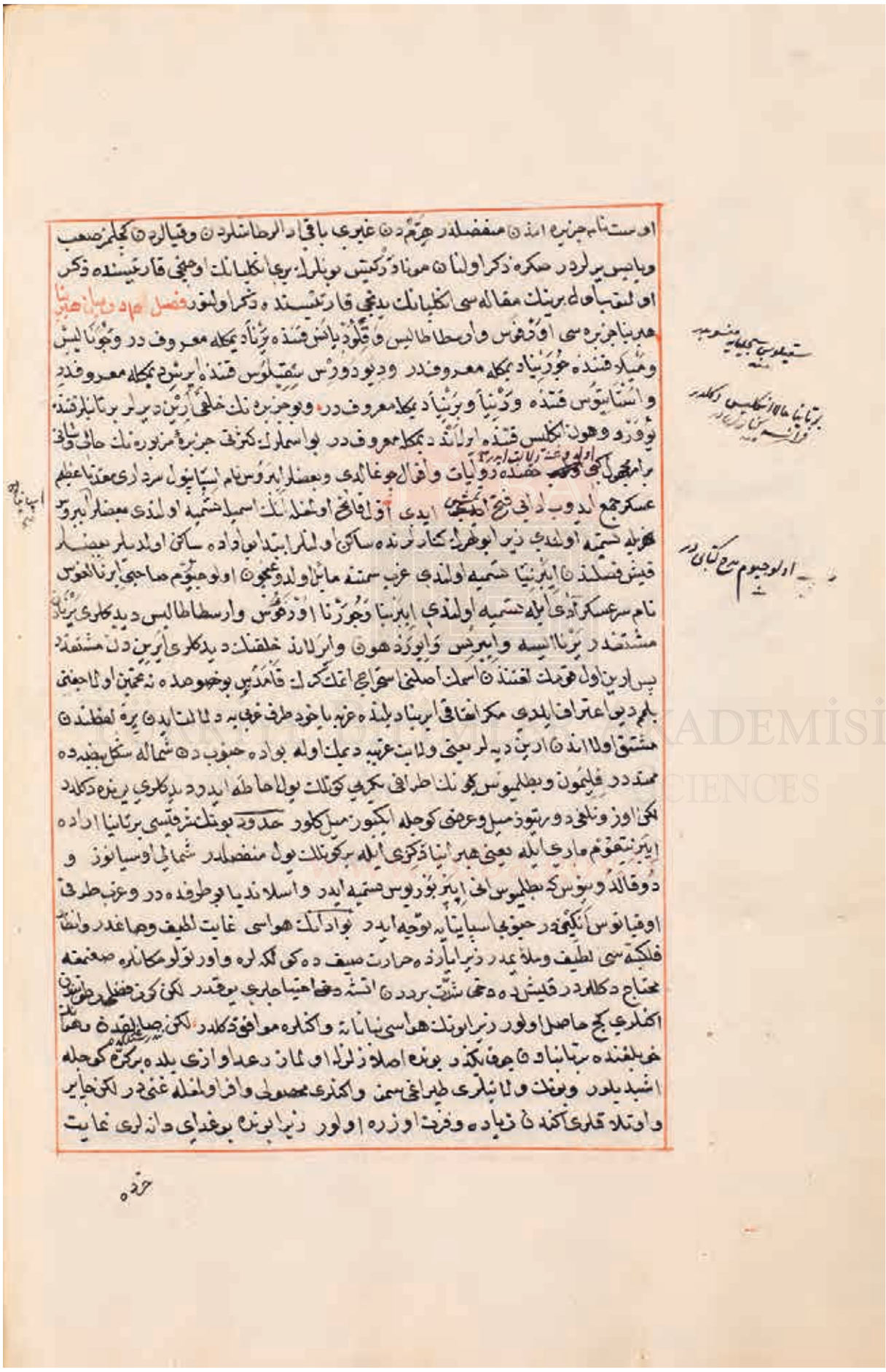

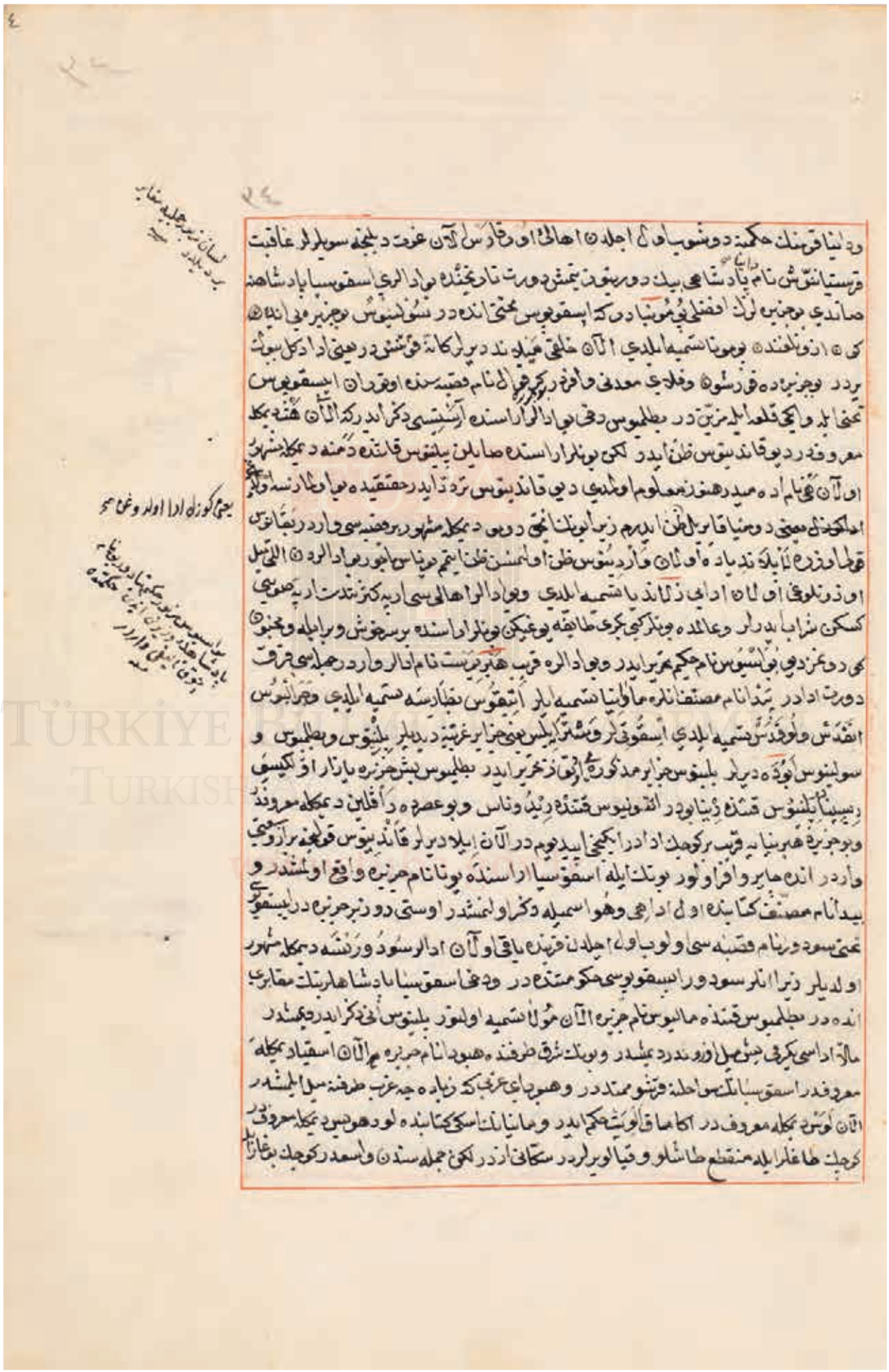

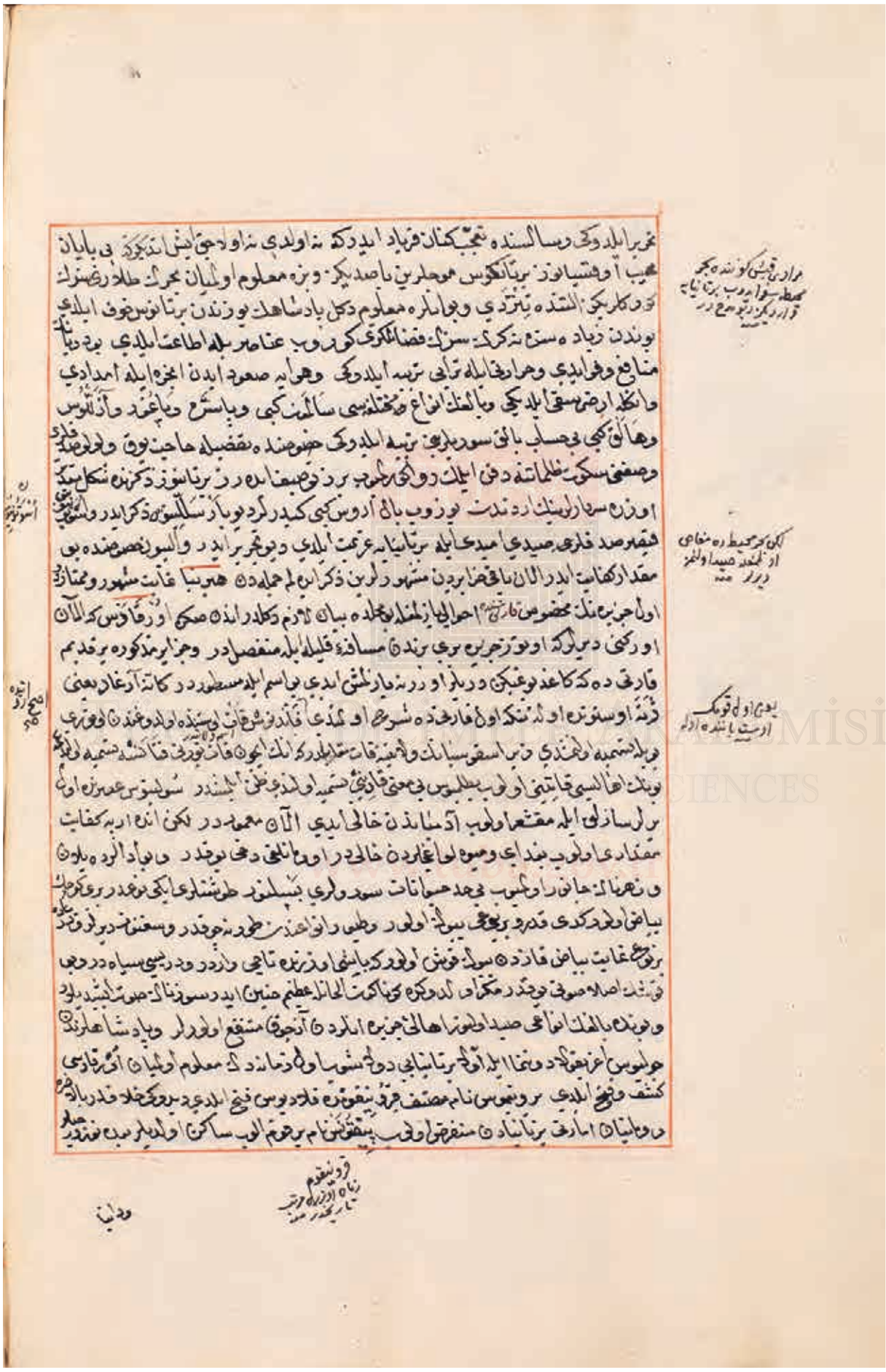

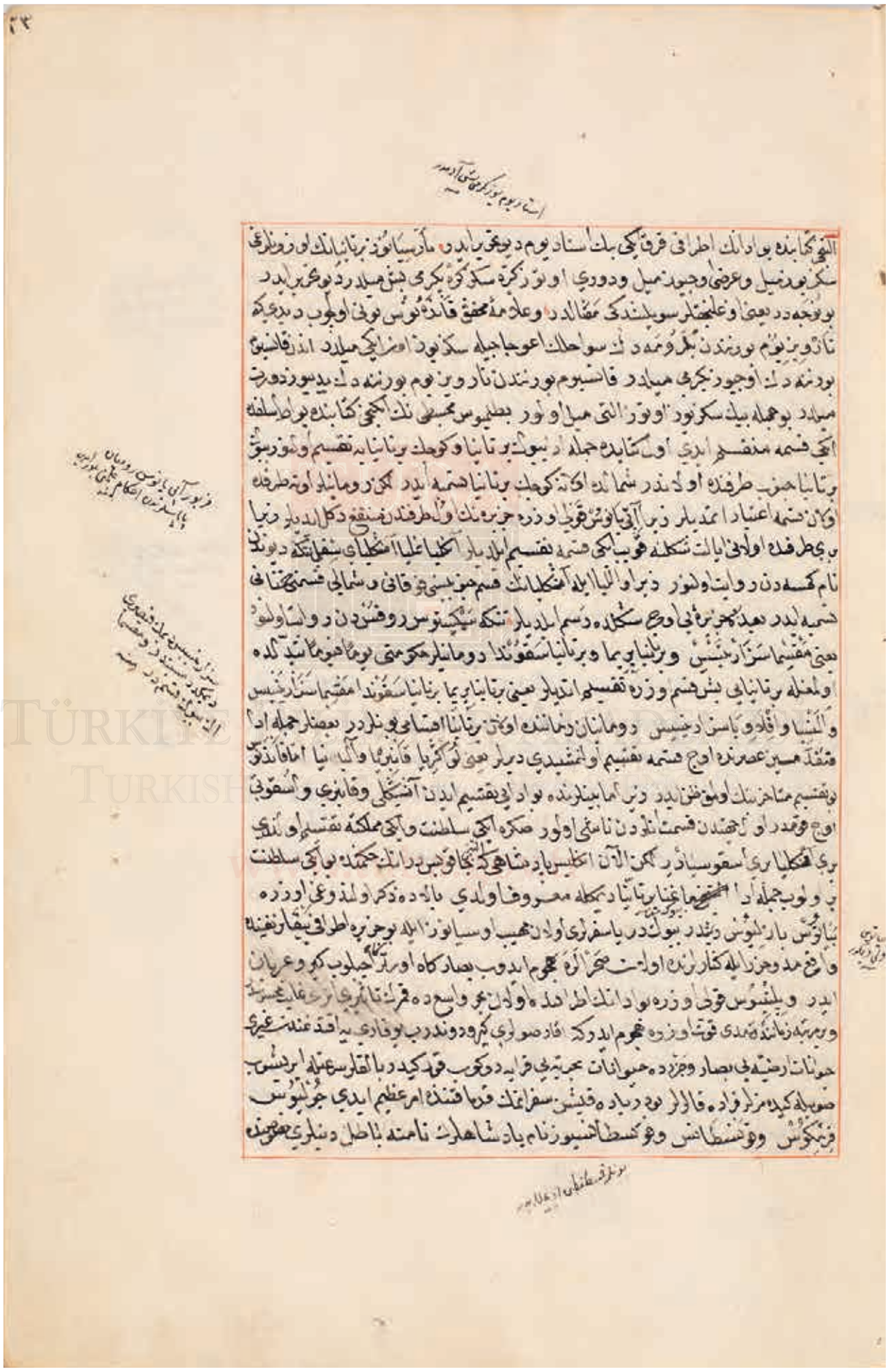

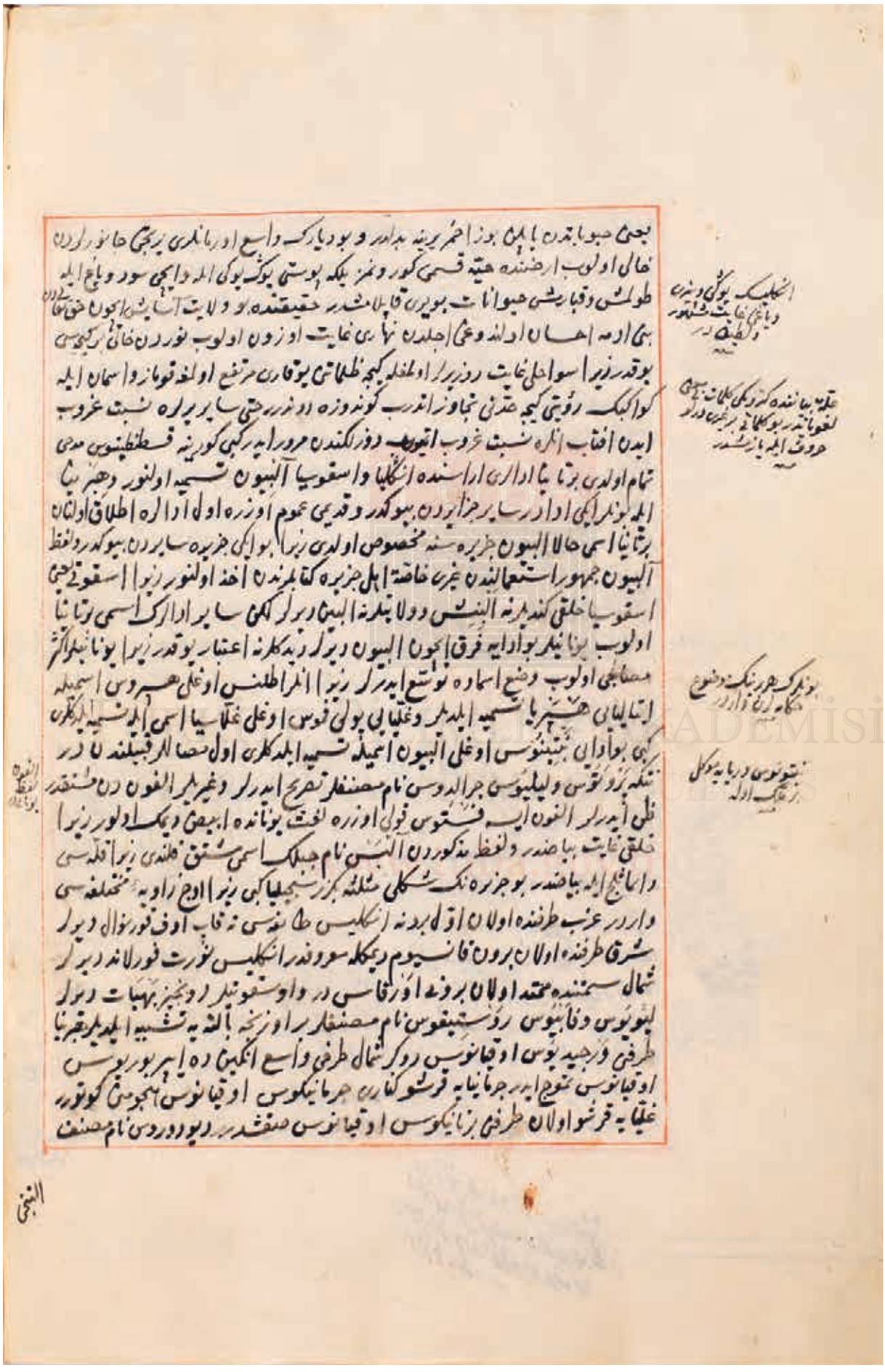

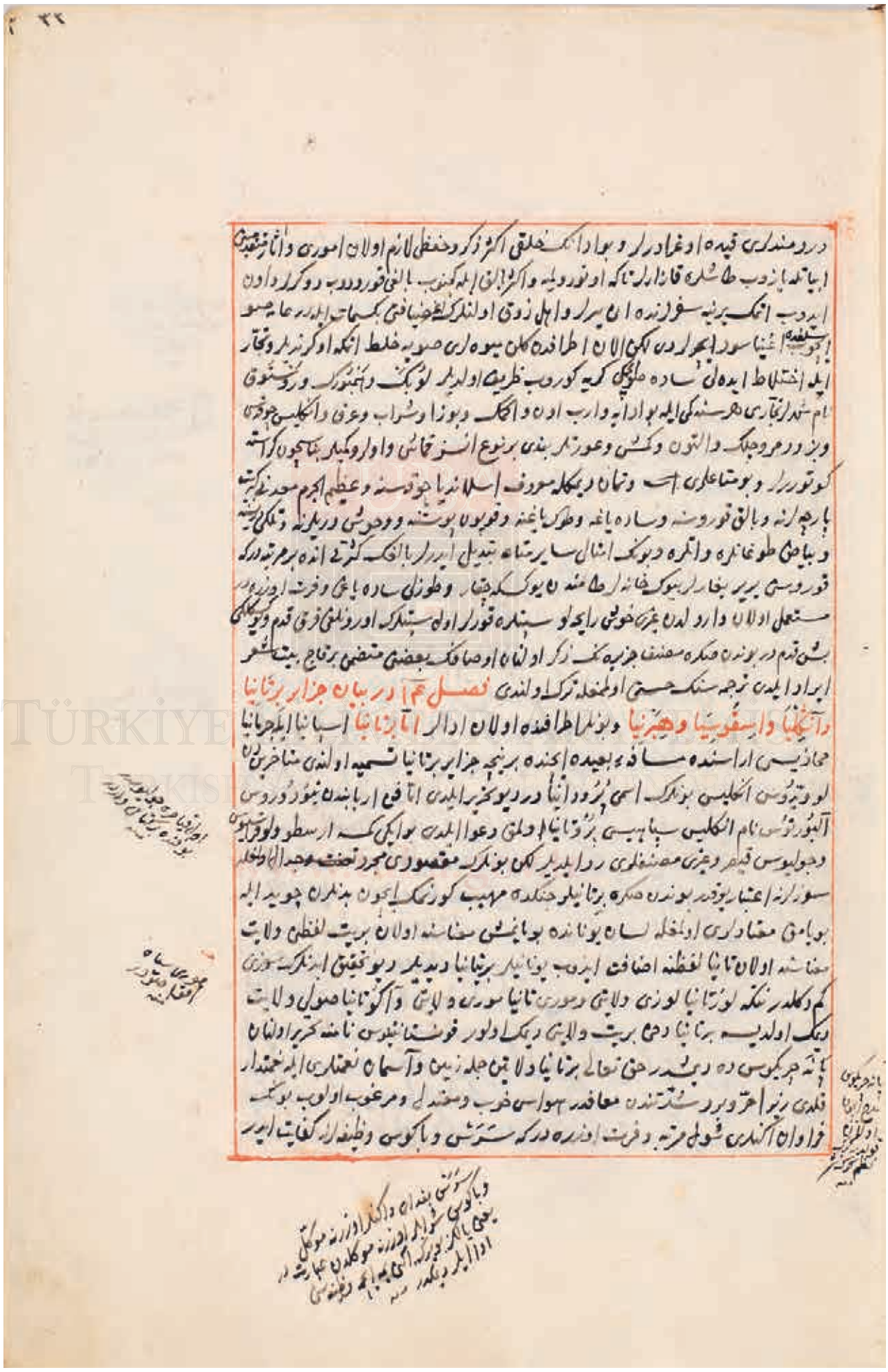

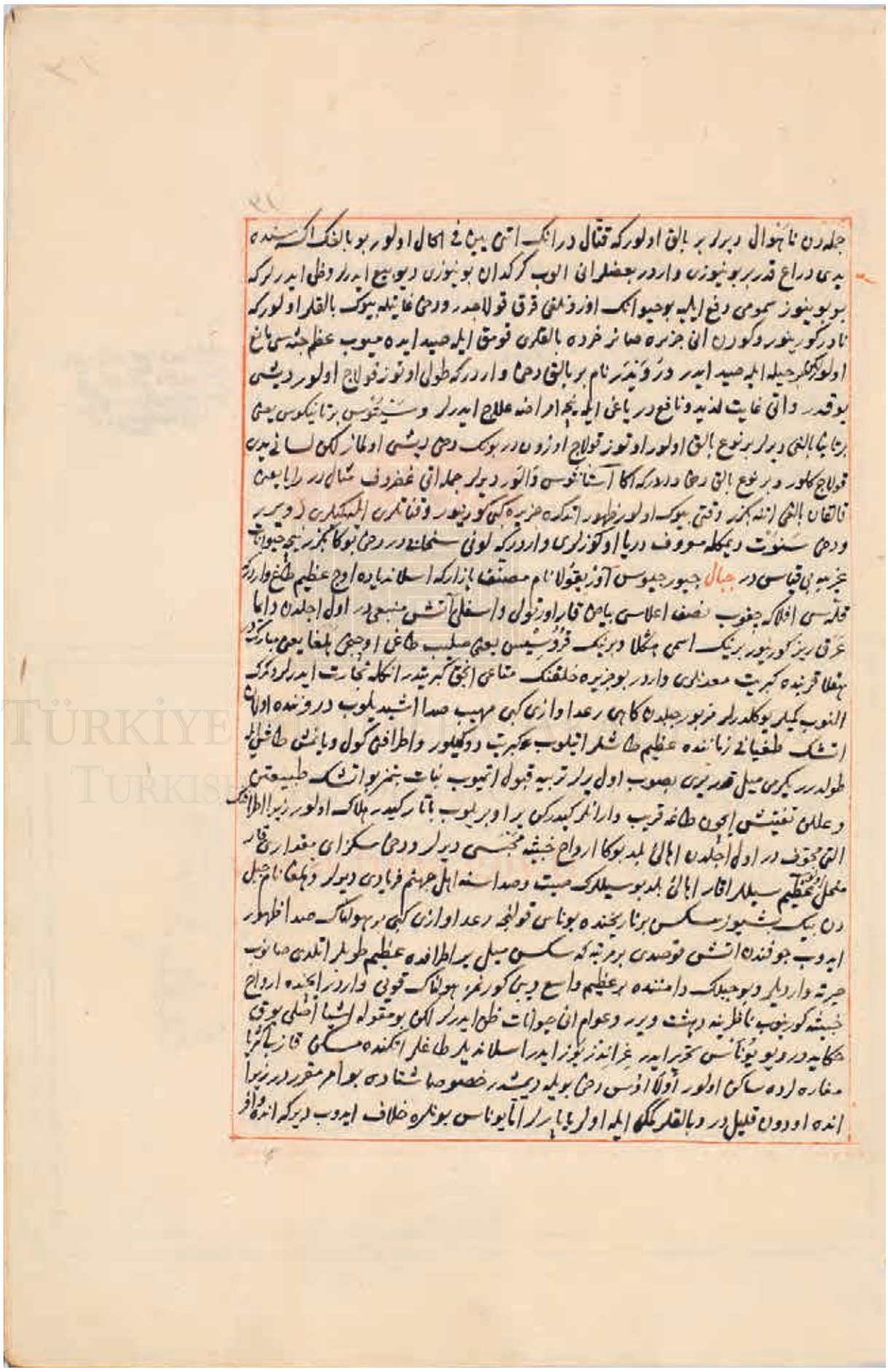

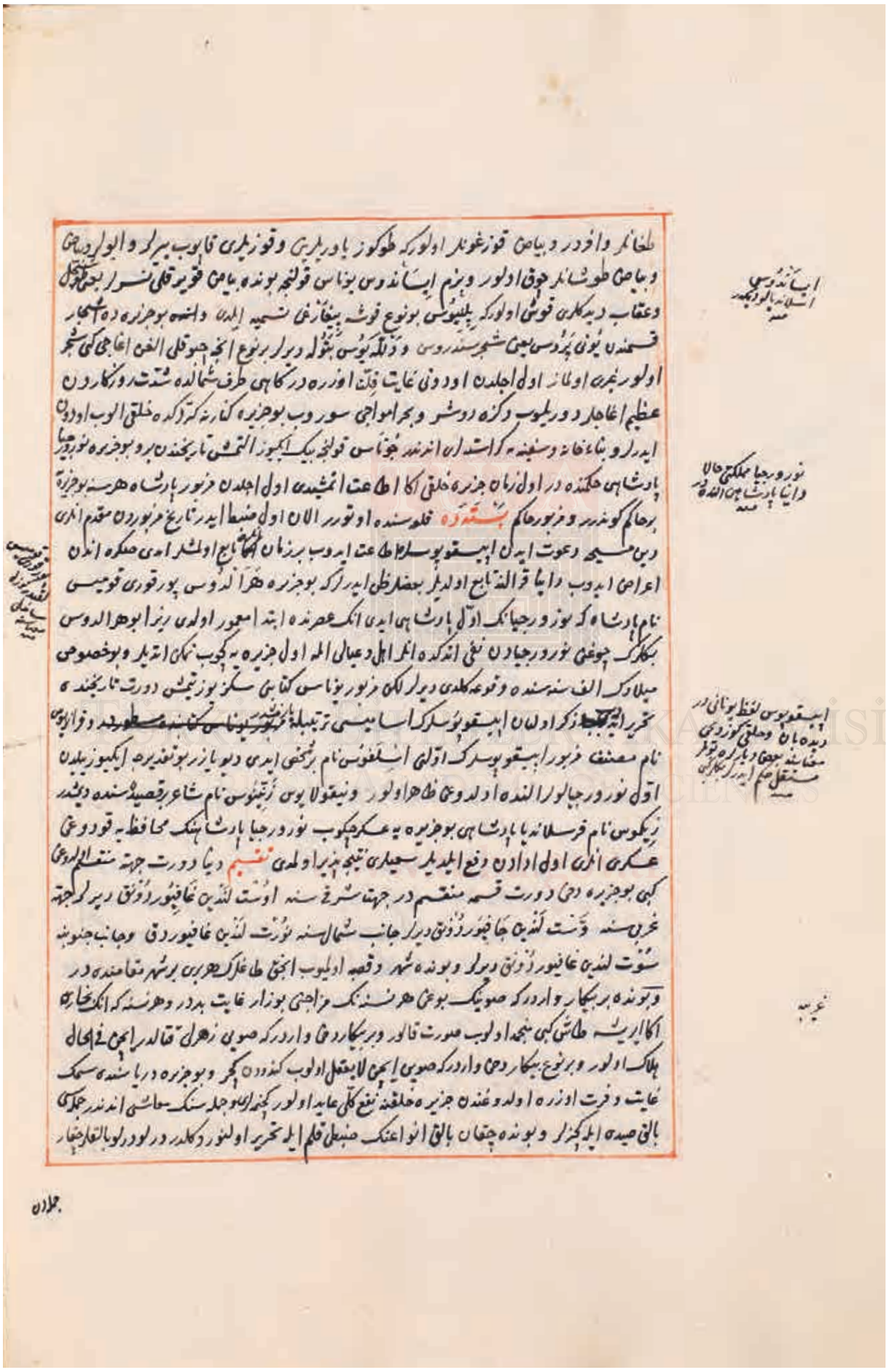

طغانلر وانوردر دیاص قوزغونلر اولورکه طوکوز یاورلرین وقوزیلری قایوب بیرلر وانولر دیاص
وجاص طوشانلر چوق اولور وبزم ایسانلوس یونانس قولنجه بونده یاص قویرقلی نسرلر بعض تحقیق
وعقاب دیه کلن قوشلر اولورکه پلیوسس یونوع قوش بیغازغی تسمیه ایدن دانشه بوجزیره ده بحار
قسمندن یونی پردس یعنی شجر سندروس وذلکه یوس بتوله دیرلر بونوع انجه جوقلی الغن اغاجی کی شجر
اولور بحری اولمغله اول اجلدن اودونی غایت قلن اولوره درکاهی طرف شمالده شدت روزگاردن
عظیم اغاجلر دوریلوب دکزه دوشر وبحر امواجی سوروب بوجزیره کنارنه کتروکده خلقی الوب اودون
ایدرلر وبناءخانه وسفینه یه کرامتدرلر انلرندن جوناس قولنجه بیک ایکیوز التمش تاریخندن برو بوجزیره نورورجیا
پادشاهی حکمنده در اول زمان جزیره خلقی اکا اطاعت ایتمشدی اول اجلدن مزبور پادشاه هرسنه بوجزیره
برحاکم کوندرر ومزبورحاکم بسته ده قلعه سنده اوتورر الان اول ضبط ایدر تاریخ مزبورون مقدم انلرن
دین مسیحه دعوت ایدن اپیستوپوسلرطاعت ایدوب برزمان کچمکله تابع اولشلرایدی حکمدار اندن
اعراض ایدوب دایاقرالنه تابع اولدیلر بعضلرظن ایدرلرکه بوجزیره هرکلندوس پورقوری قومیسی
نام پادشاه کوزورجیانک اول پادشاهی ایدی انک عصرنده ابتدا معمور اولدی بزرابوهرالدوس
بکلارک چوغی نورورجیادن نقل اندکده انلرایله دعوای الم اول جزیره یه کوب نمکن اتدیلر وبوخصوص
میلادک الف سنه سنده وقوعه کلدی دیرلر لکن مزبور یوناس کتابی سکز یوزتمش دورت تاریخنده
تحریر ایتمکله انلرذکر اولنان اپیستوپوسلرک اسامیسی ترتیبله یازمیوب یوناس کتابنه مطابق دکلدر وفرارایدوب
نام مصنف مزبور اپیستوپوسلرک اولی انسلفوس نام برکمسنه ایدی دیو یازمشدر بونجزیره ایکیوز یلدن
اول نورورجیالورالنده اولدوغی ظاهراولور ونیقولا یوس زنتیوس نام شاعر قصیده سنده دیکدر
زیکوس نام قرسلانه پادشاهی بوجزیره یه عسکرچکوب نورورجیا پادشاهنک محافظه یه قودوغی
عسکری انلری اول اداردن دفع ایلدیلر سعیلری نتیجه پذیراولمدی منقسم دیار دورت جهته منقسم اولدوغی
کبی بوجزیره دخی دورت قسمه منقسم در جهت شرقی سنه اوست لندین غافیور دونق دیرلر کجهته
غربی سنه دوست لندین غافیور دونق دیرلر جانب شمال سنه نورت لندین غافیوردق وجانب جنوبنه
سوت لندین غافیور دونق دیرلر وبونده شهر دقصبه اولیوب انجق طاغلرک هربرنده برشهر متعاقبده در
وبونده بربیکار وادرکه صوینک بوغی هرسنه نک مزاجنی بوزار غایت بدذر وهرسنه کرانک نخاره
اکا اریر طاشی کبی بنجه اولوب صورت قالور وبربیکاردخی وادرکه صوین زهرلی قالدیرایچن فی الحال
هلاک اولور وبرنوع بیکاردخی وادرکه صوین ایچن لایعقل اولوب کندوزکچر وبوجزیره دریاسنده سمک
غایت وفرت اوزره اولدوغندن جزیره خلقنه نفع کلی عاید اولور کچنلرایله وجلد سنک معاشی اندندر جملکی
بالنی صیده ایله کچرلر وبونده چقان بالنی انواعنک ضبطی قلم ایله تحریر اولنور دکلدر درلو درلو بالتعاریف

جلاد

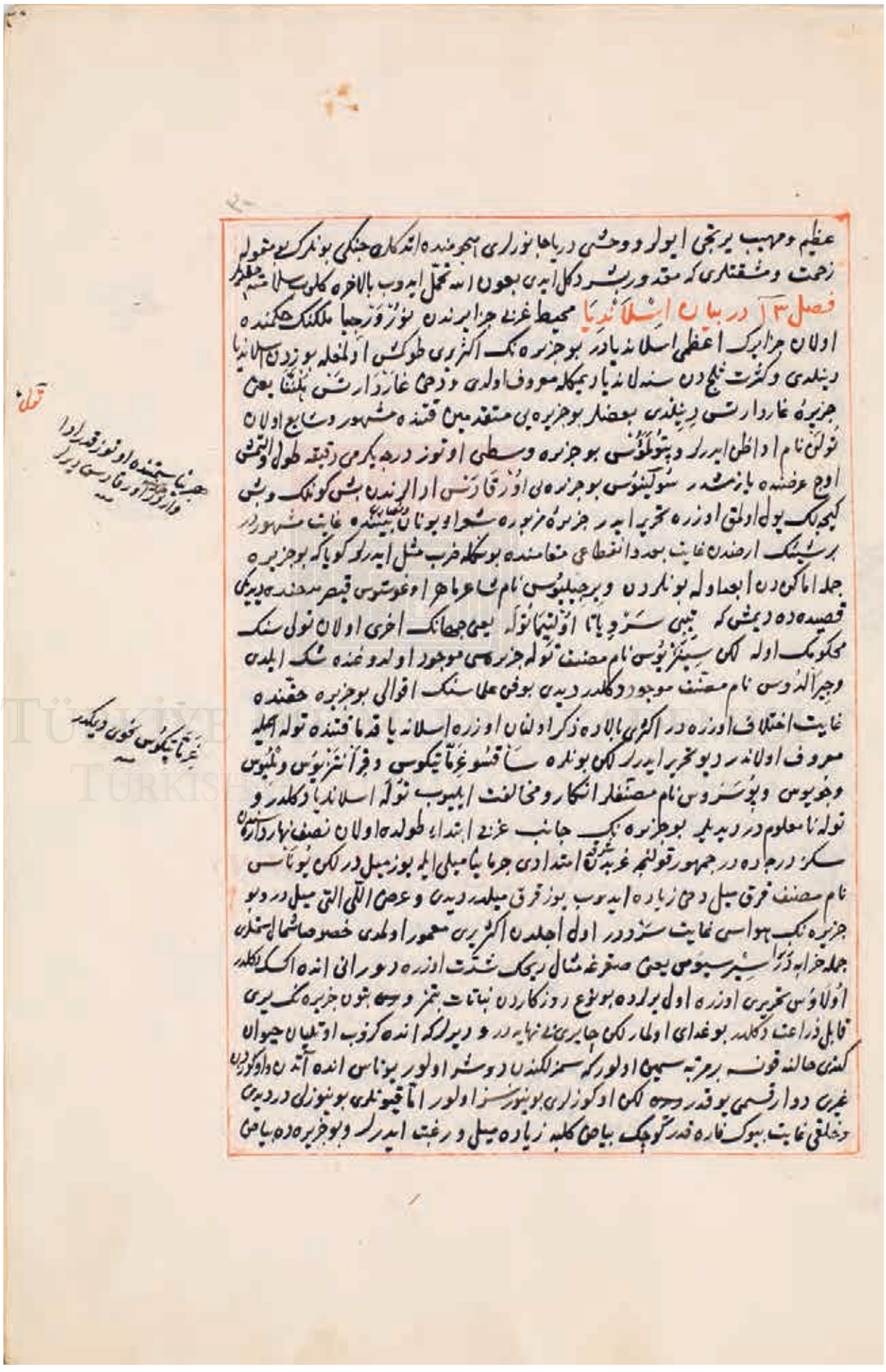

کرچه متقدمین اراسنده ارغنوتیلرک دریا سفری مشهوردر لکن بونلرک سفرنه نسبت انلرک
سفری لعب مشابه سنده در زیرا بو هولنه سیلردن اول کمسه اول سمته کتمشدر بونلر اون اوچ ای
قدر شنلکدن ایریلوب امور معیشتدن دور و لوازم بشریه دن مهجور بو دکلو مهالک
کوروب مخوف یرلره کتدیلر شدت برددن بوز ایچنه قطب شمالی یتمش التی درجه مرتفع
اولنجه کیدوب بیابانده شدت برددن محافظه ایچون اولر یاپ ساکن اولدیلر و بونلرک
اطرافنی قارالوب اون ایه قریب زمان قار ایچنده محبوس طوردیلر دونشده کمیلرن
براغوب اوستی اچق قایق ایله سفر ایدوب عظیم زحمتلر چکدیلر اکمه که اول محلده اوزرلرنه

عظیم

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

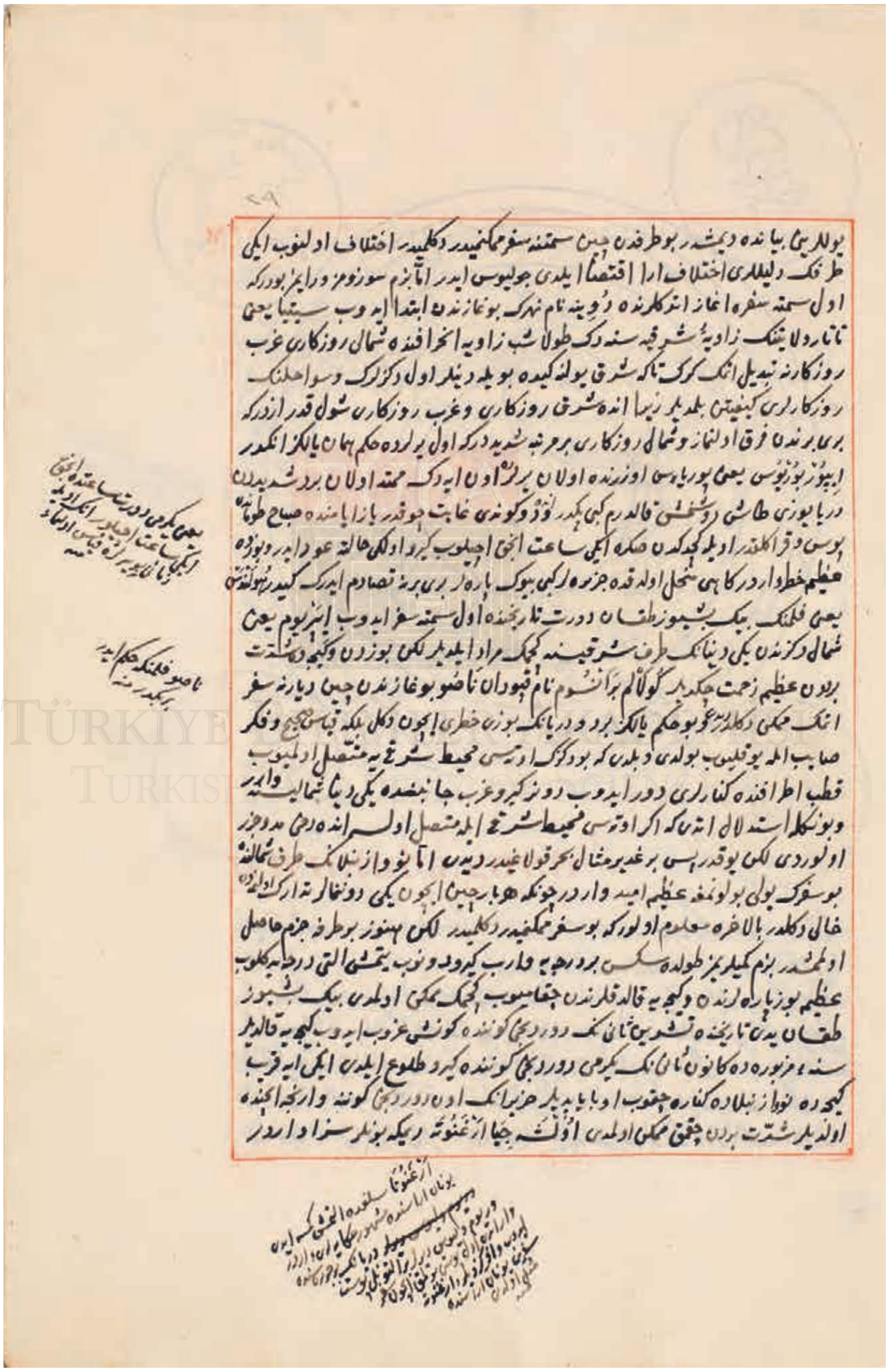

اول جزیره ارک سکنانی بیرادم ایدر لکن اخلاق بهایده وحوشی کبی بر قوم اولوب بالق وسایر
حیوانلرلرانی طبخ اتیوب یکیلک یرلر وصیدانداکلری وحوشک پوستلرین کیرلر وبایم کبی اوت
اوتلارلر وبالجمله بدوی نوع قونار کوچرادل درادوبالرین بالنه دیرلر بر نوع بالق دریسی ایله
اورتولر واول محلارده هوا دایا بلوتلی دراچلماز وبرودت هوا بارشدت اوزره در وبرم دیار
قوردنه بکزر کوبکلری بوینلرینه قوشوب یوکلرینی بوزادرزنده چکدررلر سلاحلری اوق وياه
وحیوانطاشلری در واول یرلرده اشجار تمز وبونلر توراق قاذب اکن اکزلرخدایی نه بتره
الایرلر واکثر معاشلری صید در کیک چوق اولور وبونلرلهایک اصحاق قانی ایچرلر اکر بولمیه
ضروری قارسه اغزلرنه بوز الوب یارلر دبویرلرده اقارصو وبیکاریوقدر زیرا شدت
برزدن توراق صفلوب منجمد اولور صولر منجمد اولور اقاز وبوقوم طاشی دوکن وشدید
وشجیعلر در وحوشله جنک ایدرلر خصوصا صید طیورده ماهر قوشلرلر در ایچ قیوغندن
یاپلمش برنوع زورق ایدرلرکه ایچنه انجق برادم کیروب برکورکله کزدیرلر انلنده قوشی طوزاغی
قوشی اولور وبرالیه کورک چکر بونوع کمی نک کبرینی نمونه ایچون انکلیسه کزدیرلر آما فرتنوم
زادیسی یعنی راویسی بوغازی انکلیسدن جوآن راویس نام قپودان آسید شمبه
اولنمشدر بیک بشیوز سکسن بش تاریخنده امار یقا سواحلنی یانوده سرسیوم طرفنده
دوشن غرداللاندیا سواحلنی دولاشوب چینه کتمکه بولداراركن بوبوغازی بولدی الی اوچ
درجه دن بتمش بش درجه یدک واردی صحیفه ده رسم اولنان دورت بوغازکه واردر
جاقوبوس قونوش بوسفوری کشیس یعنی بوسفور شهندن یعقوب نام مصنف سیاحت
نامه سندن اخذ اولندی مزبور نقل ایدرکه انکلیسی رهبانلرندن اوکسونیا شهندن مهندس
بوکه قطبه یقین یرلرن کشف ایلیوب اسطرلابله ارتفاع الوب قطب شمالی راسه
کلدیکیرن قیاس وبوجهله اثبات ایلدی بنکه بر قاتور مزبور جاقوبوسدن نقل وروایت
ایدر ومزبور راهب نقل ایدرکه بودورت بوغازاچنده بر عظیم کوراب واردر صودورت
طرفدن اچرو کوراب بر مرتبه جریان ایدرکه اندن کیرن کیمیلر شدید روزکار قوتیله کیرو دونمکه
قادر اولمازلر اول محلده یل دکرمی دوندرمکه کفایت ایدر روزکار بوقدر لکن بوسوزلر
لوتیانورک اخبار صحیحه سنه مخالفدر اول محله وارانلر انده بوسفوله بوغازکورمدیلر
زیرا هوالایدن قومی سکسن بر درجه عرضنده واربخ جمله دریا کوروب اصلا بوغاز بولمدیلر
اما ایبر بورس یعنی قطب الی که عرض تعین در اول موضعی جولیس فاکیچ نام مصنف
لاتینی کتابنک اوتوزیدنجی نقرقنده تحقیق ایدوب شمال دکزندن چینه واربخ دکزسفری

یدلرین

TÜRK TARİH KURUMU AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF HISTORICAL SCIENCES

مزبور بالق دریاده
اغزینه یاپرکوندره
قدر یوقاری صعود
ایدر

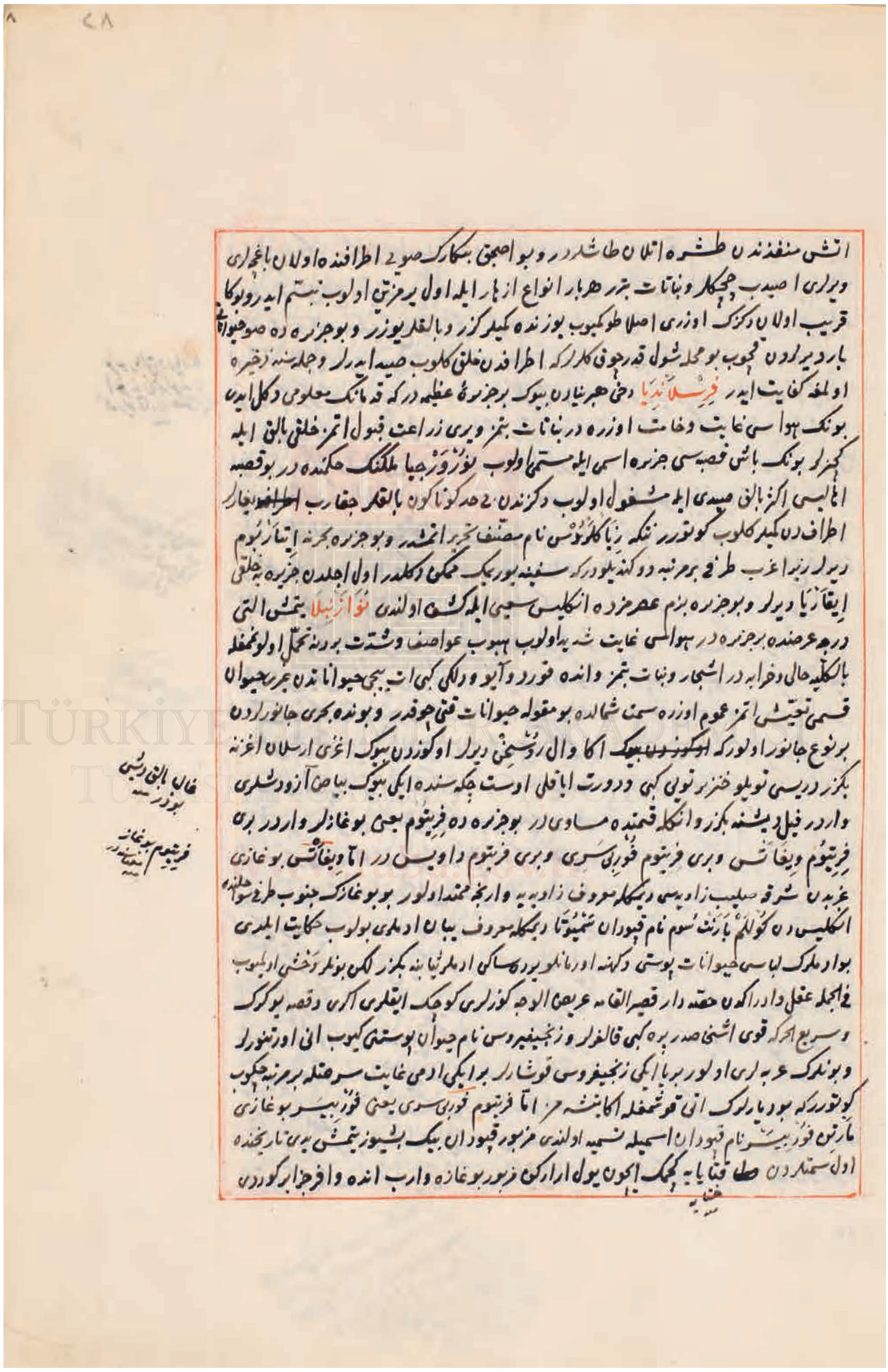

28a

فصل ۱۲ در بیان پولوس آرتیقوس یعنی قطب شمالی که مراد عرض تسعین در واطراف اولان نواحی خفی اولمیه که اقالیم اربعه تکمیله رسملرنده صکره سلطان مهندسین اولان پتولومیوس جغرافیا سنه اریوب قطب شمالی تحدیده واطرافنده اولان نواحی دن باشلدق تاکه اعلادن اسفله اینوب صولدن صاغه یور بمکله جنوب وشمال وشرق وغربه علی التدریج دور واحاطه ایلیه ور بوعمل بزه وکافه یه مفید اولق بابنده نکری دن توفیق وعنایت اومارز قطب محورک اوجنه ریولر یعنی برخط که کره نک مرکزنه اوغرایه اول محور در لاتینلر قطبه وزتکس دیرلر افلاک انک اطرافنده دونه دونه کیجون بو قطبلر ایکی در بری شمالی بری جنوبی شمالی سمت شمالده واسمابزه کوریتور بوکا لاتینلر تورباپس ویونانیلر آرتیقوس دیرلر وجنوب ده اولان قطبه لاتین آوستر یتوس تسمیه اندر قطب فربور جنوبیده ساکن اولانلره کوریتور انکیجون اول قطبه نوتوس وآنتارتیقوس دیدیلر پس قطبلر حقنده بو قدر بیان کفایت ایدر قطب شمالی اطرافنده اولان اولکه لری بیانه شروع ایده لم اول ولاتیلر بونلردن اغزو آنلاندیا • فربیلاندیا • نوواز تیلا اما اغزو آنلاندیا انده اولان اشجار وبناتکم بهجت وطراوتندن بواسم ایله تسمیه اولندی وبو برجزیره درکه هنوز هربری معلوم اولمامشدر سیر قولس آرتیقوس ده یعنی مدار قطب بروج الله قطب شمالی اراسنده اولوب جنوب طرفنده افرحدی التی بش عرضدن یتمش بدی عرضه منتهی اولور میلارک بیک دورتیوز سکسن تاریخنده بو اداطرافنده وارب عظیم فورتنه ره طونلوب بحر ده بنجه زمان یوواراناں پتقولا قوس زنه نوس نام قهرمان قولنجه بو محلک قیشی طقوزایه درک ممتد اولور وجمله بو ممتده یغمور یغیوب دائما قار یغار وقیشی ابتدا سنده یاغان اخرنده درک قالویینجه اولماز لکن بو یاغان قارلر کز تبله اول یرلرکه چایرلرنه فرو برمز وبو یرک اکثر محصولی چاور واونلو قدر غایت نمی حد اولدوغنه بناءً صاغلو رحیوانلرکه اندن حد وحصری یوقدر اهالی مملکت اول حیوانات سودندن یاغ وپنیر محصولی برمزنه الورلرکه اسکملرده یاغ وپنیر یغی کزیه لرا ولور اطرافنده کیلر وارب اوجوز بهاله بوکملرلر اغزو آنلاندیا ده بزه معلوم اولان ایکی مسکن درکه خلقی انده اولورلر بری آلبا در انده سانتوما راهبخانه سی وار در ماریی پرزوم یعنی تنبل درکز اغزو آنلاندیای یالار یعنی اکثر اطرافنی احاطه ایتمشدر وبو درکزه قلاسپیالی وقونکر یتوم یعنی بوزلی وطوکسی درکز دیرلر وبو جزیره ده رهبان واعظلر بنک طریقه سنجه برمناستر وارار اول مناستر قرینده جمله بنک آتانام طاغی کبی برطاغ وار درکه آنجه دن دائما اتشی چقار ودیرلر اولان بیکارون لاینقطع اتشی صوا قار یوصونک حرارتندن مناسترک اوده لری حمام کبی در یغری اتشی استعمال اینوب اول صوا یجنده طعام طبخ ایدرلر وبو مناسترک بناسی طوقوسی دیرلر برنوع حجردن درکه سختی اولونه قوم اولور حجر مزبور

آزدی

قلاسپیالی بوزلی
قونکر یتوم طوکسی دیکر

سیر قولس دارہ

بورپایس اول سنده اسم بنک اری در قطبه انک اسمیله تسمیه اولنوب انکا بورپس ورلر وتوتوس جنوبی دیرلر اسم بنک اری در کہ انکا اوروسی دیرلر واتارتیقوس لفظی ارتیقوسک مقابلی وقارشیسی معناسنه در

وصحراده اولان یولک ایکی طرفنه دیوار چکلوب اراسنده عرض راه یکرمی بش قدم در
وبو یولک اورته سنده یونولمش طاش اولوقدن برنهر علی الدوام جریان ایدر وایکی
طرفنه مولی دیکله معروف اشجار دیکلمش درتاکه یولجیلر صوکنارنده واغاج کولکه سنده
کیده لر وبو یوللرک ایکیسی دخی کوتیو شهرندن قوسقو شهرنه بو وجهله اولاشمش در
طاغ یولی ایسه طاغ اراسنده کسلمش کیر وصحرا یولی طرزنده در الچق یرلر ودره لر کمره
النوب بو قوشلر کسیلوب تمام مرتبه دوزلمش وهموار یول اولمشدر بو یوللرک بعض
خللنی بزم دره لریمز عصرنده کنه قوانام پادشاه یاپدرب مرمات ایدرمش ایدکا مرور
دهور ایله یریر خرابه مشرف اولمش ایدی ملک مزبور کالاول مزین ومعمور ایدی وبو ایکی
یولک اوزرنده جابجا عظیم خانلر وقصرلر وکاربان سرایلر بنا اولنمشدر انلره تانبوس دیرلر
هر برنه بر بیوک پادشاه اتباعی ایله قونسه صغار کرهٔ ارضیک اقسام اربعهٔ کلیه سنده
بو مقدار بیان اجمالی کفایت ایدر بوندن صکره هر قسمک اجزاسی تفصیلنه شروع ایدرز

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

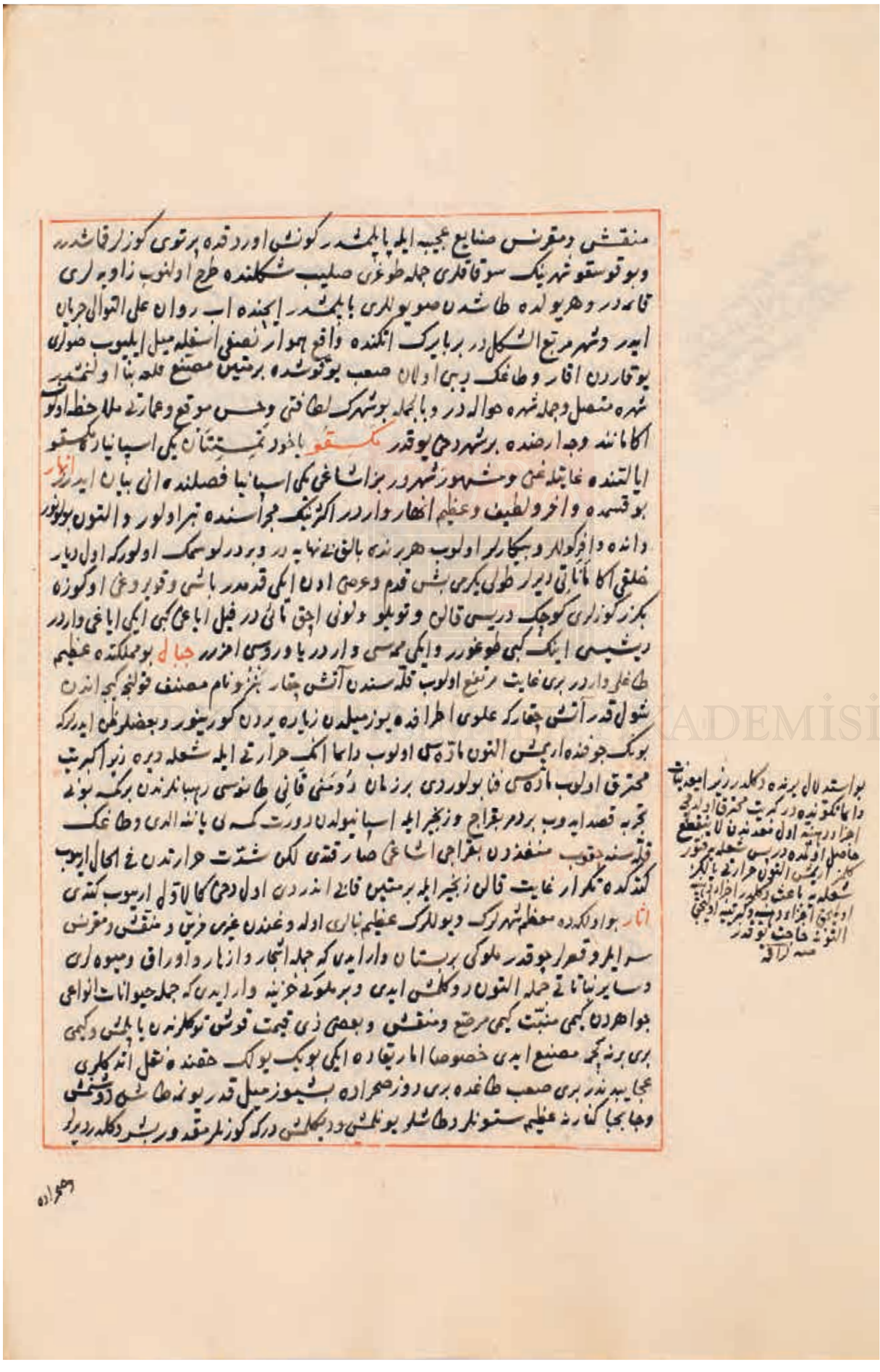

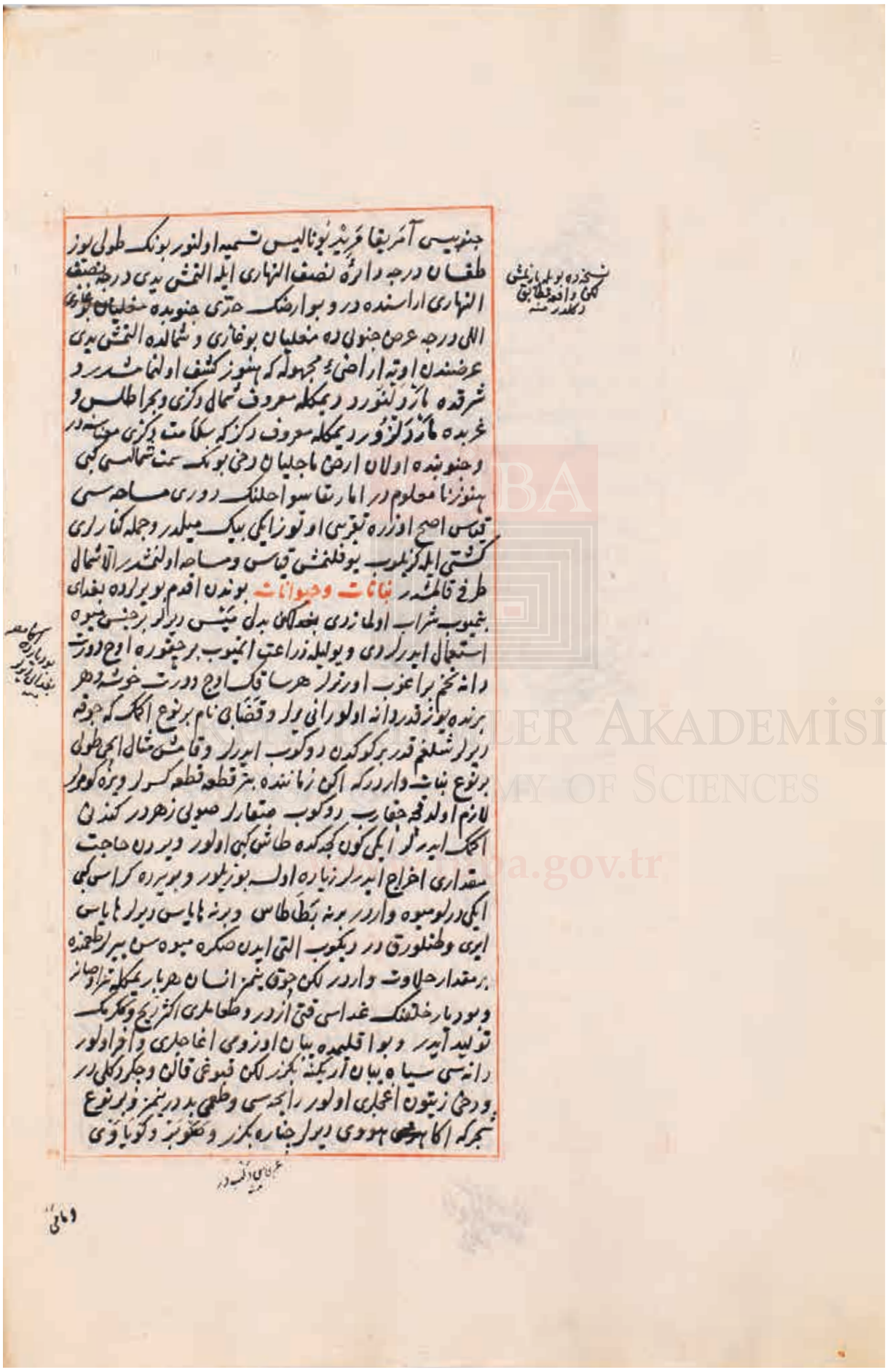

سنک تراشی یقیین اولنوب طول التمش ذراع عرض یکرمی ذراع و ارتفاع یوز یکرمی ذراع
بنا اتدیلر و اساسنک احجاری جمله رخام روشنمشدی و قپو اوکنده دهلیزنک وسعتی
اون ذراع ایدی بری بری اوزرنده فوقانی یکرمی طبقه حجرات بنا اولنوب برندن برنه
چقیلور ایدی و سقوفک طوانلری اصلا چوریمز اردج و سماج اعجندن مقرنس و منقش
و در و دیواری التون ایله مطلا ایدی حالا قدس محلی هیکلدن بر دیوار ایله منفصل
اولوب قپولری منبت و مقرنس صنعت غریبه ایله یاپلمش و اوزرلرنه مرصع و منقش
پرده لر اصلمش و خالص التوندن ایکی کروبی ملک نصب اولنمش ایدی و فرشی التون
قدمه لر ایله منقش و مزین و قپولرینک ارتفاعی یکرمیشر ذراع و دهلیز اوکنده ایکی باقر
عمود که هر برینک ارتفاعی اون سکز ذراع و حجمنک دوری اون ایکی ذراع ایدی و رهبانلر
بونمق ایچون غایت وسعتده بر باقرلکی واریدی که اکا بحر دیرلردی و جهات اربعه یه اوچر
باقردن اوکوز قونمشیدی مزبورلکنک ایچی اوچ بیک باتوس قدر ایدی یونانی بر نوع وزندر
و کیرو باقردن ارتفاعی اون ایکی قدم و طولی یکرمی قدم بر مدبح وار ایدی بونلردن غیری بر التون
پیشخون که مائده سلیمان دیمکله مشهوردر و اون بیک قدر التون طبقلر و صراحیلر
و نیجه امور غریبه و صور عجیبه وار ایدی آسیا خصوصنده بو مقدار ایله اکتفا اولندی
بوندن صکره اماریقا بیاننه شروع ایده لم

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

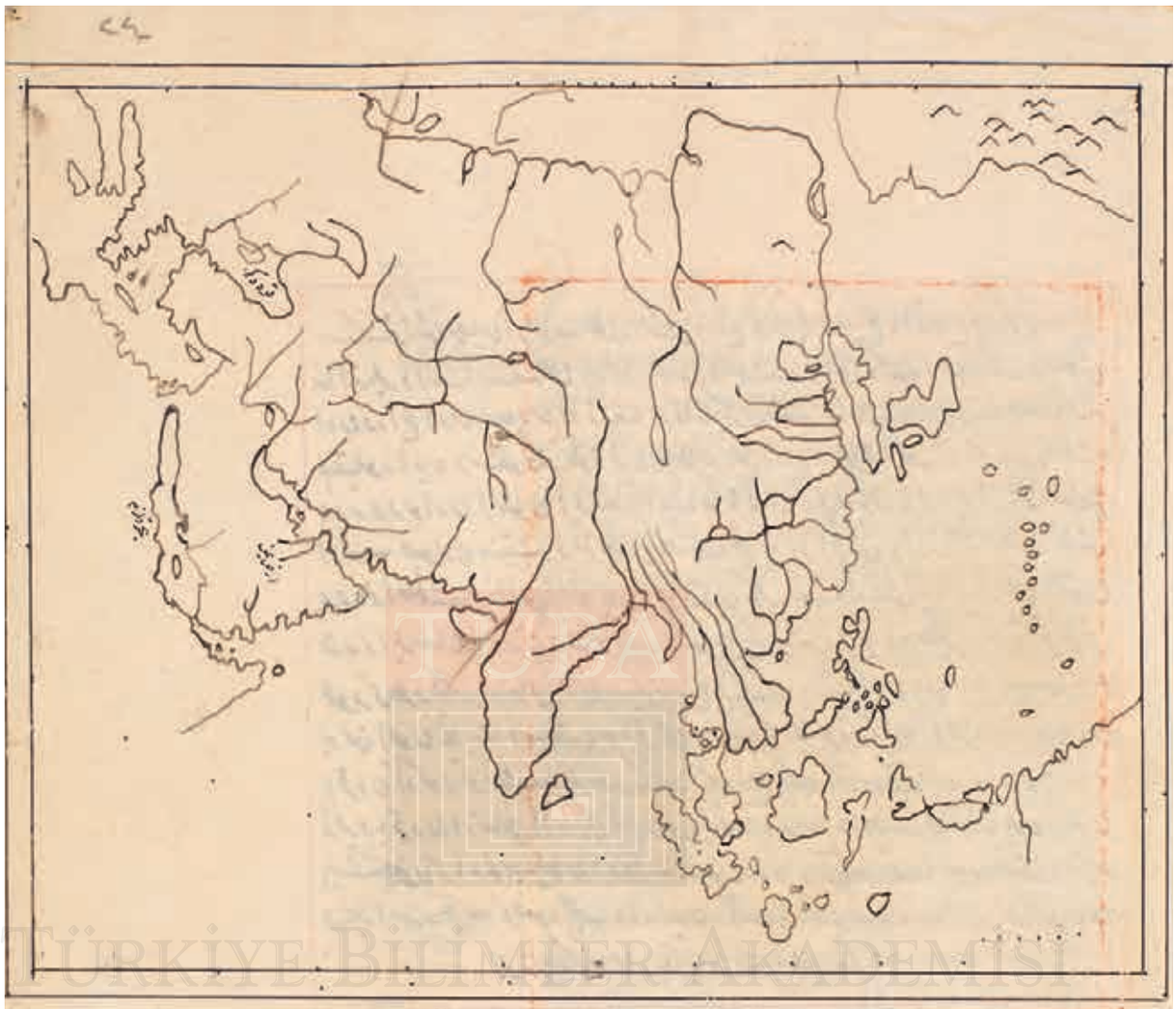

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

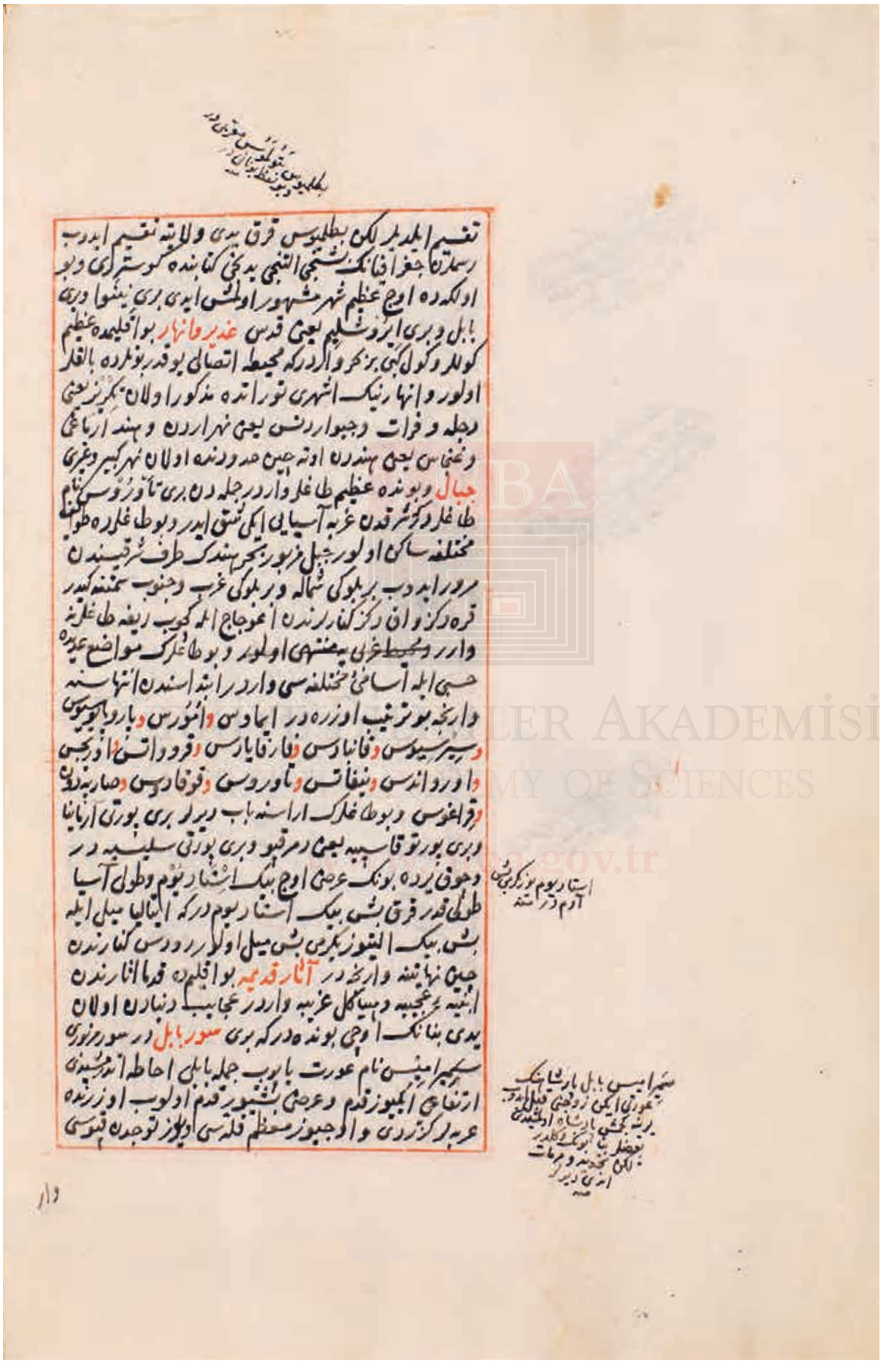

وجنوبده سویس بوغازی ایله آفریقایه متصلدر لکن
پلنیوس واسترابو وبونلرک اتباعی آسیایی نیله وارنجه
زردیدیلر وجمله ولایت مصر شرقی یی آسیایه الحاق اتدیلر
اسیاده **وصف** آسیانک بعضی یرلری معتدل وهواسی
خوب ولطیف در اما جنوب وشمال طرفلری ماریوس قولنجه
برودت وحرارتدن اعتدال اوزره اولمیوب خلقنک
امزجه سی مختلف وبددر وبو دیارلرک کثرة نعم ورفاهیتی
برمرتبه درکه سکانی ایله بو بابده ضرب مثل اولنور زیرا آسیا
طوپراغی غایت منبت اولمغله مرعالری واسع میوه انواعی
چوق وسایر معادن ومتاع وروایح طیبه قسمنه نهایت یوق
محصولدار ولایتلردر دهن بلسان وکونلک ومر وخیارشنبر
ودارچینی وقرنفل وببر وزعفران وعود ومسک ولولو
وبوکا بکزر متاعلری بز بو دیارلردن الورز **حیوانات** بونده
حیوان بریتک انواعی واردر فیل ودوه چوق اولور
مدح بو اقلیم خلقنک عقلی ومالی وقوت وقدرتی کمالده در
انسان اول بونده خلق اولندی وعیسی دینی بو اقلیمده
نشأت اتدی ویاپانک اول کرسیسی اولان انطاقیا
بو اقلیمه دوشدی صنایع وعلوم ابتدا بونده اختراع اولنوب
شریعت وضعی ایله دخی مشرف اولدی وحضرت مسیح
بشارت تعلیمی عالملره بونده ویرب سعادت ابدیه یه
دلالت اتدی بنی اسرائیل بابل برجنی بنا اتدکده تفرق السنه
بونده اولدی وصغار کباره محکوم اولمق ابتدا بونده اشکار
اولدی زیرا نمرود جمله دن اول بونده عمارته آغاز ایدوب
پادشاه اولدی توراتده مسطور اولدوغی اوزره آسیاده
اول پادشاه اولدر وآسیا اقلیمنه اول حکم ایدنلر آسوریلر
اولوب بونلرک آخری سردناپال نام بر فاجر وزانی ایدی
اباکتوس نام پادشاه بونک اوزرینه کلوب فجورده ایکن
باصدی سردناپال فرار ایدوب تکرار عسکری ایله کلوب دوکوشدکده
منهزم اولوب المندن جمله مالنی وکندوی احراق بالنار ایلدی

خصوصا آخر زمان پیغمبری خاتم الانبیا
محمد صلی الله علیه وسلم بو اقلیمده
بعث اولنوب عالمی دین
اسلامله مشرف قلدی
منه

بونون

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
www.ataba.gov.tr

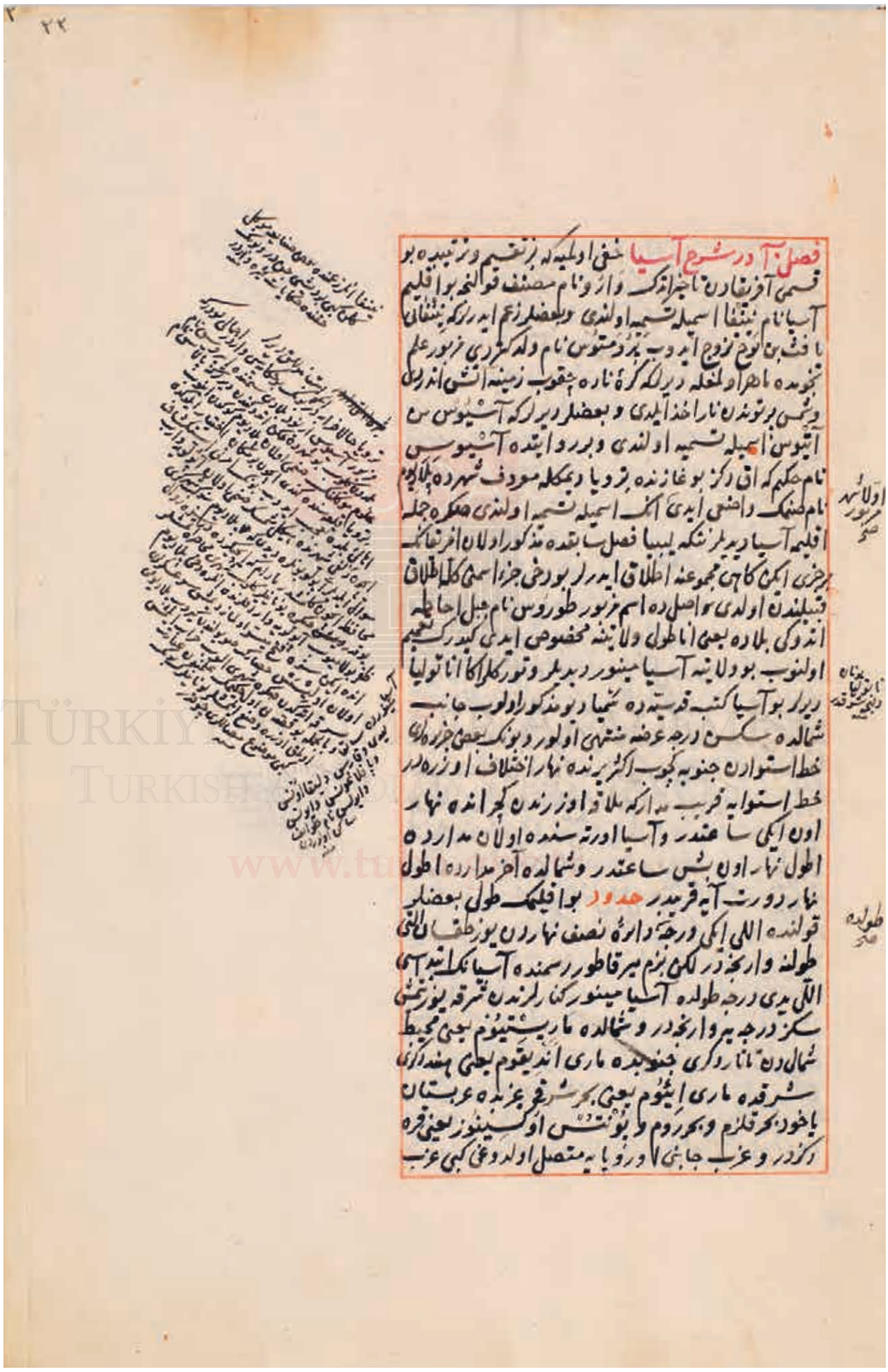

فصل آ در شرح آسیا خفی اولمیه که بر تقسیم و ترتیبده بو
قسمی آفریقادن تأخیر اتدک وارو نام مصنف قولنجه بو اقلیم
آسیا نام نینفا اسمیله تسمیه اولندی و بعضلر زعم ایدرلر که نینفانی
یافث بن نوح تزوج ایدوب پرومتوس نام ولد کتردی مزبور علم
نجومده ماهر اولمغله دیرلر که کرهٔ ناره چقوب زمینه آتش اندردی
و شمس پرتوندن نار اخذ ایلدی و بعضلر دیرلر که آسیوس بن
آتیوس اسمیله تسمیه اولندی و بر روایتده آسیوس
نام حکیم که اق دکز بوغازنده تروا دیمکله معروف شهرده پلادیوم
نام صنمک واضعی ایدی انک اسمیله تسمیه اولندی صکره جمله
اقلیمه آسیا دیدیلر نتکه لیبیا فصل سابقده مذکور اولان افریقانک
بر جزی ایکن کاهی مجموعنه اطلاق ایدرلر بو دخی جزء اسمی کلّه اطلاق
قبیلندن اولدی و اصلده اسم مزبور طوروس نام جبل احاطه
اتدوکی بلاده یعنی اناطولی ولایتنه مخصوص ایدی کیدرک تعمیم
اولنوب بو ولایته آسیا مینور دیدیلر و تورکلر اکا اناتولیا
دیرلر بو آسیا کتب قدسیه ده سمیادیو مذکور اولوب جانب
شمالده سکسن درجه عرضه منتهی اولور و بونک بعض جزیره لری
خط استوادن جنوبه کچوب اکثر یرنده نهار اختلاف اوزره در
خط استوایه قریب مدارکه ملاقه اوزرندن کچر انده نهار
اون ایکی ساعتدر و آسیا اورته سنده اولان مدارده
اطول نهار اون بش ساعتدر و شمالده آخر مدارده اطول
نهار دورت آیه قریبدر حدود بو اقلیمک طولی بعضلر
قولنده اللی ایکی درجه دائرهٔ نصف نهاردن یوز طقسان التی
طولنه وارنجه در لکن بزم میرقاطور رسمنده آسیانک ابتداسی
اللی یدی درجه طولده آسیا مینور کنارلرندن شرقه یوز تمش
سکز درجه یه وارنجه در و شمالده ماریستیوم یعنی محیط
شمالدن تاتار دکزی جنوبده ماری اندیقوم یعنی هند دکزی
شرقده ماری ایئوم یعنی بحر شرقی غربده عربستان
یاخود بحر قلزم و بحر روم و پونتس اوکسینوز یعنی قره
دکزدر و غرب جانبی اوروپایه متصل اولدوغی کبی غرب

اولا شهر مزبور صح

یونان اناتولیا دنیجه شرقدر

طولده صح

TÜRKİYE TÜRKİYE DİYANET VAKFI www.tu

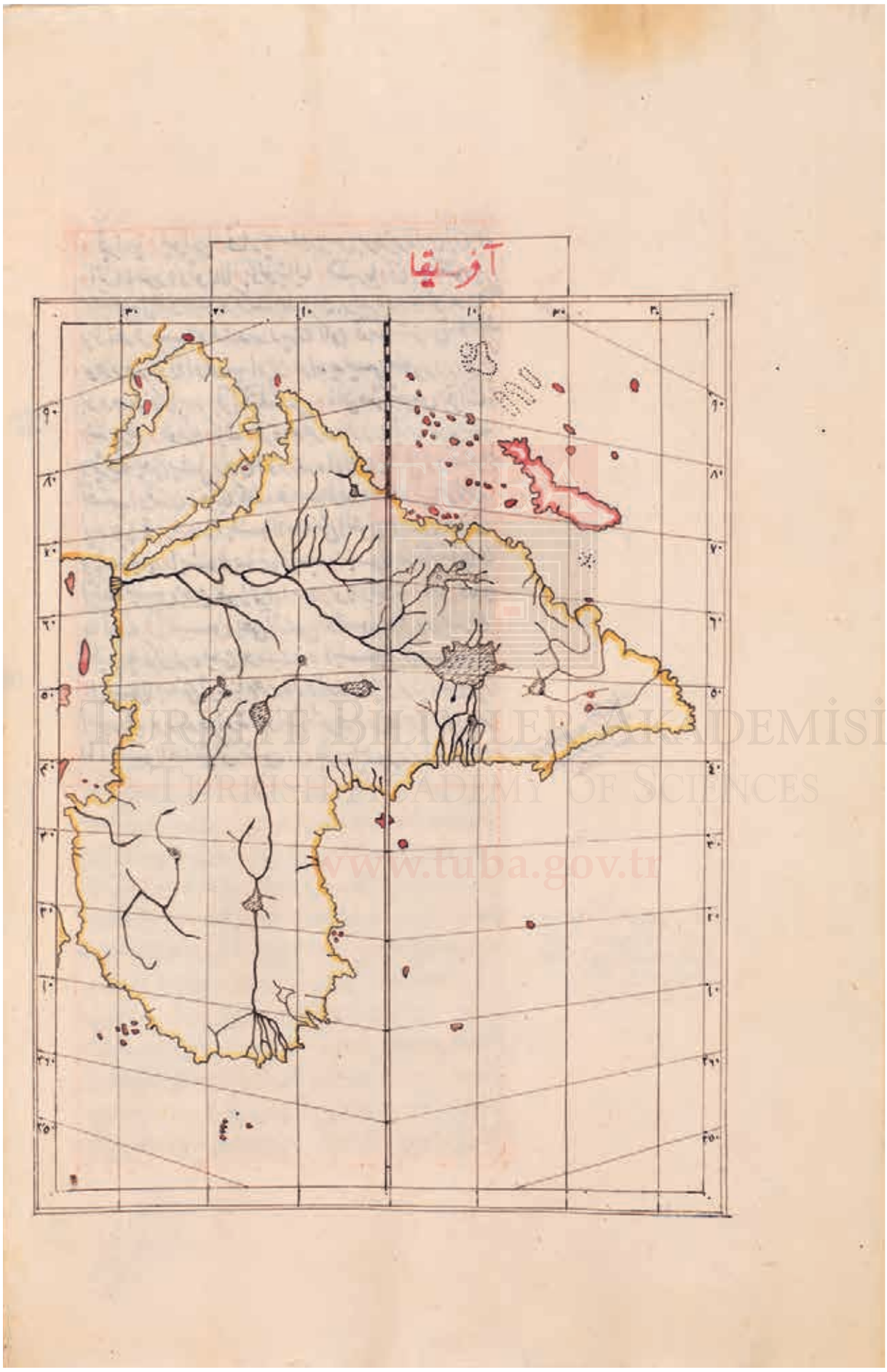

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
THE TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

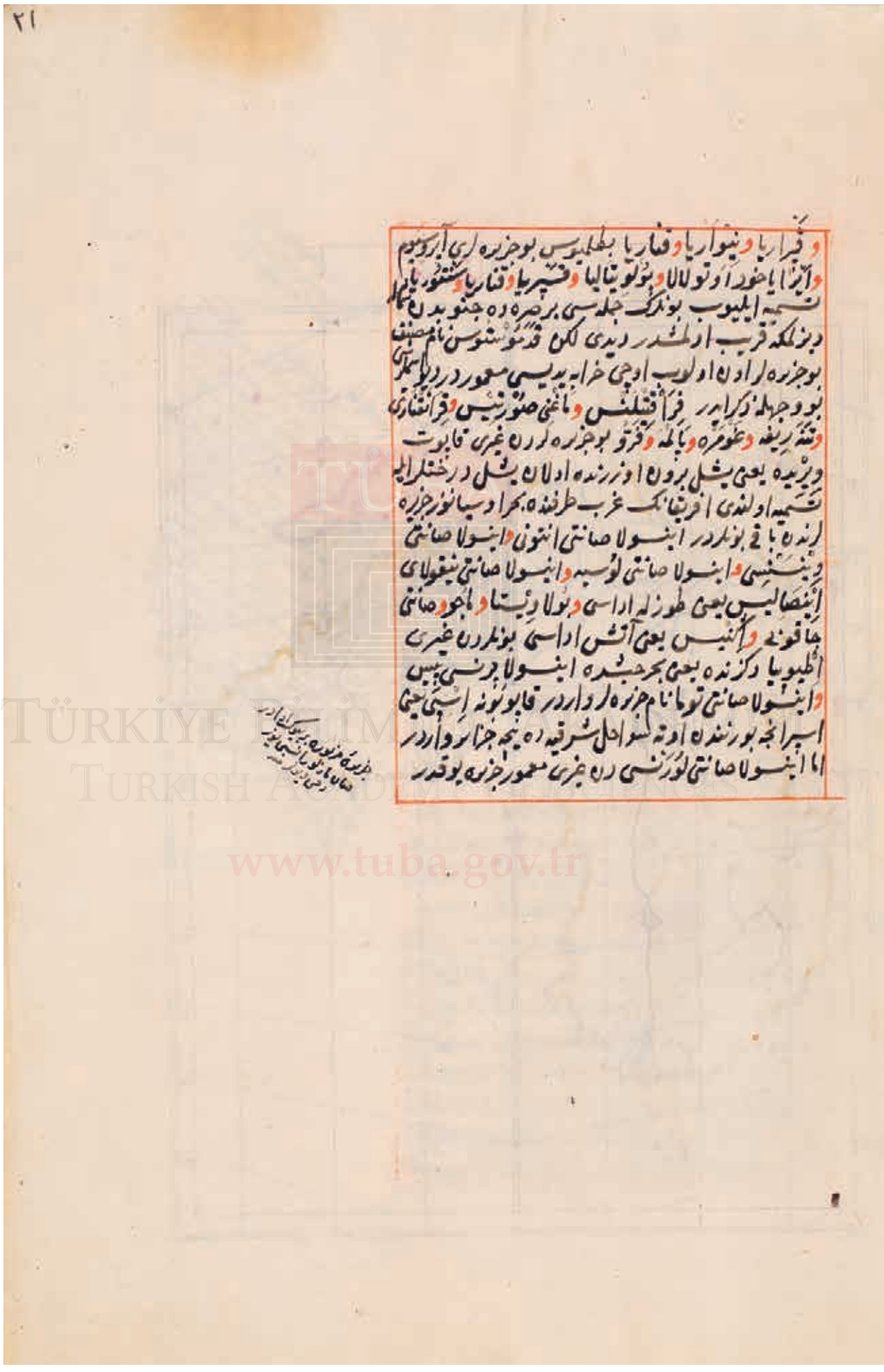

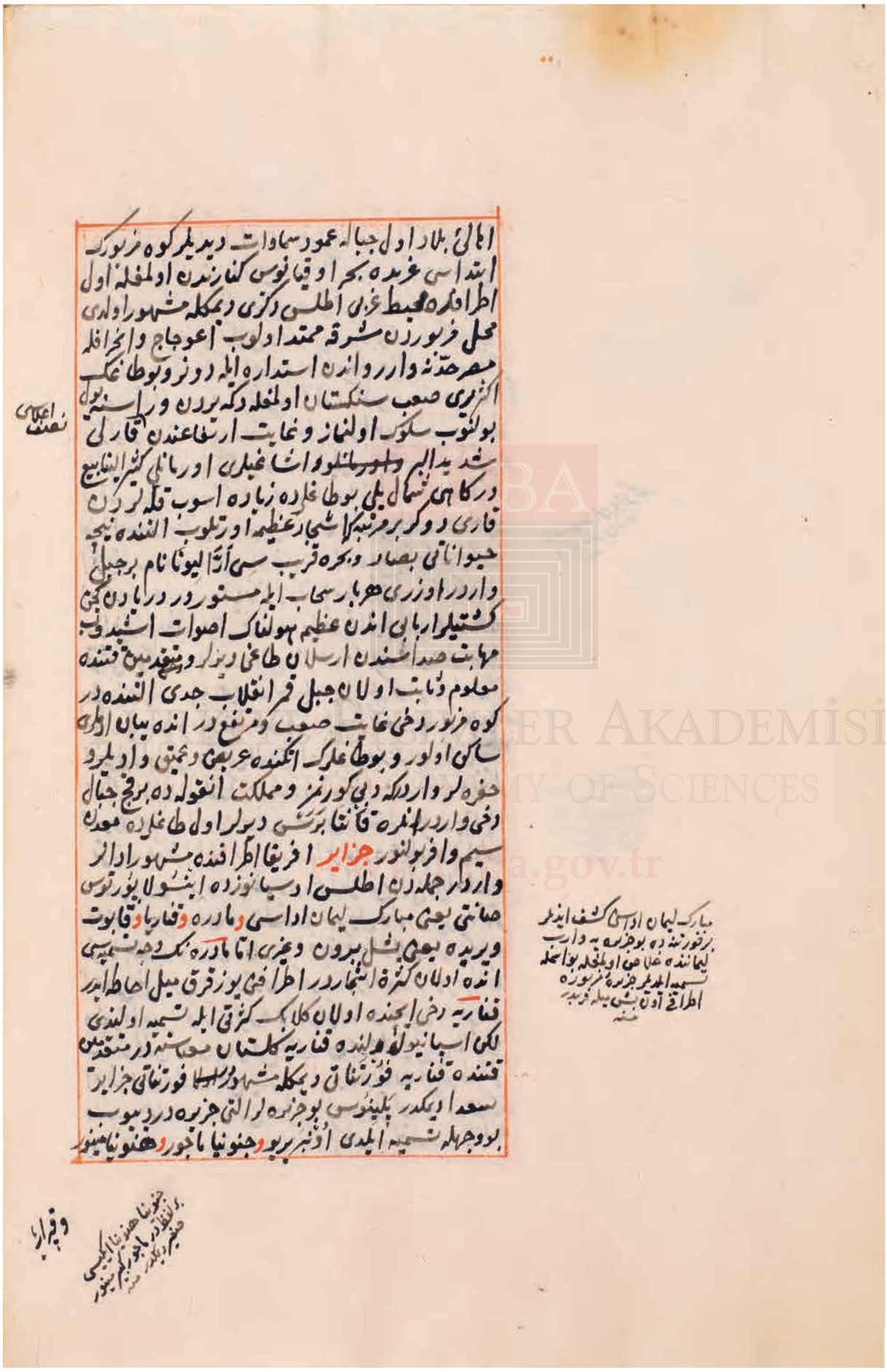

اعلای نصف

اعالی بلاد اول جباله عمود سماوات دیدیلر کوه مزبورک
ابتدا سی غرنده بحر اوقیانوس کنارندن اولمغله اول
اطرافده محیط غربی اطلس دکزی دیمکله مشهور اولدی
محل مزبورزن مشرقه ممتد اولوب اعوجاج وانحرافله
مصر حدنه وارر واندن استداره ایله دونروبوطاغک
اکثری صعب سنکستان اولمغله دکه بردن وراسنه یول
بولنوب سلوک اولنماز وغایت ارتفاعندن قارلی
شدید البرد اولور سائلوواث غیلری اورمانلی کثیر الینابیع
درکاهی شمال یلی بوطاغلره زیاده اسوب قله لرزن
قاری دوکر برمرتبه کاشجار عظیمه اورتلوب اللنده نیچه
حیوانانی بصار وبحره قریب سی آرا لیونا نام برجبل
وارر اوزری هرهار سحاب ایله مستور در دریادن کچن
کشتیلر ارباب اندن عظیم هولناک اصوات اشیدوب
مهابت صدا شندن ارسلان طاغی دیولر وتنقدمین قتنده
معلوم دکلدر اولان جبل قرانقلاب جدی اتنده در
کوه مزبور دخی غایت صعب ومرتفع در انده بیان اولدی
ساکن اولور وبوطاغلرک انکنده عریض وعمیق وادیلرو
حفره لر وار درکه دبی کورنمز ومملکت انقوله ده برفج جبال
دخی وار در اندره قانتابرس دیولر اول طاغلره معدن
سیم وافر بولنور جزایر افریقا اکرافنده مشهور اولانر
وار در جملدن اطلس اوسیانوزده اینسولا پورتوس
صانتی یعنی مبارک لیمان اداسی وماره وقناریا وقابوت
ویریده یعنی بل پرون ویغری اتا ماره نک وجه تسمیسی
انده اولان کثرة اشجار در اطرافی یوز فرق میل احاطه ایدر
قناریه دخی انجنده اولان کلابک کثرتی ایله تسمیه اولندی
لکن اسپانیولر ولنده قناریه کلتسان صحسنه در متقدمین
قتنده قناریه فورتناتی دیمکله مشهور ایسه فورتناتی جزایر
سعداد یکدر پلینوس بوجزیره لرالتی جزیره دیوب
بووجهله تسمیه ایلدی اوتنبریو وجنونیا ماجور وهنونیا مینور

مبارک لیمان اداسی کشف ایدلر
برخورتنده بوجزیره یه وارب
لیمانده غلامن اولمغله بواسمله
تسمیه ایلدیلر جزیره مزبوره
اطرافی اون بش میله قدر
محیطدر

وقناریا

جنونیا جنونیا کبیر
جزیره اوکنده ماجور
جزیره

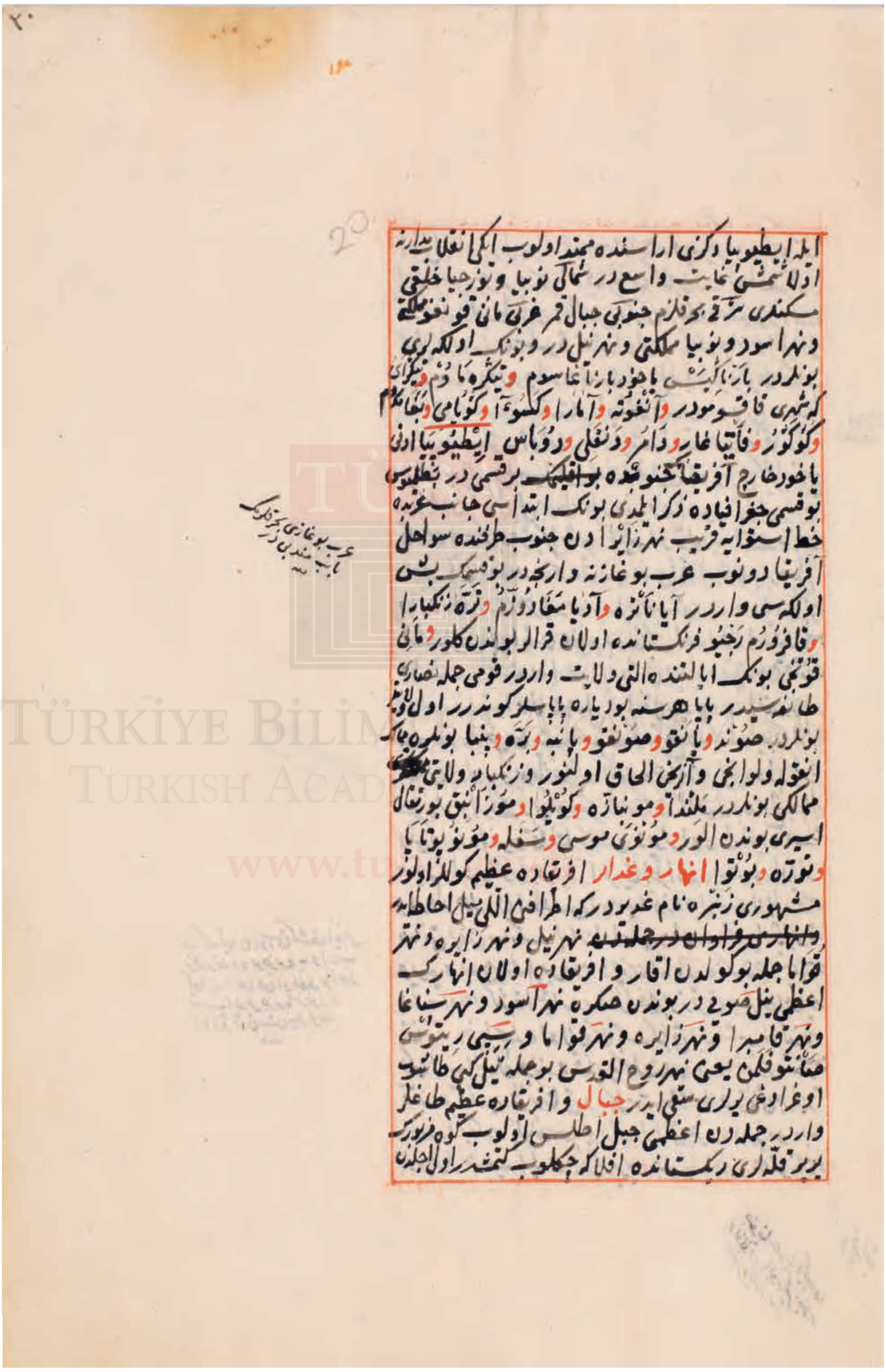

ایله ایطیوپیا دکزی اراسنده ممتد اولوب ایکی انقلاب مدارنه
اولاشمش غایت واسع در شمالی نوبیا و توزجیا خلقی
مسکندری شرقی بحر قلزم جنوبی جبال قمر غربی مانی قونغو مملکتی
و نهر اسود و نوبیا مملکتی و نهر نیل در و بونک اولکه لری
بونلردر بارناکیس یاخود بارناغاسوم و تیکره ماوم و تیکرای
که شهری قاقسومودر و آنغوته و آمارا و کسوءا و کویامی و بغامدوم
و کوکور و فاتیاغار و دامر و دنقلی و دوباس ایطیوپیا ادنی
یاخود خارج آفریقا جنوبده ~~بو اقلیمک~~ برقسمی در بطلیموس
بو قسمی جغرافیاده ذکر ایلمدی بونک ابتداسی جانب غربده
خط استوایه قریب نهر زایرادن جنوب طرفنده سواحل
آفریقا دونوب عرب بوغازنه وارنجه در بو قسمک بش
اولکه سی واردر آیاناتره و آدیامغادوزم و تره زنکبارا
و قافزورم رجیو فرنکستانده اولان قرالر بوندن کلور و مانی
قونجی بونک ایالتنده التی ولایت واردر قومی جمله نصاری
طائفه سیدر پاپا هر سنه بو دیاره پاپاسلر کوندرر اول ولایتلر
بونلردر صوند و یانقو و صونقو و پانبه و بره و پنبا بونلره ممالک
انقوله ولوانجی و آزیخی الحاق اولنور و زنکبار ولایتی
ممالکی بونلردر ملندا و مونبازه و کوبلوا و موزانبق بورتقال
اسیری بوندن الور و مونوی موسی و مسغله و مونوپوتاپا
و توره و بوتوا انهار و غدار افریقاده عظیم کوللر اولور
مشهوری زنبره نام غدیردر که اطرافنی اللی میل احاطه ایدر
~~و انهاری فراوان در جمله دن~~ نهر نیل و نهر زایره و نهر
قواما جمله بو کولدن اقار و افریقاده اولان انهارک
اعظمی نیل صویی در بوندن صکره نهر اسود و نهر سناغا
و نهر قامبرا و نهر زایره و نهر قواما و سپی ریتوس
صانتوفلمن یعنی نهر روح القدس بو جمله نیل کبی طاشوب
اوغرادغی یرلری سقی ایدر جبال و افریقاده عظیم طاغلر
واردر جمله دن اعظمی جبل اطلس اولوب کوه مزبورک
یر یر قله لری ریکستانده افلاکه چکلوب کتمشدر اول اجلدن

عرب بوغازی بحر قلزمک باب مندبی در

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY www.tu

شرقی مولویا نهری جنوبی مراکشی مملکتی در اولکه لری نفس
نفس و تمنا و آشفارا و النهایل و الریتا و غاریوم
و الخونزم و لاپتاری در تلوزینوم رگنوم یعنی تلاقی
مملکتی جنوبی نومیدیا بیابانی شرقی فلوویوسی مایور
یعنی بیوک ارماق شمالی بحر ان دکزی ایله محدود در تونس
مملکتی غزبده مایور نهرندن مسوا تا صوینه وارخه ممتد
اولوب اولکه لری نفس تونس وطرابلوس و بوجیدا زابا
و قسطنطینا و لاپتاری در برقه مسوا تا حدودندن مصر حدود
وارخه ممتد اولور نومیدیا به بوعصرده بلاد الجرید دیرلر
غربی اطلس دکزی شمالی اطلس طاغی شرقی حمر شوری
جنوبی لیبیا بریه سی در اولکه لری تست و سجلماسه و سب
و نفس بلد الجریده و داره و فزان و لاپتاری در لیبیا
بر کبیر یری خالی و بیابان اولمغله قدما اکا ساکرا دیرلردی
یعنی قرنده عوا غا دلا یتندن غزبده اطلس دکزی کنارنده
غلطایه مملکتنه وارخه ممتد اولور شمالی نومیدیا و جنوبی
سودان و لابنی در نکریتا یعنی سودان بونلرک تونی اسود
اولدوغندن سودان دیرلر یا خود نهر نیجر یعنی نهر اسود
بونلرک مملکتی وسطندن جریان ایتمکله سودان دینله
صحیح بودر شرقی نیل کناری غربی محیط غربی جنوبی ایطیوپیا
دکزی و مانی تونغو مملکتی شمالی لیبیا بیابانی ایله محدود در
بو سودان اقلیمنک یکرمی بشی اولکه سی واردر غلاتاری
کینیا و بلاتی و تونتونوم و غاغو و کوبر و آغاریسی و فانو و فاسو
و زغ زغ و زنغوا و کونانقره و بورنوم و غواغو و نوبیا و بردو
و نیامو و داوما و مذرا و کوراما و نری توریوم انتروشه
یعنی انتروت اولکه سی و نری توریوم جیالوفه یعنی جیالوفه
اولکه سی و اوراکوبنیا و نری توریوم تلکه جنه یعنی تلکه
اولکه سی و رگنوم بنین آلی سیتلی بوآی ستی ده ایطیوپیا
علیا خلقی یعنی حبشی نصارا سی ساکن اولور بونلرک
پادشاهی پریسنه جان دیکله معروف در بونلرک مملکتی بحر قلزم

مصنف نهر اسود ایله
سودان شبه اولکه لر
صحیح بودر لکن
بو سوزه احتیاط غربی
عدم وقوفدن در
منه

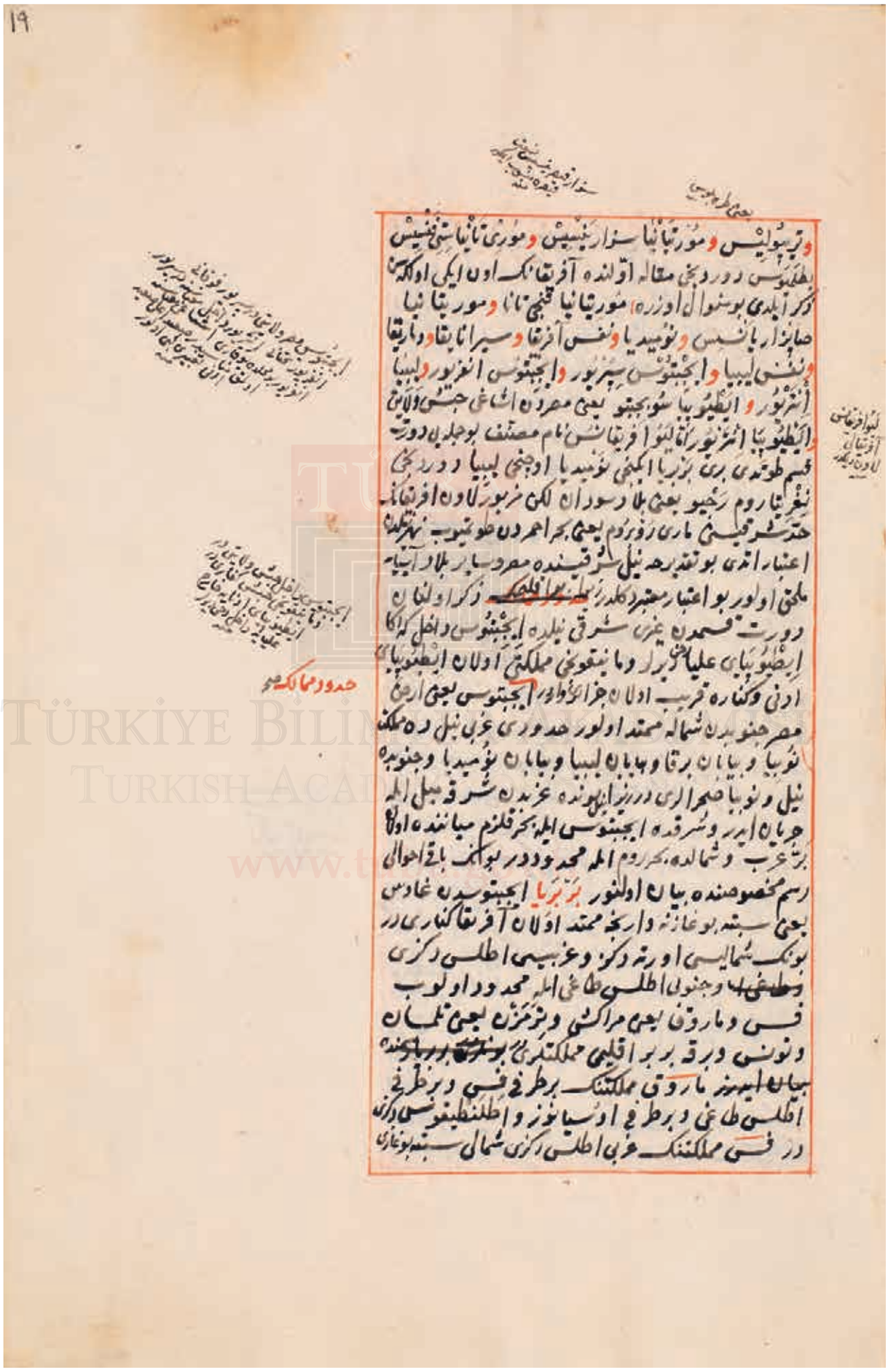
19
حدود ممالک

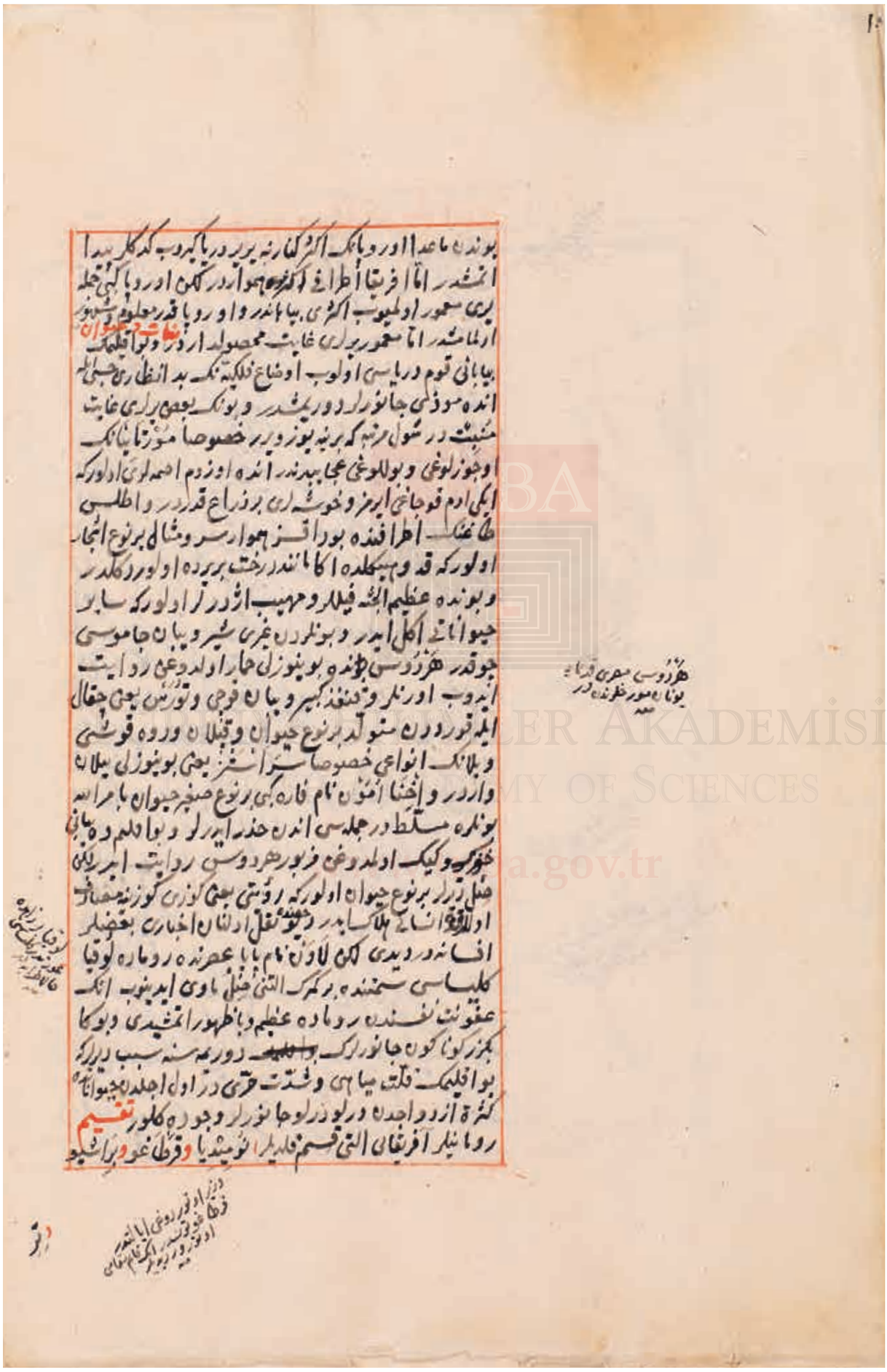

فصل ۹ در بیان آفریقا بو اقلیم قدماء مورخین دن نقیاس
قولنجه آفرنوس نام امیر عالیمقدار که هرکولس اقرانندن
ایدی انکله بله اقلیم مزبوره سفر اتمکله آفر دینلدی لکن یهود
مورخلرندن یوسف و ایزدورس حضرت ابراهیم ذریتندن
آفر نام شخص اسمیله تسمیه اولندی دیو روایت ایدر و لاطین
مورخلرندن فستوس ایدر شدت لسان یونانده شدت
برد معناسنه اولان فریقی لفظندن ماخوذدر و اولنده اولان
الف الف نافیه در یعنی اول اقلیم انقلابین اراسنده اولمغله
انده شدت برد یوقدر اما عربلر کندی بلادندن ایرو اولمق
اعتباریله فرقدن افریقیا دیدیلر یاخود ملوک عربدن افریق نام
بر پادشاه اسمیله تسمیه اولندوغنی روایت ایلدیلر هر یونانیلر بو
اقلیمه لیبیا دیرلر و اپافوس نام بر پادشاهک لیبیا نام دختری
اسمیله تسمیه اولندوغنی روایت ایدرلر یاخود لیبس
نام روزکار اول سمتدن اسمکله لیبیا دیه لر کتب قدسیه ده
قمزیا اسمیله مسطور و حبش و عربده جانب قبله دیمکله
مشهوردر و هندیلر بوکا بزقت دیرلر معدل النهار بو اقلیمی
تنصیفه قریب اولوب ایکی انقلاب مداری اوزرندن
مرور ایدر و ایکی طرفی جنوب و شماله انقلابین دن کچوب اونر
درجه دن زیاده ممتد اولمشدر حدود طرف شمالیسی
هرکولس بوغازندن شرقه بحر روم و شام ایله محدوددر
طرف شرقیسی ارض عرب یاخود آدی تریوم یعنی بحر قلزم
و بحر روم ایله انک اراسنده اولان بر ایکی منزل قره در که آسیایه
اتصالی بوقدر یردندر جنوبیسی بحر حبش و غربیسی بحر
اطلسدر و بو اقلیم آسیایه بر فج میل یردن متصل و سایر
اطرافنه جمله بحر واصل اولمغله بر جزیره عظیمه کبی اولمشدر
محل مزبور دخی قطع اولنسه تمام جزیره اولوردی کرچه بونک
شرقدن غربه امتدادی اوروپادن آزدر اما جنوبدن
شماله عرضی انک ضعفی قدر اولور زیرا بونک عرضی یتمش
درجه یه قریب و اوروپانک انجق اوتوز بش درجه در

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

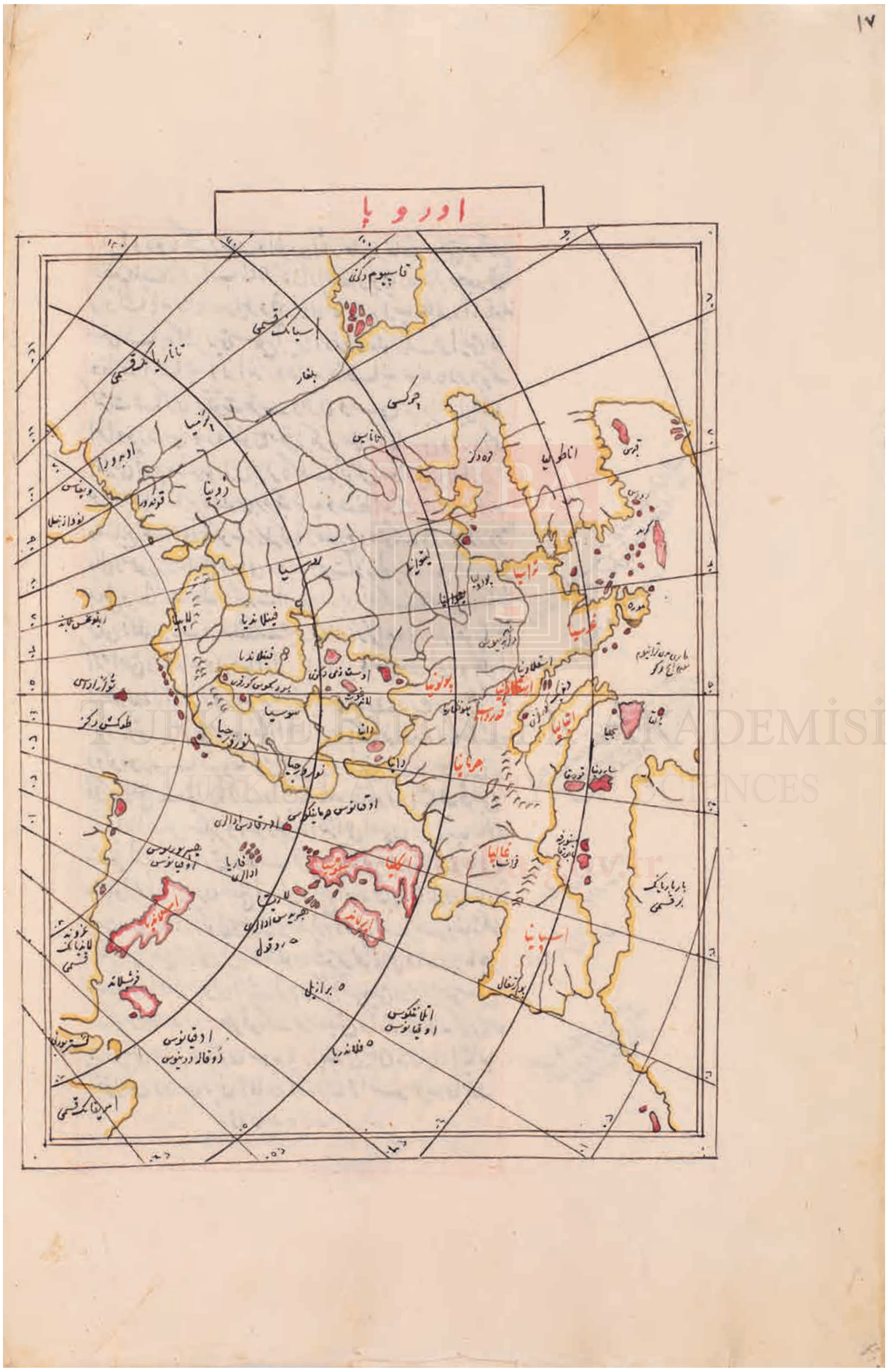

TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLÂM ARAŞTIRMA MERKEZİ
TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLÂM ARAŞTIRMA MERKEZİ
TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLÂM ARAŞTIRMA MERKEZİ

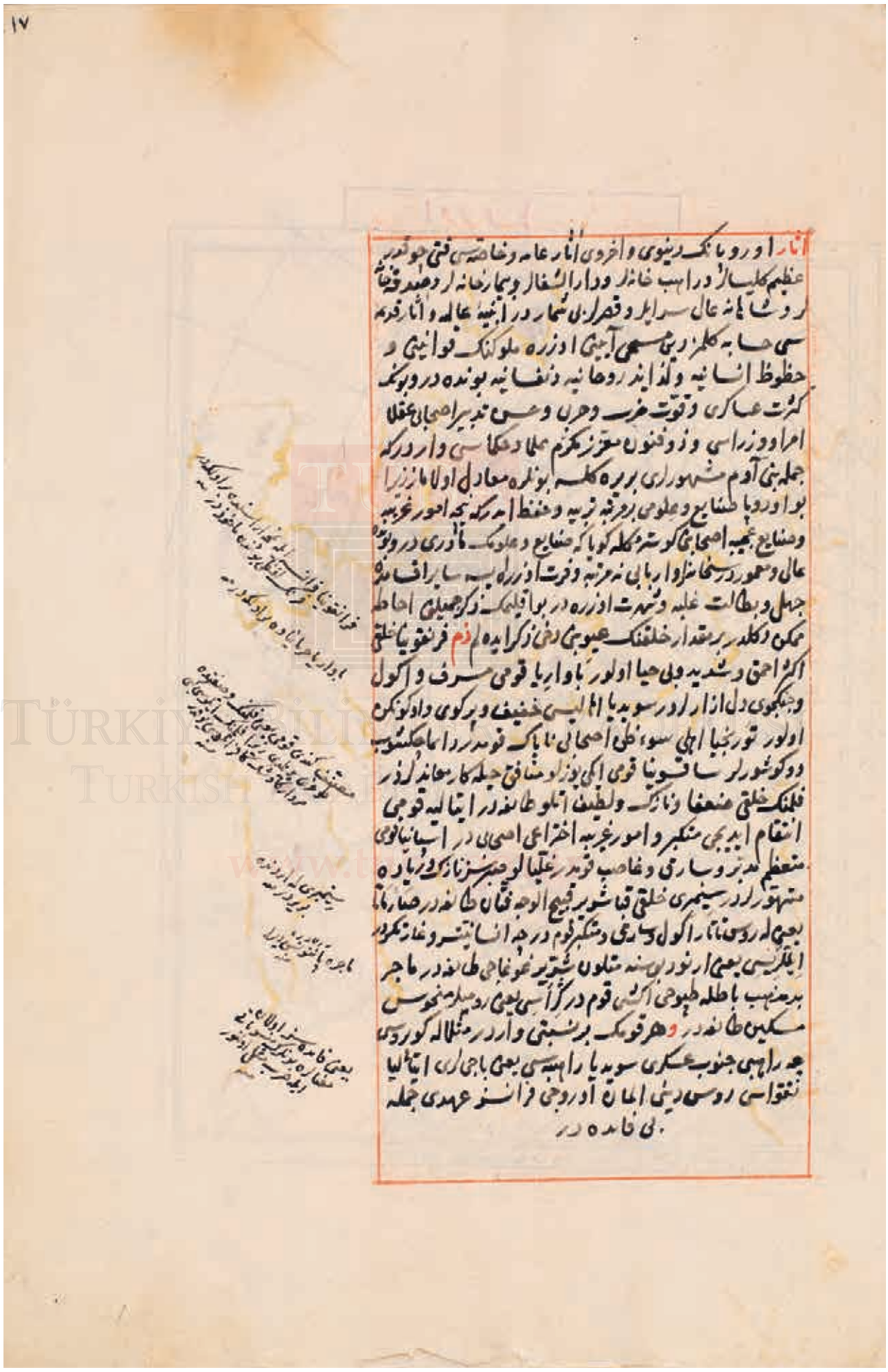

ودندیک ولایتنک اموال فراوانی و انا بولینک عظیم الشان
بکلری و بندر جهان اولان جنوه نک کثرت تجار و زینت
اسواق و بازاری میلان هواسنک لطافتی و صحرالرینک
طراوتی و بونلردن غیری سایر اولکه لرک امور عجیبه و احوال
غریبه سی که حیرت افزای سیاحان در تعبیر اولنور دکلدر
انجق نمونه ایچون بو مقدار ذکر اولندی محسود اقالیم اولمغه
کفایت ایدر و باقی اقسام بوکا نظیر اولمق دکل بوندن صکره
ذکره بله لیاقتلری بو قدر انجق انلر حقنده سکوت اولنور تقسیم
اوروپا قسمنک اولکه لری اسپانیا و غلیا یعنی فرانسا
و جرمانیا یعنی نمچه و ایتالیا یعنی رومه ولایتلری و هونقاریا
یعنی ماجر و ترانسلوانیا یعنی اردل اولکه سی و تالماسیا
یعنی ارنود بوسنه ولایتلری و کراسیا یعنی روم ایلی و پولونیا
یعنی له ولایتی و لیتوانیا له اولکه لرندن و روکسولانیا سمت
شمالده بر اولکه و دانیا شمالده بر اقلیم و سوسیا اسوت دیدکلری
و نورورجیا انتهاء شمالده بر ولایت و بونلردن غیری محیط غربی و
شمالیده اولان جزایردن انکلیا یعنی انکلیس و اسقوسیا مزبور
اداده بر ولایت و هبرنیا و اسلاندیا و فرسلاندیا و مدی ترانوم
یعنی بحر روم جزیره لرندن بالیارس و میورقه و مینورقه و قورسقه
و سردنیه و سجلیه و مالتا و قورسرا و قرطا یعنی کریت و دخی
نیجه جزایر صغار که محلنده تفصیل اولنور انهار و جبال اوروپاده
خاصیتلو صولر و نیجه کوللر و انهار عظیمه واردر که هر بری
نیجه دیاره حصار مثابه سنده اولوب ایچندن لطیف و لذیذ
بالقلر ~~صدرن افزون~~ صید اولنور و اوروپانک عظیم
طاغلرندن بری پره نی نام جبلدر که فرانسه ایله اسپانیا
اراسنی فصل ایدر و بری دخی الپس تسمیه اولنور
بو طاغلر فرانسه ایله ایتالیه اراسنده در دائما اوزرندن
قار اکسک اولماز و بو طاغلرده و صحرالرده یریر اورمانلقلر
واردر که ایچی کوناکون وحوش ایله مالامال در انجق ارسلان
و قپلان قسمی اولماز و بو یرلرک اکثری صیدکاه در انلر
یرنجی جانورده

BA
LER AKADEMİSİ
MY OF SCIENCES
ba.gov.tr

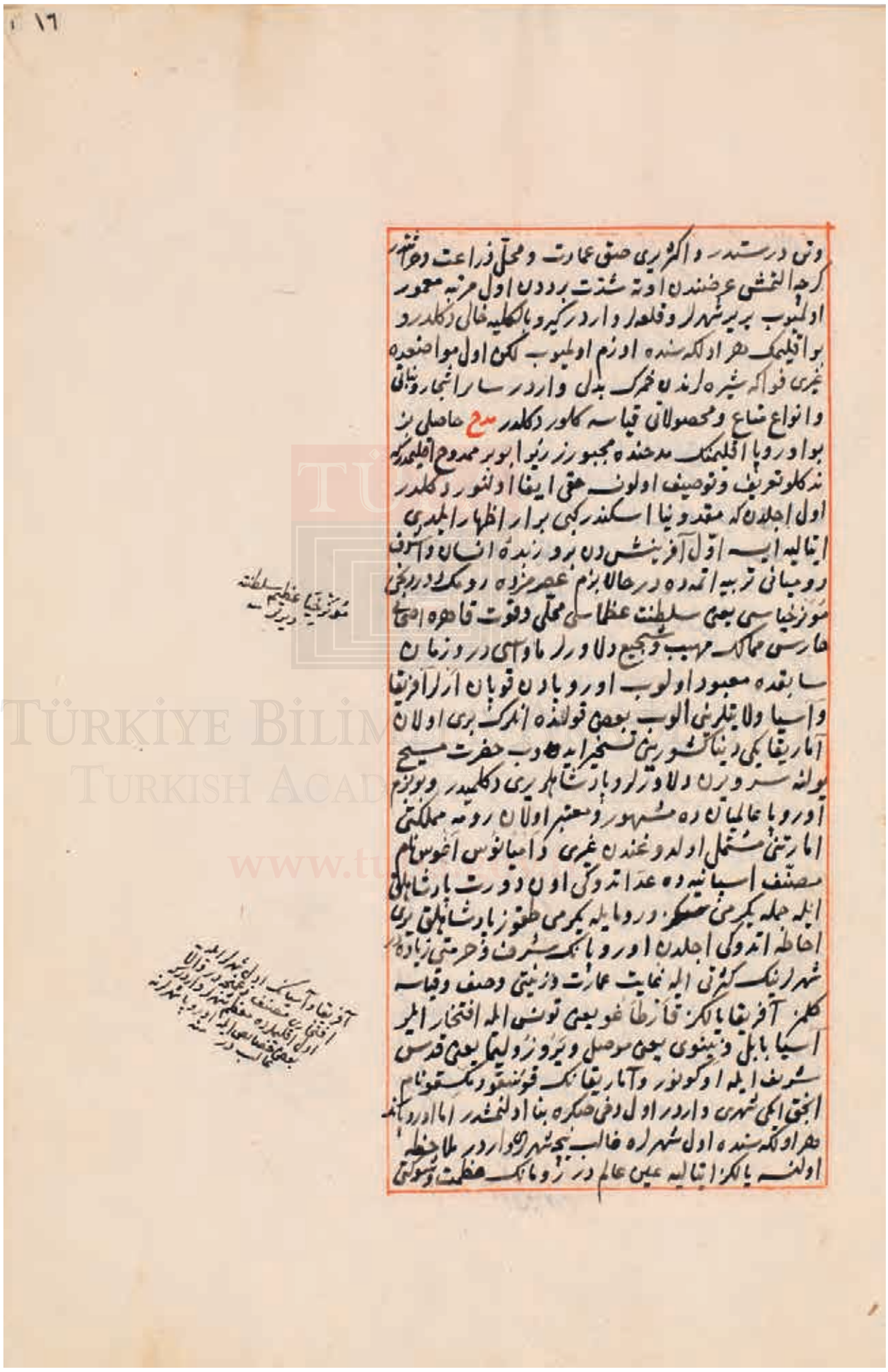

نام جنوبی بوروملا و موره دن مانیه بوری در بو عرضده
اطول نهار اون دورت ساعت اوتوز دقیقه اولور حد شمالی
یمشی برنجوق درجه ده آخر عمارت اولان دار دیوس
دیمکله معروف اولان اشفند یابوری در اندهٔ اطول
نهار ایکی ای یکرمی اکی کون یدی ساعت اولور حد شرقی
ده اختلاف اولندی جمهور مهندسین قتنده نهر نایل
یعنی نیل منبعندن بحر شمالهٔ چکلن خط مفروض در و بعضلر
بو متعین دکلدر دیو قائل اولمشلر لکن بز مهندسین سوزنی
قبول ایدرک افلاطون و ارسطاطالیس و هرودوت دیونزک
اتباعی فارسیس نام نهر ایله قره دکز و بحر سودان ارسنده
اولان یرلر اوروپا ایله آسیا ارسنی فصل ایدر دیدیلر
دمورخین بر فرع نهرشن فصل ایدر دیدیلر اورتیوس
اق دکز و قره دکز و اراق دکزی دنی جنوبی منبعندن
شمالهٔ چکلن خطی تعیین ایلدی دیگرلری بحر حدود بیان
اتدیلر اما بطلمیوس نهرشن منبعندن شمالهٔ چقان خطدر
دیدوکی معتبر جوغرافیا اصحابی تسلیم ایدوب بزدخی انکله
اقرار کندک و دیدک که خط مزبور ایله جانب جنوبه ازاق
دکزندن سیمبریوس بوسفورس یعنی تامان بوغازندن
قره دکزده بوسفورس تراسیوس یعنی استانبول بوغازنه
و پروپونتس یعنی اق دکز بوغازنه وارنجه اولان بحر
صیغر دن کوب آر قیبل یعنی اق دکزده اولان آدالرا رسی
کنارندن افریقایه منتهی اولور حد غربیسی بحر اتلانتیک
اوقیانوز ایله محدود در حد شمالیسی دخی بحر مذکور
احاطه ایدر تشبیه استرابون نام مورخ کتابنده اوروپای
براورنه تشبیه ایدوب باشی اسپانیا بویی فرانسه
کوودکلری ایتالیا صاغ قنادی ایتالیا صولی الی سیمبر قا
دکوزسه کروز یعنی دانیا ایله سویدیا و قوبروغی ممالک
روم ایلی در دیدی توصیف اوروپانک هوا سی اوضاع
فلکیه سی ایله خوب و لطیف و اکثر خلقی بواجلدن زنده

اول بور خلک اسمی دیونیز یوز
و آرتانوس و دیجوروس
و بوتلیوس دیوزراتوس در
منه

اسلاویان عوزخ لری بو تشبیهی کوسترر
باشی تورو ق قبله یر و اسپانیا
دیارن یونانیلر ایله طولو یعنی
معمور اولدقده مرغ تشبیه طاوس
قوشی در دیدیلر منه

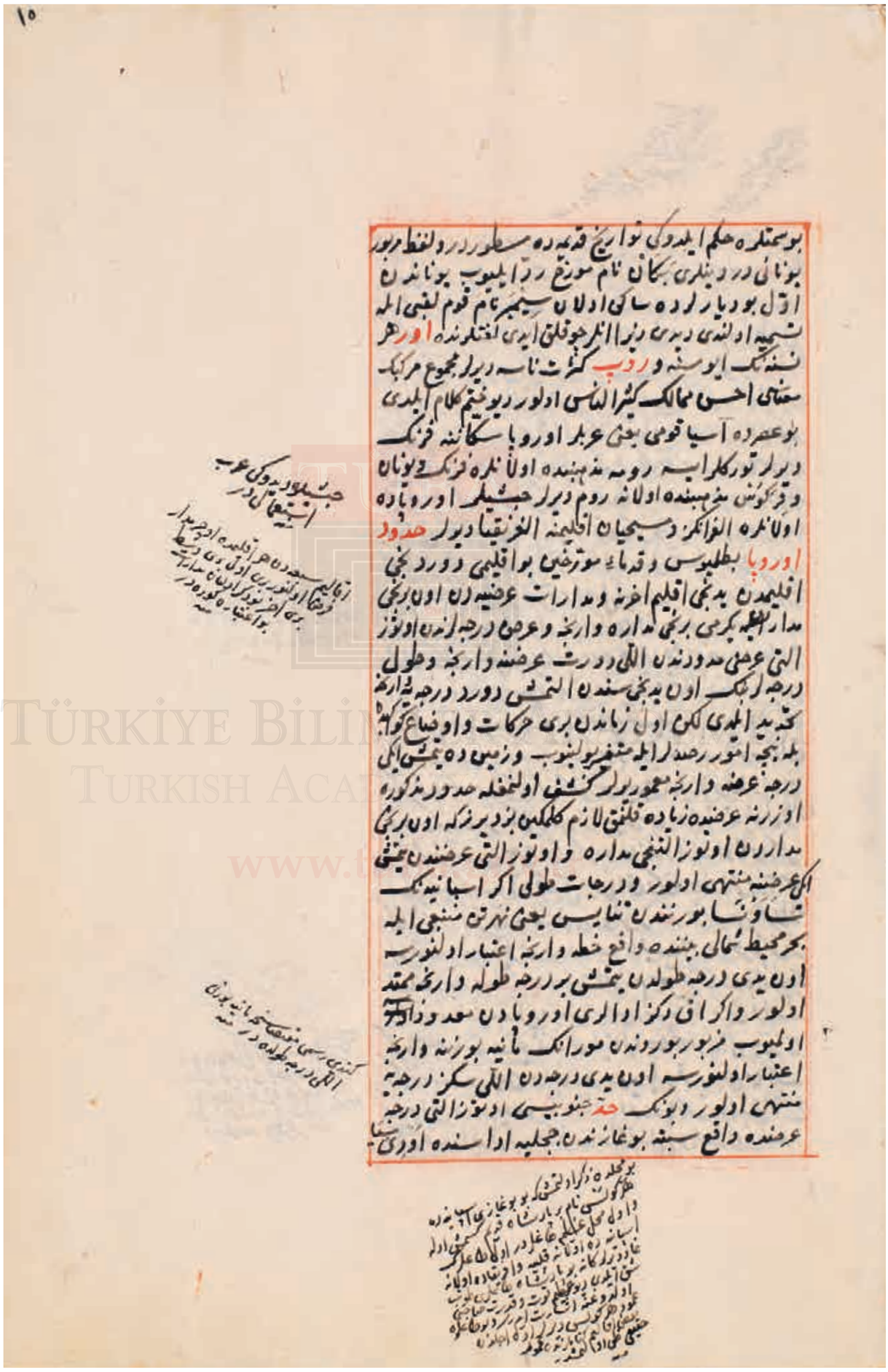

وآب وهوا سنده اعتدال ولطافت ومحصولنده وفرت ومالولنده
لذت وسکنرنده زینت وبهجت وخلقنده حسن وجمال وطراوت
جهتندن سایر اقالیمک احسنی واکبری در دیو پلینوس تحقیق
وتوصیف ایلمشدر فی الحقیقه باغ اقالیم وسحتی ایله بورکلو
معمور وآبادان وکلدر اول اجلدن اورو پا راس زمین اولمغه
سزاوار ایدوب بیلر منقولدر که حضرت نوح اوغلی یافث اولادی
بوقسمی مسکن ایدوب مرور ایام ایله جوغالب باقی اقسامه
عام وسام اولادی سکنه متولی اولدیلر وتغلب ایلدکلرینه
یولری اللرندن الدیلر بوقسم اوروپا لفظی ایله تسمیه اولندوغنی
بیانده بعضلر اقوال ایراد ایدرلر هرکز ذوقم موترخ قدیم بواسم ایله وجه
تسمیه نانعلومدر دیمشدر وبعضلر رشیدورسی نام موترخدن
نقل ایدرلرکه سلفنده یافث یعنی مغرب دیارنه یاخود افرنک
یعنی سواحل شام دیارنه مالک اولوب صورشهرنی دار
ملک ایدوب یاجنور نام پادشاهک اوروپا تیرنا تسمیه
اولنور برقزی وار ایدی بوپیتر یعنی انرک معبودی زعمنده
اول دخترده تحقق ایدوب اوکوز صورتنه کیردی وقزی
اوغور لیوب صیدادن قیرسه یاخور کرپده کچر میکله بواقلیم
اول دخترا سمیله تسمیه اولندی وبرروایتده برکمه قزی سرقت
ایدوب اوکوز هیئتنده برکمی یه قوری کوتوردی وبعضلر اوکوز
شکلی اول کمی قجنده تصویر اولنمش ایدی دیرلر بالبغارتسی
نام مورخ قدیم ایدی تاورس یعنی اوکوز نام کریدلی برکشی
کلوب صورله مستولی اولوب اهالی وبلد ایله اول دخترلی
اسیر ایدوب اوروپایه کوتوردی وباعث تسمیه اول اولدی
وبرروایتده دخی برزمان سنجاغنده اوکوز صورتی تصویر
اولنمش بیرغ نام عسکر کلوب بواقلیمه مستولی اولمشدی اول
عسکر اسمیله تسمیه اولندی وبعضلر دیرلرکه اول اوغورلیان
قزک جمالنی بواقلیمک لطافت ونضارتنه تشبیه طریقیله
اوروپا دیدیلر وبرقوله اوروپا برعظیم الشان پادشاه
نامی اولمغله عسکره اقلیم اکله اشتهار بولمغله زیرا اوروپ نام برکسه

مزبور دخترک حقنده چون قصه دیکر
دیوپتر یا اشی ایله تاویل ایدرلر

اولو

١٤

واطلنطيقوس وبحر تاتار وبحر افرنسز وبحر انكليس
وبحر المان وبحر شمالی وبحر جليدی يعنی طوكمش دكز ديدكلری
كبی وكاه بعض متاخرين جنوب سمتلرنه مارّه دلسور يعنی
سلامت بحری وبعضلر وارکی بلغوس لازاری يعنی لازاری
نام شخصه منسوب بيوك دكز تسميه ايلدی زيرا اول سمتلری مزبور
كمسه كشف اتمشيدی وهند دكزی لانتخيدال تسميه اولندی اما
مديترانيوم يعنی بحر روم آوروپا اقليمی ايله آفريقا اقليمنی
فصل ايدوب بری جنوبی وبری شمالی واقع اولور وبو دخی
كنارنده اولان ولايتلر اسمنه اضافتله ياد اولنور ومنافع بحر
ج شماردر خصوصا بو عنصرك طبيعتی باقی عناصر طبايعندن صنعتده
زياده مهارت صاحبی در زيرا ارض وهواده اولان حيواناتی
جمله توليد اتدكدن صكره انده نيجه حيوانات عجيبه وغريبه اصنافی
دخی تكوّن ايدركه باقی عنصرلرده اول انواعك امثالی تكوّن اتمز
انواع مفردات حيوانات بريه دن غيری هيئت تركيبيه يه نظير سوار
بحری ايله واصناف بشره نبات بحر وراهب بحری ايله تنظير ايلمشدر
وبو جمله اختلاف اشخاص واصنافی سمك انواعنده كوسترمشدر
ونباتات تمثيلنه دخی تصدی ايدوب نبات جوهری انبات
سايو عنبر ولولو وجواهر تربيه سی ايله مهارتن اثبات ايدر
بو جمله كمال قدرت صانع حكيمه دليل در بز كيرو كره خاك اقسامنی
بيان ايله تتميم كلام ايده لم قدما كره ارضی كاه ايكی قسم وكاه اوچ
قسمه تقسيم ايدوب يكی دنيا ظهورندن اول بو اوچ قسم اعتباری
مشهور اولمش ايدی يكی دنيا ظهورندن صكره متاخرين اول
اقليمی قسم رابع قلديلر بزم مرقاطور كره ارضی اوچ قسم طوتدی
اولی ربع مسكون ثانی اماريقا يعنی يكی دنيا ثالث ماجلانقا
يعنی ارض جنوبيه اما بز كره ارضی بش قسم قلدق اول
آوروپا ثانی آسيا ثالث آفريقا رابع اماريقا خامس ماجلانقا

فصل ٨ در بيان قسم اوروپا از اقسام خمسهٔ ارضی

معلوم اولا كه كره خاكك قسم اولی اولان اوروپا مسافه
جهتندن كرچه ساير اقسامك اصغری در لكن كثرت عمارت

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY www.tuba.gov.tr

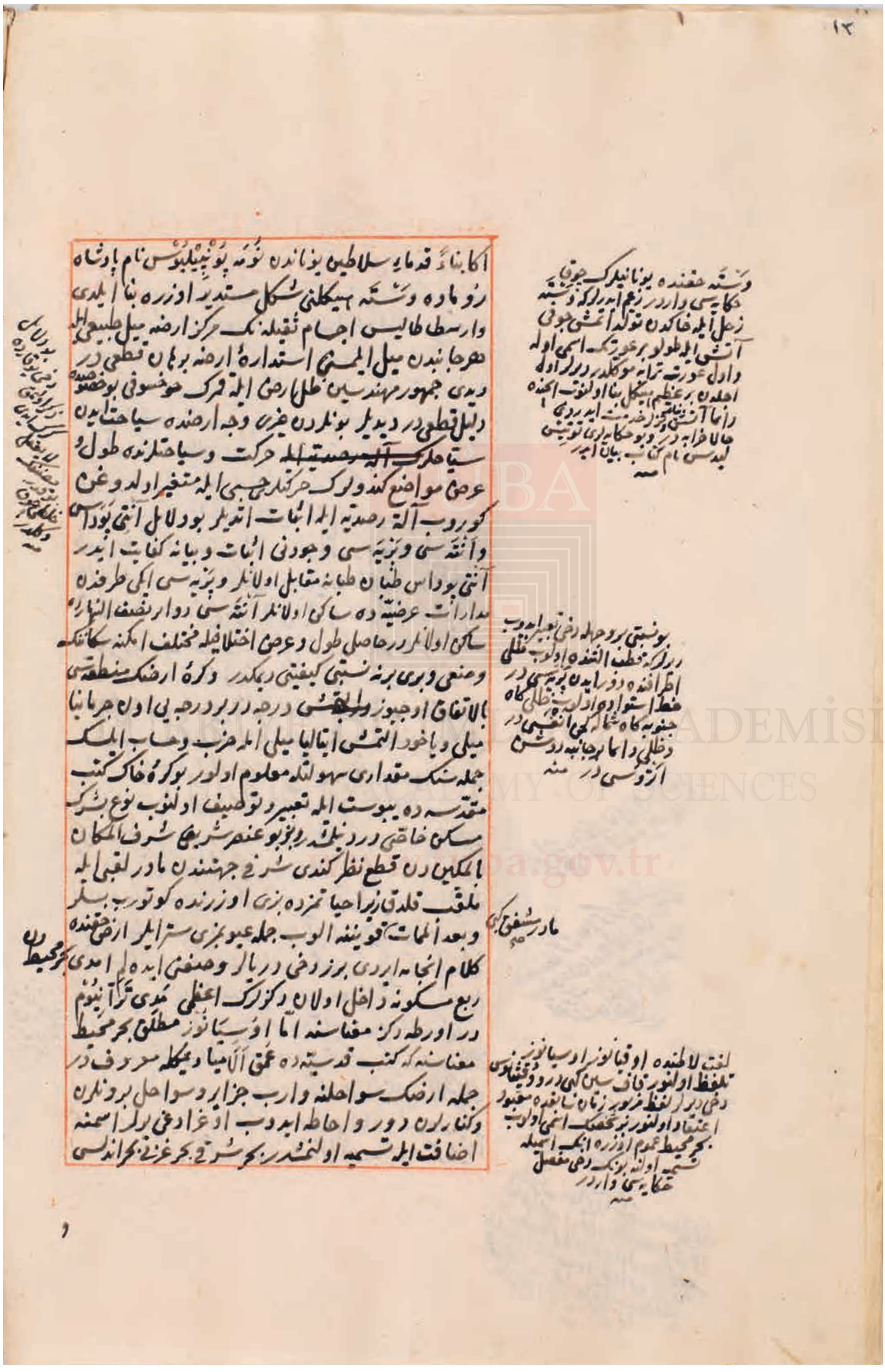

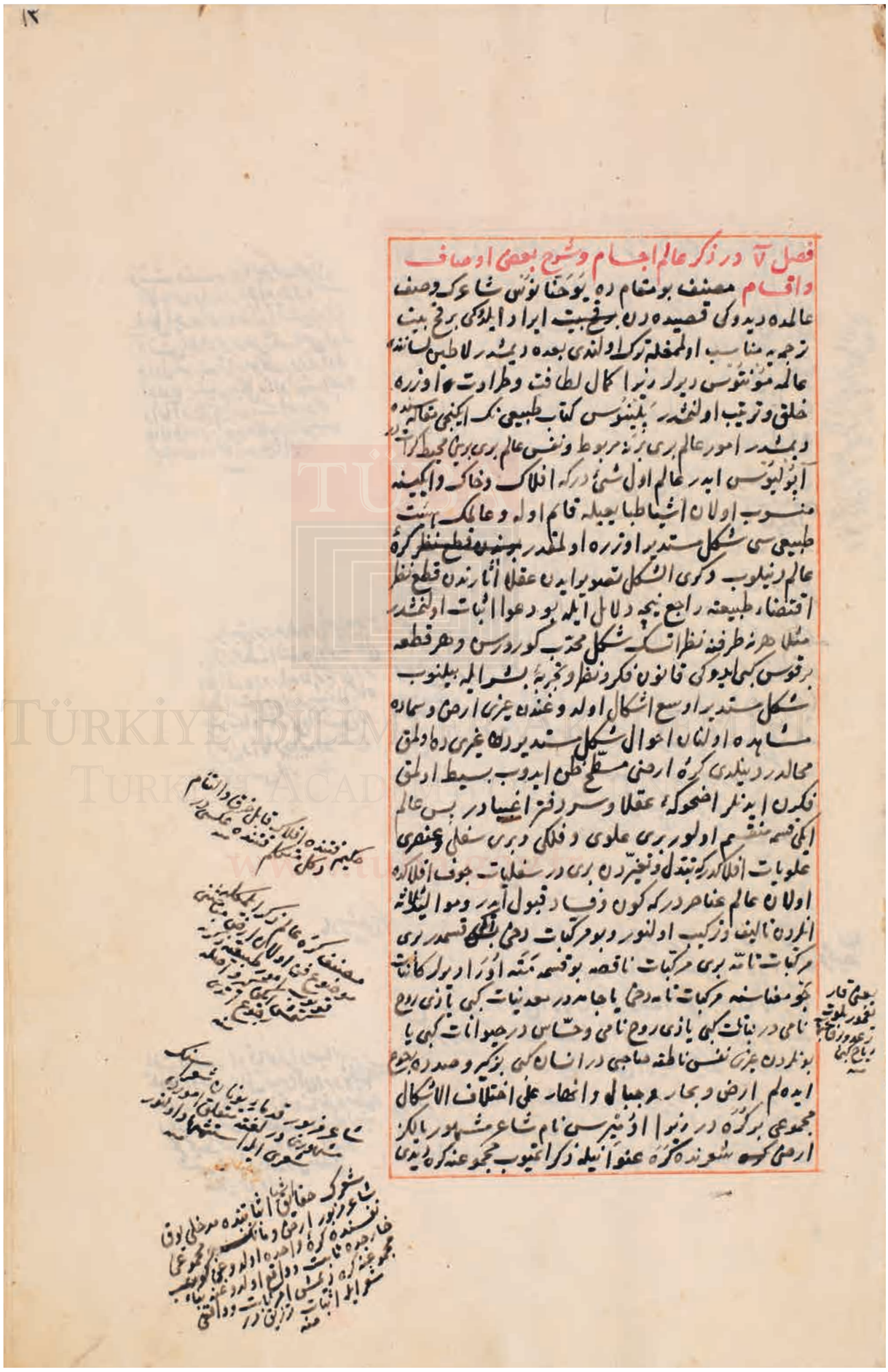

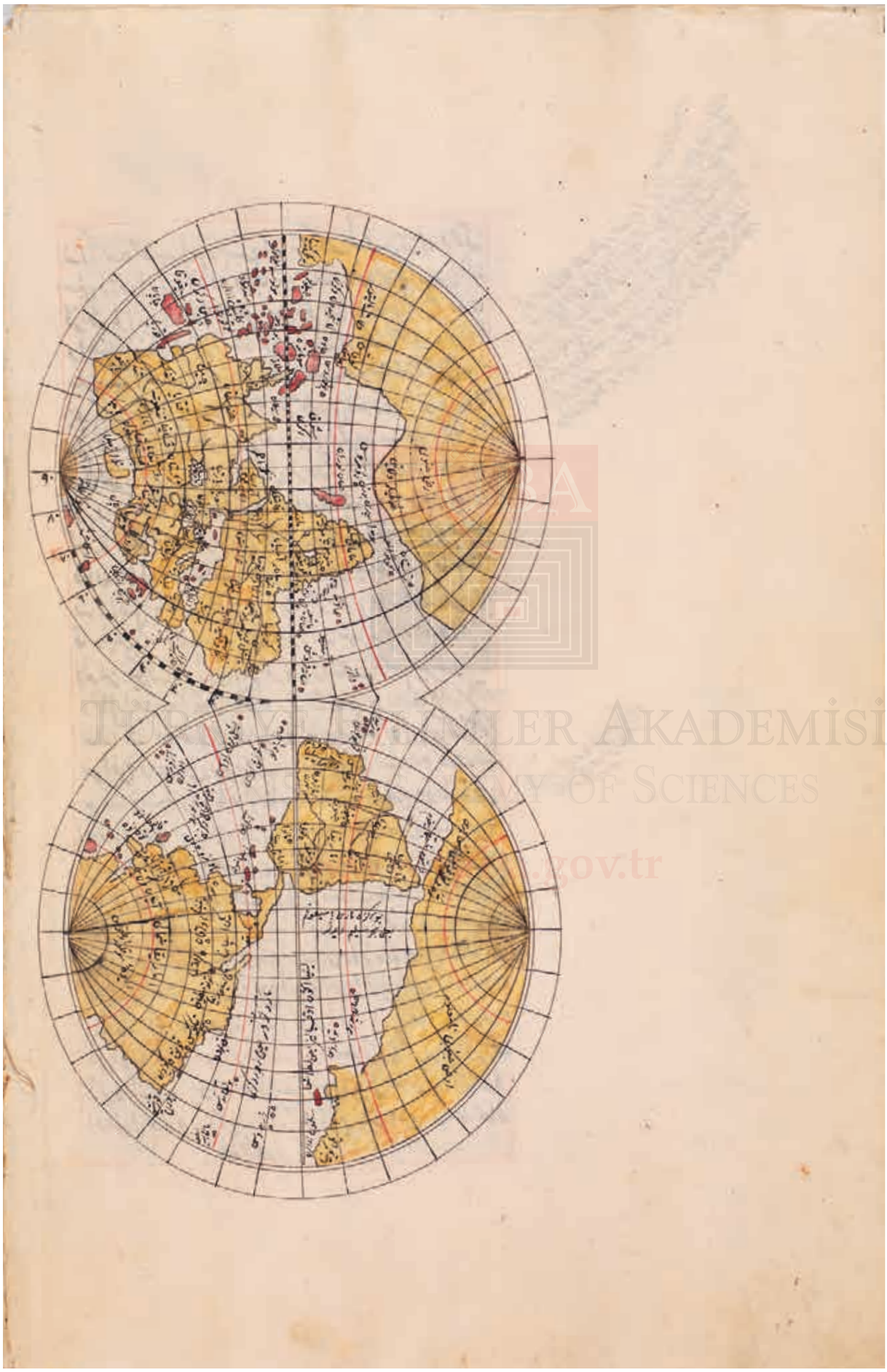

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
ACADEMY OF SCIENCES

11

یعنی شیطانه اویدی عصیانی
و آدم ثانی [illegible]
حضرت عیسی [illegible]

موتی حیاته تبدیل ایدوب بوینی شیطان بوینیدروغنه کچردی
آدم ثانی حیاتی موته تبدیل ایدوب بوینیدروغی انسان بوینندن
شیطان بوینه طاقدی اوچنجی بر ایکی حکمت کلامی که مفهومی
انسان طوغدقده اولور زیرا بدایت حال نهایته متصلدر
دوردنجی صحف ایوب نبی علیه السلامدن بر ایکی کلام که مفهومی انسان
ازهار و نباتات کبی دائما تغیرده و ظل کبی بر حالدن بر حاله انتقالده در

فصل ٦ در اجمال احوال کرهٔ ارض مصنف ایدر چون
کلیات بیانی جزئیات بیانندن مقدمدر ترتیب طبیعی
موجبنجه بزدخی بو جغرافیا مزده ارضک امور عامه در
کلیه سی بیاننی تقدیم ایلدک زیرا بو فنلرده اولا کلیاته
مطالعه مبتدی طالبلره غایت مهم و ضروری در اکا بناءً
صحایف جزئیه یی مشتمل اولان دورت قسم رسم عامی
جامع جوغرافیای ایکی داره ده تصویردن صکره دورت
رسم عام که اوروپا آفریقا آسیا آماریقا در بونلری
سایر رسملر اوزرنه تقدیم ایلدک تا که بوکا نظر ایدنلر اول امردن
مجموع ارضه علم اجمالی حاصل ایدوب عموم و شمول اوزره
وضع و شکلنه واقف اولمغله کلجک مفصل اشکالده
بصیرت اوزره اولا و یالکز بو کلی رسملر ضرورت وقتنده
کفایت ایدوب جزئیاته واصل اولمیان بو علم شریف
نفعندن بالکلیه محروم قالمیه زیرا بو فن غایت لوازمدندر
اول جهتدن که کواکبک شرق و غرب و سایر جهاتی و لیل
و نهارک اختلافی و صیف و شتانک سببی و عالم کون و
فساده وقوعه کلن حوادثک موقعی بو بش صحیفه دن احسن
وجهله معلوم اولور و بو فن لزومنک خارجده مثالی بودر که
بر واسع داره مالک اولان کمسه اول سرایک ایچنده
جمله بیوت و حجرات و آخور و مطبخ و مخزن و روزن و سایر
حالاتنه واقف اولسه اما سرای شهرک قنقی سمتنده در
و نه محله ده در بلمسه شهرده بعض فتنه و حریق واقع اولدقده
اول خانه صاحبی کندی دارنه قرب و بعدنی بلمیوب امورنی

تدارک

BA
LER AKADEMİSİ
MY OF SCIENCES
ba.gov.tr

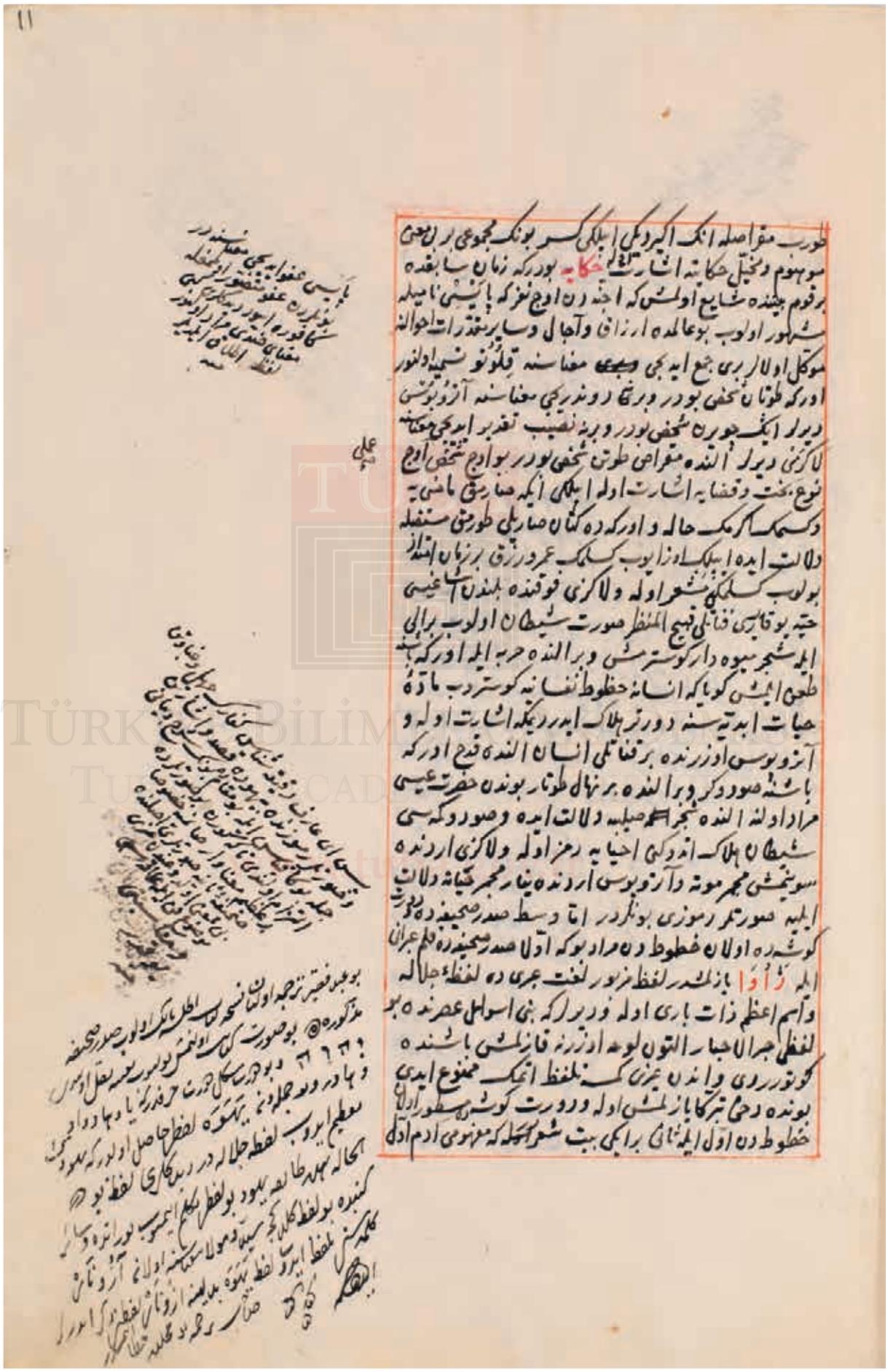

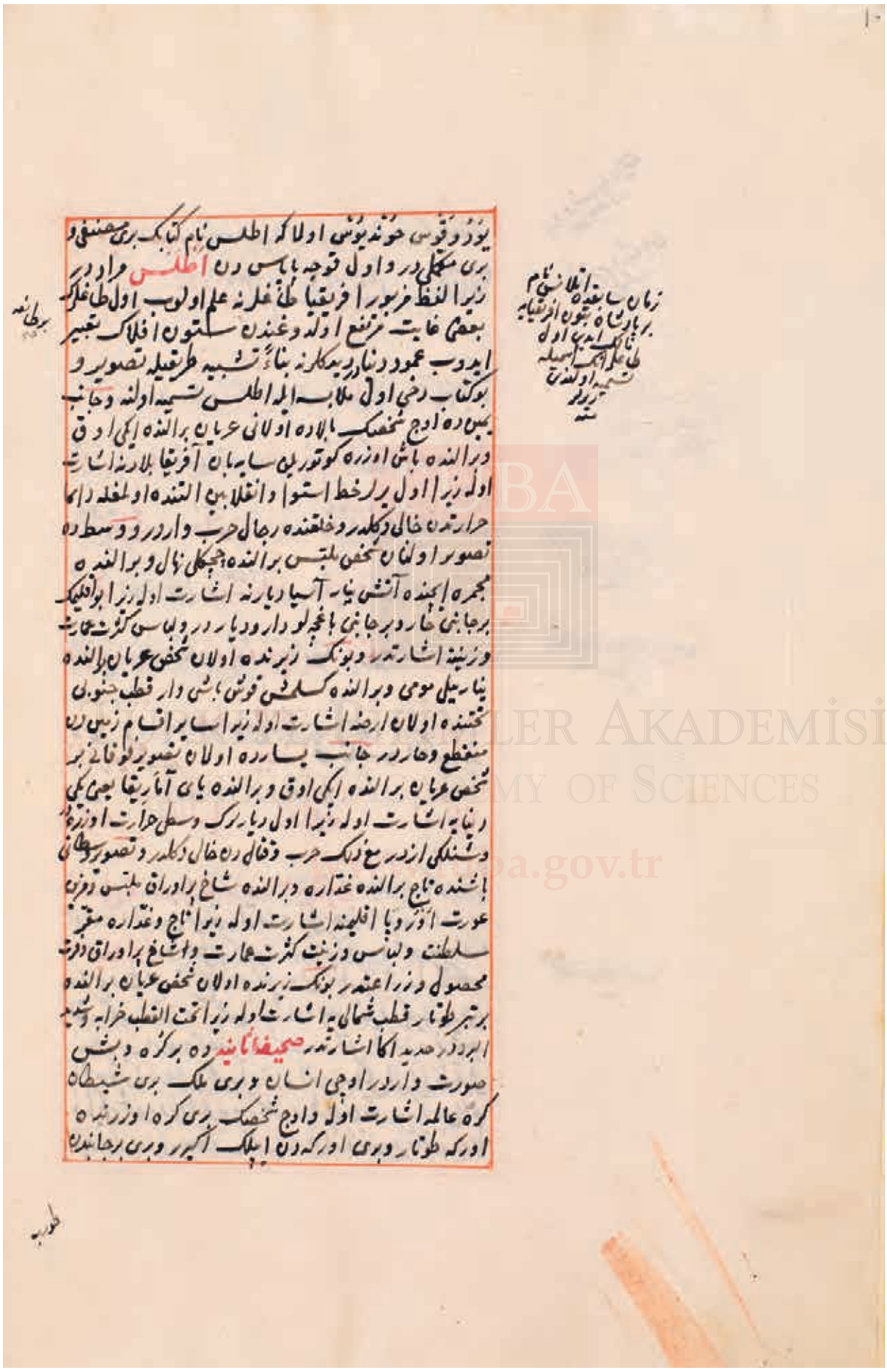

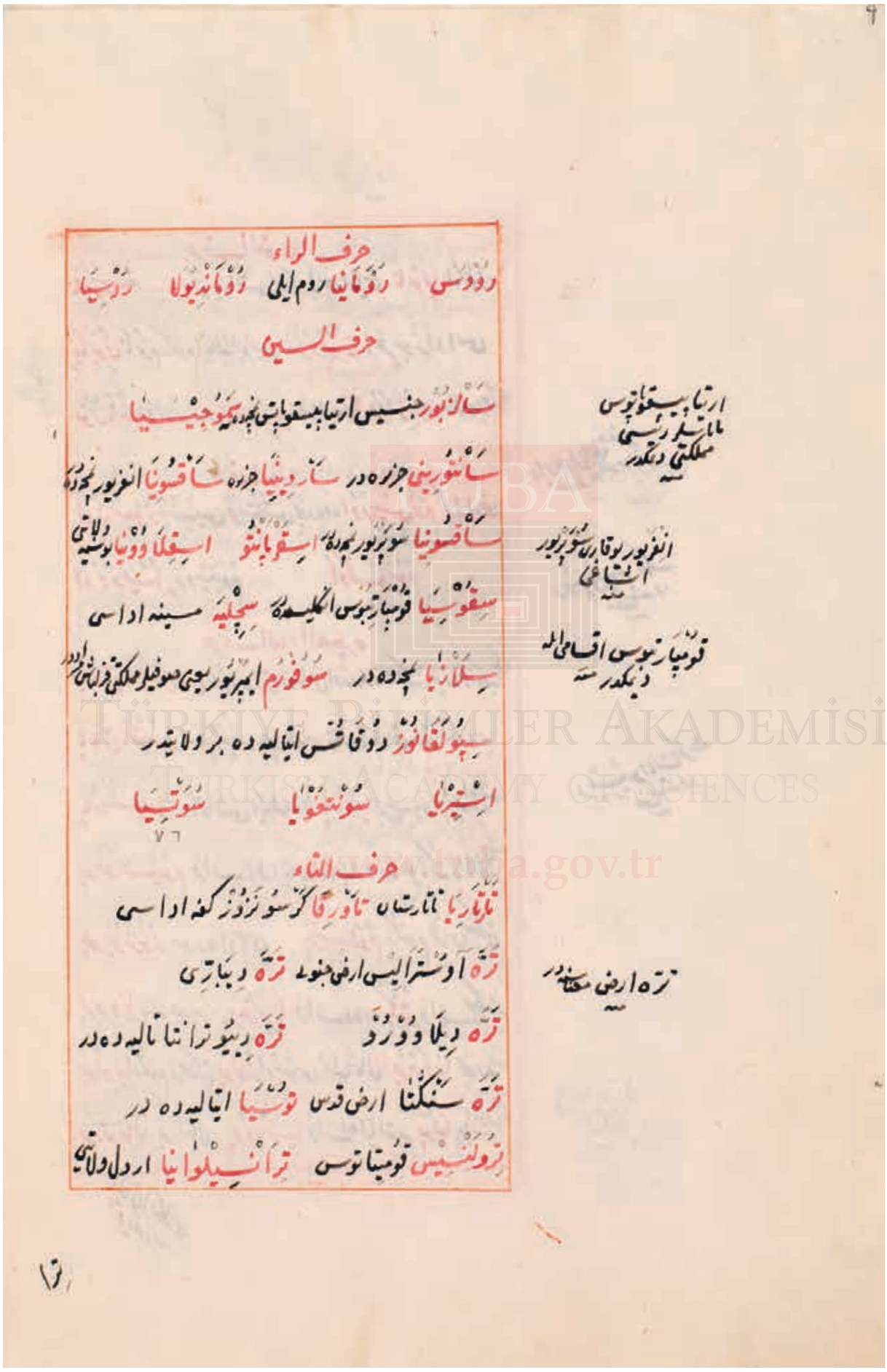

حرف الراء

رودس رومانیا روم ایلی رومانديولا روسیا

حرف السین

سالزبور جنسیس ارتیا پیسقوپاتس نچه ده سموجیسیا

سانتورینی جزیره در ساردینیا جزیره ساقسونیا انغزیور نچه ده در

ساقسونیا سوپریور نچه ده در اسقوپانتو اسقلاوونیا بوسنیه ولایتی

سقوسیا قومپارتبوس انکلیسده در سچلیه مسینه اداسی

سلازیا نچه ده در سوفورم ایمپریور یعنی صوفیلر مملکتی قزلباش مراددر

سپولقانوز دوقاتس ایتالیه ده بر ولایتدر

استیریا سونتغویا سوتسیا

٧٦

حرف التاء

تاتاریا تاتارستان تاورقا کرسونزوز کفه اداسی

تره آوستراليس ارض جنوبی تره دیباری

تره دیلاوورو تره دیبو ترانتا تالیه ده در

تره سنکتا ارض قدس توسیا ایتالیه ده در

ترولنسیس قومیتاتوس ترانسیلوانیا اردل ولایتی

ارتیا پیسقوپاتوس ماباسلر رئیسی مملکتی دیمکدر

انغزیور یوقاری سوپریور اشاغی

قومپارتبوس اقسامی ایله دیمکدر

تره ارض معناسنه در

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

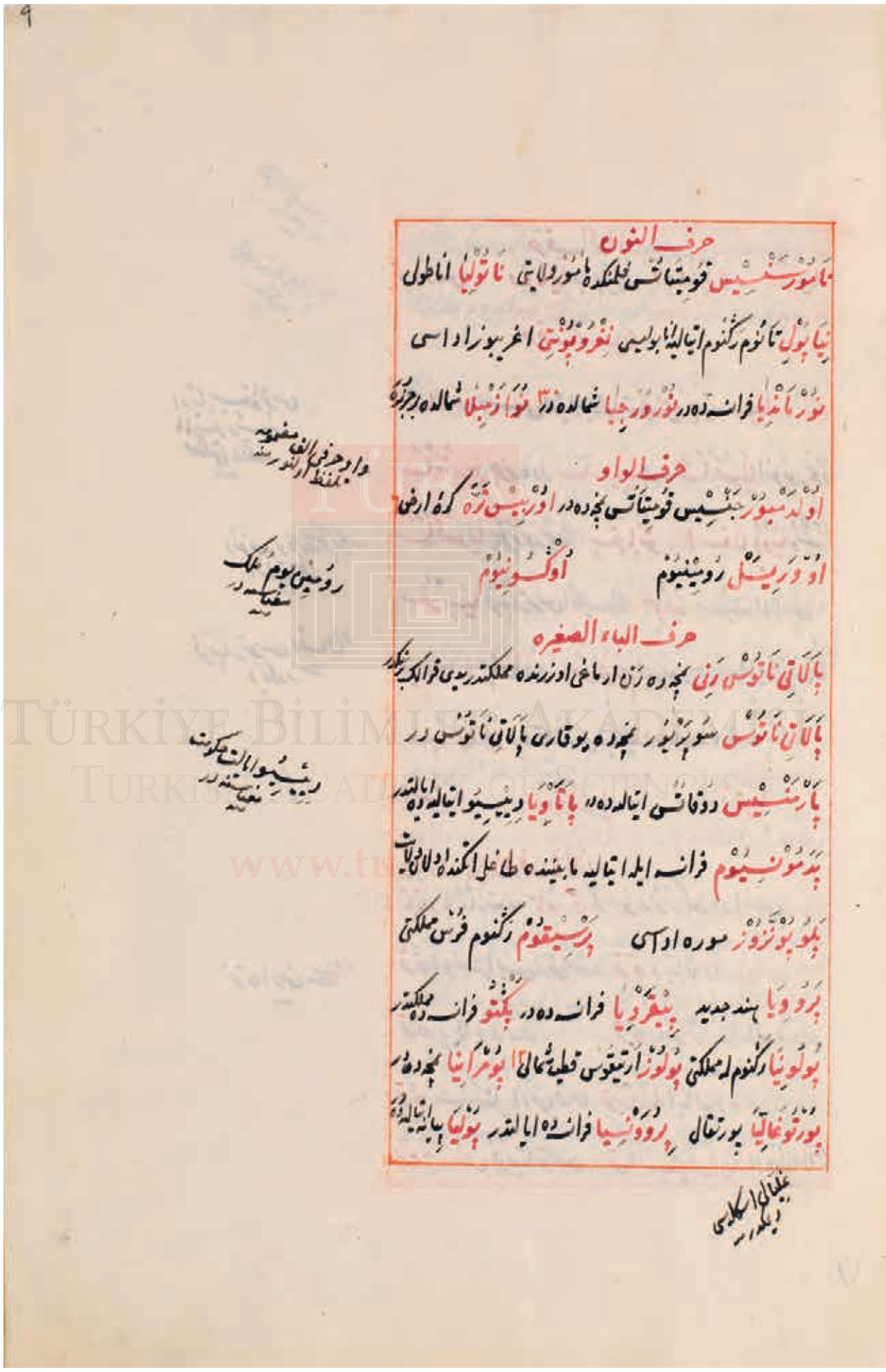

حرف النون

نامورسنسیس قومیتاتسی فلمنکده مامور ولایتی ناتولیا اناطولی

نیاپول تانوم رکنوم ایتالیه انابولیسی نغروپونتی اغریبوز اداسی

نورماندیا فرانسه ده در نورورجیا شمالده در ۳۰ نوازمبلا شمالده بر جزیره

حرف الواو

اولدمبور جنسیس قومیتاتسی نمچه ده در اوربیس تره کره ارض

اووریسل رومینیوم اوکسونیوم

حرف الباء الصغیره

پالاتی ناتوس رنی نمچه ده رن ارماغی اوزرنده مملکتدر یدی قرالک برنکدر

پالاتی ناتوس سوپریور نمچه ده یوقاری پالاتی ناتوس در

پارمنسیس دوقاتسی ایتالیه ده در پاتاویا دییسیو ایتالیه ده ایالتدر

پدمونسیوم فرانسه ایله ایتالیه مابیننده طاغل اتکنده اولان ولایت

پلوپونزوز موره اداسی پرسیقوم رکنوم فرس مملکتی

پروویا هند جدید پیقردیا فرانسه ده در پکتو فرانسه ده مملکتدر

پولونیا رکنوم له مملکتی پولوز ارتیقوس قطب شمالی ۱۳ پومرانیا نمچه ده در

پورتوغالیا پورتقال پروونسیا فرانسه ده ایالتدر پولیا پیانه ایتالیه ده در

واو حرفی الف مضمومه بلفظ اولنور منه

رومینیوم ملک مغناسیه در

دییسیو ایالت حکومت مغناسیه در

غلیالی اسکلاسی دیکدر

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

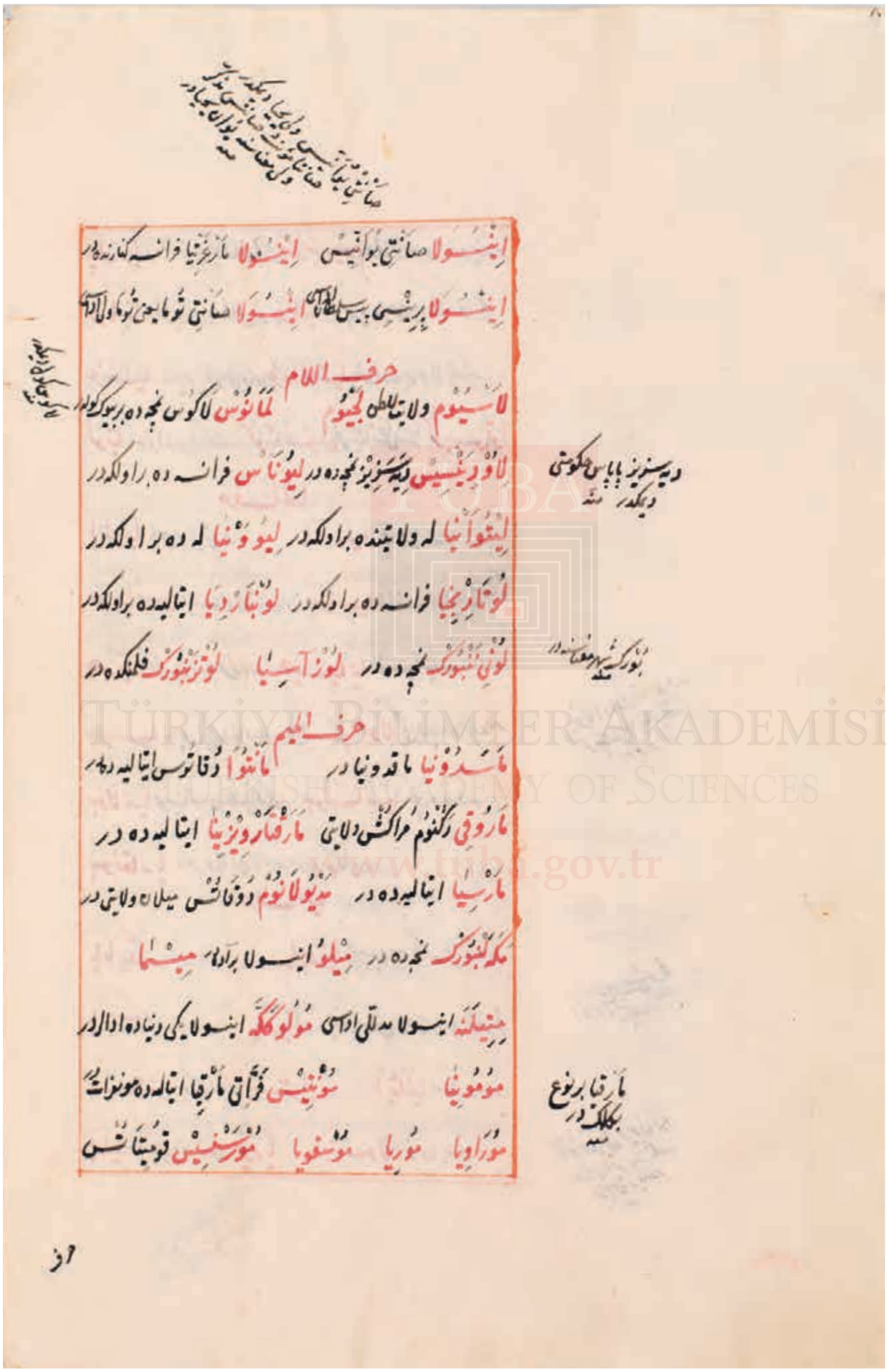

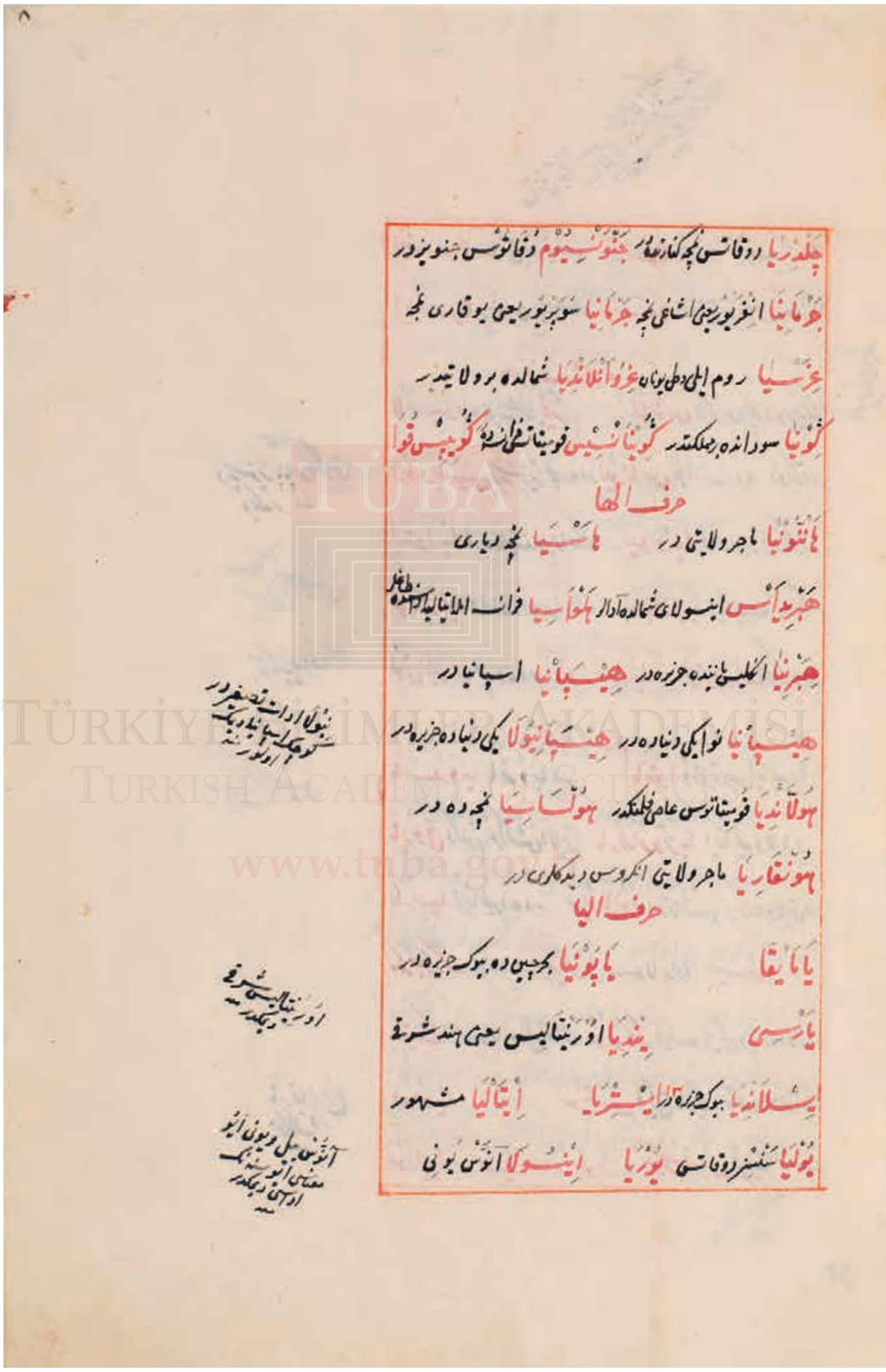

چلدریا دوقاتس نمچه کنارنده در جنونسیوم دقاتوس جنویزدر

جرمانیا انغریور یعنی اشاغی نمچه جرمانیا سوپریور یعنی یوقاری نمچه

غرسیا روم ایلی وطن یونان غروانلاندیا شمالده بر ولایتدر

گونیا سودانده بر مملکتدر گونیانسیس قومیتاتس فرانسه ده گویپس قوا

حرف الها

هانتونیا ماجر ولایتی در هاسیا نمچه دیاری

هبریداس اینسولای شمالده آدالر هلواسیا فرانسه ایتالیه اداسنده طاغلر

هبرنیا انگلیس یاننده جزیره در هیسپانیا اسپانیادر

هیسپانیا نوایکی دنیاده در هیسپانیولا یکی دنیاده جزیره در

هولاندیا قومیتاتوس عاصی فلمنکدر هولساسیا نمچه ده در

هونقاریا ماجر ولایتی انکروس دیدکلری در

حرف الیا

یامایقا یاپونیا بحرچین ده بیوک جزیره در

یارسی یندیا اورینتالیس یعنی هند شرقی

ایسلاندیا بیوک جزیره در ایستریا ایتالیا مشهور

یولیا سنسز دوقاتس یوریا اینسولا آنوس یونی

نیولا ادات تصغیردر کوچک اسپانیا دیمک اولور

اورینتالیس شرقی دیمکدر

آنوس بیل ویونی ایو معناسی ایو سنه نک اداسی دیمکدر

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

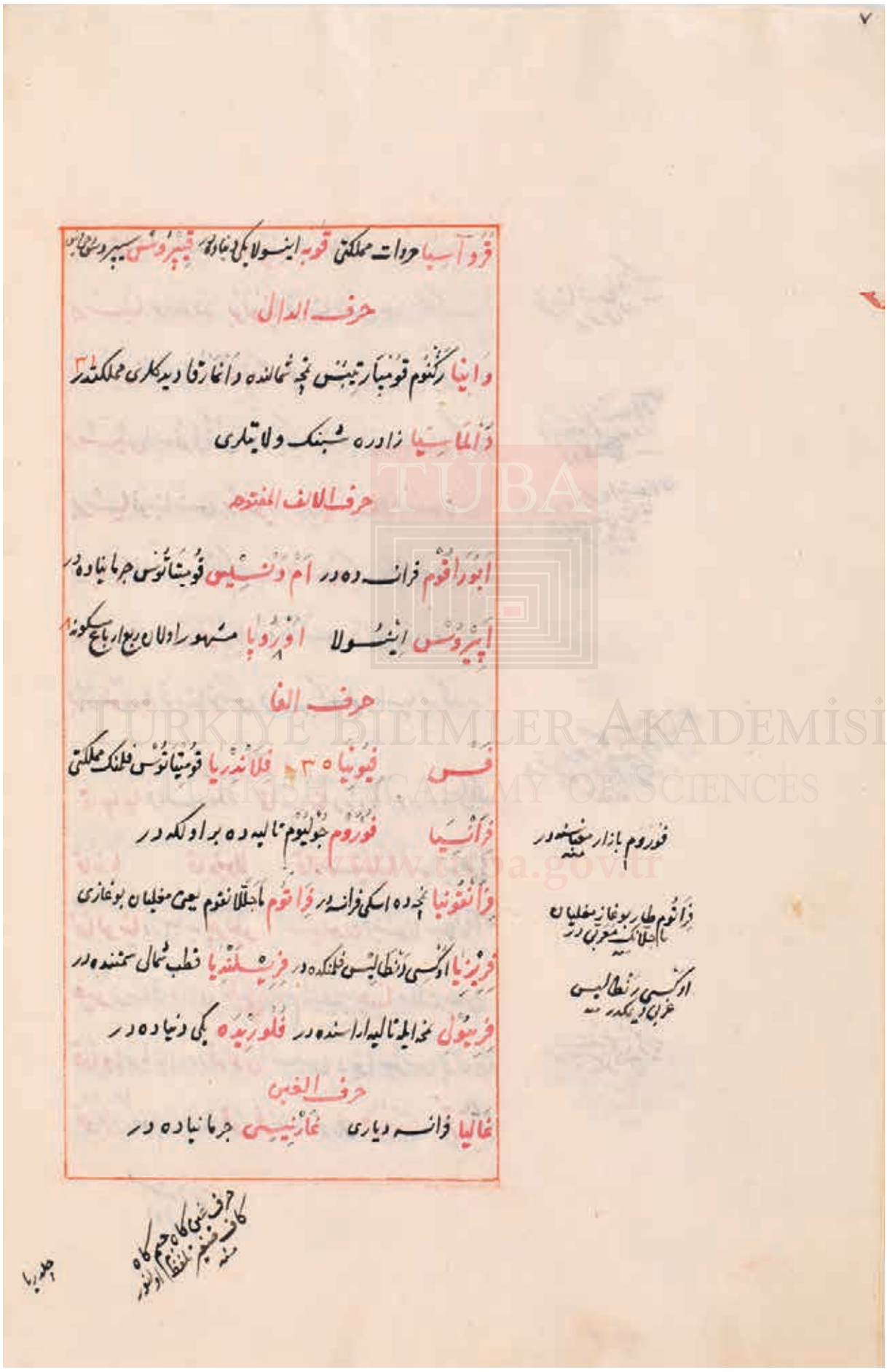

٧

قرو آسیا حروات مملکتی قوبه اینسولا یکی دنیاده قیپروس سیپروس جزیره

حرف الدال

وانیا رکنوم قومپارتیبس نمچه شمالنده دانمارقا دیدکلری مملکتدر ٣١

دالماسیا زادره شبنک ولایتلری

حرف الالف المفتوحه

ابوراقوم فرانسه ده در ام دنسیس قومیتاتوس جرمانیاده در

اپیروس اینسولا اوروپا مشهور اولان ربع ارباع مسکونه ٨

حرف الفا

فس فیونیا ٣٥ فلاندریا قومیتاتوس فلمنک مملکتی

فرانسیا فوروم جولیوم تالیه ده بر اولکه در

فرانقونیا نمچه ده اسکی فرانسه در فراتوم ماجلانقوم یعنی مغلیان بوغازی

فریزیا اوکسی دنطالیس فلمنکده در فریسلندیا قطب شمالی سمتنده در

فریبول نمچه ایله تالیه اراسنده در فلوریده یکی دنیاده در

حرف الغین

غالیا فرانسه دیاری غارنیسی جرمانیاده در

فوروم بازار معناسنه در

فراتوم طار بوغاز مغلیان ماجلانک معربی در

اوکسی رنطالیس عربی دیمکدر

حرف غین کاه جیم کاه کاف ضمیر تلفظ اولنور

چلدریا

TÜBA
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

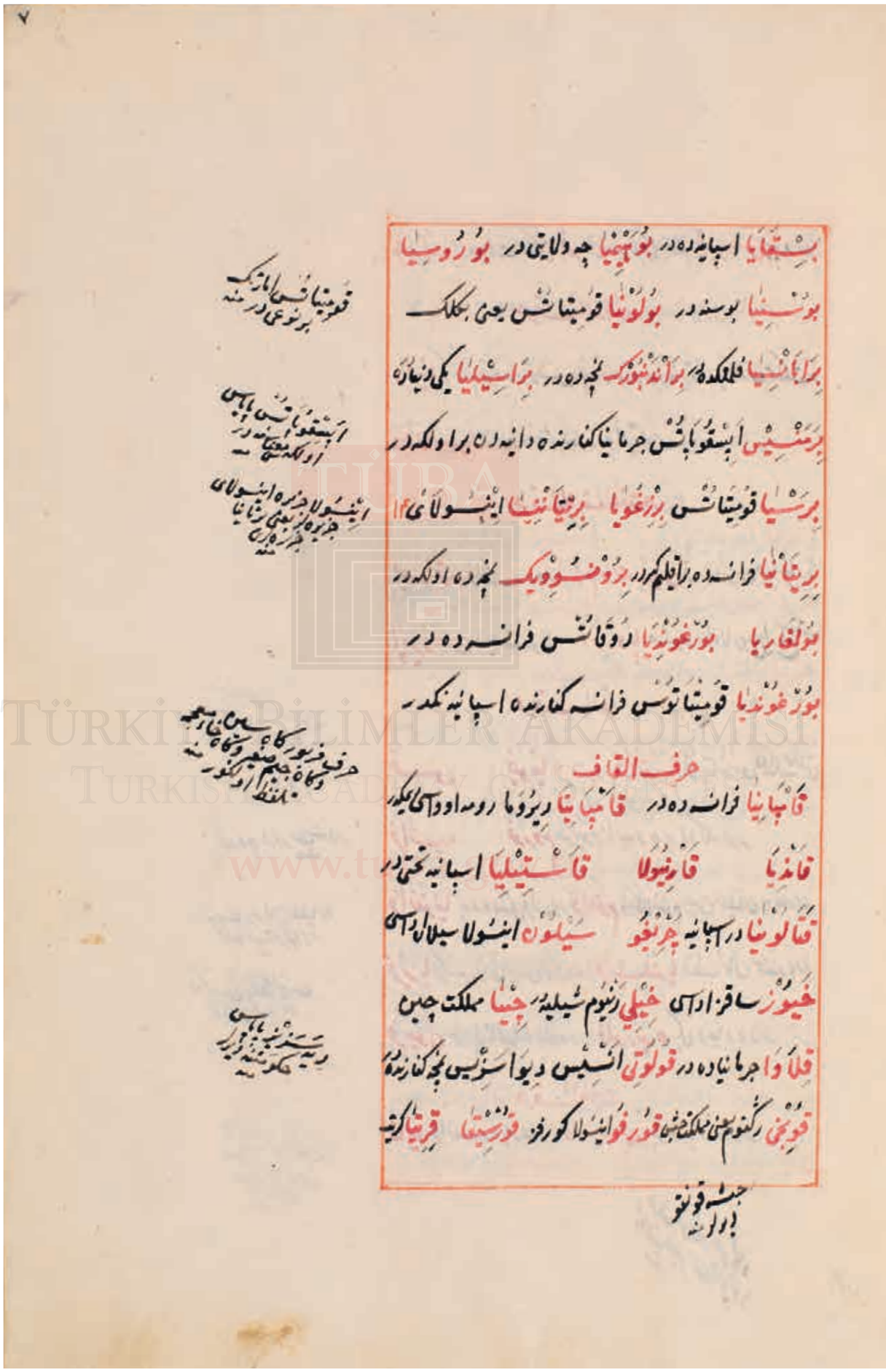

اقایا یعنی جزیرهٔ موره ابروزو ایجبتوس یعنی مصر

آفریقا مشهور ۹ الجربیا البیون

البانیا یعنی ارنود ولایتی الساسیا انفریور یعنی تحتانی فرانسه دوشر

الساسیا سوپریور یعنی فوقانی شمال طرفنه دوشر

اماریقا یکی دنیادر ۱۱ امریقا مریدیونالیس یعنی جنوبی

انقونی طانا مرقیا یعنی انقونه سنجاغی اندلوسیا یعنی اندلس

انکلیا قومپارتی بوس یعنی انکلس ولایتی اولکه‌لری واقسامیله ۳۵

ارکاوو انجو درفرانسه اکوتانیا دوفرانسه‌ده بیوک اولکه‌در

آریلاتنسه رکنوم فرانسه‌ده‌در ارتزیا فرانسه‌ده بر مملکتدر

ارغونیا اسپانیه‌ده‌در اوستوریا نمچه‌ده بر مملکتدر کاه قرال اوتورر

آسیا مشهور ۱۱ آسیا مینور یعنی کوچک آسیا اناطولیدر

حرف البا

باربارِیا یعنی مغرب بازیلینسیس پروینسیا

باواریا دوقاتس نمچه‌ده یدی قرالک برینک مملکتی در

بلجیوم فلمنک ولایتی بری دوقاتس فرانسه مملکتی

انفریور تحتانی سوپریور فوقانی دیمکدر

مرقیا بکلک معناسنه‌در

قومپارتبوس اولکه‌لر و نواحی معناسنه‌در

رکنوم ایالت معناسنه‌در

دوقاتس دارالسلطنه‌نک بر نوعی مالکنه دوقا مملکته دوقاتس دیرلر

TÜBA TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES www.tuba.gov.tr

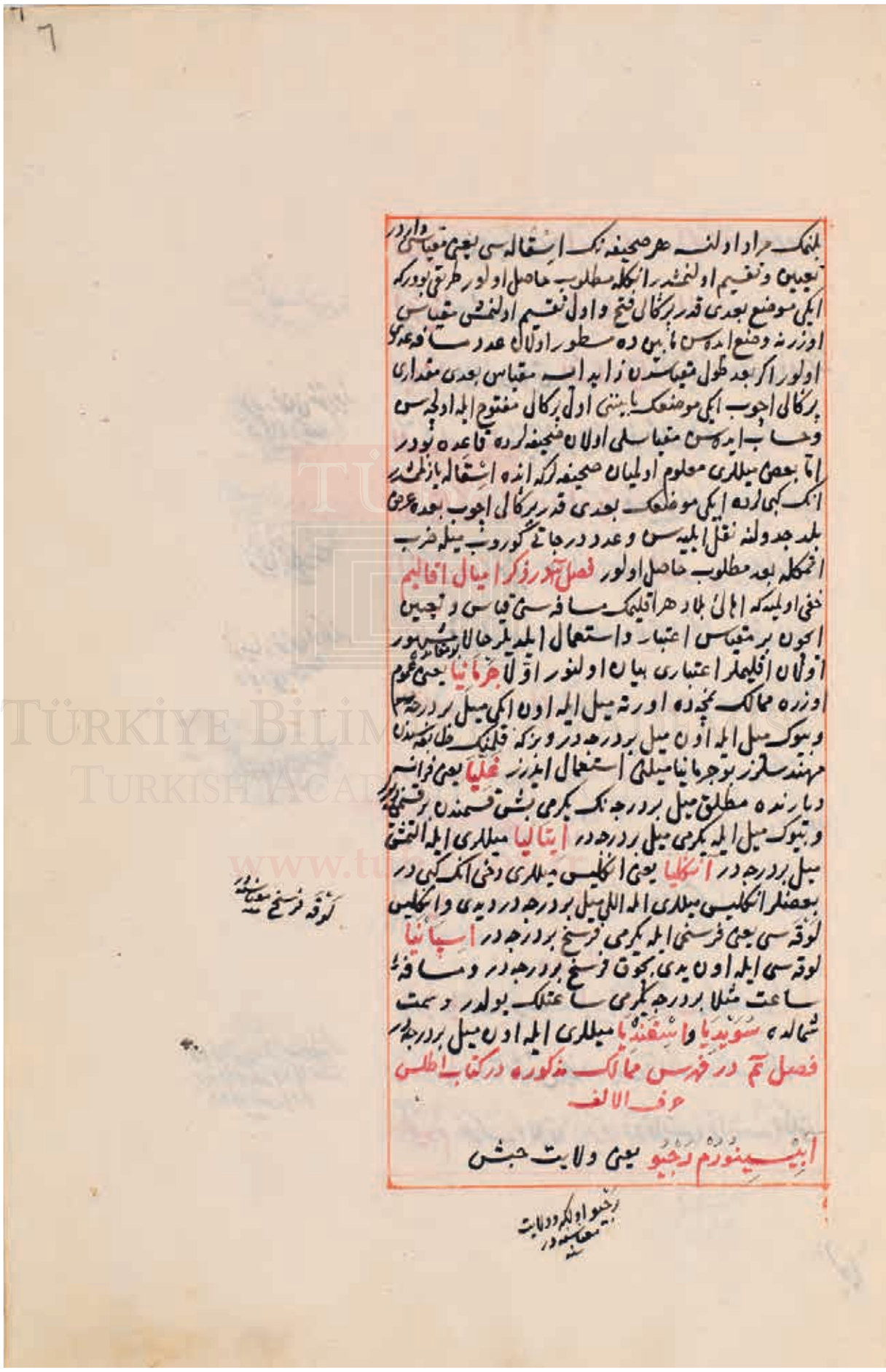

بلنمک مراد اولنسه هر صحیفه نک اسقاله سی یعنی مقیاسی واردر
تعیین و تقسیم اولنمشدر انکله مطلوب حاصل اولور طریقی بودرکه
ایکی موضع بعدی قدر پرکالی فتح و اول تقسیم اولنمش مقیاس
اوزرنه وضع ایده سن مابین ده مسطور اولان عدد مسافه عددی
اولور اگر بعد طول مقیاسدن زاید ایسه مقیاس بعدی مقداری
پرکالی اچوب ایکی موضعک بابینی اول پرکال مفتوح ایله اولچه سن
وحساب ایده سن مقیاسلی اولان صحیفه لرده قاعده بودر
اما بعض میللری معلوم اولمیان صحیفه لرکه انده اسقاله یازلمشدر
انک کبی لرده ایکی موضعک بعدی قدر پرکالی اچوب بعده عرض
بلد جدولنه نقل ایلیه سن و عدد درجاتی گوروب میله ضرب
اتمکله بعد مطلوب حاصل اولور **فصل ۳ در ذکر امیال اقالیم**
خفی اولمیه که اهالی بلاد هر اقلیمک مسافه سنی قیاس و تعیین
ایچون بر مقیاس اعتبار و استعمال ایلدیلر حالا مشهور
اولان اقلیملر اعتباری بیان اولنور اولا **جرمانیا** یعنی عموم
اوزره ممالک نمچه ده اورته میل ایله اون ایکی میل بر درجه در
و بیوک میل ایله اون میل بر درجه در و بزکه قلمنک طایفه سندن
مهندسلرز بو جرمانیا میللی استعمال ایدرز **غلیا** یعنی فرانسه
دیارنده مطلق میل بر درجه نک یکرمی بش قسمندن بر قسمی در
و بیوک میل ایله یکرمی میل بر درجه در **ایتالیا** میللری ایله التمش
میل بر درجه در **انکلیا** یعنی انکلیس میللری دخی انک کبی در
بعضلر انکلیس میللری ایله اللی میل بر درجه در دیدی و انکلیس
لوقه سی یعنی فرسخی ایله یکرمی فرسخ بر درجه در **اسپانیا**
لوقه سی ایله اون یدی بچوق فرسخ بر درجه در و مسافه
ساعت مثلا بر درجه یکرمی ساعتلک یولدر و سمت
شمالده **سویدیا** و **اسقندیا** میللری ایله اون میل بر درجه در
فصل ۴ در فهرس ممالک مذکوره در کتاب اطلس
حرف الالف

ابیسینورم رجیو یعنی ولایت حبش

لوقه فرسخ معناسنه در

رجیو اولکه و ولایت معناسنه در

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY www.tuba.gov.tr

مدار ایله معدل النهار بیننده دائرهٔ نصف نهاردن برقوس در
وعرض بلد لابد ارتفاع قطبه مساوی اولور عرض دخی یا جنوبی
یا شمالی اولا زیرا معدل النهاردن ایکی قطب طقسان درجه عرض
در و بز درجات طول وعرض صحایف اشکال کنارلری جدولنده
تعیین ایلدک بو طریقله که اکثریا درجات عرض یمین ایله یساردن
اعتبار اولنوب طول درجه لری خلف ایله امامه یازلدی الا
شول صحیفه لرده که انده رسم اولنان اقلیم جنوبدن شماله زیاده
ممتد اوله و درجات طول وعرض کاه اون قسم وکاه التی قسم
ایدوب بلادک اجمال وتفصیلی حسبی ایله مبسوط ومجمل
قلدق واقسام مذکوره یه دقایق دیدک وعدد درجاتی ارقام
کبیر وعدد دقایقی ارقام صغیر ایله یازدق تاکه بری برندن فرق
اولنه مثلا بر بلدک طول وعرضی یوقلنمق مراد اولنسه صحیفه
کنارندن بلد مطلوبک بعدی پرکال ایله الینوب اول پرکال
مفتوح تقسیم اولنان کناره یعنی جدوله نقل اولنه ومسطور
اولان عدد نه ایسه طوله ده وعرضده اکا کوره حکم اولنه اکر بعد
مشرق طرفنده ~~اولان جدولدن~~ الندی ایسه جنوب یا شمال
طرفنده اولان جدول اوزره قونه طول بلد معلوم اولور اکر کنار
شمال ویا جنوبدن الندی ایسه جدول شرقی ویا غربی یه قونه عرض
بلد معلوم اولور دوائر نصف نهار ومدارات موازیه اولدوغی
صحیفه لرده بو قاعدهٔ مطرده در اما دوائر نصف نهار ومدارات
مستدیره اولان صحایف عامه ده بلدک اقرب خط ~~نصف~~
نصف نهاردن النان بعد شمال طرفنده یا جنوبده طولنی
واقرب خط مداردن النان بعد مشرق وغرب طرفنده عرضنی
تعیین ایدر وبعض صحیفه لرده خطوط نصف نهار موازیه
دکلدر مثلا جانب جنوبه تباعد وجانب شماله تقارب اوزره
اولسه اول تقدیرجه طول بلد استعلامی بو طریقله اولور که
ایکی طرفده عددین متقابلین مساویسی بولوب خیط
ویا بر مسطره یی بلد وعدد اوزره منطبق وضع ایله طول
اول عدد اولور و ایکی بلدک ویا موضعک مابینی نه مقداردر

ویا مغرب

بلنمک

BA
...R AKADEMİSİ
...MY OF SCIENCES
...ba.gov.tr

اسمنه لوامع النور فی ظلمة اطلس مینور دینلدی تاکه معناسی
حسب حال کتابه موافق دوشه و بو جمله ده اهل اسلامه نصرة مقصود
اولمغله مأمولدرکه باعث مغفرة اوله ان الله لا یضیع اجر من احسن
عملا • بوندن صکره ترجمه یه شروع اولنوب مقاصد کتاب فصل فصل
یازیلور والتوفیق من الله العزیز العلیم فصل در سبب تالیف
و مدح فن اولا بو ترجمه اولنان نسخه میلادک بیک التی یوز یکرمی بر
تاریخنده فلمنکده آزنه هامبوم عملی ایله باصلمشدر و بو کتاب جراردوس
مرقاطر اتلاس مینوری در مزبور جراردوس کتاب مذکورک
تالیفنه شروع ایدوب قبل التکمیل آخرته کتمکله کیرو فلمنکدن یودوقوس
خوندیوس تکمیل ایلیوب اشکالنی باقر صحیفه لره قازدرب
مبسوط و مزین چقدقلری یودوقوس ایدر تمدن و اجتماع
خلق ده غایت نافع و مفید اولان علومک بری علم جغرافیادرکه
اعیان دولته و ارکان سلطنته بونک علمی جمله دن اهم و الزمدر
بعض حکما بو علمی سایر علوم عقلیه دن ترجیح و تفضیل ایلدی
و بوندن بی خبر اولان مؤلفات مطالعه ایدرکن بو خصوصلرده
اعمی و اصم مشابه سنده اولور خصوصا حدود ممالک ده
نزاع واقع اولسه بو فن اول مشکلی حل ایدر و معامله جزئیه ده
دخی بو علمک نفعی و مدخلی مقرردر و بو بر فن عجیبدرکه خاطره
خطور ایلمین امور غریبه بونده مسطور اولمغله ادمی مجرب
روزکار و واقف احوال دار و دیار ایدر زیرا جمله اقالیم و بلدانده
نه وار ایسه انی احسن وجهله بلدورر خصوصا فی زماننا که
اطراف و اکناف جهان کمیلر ایله کشف و بیان اولنوب
روی زمین ده بلاد و انهار و جزایر و بحار و صحرا و کوهسار
و غدایر و آکام بیشه زار یرلو یرنده نقش و تصویر
اولنوب اطوال و عروض بلاد درجات و دقایق ایله صحتی
اوزره اثبات و احاطه اولندوغندن ماعدا هر اقلیم خلقنک
سفر و حضرده وقایع غریبه سی وقوعی اوزره بیان اولنمشدر
پس بو فن سیاست بابنده کلی نفع جمله دن انفع اولور و بو
فنی احاطه ایدن کمسه غایت عزیز و ممدوح در اول زمره دن

زیرا کفار بو فنلر وسیله سیله اقطار ارضه
مستولی اولوب اهل اسلامی
تعجیزده اظهار تجلد و بو خصوصده
دعوای تفرد اتدکلرینی انکاره
مجال یوقدر منه

ابراهیم

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
www.ataba.gov.tr

قوافل حمد وثنا و رواحل شکر خلوص انتما که کرهٔ معمورهٔ دل و شهرستان
قلب بی غل دن نمایان • و مسالک ممالک ملاء اعلایه سلوک
روان • اوله اول مبدع زمین و آسمان • و موجد موالید و ارکان •
واجب الوجود و مفیض الخیر و الجود حضرتنک درگاه قدس و
سرمنزل انسنه نزول ایدرسه روادر • و طوایف لطایف
تسلیمات زاکیات • و صلوات طیبات که بلدهٔ طیبهٔ جناندن
صدور و راه زبانه مرور ایده اول ذات شریفی مدینهٔ علم
اولان فخر عالمک روضهٔ رضیهٔ منوره و حظیرهٔ خطیرهٔ مطهره لرینه
دخول ایدرسه سزادر • و آل و اصحاب کراملرینه تحیت و سلام
همواره تحفهٔ انام اوله الی یوم القیام وبعد بو کتابک مسودی
اقل خلیقه مصطفی خلیفه مبدأ فطرت و عالم طفولیتدن بری تعلیم خانهٔ
اطلبوا العلم من المهد ده چراغ فکر و حواسی روغن ذکا و فطنت
ایله قضایا و قیاس نتیجه لری صباحنه چقارب افاده و استفاده
اثناسنده جناب حق و فیاض مطلقدن فایض اولان نعم گوناگون
ایله معاینهٔ اطوار و شئون ایدوب سفر و حضرده تقلب احوال و تکرر
ایام و سال حسبی ایله تجربه دن حاصل اولان کماله قناعت ایتمیوب
مزید فضل و نوال عزیز المنال تحصیلی ایچون کتب تواریخ و سیر
تتبع ایدردی و بو عالم اجسامه بهیمه کبی بقر اشخاص حقنده
وارد اولان اولم ینظروا فی ملکوت السموات والارض فحواسی
فن هیئت کتابلری مذاکره سنه و نظم کریم سیروا فی الارض
فانظروا الی آثار قدرة الله رمزی فن جغرافیا کتابلری مطالعه سنه
باعث و بادی اولور ایدی و هر بار نصرانیانک یونانیاندن
انتحال ایله فن مذکوری تحقیق و تصویرده کمال دقت و مهارتی
و اسلامیانک انکار و اهمال ایله عدم معرفت و بطالتی کوریلوب

تاسف

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
TÜRKİYE İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
www.ibb.gov.tr

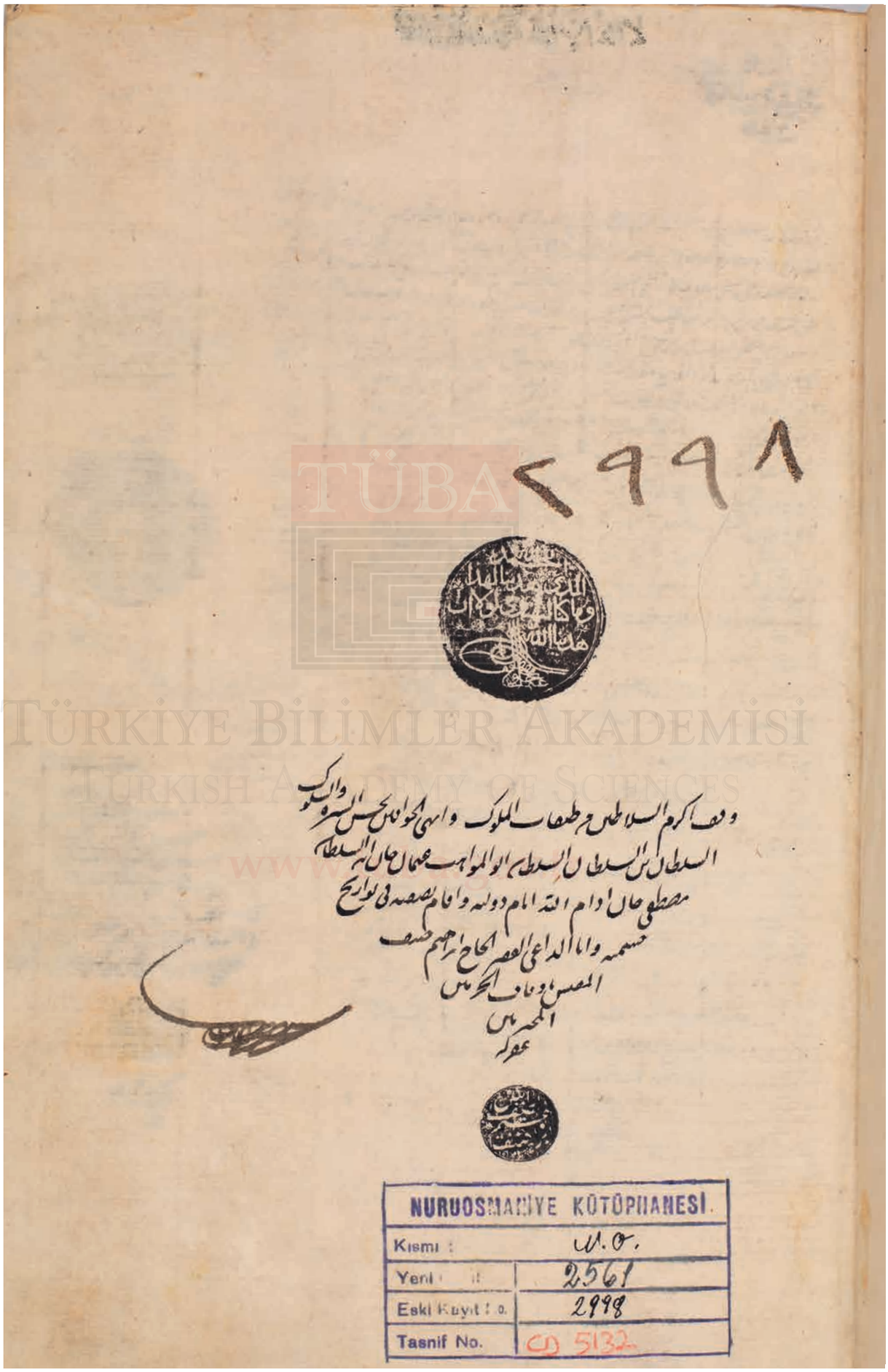

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ.
Kısmı : U.O.
Yeni : 2561
Eski Kayıt No. 2998
Tasnif No. CD 5132

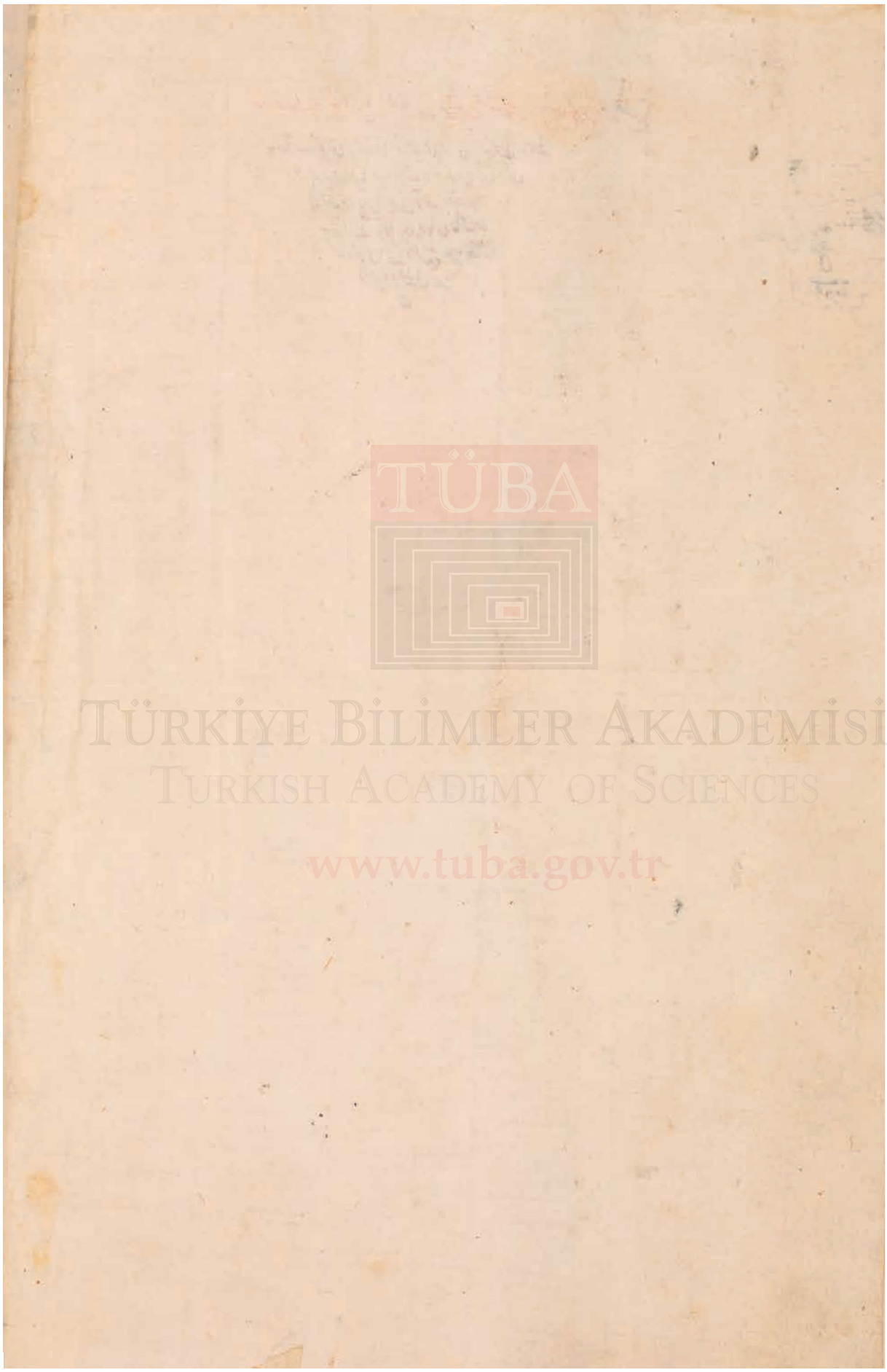

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

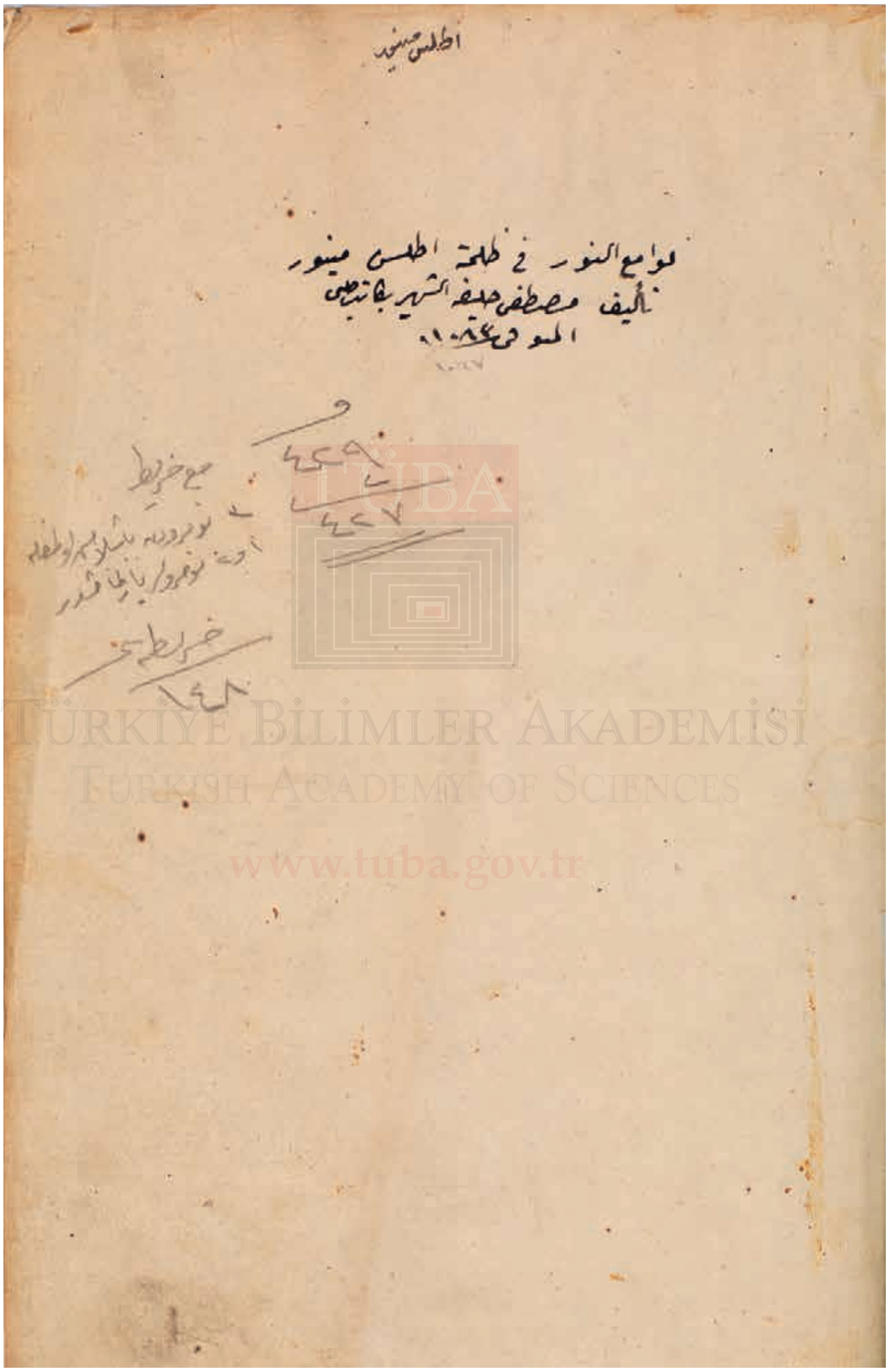

TÜBA
Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
www.tuba.gov.tr

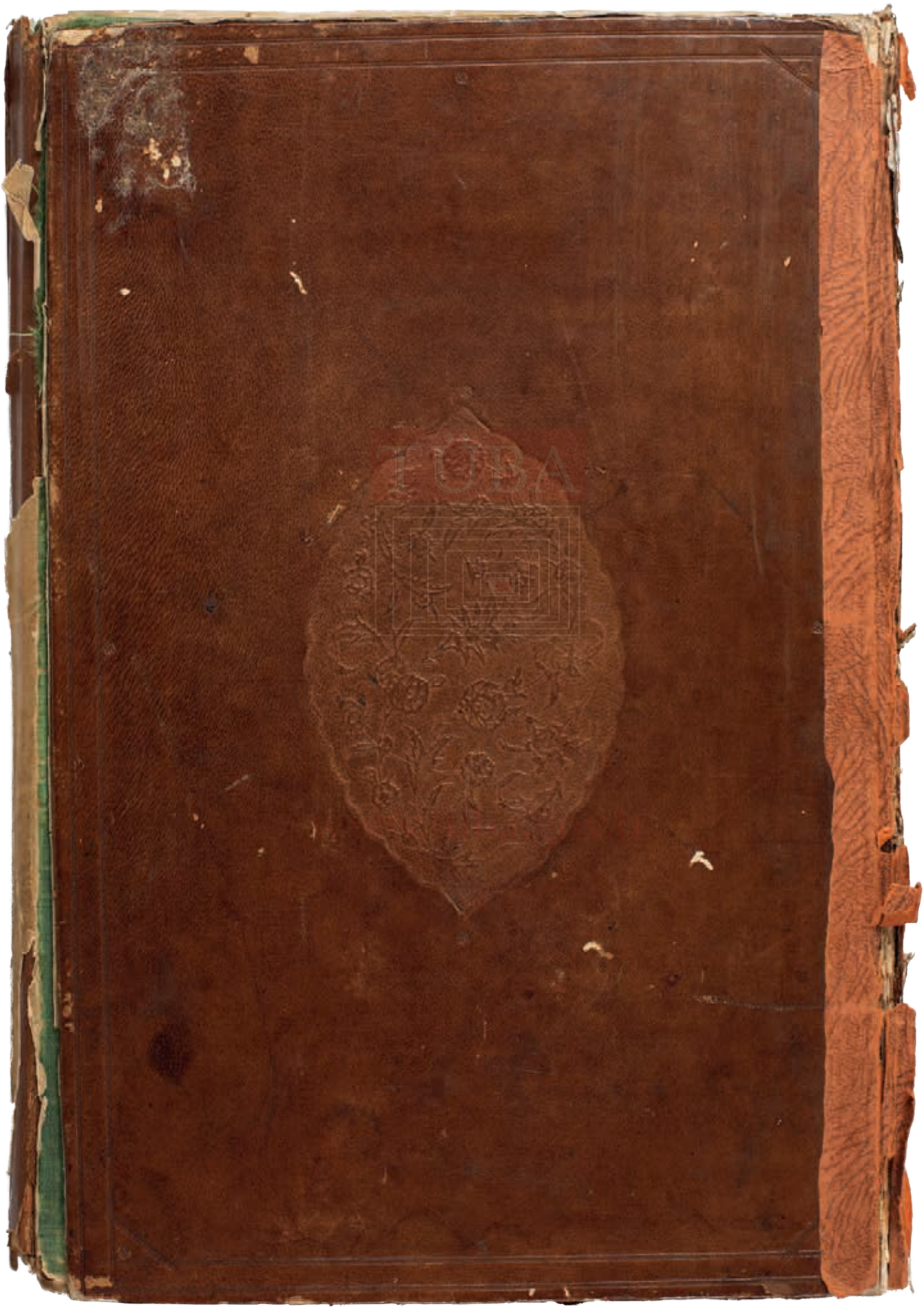

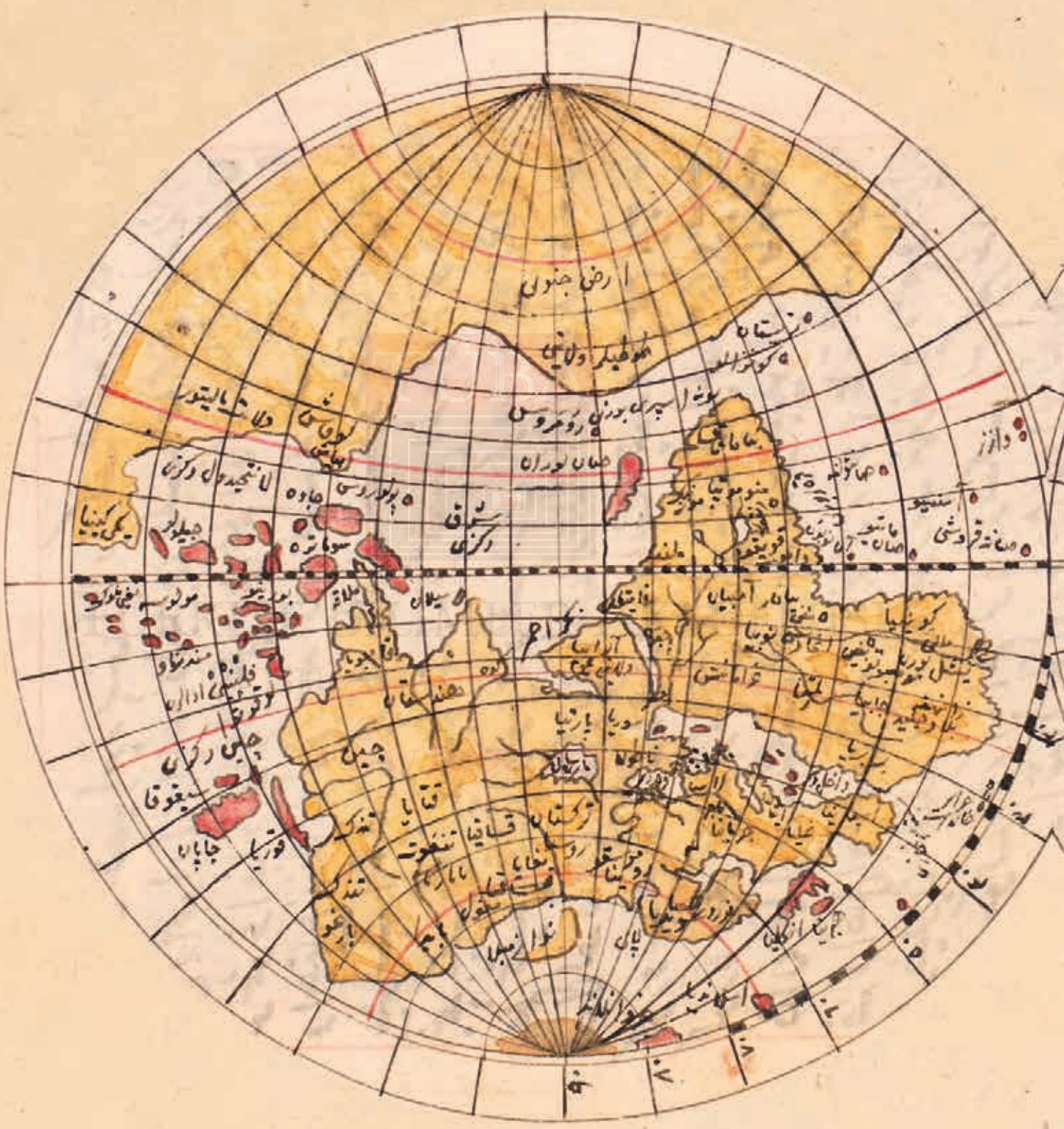
ارض جنوبی
رومروس
صان لوران
شرق دکزی
جاوه
سوماتره
سیلان
هندستان
چین
قتایا
ترکستان
قاقیا
تنغوت
تندک
بارغو
جاپان
قوریا
چین دکزی
سیغوقا
یکی کینیا
جیلولو
مولوسه
فلپینی ادالری
لانتجیدول دکزی
ولات مالیتور
لوقاش
پولوروس
دانزر
صانته قروشی
صان ماتیو
آسنیو
کوینیا
نوبیا
قرامانش
سوریا
پارتیا
نوازمبلا
پالی
اسلاندیا
غوانلاند

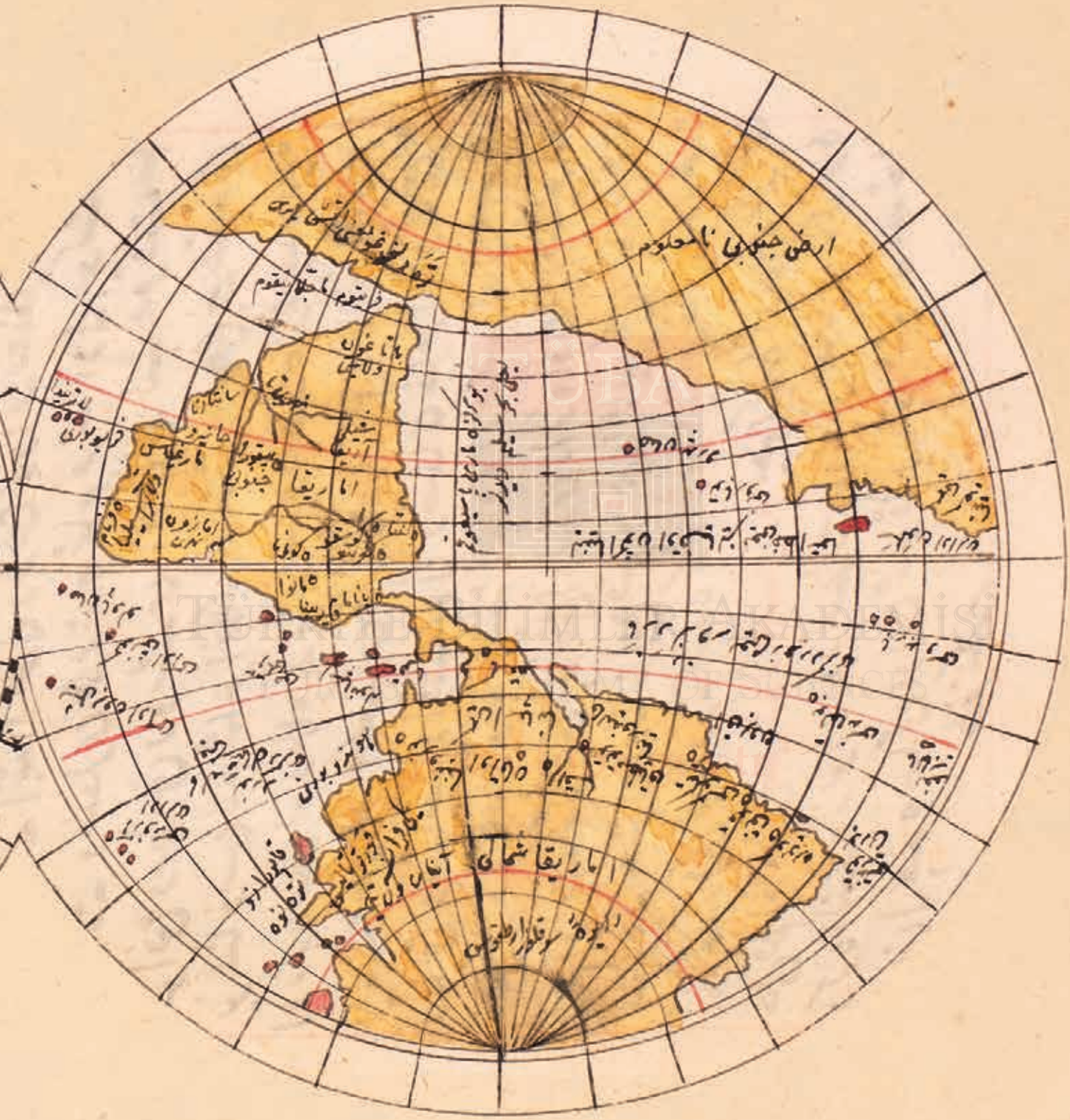
ارض جنوبی نامعلوم
امریقا شمالی